“АУЫЛ МЕКТЕБІНІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ: ІЗДЕНІСТЕР, МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ШЕШУ ЖОЛДАРЫ”

тақырыбындағы ХҒПК

(II бөлім)

МНПК “РЕАЛИИ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ”

(II часть)

International scientific and practical conference

“THE REALITIES OF A RURAL SCHOOL: PROBLEMS, SEARCHES AND SOLUTIONS”

(II part)

Павлодар облысы, 2024 жыл

Ауыл мектебінің қазіргі жағдайы: ізденістер, мәселелері мен шешу жолдары» тақырыбындағы
халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының баяндамалары.
Қазақстан. Павлодар қ. 30.01.2024 ж.

Материалы международной научно - практической конференции
«Реалии сельской школы:проблемы,поиски и пути решения»
Казахстан, г. Павлодар, 30 января 2024 года

Құрастырғандар: Н.С.Жантурина, Л.С.Серикбаева, Н.Н.Жолдыбаева, Б.З.Айтимова, Б.М.Солтанова, Р.Т.Сулейман, Н.Т. Сулейменова. Павлодар облысы білім беру басқармасының «Білім беруді және тәрбиелеуді дамытудың инновациялық орталығы» КММ әдіскерлері.

Шығарылымға жауапты: М.Г.Садыкова, Н.Т. Сулейменова, Павлодар облысы білім беру басқармасының «Білім беруді және тәрбиелеуді дамытудың инновациялық орталығы» КММ әдіскерлері.

Мақалалар жинағы «Ауыл мектебінің қазіргі жағдайы: ізденістер, мәселелері мен шешу жолдары» тақырыбындағы халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының баяндамалары негізінде дайындалды.

Жинақ материалдары басшыларға, әдістемелік қызметкерлерге, мектепке дейінгі және жалпы білім беру ұйымдарының педагогтеріне пайдалы болуы мүмкін.

Мақалалар түпнұсқа мәтіндер болып табылады, оларда авторлық мазмұн, стиль және грамматика сақталған. Жіберілген дәлсіздіктер мен қателіктер үшін редакция жауапты емес.

Сборник статей подготовлен на основе докладов международной научно - практической конференции «Реалии сельской школы:проблемы,поиски и пути решения».

Материалы сборника могут быть полезны руководителям,методическим работникам, педагогам дошкольных и общеобразовательных организаций.

Статьи являются оригинальными текстами, в них сохранены авторское содержание, стиль и грамматика. За допущенные неточности и ошибки редакция ответственности не несет.

The collection of articles was prepared on the basis of reports from the international scientific and practical conference «Realities of a rural school: problems, searches and solutions».

The materials in the collection may be useful to directors, teaching staff, and teachers of preschool and general education organizations.

Articles are original texts, they retain the author's content, style and grammar. The editors are not responsible for any inaccuracies or errors.

АКТИВНЫЕ СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ В 4 КЛАССЕ

Телекеева Бахыт Сембаевна
Северо-Казахстанская область,Жамбылский район
КГУ «Мирненская общеобразовательная школа»

Аннотация: в 4 классе рассматривает важность применения активных стратегий для повышения эффективности обучения в предмете литературное чтение. Автор подчеркивает, что литературное чтение в начальной школе не только предполагает передачу знаний, но и направлено на воспитание любви к родному языку и литературе. В статье рассматриваются примеры активных стратегий, таких как педагогика игры, кроссворды, ролевые игры и другие, которые способствуют привлечению внимания учащихся, формированию комфортной обучающей среды и развитию творческих способностей.
Ключевые слова: литературное чтение, начальная школа, активные стратегии обучения, педагогика игры, кроссворды, ролевые игры, уроки, младшие школьники, творческий поиск, развитие речевых навыков, игровой образовательный процесс.
Аннотация: 4-сыныптағы әдеби оқу сабақтарында оқытудың белсенді стратегиялары" мақаласы әдеби оқу пәнінде оқытудың тиімділігін арттыру үшін белсенді стратегияларды қолданудың маңыздылығын қарастырады. Автор бастауыш мектепте әдеби оқу тек білім беруді ғана емес, сонымен бірге Ана тілі мен әдебиетіне деген сүйіспеншілікті тәрбиелеуге бағытталғанын атап көрсетеді. Мақалада оқушылардың назарын аударуға, жайлы оқу ортасын қалыптастыруға және шығармашылықты дамытуға ықпал ететін ойын педагогикасы, кроссвордтар, рөлдік ойындар және басқалар сияқты белсенді стратегиялардың мысалдары қарастырылады.
Кілт сөздер: әдеби оқу, бастауыш мектеп, белсенді оқыту стратегиялары, ойын педагогикасы, кроссвордтар, рөлдік ойындар, сабақтар, бастауыш сынып оқушылары, шығармашылық ізденіс, сөйлеу дағдыларын дамыту, ойын оқу процесі.
Annotation: The article "Active learning strategies in literary reading lessons in 4th grade" examines the need to apply active strategies to increase the effectiveness of learning in previous literary reading. The author emphasizes that literary reading in primary school not only involves the transfer of knowledge, but also the direction of fostering love for the native language and literature. The article discusses examples of active strategies such as game pedagogy, crosswords, American games and others that help attract students' attention, create a comfortable learning environment and develop creative opportunities.
Keywords: literary reading, elementary school, active learning strategies, pedagogy of the game, crosswords, American games, lessons, elementary schools, creative search, development of river skills, game educational process.

Литературное чтение в школе представляет собой предмет, который требует значительных усилий. Суть его заключается не только в передаче знаний, но и в воспитании у учеников любви к родному языку и литературе. Это подразумевает пробуждение интереса к предмету, поскольку известно, что учебный процесс становится захватывающим, когда он интересен. Поэтому важно, чтобы учителя при подготовке к урокам выбирали материал, который не только был бы интересным и познавательным, но и способствовал расширению словарного запаса детей, а также позволял провести обобщение усвоенных знаний на уровне урока. Активные стратегии обучения предоставляют подход для достижения этих целей.

Активные стратегии включают в себя использование игровой деятельности на уроках. Педагогика игры способствует формированию связей в группе, обмену мыслями и чувствами, а также поиску решений конкретных проблем. Эта методика служит

вспомогательной функции в образовательном процессе, предоставляя методы, которые облегчают работу группы и создают атмосферу, где участники чувствуют себя комфортно и уверенно. Педагогика игры удовлетворяет различные потребности участников, такие как потребность в движении, переживаниях, преодолении страха и желание общаться с другими людьми. Она также помогает преодолеть застенчивость и разрушить общественные стереотипы [1].

Задания, предлагаемые на уроках с использованием активных стратегий, способствуют творческому поиску и развивают речевые навыки учащихся. Они могут включать в себя заполнение анкет, ответы на письма героев произведений, подготовку подписей к иллюстрациям и так далее. Однако эффективность уроков с применением активных стратегий проявляется в том случае, когда они правильно вписываются в общую структуру учебного процесса.

Проведение регулярных развивающих занятий в младших классах и вовлечение детей в постоянную поисковую деятельность существенно гуманизируют начальное образование. Развитие интеллектуальных способностей тесно связано со всеми основными предметами начального обучения. Например, интенсивное развитие логического мышления, внимания и памяти учащихся способствует более глубокому анализу и пониманию прочитанных текстов.

Вот несколько игр, которые учителя начальных классов могут организовывать для интеллектуального развития младших школьников на уроках литературного чтения.

Игры для формирования умения анализировать:

1. «Найди пару»: например, связать героя с положительным или отрицательным характером.
2. «Найди лишнее»: после прочтения текста детям предлагается выбрать событие, которого не было в произведении.
3. «Загадки»: начинать работу над произведением с загадки о герое для привлечения внимания учеников и настройки их на дальнейшую работу [3].

Одним из видов активных стратегий является кроссворд, способствующий развитию творческих способностей и тренировке памяти учеников. Это задача, где необходимо заполнить пересекающиеся ряды клеток словами. Кроссворды, шифрованные с использованием загадок, могут включать имена героев произведения или названия городов и сооружений, упомянутых в тексте. Работа с кроссвордами особенно эффективна при закреплении материала и позволяет решать индивидуальные задачи для каждого ученика.

Создание кроссвордов учениками также приносит важные дидактические результаты, развивая логическое мышление, усидчивость и стремление завершить начатое дело.

Введение дидактических и ролевых игр на уроках литературного чтения активизирует познавательную деятельность младших школьников. Игры используются не только как метод обучения, но и как средство организации учащихся на различных этапах урока. В ходе игры дети могут помогать литературным героям, обучаясь самостоятельности. Это также способствует формированию интереса к победе, воспитывает дисциплину, волю и характер у детей.

Энергичные методы, такие как «Галерея портретов», «Улыбнемся друг другу», и «Поздоровайся локтями», эффективно взбодрят начало урока литературного чтения. В ходе таких игр дети выполняют задания, такие как касание, улыбка, называние имен одноклассников, что не только делает старт урока веселым, но и помогает расслабиться перед более серьезными заданиями, способствуя установлению контакта между учениками за несколько минут [4].

Для учителя важно включить активные стратегии выявления целей, ожиданий и опасений в урок литературного чтения. Методы, такие как «Дерево ожиданий», «Поляна снежинок», «Разноцветные листы», «Фруктовый сад», помогают лучше понять класс и

каждого ученика. Учащимся предоставляются вырезанные из бумаги снежинки, яблоки, лимоны, разноцветные листья (связанные с темой урока чтения), чтобы четко выразить свои ожидания и опасения от урока, записав и прикрепив их на поляну, дерево и т. д. После систематизации формулировок целей, желаний и опасений подводятся итоги.

При внесении нового материала учителю приходится часто предоставлять новую информацию ученикам. Методы презентации, такие как «Инф-угадайка», «Кластер», «Мозговой штурм», помогают структурировать тему, представить основные направления для самостоятельной работы с новым материалом. На доске записывается тема урока, и пространство доски разделяется на пронумерованные, но пока не заполненные секторы. Ученикам предлагается обдумать, о каких аспектах темы следует говорить дальше. Например, при изучении сказок А.С. Пушкина этот метод эффективно выделяет ключевые моменты, делая информацию более воспринимаемой. После презентации возможно проведение краткого обсуждения, и учитель готов ответить на вопросы учеников.

На занятиях литературного чтения в начальной школе самостоятельная работа часто включает в себя чтение произведения или отрывка с определенной целью, выдвигаемой учителем перед учащимися. Для сделать этот процесс более увлекательным и интересным, применяются активные стратегии. Групповые методы, такие как «Ульи» и «Визитные карточки», эффективно применяются для работы над темой урока с различными составами групп. Для проведения дискуссий и принятия решений используются методы, такие как «Светофор» и «На линии огня». А для представления материала самостоятельной работы часто привлекают методы, такие как «Инфо-карусель», «Автобусная остановка» и «Творческая мастерская» [5].

Одним из методов, используемых при самостоятельной работе, является методика «Ковёр идей». Процесс решения проблемы включает три этапа. На первом этапе ученики разделяются на группы и осмысливают проблему, отвечая на вопросы, такие как «Почему возникла эта проблема?». Ответы записываются на цветные листы бумаги и вывешиваются на плакат «Ковёр идей». Второй этап включает в себя поиск решений, где каждая группа предлагает свои идеи. На третьем этапе рассматривается индивидуализация деятельности, где учащиеся решают, что они лично предпримут для изменения ситуации. Четвертый этап включает оценку идей, где ученики принимают решения относительно своего вклада в решение проблемы.

Метод «Творческая мастерская» успешно применяется на уроках обобщающего литературного чтения в начальной школе. В ходе подготовки к уроку дети создают рисунки и иллюстрации на предложенную тему, пишут сочинения, стихи, рассказы, подбирают пословицы, а также изготавливают блокноты и книги необычных форм на уроках труда. Задача учащихся включает разделение на группы, создание и презентацию группового проекта по заранее заданной теме. Важным этапом является составление плана размещения материала и титульного листа. На выполнение работы выделяется 20-25 минут, после чего каждая группа или ее представитель представляет свой проект. Процесс практической деятельности превращает учебный кабинет в творческую мастерскую, результатом чего становятся замечательные творения. Главной целью урока является научение детей совместно трудиться, слушать мнения товарищей и коллективно создавать уникальные произведения.

Не менее важным аспектом урока является восстановительная релаксация. Краткие перерывы позволяют восстановить энергию и весело расслабиться. Физические минутки, такие как «Земля, воздух, огонь и вода» или «Зайчики», могут быть проведены прямо в классе. Учитель, участвуя в упражнении, помимо собственной пользы, стимулирует активное участие менее уверенных учеников. Уроки литературного чтения, с применением активных стратегий, становятся не только увлекательными для учащихся, но и заинтересовывают учителей. Важно разрабатывать и внедрять собственные игровые методы с учетом особенностей каждого класса. Это позволяет укрепить мотивацию к обучению и развить потенциал каждого ученика. Применение активных методик на

уроках литературного чтения способствует эффективной организации образовательного процесса, активному вовлечению учащихся в учебную деятельность и развитию их интереса к литературному миру.

ЛИТЕРАТУРА

1. Лернер, И.Я. Дидактические основы методов обучения / И.Я Лерненр. - М., 2020.
2. Лизинский, В.М. Приемы и формы в учебной деятельности / В.М. Лизинский. - М.
3. Смолкин А.М. Методы активного обучения / А.М. Смолкин. – М.: Высшая школа, 2021.
4. Сомина, Л.Е. Что такое активные стратегии? / Л.Е. Сомина // Начальная школа. – 2018.
5. Щукина, Г.И. Активизация познавательной деятельности в учебном процессе / Г.И. Щукина, А.А. Спирин; Под ред. Г.И. Щукина. – М., Просвещение. – 2020. – 234 с.

ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТЫҢДАУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУДА ТІЛДІ ҮЙРЕНУГЕ АРНАЛҒАН ВЕБ-САЙТТАРДЫҢ РОЛІ.

Абдурауфова Дилфуза Алишеровна
Ы.Алтынсарин атындағы дарынды балаларға арналған қазақ гимназия интернаты,Павлодар, Қазақстан
dilfuza_abduraufova00@mail.ru

Аннотация «Тыңдау дағдыларын дамытуда тілді үйренуге арналған веб-сайттардың ролі» мақаласында орта мектептердегі шет тілдері сыныптарында тыңдау дағдыларын арттыру үшін онлайн ресурстарды пайдалануға басты назар аударылады. Мақалада тілді үйренуде тыңдау дағдыларының маңыздылығы атап көрсетіліп, технологиялардың студенттерге өз тыңдау қабілеттерін тәжірибеден өткізуге және жақсартуға қалай мүмкіндік беретіні түсіндіріледі.Жаңа тілді үйрену көп уақыт пен күш-жігерді қажет етеді және тыңдау дағдылары осы процесте шешуші рөл атқарады. Тілді үйрену веб-сайттары әсіресе орта мектептерде тыңдау дағдыларын дамытудың маңызды құралына айналды. Бұл мақалада тыңдау дағдыларын дамытудағы тілді үйрену бойынша веб-сайттардың күші және олардың тілді үйренуге әсері қарастырылады.
Түйін сөздер: Тыңдалым, құзыреттілік, шетел тілі сабақтары, веб-тораптар, интербелсенді әдістер, интернет құралдары.

Қазіргі заманғы өзара байланысты әлемде жаңа тілді үйрену құнды игілік болып табылады. Тілді үйрену тұлғалық және кәсіби өсу үшін жаңа мүмкіндіктер ашуы, сондай-ақ мәдениетаралық өзара түсіністікке ықпал етуі мүмкін. Тыңдау дағдылары тілді үйренудің маңызды компоненті болып табылады, өйткені олар оқушыларға тілді жеткізушілермен тиімді түсінуге және қарым-қатынас жасауға мүмкіндік береді. Тілді үйрену веб-сайттары орта мектепте тіл сабақтарында тыңдау дағдыларын дамыту үшін қуатты құрал болып табылады.

Тілді үйрену веб-сайттары орта мектеп сыныптарында тыңдау дағдыларын дамытудың қуатты құралына айналды. Тілді үйрену үшін веб-сайттардың артықшылықтары, мысалы, теңтүпнұсқалы материалдарға қол жеткізу, дербестендіру, кері байланыс және уақыттың икемділігі, оларды тілді үйренушілер үшін құнды ресурс етеді. Оқытушылар өз оқушыларын сыныпта оқытуға қосымша осы веб-сайттарды пайдалануға ынталандыруы және оларды тиімді пайдалану жөнінде ұсыныстар беруі тиіс. Тілді үйрену бойынша веб-сайттарды тілді үйрену бағдарламасына енгізе отырып, студенттер өздерінің тыңдау дағдыларын жақсартып, мақсатты тіл мен мәдениетті тереңірек түсінуді дамыта алады [1; 9-15].

Бүгінгі цифрлық дәуірде тілді үйрену веб-сайттары студенттер үшін танымал құралға айналды. Бұл веб-сайттар бірегей материалдарға қол жеткізуді, оқытудың жеке тәжірибесін, дереу кері байланыс пен уақыттың икемділігін қоса алғанда, бірқатар артықшылықтарды ұсынады. Бұл зерттеу жұмысында біз тыңдау дағдыларын дамыту үшін тілді үйрену үшін веб-сайттарды пайдаланудың артықшылықтарын қарастырамыз.

Тілді үйренуге арналған сайттардың басты артықшылықтарының бірі - олар тыңдау үшін теңтүпнұсқалы материалдарға қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Дәлме-дәл материал шынайы тілге жатады, мысалы жаңалықтар, сұхбаттар және подкасттар, бұл тілді жеткізушілердің тілді күнделікті өмірде қалай қолданатынын көрсетеді. Тілді үйренуге арналған веб-сайттар түрлі тілдерде тыңдауға арналған материалдардың мол көлемін ұсынады, бұл студенттерге оларды қызықтыратын контентті тыңдауға және өздерінің түсіну дағдыларын тәжірибеге келтіруге мүмкіндік береді. Шынайы материалмен танысу тыңдау дағдыларын дамытуға көмектеседі және оқушыларды тілдің мәдени аспектілерімен таныстырады.

Дербестендіру - тілді үйрену үшін сайттардың тағы бір артықшылығы. Бұл онлайн-ресурстар жеке оқыту тәжірибесін қамтамасыз етеді, себебі студенттер тыңдау үшін материалдарды таңдай алады, ол олардың қызығушылықтары мен оқыту стилдеріне сәйкес келеді. Дербестендіру оқуға көбірек тартылуға және ынталандыруға әкелуі мүмкін, себебі студенттер олардың жеке мүдделеріне сәйкес келетін контентке қызығушылық танытуы ықтимал.

Дереу кері байланыс тілді үйрену үшін сайттардың тағы бір артықшылығы болып табылады. Бұл ресурстардың көбі оқушыларға өз түсініктерін тексеруге және кез келген қателерді түзетуге мүмкіндік бере отырып, дереу кері байланысты қамтамасыз етеді. Кері байланыс сенімді нығайтуға көмектеседі және дербестік сезімін қалыптастыруға ықпал етеді, өйткені оқушылар өздерінің ілгерілеуін қадағалай алады және жақсарту үшін салаларды анықтай алады.

Икемділік тілді үйрену үшін веб-тораптардың тағы бір артықшылығы болып табылады. Студенттер осы ресурстарға кез келген уақытта қол жеткізе алады, бұл оларға сабақ уақытынан тыс тыңдау дағдыларын қолдануға мүмкіндік береді. Мұндай икемділік дегеніміз, олар қаншалықты қажет болса, соншалықты аз тәжірибе жасай алады, бұл тыңдаудың неғұрлым мақсатты және тиімді практикасына әкеледі [2; 18-33].

Тілді үйрену бойынша веб-сайттардың артықшылықтарын барынша пайдалану үшін оқытушылардың оларды тиімді пайдалану жөнінде ұсыныстар беруі маңызды. Оқытушылар өз оқушыларын осы қосымшаларды сыныпта оқытуға қосымша ретінде қолдануға және тиісті ресурстарды таңдау бойынша ұсынымдар беруге тиіс. Бұдан басқа, оқытушылар оқушыларға мазмұнмен өзара іс-қимыл жасауға және оны түсінуге көмектесу үшін назарға алу және қорыту сияқты тыңдаудың тиімді практикасы үшін стратегиялар ұсына алады.

Жалпы, тыңдау дағдыларын дамытуда тілді үйрену үшін веб-сайттарды пайдаланудың артықшылықтары көп. Шынайы материалдарға қол жеткізу, оқытудың дербестендірілген тәжірибесі, дереу кері байланыс және уақыттың икемділігі оларды тілді үйренушілер үшін құнды ресурс етеді. Оқытушылар өз оқушыларын осы веб-сайттарды сыныпта оқытуға қосымша пайдалануға итермелей алады және оларды тиімді пайдалану жөнінде ұсыныстар бере алады. Тілді үйрену бойынша веб-сайттарды тілді үйрену бағдарламасына енгізе отырып, студенттер өздерінің тыңдау дағдыларын жақсартып, мақсатты тіл мен мәдениетті тереңірек түсінуді дамыта алады [3; 1-10].

Тілді үйрену веб-сайттары орта мектеп сыныптарында тыңдау дағдыларын дамыту үшін барған сайын танымал құралға айналуда. Бұл веб-сайттар тыңдау үшін теңтүпнұсқалы материалдарға қол жеткізу, жеке оқыту тәжірибесі, кері байланыс және икемділік сияқты бірқатар артықшылықтарды ұсынады. Бұл эсседе біз тыңдау дағдыларын дамытуда тілді үйрену үшін веб-сайттарды пайдаланудың кейбір мысалдарын талқылаймыз.

Дуолинго (Duolingo) - тыңдау дағдыларын дамыту үшін бірқатар жаттығуларды ұсынатын тілдік веб-сайт. Оның тыңдаушылық жаттығулары қысқа сөз тіркестерін немесе сөйлемдерді тыңдауды және дұрыс аударманы немесе бос орындарды толтыруды таңдауды қамтиды. Дуолинго сондай-ақ «диктант» жаттығуын ұсынады, онда студент сөйлемді тыңдайды, содан кейін оны тереді. Бұл жаттығу оқушылардың жазу және тыңдау дағдыларын жақсарту үшін өте пайдалы [4].

Жаңалықтар баяу ағылшын тілінде (Slow English жаңалықтары) - испан тіліндегі жаңалықтарды баяу қарқынмен таратуды ұсынатын веб-сайт, бұл студенттердің жүруін жеңілдетеді. Сайтта оқушыларға өз түсініктерін тексеріп, жаңа сөздік қорын үйренуге мүмкіндік беретін трансляция стенограммасы ұсынылған. Slow Spanish-тегі жаңалықтар студенттерге тыңдау дағдыларын қолдануға көмектесу үшін бірқатар жаттығулар мен викториналар ұсынады.

Лингода (Lingoda) - онлайн-тіл мектебі, ол ана тілінде сөйлейтін оқытушылармен сабақ өткізуді ұсынады. Сабақтар шынайы уақыт режимінде өткізіліп, оқушыларға өз тыңдау дағдыларын қолдануға және мұғалімнен кері байланыс алуға мүмкіндік береді. Lingoda сондай-ақ сыныптағы оқуды толықтыру және студенттерге сыныптан тыс тыңдау дағдыларын практикалауға көмектесу үшін бейне және подкасттар сияқты кең ауқымды ресурстарды ұсынады.

Алма (Jabla) - испан, француз және неміс тілдерін қоса алғанда, түрлі тілдердегі бейнелерді ұсынатын тілдік веб-сайт. Бейне жаңалықтар, сұхбаттар және деректі фильмдер сияқты бірқатар тақырыптарды қамтиды. Jabla оқушыларға көптеген таңдаулы сұрақтар мен бос жаттығулар сияқты өздерінің тыңдау дағдыларын тәжірибеге келтіруге көмектесетін бірқатар жаттығуларды ұсынады [5; 43-58].

Би-би-си тілдері (BBC Languages) - бұл тыңдаушылық жаттығуларды қоса алғанда, тілдерді үйрену үшін бірқатар ресурстарды ұсынатын веб-сайт. Веб-сайтта француз, испан және неміс тілдерінде тыңдау жаттығулары ұсынылған. Жаттығулар қысқа диалогтарды және ұзын аудиожазбаларды қамтиды және студенттер өздерінің тыңдау дағдыларын жақсарту үшін қаншама рет тыңдай алады.

Жалпылай айтқанда, тілді үйрену бойынша веб-сайттар орта мектеп сыныптарында тыңдау дағдыларын дамыту үшін бірқатар артықшылықтарды ұсынады. Duolingo, News in Slow Spanish, Lingoda, Yabla және BBC Languages сияқты осы эсседе талқыланған мысалдар осы веб-сайттардың тыңдау үшін теңтүпнұсқалы материалдарға, жеке оқыту тәжірибесіне, кері байланыс пен икемділікке қалай қол жеткізуді қамтамасыз ететінін көрсетеді. Осы веб-сайттарды сыныптық оқуға енгізе отырып, мұғалімдер оқушыларға өздерінің тыңдау дағдыларын дамытуға және тілді жалпы меңгеруді жақсартуға көмектесе алады [6; 1-11].

Қорыта айтқанда, тілді үйрену бойынша веб-сайттар орта мектеп сыныптарында тыңдау дағдыларын дамыту үшін қуатты құрал болып табылатынын атап өткен жөн. Бұл онлайн-ресурстар тыңдау үшін теңтүпнұсқалы материалдарға қолжетімділікті, дербестендіруді, дереу кері байланыс пен икемділікті қоса алғанда, бірқатар артықшылықтарды ұсынады. Оқытушылар өз оқушыларын осы ресурстарды пайдалануға ынталандыруы және оларды тиімді пайдалану жөнінде ұсыныстар беруі тиіс. Тілді үйрену бойынша веб-сайттарды тілді үйрену бағдарламасына енгізе отырып, студенттер өздерінің тыңдау дағдыларын жақсартып, мақсатты тіл мен мәдениетті тереңірек түсінуді дамыта алады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Әбдіқадырова Г. (2020). Технологиялардың көмегімен тыңдау дағдыларын дамыту. Тілдік және әдеби білім беру журналы; 3 (1); 9-15.

2. Айгүл А. (2020). Тыңдау дағдыларын дамытудағы онлайн-оқытудың тиімділігі. Оқытудағы жаңа технологиялардың халықаралық журналы (iJET), 15 (14), 18-33.

3. Балғын А., Көкенова А. (2021). The Effect of Language Learning Websites on Developing Listening Skills of EFL Students. International Journal of English Language and Linguistics Research, 9 (1), 1-10.
4. https://doi.org/10.21462/jallr.v8i3.456
5. Қасымова, Г. Асылова, Р. (2020). Студенттерді тыңдау дағдыларын дамыту үшін тілді онлайн-оқыту веб-сайттарын пайдалану. Тілдік және мәдени білім беру журналы 8 (3) 43-58.

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАҢА ТАНЫМАЛ ТЕХНОЛОГИЯЛАР
НОВЫЕ ПОПУЛЯРНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ
NEW POPULAR TECHNOLOGIES IN EDUCATION

Ахметова Гульмира Кабатаевна
Б.Ахметов атындағы жоғары педагогикалық колледжі, Павлодар қ.Қазақстан
gulya_2987@mail.ru

Аннотация: В данной статье рассматриваются популярные технологии в образовании. Автор описывает основные популярные технологии как: виртульная реальность, искусственный интеллект, мобильные приложения. Цифровые технологии доказали свою эффективность в образовательной среде, и в настоящее время инновации в педагогике уже стали основным трендом. Изучение новых технологий становится необходимостью.
Ключевые слова: популярные технологии, виртуальная реальность искусственный интеллект, мобильные приложения.
This article discusses popular technologies in education. The author describes the main popular technologies as: virtual reality, artificial intelligence, mobile applications. Digital technologies have proven their effectiveness in the educational environment, and currently innovations in pedagogy have already become the main trend. Learning new technologies is becoming a necessity.
Key words: popular technologies, virtual reality, artificial intelligence, mobile applications.

Ақпараттық дәуір адамзат бұрын-соңды көрмеген деректер мен мәліметтерге қол жетімділікті, қарапайым қарым-қатынас пен өзара байланыстың тиімді жолдарын ашты. Соңғы екі онжылдықта технологияның қарқынды дамып келе жатқаны сонша, білім беру жүйесі олардың шексіз әлеуетін тиімді түрде қолдана бастады. Интернет-ресурстар мұғалімдердің пайдалануы үшін тамаша ақпараттық қор болып табылады, ол көптеген мәселелерді шеше алады және оқыту мен оқуды жеңілдетеді.

Білім берудегі жаңа технологиялар Қазақстандағы білім ортасына, білім беру жүйесіне өзгерістер енгізуде. Цифрлық технологиялардың қарқынды дамуын ескере отырып, мектептер мен басқа да білім беру мекемелері оқытудың жаңа инновациялық әдістерін қолдануға дайын болуы керек. Сарапшылар білім беру процесін жақсарту үшін ең жаңа технологияларды қолдануға көп көңіл бөлінеді деп болжайды. Бұл жағдайда дәстүрлі әдістерді жаңа құралдармен үйлестіру маңызды.

Қазіргі таңда білім берудегі жаңа технологиялар қандай ?

Виртуалды шындық

Виртуалды шындық-бұл білім беруде танымал бола бастаған технология. Бұл студенттерге сыныптан шықпай-ақ мәлімет алуға және өз дағдыларын сынап көруге мүмкіндік беретін орта құруға жағдай жасайды. Мысалы, виртуалды шындық студенттерге күрделі математикалық ұғымдарды түсінуге немесе жаңа жабдықпен жұмыс істеуге үйретуге көмектеседі.

Виртуалды шындық терминін алғаш рет 1989 жылы Джарон Ланьер енгізген. Кең мағынада виртуалды шындық дегеніміз қосымша ақпарат алу үшін құрылған белгілі бір коммуникативті орта. Виртуалды шындық арнайы техникалық жабдықты қажет етеді, мысалы: виртуалды көзілдірік, виртуалды дулыға немесе кеңістіктік дисплей. Сонымен қатар виртуалды шындық технологиясын пайдалану үшін смартфондар немесе планшеттер сияқты электронды гаджеттер де қатысуы мүмкін.

Виртуалды шындық білім беруде маңызды рөл атқарады, оқытудың жаңа мүмкіндіктерін ұсынады және оқу материалын тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Білім беруде виртуалды шындықты пайдаланудың басты артықшылықтарының бірі-иммерсивті оқу тәжірибесін құру мүмкіндігі. VR технологиясының көмегімен студенттер виртуалды ортаға ене алады, бұл оларға нақты өмірде жасау қиын немесе мүмкін емес объектілермен және жағдайлармен өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді. Бұл студенттерге оқу материалын жақсы түсінуге көмектеседі, кейде тіпті есте сақтаудың жоғары үлесін қамтамасыз етеді.

Білім беруде VR технологиясын қолданудың мысалы ретінде әлемдік мұражай немесе шет елдік көрнекі жерлерге сырттай саяхат болуы мүмкін. Экскурсия кезінде мектеп оқушылары көрмені немесе көрнекі жерді аралап, заттарды, адамдарды, көшелерді көруге мүмкіндік алады. Виртуалды шындықта оқушылар объектілермен өзара әрекеттесе алады, көзқарастарын өзгерте алады және нақты өмірге қарағанда егжей-тегжейлі көре алады.

Ал VR learn English-лексиканы үйренудің виртуалды құралы. Мұнда виртуалды шындық дулығасының көмегімен оқушылар пәтерде қозғала алады және осы сөздердің дұрыс айтылуын тыңдай отырып, шет тіліндегі объектілердің аттарын көре алады. Мысалы: тоңазытқыш, айна, есік және басқалар.

Жоғарыда айтылғандай, білім беру саласында виртуалды шындықтың бірқатар қосымшалары бар, олар әлі де даму немесе пысықтау сатысында. Бұл бейнефильмге толық ену ойындары, 360° бейнематериалдағы нақты актердің сөйлеуін жазу, онымен диалог жүргізуге болады. Бұл жобаларды іске асыру қаншалықты табысты болатынын болашақ көрсетеді.

Білім беруде виртуалды шындықты пайдалану дәстүрлі әдістерге қарағанда әлдеқайда қызықты және тиімді. VR оқу материалына тереңірек енуге ықпал етеді, сондықтан оны қолдану қазіргі білім беру жүйесінде оңтайлы бола алады.

Жасанды интеллект

Білім беруде белсенді қолданыла бастаған тағы бір технология-жасанды интеллект. Бұл мұғалімдерге әр оқушының жеке қажеттіліктерін анықтау арқылы оқуды жекелендіруге көмектеседі. Сонымен қатар, жасанды интеллект бағалау процесін объективті және дәл етуге көмектеседі.

Жасанды интеллекттің кейбір мүмкіндіктері:

Білім беруде жасанды интеллектті қолданудың бір мысалы-білім беру процесін жекелендіруге және әр оқушының қажеттіліктері мен білім деңгейін ескеруге мүмкіндік беретін бейімделген білім беру платформалары. Жасанды интеллект үлкен көлемдегі деректерге сүйене отырып, әр оқушы үшін бірегей сабақтар мен тапсырмаларды автоматты түрде жасай алады.

Сондай-ақ, жасанды интеллект оқытудың ең тиімді әдістерін таңдау және жақсы нәтижеге жету үшін оқушылар тобының оңтайлы мөлшерін анықтау үшін қолданыла алады.

Сонымен қатар, жасанды интеллект көмегімен тапсырмалар мен тесттерді тексеру процесін автоматтандыруға болады, бұл мұғалімдерге оқушылармен қарым-қатынас жасауға, материалды қосымша түсіндіруге және жеке жұмысқа көбірек уақыт бөлуге мүмкіндік береді.

Табиғи тілді өңдеу алгоритмдерін (NLP) пайдалана отырып, жасанды интеллектке негізделген тілдерді үйрену платформалары ағылшын тілін меңгеру деңгейін арттыруға

көмектеседі. Бұл платформалар тілдің құрылымы мен контекстін талдау және түсіну үшін машиналық оқыту алгоритмдерін пайдаланады, бұл сізге жекелендірілген және жаңа оқу тәжірибесін беруге мүмкіндік береді.

Келесі платформалар , AI технологиясы ағылшын тілін үйренуге көмектесе алады:

- Duolingo және Babbel-тіл үйренуге арналған қосымшалар. Мысалы, Duolingo және Babbel сияқты қосымшалар оқушының үлгерімін талдау және нақты қажеттіліктеріне бейімделген кері байланыс пен жаттығуларды қамтамасыз ету үшін AI алгоритмдерін пайдаланады.
- Speech linga және Pimsleur-сөйлеуді тану. Жасанды интеллектке негізделген сөйлеуді тану технологиясы айтылым мен сөйлеу дағдыларын жақсартуға көмектеседі.
- Kuki және Replica-Чатботтар. Чатботтар ағылшын тілін үйренушілерге сөйлесу тәжірибесін ұсына алады. Kuki және Replica сияқты чатботтар оқушымен сөйлесіп, кері байланыс пен тілді жақсарту бойынша ұсыныстар бере алады. Тіпті ChatGPT-те әйгілі OpenAI чатботымен сөйлесуге болады.
- Tandem - бұл тіл алмасу қосымшасы оқушыға сөйлеу тәжірибесі үшін ағылшын тілінде сөйлейтін адамды таңдайды. Бұл қосымшалар оқушының қызығушылықтары мен тіл үйрену мақсаттарына негізделген үйлесімді серіктестерді табу үшін AI алгоритмдерін пайдаланады.

Алайда, жасанды интеллект мұғалімді толығымен алмастыра алмайтындығын және оның жұмысына қосымша ретінде қарастырылуы керек екенін ескеру қажет. Жасанды интеллектке негізделген тілдерді үйренуге арналған платформалар — бұл тілдерді үйренудің жаңа және қызықты әдістері. Олардың тіл үйренуді қол жетімді, жекелендірілген және қызықты ету мүмкіндігі бар. Дегенмен, сіз бұл құралдарды мұғаліммен оқыту, басқа оқушылармен тәжірибе жасау және тілдік ортаға ену сияқты дәстүрлі әдістермен пайдаланған жөн.

Мобильді қосымшалар

Мобильді қосымшалар-бұл білім беруде танымал бола бастаған тағы бір құрал. Олар студенттерге пәндерді компьютерден алыс жерде де үйренуге мүмкіндік береді және білім деңгейін жеңіл әрі қызықты түрде арттыруға көмектеседі.

Quizlet қосымшасы - ол әртүрлі тақырыптар бойынша сөздік қорын үйренуге бағытталған. Оның үлкен ерекшелігі-өз модульдеріңізді жасау және оларды достарыңызбен немесе сыныптастарыңызбен бөлісу мүмкіндігі.

Practice English Grammar қосымшасы. Бұл қосымша ағылшын тілінің грамматикасын үйренуге бағытталған.

Busuu-12 шет тілінде қол жетімді қосымша: ағылшын, неміс, француз және т. б. бұл қосымша лексика мен грамматиканы үйренуге және диалогтық сөйлеуді жақсартуға бағытталған.

EWA қосымшасы-бұл оқу мен ойын-сауық қатар жүретін платформа. Бұл қосымшада сөздер мен сөз тіркестерін, сондай-ақ грамматиканы зерттеу сериалдардың қиындыларын қолдану арқылы жүзеге асырылады. Жай қарапайым кесінділер емес, қазіргі жасөспірімдер мен жастар оңай қабылдайтын жаңашыл форматтағы сериалдар үзінділері қолданылады. Оқушы бірден сүйікті сериалдың немесе фильмнің кейіпкері айтқан фразаны қолданғысы келеді.

Көріп отырғанымыздай, қосымшалардың әртүрлі түрлері бар. Алайда, олардың көпшілігі сөйлеу әрекетінің тек бір түрін дамытуға арналған: грамматика немесе лексика. Жоғарыда аталған мобильді қосымшалар тілдің барлық төрт аспектісін дамытуға үлес қосады.

Цифрлық технологиялар білім беру ортасында өзінің тиімділігін дәлелдеді және қазіргі уақытта педагогикадағы инновациялар негізгі трендке айналды. Жаңа технологияларды зерделеу қажеттілікке ғана емес, сонымен қатар оқу орындары үшін маңызды бәсекелестік ерекшелікке айналады.

Білім берудегі инновациялық технологиялар оқу процестерін айтарлықтай жақсартады. Олар оқытуды интерактивті және қызықты етеді, ал оқушылар оқытудың жаңа және инновациялық әдістеріне қол жеткізе алады. Заманауи технологияларды кеңінен қолданатын заманауи білім беру процесі студенттерге табысты болашақ үшін барлық қажетті білімді беруге мүмкіндік береді.

РАЗВИТИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОГО ТАЛАНТА

Середкин Владимир Петрович
педагог-мастер, учитель математики
КГУ Чернорецкая СОШ № 1 Павлодарского района

Аннотация: Данная статья рассматривает систему подготовки учащихся общеобразовательных школ к участию в олимпиадах по математике. Она обсуждает важность олимпиад как инструмента развития математического мышления и личностных качеств учащихся. В статье представлены основные компоненты эффективной системы подготовки, включая квалифицированных преподавателей, индивидуальный подход, систематический подход к обучению и практическое занятие. Преимущества такой системы подготовки, такие как развитие математического мышления, стимулирование интереса к математике и подготовка к высшему образованию, также рассматриваются. В заключении подчеркивается важность правильной организации подготовки для достижения высоких результатов и успешной учебы в области математики и науки в целом.

В современном мире математика играет ключевую роль в нашей жизни, будучи фундаментальной наукой, определяющей различные аспекты нашего бытия, начиная от повседневных расчетов и заканчивая сложными научными открытиями. Олимпиады по математике являются одним из способов выявления и развития математического потенциала учащихся. Также они являются одним из самых престижных и важных соревнований для учащихся, которые интересуются этой наукой. Стремление к участию и высоким результатам в таких соревнованиях стимулирует развитие математического мышления, способствует формированию аналитических навыков и подготавливает школьников к успешной учебе в высших учебных заведениях. В этой статье рассмотрена система подготовки учащихся общеобразовательных школ к олимпиадам по математике и ее важность для личностного и академического развития учеников.

В чем же заключается важность олимпиад по математике?

Олимпиады по математике – это не только способ проверить свои знания и умения, но и возможность раскрыть свой потенциал, поскольку задачи, предлагаемые на олимпиадах, часто требуют нестандартного мышления, креативности и глубокого понимания математических концепций. Участие в олимпиадах по математике помогает учащимся развивать уверенность в собственных силах, учит работать в команде и принимать решения в условиях ограниченного времени – все это навыки, которые необходимы в современном мире.

Основными целями системы подготовки учащихся общеобразовательных школ к олимпиадам по математике являются развитие математического мышления, логического мышления, а также формирование устойчивого интереса к математике у учащихся.

В соответствии с целями системы подготовки учащихся определяются основные задачи: развитие математического и логического мышления, формирование интереса к математике. Остановимся на каждой из задач.

Развитие математического мышления включает в себя развитие способности абстрагироваться, умения анализировать, решать нестандартные задачи, а также умение применять математические методы для решения реальных проблем.

Подготовка к олимпиадам по математике способствует развитию у учащихся логического мышления, умения строить логические цепочки рассуждений и проводить доказательства. Также участие в олимпиадах по математике может помочь учащимся увидеть математику в новом свете, как увлекательное и познавательное занятие, а не просто как школьный предмет.

Эффективная система подготовки учащихся к олимпиадам по математике включает в себя несколько важных компонентов:

1. Квалифицированные преподаватели: опытные и квалифицированные преподаватели математики играют ключевую роль в подготовке учащихся к олимпиадам. Их профессионализм, педагогический подход и способность мотивировать учеников имеют огромное значение для достижения успеха.
2. Индивидуальный подход: каждый ученик уникален, и система подготовки должна учитывать индивидуальные особенности и потребности каждого ученика. Это может включать в себя дифференцированный подход к обучению, индивидуальные консультации и поддержку.
3. Систематический подход: подготовка к олимпиадам по математике должна быть систематической и последовательной. Учащиеся должны иметь возможность регулярно заниматься математикой, решать задачи разной сложности и анализировать свои ошибки.
4. Практика и опыт: решение задач – это основа успешной подготовки к олимпиадам. Учащиеся должны иметь возможность регулярно практиковаться, решая как стандартные, так и нетипичные задачи.

Система подготовки учащихся к олимпиадам по математике может включать в себя различные методы и формы работы:

Групповые занятия. Регулярные занятия в группах, где учащиеся решают задачи, обмениваются опытом, обсуждают методы решения.

Индивидуальные консультации. Учитель математики предоставляет индивидуальные консультации для учащихся, помогая им в решении трудных задач и разборе ошибок.

Соревнования и олимпиады. Систематическое участие учащихся в различных математических соревнованиях и олимпиадах помогает учащимся проверить свои знания и навыки, а также получить ценный опыт работы под давлением и в условиях ограниченного времени.

И еще одна из важнейших форм подготовки к олимпиадам по математике это использование дополнительных учебных материалов. В процессе подготовки к математическим олимпиадам необходимо изучение дополнительной литературы, задачников, онлайн-курсов и других образовательных ресурсов.

На основе определенных выше целей и задач системы подготовки учащихся к олимпиадам по математике можно выделить ряд преимуществ:

- Развитие математического мышления: участие в олимпиадах способствует развитию математического мышления и логических навыков учащихся.
- Стимулирование интереса к математике: олимпиады могут быть стимулом для учащихся проявлять больший интерес к математике и стремиться к достижению высоких результатов.
- Подготовка к высшему образованию: успехи на олимпиадах по математике могут повысить шансы учащихся на поступление в престижные университеты и специализированные программы.
- Укрепление личностных качеств: решение сложных математических задач способствует развитию у учащихся настойчивости, терпения и самостоятельности.

Система подготовки учащихся общеобразовательных школ к олимпиадам по математике играет важную роль в развитии математического потенциала и личностных качеств учеников. Правильно организованная и систематическая подготовка способствует достижению высоких результатов и подготавливает учащихся к успешной учебе и карьере в области математики и науки в целом.

Хорошие возможности для организации более глубокой дифференцированной подготовки учащихся к олимпиаде предоставляет программа «Юные математики». Она направлена на расширение знаний по математике, полученных на уроках, на развитие познавательного интереса к математике, на развитие творческих способностей учащихся и более качественной отработке математических умений и навыков при решении олимпиадных задач по математике.

ЛИТЕРАТУРА

1. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020 - 2025 годы
2. Джумагулова Т.Н. Соловьева И.В. Одаренный ребенок: дар или наказание. Книга для педагогов и родителей. - СПб., 2009
3. А.М. Кунгожин, М.А. Кунгожин, Районная олимпиада школьников по математике 2000 – 2023 учебные годы.
4. Кунгожин А., Кунгожин М., Конаныхин А., Областная олимпиада по математике 1999 – 2021 учебные годы.
5. А.М. Кунгожин и др., Задачи международной Жаутыковской олимпиады по математике 2005 – 2021.
6. Полонский В.Б. "Подготовка к олимпиадам по математике в общеобразовательных школах." М.: Просвещение, 2009.
7. Федоров М. "Олимпиады по математике: школьникам и их родителям." СПб.: Лань, 2017.
8. Хмелевская Т.Б. "Тренинг олимпиадных задач по математике." М.: Дрофа, 2012.
9. Львовский С.М. "Задачи для детей и родителей." М.: МЦНМО, 2018.
10. Программы подготовки к олимпиадам по математике на образовательных платформах: Coursera, Stepik, Лекториум и др.

РОЛЬ ПЕДАГОГОВ В ВЫЯВЛЕНИИ И СОПРОВОЖДЕНИИ ДЕТЕЙ С ООП. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ПМПК.

Акильшинова Назигуль Тукеновна
руководитель ПМПК города Экибастуза

За последние годы у родителей, воспитывающих детей с особыми образовательными потребностями, наблюдается устойчивая тенденция в пользу выбора обучения ребенка не в условиях специальных организаций образования, а в условиях общеобразовательных организаций по месту жительства. И именно этот факт свидетельствует о постепенном развитии инклюзивного образования в нашем регионе.

Нормативно-правовые акты, реализующие инклюзивное образование:
- Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам инклюзивного образования»
- Закон РК «Об образовании»
- Закон «О социальной и медико-педагогической коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями»
- «О правах ребенка в Республике Казахстан»

- Приказ МОН РК от 12.01.22 года №4 «Правила оценки особых образовательных потребностей»
- Приказ МОН РК от 12.01.22 года №6 «Правила психолого-педагогического сопровождения в организациях образования»

В данных НПА используются такие понятия как:

Дети с особыми образовательными потребностями - лица (дети), которые испытывают постоянные или временные потребности в специальных условиях для получения образования соответствующего уровня и дополнительного образования.

Специальные условия для получения образования – условия, включающие учебные, специальные, коррекционно-развивающие программы и методы обучения, психолого-педагогическое сопровождение, медицинские, социальные и иные услуги, без которых невозможно освоение образовательных программ детьми с особыми образовательными потребностями.

Особые образовательные потребности - это потребности в помощи и в услугах в учебно-развивающем процессе, без которых невозможно получения качественного образования.

Оценка особых образовательных потребностей – определение необходимых специальных условий для получения образования.

Дети с ООП делятся на 3 группы:

1. Дети с ограниченными возможностями:

- нарушение слуха (слабослышащие, неслышащие и с КИ);
- нарушение зрения (слабовидящие и незрячие);
- нарушение интеллекта (лёгкое, умеренное, тяжёлое и глубокое);
- задержка психического развития;
- нарушение речи;
- нарушение опорно-двигательного аппарата (самостоятельно передвигающиеся, самостоятельно не передвигающиеся и передвигающиеся с помощью);
- нарушение или трудности общения и социального взаимодействия (РАС);
- нарушение или трудности поведения.

2. Дети с поведенческими и эмоциональными проблемами (которые не имеют выраженных нарушений интеллекта и отклонений в развитии, прежде всего связанные с социальной адаптацией – СДВГ, дефицит внимания и др);

3. Дети, которые относятся к языковым, этническим и культурным меньшинствам (дети с билингвизмом, дети из семей мигрантов, оралманов, беженцев, сироты и дети, оставшиеся без попечения родителей).

Одним из направлений деятельности ПМПК является ведение статистического учета о детях с ООП. Согласно статистических данных по Экибастузскому региону на 40 978 детского населения на 01 января 2024 года детей с ООП составляет **1856**. С согласия родителей и по заключению ПМПК интегрированы в общеобразовательные организации – **656** детей.

Педагоги детских садов, как правило, сосредоточены на достижении единых воспитательных и учебных целей и задач, ориентированных на «среднего» воспитанника, который удовлетворяет установленным стандартам воспитания и обучения. Однако реальный опыт свидетельствует о том, что в каждой дошкольной организации в рамках инклюзивного образования, воспитываются и обучаются дети с ООП. В связи с этим, перед педагогами встаёт задача своевременного выявления, психолого-педагогического сопровождения, удовлетворения индивидуальных образовательных потребностей, а также их выравнивания.

Психолого-педагогическое сопровождение включает в себя:

1) выявление и оценка особых образовательных потребностей детей с особыми образовательными потребностями;

2) консультативно-методическая помощь педагогам и семье детей с ограниченными возможностями;

3) создание социально-психологических и педагогических условий для успешного обучения, развития и социализации детей с различными нарушениями в развитии.

Для успешного, эффективного обучения и воспитания таких детей важно создать в каждой организации образования инклюзивную культуру, начиная с рабочих (вахтеров, кухонных рабочих, охранников, уборщиков служебных помещений и т.д.), для того, чтобы особый ребенок, уже переступая порог детского садика, чувствовал себя комфортно. Воспитать у сверстников и родителей толерантное и уважительное отношение к особым деткам.

Особые образовательные потребности воспитанников определяют характер специальных образовательных условий, необходимых для освоения ими учебных программ. Согласно Приказа МП РК от 31.08.22г. №385 «Типовые правила деятельности дошкольных организаций» в возрастных группах допускается (не более трех воспитанников с ООП. При наличии в группе таких детей комплектование группы осуществляется из расчета уменьшения общего количества воспитанников на три на каждого такого воспитанника.

Согласно Приказа МОН РК от 12.01.22г. №4 «Об утверждении правил оценки особых образовательных потребностей» существует три уровня.

1 уровень – первичное осуществление оценки особых образовательных потребностей проводится воспитателем в дошкольной организации. Его задача – самостоятельно определить характер трудностей воспитания и обучения, возможные причины их возникновения, выявить пробелы в развитии умений и навыков, организовать индивидуальный подход. Если в течение 2-3 месяцев сохраняются трудности усвоения Типовой учебной программы, воспитатель обращается в СППС.

2 уровень – оценка потребностей осуществляется командой специалистов СППС. Предварительно необходимо поставить в известность родителей о наличии у ребенка трудностей обучения. Исходя из результатов обследования определяется содержание индивидуальной программы психолого-педагогического сопровождения ребенка. Проводится работа по реализации этой программы. В случае сохранения стойких трудностей длительный период СППС принимает решение о необходимости направить ребенка в ПМПК.

3 уровень – оценка потребностей ребенка определяется специалистами ПМПК.

В ПМПК определяются специальные условия получения образования ребенком, обязательные для исполнения дошкольной организаций образования.

На основе вида нарушения и оценки ООП рекомендуются следующие социально-психологические и педагогические условия:

1) изменения учебного плана и учебных программ в виде адаптации общеобразовательных учебных программ или составления индивидуальных учебных планов и программ;

2) изменения способов оценивания результатов обучения (достижений воспитанника) с учетом индивидуальных возможностей ребёнка и с учетом содержания реализуемой учебной программы;

3) использование вариативных, специальных и альтернативных методов обучения (уменьшение объема, количества заданий, сокращение или увеличение времени на выполнение заданий, упрощение заданий, использование коротких и поэтапных инструкций, проговаривание заданий вслух, предоставление образцов выполнения заданий, таблицы, справочные материалы);

4) подбор пособий, подготовка индивидуальных учебных материалов. Для детей с нарушениями зрения (укрупненные картинки, рельефные рисунки, схемы, муляжи, визуальные таблицы, использование лупы), опорно-двигательного аппарата (прописи с крупным шрифтом), слуха (пособия с использованием символов (жестовой речи),

видеоматериалы, компьютерные программы), нарушениями интеллекта (яркие игрушки, пирамидки, матрешки, доски Сегена и т.д.);

5) создание безбарьерной среды (подвоз, пандусы, перила, подъёмники, лифт, тактильные дорожки, тактильные указатели, звукоусиливающая аппаратура) и адаптация места обучения (приспособление среды обучения: специальный стол, стул, посадка за первую парту, наличие дополнительного света (настольная лампа));

6) использование технических вспомогательных (компенсаторных) средств;

7) психолого-педагогическое сопровождение воспитателями/педагогами в процессе занятий/уроков, а также специальными педагогами, психологами, социальными педагогами, педагогами-ассистентами при организации индивидуальных, групповых и подгрупповых занятий.

Более подробные организационно-методические основы педагогической поддержки детей с ООП в ДОО даны в Методических рекомендациях, разработанные ННПЦРСИО.

На что же в первую очередь должны обратить внимание воспитатели в развитии и поведении ребёнка?

- малыш не реагирует на свое имя;
- не обращает никакого внимания на других детей и взрослых, избегает общения с ними, не устанавливает зрительный контакт,
- его поведение и настроение постоянно резко меняются;
- он не различает эмоции окружающих
- не выполняет инструкции взрослых
- не фокусирует внимание на предметах и игрушках;
- есть нарушения крупной и мелкой моторики – ребенок с трудом удерживает равновесие, часто падает, очень неуклюжий, трудно брать и удерживать мелкие предметы;
- действия ребенка носят, как правило, диструктивный, разрушительный характер – часто кричит, бросает вещи, ломает игрушки, предметы, пытается мучать животных, может даже снять одежду в общественном месте, упасть на пол и закатить истерику без видимой причины.
- Наличие большого количества страхов, повышенная тревожность и пугливость, ему кажется опасным буквально все вокруг – животные, незнакомые люди и новые места.
- избегает общения с детьми и взрослыми, которые не входят в круг семьи;
- постоянно играет в одиночку в однотипные игры;
- не может подолгу концентрироваться на каком-либо занятии (более 5-7 минут);
- Не справляется с заданиями на занятиях, не может удержать в руке карандаш и т.д.

Практика показывает, что проведение семинаров специалистами ПМПК для педагогов носит продуктивный, но недостаточно эффективный характер. В связи с чем, в целях активизации взаимодействия организаций образования с ПМПК, приняли решение организовать серию семинаров в форме кластера, кустовых объединений среди детских садов. Вводный семинар был проведен на базе ПМПК в январе 2023 года, где и были предложены запланированные темы для организации последующих мероприятий в условиях садов в течение года.

Новый формат проведения семинаров показал действенный результат, настолько насыщенными, интересными и плодотворными они были! Учитывая, что в каждой организации воспитываются и обучаются дети с различными нарушениями, у педагогов уже есть опыт работы с такой категорией детей и есть возможность осуществления обмена практическим опытом, мы решили продолжить нашу начинающую традицию – проводить в целях тесного общего взаимодействия семинары в этом русле.

Работая в ПМПК, очень часто сталкиваемся с актуальной проблемой непринятия особых деток, негативного отношения со стороны сверстников и родителей здоровых детей, что и стало поводом для запуска новой серии семинаров, целевой темой которой и явилось «Формирование у родительской общественности терпимого и доброжелательного

отношения к детям с ООП», проведенной педагогами ПМПК буквально на прошлой недели. Здесь же мы также предложили график запланированных тем мероприятий уже на 2024 год.

Наряду с этим, в целях активизации взаимодействия с дошкольными организациями, нами были инициированы встречи с педагогической общественностью (воспитателями, музыкальными работниками, учителями английского и казахского языка и т.д.), которые первыми сталкиваются с детками, имеющими какие либо проблемы в развитии, целью которой стало – ознакомить педагогов о деятельности ПМПК, на что обратить внимание в развитии детей при направлении родителей в ПМПК, дать участникам НПА, касающиеся воспитания, обучения и сопровождения детей с ООП, обсудить проблемные вопросы и пути их решения.

Резюмируя, хочется отметить, что помочь наполнить чёрно-белый мир особого ребенка яркими и светлыми тонами можно только совместными усилиями. Хочется верить, что здравый смысл, доброта и духовность спасут этот мир.

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ҚОЛДАНЫЛАТЫН ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ. ЗНАЧЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ, ИСПОЛЬЗУЕМЫХ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ. THE IMPORTANCE OF MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES USED IN THE EDUCATION.

Акимова Зарина Серикжановна
ЖШС «Erudit kids» балабақшасы, Абай облысы, Семей қаласы, Қазақстан
akimovazarina@mail.ru

Түйін: Мақалада қазіргі білім берудің жаңа технологиялары, оның ішінде: дамытушылық оқыту, проблемалық оқыту, көпдеңгейлі оқыту, ақпаратты-коммуникативтік технологиялар қамтылған. Сонымен қатар психологиялық-педагогикалық міндеттерді шешу қарастырылған.

Қазіргі уақытта педагогикалық технология ұғымы педагогикалық лексикаға мықтап енген. Технология-бұл кез-келген шеберлікте, өнерде қолданылатын әдістердің жиынтығы. "Педагогикалық технология" ұғымының көптеген анықтамалары бар. Соның ішінде негізгілері: бұл мұғалімнің іс-әрекетінің құрылысы, онда оған кіретін барлық әрекеттер белгілі бір дәйектілік пен тұтастықта ұсынылған, ал орындау қажетті нәтижеге жетуді көздейді және болжамды сипатқа ие. Бүгінгі таңда жүзден астам білім беру технологиялары бар.Жаңа психологиялық-педагогикалық технологиялардың пайда болуының негізгі себептерінің арасында мыналарды бөлуге болады: - білім алушылардың психофизиологиялық және жеке ерекшеліктерін тереңірек есепке алу және пайдалану қажеттілігі; - тиімділігі төмен ауызша сөзді ауыстырудың шұғыл қажеттілігін түсіну 10 - жүйелі-әрекеттік тәсілмен білім берудің (ауызша) тәсілі; - кепілдендірілген оқу нәтижелерін қамтамасыз ететін оқу процесін, мұғалім мен оқушы арасындағы өзара әрекеттестіктің ұйымдастырушылық формаларын жобалау мүмкіндігі.

Мектеп бағдарламаларға, оқулықтарға және оқу құралдарына енгізілген ғылыми шындықтарды игеруге бағытталған және солай болып қала берді. Барлығы мұғалімнің билігінің үстемдігімен расталады. Оқушы оқу процесінің маңызды субъектісі болып қала берді. Соңғы жылдары мұғалімдер жаңа технологияларға бет бұра бастады, жеке тұлғаға бағытталған, адамгершілікжеке және басқа да әлеуметтік бағыттарға. Бірақ ең маңызды мәселе-таным процесінің өзі өзінің маңыздылығын жоғалтуда. Мектепке барғысы

келмейтін мектеп жасынадағы балалар саны артып келеді. Оқытудың оң мотивациясы төмендеп, балаларда қызығушылық, таңдану, қалау белгілері жоқ. Бір ғана технология әр түрлі мұғалімдермен іске асуы мүмкін, бірақ оны іске асыру ерекшеліктерінде олардың осы педагогикалық шеберлігі және кәсіби іскерлігі көрінеді Кейде “Шебер” мұғалім өз жұмысында бірнеше технологияның элементтерін қолданады, өзіндік әдістерді қолданады, бұл жағдайда осы мұғалімнің "авторлық" технологиясы туралы айту керек. Технология жасау шығармашылықсыз мүмкін емес. Педагогикалық технологияны өте жақсы меңгеру дегеніміз өзі – шеберлік. Технологиялық деңгейде жұмыс істеуді үйренген мұғалім үшін оның дамып келе жатқан жағдайындағы танымдық процесс әрқашан басты бағдар болады.

Оқу процесінде репродуктивті іс-әрекеттің үлесін азайту (жадта қалғандарды көбейту) арқылы баланың жеке дамуын қамтамасыз ететін заманауи білім беру технологияларын қолдану білім сапасын арттырудың, оқушылардың жүктемесін төмендетудің және оқу уақытын тиімді пайдаланудың негізгі шарты ретінде қарастырылып жатыр. Қазіргі білім беру технологияларының қатарына мыналарды жатқызуға болады:

- дамытушылық оқыту;
- проблемалық оқыту;
- көпдеңгейлі оқыту;
- ұжымдық оқыту жүйесі;
- өнертапқыштық міндеттерді зерттеу технологиясы ;
- оқытудағы зерттеу әдістері;
- жобалық оқыту әдістері;
- оқытуда ойын әдістерін қолдану технологиясы:рөлдік, іскерлік және оқыту ойындарының басқа түрлері т.б.

Әрбір мұғалімнің алдына қазіргі кезде қойылатын талап өте үлкен болып отыр. Мұғалім өзінің инновациялық іс -әрекетін қалыптастыруы, оны меңгеріп, сол жаңа педагогикалық технологияларды оқу-тәрбие үрдісінде жүйелі қолдануыарқылы оқушылардың білім деңгейін арттыруы қажет. Сонда ғана жаңа педагогикалық технологияларды меңгерген, өз практикасында қолданған әрбір мұғалім өз сабағын нәтижелі даму жағынан көре алады. Педагогикалық технология жайлы П.Я. Гальперин, В.В. Давыдов, В.М. Кларин, Ж.А. Қараев, Т.Т. Галиев т.б. ғылымдардың еңбектерінде оқыту технологиясын техникалық құралдардың көмегімен оқыту деген ұғынудан бастап педагогикалық технологияны ғылыми тұрғыдан ұғынуға дейін түрліше ойлар айтылған.Педагогикалық технологиялардың тарихын, оның пайда болуын және құрылымдық ерекшеліктерін қарастыру педагогикалық құрылымды түсінуге мүмкіндік береді. Ғалымдардың тарихи-педагогикалық зерттеулерін талдау педагогикалық технологияның дамуына себептігін тигізері анық. Қазіргі уақытта адамзаттың дамуы білім деңгейіне байланысты , қоғамның дәйекті даму режиміне көшу екі-үш ұрпақты алға тарта отырып, жаңа білім беру технологияларын енгізуді қажет ететінін түсіну өте маңызды. Өмір салтын баяу өзгертетін және дамытатын білім беру жүйелері қоғамның дамуына кедергі болады.Жаңартылған білім беру жүйесінің алдында тұрған қазіргі заманғы психологиялық-педагогикалық міндеттерді шешу үшін оқу мақсаттарының басымдықтарын түбегейлі өзгерту қажет, білім алушы тұлғасының қалыптасуын, оның жеке қабілеттерін ашуды, ақыл-ой мен шығармашылық белсенділікті дамытуды қамтамасыз ететін Даму функциясын бірінші орынға қою керек, бұл олардың психологиялық дайындығының маңызды шарты болып табылады. Осы қызметті дамыту арқылы жеке тұлғаның маңызды қасиеттері қалыптасады: жұмысқа деген жауапкершілік, оны ұйымдастыру, сыни тұрғыдан түсіну және бағалау мүмкіндігі.Қазіргі уақытта педагогикалық технологиялар психодидактика, психология, кибернетика, Менеджмент және менеджмент теорияларына негізделеді және алдын-ала жасалған педагогикалық процестің тәжірибесінде жүйелі және дәйекті көрініс ретінде түсіндіріледі.

Педагогикалық іс-әрекеттердің, операциялардың, коммуникациялардың технологиялық тізбегі нақты күтілетін нәтиже түрінде болатын мақсатты қондырғыларға сәйкес қатаң түрде құрылады. Алайда, кез - келген білім беру технологиясы жетістікке кепілдік бермейді. Ең бастысытиімді білім беру технологиялары мен мұғалім тұлғасының үйлесімі. Сонымен, оқыту технологиясы сабақ беру әдістемесімен салыстырғанда, оқушылардың өздерінің іс-әрекетін ұйымдастыру тәсілдері және мазмұнын өндіруді көрсетеді. Олар диагностикалық білім маңыздылығын және оқыту процесінің қасиеттерінің жалпы оқушылардың тұлғасын дамытуға бағытталған объективті бақылауын қажет етеді . Педагогикалық технологиялар білім 12 мазмұнын саралауды, жеке бағдарлауды, оның белсенділік сипатын, оқу, танымдық, коммуникативті, практикалық, шығармашылық іс – әрекет тәсілдерін қалыптастыруға, оқушылардың осы іс-әрекеттің тәжірибесін алуға бағытталуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді, негізгі құзіреттіліктерді қалыптастырады оқушылардың алған білімдерін, дағдыларын өмірде қолдануға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1.Ишанғалиева А.М. Құзыреттілік — «Білім мен мүмкіндіктің бірігуі»
2. Бабаев С., Қазиева К. «Педагогикалық инновациялар мен педагогикалық озат технологиялар — талапшаң мұғалім еншісі»

РЕАЛИЗАЦИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ КАК ЗАЛОГ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

Омарова Айгуль Бекеновна
КГУ «Методический центр управления образования Акмолинской области»
Кокшетау, Казахстан
omarova_aigul73@mail.ru

Аннотация: Основной характерной особенностью развития сельской школы в Акмолинской области является применение инновационных преобразований и стремление педагогического коллектива на новый уровень. Методическое сопровождение опорных и магнитных школ направлено на создание и организацию работы по повышению эффективности образовательного процесса.
Ключевые слова: инновация, инновационные, преобразования, опорные, ресурсные, центры

Современная школа ищет различные пути реализации своих направлений, одним из которых является инновационная деятельность. Основной характерной особенностью развития сельской школы является применение инновационных преобразований и стремление педагогического коллектива на новый уровень.

Проблема инновационной деятельности в сельской школе представляет собой совокупность различных факторов, препятствующих положительной динамике инновационных процессов и поэтому важно определить научно-методическое сопровождение, направленное на повышение эффективности учебно-воспитательного процесса

Методическим центром управления образования Акмолинской области совместно с Центром педагогического мастерства, разработан план развития по поддержке сельских школ.

Цель плана: повышение качества образования и эффективности обучения через внедрение цифровых решений в малокомплектных школах, укрепление материально-технической базы, профессиональное развитие педагогов.

Для решения задач плана, в первую очередь, необходимы качественные изменения в организации образовательного процесса малокомлектных школ, среди которых правильно организационное обучение с умелым сочетанием самостоятельной деятельности, обеспечение полной занятости обучающихся, учет их разновозрастности, рациональное составление планов, уроков, тщательная подготовка к урокам.

В Акмолинской области функционирует 531 дневных государственных и 6 частных школ, из них 345 малокомплектных, что составляет 65,3%, в них обучается - 23162 учащихся.

Общее количество класс- комплектов – 3967, с казахским языком обучения -1855, несовмещенные классы – 3555, с каз языком – 1838, с совмещенными класс – комплектами - 412 из них казахским языком обучения составляет – 274.

По статистическим данным, в целом по Акмолинской области число совмещенных 1- 4 классов – 177, с казахским языком обучения -125, с 5-9 классов- 229 ,с каз языком обучения -141, 10-11 классах -6, каз языком обучения -6.

Качество образования в значительной мере определяется качеством педагогического состава. В настоящее время в малокомплектных школах области работают 5694 педагогов, из них с высшим образованием – 4538 (79,6%), со средним образованием -1031 (18%), 8 педагогов-мастеров, 437 исследователей, 1518 экспертов, 1245 педагогов-модераторов , 1814- педагога.

В сравнении с другими годами обеспеченность педагогическими кадрами показывает тенденцию роста в малокомплектных школах количества квалифицированных специалистов из таких учебных заведений, как Кокшетауский государственный университет имени Ш. Уалиханова, Кокшетауский Высший казахский педагогический колледж им. Ж. Мусина, Высший педагогический колледж г. Щучинск.

Успех и реализация качества образования между сельскими и городскими школами зависит от уровня качества предоставляемых образовательных услуг, от уровня современных информационно-коммуникационных технологий и мотивации педагогов к овладению инновационными технологиями, уровня профессиональной компетентности педагогов.

В связи с тем, что по области количество малокомплектных школ составляет более 65%, это явилось доминантой для создания Ресурсных центров и магнитных школ.

Для повышения качества обучения учащихся и оказания методической помощи педагогам МКШ в области с 2011 года создано:

- 27 опорные школы (ресурсные центры) к которым закреплены 72 сельских МКШ (магнитные школы).

В Акмолинской области имеется положительный опыт развития ресурсных центров.

Учебно-воспитательный процесс в опорной школе осуществляется на основе единого учебного плана и включает проведение учебных сессий продолжительностью в десять дней для обучающихся магнитных МКШ. В межсессионный период осуществляется дистанционное обучение.

Материально - техническая база в ресурсных центрах позволяет осуществлять качественное проведение занятий с применением инновационных и цифровых образовательных технологий.

Методическое сопровождение опорных школ и магнитных школ в области направлено на создание и организацию работы по повышению эффективности образовательного процесса МКШ, ориентированного на личностное развитие ребенка; обобщение передового педагогического опыта по организации работы ресурсных центров,

организацию и проведение региональных семинаров, научно-практических конференций и конкурсов.

Примером этого является деятельность следующих опорных школ т.е ресурсных.

Таким образом, созданные в Акмолинской области опорные школы обеспечивают доступ учащихся близлежащих МКШ к более качественному образовательному процессу, возможность их участия в выполнении исследовательской и лабораторной работы в условиях специализированных кабинетов, расширяют социальный опыт и возможности обучающихся в условиях МКШ.

Основной особенностью МКШ является обучаемость учащихся разного возраста в совмещенных классах.

Инновационные методики и идеи, применяемые педагогами области позволяют обеспечить качественное преподавание в совмещенных классах: технологии критического мышления, проблемного и личностно-ориентированного обучения. Особое внимание уделяется цифровым – технологиям, как инструменту, осуществляющему доступность и качество обучения, что крайне важно для педагогов. Использование веб-сервисов в совмещенных классах требует от педагогов постоянной работы над повышением уровня своей ИКТ-компетентности, творческого подхода к проектированию занятий.

Одним из эффективных путей учета в обучении индивидуальных различий является дифференцированный подход, который является один из возможных путей устранения перегрузки учащихся в совмещенных классах. Педагоги по многим темам разрабатывают дидактический материал с использованием цифровых платформ и ресурсов разного уровня обученности.

Таким образом, эффективные подходы планирования современного урока, особенности организации образовательного процесса в малокомплектных школах, содержание урока в совмещенных-класс-комплектах реализуется в соответствии с действующими нормативными актами, рекомендациями в сфере среднего образования Республики Казахстан.

Исходя из вышесказанного в текущем году педагогическим институтом НАО Кокшетауского университета имени Ш. Уалиханова в г. Кокшетау совместно с Национальной академией образования имени И. Алтынсарина Министерства просвещения Республики Казахстан проведен семинар «Проблемы развития малокомплектных сельских школ» подготовки педагогических кадров, разработки типовых учебных планов и программ для совмещенных классах, цель которого является развитие и конкурентоспособность сельских и малокомплектных школ.

В ходе семинара была сформирована рабочая группа. В состав рабочей группы вошли профессорско-преподавательский состав из Университета, школьные учителя-практики из городских и сельских школ.

На сегодняшний день стартовал пилотный проект по рабочим учебным программам для совмещенных классов в МКШ с учетом индивидуальных потребностей и возрастных особенностей обучающихся начальной школы по предмету казахский язык и литература 2 -3 классов для школ с казахским языком обучения и представлены на обсуждение научно-методическому Совету национальной академии образования имени И. Алтынсарина Министерства просвещения Республики Казахстан. В настоящее время разрабатывается программа по предмету «естествознание» для совмещенных 2-3 классов. Ожидаемым результатом разработанных программ является повышение качества знаний обучающихся совмещенных классов и обеспечение индивидуального подхода в обучении. Апробация ТУПов и РУПов реализуется в совмещенных классах в двух малокомплектных школах области Акмолинской области.

С 2020 года в Акмолинской области стартовал новый образовательный проект "Сельская школа", направленный на повышение качества образования в сельских школах через улучшение педагогической практики, совершенствование материально-технической базы и доступность цифровых ресурсов.

Инициаторами проекта являются управляющая компания холдинга Aitas, в состав которого входят 11 предприятий области растениеводства, производства и переработки мяса птицы, дистрибуции, среди которых - Макинская птицефабрика и автономная организация образования "Назарбаев Интеллектуальные школы".

Целью проекта является сокращение разрыва в качестве образования между городом и сельской местностью.

В проект «Сельская школа» вошла «Школа-гимназия г. Макинск Буландынского района.

С начала реализации проекта проведено исследование учебно-воспитательного процесса, включая наблюдение уроков и мониторинг учебных достижений. На основании результатов мониторинга учителям оказана методическая поддержка. Выработаны рекомендации по профессиональному развитию педагогов и улучшению материально-технической базы, разработаны планы развития школ.

Основываясь на необходимости обеспечения устойчивого развития образования региона, повышения качества человеческого капитала, исходя из важности и сотрудничества в сфере апробации, внедрения и реализации современных образовательных программ по уровням, стремясь к дальнейшему сокращению разрыва в качестве образования между городскими и сельскими школами и повышения и развития у учащихся интереса и познавательной деятельности к учебному процессу, были определены цели и задачи дальнейшего развития и сотрудничества

Исходя из целей и задач, ежегодно составляется внутришкольный план работы по реализации проекта «Сельская школа».

В рамках проекта предусмотрено оказание методической помощи педагогам со стороны Автономной организацией образования «Назарбаев Интеллектуальные школы», запланирована укрепление материально-технической базой с привлечением спонсоров.

Инициатором и спонсором оснащения качественным современным оборудованием является холдинг АО «Aitas KZ» (учредитель ТОО «Макинская птицефабрика»).

Уже поставлены в школу кабинеты новой модификации: мастерские инженерии, художественного труда, кулинарии, информатики, робототехники, библиотека, кабинеты новой модификации (физика, химия, биология, математика, география и др.).

Общий бюджет финансирования со стороны Холдинга по итогам проекта составил 200 млн.тенге.

В рамках проекта «Сельская школа» в 2021-2022 учебном году был внедрен кружок «Моделирование и дизайн школьной одежды». В реализации данного проекта принимают участие учащиеся 7,8,9,10,11-х классов.

Цель проекта – научить школьников шить, уметь делать выкройки, правильно снимать мерки, ориентировать учащихся на конкретную профессию.

Проект «Развитие потенциала опорные школы в сельской местности» стартовал в 2022 году.

Проект заинтересовал фонд «Қазақстан халқына». Образовательная программа ФУРО «сельская школа» переросла в благотворительный проект «Развитие потенциала опорных школ в сельской местности, который охватил еще 17 школ во всех регионах страны.

Методическим центром Управления образования Акмолинской области был разработан план мероприятий в рамках пилотного проекта по Дорожной карте реализации инновационных способов преподавания дисциплин и цифровизации учебного процесса в малокомплектных сельских школах Акмолинской области на 2023-2024 учебный год.

По плану пилотного проекта с августа месяца стартовали курсы повышения квалификации по темам «Цифровые решения в управлении малокомплектной школой (руководители)" и «Использование цифровых ресурсов в преподавании 5 предметов (учителя математики, физики, химии, биологии и английского языка). Охват педагогов составляет 831 педагогов.

Для поддержки и адресной помощи руководителям и педагогам сельских школ методическим центром управления образования создаются мобильные группы, обеспечивающие развитие образовательных процессов, совершенствование профессионального мастерства педагогов, повышение качества образования в сельской местности.

С января по май месяц 2023 года Методическим центром провели марафон методических идей и трансляции лучших практик для сельских учителей от педагогов-мастеров Акмолинской области, в целях трансляции лучших методических практик и инноваций.

С целью поддержки и мотивации учащихся сельских школ в получении равного доступа в поступлении в казахстанские и зарубежные ВУЗы, путём проведения олимпиады по нескольким дисциплинам, направленной на определение лучших учеников сельских школ, 18 мая 2018 года подписано соглашение о сотрудничестве между управлением образования Акмолинской области и ОФ «Образовательный фонд «IQanat».

Ежегодно команда акмолинских школьников являются призерами олимпиады IQANAT и обладателями грантов на обучение в названной школе.

Уже 10 учащихся Акмолинской области стали выпускниками школы, в 2023 году выпущено еще 16 учащихся. Так, за весь период существования олимпиады 53 акмолинских школьника стали обладателями грантов на обучение в школе «IQanat.

С каждым годом увеличивается число участников, победителей и призёров олимпиады, а значит - все больше сельских школьников имеют возможность получить качественное образование!

Таким образом, успех и реализация качества образования между сельскими и городскими школами зависит от уровня качества предоставляемых образовательных услуг, от уровня современных информационно-коммуникационных технологий и мотивации педагогов к овладению инновационными технологиями, уровня профессиональной компетентности педагогов.

В условиях нашей области, где преобладают сельские школы, уже накоплен немалый опыт организации учебной деятельности в них. Однако сказать о том, что все трудности позади, было бы преждевременным.

Решение всех вопросов учебно-воспитательного процесса в сельских школах мы видим в совершенствовании функционирования и развития малокомплектных школ и Ресурсных центрах, адекватной социально-экономическим условиям региона, историко-культурным традициям, современным тенденциям образовательной политики.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ
ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ
EFFECTIVE TRAINING AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE MAIN SCHOOL

Диханбаева Жанаркул Шабденбековна
Жамбыл облысы Байзақ ауданы Ғани Мұратбаев атындағы гимназиясы,
Жамбыл облысы, Қазақстан
janar-21.02.67@mail.ru

Аңдатпа: "Бастауыш мектепте оқытудың тиімді тәсілдері мен инновациялық технологиялары" баяндамасы бастауыш мектепте балаларды оқытудың өзекті әдістемелері мен инновациялық технологияларына арналған зерттеу болып табылады.

Баяндама барысында білім берудің ерте сатысында оқушылардың оқу және даму нәтижелерін жақсартуға мүмкіндік беретін әртүрлі тиімді тәсілдер қарастырылады. Оқушылардың интерактивтілігі мен мотивациясын қамтамасыз ететін, сондай-ақ олардың шығармашылық ойлауын, саналылығын және рефлексиясын дамытуға ықпал ететін инновациялық технологиялар мен әдістерге ерекше назар аударылатын болады. Баяндама аясында зерттеу нәтижелері, сондай-ақ әртүрлі білім беру мекемелерінде осы тәсілдер мен технологияларды табысты іске асырудың практикалық мысалдары ұсынылатын болады. Баяндама бастауыш сынып оқушыларын оқытуда инновациялық тәсілдерді қолданудың маңыздылығына баса назар аудара отырып, ағартушылық және практикалық сипатқа бағытталған.
Түйінді сөздер: тиімді тәсілдер, инновациялық технологиялар, оқыту, бастауыш мектеп, нәтижелер, даму, интерактивтілік, мотивация, шығармашылық ойлау, сана, рефлексия, зерттеу, практикалық мысалдар.
Аннотация: Доклад "Эффективные подходы и инновационные технологии обучения в начальной школе" представляет собой исследование, посвященное актуальным методикам и инновационным технологиям обучения детей в начальной школе. В ходе доклада будут рассмотрены различные эффективные подходы, которые позволяют улучшить результаты обучения и развития учащихся на ранней ступени образования. Особое внимание будет уделено инновационным технологиям и методам, которые обеспечивают интерактивность и мотивацию учеников, а также способствуют развитию их творческого мышления, сознательности и рефлексии. В рамках доклада будут представлены результаты исследований, а также практические примеры успешной реализации этих подходов и технологий в различных образовательных учреждениях. Доклад направлен на просветительский и практический характер, с акцентированием внимания на важности применения инновационных подходов в обучении младших школьников.
Ключевые слова: эффективные подходы, инновационные технологии, обучение, начальная школа, результаты, развитие, интерактивность, мотивация, творческое мышление, сознательность, рефлексия, исследования, практические примеры.
Annotation: The report "Effective approaches and innovative technologies of teaching in primary school" is a study on current methods and innovative technologies of teaching children in primary school. During the report, various effective approaches will be considered that can improve the learning outcomes and development of students at an early stage of education. Special attention will be paid to innovative technologies and methods that ensure interactivity and motivation of students, as well as contribute to the development of their creative thinking, consciousness and reflection. The report will present the results of research, as well as practical examples of successful implementation of these approaches and technologies in various educational institutions. The report is aimed at educational and practical nature, with an emphasis on the importance of using innovative approaches in teaching primary school children.
Keywords: effective approaches, innovative technologies, education, primary school, results, development, interactivity, motivation, creative thinking, consciousness, reflection, research, practical examples.

Ақпараттық технологиялар өмірдің барлық салаларына енетін қазіргі қоғамда білім беру жүйесі оқу процесінде жаңа тәсілдер мен әдістерді қолдануды қажет етеді. Бастауыш мектепте инновациялық әдістер мен технологияларды енгізу ерекше өзекті болып табылады, онда баланың бейбітшілік пен білім туралы негізгі идеясы қалыптасады.

Қазіргі білім беруде интерактивті оқыту белсенді қолданылады, бұл оқушыларға білімді тиімді игеруге және дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Бұл саладағы маңызды құралдардың бірі-бастауыш сыныптарда интерактивті тақталарды, компьютерлер мен планшеттерді пайдалану.

Арнайы сенсорлармен және бағдарламалық жасақтамамен жабдықталған интерактивті тақталар оқушыларға оқу процесіне үйренуге мүмкіндік береді. Олар

тапсырмаларды шешуге белсенді қатыса алады, мұғалімнің сұрақтарына жауап бере алады, тіпті тақтадағы мәліметтермен өзара әрекеттесе алады. Бұл олардың пәндерге деген қызығушылығын оятады, ақпаратты визуалды қабылдауды жақсартады және материалдарды тиімдірек есте сақтауға көмектеседі.[1]

Оқу процесінде компьютерлер мен планшеттер де маңызды рөл атқарады. Олар оқушыларға білім беру материалдарына, интерактивті оқулықтарға және арнайы оқу бағдарламаларына кең қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бұл тәсіл оқушылардың тәуелсіздігін, шығармашылығын және аналитикалық ойлауын белсендіреді.

Тақталарды, компьютерлерді және планшеттерді қолдана отырып, интерактивті оқытудың негізгі артықшылықтарының бірі-әр оқушыға жеке көзқарас мүмкіндігі. Бұл әсіресе оқудың бастапқы кезеңдерінде, балалардың білім, дағдылар мен қабілеттердің әртүрлі деңгейлері болған кезде өте маңызды. Интерактивті технологиялар материалдарды әр оқушының жеке қажеттіліктеріне бейімдеуге мүмкіндік береді, бұл тиімді ассимиляция мен дамуға ықпал етеді.

Осылайша, интерактивті тақталарды, компьютерлер мен планшеттерді бастауыш сыныптарда қолдану білім берудің жаңа мүмкіндіктерін ашады. Бұл оқушылардың дамуына ықпал ететін және білімді жақсы меңгеруге мүмкіндік беретін ынталандырушы және интерактивті оқу ортасын құруға көмектеседі.

Қазіргі әлемде қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру кезінде біздің біліміміздi кеңейтуге және математикалық интуицияны дамытуға көмектесетін бірқатар платформалар қолданылады. Бұл платформалар бізге интерактивті құралдарды, тапсырмаларды және жаттығуларды ұсынады, біздің ойлауымызды ынталандырады және математика негіздерін күнделікті өмірде тереңірек түсінуге және қолдануға мүмкіндік береді.

Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру үшін ең танымал және кеңінен қолданылатын платформалардың бірі-Khan Academy онлайн платформасы. Хан академиясы математиканың әртүрлі аспектілеріне бағытталған бейне сабақтарды, интерактивті тапсырмаларды және тесттерді қоса алғанда, ақысыз білім беру ресурстарын ұсынады. Мұнда сіз өзіңіздің біліміңізді іс жүзінде қолдана отырып, арифметика, геометрия, алгебра және математиканың басқа салаларының негіздерін біле аласыз.[2]

Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру үшін қолданылатын тағы бір танымал платформа-BrainPOP. BrainPOP жеңіл және қол жетімді түрде ұсынылған әртүрлі математикалық ұғымдар туралы қысқа анимациялық бейнелерді ұсынады. Бұл күрделі ұғымдарды елестетуге және түсінуге ғана емес, сонымен қатар оларды интерактивті тапсырмалар мен жаттығулар арқылы іс жүзінде қайталауға көмектеседі.

Сонымен қатар, математика бойынша ойын сабақтарын өткізуге маманданған Prodigy және IXL сияқты платформалар бар. Бұл платформалар сізге анимациялық кейіпкерлермен виртуалды әлемге енудің және математикаға негізделген есептерді шешудің бірегей мүмкіндігін ұсынады. Бұл тәсіл визуалды ойлауға және математикалық есептерді шешу дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастырудағы физикалық платформалардың рөлі туралы ұмытпау керек. Құрылыс жинақтары, басқатырғыштар және карта ойындары сияқты әртүрлі ойындар мен ойыншықтар математикалық ойлауды және сандарды, пішіндер мен пропорцияларды түсінуді жақсартуға көмектеседі.

Қазіргі әлемде компьютерлік технологиялар біздің өміріміздің ажырамас бөлігіне айналды және оқушылар көбінесе негізгі оқу пәндерімен қатар электронды құрылғыларды пайдалану туралы білімді сіңіреді. Сұрақ туындайды: бұл процесті қалай өнімді және қызықты етуге болады? Оған жауап-logiclaik математикалық платформасын пайдалану.[3]

LogiclAIk-бұл балаларға арналған инновациялық білім беру бағдарламасы. Оның басты мақсаты – интерактивті және адаптивті сабақтар арқылы балалардың математикалық дағдыларын дамыту. Бұл платформаның негізі балаларға математикалық

ұғымдарды логикалық ойлау мен түсінуді дамытуға мүмкіндік беретін алгоритмика болып табылады.

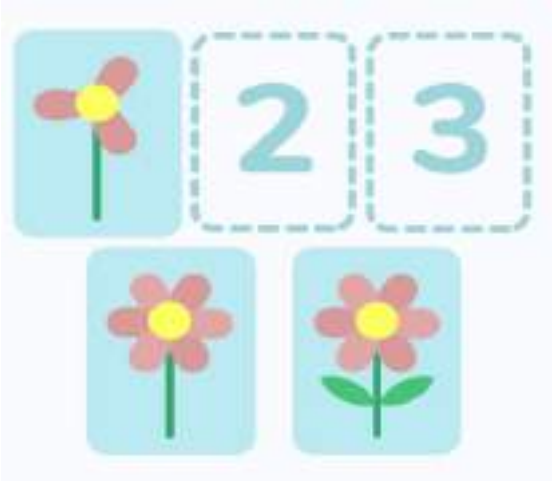

LogiclAIk-тің басты артықшылықтарының бірі-оның тиімділігі. Платформа әр балаға оның жеке мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін ескере отырып бейімделеді. Бұл оңтайлы жүктемені қамтамасыз етуге және әр баланың дайындық деңгейіне сәйкес дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, LogiclAIk балаларға математикалық есептер мен проблемалық ойлау дағдыларын дамытуға көмектесетін жаттығулардың кең спектрін ұсынады.

Тағы бір маңызды аспект-бұл платформаның интерактивтілігі. Logiclaik ойын түрінде ұсынылған, бұл оқуды балалар үшін қызықты әрі ынталандырады. Олар интерактивті тапсырмалар, басқатырғыштар және ойындар арқылы әртүрлі математикалық ұғымдарды зерттей алады. Бұл тәсіл балаларды оқу процесіне қызықтыруға және тартуға арналған, бұл материалды толық игеруге ықпал етеді.

Алайда, logiclaik балаларға математикалық білім беріп қана қоймай, ата-аналар мен мұғалімдерге арналған құралдарды ұсынады. Оларға әр баланың үлгерімін бақылау, олардың жетістіктері мен әлсіз жақтарын талдау мүмкіндігі бар. Бұл тәсіл білім беру процесін тиімді реттеуге және әр балаға максималды жетістікке жетуге көмектеседі.

logiclaik математикалық платформасы балаларда математикалық дағдыларды дамытудың қуатты құралы болып табылады. Оның тиімділігі оқытудың инновациялық әдістеріне, әр баланың жеке қажеттіліктеріне бейімделуге және оқытуды қызықты әрі ынталандыратын интерактивтілікке негізделген. LogiclAIk балаларға математика саласындағы әлеуетін ашуға және ғылым мен технология дағдылары барған сайын сұранысқа ие болатын Табысты болашаққа дайындалуға мүмкіндік береді.

Логиклайктың 3 нақты бағыты бар:

1.Оқушының бос уақытын қажетті дүниемен айналыстыру

2.Оқушының логикалық ойлау қабілетін арттыру

3.Сабаққа дайындық

Сіздердің назарларыңызға осы 3 бағыт бойынша мысалдар келтірейін

1ші бағыт 6 тарауға бөлінеді.

Логикалық тапсырмалар

Ойындар

Распечаткалар

Ребустар мен басқатырғыштар

Видео

Интерактивті тарихтар

Математика ойынын құруға болатын көптеген электрондық платформалар бар. Ең танымал платформалардың бірі-Unity.

Unity-бұл компьютерлер, мобильді құрылғылар және консольдерді қоса алғанда, әртүрлі платформалар үшін 2D және 3D ойындарын жасауға мүмкіндік беретін интеграцияланған ойын дамыту ортасы. Қуатты Unity құралдары мен редакторларының арқасында әзірлеушілер есептерді, басқатырғыштарды және басқа да қызықты математикалық элементтерді қамтитын математикалық көлбеу ойындарды оңай жасай алады.

Математика ойындарын жасауға болатын тағы бір электрондық платформа-Scratch. Scratch-бұл балалар мен бастаушы бағдарламашыларды оқытуға арналған ақысыз бағдарламалау ортасы. Оның көмегімен математикалық есептерді немесе логикалық басқатырғыштарды қамтитын қарапайым ойындар жасауға болады. Scratch ыңғайлы визуалды интерфейс пен код блоктарын ұсынады, бұл ойын жасау процесін жеңіл әрі қол жетімді етеді.

Егер мобильді қосымшалар туралы айтатын болсақ, онда App Inventor платформасы жақсы таңдау болуы мүмкін. App Inventor-бұл Android платформасында мобильді қосымшаларды құруға арналған mit әзірлеген құралдар жиынтығы. Оның көмегімен сіз әртүрлі ойындар жасай аласыз, онда математикалық есептер геймплейдің негізгі құрамдас бөлігі болады.

Осылайша, математика ойынын құруға болатын бірнеше электрондық платформалар бар. Unity, Scratch және App Inventor сіздің қажеттіліктеріңіз бен мақсаттарыңызға байланысты әртүрлі мүмкіндіктер мен қиындық деңгейлерін ұсынады. Платформаны таңдау сіздің дағдыларыңызға, қалауыңызға және ойын құру үшін қажетті тәжірибе деңгейіне байланысты.

Wordwall-бұл оқуға арналған инновациялық бағдарлама. Бұл озық технологиялар мен оқытудың тиімді әдістерін біріктіретін бірегей шешім.

Wordwall-дің басты мақсаттарының бірі-балаларға ыңғайлы және интерактивті оқу ортасын құру. Бағдарлама мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктері мен психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып жасалған, бұл оларға математикалық білім мен дағдыларды белсенді және тиімді игеруге мүмкіндік береді.

Wordwall кәсіби педагогтар мен математика мамандары әзірлеген оқу материалдарының толық спектрін ұсынады. Бағдарламада баланың математиканы оқуға деген қызығушылығын оятатын және оның логикалық және аналитикалық ойлауын дамытатын әртүрлі тапсырмалар, ойындар мен жаттығулар бар.

Wordwall-дің маңызды артықшылықтарының бірі-оқытуды жекелендіру мүмкіндігі. Бағдарлама әр баланың қажеттіліктері мен білім деңгейіне автоматты түрде бейімделе алады, бұл тиімді және жекелендірілген оқытуды қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, прогрессті бақылау жүйесінің көмегімен мұғалімдер балалардың үлгерімін бақылай алады және қажет болған жағдайда оқу процесін түзете алады.

Сонымен қатар, Wordwall ыңғайлы және интуитивті интерфейске ие, бұл оны балалар мен ересектер үшін мүмкіндігінше қарапайым және қол жетімді етеді. Бағдарлама сонымен қатар смартфондар мен планшеттерді қолдану сияқты әртүрлі өзара әрекеттесу мүмкіндіктерін ұсынады, бұл оқу процесін балалар үшін одан да қызықты және қызықты етеді.

Wordwall-ді бастауыш сыныпта қолдану математикалық сауаттылықты дамытуға және болашақта оқуға қажетті негізгі дағдыларды қалыптастыруға қолайлы оқу ортасын құруға мүмкіндік береді. Озық технологиялар мен бірегей білім беру тәсілдерін қолдану арқылы Wordwal бағдарламасы балаларға математикалық тұжырымдамаларды толық меңгеруге көмектеседі және болашақта табысты оқуға дайындалады.

Мен осы программамен оқушылардың математика сабағынан оқу сауаттылығын арттырамын.

Бастауыш сыныптарда математиканы оқытудың инновациялық шешімі: "MathWise" платформасы.

Дүниежүзілік білім беруді дамыту үнемі жаңартуды және оқыту әдістерін жетілдіруді талап етеді. Технология білім беру процесінде барған сайын маңызды құралға айналған қазіргі уақытта оқушыларға қызықты және тиімді оқуға көмектесетін инновациялық платформаларды құру қажет.

Дәл осы мақсатта біз сізге бастауыш сыныптарда математиканы оқытуға арналған жаңа "MathWise" платформасын ұсынамыз. "MathWise" қызықты оқу ойындарын, интуитивті интерфейсті және прогрессивті оқыту әдістерін біріктіреді.

"MathWise" - тің басты ерекшеліктерінің бірі-оның математикалық есептердің бірегей визуалды көрінісі. Платформа абстрактілі ұғымдарды көрнекі және интерактивті бейнелерге айналдырады, бұл оқушыларға математикалық фактілерді және олардың арасындағы байланысты жақсы түсінуге көмектеседі. Бұл тәсіл балаларға логикалық және аналитикалық ойлауды дамытуға мүмкіндік береді, сонымен қатар математикалық есептерді шешуде сенімділікті қалыптастыруға ықпал етеді.

Бұдан басқа, электрондық оқулықтар, онлайн ресурстар және білім беру бағдарламалары сияқты заманауи технологияларды пайдалану оқушыларға өзекті және әртүрлі ақпаратқа қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бұл сыни ойлауды, тәуелсіздікті және оқуға шығармашылық көзқарасты қалыптастыруға ықпал етеді.[4]

Осылайша, "оқу үдерісіндегі инновациялық әдістер мен технологиялар" педагогикалық идеясы интерактивті және қызықты білім беру ортасын құруға, оқушылардың қатысуын жандандыруға және олардың дағдылары мен қасиеттерін дамытуға бағытталған. Бұл жас ұрпақты қазіргі әлемге тиімді әрі нәтижелі оқытуға және дайындауға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Загашев И.О., Заир-Бек С.И., Муштавинская И.В. Учим детей мыслить критически - СПб.: Альянс «Дельта», 2003. — 192 с.

2. Катаклизмы. Опасные природные явления [Инфографика О Выживании]- http://allaboutsurvival.ru/load/kartinki/kataklizmy_opasnye_prirodnye_javlenija_infografika_o_vyzhivanii/12-1-0-139.

3. Плинер Я.Г., Бухвалов В.А.., Педагогическая экспертиза школы, М., Педагогический поиск, 2000 г., 160с.

4. Программы и сервисы для создания инфографики-http://smm-life.ru/zarabotok/programmy-i-servisy-dlya-sozdaniya-infografiki.html.

«PISA ТАПСЫРМАЛАРЫН ОҚУ ӘРЕКЕТІНЕ КІРІКТІРУ ТӘЖІРИБЕСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ»

Машенова Гүлмира Қайырбекқызы
Есілбай жалпы орта білім беру мекебі
e-mail gulmira_mashenova e-mail.ru

Оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытуда оқу бағдарламасындағы әрбір пәннің рөлі зор. Соның ішінде қазақ тілі мен әдебиетінің алатын орны ерекше. Осы ретте, оқушыға халықтың қоғамдық өмірін, арман-мүддесін танытуда, оларға идеялық-саяси, рухани-адамгершілік, этикалық-эстетикалық т.б. тәрбие беруде, дүниеге көзқарасын, мінезін, жалпы мәдениетін қалыптастыруда көркем әдебиетті қуатты құралдардың бірі ретінде пайдалану – әдебиет пәнінің басты мақсаты болып есептелсе, тіліміздің өзіндік қалыптасқан нормаларын үйрету – қазақ тілінің басты міндеті болып танылады.

Нұрсұлтан Назарбаев : «Бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек.

Қазіргі әлемде жай ғана жаппай сауаттылық жеткіліксіз болып қалғалы қашан. Біздің азаматтарымыз үнемі ең озық жабдықтармен және ең заманауи өндірістерде жұмыс жасау машығын меңгеруге дайын болуға тиіс.

Сондай-ақ балаларымыздың, жалпы барлық жеткіншек ұрпақтың функционалдық сауаттылығына да зор көңіл бөлу қажет. Балаларымыз қазіргі заманға бейімделген болуы үшін бұл аса маңызды.»

Болашақ азамат өз ұлтының тілі мен әдебиетінің асыл мұрасымен сусындау арқылы туған халқының тарихымен, мәдениетімен жете танысып, білімін кеңейтеді. Қазақ тілінің грамматикасын терең меңгерген оқушы, қоғамның кез келген саласында қиналмай жұмыс істеп, өзінің функционалдық сауаттылығын көрсете алады.

Жалпы білім беретін орта мектептегі оқушыны жеке тұлға ретінде және оның ұлттық сана-сезімін, өзіндік, дүниетанымын, азаматтық ұстанымын, рухани құндылықтарын қалыптастыруға негіз болатын әлемдегі аса бай, мазмұнды, көркемдік деңгейі жоғары әдебиеттердің қатарындағы қазақ әдебиеті пәнін жүргізудің өзіндік қыры сан қилы.

Әдебиет – оқушыға беймәлім өмірді танытатын қуатты құрал. Әдебиет арқылы біз оқушыларға ұлттық болмысымызды, асыл қасиеттерімізді танытамыз. Адамға тәрбие беруші әуелі, ата-ана, сонан соң ұстаз, мектеп, қоршаған орта екені баршамызға белгілі. Өнер, ғылым бар жұртта өскелең ұрпақ тәрбиені ата-анадан да, мектептен де, араласатын ортасынан да, өздері оқып жүрген қазақ әдебиетіндегі түрлі аңыз-ертегілерден де аларына ешкім шүбә келтірмейді. Әдебиет адамға өмірді танытып қана қоймайды, ол адамды тәрбиелейді. Адамның өмірге көзқарасын танытады, мінез-құлқына ықпал етеді, күллі тіршілігіне әсер етеді. Қазақ әдебиетіндегі көркем туындыларды оқыған сайын өмір сырын, Отан, ерлік, елдік, жақсылық, жамандық, секілді ұғымдардың мәнін оқушы терең аңғарады. Олар өнерді сүйетін, одан рухани ләззат ала білетін, көркемдік талғамы бар, адамгершілікті, нәзік сезімді болып өседі. Дөрекілікке, бойкүйездікке, жамандыққа аяқ баспайды. Пән мұғалімі оқушының назарын аудару үшін сабақ кезінде әртүрлі тақырыптық, пәнаралық, сыныпаралық байланыс орнатып, қызықты әңгімелерді сахналық көрініс ретінде өтуді ұйымдастыра білуі қажет. Сондықтан, түрлі көрнекілік құралдарын қолдану, сұрақ-жауап, талдау, жинақтау, ажырату, тақтаға жазу, айтқан ойды мысалдармен дәлелдеу, сөздікпен жұмыс, проблемалық мәселелерді шешу, нақтылы және жалпылама тапсырмалар беріп, шағын шығармашылық жұмыстарды орындату, оқушының бірін-бірі сынауы, өзіндік пікір білдіруі, баяндама жасауы, ғылыми зерттеу жазып қорғауы т.б. алуан түрлі әдіс-тәсілдерді қолданған жөн. Осындай әдіс-тәсілдерді түрлендіріп, жүйелі түрде пайдаланатын мұғалімнің шәкірттері өздігінен жұмыс істеуге

тез үйренеді. Орта буын оқушыларының арнайы ереже дәптерлері, альбомдар, сөздіктері, канспектілері, хронологиялық кестелері болуға тиіс. Сонымен бірге, шығармашылық дәптері бөлек болғаны дұрыс. Оған оқушы өздеріне ұнаған мақал-мәтелдерді, афоризмдерді, шешендік сөздерді де жазып алып жүруге баулу керек. Осы ретте, шығармашылыққа жақын кейбір оқушылар сол дәптерге қыса әңгіме, мақала, күнделік, пікір жазып үйренуіне мүмкіндік туады.

Тіл мәселесі, әсіресе, небір бұлыңғыр күндерді, тар жол, тайғақ кешулерді бастан өткерген қазақ тілінің мәселесі қашан да өткір әрі өзекті болмақ. Қазақ тілі мен әдебиетінің мектепте оқытылу жайы әркімде де толғандыруы тиіс.

Қазақ тілін оқыту алдына үлкен міндеттер, оқушыларға түсіндірудің тиімді әдіс-тәсілдерін іздестіру қажеттілігі қазіргі таңда да қарастырылып келе жатқан мәселе. Демек, тіл ғылымының үздіксіз дамуының нәтижесінде, адам баласы ой-санасының, дүниетанымының өсуіне байланысты оқыту әдістемесі де қатар жетіліп байып отыр. Өйткені, озат мұғалімдер тәжірибелерінен толығып оның мазмұны мен жүйесі, құрылысы, кеңейіп, байып отырады. Қоғам ілгері дамыған сайын оқыту мазмұны да күнделікті жаңарып, жетіліп отырады.

Озық ойлы адамдар заманның, қоғамның дамуына, өзгеруіне өз үлесін қосады. Осындай қоғамдық, әлеуметтік, мәдени өзгерістер дамулар мектептің оқыту процесіне әсер етеді. Соңғы жылдары жеке тұлғаны қалыптастыруды дамыту мен оған жан-жақты терең білім беру мақсатында көптеген технологиялар ұсынылуда. Жаңа технологияның басты мақсатының бірі – баланы оқыта отырып оның еркіндігін, белсенділігін қалыптастыру, өз бетінше шешім қабылдауға дағдыландыру.

Яғни, ғылыми негізде білім беру үшін жаңа технологияларды меңгере отырып, оны сабаққа енгізу педагогтар алдындағы өзекті мәселе екені анық.

Түйін сөз: Оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту – бүгінгі заман талабы. Осы ретте, қазақ тілі мен әдебиеті пәнін дұрыс меңгерте білудің маңызы зор. Педагогтың шеберлігі, яғни шығармашылық пен жауапкершілікті ұштастырып сабақ өткізу- заман талабынан туындап отырған мәселе. Жоғары деңгейде сабақ беретін оқытушының алдынан шыққан оқушы – өмір айдынындағы өз жолын адаспай табады, азамат болып қалыптасады. Бұл ұстаз үшін абыройдың үлкені, әрбір мұғалім осыған ұмтылса ұрпақ алдындағы қарыздың өтелгені.Сыныптан тыс оқу бағдарламасындағы «Абайдың әңгімесі» шығармасын осы PISA талаптарына сай танытудың үлгісін ұсынамын.

Абайдың әңгімесі

-Менің Әбдрахман деген балам бар еді.Оны ерте жасынан Семейдегі орыс мектебіне түсірдім.Оны бітірген соң,Петерборға жібердім.Қыс оқып,жазда демалысқа үйге келді.Баламның ғалымдығын сынап білейін деген оймен әңгіме үстінде : «Қалқам,Әбіш,осы әлемдегі жаратылыста ақ зат асыл ма ,қара зат асыл ма ?»-деп сұраған едім. Ол іркілместен :

-Ақ зат асыл ғой,-деді.

-Неге,қара зат асыл емес пе?

Әбіш бетіме қарап күліп:

-Қараны қалай асыл дейсіз?-деді.

-Біріншіден,адам баласы барлық дүниедегі жаратылысты көзбен көреді емес пе?-дедім мен.-Бірақ көздің ағы көрмейді.Ортасындағы кішкене қарашығы ғана көреді.Екіншіден,қағаз-ақ,одан адам оқып білім ала алмайды,үстіне қара сиямен жазғаннан өнер-білім алады.Үшіншіден ,жас шақта адамның сақал-шашы қара болады.Қартайғанда адамның шаш-сақалы ағарады.Ал,адамда ,білім,қайрат та азаяды,сондықтан қараны асыл ма деп ойлаймын,-дедім,

-Оның бәрін қалай білдіңіз?

-Ақылмен білдім.

-Олай болса ,ақыл мида болмай ма,ал ми ақ зат емес пе? Екіншіден ,ақыл-нұр,жарық зат.Ал жарық ол да аққа ұқсамай ма?-деді Әбіш.

Ұлымның тауып айтқан сөзіне риза болып,маңдайынан сипадым.

1.Психологиялық көңіл –күй тудыру. Абайдың «Көзімнің қарасы» әнін тыңдату.Мұғалім әрекеті .Сұрақ-жауап арқылы:- Бұл әнді тыңдағанда қандай ой келеді. Оқушыларға сұрақ бере отырып тақырыпты ашу. Яғни тақырып «Абайдың әңгімесі».

2. Операциялық кезең . Мәтінді мұқият оқу.

1. «Қолжетімділік және үзінді» аспектісі бойынша мына сұрақ қойылады.

Мәтінде не туралы айтылған?

А. Баласы әкесін құрметтеуге лайық

Ә. Әкесі баласын сынады

Б. Баласы әкесінің махаббатына ие бола алмады.

В. Баласы әкесін аяды.

2. «Біріктіру және түсіндіру» аспектісі бойынша мына сұрақ қойылады.

А) Абай Әбдрахманды неліктен сынағысы келді?

Жауабыңызды дәлелдеп жазыңыз. Осы жерде «қысқа сөйлемдер» стратегиясын қолданыңыз.

Ә)Мәтінді бірлесе оқып ,қажетті белгілерді қойыңыздар.

Код белгілері	Белгі мағыналары
⬭	Сіз үшін жаңа мәлімет немесе жаңа сөз,сөз тіркесі болса
_____	Маңызды ақпараттың астын сызыңыз
+	Келіскен пікірдің жанына немесе үстіне белгі қойыңыз
X	Келіспеген пікірдің жанына немесе үстіне белгі қойыңыз
?	Түсінбеген мәліметтің қасына қойыңыз
⇨	Ұқсас ақпаратты байланыстыру үшін

3. Рефлекциялық кезең. Кері байланыс жасау.

Мына тапсырманы орындату.

1.Қара зат адам өміріне зиян тигізеді.Осы пікірмен келісесіз бе? Пікіріңізді нақты фактілерге сүйене отырып жазыңыз .

Келісемін,өйткені _____

Келіспеймін,себебі,_____

2. Өзін –өзі бағалау,бірін –бірі бағалау,мұғалімнің бағалауы.

3. Үйге тапсырма: Ақ зат пен қара заттың ерекшелігі туралы қосымша ақпарат алып келу

ӘДЕБИЕТТЕР

1.PISA бағдарламасы

«Как влияют социальные сети на язык?»

Сергазина Райгуль Жексенбаевна ,учитель русского языка и литературы
КГУ «Общеобразовательная средняя школа №3 имени М.Дулатулы » отдела образования Железинского района,управления образования Павлодарской области

АННОТАЦИЯ

Работа содержательна, построена последовательно, следование логично, выводы исследования сделаны грамотно, все факты проиллюстрированы на интересных примерах. Автором были проанализированы различные источники информации и выбран исчерпывающий материал. В исследовании автор проявил основательность и ответственность, определил понятия индивидуальная творческая исследовательская работа по русскому языку. Содержание работы характеризуется чёткостью и доступностью. Материал изложен с учётом всех требований и заслуживает отличной оценки.

Жұмыс мазмұнды, дәйекті түрде құрастырылған, тараулардан кейінгі логикалық, зерттеу қорытындылары дұрыс жасалған, барлық фактілер қызықты мысалдармен суреттелген. Автор әртүрлі ақпарат көздерін талдап, толық материалды таңдады.
Зерттеуде автор беріктік пен жауапкершілікті көрсетті, орыс тіліндегі жеке шығармашылық зерттеу жұмысының тұжырымдамаларын анықтады. Шығарманың мазмұны түсініктілігімен және қолжетімділігімен ерекшеленеді. Материал барлық талаптарды ескере отырып ұсынылған және тамаша бағаға лайық.

The work is informative, built consistently, following the chapters is logical, the conclusions of the study are made correctly, all the facts are illustrated with interesting examples.
The author analyzed various sources of information and selected exhaustive material.
In the study, the author showed solidity and responsibility, defined the concepts of individual creative research work in the Russian language. The content of the work is characterized by clarity and accessibility. The material is presented taking into account all the requirements and deserves an excellent rating.

Введение

В настоящее время количество социальных сетей в Интернете и численность их участников растет с невероятной быстротой. Социальные сети сегодня уже посещает более чем две трети онлайн-аудитории во всем мире, и это четвертая по популярности онлайн-категория после поисковых порталов, информационных порталов и программного обеспечения, которая опережает даже электронную почту (по данным компании Nielsen Online, исследующей онлайн поведение в 9 странах). По данным той же компании, использование онлайн-сообществ сегодня растет вдвое более быстрыми темпами, чем любой из четырех других секторов сети Интернета и в три раза быстрее, чем пользование Интернетом в целом.

Социальные сети (social networks) привлекают людей, преследующих различные цели: поддержание контакта со старыми знакомыми и поиск новых, в т. ч. обустройство личной жизни; поиск работы, продвижение своего бизнеса, профессиональное общение; обмен информацией и медиаконтентом с другими пользователями. Исходя из такого разнообразия целей, возрастает и количество социальных сетей, ведь каждая из них имеет общие черты с другими, но остается неповторимой в общей массе.

Объект исследования: социальные сети, интернет-язык.

Предмет исследования: особенности языкового общения в социальных сетях.

Цель исследования: выявление влияния социальных сетей на язык, речь и грамотность людей.

Задачи исследования:

- изучить язык социальных сетей;

- провести опрос об использовании социальных сетей для учащихся школы и учителей;
- проанализировать и систематизировать полученные результаты;
- сделать вывод о влиянии социальных сетей на русский язык.

Методы исследования:

- Теоретический (работа с научной литературой, материалами электронных ресурсов);
- Социологический (опросы учащихся);
- Эмпирический (анализ и сравнения полученных результатов).

Практическая значимость работы заключается в том, что результаты данного исследования будут полезны как учащимся, так и их родителям с целью сохранения родного языка.

Гипотеза: неправильное написание слов, различные сокращения, заимствования и употребление Интернет-сленга при общении в социальных сетях ведёт к снижению грамотности и пагубно влияет на русский язык.

1. История развития и классификация социальных сетей

В настоящее время практически от каждого человека можно услышать такое словосочетание как, социальная сеть. Термин «социальная сеть» был введен в 1954 г. социологом из Манчестерской школы Джеймсом Барнсом. Во второй половине XX в. это понятие начало активно использоваться на Западе при исследованиях социальных связей и человеческих отношений, а сам термин на английском языке стал общеупотребительным. Со временем в социальной сети в качестве ее узлов стали рассматривать не только людей, как представителей социума, но и любых других объектов, которые могут иметь социальные связи, например: города, страны, фирмы, сайты, их ресурсы и т. п.

Это понятие сейчас очень широко применяется среди пользователей в сети Интернет.

В этой части статьи мы расскажем вам, дорогие читатели, об истории самых популярных в Казахстане и мире социальных сетей — Facebook, «ВКонтакте», Twitter и Instagram.Компания Facebook Inc. была основана 4 февраля 2004 г. четырьмя студентами, которые обучались в Гарвардском университете: Марком Цукербергом, Эдуардо Саверином, Дастином Московицем и Крисом Хьюзом. В это же время появился одноименный веб-сайт. Изначально он был доступен только для студентов Гарварда. Чуть позже регистрацию открыли для университетов Бостона, а затем для всех американцев, имеющих электронный адрес в домене .edu. Начиная с сентября 2006 г., Facebook стал доступен для всех пользователей интернета в возрасте от 16 лет. Сегодня он входит в пятерку наиболее посещаемых веб-сайтов мира.

2. Влияние социальных сетей на русский язык

Переписки в чатах и на форумах лингвисты называют «письменной разговорной речью». Она оформляется на письме, но полностью соответствует разговорной – без знаков препинания, заглавных букв. Это тоже особая форма русского языка.

Для чего же нужен сленг? Он делает речь более краткой, эмоционально выразительной, говорящий может наиболее полно и свободно выразить свои чувства и эмоции.

Приступая к изучению проблемы данного исследования, необходимо выяснить сколько времени в Интернете проводят среднестатистические десятиклассники, а также получить ответы на другие, интересующие нас вопросы.

Для получения информации на эту тему, был проведен социологический опрос среди обучающихся и учителей (Приложение №1).

1. Сколько времени в день вы проводите в Интернете и социальных сетях?
2. Соблюдаете ли Вы правила русского языка при общении в социальных сетях?
3. Используете ли Вы интернет-сленг (искаженные слова, сокращения) в повседневной жизни?
4. Как Вы думаете, влияет ли общение в социальных сетях на Вашу грамотность?

5. Нужны ли социальные сети детям и подросткам?

3.Причины использования ошибок в речи

После изучения такой переписки в Интернете я сформулировала следующие причины использования ошибок:

- *Стремление ускорить написание сообщения.* Ведь намного быстрее написать сообщение в сокращенном виде, чем набирать весь текст полностью. Например, вместо «что делаешь?» пишут «чд». Этого можно избежать, сокращая текст по правилам русского языка, но многих пользователей это совершенно не интересует.
- *Банальная лень.* Чаще всего пользователи сети Интернет совершают умышленные ошибки лишь под влиянием простого чувства лени.
- *Собственный комфорт.* Каждый человек стремится сделать свою жизнь наиболее комфортной, и общение в социальных сетях не является исключением.
- *Внешнее влияние.* Проводя огромное время в социальных сетях, мы постоянно сталкиваемся с Интернет-сленгом, узнаем новые слова и сами не замечаем, как начинаем их использовать. Так речь многих блогеров (пользователей, ведущих электронный дневник) социальной сети «YouTube» пестрит популярными словами и фразами.
- *Желание быть новатором.* Эта креативная, с одной стороны, деятельность преимущественно засоряет речь молодого поколения. Каждый хочет таким образом показать окружающим, что он не отстает от времени, он «в теме».
- *Влияние Западной культуры.* Западная культура является основным «поставщиком» иноязычных слов посредством популярной музыки и кино.
- *Скудность словарного запаса пользователей.* Нередко пользователи обладают ограниченным, небогатым словарным запасом и не могут выразить свои мысли, используя русский язык, тут на помощь приходят иноязычные слова.

Заключение

Результаты следующие:

1.Большинство опрошенных всё своё свободное время проводят в социальных сетях (в общественном транспорте, во время еды, на переменах в школе, во время ходьбы, даже делая уроки). Ни на минуту подростки не расстаются со своими телефонами.

2.78% учеников не соблюдают правила русского языка, так как считают, что это занимает много времени.

3.Большинство опрощенных используют Интернет-слег в повседневной жизни, а также считают, что общение в социальных сетях не влияет на их грамотность.

Таким образом, можно сделать вывод о том, что школьники, постоянно проводя время в Интернете, переносят такую манеру общения в реальную жизнь и письменную речь.

Я также провела опрос учителей по следующим вопросам:

1. Используете ли Вы сами Интернет-сленг при общении в социальных сетях?
2. Соблюдаете ли Вы правила русского языка при общении в социальных сетях?
3. Часто ли Вы слышите Интернет-сленг от своих учеников?
4. Как Вы думаете, влияет ли общение в социальных сетях на грамотность учеников?
5. Нужны ли социальные сети детям и подросткам?

Результаты следующие:

1. 98% преподавателей не удовлетворены почерком своих учеников.
2. Почти 90% учителей снижают оценку за почерк.

Таким образом, большая часть учителей считает, что социальные сети нужны подросткам, но принятая манера общения оказывает негативное влияние на речь и грамотность учеников

Список литературы

1. Косихин В. История Интернета // UPGRADE. – 2007. - № 2. – С. 36-42.

2. Краткий курс истории Интернет / Б. Лейнер, В. Серф, Д. Кларк и др. // Jet Info. – 1997. - № 14. – С. 4-18.
3. Левин В.И. История информационных технологий : учеб. пособие / В.И. Левин. – М. : Интернет-Университет Информационных Технологий : Бином. Лаборатория знаний, 2007. - 335 с.
4. Леонтьев В.П. Интернет : история, возможности, программы / В.П. Леонтьев. – М. : ОЛМА Медиа Групп, 2008. - 254 с.
5. Медведев Д. Л. Основоположники сети Интернет // Электросвязь : история и современность. – 2006. - № 3/4. – С. 21-26

ОҚЫТУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕР

Бақытжамал Жолдасбекқызы Садвакасова
Ұлытау облысы, Жаңаарқа ауданы
№135 негізгі орта мектептің тәрбие ісі жөніндегі орынбасары,
Тарих пәнінің мұғалімі

Аннотация: Берілген материалда күнделікті сабақ процесінде оқушы белсенділігін арттыру үшін қолданатын интерактивті әдістің мәнін түсінуге арналған нұсқаулар, қағидалар айтылған. Ұсынылған нұсқаулар сыныпты басқару идеясын жақсы түсіну үшін практикалық негіз болады.
Түйін сөздер: сабақ,белсенділік, интерактивті әдіс,сынып,сынып, идея.
Аннотация: В данном материале изложены инструкции, принципы для понимания сущности интерактивного метода, который используется учащимися для повышения их активности в процессе ежедневного урока. Предлагаемые рекомендации послужат практической основой для лучшего понимания идеи управления классом.
Ключевые слова: урок, активность, интерактивный метод, класс,класс, идея.
Annotation: This material contains instructions and principles for understanding the essence of the interactive method, which is used by students to increase their activity during the daily lesson. The proposed recommendations will serve as a practical basis for a better understanding of the idea of classroom management.
Keywords: lesson, activity, interactive method, class,class, idea

Елімізде болып жатқан саяси, әлеуметтік, экономикалық және басқа да өзгерістер білім беру жүйесіне әсерін тигізіп жатыр. Бұл өзгерістер еліміздің мектептерінде тек жаңа пәндерді енгізіп қана қоймай, сонымен бірге оқыту әдісін өзгертуді де талап етіп отыр. Бұл әсіресе сынып жұмысына қатысты: сабақ барысында оқушылар белсенді болулары керек.

Егер дәстүрлі оқытуда оқу-тәрбие үрдісінде басыңқы рөл мұғалімде болса, қазір белсенді қызметті оқушы атқарады, оны оқытпайды, ол өзі оқиды.

Дәстүрлі оқытуда мұғалім оқушыға дайын, дұрыс ақпаратты берген, оқушы тек тыңдап, ақпаратты қабылдап отырған. Сабақта көбінесе тиімсіз әдістер қолданылған (лекция, сұрақ-жауап, жаттығулар орындау, т.б.). Қазіргі кезде оқушы өзі ізденіп, өзі оқып, өзі үйренеді. Сабақта проблемалық оқыту іске асырылады (жағдаятты шешу, балаға ой тастау, "миға шабуыл", дебаттар, т.б.). Мұғалім сабақта басқарушылық міндеттер атқарады, оқушыға бағыт- бағдар беріп тұрады. Негізгі көңілді әрбір оқушының жеке мүмкіндіктерін, қабілеттерін, қызығушылықтарын анықтауға бөледі.

Оқушының қызметі көптеген тұлғалық қасиеттеріне карай бағаланады (ойдың дамуы, тіл мәдениеті, дербестігі, ынталылығы, жауапкершілігі, т.б.)Әрбір оқушының дамуы басқа оқушымен емес, өзімен салыстырылады. Оқушыға өзін-өзі бағалауға мүмкіндік беріледі.

Қазіргі әлеуметтік-мәдени жағдайдағы өмір сұранысына сай білімі бар, шығармашылықпен жұмыс жасайтын, өзін-өзі дамытып жетілдіре алатын азамат

тәрбиелеу оның өзін белсенді жағдайға қоятын жеке тұлғаға бағытталған оқыту технологияларын тиімді пайдаланумен тікелей байланысты.

Оқушы белсенділігінің әсерін арттыру үшін қолданатын әдістерді - интерактивті әдіс деп атайды. Мен сабақ барысында интерактивті әдістерді пайдаланамын.

Оқыту мен оқудағы интерактивті әдіс, бұл сабақ барысындағы оқушы- оқушы, оқушы-мұғалім арасындағы жоғары деңгейдегі өзара әрекеттер. Мұндай өзара әрекеттер көбіне, ұсынылған шешімнің қаншалықты қажеттілігіне және де мәселелердің қандай жолдармен шешілетін нұсқаларын талқылау формасында жүзеге асырылады.

Интерактивті әдістің мақсаты тек қана ақпарат беру ғана емес, оқушылардың өз бетімен жауапты табу дағдыларын калыптастырумен байланысты педагогикалық өзара ықпалдастық әрекетіне қатысушылардың мінез-құлық және қызмет үлгілерін өзгерту және жақсарту. Өз әрекетін және серіктесінің әрекетін талдай келе, әрбір қатысушы өз мінез-құлқының үлгісін өзгертеді және оны саналы түрде меңгереді.

Интерактивті процесті ұйымдастырудың жетекші қағидалары:

- ойлау қызметін ұйымдастыру;
- шығарушылық қызметті ұйымдастыру;
- таңдау еркі;
- рефлексияны ұйымдастыру.

Интерактивті әдіс өзара әрекет түрін және кең көлемдегі тапсырмаларды қамтиды. Бірақ қандай әдістемелік тәсілдер болмасын, негізгі білім көздері оқушының өз өміріндегі тәжірибесі болып табылады. Оқыту барысында оқушылармен өзара әрекеттер болады:

-мұғаліммен (яғни оқушы мұғалімнің сұрақтарына жауап бергенде);

-басқа оқушылармен(жұптық жұмыс);

-шағын топта (3-5 оқушы);

-үлкен топта (рөлдік ойындар/дебат, сыныптағы талдау және т.б.);

- оқушылар тобы және тұрғындар (оқушылар әлеуметтік сұрау жүргізеді);

Интерактивті әдіс:

- Оқушының бойында сенімділікке тәрбиелейді;

-Ораторлық мәдениет дағдылары қалыптасады;

- Тыңдау қабілеті қалыптасады;

- Танымдық білімі кеңейеді ;

-Сыни ойлау дағдыларын дамытады

Жоғарыда айтылғандардың бәрі де «оқи алу» деп аталатын идеяны қалыптастырады. Оқи алу — бұл қажетті дағды, негізгі интеллектуалъды тәуелсіздік және де дамып келе жатқан мемлекеттің азаматтары үшін қажет болып табылады

Интерактивті әдістерді пайдалануда:

- оқушылар тек қана ақпарат алып қоймайды, сонымен бірге логикалық түсініктеме берулері керек, неге оның шешу жолы дұрыс немесе басқаларына қарағанда үздік;

-оқушылар идеяны тереңдете жұмыс жасайды, қорытынды құрылымы талқыланатын болады;

-оқушылар мәселені шешкенде өзінің және де басқаның идеясын пайдаланады. Мүндай жалпы білім қоры, жеке оқушының білімінен көп болады;

Интерактивті әдістерді пайдалану оқушының үлкен ұжымда, шағын топта, тіпті, қажет болса, жеке де жұмыс істей білуі үшін қажет. Оның аса маңызды сипаттамалары:

- мұғалім мен оқушыны жұмылдыратын ортақ мақсаттың болуы; оған жетуге ұмтылу, соған деген ортақ құлшыныс, жағымды қызығушылық;
- оқу процесіне қатысушылардың бірлескен оқу еңбегінің жоғары деңгейде ұйымдастырылуы, олардың қызмет нәтижесі үшін ортақ жауапкершілігі;
- оқушылардың қызығушылығын, өзіндік дербестігін, тәжірибелік және интеллектуалдық бастамашылдығын, шығармашылығын ынталандыратын оқыту әдістемесі. Ол мәжбүрлеуді, педагогтардың білімді түсіндіріп беру үстемдігін,

оқушылардың тек дайын ақпаратты ғана қабылдауын болдырмайды;

- оқушылардың бір-бірімен өзара ықпалдастығы, олардың іскерлік қатынасы және ортақ еңбектің нәтижесіне деген ұжымдық жауапкершілігі.

Жұппен немесе шағын топтағы өзара әрекеттердің тиімділігі, мынада:

1) оқушы, өз көзқарасын сынып алдында айтпаса немесе тек мұғалімге ғана айтса, өз идеясымен шағын топтағы құрдастарымен бөліседі;

2) оқушылар өзінің керемет көзқарасынан да басқалардың өз көзқарастары болатынын біледі.

Білім үдерісінің нәтижелі болуы мұғалімдердің оқушы өздігінен меңгеріп, таныта білген білім-дағдылары мен амал, көзқарастарына зейін қойып, зерделей білген білім модельдері аясында ғана жүзеге асырылады. Білім беру бағдарламасының басында мұғалімдер оқушылар не біледі, оларда қандай қате пайымдаулар бар және бұны қалай түзету дұрыс екенін білу үшін арнайы құралдарды пайдаланады. Қарастырып отырған әдіс оқу үдерісінің басында оқушылардың талқыланатын тақырып туралы шамалы білімі болғанын және осы бастапқы білім жаңа материалды игеру үшін бастау болып табылатынын көрсетті.

Интерактивті әдістерді көп қолданатын мұғалімдер, тек қана мұғалім ақпарат беріп, соңынан жаттығуларды талқылауға салмай берсе, сонымен бірге бар ресурстарды ынталандыру үшін қолданбаса,құрдастарының идеяларымен бөліспесе, онда оқушылар мұғалімнің сөздерін нашар қабылдайды. «Біздің жасағандарымыздың 80% есімізде, тек оқығандарымыздан 20%, ал естігініміздің 10%» деген зерттеуді жиі естіп жүрміз! [1].

Егер мұғалім мен оқушының білімді игеруді бастау нүктесі өзара үйлеспейтін болса, онда оқуда табысқа жету күмәнді болады. Егер білім игеруді бастау нүктесі қолайсыз таңдалынып алынса, онда тіпті ең жақсы оқушылардың өздеріне де алған білімдерін есте сақтау қиындық тудырады, тестіден немесе емтиханнан өткеннен кейін мүлдем ұмытып қалады.

Осыған орай, әр сабақта оқушыларға оқу үдерісінің барлық аспектілеріне белсенді қатысу керек: олар өзінің болжамдары мен сұрақтарын құрастырады, бір-біріне кеңес береді, өз алдына мақсат қояды, алынған нәтижелерді қадағалайды, идеялармен эксперимент жасайды.

Мұғалім оқушылардың зер салып тыңдауын сақтап қалу мақсатында жұмыс үдерісі барынша күрделі және әртүрлі болуын қадағалайды, бұл ретте оларға қойылған міндеттерді орындау үшін қажетті дағдылар мен білімді береді. Оқушылар өзін-өзі ынталандыра алады және осыған орай, оларда ұмтылыс пен қызығушылық пайда болады.

Біз танымдық қабілеттерді интеллектуалдық дағдылардың талаптарына сәйкес топтастыра аламыз. Өте жақсы оқыту бағдарламасында оқушылардың келесі қабілеттерін практикада қолдануды қарастырады:

а) фактілерді есте сақтау (көп күшті қажет етеді);

ә) ұғыну (ұғу);

б) жаңа жағдаяттарда білімді қолдану;

в) сараптама (біз бір нәрсенің құрастыру бөліктерін бөлшектегенде);

г) сұрыптау (біз идеяларды біріктіріп, жаңадан бірдеңе құру);

ғ) бағалау (бір нәрсенің сапасы ретінде пікір жасаймыз). [2].

Қоғамның дамуы осы қабілеттердің барлығын талап етеді, бірақ та идеяларды білу, сұрыптау және бағалау аса маңызды.

Білім алмасу

Диаграммада Нұрсұлтан, Арнұр және Әйгерімнің білімдерінің нақты аймақтары көрсетілген. Біз көріп тұрғандай, олардың көптеген білімдері, дағдылары ортақ болғанымен де, олардың жеке немесе тек екеулері ғана білетіндері бар. Ал топтық жұмыста Нұрсұлтанның ақпараты Арнұр мен

Әйгерімнің берілуі мүмкін, немесе керісінше.

Оқушы оқу үдерісіне белсенді қатысқанда ғана материалды терең меңгеруге қол жеткізеді. Мұғалімдер оқушылардың не білетінін және нені жасай алатынын, сондай-ақ олардың қызығушылықтарын, әр оқушының нені жақсы көретінін және не істегісі келетінін түсінуге тырысады.

Білім алушылардың өзара әрекеттерінің өзара мүмкіндіктерінің айырмашылықтары жүздеген әдістердің бар екенін көрсетеді. Егер де сіз ескі оқулықпен жұмыс жасай отырып, жазбаша жауап берердің алдында, оқушыларға қандай да бір сұрақты жұпта талқылатсаңыз, бұл интерактивті әдісті қолданғаныңыз. Егер де өз жұмысыңызға сараптама жасасаңыз, онда сіз бұған дейін интерактивті әдісті, кей жағдайларда ғана, аз мөлшерде қолданғаныңызды білесіз. Басқаша айтқанда, бұл сіз үшін өте жаңаша емес. Мұндағы жаңаша, қолданудың себебі.

төменгі интерактивтен ---------- ► жоғары интерактивтіге

Кейбір мұғалімдер дәстүрлі әдістерді тоқтату керек емес пе?-, деп сұрайды. Әрине, жоқ, өйткені біздің мақсатымыз, сіздің оқыту әдісіңізді байыту ғана. Кәсіби мұғалім бір сабақтың барысында әр түрлі кезеңдерде мүмкіндігінше интерактивті әдістен интерактивті емеске ауыса алуы керек.

Түсінікті болу үшін келесі мысалды ұсынамыз: сіз ұшақта ұшып барасыз да, ұшқыштан осы машинаны басқаруға қалай үйретті деп сұрайсыз. Ол сізге барлығы іс-әрекетті талқылау үдерісінде жүзеге асқанын, соның инструкторлар бірде-бір рет дұрыс жауапты бермегенін, әр түрлі жағдаяттарда пилоттың әрекеттерін немесе фактілерді түсіндірмегенін айтып жауап береді. Сіз сол сәтте, осы ұшақта ұшып бара жатқаныңызға өкінетін шығарсыз. Неге? Себебі пилотты дайындаудың басым бөлігі нақты теория мен практиканы талап етеді. Осыған байланысты, мұғалімге әр түрлі тапсырмаларды орындату үшін құрал ретінде әр түрлі әдістерді қолдануы тиіс.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Жанпейісова М.М. Модульдік оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде.- Алматы, 2002. [1].
2. Игры - обучение, тренинг, досуг .../Под ред. В.В.Петрусинского. - М.: Новая школа, 1994. [2].
3. Исаева З.А., Тихомирова В.Т. Обучение для организационного и личного роста. - Алматы: Қазақ университеті, 2003.

LESSON STUDY ДЛЯ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ ОСМЫСЛЕННОГО ЧТЕНИЯ И ЭМПАТИИ НА УРОКАХ «РУССКИЙ ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА» ОРЫС ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА МАҒЫНАЛЫ ОҚУ ЖӘНЕ ЭМПАТИЯ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУҒА АРНАЛҒАН LESSON STUDY LESSON STUDY FOR THE DEVELOPMENT OF MEANINGFUL READING AND EMPATHY SKILLS IN RUSSIAN LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS

Бегежанова Акмарал Еркинжасовна
КГУ «Гимназия для одаренных детей имени Абая» города Павлодара
***(e-mail: maral0772@mail.ru)**

Аннотация. В статье рассмотрены приемы правильной организации учебного процесса и совершенствования методики с использованием Lesson Study.Приведены практические методы, которые способствуют визуальному восприятию на понимание учащимися смысла текста литературного произведения.

Аннотация. Мақалада оқу процесін дұрыс ұйымдастыру және Lesson Study көмегімен әдістемені жетілдіру әдістері қарастырылған.Оқушылардің әдеби шығарма мәтінінің мағынасын түсінуіне визуалды қабылдауға ықпал ететін практикалық әдістер келтірілген.
Annotation. The article discusses the methods of proper organization of the educational process and improvement of the methodology using Lesson Study.The practical methods that contribute to the visual perception of students' understanding of the meaning of the text of a literary work are presented.
Ключевые слова:исследование Lesson Study, графические органайзеры, внутренняя мотивация,исследование, осмысленное чтение, визуализация информации.
Түйінді сөздер: Lesson Study зерттеуі, графикалық ұйымдастырушылар, ішкі мотивация, зерттеу, мағыналы оқу, ақпаратты визуализациялау.
Key words: Lesson Study, graphic organizers, internal motivation, research, meaningful reading, visualization of information.

Понимание текста - основополагающий элемент грамотности человека, так как без осмысления невозможно использовать информацию, размышлять и делать выводы, на основании которых можно достигать цели и участвовать в социальной жизни. Поиск эффективных методов формирования навыков осмысленного чтения на уроках литературы и развитие глобальных компетенций обучающихся, всегда являлось актуальной задачей для учителей русского языка и литературы, но в условиях формирования клипового мышления у современных школьников, так называемого поколения Z, приобретает особую значимость.

Для поколения Z мир, в котором они выросли, является виртуальным [1]. Большинство (93%) подростков пользуются Интернетом, и это не зависит от региона их проживания. Они проводят в онлайн в среднем более семи часов в сутки (3:45 - с компьютера и 4:01 с телефона) . Треть упоминаний досуга (33%) в опросе подростков приходится на деятельность, которая связана с виртуальной реальностью [2, с. 3].

Технологические и социальные изменения (формирование виртуальной реальности и рост экранного времени) влияют на когнитивные возможности учеников, в том числе на их способность понимать друг друга и понимать текст. Учёные и ранее отмечали, что длительное экранное время, в том числе просмотр телевизора, приводит к когнитивным задержкам и более низким академическим показателям [3; 4]. Сегодня изменения могут быть ещё более заметными, так как современные дети и подростки «вступили в эпоху массового Интернета» [5].

В целях правильной организации учебного процесса и совершенствования методики с использованием Lesson Study, педагогу целесообразно обладать некоторыми представлениями о том, какое влияние может оказывать визуальное восприятие на понимание учащимися смысла текста литературного произведения. Когда осмысление основных идей произведения осуществляется посредством перевода смысловой информации в визуально представленную, систематизированную тем или иным способом, тем более если герои произведения представляются в виде художественной иллюстрации, созданной самим учащимся, происходит осмысление на более глубоком уровне понимания, так как ученик «проживает» эмоционально события произведения. Кроме учебно- дидактической цели: запомнить сюжет произведения, дать анализ основной идее произведения и характеристику поступкам героев, у учащихся развиваются навыки эмпатии, которые ему необходимо иметь для успешной социализации в будущей взрослой жизни.

Графические органайзеры – это все, что каким-то образом помогает организовать информацию на листе бумаги (или экране компьютера), чтобы улучшить ее запоминание, усвоение, анализ или применение. Или, изъясняясь языком определений, – инструменты визуальной коммуникации, которые используют наглядные средства выражения содержания. Они играют все большую роль в процессе организованного обучения и могут быть с успехом использованы при формирующем оценивании. Кроме того, являются

инструментом создания скрытой дифференциации, способствует удовлетворению образовательных потребностей одаренных учеников за счет использования художественного аспекта при создании класстеров.

В процессе визуализации информации ученик вдумывается, осмысляет, пропускает информацию через себя, представляя ее в визуально-концептуальном ключе. Учащиеся овладевают способами поиска, подтверждения, систематизации и аргументации информации, нахождения межпредметных связей.

Графическое представление информации способствует развитию умения работать с текстом, т.к. позволяет учиться формулировать главную мысль, выделять ключевые слова, делить текст на структурные части, сворачивать информацию в виде вторичных источников (план, алгоритм, таблица, схема), разворачивать ее («читать» формулы, уравнения), перекодировать извизуальной в словесную и наоборот.

Развивает все навыки: слушание, говорение, чтение, письмо. Польза данного инструмента в образовании была доказана в 2003г. Институтом продвижения исследований в образовании (США), который опубликовал обзор 29 исследований использования визуальных средств обучения. В большинстве исследований речь шла именно о графических органайзерах.

Основные виды визуальных органайзеров

Авторы учебно-методического пособия «Способы и средства организации самостоятельной учебной деятельности студентов» Б.Ю.Ходиев и Л.В.Голиш [9] классифицируют графические органайзеры по следующим категориям:

Системные органайзеры. Этот виды включает в себя временные шкалы, схематические алгоритмы, циклические диаграммы. Некоторые из них могут применяться для описания исторической или биографической последовательности событий, действий основных персонажей. К ним относятся органайзеры Лестница, Цепочка событий, Часы, Циклы (в случае цикличности мероприятий). При заполнении структур можно использовать следующие ключевые вопросы: «Что оценивается?», «Каковы граничные точки?», «С чего все началось?», «Что было на следующих этапах?», «Связаны ли события между собой?», «Чем все закончилось?».

Иерархические или поэтапные органайзеры помогут упорядочить, систематизировать значения по степени выраженности качества предмета, ранжировать по степеням значимости. В данном приеме самыми распространенными являются: Гора истории, Дерево понятий.

Ключевые вопросы при работе с данными бланками: «Самое важное событие?», «Что будет основой явления?», «Что из этого следует?», «Менее важные детали?».

Органайзеры сравнения представлены схемами, показывающие различия и (или) сходства между двумя, тремя, четырьмя явлениями, понятиями, событиями. В эту группу можно отнести Т-диаграмму, диаграмму Венна, Квадранты. В Т-диаграмме можно рассматривать одно явление, но две стороны вопроса: преимущества и недостатки, факты и мнения. Ключевые вопросы: «Что или кто сравниваются?», «Каковы сходства и различия?».

Графические органайзеры данных представляют цифровые данные с помощью графика, гистограммы, таблицы.

Органайзеры причины и следствия помогают показать явление (событие) и причинно-следственные связи. К ним можно отнести бланки Рыбий скелет, Цепи, Факт и мнение, Проблемы и следствия. Они позволяют ученику определить, понять и запомнить события и последствия. Задание формулируется с помощью вопросов: «Какие факторы вызвали событие X?», «Есть ли связь между различными факторами?», «Различны ли факторы, вызвавшие событие X, и факторы, определяющие его существование?».

Органайзеры «рассуждения». Обычно представляют собой таблицу с 2-4 пустыми ячейками, которые необходимо заполнить. Наиболее известные приемы организации рассуждения: SWOT-анализ, PEST-анализ, таблица RAFT, ЗХУ (Знаю, Хочу знать, Узнал),

«Бортовой журнал», «Колесо идей». Эти органайзеры являются результатом деятельности или рассуждения, но могут использоваться для планирования, проектирования исследования.

Концептуальные органайзеры – наиболее «сложный» вид, т.к. для его создания рассматриваемое явление должно быть изучено глубоко и во взаимосвязи с другими объектами. Построение денотатных графов и диаграмм связи через визуализации: Паутина, Ментальная карта, Причинная карта, Ладошка, Концепт-карта требует более глубокого аналитического размышления. Эти органайзеры помогают выявлять логические связи между основной идей и различными факторами влияния, причинность и поэтапность ветвления. Ключевые вопросы: «Какая категория рассматривается?», «Каковы подкатегории, как они взаимосвязаны?», «Каковы характеристики главной мысли?», «Каковы функции описываемого предмета?».

Педагогический опыт

Практика доказывает целесообразность использования графических органайзеров. Особенно это актуально при переходе к обновленному содержанию образования, в котором большое значение придается привитию учащимся навыков критического мышления, научно-исследовательских, коммуникативных, способности решать проблемы и творчески применять знания, работать в группе.

Приведенные в таблице №1 виды графических органайзеров известны, но в таблице показаны трактовки методики их применения на уроках литературы для совершенствования навыков осмысленного чтения в зависимости от цели обучения.

Таблица №1.Методика применения графических органайзеров на уроках литературы в соответствии с целями обучения.

	Цель обучения предмета «Русская литература»	Наименование графического органайзера и краткое описание методики применения
	Иметь общее представление о художественном произведении, понимать главную и второстепенную информацию, понимать художественное произведение в деталях, включая известную и неизвестную информацию;	«Круги на воде» - учащиеся рисуют пять кругов, основную идею произведения помещают в первый малый круг, в остальных кругах вписывают как это отражается в сюжетной линии и характерах героев произведения
	Иметь общее представление о художественном произведении, понимать главную и второстепенную информацию, понимать художественное произведение в деталях, включая известную и неизвестную информацию;	«Луковица» - в качестве стержня луковицы ученик записывает основную идею произведения, сделает анализ от идеи и темы к содержанию и в чешуйках «луковицы» вписывает результаты своего анализа
	Иметь общее представление о художественном произведении, понимать главную и второстепенную информацию, понимать художественное	«Айсберг»- состоит из небольшого треугольника и сразу под ним треугольник побольше и перевернутый. В верхний треугольник учащиеся записывают основную идею произведения. В нижний треугольник учащиеся записывают подтекст, скрытый смысл, поднимаемые и рассматриваемые проблемы.

	произведение в деталях, включая известную и неизвестную информацию;	
	Иметь общее представление о художественном произведении, понимать главную и второстепенную информацию, понимать художественное произведение в деталях, включая известную и неизвестную информацию;	«Плот» - краткое описание на завязку сюжета ученик записывает в начале пути, кульминацию – в середине и развязку в конце, кроме этого ученики заполняют в поле «Проблема» основную идею произведения и «Выводы». 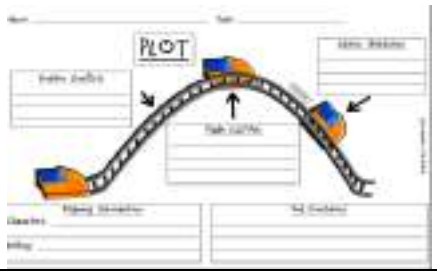
	Анализировать сюжет и композицию, художественные образы и оформлять своё представление в таблицах, схемах, кластерах, презентациях и др.	«Змейка» ученик заполняет графический органайзер, заполняя последовательно поля описанием реперные точек сюжета произведения. 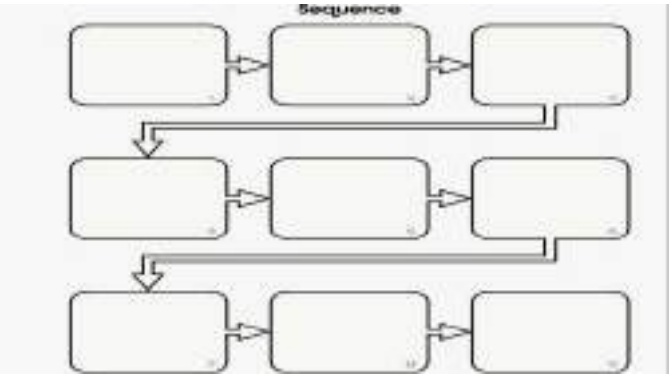
	Анализировать сюжет и композицию, художественные образы и оформлять своё представление в таблицах, схемах, кластерах, презентациях и др.	«Рыбья кость» (Фишбоун)- - в поле голове «рыбы» пишут основную идею произведения, вверху на остьях скелета «рыбы» пишут имена героев произведения, внизу на остьях скелета «рыбы» - эпизоды поступков героев произведения, по хребту основные события сюжета произведения, а в хвосте записывают свои выводы по основной идее произведения
	Анализировать в прозаическом, драматическом и лирическом произведениях эпизоды, важные для характеристики главных и второстепенных героев;	«Паутина» - центре ученики пишут основную идею, от нее рисуют линии, от каждой линии ответвления, на которых пишут эпиходы, характеризующие героя.

	Анализировать сюжет и композицию, художественные образы и оформлять своё представление в таблицах, схемах, кластерах, презентациях и др.	PEST-анализ- ученики вписывают в таблицу резутаты анализа влияния на героев произведения таких факторов, как политические, экономические социальные и технологические
	Характеризовать героев произведения на основе деталей и цитат из текста;	**«Ментальная карта» -** ученики в центре рисуют или пишут главную идею произведения, на ветвях от центра, вдоль линий –сюжетные линии произведения, на концах ветвей персонажи, детали и цитаты из текста 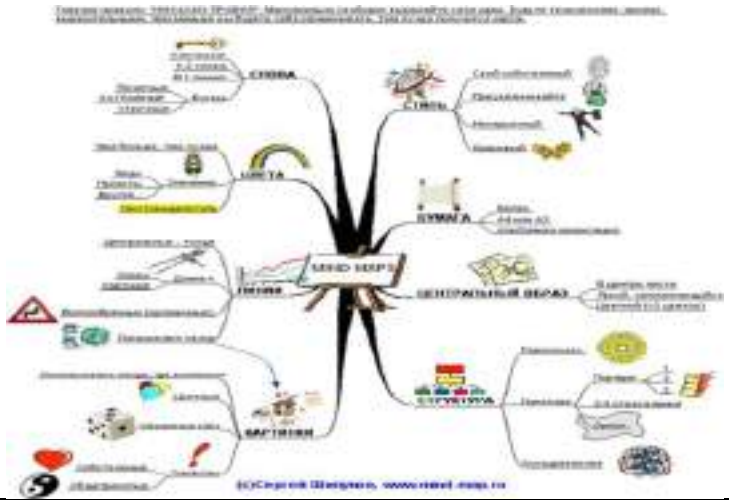

Графические способы представления информации позволяют подойти к изучению русского языка и литературы с творческой стороны. Они активизируют системное и аналитическое мышление у учеников, а также способствуют развитию эмпатии, сопереживания героям литературных произведений. Существует огромное разнообразие графических органайзеров (таблицы, деревья, кластеры, ментальные карты и т.д), все они играют весомую роль в процессе формирования навыков осмысленного чтения на уроках. С их помощью можно эффективно формировать навыки сравнения информации, углублять понимание сразу по нескольким аспектам; оформлять причинно-следственные связи. Графические органайзеры помогут раскрыть новые понятия на уроке, определить ключевые идеи. Незаменимы графические органайзеры и в работе с объемными произведениями, со сложным текстом. Неоценимую помощь они оказывают и при построении устного или письменного высказывания, когда ученик составляет алгоритм ответа, включающий ключевую информацию, на базе которого впоследствии он строит свой ответ.

В результате анализа итогов применения графических органайзеров в формате исследования Lesson Study, что их применение улучшает показатели учеников в нескольких направлениях.А именно:

- Улучшается запоминание информации – в том случае, когда она представлена как визуально, так и в текстовой форме.
- Улучшается понимание прочитанного.

- Растет качество знаний, в том числе у учеников, имеющих трудности в обучении.
- Улучшаются навыки критического мышления.

Можно сделать вывод, что методически правильное использование учителем графических органайзеров на уроке делает уроки разнообразными, творческими, что повышает внутреннюю мотивацию школьников к изучению предмета и формирует исследовательскую культуру учащегося, навыки публичного выступления с предоставлением доказательств и аргументов, умение логически мыслить, организует обучение в соответствии с индивидуальными образовательными потребностями.

ЛИТЕРАТУРА

1. Подковырин Ю.В. Смысловые аспекты визуального в литературе // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 1-1. ; URL: https://science-education.ru/ru/article/view?id=18723 (дата обращения: 09.03.2023).
2. Подорога В. А. Феноменология тела. – М.: Ad marginem, 1995. – 341 с.
3. Ямпольский М. Б. О близком (Очерки немиметического зрения). – М.: Новое литературное обозрение, 2001. – 240 с.
4. Ходиев Б. Ю., Голиш Л. В. Способы и средства организации самостоятельной учебной деятельности студентов. Т., 200
5. Типовая учебная программа по предмету «Русский язык», для 5-9 классов уровня основного среднего образования (с русским языком обучения) по обновленному содержанию. -Астана. 2018.
6. Типовая учебная программа по предмету «Русская литература», для 5-9 классов уровня основного среднего образования (с русским языком обучения) по обновленному содержанию. - Астана. 2018.

ЖЫЛДАМ ОҚУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ.
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ БЫСТРОГО ОБУЧЕНИЯ.
EFFECTIVE METHODS OF FAST STUDY.

Бозбаева Толкын Битиковна
Талапкер ауылының жалпы білім беретін мектебі
Ақмола облысы,Целиноград ауданы,Қазақстан
shakenova.toha@mail.ru

Аннотация: Бастауыш сынып оқушысының оқу жылдамдығын тежейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтау арқылы тиімді тәсілдерді қолдану. Жылдам оқу барысында жеделжады,зейіннің тұрақтылығы жақсартады.Бастауыш сатыдағы оқу техникасын жақсартудың басты жәрдемшісі – тіл.
Аннотация: Использование эффективных методов путем выявления трудностей и препятствий, которые тормозят скорость обучения учащихся младших классов. В процессе скорочтения ускоряется и улучшается устойчивость внимания.Главным помощником в совершенствовании техники обучения на начальном этапе является язык.
Аннотация: Using effective methods by identifying the difficulties and obstacles that inhibit the learning speed of elementary school students. In the course of rapid reading, it accelerates and improves the stability of attention. The main assistant in improving the learning technique at the primary stage is language.
Түйін сөздер:Жалпы оқу дағдыларының бір саласы — оқу техникасы.

Мақсаты:Бастауыш сынып оқушысының оқу жылдамдығын тежейтін қиындықтар мен кедергілерді анықтау мен жою жолдарын жинақтау.

Міндеттері:

1.Ғылыми әдебиеттерді зерделеу

2. Бастауыш сатыдағы оқу техникасын жақсартудың басты жәрдемшісі – тіл. Тілдің негізгі элементі – сөздік қор екендігін сипаттау.

3. Оқушылардың оқу шапшаңдықтарындағы қиындықтары мен кедергілерді анықтау мақсатында әр апта сайын даму деңгейін тексеру.

Күтілетін нәтижелер: Оқу процесін зерттеу мен оның бастауыш сатыдағы даму ерекшеліктеріне байланысты ғалымдардың еңбектері зерделенеді. Оқу шапшаңдығын тежейтін қиындықтар мен кедергілер анықталады.

Тақырыптың өзектілігі: Бастауыш мектепті бітірген оқушылар оқу жылдамдығын толық меңгеріп шығуы тиіс.

I. Бастауыш мектеп түлектері төрт жыл ішінде тек қана оқу процесінің алғашқы қадамдарын ғана игереді. Психологтардың айтуы бойынша «іштей», саналы, мәнерлі және жүрдек оқу, оқыту процесінің соңғы этаптарында ғана ұстаз ойлаған деңгейге жетеді. Сондықтан бастауыш мектеп сыныптарында балалардың оқу іскерлігі аяқталмайды, ол ұзақ дамудың тек қана алғашқы бөлімі болып табылады. Оқушы үлгеріміне әртүрлі жағдайлар әсер етеді. Соның ішінде ең күшті орын алатыны — баланың оқу жылдамдығы болып шыққан. Егер оқушы нашар оқыса, оның оқуға ынтасы өзінен — өзі төмендейді, үлгермейді. Әдетте кім тез оқыса, сол көп оқиды, көп оқыса, көп біледі. Оқу техникасы артқан сайын, есте сақтау қабілеті де, ақыл — ой еңбегіне ынталығы да арта түседі. Мәтінді әрі жылдам, әрі дұрыс, әрі мазмұнды түсіне оқи білу — үлкен еңбектің жемісі. Оқушы үлгерімінің негізгі факторы — оқу жылдамдығы болғандықтан мен бұл мәселені өзекті тақырып етіп алдым. Мәнерлеп оқу – қандай мәтінді болмасын дұрыс, сөздерді бұзбай, сөз қалдырмай, сөз аяғын жеп қоймай, әрбір сөзді дұрыс, анық оқу. Мәнерлеп оқуды үйретуде паузалардың орындалуына мән беру керек. Мысалы: тыныс белгілеріне байланысты және тыныс белгісіне байланыссыз паузалар да болады. Мәнерлеп оқуға үйретудегі тағы бір нәрсе – оқу қарқынының бір қалыпты болуы. Егер тез, жылдам оқыса, түсініксіз, әрі құлаққа жағымсыз естіледі.

Көркем шығарманың негізгі ой тірегін анықтап болмайынша, мәнерлеп оқу мүмкін емес. 2-3-сыныптарда оқушылардың бірінің қатесін екіншісіне тапқызу тәсілі тиімді. Таспаға жазылап алынған көркем сөзді тыңдату, кейде жақсы мәнерлеп оқылған мен нашар оқылған мәтінді қатар жазып алып салыстырудың пайдасы бар. Әңгіме, ертегі, мысалдарды рөлге бөліп оқытқанда балалар қызығып оқиды. Сыныптан тыс оқудың түрі мен әдісі әр түрлі. Бірде кітапты талдау, бірде бірігіп кітап оқу, өздері ұнаған үзінділерін оқыту, бірде ойын, бірде инсценировка – ертеңгілік түрінде болып келеді.

Шапшаң оқу. Балалар өте жай оқыса, сөз бен сөзді, сөйлем мен сөйлемді өзара байланыстыра алмай, ақырында мәтіннің тұтас мазмұнын түсінбей қалады. Оқу-жазуға үйретудің бірінші кезеңінде, балалар әлі әріптерді нашар айыратын және оларды бір-бірімен қосып оқуы қиын кезде ғана жай оқыттыру керек. Бірақ барған сайын балалардың оқу шапшаңдығы арта түсіп, бірте-бірте сауатты оқуға жақындау керек. Дегенмен, балаларды шапшаң оқуға дағдыландыра отырып, белгілі шамадан тыс кетпеу керек. Ушинский мәтіннің мағынасын түсінбей, құр сыдыртып оқуға қарсы болған. Ол бұл жөнінде: «Оқу шапшаңдығы түсіну шапшаңдығымен қатар дамуы керек». «Егер баланың түсінуінен гөрі оқуы шапшаңдау болса, ол баланың түсінбей оқығаны. Баланың түсінуі арта түссе, ол өзінен өзі-ақ шапшаң оқи бастайды, сондықтан оқытудың алғашқы кезінде шапшаң оқудың қажеті жоқ, тіпті ол зиян келтіреді».

Шапшаң оқу дауыс ырғағын келтіріп оқумен тікелей байланысты. Дауыс ырғағын келтірмей шапшаң оқитын болса, керек емес жерге пауза жасап, пауза жасайтын жерді қосып жіберіп, бала мәтінді өзі де, тыңдаушы да түсінбейтін етіп оқитын болады. Шапшаң оқу үшін тым асығып оқыған баладауыс ырғағын келтіріп оқи алмайды. Шапшаң оқуға

машықтандырудың ең сенімді жолы – мәтінді қайра-қайра оқыту, бірақ балалар мәтіннің мазмұнын ұғынып, оны қайра қызығып оқытатын болуы шарт. Бұрын оқыған мәтінді қайта оқытқызу үшін сол мәтінге байланысты басқа бір тапсырма берілген болу керек немесе балалардың өздері қайта оқуға қалап алған мәтін болу керек. Бір мәтінді қайта оқытқанда балалар ол оқуды құр бекер оқу деп санамай, белгілі бір тапсырмаға қатысы бар оқу деп қарайтыны болу керек. Шапшаң оқуға машықтандыру үшін қайра оқыттыруға ертегілердің мәтіндері өте қолайлы, өйткені ертегілерде бір-біріне ұқсас қайталанып отыратын жерлер көп болады.

Жылдам оқуға үйрету мүмкіндіктері оқушы үлгерімінің негізгі факторы – жылдам оқу. Мәтінді әрі жылдам, әрі дұрыс, әрі мазмұнды түсіне оқи білу – үлкен еңбектің жемісі. Психологтардың пікірі бойынша оқушы үлгеріміне 200-ден артық әртүрлі жағдайлар әсер етеді. Ал осы жағдайлардың ішінде ең күшті орын алатыны балалардың оқу жылдамдығы болып шыққан. Егер оқушы нашар оқыса, мысалы оқу үлгерімі нашар 3-сынып оқушысы минутына 37 сөз оқыса, орта есеппен үй тапсырмасы сол күнгі дайындалатын барлық пән бойынша 4 бет, яғни 3000 сөз болады екен. Сонда 3000-ды 37-ге бөлсек 80 минут мәтінді оқу керек. Ал бір рет оқығанда бала ұға қоймайды. Ол осы мәтінді 3 рет оқыса, оған 4 сағат уақыт керек. Әрине, бұдан кейін баланың оқуға ынтасы өзінен-өзі төмендейді. Әдетте, кім тез оқыса, сол көп оқиды, көп оқыса, көп біледі. Оқу жылдамдығы артқан сайын, еске сақтау қабілет де, ақыл-ой еңбегіне ынталығы да арта түседі. Олай болса, жылдам оқи білуге үйрету жолдарын, оның мүмкіндіктерін қарастыра жүргізген жұмыстардың негізінде мынадай ұсыныстар жасаймыз. Бұл ұсыныстарды кез келген мектептің жағдайында пайдаланып жұмыс істеуге болады. Оқуға жаттығу жұмыстары бірден ұзақ жүргізілгеннен гөрі жиі жүргізілгені тиімді.

II.Оқушылардың сөздік қорын молайтып, тез оқуға дағдыландыру.

Тілдің негізгі элементі – сөздік қор. Ал сөздік қор дегеніміз – тілдің құрамының ішіндегі ең тұрақты, талай ғасырлар бойы өмір сүріп келе жатқан, жалпы күнделікті өмірде кеңінен қолданылатын халыққа ортақ сөздер жиынтығы.

Тілдің негізгі сөздік қоры – тілдің сөздік құрамының ең тұрақты бөлігі. Сөздік қор тілдегісөздерді ғасырлар бойы сақтай отырып, тілдегі жаңа туынды сөздер мен жаңа мағынаның жасалуына ұйытқы болады. Сөздердің негізгі сөздік қорда кең қолданылуы мен ұзақ сақталуы олардың сөз жасау қабілетін дамыта түседі. Сөздік қордың тіл бірлігін сақтап, көне дәуір әдеби ескерткіштерін ұғынуға, тануға мүмкіндік тудырады.Біздің ана тіліміз, қасиетті қазақ тілі өзінің мемлекеттік мәртебесін абыроймен атқарып, міндет жүгін қиналмай көтере алатын аса бай, оралымды да сұлу тіл. Бүкіл оқыту барысында оқушының тілін дамытып, сөз байлығын арттыру – ең маңызды жұмыстардың бірі. Бұл әрине бастауыш сыныптан бастап оқушылармен үзбей жүргізілетін жұмыстар нәтижесінде ғана іске асады.

Бала тілінің дамып қалыптасуы жоғарғы жүйке жүйесінің жетілуімен тығыз байланысты. Баланың айналасындағы өмірді танып, білуге басты жәрдемшісі – тіл. Ал тілдің дамуы оның сана-сезімінің, ой-өрісінің басқа да психологиялық үрдістің жетіле түсуіне негіз болады. Бастауыш сынып оқушыларының сөздік қорын байытуда сөздерді үйретудегі ұстанымдары:

— сөздің оқушылардың күнделікті өмірмен байланыстылығын ескеру;
— үйретілген сөздің жеңілділігін;
— бастауыш сынып оқушыларының ұғымына сөз мағынасының сай келуі;
— сөздерді оқытылатын тақырыптармен байланысты таңдап алу;
— сөздердің мағыналық ерекшеліктерін ескеру;
— сөздердің тәрбиелік, ізгілік ұғымына сәйкестілігін есепке алу және т. б.

Сөйлеуге байланысты мынадай талаптар қойылады: мазмұнды сөйлеу, дәл сөйлеу, жүйелі сөйлеу және мәнерлі сөйлеу.

3.Сөздік қорының ең маңызды міндеті оқушылардың ауызекі сөйлеуде қолданылатын сөздер қорын толықтыратын сөздерді белсенді ету. Жаңа сөздерді есте сақтаудың тәсілдері мен жаттығулары:
1. Тақтаға сөз жазып, оны буынға бөліп оқыту;
2. Сөз мағыналарын анықтауда ұғымның белгілерін санайтындай жаттығулар (жазу жұмыстары);
3. Жаңадан үйренген сөздерге байланысты шығармашылық жұмыстар (эссе, мазмұндама, шығарма т. б.) жүгізу;
4. Жаңа сөзді кірістіре отырып сөйлем құрастырып, мағынасын ашу;
5. Орфографиялық жаттығуларға жаңа сөздерді енгізу:
6. Сөздік жасату (түсіндірмелі, алфавиттік немесе тақырыптық сөздер, оқушы сөздігі т. б.);
Оқушылардың тілін дамыту мақсатын шешуде біріншіден, оқушылардың меңгерген сөзі, сөз байлығы қаншалықты дәрежеде екендігін; екіншіден, оқушыда сөз байлығының, сөз қорының аз болуының себебін, өзіндік ерекшелігін; үшіншіден, тілін байыту мен дамытуда тиімді әдіс-тәсілдерін алдын ала анықтап белгілеу керек. Балалар сөздігін мынадай жолмен байытуға болады:
— қоршаған ортаны байқату, аңғарту (табиғатпен, адамдардың қоғамдық және өндірістік еңбегімен таныстыру);
— үлкендермен қарым-қатынас әңгіме өткізу, кездесу ұйымдастыру;
— арнаулы тілдік жаттығулар жүргізу;
— сыныпта және сыныптан тыс оқу (әңгіме мазмұнын талқылау және талдау) барысында т. б. жағдайларда.
Тіл дамыту жұмыстарын дұрыс ұйымдастыру — оқушылардың ойлау қабілеті мен сауаттылығын арттырудың бірден-бір тиімді жолы. Олай болса тіл дамыту дегеніміздің өзі – оқушылардың сөз байлығын арттырап, әр сөзді орынды қолдануы, сөйтіп, ойын жүйелі түрде білдіре алуы.
III. 5 минуттық оқу.
1.Ата-ана мәтінді бірнеше бөлікке бөліп,баласын 5 минуттан оқытса, әлдеқайда тиімді. Алдымен бала мәтіннің бір бөлігін оқып, мазмұнын айтады. Содан кейін үзіліс жасайды. Біраз тыныққаннан кейін мәтінді ары қарай жалғастырады. Себебі, адамның есі күнделікті көз алдында көріп жүрген нәрседен гөрі сирек те жылдам көріп қалған нәрсені есте жақсы сақтап қалуға бейімделген. Ата-анаға осыны түсіндіріп, үйде баласының оқу жылдамдығын қалай арттыру керектігі жөнінде мұғалім әдістемелік көмек беру керек.

Баланың оқу жылдамдығын анасының бақылау кестесі.

2.Егер баланың оқу темпі нашар болса, оқығысы келмесе не істеу керек? Мұндай жағдайда үзіп-үзіп оқу тиімді. Бала суретті кітапшалардан 1-2 жол оқып, суретін көреді де дем алады.

3. Сондай-ақ,ұйқы алдындағы оқу өте тиімді. Оның мәні мынада екен: адам ұйықтар алдынад оқиғаның, жағдайдың әсерімен ұйықтайды. 8 сағат ұйқы бойы ол әсер адамның миынан кетпейді, адамның ағзасы бұған үйреніп қалыптасқан.

4.Жұпқа бөліп оқыту. Дарынды оқушыны үлгі ретінде алу арқылы үлгерімі төмен оқушының оқу жылдамдығын арттыруда жетелей оқыту. Мысалы, бір мәтінді алып, бірінші дарынды оқушыға оқытып, түсінгенін әңгімелету, оқиғаның қызықты сәтінде тоқтату, оқу жылдамдығы төмен оқушыға сол мәтінді жалғастырып оқыту.

Дарынды оқушының мәнерлі шапшаң оқығанын бақылату. Өзіне де оқыту.

5.Оқушыларды топқа бөліп оқыту. Олардың оқу дағдыларын жан-жақты бағалап отырып, әр топтың оқушыларын бір-бірінен асып түсуге ынталандыру. Осы орайда ескеретін жағдай бір топтағы оқушылардың оқу жылдамдығы деңгейлес болу тиіс.
6. Диктант жазу арқылы есте сақтап оқу. Оқу техникасының төмен болу себебінің бірі – баланың есте сақтау қабілетінің нашар болуынан. Айталық, бала 6-8 сөзден тұратын сөйлемді оқыса, аяғына келгенде басындағы 2-3 сөзді ұмытып қалады да сөйлемнің

мазмұнын түсінбейді. Осы орайда баланың еске сақтау қабілетін нығайтуға, сауатты жазуға және бірнеше әріптен тұратын сөздерді тез оқуға, әрі жаттауға жаттықтыратын көру диктантын жаздырудың пайдасы зор.

Аталған мақсатқа төмендегідей міндеттерді шешу арқылы қол жеткізіледі:

-оқушылардың оқу дағдысын қалыптастыру;

-ауызша және жазбаша байланыстырып сөйлеу тілін дамыту;

-шығармашылық қабілетін дамыту;

-көркем шығармаларды оқуға сүйіспеншілігін арттыру;

Бүгінгі таңда жалпы білім беретін оқу орындарындағы білімдік процестің дамымалы мүмкіндігіне елеулі маңыз беріледі. Сынып оқушысының тұлғасы дамуының ерекшелігін оның оқудағы жетістігі, оқу іс -әрекетінің компоненттерін меңгеруі, жалпы оқу біліктілігі мен дағдыларының қалыптасу деңгейі анықтайды. Жалпы оқу дағдыларының бір саласы — оқу техникасы. Аталған дағдыны жоғары деңгейде қалыптастырмайынша оқушының әрі қарайғы сапалы біліміне қол жеткізу мүмкін емес.

Оқу процесін зерттеу мен оның бастауыш сатыдағы даму ерекшеліктеріне байланысты қазақстандық ғалымдардың сүбелі еңбектерін кездестіре алмадық. Төменгі сынып оқушысының оқу шапшаңдығын қалыптастырып, жетілдірудің жоғары деңгейіне қол жеткізуді қамтамасыз етуде жақын шетелдік ғалымдар технологияларының маңызы айтарлықтай.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Ахмадуллин Ш. «Скорочтение для детей: как научить ребенка читать и понимать прочитанное».- М.: Билингва, 2015- 160 с.

2.Бугрименко Е.А., Цукерман Г.А. Чтение без принуждения. – М.: Творческая педагогика

3. Зайцев В.Н. "Резервы обучения чтению”. – М.: "Просвещение”, 1991. – 32с.

4. Экгардт Р.Н. «Книга для обучения детей быстрому чтению» Изд. «Рекпол»

5.Узорова О., Нефёдова Е. «Быстрое обучение чтению» Изд. «Астрель», 2002г

6. Федоренко И.Т. Развитие оперативной памяти.

МАГНИТТІК МЕКТЕПТЕРДІҢ ЖҰМЫСЫН ЖАНДАНДЫРУДАҒЫ РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚТЫҢ РӨЛІ

Хасенова Ж.К.

Талды ауылының №19 жалпы білім беретін тірек мектебі, Қарқаралы ауданы, Қарағанды облысы

Аңдатпа: Бұл мақалада мақала авторы тірек мектебінің (ресурстық орталық) магниттік мектептердің жұмысын жандандырудағы рөлі, білім алушылармен және магниттік мектеп ұжымымен сессия және сессияаралық кезеңдерде атқарып жүрген жұмыс түрлері туралы тәжірибесімен бөліседі.

Аннотация: В данной статье автор статьи поделился опытом работы опорной школы (ресурсного центра) в активизации работы магнитных школ, с обучающимися и коллективом магнитной школы о видах работ, выполняемых в сессионный и межсессионный периоды.

Annotation: In this article, the author of the article shared the experience of the support school (resource center) in activating the work of magnetic schools, with students and the staff of the magnetic school about the types of work performed during the session and inter-session periods.

Түйін сөздер: Ресурстық орталық, тірек мектебі, магниттік мектеп, сессиялық жұмыс, сауаттылық, зертхана, Үйлестіру кеңесі

Ресурсный центр, опорная школа, магнитная школа, сессионная работа, грамотность, лаборатория, Координационный совет

Resource center, support school, magnetic school, session work, literacy, laboratory, Coordinating Council

Ауылдық жердегі мектеп оқушыларының білім сапасын көтеру және жаңа білім беру мазмұнына өтуге дайындық ретінде бейіндік оқытуды енгізу мәселелелерін шешудің бір жолы ретінде Ресурстық орталықтар ұйымдастыру қолға алынып отыр. Ресурстық орталық жүйесіне енетін тірек және магниттік мектептер жүйесінде жалпы орта білім берудегі барлық сатылар арасындағы үздіксіз білім беру және сабақтастық принципі жүзеге асырылуда. Бұл жүйе арқылы мектептердің ресурстарын біріктіру, жалпы оқу жоспарын жүзеге асыру арқылы тұлғалық-әрекеттік, құзыреттілік технологияларын ұстана отырып, оқу-зерттеушілік жұмыстары мен қосымша сабақтар ұйымдастырылады. [1]

Ресурстық орталықтың мақсаты - базалық және бейіндік оқытуды толық дерлік жүзеге асыру, ауыл мектебі балаларының қабілеттері мен жеке тұлғалық ерекшеліктерін, бейімділігін ескере отырып, сапалы біліммен қамтамасыз ету; кең ауқымды ақпаратпен жұмыс жасай білуге дайын, өз білімін жүзеге асыра алатын құзырлы бітірушіні даярлау болып табылады. [2]

Қарқаралы ауданы әкімдігінің 2017 жылғы 31 қаңтардағы №21 қаулысы негізінде Талды ауылының №19 ЖББ тірек мектебі (ресурстық орталық) КММ-сі базасында ресурстық орталық құрылып, жұмыс жасап келеді. Тірек мектебінің (ресурстық орталықтың) құрылымы оқытудың бірінші сатысын қамтиды, яғни II бағдаралды – негізгі орта білім беру деңгейі (5-9 сыныптар). Тірек мектебіне төрт магнитті мектеп бекітілген. Ережеге сәйкес әр оқу жылында мектебімізде күзгі тағайындаушы, қысқы оқу және көктемгі қорытынды сессиясы өтеді. Сессияға келген білім алушылар медициналық бақылаудан өтіп, білім алушылардың функционалдық сауаттылықтарын анықтау, біліміндегі кемшіліктерді білу үшін кіру тесті алынады, тесттің нәтижесі арқылы анықталған пәндерге қосымша сабақтар қойылып, сессияаралық тапсырмалар беріледі. Оқушылардың қызығушылығын арттыру және жоғалтпау бағытында түрлі шаралар ұйымдастырамыз.

Сессиялық жұмыстардан бөлек, сессияаралық жұмыстар да жоспарланған. Сессияаралық жұмыстарды бастамас бұрын мектеп жанынан магниттік мектептердің әкімшіліктерімен бірлескен шығармашылық топ құрылды. Оның құрамына мектеп директорлары, мектеп директорларының оқу және тәрбие ісі жөніндегі орынбасарлары, психологтар, педагог-зерттеушілер мен педагог-сарапшылар кіреді. Шығармашылық топтың ұйғаруымен сессияаралық кезеңнің жоспары жасақталды. Ондағы негізгі мақсат алдағы болатын сессиядағы және сессияаралық жұмыстарды жоспарлау, әрбір жұмысты қадағалау, үйлестіру, әр сессияны және сессияаралық жұмыстарды қорытындылау, диагностикалау.

Желілік топ жұмысының барлық кезеңінде оқытудың проблемалық, зерттеу әдістері қолданылып, мұғалімдер нақты практикалық тәжірибе процесінде өз біліктіліктерін арттыру үшін тірек мектебі бастауымен жыл бойы педагогикалық шеберлік орталығы тренерлерімен өткізілген вебинарларға қатысып, кәсіби дамуға жол ашылуда. Бұл өзара тығыз қарым-қатынас орнатуға көмектеседі. Мұғалімнің кәсіби шеберлігіне байланысты мәселелер көптеген жауапкершілікті талап етеді.

Магниттік мектеп мұғалімдеріне әдістемелік көмек көрсету, пәнаралық өзара әдістемелік тәжірибе алмасу мақсатында сессия және сессияаралық жұмыстары кезінде тірек мектебінің мұғалімдері «Сабақты зерттеу», «Блум таксономиясы», «Критериалды бағалау. Кедергілер мен қиындықтар және одан шығу жолдары қандай?», «Оқыту үдерісіндегі кері байланыстың тиімді жолдары», «Сабақты жоспарлау», «Мектеп басқарудағы қөшбасшылық» коучингтерін және «Критериалды бағалау жүйесінің ерекшеліктері» шеберлік сабақтары, ықшам сабақтар, оқу-тәрбие үрдісіндегі қосымша білім беру жұмыстары өткізіліп тұрады.

Қазіргі кезде заманауи білім беру технологиясын қолдануды – білім сапасын арттырудың, білім алушылардың жүктемесін азайтып, оқу уақыттарын барынша тиімді пайдаланудың, білім алушылардың зерттеуге деген қызығушылығын арттырудың негізгі

шарты ретінде қарастыруға болады. Заманауи білім беру технологиялар қатарына оқытудың зерттеушілік әдістері де жататыны сөзсіз. [3]

Біздің мектеп модификациялық кабинеттермен жабдықталған. Мысалы, биология зертханалық жұмыстарына арналған Logger Lite интерфейс құрылғысымен, оның әртүрлі датчиктерімен, химия зертханалық жұмыстарына арналған түрлі реактивтер, реагенттермен қамтамасыз етілгендіктен, зертханалық жұмыстарды да толыққанды өткізуге мүмкіндік бар. Магниттік мектептерден сессия кезінде лабораториялық жұмыстарға деген сұраныс жоғары болғандықтан, химия, физика, биология пәндерінен зертханалық жұмыстарды жиі өткіземіз. Лабораториямыз жылжымалы болды. Біз өз мектебімізден тақырыпқа, яғни тақырыптық күнтізбелік жоспарға сәйкес, химиялық зертханалық жұмыстарға арналған реагенттерді, құрал-жабдықтарды, халат, қолғап, көзілдіріктерді жасақтап, зертханалық жұмыстың сол магниттік мектептерде толыққанды өтуін қамтамасыз етеміз. Инновациялық технологияларды заманауи білім беруде қолдану – бүгінгі күні білім сапасын арттырудың маңызды құралы екені сөзсіз.

Сонымен қатар сессияаралық кезеңде тірек мектебінде магниттік мектеп білім алушылары арасында дебат, жобалар жәрмеңкесі, спорттық сайыстар өткізіледі. Әр сессияда магниттік мектеп білім алушыларынан білім кесіндісі алынып, мониторинг жасалып, нәтижесі мектеп әкімшілігіне хабарланып, білім олқылықтарын жою мақсатында қосымша жұмыс жасау ұсынылады. Әр көктемгі қорытынды сессиясын семинар ретінде өткізу дәстүрі жолға қойылды. «Сабақтағы кері байланыс – мұғалім жетістігі», «Сабақтағы әдіс-тәсілдер – білім сапасын көтерудің негізі» тақырыптарында өткен семинарларында шеберлік сабақтары, «READx», «Book crossing» жобалары, «TED» конференциясы, жобалар жәрмеңкесі т.б. іс шаралар орын алды. Магниттік мектептердің өздері ұйымдастырған семинары өздері үшін өте пайдалы екені байқалады. Бұл семинарда әр мектеп өз мүмкіншіліктерін, жетістіктерін ортаға салып, басқа мектептермен тәжірибе алмасып, семинар қатысушыларының бұл іс-шаралардан алары мол болады.

Оқу жылының соңында Үйлестіру Кеңесінің отырысында оқу жылы бойындағы тірек мектебі мен магниттік мектептер арасында өткен сессиялық, сессияаралық жұмыстарда іс-тәжірибесімен бөлісудегі атқарған жұмыстары сараланады.

Кеңестің соңында оқу жылы бойындағы тірек мектебі мен магниттік мектептер арасында өткен сессиялық жұмыстарда іс-тәжірибесімен бөлісудегі атқарған жұмыстары мен еңбегі үшін магниттік мектеп мұғалімдерін марапаттады.

Мұғалімдердің оқытудағы болып жатқан жаңаша өзгерістерге жылдам әрі ширақ бейімделуі үшін жасалып жатқан бұл іс-шаралар ұстаздардың кәсіби шеберлігін арттыратындығы анық. Педагогтердің түйткілді мәселелерін зерттеу мен талдау барысында, оның басты себебі оқушылардың өз бетімен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, оқу үрдісінің ырғағын айқындау мен есепке алуға байланысты болып жатады. Сондықтан, тірек мектебінің бұл мәселеде атқаратын қосатын үлесі орасан зор. Бәсекеге қабілетті білімді де саналы жас ұрпақты тәрбиелеу жолында жемісті жетістіктерге бірге жетейік.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. ҚР шағын жинақты мектепті дамытудың 2010-2020 жж. арналған Тұжырымдамасы.
2. «Қазақстан-2050» Стратегиясы, 2012 ж.
3. Ресурстық орталықты дамытудың Бағдарламасы, 2010 ж.

АКТИВНЫЕ МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Исмурзина Ш.А.

учитель русского языка и литературы КГУ «Успеновская общеобразовательная школа отдела образования Федоровского района» Управления образования акимата Костанайской области, г.Костанай,Казахстан
Sholpan.ismurzina@mail.ru

Аннотация: статья содержит практический и теоретический материал и методический инструментарий, который может быть использован на уроках русского языка и литературы и во внеурочной деятельности. Представлены приемы и методы активного обучения, используемые на уроках русского языка и литературы.
Ключевые слова: активные методы обучения, совокупность методов и приемов, рефлексивная деятельность, творческое мышление.

Изменения, происходящие в мире, вызвали необходимость разработки новых подходов в системе обучения и воспитания. Перед учителем поставлены новые цели: формирование универсальных учебных действий и мотивации к обучению. Содержание образования не меняется, изменяется роль учителя, который выстраивает процесс обучения не только как систему усвоения знаний, умений и навыков, но и как процесс развития личности.

Учитель должен не только понимать, чему и как учить, но и организовывать процесс таким образом, чтобы ученики задавались вопросами «Чему мне нужно научиться?», «Как мне этому научиться?» Из пассивного слушателя ученик должен превратиться в самостоятельную, критически мыслящую личность. Сегодня важно обеспечить общекультурное, личностное и позавательное развитие ребенка.

Главная задача учителя – научить учиться, научить ученика мыслить, привить ему навыки практических действий. Этому могут способствовать активные формы и методы обучения.

Активные методы обучения - это методы, которые побуждают учащихся к активной мыслительной и практической деятельности в процессе овладения учебным материалом. Применение активных методов обучения позволит нам научить учащихся не получать готовые знания, а самостоятельно искать, анализировать, формулировать информацию.

На каждом этапе урока использую активные методы, позволяющие эффективно решать конкретные задачи этапа. Для создания коллаборативной среды в начале урока использую такие методы, как «Улыбнемся друг другу», «Поздоровайся логтями», «Летающие имена», «Галерея портретов», «Мой цветок». Дети, выполняя задание, должны коснуться, улыбнуться, назвать имена как можно большего количества одноклассников, пожелать друг другу удачи и т.д. Такие забавные игры позволяют весело начать урок, размяться перед более серьезными упражнениями, способствуют установлению контакта между учениками в течение нескольких минут.

Очень важным для учителя является включение в урок активных методов выяснения целей, ожиданий и опасений. Такие методы, как : «Фруктовый сад», «Дерево ожиданий», «Ковер идей», «Воздушные шарики», «Разноцетные листы», «Вместе мы построим дом», «Солнышко и туча» заключаются в следующем: учащимся заранее раздаются вырезанные из бумаги снежинки, яблоки, лимоны, разноцветные листы и предлагается попробовать более четко определить, что они ожидают (хотели бы получить) от сегодняшнего урока, обучения в целом и чего опасаются, записав и прикрепив на определенную поляну, дерево и т.д. После выполнения систематизируются сформулированные цели, пожелания, опасения и подводятся итоги.

Эти методы позволяют учителю лучше понять класс и каждого ученика, а полученные материалы в дальнейшем использовать для осуществления личностно-ориентированного подхода к обучающимся. Обучающимся данный метод позволит более

четко определиться со своими образовательными целями, озвучить свои ожидания и опасения. А учителя будут знать их, и учитывать в образовательном процессе.

Актуализировать знания учащихся по ранее изученной теме, подвести учащихся к изучению нового материала помогают следующие методы и приемы: «Кластер» для систематизации имеющихся знаний по той или иной проблеме и дополнить новыми. Этот метод можно использовать на разных этапах урока.

Метод «Инфо-угадайка» для представления нового материала, структурирования матераила, оживления внимания обучающихся.

Учитель называет тему своего сообщения. На стене прикреплен лист ватмана или блокнот флипчата, в его центре указано название темы. Остальное пространство листа разделено на секторы, пронумерованные, но пока не заполненные. Начиная с сектора 1, учитель вписывает в сектор название раздела темы, о котором он сейчас начнет говорить в ходе сообщения. Обучающимся предлагается обдумать, о каких аспектах темы, возможно, далее пойдет речь в докладе. Затем учитель раскрывает тему, а в сектор вписываются наиболее существенные моменты первого раздела (можно записывать темы и ключевые моменты маркерами разных цветов). Они вносятся на плакат по ходу сообщения. Закончив изложение материала по первому разделу темы, учитель вписывает во второй сектор название второго раздела темы, и так далее.

Таким образом, наглядно и в четко структурированном виде представляется весь новый материал, выделяются его ключевые моменты. Существующие на момент начала презентации "белые пятна" по данной теме постепенно заполняются.

В конце презентации учитель задает вопрос, действительно ли им были затронуты все ожидавшиеся разделы, и не осталось ли каких-то не упомянутых аспектов темы. После презентации возможно проведение краткого обсуждения по теме и, при наличии вопросов у обучающихся, учитель дает ответы на них.

Этот метод изложения материала помогает обучающимся следить за аргументацией учителя и видеть актуальный в данный момент рассказа аспект темы. Отчетливое разделение общего потока информации способствует лучшему восприятию. "Белые пятна" стимулируют - многие участники начнут обдумывать, какими будут следующие, пока не обозначенные разделы темы.

На этапе закрепления изученного материала можно использовать метод

«Автобусная остановка». Учащиеся распределяются по автобусным остановкам. На каждой остановке (на стене или на столе) расположен лист большого формата с записанным на нем вопросом по теме. Учитель ставит задачу группам – записать на листе основные моменты новой темы, относящиеся к вопросу. В течение 5 минут в группах обсуждаются поставленные вопросы и записываются ключевые моменты. Затем по команде учителя группы переходят по часовой стрелке к следующей автобусной остановке. Знакомятся с имеющимися записями и, при необходимости, дополняют их в течение 3 минут. Исправлять существующие записи, сделанные предыдущей группой нельзя. Затем следующий переход к новой автобусной остановке и еще 3 минуты на знакомство, обсуждение и добавление своих записей. Когда группа возвращается к своей первой остановке, она в течение 3 минут знакомится со всеми записями и определяет участника группы, который будет представлять материал. После этого каждая группа презентует результаты работы по своему вопросу. В завершении учитель резюмирует сказанное всеми группами, при необходимости вносит коррективы и подводит итоги работы.Желательно организовать автобусные остановки (прикрепить листы с вопросами) в разных углах учебной комнаты, чтобы в процессе обсуждения группы не мешали друг другу. Вопросы изучаемой темы можно стилизовать под названия автобусных остановок.

Метод «Футбол». Учащиеся делятся на команды. Каждая команда готовит свои ситуации для решения, а непосредственно на «игру» выставляет свою «футбольную команду» из трёх человек: Вратаря, защитника, нападающего.Оговаривается общее время игры. «Включаются» песочные часы (на 3-5 минут). Нападающий задаёт ситуацию для

решения противоположной команде. Защитник и вратарь совещаются, как можно её решить, а нападающий задаёт уточняющие вопросы. Ответ (то есть решение ситуации) должен прозвучать до того, как закончится отведённое время. Если этого не происходит, гол считается забитым.

Для завершения урока, на этапе рефлексии можно использовать такие активные методы как: «Ресторан», «Комплименты», «Солнце и туча», «Светофор», «Уборка в доме», «Итоговый круг», «Что я почти забыл?». Эти методы помогут вам эффективно, грамотно и интересно подвести итоги урока и завершить работу.

Метод «Ресторан»Учитель предлагает ученикам представить, что сегодняшний день они провели в ресторане и теперь директор ресторана просит их ответить на несколько вопросов:

- Я съел бы еще этого…
- Больше всего мне понравилось…
- Я почти переварил…
- Я переел…
- Пожалуйста, добавьте…

Участники пишут свои ответы на карточки и приклеивают на лист флип-чарта, комментируя.Для учителя этот этап очень важен, поскольку позволяет выяснить, что ребята усвоили хорошо, а на что необходимо обратить внимание на следующем уроке. Кроме того, обратная связь от учеников позволяет учителю скорректировать урок на будущее.В завершении учитель резюмирует итоги урока, при необходимости дает задание на дом и напоследок говорит хорошие слова ребятам.

Метод «Комплименты» учитель: «Наша работа подходит к концу и, я думаю, что каждый из вас внёс свой вклад в достижение общих целей. Я предлагаю следующее: пусть каждый из вас подумает, вспомнит и скажет соседу слева, что вам действительно понравилось в его действиях в ходе работы. На обдумывание у вас есть 3 минуты. Сейчас я начну эту процедуру …

После того как все выскажутся, предложить посмотреть всем друг на друга, улыбнуться и сказать всем вместе: «Спасибо».

Метод «Солнце и туча» ученикам предлагается написать на стикерах положительные и отрицательные впечатления от занятия и приклеить их к солнышку или туче соответственно (например: «интересное общение», «весело», «узнал много нового», «получил полезные советы», «было душно», «устал», «слишком много информации» и т.д .

Метод «Светофор» ученики выбирают карточку того цвета, который, по их мнению, соответствует их оценке занятия (мероприятия): зелёный — позитивной, жёлтый — нейтральной, красный — негативной. После выбора карточки каждый участник приклеивает её на лист ватмана, группируя по цвету.

Метод «Уборка в доме» К стене (на доску) приклеиваются три больших листа, на одном из них нарисован чемодан, на втором — мусорная корзина, на третьем — мясорубка (или кастрюля).Каждый участник получает по три клеящихся листочка. На одном листочке пишется важный момент, который участник вынес с занятия и готов использовать, этот листик клеится на плакате «чемодан». На втором листочке — то, что оказалось ненужным, неинтересным, бесполезным и что можно отправить в «корзину». На третьем листке — то, что оказалось интересным, но то, что нужно ещё додумать, доработать (переварить) и приклеивается на лист «мясорубка» («кастрюля»)

Все листочки заполняются анонимно и приклеиваются участниками по мере готовности. В конце работы участники знакомятся с содержимым «чемодана», «корзины» и «мясорубки».

Приведенные в данной статье активные методы – это лишь малая часть. Применение активных методов обучения приводит к качественному овладению знаниями. На уроках учитель должен создавать условия для развития потенциала ребёнка,

реализации его природных способностей. Включение активных методов обучения в образовательный процесс позволяет создать такую среду как на уроке, так и во внеклассной деятельности.

«Знания в собственном смысле слова сообщить невозможно. Можно их человеку предложить, подсказать, но овладеть ими он должен путем собственной деятельности. Можно наполнить чем-нибудь тело, но ум наполнить нельзя. Он должен самостоятельно все охватить, усвоить, переработать». Фридрих Дистервег

ЛИТЕРАТУРА

1. Зарукина Е.В. Активные методы обучения: рекомендации по разработке и применению: учебно-методическое пособие/ Е.В. Зарукина, Н.А. Логинова, М.М. Новик. СПб.: СПбГИЭУ, 2010. – 59 с.
2. Коджаспирова Г.М. Педагогический словарь / Г.М. Коджаспирова, А.Ю. Коджаспиров. – М.: Академия, 2000. – 176 с.
3.«Инфоурок» - «Реализация деятельностного подхода как приоритета современного урока» - А.М.Арсюкова, Вспомогательная школа № 24, г.Орши, Республика Беларусь
4.Методическое руководство для 7 класса общеобразовательной школы – г.Алматы «Атамура» - 2017 г- В.В.Савельева, Г.Г.Лукпанова, А.Б.Ярмухамедова

РЕАЛИЗАЦИЯ ЭФФЕКТИНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА В МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЕ

Алинов Алмаз Аментаевич
Организация образования: КГУ «Березовская общеобразовательная основная школа» отдела образования Железинского района, Управления образования Павлодарской области.
@e.mail – almaz.alinov@mail.ru

Аннотация: В статье представлен опыт построения серии уроков по предмету «история Казахстана». В разработке уроков были использованы семь модулей обучения. Планирование было расчитано на класс из семи учащихся. Школа, где проводились уроки малокомплектная.
Ключевые слова: семь модулей обучения, урок истории Казахстана, групповое обучение, парное обучение.

Сегодня образование вступило в стадию реформ, основу которых составляет принципиально новое мышление. Всемирный экономический форум обозначил 16 видов знаний и умений человека, успешного в XXI веке. Это: - навыки работы в команде; - лидерские качества; - инициативность; - IT-компетентность; - финансовая и гражданская грамотность и другие.

Размышляя о сути перемен, можно натолкнутся на мысль, что действительно мир все больше сталкивается с ранее неизвестными глобальными вызовами, становится все более непредсказуемым и уязвимым. Современный человек за 1 месяц получает и обрабатывает столько же информации, сколько человек XVII (семнадцатого) века за всю

жизнь. Информация в мире удваивается каждые два года, что делает невозможным и бесполезным простое ее заучивание.

Для того, чтобы подготовить школьника для жизни в таких условиях, уже недостаточно академических знаний, функциональных навыков, личностных компетенций и отношений. Необходимы абсолютно новые качества – метапознания, метакомпетенции.

Как учитель истории и экономики, слежу за требованиями передовых экономик, которые просят смены целей образования от «человека знающего» – к «человеку, способному творчески мыслить, действовать, саморазвиваться». Понятие «история» происходит от греческого historia – рассказ о прошлом, повествование о том, что узнано, исследовано и обозначает как само это прошлое, так и информацию о нем, зафиксированную в первую очередь в тексте. В основном широком смысле история рассматривает разнообразные процессы развития в природе и обществе [1, С. 21]. История как наука изучает прошлое человеческого общества во всей его конкретности и многообразии, которое познается с целью понимания его настоящего и перспектив в будущем.

Исключительно велика роль истории в становлении личности школьника. Она готовит его к жизни в постоянно меняющемся мире с учетом накопленного человечеством опыта, воспитывает гражданина и патриота своей родины, человека, уважающего культуру и историю других народов [2, С. 141].

Для реализации эффективных подходов и инновационнных технологий обучения было построена серия уроков по истории Казахстана в 8 классе по разделу «Установление Советской власти в Казахстане. В классе семь учащихся, на этапах середины и конца урока, а также рефлексии необходимо вовлечь всех. Поэтому две свободные парты мы объединили, положив там необходимые маркеры, карандаши и цветные ручки для оформления постера (рис. 2). Это позволило ребятам изучать новый материал в парах, а на этапе рефлексии объединяться, так в конце урока за столом сидели все учащиеся, вместе подводили итоги работы. Такая организация позволила достигнуть идей Мерсера о парной работе, а так же использовать «силу разговора» по Александеру в коммулятивной и дебатной беседах [3, С. 140]

рисунок 1. «Работа в паре»

рисунок 2. «Взаимодействие в группе»

На каждом из этапов ученики вновь и вновь вынуждены были распределят обязанности. В парах они брали на себя по нескольку ролей – капитан, секретарь, спикер, дизайнер, таймменеджер. Работая всем классом, каждый мог зять на себя роль капитана, или попробовать себя в непривычном для него занятии как дизайн. Смена ролей позволила добиться идеи модуля «Управление и лидерство в обучении».

Традиционная система образования была направленна на развитие среднего ученика. На уроках бывало трудно удержать интерес одаренного ребенка, но еще сложнее было сохранить внимание ученика с низкой мотивацией. Модули «Критическое мышление» и «Новые подходы в обучении» помогли мне пересмотреть подачу материала для учащихся. При помощи них создаются условия для диалогового обучения, а это

повысило мыслительные процессы учеников, способствовало анализу, синтезу и обобщению информации.

В серии уроков этап вызова, по словам учеников, был самым интересным. Например, прочитав отрывок из рассказа М. Шолохова «Родинка» ученики пересказали эмоциональный окрас гражданской войны. На другом уроке, им предстояло взять на себя ответственность в территориальном размежевании советских республик, аргументировать почему тот или иной регион должен войти в состав Казахской АССР. В обоих случаях отвечать начинал ученик «С» (ученик с низкой мотивацией). Используя приём «Корзина идей» учащиеся принимали все идеи, после отбирали из них те, которые считали подходящими.

Взаимосвязь двух модулей «Преподавание и обучение в соответствии с возрастными особенностями учеников» и «Обучение талантливых и одаренных учеников» доказала эффективность инклюзивного подхода. Очень часто на уроках обращал внимание на одаренных детей, так как они более коммуникабельны. Но бывало и так, что они оставались в стороне, чаще задания рассчитаны на среднего ученика.

Учитывая особенность первого урока, на втором уроке решил изменить деференциацию заданий. После вызова, все задания делил между парами. Таким образом, время на выполнение заданий увеличилось, это позволило учащимся творчески отнестись к его выполнению. На третьем занятии ученик «А» (одаренный ученик) был задействован в схематичном изображении ответов груп на постере. На четвертом занятии за эту функцию отвечал ученик «В» (ученик со средней успеваемостью). Эта чать работы требовала особых усилий, и неслучайно первопроходцем здесь был ученик «А», поскольку требовалось его обученность, он как бы заранее должен был проработать предстоящий ответ класса.

В любом возрасте нельзя забывать об игровых моментах, ведь они также повышают мотивацию к учению. Используя приёмы «времена года», «колечки», «собери картинку» добился атмосферы сотрудничества. Учащиеся, воспринимая эти приёмы, как разминку повышали свои коммуникативные способности и интерес к урок.

Ещё один модуль это «Оценивание для обучения и оценивание обучения». Благодаря ему процесс оценивания стал прозрачным и более объективным. Для меня было важно узнать, как себя чувствуют дети на уроке, что им понравилось, что ещё предстоит менять. Оценивание на уроках прослеживалось с помощью приемов «Большой палец», «Лесенка успеха», «Аплодисменты».

На этапе подведения итогов, в конце урока, учащиеся принимались разбираться во всей сложности перепитий раннесоветской истории Казахстана (рис.4, 5). К примеру, на втором уроке двое учеников оценили действия Ахмета Байтурсынова, выход из партии Алаш и переход на сторону большивиков, как предательство. Уже в начале третьего урока, класс поменял свое отношение А. Байтурсынову, посчитав, что его действия правомерны, поскольку он думал о народном благополучии (рис. 6). На четвертом занятии, чтобы разобраться в политики советского правительства деления общества на классы ученикам потребовалось обращаться к материалам прошлых занятий, где они находили ответы на спорные вопросы (рис. 7). Так на серии последовательных уроков рождалась советская казахстанская государственность, что позволяло выстроить приемственность исторических событий, но содержании шло в ногу с государственной политикой нашей страны.

рисунок 4. «Гражданская война»

рисунок 5. «Интервенция»

рисунок 6. «Национальные автонмии»

рисунок 7. «Образование Казахской Советской Республики»

Этап рефлексии оказался самым интересным для ребят. Работа на этом этапе проходила слаженно и быстро. Применял метод моделирования, к примеру, слова «что могло произойти, если …», ученики раскрывали сюжет опираясь на знания полученные на уроке, тем не менее, продолжение фразы часто была нестандартной, одна часть класса развивала идею о тюркской федерации, объединении тюркских народов вокруг Казахстана, другая же часть высказывалась о возможном получении самостоятельности Казахстана на сто лет раньше, часто сравнивания развитие республики с Финляндией.

Таким образом, могу подвести итоги проведения четырёх последовательных уроков: удалось создание коллаборативной среды, класс обратил внимание на ученика «С» как очень креативного человека, эффективно использовал парную и групповую работу, диалоговое обучение.

С какими трудностями столкнулся? Во-первых, сложно применять стратегии критического мышления, поскольку учащиеся ждали новых форм подачи материала. Это говорило об избирательности школьников. Второе, ученикам оказалось сложно вести исследовательскую беседу без участия учителя. Причиной служила неразвитость требуемого уровня навыков вести беседу. Третье, медленный темп работы детей.

Для преодоления указанных трудностей, нужна систематическая работа над работой учителя, умение находить правильный подход или метод в планировании для своих воспитанников. С одной стороны, учителю необходимо быть впереди своих учеников, к уроку нужно готовиться тщательней, подготавливать дополнительный материал. С другой стороны, необходимо искать новые подходы в обучении, анализировать результаты своих достижений, быть готовым к изменениям в образовании. Самостоятельно преодолеть трудности возможно, но в сотрудничестве с другими коллегами можно достичь больших результатов.

В условиях малокомплектной школы, особенно актуально подготовить школьников к большим группам. Школьники должны уметь не растеряться и не затеряться среди толпы, быть услышанными. Роль учителя в такой школе очень велика, поскольку он выполняет несколько ролей: воспитателя, при взгляде которого ученик смущается, и не станет поступать зазорно; друга, но ученику и коллеге; в нужный момент этот же учитель может взять на себя обязанности администрации школы, пока заместитель или директор плохо себя чувствует.

События мирового порядка, изменения в государстве, и попытка угнаться за всем этим ложиться тревожным бременем на человека. Последний должен приспосабливаться к новым условиям, должен менять старые устои, чтобы выполнить гражданский долг перед

своими воспитанниками [4, С. 19]. Все это и многое другое поможет воспитать в нашем обществе высокую степень ответственности и лишь тогда прекратиться воровство и убийства, угоны автомобилей, обманы и грабежи, а также исчезнут недобросовестные поставщики и застройщики. Вместо них будут чиновники болеющие за народ.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Теория и методология истории: учебник для вузов / отв. Ред. В.В. Алексеев, Н.Н. Крадин, А.В. Коротаев, Л.Е. Гринин. – Волгоград: Учитель, 2014. – 504 с.
2. Козыбаев М.К. Проблемы методологии, историографии и источниковедения истории Казахстана (Избранные труды). Алматы: Ғалым, 2006. – 272 с.
3. Эффективное обучение. Руководство для учителя. - АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2016. – 201 с.
4. Образовательная программа курса повышения квалификации «Урок истории в школе: фокусы и стратегии улучшений». Руководство для учителя. – Нур-Султан: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2021. – 41 с.

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВОЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ

Г.К. Кудайбергенова
Малайсаринская СОШ, Майский район, Павлодарская область, Казахстан.
kgk.galiya@mail.ru

Annotation: Interactive teaching methods should become the main tool for improving the effectiveness of teaching where the main function of the teacher becomes the management of cognitive activity of students.
Keywords: critical thinking technology, interactive learning methods (cluster, insert notes,cinquain)

Kazakhstan develops rapidly and places stake on the intellectual potential of the nation. In this regard, one of the important things is to provide the younger generation with quality education.

The purpose of education is not to produce knowledge, and to teach students to use those tools that will help them to generate the knowledge needed to solve a variety of problem situations in personal, social and professional activities. [1]

Teaching methods are a mechanism for the implementation of ideas that make it possible to practically realize the goals, objectives, content, and principles of learning. At the same time, teaching methods are also defined as the driving force of the entire learning process, and must meet modern requirements of society and trends in the development of education. Through the introduction of new teaching methods and techniques, there is a real reform of the learning process and education in general, which can be implemented by each teacher in each specific lesson. "Teaching methods set the pace of development of the didactic system - learning progresses as fast as the applied methods allow it to move forward" [2]

Why is it necessary to use innovative teaching methods in the educational process? Firstly, because modern times are a time of innovation, innovation and innovation. Every day we come across new goods and products, new knowledge, new ideas. Both the learning process and the teaching methods should correspond to this. Secondly, familiarization with innovative teaching methods, their constant use, makes it possible to make students' thinking open to innovations, to teach them to work ahead of the curve, since these qualities are the features of innovative learning. Thirdly, innovative teaching methods are active teaching methods in the educational process. The features of innovative learning are: - work ahead of the curve,

anticipating development; - openness to the future; - constant restlessness, in other words, the disparity of the system, in particular the person himself; - focus on personality, its development; - the obligatory presence of creative elements; - partnership type of relationship: cooperation, co-creation, mutual assistance, etc. Active learning methods are essentially interactive (from English. Interaction - dynamic interaction), since they grow from methods of influence into methods of interaction between the teacher and the student. The activation of the student allows you to form your own active position, including in relation to knowledge and the process of cognition. And this is the way to the development and realization of personality.

The features of active learning are:

• forced activation of thinking, when the student is forced to be active regardless of his desire;

• the activity of the trainees coincides with the activity of the teacher;

• an increased degree of motivation, emotionality, creativity;

• constant interaction between the teacher and the trainees through direct and feedback;

• focus on the preferential development of professional, intellectual, behavioral skills and skills in a short time, etc. [3]

The lesson is a key element of the education system. If the lesson is to build educational activities in such a way that students, mastering the content of the subject, can develop the ability to independently acquire knowledge, working with various and not only educational sources of information, apply the scientific method, solve problems, design and plan to achieve results, manage themselves and work in a team, then such a lesson will be formed and to develop functional literacy.

After analyzing the Internet resources recommended for training, I chose an Internet service Learningapps.org . This service was created to support the learning process through interactive applications. Using the service does not involve any charges. There is a wide selection of ready-made assignments on the right subject for any subject. The service also provides the opportunity to share the finished product via social networks, web links and QR codes. The service is available from any gadgets with Internet access [4].

This service also contributes to the implementation of the following modern educational technologies: 1. Multi-level training, which allows you to help a weak student and pay attention to a strong one. At the same time, strong students are confirmed in their abilities, and weak students get the opportunity to experience academic success. The level of motivation for learning increases. 2. Information and computer technologies that allow a person to adapt more successfully and faster to the environment and ongoing social changes, thereby responding to the demands of the information society. 3. A health-saving technology that, through the introduction of interactivity, ensures the physical and psychological well-being of students. 4. Game methods that broaden horizons, develop cognitive activity, form certain skills and abilities necessary in practical activities All exercise templates of the service LearningApps.org They are conditionally divided into 5 categories: 1. The choice. 2. Distribution. 3. Consistency. 4. Filling in. 5. Online games. How can we use them in a foreign language lesson? In fact, everything is limited only by your imagination. For example, to memorize new words, you can use the game "Find a pair", "Crossword Puzzle", "Find a word", while practicing spelling skills and computer keyboard skills. In teaching English, we encounter various types of activities, one of which is working with text. . Let's take an example: homework includes reading and translating a text, and the teacher plans to bring students to a brief retelling of this material, while the vocabulary of this text is already familiar to students. In this case, the following work option may be offered: the teacher prepares the game "Make a sequence" in advance, where the text is simplified to simple sentences that are entered into the designated cells. I would like to note that this study of the text makes it much easier for students to remember the use of the vocabulary being worked out in context, students' confidence increases when retelling the text and they quite easily cope with this task, as well as writing their own story based on a sample. Using all kinds of quizzes trains grammar and text skills very well. And with the help of the "audio/video content" template,

students practice listening and speaking skills. The service is interesting not only for the use of different templates, all kinds of intelligent interactive tasks, but also for the fact that you can create an account for each of your students, where they can independently train the material of the lesson they have learned, as well as participate in the educational process as consumers and developers. With the help of this service, you can organize project activities where students can create their own applications on a specific topic, thereby developing their creative potential.

The teacher, in turn, has the opportunity to monitor the activity of students on the service and monitor the completion of tasks using summary tables in his personal account. There is also an opportunity for reflection, using a local chat service, where students can discuss certain tasks, both with the teacher and among themselves.

1. Critical thinking technology. Метод «Инсерт» (insert)

Учащимся предлагается отметить в тексте V, - ,+, ? , при чтении:

- I – interactive: самоактивизирующая "V" – уже знал;
- N – noting: системная разметка "+" – новое;
- S – system: для эффективного "–" – думал иначе;
- E – effective: чтение и размышление "?" – непонятно или же вы хотели бы получить более подробные сведения по данному вопросу.
- R – reading
- T – thinking

Do you want to be healthy?

To be healthy you must eat good food. Good food gives you a lot of energy, vitamins and minerals. The best way to get these is to eat fresh fruit and vegetables five times a day. Have a lot of water. You should have two litres every day. You should eat bread, meat and potatoes, but you shouldn’t eat a lot of sweets or chocolates because they are bad for your teeth. Eggs and milk make your bones strong. And you shouldn’t eat at a different time or eat a lot one day and a little the next.

Во время чтения текста учащиеся на полях или в тетради расставляют пометки, затем заполняют маркировочную таблицу «Инсерт», состоящую из 4-х колонок. Причём, заполняется сначала 1-я колонка по всему тексту, затем последующие.

V	+	-	?
Good food gives you a lot of energy, vitamins and minerals	Eggs and milk make your bones strong	Eat at a different time	Have a lot of water.

Учащиеся вслух читают результаты таблицы. После чтения таблицы дается задание - дать развернутый ответ на главный вопрос урока: How to be healthy?

2. We are going to summarize everything you've learnt about health and create a «Cinquain » on the topic "Health".

1 строка	одно или два слова – существительное, тема	Health
2 строка	два прилагательных, раскрывающих тему	sporty, important
3 строка	три причастия или глагола, описывающие действия	run, swim, take care
4 строка	целая фраза, предложение, состоящее из нескольких слов, с помощью которого ученик выражает свое отношение к теме	Health is above wealth
5 строка	Слово -синоним	state

Учащиеся составляют свой синквейн и анализируют его используя речевые конструкции.

3.Communication technology. The method of projects.

Example: The common goal is to create a school project. The students are divided into groups based on the desires of the children to work together to solve a certain part of the overall task. Parts of the project are discussed in groups. As a result, the following areas of work will be singled out:

1) the creation of a school building project, its design and school territory;
2) compiling rules for students and teachers of the school;
3) a description of the school day;
4) a description of extra-curricular activities of children;
5) a school uniform project.

At one of the last lessons, the project will be protected by groups. Each group will make their presentation. Such tasks are very exciting for students, they feel responsibility for the performance of such work.

4. Test techniques. Matching.

Task: Match a- i to 1- 9.

a Cross	1 foot
b Shake	2 finger at someone
c Fold your	3 nose when you have a cold
d Blow your	4 head to agree
e Bite your	5 arms
f Nod your	6 hands with a friend
g Kick a ball with your	7 knees to pick something up
h Bend your	8 nails
i Point your	9 finger

Odd one out.

Find the odd word: parrot hen eagle cow penguin goose sparrow.

Associations.

Students have to underline those words which belong to the key word:

“FURNITURE: house, table, floor, window, curtain, bed, kitchen, chair”.

Synonyms and antonyms.

Students have to write down words of the same meaning:

“clever _____ (smart)

important _____ (significant)”

Students have to write down words of the opposite meaning:

“beautiful _____ (ugly)

happy _____ (sad)”

Transformation.

Students have to rewrite a sentence but with the same meaning:

“Bob is very good at football.

He plays football _____

Grammar quiz. .

Circle the correct voice.

1. I ate a piece of chocolate cake.
   active passive
2. The librarian read the book to the students.
   active passive
3. The money was stolen
   active passive

Multiple Choice Tests

1. Because my mother was sick, I _____ to go home last week.
   a) had b) have c) has d) hadn't
2. … farm is as rich as … .

a) our/theirs b) mine/theirs c) hers/my d) his/her

3) The match … won by our football team yesterday.

a) is b) was c) are d) were

Grammar correction quiz.

There is a grammar mistake in each of the sentences. You have to find them and correct them.

1.You like German food? – Not very much.

2. Where she live? -Sorry, I don't know

3. He plays the piano very well, don't he?

Remarkable advances have been made in education with innovative technologies today. All these technologies have their benefits and improve learning overall.

REFERENCES

1. Formation of functional literacy of school students in English. Methodological instructions.-Astana: National Academy of Education named after Y. Altynsarin NAE, 2013. – 38 p.

2. Подласый П.И. Педагогика. - М.: Просвещение - ВЛАДОС, 1996. - 432 с.

3. Педагогические технологии. - Ростов-н/Д: Изд.центр "Март", 2002. – 320с.

4. Learningapps [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://www.itpedagog.ru/learningapps

«ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН АУЫЛ МЕКТЕБІНДЕГІ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ»

«ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В УСЛОВИЯХ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ»

"EFFECTIVE APPROACHES AND INNOVATIVE TEACHING TECHNOLOGIES IN A SMALL RURAL SCHOOL"

С.К.Жалмуханова

КГУ "Торт-Кудукская средняя общеобразовательная школа отдела образования города Экибастуза управления образования Павлодарской области», город Экибастуз, kadir_sandi@mail.ru

Аннотация: Бұл есеп мұғалімнің жеке тәжірибесінен құрастырылған. Онда информатика сабағында қолдану оқушылардың функционалдық сауаттылығы мәселелерін шешуге көмектесетін тиімді тәсілдер, оқытудың инновациялық технологиялары мен әдістері талқыланады.

Аннотация: Данный доклад составлен из личного опыта работы учителя. В нём рассматриваются эффективные подходы, инновационные технологии обучения и методы, использование которых на уроках информатики позволит решить задачи функциональной грамотности учащихся.

Annotation: This report is compiled from personal experience as a teacher. It discusses effective approaches, innovative teaching technologies and methods, the use of which in computer science lessons will help solve the problems of students' functional literacy.

Ключевые слова: малокомплектная сельская школа, внеклассная работа, коммуникативные навыки, цифровая грамотность, информационные технологии

«Учитель, одушевленный радостью преподавания, всегда найдет аудиторию».
~ Сеймур Паперт

Мы живем в мире технологий, во времена, когда активно разрабатывается концепция использования искусственного интеллекта, а роботы становятся все более востребованными и человекообразными. Нам достаточно хлопка в ладоши, чтобы в доме загорелся свет, началась стирка и кофе наполнило пространство ароматом. Мы живем там, где библиотека у каждого в кармане и занятия возможны на расстоянии. Но в этом самом мире до сих пор есть маленькие поселки, а следовательно, и маленькие школы, которые принято называть малокомплектными.

Не все знают, что в Казахстане 2723 школы признаны малокомплектными. Это почти 40 % от общего количества учебных заведений республики. Больше всего таких учебных заведений в Северо-Казахстанской и Акмолинской областях и расположены они преимущественно в сельской местности

Учебный процесс в таких школах – это особенное явление. Учитель в малокомплектной школе проводит одно общее занятие с учащимися двух, в лучшем случае, а то и трех параллелей. Такой урок – это урок с детьми разного возраста, это занятие, на котором фактически нужно объяснить материал двух – трех тем по разной программе.

Сколько времени может уделить педагог одному классу из трех при продолжительности урока в 45 минут? С учётом организационного момента и рефлексии максимум 10. В классе, где сидят ученики двух параллелей, - 15. И каждый из нас понимает, что остальное время – это самостоятельная работа учащихся.

Самостоятельная работа детей на уроках в малокомплектных школах занимает больше 50% учебного времени, тогда как в обычной школе на самостоятельную работу отводится около 20% урока.

Еще раз остановимся на особенностях работы учителя малокомплектной школы.

1. Профессионализм учителя заключается в успешном комбинировании эффективных подходов, инновационных технологий обучения, форм работы, чередовании фронтальной и самостоятельной работы. Работая над поурочным планом, педагогу надо не только определить содержание учебного материала и виды работы, но и наиболее целесообразно распределить время по каждому классу для занятий с учителем и самостоятельной работы учащихся. Необходимо выделить больше времени тому классу, где изучается новый или сложный материал, а также классу младшей возрастной группы, учитывая меньшую подготовленность детей к длительной самостоятельной работе.

2. В поле зрения педагога должны находиться и те, кто слушает материал, и те, кто работает в данный момент самостоятельно. Чтобы самостоятельную работу успешно выполнили все дети, и сильные, и слабые, необходимо тщательно готовить задания. Правильная организация и проведение самостоятельной работы повышает качество знаний учащихся, предупреждают неуспеваемость, с первых годов обучения воспитывает у детей привычку не терять ни одной минуты

3. Учитель фиксирует на уровне наблюдения детей, которым не удается справиться самостоятельно с заданием и при первой возможности оказывает ему помощь. Оказать помощь сразу – невозможно. Нельзя бросить объяснение.

4. Учащиеся должны, а вернее вынуждены работать самостоятельно при наличии помех со стороны другого класса, так как в это время в другом классе может идти беседа, объяснение и т.д. Поэтому важно выстраивать параллельные уроки так, чтобы обсуждение не совпадало с выполнением, например, формативной работы.

5. Подготовка к 6 – 7 урокам ежедневно невозможна без привлечения дополнительных методических источников.

Дети должны овладеть следующими умениями:

1. Уметь сосредотачиваться на своей работе, не отвлекаясь на то, что происходит рядом

2. Реагировать на обращение учителя в любой момент.

Все вышесказанное еще раз подчеркивает особенность уроков в малокомплектной школе. Возникают извечные вопросы, заданные нам еще классиками русской литературы: что делать и как быть.

Использование в структуре урока возможностей интернет – ресурсов обширно. Сегодня интернет доступен каждой школе, в том числе и сельской. Все дети имеют смартфоны, даже простенькие, с подключением к интернету. В конце концов, можно просто организовать раздачу интернета. Какие возможности используя я? Карантин и пандемия позволили значительно обогатить образовательные видеоресурсы. Часть из них можно использовать целиком. Какие-то можно скачать, уменьшить по продолжительности или вырезать фрагмент, залить на гугл-диск и предложить ученикам к использованию. С этой целью широко использую возможности QR- кода (переход по ссылке на необходимый ресурс, текстовый или видео). Учащиеся, перейдя по ссылке, изучают дополнительный материал (чаще такой прием использую на уроках литературы), смотрят видеоурок или просматривают фрагмент..

Использование интернет-ресурсов дает безграничные возможности учителю сделать урок интереснее, эффективнее.

- Это использование готовых видеоуроков
- Это использование платформ, где размещены ресурсы
- Это онлайн-тестирование
- Это сайты с интерактивными заданиями
- Это платформы с возможностью контроля и оценки знаний

Использование интернет-ресурсов в системе работы учителя малокомплектной школы – это огромный пласт и отдельная тема для обсуждения.

Также одной из важнейших задач современной школы – формирование функционально грамотных людей. Функционально грамотная личность – это человек, ориентирующийся в мире и действующий в соответствии с общественными ценностями, ожиданиями и интересами.

Основная цель доклада – оказание посильной методической помощи учителям – предметникам в формирование функциональной грамотности и ключевых компетенций у учащихся на уроках информатики через использование эффективных подходов и инновационных технологий обучения, активных методов приёмов и стратегий обучения.

Механизм повышения и сокращения разрыва в качестве обучения между городскими и сельскими малокомплектными школами заключается в эффективной организации образовательной деятельности на уроках, способствующих формированию и развитию функциональной грамотности и ключевых компетенций учащихся.

Функциональная грамотность является индикатором социального благополучия. Высокий уровень функциональной грамотности свидетельствует о достижении обществом определенных социокультурных результатов, а низкий – о возможном социальном кризисе. Поэтому развитие функциональной грамотности школьников имеет особое значение для Казахстана.

В век цифровых технологий функциональная грамотность развивается параллельно с компьютерной грамотностью. Поэтому для успешного развития функциональной грамотности учащихся на уроках и достижения основных предметных компетенций необходимо соблюдение следующих условий:

- весь процесс обучения ориентирован на развитие самостоятельности и ответственности учащихся за результаты своей деятельности с использованием ИКТ;
- предоставление учащимся возможностей приобретения опыта достижения поставленных целей;
- чёткие правила оценки знаний и усвоения материала;

- использование на уроках продуктивных форм работы;
- обеспечение перехода от фронтального командного обучения к индивидуальному образовательному процессу, в том числе использованию проектной деятельности.

Современное понятие «функциональная грамотность» выходит за рамки простых умений и навыков читать, писать, понимать, ориентироваться и постепенно начинает включать более широкие сферы общественной и культурной жизни.

С глобальными экономическими изменениями XX1 века, появилась необходимость адаптации к конкурентной экономической среде, обострилась проблема качества образования, так как «образовательный интеллект» населения считается важнейшим стратегическим ресурсом государства. Изменения в социально- экономической среде определили новые требования к образованию и воспитанию подрастающего поколения, приведшие кК кардинальному пересмотру целей и результатов образования, а также традиционных образовательных методик и систем. Происходит попытка предусмотреть интеграцию личности в общество, её вклад в его развитие, проявление индивидуальности и созидательной деятельности на благо общества. Изменяется и назначение функциональной грамотности: она приобретает социально – экономическое значение.

В настоящее время развитие и формирование функциональной грамотности стало одной из стратегических задач нашей страны. Теперь для того, чтобы ученик в будущем был успешен и конкурентоспособен, он должен быть готов решать то многообразие проблем, которое преподносит ему жизнь. Таким образом, функциональная грамотность – это набор компетенций, необходимых для решения практических жизненных задач. Ведь сейчас человеку мало уметь читать, писать, иметь навыки пользователя ПК, нужно ещё иметь мобильный ум, гибкое мышление и осознанность в приобретении знаний.

Процесс формирования функциональной грамотности носит непрерывный характер и присутствует при изучении любого школьного предмета. В современном мире информация становится главным ресурсом общества, а компьютер главным орудием построения информационного общества. Совершенствование ПК и разработка программного обеспечения способствует быстрому внедрению компьютера почти во все области жизнедеятельности человека. Следовательно, овладение основами функциональной грамотности современном мире.

Рис.1

Функциональная грамотность как фундамент – процесс сложный. Как заложить основы этой грамотности, с помощью каких педагогических технологий, приёмов и методов, как воспитать функционально – грамотного человека?

Для эффективного формирования функциональной грамотности на уроках информатики необходимо использовать методы активного обучения на основе реальных ситуаций. Возможности учителей информатики шире, чем у других учителей-предметников, т.к. одним из основных инструментов работы на уроках является компьютер и его программное обеспечение. При работе с компьютером наглядно происходит связь теории с практикой, повышается мотивация к изучению предмета.

Необходимо строить каждый урок так, чтобы у всех учащихся вызвать устойчивый интерес, сформировать учебную активность и желание творить и познавать, экспериментировать, формулировать и проверять свои гипотезы – это задача современного учителя.

Без применения эффективных педагогических идей, эффективных подходов и инновационных технологий, активных форм и методов обучения и современных компьютерных технологий подготовить и провести современный урок не возможно. Ведь активные формы и методы обучения – это методы, которые пробуждают у учащихся

активную мыслительную деятельность и способствуют результативной практической деятельности в процессе овладения учебным материалом.

Предлагается рассмотреть такую систему активных методов обучения:

✓ использование вводной презентации по теме;

✓ создание проблемной ситуации, ситуации успеха;

✓ мотивация начальной деятельности;

✓ выполнение графических работ и работы над таблицами, схемами, диаграммами и т.д.;

✓ разминка из простых вопросов, которые могут вызвать заинтересованность учащихся: разгадывание ребусов, кроссвордов, приёмы: «Мозговой штурм», «Верю-не верю» «Микрофон», «Незаконченные предложения», «Лови ошибку» и др.;

✓ практическая работа: создание текстовых документов, презентаций, видеороликов;

✓ метод проектов даёт возможность учащимся активно проявить себя в системе общественных отношений, способствует формированию у них новой социальной позиции, открыть и реализовать свои творческие способности, развивать индивидуальность личности.

Характерные признаки активного обучения:

- активность (физическая, социальная, познавательная);
- инициатива (направленность действий);
- практический опыт;
- обратная связь;
- решение проблем;
- овладение навыками работы в команде.

Рис.2

Заданиями с точки зрения «пошагового» формирования всех составляющих функциональной грамотности являются:

- учебные исследования, проекты и задания проектного типа, кейсы, ролевые игры, моральные дилеммы и другие задания, способствующие приобретению опыта позитивных действий;
- задания на демонстрацию понимания смыслов (понятий, утверждений, фразеологизмов, математических выражений, многозначных терминов в разных предметах и т.п);
- задания на выявление главного на выявление сущностных свойств, черт и характеристик.

Собственный опыт работы в сельской малокомплектной школе позволяет говорить о некоторых приемах, которые несомненно облегчат жизнь педагога и сделают процесс обучения комфортнее и эффективнее:

▪ Метод проблемного обучения (метод, в ходе которого подача нового материала происходит через создание проблемной ситуации).

▪ Приём «Корзина идей» (метод организации индивидуальной и групповой работы учащихся на начальной стадии урока, когда идёт актуализация имеющегося у них опыта и знаний).

▪ Приём «Найди ошибку» (универсальный приём, активизирующий внимание учащихся).

▪ Исследовательский метод (направлен на решение практических задач).

▪ Метод проекта (в основном, при использовании на уроках информатики, лежит формирование познавательных навыков у школьников, умение самостоятельно выстраивать цепочку действий, ориентироваться в информационном пространстве, используя облачные технологии, развивая при этом критическое мышление).

▪ Приём «Кластер» (способ графической организации материала, позволяющий сделать наглядным те мыслительные процессы, которые происходят при погружении в ту или иную тему

При имеющихся трудностях в системе обучения в условиях малокомплектной школы можно и нужно находить новые, более эффективные средства организации педагогического процесса (формы, методы, приемы обучения и воспитания) оптимально используя для этого все возможности, связанные со спецификой учебно - воспитательной работы в малокомплектной школе. Малая наполняемость классов имеет и ряд преимуществ, которые нужно знать и рационально использовать в повседневной практической деятельности.

Преодолевая трудности и используя положительные стороны при одновременной работе с несколькими классами, учителя малокомплектных школ успешно разрешают учебно-воспитательные задачи, стоящие перед школой. Наши учащиеся в малокомплектных школах получают полноценные знания, так как после окончания малокомплектных школ они продолжают успешное обучение в колледжах и вузах.

ЛИТЕРАТУРА

1. Маликов Р.Ф., Сулейманов Р.Р. Информатика классная и внеклассная: 2-е изд., перераб. и доп. Уфа. 2004. С.65
2. Маликов Р.Ф., Сулейманов Р.Р. Информатика занимательная и не только…Уфа. 2001.
3. https://ppt-online.org/606918
4. https://www.prodlenka.org/metodicheskie-razrabotki/173242-osobennosti-organizacii-vneklassnoj-raboty-po
5. https://znanio.ru/medianar/list
6. https://mektepzhurnal.kz/baza-materialov/informatika/?page=5

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ

Д.И Изтелеуова
ГККП «Ясли сад Жас әлем» отдела образования Мендыкуаринского района» Управления образования акимата Костанайской области, с.Боровское, Казахстан
DinaraMendykara@mail.ru

Аннотация: В современных условиях особую актуальность приобретает поиск путей становления у подрастающего поколения способности осознавать, изменять мир вокруг себя, активно решать проблемы личного, профессионального самоопределения, современные технологии позволяют разнообразить формы работы.
Ключевые слова: Воспитательный, процесс, инновации, развитие, образование, технологии, подходы.
Educational, process, innovation, development, education, technology, approaches.
Білім беру, процесс, инновация, дамыту, білім беру, технология, тәсілдер.

Глобальный вызов, брошенный на рубеже второго и третьего тысячелетия Казахстана, делает чрезвычайно актуальной проблему появления новых идей и людей, мыслящих и действующих нестандартно и вместе с тем культурно, способных к творчеству и оптимальному управлению деятельностью других людей и своей собственной для достижения социально значимых целей. В связи с этим в системе нашего образования наблюдается переход от школы, распространявшей моноидеологическое мировоззрение, к школе, направленной на разностороннее развитие человека, создающей условия для самореализации, саморазвития, достижения успеха в обучении и воспитании, требующей от педагога новой ориентации – на личность учащегося. Главной отличительной чертой такого образования является особое внимание как к

индивидуальности школьника и его личности в целом, так и индивидуальности и личности учителя. Необходимость инновационного характера развития образования в условиях его модернизации стала очевидной: без инновационного прорыва в применении образовательных технологий невозможно получить принципиально новое качество уровня образования выпускников.

Понятие «инновация» в нашей и зарубежной литературе определяется по-разному в зависимости от различных методологических подходов, среди которых можно выделить:

-Инновация рассматривается как результат творческого процесса.

-Инновация представляется как процесс внедрения новшеств.

Инновации в воспитании - это системы или долгосрочные инициативы, основанные на использовании новых воспитательных средств, способствующие социализации детей и подростков и позволяющие нивелировать асоциальные явления в детско-юношеской среде.

В основе развития новой воспитательной системы лежат современные технологии. Воспитательные технологии как одно из средств воспитания позволяют получить определённые результаты: позитивный социальный опыт учащихся – опыт взаимодействия, общения, совместной деятельности.

Воспитательные технологии включают следующие системообразующие компоненты:

- Диагностирование
- Целеполагание
- Проектирование
- Конструирование
- Организационно – деятельностный компонент
- Контрольно – управленческий компонент

Содержанием воспитательных технологий являются:

- Научно обоснованные социализированные требования
- Передача социального опыта
- Постановка цели и анализ сложившейся ситуации
- Социализированная оценка ученика
- Организация творческого дела
- Создание ситуации успеха

Инновационные воспитательные технологии

- коллективное творческое дело
- информационно- коммуникативные (создание сайтов, банка идей, видеосюжеты, Интернет, медиотека)
- нестандартные технологии (импровизация, дни науки и культуры, интеллектуальный марафон)
- социальное проектирование
- организационно-деятельностные игры (ОДИ)
- технология исследовательской деятельности
- технология проектов
- технология дидактической игры
- здоровьесберегающая технология
- личностно- ориентированная технология
- экологообразовательные
- кейс – технологии
- арт-технологии
- шоу- технологии (организация публичных конкурсов, соревнований, КВН)
- групповая проблемная работа (разработка проектов)
- диалоговые технологии (диспуты, дискуссии, дебаты)
- диалог «педагог-воспитанник»

• тренинг общения

• «информационное зеркало» (различные формы настенных объявлений, стенды)

Шоу имеет три особенности: деления участников на выступающих(«сцену») и зрителей («зал»), соревновательность на сцене, заготовленный организаторами сценарий.

В любом развёрнутом педагогическом действии есть три блока: подготовка-реализация-анализ итогов.

Реализация проекта, плана, проведение праздника основана на использовании элементов соревновательности, импровизации или игры, приёмов создания общей эмоциональной атмосферы .

Соревновательность подразумевает процедуру оценивания и подведения итогов.

достоинства:

-обсуждаются проблемы, волнующие детей, в привлекательной и достаточно известной для них форме;

-аудитория делится на группы, отстаивающие или придерживающиеся различных точек зрения;

-ведущий направляет обсуждение на предмет спора, напоминая о правилах ведения дискуссии и о необходимости уважать друг друга;

-в ходе ток-шоу мнения взрослого не навязываются подросткам, они свободны в своем нравственном выборе, и даже если они его не сделают в ходе диспута, дискуссия натолкнет их на размышления, на поиск истины.

-особая роль ведущего ток-шоу. Ведущий помогает правильно адресовать вопросы, задает дополнительные вопросы, что помогает активизировать всех участников, комментирует некоторые ответы, а в конце обобщает результаты. Немаловажным для ведущего является и умение быстро ориентироваться в меняющихся обстоятельствах, уладить конфликтную ситуацию, корректно поставить на место разгоряченного участника, и при всем этом сохранить доброжелательную и доверительную атмосферу на протяжении всего ток-шоу.

Арт-педагогика - воспитание, образование, развитие личности осуществляются средствами искусства, как классического, так и народного, наряду с содержанием изучаемого предметного курса.

Техника и приемы арт-педагогики: музыкальная, театральная и изобразительная арт-педагогики, сказкотерапия, фотоколлаж другие. Все выше перечисленные техники и приемы взаимосвязаны.

Положительные результаты:

• создаются благоприятные условия для развития общения замкнутых детей;

• обеспечивается эффективное эмоциональное отреагирование у детей с агрессивными проявлениями;

• оказывается влияние на сознание ребёнком своих переживаний, на развитие произвольности и способности к саморегуляции, на формирование позитивной «Я-концепции», уверенности за счёт социального признания ценности продукта, созданного ребёнком.

Социальное проектирование - особый вид деятельности, результатом которой является создание реального социального «продукта», имеющего для участников проекта практическое значение.

Целью социального проектирования является привлечение внимания воспитанников к актуальным социальным проблемам местного сообщества, включение старшеклассников в реальную практическую деятельность по разрешению одной из этих проблем силами самих учащихся.

Основные задачи социального проектирования - формирование социально-личностных компетенций, среди которых важнейшими являются навыки «разумного социального» поведения в сообществе, совершенствование полезных социальных навыков и умений (планирование предстоящей деятельности, расчет необходимых ресурсов,

анализ результатов и окончательных итогов и т.п.), социальная мобильность, навыки командной работы.

КЕЙС-ТЕХНОЛОГИЯ (метод конкретных ситуаций)

– технология, основанная на использовании в учебном процессе специально смоделированной или реальной производственной ситуации в целях анализа, выявления проблем, поиска альтернативных решений, принятия оптимального решения проблемы.

Кейс (ситуация) - это соответствующая реальности совокупность взаимосвязанных факторов и явлений, размышлений и действий персонажей, характеризующая определенный период или событие и требующая разрешения путем анализа и принятия решения.

Цели, достигаемые при использовании кейс-технологии:

1. Интеллектуальное развитие обучаемых.
2. Осознание многозначности профессиональных проблем и жизненных ситуаций.
3. Приобретение опыта поиска и выработки альтернативных решений.
4. Формирование готовности к оценке и принятию решений.
5. Обеспечение повышения качества усвоения знаний за счет их углубления и обнаружения пробелов.
6. Развитие коммуникативных навыков.

Технология «КТД»

Направленность КТД стремление к общению, к познавательной активности.

Результатом КТД является позитивная активность школьников, причем не зрительская, а деятельностная, сопровождающаяся в той или иной мере чувством коллективного авторства.

Структурная схема КТД:

- Совместное решение о проведении дела;
- Коллективное планирование;
- Коллективная подготовка;
- Проведение дела;
- Коллективный анализ;
- Результат.

Показателями нового качества воспитательного процесса могут выступать следующие характеристики:

- повышение эффективности и качества внеучебной и внеурочной деятельности;
- повышение воспитательного воздействия всех форм внеурочной деятельности;
- осуществление индивидуализации и дифференциации в работе со школьниками;
- развитие творческого, самостоятельного мышления школьников, формирование умений и навыков самостоятельного поиска, анализа и оценки информации, овладение навыками использования информационных технологий
- развитие и формирование устойчивого познавательного интереса школьников к интеллектуально-творческой деятельности и творческой активности учащихся (интерактивные интеллектуальные игры, диспуты, ученические конференции, участие в выставках, конкурсах, проектах школьного, районного, областного, республиканского, международного масштаба);
- развитие внимания, памяти, воображения, восприятия, мышления, сообразительности (психологические тренинги; психолого-педагогическая помощь, коммуникативные тренинги);
- развитие способности свободного культурного общения (объединения по интересам, встречи с интересными людьми, сотрудничество со школами района, области, бывшими выпускниками).

В современных условиях образование и воспитание должны и могут стать источником личного успеха, ресурсом общественного развития, инструментом реализации

важнейших общечеловеческих ценностей. Воспитание является одним из важнейших компонентов образования в интересах человека, общества, государства.

Появление новых требований со стороны общества и личности, усиление бездуховности части подрастающего поколения требуют от педагогического коллектива школы по новому оценить свою работу и наметить ряд мероприятий, способствующих достижению поставленных задач.

ЛИТЕРАТУРА

1. Журнал “Воспитательная работа в школе” №6, 2015 г.
2. Журнал “Воспитательная работа в школе №1, 2017 г.
3. Е. Б. Сотникова. Интеграция традиционных и инновационных технологий. «конкурентные преимущества», «конкурентная среда» 2010.

КӘСІБИ ДАМУДЫҢ НЕГІЗІ –ТӘЛІП ПЕН ТӘЛІМГЕРДІҢ ҮЙЛЕСІМДІ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІСКЕРЛІГІ

Наушабаева Гульбагира Рысбековна
№5 Ақарал жалпы орта білім беретін мектеп- гимназиясы
Жамбыл облысы Меркі ауданы Ақарал ауылы
gulbagira.naushabaeva@mail.ru

Аннотация: XXI ғасыр білімін адамның қызығушылықтарының дамуы, оның өзінің дамуы деп түсіну ләзім. Бұл – әр адамның өзін-өзі жасампаздықпен қайта құра алуы, қоғамдық талаптар тұрғысынан өзіне сыни баға бере алуы, айналаны өзгертуге қатыса алуы. Под образованием XXI века необходимо понимать развитие интересов человека, его собственное развитие. Это способность каждого человека творчески перестраивать себя, критически оценивать себя с точки зрения социальных требований, участвовать в изменении окружающей среды.
It is necessary to understand the education of the 21st century as the development of a person's interests, his own development. This is the ability of each person to reconstruct himself creatively, to critically evaluate himself in terms of social requirements, and to participate in changing the environment.
Түйінді сөздер: Ел болашағын ойлау – жас педагогке бағыт беру.
Қазіргі таңда мұғалімнің шеберлігі мен жетістігі – шәкірттерінің сапалы білім мен жақсы тәрбие ала білуінде. Мұғалімнің алдында тұрған үлкен міндеті - шәкірттеріне саналы, сапалы білім беру.Осыған орай маман да бәсекеге қабілетті болғаны жөн.

Қазіргі білім беру жүйесінің мақсаты - бәсекеге қабілетті маман дайындау. М ектеп – үйрететін орта, оның жүрегі – мұғалім. Ізденімпаз мұғалімнің шығармашылығындағы ерекше тұс – оның сабақты түрлендіріп, тұлғаның жүрегіне жол таба білуі. Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау – әр мұғалімнің борышы. Ол өз кәсібін, өз пәнін , барлық шәкіртін , мектебін шексіз сүйетін адам. Әсіресе, жас мамандарға осы бағыттың дұрыс жүруіне ықпал етуде көмек көрсете білу ісі де тәжірибелі ұстаздар алдындағы жауапкершілік. Осы мақсатта өздерінің еңбек жолын жаңадан бастаған жас мұғалімдерге әдістемелік көмек көрсету – мектептегі маңызды жұмыстардың бірі.

Мектебімізде құрылған жобалармен бірге « Жас жалын» кәсіби- тұлғалы жас мамандар мектебі жұмыс жүргізеді. Тәжірибелі ұстаздарды әдістемелік бағыттық көмек көрсетуде арнайы жас мамандарға бекіту жұмысы да дұрыс жолға қойылған.

Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі Саурамбаев Бектас Бейсеналыұлы жас маман ретінде білім беріп келеді. Жас педагог келгеннен өз жұмысына үлкен жауапкершілікпен қарап, бағытын дұрыс ұстана білді.

Өйткені, жас маман мектепке жоғары оқу орнынан жеткілікті білім алып, жауапкершілікпен келеді. Сонда да, жас маман нені игеру керек?

Біріншіден: Тәліптен сұхбат алынып, қандай бағыт бойынша жүргізу керек екені анықталады.

Екіншіден: Белгіленген жоспар бойынша мектептің жұмыс режимімен және ішкі тәртібімен танысады.

Үшіншіден: білім берудегі керекті құжаттар таныстырылады.

Төртіншіден:Білім берудегі бағдарлама, жоспар таныстырылады.

Бесіншіден: сабақ жүргізудегі түрлі әдіс-тәсілдерді игереді.

Міне, бұл жоспардағы қозғалыс дағдылы қозғалыстар болмақ, өйткені жас маман мұны тез арада игеріп алары сөзсіз. Ары қарай өзін дамыту жолында ізденіп түрлі әдістермен қордаланып отырары да түсінікті жайт.

Міне, жас маманға осы іс-әрекеттің бәрі күнделікті көріп, біліп жүрген қалыпты іс-әрекеттер. Себебі, осы бағыттағы жұмыс түрлерін тез қабылдай алады.

Ал, бүгінде нарық жағдайындағы мұғалімге қойылатын талаптар : бәсекеге қабілеттілігі, білім беру сапасының жоғары болуы, кәсіби шеберлігі, әдістемелік жұмыстағы шеберлігі. Өзгермелі қоғамдағы жаңа формация мұғалімі – педагогикалық құралдардың барлығын меңгерген, тұрақты өзін-өзі жетілдіруге талпынған, рухани дамыған, толысқан шығармашыл тұлға құзыреті. Сол себепті бүгінгі педагог соларға сай жан-жақты, креативті болуы керек. Бүгінгі жас маманға тәлімгер күнделікті дағдылы іс - әрекетті емес, оның креативтілік жағын дамытуға үлес қосу керек деп ойлаймын.

Бүгінгі жас педагог қандай болу керек?

Бұл сұраққа жауап беруде жас маманмен жүргізілетін жұмыс барысын К4 моделі арқылы көрсетер едім.

(1-сурет. 4К моделі)

1. Сын тұрғысынан ойлау. Сын тұрғысынан ойлау арқылы мәселенің шешімін табуға нақты сұрақ қоюға түрлі дәлеледер айтуға, іс-әрекетке талдау жасауға, істеген жұмыстарын бағалауға үйрету. Осы бағытта жас маман өзінің әрбір жасаған іс әрекетіне талдау жасап, бағалай алады.

2. Креативтілік. Креативтілік- дарындылықтың ең бастысы ерекше ойлауда. Жас маман өте креативті.

3. Коммуникативтік. Коммуникативтік дағды сөздік қорын логикалық ойындар мен жаттығулар арқылы дамыту , әңгімелесушіні тыңдауға үйрету, басқа адамдармен жақсы қарым-қатынас орнатуға дағдыландыру

4. Командалық жұмыс арқылы алдыға мақсат қою, мақсатқа жету командамен ынтымақтастықта жұмыс жасау, жауапкершілік алуға тәрбиелеу.

Міне, жоғарыда айтқанымыздай, дағдылы іс-әрекеттен гөрі жас маманның бойынан табылар қасиеттер, 4К моделінен көрініп отыр.(1- сурет) Себебі, жас маманның бүгінгі бәсекеге қабілетті бола білуіне орай ол қисынды ойлай білуі қажет. Креативті болуы

керек. Ортада жақсы қарым-қатынас орната білу керек. Мақсатқа жетуде аянбай үздіксіз еңбек ете білуі керек.

Міне, осы модель барысында ауданда облыстық «Өрлеу» біліктілігні дамыту институтының аға оқытушысы Ф.Ж Куленованың ұйымдастыруымен «Қош келдің, жас маман!» тақырыбында тәлімгермен бірлескен аудандық семинар өтті. Онда «Мұғалім этикасы мен эстетикасы», «Қысқа мерзімді жоспарды әзірлеудің тиімді жолдары», «Жас маманның педагогикалық іс-әрекетін ұйымдастыратын нормативті –құқықтық құжаттармен танысу» тақырыптарында баяндамалар оқылды. Дөңгелек үстелде «Жас маман үні» кері байланыс беруде Б.Саурамбаев сын тұрғысынан ойлау арқылы мәселенің шешімін табу барысында нақты сұрақ қойып, түрлі дәлелдер келтіріп, іс-әрекетке талдау жүргізді.

Ауданда өткен «Жұлдыздар жүздесуі» тақырыбында «Бенифис-шоу» өтті.Аудан оқушыларын қорытынды марапаттау сәтінде өз шығармашылығын көрсетіп, шоуды облыс қонақтары алдында шеберлікпен ұйымдастыра білді.

Мектепте дарынды оқушымен жұмыс «Жаңа Қазақстанның болашағы- дарынды жастар» тақырыбында TED-х конференция Б.Саурамбаевтың ұйымдастыруымен өтіп, республикалық «Ұлттық пікірсайыс федерациясының» Жамбыл облыстық филиалының басшысы Өмірбеков Дархан Ермекұлы қатысып, білім алушылардың дайындаған презентациясымен танысып, еркін ой бөлісті. Б.Саурамбаев Жамбыл облысының үздік пікірсайысшысы атанып, марапатталды.

«XXI ғасыр тұлғасының дағдылары» тақрыбында журналист, NUR.KZ порталының редакторы Ұ.Ибраиммен кездесуді ұйымдастырды. Жас ұрпаққа үлгі боларлықтай еркін форматта әңгіме жүргізілді.

«ӨРЛЕУ БАҰО»АҚ «Жамбыл облысы бойынша даму институты» филиалы курстан кейінгі әдістемелік көмек көрсету бойынша біресken «Жарқын болашақ –бүгінгі жас маман» брифинг-сессия ұйымдастырылып, Б.Саурамбаев пен тәлімгер Г.Наушабаева марапатталды.

Облыстық «Өрлеу БАҰО» АҚ «Жамбыл облысы бойынша даму институты» филиалының басшысы С.Құрманбекованың жеке қабылдауында болып,үздік идеяларымен бөлісті.

Аудандық «Оқытудың тиімді әдіс-тәсілдерін қолдану арқылы оқушылардың білім сапасын арттыруда «TED-х форматында» іс-шараны жүргізіп, өз шеберлігін танытты. Пікіралмасу алаңын жүргізіп, өзінің креативті тұлға екенін көпшілік ұстаздардың алдында көрсете білді. (2- сурет)

(2- сурет)

Болашақ пікірсайыс орталығының 10 жылдығына орай ұйымдастырылған «Көктем шапағаты» атты Bolashaq CUP V республикалық турнирінде үздік спикер атанса, «ALTYN SAPA 2023» республикалық турнирінің III орын иегері атанды.

Облыстық «Жас маман тәжірибесінен: ұсыныстар мен перспективалар» ашық алаңына қатысып, сертификатталды. Семинарда «Педагогикалық негіз» тақырыбында өз жұмысын қорғады. (3-сурет)

(3-сурет)

(4- сурет)

Биылғы жылы Республикалық «Director S CUP» дәстүрлі дебат турнирінде төрелік жасағаны үшін Алғыс хат (4-сурет)

Қазақстанның басты мақсаты-әлемдегі озық елдердің қатарына қосылу болғандықтан, келешекте өз еліне үлес қосып, елімізді әлемге танытатын тұлғаларды қазірден бастап тәрбиелеу біздің басты міндеттеріміздің бірі. Абай атамыз «сен де бір кірпіш дүниеге,кетігін тап та, бар қалан» деп айтқандай әр оқушыға білім беріп, оған өмірлік бағыт сілтеп өмірге «кірпіш» болып қалануына зор үлес қосушы – мұғалім.[1] Білімді, тәртіпті, тәрбиелі, инабатты, жаны таза рухы биік, Отаншыл адамды, тұлғаны қалыптастырып, баптайтын адамның өзі де қандай болуы керек, ол кім? Әрине, ол «ұлы» деген сөзбен тіркесіп келетін ұстаз, мұғалім. «Еліннің ұлы болсаң, еліне жаның ашыса, азаматтық намысың болса, қазақтың мемлекетін нығайтып, көркеюі жолында теріңді төгіп еңбек ет. Жердің де, елдің де иесі екеніңді ұмытпа», -дейді Елбасы бір сөзінде. Ендеше, ұлы тұлғалардың сөзін негізге алып, бүгінгі жас ұрпаққа білім берер жас педагогтеріміз де заманына ілесе білетін, бәсекеге қабілетті, білім алушының креативті қабілетін ашатын, ел көшін алға бастар педагог болуы керек.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. https://martebe.kz/zhangyru-zholyndagy-zhas-maman-roli/
2. А. Б. Айтбаева.Әлеуметтік педагогика негіздері. – Алматы, 2011.
3. Ж. Бұлғақ . Сөз мәдениеті. – Алматы,2021.

.

ОҚЫТУДАҒЫ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРМЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ ЖОЛДАРЫ
СПОСОБЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ МЕТОДАМИ ОБУЧЕНИЯ
METHODS OF USING INNOVATIVE TECHNOLOGIES BY TEACHING METHODS

Жолшыбек Шыңғыс Шалқарұлы
Әлихан Бөкейханов атындағы орта мектебі
Жамбыл облысы, Қазақстан
Chiko_chito@mail.ru

Андатпа: Білім саласындағы тиімді әдіс-тәсілдер мен инновациялық технологиялардың артықшылығы оқушылардың білім сапасының артуына, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды меңгеруіне, сыни ойлау қабілеттерін дамуына ықпалы зор.

Аннотация: Преимущества эффективных методов и инновационных технологий в сфере образования оказывают большое влияние на повышение качества знаний учащихся,

владением информационно-коммуникационными технологиями, развитие навыков критического мышления.
Annotation: The advantages of effective methods and innovative technologies in the field of education have a great impact on improving the quality of students' knowledge, knowledge of information and communication technologies, and the development of critical thinking skills.
Түйін сөздер: инновация, құрал, әдістемелік, технология, педагог.
Ключевые слова: инновация, инструмент, методика, технология, учитель.
Key words: innovation, tool, methodology, technology, teacher.

«Қазіргі заманғы жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» Н.Ә.Назарбаев. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 8-бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық коммуникациялық желілерге шығу, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке тұлғаны қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау» – деп атап көрсеткендей, қазіргі кезеңде әрбір мұғалімнің алдына қойып отырған басты міндеттерінің бірі – оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және жаңа педагогикалық технологияны меңгеру. Ал білім беру жүйесінің алдындағы жаңа міндеттердің бірі инновациялық педагогикалық оқыту технологияларын пайдаланып білім сапасын арттыру. Жаңаша оқытудың «Кембридждік» жүйесі бойынша балаларға білім дайын күйінде берілмейді, керісінше оқушылардың өздерін еркін ұстауға, ойлануға мүмкіндік жасалады. Олар өз беттерімен және өзара әрекеттесе оқып-үйреніп, ортақ бір шешімге келуге бағытталады. Сондықтан да қазіргі таңдағы әрбір ұстаздың да, оқушының да іс-әрекеті ерекше шығармашылық сипатта болуы керек[1].

Бағдарламаның мақсаты – оқушылар өздерінің қалай оқу керектігіне назар аудара отырып, олардың өз ойлары мен дәлелдемелерін нақты жеткізе алатын, яғни ойға жүйрік, тілге шешен, әрі жазбаша түрде еркін, көркем бейнелеп жазуға төселген, бірнеше тілді қатар меңгерген бәсекеге қабілетті жан-жақты жетілген жеке тұлға қалыптастыру болып табылады. Ондай «тұлға» болашаққа сенімді, ынталы, сыни пікір көзқарастары жүйелі дамыған, қазіргі сандық технологияларды, өмірде өз білімін қалыптан тыс жағдайда да еркін әрі терең пайдалана білетін жан болуы тиіс. Топтық жұмыс, біріншіден, оқушыларға бірігіп жұмыс істеу мүмкіндігін тудырады. Екіншіден, ұйымшылдыққа тәрбиелейді. Үшіншіден, бірін-бірі оқытуға, бірінен бірі үйренуге жағдай жасайды. Бұл әдіс сонымен қатар топ болып ынтымақтастықпен бірігіп жұмыс жасауға,ойын еркін ортаға салуға, бірінен бірі үйренуге септігін тигізді. Яғни, топтық жұмыс оқушылар арасында әлеуметтік өзара қарым-қатынасты, тиімді араласу, проблемаларды шешу және топ ішінде шығарманы жан-жақты талдауға көмектеседі. Топтық жұмыстың тиімділігі:

1. Оқушылар өзара достық қатынаста болады;
2. Бір-бірінен сұрай отырып білімдерін жетілдіреді;
3. Өзгелерге ойын жеткізу үшін өз шешімін дәлелдеп үйренеді;
4. Менен сұрап қалады-ау деп қорықпайды,топ болып жауап береді;
5. Оқушылардың мектепке деген көзқарасы өзгереді;
6. Уақыттары қызықты әрі тиімді өтеді;
7. Топтық жұмыста бос отыратын оқушы болмайды.

«Диалогті оқыту арқылы оқушылардың қызығушылығын арттыру, олардың білім деңгейін көтеру, сөйлеу мәдениетін қалыптастыру. Балаға күштеп білім беруден гөрі, баланың білімге деген құштарлығын ояту ең маңызды мақсат» деп К.Д.Ушинский айтқандай баланың білім алуға деген құштарлығын ояту үшін мұғалім көп ізденіп, сабақтың тиімді өтуіне жұмыс жасап, сабақ барысында оқудың белсенді әдістері, диалогтік оқыту және оқу әдісін қолдануда білім сапасын арттыруға көп көмегін тигізеді деп ойлаймын. Оқушылар диалог әдісін қолдана отырып, білімді бірлесіп құру, талқылау,

түсіну мен дағдыларды қалыптастыру арқылы білім алады. Әр сабағымда оқушыларға сұрақтар қою арқылы, тақырып бойынша өз ойларын ашық, еркін айтуға мүмкіндік бердім. Өзара талқылау арқылы, түрлі ойлардың болатындығын, бір бірінің түсінуіне көмектесетінін көрсетсе, сұхбаттасу арқылы өз ойларын дәлелдеуге тырысты. Бұл оқушылардың қандай деңгейде екенін түсінуге көмектеседі. Біз көбінесе диалогтік оқытуды сұрақ – жауап ретінде қолданамыз. Яғни, бала теорияны меңгерумен қатар тәжірибе жүзінде де қалай жасау қажеттігін ұғынуы керек. Тәжірибелік жұмыс жасау барысында көптеген сұрақтар туындайды. Оқушылар өзара пікірлер мен болжамдар айта отырып, бірлесе жұмыс жасайды. Жұмыс жасау барысында оқушыларға көптеген сұрақтарды қоюға болады. Мысалы, кез келген сабақтың басталуы сұрақ-жауаптан тұрады. Сұрақтардың берілуіне байланысты оқушының пәнге деген қызығушылығын арттыруға болады. Оқушы мен мұғалім арасында жақсы қарым-қатынас орнайды. Диалогтік оқыту оқушы мен оқушы арасында да туындауы мүмкін. Мұнда оқушылар бір-біріне сұрақтар қояды. Бір-бірінің жауабына қанағаттанбаса, қосымша да сұрақтар беруі мүмкін[2].

Оқу процесінде қолдануға тиімді ойындардың маңызды түрлерінің бірі:

1. Рөлдік ойындар
2. Іскерлік ойындар
3. Имитациялық ойындар

Білім беру жүйесі мамандардан кәсіби икемділік пен ұтқырлықты, сан қырлы шығармашылық қызмет пен, өзін-өзі басқару, өзін-өзі ұйымдастыру жағдайындағы біліктілікті қажет етеді. Өйткені, қазіргі жас буын еліміздің келбеті, болашағы. Бұл жөнінде Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев: «Ғасырлар мақсаты – саяси экономикалық және рухани дағдарыстардағы жеңіп шыға алатын ізденпаз, XXI ғасырды құрушы іскер, өмірге икемделген, жан - жақты жекетұлғаны тәрбиелеп қалыптастыру» - деп тұжырым жасаған болатын Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев «Жаңа формация педагогы әлеуметтік тұрғыдан есейген, педагогика құралдарын шебер меңгерген, өзін-өзі әрдайым жетілдіруге ұмытылатын шығармашыл тұлға» деп анықтама берді[3].

Биылғы оқу жылында біздің мектебімізге толық жабдықталған, жоғары сапалы информатика кабинеті келді. Оның ішінде интерактивтік жүйесі, мебелдері (компьтерлік арнайы парта, тақта, көп функциялы шкаф т.б.) және лабороториялық құралдары мен реактивтері бар. Ауылдық мектептердің көпшілігінде мұндай жабдықталған кабинеттер жоқ. Арнайы жабдықталған кабинеттер мұғалім іздемпаздығы мен оқушыларды пәнге қызықтырары сөзсіз

«Ауызша айтсаң – тез ұғамын, Көрсетсең – есте сақтаймын, Іске кіріссең – үйренемін» деп қытай мақалында айтылғандай оқушылар интербелсенді тақтадан көздерімен көріп, реактивтер арқылы өздері жасаса сабаққа қызығушылығы одан әрмен арта түсері анық. Деңгейлік курстың 7 модулін сабақтарыма ықпалдастыра отырып тәжірибеме қолданып келемін. Оқушылардың қызығушылығы мен білім сапасы, жоғарыда айтылғандай жаңа материалдарды өз бетімен меңгерулері артып келеді.

Білім – теңіз, оның тереңіне сиятын жетік білетін, сырын меңгерген, құпиясын ашатындар ғана бойлай алмақ. Ондай адамдарды дайындайтын мұғалім. Ал мұғалім білімді оқушы санасына сабақ арқылы жеткізеді. Ол мұғалімнің бір – біріне ұқсамайтын жан – жақты өткізген сабақтары.

Информатика пәнінен білім берудің маңызды мақсаттарының бірі – күнделікті өмір сүруге қажетті және республикадағы барлық халық шаруашылығы, мәдениет және ғылымның барлық салаларына қажетті химиялық білім мен біліктілікті оқушыларға меңгерту.

Информатика курсынан берілетін базалық білім оқушыларға міндетті минималды информатикалық білім мен білікті қамтамасыз етеді.

Осы мақсатта информатика пәні бойынша оқушылармен төмендегідей жұмыстар жүргізілуде:

1. Оқушыларға көптеген дайындық шараларын ұйымдастыру;
2. Ақпаратпен тұрмыста, халық шаруашылығында қажеттілігі туралы ақпарат беру;
3. Оқушылардың танымдық көзқарасын байыту, ақыл-ой қабілетін жетілдіру, өзіндік ойлаужәне өмірлік ұстанымын қалыптастыру.

Қазіргі таңда әлемдік оқу үрдісінің өзегі- жаңа технологиялар екені мәлім. Әлемнің бірнеше елінен сынақтан өткізілген жаңаша оқыту төрт бағытты қамтиды. Олар мыналар:

1. Модульдік технология.
2. Рейтиндік жүйе.
3. Дамыта оқыту технологиясы.
4. Сын тұрғысынан ойлау.

Әрбір технология өзіндік жаңа әдіс-тәсілдермен ерекшеленеді. Әдіс-тәсілдерді мұғалім ізденісі арқылы оқушы қабілетіне, қабылдау деңгейіне қарай іріктеліп, қолданылады. Тиімді пайдалыларын жетілдіре түседі[4].

Қызықты сабақтар мұғалімнің ашқан жаңалығы, өзіндік қолтаңбасы, әдістемелік ізденістері, қолданған әдіс-тәсілдері арқылы ерекшеленіп, оқушы жүрегінен орын алады. Сабақ үрдісінде пайдаланып жүрген әдіс-тәсілдер оқушылардың оқуға деген ынта-ықыласының, дағды мен ой-өріс, білім-біліктерінің артуымен сипатталары сөзсіз.

1. Балалар бір-біріне талап қояды.
2. Пәнге деген қызығушылықтары артады.

Әрбір сабақ мұғалімнің шығармашылық жұмысы. Сондықтан да әр сабақты оқушылардыңесінде қалатындай етіп түрлендіріп отырған жөн.

Оқушылардың информатика пәніне деген қызығуын арттыру, өз-өзіне деген сенімін күшейтіп, таным қабілетін дамыту үшін жаңа иновациялық технологияның маңызы зор. Интерактивті әдіс – диалогтік әдіс, нәтижесінде сабаққа қатысушылар бір-бірімен байланыса отырып, мәселелерді шешеді.

Негізгі ережесі:
жұмыс істей білу, шешім қабылдай алу.

«Біз дамыған елдердің қатарына қосылу үшін жаңа серпілістер жасауымыз керек. Барлық дамыған елдердің сапалы бірегей білім беру жүйесі бар. Ұлттық білім берудің барлық буынының сапасын жақсартуда бізді ауқымды жұмыстар күтіп тұр» –деп тапсырма берді Елбасымыз кезекті жолдауында[5].

Қай ұлттың болсын рухани дамуының басты тірегі, түп қазығы – мектеп. Ал мектептің жүрегі, жетекшісі – мұғалім. Ұстаз қазіргі бәсекеге қабілетті заман талабына сай білім беруде шығармашылық жұмысқа жаны құмар, білімі мен білігі жоғары, оқытудың заманауи технологиясын жетік меңгерген жағдайда ғана ұлағат иесі саналады. «Мұғалім – мектептің жүрегі» демекші әрбір мұғалімнің негізгі мақсаты – сабақты жаңаша әдістермен түрлендіре отырып, мектеп оқушыларын пәнге қызықтыру, сабақ сапасын көтеру, оқушылардың іздемпаздығын, танымдығын қалыптастыру. Ең бастысы алған білімін өмірде қолдана алатын, өмір ағымына бейімделгіш жеке тұлға қалыптастыру.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының білім беру жүйесін 2010 жылға дейін дамытудың Мемлекеттік бағдарламасы.
2. «Мұғалімге арналған нұсқаулық» III деңгей, үшінші басылым\ «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012 ж.
3. «Оқыту-тәрбиелеу технологиясы» №3, 2020 ж.
4. Құдайбергенова Қ.С. «Педагогтың шығармашылық өнері» 2008 ж.
5. «XXI ғасыр мектебі» журналы №2, 2021 ж.

ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ІС-ӘРЕКЕТІН ДАМЫТУ. РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ С ПРИМЕНЕНИЕМ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ. THE DEVELOPMENT OF ACTIVITY OF STUDENTS USING INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES

Каирбекова Зауре Айтбековна
«Қарқаралы қаласының Мәди Бәпиұлы атындағы №44 жалпы білім беретін тірек мектебі (РО) жанындағы интернат» КММ. Қарағанды облысы, Қарқаралы қаласы, Қазақстан
zaure_kairbekova@mail.ru

Қазіргі таңда жеке тұлғаның білім деңгейін, шығармашылық қабілетін қоғамдық сұранысқа сай қалыптастыру, кез келген жағдайда нақты шешім қабылдауға дайын, танымдық іс-әрекеті дамыған, креативті оқушыны дайындауда инновациялық технологияларды қолдану өте маңызды.
Түйін сөздер: оқыту, дамыту, инновация, әдістемелік, технология, жоспарлау, логика.
В настоящее время очень важно использование инновационных технологий в формировании уровня знаний обучающихся, в раскрытии творческих способностей личности, в подготовке креативного ученика, готового к принятию конкретных решений в любой ситуации.
Ключевые слова: обучение, развитие, инновации, методология, технология, планирование, логика.
Currently, it is very important to use innovative technologies in shaping the level of knowledge of students, in revealing the creative abilities of a person, in preparing a creative student who is ready to make specific decisions in any situation.
Keywords: training, development, innovation, methodology, technology, planning.

Еліміздің білім беру жүйелерінде XXI ғасыр жастарына білім беру мен тәрбиелеу бағытында сан алуан жұмыстар жүргізілуде. Сол себепті, оқушыларға білім беруде жаңа ақпараттық оқыту технологияларын қолдану, инновациялық бағытта жұмыс жасау заман талабына сай талап етілуде. Соңғы жылдары жаңа ақпараттық технологиялар заман ағымына сай күнделікті сабаққа компьютер, электрондық оқулық, интерактивті тақта, интернет, электрондық пошта, телеконференция, On-line сабақтар арқылы іске асырылуда қолдану айтарлықтай нәтиже беруде [6].

Ұстаз үшін нәтижеге жету шәкіртінің білімді болуы ғана емес, білімді өздігінен алуы және алған білімдерін қажетіне қолдану арқылы кәсіби құзыреттілігін дамыту болып табылады. Бүгінгі бала – ертенгі жаңа әлем.

Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік және көптеген адами қабілеттің қалыптасуына игі әсерін тигізеді. Өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Нәтижесінде тұтас педагогикалық үрдістер өзгертіліп, білім берудің тиімді деп танылған жаңа технологиялары дүниеге келді. Кез-келген оқыту технологиясы мұғалімнен терең теориялық, психологиялық, педагогикалық, әдістемелік білімді, үлкен педагогикалық шеберлікті, шәкірттердің жан дүниесіне терең үңіліп, оны ұғына білуді талап етеді. Сондықтан оқушының рухани өсуіне жағдай туғыза алатын, жаңалықтарды қабылдауға даяр, өз әрекетіне өзгеріс енгізе алатын педагогтар ғана бүгінгі қоғамның мүддесімен әр баланың үрдісінен шыға алады. Ойы жүйрік, ақылы жетік, бәсекеге қабілетті, өзгерістерге бейім, жеке тұлғаны тек қана педагог қалыптастыра алады. Оқытудың негізгі міндеті – баланың жеке басының жан-жақты

қалыптасуын қамтамасыз ету, оның қабілетін анықтау мен дамыту, білімдерін ашу, дұрыс түсінік қалыптастыру.

Білім берудің кешенді міндеттерін ескере отырып, мұғалімдердің алдына қойылатын талап та, сұраныс та жоғары. Сабақты ұтымды өткізу үшін әр педагог өз алдына төмендегі тәсілдерді біліп қана қоймай оны шебер қолдану, технологияны білуге үйренуді мақсат етуі заман талабы. Ең бастысы сабақты дұрыс жоспарлау! Сабақты жоспарлауда Блум таксономиясы арқылы іске асыру ұтымды: білу, түсіну, қолдану, талдау, жинақтау, бағалау. Блум таксономиясын қолдана отырып, сабақтың әр кезенің реттеп, әр кезен бағыттын қалай, қандай тнхнологиялар арқылы іске асыратынынды ойластырған сабағын нәтиже береді.

Жаңа технологияларды енгізу барысында мұғалімнің даярлығы мен жаңаша оқыту мазмұны жайында білген жөн.

-Мұғалім нені білу керек?

-Мұғалім не істей алуы керек?

-Мұғалім қандай іс-әрекеттерді дұрыс ұйымдастыру керек?

1.Жаңа технология көмегімен шешілетін мәселелерді ;

2.Жаңа технологияны қолдану арқылы алынатын нәттижелерді;

3.Жаңа технология мәнін,алынатын нәтижелердің теориялық негізін;

4.Жаңа технологияда мұғалім қолданылатын әдіс –тәсілдерді;

5.Оқушыларды жаңа технологияда жұмыс істеуге үйрету әдісін.

Жалпы оқытудың жаңа технологияларын қолдана отырып, сабақтың тиімділігін арттыру. «Педагогикалық технологиялар – бұл білімнің басымды мақсаттарымен біріктірілген пәндер мен әдістемелердің: оқу-тәрбие процессін ұйымдастырудың өзара ортақ тұжырымдамамен байланысқан міндеттерінің, мазмұнының, тұрпаттары мен әдістерінің күрделі және ашық жүйелері, мұнда әрбір құрамның басқаларына әсер етіп, ақыр аяғында оқушының дамуына жағымды жағдайлар жиынтығын құрайды»

Заман талабына сай қазіргі таңда әр педагог өз тәжірибесінде төмендегі оқыту тәсілдерін ұтымды қолданады:

1.Білім беру мен білім алудағы жаңа тәсілдер

Білім беру – жекелеген құбылыс немесе дағды емес, ол оқушылардың оқуға қабілетін жақсартуға мүмкіндік беретін педагогикалық тетіктердің бір тұтас кешені деп айқындалған. Бағдарламаны жалпы алғанда әлемдік дәрежеге жету мақсатын көздей отырып, жаңаша қырда қолданылатын технологияларды тиімді пайдалану.

2.Сыни тұрғысынан ойлау

Сыни тұрғысынан ойлау дегеніміз – ой қозғай отырып, оқушының өз ойымен өзгелердің ойына сыни қарап, естіген, білгенін талдап, салыстырып, реттеп, сұрыптап, жүйелеп, білмегенін өзі зерттеп, дәлелдеп тұжырым жасауға бағыттау. Өз бетімен және бірлесіп, шығармашылық жұмыс жасау.

3.Оқыту үшін бағалау және оқытуды бағалау.

Бағалау – одан арғы білім туралы шешімді қабылдау мақсаты мен оқытудың нәтижелерін жүйелі түрде жиынтықтауға бағытталған қызметті белгілеу үшін қолданылатын термин. Мұғалімдер мен оқушылар өздерінің қандай мақсатқа жететіндерінің өлшемдерін түсіну. Осыған байланысты бағдарлама критерийлі бағалау тәсілдерін қарастырады.

4.Оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану.

Оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану – қоғамдағы өзгерісті танып білуге және оларды тез қабылдауда мол мүмкіндік береді. Жоспарланған сабақты тиімді өткізуге көмектеседі, оқушының ой-өрісінің дамуына, зерттеулік жұмыстар жүргізуіне ықпал етеді.

5.Талантты және дарынды балаларды оқыту.

Талантты және дарынды оқушыларға білім беруді дамытудың инклюзивті тәсілі негізінде осындай балаларды анықтау туралы ой-пікірлер мен зерттеулер жасау.

Оқушылардың қабілеттерін дер кезінде анықтай білген ұстаз болашақ талантты да тани біледі.

6.Белсенді әдіс-тәсілдерді қолдану.

Балалардың жас ерекшеліктігінде қарай, сабақ құрылымын айқындай отырып, әр кезенде оқытудың тиімді әдістерін қолдану.

7.Білім беруді басқару және көшбасшылық.

Білім берудің кез келген жүйесіндегі тұрақты даму мен өзгерістердің сырттан енгізілуі мүмкін емес, олар нақты сыныптардағы мұғалімдердің тәжірибесі мен түсініктеріндегі өзгерістерден бастау алу керек деген тұжырымға сияды. Қандай жағдай болмасын, өзіңіздің өмірлік ұстанымызды таңдай білу, адамдық көшбасшылыққа негізделеді.

Оқытудың ақпараттық технологиясын оқу үрдісінде тиімді қолдану үшін мүмкіндігі шектеулі оқушыларының оқу іс-әрекеті, психологиялық тұлғалық әлеуметтік және физиологиялық даму ерекшеліктерін есепке алу керек. Оқушыларының өз мүмкіндігін көрсете білу үшін, ақпаратты өзіндік іздеу, жоспарлау, біріктіру, суреттеу, жалғастыру және тиімді пайдалану. Өз іс-әрекетінің дұрыстығын тексеріп, бақылау икемділігін бойына сіңіру әлде қайда маңызды.

Шығармашылық ойлау мен өз ойын еркін жеткізе білу икемділіктерінің дамуы негізінде оқушыларының дүниетанымы мен дарындылығы жетіле түседі. Мәселен, басқа пәндермен ұштастыра отырып оқушылардың алған білімдерін өмірде қолдана білуге құштарлығы басым екендігі айқын көрінеді.

Жаңа технология түрлерін сабақ үрдісінде пайдалану, оқушының шығармашылық, интеллектік қабілетінің дамуына, өз білімін өмірде пайдалана білу дағдыларының қалыптасуына әкеледі.

Жаңа педагогикалық технология мақсаты – оқытуды ізгілендіруі, яғни оқу құралдары оқушылардың өздігінен танымдық іс-әрекетін жүргізе алатындай болуы керек. Жаңа педагогикалық технология түрлері өте көп.

1.Ойын технологиясы. Педагогикалық ойындар технологиясы дегеніміз педагогикалық жұмысты ойын түрінде ұйымдастырудың әдістері мен тәсілдерінің жиыны. Ойын түріндегі жұмыстар сабақ үстіндегі қолайлы деген жағдайларда пайда болып, оқушыларды қызықтырушы құрал ретінде қолданылады.

2.Проблемалы оқыту технологиясы. Проблемалы оқыту – мұғалім басшылығы мен қиын мәселелерді туғызу және оқушылардың белсенді түрде өз беттерімен мәселелерді шешу. Қорытындысында олардың ойлау қабілеттері дамып, шығармашылық іскерліктері мен дағдылары қалыптасуына жағдай жасайды.

3.Сын тұрғысынан ойлау технологиясы. Мақсат пен міндеттердің орындалуы мынадай ұзақ жоспарлар арқылы іске асады: ассоциация; бірлестік қызмет; көзқарасын талдау мен дәлелдеу түрінде қорғау.

Бұл технология бойынша:

1. оқу үрдісінде қызығушылық артады;
2. оқушының өз бетімен білім алуына мүмкіндік беруі туады;
3. оқушының ақпараттық тіл байлығы жетіледі.

4. Деңгейлік саралау технологиясы. Саралап оқыту технологиясы, оқыту процесінің белгілі бөлігін қамтып, ұйымдастырудың шешімдері, оны оқыту құралдарының жиынтығы түрінде көрінеді. Сыныпты, топтарды оқытуға әртүрлі қолайлы жағдай туғызуды қажет етеді; әдістемелік педагогикалық-психологиялық және ұйымдастыру-басқару шаралары біріктіріледі.

Деңгейлеп оқыту технологиясының мақсаты: әрбір оқушы өзінің даму деңгейінде оқу материалын меңгергенін қамтамасыз етеді.

1) Деңгейлеп оқыту әр оқушыға өз мүмкіндіктерін пайдалана отырып, білім алуына жағдай жасауға мүмкіндік береді;

2) Деңгейлеп оқыту әр түрлі категориядағы балаларға, олармен саралай жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

3)Деңгейлеп-саралап оқыту құрылымында білімді игерудің бірнеше деңгейі қарастырылады: ең төменгі деңгей (базалық), бағдарламалық, күрделенген деңгей сондықтан әрбір оқушы меңгеруі тиіс.

6. Жекелеп оқыту технологиясы. Жекелеп оқыту – оқу процесін ұйымдастырудың мына түрлері мен үлгілерін қарастырады.

- мұғалім бір ғана оқушымен жұмыс істейді;

- оқушы тек оқу құралдары мен өзара қатынаста (оқулықтар, компьютер, т.б) болады. Жекелік оқудың басты жетістігі баланың қабілетімен оқу қызметінің желісін әдісі мен мазмұнын өз қабілетіне қарай бейімдеуіне мүмкіндік береді.

7. Топтық технология. Бұл сыныпта оқу жұмысын ұйымдастырудың үшінші және төртінші деңгейі. Бұндай жұмыс белгілі-бір тапсырманы бірлесіп шешуі үшін сыныпты уақытша топтарға бөлуді қажет етеді. Оқушылардың өзіндік ерекшеліктерін ескеріп, бірлесіп үйренуге мүмкіндік береді.

8.Кезеңдеп оқыту технологиясы

1.Дидактикалық бірлікті ірілендіру (ДБІ) Әдістемелік құрылымның түзгіші негізіне мұғалім мен оқушы қызметін байланыстырушы ретінде математикалық жаттығу ұғымы алынған, әрі тұра, кері ұғымдары мен қағидалары бір кезде оқытылады.

ДБІ технологиясының ашушы түзгіші – жаттығу – үшен сабақтардың бірінде қаралады: - қазіргі тапсырма; - кімге арналғандығы; - жинақтау.

2.Ойлау қызметін кезеңдер бойынша қалыптастыру, мақсаттың бағытталу технологиясы – бағдарлық білім, шеберлік және дағдыны әсерлі меңгеру. Бұл технология әрбір оқушының жұмыстарды, әрбір қадамын мұғалімнің бақылауын қажет етеді. Сабақ меңгерудің барлық кезеңдерінде бақылап отыру – технологияның ең маңызды құраушыларының бірі болады. Ол оқушыны қателесуден сақтандыруға бағытталады.

9.Жеке пәндік педагогикалық технология.

Ерте және ыждағатты сауаттылыққа оқыту технологиясы. Технология мазмұны оқу процесі бала миының танымдық қуатын жан-жақты жандандыра отыра, қызметі мен қатынастары арқылы баланың табиғи ойлауына негізделген.

Әсерлі сабақтар жүйесіне негізделген технология.

Мақсаттық бағыттары:

- қалыпты білім, шеберлік дағдыны меңгеру;

- ойлау қызметіне математикалық тәсілдерді меңгеру;

- қабілетті балаларды дамыту;

10.Өзіндік дамыту технологиясы (М. Монтессори)

Мақсаттық бағыты: - жан-жақты дамыту; - жекелікті тәрбиелеу; - бала санасында ойлау қызметі мен пәндер түзгіштерін біріктіру.

Басты мақсаты – оқыту дағдысы: қолдағы ұсақ моториканы дамыту, есті дамыту.

11.Дамыта оқыту технологиялары.

1.Л.В. Занковтың дамыта оқу жүйесі. Оқыту қызметінің негізгі мотивациясы танымдық қызығушылық. Занков әдісі әртүрлі қызметтерге тарту, дискуссия, дидактикалық ойындарда оқытуда, пайдалану, сол сияқты есті, ойлауды, елестетуді, сөйлеуді байыту бағытындағы оқыту әдісі.

2.Д.Элькони – В.Давыдовтардың дамыта оқыту технологиясы. Элькони – Давыдов техноло-гияларындағы дамыта оқыту ең алдымен оның мазмұны, теориялық білімге негізделе отыра құрылған. Білімнің теориялық негізі терең түрдегі жинақтаудан тұрады.

Дәстүрлі технологиялардан өзгешелігі дамыта оқыту оқу қызметін басқаша бағалайды. Оқушының орындаған жұмыстары мен сапасы оқушыға білімнің жетімділігі мен қабілетінің жететіндігін мұғалімнің көзқарасы бойынша бағаланбай, оқушының өз мүмкіндігі тұрғысынан қаралады.

3.Жеке бас шығармашылығын дамытуға бағытталған дамыта оқыту жүйесі. Іздену, ойлап табу қызметтері процестері оқытудың негізгі мазмуны болады.

Дамыту мазмұны жақыннан орташаға, сонан кейін қашықтағы мақсаттық келешекке көшуден тұрады. Бұл технологияда ұжымдық жұмыс әдісі кеңінен қолданылады; ойға шабуыл, ұйымдастыру – қызмет ойыны, еркін шығармашылық пікірталасы.

12. Модульдік оқыту технологиясы. Модуль дегеніміз – қандайда бір жүйенің, ұғымның нақтылатын, біршама дербес бөлігі. Оқу модулі қайта жаңғыртушы оқу циклі ретінде үш құрылымды бөліктен тұрады. Кіріспеден, сөйлесу бөлімінен және қорытынды бөлімнен тұрады. Әр оқушы оқу модулінде сағат саны әртүрлі болады. Бұл оқу бағдарламасы бойынша сол тақырыпқа, тақырыптар тобына немесе тарауға бөлінген сағат санына байланысты.

Жаңа технологияны қолдануда оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, үлкен ізденіспен, шығармашылыққа жетелеуге де болады.

Нәтижесінде оқушы:

-Оқыту процесінде жаңа технологияларды қолдана отырып білімін шыңдайды;

-Жаңа оқыту үрдісін қалыптастырады;

-Өздігінен ізденімпаздық қабілеті артады.

Ал өзімнің іс-тәжірибеме жаңа әдіс-тәсілдерді үйрету технологиясын қолдану арқылы мақсатты түрде күткен нәтижеге жетуге болатындығын, тиімділігін әрекетті зерттеу барысында көз жеткіздім. Ал соның ішіндегі сыни тұрғыдан ойлау көбінесе қарсы пікір айтуға, баламалы шешімдерді қабылдауға, ойлау және іс-әрекетімізге жаңа немесе түрлендірілген тәсілдерді енгізуге дайын болуға, ұйымдастырылған қоғамдық әрекеттерге және басқаларды сыни тұрғыдан ойлауға баулуды көздейді.

Менің пікірімше сабақтың тиімділігі: оқушы шығармашылық деңгейге мұғалім арқылы емес, өз іс-әрекеті арқылы жетуі. Жаңа әдіс-тәсілдердің ұтымдылығы да осында. Технологияны пайдалану шығармашылық тұлға қалыптастыруға алып келеді. Біз сабақтың басында мақсат қойғанда да осындай нәтиже күткен едік. Дәстүрлі өткізіп жүрген сабақтарды салыстыра отырып, жаңаша тәсілде өткен сабақтан мынадай айырмашылықтарды таптым.

Дәстүрлі сабақ үрдісінде - өзімнің әдістерім, яғни, мұғалім әрекеті.

1.Тақырыпты түсіндіремін.

2.Есепті бере отырып меңгертемін.

3.Есепті анықтап беремін, талдаймын.

4.Есеп шығаруды тапсырамын.

Оқушының әрекеті:

1.Түсінгенің айтып береді.

2. Тақырып бойынша мұғалімнің түсіндіргенімен байланыстырып айтады.

3.Дайын шаблон бойынша шығарады

Жаңа оқыту технологиясы негізінде өткізілген сабақ үрдісінде өзімнің іс әрекетім:

1.Миға шабуыл жасап, ой қозғау.

2.Тақырыпқа қызықтырып бағыттауу

3.Шығарманы талдауға пікірталас ұйымдастыру.

4.Өзекті мәселелерге оқушы көзқарасын анықтау.

5.Шынайы өмірмен байланыстыру арқылы баға беруге бағыттау.

Оқушы белсенділігі:

1.Топтарда жұмыс жасайды.

2.Тапсрымамен өздері танысады.

3.Әр түрлі әдістер арқылы тапсырманы саралайды.

4.Түсініп талдайды, зерттейді.

5.Ой қорытып, оны қорғайды.

К.Д.Ушинскийдің - «Мұғалім - өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады» – деген.

Бұл —Ұстаз! атты ұлы сүрлеуге соқпағын салып жол тартқан көкірегі ояу, көзі ашық әрбір адамға берілген елеулі ескерту. Сабақты тартымды өткізіп, оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін әр сабағымызды түрлендіріп отыру шарт. Ол үшін тек бір технологиямен шектеліп қалмай, әртүрлі технологияның элементтерін пайдалану қажет.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Нұрғалиев Р. Оқыту технологиясы.- Алматы, 2007 ж.
2. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно воспитательного процесса. Методические основы. Москва, 1982.
3. Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту. Әдістемелік құрал.Алматы, 2000.
4. Баспа беттері, интернет ресурстары.

ҚАЗІРГІ УАҚЫТТАҒЫ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ КӨРНЕКІ-БЕЙНЕЛІК ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМЫТУ
РАЗВИТИЕ НАГЛЯДНО-ОБРАЗНОГО МЫШЛЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ
THE DEVELOPMENT OF VISUAL AND IMAGINATIVE THINKING OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN IN MODERN CONDITIONS

А.Н. Шевченко
КГУ «Мирненская общеобразовательная школа», Казахстан
Alenka91sh@mail.ru

АННОТАЦИЯ: Мақалада бастауыш мектеп жасындағы көрнекі-бейнелі ойлауды дамыту ерекшеліктері ашылады, тұжырымдаманың мәні, бастауыш мектеп жасындағы балаларда көрнекі-бейнелі ойлауды дамыту мақсаты, бастауыш сынып оқушыларында көрнекі-бейнелі ойлауды дамытуға мүмкіндік беретін заманауи әдістер мен технологиялар анықталады.

Түйінді сөздер: кіші оқушы, бастауыш мектеп, көрнекі-бейнелі ойлау, педагогикалық технологиялар, белсенді әдістер, инновациялар.

АННОТАЦИЯ: В статье раскрыты особенности развития наглядно-образного мышления в младшем школьном возрасте, представлена сущность понятия, цель развития у детей младшего школьного возраста наглядно-образного мышления, определены современные методы и технологии, позволяющие развивать наглядно-образное мышление у младших школьников.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: младший школьник, начальная школа, наглядно-образное мышление, педагогические технологии, активные методы, инновации.

ANNOTATION: The article reveals the features of the development of visual-imaginative thinking in primary school age, presents the essence of the concept, the purpose of developing visual-imaginative thinking in primary school children, defines modern methods and technologies that allow developing visual-imaginative thinking in younger schoolchildren.

KEYWORDS: junior high school student, elementary school, visual and imaginative thinking, pedagogical technologies, active methods, innovations.

Создание новой системы начального обучения вытекает не только из новых общественно-экономических условий жизни нашего общества, но и определяются противоречиями в системе образования, которые сложились и ярко проявились в последние годы. В современных условиях модернизация казахстанского образования

находится на пути реформирования, включающего изменения в содержании обучения и воспитания школьников. Данные положения закреплены в национальном проекте «Качественное образование «Образованная нация», где отражены 4 направления, 5 задач, 15 показателей и 26 мероприятий, в которых большое внимание будет уделяться повышению качества обучения, будут приняты комплексные меры по снижению разрыва в качестве знаний учащихся [1].

В данной связи существенные изменения касаются и начальной школы, являющейся основой системы среднего образования. Так, в законе «Об образовании» Республики Казахстан в ст. 11 приоритетными задачами системы образования являются:

1) создание необходимых условий для получения качественного образования, направленного на формирование, развитие и профессиональное становление личности на основе национальных и общечеловеческих ценностей, достижений науки и практики;

2) развитие творческих, духовных и физических возможностей личности, формирование прочных основ нравственности и здорового образа жизни, обогащение интеллекта путем создания условий для развития индивидуальности;

3) внедрение и эффективное использование новых технологий обучения и т.д. [2].

Нормативные документы в области образования свидетельствуют о качественно новом подходе к обучению младших школьников, когда во главу угла ставится качество обучения, ориентация создание среды учения, которая была бы наиболее благоприятной для развития способностей ребенка.

Проблема развития мышления в младшем школьном возрасте сегодня является актуальной, поскольку оно развивается на основе усвоенных знаний, и если нет последних, то и нет основы для развития мышления, и оно не может созреть в полной мере. Но, как показывает практика, распространенным примером преподавания является организация учителями действий учащихся по образцу: излишне часто учителя предлагают детям упражнения тренировочного типа, основанные на подражании, не требующие мышления. В этих условиях недостаточно развиваются такие качества мышления, как глубина, критичность, гибкость, которые являются сторонами его самостоятельности.

На основании многочисленных исследований (А. Валлон, Ж. Пиаже, Г.Ш. Блонский, Л.А. Венгер, Л.С. Выготский, П.Я. Гальперин, В.В. Давыдов, А.В Запорожец, А.Н. Леонтьев., В.С. Мухина, Н.Н. Поддъяков, Н.Г. Салмина, Е.Е. Сапогова, Л.С. Сахарнов и др.) установлено, что наиболее сензитивным в отношении развития наглядно-образного мышления является младший школьный возраст, когда формируются основы личности ребенка.

Представим характеристику понятий «мышление», «наглядно-образное мышление» в психолого-педагогической литературе.

Мышление – процесс познавательной деятельности индивида, характеризующийся обобщенным и опосредствованным отражением действительности [3].

Наглядно-образное мышление – совокупность способов и процессов образного решения задач, предполагающих зрительное представление ситуации и оперирование образами составляющих её предметов, без выполнения реальных практических действий с ними [4].

Наглядно-образное мышление – процесс познавательной деятельности, направленный на отражение существенных свойств объектов (их частей, процессов, явлений) и сущности их структурной взаимосвязи [5].

Таким образом, наглядно-образное мышление не есть данность от рождения. Как всякий психический процесс, оно нуждается в развитии и корректировке. Успешность решения наглядных задач зависит от уровня сформированности зрительных образов, мыслительных операций [6].

Главная цель развития у детей младшего школьного возраста наглядно-образного мышления заключается в том, чтобы с его помощью формировать умение рассматривать

разные пути, разные планы, разные варианты достижения цели, разные способы решения задач. Реализация данной цели возможна через инновационную работу в начальной школе.

В настоящее время распространено обучение, центрированное на учащегося, когда преподаватель на уроке «отступает в сторону» и весь процесс учения проходит в режиме самоорганизации.

В конкретной степени это связывается с отказом от классических стандартов в обучении, с зарождением гибкой вариативной образовательной среды, воплощением идей постоянного образования, осуществлением его социально-культурной, национально-региональной, экологической и информационно-технологической ориентации.

Преобразуя традиционное обучение на основе продуктивной деятельности учащихся, определяем разработку моделей преподавания через реализацию педагогической инновации как инициируемую учащимися освоения нового опыта для развития их наглядно-образного мышления.

Для определения уровня наглядно-образного мышления в начале 2022-2023 учебного года мы провели исследование, для этого нами были подобраны 10 постепенно усложняющихся матриц Равена. Ребенку предлагается серия из десяти усложняющихся задач одинакового типа: поиск закономерностей в расположении деталей на матрице и подбор одного из восьми рисунков, недостающей части матрицы. За каждый правильный ответ даётся 1 балл. Время неограниченно, максимальный балл – 10, что говорит о высоком уровне развития наглядно-образного мышления.

В исследовании приняли участие 20 младших школьников. С помощью данной методики были получены следующие результаты, которые представлены на рисунке 1.

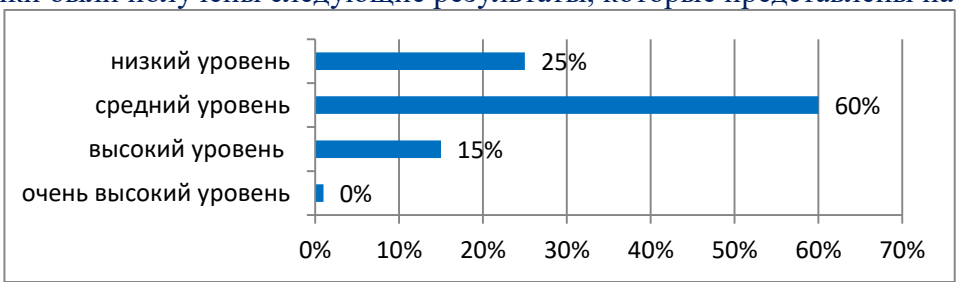

Рисунок 1 - Результаты исследования уровня развития наглядно-образного мышления (сентябрь 2022 г.)

Исследование показало, что очень высокий уровень развития в данном коллективе отсутствует. Высокий уровень выявлен у трех человек (15%). Средний уровень развития выявлен у двенадцати испытуемых (60%). У остальных учащихся (25%) уровень развития низкий, на них необходимо обратить особое внимание, так как они не могут использовать наглядные представления и образы для решения ситуаций и задач.

При развитии наглядно-образного мышления мы использовали нетрадиционные методы, педагогические технологии, обеспечивающие создание на уроке личностно-ориентированной ситуации.

Метод чтения вслух. Задача учителя при работе данным методом – ставить перед детьми проблему. Приведем пример, на уроке литературного чтения во втором классе по теме «Я познаю мир» используем упражнение «Запутался».

Сания прочитала своему маленькому братику Данияру рассказ о том, как поют птицы. Однако Данияр забыл, кто как поет и все перепутал. Вот что у него получилось.

Ворона гогочет, воробей поет, голубь кудахчет, жаворонок крякает, кукушка курлычет, журавль каркает, курица щебечет, гусь кукует, утка воркует.

Помогите Данияру распутать текст.

Метод творческого самочувствия включает в себя игры и задания, которые способствуют развитию навыков произвольного поведения, воображения, наблюдательности коммуникабельности. Особое место здесь занимает использование элемента «театрализации» и «драматизации». Метод ведет к проявлению творческой

активности и самостоятельности, дает основу для развития способности к анализу проблемных ситуаций.

Так, например, на уроке естествознания в втором классе по теме «Я - исследователь» используем упражнение «Вещи на столе».

На столе педагога разложены: блокнот, авторучка, футляр от очков, бумага, монеты.

- Подойдите к столу и «сфотографируйте» своим внутренним зрением все предметы. «Фотографировать» будем с короткой выдержкой – на счет пять.

- ...Четыре, пять! Теперь отвернитесь или закройте глаза и «проявите фотографию» на своем экране внутреннего зрения. Расскажите: какие предметы лежат на столе, в каком порядке? Вспоминаете их?

Или, например, ученику даётся два слова, он должен подумать и ответить как эти два слова можно между собой связать. Например, самолёт – яйцо, самолёт похож на птицу, а птица несет яйца.

Метод дискуссии. Урок-дискуссия включает в себя постановку проблемы, индивидуальную работу с текстом, коллективное обсуждение версий, выбор или составление единой общей версии. Формы её подачи – устный ответ, график, инсценировка, опорный конспект.

На уроке русского языка во втором классе по теме «Воспитание характера» мы предлагаем детям алгоритм понимания высказывания:

1. Внимательно выслушиваю до конца мысль говорящего.
2. Повторяю мысль говорящего: «Правильно ли я тебя понял, (имя), что…».
3. Соглашаюсь или не соглашаюсь с мыслью: «Я согласен, что…» или «Разреши с тобой не согласиться, потому что…».
4. Объясняю своё понимание тактично.
5. Слушаю, как автор понял мою точку зрения.

Этот метод решает многие внутриличностные проблемы ученика, играет большую роль в развитии ребенка, в организации его самопознания.

Игровые методы. Игра – характерная и своеобразная форма активности ребенка, благодаря которой он учится и приобретает опыт. Она побуждает в ребенке самые высокие эмоциональные переживания и активизирует его. Игровые методы развивают самопознание учащихся, происходит их личностный рост, рост осознания учениками себя, ученики учатся рефлексировать, анализировать свое поведение.

Приведем пример дидактической игры «Школа вежливости», которую мы использовали на уроке «Познание мира» в третьем классе по теме «Школа и школьное сообщество»:

- Учитель повторяет с детьми вежливые слова, которые им известны. Затем дети встают в круг, что обозначает их присутствие в Школе вежливости. Учитель даёт задание придумать фразу с использованием вежливых слов в различных ситуациях: в магазине, на улице, на детской площадке и т.д.

Проектные технологии позволяют решать задачи формирования интеллектуальных умений и творческого развития детей. В проектном обучении он имеет замечательные возможности реализовать себя, достичь успеха, продемонстрировать другим свою компетентность. Этот метод применим к изучению любой школьной дисциплины и особенно эффективен, когда ученики открывают для себя новые факты, а не получают их от учителя в готовом виде.

На уроках естествознания мы с учащимися разработали 4 коллективных проекта по следующим темам: «Черепаха», «Мой класс и моя школа», «Волшебное вещество – соль, «Овощи и фрукты – полезные продукты!».

Для проверки эффективности использования нетрадиционных методов, педагогических технологий для развития наглядно-образного мышления в конце третьей четверти 2022-2023 учебного года, мы провели повторное исследование. Для проверки

развития наглядно-образного мышления младших школьников мы использовали те же методики, что и в начале учебного года (матрицы Равена). Были получены следующие результаты, которые представлены на рисунке 2.

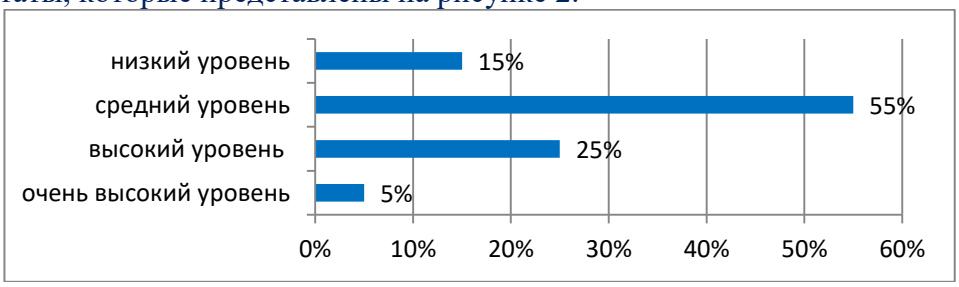

Рисунок 2 - Результаты исследования уровня развития наглядно-образного мышления (март 2023 г.)

Исследование показало, что очень высокий уровень развития в данном классе теперь имеет 1 младший школьник, что составляет 5%. Высокий уровень выявлен у пяти человек (25%), что на 2 человека или 10% больше, чем в начале учебного года. Средний уровень развития снизился до 55%. У остальных трех учащихся (15%) уровень развития низкий, что на 2 человека меньше по сравнению с исследованием, проведенным в начале учебного года.

Результаты данной методики в целом показали удовлетворительные результаты в конце третьей четверти, мы можем сказать, что большинство детей научились оперировать в уме образами и наглядными представлениями при решении учебных задач.

Таким образом, работая в русле инновационного образования, учителя на современных уроках в начальных классах школы существенно повышают уровень развития наглядно-образного мышления по сравнению с традиционным обучением, так как современные методы и технологии позволяют: актуализировать учебный материал; обеспечивать наличие дополнительного и сопутствующего материала к уроку; создавать эстетичность и наглядность электронных пособий; углубленно изучать темы, помогающие узнать ученику больше; повышать мотивацию обучающимся к учебе через игровую и практическую деятельность; структурировать организацию деятельности учителя и ученика.

ЛИТЕРАТУРА

1 Об утверждении национального проекта «Качественное образование «Образованная нация». Постановление Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021 года № 726 // https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000726

2 Закон об образовании Республики Казахстан (с изменениями и дополнениями) // https://adilet.zan.kz/rus/docs

3 Краткий психологический словарь. – Ростов-на-Дону: «ФЕНИКС», 2010. – 670 с.

4. Словарь-справочник по педагогической психологии. – М.: Юрайт, 2017. – 550 с.

5.Энциклопедический словарь по психологии и педагогике // https://psychology.academic.ru/searchall.php

6. Смирнова А.С., Левицкая Л.В. Особенности развития мышления в младшем школьном возрасте // Молодой ученый. 2016. – № 11 (115). – С. 1783-1785.

ШӘКӘРІМ ҚҰДАЙБЕРДІҰЛЫНЫҢ ЛИРИКАЛЫҚ ШЫҒАРМАЛАРЫН ОҚЫТУДЫҢ ЗАМАНАУИ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Зеймуллаева Торгын Сабитовна, қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі
Павлодар облысының білім беру басқармасы Железин ауданы білім беру бөлімінің
«Міржақып Дулатұлы атындағы №3 жалпы орта білім беру мектебі» КММ,
zeimullaeva@mail.ru

Аңдатпа. Шәкәрім Құдайбердіұлы шығармаларында лириканың 4 мазмұндық түрі де кең кездеседі. Мақаламызда лираканың барлық түріне ақын шығармаларынан мысал келтіріп, оны заманауи білім беру кеңістігінде жеңіл әрі ұтымды оқытудың әдіс-тәсілдерін бөлістік. Шәкәрім шығармаларындағы табиғат лирикасының Абайдың мезгілді суреттеуімен ұқсас тұстарына мысал келтіріп, қос ақынның шығармашылық үндестігін оқушыға үйретудің тәсілін атап көрсеттік.

Түйін сөздер: Ар ілімі, Шәкәрім Құдайбердіұлы, сөз өнері, шумақ, әдіс-тәсілдер, өлең,мазмұн,лирика,әңгіме-дебат

Шәкәрім – ақын, эпик, философ, ойшыл, дана, аудармашы, сазгер. Оның қазақ сөз өнерінде салған соқпағы тың идеялармен астасып, адамзатқа ортақ құндылықтарды насихаттауға ұласады. Лирикалық өлеңдердегі өрнегі үлкен-кішіні «ар ілімінен» аттамай «жан ілімін» жете түйсінуге шақырады. Ақын шығармалары ұйқасы бір қалыпқа сыймайды, буын өлшемдері сан алуан өзгеріп құбыла түседі, мағыналық мазмұны терең, образдары құр қиял-ғажайыпқа құрылмайды. Өлеңдерінде бұрын қалыптасқан бейнелі тіркестер де кездеседі, сонымен бірге қазақ сөз өнерінің тың қырларын құлпырта ашатын теңеулер, эпитеттер, метафоралар, шендестірулер, нақыл сөздер мол. Шәкәрім бабамыздың тіршілігінде танытқан сегіз қырлы өнерін көрнекті әдебиеттанушы Қайым Мұхамедханұлы: «*Абай Шәкірттерінің ішінде көп жазғаны да, көп жасағаны да – Шаһкәрім. Ол – әрі лирик, әрі ақын және прозаик, ол композитор және музыкант, орыс және шығыс классиктерімен қазақ оқушыларын таныстырған шебер аудармашы, ол – терең ойшыл, әрі бармағынан бал тамған «сегіз қырлы өнерпаз – үлкен мәдениет қайраткері*», деп сипаттайды. [1,11] Бұл синкретті тұлғаға бірілген бағаның бастамасы. Шәкәрімтанушылар М.Әуезов, Қ.Мұхамедханов, С. Негимов, Б. Әбдіғазиұлы, Т. Шаңбай, Б. Рахымжанов, Н. Сыздықбай, Е.Сыдықов, Д.Қамзабекұлы т.б ғалымдар ақынның шығармалары мен адамдық болмысын сан тұстан зерделеген.

Ақын өлеңінің өн бойы философиялық ойды ширатуға құрылып, тұлғаны заманына ілесетін, үлгілі, көкірек көзі ашық, құндылықтарға қол сермемейтін жан болуға үндейді. Шәкәрім өз өлеңдерінің – өмірдегі үлгісі. Жырына жоқты емес, жақыннан көргенін, бойына жиғанын арқау етеді. Адамдықты, адалдықты, хақты, әділетті, ғылымды, әдепті, өнерді, сүюді сөз еткен лирикалық өлеңдері оның аппақ арынан туған. Бұл туралы ойшылдың ұлы Ахат Шәкәрімұлы: «*Шәкәрімнен артық адал адам жоқ болатын. Ол өмірінде балағат сөздерді білген жоқ. Бірде бір адам оған ренжіп кеткен емес. Мен оның ұрыларды қолынан жетелеп жүріп ұрлықтан бас тартуға үйреткенін көзім көрді*», [2, 98]деп естелік қалдырады. Ақын өлеңдерімен қатар, өзі өмір сүрген қоғамның бел ортасында болыс бола жүріп, жамандықтан жиренуді шынайы көрсетті. Көпшілік – ойлантады, әрекет тілейді. Қоғамдағы қаралау, алдап-арбау, надандық, білімге ұмтылмайтын қамсыздық, еңбекке еріншектік таныту ақынды өлең арқылы, сөз құдіреті арқылы бағыт беруге бастады. Бұл ақынға алдыңғы аға, ұлы ақын Абай салған дәстүр, Абай салған даңғыл, Абай ұсынған шешім еді.

Оқушыларға Шәкәрімнің даналығын, ойшылдығын таныту, оның күрделі ой толғамдарын таныту үлкен ізденісті, шығармашылық еңбекті қажет етеді. Психолог-педагог Жүсіпбек Аймауытұлы тұжырымдағандай: «*Білім берудегі әдіс-тәсілдер – оқытушыдан жаңаны тілеп тұратын процес*». Сондықтан Шәкәрім Құдайбердіұлының лирикалық шығармаларын оқытуға, оқушы санасына жеңіл сіңіру үшін заманауи методикаға сүйенген абзал. Бүгінгі ұрпақ жаңа білімді - эстетика, визуалды әсемдік пен нақты аудио-материал, интеграциялық ойындар мен интервью-әңгімелер, дебат-талдаулар арқылы алуға бейім. Демек, Шәкәрім шығармаларындағы лирикалық сарынды осы нұсқалар арқылы ұғындырып, олардың талғамы мен талабына сай ұсыну ұстаздарға артылар жауапкершілік.

Шәкәрім шығармаларындағы лирикалық өрнекті сипаттамай тұрып, «лирика» ұғымын түсініп алсақ. «**Лирика**–көркем әдебиеттің негізгі саласының, жанрының бірі,

басты ерекшелігі – адамның көңіл-күйін, сезім дүниесін тікелей бейнелеп көрсетеді. Лирикада ой мен сезім бірлесіп, терең қабысады. Егер эпикалықжанрдың ең басты ерекшелігі уақиғаның қалай баяндалып, суреттелгеніне байланысты болса, лирикалық шығарманың күші, қуаттылығы алдымен адамның көңіл-күйін, өмірдегі жағдай, құбылыстан алған әсерін бейнелеп жеткізу шеберлігімен ұштасады». [3, 358б] Лирикалық шығармалар ішкі мазмұнына қарай: саяси-әлеуметтік лирика, философиялық лирика, көңіл-күй лирикасы, табиғат лирикасы деп топтастырылады.

Шәкәрім Құдайбердіұлының әдеби мұрасы өте бай. Оның ішінде аудармалар, тарихи-ғашықтық жырлар, шежірелермен қатар, лирикалық шығармалары бір төбе. Басым көпшілігі лирикалық өлеңдер топтастырылған алғашқы жинағы «Қазақ айнасы» деп аталып 1912 жылы «Жәрдем» баспасынан жарық көрді.

Ақын бабамыздың философиялық лирикасы төрт шумақтың түбіне батпан ой тықса да әсерлі, әдемі суреттеумен ұйқасады.

Ақыл құсы адаспай аспандаса,
Әлемде нәрсе болмас оған таса,
Жеті көк жерден оңай басқыш болып
Ғарышқа қол жетеді қармаласа, деп басталатын өлеңінде «ақылды – аспан әлемімен» шендестіреді. Терең ой, сау ақылмен харекет қылған жанға жерден баспалдақ пайда болып, яғни мәселенің шешімі оңай табылып, ғарыштай бағындыру арман болған дүние уысыңызға түседі дегенді меңзейді.

Шәкәрім Құдайбердіұлының саяси-әлеуметтік лирикасы шырмауықтай шырмалып, сананы саққа, ойды онға бөледі. Профессор айтқанындай «Шәкәрім заманы болған жоқ. Ол ғұмырын қудалауда өткізіп, жалғыз күн кешті». Адамнан алыс, қоғамнан қарыс тіршілігінде де пенденің теріс мінезін, кезеңнің кесір-кесапат мінезін, қулық-сұмдығын анық көрді. Жиреніп қана қоймай, бойды аулақ ұстаудың жолын нұсқады. Батыс, Шығыс шайырларын бағдар етіп, оқуға көңіл бергенде, иманды жүрекке салғанда қоғамның құртына айналған дерттердің дауасы табылады деп түйді. «Ғылымсыз адам – айуан...» өлеңінде:

Бақ, мансапқа сыйынып,
Болма боран, жел, дауыл.
Аса сәнді киініп,
Қуыршақ болма сәкәкүл.
Тікенің болса байында,
Ауырса да, өзің жұл.
Сергек болсын ойың да,
Еріншек болма құр масыл – деп жырлап біртұтас қоғамға ортақ мінді тарқату тек әр адамның өз қолында екенін айқын көрсетеді. [4, 43]

Ойшылдың табиғат лирикасы тақырыбы аясындағы толғаулары да терең. Қоршаған ортаның ғажайыптарын, әр мезгілдегі тіршілікті шебер суреттейді. Табиғатқа тіл бітірудегі таланты мен еңбегі 46 жыл қасында жүрген Абай ағасының туындыларынан да ұшталған деуге толық негіз бар. «Жаз келер» өлеңінде:

Жаз келер, қыстыгүнгі қысым өтіп,
Қар, суық, аяз, боран – бәрі кетіп.
Қасықтай қар, тобықтай тоң қалмайды,
Табиғат барша жанға рахым етіп.
...Бота, құлын, бұзау, лақ, қозы туып,
Қуанып ойнақтайды, олар да өсіп.
Сүйтсе де адам көзі бір тоймайды,
Құдайым берсе-дағы қанша нәсіп. [4, 79]

Осы тұста оқушыларға Шығыста туған қос шайырдың шығармашылық үндестігін екі өлеңді қатар қойып «Текстологиялық тексеріс» әдісі арқылы анықтауға ұсынуға болады.

Мәселен, Шәкәрімнің «Жаз келер» өлеңінің алғашқы шумағы Абай Құнанбайұлының «Жазғытұры» өлеңіндегі мына шумақпен мәндес. *Жазғытұры қалмайды қыстың сызы,*

Масатыдай құлпырар жердің жүзі.
Жан-жануар, адамзат анталаса,
Ата-анадай елжірер күннің көзі.
...Түйе боздап, қой қоздап – қорада шу,
Көбелекпен, құспенен сай да ду-ду.

Сабақ барысында топтық, жеке тапсырма бере отырып, аталған әдіс арқылы қос ақынның шығармаларының ой тұрғысынан қабысатынын, жаппай жырларының құрылымымен қатар таныстыруға мүмкіндік. Бұл әдіс балаларды жан-жақты ойланып, өткен сабақтарда айтылған ақпараттарды еске түсіріп, жадында сақтауға, салыстыра білуге дағдыландырады.

Шаһкәрім Құдайбердіұлы қуғында күн кеше жүріп, жалғыз болды. Бұл тағдыр талқысы ақынның көңілін сан саққа жүгірткені анық. Осы жайы турасында «Өкінішті өмір» өлеңінде ащына сөйлейді.

Құры тілмен зарланып сайраулымын,
Қол-аяғым бос емес, байлаулымын.
Улы жүрек, долы тіл сөйлеп отыр,
Ыза қысып тісімді қайраулымын. [4, 126]

Ақын шығармаларындағы лирикалық сарын ұшан-теңіз. Осылай топ-тобымен нақты дәйек келтіруге болады. Сол лирикалық шығармалардағы мағыналық үндестік, астарлы ой мен бір-біріне ұқсамайтын өлең құрылымдарын оқушыларға қызықты етіп үйрету маңызды. Осы мақсатта «Паралель» әдісін қолдануға болады.

Өлең	**Синоним**	
«Жастық туралы»	«Жастарға»	1
«Жолама, қулар маңайға»	«Партия адамдары»	2
«Дін»	«Иманым», «Тәңірі мен жан»	3
«Дүние мен өмір»	«Өкінішті өмір»	4
«Ғылымсыз адам - айуан»	«Насихат»	5

Яғни, оқушылар Шәкәрім шығармаларын сабақ програмасынан тыс, қосымша ізденіп, өлеңдеріндегі мағынаны түсініп, мәндес өлеңдерді топтастыруды, шешім қабылдауды үйренеді.

«Төрт қадам» тәсілі - сабақ соңында оқушылардың жұмыс жасау деңгейі мен тақырыпты қаншалықты түсінгенін анықтау үшін қолданылады. Сабақты қорытындылар тұста ортақ шешіммен Шәкәрім Құдайбердіұлының бір өлеңі таңдалады. Сыныппен кезектесе оқу арқылы өлең толық, мәнерлеп оқылады.

1. Пікір. Оқушы өлеңде айтылған мағынаға өз пікірін білдіреді.
2. Дәлел. Пікірін өлең ішіндегі бір тармақпен дәлелдейді.
3. Мысал. Өз пікіріне қатысты өмірлік, практикалық не БАҚ-тан оқыған білгені арқылы мысал келтіреді.
4. Қорытынды.Өлеңнен түйген ойын қорытындылайды.

Шәкәрім өлеңдерінің түпкі ойын түсіну, соған сай амал ету маңызды. Мұндай күрделі процесті жоғары сынып оқушылары үшін «әңгіме-дебат» форматында жеңілдетуге болады. Мәселен, Шәкәрімнің «Партия адамдары» өлеңі шеңберінде бір топ «мықты бай», келесі топ «қарапайым халық» рөлінде қоғамның айлалы болуына уәж айтып, ойын дәлелдеп көруге тырысады. Екінші айналымда рөлді ауыстыруға болады. Осылайша оқушылар проблеманың шығу төркініне үңіліп, екінші тараптың сөзіне сыни көзқараста қарап, өз ойын дәйекті айтуға дағдыланады.

Шәкәрім Құдайбердіұлы шығармалаларындағы лирика тілі кейде жатық, байыппен сөйлесе, кейде надан қоғамның кем-кетігін кесіп айтар ащы сынмен сөйлейді.Бейнелі

тіркестері қазақ сөз өнерінің мәйегінен бастау алса, кейде ақын жанынан жаңа толымды тіркес құрайды.Сол сияқты «қабағынан қар жауған бұлт», «дәлелсіз сөз – соққан жел, ұшқан тозаң, таза ақылдың алдында жоқ қой құны», «қаламым, қарындашым, жан жолдасым», «жарылыс басы - қозғалыс», тағы басқа осы сияқты бейнелі тіркестер қазақ көркем сөзінің кейбір тың қырларын ашады, адамның рухани әлемін көңіл-күйін, мұң-арманын, жүрек тынысын, ой иірімдерін білдіруде, табиғат көріністерін бейнелеуде Шәкәрім бабамыз үлкен суреткерлік таланттылық танытта да, қазақ образы ой жетелеуіне дәнекерлесті. Оның лирикасына, философиялық ой толғауларына берілу, ұшқыр қиялменен шарықтау, жеке көріністерден жинақтау, түйіндеу жасау тән, бұл қазақ поэзиясының қоржынын толтырған ақындық қасиет-қабілет. Ақын шығармаларындағы осы ерекшеліктерді саналы түрде екшеп, білім беру ісінде білім алушыға заманауи әдіс-тәсілдер арқылы жеткізу, ақын өлеңдерін, биографиясын, тарихи, шежірелік туындыларын үйрету тәсілін ылғи жетілдіріп отыру маңызды. XXI ғасырда жаңалық пен оны жеткізу тәсілі көз іліспей жылдамдықпен өзгеріп, құбылуда, Бұл қатарда білім беру ісі де бар. Сондықтан қазақ әдебиетінің қайнарларын қалыс қалдырмай заманауи жүйеде оқыту өткенді ұмытпайтын, есті ұрпақ тәрбилеудің басты құралы.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Шәкәрімтану мәселелері: Сериялық ғылыми жинақ. 2 –т. – Алматы: Раритет, 2007. – 376 б – Атамекен сериясы
2. «Шәкәрім оқулары» атты республикалық ғылыми-теориялық конференцияның материалдары| -Семей: 2008. – 496 б.
3. Әдебиеттану терминдерінің сөздігі. Алматы: Ана тілі баспасы, 1998. – 384 б.
4. Құдайбердіұлы Ш. Анық пен танық – Алматы: Мазмұндама, 2022. - 284 б

ЖАС ПЕДАГОГ-ЖАҢА БУЫН

Сағатбек Гүлназым Жарқынқызы
Ғани Мұратбаев атындағы гимназиясы, бастауыш сынып мұғалімі
Жамбыл облысы, Байзақ ауданы, Сарыкемер ауылы
gulnazymsagatbek@mail.ru

Ел болашағы қазіргі жас педагогтар қолында.

«XXI ғасыр – білім мен біліктің дәуірі. Әр адам өзін үздіксіз жетілдіріп, жаңа кәсіптерді игеріп, үнемі заман ағымына бейімделу арқылы ғана бәсекелік қабілетін арттыра алады. Білім мен технология, жоғары еңбек өнімділігі ел дамуының басты қозғаушы күші болуға тиіс» деп Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев болашақты айқындап беріп отыр. Олай болса педагог мамандығын танымал етуге мүмкіндік зор.

Мектеп – үйрететін орта, оның жүрегі - мұғалім. Ізденімпаз мұғалімнің шығармашылығындағы ерекше тұс - оның сабақты түрлендіріп, тұлғаның жүрегіне жол таба білуі. Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау - әр мұғалімнің борышы. Жан-Жак Руссоның «Педагог болу – өз уақытыңды аямау, басқаның бақытын аялау» дегеніндей, ұстаз тек шәкіртіне білгенін үйретуші ғана емес, тұла бойы тұнған өнеге, ақ тілеулі ана тәрізді барлық адамның бойынан жақсылық іздейтін ізгі ниет иесі. Өмірдегі көп мамандықтардың ішінде жан-жақты білімділікті, икемділікті, шеберлікті, ерекше мейірімділікті қажет ететін мамандық та педагог. Олай дейтініміз, педагог еңбегі, біріншіден, адамзат қоғамы тарихында жинақталған ғылым негіздерінен білім беруге тиіс

болса, екіншіден, үнемі шәкірттерімен қарым-қатынаста болып, білсем, үйренсем деген бала арманы мен оның сырлы тағдырына басшылық етуді мойнына алған маман. Осындай қызығы мен қиындығы мол мамандық иелері, яғни бүгінгі педагогтер шәкіртіне ғылым негіздерінен мәлімет беріп қана қоймай, оны дүниежүзілік білім, ақпарат, экономика кеңістігіне шығуға, яғни қатаң бәсеке жағдайында өмір сүруге тәрбиелеуі керек. Ол нағыз педагогтың ғана қолынан келеді. Педагогтердің ұлы атасы Ы.Алтынсарин: «Педагогикалық мамандық – бұл адамтану, адамның күрделі және қызықты, шым-шытырығы мол рухани жан дүниесіне үңіле білу. Педагогикалық шеберлік пен педагогикалық өнер даналықты жүректен ұға білу болып табылады», – дегені педагогтердің ұстанымы болуы тиіс.

Нарық жағдайындағы мұғалімге қойылатын талаптар : бәсекеге қабілеттілігі, білім беру сапасының жоғары болуы, кәсіби шеберлігі, әдістемелік жұмыстағы шеберлігі.Осы айтылғандарды жинақтай келіп, жаңа формация мұғалімі- рефлекцияға қабілетті, өзін-өзі жүзеге асыруға талпынған әдіснамалық, зерттеушілік, дидактикалық - әдістемелік, әлеуметтік тұлғалы,коммуникативтілік, ақпараттық және тағы басқа құдыреттіліктердің жоғары деңгейімен сипатталатын рухани- адамгершілікті, азаматтық жауапты, белсенді, сауатты, шығармашыл тұлға.

«Ұстаз болу — жүректің батырлығы, ұстаз болу — сезімнің ақылдығы, ұстаз болу — мінездің күн шуағы, ұстаз болу — адамның асылдығы» - деп Ғафу Қайырбеков айтып кеткендей, бұл мамандық иесі атану жүректілікті талап етеді екен. Ақылы мен ұстанымы ұштасқан ұстаз ғана нағыз маман атанбақ. Қызығы мен қиындығы қатар жүретін мамандықты қоғамның бағаламауы қынжылтады. Мұғалім мамандығының қоғам алдындағы деңгейін көтеру жастардың , яғни біздердің қолымызда.Болашақты тәрбиелейтін де біз.Ертеңіміз жарқын болсын десек, бүгіннен еңбектенуіміз керек.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Синица И.Е. Педагогтың әдеп және ұстаздық шеберлік. А 1987.
2. Табылды Ә. Ұстаз тәлімі- Алматы: «Білім», 2006.- 248 бет.
3. Шыныққбекова Э.И. Ұстаздық қызметтегі педагогикалық этика. А 1987.

ТАБЫСТЫ МЕНЕДЖМЕНТТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ САПАЛЫ БІЛІМ БЕРУДІҢ РОЛІ.
РОЛЬ КАЧЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ УСПЕШНОГО МЕНЕДЖМЕНТА
THE ROLE OF QUALITY EDUGATION IN SHAPING SUCCESSFUL MANAGEMENT.

Алиякпарова Ж.К.
КГУ « Средняя общеобразовательная школа №2 им.А Текенова» а. Тереңкөл»
aliakparovazanar23@mail.ru

Аннотация: Бұл мақала білім беру сапасының маңыздылығын табысты басқарудың ажырамас құралы ретінде ,қазіргі басшыларға білім берудің қажетті негізгі дағдылар мен білімді қалай қалыптастыратынын қарастырады. Білім берудің стратегиялық шешімдер қабылдауға, көшбасшылық қабілеттерге және тез дамыған бизнес ортаға бейімделу қабілетіне әсер етеді.

Аннотация: данная статья рассматривает важность качества образования как неотъемлемый инструмент успешного менеджмента, как образование формирует ключевые навыки и знания, необходимые современным руководителям. Освещаются

влияние образования на принятие стратегических решений, лидерские качества и умение адаптироваться к быстро развивающемуся бизнес-окружению.
Abstract: This article considers the importance of quality education as an indispensable tool for successful management, how education forms key skills and knowledge necessary for modern managers. It highlights the impact of education on strategic decision making, leadership skills and the ability to adapt to a rapidly evolving business environment.

Цели статьи:

- Изучение влияния образования на менеджерские навыки; формирование образовательного фонда на управленческую компетентность и способность принятия обоснованных решений.
- Выявление важности лидерских качеств; развитию лидерских качеств, необходимых для построения успешных команд и достижения корпоративных целей.
- Развитие стратегического мышления у менеджеров, помогая им адаптироваться к изменениям в бизнес-среде и прогнозировать тенденции.

Данная статья позволит более глубоко понять, как качество образования играет ключевую роль в формировании успешного менеджмента и в чем заключается его вклад в разнообразные аспекты корпоративного управления.

Негізгі терминдер:
1. Білім сапасы.
2. Менеджмент дағдылары.
3. Көшбасшылық қасиеттер.
4. Стратегиялық ойлау.
5. Өзгерістерге төзімділік
Ключевые термины:
1. Качество образования.
2. Менеджерские навыки.
3. Лидерские качества.
4. Стратегическое мышление.
5. Устойчивость к переменам.
Key terms:
1. The quality of education.
2. Managerial skills.
3. Leadership qualities.
4. Strategic thinking.
5. Resilience to change.

Качественное образование играет важнейшую роль в формировании успешного менеджмента, предоставляя будущим лидерам не только теоретические знания, но и ключевые компетенции для эффективного руководства. Обучение высокого уровня обеспечивает менеджеров необходимыми инструментами.

Качественное образование развивает навыки планирования, координации и принятия решений, что является фундаментом для успешного управления организацией, на котором строятся ключевые навыки, лидерские качества и стратегическое мышление руководителя, обеспечивая способность вдохновлять и мотивировать команду.

Оно не только отражает текущие стандарты знаний, но также развивает критическое мышление и способность видеть долгосрочные перспективы, что становится ключом к долгосрочному успеху в мире менеджмента, формирует этические принципы и социальную ответственность, что становится основой принятия обоснованных решений.

Образование готовит менеджеров к работе в глобальной среде, где они могут эффективно взаимодействовать с многообразными культурными контекстами, предоставляет практические навыки управления проектами, командами и ресурсами через кейс-стади и практические задания.

Роль качественного образования в формировании успешного менеджмента не ограничивается передачей знаний – оно выступает в качестве катализатора для развития управленческих навыков, лидерства и стратегического мышления, обеспечивая лидерам необходимую уверенность и компетентность в сложной и динамичной среде бизнеса.

Качественное образование внушает ценность непрерывного обучения и саморазвития. Это способствует готовности менеджеров к постоянному совершенствованию своих навыков и адаптации к новым вызовам.

Программы обучения включают в себя освоение современных технологий и цифровых инструментов, что становится неотъемлемой частью компетентности успешного менеджмента в цифровой эпохе.

Образование создает возможности для сетевого взаимодействия и обмена опытом с коллегами, что способствует обогащению знаний через опыт других профессионалов; обучает методам оценки результативности, что позволяет менеджерам эффективно измерять и улучшать свою профессиональную деятельность.

Обучение ориентировано на формирование у менеджеров способности внедрять инновации в практику, стимулируя творческое мышление и поиск новых подходов к управлению.

В целом, роль качественного образования превращается в динамичный и творческий процесс, обеспечивающий менеджеров всеми необходимыми инструментами для не только успешного руководства в текущих условиях, но и готовности к вызовам будущего. Это инвестиция в разностороннее развитие личности и компетентность в мире, где менеджмент сталкивается с постоянными изменениями и возможностями для роста.

А также качественное образование способствует пониманию важности инклюзивного образования в организациях, обучая менеджеров создавать рабочую среду, где уважение к разнообразию является ключевым аспектом успешного управления.

В области инклюзивного образования менеджмент, как рукодитель играет критическую роль в создании среды, где разнообразие и потребности всех учащихся учитываются и поддерживаются. Разрабатывает и внедряет политику инклюзивности, определяя стандарты и ценности, поддерживающие участие всех учащихся в образовательных процессах. Отвечает за создание и поддержание условий, обеспечивающих доступность образовательных ресурсов для всех учащихся, включая адаптированные материалы, технологические средства и физическую инфраструктуру. Организует обучение и профессиональную разработку педагогического персонала, чтобы укрепить их навыки работы с разнообразными потребностями учащихся и создать в классах инклюзивную образовательную среду. Поддерживает разработку индивидуальных образовательных планов (ИОП) для учащихся с особыми образовательными потребностями, обеспечивая персонализированный подход к обучению. Поощряет активное участие родителей и опекунов в образовательном процессе, создавая открытую и доверительную обстановку для взаимодействия. Способствует формированию культуры взаимопонимания, где уважение к различиям является основополагающим принципом, а понимание и принятие разнообразия становятся частью образовательного процесса. Разрабатывает системы оценки и мониторинга, которые учитывают индивидуальные достижения и прогресс каждого учащегося, обеспечивая адекватное измерение успеха в инклюзивной среде, стратегии управления конфликтами и решения проблем, включая вмешательство в случае необходимости, чтобы обеспечить гармоничную образовательную среду. Сотрудничает и взаимодействует с общественностью, обеспечивая информированность об инклюзивных инициативах и создавая партнерства с различными заинтересованными сторонами. А также обеспечивает наличие необходимых ресурсов и поддержки для реализации инклюзивных программ, включая финансовую, техническую и педагогическую поддержку.

Роль менеджмента в создании и поддержании инклюзивных образовательных практик очень важна, особенно, где каждый учащийся имеет возможность полноценного участия и развития

В области кейс-метода обучения играет ключевую функцию в направлении и поддержке студентов в процессе анализа и решения кейсов. В процессе обсуждения кейса, обеспечивает четкую структуру и определение задачи, чтобы студенты были направлены на основные аспекты анализа. Стимулирует активное обсуждение в группе, поощряя студентов предоставлять свои точки зрения и вносить вклад в решение проблемы.В начальной стадии, руководитель может направлять внимание студентов на важные аспекты анализа, помогая им выявить ключевые проблемы и факторы. Руководитель предоставляет обратную связь, обсуждает результаты и помогает студентам провести рефлексию, выявляя ключевые уроки и возможности для улучшения.

Помогает подготовить презентацию результатов и обеспечивает эффективное представление перед группой.

Роль руководителя в кейс-методе обучения заключается в создании поддерживающей, стимулирующей и структурированной образовательной среды, в которой студенты могут эффективно развивать свои навыки анализа, принятия решений и коммуникации.

При организации эффективной структуры менеджмент занимается разработкой и поддержанием структуры организации рабочей среды, учитывающей эффективное распределение обязанностей и четкие линии коммуникации между коллегами. Формированием ценностей и норм, поощряющих сотрудничество, уважение и инновации, создание корпоративной культуры, способствующей участию и взаимопониманию. Предоставляет возможности для профессионального развития и обучения, стимулирует сотрудников к достижению новых высот в карьере. Поддерживает открытой и эффективной коммуникации, включая регулярные обмены мнениями и обратную связь для улучшения взаимопонимания и вовлеченности.

Эффективно управляет конфликтами, предоставляя им инструменты для разрешения споров и поддержка гармоничных взаимоотношений. Содействует созданию политик, способствующих балансу между рабочим временем и личной жизнью, что способствует благоприятному психологическому климату.

Поощряет и поддерживает инициативы и творчества сотрудников, что способствует стимуляции мотивации и улучшению общего настроения в коллективе. Предоставляет ресурсы и программы для эффективного управления стрессом, создание условий для психологического благополучия сотрудников. Создает условия для развития инноваций, поощрение идей и предложений сотрудников, что способствует психологическому комфорту в коллективе.

Менеджмент способствует созданию положительного психологического климата в коллективе, что в свою очередь может повысить удовлетворенность, мотивацию и производительность сотрудников.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Анализ влияния школы научного управления на развитие менеджмента: многоаспектный подход// Стратегии бизнеса;
2. Актуальные проблемы и перспективы применения методов и инструментов менеджмента качества в организациях//Дискурс;
3. Взаимодействие семьи и школы в условиях инклюзивного образования// вестник Северо – Казахстанского университета имени М. Козыбаева;
4. Баранова, Е. А. (2015). Менеджмент в образовании: Учебное пособие. Москва: Издательство Юрайт.
5. Васильева, Е. В. (2017). Инклюзивное образование: теория и практика. Москва: Издательство Юрайт.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ

Артықбай Шырайлым Әкемғалиқызы
Әлихан Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейі, Жамбыл облысы, Қазақстан
shyraiym1998@bk.ru

Аңдатпа: Қазіргі заманда білім беру саласында педагогикалық кадрларға жаңа талап қойылуда. Олардан жаңа технологияны жетік меңгерген, жаңаша ойлайтын, интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани және де басқа да көптеген адами келбеті қалыптасқан бәсекеге қабілетті педагог болу талап етілуде. Бұл баяндамада ақпараттық технологияны сабақта қолданудың тиімді жолдары қарастырылған.
Аннотация: В настоящее время в сфере образования предъявляются новые требования к педагогическим кадрам. От них требуется стать конкурентоспособным педагогом, владеющим новейшими технологиями, мыслящим по-новому, обладающим интеллектуальной, профессиональной, нравственной, духовной и многими другими человеческими обликами. В данном докладе рассмотрены эффективные способы применения информационных технологий на уроках.
Annotation: In modern times, new requirements are imposed on teaching staff in the field of Education. They are required to be a competitive teacher who knows new technologies, thinks in a new way, has an intellectual, professional, moral, spiritual and many other human qualities. This report discusses effective ways to use information technology in the classroom.
Түйінді сөздер:ақпараттық технология, электронды оқулық, интербелсенді тақта, ACTIVstudio программасы.

Қазіргі білім берудің мақсаты - шығармашылық қабілеті бар жан-жақты дамыған жеке тұлғаны тәрбиелеу және оқыту.

Қазақ тілін мектепте, жоғары оқу орнында, мемлекеттік қызметкерлерді оқыту курстарында оқыту жүйесі, жекелеген сабақ, бір қарағанда, күнделікті өтіп жататын жағдай сияқты. Бірақ тұтас оқыту жүйесі сияқты, бір сабақты өткізу барысында танымдық үдерістің небір күрделі түрлері өтіліп, адамның рухани әлемі қалыптасып жатады. Сонысымен де оқу үрдісінің танымдық үдеріс ретіндегі сыртқа қарапайым, ал ішкі мазмұны адам қалыптастыратын мүмкіншілігі айқындала түседі.

Жаңа технологияларды қолдана отырып, оқыту барысында тіл үйренушілердің қазақша ойлауы мен жақсы сөйлеу тілін дамытуда қазақ тілін оқытудың өзіндік ерекшеліктері айқындалуы тиіс. Әрбір берілген ұғым мен оның мазмұнын құрайтын білімдік ақпарат — оқушының ой-санасын өзгертуші, дамытушы құрал. Бірақ оқушылардың даму барысында көп сүйеніп, талдаулар жасай беруге, білім мазмұнын жөнсіз көбейтуге немесе күрделендіруге болмайды. Тіл үйренушінің даму ерекшелігін оның жас ерекшелігімен байланыстыра қарау қағидаты басты назарда болуға тиісті. Қазақ тілін жаңаша технологиямен оқыту — тіл үйренушілердің шығармашылық қызметін, сапалы білім ала білуін қалыптастыратын үдеріс. Тіл үйренушінің саналылығы қазақ тілінің төл дыбысының, сөзінің сөз тіркесінің, сөйлемнің өзіндік болмысын танып-білу барысында ғана және сол үшін ғана емес, жүйе теориясының заңдылықтарын ғылымның барлық саласында қолдану жолдарын меңгеру қажет екенін түйсігімен түйсінуі барысында ғана қалыптасады. Бұл ретте мұғалімнің дұрыс қойған талаптары мен тапсырманы орындау алгоритмдерінің бірізді тәртіптелген жүйесі оқушыны саналылықпен білім алуға дағдыландырады.

Қазақ тілі сабақтарының әдістемелік сценарийлерін әзірлеуде оқытудың технологиялық жабдықталуы да үлкен орын алатыны белгілі. Бұл ретте компьютерді қолданудың да маңыздылығы айқын. Оқушының өз бетімен жұмыс істеуін

ұйымдастыруда, білімін тексеруде, білімін бағалауда сабақтың компьютерлік жабдықталуы үлкен орын алады. Мектептерді компьютерлендіру туралы бағдарлама қазақ тілін оқытуды сапаландыруға, оқушылардың ойлау дәрежесін өсіруге заман жетістіктерін дұрыс пайдалана білуге бастайды. Сондықтан қазақ тілін оқытуда бұл бағыт та мүмкіндігінше қолданылғаны дұрыс. Қазақ тілін оқытудың технологиялық жабдықталуы мен техникалық құралдарды қолдану турасында екі бағыт бар: «техникалық құралдар — жанды оқу процесінен артық емес» деген болса, екіншісі — «техникалық құралдар — қазіргі кезеңдегі оқу процесінің басты жетекшісі» деп келеді. Екі бағыттың бірін ұстау — біржақтылыққа алып кететіні белгілі. Оқу-танымдық қызметті белсендіруге, оқушының теориялық ойлау дәрежесін дамытуда техникалық құралдардың беретін көмегі мен мүмкіншіліктерін пайдалану бар да, оларға тым әуестеніп кетпей, орындылық пен қолдану тәртіптілігін сақтай білу бар. Сонымен, қазақ тілін оқытудың дидактикалық негіздерін талдай келе, мынадай қорытындыға келдік. Жалпы, тілді оқыту теориясы адамның тілді меңгеруінің жалпы немесе жекелеген заңдылықтарын білдіреді. Осы ретте қазақ тілін оқыту теориясы, дидактикалық негіздері қазақ тілін оқыта отырып, қазақша сөйлеу мен сауатты жазу әдістерінің, оқыту мазмұны мен мақсат-міндеттерінің, уәжінің оқыту заңдылықтары жүйесіне шоғырлануын бейнелейді. Бағдарламалық өнімнің деңгейі оны қолдану кезіндегі нақты жұмыс істеу қабілеті мен оның қауіпсіздігін қамтамасыз етумен анықталады.

Оқыту технологиясы немесе білім беру технологиясы оқыту әдістерін белгілі бір жағдайларға, уақытты, орынды, нақты білім беру пәндерін, ұйымдастырудың шарттары мен педагогикалық процестің ұзақтығын ескере отырып, әзірленген ережелерді қолдану жүйесіне «байланыстыру» болып табылады. Сондықтан біз технологияның тиімділігі туралы жалпы емес, тек белгілі оқушылар мен оқытушыларға қатысты айтуға болады. Әр мұғалім, тіпті қарыз алу мәселесінде де технологияны жасаушы. Технологияны құру шығармашылықсыз мүмкін емес.

Біздің практикамызда қазіргі қоғамдағы оқушылардың жетістіктеріне ықпал ететін балалардың негізгі құзіреттіліктерін қалыптастыруға ықпал ететін инновациялық технологияларды енгізу қажет. Осы жерде ақпараттық технологияны айтуға болады.

Қазіргі кезде қазақстандық білім беруде ақпараттың жылдам даму қарқыны арасында қарама қайшылықтың жайылуы, ақпараттық орта мен динамика мазмұнында белгілі консерватизм арасында сипаттың күрделенуі, оқытуды ұйымдастырудың формалары мен әдістері болып табылады. Мұның салдарлары жоғары оқу орындарының түлектерінің кәсіби іс-әрекеті сипатталатын әлеуметтік ситуацияда білім беру мәселелері болып табылады. Олардың шешімін табудың бірден бір жолы жоғары білім беру жүйесін оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптасу деңгейінде қамтамасыз етілетін пәндер арқылы, оқушылардың қазіргі ақпараттық ортада дұрыс бағдар ұстануды қамтамасыз ететін белгілі бір білім мен біліктерді меңгеруі негізінде жүзеге асыру болып табылады.

Сонымен, АТ оқу үдерісін қамтамасыз етуге қолдану тиімді екені анық, ал қазіргі таңда бұл қажеттілікке айналды. Заманауи мұғалімдер ақпараттық технологияларсыз өз өмірлерін елестете де алмайды. Дегенмен де оның денсаулықты қорғау ұстанымына сай жүзеге асырылғаны және жұмыс берушілердің тарапынан оның қадағалануы қажет деп ойлаймыз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Обновленное содержание образования – веление времени. Анохина Е.Л.
2.Обновление образования. Вебер В.А.
3.Обновленная программа – новое содержание образования. Пиржанов А.З.
4.«Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты Қазақстан Республикасының Президенті – Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. - Астана, 2012, желтоқсан - 14.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

Молдаханова Назгуль Макеевна
КГУ « Средняя школа имени М.В.Ломоносова»
отдела образования по Зайсанскому району
Управления образования Восточно-Казахстанской области
nazgul_kozhekenova_71@mail.ru

Статья посвящена новейшим педагогическим технологиям, используемым в современной школе при преподавании русского языка и литературы. Использование инновационных технологий в учебном процессе является необходимым условием интеллектуального, творческого и нравственного развития обучающихся.
Ключевые слова: образование, технология, обучение, воспитание, процесс, эффективность, формирование.
Мақала қазіргі мектепте орыс тілі мен әдебиетін оқытуда қолданылатын ең жаңа педагогикалық технологияларға арналған. Оқу процесінде инновациялық технологияларды қолдану білім алушылардың зияткерлік, шығармашылық және адамгершілік қасиеттерінің дамуына ықпал етеді.
Түйінді сөздер: білім, технология, оқыту, тәрбие, процесс, тиімділік, қалыптастыру.
The article is devoted to the latest pedagogical technologies used in teaching Russian language and literature in a modern school. The use of innovative technologies in the educational process is a necessary condition for the intellectual, creative and moral development of students.
Keywords: education, technology, training, upbringing, process, efficiency, formation.

Сегодня основная цель обучения - это не только накопление учеником определённой суммы знаний, умений, навыков, но и подготовка школьника как самостоятельного субъекта образовательной деятельности.

Одним из возможных путей развития образования являются инновации – педагогические новшества, направленные на содержание образования, организацию и управление учебным процессом, повышение его качества, совершенствование технологий обучения, воспитания и оценки.

Основными целями инновационного обучения являются:

– развитие интеллектуальных, коммуникативных, лингвистических и творческих способностей учащихся;

– выработка умений, влияющих на учебно-познавательную деятельность и переход на уровень продуктивного творчества;

– формирование ключевых компетентностей учащихся.

Чтобы развивать у учащихся внутреннюю мотивацию к изучению русского языка и литературы, использую различные инновационные технологии: информационно-коммуникационные технологии, технологии разноуровневого и дифференцированного обучения, технологии проектного обучения и исследовательской деятельности, технологии развития критического мышления.

Использование ИКТ на уроках русского языка и литературы позволяет разнообразить формы работы, деятельность учащихся, активизировать внимание, повышает творческий потенциал личности. Построение схем, таблиц в презентации позволяет экономить время, более эстетично оформить материал. Задания с последующей проверкой активизируют внимание учащихся, формируют орфографическую зоркость. Использование кроссвордов, иллюстраций, рисунков, различных занимательных заданий, тестов, воспитывают интерес к уроку, делают урок более интересным.

Уроки с использованием ИКТ развивают умение учащихся работать с компьютером, самостоятельно решать учебные задачи.

Технологии разноуровневого и дифференцированного обучения. Понятие “дифференцированное обучение” в переводе с латинского “different” означает разделение, разложение целого на различные части, формы, ступени. Дифференцированное обучение - это форма организации учебного процесса, при которой учитель работает с группой учащихся, составленной с учетом наличия у них каких-либо значимых для учебного процесса общих качеств. Целью дифференцированного обучения является организация учебного процесса с учетом индивидуальных способностей и особенностей ученика или, иными словами, обучение каждого на уровне его возможностей и способностей, что дает ребенку возможность получить максимальные по его способностям знания и реализовать свой личностный потенциал. Данная технология позволяет сделать учебный процесс более эффективным. Задачи дифференцированного обучения: понять, увидеть и сохранить индивидуальность ученика, помочь ребенку поверить в свои силы, обеспечить его максимальное развитие.

Дифференцированный подход организационно состоит в сочетании индивидуальной, групповой и фронтальной работы. Он подходит на всех этапах обучения, а также на всех этапах усвоения знаний, умений. Чтобы добиться правильного дифференцированного подхода в обучении, необходимо правильно подбирать дифференцированные задания. Они должны отличаться простотой, краткостью и точностью.

Последнее время в школьной практике всё чаще используется метод проектов, особенно, в деятельности учителей русского языка и литературы. Нередко приходится сталкиваться с такими ситуациями, когда у учеников отсутствует читательский интерес, они не хотят анализировать и обобщать изученный материал. В таком случае, чтобы заинтересовать учащихся учитель реализует системно - деятельностный подход, основной целью которого является воспитание личности, а также активная, разносторонняя, познавательная самостоятельная работа учеников.

Особенность проекта в том, что при его выполнении школьники, работая индивидуально и в группах, развивают исследовательские навыки, самостоятельно ориентируются в потоке информации, обобщают и анализируют материал, учатся сопоставлять факты, делать выводы и заключения по изученной теме. Следовательно, основной целью проектной деятельности на уроках русского языка и литературы является формирование активной самостоятельной и инициативной позиции учащихся в развитии исследовательских, рефлексивных, самооценочных учебных умений и навыков.

Тема проекта может быть связана с какой-то одной предметной областью. При подборе темы проекта учитель ориентируется на интересы и потребности учащихся, их возможности и личную значимость предстоящей работы. Выполненный проект может быть представлен в самых разных формах: статья, альбом, коллаж, рекомендации и многие другие. Разнообразны и формы презентации проекта: доклад, конференция, конкурс, праздник, спектакль. Главным результатом работы над проектом будут актуализация имеющихся и приобретение новых знаний, навыков и умений, их творческое применение в новых условиях.

Применение приемов технологии критического мышления дает воз-можность вырабатывать у обучающихся надпредметные умения, такие как:

- умение работать в группе;

-умение графически оформить текстовый материал; умение творчески интерпретировать имеющуюся информацию;

-умение распределить информацию по степени новизны и значимости; умение обобщить полученные знания;

-формирование культуры чтения, включающей в себя умение ориентироваться в источниках информации, пользоваться разными стратегиями чтения, адекватно понимать

прочитанное, сортировать информацию с точки зрения ее важности, «отсеивать» второстепенную, критически оценивать новые знания, делать выводы и обобщения.

Использование приемов технологии развития критического мышления делает уроки разнообразнее, обеспечивает деятельность учащихся на каждом этапе урока. Мне обычно в ходе урока удаётся применить несколько видов деятельности учащихся. При составлении кластера, синквейна, написании эссе школьники имеют возможность общаться через парную или групповую работу, проявлять своё творчество. Выполняя задания самоконтроля и самооценки, работая с инструктивными карточками, ученики развивают навыки самоорганизации и саморегуляции, навыки самоанализа, критического отношения к себе.

Таким образом, применение новых технологий помогает мне сделать урок эффективным, результативным, а процесс получения знаний для учащихся – интересным и продуктивным.

ЛИТЕРАТУРА

1. Алексеева, Л. Н. Инновационные технологии как ресурс эксперимента/ Л. Н. Алексеева// Учитель. - 2004. - № 3.
2. Павлова А.И.О технологии развития критического мышления учащихся на уроках русского языка. Русский язык в школе.-2009.
3.Никишина И.В. Инновационные педагогические технологии и организация учебно-воспитательного и методического процессов в школе. Издательство «Учитель», Волгоград, 2008.

АУЫЛ МЕКТЕБІНДЕГІ ОҚЫТУ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ
ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ
PROBLEMS OF EDUCATION IN RURAL SCHOOLS AND WAYS TO SOLVE THEM

Ж.Г. Журтукова
Кгу «Крымская Общеобразовательная Школа Отдела Образования Денисовского Района» Управления Образования Акимата Костанайской Области
Село Крымское Денисовского Района
zhurtukova75@bk.ru

АННОТАЦИЯ: Мақалада ауылдық жерлерде білім берудің негізгі мәселелері келтірілген. Ауыл мектебінің ерекше мақсаты және оны одан әрі дамыту үшін оңтайлы шешімдер қабылдаудың маңыздылығы бір ауылдық шағын жинақты мектептің мысалында көрсетілген
АННОТАЦИЯ: В статье перечисляются основные проблемы образования в сельской местности. Подчеркивается особое предназначение сельской школы и важность принятия оптимальных решений для ее дальнейшего развития на примере одной сельской малокомплектной школы
ANNOTATION: The article lists the main problems of education in rural areas. The special purpose of a rural school and the importance of making optimal decisions for its further development are emphasized on the example of one rural small school
ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР : шағын жинақталған мектеп, ауыл мектебі, жеке көзқарас, жаһандық мәселелер, белсендіру, қабылдау, шешу жолдары
КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: малокомплектная школа, сельская школа, индивидуальный подход, глобальные проблемы, активизация, приемы, пути решения

KEYWORDS: small school, rural school, individual approach, global problems, activation, techniques, solutions

Малокомплектными школами принято считать школы с малым контингентом обучающихся. Многие педагоги, работающие в школах, в которых обучаются более двухсот человек думают, что обучать на уроке 5-6 человек не составляет особого труда. А вот 29 человек обучать намного сложнее. Вроде простая Еарифметика. Любой городской учитель уверенно скажет, что результаты обучения в селе должны быть выше. Я работаю в школе 25 лет. Из них 15 лет я разделяла мнение городских коллег. Уже 10 лет , как работаю в сельской школе , придерживаюсь иного мнения. Работа в сельской школе – это тяжелый труд даже в век технического прогресса. Сельский учитель сталкивается с «вагоном» проблем.

Одна из главных проблем – перегрузка учащихся. Педагог в течение урока неоднократно спрашивает каждого ученика. Вроде это плюс. Но чаще всего 40 % обучающихся «выгорают» уже в среднем звене. Практически в каждом классе есть обучающиеся, у которых формируется постоянная боязнь ошибки, накапливается усталость. Это иногда приводит к конфликтным ситуациям.

Вторая проблема –отсутствие выбора. Сухомлинский говорил, что «каждый ребенок талантлив по – своему, только нужно разглядеть его, помочь ему проявиться, найти свой путь, поверить в себя». Но на практике, увы, не так. Талант развить нечасто, к сожалению. Все учителя-предметники хотят воспитать, обучить одаренного ребенка, чтобы показать результаты на уровне района, области, Республики. Педагогическое чутье не подводит. Они с точностью определяют предпочтения и склонности ребенка. И вот приходится одного ребенка практически «разрывать». Допустим, ребенка-гуманитария между русским языком, английским, казахским и историей, как в басне Крылова.

Третья проблема – расстояние от села до районных центров, области. Конечно, сейчас практикуются онлайн-олимпиады. Однако поездки случаются. Они в прямом смысле «выматывают» и учителя- предметника, и администрацию.

Четвертая проблема – отсутствие материально-технической базы, которая дает возможность организовать дополнительные образовательные услуги, проводить культурные мероприятия. Наличие одного мультимедийного кабинета и двух кабинетов, оснащенных интерактивными досками делает жизнь педагога не столь яркой, как они того ожидали, устраиваясь на работу в селе.

К глобальным проблемам нужно отнести и отсутствие возможности культурного досуга. Обучающиеся редко посещают музеи, кинотеатры и другие развлекательные центры. А в театре вообще не бывали, к сожалению.

По этому поводу есть изречение одного неизвестного автора, которое гласит: « Как бы трудно вам не было - никогда не меняйте красоту своей души на мертвый холод камня! Даже если вас сломали - прорастайте заново». Складывается ощущение, что этот человек хорошо знал сельского учителя.

В нашей сельской школе предпочитают использовать приемы "бесконфликтной" педагогики, сочетают индивидуальную , групповую , коллективную деятельности учеников. Преподавание в школе строится на основе систематического изучения индивидуальных особенностей и возможностей учащихся, осуществляется дифференцированный подход в обучении. Педагоги тесно сотрудничают между собой, совместно находя пути решения проблем, возникающих в начальном, среднем , старшем звене.

В нашей школе индивидуализация обучения - главная особенность методики преподавания в классах с малой наполняемостью. Индивидуальная работа на уроке дает возможность диагностировать причины ошибок. В связи с перегрузкой обучающихся особое внимание уделяют учителя-предметники перемене деятельности ученика в процессе урока, разнообразию заданий и включению в урок занимательного материала.

Все это способствует снятию напряжения, активизации умственной деятельности учащихся. Я на уроках русского языка использую старые игры на новый лад, ролевые игры, ведение дневников, нестандартные домашние задания , связанные в Интернет - играми, где они находят синонимы, омонимы, правильное написание слов. (Благо, запущена широкополосная сеть Интернет для всех сельских жителей)

Частое проведение спаренных интегрированных уроков способствует решению нескольких проблем: развитию интереса к дисциплинам, целесообразному комплексному использованию мультимедийного кабинета , активизации умственной деятельности и расширению кругозора обучающихся. Интегрируя уроки русского языка с уроками музыки, истории, информатики, я ставлю перед собой задачу: привлечь детей к миру искусства, культуры, развивать их творческие способности, воображение, образное мышление, эмоциональную отзывчивость. Особый интерес у учащихся вызвали интегрированные уроки: «Вода на Земле. Экологические проблемы и ресурсы Земли» География и русский язык в 10 классе, «Роль музыки в повести Куприна «Гранатовый браслет». Музыка и русский язык в 9 классе. Особое внимание уделяю работе по развитию речи. С 5 класса пишем заметки, сочинение-миниатюра о природе. В среднем звене обучающиеся 7 класса создали Лэпбук «Наречие как самостоятельная часть речи», сборник лингвистических сказок В старших классах творческие работы приобретают исследовательский характер. Написание легенды об озере Кок-коль стало началом создания сборника «Легенды нашего края».

Тема малой Родины тонкой нитью переплетает не только темы одной дисциплины, но и дисциплины между собой. В нашей школе педагогами организовываются фотовыставки, посвященные родному селу, конкурсы сочинений и историй нашего села.

Так как сельские дети тонко чувствуют природу, и братья меньшие занимают особое место в их жизни, педагоги нашей школы ежегодно совместно с обучающимися организовывают фестиваль, посвященный животным и птицам нашего края. Обязательное условие – этот вид птиц и животных должен обитать в наших краях. В положении указываются совершенно разные направления. Это и авторские произведения, и презентации, и художественный номер, и театрализованное представление, и рисунки , и фотовыставки, и поделки , и т.д.

Таким образом, по своему составу, условиям жизни и работы сельское учительство значительно отличается от учителей городских школ, что необходимо учитывать будущим педагогам в процессе общепедагогической подготовки в стенах высших и средних педагогических учебных заведений

ЛИТЕРАТУРА:

1. Л.В. Байбородова. Сельская малочисленная школа: какая она сегодня. М., 2002. – 356 с.
2. Бондаревская Е.В. Ценностные основания личностно-ориентированного воспитания: Ростов-на-Дону, 2000.
3. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2010 – 2020 годы.
4. 4.Альмурзаева Б.К. Социокультурная направленность процесса обучения в сельских школах Республики Казахстан (на примере малокомплектных школ) [Текст] / Б.К Альмурзаева, А.А. Жайтапова, О.А. Шункеева, Д.Г. Наурызалина, К.Т. Сатыбалдина, Ш.И. Тулегенова // Международный журнал экспериментального образования. - 2015. - № 8-3. - С. 384-387.

КВАЛИМЕТРИЯ: ПЕДАГОГТЕРДҢ КӘСІБИ ДАМУЫНЫҢ ӨЗГЕРІС КӨРСЕТКІШІ

Темирова Бекзада Амангелдиевна
Жалпы білім беретін Томан бастауыш мектебі, Атырау облысы,
Исатай ауданы, Қазақстан
Bekzada_85@inbox.ru

Аннотация: Квалиметрия өлшем құралы педагогтардың кәсіби дамуын бағыттау мен басқарудың алгоритмі. Алдын-ала талдауға негізделген бұл жоба, педагогтардың нақты, шынайы, өзекті деген мәселелерін шешу қажеттілігінен туындаған. Жобада жұмыстың алғашқы қадамы сауалнамадан бастап, анықталған мәселелерді шешу жолдарын қамтитын жұмыстар мен нәтижелілігін көрсететін өлшемді қолдану арқылы кейінгі жұмысты жоспарлау мүмкіндігіне негізделген. Мектепте сапалы білім беру негізгі мақсат болса, педагогтарды табыстылыққа бағыттау осы жұмыста көрсетілген.
Түйін сөздер**:** кәсіби даму, қолдау, өзгеріс, тәжірибе, квалиметрия, өлшеу, сыни көзқарас

Жаңа миллениум ұрпақтарының қажеттіліктеріне орай білім беруді оңтайландыру процесі белең алғанына да бірнеше жыл болды. Жаңартылған білім беру бағдарламасы білім саласына көптеген өзгеріс алып келгені барлығына мәлім. Өзгерістер толқынын қабылдаушы тарап педагогтар болғандықтан біз де тәжірибемізді жақсартудың барлық амалдарын жасап жатырмыз.

Басшы лауазымына келген соң, «Бүгінгі білім алушыларымызға жарқын әлем құру үшін қандай білім, дағдылар мен құндылықтар қажет болады?» деген сұрақ ойландырды. Бірқатар сұрақтар тізбегін қойып, жауап іздедім.

Барлық мұғалімде оңтайлы өзгеріс бар ма?

Педагогтің өзіндік даму траекториясы құрылған ба?

Даму бағытында көмекті қажет ететін әріптестерім үшін қандай пайдалы құрал ұсынамын? дегендей сұрақтар зерттеудің бастау қажеттілігін туғызды.

Сан-саққа кеткен ойларды бір сұраққа тоғыстырып, «Педагогтердің кәсіби дамуын немен өлшеймін?»

- Зерттеуді бастауға негіз ақпараттық деректер тәжірибеге енгізу идеясы қайдан пайда болды деген сұраққа жауап беріп кетсем...

Зерттеу тақырыбы: «Квалиметрия: педагогтердің кәсіби дамуының өзгеріс көрсеткіші»

Зерттеу мақсаты: Мектеп басшылығының педагогтерді кәсіби дамуын қолдау қызметіндегі өзгеріс траекториясының сапасын Квалиметрия өлшем құралы арқылы іске асыру әдістемесін ұсыну.

Зерттеу әдістері: Аналитикалық (ғылыми, әдістемелік әдебиеттерді талдау, жіктеу, жүйелеу, жалпылау, бағалау критерийлері т.б.).

«Даму траекториясын» анықтау. (Проблемалар мен қайшылықтарды шешу, Жаңа құндылықтарды құру, Даму)

Квалиметрия өлшем құралы арқылы даму фокустарын анықтау және өзгеріс бағытын бағдарлау.

Практиканы іске асыру:

Квалиметрия өлшем құралын қолдануды жүзеге асыру тетіктері:

SWOT /талдау/

- мектептегі педагог қызметіне кері байланыс беруші респонденттер;
- кәсіби сұхбат;
- МІБ қорытынды хаттамалары;

Даму траекториясы /проблеманы анықтау/

1. Пәндік білімі

2. Теориялық білімі
3. Әдістемелік білім

Step by step /проблеманы шешу жолдары/

I. Self-research
II. Work zone
III. Unpacking

Зерттеу нәтижелері:

Квалиметрия өлшем құралы арқылы мұғалімдердің кәсіби дамуының өзгеріс көрсеткіштері алынды. «Бүгінгі білім алушыларымызға жарқын әлем құру үшін қандай білім, дағдылар мен құндылықтар қажет болады?» деген сауалға жауап беретін жұмыс ұйымдастырылып, іс-әрекет нәтижесінің бағдары бойынша бағалау жүргізілді.

1. Квалиметрия өлшем құралы не себепті тиімді болуы мүмкін?
2. Қандай критерийлерді негізге аламыз?
3. Осы құрал нәтижесінде мұғалімдердің даму өзгерісін қалай бақылай аламыз?

Квалиметрия өлшем құралын қолдануды жүзеге асыру тетіктері негізінде талдау, мәселені анықтау, мәселені шешу кезеңдерінде қызмет ету аясы сапасын, санмен нақтылауда төмендегідей формуланы қолдандым.

$$\text{Квалиметрия (ӨК)} = \frac{\text{Балдың нақты саны}}{\text{Балдың максим.саны}} *100$$

Формулада қандай көрсеткіштер болады?

	Кәсіби даму көрсеткіші	**Талдау**			**Даму траекториясы**			**Step by step**		
		РКБ	КС	МІБ	ПБ	ТБ	ӘБ	Sr	Wz	Un
Бастапқы	Дағдарысты деңгей 20-49%	2		2			2	2	2	2
	Орташа деңгей 50-69%	5	7	6	6	6	6	6	6	6
	Жеткілікті деңгей 70-89%	1	1		2	2				
	Оңтайлы деңгей 90-100%									
Өзгеріс көрсеткіші	Дағдарысты деңгей 20-49%									
	Орташа деңгей 50-69%	3	3	3	3	3	3	4	3	3
	Жеткілікті деңгей 70-89%	4	5	4	4	4	4	3	4	4
	Оңтайлы деңгей 90-100%	1		1	1	1	1	1	1	1

Әр зерттеу тетіктеріндегі көрсеткіштерді санға, санды сапаға айналдыра отырып, әдістемелік қолдау жұмысымыздағы осал тұстарды нақтылаудың тиімді көрсеткіші болумен қатар, қай мәселеге назар аудару керек деген риторикалық сұраққа жауап болатындай әдістемелік құрал бола білді.

Қорытынды мен ұсыныс:

Квалиметрия өлшем құралы арқылы педагогтердің кәсіби дамуындағы олқылық пен өзгерістерді нақтылауға мүмкіндік болды. Құрал педагогтердің қызметіндегі өзгерісті бағалай алды. Бұл әр педагогтың даму көкжиегі мен болашақта даму бағдарын достық қарым-қатынас арқылы шынайы тәжірибе алмасу алаңын ашуға әкелді.

LESSON STUDY ТӘСІЛІ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУ
ПОВЫШЕНИЕ АКТИВИЗАЦИИ УЧАЩИХСЯ С ПОМОЩЬЮ ПОДХОДА LESSON STUDY
INCREASING STUDENTS ' ACTIVITY THROUGH the LESSON STUDY APPROACH

Аманжолова Жулдыз Жумажановна
Ұлытау облысы, Жаңаарқа ауданы, Ақтүбек ЖББ мектебі
бастауыш сынып мұғалімі, педагог-сарапшы
zul-aman-83@mail.ru

АННОТАЦИЯ**:** Мақалада «Lesson study» тәсілінің жүргізілу барысы, қолданылған әдістердің тиімді,тиімсіз тұстары жазылған. «Lesson study» әдісінің білім сапасын арттыруда, оқушылардың белсенділігін арттыруда, мұғалімдердің тәжірибе алмасуына көп көмегі тиетіндігін дәлелдеп, қорытынды жасаған.

В статье изложен ход проведения подхода «Lesson study», эффективные, неэффективные моменты применяемых методов. Доказали, что метод Lesson study» очень помогает в повышении качества образования, активизации учащихся, обмене опытом учителей.

The article describes the course of the" Lesson study " approach, the effective and ineffective aspects of the methods used. He proved that the method of" Lesson study " helps a lot in improving the quality of education, increasing the activity of students, and sharing the experience of teachers.

Басқаларды үйрете жүріп біз өзіміз үйренеміз.
Сенека.

Сабақты зерттеу–сабақтағы іс-әрекеттерді зерттеу негізінде мұғалім тәжірибесіне өзгеріс енгізе отырып, білім беруді жетілдіру арқылы сапалы білімді қалыптастыруға бағытталған ерекше педагогикалық тәсіл. Бұл әрекет XIX ғасырдың 70-жылдарында Жапонияда «Lesson study» әдісі деп бастау алып, қазіргі таңда біздің елде де жүргізіліп келеді. [1,2-б.]

Біздің мектепте «Lesson study» бірнеше жылдар бойы жүргізіліп келеді. Биылғы жылы да бастауыш шығармашылық топ жұмысын жалғастырды, бірінші отырыста бастауыш сыныптағы проблема таңдалып, одан сұрақ туындады.

Проблемасы: мәтінді түсініп оқу. Топ мүшелері ақылдаса келе алға мақсат қойды.

Мақсаты: оқу-тәрбие үдерісінде білім алушылардың оқу дағдыларын үздіксіз жетілдіру арқылы сапалы білімге қол жеткізу»

Проблеманы шешу үшін «Оқушылардың мәтінді түсініп оқу дағдыларын қалай жетілдіреміз?», «Ол үшін қалай жұмыс жасаймыз?», «Қандай әдіс-тәсілді қолданамыз?» – деген сұрақтар айналасында талқылау жасалынды.

Топ мүшелері проблеманы шешу үшін 1-зерттеу сабағын жоспарлады. Пәні, тақырыбы және сол сыныптағы зерттелетін А, В, С оқушылары таңдалды. Қысқа мерзімді жоспарды топ мүшелері әдіс-тәсілдерді таңдай отырып бірлесе құрды.

Тізбектелген сабақ бойынша бірінші сабақ 3-сыныпта «Түбір мен қосымшаның жазылуы» тақырыбында өтті.

Психологиялық дайындық жасаудан басталған сабақ оқушыларды топқа бөлумен жалғасты. Үй тапсырмасын «Сағатпен дос бол» әдісі арқылы сұрау тиімді болды. «Ой қозғау» арқылы мұғалім жетелеуші сұрақтар қойды. Жаңа сабақтың тақырыбын ашу мақсатында мұғалім «Болжау» әдісін ұтымды қолданды.

Жаңа сабақта топтық жұмыс берілді. 1-топ: Мәтін неліктен «Жоғалтып алған күн» деп аталған? Өз ойларыңмен бөліс.

2-топ: Егер бір күннің ішінде пайдалы жұмыс бітірмесең,онда «бұл күніңді босқа өткіздім деп есептей бер» нақыл сөзінің мәнін топта талқыла.

3-топ:Мәтіндегі қарамен жазылған сөздерге назар аудар.Түбір сөздерге қосымшалардың жуан, жіңішке болып жалғану себебі неде деп ойлайсың? деген тапсырмалар берілді. 1-топта отырған А деңгейлі оқушы жұмысты бірден қолға алып, көшбасшылық қабілетін көрсетті.(1-сурет) 2-топта отырған С деңгейлі оқушы құрдастардың пікіріне құлақ түріп, өз ойын қосқанын байқадық. (2-сурет)

Бұл жерде Л.Выготский бойынша, ЖАДА — оқушының өз бетінше шешкен міндеттердің көмегімен анықталған өзекті даму деңгейі мен үлкендердің басшылығымен және анағұрлым қабілетті жолдастарымен бірігіп шешілген міндеттер арқылы анықталатын болжамды даму деңгейі арасындағы қашықтық екендігі белгілі болса ЖАДА-да көмек алып нәтижеге жеткен балада жаңа бір мүмкіндік әлемі ашылады.[2.8-б] Мұны сезінген бала психологиясы даму аймағына мақсатты түрде бойлай береді. Өйткені, ол өзі алғашқы қадамнан-ақ білім шыңын бағындырмаса да, ЖАДА арқылы алынбас асу қалмайтынын түсінеді. 3-топтың жұмысын ортаға шығарып талқылап, мұғалім жаңа сабақпен байланыстырып кетті. «Жұптас, орында» әдісі арқылы жұптық жұмыс берілді. Рефлексияға «SMS» әдісі қолданды. (3-сурет)Оқушылар өз түсінгендерін ұялы телефон бейнеленген суреттің артына жазды.

Сабақ соңында әр оқушы өз-өзін 10 баллдық жүйеге сәйкес дөңгелекшелермен бағалады.

Сабақ соңынан А,В,С деңгейіндегі оқушылардың үнін тыңдау мақсатында топ мүшелері сұрақтар қойды. Өтілген сабақты топ мүшелері бірден талқылап, таңдап алынған әдістердің тиімді, тиімсіздігін айтып, ортаға салды. Келесі сабақты жоспарладық. Топтық жұмыс жасау оқушыларға тиімді болды. Осы кезде топ мүшелері оқушылардың түсінгенін өз сөзімен жеткізе білу дағдыларының төмендігін байқағандарын айтты. Келесі сабақта осы проблеманы да жою мақсатында жұмыстарды таңдап алу қажет екендігін ортаға салды. Топтық жұмысты қорғағанда ортаға шығып, басқа топтың оларды тыңдап, дескриптор арқылы бағалау керектігі айтылды.Келесі топта оқушылардың қырын ашатындай әдістерді қолдану туралы ұсыныс айтылды.

2-зерттеу сабағы «Түбір мен қосымшаның жазылуы» тақырыбында өтті.

Екінші сабақтан зерттеу барысында мынандай қорытынды шығардық: А оқушының көшбасшылық қабілетін дұрыс жолға қойып, шыңдау үшін келесі сабақта өзге стратегия қолдану керек. В деңгейіндегі оқушы мінезі тұйық, топта жұмыс жасағанда ақпаратпен бөлісуге баяу қимылдауы кедергі жасады. Жалпы оқушыны келесі сабақтарда басты назарда ұстап, сабаққа деген қызығушылығын арттыруға жұмыс жасау қажет деп шештік.

С оқушының бойынан сабақ басында қызығушылық оянғанын байқадық. Топта жұмыс жасады, өз ойын айта білді. 3-зерттеу сабағы «Жүйрік минуттар» әдісі арқылы ой қозғау жасалып, оқушылар өткен сабаққа шолу жасады. Жаңа сабақ тыңдалым дағдысын қалыптастыру мақсатында мұғалім өлеңді оқыды, оқушылардың түсінгендіктерін тексерді. Осы кезде оқушылар өз ойларын жеткізе білді.Топтық жұмыста «Құмсағат» тобы «күнұзақ» сөзінің мағынасын ашу, «Сусағат» өлеңді іштей оқып, уақытқа байланысты берілген сөздерді теріп жазу, «Күнсағат» өлең мазмұны бойынша сұрақтар құрастыру сәтті өтті. Дескриптор арқылы бір-бірін бағалауы жақсы көрініс тапты.

«Шығармашылық үзіліс» тапсырмасында оқушылар пішіндерді сәйкестендіріп, өлең құрап жазды. Осы әдіс арқылы оқушылардың логикалық ойлау қабілеті дамыды деп айтуға болады. Бекіту кезінде «Бинго» ойыны өте қызықты өтті. (4-сурет) Оқушылар қызыға қатысып, бекітуге арналған сұрақтарға жақсы жауап берді.

Біздің проблемамыз мәтінді түсініп оқу болғандықтан осы мәселе шешуін тауып, оқушылар топтық жұмыс жасауда мәтінді түсінді. Оқушылардың барлығы өз ойларын айтып, сөйледі. С деңгейіндегі оқушымыз белсенділігі артып, өз-өзін көрсете білді.

Бірлескен топтық жұмыс көрініс тапты. Оқушылар өз-өздерін бағалауға жақсы дағдыланды.

Алаштың аймаңдай тұлғасы, қазақ қара сөзінің құлжасы Ж. Аймауытұлы 1929 жылы жазған «Комплекспен оқыту жолдары» атты еңбегінде «Балалардың білгені, тапқан-таянғаны өмірге жанасып, жарыққа шығып отырып, барлық жұмысты балалардың белсене, құлшына өздері істеуі шарт. Өзі еңбектеніп, өзі бейнеттеніп тапқан білім берік болады. Өмірінше ұмытпайды», - деп көрсеткен.

Демек, бірлесе әрекеттеніп, нәтижеге бағыттай, мақсатты түрде құрылған әр сабақ оқушыларға «XXI ғасыр дағдысы» деп жиі айтылып жүрген кең ауқымды құзіреттілікке жол ашады.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Lesson Study: нұсқаулық Пит Дадли
2. Нұсқаулық «НЗМ» ДББҰ ПЩО ӘК 2012 жыл
3.Ж.Аймауытов «Комплекспен оқыту жолдары», 1929 жыл

АУЫЛ МЕКТЕБІНІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ: МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ШЕШУ ЖОЛДАРЫ

Абенова Светлана Кусаиновна
Қарағанды облысының білім басқармасының
«Қарқаралы ауданы білім бөлімінің»
Ақтерек ауылының
Ахмет Байтұрсынов атындағы № 26 негізгі орта мектебінің директоры,
тарих пәнінің оқытушысы
venkar84@mail.ru

Аннотация: «Ауыл мектебінің қазіргі жағдайы, мәселелерімен шешу жолдары» атты ғылыми –практикалық конференциясына қатысудағы мақсатым ауыл мектептерінде білім сапасын арттыру жолдары ,ауыл мектебінде білім беру қызметін тиімді ұйымдастыру бойынша іс-тәжірибеммен бөлісу. Конференцияның негізгі бағыты «Үздіксіз білім беру жүйесіндегі оқытудың тиімді тәсілдері мен инновациялық технологиялары». Мектеп директоры ретінде әрбір мұғалімнің зерттеумен айналысып, үздіксіз білм алуына қолайлы орта, жағымды мәдениет қалыптастырған жағдайда өмірге қажетті үздіксіз білім беру жүзеге асыра алатынымды түсіндім. Ауыл мектебінің мүмкіндігіне қарай оқытудың тиімді тәсілдерін қолдана отырып сапалы білімге қол жеткізу керектігін дәлелдеу.Сіздерге оқыту мен оқуды жақсартуда оқытудың тиімді тәсілдері мен инновациялық технологияларды қолдану жолдарын, іс-тәжірибемді ұсынамын. Оқытудың жаңаша әдіс-тәсілдері 7 модульды практикалық түрде қолдану арқылы оның артықшылықтарына көз жеткіздім. Білім беру мен білім алудағы жаңа тәсілдер, сыни тұрғыдан ойлауға үйрету, білім беру үшін бағалау мен оқуды бағалау, Білім ақпараттық–коммуникациялық технологияларды пайдалану,талантты, дарынды балаларды оқыту,оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес білім беру және оқыту, білім берудегі басқарудағы көшбасшылық осы әдіс-тәсілдерді қолдану жолдарын,мектепке іске асыру көрсетілді. LS. «Сабақты зерттеу» тобы деп аталатын мұғалімдер қауымдастығы құрылып, білім сапасын арттырудағы жұмыс түрлеріне тоқталдым. Үздіксіз білім беру жүйесіндегі оқытудың тиімді тәсілдері мен инновациялық технологияларына тоқталып , сол технологиялардың білім сапасына қаншалықты әсері болғаны жазылды. Осы орайда әрбір мұғалімді бақылау арқылы мектептің даму деңгейіне әсер еткен, өз тәжірибемізде оң нәтиже көрсеткен әдіс-тәсілдерге тоқталдым. Ауыл мектептерінің сапалық деңгейін

арттыруда мектепте төмендегідей өзгерістер жүйелі енгізілсе өз нәтижесін береді. Оқушы үні, ата-ана үні, LS Сабақты зерттеу, Коучинг үдерісі ,бөлінген көшбасшылық, мұғалімдердің көзқарасы, өз тәжірибемізді жетілдіру,қоғамдастық құру* (мектепшілік, мектептен тыс ,ата-аналар)оқушы үні,ата-ана үнін ескере отырып жұмыс ұйымдастырылса жұмыс тиімділігін береді. Мұғалімнің міндеті оқушының қажеттілігін қамтамасыз ету. Мектепте идея тудыру, әдістерді тиімді пайдалану, жаңа мүмкіндіктерге ашық болу. Мұғалімнің кәсіби дамуы –білім беру жүйесін жаңартудың негізі. Үздіксіз білім беруде оқыту мен оқуды жақсату үшін кең ауқымды дағдылар қалыптасу керек. Табысқа жету жаңа идеялармен бірлесе әрекеттесу. Ұлт Ұстазы Ахмет Байтұрсынұлы «Басқадан кем болмас үшін білімді, бай, күшті болуымыз керек, білімді болуға оқу, бай болу үшін кәсіп, күшті болуға бірлік осы керектердің жолында жұмыс істеу керек» деген сөзімен түйіндегім келеді

Түйін сөздер: инновация, технология, ұстаз, модуль, идея, білім жүйесі;

«.... Есікті жауып алып, өз сабағын бере беретін мұғалімдер кенеттен: «Тұра тұрыңдар,бұл мен үшін сондай-ақ сабақтағы балалар үшін пайдалы ғой . Мен істеп отырған нәрсе менің сыныбымның ғана емес, бүкіл мектептің нәтижесін көрсетпейме!?» деп ойлануы мені расындада таң қалдырды әрі қуантты»

Бүгінгі таңдағы оқыту үрдісі жаңа әдіс- тәсілдерді,жаңаша идеяларды қолдануды талап етеді. Жалпы ауыл мектебінің қазіргі жағдай қала мектебінің арақашықтықтығында қатты алшақтық жоқ деуге болады.Интернет жылдамдығы,ақпаратты жылдам дер кезінде қабылдап іске асыруда қиындықтар кездеседі.Ауыл мектептеріне арналған олимпиадалар, ғылыми жобалар, «Мың бала» ауыл балаларына арналған т.б мемлекет тарапынан мүмкіндіктер қарастырылған.Білім жүйесінде ауыл мен қала мектептерінің алшақтықтарын жоюда іс-шаралар атқарылуда.

Атап айтсам , біздің мектебімізде «Мың бала-2021» байқауында 3 оқушы Қарқаралы ауданы бойынша жеңімпаз болды.Облыстық, аудандық ғылыми жобаларда жүлделі орындар иеленуде.Қазіргі оқытудың басты негізі -құндылықтарға тәрбиелеу. Ауыл мектебі нағыз құндылықтар сақталған орта десек болады. Өз елінің патриоты болу - ол әркімнің ауылының тарихын,сол ауылда еңбек еткен тұлғаларды танып, білуден басталады десек, әр ауылдың өз тарихы бар . Жалпы ғылыми жобалар қорғауда,түрлі зерттеулер жүргізуде,жаңалық ойлап табуда ауыл мектебінде мүмкіндіктер жетерлік.Осындай мүмкіндіктерді іске асыруда ауыл балаларының мәртебесін арттыру әр мұғалімнің шеберлігіне байланысты екені айқын. Сіздерге оқыту мен оқуды жақсартуда мектептегі үздіксіз білім беруде оқытудың тиімді тәсілдері мен инновациялық технологияларды қолдану жодарын, іс-тәжірибемді ұсынамын .

Оқыту мен оқуды жақсарту мұғалімнің педагогикалық шеберлігін жетіру арқылы іске асады. Әр мұғалім іс-тәжірибесінде көптеген кедергілерге кездеседі заман көшіне ілесу үшін өз білімін жетілдіріп отыруы қажет. Оқытудың жаңаша әдіс-тәсілдері 7 модульды практикалық түрде қолдану арқылы оның артықшылықтарына көз жеткізедім.

1.Білім беру мен білім алудағы жаңа тәсілдер

2.Сыни тұрғыдан ойлауға үйрету.

3.Білім беру үшін бағалау мен оқуды бағалау.

4.Білім ақпараттық–коммуникациялық технологияларды пайдалану.

5.Талантты,дарынды балаларды оқыту

6.Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес білім беру және оқыту.

7.Білім берудегі басқарудағы көшбасшылық.

Мұғалім педагогикалық қызметте үнемі жетілдіруді,тәжірибе жинақтауды қажет етеді. Тәжірибе уақытында әріптестеріміздің сабақтарына қатыса отырып,әдіс алмасуды,қатысқан сабақтарымызға сын көзбен қарап, сабақтың түпкі нәтижеге жетуге сондай-ақ әдіс-тәсілдерді сабақ барысында тиімді қолдану оқушылардың сабаққа қызығушылығын арттырудың бірден бір жолы екендігін айтты.Өз тәжірибемнен айтсам

Ауыл мектептерінің сапалық деңгейін арттыруда мектепте төмендегідей өзгерістер енгізілсе өз нәтижесін береді.

- Оқушы үні
- Ата-ана үні
- LS Сабақты зерттеу
- Коучинг үдерісі
- Бөлінген көшбасшылық
- Мұғалімдердің көзқарасы
- Өз тәжірибемізді жетілдіру
- Қоғамдастық құру (мектепшілік, мектептен тыс ,ата-аналар)

Білім алушылардың оқылым дағдысын жақсарту үшін ең алдымен мұғалімдердің оқылым дағдысын жетілдіру қажет. Осы мақсатпен мұғалімдермен бірлесе отырып оқуға тапсырма берілді. М. Жұмабаев. Педагогикасы.1.Ақыл тәрбиесі 2. Құлық тәрбиесі 3. Сұлулық тәрбиесі 4. Дене тәрбиесі . жан-жақты саралап, түсініп оқуға тырысып, ой бөлісті. Ағартушы еңбегі 4 бағытта жүргізіледі, егер адам баласына осы тәрбие түгел берілсе, оның тәрбиесі түгел болады. Баланы дұрыс тәрбие қылу үшін әркімнің өз тәжірибесі жетпейді. Тәуелсіз ел мектебін құруда Мағжанның тәрбиелік идеяларын қолданғанымыз жөн.

Адам Флетчер. Венн диаграммасы, Кластер, Менталдық карта, Графикалық кесте т.б құралдар баланың оқуын жеңілдетеді.Мәтін бойынша 3 сұрақтан, 5 сұраққа дейін деңгейіне қарай саралау.Білім алушылардың оқу дағдысын қалыптастыруда диалогтік оқыту маңызды.

Білім алушылардың оқу дағдысын дамыту үшін 3 қадам:

1. Өзім оқу 2. Қадам алмасу 3. Содан не аламыз ? Талқылау.

Кез-келген адам өзін дамыту керек.Өзінде қалыптасса балаға үйретеді Баланың оқылым дағдысын дамытады.

Мұғалімдермен топтық жұмыс. Мерсер негідемесі бойынша диалогтік оқытудың 3 түрін қолдана отырып:

– Әңгіме-дебат, кумулятивті , зерттеушілік

Әңгіме-дебат ой- пікірлерде алшақтық болады,әрқайсысы өз шешімдерінде қалады.Кумулятивтік- айтылған пікірлермен келіседі.

✓ Зерттеушілік қатысушылар бір-біріне сұрақ қояды,қатысушылар айтқандарын дәлелдейді. Әңгіме-дебат: «Жаздағы үш айлық демалыс қыс айларына ауыстырылады екен» , Жағдаят.

✓ Мәселе: Баланың хаты,бала өлімі.

✓ Талқылау. Мәселе неге туындады?

Зерттеушілік : «Жауынгердің хаты». «Фишбоун» құру.

Әңгіме –дебат көзқарасты қабылдамайды

Кумулятивті- бір-бірін сынамайды.

Зерттеушілік –қарсы дау айтылады.Тапсырмаларды орындату арқылы мұғалімдер бойынан өткізеді,осы диалогтік оқытуды сабақта қолданады.

Тәжірибенің ең ұтымды тұсы біріншіден «Сабақты зерттеу» тобы деп аталатын мұғалімдер қауымдастығы құрылды . Оның ішінен 5- мұғалімнен .тұратын шағын белсенді топтарда ішкі механизм жұмыс істей бастады. Олардың бірі сабақ бере отырып,қалған мұғалімдер бақылаушы болып, Сабақ зерттеу циклін толық аяқтады.Екіншіден,бір сыныпқа сабақ беретін әртүрлі пән мұғалімдерінің сабақтары бірлесе жоспарлауы жүзеге асты. Үшіншіден,оқушы үнін тыңдау арқылы оқушының қажеттілігіне сай жұмыс істеуді үйрендік.Төртіншіден мұғалімдерде бақылау және зерттеу дағдылары қалыптасты. Бесіншіден,басты нысандағы оқушыларға оқу мақсатын қоя отырып,оқытуда саралау жүргізілді. Алтыншыдан,оқушы білімін оқытудың әр сатысында бағалау жан-жақты жүргізілді.

Сабақты зерттеу кезінде туындаған қиындықтардың бірі-мұғалімдердің зерттеушілік дағдыларының жетіспеушілігі. Бұл деректерді жинауды жоспарлау және оларды талдау,ал деректер зерттеу сабағын бақылау кезінде жинақталады.Сондықтан бұл кедергіні жоюда мұғалімдер назары оқушылардың білімді қалай игеріп жатқанына шоғырланған кезде ғана оқыту мен оқу тәжірибесі жақсарады деп ойлаймыз. Бақылау дағдыларын арттыру үшін алдымен мұғалімдерді бақылауды зерттеу тәсілі ретінде қарастыратын ақпаратпен қамтамасыз ету керек екенін білдік. Қоучинг сабақтарында бақылау дағысын қалыптастару бойынша тақырыптар қойылды.1.Педагогтің арнайы ұйымдастырылған іс-әрекетінің болуы. 2.Рефлексиялық ортаның болу 3.Рефлексиялық әрекеттестікке қатысушылардың арасында тұлға аралық қарым-қатынасты күшейт 4.Мұғалім рефлексиясының өзектілігі . Бірінші циклде бар жауапкершілікті тек сабақ беретін ұстазға артып қойғанымызды,бақылауға алынған оқушыларға табыс критерийлерді нақты белгілемегенімізді,бақылайтын оқушыларды жақсы танитын болғанымызбен,ол оқушы туралы жан-жақты деректер болмағанын білдік.

Сондай– ақ, айта кету керек, бірлескен зерттеу нәтижесінде мұғалімдердің кәсіби құзіреттілігін анықтауға бақылаулар жасалып мұғалімдердің қажеттіліктері анықталғаннан кейін бөлінген көшбасшылық тиімді әрекет ете бастады. Яғни мұғалімге не қажет, қай жағынан әдістемелік көмек қажет, қандай әдіс-тәсіл керек ететіндігіне қарай үйрету жұмыстары жүргізіле бастады. Басты нүкте сабақты өзгертуге, оқушылардың білімін әділ, нақты бағалау тәсілін өзгертуге, сабақты нақты, қолжетімді негізде жоспарлауға қойылды.

Жоғарыда көрсетілген басымдықтарды шешу мақсатында мұғалімдерге өз басымдықтары бөлініп беріліп, жасақтаған жоспарлары тәлім алушыммен екеуіміздің арамыздағы отырыстарда талданып, бекітіліп, бөлінген көшбасшылық іске асып келеді. Осы негізде тәлімгерлік жұмыстары да қатар жүрігізілді. оқушылардың қажеттіліктері ескеріле отырып ақпараттық технологияларды қолдануды жетілдіруге, оқушыларды шығармашыл ойлауға бағыттауға, бағалауда критериалды бағалауды жетілдіруге, сабақтарда оқушылардың тақырыпты терең түсіну қабілетін дамытуға, коучинг сессияларды тереңірек дамытып, жоғары сапалық деңгейге көтеру, іске асыру жөнінде шешім қабылдай білуге, коучтарға сұрақ қою техникасын жетік меңгеріп, коучингке қатысушыларды рефлексиялық диалогқа түсіре білуге, өзара және мұғалімнің өзінің сұрақ қою техникасын жетілдіру, сол арқылы оқушыларды диалогтық әңгімеге бағыттауды жетілдіруге, сындарлы оқытудың тиімді әдістерін қолдануды дамытуға басты назар аударуымыз қажеттілігі айқындалды.Осы іс-шараларда мұғалім мен оқушы көшбасшылығы – мұғалім жеті модульді тиімді пайдаланып нәтижеге қол жеткізуі-мұғалімнің көшбасшылығы, ал топта белсенділік танытқан оқушы-көшбасшы, оның басқа оқушыға көмектесіп, соған жауап бергізуге тырысып өзін ғана емес сыныптастары мен топты алға сүйрегенін бақыладық. .Мұғалім нақты бір іс-қимылға оқушыларды жұмылдыру үшін оларға берілетін тапсырмалар түрін тиімді ойластырған. Әсіресе, бұрынғыдай дайын әдіс-тәсіл түрін көрсетпей, оқушылардың өздігінен білім алуына жағдай жасады, өздеріне жұмыс түрін таңдатып, талдауда еркін ойын айтуда дұрыс әдіс, тәсіл қолданды. Сабаққа қатысқан мұғалімдер топтық жұмысты ұйымдастырудағы жаңа әдістерді, оның ерекшеліктерін және қалыптастырушы бағалауды тиімді қолдану жолдарын үйренді. Шағын топта жұмыс істей отырып, әңгіме барысын әртүрлі бағытта талқылауы олардың әңгіме-дебат, шығармашылық жұмыс түріндегі іс-әрекетке әкеліп отырғандарын оқушылардың өздері де аңғармай қалған сәттері де болды. Мұғалім болашақта әр мұғалімнің өз сабақтарында оқушыларға осындай жұмыс түрлерін ұйымдастыру арқылы нәтижеге жетуге болатындығын көрсетті. .Осы сыныптың оқушыларымен сұқбаттасқанда да олардың өз ойын ашық дәлелді түрде айтатынын байқады. Ең басты өзгеріс ол оқушылардың өзін-өзі, қасындағы достарының іс-әрекетін әділ бағалау. Сонымен қатар оқушылар өзі сияқты сыныптастарының білім мен дағдыларын бағалау кезінде түсіністікпен қарайтыны, бізді қуантты. Осыдан біздің

таңдаған жолымыз дұрыс екенін сездік, егер мұғалімдер тарапынан оқушылардың алдына нақты мақсаттар мен өлшемдер қойылса онда барлығын өздігінен істеуге болатынын білді. Мен жұмыста мұғалімдердің, ата-аналардың және оқушыларымның да осындай көңіл күйде болуларын қалаймын, соған әрекет жасаймын. Осы бағытта мен өзгеріс енгізу тобымен бірге мектепте жылы атмосфераны орнату мақсатында әр түрлі іс-шара ұйымдастырылады.Сонымен қатар коучингтер басымдыққа сай және коучтер бір тақырыпта дайындалып өткізетін болды. Коучтар жоспар құрып дайын болған соң, мектепте мұғалімдерді 4 топқа бөліп «Оқытудағы жаңа әдіс-тәсілдері», «Әдістемелік жұмысты жақсарту», «Оқыту мен оқудағы 7 модулды оқыту», «Оқытудағы жаңа тәсілдер», «Қалай оқу керектігін үйренудің мәні», «Диалог арқылы оқыту мен қалай оқу керектігін үйрету» тақырыбында коучингтер өткіздік. Өткен соң көшбасшылар, коучтер жиналып талдадық. Коучингтер мұғалімдер тарапынан үлкен қолдау тапты. «Бұл өте тиімді коучинг болды, біз әр минутымызды осы жаңа әдіс-тәсілдерді толық үйреніп сабақта тиімді қолдануға арнауымыз керек»,«Енді бізге қалыптастырушы бағалау жайында ақпарат берсеңіздер»деген ойлар айтылды. Сұранысқа сай «Оқу үшін бағалау, оқуды бағалау» коучингте ең бастысы мұғалімдердің сабақ басында бағалау туралы не білетіндерін анықтап алдық және сабақ соңында не білгендері туралы рефлексия жасатып салыстыру, өткізілген сабақтың маңыздылығын бағалау.Әр топ өз постерлерін қорғап, сұрақтардың анықтамасын алдық.Баға мен бағалау арасындағы айырма неде? Ойлану. Постерге түсіру. Баға – сандық көрсеткіш.

«Пікір бөлісу» алаңы. Сабақтарға қатысу нәтижесінде:

- Сабақты зерттеудің проблемасын шығаруға қиналды
- Уақытты басқаруда қиындық бар
- Талдау жасау өте қиын
- Уақыт тапшылығы
- АКТ құзыреттілігі төмен екендігі көрінді Осы кедергілерден шығу үшін ГИПС әдісі қолданылды.

1. Қорытынды Сіз тағы не істей алар едіңіз ? 2. Іс- әрекет жоспары 4. Сипаттау не болды ? Сезім не туралы ойладыңыз ? Эвалвация қиындықтары Талдау. Қандай қорытынды жасар едіңіз?

Нәтижесінде жұмысымызды формативті бағалай отыра келесі ұсыныстар берді:

1. Мектепті даму жоспарының ақылды мақсатын ата-аналарға, оқушыларға да бағыттап, табысты критерийлермен, іс-шаралар жоспарлау;.

Сонымен қалыптастырушы бағалауды тиімді қолдану – мұғалім-оқушы арасындағы тығыз байланысты орнатты деп айтуға болады. Оқушылар біртіндеп бағалаудан қорқуды тоқтатты, тапсырманы анығырақ және дұрыс орындауға әкелді, білім алу үшін жауапкершілігін сезінуге мүмкіндік берді. Мұғалімдердің оқыту үдерісіне деген көзқарастары да өзгерді. Олардың түсінігі бойынша осы іс- шаралар, оларды жаңаша ойлауға үйретті.Осыған байланысты білім берудің сапасын арттыру мақсатында бағалаудың қалыптастырушы бағалауды тиімді қолдану және дамыту қажет деген ойдамын.Үздіксіз білім беру үдерісі мұғалімнің дайындық деңгейі мен мамандық сапасына үлкен талап қояды. Осыны негізге ала отыра мектептегі білім беру және өзгеріс енгізу үрдісін дамыту жоспарын жүзеге асыру барысында ұстаздар қауымынан 13 адамнан тұратын команда құрылды. Сонымен қатар, бұл командаға менің орынбасарларым мен тәжірибелі мұғалімдер кірді. Командамен бірлесе жұмыс атқару барысында мектептің даму концепциясы, мақсаты, қажеттілігі қарастырылды. 21 ғасырдағы білім беру толықтай командада жұмыс істей білу, сонымен қатар мәселелерді шеше алуға үйрету және жаңа әдіс-тәсілдер арқылы қалыптастырушы бағалауды қолдана отыра өздігінен білім алу дағдыларын дамыту басты басымдық болып анықталды. Басым бағыттары: топтық жұмыс, жұмыстың нәтижелілігі, талантты педагогтардың жұмыстарын бағалау, мәдениеттілік (шындық, шығармашылық, қарым-қатынас «Коучинг-әріптестердің (коуч пен әріптесі) құпия, белсенді және жасампаз өзара әрекеттестік үдерісі. Оның барысында

қолданыстағы оқыту тәжірибелерін бірлестіріп ойластыру, идеялармен алмасу, коуч тарапынан рефлексивтік диологқа тарту негізінде екінші мұғалім өз жұмысының жекелеген салаларын жетілдіру, оларды тереңірек дамытып, анағұрлым жоғары сапалық деңгейге көтеру және іске асыру жөнінде шешім қабылдау мақсатында кәсіби білімін, игерген дағдылары мен тәжірибесін жетілдіру. Себебі мұғалімдер коучингте өздігінен білім алды, ынмақтастық қарым-қатынас орнады, тәжірибемен бөлісті, сонымен қатар сабақтарында қолданд. Бастысы, мұғалімдердің 70%-ы сапалы білім беру үшін оқушы мен мұғалім арасында ынтымақтастық құру қажеттілігін ұғынды. Бұл мұғалімдер сабақты ұтымды ұйымдастырып, оқушының білім, дағды, идеяларын дамыту мақсатында тиімді тапсырмалармен қаруландырды. Аталмыш тапсырмалар оқушыларға өтіліп жатқан тақырып бойынша өздерінің білімдерін көрсете алатындай етіп, сенімсіздікті жоя білетін,

өзінің түсінігін дәлелді ойлармен түзетіп, жаңа түсінікті қалыптастыра алатындай жасалды.Оның нәтижесінде оқушылардың 67%-ы оқу-тәрбие үрдісінде жай бақылаушы рөлінде емес, керсінше өз ойын ашық айтып, дәлелдей алатын белсенді тұлға ретінде өздерін көрсете алды. Тізбектелген және Lesson Study сабақтарында мұғалімдер оқушыларды бақылау нәтижесінде олардың бойындағы өзгерістерді анықтап, жеті модуль негізінде сабақтарын тиімді жоспарлауды үйренді. Сабақта қолданған қалыптастырушы бағалау мұғалімге оқушылардың мақсатқа жылжу үдерісін бақылауға және оқу үдерісін түзетуге мүмкіндік берді. Ал оқушыға-өзінің білімі үшін жауапкершілігін сезінуге көмектесті. Оқушылар ынтымақтастықта берілген тапсырмаларды шешу жолында постерлер құрады, кластер жасап, синквейн құрып, бір-бірімен әңгіме жүргізді, ойларымен бөлісті, нәтижесінде өзара оқытуға, өздігінен білім алуға қол жеткізді. Көшбасшы Ж. сабақта кері байланыс орнату мақсатында «Блоб» ағашы әдісі арқылы бағалады. «Блоб» ағашындағы бейнелер арқылы оқушылар өздерінің не үйренгендеріне байланысты бүгінгі сабақта қай жерде тұрғандарын белгілеп, өз-өзін бағалауға үйреніп алға ілгеріледі.4- сабақта оқушылардың көпшілігі жоғары жағын бояуға талпынғанын байқадым. Бұдан оқушылардың тақырыпты жақсы түсінгендерін және әділ баға беруге үйренгендерін көрді

Менің ұжымымда 13 мұғалім, оның ішінде 1 дене шынықтыру мұғалімі. Денешынықтыру сабақтарында, топтық жұмыста оқушылар өзін-өзі, сыныптасын бағалайтын болды және интернет желісі(ұялы телефон)арқылы ақпарат тауып сабақта қолданатынын байқадым. Lesson Study сабақтарын тиімді өткізу үшін мына тақырыпта бірінші тәжірибемде коучинг өткізілді:«Диалогтік оқыту әдісін қолдануда Lesson Studyдің тиімділігі», «Lesson Study оқытудың тиімді әдісі», ал екінші тәжірибем кезінде сұраныс коучингтері өткізілді, сонымен қатар екінші деңгей бағдарламалар курстарынан өткен мұғалімдер коучинг-сессияларды жүзеге асырды. Қазақстан тарихы пәнінен Lesson Study сыныбында, ағылшын тілінен 5 сыныпта, 7 сыныпта қазақ тілі сабағынан, математика 1 сыныпта ашық-зерттеу сабақтары өткізілді. Нәтижесінде оқушылар өздерін қауіпсіз және еркін сезінді, әрбала ашылды, өз ойын дәлелді жеткізді. Сабақта бірлесіп жасаған критерийлеріне сүйеніп, олар өздерін және бір-бірін әділ бағалай алды. Lesson Study сабақтарын өткізген мұғалімдер жақсы қарым-қатынаста бір-бірінен тәжірибе алмасты, тиімді әдіс-тәсілдерді қолдана отыра командада жұмыс істеуге, бір-біріне ұсыныс және сыни пікірлер айтуға үйренді. Мектепте көшбасшылар құрған кәсіби қауымдастықтарда қалыптастырушы бағалауды тек бастауыш және орта буынның сыныптарында ғана емес, шығармашыл және ынталы мұғалімдер жоғары сыныптарда да жүзеге асыру үшін тәжірибесіне енгізе бастады. Қазір мұғалімдер қалыптастырушы бағалауды тиімді қолдана отыра өздігінен білім алу дағдыларын дамытуда. Оны

3. Расскажи о содержащей информации.

4. Для чего нужно было представить информацию в виде несплошного текста?

Актуальность проблемы: учащимся каждый день приходится сталкиваться с различными видами несплошных текстов и разбираться в их содержании. Если оглянуться, то мы видим, что мир заполнен несплошными текстами квитанции, билеты, рекламные щиты, билборды, инструкции, меню, карты сайтов и т.д. При работе с объёмными сплошными текстами учащиеся затрудняются понимать содержание, определять микротемы, выделять главную и детальную информации.

Если мы будем использовать несплошные тексты на уроках, то у учащихся развивается умение понимать подачу информации в разных формах, перефразирование в другие текстовые формы, создавать высказывание на основе несплошного текста.

Разработанные задания отражают когнитивные, метакогнитивные и текстовые стратегии работы с текстом. К каждому тексту представлены задания, ориентированные на развитие таких базовых читательских умений, как поиск и извлечение информации, интерпретация и интеграция смысла прочитанного текста, рефлексия и оценка речевого оформления, применение информации, представленной в тексте, для решения различных учебно-познавательных и учебно-практических задач.

Я хочу рассказать вам о приемах, которые использую в своей педагогической деятельности для формирования читательской грамотности.

На уроках русского языка билеты и афиши можно использовать при изучении многих тем: - Найди имена существительные, распредели их в три столбика по родам (склонениям) и т.д; - Выпиши имена собственные, запиши их в алфавитном порядке; - Выпиши словосочетания (сущ+прил) 3) Перевод информации в другие текстовые формы а) составление на основе данной таблицы (схемы, …) устного (письменного) сплошного текста; Задание: создать сплошной текст на основе несплошного: – По чеку из магазина составить рассказ. (рис. 1)

(рис. 1).

Рисование интеллект-карт - необычный вид деятельности, почти игровой, но это эффективный способ работы с информацией. Составление интеллектуальной карты предполагает использование различных графических средств (рисунков, символов, стрелочек, шрифтов). Интеллектуальные карты должны быть обильно снабжены различными рисунками и собственными символами (правое полушарие в своей деятельности ориентируется не на слова, а на образы, пространственные структуры). Стрелочками показываются связи между идеями.

Преимущества метода интеллект – карт: Наглядность. Вся проблема, в её многогранном понимании младшим школьником, отображается компактно. Привлекательность. Интеллект – карты имеют свою эстетику. Её рассматривать не только интересно, но и приятно. Информативность. Интеллект – карта помогает выявить недостаток информации, понять какой информации не достает, какой материал необходимо повторить. Креативность. Интеллект – карта - стимулирует творчество, помогает найти нестандартные пути решения задачи. Инновационность. Интеллект – карта побуждает к новым мыслям, к новым идеям. Пересмотр интеллект – карт через

некоторое время помогает восстановить знания, увидеть новые нюансы в информации. Повышается умение самостоятельной работы с текстом и другими источниками информации. Процесс изучения темы не бывает скучным, так как дети могут самостоятельно экспериментировать, придумывать разные формы интеллект – карт, свои условные обозначения, рисунки, использовать разные цвета. (рис.2)

(Рис. 2)

«Кластер» Описание приёма: Понятие «кластер» переводится как «гроздь, пучок». Суть приёма - представление информации в графическом оформлении. В центре записывается ключевое понятие. Рядом записываются понятия, связанные с ключевым. Ключевое понятие соединяется линиями или стрелками со всеми понятиями «второго уровня». Иногда этот приём называют «наглядным мозговым штурмом».

Подберите к слову «зима» подходящие по смыслу имена прилагательные. (рис.3)

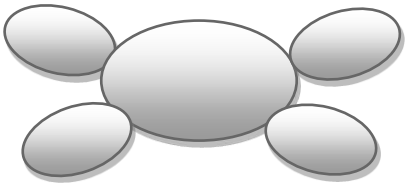

(рис.3)

Реставрация текста**.** Один из продуктивных приемов работы с текстом на уроке русского языка является «Письмо с дырками». Этот прием подойдет в качестве проверки усвоенных ранее знаний и для работы с параграфом при изучении нового материала.

Погляди-ка из оконца,
Там – ромашка,
Капля .. . .
2) Распустились ромашки на поле,
Много – много красивых цветов.
И колышется белое.. . –
Как мечта из несбыточных снов!

Необычно, забавно, весьма полезно для визуалов использовать на уроке облако слов.

Облако тегов (Облачные теги, Облако слов) — это форма визуализации данных**,** представляет собой набор ключевых слов и словосочетаний, написанных разными размерами шрифта и, иногда цвета.

Посмотрите на «облака» слов и догадайтесь о его содержании (рис. 4)

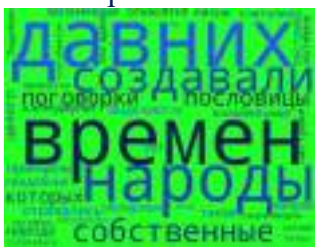

(Рис. 4)

Учитель должен уметь простраивать работу с различными формами представления текстов, таблицами, схемами, диаграммами и пр. и они должны служить не только в качестве иллюстраций на уроке, но и являться источником получения важной информации. Нужно объяснять детям важность прочтения этой информации, убеждать, что всё, что располагается на листе: всё является важным и помогает ответить на вопросы, узнать новое. Заголовок, сноски- это тоже текст, и всё это имеет смысловую ценность.

Работа с текстом способствует формированию логического мышления учащихся, так как контекст организует, дисциплинирует мысль детей лучше, чем разрозненные предложения. Предлагая работу по тексту, учитель может правильно сочетать на уроках русского языка произвольное и непроизвольное понимание учащихся и вместе с тем расширить их общий кругозор, обогащать их знаниями не только по русскому языку, но и по литературе, истории, искусству, повышать воспитательную ценность уроков. Систематическая работа над текстом даёт большие возможности слить в единый поток обучение и воспитание в школьном образовании.

ЛИТЕРАТУРА

1.Кулаева Г. М., Якимов П. А. Стратегии, приёмы и инструментарий работы с учебным сплошным и не сплошным текстом на уроках гуманитарного профиля в средней школе: методические рекомендации для учителей средней школы /Г.М. Кулаева, П. А. Якимов. – Оренбург: ООО «Издательство “Оренбургская книга”», 2021. – 68 с.
2.Г.С. Ковалева,Э.А. Красновский.Новый взгляд на грамотность. По результатам международного исследования PISA-2000. М.: Логос, 2004
3. Интернет-ресурсы.

САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ ОҚУШЫНЫ ҚАЛАЙ ӨЗГЕРТЕДІ?
КАК ИССЛЕДОВАНИЕ УРОКА МЕНЯЕТ УЧЕНИКА?
HOW LESSONSTUDY CHANGE THE STUDENT?

Кусайынова Бакытгуль Сериковна
Амансарина Галия Омирзаковна
“Ақтүбек жалпы білім беретін мектебі” коммуналдық мемлекеттік мекемесі,
Ұлытау облысы, Жаңаарқа ауданы, bakosi.86@mil.ru

Аннотация: Қарқынды дамып жатқан өмір жағдайында үздіксіз білім алу қажеттігі бізден тәуелсіз оқи білу қабілетін талап етеді. Сондықтан жаңа кезеңдерден өтуіне қарай басқа адамдарға тәуелділігін қысқарта алған оқушылар ең нәтижелі оқушы болады.
Оқушы оқу үдерісіне белсенді қатысқанда ғана материалды терең меңгереді.
Аннотация: Непрерывное образование в условиях динамично развивающейся жизни необходимость требует от нас умения читать независимо. Поэтому наиболее продуктивными учениками становятся те ученики, которые по мере прохождения новых этапов смогли сократить свою зависимость от других людей. Углубленное усвоение материала происходит только тогда, когда учащийся активно участвует в учебном процессе.
Annotation: Continuing education in a dynamically developing life requires us to be able to read independently. Therefore, the most productive students are those students who, as they progress through new stages, have been able to reduce their dependence on other people. In-depth learning of the material occurs only when the student is actively involved in the learning process.

“Балалардың бойында ұлы мүмкіншіліктердің бәрі бар”
Т. Фуляр

Бүгінгі күні білім беру жүйесі түбегейлі жаңаша ойлауға негізделген іргелі реформалар кезеңіне қадам басты. Бірінішіден, өмір сүру және әлем жағдайының өзгеруінің өте жылдам қарқынмен жүруі. Екіншіден технологиялармен қоғамның тұрақты және үздіксіз дамуы айтарлықтай дәрежеде кәсіби саланың өзгеруін анықтауда. Осыған сәйкес, бұл үрдістер болып жатқан өзгерістер контекстінде адамдардың тиімді қызмет етуіне қажетті сапасына талаптар қоюда, бұл ең алдымен, икемді дағдылармен (soft skills) сипатталады.

Икемді дағдылар (soft skills) - бұл мамандандырылған емес, бірақ өмірде маңызды роль атқаратын дағдылар жиынтығы. Олар субъективті және өлшенбейді.

Икемді дағдылар қарым-қатынас, шығармашылық ойлау, жұмыс этикасы, командалық жұмыс, желілер, шешім қабылдау, позитивтілік, уақытты басқару, ынталандыру, икемділік, проблемаларды шешу, сыни ойлау. Осы дағдылар- 4К-ның негізгі құзыреттілік моделі.

4К негізігі құзыреттілік моделі - XXI ғасыр білім алушыларының бойында болуы маңызды.

“4К” жүйесіне анықтамалары бар.

- сыни ойлау,
-креативтілік, шығармашылық іс-әрекет
-қарым-қатынас
-ынтымақтастық

XXI ғасырда адамға қажетті қабілеттер мен қасиеттер:

-коммунакативтік қабілеттер;
-ақпаратпен жұмыс жасау дағдылары;
-мәселені шешу дағдылары;
-өзіндік дамуға бағыттылық
-азаматтық жауапкершілік [1]

Сабақты зерттеу үдерісі қалай жүріп жатыр? Қалай іске асырылуда? деген сұраққа тоқталмас бұрын, мектеп мақсатына қол жеткізу үшін Сингапур тәжірибесімен бөліскім келіп отыр. Майкл Фуланның “Жетістік үшбұрышында” атап көрсетілгендей негізгі үш фактордың маңыздылығы зор.

1) Мектеп басшылығы
2) Жүйелілік
3) Тереңдетілген педагогика

Мектеп басшылығына-мектеп миссиясы, ұстанымы, құндылықтары жатады. Жүйелілік- оқу мәдениетін қалыптастыру. Ал тереңдетілген педагогика-оқу тәжірибесін жетілдіру, мазмұны, педагогика жатады. Мұғалімдер өзінің оқыту тәжірибесін жетілдіруге көмектесу үшін Lesson study стратегиясы қолданады. Сонымен қатар білім алушылардың кәсіби қоғамдастығын іске асыруда негізгі үш идеяны басшылыққа алған деп санаймын. Себебі оқушылардың білім алуын қамтамасыз етуде төрт маңызды сұраққа жауап іздейді.

1. Біздің оқушылар нені игергенін қалаймыз?
2. Олардың бұны игергенін біз қайдан білеміз?
3. Олар бұны игере алмаса, біз қандай шара қабылдаймыз?
4. Олар бұны бұған дейін білетін болса, біз қандай шара қабылдаймыз?

Осы сұрақтарға біздің елде де сабақты зерттеу үдерісінде бірлесіп жоспарлауда, сабақты бақылауда, бақылау нәтижесімен бөліскенде аса назар аудару қажет деп ойлаймын.Бұл 3 фактор табысты мектеп жүйесін құруға ықпалы бар. Жоғарыда айтылған 4 маңызды сұраққа жауап іздеу үшін оқушылардан, ата-аналардан, мұғалімдерден сауалнама алынды. Сауалнама нәтижесінде ата-аналардың пікірі бойынша мектебіміздің мықты жақтары “Мектеп балама жақсы қамқорлық көрсете алады және балам бұл мектепте өзін жайлы сезінеді” яғни мектеп баласы үшін қауіпсіз орта екенін білдірген. “Менің балам бұл мектепте жақсы жетістіктерге жетіп жүр” мәселесінде 30% ата-ана келіспейтінін білдірген. Мұның себебі: олимпиаларда, әртүрлі конкурстарда өздерінің

алған білімдерін көрсете алмауында. Мұғалімдерден алынған сауалнама қорытындысы бойынша “Мектепте біз оқыту сапасын жиі талқылаймыз” мәселесінде 65% жиі деп жауап берген, яғни бұл мектептің мықты жағы болып тұр. Ал “Мұғалімдер өзінің сыныптағы тәжірибесіне уақыт арнайды” мәселесіне 15% сирек деп жауап берген. Мұның себебі уақытты тиімді басқармауында. Ал оқушылардан алынған сауалнама қорытындысы бойынша “Сіз мұғаліммен ұдайы қарым-қатынас жасайсыз”, “Оқушылар бәсекеге қабілетті”, “Сізді өз бетіңізше жұмыс істеуге ынталандырады”, “Мен отырған топ маған көмектеседі” мәселелеріне “жоқ” деп жауап береген. Бұдан туындаған мәселе: оқушыларда қарым-қатынас, сыни ойлау, креативтілік, коллаборация (ынтымақтастық) жоқтығы. Осы аталған мәселелерді шешетін мүмкіндік бар. Ол - зерттеу сабағы. Зерттеу сабағы неден басталу керек? Әрине, зерттеу сұрағынан. Зерттеу сұрағы жоғарыдағы туындаған мәселе бойынша “Білім алушылардың бойында сыни ойлау, креативтілік, қарым-қатынас, ынтымақтастық дағдыларын дамытуға қалай ықпал етеміз?”

Мақсаты: Зерттеу сабақтарында өздігінен реттелетін оқуды ұйымдастыра отырып, білім алушылардың бойында сыни ойлау, креативтілік, қарым-қатынас, ынтымақтастық дағдыларын дамытуға ықпал ету.

Міндеттері:

1. Сенімге негізделген білім беру;
2. Ақпаратты түсініп оқу, іздеу, өңдеу, талдау құзыреттілігі;
3. Алған білімдері мен дағдыларын стандартты емес өмірлік жағдайларға пайдалана білу;
4. Өзіндік дамуға бағыттылық;
5. Коллаборация (ынтымақтастық) құру

Әдісі: Өздігінен реттелетін оқуды ұйымдастыру

Іске асыру мерзімі: 2022 ж қазан-2023ж мамыр

Оқушыларға көмек тәсілі ретінде біз сабақты зерттеуді таңдадық[2]. Зерттеу топтарының командалық жұмысы барынша тиімді болу үшін бір-бірімен еркін, ынтымақтастықта жұмыс істей алатын, гуманитарлық және жаратылыстану бағытындағы пәндер бойынша бірлескен топтар құрылды, яғни “Жаратылыстану-математика” шығармашылық тобы, “Бастауыш” шығармашылық тобы, “Тілдер” шығармашылық тобы құрылды. Сабақты зерттеу үдерісін іске асыру жоспары жасалды. Жоспарға сәйкес, “Жаратылыстану-математика” шығармашылық тобында 7-сыныпта биология пәніне зерттеу сабақтары циклі жүргізілді.

Зерттеу сабағын жоспарлау бойынша шығармашылық топтың бірінші кезедесуінде сабақ жүргізетін мұғалімнің ҚМЖ ның түпнұсқасы талданды, өзгерістер енгізіліп, ұсыныстар айтылды. Оқушыларға өз бетінше орындай алмайтын тапсырманы орындауға мүмкіндік беру, оқушыны тапсырманы өз бетінше орындауға мүмкіндік беретін құзыреттілікке жеткізуді мақсат ету, көпіршелер тәжірибесін қолдану нәтижесінде оқушылардың өзіндік құзыреттіліктің жоғары деңгейіне қол жеткізуіне жағдай тудыру (Мерсер, Фишер)[3] басты фокус болды. Бақылауға алынатын (A,B,C деңгейлі) оқушылар белгіленді, бақылайтын мұғалімдер анықталды.

Зерттеу сабағын өткізу. Сабақты өткізу барысында білім алушыларға тапсырмаларды өздігінен орындауға уақыт берілді, ресурстар берілді, мұғалім тек бағыттаушы ролінде жұмыс жасап, қолдау көрсетіп отырды.

Сабақты зерттеуден кейінгі талқылау[4]

	Мұғалім	Оқушылар
Жағымды тұстары	Функционалдық сауаттылыққа арналған тапсрымалар әзірлеу, академиялық тілді дамытуға арналған термин сөздермен жұмыс	Сыни ойлау, ақпаратты түсініп оқу, талдау, жинақтау, теорияны практикаға ұштастыру, ынтымақтастық атмосфера сабақтың өң бойында сақталды.
Нені жақсарту	Зертханалық жұмысты	Өзін-өзі реттеуін

керек?	оқушылардың өздігінен орындауына жағдай туғызу	

Сабақ қорытындысы бойынша талқылаулар жазу [5]

	Бақылаудағы А оқушы	Бақылаудағы В оқушы	Бақылаудағы С оқушы
Оқушының әрқайсысы қандай прогреске қол жеткізді? Ол жеткілікті болды ма?	Үй тапсырмасын тексеруде толық жауап бере алмады. Мәтінді түсініп, зерделеп оқыды. Зертханалық жұмыста қорытынды жаза алды. Рефлексия жасады.	Үй тапсырмасына толық жауап берді. Мәтінді түсініп, зерделеп оқыды, тапсырманы орындады. Зертханалық жұмыста қорытынды жаза алмады.	Үй тапсырмасына толық жауап бере алмады. Жаңа сабақта белсенділігі төмен болды. Зертханалық жұмыста қызығушылық танытқанымен, қорытынды жаза алмады.
Енгізіліп жатқан әдіс қалай көмектесті?	Тапсырманы өз бетінше жұмыс жасауға икемделе бастады.	Тапсырманы өз бетінше орындауға ынталанды.	Қолдауды қажет етеді
Әр оқушының нәтижесін жақсарту үшін келесі жолы әдістеменің қандай аспектілерін түзетілуі керек?	Көпіршелер тәжірибесін қолдану нәтижесінде оқушылардың өзіндік құзыреттілікке қол жеткізуіне жағдай туғызу.	Білім алушының дағдылары жақсарған сайын қолдауды бірте-бірте азайту	ЖАДА

Зертттеу циклін жргізудің 2-ші сабағында алдыңғы сабақтың талқылауында анықталған жақсартуды қажет ететін аспектілерді ескере отырып, сабақ жоспары құрылды. Сабақта мұғалім тек бағыттаушы рөлінде болды. Сабақтың барлық кезеңдерінде оқушылардың белсенді қатысуына, сабақ мақсатына білім алушылардың өзі шығуына және мақсатқа жету үшін мәтінді өздігінен меңгеруге, жетелеуші ашық және жабық сұрақтарды мұқият тыңдауға, зертханалық жұмысты өз түсініктерін қолданып орындауға және рефлексия жасауларына басымдық берілді. Зертханалық жұмысты орындауда А және В деңгейлі оқушылар өзінің сабақты меңгергендіктерін көрсете алды. Бірақ С деңгейіндегі оқушыда ынта әлі байқалмады. Бұл команданы қатты толғандырды. Сондықтан, келесі 3-ші зерттеу сабағында оқушылардың (А,В,С деңгейлі) мүмкіндіктеріне сай тапсырмалар сараланып берілді. С деңгейлі білім алушыға “мұғалім - оқушы”, “оқушы-оқушы” негізінде көп қолдау көрсетілді. Орындаған әр сәтті әрекеті үшін мадақтау айтылды. Кейін бірте-бірте оқушылар және мұғалім тарапынан көрсетілетін түсіндірмелер азайтылды. Қазіргі күні С деңгейлі оқушы үй тапсырмасына тыңғылықты дайындалып келеді, жазбаша жұмыстардың барлығын өз бетінше орындайды. Жаңа сабақтарда мәтінді түсініп оқуға деген жауапкершілігі артты. Оқушы өз оқуына рефлексия жасай алады және сабақтың барлық кезеңінде белсенділік танытуға ынталанып жүр.

Осылай әр сабақта жаңа тақырыпты меңгеруге мұғалім тарапынан берілетін көмек азайтылды. Нәтижесінде оқушылардың өздігінен реттелуі мен оқуы арта түсті. Осындай оқу алаңы білім алушылардың метатанымдық қабілетін дамыта алатынын бақылай алдық.

Бірлескен командалық жұмыс және үздіксіз бақылау мен талдау, сапалы зерттеу жүргізу, кәсіби ізденіс, ортақ мақсатқа жұмылу нәтижесінде алға қойған мақсатымыз

жемісін бере бастады. Сабақта мұғалім тарапынан көрсетілетін қолдау бірте - бірте азайтылып, оқу үдерісін дамыту арқылы оқу тәуелсіз сипат алды, өздігінен реттелетін оқудың элементтері айқын көріне бастады. Оқушылардың өзін - өзі реттеу, мақсаттар мен тапсырмаларды білу, түсіну және бағалау, рефлексия жасау, жауапкершілік, ақпаратпен жұмыс жасау, топта бірлесіп өнімді жұмыс ұсыну дағдылары арта түскен.

Түйіндеме: оқушы оқу үдерісіне белсенді қатысқанда ғана материалды терең меңгереді[3]. Қарқынды дамып жатқан өмір жағдайында үздіксіз білім алу қажеттігі бізден тәуелсіз оқи білу қабілетін талап етеді. Сондықтан жаңа кезеңдерден өтуіне қарай басқа адамдарға тәуелділігін қысқарта алған оқушылар ең нәтижелі оқушы болады[3]. Өз бетінше жұмыс істеу және даму ниетін авторлар метатанудың маңызды аспектісі ретінде таниды(Шанк пен Циммерман(1994))[3].

Алаштың аймаңдай тұлғасы, қазақ қара сөзінің құлжасы

Ж. Аймауытұлы 1929 жылы жазған “ Комплекспен оқыту жолдары” атты еңбегінде “ Балалардың білгені, тапқан-таянғаны өмірге жанасып, жарыққа шығып отырып, барлық жұмысты балалардың белсене, құлшына өздері істеуі шарт. Өзі еңбектеніп, өзі бейнеттеніп тапқан білім берік болады. Өмірінше ұмытпайды”,- деп көрсеткен екен.

Демек, бірлесе әрекеттеніп, нәтижеге бағыттай, мақсатты түрде құрылған әр сабақ білім алушыларға “XXI ғасыр дағдысы” деп жиі айтылып жүрген кең ауқымды құзыреттілікке жол ашады.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. ”Жаһандық құзыреттілік” курсының тұжырымдамалық негіздері
2. “Көшбасшылық және шағынжинақты мектепті басқару” шағынжинақты мектеп басшыларының біліктілігін арттыру курсының білім беру бағдарламасы. Нұр-сұлтан 2019
3. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық, 2016ж
4. Сабақты зерттеуді қалай сапалы жүргізуге болады?Астана-2016
5. Lesson Study: нұсқаулық Пит Дадли

АУТИЗМ СПЕКТРІ БҰЗЫЛҒАН БАСТАУЫШ МЕКТЕП ЖАСЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ СЕНСОРЛЫҚ-МОТОРЛЫҚ ФУНКЦИЯЛАРЫН ДАМЫТУҒА ЖӘНЕ ЖЕТІЛДІРУГЕ БАҒЫТТАЛҒАН СЕНСОРЛЫҚ ОЙЫНДАРДЫ ҚОЛДАНУ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СЕНСОРНЫХ ИГР, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СЕНСОМОТОРНЫХ ФУНКЦИЙ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С РАССТРОЙСТВАМИ АУТИСТИЧЕСКОГО СПЕКТРА
THE USE OF SENSORY GAMES AIMED AT THE DEVELOPMENT AND IMPROVEMENT OF SENSORIMOTOR FUNCTIONS IN PRIMARY SCHOOL CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDERS

А.А.Манатов
КГУ «Общеобразовательная школа им. Н.Крупской г.Державинск отдела образования по Жаркаинскому району»
e-mail: man-asl@mail.ru

Аннотация: сенсорлық-моторлық функциялар балалардың өмірлік жағдайларға бейімделуге қажетті дағдыларын қалыптастырады. Сенсорлық-моторлық функцияларды дамыту аутизм спектрі бұзылған балалардың жалпы психикалық дамуы үшін керек.

Аннотация: определяется тем, что сенсомоторные функции формируют необходимые важные для жизни навыки у детей. Развитие сенсомоторных функций необходимо для общего психического развития ребенкам с расстройствами аутистического спектра.

Abstract: It is determined by the fact that sensorimotor functions form the necessary life-important skills in children. The development of sensorimotor functions is necessary for the overall mental development of children with autism spectrum disorders.
Тірек сөздер: сенсорлық-моторлық даму, аутизм, аутизм спектрінің бұзылысы, сенсорлық ойындар, бастауыш мектеп жасы.
Ключевые слова: сенсомоторное развитие, аутизм, расстройства аутистического спектра, сенсорные игры, младший школьный возраст.
Keywords: sensorimotor development, autism, autism spectrum disorders, sensory games, primary school age.

Термин «аутизм» (от греческого «autos» - сам) был введен известным швейцарским психиатром Е. Блейлером (E.Bleuler) в начале XX века.Изначально под аутизмом понималось отгороженность от мира, уход в себя [1].

Позднее, в 1943 г. американским клиницистом Л. Каннером (L.Kanner) был выделен «синдром раннего детского аутизма» как особый клинический синдром с типичным нарушением психического развития. Наиболее характерными чертами данного синдрома являются: аутизм как таковой, стереотипность в поведении, особая характерная задержка и нарушение развития речи, раннее проявление указанных расстройств [2]. Выделенные Л. Каннером критерии долгое время являлись основой для понимания аутизма и его диагностики.

Сходное состояние было описано австрийским педиатром Г. Аспергером (H. Asperger) в 1944 г. Г. Аспергер квалифицировал описанные им проявления как «аутистическую психопатию».

Вопросами определения аутизма в зарубежной психиатрии занимались С.С. Мнухин, В.М. Башина, В.П. Осипов, В.Е. Каган, В.В. Ковалев и др.

Среди работ психологов и педагогов наибольшее распространение получили труды В.В. Лебединского, К.С. Лебединской, М.К. Бардышевской, О.С. Никольской, Е.Р. Баенской, М.М. Либлинг.

По мнению С.С. Мнухина, клинические проявления аутизма связаны с поражением определенных структур головного мозга. Представители московской школы (В.М. Башина, М.С. Вроно, К.С. Лебединская) рассматривали аутизм как явление шизофренного круга. Благодаря работам К.С. Лебединской, В.В. Лебединского детский аутизм стал рассматриваться как нарушение психического развития, в структуре которого особое место занимают эмоциональные нарушения [3].

Несмотря на неоценимый вклад ученых в разработку данной проблемы, явление аутизма до сих пор недостаточно изучено, нет единого мнения о причинах возникновения аутистических расстройств и данное направление является актуальным.

На сегодняшний момент, все большее распространение получает термин «расстройства аутистического спектра», под которым принято понимать триаду симптомов: нарушения в сфере социального взаимодействия, нарушения коммуникации (способности к общению), а также стереотипность поведения. Учеными признается первазивный характернарушений при расстройствах аутистического спектра.

Для детей с аутизмом характерны нарушения социального развития, особые нарушения речевого развития (эхолалии, мутизм, отсутствие речи от первого лица и др.), гипер- или гипосензитивность к сенсорным стимулам, своеобразное развитие мышления и другие особенности. Учеными подчеркивается характерная для аутизма неравномерность и парциальность. Специфика нарушений при аутизме определяет особые образовательные потребности данной категории детей, заключающиеся в особой организации пространства, в постепенном введении в новую ситуацию, в пошаговом предъявления новой информации и т.д. Вследствие этого возникает необходимость специального психолого-педагогического сопровождения детей, имеющих расстройства аутистического спектра, предусматривающего создание специальных условий для их обучения и воспитания, своевременность оказания им коррекционной помощи.

Развитие и совершенствование сенсомоторных функций у детей младшего школьного возраста является главным стимулом развития центральной нервной системы, всех психических процессов.

Современная система образования и воспитания детей, требует изменения требований к содержанию и характеру начального образования. Это определяет необходимость совершенствования развития ребенка

Важной особенностью в процессе психолого-педагогического сопровождения в начальной школе является факт, что младший школьный возраст является сензитивным для формирования мотивов учения, развития устойчивых познавательных потребностей и интересов, что требует определённой готовности. Одним из показателей интеллектуальной готовности к школьному обучению является уровень сформированности сенсомоторных функций. Дети младшего школьного возраста с расстройствами аутистического спектра испытывают такие трудности в обучении как: сложности в логическом рассуждении, недостаточно развиты память, внимание, связная речь, также педагоги замечают, что возникают трудности в овладении навыками письма. Сенсомоторные действия у детей младшего школьного возраста нужно и необходимо развивать.

Определение «игра» подразумевает под собой методприёма и усовершенствования навыков людьми.

Игровая деятельность – это активность, направленная на осуществление правил и условий игры и игровых заданий. Важность игры заключается в следующем:

-благодаря игре реализуются условия для формированияинтеллекта;

-формируется способность ребёнка образовывать системы обобщённых типичных образов и явлений, мысленно преобразовывать их.

Сенсорные игры – это вид деятельности, при которой ребёнок учится воспринимать этот мир путём расширения сенсорных ощущений (координация, перцепция, зрение, обоняние, вкусовые ощущения), направленная на адаптацию к условиям окружающей ребёнка среды. Игры базируются на широком спектре разнообразия ощущений: дифференциация цветовых ощущений, сочетается с ощущением себя в пространстве, что лежит в основе формирования кинетического праксиса. В зрительной модальности используются глазодвигательные и цветодифференциальные игры (обучающийся концентрирует своё внимание на предмете определённого цвета, обозначая его характеристики), что влияет на уровень произвольного внимания; слуховой модальности (дифференциация природных шумов, музыкальных инструментов, формирования темпо- ритмических паттернов), что влияет на развитие речи; обонятельная модальность характеризуется играми на различение бытовых запахов, что в последствии влияет на развитие уровня памяти. Осуществление таких игр можно реализовывать в знакомых для ребёнка условиях, а их вариативность безгранична. С помощью такого типа игр в доступной для ребенка с расстройствами аутистического спектра можно развить все сенсорные сферы, которые будут являться базисом для формирования высших психических функций. Данный способ является экологичным для клинической картины ребенка с РАС [4].

Далее опишем сенсорные игры, которые можно использовать для психолого-педагогического сопровождения.

Вариантивность сенсорных игр:

-сенсорные игры, направленные на слуховое восприятие, обонятельных ощущений (трубочки-гармошки, различные вкусовые банки: запах корицы, мяты, лаванды, кофе);

-сенсорные игры, направленные на развитие тактильных ощущение (различные терапевтические мячи, шнуровки, игры в сухом бассейне, например поиск предметов);

-сенсорные игры, направленные на вкусовые ощущения и цветовосприятие (находим и пробуем, сравниваем различные по вкусу продукты, нахождение предметов по

определённому цвету).

На базе общеобразовательной школы имени Надежды Крупской г.Державинск отдела образования по Жаркаинскому району (Республика Казахстан) функционирует ресурсный кабинет поддержки инклюзивного образования для проведения коррекционно-развивающих занятий. Благодаря такому помещению занятия для формирования сенсомоторных навыков у детей младшего школьного возраста с расстройствами аутистического спектра проходили успешно.

Работая третий год в сельской школе мне, как молодому педагогу приходится сталкиваться с таким направлением в своей практической деятельности. Мною изучены зарубежные опыты и работы в области аутистического спектра и делюсь своим опытом на областных и республиканских площадках.

Также, мною разработана коррекционно-развивающая программа, которая направлена на решение актуальной задачи, так как у детей младшего школьного возраста с расстройствами аутистического спектра наблюдается задержанное и нарушенное развитие сенсомоторных функций. Это проявляется в том, что у детей младшего школьного возраста с расстройствами аутистического спектра наблюдается следующие особенности в развитии: задержка в становлении моторных функций, повышенный (пониженный) тонус в мышцах, неловкость движений, несогласованность функций обеих рук, затруднения в действиях с мелкими предметами, синкинезии и так далее.

Нарушения сенсомоторных функций приводят к тому, что у ребенка младшего школьного возраста с расстройствами аутистического спектра затруднен процесс освоения навыков изобразительной и трудовой деятельности, выполнения физических упражнений, освоения навыка письма. В дальнейшем это может оказать влияние на социализацию ребенка с расстройствами аутистического спектра и его возможность самостоятельной жизни в современном обществе.

Программа предназначена для проведения коррекционно – развивающей работы с детьми в возрасте 7–9 лет, имеющие расстройства аутистического спектра.

Программа состоит из следующих разделов:

- Развитие моторных навыков, слухового восприятия,обонятельных ощущений.
- Формирование зрительного восприятия, вкусовых ощущений. эмоциональное восприятие.
- Формирование и развитие целенаправленных функций, избирательности, освоение отдельных операций.
- развитие моторной сферы, вкусовых ощущений; представлений о величине предметов.
- развитие моторных навыков; развитие слуха и цветовосприятия.
- развитие моторной сферы; развитие слуха и тактильных ощущений.

В ходе апробации было проведено 68 коррекционно-развивающих занятий. Для получения более эффективного результата коррекционно-развивающие занятия проводились в индивидуальной и групповой форме.

Все занятия, предусмотренные составленной программой, проводились два раза в неделю, в первую половину дня. Иногда ученик сталкивался с небольшими трудностями: не сразу понимал инструкцию к выполнению, отвлекался от выполнения задания, расстраивался, когда что-нибудь не получалось.

В течение апробации программы были использованы следующие формы работы: упражнения, игры, Упражнения реализовывались в игровой форме, потому что для детей младшего школьного возраста срасстройствами аутистического спектра необходимо яркое оформление в формировании сенсомоторных функций.

Таким образом, можно сделать вывод, что формирование сенсомоторных функций необходимо для интеллектуального становления детей с расстройствами аутистического спектра младшего школьного возраста. При не усвоении базовых сенсомоторных

функций можно столкнуться с трудностями в обучении и развитии, так как онтогенетически сенсомоторные функции являются базой для формирования высших психических функций.

ЛИТЕРАТУРА:

1.Пичугина Ю. А., Сумароков А. А., Салмина А. Б. Клиническая характеристика детей с заболеваниями аутистического спектра // Сибирское медицинское обозрение. 2009. № 6. С. 74-79.
2.Фесенко Ю. А., Шигашов Д. Ю. Ранний детский аутизм: медикосоиальная проблема // Здоровье – основа человеческого потенциала: проблемы и пути их решения. 2013. № 1. С. 271-273.
3.Тиганов А. С., Башина В. М. Современные подходы к пониманию аутизма в детстве // Журнал неврологии и психиатрии. 2005. Т. 8. С. 4-13.
4. Богдашина О. Роль различий сенсорного восприятия в аутизме: краткий обзор научных исследований прошлых лет и современности // Вестник КГПУ им. В. П. Астафьева. 2013. № 4 (26). С.14-22.
5.Метиева Л. А., Удалова Э. Я. Сенсорное воспитание детей с отклонениями в развитии. М., 2008. 215 с.
6. Серебряков Н. В. Коррекционно-развивающая работа с детьми раннего и младшего дошкольного. СПб., 2005. 310 с.
7. Соколов Н. В. Особенности психомоторного развития у детей с ранним детским аутизмом // Смоленский медицинский альманах. 2015. № 1. С. 109-109.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ

Кургунбаева Зауре Тургуновна
«Парасат» мектеп-лицейі КММ, Бескөл

Аннотация: аталмыш мақалада бастауыш сынып оқушыларының білім сапасын арттыруда заманауи технологиялар арқылы оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту мәселелері қарастырылған
Аннотация: В данной статье рассказывается об одной из современных технологий, которую используют учителя начальных классов на уроке с использованием в практике технологий критического мышления и средств ИКТ. Эти современные технологии положительно влияют на качество обучения и мотивацию учащихся в новых условиях системы обновленного образования.
Annotation: This article describes one of the modern technologies used by primary school teachers in the classroom with the use of critical thinking technologies and ICT tools in practice. These modern technologies have a positive impact on the quality of education and motivation of students in the new conditions of the updated education system.
Кілт сөздер: Цифрлық сауаттылық , технология, сын тұрғысынан ойлау,сындарлы оқыту,бастауыш сынып, тәжірибе

Бүгінгі жаңа ғасырдың жаңашыл шәкірттерін тәрбиелеуші мұғалімдер- сонау ұстаз деген есімнің ұлылығын дәлелдеп кеткен, ұлы ұстаздардың еңбегімен сусындаған, әмбебап жандар. Бүгінгі таңдағы ұстаздар қауымының жан-жақты дамыған, жеке тұлға қалыптастыруда атқарып жатқан еңбектері ұшан – теңіз.Жаңашыл ұстаз болмысы, біріншіден, мұғалім – үздіксіз ізденуші.Қазақстан Республикасының ұстаздарының негізгі мақсаты – қоғам дамуының қазіргі кезеңіне сай жастардың саналы ойлауын

қалыптастыру, шығармашыл, өз мамандығын дұрыс таңдаған, ой-өрісі жоғары жеке тұлға дайындау.Ұстаздың тағы бір ерекше қасиетінің бірі – жетелеуші, алға ұмтылдырушы. «Мұғалім өз ісіне деген сүйіспеншілікті оқушыға деген сүйіспеншілікпен ұштастыра алғанда ғана шын мәніндегі мұғалім болмақ. Егер мұғалім өз ісін ұната білсе, ол жақсы мұғалім болады.»- деген еді Л.Н.Толстой.

Білім мен тәрбиенің алғашқы баспалдағы- бастауыш мектеп. Бүгінгі жас ұрпаққа жан-жақты білім беру, тәрбиелеу әрбір ұстаздың басты міндеті. Білім негізі бастауышта қаланатын болғандықтан, оқушының сөйлеу мәдениетін, оқуға деген құштарлығын ояту,шығармашылығын дамыту мақсатында күнделікті сабағымды жан жақты, түрлі әдістемелік, баспасөз материалдарын,ғылыми әдебиеттерді пайдаланып, оқытудың заманауи технологияларын енгізе отырып өткіземін. Оқушылардың ой- қиялын дамытуға, өз ойын еркін айтуға, сөздік қорын молайтуға, өз ойына қорытынды жасап, жүйелі сөйлеуін үйлестіруге және де оқушыларды ізденімпаздыққа, мемлекеттік тілді игеруге, сауатты оқу мен жазуға төселдіруге баулу. Заманауи тәрбие технологиясы – тәрбие мақсаттарына қол жеткізуге мүмкіндік беретін оқыту формаларының, әдістерінің, жолдарының, тәсілдерінің және тәрбие құралдарының жиынтығы. Бұл дамыту, оқыту және тәрбие процестеріне ықпал ететін тәсілдердің бірі

-Әр оқушыны ынталандыру, көкірегіне сенім ұялата білу

-Әрбір оқушының жеке- дара ерекшелігін ескеру

-Оқушылардың қабілеттері мен шығармашылықтарын қалыптастыру

-Оқушылардың тілін дамытып, сөздік қорын молайту

-Берілген тапсырманың тәрбиелік мәніне, ол тапсырманың түсінікті болуын қадағалау.

Мен өз тәжірибемде оқытудың Кембридж тәсілінің теориялық негіздерін бас шылыққа аламын. Бұл бағдарламаның басым бөлігі түрлі тәсілдер қарастырлығанына қарамастан сындарлы оқыту теориясы негіздерін қамтыған. Сындарлы оқытудың мақсаты оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамытып, алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайда пайдалана білуін қамтамасыз ету.Бұл бағдарлама жеті модульді қамтиды.Соның ішінде өз тәжірибемде диалогтік оқытуға басымдық таныттым.Себебі өмірде ең керекті білім қоғамда қарым қатынас құра білу,басқа адамдармен тіл табыса білу. [www.nis.edu.kz] Сабақтарымда тиімді әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы оқушылардың сабаққа деген ынтасы, назары және пәнге деген қызығушылығы арта түсетініні өз тәжірибемде байқап жүрмін. Айтарлықтай деңгейлік курстар, тәжірибе алмасу шаралардың пайдасы өте зор. Көптеген мәліметтерді әріптестермен тәжірибе алмаса жүріп, онлайн ашық сабақтарды көріп,өз білімімді жетілдіре аламын.Әр сабаққа тақырыпқа байланысты және дайын дүниені емес өздігінен, жұппен, топпен шешетін мәселелерді бере отыра және мұғалім ретінде тек бағыттаушы, жандандырушы ретінде жүріп, оқушыларды ойлануға, шешім қабылдауына мүмкіндік туғызамын.

Сабақтарымда оқушыларды өздігінен білім алуға, шешім қабылдауға қабілетті ынталы , қызығушылығы жоғары , өзіне сенімді, жауапкершілігі жоғары, өзінің және өзгенің іс-әрекетіне талдау жасай алатын жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған жұмыстар жүргіземін.

Оқу-тәрбие үрдісіне жаңа технология әдіс-тәсілдерді енгізу оқушылардың білімге деген қызығушылығын, талпынысын арттырып өз бетімен ізденуге шығармашылық еңбек етуге жол салады. Пәндерді оқытуда тиімді әдіс -тәсілдерді пайдалана отырып, сабақты қызғылықты да тартымды өткізу мұғалімнің шеберлігіне байланысты екені баршамызға мәлім. Сабақ жоспарын құру барысында оқушылардың жасерекшелігіне басты назар аударамын. Мысалы: «Өрмекші», «Қораптағы сұрақ», «Тез ойла,сөз ойла», «Детектив», «Жүгіру диктанты» әдістәсілдерін қолдану барысында оқушылардың сабаққа деген қызығушылығы артады.Сондай-ақ іс- тәжірибемде сабақ барысында кеңінен қолданатын тиімді әдістің бірі, ол «Ішкі және сыртқы шеңбер» әдісі уақыт үнемдеуге өте тиімді.Үй тапсырмасын тексеруде 4-5 минут уақыт жұмсауға болады.Менің пікірімше сабақтың

тиімділігі: оқушы шығармашылық деңгейге мұғалім арқылы емес, өз әрекеті арқылы жетеді.Жаңа әдіс тәсілдердің ұтымдылығы осында. Технологияны пайдалану шығармашылық тұлға қалыптастыруға алып келеді. Біз сабақтың басында мақсат қойғанда да осындай нәтиже күткен едік.

Оқушылардың шығармашылық ,ізденіс, ойлау қабілеттерін дамыту үшін көбінесе «Венн диаграммасы», «Кубизм», «Еркін жазу», «Синквейн»тағы басқа стратегиялар қолданамын.Аталған әдіс- тәсілдердер бойынша тапсырмалар баланың жас ерекшеліктерін ескере отырып, ауыр жеңілділігіне қарай бөліп қоямын. Сабақтарда түрлі тәсілдерді пайдалана отыра сабақтың басында «Ширату жаттығуы» өте тиімді. Сұрақ қоя отыра нені білетінін неге көңіл бөлу керек екенін білуге мүмкіндік туғызады.

Топтарға бөлуді түрлендіру арқылы мен шәкірттерімнің бұл жұмысқа оң көзқарас танытуларына жағдай жасадым. Топтық жұмыс кезінде байқағаным, әр сабақта оқушылар оқу үрдісінің барлық аспектілеріне белсенді қатысу керек және олар өздерінің болжамдары мен сұрақтарын құрастырады, бір – біріне кеңес береді, өз алдына мақсат қояды, алынған нәтижелерді қадағалайды, идеяларын жүзеге асыру үшін эксперимент жасайды және қателер – оқудың ажырамас бөлігі екенін түсіне отырып, тәуекелге баратынына көзім жетті.

3 сыныпта әдебиеттік оқу пәнінен өткізілген «Наурыз» мерекесі тақырыбында өткізген сабағыма тоқталсам,сабақтың басында оқушыларды «Ишара» әдісі арқылы оқушылар шеңбер болып тұрады.

Бұл әдіс сабақтың тақырыбын ашуға өте тиімді. Сын тұрғысынан ойлау әдісі арқылы оқушылардың ойлау қабілеттрі дамиды.

Мен сабақта түрлі әдістерді қолдана отырып,сабағымда оқушылардың өз бетімен жұмыстануына,ойлануына мүмкіндік жасаймын.Практикалық білімнің маңыздылығын ашатын әртүрлі интерактивті және топтық жұмыс түрлерін ұйымдастырамын,оқыту әдістерін өзгерту,үнемі іздене отырып,жаңалықтарды біртіндеп жұмыс жүйеме енгізіп отырамын.Жұптық,топтық талқылау барысында ұйымдаструшылыққа үйренді,бірін бірі түзетеді,оқытады. Сыныпта белсенді ашылып, өз ойын білдіре қоймайтын білек сыбанып,қызу жұмысқа кіріскенде шыныменде өз жұмысыма сырттай қуанатын кездерім де болды.Сонымен қатар әр түрлі байқауларға белсене қатысып жүлделі орындар алуда.

Менің ойымша,өзімнің тәжірибе кезінде келелі мәселем бойынша жүз пайыз болмаса да,қандайда бір дұрыс бағытты қолданып жүрмін деп ойлаймын.Оның нәтижесі оқушыларымның көптеген байқауларға жарыстарға қатысып,жүлделі орындарға ие болып

жүргендері.Кейбір оқушыларым мұғалім мамандығын,дәрігер мамандығын таңдап,оқу орындарында оқып жүр. Сондықтан да сабақты тек түсіндіріп қана қоймай,сабақты түрлендіріп өткізсе,жоғары нәтижеге жетіп,нұр үстіне нұр жауары сөзсіз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. [Бұзаубақова Қ.Ж. Жаңа педагогикалық технология. – Тараз, 2003]
2. [Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – Алматы: Білім, 2008 3.Қ. Өстеміров, А.Айтбаева, Қазіргі білім беру технологиялары, Алматы, 2006ж].
3. 3.[Педагогика жаршысы №4 2010 ж.]

«НЕЙРОИГРЫ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ МЕЖПОЛУШАРНЫХ СВЯЗЕЙ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА»

Е. В. Карташова
kartashovalena69@mail.ru
КГКП «Ясли-сад №85 города Павлодара»

Аннотация: Нейроигры – это различные телесно-ориентированные упражнения, которые позволяют через тело воздействовать на мозговые структуры. К авторам, активно разрабатывающим вопросы применения нейроигр и упражнений в коррекцию нарушения речи, можно отнести В.М. Бехтерева, А.Н. Леонтьева, А.Г. Лурия, Н.С. Лейтеса. В работах данных ученых отмечена взаимосвязь манипуляций рук и движений с высшей нервной деятельностью и развитием речи. Согласно научным доказательствам Л.С. Выготского, А.Р. Лурия мозжечок отвечает не только за координацию движений, регуляцию равновесия и мышечного тонуса, но и принимает участие в интеллектуально-речевом, эмоциональном развитии ребенка (Л.С. Выготский, А.Р. Лурия).

Межполушарное взаимодействие – это особый механизм объединения левого и правого полушария в единую интегративную, целостно работающую систему. Развитие межполушарных связей построено на упражнениях и играх, в ходе которых задействованы оба полушария мозга. Одним из вариантов межполушарного взаимодействия является работа двумя руками одновременно, в процессе чего активизируются оба полушария, и формируется сразу несколько навыков: согласованность движений рук и согласованность движений глаз. А если мы параллельно отрабатываем и правильное произношение звука – то еще и согласованность языка.

Основоположник отечественной нейропсихологии Александр Романович Лурия отмечал, что высшие психические функции возникают на основе относительно элементарных моторных и сенсорных процессов

Новизна нейроупражнений состоит в подборе и систематизации нейроигр по формированию фонетической стороны речи дошкольников с общим недоразвитием речи средствами игры. Характеристика условий, в которых возможно применение опыта Система работы может быть использована учителями-логопедами в коррекционной работе для успешного формирования фонетической стороны речи у детей общим недоразвитием речи (II-III уровень речевого развития), с фонетико-фонематическим недоразвитием речи, в группах компенсирующей направленности, на логопунктах, в процессе организации индивидуальной, подгрупповой и групповой коррекционно-развивающей деятельности. Нейроигры могут быть использованы воспитателями групп компенсирующей направленности: - во время проведения логопедического часа; - в режимных моментах; - в играх на свежем воздухе; - как физминутка во время занятий. Так

же нейроигры могут применять родители детей с тяжелыми нарушениями речи в совместных играх с детьми в домашних условиях.

Ключевые слова: Нейроигры, межполушарное взаимодействие, нейрогимнастика, кинезиология, гимнастика для мозга, использование нейрогимнастики при речевом развитие, кинестетика, тяжелые нарушения речи (ТНР), нейропсихология.

Актуальность:

Актуальность данной темы, в том, что на сегодняшний день все чаще и чаще встречаются дети с нарушениями в общении, с повышенной застенчивостью, гиподинамией, тревожностью, нарушение координации движений, гиперактивностью, нарушениями речи, и развитие детей в целом.

Использование нейрогимнастики в дошкольном возрасте очень актуально, так как в последние годы значительно увеличилось количество детей с нарушениями речи. Причина этих расстройств – нарушение в работе головного мозга, поэтому в период от 3до 7 лет, когда кора больших полушарий головного мозга ещё окончательно не сформирована, важно уделить внимание развитию познавательных процессов и двигательной деятельности.

Нейрогимнастика – это телесно-ориентированных комплекс, который относится к кинезиологическим упражнениям позволяющих через тело воздействовать на мозговые структуры.

Основоположником гимнастики для мозга считается Пол Э. Деннисон.

В начале 1980-х годов д-р Пол Э. Деннисон и его жена и соавтор, Гейл Э. Деннисон, создали образовательную кинезиологию (Edu-K) – расширенное обучение через движение [Маньшина 2018].

Нейрогимнастика является образовательной кинезиологией. Она дает возможность решить массу конкретных задач:

- стимулирует память, мыслительную деятельность;
- помогает получить энергию, необходимую для обучения;
- снижает утомляемость;
- улучшает моторику, как мелкую, так и крупную;
- повышает продуктивную работоспособность;
- формирует уверенность в себе при публичных выступлениях;
- развивает творческие способности;
- развивает речь.

Прежде чем перейти непосредственно к упражнениям я изучила литературу и опыт работы других педагогов. Следующие моменты были наиболее значимы и интересны для дальнейшей работы:

-левое полушарие мозга отвечает за управление правой половиной тела, а правое полушарие мозга - левой, то есть, когда мы действуем правой рукой, активизируем левое полушарие, а когда двигаем левой рукой, то активизируем правое полушарие. То же самое касается глаз, ног и т. д.

- левое полушарие отвечает за абстрактно-логическое мышление, а правое за пространственно-образное мышление.

То есть главной идей нейрогимнастики это направленность работы от движения к мышлению. Двигательное и физическое и развитие ребенка идет параллельно с умственным и психическим развитием. На каждой ступени сенсомоторного развития происходит скачек в развитии мозга. В движении ребенок получает информацию об окружающем мире через органы чувств, получает жизненный опыт, что дает толчок в развитии внимания, памяти,

Многими учеными доказано, что уровень развития речи находится в прямой зависимости от степени развитости тонких движений пальцев рук. Изучая деятельность детского мозга, психику детей вообще, ученые отмечают большое стимулирующее

значение функции руки, и заключают, что формирование речевых областей совершается под влиянием кинестетических импульсов от кончиков пальцев.

Следствие слабого развития общей моторики, и в частности руки, есть общая неготовность большинства современных детей к письму или проблем с

речевым развитием. С большой долей вероятности можно сказать, что если с

речью не все в порядке, это наверняка проблемы с моторикой.

Тонкая работа пальцами способствует развитию речи детей. Поэтому очень важно уже с самого раннего возраста развивать у ребёнка мелкую моторику.

Под термином мелкая моторика понимаются координированные движения мелких мышц пальцев и кистей рук. Известно, что на начальном этапе жизни именно мелкая моторика отражает то, как развивается малыш, свидетельствует о его интеллектуальных способностях. При выполнении мелких движений пальцами рук происходит давление на кончики пальцев, и активизация незрелых клеток головного мозга, отвечающих за формирование речи ребенка. Вот почему при выполнении разнообразных движений пальцами рук происходит развитие речи. От того, насколько ловко научится ребёнок управлять своими пальчиками в самом раннем возрасте, зависит его дальнейшее не только развитие речи, а и внимание, мышление, воображение,

зрительной и двигательной памяти.

Таким образом, ловкие, умелые пальчики – залог полноценного интеллектуального развития.

Определить эффективность использования нейрогимнастики и

кинезиологических упражнений при работе с детьми дошкольного возраста:

Сформировать комплексы нейрогимнастики и кинезиологических упражнений для коррекционной работы с детьми дошкольного возраста,

Внедрить комплексы нейрогимнастики и кинезиологических упражнений в коррекционную работу по развитию речи у детей.

Методы:

Изучение и анализ социально-педагогической и психолого-педагогической литературы; игры, наблюдения в ходе игровой деятельности; беседа, игровые методы, анализ результатов.

Особенности использования методов нейрогимнастики как средства развития речи и комплексного развития детей дошкольного возраста.

Родоначальником кинезиологии стал американский исследователь и остеопат Джордж Гудхард. Он впервые заметил, что одна и та же мышца может

иметь разную силу. Из этого наблюдения выросла наука, которая базируется на целостном подходе к человеку.

Эффективность нейропсихологического (психомоторного) подхода доказана наукой и практикой. Он является здоровье сберегающей и игровой технологией. Данный подход предполагает коррекцию нарушенных психических процессов (внимания, памяти, мышления, речи и др.), эмоционально-волевой сферы ребёнка через движение.

Научные исследования выявили, что определенные физические движения оказывают влияние на развитие интеллекта человека. На основании

полученных выводов возникла новая система - образовательная кинезиология, направленная на изучение связей ум-тело, и оптимизацию деятельности мозга через физические движения.

Метод образовательной кинезиологии (гимнастика мозга) применяется не только для коррекции развития детей с ОВЗ, но и для развития высших психических функций у нормально развивающихся детей, вплоть до одаренности.

С помощью специально подобранных упражнений организм координирует работу правого и левого полушарий и развивает взаимодействие тела и интеллекта. Каждое из упражнений нейрогимнастики способствует возбуждению определенного участка мозга и включает механизм объединения мысли и движения, также способствуют развитию

координации движений и психофизических функций. Под влиянием кинезиологических тренировок в организме происходят положительные структурные изменения. Сила, равновесие, подвижность, пластичность нервных процессов осуществляется на более высоком уровне. Совершенствуется регулирующая и координирующая роль нервной системы. Гимнастика мозга позволяет выявить скрытые способности человека и расширить границы возможности деятельности его мозга.

Упражнения проводятся систематически в спокойной, доброжелательной обстановке. Важно точное выполнение каждого упражнения, поэтому необходимо индивидуально обучить каждого ребёнка, начинать изучения нужно постепенно, затем усложнять, и увеличивается объем выполняемых заданий.

Регулярные занятия помогут улучшить ряд физических навыков, в частности выполнение симметричных и асимметричных движений, соблюдение равновесия, подвижность плечевого пояса, ловкость рук и кистей.

Дошкольники учатся сидеть прямо и не испытывать при этом дискомфорт, становятся более ловкими. Также такие тренировки позволяют усовершенствовать эмоциональные навыки, сделать ребенка менее подверженным стрессу и более общительным, научат его проявлять свои творческие способности в процессе игры, а затем – и в учебной деятельности.

Кроме того, гимнастика для мозга – это еще и способ предотвратить появление дислексии, то есть нарушения навыков чтения.

Понятийный словарь:

Кинезиология – наука о развитии головного мозга через движение. По исследованиям физиологов правое полушарие головного мозга – гуманитарное, образное, творческое – отвечает за тело, координацию движений, пространственное зрительное и кинестетическое восприятие.

Кинестетика - мировосприятие мира через рецепторы, расположенные на теле человека, по сути кинестетику можно назвать синонимом осязания, так же широко применяется термин – тактильное чувство.

Нейрогимнастика - это немедикаментозный вид помощи детям, имеющим различные неврологические заболевания и синдромы, такие как: ЗПР, СДВГ, РАС, алалия, дизартрия и другие.

Нейропсихология - междисциплинарное научное направление, лежащее на стыке психологии и нейронауки, нацелена на понимание связи структуры и функционирования головного мозга с психическими процессами и поведением живых существ.

Речевое развитие - широко используемое комплексное обозначение процессов, этапов и методик, связанных с овладением (как ребёнком, так и в широком смысле — человеком в течение жизни) средствами как устной, так и письменной речи (языка), характеризующими в свою очередь развитие его навыков коммуникации, вербального мышления и литературного творчества.

Тяжелые нарушения речи (ТНР) - это стойкие специфические отклонения формировании компонентов речевой системы (лексического и грамматического строя речи, фонематических процессов, звукопроизношения, просодической организации звукового потока, отмечающихся у детей при сохранном слухе и нормальном интеллекте.

Использование нейрогимнастики при речевом развитие дошкольников:

Три функциональных блока:

- Упражнения, которые поднимают тонус коры полушарий мозга (дыхательные упражнения, самомассаж).
- Упражнения, которые улучшают возможности приема и переработки информации (движения перекрестного характера, направленные на развитие мозолистого тела головного мозга).

➢ Упражнения, которые улучшают контроль и регулирование деятельности (ритмичное изменение положений руки).

Комплекс нейроупражнений:

Упражнение «Жаба». Руки положить на стол или на колени. Одна рука сжата в кулак, ладонь другой руки лежит на плоскости стола или на коленях. Задание: одновременно и целенаправленно изменять положения рук.

Упражнение «Кольцо». По очереди и как можно более быстро перебирать пальцами рук, соединяя их в кольцо с большим пальцем (последовательно: указательный, средний, безымянный и мизинец). Упражнение повторять в прямом порядке (от указательного пальца до мизинца) и в обратном (от мизинца до указательного).

Упражнение «Кошка». Подушечки пальцев левой руки прижаты к верхней части ладони. Пальцы правой руки выпрямлены, расставлены в стороны и напряжены. Следует по очереди изменять положения рук – выпускать и прятать «коготки»

Упражнение «Цепочка». По очереди и как можно быстрее перебирать пальцами рук, соединяя их в кольцо с большим пальцем (поочередно: указательный, средний, безымянный и мизинец). В «кольцо» попеременно пропускаем «кольца» из пальцев другой руки. Упражнение повторять в прямом порядке и в обратном.

Упражнение «Энергетическая зевота». Снимается напряжение с мышц лица, глаз, рта, шеи. Улучшаются функции голосовых связок, речь становится четче. Широко открыть рот и попытаться зевнуть, надавив при этом кончиками пальцев на натянутый сустав, соединяющий верхнюю и нижнюю челюсти.

Упражнение «Зеркальное рисование». Способствует синхронизации работы полушарий, восприятию информации, улучшает запоминание информации. Исходное положение: на доске или на чистом листке бумаги, взяв в обе руки по карандашу или фломастеру, одновременно рисовать зеркально-симметричные рисунки, буквы.

Упражнение «Путаница» Нужно положить правую ладонь на голову, левую — на живот. Затем поглаживайте по голове от макушки к лицу, а живот поглаживайте круговыми движениями.

Упражнение «Молоток-пила» (упражнение выполняется либо на столе, либо на коленях) Левой рукой как бы пилим пилой, правой в это же время «забиваем молотком гвозди».

Вывод: Подводя итог, следует отметить, что регулярное выполнение комплексов оказывает положительное влияние на коррекцию обучения, развитие интеллекта и улучшает состояние физического, психического, эмоционального здоровья и социальной адаптации детей, снижает утомляемость, повышает способность к произвольному контролю, что в свою очередь способствует коррекции недостатков развития дошкольников с задержкой речевого развития. Я заметила, что даже кратковременные занятия нейрогимнастикой положительно влияют на эмоциональное состояние ребенка. Регулярные тренинги помогают значительно улучшить состояние психических функций и мыслительных способностей, снизить утомляемость, улучшить мелкую и крупную моторику, укрепить вестибулярный аппарат, снять стресс и напряжение предотвратить нарушения связанные с восприятием пространства, что способствует профилактике комплексного развития детей. Оценив, какое положительное воздействие оказывает нейрогимнастика на развитие ребёнка, планирую и в дальнейшем применять в своей педагогической деятельности, в качестве коррекции недостатков речевого развития у детей.

ЛИТЕРАТУРА

1. [Актуальные проблемы **нейропсихологии детского возраста** : Учебное пособие / Под ред. Л. С. Цветковой. — М., 2019.]

2. [Волина В. В. Русский язык. (Серия «Учимся играя»). — Екатеринбург, 2016.] [ГавааЛувсан. Традиционные и современные аспекты восточной рефлексотерапии. — М., 2020.]
3. [Гоникман Э. И. Даосские лечебные жесты. — Минск, 2016.]
4. [Деннисон П., Деннисон Г. Гимнастика ума. — М., 2018.]
5. [Зуев Е. И. Волшебная сила растяжки. — М., 2019.]
6. [Игры — обучение, тренинг, досуг… / Под ред. В. В. Петрушинского. — М., 2020.]

МӘТІНДІ ТҮСІНІП ОҚУДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ ДАМЫТУ ӘДІСІ РЕТІНДЕ МУЛЬТФИЛЬМ ЖАСАУ
СОЗДАНИЕ МУЛЬТФИЛЬМА КАК ПРИЕМ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ СМЫСЛОВОГО ЧТЕНИЯ
CREATON OF A CARTOON AS A METHOD FOR FORMING AND DEVELOPING MEANINGFUL READING

Ботаева Динара Мухарамовна
КГУ «Буланбайская основная общеобразовательная школа», Иртышский район, Павлодар, e-mail: Dinarzik@mail.ru

Анотация: Бұл мақалада функциональды оқу сауаттылығын дамыту мәселелері қарастырылады. Оның қалыптасу әдістерінің бірі – семантикалық оқу. Біздің жұмысымызда мультфильмдер жасау арқылы семантикалық оқуды қалыптастыру әдісі зерттеу нысаны болып табылады.
Аннотация: В данной статье рассматриваются проблемы развития функциональной грамотности чтения. Одним из приемов ее формирования является смысловое чтение. В нашей работе объектом исследования выбран прием формирования смыслового чтения через создание мультфильмов.
Ключевые слова: Смысловое чтение, создание мультфильма, интегрированные задания.
Annotation: This article discusses the problems of developing functional reading literacy. One of the methods of its formation is semantic reading. In our work, the object of study is the method of forming semantic reading through the creation of cartoons.
Ключевые слова: Смысловое чтение, создание мультфильма, интегрированные задания.

В данной статье рассматриваются проблемы развития функциональной грамотности чтения. Одним из приемов ее формирования является смысловое чтение, которое активно используется на уроках русского языка и литературы в школах с казахским языком обучения.

Эффективным приемом для формирования навыков смыслового чтения является создание комиксов, мультфильмов и театрализация. В нашей работе объектом исследования выбран прием формирования смыслового чтения через создание мультфильмов.

Идеей к разработке мультфильма послужили творческие работы, которые ребята начали выполнять в шестом классе. Интегрированные задания, предложенные учителем, объединяют материал из разных областей знания – из языка и литературы, художественного труда и ИКТ. Создание мультфильма дает возможность проникнуть в смысл изображаемого произведения. Работа оказалась очень интересной и мотивирующей для чтения текстов разных жанров по русской литературе. Мы живем в условиях информационного изобилия, для которого в буквальном смысле слова характерно широкое образовательное поле. При таком натиске информации вытесняется навык получать новые сведения через чтение. В самом деле сейчас школьники не стремятся

читать тексты классических произведений, им больше нравятся иллюстрированные издания, в которых лаконично передается смысл. На уроках русского языка предложила детям создать иллюстрации к изучаемым басням Ивана Андреевича Крылова. Учащиеся выбрали басню «Ворона и Лисица». Одним рисунком трудно передать глубокий смысл басни. И количество рисунков стало увеличиваться. В итоге они переросли в достаточно простой мультфильм. Создание мультфильма оказалось захватывающим делом.

Как оказалось рисование мультфильмов стало толчком для интереса к чтению басен. Как известно, басня – это жанр дидактической литературы: короткий рассказ в стихах или прозе с прямо сформулированным моральным выводом, придающим рассказу аллегорический смысл. В конце или начале басни содержится краткое нравоучительное заключение так называемая мораль. [1]

Предложенные задания по созданию мультфильмов удивили детей так как они разрушали стереотип урока литературы, которое воспринималось ими как чтение, заучивание, ответы на вопросы, пересказ текста. Этим определяется **актуальность.**

Образовательный фактор создания мультипликации позволяет успешно решать задачи современного образования, а именно создать условия для формирования навыков смыслового чтения.

В проекте читающая школа эта проблема отражена так. [2]

Современная действительность отражает кризис читательской культуры и читательской грамотности общества. В условиях стремительного развития информационно-коммуникационных технологий наблюдается заметное сокращение доли регулярно читающей части современного общества. Эта проблема интернациональна.

Данные международного исследования PISA образовательных достижений школьников с дифференцированной грамотностью чтения свидетельствуют о снижении или кризисе детского чтения. [3]

Причинами снижения интереса к чтению являются: усиление влияния средств массовой информации; резкое изменение общественной жизни; изменение позиции взрослого к совместной читательской деятельности с детьми; отсутствие системы целенаправленного формирования читательской деятельности.

Сегодня общенациональной задачей образовательной и культурной политики является приобщение к чтению, возрождение интереса к чтению, роста престижности чтения как культурной и личностной ценности.

Чтобы достичь уровня понимания, необходимо пройти через этапы его освоения, соотносимых с тремя технологическими этапами организации познавательной деятельности: восприятие – понимание – интерпретация.

Иногда очень трудно родителям и педагогам научить детей понимать прочитанное. А также пробудить устойчивый интерес к чтению и развить потребность в самостоятельном обучении. А это, можно сказать, прямой путь к неуспеваемости в школе. Понимание и восприятие прочитанного является основой успеха.

Попробуйте снимать мультфильм – это развивает мышление. Вы на все посмотрите по-другому. Мультфильм – это еще и учебный инструмент, который помогает учащимся развить интерес к предмету, оживить тех, кто обычно не очень активен. Плюс ко всему появляется возможность выражать мысли «не по-школьному».

Мультипликация – эффективный и наглядный прием для использования современными учениками. Озвучивая реплики героев, любой ученик чувствует себя уверенно, в отличие от простых выступлений «с места» или у доски. Причем изменяться может практически всё: и материальные объекты, и наши мысли. Снимается стресс, включается фантазия, активизируется визуализация и житейская ситуация реальности, происходит опора на «твердые навыки простых действий» (рисование, вырезание, лепка). [4]

Остановимся на описании процесса создания мультфильма. В нем мультипликаторы выделяют восемь этапов.

1 этап – подготовительный: ознакомление с принципом создания мультфильма (нами в ютубе были просмотрены видеоролики о создании мультфильмов).

2 этап – придумывание сюжета мультфильма (раскадровка – покадровый сюжет). Рисуем схематично действие каждой сцены. По этой схеме будет поставлен мультфильм.

3 этап – создание героев, персонажей и элементов мультфильма (можно комбинировать рисунок и пластилин).

4 этап – подготовление фона для сцен. Размер фона зависит от размера героев. Можно использовать один фон в зависимости от сюжета.

5 этап – создание мультфильма. Используем проектный метод «3 вопроса» (Что мы знаем о мультфильме? Что хотим узнать? Где и как узнать?)

6 этап – съемка мультфильма (фотоаппарат, смартфон, штатив, хорошее освещение). Создается группа из 4-5 человек (мы работали с классом, нас пятеро учащихся). Один должен снимать на камеру и следить за кадром. Остальные передвигают героев. Задача: снять серию фотографий, где герои будут менять положение в соответствии с сюжетом.

7 этап – распределение ролей, озвучивание мультфильма на диктофон. Последовательно записываем фразы.

8 этап – монтаж (выгружаем все полученные фотографии на смартфон, обрезаем фотографии до единого размера, улучшаем качество фотографий, удаляем ненужное, загружаем фотографии в любой видеоредактор (мы использовали Inshot), проверяем последовательность кадров, устанавливаем необходимую скорость кадров, загружаем аудиофайлы к каждому кадру, подгоняем видео-аудио материалы, дополняем по необходимости музыкальным сопровождением).

Создание мультфильма дает возможность проникнуть в смысл изображаемого произведения (в нашем случае басни Крылова «Ворона и Лисица»), понять мотивы поведения героев и сделать выводы.

Экспериментальная работа проводилась в основной общеобразовательной школе села Буланбай Иртышского района Павлодарской области. В эксперименте приняло участие 6 учащихся 6 класса.

Целью опытно-экспериментальной работы является: определение эффективности влияния создания мультфильма на формирование смыслового чтения.

Задачами нашей работы было формировать навыки смыслового чтения, уметь анализировать прочитанное/услышанное, уметь слушать текст, находить в тексте конкретные факты, сведения, отвечать на вопросы по тексту, составлять план и пересказывать по нему, читать по ролям, готовиться к созданию мультфильма по сюжету басни.

Для чего нами были определены критерии оценки уровня смыслового чтения:

1) уметь анализировать прочитанное/услышанное;

2) уметь слушать текст (находить в тексте конкретные факты, сведения, отвечать на вопросы по тексту, составлять план и пересказывать по нему);

3) читать по ролям с интонацией.

Также были определены уровни сформированности смыслового чтения:

1) высокий уровень: учащийся не допускает ошибок или имеет незначительное замечание;

2) средний уровень: учащийся допускает 1-3 ошибки;

3) низкий уровень: учащийся допускает от 3 ошибок.

Для определения уровня сформированности смыслового чтения в нашем исследовании использовалась контрольная работа (Рисунок1).

ВОСПРИЯТИЕ	Задание №1	Прочитайте или прослушайте текст.	https://mishka-knizhka.ru/audio-basni/audio-basni-krylova/vorona-i-lisica-audio-basnja-krylova/

ПОНИМАНИЕ	Задание №2	Словарная работа Ознакомьтесь с новыми словами.	Лесть – угодливое восхваление, лицемерие. Гнусный – отвратительный, омерзительный. Не впрок – не на пользу. Взгромоздиться – взобраться и устроиться с трудом на что-либо. Пленить – очаровать, покорить чем-либо. Плутовка – хитрая и ловкая обманщица, мошенница. Ангельский – нежный, добрый. Царь-птица – главная среди птиц. Вещуньина (голова) – предсказательница.
	Задание №3	«Рисуем героя» Не заглядывая в текст, опиши героев. Аллегория	Ворона – глупая, доверчивая, неуклюжая, медлительная, тщеславная. Она верит в льстивые слова лисы, не видя настоящей правды. Лисица – хитрая, коварная, умная, осторожная, приветливая. Она понимает, чем можно обхитрить ворону и заполучить сыр.
	Задание №4	Работа с иллюстрацией. Рассмотрите картинку. Соотнесите рисунок с текстом басни, найдите и прочитайте строки.	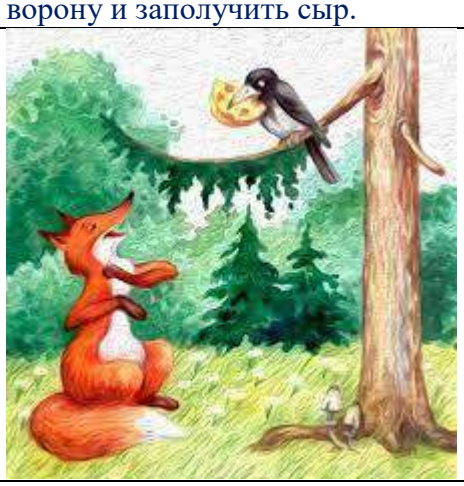
	Задание №5	Найдите в тексте факты.	1) Вороне где-то Бог послал кусочек сыра. 2) На ель Ворона взгромоздясь, позавтракать уж собралась. 3) Лиса близехонько бежала. 4) Сырный дух Лису остановил. 5) Лисицу сыр пленил. 6) Плутовка расхваливает Ворону. 7) Сыр падает. Лисица убегает с добычей.
	Задание №6	Найдите хвалебную речь Лисы.	Использование автором слов с уменьшительно-ласкательным значением вносят в речь Лисы доброжелательность, мягкость. (Голубушка, шейка, глазки, перышки, глазки, носок, голосок, светик, сестрица) Яркие определения помогают идеализировать образ Вороны. (Ангельский голосок, царь-птица)
	Задание №7	Найдите глаголы в тексте.	Обилие глаголов подчеркивает быстроту развития действия, смену картины. (послал, взгромоздясь, собралась, призадумлась, держала, бежала, остановил, видит, пленил, подходит, вертит, не сводит, говорит)
	Задание №8	К какой лексической группе	Извратить, заблуждаться, исказить, клеветать, ошибаться, лицемерить, оболгать, подтасовать, провраться, фальсифицировать, сфабриковать.

		принадлежат следующие слова?	(лексические синонимы)
	Задание №9	Выпишите глаголы со значением «неосознанная ложь»	Заблуждаться, ошибаться.
	Задание №10	Постройте «лестницу бесстыдного вранья» (по принципу усиления)	Лицемерить Провраться Подтасовать, фальсифицировать, Клеветать, оболгать, сфабриковать Исказить Заблуждаться, ошибаться.
	Задание №11	С какой целью автор использует восклицательные предложения?	Обилие восклицательных предложений передает «восторженную» речь Лисы. «Голубушка, как хороша! Ну что за шейка, что за глазки! Рассказывать, так, право, сказки! Какие перушки! Какой носок! И, верно, ангельский быть должен голосок! Спой, светик, не стыдись! Ведь ты б у нас была царь-птица!»
	Задание №12	Найдите мораль. Как вы понимаете смысл пословиц?	Уж сколько раз твердили миру, Что лесть гнусна, вредна; но только все не впрок, И в сердце льстец всегда отыщет уголок. Верь своим очам, а не чужим речам. На языке медок, а на сердце – ледок. У лести нет чести. Речи сахарные, а за пазухой камешек.
	Задание №13	Кто из героев больше виноват в случившемся? К чему призывает мораль басни?	«Не тот виноват, кто льстит, а тот, кто слушает лесть» Быть осторожным, не верить льстецам.
ИНТЕРПРЕТАЦИЯ	Задание №14	Определите композицию басни.	Басня двухчастна. 1 часть – мораль 2 часть – рассказ по сюжету.
	Задание №15	Разделите басню на кадры. (для съемки мультфильма)	1 кадр Мораль 2 кадр Ворона с сыром 3 кадр Ворона на дереве 4 кадр Да призадумалась, а сыр во рту держала. 5 кадр На ту беду Лиса близехонько бежала; 6 кадр Лисица видит сыр, Лисицу сыр пленил. 7 кадр Плутовка к дереву на цыпочках подходит; 8 кадр

			Верти́т хвостом, с Вороны глаз не сводит 9 кадр И говорит так сладко, чуть дыша: (речь) 10кадр Ворона каркнула во все воронье горло: 11 кадр Сыр выпал — с ним была плутовка такова.
	Задание №16	Создание мультфильма	https://www.youtube.com/watch?v=PNgF9Myd79I https://www.youtube.com/watch?v=H2g47eMEosQ&t=62s

Именно через смысловое чтение текстов на метапредметных знаниях раскрываются широкие возможности для развития мышления и саморазвития.

В результате исследования нами была:

- Изучена основа создания мультфильма как приема развития смыслового чтения.
- Рассмотрена проблема формирования смыслового чтения в научной литературе.
- Описана последовательность этапов работы с мультипликацией.
- Создана мультипликация басни «Ворона и Лисица».

Таким образом, проведённое исследование показывает, насколько интересна и актуальна данная тема. Нам удалось доказать, что создание мультфильма на основе художественных текстов способствует более вдумчивому осознанному чтению. Это позволяет всем подросткам полюбить процесс чтения, научиться работать с информацией, осмысливать прочитанное и понимать, для чего ему это может пригодиться в будущем.

ЛИТЕРАТУРА

1. Басня-Википедия https://ru.m.wikipedia.org
2. Проект «Читающая школа».
3. Д 70 «Достижения по чтению, математике и естествознанию: результаты исследования PISA-2018 в Казахстане», Национальный отчет / АО «Информационно-аналитический центр», 2020 - 150 стр.
4. Мультипликация как средство формирования универсальных учебных действий у младших школьников. https://xnj1ahfl.xnp1ai/library_kids/multiplikatciya_kak_sredstvo_formirovaniya_universal_060719.html
5. Методические рекомендации «Читательская деятельность школьника». – Астана: НАО им. И. Алтынсарина, 2018. – 162 с.
6. Мишатина Н.Л. «Эффект бабочки» или Смысловое чтение на метапредметных уроках. Русский язык в школе. 2020. Т.81-№3-с.14-22

ЛОГОПЕДИЯЛЫҚ ЖҰМЫСТЫҢ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕРІ
СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ЛОГОПЕДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ
MODERN METHODS OF SPEECH THERAPY WORK

Ольга Владимировна Колодуб
КГУ «Психолого-медико-педагогическая консультация города Экибастуза»
k.helga83@mail.ru

Аннотация: Мақалада сөйлеу бұзылыстары бар мектепке дейінгі және мектеп жасындағы балалармен логопедиялық жұмыстың заманауи әдістері қарастырылады, олардың ішінде нейропсихологиялық көзқарасқа ерекше көңіл бөлінеді.

Аннотация: В статье рассмотрены современные методы логопедической работы с детьми дошкольного и школьного возраста с речевыми нарушениями, среди которых особое внимание уделено нейропсихологическому подходу.
Abstract: The article discusses modern methods of speech therapy work with children of preschool and school age with speech disorders, among which special attention is paid to the neuropsychological approach.
Негізгі сөздер: Логопедия, балалар, сөйлеу бұзылыстары, әдістер, нейропсихология, скотч, кинезиология, биоэнергопластика.
Ключевые слова: Логопедия, дети, речевые нарушения, методы, нейропсихология, тейпирование, кинезиология, биоэнергопластика.
Key words: Speech therapy, children, speech disorders, methods, neuropsychology, taping, kinesiology, bioenergoplasty.

Как показывает опыт работы, к настоящему времени наблюдается большое количество детей с речевыми нарушениями, являющимися как самостоятельным отклонением, так и входящим в сложную структуру дефекта. Наряду с этим, в развитии современных детей можно отметить следующие особенности: неравномерность формирования слухового, визуального и кинестетического каналов восприятия, перегруженность зрительного канала восприятия; низкая моторная активность; пространственные нарушения; дефицит общения; поведенческие нарушения и гиперактивность; проблемы с произвольной регуляцией; затруднения в восприятии и запоминании вербальной информации; бедный словарный запас, нарушения экспрессивной речи.

По данным Министерства просвещения, в Казахстане, также как и в России, примерно схожие данные по количеству детей с речевыми нарушениями: 87% детей дошкольного возраста имеют речевые нарушения; около 60% школьников приходят в первый класс с нарушениями устной речи, к которым вскоре добавляются проблемы с письмом и чтением [1].

Речь является результатом слаженной работы многих сенсомоторных и психических функций [8]. Задержка или нарушение формирования какой-либо из функций может плохо влиять на развитие всей системы в целом. Речевая функция наиболее уязвима, поэтому любое отклонение в психическом развитии ребенка в определенной степени отражается на речи.

Формирование речи происходит поэтапно, посредством взаимодействия ребенка с окружающей средой [7]. При этом задействовано три анализатора (слуховой, зрительный и двигательный). Ребенок, стараясь подражать взрослым, используя слуховой и зрительный анализаторы, имитирует соответствующие движения артикуляции (губ, языка). Возникающие при этом кинестетические раздражения поступают в соответствующую область коры больших полушарий. Таким образом, между слуховым, зрительным и двигательным анализаторами - устанавливается условнорефлекторная связь, которая в дальнейшем обеспечивает нормальное речевое развитие. Задержка речевого развития, как правило, обусловлена блокировкой этой связи [8].

С учетом выше сказанного в логопедической работе эффективно использовать следующие современные методы:

- Применение нейропсихологических методов [1].

Использование упражнений биоэнергопластики (двигательные упражнения с использованием содружественных движений языка, губ - с одновременным движением кистей рук).

Кинезиотерапия (комплекс движений, позволяющий активизировать межполушарное взаимодействие). С этой целью используются упражнения на развитие чувства ритма и переключаемости движений (логоритмика), комплексы упражнений

артикуляционной и пальчиковой гимнастики, дыхательные упражнения, глазодвигательные упражнения.

- Использование кинезиологического тейпирования или тейпинг-терапии. Данный метод представляет собой использование специальных тейпов (пластырей), которые специалист приклеивает на определенные участки лица, шеи. Такое воздействие позволяет стимулировать определенные участки головного мозга, отвечающие за речь и очень эффективно в работе с детьми с нарушением произносительной стороны речи, обусловленным недостаточностью иннервации речевого аппарата.

- «Су-джок» – терапия. Применение специального массажного шарика и пружинок с целью воздействия на высокоактивные точки ладоней и пальцев рук, посредством влияния на которые передаются импульсы в участки головного мозга, отвечающие за речь.

- Применение в работе специальных упражнений с мио-нагрузкой, вестибулярных пластинок и трейнеров (поскольку все аномалии развития зубочелюстной системы тесно связаны с нарушением артикуляции и нарушением звукопроизношения) [1].

В рамках рассмотрения современных методов логопедической работы хотелось бы более подробно остановиться в целом на нейропсихологическом подходе, поскольку для определения путей помощи ребенку с речевыми нарушениями и адекватной коррекции очень важно уметь разграничивать первичный и вторичный дефект, а в этом могут помочь методы нейропсихологической диагностики [6].

Нейропсихология детского возраста является наукой изучающей формирование мозговой организации психических процессов; нацелена на понимание связи структур и функций головного мозга с психическими процессами и поведением [8]. Нейропсихологический метод (разработан Александром Романовичем Лурией и его учениками) занимает особое место в ряду научных дисциплин, обращенных к проблеме онтогенеза в норме и при нарушениях; позволяет оценить и описать те системно-динамические перестройки, которые сопровождают психическое развитие ребенка с точки зрения его мозгового обеспечения. К настоящему времени данный подход достаточно популярен.

В основе нейропсихологии лежит понимание того, что каждая высшая психическая функция действует за счёт функционирования трех мозговых блоков [3]: 1) блок, обеспечивающий регуляцию тонуса и бодрствования; 2) блок получения, переработки и хранения информации, поступающей из внешнего мира; 3) блок программирования, регуляции и контроля психической деятельности.

В ходе нейропсихологического обследования последовательно смотрят то, что относится к формированию и развитию всех структур мозга, то есть начиная с первого блока мозга (обследование двигательных функций) и завершаятретим блоком мозга (обследование речевых, интеллектуальных функций) [4].

Осуществляя логопедическое обследование на ряду со стандартными методиками, также можно применять методы диагностики с использованием стимульного материала из нейропсихологического альбома А.В. Семенович для обследования следующих процессов: предметный, буквенный, тактильный гнозис, соматогнозис; исследование слухового гнозиса (восприятие звуков, ритмов); праксис (кинестетический, динамический, пространственный); исследование номинативных процессов и понимания логико-грамматических конструкций [2].

Что касаемо нейропсихологического подхода к коррекции речевых нарушений, то он, также как и обследование, строится по принципу «от простого к сложному», а также в рамках данного подхода рекомендуется использовать метод замещающего онтогенеза (А.В. Семенович), представляющего собой комплекс этапов психолого-педагогического сопровождения развития ребенка и позволяет последовательно воспроизвести нарушенные этапы развития, начиная от самого раннего[8].

Использование методов нейропсихологической коррекции в работе логопеда предполагает специальную стимуляцию различного рода анализаторов: слуховых, зрительных, кинестетических. Коррекционная работа должна быть направлена на развитие всех функциональных отделов мозга. Нейропсихологические приемы в работе логопеда позволяют решить следующие задачи: развить и скомпенсировать недоразвитие физиологической базы речи; развить и усовершенствовать функции речи (смысловую, регулирующую, коммуникативную)[5].

Большое значение имеет возраст начала коррекции – его успех напрямую связан с высокой пластичность нервной системы детей младшего возраста. Поэтому наиболее продуктивным периодом коррекционного воздействия является возраст до трех лет, а также период до семи лет.

При построении коррекционной работы важно соблюдать следующие условия [7]:

1) Качественная диагностика психомоторного развития ребенка, позволяющая определить структуру дефекта.

2) Предлагаемые задания должны соответствовать возрасту, состоянию здоровья, особенностям развития, задачам коррекции; занятия необходимо проводить регулярно.

3) Важен постоянный мониторинг динамики развития и внесение изменений в коррекционно-развивающую программу.

4) Предлагать задания необходимо в определенной последовательности. Начинать с упражнений для развития первого блока мозга (формирование фундамента: энергоснабжение, работа над дыханием, тонусом, ритмом). Далее упражнения по развитию второго блока мозга (задания на развитие гнозиса, праксиса, памяти, создание предпосылок для полноценного формирования высших психических функций); развитие третьего блока мозга (задания по формированиюсмыслообразующей функции психических процессов и произвольной саморегуляции).

Примерный комплекс упражнений. Первая группа упражнений: дыхательная и артикуляционная гимнастика, любые задания способствующие напряжению и расслаблению мышечного тонуса, массаж и самомассаж, пальчиковая гимнастика; задания, направленные на развитие чувства ритма, который в свою очередь является основой формирования слоговой структуры слова и речевого ритма, использование логоритмических упражнений.

Вторая группа упражнений. Задания для развития зрительного гнозиса: «разрезные картинки»; узнавание «зашумленных» фигур или букв; «ошибки художника»; «письмо/рисование в воздухе» и т.д.). Слуховой гнозис и фонетико-фонематические процессы: распознание бытовых звуков и шумов, определение характера мелодии (громко, тихо, быстро, медленно), распознание речевых звуков (изолированно, в слогах, словах).Упражнения по развитию тактильных, соматогностических и кинестетических процессов: «рисунки и буквы пальцем на ладонях», «ощупывание и узнавание предметов». Работа на праксисом: повторение заданных педагогом поз руки или тела (одна, затем серия); реципрокные взаимодействия (движения головой и языком, глазками и языком, головой и глазами, руками); реципрокная координация (кулак-ребро-ладошка правой рукой, левой рукой); бросаем мячик в цель или ловим мячик; рисование двумя руками различных фигур одновременно; нанизывание бусин. Задания по развитию памяти (двигательной, образной, вербальной) [4].

Третья группа упражнений. Упражнения по развитию коммуникативных навыков, программирования, целеполагания и контроля, произвольного внимания, саморегуляции; формирование понимания причинно-следственных отношений, развитие обобщающей функции слова, интеллектуальных процессов.

Таким образом, благодаря современным методам логопедической работы психолого-педагогическое воздействие становится более полноценным и комплексным.Использование нейропсихологических методов позволяет определить сохранные и нарушенные звенья процесса; выявить взаимосвязи между психическими

функциями ребенка и его мозговыми структурами; соотнести актуальный уровень развития с биологическим возрастом; позволяет оценить возможные ресурсы для восстановления; проанализировав глубинные механизмы психического состояния, спланировать (соответствующую онтогенезу конкретного ребенка) индивидуальную коррекционно-развивающую программу психолого-педагогического сопровождения.

ЛИТЕРАТУРА

1. Арбекова Н.Е. «Совсем не трудные звуки» (материалы онлайн-курса, 2023).
2. Ерсарина А.К., Айтжанова Р.К. Диагностика нарушений психофизического развития у детей. Справочно-методическое руководство для специалистов ПМПК. – Алматы, 2010.
3. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. М.: Издательский центр «Академия», 2003.
4. Мазурова Н.В. «Учимся легко: нейропсихология в детском саду и школе» (материалы онлайн-курса, 2023).
5. Покровская С.В., Цветков А.В. Нейропсихологическая помощь детям с нарушениями речи**.** М.: Издание, 2018.
6. Семенович А.В. Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте. М.: «Академия», 2002.
7. Семенович А.В. Нейропсихологическая коррекция в детском возрасте. Метод замещающего онтогенеза. Учебное пособие. М.: Генезис, 2015
8. Семенович А.В. Введение в нейропсихологию детского возраста. М.: Генезис, 2008.

ВОВЛЕЧЕНИЕ ВСЕХ УЧАЩИХСЯ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС С ПОМОЩЬЮ МЕТОДИКИ «ПАЗЛЫ»

Зейдлиц Людмила Александровна
КГУ СОШ№21 г.Экибастуза. зам.директора по УР
ekibastuz-2@mail.ru

Аннотация: Мақалада мұғалім ніңзерттеу қызметініңдаму мәселесі қарастырылған. Мектеп мұғалімдері мен жүргізілген сауалнама нәтижелерінің көрсеткіштері арқылы олардың кәсіби-зерттеу қызметінің дамуындағы артықшылықтары мен қиындықтарын көру болады.

Аннотация: В статье рассмотрена проблема развития исследовательской деятельности учителя. Представлены результаты анкетирования школьных учителей, с помощью которых можно выявить преимущества и барьеры в развитии профессионально-исследовательской деятельности.

Abstract:Thearticledealswiththeproblemofdevelopmentofresearchactivitiesofteachers. There are presented the results of a survey of school teachers, with thehelpofwhichitis possible toidentifytheadvantagesandbarriersinthedevelopmentofprofessionalresearchactivities.

Түйіндісөздер:зерттеуқызметі,ес,жанашырлық,қолғабыс,әрекеттестік

Ключевые слова: исследовательская деятельность, со-знание, со-переживание, со-действие, взаимодействие

Система образования 21-го века предполагает расширение сотрудничества между учителями, в рамках которого учителя смогут работать совместно, обмениваться инновационными и эффективными идеями, усиливая тем самым влияние используемых в практической деятельности подходов в преподавании и обучении. Учителя сегодня нуждаются в обучении и поддержке, в частности в углублении понимания вопросов планирования конкретных уроков, которые связаны с высокой познавательной

потребностью и потенциальными проблемами управления классом при использовании методов, ориентированных на учеников

Задача каждого учителя в современной школе – это повышение своего профессионального мастерства. Повышаем свое профессиональное мастерство через обмен опытом с коллегами, посредством посещения семинаров и тренингов, через внедрение в практику подхода «Исследование урока». Центральное место в данном подходе имеет процесс «исследование урока» или «изучение урока», в котором сотрудничающие учителя изучают процесс обучения учеников для решения вопроса; Каким образом возможно развивать определенный педагогический подход для повышения качества обучения?(1, с.146**)**

В сентябре месяце было запланировано провести исследование урока в 9 «г» классе. Что послужило толчком к данным действиям? После окончания седьмого класса в данный класс пришли новые ученики. И этот класс был укомплектован из учащихся разных школ. Поэтому необходимо было сплотить детей в единый коллектив и создать благоприятную среду для обучающихся, повысить учебную мотивацию.

Процесс «Исследование урока» был начат с формирования творческой группы, в которую вошли Зейдлиц Л.А.- учитель биологии, Абдуллин Б.С. – учитель математики, Базарбаев С.А. – учитель химии, Адылханова А.Ж.-учитель физики. В качестве секретаря в работу была вовлечена Дарбаева Р.Б. учитель казахского языка.

С самого начала процесса рабочая атмосфера в группе была комфортной, так как между участниками царило взаимопонимание и доверие.

Мы провели заседание группы для определения исследуемого вопроса, ожидаемых результатов и установления, основных правил. Было проведено анкетирование, позволяющее определить степень самооценки каждого ученика, выявить атмосферу в классном коллективе, лидера с целью самоуправления в классе. Данное анкетирование осуществлялось через графический тест “Я – позиция”. Из результата анкетирования выявилось, что в классе уровень мотивации средний, отношение к школе позитивное, но зачастую ходят в школу, чтобы общаться с друзьями и существуют некие конфликты за первенство в классе. Необходимо было провести наблюдение за психологической атмосферой в классе, определить умения учащихся оценить себя, своих одноклассников, группу в целом и выявить лидеров в классе. Через составление анализа класса были выявлены сильные и слабые стороны общего характера данного классного коллектива, определены проблемные аспекты и намечены направления возможного изменения эффективности работы класса в учебном процессе.

В процессе обсуждения были отработаны следующие моменты:

1. выявлена проблема, над решением которой предстояло работать в течение исследования – как вовлечь всех учащихся в учебный процесс?

2. определены учащиеся АВС, деятельность которых в процессе исследования стала объектом пристального наблюдения и основой для анализа итогов .

3. составлен график проведения уроков «целевого класса»

4. каждым учителем для учащихся АВС сформулированы критерии успеха.

Например, на уроках химии или биологии:

Ученик А Текущий уровень Низкий/ Средний /<u>Высокий</u> Критерий успеха для этого проблемного поля 1. Сформулирует задачи урока. 2. Полностью усвоит изученную информацию. 3. Знает термины:	Ученик В Текущий уровень Низкий/<u>Средний</u>/Высокий Критерий успеха для этого проблемного поля 1. Усвоит новую тему 2. Выскажет личное мнение 3. Умеет работать в группе. 4. Высказывает идеи при	Ученик С Текущий уровень <u>Низкий</u>/ Средний /Высокий Критерий успеха для этого проблемного поля 1. Частично усвоит тему 2. Выделит опорные слова для составления постера.

4. Выступит модератором и спикером группы,выполнит построение смысловой связи по предложенному заданию 5. Сумеет провести самоанализ своей деятельностина уроке	выполнении творческой работы 5. Проведёт рефлексию своей деятельности на уроке	3. С помощью группы выполняет творческую работу. 4. Может попробовать высказать предположение на поставленные вопросы 5. Внимательно слушает учителя 6. Справится с рефлексией своей учебной деятельности

Определили между участниками группы, кто за каким исследуемым учащимся будет наблюдать. У каждого члена группы обязательно перед началом урока должна быть копия схемы анализа урока, краткосрочный, т.е. поурочный план. Обязательное условие- использование на уроках метода «Пазлы». Почему именно этот метод? Все знают игру «Puzzle», где из маленьких фигурок складывается общая картина. Метод «Пазл»разработан по тому же принципу, только вместо картины собирается текст на определенную тему, а в качестве фрагментов карточки с отрывками текста. В игре все фрагменты картины неровные, поэтому надо внимательно следить затем, чтобы они совпадали. В методе такими «неровностями» является информация, написанная на карточках: она неполная, но в каждой карточке содержится «ключ» (какое-нибудь слово, намек, фраза) к поиску последующей. Главное - быть внимательным! Задание педагог может варьировать в зависимости от целей и задач, поставленных в рамках урока. Ученики могут собирать итоговую картинку сами, отгадывать закодированный ответ или составлять рассказ, строить логическую цепочку, объяснять: почему детали картинки сложились именно в таком порядке и т.д.

Преимущества данного метода следующие: у детей раскрываются творческие способности на уроке, подключается воображение [2,с.55]; весь материал у учеников складывается наглядно в одну общую картинку, где они могут отследить, как одно понятие связано с другим. Отсюда метод «пазлы» можно также считать одним из методов визуализации.

Данный метод можно использовать при фронтальном, коллективном, групповом, парном и индивидуальном обучении. Следует обратить внимание, что при выборе той или иной формы, количество заготовок и содержание каждой заготовки будет меняться. Задания при работе с пазлом могут поменяться при выборе формы обучения. Учебный «пазл» можно составлять с учащимися на любой стадии изучения материала для любой возрастной группы.

Метод «ПАЗЛ» универсален, он может применяться на уроках иностранного языка, родного языка и литературы, природоведения, биологии, физики, химии, истории и так далее.

Обучение эффективно в социальной среде, где осуществляется диалог между учащимися. В условиях коллаборативного обучения учащиеся должны уметь формулировать и защищать свои идеи, отстаивать свое собственное мнение, находить способы совместного решения проблем. Наблюдая за нашими исследуемыми учащимися, можно сделать вывод, что максимального преимущества от групповой работы не достигли. Необходимо развивать межличностные навыки: общение, самовыражение, поддержка других, наблюдение.Общение через устную и письменную речь, слушание и использование мимики и жестов. Навык общения развит у всех испытуемых, но иногда испытуемые проявляют безразличие к тому, что говорит одноклассник. Навык самовыраженияпроявляется через уверенность в себе для активного участия в работе группы, но при этом не занимая доминирующего положения.

Участники группы разрабатывали и проводили уроки, после каждого из которых мы проводили совместное обсуждение с полным анализом положительных и неудачных моментов.

При рефлексии и самоанализе урока мы обращали внимание на результаты наших наблюдений. После посещения следующих уроков (данные уроки уже в рабочем режиме были разработаны совместными усилиями).

Уроки химии и физики прошли на хорошем уровне, с выдержанной трёх фазовой структурой урока. При обсуждении уроков были выявлены этапы или отдельные моменты, не до конца или неэффективно сработанные. Рекомендации взяты на будущее:

1. критерии оценивания работы учащихся должны быть визуально доступны (вывешивать на доске или чётко прописывать в личных листах оценивания),
2. при планировании творческой работы (постер, кластер) обратить внимание на увеличение необходимого для работы времени,
3. учебную рефлексию урока проводить в устной и письменной форме.

На протяжении 4 уроков учителями – наблюдателями заполнялись проформы, в устной форме предлагались рекомендации по улучшению практики учителя, проводившего исследовательские уроки, проводилось совместное планирование дальнейших действий педагогов на основе полученных результатов. Были рассмотрены как плюсы, так и минусы используемых методов обучения.

Трудности:

составление технологической карты урока;

- постановке SMART-цели;
- большую затрату времени для подготовки уроков с организацией диалогового обучения (раздаточный материал, подробный план урока)
- хождение учащихся во время деления на группы
- оценивание командной работы

Из плюсов учителя-практики отметили:

1. вовлечение всех учащихся в работу, пускай даже каждый из них работал в меру своих способностей, поскольку и школьные предметы были разными (на разных предметах ученик проявляет свои способности по-разному),

повышение уровня учебной мотивации, саморегуляции и обученности.

1. текст усваивается лучше, потому что механическое запоминание или на слух заменяется логическим мышлением;
2. усиливается внимание к слову, к деталям сюжета, отчего они без труда откладываются в памяти;
3. содержание текста передается без значительного сокращения авторской лексики, без нарушения хода событий.

Стратегия «Пазлы» была признана эффективной для использования ее в классах с наполняемостью не более 25 человек (в данном классе 24 учащихся, для качественного усвоения материала), в классах с разным уровнем обученности учеников, на уроках, где ученики встречаются с незнакомым им материалом и на уроках закрепления и обобщения.

Объектом эволюации стали результаты проделанной работы, которая осуществлялась через мониторинг собранной документации:

планы работы фокус-команды,

- ✓ протоколы заседаний,
- ✓ обратная связь учителей,
- ✓ краткосрочные планы,
- ✓ листы наблюдения, что ещё раз показало глубокое понимание и умение применять на уроках различные педагогические приёмы, направленные на развитие способностей учащихся, мотивацию и повышение уровня знаний.

Таким образом, использование метода «Пазлы» позволит активизировать учебно-познавательную деятельность учеников, развить внимание, сосредоточенность учеников, а также способствует развитию умения собирать и анализировать полученную информацию.

ЛИТЕРАТУРА:
1) «Руководство для учителя» (1-го продвинутогоуровня), АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2012 год
2) LessonStudy, руководство, Пит Дадли, 2011 год,
3)«Lesson study» как способ совершенствования практики обучения. Методическое пособие,Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, Астана, 2014 год

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ И ПРИЕМОВ ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УРОКОВ ЛИТЕРАТУРЫ В СЕЛЬСКОЙ МКШ (из опыта работы)

Устименко Татьяна Ивановна
КГУ «Галкинская СОШ» отдела образования Щербактинского района, управления образования Павлодарской области, ustimenko-70@inbox.ru

Мақалада материалды сапалы игеру үшін ауылдық ШЖМ-де бірлескен әдебиет сабақтарын өткізу кезінде белсенді әдістер мен әдістерді қолдану мысалдары келтірілген.
(түйінді сөздер: шағын жинақталған мектеп, әдістер, әдістер, сабақ, сапа)
В статье приведены примеры использования активных методов и приемов при проведении совмещенных уроков литературы в сельской МКШ для качественного усвоения материала.
(ключевые слова: малокомплектная школа, методы, приемы, урок, качество)
The article provides examples of the use of active methods and techniques when conducting combined literature lessons in a rural SSS for the qualitative assimilation of material.
(keywords: small-scale school, methods, techniques, lesson, quality)

Сельская малочисленная школа существенно влияет на развитие большинства населенных пунктов. В прямой зависимости от деятельности образовательного учреждения находится решение многих вопросов жизни на селе, где школа часто становится единственным интеллектуально-культурным центром. [1,1]

Компетентность и грамотность общения сегодня являются одним из факторов успеха в любой сфере жизнедеятельности. Труд учителя в малокомплектной школе требует творчества, одержимости, доброты и сердечности, профессионализма и комплексности.

Учебный процесс в малокомплектной школе имеет ряд важнейших особенностей, которые обусловлены тем, что педагог работает одновременно с обучающимися двух, трех, а иногда и четырех классов. Эта особенность определяет специфику учебно-воспитательной работы. [2,3] Работа с несколькими классами создает значительные трудности в учебно-воспитательном процессе. Усугубляет ситуацию и то, что малокомплектные школы до сих пор не обеспечены необходимыми учебно-методическими пособиями, разработанными с учетом специфики МКШ. Вместе с тем, учебные программы предъявляют одинаковые требования к знаниям, умениям, навыкам обучающихся школ всех типов, и зачастую это отрицательно влияют на качество образования малокомплектных школ, на общее развитие знаний, умений, навыков учеников. Существующие учебники и дидактические материалы не учитывают специфику организации учебного процесса малокомплектных школ и не направлены на проведение самостоятельной работы обучающихся, способствующей формированию необходимых знаний, умений, навыков. [2,4] Но в соответствии с программными требованиями учитель должен привить ребенку сельской МКШ определенный запас ЗУН на определенном этапе развития.

Одновременные занятия с несколькими классами требуют от учителя малокомплектной школы более тщательной подготовки, правильной организации учебной работы, а также умелого проявления педагогического такта. И ведущей формой организации учебного процесса является урок. А в сельских малокомплектных школах используются совмещенные уроки, при которых большая часть учебного времени предполагает самостоятельную работу учащихся и носит творческий характер. Все ученики должны быть вовлечены в учебный процесс, и на уроке никому не должно быть скучно.

При проведении самостоятельной работы важно соблюдать следующие требования:

- дать четкую формулировку цели работы;
- определить объем содержания задания и точно сформулировать его;
- выделить на уроке время, необходимое и достаточное для выполнения данной работы;
- после выполнения задания проверить результаты самостоятельной работы.

Педагог, работающий в сельской малокомплектной школе, должен обладать рядом дополнительных профессиональных компетенций:

- отбирать, адаптировать и конструировать оптимальные методы обучения в условиях класса-комплекта;
- управлять разновозрастным коллективом учащихся;
-управлять деятельностью учащихся класса-комплекта при проведении однопредметных и однотемных уроков;
- проектировать индивидуальную образовательную траекторию развития обучающихся;
- разрабатывать пакет контрольно-оценочных процедур для мониторинга индивидуального прогресса обучающихся;
- вовлекать обучающихся в социокультурные, экономические процессы местного сообщества.

Наша школа имеет совмещенные классы-комплекты. Для развития коммуникативной компетенции и творческого мышления учащихся в совмещенных классах необходимо использовать опоры, схемы, модели, ориентиры построения рассказов. Использование инструктивных карт по выполнению самостоятельной работы учащихся значительно повышает уровень овладения общеучебными и предметными умениями.

При проведении уроков литературы в совмещенных классах стараюсь подбирать методы и приемы, позволяющие в полном объеме достичь результативности поставленных целей урока, а также способствующие мотивации учебной деятельности и направленные на вовлечение всех учащихся в процесс обучения.

Например, при изучении темы в 6 классе- Миф об «Актеоне», и в 7 классе- Легенда об Арионе, в целях обучения наблюдается совпадение: понимать термины – миф для 6 класса, былина для 7 кл; также в 6 классе пересказывать содержание произведения, выражая своё мнение о героях и событиях, участвовать в обсуждении произведения, оценивая поступки главных героев, выделять в тексте произведения элементы композиции.

Перед погружением в тему запланировано обеспечение связи с предыдущим обучением, работа с терминами – повторение понятий «миф» и «легенда», которые осуществляется через прием «Диаграмма Венна», тем самым мы наблюдаем систему партнерства, когда два класса работают по одной теме. Далее всем ученикам предлагаются рабочие листы, в которых они пошагово самостоятельно выполняют все последующие задания. Дети знакомятся с теоретическим материалом, используя QR-код, как средство формирования умения самостоятельно добывать и анализировать информацию. В данном случае наблюдается использование цифровых образовательных

технологий на уроках: учащиеся работают либо с планшетом, либо с мобильным устройством.

Одним из практических приемов является использование графических органайзеров. Выявить композицию произведения позволит органайзер «Гора истории», способствующий развитию логического мышления, выстраиванию последовательности событий, а также можно увидеть структуру произведения и сделать соответствующие выводы. Другим активным приемом является «Пирамидная история», благодаря которой можно создать связной текст, так как именно успешное сжатие полученной информации является показателем её понимания и усвоения.

На уроке литературы очень эффективен прием «Персонаж на стене», формирующий навыки письма, говорения, слушания, развивающий аналитическое мышление. Учащиеся на плакате создают образ, внутри пишут характеристику, снаружи – вопросы, которые хотели бы задать герою.

При проведении занятий в совмещенных классах активно применяю кроссенс - один из методов развития креативного мышления учащихся, способствует на основе деятельностного подхода формированию креативности и коммуникации, повышению мотивации к изучению предмета, развивает наглядно-образное мышление, формирует навыки работы с информацией. Основной смысл создания кроссенса – это загадка, головоломка, ребус, задание, предназначенное для определенной аудитории. Именно в этом качестве оно интересно нам, педагогам. Нельзя отрицать, что наряду с логическим мышлением, развивается зрительная память и речь.

Еще одним из активных приемов, используемых на уроках, является прием «Облако слов». Это форма визуализации данных**,** представляет собой набор ключевых слов и словосочетаний, написанных разными размерами шрифта и иногда цвета. "Облако слов" — это отличная идея для этапа мотивации, когда учеников нужно настроить на работу, заинтересовать темой. Благодаря данному приему мы легко можем привлечь ребят и попросить их отгадать, о чем же пойдет речь на сегодняшнем уроке. Этот нестандартный прием можно использовать на любом этапе занятий.

В условиях одновременной работы учителя с несколькими классами, мы лишены возможности постоянного контроля за ходом выполнения самостоятельной работы учащихся, поэтому важно научить детей самоконтролю. В таких случаях в совмещенных классах ученики на этапе рефлексии самостоятельно оценивают свою деятельность на уроке с помощью интерактивных приемов. И, как мы знаем, на сегодняшний день использование цифровых технологий является одним из приоритетов образования.

Online Test Pad — бесплатный универсальный конструктор, с помощью которого дети могут пройти тестирование и сразу же увидеть свои результаты.

Платформа Wordwall позволяет педагогам использовать большое количество интерактивных упражнений и тренажеров, способствует лучшему пониманию и усвоению материала, а также оперативному контролю знаний учащихся.

Еще одним из эффективных методов оценки учащихся является сервис Plickers – это приложение, позволяющее мгновенно оценить ответы всего класса и упростить сбор статистики. Такая организация образовательного взаимодействия вносит элемент новизны, что мотивирует детей, повышает познавательный интерес.

И в заключение хочется сказать, что применение активных методов и приемов способствует повышению интереса к предмету, качеству усвоения программного материала, развитию у учащихся коммуникативных навыков, творческого мышления, учебно-информационных умений.

ЛИТЕРАТУРА

1. Л.В. Байбородова. Сельская малочисленная школа: какая она сегодня. М., 2002. – 356 с.

2.Организация учебного процесса в совмещенных классах малокомплектных школ. Методические рекомендации - Нур-Султан: Национальная академия образования им. И.Алтынсарина, 2022. - 428 С.

ОРЫС ТІЛІ САБАҚТАРЫНДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТИІМДІ ЖҰМЫС ТҮРЛЕРІ
СОВРЕМЕННЫЕ ЭФФЕКТИВНЫЕ ФОРМЫ РАБОТЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА
MODERN EFFECTIVE FORMS OF WORK IN THE RUSSIAN LANGUAGE LESSON

С. К. Кабылбекова
Коммунальное государственное учреждение «Средняя школа села Береке» отдела образования города Аксу, управления образования Павлодарской области
город Аксу, село Береке
sandi_180178@mail.ru

Аңдатпа. Бұл мақалада орыс тіліндегі сабақтан және сабақтан тыс жұмыстың заманауи тиімді түрлері қарастырылады. Автор жаңа ақпараттық ресурстар мен сабақ формаларын қолдана отырып, әртүрлі сабақтарды ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсыныстарды баяндайды, сондай-ақ оларды өткізу үшін шамамен тақырыптарды ұсынады.
Түйінді сөздер: сабақ, орыс тілі, заманауи, тиімді, өткізу форматы, ақпараттық технологиялар.
Аннотация. В данной статье рассматриваются современные эффективные формы урочной и внеурочной работы по русскому языку. Автором изложены методические рекомендации по организации различных уроков с применением новых информационных ресурсов и форм урочной деятельности, а также предложены примерные темы для их проведения.
Ключевые слова: урок, русский язык, современный, эффективный, форма проведения, информационные технологии.
Abstract. This article discusses modern effective forms of regular and extracurricular work in the Russian language. The author presents methodological recommendations on the organization of various lessons using new information resources and forms of scheduled activities, as well as offers sample topics for their implementation.
Key words: extracurricular activities, russian language, modern, effective, form of conducting.

Современный Государственный общеобязательный стандарт образования требует от преподавателей делать процесс обучения более результативным, учить так, чтобы ребенок проявлял интерес к знанию [4]. Также он требует формирования у школьников компетентности, которая предполагает умение самостоятельно получать знания, используя различные источники. Новейшие формы работы на уроках русского языка и литературы ориентированы на решение этих задач.

К современным формам урочной и внеурочной деятельности можно отнести: виртуальные путешествия; квест-игры; ведение интернет-сайтов и страниц в социальных сетях; тренинги; акции.

Теперь расскажем о каждой форме работы подробнее.

Виртуальное путешествие – способ реалистичного отображения трехмерного многоэлементного пространства на экране. Элементами виртуального тура, как правило, являются сферические панорамы, соединенные между собой интерактивными ссылками-переходами, т.н. хотспотами. Виртуальная панорама, или 3D панорама – один из видов панорамной фотографии, которая предназначена в первую очередь для показа на

компьютере (при помощи специального программного обеспечения). Часто в виртуальный тур также включают цилиндрические панорамы, реже - виртуальные 3D-объекты и обыкновенные фотографии [7, с. 14].

Предложим примерные темы для проведения виртуальных экскурсий на различных этапах урока русского языка:

- «Виртуальное путешествие в музей русского языка» (о происхождении языка, об этимологии слов, фразеологизмов и т.д.);
- «Центральный музей Республики Казахстан в Алматы»;
- «Музей Первого Президента Республики Казахстан»;
- «Третьяковская галерея»; «Театр-музей Сальвадора Дали»;
- «Музей изобразительных искусств имени А. Кастеева» [2].

С недавнего времени детским движением нашей школы проводятся регулярные квест–игры, квест–праздники. За несколько лет этот тип работы принял особое значение, как для учебной, так и для творческой деятельности.

Квест – приключенческая игра, один из основных жанров компьютерных игр, требующих от игрока решения умственных задач для продвижения по сюжету. Подобная форма проведения мероприятия способствует формированию ряда компетенций: учебно-познавательной, информационной, лингвистической, интеллектуальной, коммуникативной [1, с. 8].

В мифологии и литературе на английском языке понятие «квест» изначально обозначало один из способов построения сюжета – путешествие персонажей к определенной цели через преодоление трудностей (например, миф о Персее или даже 12 подвигах Геракла). Обычно во время этого путешествия героям приходится преодолевать многочисленные трудности и встречать множество персонажей, которые помогают либо мешают им. Герои могут выполнять квест как из личной выгоды, так и из других мотивов. Выполнение некоторых квестов связано с решением нравственно-этических задач. Большую популярность подобные сюжеты получили в рыцарских романах, в частности, один из наиболее знаменитых квестов рыцарей Круглого Стола – поиски Святого Грааля. Рамочный тип квеста в романе, по-видимому, совпадает с некой глубинной повествовательной структурой. Особенно активно этот прием используется в жанре – «Фэнтези» фэнтези. Так как этот жанр тесно связан с ролевыми играми, то термин перекочевал в игры, немного изменив свой смысл.

Итак, квест – это приключенческая игра, которая приводит из точки А в точку Б через решение поставленных задач.

Конструкция настоящего квеста может быть большой и массивной, все зависит от количества команд – участниц и этапов. Квест действительно похож на игру по станциям, но имеет существенное различие: в первом случае ребятам открыто говорят куда идти (или выдают карту), во втором – ребятам выдается задание, выполнив которое, они должны понять, что делать дальше.

Существуют различные типы квестов: сюжетные, внесюжетные; одиночные, групповые и т.д. [5]

Мы предлагаем провести в школе следующие мероприятия по русскому языку в форме квеста: «Лингвистические раскопки»; филологический квест «День родного языка»; «Тайны русского языка»; «Знатоки русского языка» и т.д.

Все чаще современные школьники интересуются социальной сетью. У каждой школы есть своя страница в популярных социальных сетях. Этот интерес можно применить и в обучении русскому языку во внеурочное время. На страницах и сайтах школы освещаются новости и достижения учащихся и преподавателей. Но чтобы сайт был интересен, его посещали дети и родители, ресурс нужно продвигать. В этом поможет социальная активность администраторов сайта.

Варианты привлечения аудитории:

- проводить интересные онлайн-конкурсы, опросы и голосования (можно с призами, если позволяет финансирование);

- педагоги могут размещать на сайте школы дополнительные материалы по своему предмету, давать ссылки на полезную литературу по теме;

- создать электронную газету, материалы для которой будут готовить сами дети;

- вести не только сайт, но и страницы школы в соцсетях. Отметим, что вести странички школы в «Инстаграме» или в «ВКонтакте» совсем не сложно, а подписаться на них вряд ли откажется кто-то из учеников и родителей [8, с. 19].

Работать с сайтом могут не только учителя, но и ученики – члены редколлегии. Не нужно бояться делегировать ученикам работу с сайтом. Эта идея выгодна в первую очередь самой школьной администрации. Дети лучше всех знают, что именно интересно одноклассникам, каким должен быть контент и оформление школьной странички, чтобы привлечь сюда ровесников и родителей.

Конечно, руководить процессом должен учитель, но вот искать инфоповоды, создавать контент и работать с ним, продвигать сайт в соцсетях – все это отлично получается у школьников. Это может стать для них самой настоящей профориентацией, к примеру, кто-то из детей, возможно, захочет связать свою жизнь с журналистикой.

Тренинг – обучающая игра на уроках русского языка, способствующая формированию навыков коммуникативного общения, развитию творческого воображения, связной устной и письменной речи учащихся [6, с. 227].

Виды тренингов: фонетические, лексические, синтаксические – позволяют осуществлять мониторинг формирования у учеников понятий, представлений в тех или иных жизненных ситуациях. Тренинги учат сопоставлять, анализировать, делать выводы, они включены в тематические блоки языкового материала и отдельные уроки речевой деятельности. Особую популярность у детей приобрели тренинги воссоздающего воображения, например: зрительные – увидеть уходящую зиму; слуховые – услышать шум дождя; визуальные, тактильные – ощутить наощупь колосок ржи, арбуз.

Можно предложить следующие тренинги по русскому языку:

I. Тренинг ассоциативного мышления

1. Составьте ассоциативный ряд со словом.

2. Выполните анализ ассоциативных рядов: слово – понятие, слово – метафора – золотые руки, золотые волосы, золотая пора.

3. Опишите свои ассоциации, связанные со словом-понятием.

II. Тренинги воссоздающего воображения.

Визуального (зрительного). Задание: Опишите так, чтобы читатели (слушатели) «увидели»… (цветущее дерево, закат и т.д.).

Образец ответа: Цветущее дерево

Издалека видно пятно разной цветовой гаммы. Преобладают цвета: белый, зеленый, желто-красный. Но больше зеленого и белого. Подойду поближе. Видны гладкие, спелые завязи плодов, из них вырастут яблоки с румяным бочком, так и хочется почувствовать уже сейчас сладковато-кислый вкус сочной мякоти. Ветви высокие, широко раскинулись. Внизу под ветвистой яблоней лежит густая тень.

Слухового. Задание: Опишите так, чтобы читатели (слушатели) «услышали»… (шум падающего дождя, падающего листа, полет стрекозы, парада и т.д.), используя прием звукозаписи.

Образец ответа: Шум падающего дождя

Блестящие капли, как слезы радости, закапали быстро, безудержно. При ударе о землю они издают звук, напоминающий звон стекла при ударе бокалов друг о друга. Кап-кап, дзень-дзень, хлоп-хлоп. Монотонный звук, ритмичный, иногда усиливающийся, но сразу затихающий и опять с равными промежутками: тук- тук- тук- тук.

II. Тренинг ассоциативного мышления

Задание: Составьте ассоциативный ряд со словом (детство, весна и т.д.)

Образец ответа: Детство

Колыбель, слюнявчик, ребенок, игрушка, велосипед, веселье, первый шаг, первое слово, первое сентября, подружка, бабушка, ее пироги.

На данный момент существует ряд электронных тренингов по русскому языку, которые представляют собой комплекс упражнений по орфографии, пунктуации и развитию речи (понимание текста), охватывающий все темы, изучаемые в соответствующих разделах на уроках русского языка.

Одним из ярких мероприятий, целью которого является привлечение большого количества участников, является акция.

Акция – это яркое комплексное мероприятие с большим количеством людей, имеющее большую социальную значимость.

Смысл любой акции – это возможность и умение донести свое видение проблемы через сюжет и действие, используя определенные формы, механизмы, последовательность действий. Чтобы придать важность акции, получить от неё не только общественный резонанс, но и эффективный результат, необходимо чётко продумать цели, содержание и организацию проводимых в рамках акции мероприятий. Для этого необходимо:

1. Понимание, каким должен быть результат;
2. Чёткий сценарий (программа) с задачей для каждого участника и кульминационным событием в ходе акции;
3. Яркий формат (удачное название, лозунг, необычная атрибутика, яркое действо и пр.);
4. Реклама мероприятий, информационная поддержка СМИ;
5. Состязательность (конкурсы, турниры);
6. Использование современных средств общения (Интернет, мобильная связь и т. п.);
7. Поощрение участников акции и демонстрация ее итогов [3, с. 77].

Подводя итог вышеизложенному, нужно отметить, что успех овладения русским языком в школе может быть достигнут на основе реализации строго продуманной системы учебно-воспитательных мероприятий. Важным звеном в этой системе является урок, организованный на новом, современном уровне с применением информационных ресурсов и мультимедийных средств.

Учеников привлекают разнообразные формы этой работы, у них появляется возможность удовлетворить свои интересы, проявить способности, а иногда и дарования. Глубже познакомиться с произведениями художественной литературы, искусства, почерпнуть знания из области языкознания. Вместе с тем возникает необходимость совершенствования системы урочной работы на основе современных подходов, так как хорошо организованная работа открывает большой простор для пробуждения у учащихся интереса к изучению русского языка, воспитывает у них любознательность, помогает повышать речевую культуру. Есть потребность и в создании определённого банка данных для оказания коллегам практической помощи в проведении работы по русскому языку. Хорошо организованная на современном уровне и систематическая работа дает возможность, с одной стороны, закреплять знания и навыки, полученные учащимися на уроках, с другой – глубже раскрывать богатства русского языка, знакомить учащихся с такими фактами, которые не изучаются на уроках, но знание которых необходимо как в речевой практике, так и повышении общего культурного уровня школьников, вызывая устойчивый интерес к предмету.

ЛИТЕРАТУРА

1. Абдрахманова А. Л. Внеурочная деятельность: виды, формы организации, образовательные результаты // Сынып жетекшісі. - Алматы, 2016. - №4. - С. 8-10.
2. Виртуальные музеи Казахстана: Электронный ресурс. – Режим доступа: https://afisha.kz/art/stati-obzory-2/article/virtualnye-muzei-kazahstana
3. Востокова Е. В. Интеграция урочных и внеурочных форм обучения // Интеграция образования. – 2004. – № 2. – С. 77–86.

4. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020-2025 годы от 27 декабря 2019 года №988. – [Электронный ресурс] Режим доступа: http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1900000988
5. Замалетдинова Л.Р. Филологический квест: новые формы недели русского языка и литературы : интернет ресурс. – Режим доступа: https://urok.1sept.ru/статьи/648185/
6. Коджаспиров А.Ю., Коджаспирова Т.М. Педагогический словарь: для студентов высших и средних пед. уч. Заведений. – М., 2015. – 483 с.
7. Овчинникова И.Г. Информационно – коммуникационные технологии в школьном обучении русскому языку и подготовке к ЕГЭ. – М.: Флинта, Наука; 2010. – 159 с.
8. Сейтешев А. Особенности современного образования // Мысль, 2017. - №11. - С. 18-26.

ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БІЛІМ БЕРУ ҮРДІСІНДЕГІ РОЛІ
СОВРЕМЕННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИХ РОЛЬ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ
MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AND THEIR ROLE IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Р.К. Канапина
КГУ «Общеобразовательная средняя школа села Жаңа жұлдыз» отдела образования Железинского района, управления образования Павлодарской области, Казахстан
Kanapina-1970@mail.ru

Аннотация: Мақалада жалпы білім беретін мектептегі оқу процесінде қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды қолдану мәселелері қарастырылады, ол бүкіл оқу процесін түрлендіруге мүмкіндік береді және мұғалімге оқу процесіне жаңа әр түрлі формалар мен әдістерді енгізуге мүмкіндік береді, сабақты қызықты етеді. Оқыту, оқу материалын меңгеру процесінде мұғалім мен оқушылардың бірлескен іс-әрекеті өзінің жеке үлесін қосады: идеялармен, іс-әрекет әдістерімен алмасу жүреді.
Түйінді сөздер: педагогикалық технологиялар, білім беру технологиялары, жүйелік-әрекеттік пәніл, мемлекеттік стандарт.
Аннотация: В статье рассматриваются вопросы применения современных педагогических технологий в образовательном процессе в общеобразовательной школе, позволяющих видоизменить весь процесс обучения и дающих возможность учителю вносить в учебный процесс новые разнообразные формы и методы, делая урок более интересным. Совместная деятельность учителя и учащихся в процессе познания, освоения учебного материала вносит в свой особый индивидуальный вклад: идет обмен знаниями, идеями, способами деятельности.
Ключевые слова: педагогические технологии, образовательная технология, системно-деятельностный подход, государственный стандарт.
Annotation: The article deals with the application of modern pedagogical technologies in the educational process in a secondary school, allowing to modify the entire learning process in enabling the teacher to introduce new various forms and methods into the educational process, making the lesson more interesting. The joint activity of the teacher and students in the development of educational material makes a special individual contribution: there is an exchange of knowledge, ideas ways of activity.
Key words: pedagogical technologies, educational, technology, system-activity approach, state standard.

Современные преобразования в обществе, экономические реформы предъявляют высокие требования к системе образования, которая нуждается в модернизации. В этом контексте возрастает роль и значение образования, актуальнейшей задачей которого является подготовка высококвалифицированного специалиста, обладающего фундаментальными знаниями, способного самостоятельно, активно действовать, принимать решения, гибко адаптироваться к изменяющимся условиям жизни.

Стратегические направления в системе образования требуют новых организационных форм, методов обучения и воспитания. В связи с этим встает вопрос о необходимости подготовки педагогов к инновационной деятельности с прогрессивными технологиями педагогического процесса.

Одна из главных задач обучения состоит в том, чтобы не только дать знания учащимся, но и пробудить личностный мотив, привить интерес к предмету. В связи с этим в современной методике уточняются цели обучения, изменяется содержание и структура образования.

В современной дидактике, во многих методических работах встречается термин педагогическая технология. В практике встречаются такие термины, как педагогические технологии, технологии образования, новые педагогические, инновационные учебные технологии.

В основе современных технологий лежат те цели, которые должны быть достигнуты при взаимосвязанной деятельности учителя и ученика и их роль в образовательном процессе. Эта цель может быть достигнута через личностно-ориентированное обучение, сущность которого состоит в следующем: в центре внимания должна быть личность учащегося с его субъективным опытом, приобретенным до школы; познавательная деятельность школьника есть самостоятельный, личностно значимый и поэтому очень действенный источник его развития; процесс ориентирован на развитие ученика как целостной личности, а не на развитие отдельных качеств ребенка; в основе лежит дифференцированный подход к ученикам с учетом уровня их интеллектуального развития, уровня подготовки по данному предмету, уровня развития их способностей и задатков; особое внимание уделяется сознательному развитию у школьников самостоятельного критического мышления; учитель является организатором самостоятельной активной познавательной деятельности учащихся, компетентным консультантом и помощником. Его роль заключается, прежде всего в том, чтобы квалифицированно определить трудности учеников, мешающие ему полноценно усвоить знания и помочь преодолеть эти трудности.

В школе представлен широкий спектр современных педагогических технологий, которые применяются в учебном процессе.

Технология критического мышления. В рамках данной технологии ученик действительно становится активным субъектом учебного процесса, самостоятельно владеющим знаниями и решающим познавательные задачи. Для этого у него необходимо выработать не только навыки внимательного восприятия учебной информации, но и самостоятельность учения, умение выполнять учебные упражнения, проводить опыты, а также решать проблемные задачи.

Раскрывая особенности технологии развития критического мышления, выделяют четыре существующих компонента группового задания для самостоятельной работы учащихся:

- оно содержит ситуацию выбора, который делают учащиеся, ориентируясь на собственные ценности;
- предлагает смену ролевых позиций учащихся;
- настаивает на доверие участников группы друг к другу;
- •выполняется приемами, которыми человек пользуется постоянно (сравнение, систематизация, анализ, обобщение и другие).

Выполняя групповое задание, общаясь между собой, дети участвуют в активном построении знаний, в добывании необходимой информации для решения проблемы. Школьники приобретают новое качество, характеризующее развитие интеллекта на новом этапе, способность критически мыслить.

Приемы критического мышления помогают учителю преподнести сложные понятия в доступной и интересной для учеников форме. Учитель в результате работы с приемами подводит учеников к выводу, а вывод они делают сами.

Критическое мышление начинается с вопросов и проблем, а не с ответов на вопросы преподавателя. Человек нуждается в критическом мышлении, которое помогает ему жить среди людей, социализироваться.

Дифференцированное обучение – это педагогическая технология организации учебного процесса, в рамках которого предполагается разный уровень усвоения учебного материала, то есть глубина и сложность одного и того же учебного материала различна в группах А, В, С, что дает возможность каждому ученику овладевать учебным материалом по отдельным предметам школьной программы на разном уровне (А, В, С), но не ниже базового, в зависимости от способностей и индивидуальных особенностей личности каждого учащегося. Дифференцированный подход в обучении создает разнообразные условия обучения и воспитания для различных школ, классов, групп с целью учета особенностей их контингента.

В этом процессе реализуется комплекс методических, психолого-педагогических и организационно-управленческих мероприятий, обеспечивающих обучение в гомогенных группах.

Поскольку состав учащихся неоднороден по уровню здоровья, физического развития и физической подготовленности и одни и те же педагогические средства оказывают различное воздействие на разных учащихся, то работа с детьми, имеющими отклонения в состоянии здоровья, должна проводиться строго индивидуально. Поэтому в процессе физического воспитания в средней школе также применяются формы и методики организации дифференцированного подхода к детям, имеющим отклонения в состоянии здоровья.

Успешное развитие познавательной активности и самостоятельности учащихся возможно тогда, когда учебный процесс организован как интенсивная интеллектуальная деятельность каждого ребёнка с учётом его особенностей и возможностей; только зная потребности, интересы, уровень подготовки, познавательные особенности ученика, можно полнее использовать его роль в овладении знаниями, умениями и навыками, развития способностей.

Проблемно-поисковые методы обучения (усвоение знаний, выработка умений и навыков) осуществляются в процессе частично поисковой или исследовательской деятельности обучаемых; реализуется через словесные, наглядные и практические методы обучения, интерпретированные в ключе постановки и разрешения проблемной ситуации.

Проблемное обучение - технология, направленная в первую очередь на «возбуждение интереса». Обучение заключается в создании проблемных ситуаций, в осознании и разрешении этих ситуаций в ходе совместной деятельности учащихся и учителя.

Развивающее обучение, основанное на организации поисковой деятельности обучаемых, на выявлении и разрешении ими реальных жизненных или учебных противоречий. Фундаментом проблемного обучения является выдвижение и обоснование проблемы (сложной познавательной задачи, представляющей теоретический или практический интерес).

Модульное обучение и его элементы активно используются на уроках. Эта технология базируется на деятельностном подходе к обучению: только то учебное содержание осознано и прочно усваивается учеником, которое становится предметом его активных действий. Модульное обучение опирается на теорию развивающего обучения,

основы которой были заложены Л.С. Выготским. Реализация этой теории обучения требует, чтобы ученик учился постоянно в зоне своего ближайшего своего развития. В модульном обучении это достигается путем дифференциации содержания и помощи ученику, организации учебной деятельности в разных формах: индивидуальной, парной, групповой, в парах сменного состава.

Очень многое модульное обучение использует из программированного обучения. Это, во-первых, планирование действия каждого ученика в определенной логике, во-вторых, опора на активность и самостоятельность действий, в-третьих, учет индивидуализированного темпа обучения и, в-четвертых, постоянное подкрепление, которое осуществляется путем сличения хода и результата деятельности, самоконтроля и взаимоконтроля.

В качестве основы выделяется учебный модуль, который включает в себя законченный блок информации, целую программу действий и советы учителя по успешной ее реализации.

Творческие проекты - их особенность заключается в том, что они не имеют заранее определённой и детально проработанной структуры. В творческом проекте преподаватель определяет лишь общие параметры и указывает оптимальные пути решения задач. Необходимым условием творческих проектов является чёткая постановка планируемого результата.

Специфика такого проекта предполагает интенсивную работу учащихся с первоисточниками, с документами и материалами, зачастую противоречивыми, не содержащими готовых ответов. Творческие проекты стимулируют максимальную активизацию познавательной активности обучаемых, способствуют эффективной выработке навыков и умений работы с документами и материалами, умений анализировать их, делать выводы и обобщения.

Внедрение информационно-коммуникативных технологий в общеобразовательный процесс не столько насущная необходимость, сколько осознанный процесс технологизации рутинных процессов с целью высвобождения творческой энергии личности современного общества.

Основной целью педагогов становится не только организация и ведение процесса овладения прочными базовыми знаниями и навыками учебы, но и формирование личности, способной адаптироваться к условиям современной жизни.

При переходе к новым формам обучения, использующим сетевые технологии, возникает тенденция - ориентироваться на сеть распределенных образовательных ресурсов нового поколения, которые могут применяться в режиме коллективного доступа многих учебных заведений к единым образовательным ресурсам по сети Интернет. Этот путь открывает ряд неоспоримых преимуществ:

- создаются предпосылки для обеспечения единой базовой подготовки учащихся независимо от территориального расположения учебного заведения, наличия собственных высокопрофессиональных педагогических кадров, образовательных ресурсов;

- повышается результативность и дидактическая эффективность

образовательных ресурсов за счет активного использования современных средств вычислительной техники;

- значительно сокращаются затраты на создание, поддержку и развитие образовательных ресурсов за счет исключения их массового тиражирования;

- становится принципиально доступными многим образовательным учреждениям или отдельным учащимся уникальные образовательные ресурсы.

В современном мире господствуют множество информационных технологий, представить процесс обучения учащегося без их использования уже невозможно. Задача преподавателя - использовать все возможные современные педагогические технологии подачи материала, помочь учащимся в усвоении огромного объема существующей информации, при этом развивая его творческие способности, стимулируя к поиску новых

решений. Следует организовывать процесс обучения на уровне взаимодействия учащегося с преподавателем, совместного рассуждения, совместной дискуссии, в которой преподаватель - равный партнер, направляющий советчик, а не наставник - назидатель. Будущее наших образовательных учреждений стоит именно за новыми, современными педагогическими методами образования.

ЛИТЕРАТУРА

1. Журнал «Открытая школа» №2 февраль 2020г
2. Лакоценина Т.П. «Современный урок» часть 5
3. Лакоценина Т.П. «Современный урок» часть 4
4. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие. –М.: Академия, 2003г
5. Пайков А.В. Дифференцированный подход в обучении [Текст]/А.В. Пайков.- Школа и производство.-2001.- №1.- С. 21-22
6. Селевко Г.П. Современные образовательные технологии [Электронный ресурс]: учебное пособие/ Г.П. Селевко. -Москва: Народное образование,1998. -256 с.

БІЛІМ БЕРУДІҢ НЕГІЗГІ-БАСТАУЫШ МЕКТЕП

Оналхан Гульмай
Қатша Оспанова атындағы №3 жалпы білім беретін орта мектебі
Тереңкөл ауданы.Павлодар облысы . Қазақстан.
Onalhan@bk.ru

Аннотация: Бастауыш сынып оқушылары орфографияны игере отырып, сауатты жазуға дағдылану барысында графикалық түрде қарым-қатынас жасау мүмкіндігіне ие болады яғни өзінің сөйлеуін және таным мүмкіндіктерін жетілдіре береді, жеке басының жалпы даму деңгейі көтеріледі.
Аннотация: Учащиеся младших классов, осваивая орфографию и учась грамотно писать, приобретают способность графически общаться, то есть продолжают совершенствовать свои речевые и познавательные способности, повышается общий уровень развития личности
Abstract: Elementary school students, mastering spelling and learning to write competently, have the ability to communicate graphically, that is, they continue to improve their speech and cognitive abilities, and the general level of personality development increases.

Түйін сөз: Жазу дағдысының бастамасы әріптің әр бөлігін сызып, жүргізу.
Ключевое слово: Начало навыка письма – прослеживать и вести каждую часть письма.
Keyword: The beginning of the skill of writing is to trace and lead each part of the letter.

Бастауыш сыныпта көркем жазуға үйрету тәсілдер

Бастауыш сынып оқушыларына жазу әрекетін үйрету мақсаты – балаларға жазу емеле дағдысын қалыптастыру. Жазу әрекеті психологиялық тұрғыда негізгі мидың үлкен жарты шар қабығындағы анализатор ұштарының бір-бірімен күрделі байланысқа түсуі, екінші сигнал системасының жинақталып, бір арнаға бағытталуы болып табылады. Жазу әрекеті көзбен қабылданып, қолмен іске асады. Ал ауызша сөйлеу, есіту кинестезиялық нерв байланыстары арқылы өтеді. Жазу әрекеті ауызша сөйлеуден кейін шықты, сондықтан да ол үнемі сөйлеу әрекетіне сүйеніп отырады. Ерте дәуірде адамдар қандай да болмасын бір уақиғалар туралы мәліметтерді кейінгі ұрпаққа қалай қалдыруға болатын жолдарды іздесе керек. Сөйтіп олар мәліметтерді түрлі суреттермен белгілеу қажет екенін ұғынып , бейнелеу әрекетін іске асырды. Бұл кезең – идеографиялық сөйлеу кезеңі деп

аталады. Идеографиялық сөйлеу белгілі бір айтылатын жағдай туралы еске түсіру рөлін атқарады.Кейінірек иероглифтік жазу шықты. Бұл заттарды немесе тұтас ойды білдірген. Біздің қазіргі қолданып жүрген жазуымыз алфавиттік жазу. Бұл кейінірек шыққан. Жазудың құрамына алфавит, графика және орфография (емле) енеді. Алфавит – тіліміздегі әріптердің белгілі бір жүйемен орналасу тәртібі. Графика – дыбыстың, буынның немесе сөздің айтылуы қалай болса солай таңбалануы. Ал орфографиялық тілдің белгілі бір нормаға келтірілген ережесін сақтап жазу. Алфавит пен графиканы меңгеру – оқу мен жазудың (сауат ашудың) ең алғашқы, ең қарапайым, бірақ ең маңызды дағдыларын қалыптастыруды көздейді. Алайда жазуды меңгеру оның тағы бір басты бөлігі орфографияны (немесе жазу, сауатты жазу) игеруді қажет етеді.

Бастауыш сынып оқушылары орфографияны игере отырып, сауатты жазуға дағдылану барысында графикалық түрде қарым-қатынас жасау мүмкіндігіне ие болады, яғни өзінің сөйлеуін және таным мүмкіндіктерін жетілдіре береді, жеке басының жалпы даму деңгейі көтеріледі. Міне, жазуға үйренудің басты маңызының өзі осылай анықталды. Жазбаша сөйлеудің өзіне тән ерекшеліктері бар. Мысалы, жазбаша сөйлеудің қабылдаушыға әсер ететіндей қосымша құралдары жоқ; ол бүкіл оқушы қауымға арналады; онда автордың эмоциясы мен сезімі, толқуы мен мұңаюы, қуанышы реніші т.б.с.с. Бұл айтылғандар бастауыш сынып оқушыларының жазу әрекетін дамыту мәселесінің күрделі екендігін көрсетеді, яғни балалардың жазу әрекетін дамыту үшін, алдымен оларды жазудың өзіне дағдыландырып алу керек.

Жазу дағдысының бастамасы әріптің әр бөлігін (таяқша, дөңгелек, қосу сызықтары) сызып, жүргізу арқылы жаттықтырылады. Бұл кезеңде бала басымен, бүкіл денесімен жоғары көтеріліп, төмен еңкейіп, екі жағына қисайып, неше түрлі қозғалыстар жасайды. Алайда мұғалім тиімді жаттығулар ұйымдастырса, көп ұзамай, бірте-бірте бастапқы қозғалыстарын жинақтап, азайта түседі. Ал, кейін әріп бөліктерін аса күш салмай-ақ қосып жаза алатын болады. Жаттығулардың нәтижесінде жазу қимылдары автоматталып, әуелі әріптерді, одан соң тұтас сөздерді де кедіріссіз жаза алады. Жазу қимылдары автоматталғаннан кейін жаңа міндет – сауатты жазуға (немесе орфографияға) үйрену міндеті туады.Тілімізде орыс тілінен енген, аяғы үнді дыбыс - әріптерге біріккен бірсыпыра сөздер бар (Ленинград, клуб, педогог т.б.). Бұл сөздердің соңғы үнді дыбыстары айтылуда қатаң дыбыстарға айналады, яғни д, г, б, дыбыстары қатаңдап т, к, п дыбыстарына айналып айтылады. Мұндай сөздерге қосымша қатаң дыбыстан басталып жалғанады: педогогке, клубтан т.с.с. Бұлар грамматика ережелеріне сүйеніп үйретіледі.

Қазақ тілінде фонетикалық қағидаға сүйеніп, естілуінше жазылатын сөздер көп-ақ: қалам, кітап т.б. Кейде көнерген біріккен сөздер дәстүрлі қағидамен, естілуінше жазылады: қыстыгүні, ашудас деген сияқты. Сауатты жазуға үйрену жұмысы грамматикаға сүйенеді. Мектепте грамматиканы оқыту неғұрлым жақсы жолға қойылса, оқушылардың сауаттылығы да соғұрлым жоғары болады. Олай болса, белгілі бір жазу ережесінде негіз болатын грамматикалық құбылыстар саналы түрде ұғындырылып, содан кейін қорытынды шығарылуы қажет. Мұнда ережені мәніне түсінбей, құр жаттап алудан сақ болған жөн.

Мұғалім тіл құбылыстары мен жазу ережелерін анық етіп түсіндіріп, оқушыларға сол ережелерді меңгерту тәсілдерін қарастыруы тиіс. Мысалы, қандай да болмасын сөз немесе оған жалғанған қосымшалар басқаша болмай, неге солай жазылғанына оқушы түсініп және оқыған ережесіне сүйеніп оны дәлелдей алатын болса, оның ережені саналы меңгергені. Ал ережені мүдірместен айтып бергенімен, неге солай жазылып тұрғанын дәлелдей алмаса, оқушы ережені механикалық түрде меңгерген болып шығады да, ол білгендерінің сауатты жазуға пайдасы шамалы болады. Сондықтан балалар мұғалімнің басшылығымен, тіл құбылыстарын, емле ережелерін бақылап, талдауға оларды бір-бірімен салыстыруға, ой жүгіртуге, сипаттауға, өз беттерімен жазған жазу жұмыстарында қолдануға міндетті.

Грамматиканы оқу барысында оқушылар тіл құбылыстарын саналы түсінумен қатар, тілдің нақты фактілерін де білулері қажет. Мысалы, сөйлемдегі сөздерді жалғаулардың байланыстыратынын балалар есте қалдыра алады; сөйлемдегі сөздердің жалғауларын ажыратып айтып бере алады. Бірақ өздері сөйлем құрауға келгенде оны қолдана алмайды. Егер олар сөйлем құрағанда сөздердің арасындағы байланысты анықтау арқылы, жалғаудың қызметін көңіл аударып дағдыланса, мұндай байланысты өздері сөйлем құрағанда да сақтауға тырысады. Бұл үшін сөйлемдегі бір сөзден екінші сөзге сұрақ қойып дағдылану қажет. Мысалы, мен (кім?) мектепке (қайды?) барамын т.б.

Сауатты жазуға үйрену үшін аналогия арқылы жаза білудің де маңызы зор. Ереже, қандай да болмасын, тек жалпы ғана нұсқау немесе түсінік береді. Яғни онда нақты бір сөзді қалай емес, бір топтағы сөздердің жазылуы көрсетіледі. Сондықтан оқушылар бір ережені меңгеру барысында дайын мәтіннен ұқсас мысалдарды таба білуге немес өздері мысал келтіре алуға тиіс. Оқушылар сол ережені оған ұқсас басқа жағдайларда қолдана алатындай дәрежеге жеткенде ғана ақыл-ой дағдысы қалыптасты деп есептеуге болады.

Дұрыс сауатты жазуға үйрену үшін сөздерді дыбыс құрамына, буын жігіне ажырату жұмысы әріп қалдырып кетпеуге, әріп алмастырып алмауға бірсыпыра көмектеседі. Мұндай жаттығулар 3- 4 сыныптарда да жүргізіліп отырады.Тіліміздегі жазылуы айтылуынан өзгеше құлын, жұлын, күрек, басшы т.б.с.с. сөздері тек есту дағдысына сүйеніп, жазуға болмайды. Көбіне оларды салыстыру жолымен талдаудың жәрдемі тиеді. Сондай-ақ –ма, -ме, -ба, -бе, -па, -пе сұраулықтарын етістіктің болымсыз түрімен, мен, бен, пен шылауларын септік жалғауларымен салыстырып байқаудың да маңызы күшті. Сөздердің ұқсастықтары мен ерекшеліктерін, теріс жазылуынан мағына бұзылатынын, айтайын деген ойдың күңгірт, екі жақты болып шығатынын балаларға ережені түсіндіргенде де, жаттығулар жүргізгенде де, олардың жазуларындағы қателерді түзеткенде көрсетіп, түсіндіріп отырудың пайдасы көп (Тұзшы – тұщы, барма-бар ма т.б.).Сөйтіп, сауатты жазуға үйрену үшін аналогия, салыстыру, талдау, жинақтау, жалпылау, нақтылау сияқты ой операцияларының іске асуы ең маңызды шарт болып табылады.

Сауатты жазуға үйренуде қол қозғалысы арқылы қабылдау мен елестетудің алатын орны ерекше екені белгілі. Көп оқитын тіпті ережені тамаша білетін оқушы да қолдың дағдылануынсыз жазуда қатені көп жібереді және жазуының ұсқыны да тартымсыз болады. Сондықтан әсіресе бастауыш сынып балалары үшін танымның есту, айту, тыңдау, көру және қолын қозғау арқылы қалыптасатын функцияларын жүйелі түрде үйреніп, алғашқы кездің өзінде-ақ жақсы естіп, тыңдай алып, дыбыстық құрамға ойша тәртіппен талдау жасай алып, іштерінен қайталау сияқты тәжірибелер жинақтаудың маңызы орасан зор болатынын естен шығармауға тиіспіз.

Сөйтіп, жоғарыда айтылғандарды қорыта келгенде, оқушылардың сауатты жазуға үйрету үшін ескерілетін жағдайларды топтап көрсететін болсақ, олар төмендегідей: Мұғалім жазылатын сөздің немесе сөйлемнің мағынасын, мәнін оқушының түсінетіндігіне әбден көзі жеткеннен кейін барып жаздыруға тиіс (оқушы кейде мағынасына жете түсінбегендіктен қате жібереді). Сөзді дұрыс айтуға, ұқыпты жазуға, жазғандарына ой жүгіртуге бағыт беріп, қатемен жұмыс ұйымдастырады.Үнемі талдау жасау: түбірлес сөздер табу, сөз тіркестері арқылы сөйлем құрастыру, ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру – мұның барлығы оқушының ойлауын арттырып, материалды меңгеруге жағдай жасайды. Дыбыстық талдау, сөз құрамына жаттығу, сөз табының қызметі, синтаксистік талдаулар іске асырылып, сөйлеуге үйрету жұмыстарымен байланыстырыла жүргізіледі.

Арнаулы орфографиялық жаттығулар (көшіру, диктант) тіл дамыту жаттығулары мен (мазмұндама мен шығарма) кезек жүргізіледі. Сөздік жұмыс үздіксіз жүргізіліп отырады. Әр оқушының жазудан да басқа әлсіз жақтары болады (кей сөздерден қате жіберу) Мұғалім ондай балалармен сөздік жұмысын жеке жүргізеді. Сауатты жазу дағдысын қалыптастырудың маңызды шарттарының бірі – орфографиялық қате, сөйлеу

қателерін болдырмау үшін алдын ала жинақтау, талдау жұмысы. Белгілі бір жағдайға дағдылану біраз уақыт жаттығуды қажет ететіні сияқты, сауатты жазуға жаттығу дағдысы да көп қайталауды, жаттығуды талап етеді. Сондықтан өтілгеніне біраз уақыт болған материалдарды жүйелі түрде еске түсіріп отыру пайдалы. Жазуға үйренуде уақытша нерв байланыстарын шартты рефлекс арқылы емес, операнттық рефлекс арқылы қалыптастырудың мәні ерекше болып табылады. Мұның мәнісі балаға дайын жұмысты орындату арқылы дағдыландырудан гөрі, өздеріне тапқызу, оларды ізденіп, қиналуға мәжбүр ететіндей тапсырмалардың тиімді нәтиже беретіні мәлім. Мұның барлығының да мақсаты қалыптасқан уақытша нерв байланыстарын (дағдыны) сақтау (сауатты жазу дағдысын) екенін жақсы түсініп, білімін жетілдіріп, педагогикалық шеберлігін ұштап отырған мұғалім ғана жұмысын ойдағыдай ұйымдастыра алады. Жазуға байланысты жаттығу жұмыстары әр түрлі факторларға негізделеді:

Көру, қимыл факторларына негізделетін көшіріп жазу.Есту арқылы қабылдауына сүйенетін мәтінді жазу (мұғалім оқып берген немесе оқушы оқыған тексті жазу. Бұған диктант, мазмұндама жұмыстарын алуға болады).Орфографиялық тапсырмалар бар жаттығулар: қалдырылып кеткен әріптерді тауып жазу немесе түзетіп жазу. Жазу жұмыстарының бұл көрсетілген түрлері бір-бірімен тығыз байланысты, яғни таза біреуінің қолданылуы мүмкін емес. Мысалы, диктант есту қабілетіне негізделгенімен, көру қимылсыз іске аспайды. Сондықтан, жоғарыдағы сияқты топтау тек шартты түрде, жаттығудың қай түрінде негізгі мәселенің қайсысы екендігіне мұғалімдер көңілін аудару мақсатында ғана көрсетіліп отыр

Қорытынды

Қоғам мен жалпы білім беретін мектептердің сұранысына сәйкес бастауыш мектеп буында көркем жазу пәнінің мәні зор. Оқушылардың жазу дағдысы қалыптастыру оны кейінгі сыныптарда жетілдіру үшін, жазу әрекеті мен психофизиологиялық әрекеттерін ескеру жазуға үйренудің әр тәсілдерінен қарулану тек көркем жазу сабағында жүзеге асады. Ол үшін бастауыш сынып оқушыларында графикалық каллеграфиялық жазу дағдыларын қалыптастыру процессінің психологиялық физиологиялық дидактикалық негіздерін ашу керек. Бір қарағанда алфавиттегі санаулы дыбыс таңбаларын әдемі және жылдам жазуға балаларды үйрету онша көп қиындық келтірмейтін сияқты. Шын мәнінде бұл дағдыларды оқушылар бойында қалыптастыру барысында мектептің алдында көптеген қиындықтар кездеседі. Жазба жұмыстарын көптеп орындатуға қарамастан, кейбір оқушылар дыбыс таңбаларын, олардың бір – бірімен байланысу жолдарын жазу кезінде қолдана біледі. Дыбыс таңбаларын көркем әрі айқын жазуға дағдыланса да, жылдам жазуға әдеттенбегендіктен, айтылған ойға ілесе алмайды әрі жазу сауаттылығы мен анықтығы төмендейді.

Сауатты көркем жазудың негізі - әліппенің сауат ашу кезеңінде қалыптасады. Бұл жұмыс шығармашылықпен ұштастырғанда ғана оқушы сауатты көркем жазуға төселеді. Осы мақсатта оқу белсенділігін арттыратын әріптік, буындық үлестірмелі материалдар пайдаланып, берілген сөздерді талдап, өзінің сыныбынан сөз құратып, оқытып, ауызша жат жазу жүргізу керек. Ауызша арқылы құралған сөзді тақтаға жазып, қатесіз көркем етіп дәптерге жазғызып, оны оқытып тақтамен салыстыру керек. Үйрету жат жазулары жеңілден басталып, біртіндеп күрделенеді. Бір – екі әріпті үйретісімен сабақ сайын үйрету диктантын жатқа жазуда оқушы сауатын ашып, естуін дамытады. Осындай жұмыстың біріне әріпті жат жазуды ұсынамыз. Мұнда үйренген дыбыстардың әріптік таңбаларын қаншалықты меңгергенін байқауға болады. Ол үшін әріп жазуын мынадай мазмұнда өткізген жөн:
Бастауыш сыныпта жазуға үйретуді машықтандыруда әріп буын жат жазуларын дұрыс жазып сөздердің мазмұнын түсініп алмайынша бірден сөз, сөйлем жат жазуларын өз дүниесінде сауатты жазу мүмкін емес.

Жат жазу жиі болса оқушылардың сауаты артады. Жат жазудың мақсаты – оқыған ережені оқушының қаншалықты меңгергенін, қосымша қандай жұмыс жүргізу керек

екенін анықтау. Баланың жазу дағдыларын жүргізуде жат жазу жүргізу жұмысына қоса қатені түзету жолдарын да ұсынамыз. Олар: үйрету жат жазуы және көшіріп жазу жат жазуы.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Құлмағамбетова Б. Қазақ тілін оқыту методикасы. А., «Мектеп» баспасы. 2001
2. Н.Оразханова. Фонетикалық талдауды сатылай комплексті түрде жүргізу. «ҚазаҚ тілі мен әдебиеті» журналы. №10. 2000.
3. Е. Исабаев. Дыбыс жүйесінің негіздері. А., «Мектеп». 1992.
4. Диктанттар жинағы. А., «Мектеп». 2004.

ПЕДАГОГТІҢ БІЛІМ САПАСЫН КӨТЕРУДЕГІ ҚҰРАЛДАРЫ

Сайрамбек Гүлсімай Ержанқызы
«Ш. Айманов атындағы ЖОББМИ», Павлодар, Қазақстан
gulsimai.sairambek@gmail.com

Аңдатпа: Мақалада қазіргі заманауи білім сапасын анықтайтын нақты табысты менеджрлер және оларға қажетті педагогикалық құралдар туралы ақпараттандырады. Білікті маман болу жолындағы нақты мақсаттар, технологияларды анықтайды.

Түйін сөздер: Менеджмент, үдеріс, педагогика, білім беру, бағалау, критерий, тәрбие, позиция, инновация.

Көпшілікті басқару – бұл бірнеше
адамды басқарумен бірдей. Мәселе ұйымдастыруда.
Сұн Зы

Ұшан теңіз білімнің бастауы – мектептен бой көтеріп, өмір бойы жалғасатын процес.

Білім беру үдерісіндегі ең маңыздысы тұрақтылық. Аз аздан үздіксіз білім беру. Ы.Алтынсариннің «қисық ағаш» әңгімесінде отырғызылған ағаштың бұтақтарын түзулеп өсірсең түзу, қисайған беті қарамау ағаштың дамуын тежейді деген теорияны көпшілік көздейді. Бұл бір жағына қарап қана айтылған пікір, екінші жағы ол ағашты түземестен бұрын оған назар аударып, зерттеу қажет. Жаңа бір техниканы да пайдаланар алдында нұсқаулықпен танысып алатаны секілді баламен де танысу және зерттеу екініш жағы. Бірақ бала техника емес, технологиялық даму өркениетінде өмір сүруде. Педагог ғұмырының әрбір ізденісі теңізге тамған тамшыдай білінбеуі де көрінбеуі де заңдылық. Менеджмент – басқару, педагогикалық менеджмент сыныпты басқару. Белгілі бір команданың ұйымдастырушыға бағынуы. Бірлесе жұмыс жасауы. Оны Джон Рокфеллердің сөзімен «Жақсы басқара білу – ол орта қабілетті адамдарға ерекше адамдардың жұмысын қалай істеуге болатынын көрсету», немесе Сергей Капицаның сөзімен айтқанда «Басқару дегеніміз - жақсы адамдардың жұмыс істеуіне кедергі келтірмеу».

Табысты менеджменттің негізгі құралдарын анықтаушы ретінде педагогикалық шеберлік мынадай жүйлермен енгізілген:

1. Зерттеулердің негізінде «педагогикалық шеберлік» түсінігіне біз келесі мағыналарды кіргіземіз:
2. Мұғалімнің оқу мақсаттарын, тәрбилеудің және олардың диалектикалық өзара байланыста және бірлікте дамуын шеше білу;
3. Оқушылардың назарын аудару және оқылатын материалмен қызықтырып әкету;

4. Оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктерін есепке алу,сонымен қатар олардың даму дәрежесін ескеріп сол негізінде дара және дифференцияланған күтіммен қамсыздандыру;

5. Адамгершілікте және демократиялық негізде оқушылармен өзара қарым-қатынас құра білу;

6. Ең қиын және оқушылардың күтпеген сұрақ қою кездерінде өзін жоғалтып алмау;

7. Оқыту барысында теория мен тәжірибені біріктіре білу;

8. Өз жұмысында алдыңғы жаңа педагогикалық ғылымдар мен тәжірибелерді сауатты қолдана білу;

9. «Еңбек қаруын» пайдалана білу- сөзбен,сөйлеумен;

10. Сын ойлай білу және айқын белсенді позициялы болу, қиындықтардың алдында ойыннан қалыс қалмау және оқушыларға сөздердің органикалық бірлігін,сенімділікті және істі көрсете білу;

11. Өз сабақтарын түрлендіре білу.

Ұстаз бен шәкірт, мұғалім мен оқушы арасындағы атау мен мағыналық үйлесімді анықтаудың үлкен мәні бар. Педагогикалық мамандықты бітірген әріптеске сен мұғалім боласың ба? Деген сұраққа «иә, мен ұлт ұстазы боламын» деген жауап алсаңыз, онда бұл жерде тараптардан қиыншылық көрінбес еді. Ұлт ұстазы мен мен мұғалімнің арасында бар үлкен айырмашылықтар, мақсаттар, экстраверттік қасиеттердің орын алуы әдбен мүмкін.

Басқарушылық қасиетінде білім сапасын көтерер құндылылықтар өте көп, олардың басым бөлігі қазіргі таңда білім алушы тұлғалар бойынан табылуда. Яғни педагог оқушымен немесе білім алушымен жұмыс жасайты кезде оған көмекке келетін көмекші құралдар: Инновациялық технологиялар, бағалау критерийлері, тәрбие құралдары, мектеп мәдениеті: мұғалім, оқушы мәдениеті, көрнекілік құралдары және де сапалы білім. Осы жерден бүгінгі күні айтылса да, негізделмей жүрген педагогтің басқару құралдарына тоқталатын боламыз.

Инновациялық технологиялар оның ішінде де педагогикалық техникалық сараптамаларға ауқымды тақырып ретінде қамтып отыр.

«Білім беруді ізгілендіру технологиясы — оқушыны азамат етіп тәрбиелеу, олардың танымдық күшін қалыптастыру және дамыту баланың жаны мен жүрегіне жылылық ұялату (Ш.Амонашвили). Ойын арқылы оқыту технологиясы — дидактикалық, тәрбиелік, дамытушылық, әлеуметтендірушілік мақсатқа жету. Ойындық іс — әрекеттің педагогикалық механизмі жеке бастық, өзіндік талап — талғамдарына сүйенеді. Баланың бойындағы білімділік, танымдық, шығармашылық қасиеттерін аша түсуді көздейді (Л. С. Рубинштейн, Д. Б. Эльконин, З.Фрейд). Проблемалық оқыту технологиясы — оқушының өз бетімен ізденуге үйрету, олардың танымдық және шығармашылық икемділіктерін дамыту. Тірек белгілері арқылы оқыту технологиясы — (В. Ф. Шаталов) мынаны көздейді — білім, білік, дағдыны қалыптастыру, барлық баланы оқыту, оқытуды жеделдету. Түсініктерді қабылдау арқылы оқыту технологиясы — (С. Н. Лысенкова) барлық баланы табысты оқыту. Оқу материалының бірізділігі, жүйелілігі, саралау, әр оқушыға берілетін тапсырманың қолайлығы, бағдарламаның кейбір тақырыптатырының қиыншылықтарын жеңу, қиын тақырыптады біртіндеп оңайлату әдісін қолдану. Деңгейлеп саралап оқыту — міндетті нәтижелерге негізделген. Білім, білік, дағдыны меңгерту, мемлекеттік стандарт көлемінде білім беру. Әр оқушыны оның қабілетімен мүмкіндік деңгейіне орай оқыту, оқытуды оқушылардың әртүрлі топтарының ерекшелігіне сәйкес бейімдеу, ыңғайлау. Бағдарламалап оқыту — (Б.Скиннер, Н.Краудер, В. Г. Беспалько) ғылыми негізде түзілген бағдарлама негізінде оқытудың тиімділігін арттыру, баланың жеке қасиеттерін ескере отырып оқыту. Оқытудың компьютерлік технологиясы — ақпаратпен жұмыс істей білуді қалыптастыру және қатынас қабілетін дамыту, жеке басты ақпараттық қоғамға даярлау. Мұнда оқыту оқушының тікелей

компьютермен қатынасы арқылы орындалады. Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясы — (Л.Джинна Стил, С.Куртик). Аталмыш бағдарламаның ішкі құрылымында ерекшелік бар. Бұл құрылым 3 деңгейден тұратын оқыту мен үйретудің моделі. Білімнің болашақта пайдаға асуы, қажетке жарауын қалыптастырады. Өз-өздігінен даму технологиясы — (М.Монтессори) баланы жан — жақты дамыту, дербестікке тәрбиелеу, бала санасында нәрселер әлемімен ойлау әрекетінің бірігуі. Оқыту баланың дамуына сәйкес табиғи болуы керек, сонда бала өзін — өзі дамытады. Дамыта оқыту технологиясы — (Л. С. Выготский, Л. В. Занков, Д. Б. Эльконин, В. Б. Давыдов) баланы оқыта отырып жалпы дамыту, яғни бала бойында еркіндік, мақсаткерлік, ар — намыс қасиеттерін дамыту. Модульдік оқыту тетехнологиясы — (В. Б. Монахов) оқытудың тұтас технологиясын жобалау, алға қойған мақсатқа жетуді көздейтін педагогикалық үрдісті түзу, мұғалімге нәтижені талдап, түсіндіріп бере алатындай жүйені таңдау және құру. Оқушылармен жүргізілетін қиындықтын алдын алу және түзету жұмысының жүйесін жасау. В. А. Максимова технологияларды былай ұйымдастыруды ұсынды: 1. Ойын технологиалары; 2. Терминдік технологиялар; 3. Ақпараттық технологиялар; 4. Диологтық технологиялар; 5. Құрылымдық ойлау технологиялары» [1].

Бағалау критерийлері оқыту процесіне негізделеді. Оқыту кезіндегі оқушы білімінің нақты бір көрсеткіші. Жалпы бағалау үдеріске тағылған айдар. Оның өзгеруі оқушыға қауіпке әкелмейді. Дегенмен салдарлары болуы мүмкін. Бағалау жүйесі бүгінгі таңда орныққан біркелкі жүйе.

«Тәрбие құралдары дегеніміз - оқушының адамдық қасиеттерін қалыптастыратын, мұғалім мен баланың санасына тәуелсіз материалдар.

Тәрбие құралдары:

- Іс-әрекет түрлері (ойын, еңбек);
- заттар (ойыншықтар, электронды есептегіш машиналар);
- рухани және материалдық мәдениет (өнер, қоғам, өмір);
- бұқаралық ақпарат құралдары;
- педагогикалық ықпал жасау құралдары» [2].

Қоғамдық пікірлер мен мектеп әлеуетінің қызметтік тұрғыдан көпшілік тараптар келісе алмай жатады. Мұнда көптеген адамдардың принциптері, пікір қайшылықтарын тударады. Оқыту мен бағалау, білім беру мен тәрбиелеу, тәрбиелеу мен бағалауды ұштастырады. Осы тұрғыдан алғанда білім берудің үлкен әрі бірден көріне бермейтін қажырлы еңбек екенін байқауға болады. Мектеп ұстазына қажетті технологиялар мұғалімнің басты модульі болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Абдраманова, Г. Б. Инновациялық технологиялардың білім берудегі рөлі / Г. Б. Абдраманова, Г. О. Байзулдаева. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2015. — № 7.1 (87.1). — С. 4-6. — URL: https://moluch.ru/archive/87/16662/ (дата обращения: 09.01.2024).
2. Қоянбаев Ж. Б., Қоянбаева Р. М. Педагогика: Оқу құралы. Алматы, 2002.

«АУЫЛ ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЖЕКЕ ҚАСИЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ ТӘРБИЕЛЕУ ҮШІН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖӘНЕ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ»

Фарида Байбосинова Бакытовна
Атырау облысы Қызылқоға ауданы №75 бастауыш мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

«Сабақ беру-үйреншікті жай ғана
шеберлік емес,ол үнемі жаңадан

жаңаны табатын өнер»
Ж.Аймауытов

Аннотация. Ақпараттық технологиялар және мектептегі білім беруді жетілдірудің әртүрлі инновациялық тәсілдері білім алушылардың жеке даму процестеріне де әсер етеді. Білім алудағы қажеттіліктерді күнделікті сабақта қолдану.Сапалы оқытудың озық технологияларын тиімді пайдалану арқылы оқушылардың оқуға сауаттылығын дамыту. Мұндай технологияларды жүзеге асыру оқушылардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруға үлкен үлес қосуға мүмкіндік береді. Оқыту мен тәрбиелеу тұрғысынан мектептегі білім берудегі проблемалар және оларды жеңу жолдары талқыланады.
Түйінді сөздер: білім беруді ақпараттандыру, жеке қасиеттер, тәрбие, оқушылар, инновациялар.

Ауыл мектептерінде жаңа технологияны қолдану мақсаты- оқытуды ізгілендіру,яғни оқу құралдары оқушылардың өздігінен танымдық іс-әрекетін жүргізе алатындай болуы керек.Жаңа педагогикалық технология түрлері өте көп.Шапшаңдылық дағдыларын ұйымдастыра отырып,оқушылардың құзіреттілігін арттыру арқылы шығармашылықтарын дамыту.Балаларды шығармашылыққа баулу.Сын тұрғысынан ойлау дегеніміз-сабақта немесе сынып сағаттарында қызығушылығын арттыра отырып,өз ойыңды еркін және зерттей талпындырып тұжырым жасау.

Бұл жағдайда мектептерде білім беруді ақпараттандырудың заманауи құралдары кіретін әртүрлі педагогикалық және технологиялық инновацияларды енгізу өскелең ұрпақты тиімді тәрбиелеу тәсілдерінің дамуына әсер ете алмайды.

Сыни ойлауды қалыптастыру, проблемаларды шешу дағдылары, ақпараттық технологияларды қолдану, өзін-өзі бағалау және топта жұмыс істеу үшін қажетті компоненттер кірді.Бірлескен және инновациялық қызметке, , технологияларды көруге, кері байланысты тиімді пайдалануға және объективті өзін-өзі бағалауға дайындықты қалыптастыру білім беру жүйесінің басшы персоналын даярлау мен қайта даярлаудың нысанасы болуға тиіс.. [1]. Білім алушылардың тұлғалық дамуы бағытында білім беру жүйесінің инновациялық дамуын қиындататын негізгі проблемалардың қатарына зерттеушілері әрбір ұсынылған өзгеріс шын мәнінде оқыту мен тәрбиелеу сапасын арттыруға әкелмейтінін жатқызады. [2]: — білім алушылардың өзара іс — қимылын көтермелей отырып және олардың тәрбиесіне ықпал ете отырып, оқытуды негізгі қызмет түрі ретінде қарастыру; — оқыту мен тәрбиелеу кезінде білім алушылардың бірлескен іс-әрекетіне сүйену;

Ақпараттандыру құралдарының жаңашылдығы мен қолданылуы мектеп оқушыларымен оқу және тәрбие жұмысының мазмұнын жаңарту кезінде айқын көрінеді. Білім беру бағдарламаларын қалыптастыру тәсілдерін, мысалы, құзыреттілік тәсіл арқылы өзгертуге болады. [6]. Бұл төрт компонент инновациялық даму шеңберінде педагогикалық ядроға біріктіріледі, өйткені бұл білім алушылар мұғалімдермен өзара әрекеттеседі, ал бұл өзара әрекеттесу білім беру мазмұны мен оны игеруде қолданылатын материалдық және басқа ресурстарға негізделген.

Латын тіліндегі Инновация (innovatis: in – in, novus – жаңа) жаңаның белгілі бір салаға енуін, оған енуін және осы саладағы бірқатар өзгерістердің пайда болуын білдіреді. Демек, инновация, бір жағынан, жаңарту, іске асыру, енгізу процесі, ал екінші жағынан – инновацияны белгілі бір тәжірибеге айналдыру әрекеті. [1]

Білім берудегі инновация теориясы-бұл ғылыми-педагогикалық білімнің жаңа саласы. Инновация теориясының пәні инновацияны дамыту, дамыту және интеграциялауды зерттеу болып табылады. Білім берудегі инновациялар теориясы-бұл білім беру жүйесіндегі инновациялық процесс, инновациялық қызмет, жаңашылдық және инновациялық процестер жүретін инновациялық орта.

Инновациялық қызмет-бұл білім берудің белгілі бір деңгейінде инновациялық процесті қамтамасыз ету бойынша жүргізілетін іс-шаралар жүйесінен басқа ештеңе емес. Білім берудегі инновациялар жаңа идеялар мен қағидаттардың шығармашылық дамуы ретінде көрінеді, бұл оқшауланған жағдайларда олардың бейімделуі мен қолданылуына жағдай жасайтын типтік жобаларға айналады.

Инновациялық оқыту-бұл қазіргі мәдениет пен әлеуметтік ортадағы инновациялық өзгерістерді ынталандыратын оқыту. Ол әрбір жеке адам мен тұтастай қоғам алдында туындайтын проблемалық жағдайларға белсенді реакция ретінде әрекет етеді. Ол тек "оқитын адамды" ғана емес, сонымен бірге "белсенді адамды"да дайындауға арналған. Сонымен қатар, инновациялық процесте оқытуды қолдаудың барлық элементтері бар, мәселе репродуктивті және өнімді, белсенді және шығармашылық компоненттер арасындағы қатынасты анықтау болып табылады.

Инновациялық оқыту-бұл оқу процесінде зерттеу, оқу-ойын, модельдеу және басқа да іс-әрекеттерді жасауға және қолдануға байланысты шығармашылық процесс. Білім беру мәселелерін шешу педагогтарды кәсіби даярлаудан басталатыны анық Қазіргі заманғы мұғалім тек "өз" пәнін үйретіп қана қоймай, сонымен қатар инновациялық технологияларды қолдана білуі және оларды белгілі бір білім беру саласында шығармашылықпен қолдана білуі керек.

[1, с. 42]. Өзін-өзі, оның шығармашылығын жандандыру, өзін-өзі тану және шығармашылық мотивтер мұғалімнің іс-әрекетінде маңыздылыққа ие болады, бұл мұғалімнің шығармашылығын көрсетуге мүмкіндік береді. Инновацияның маңызды шарты-қарым-қатынаста жаңа жағдай жасау, ол өзіне, өзінің тәуелсіз маңыздылығына және педагогика ғылымына жаңа көзқарас қалыптастыру қабілетімен байланысты..

Сөзім дәлелді болу үшін өз тәжірбиеме келейін.Биылғы оқу жылында Ұлттық құндылықтарды:Ұлттық мүдде,Ар-ұят,Талап .Тәрбиенеің мақсаты мен міндеттері бойынша жұмыстар жүргізіліп жатыр.Ойы жүйрік ,ақылы жетік,бәсекеге қабілетті,өзгерістерге бейім,жеке тұлғаны тек қана мұғалім қалыптастыра алады.

Тақырыптың өзектілігі

Біздің заманымыздың ерекшелігі-білім берудегі инновациялық процестерді жандандыру. Білім беру парадигмасының ауысуы орын алуда: басқа мазмұн, басқа тәсілдер, құқық, көзқарас, мінез-құлық, басқа педагогикалық менталитет ұсынылады. Мұның бәрі білім беру жүйесінде инновациялық процестердің дамуын көрсетеді.

Инновациялық инновациялар жалпы білім беру жүйесі ретінде қосымша білім беруге де әсер етті.

(заманауи білім). педагогикалық ұғымдарды білу), әдіснамалық (педагогикалық құбылыстарды зерттеудің жалпы принциптерін білу, оқыту мен тәрбиелеудің әлеуметтену заңдылықтары) және технологиялық (дәстүрлі ғана емес, сонымен қатар инновациялық білім беру технологияларын да білу).

Бүгінгі таңда шындық-бұл кәсіби тұрғыда үнемі өсіп отыру қажет. Аттестаттаудың жаңа нысаны мұғалімге де осындай талаптар қояды. Лауазымдық міндеттері және кәсіби стандарт.

"Инновациялық қызмет"ұғымын қарастырыңыз

Барлық мұғалімдер бұл тұжырымдамада екі негізгі компонентті көреді: бұл алдыңғы тұжырымдамамен салыстырғанда жаңа нәрсе, және бұл жаңа білім беру сапасын жақсартуға бағытталған. Жалпы, анықтаманың мәні өте дұрыс көрсетілген. Қазіргі мағынада инновация-бұл "бір нәрсенің жаңа формаларының немесе элементтерінің көрінісі, сондай-ақ жаңадан пайда болған форма, элемент". Инновацияның синонимі - "инновация"ұғымы.

"Инновация тек инновацияны құру мен таратуды ғана емес, сонымен бірге осы инновациялармен байланысты өзгерістерді, іс-әрекеттің өзгеруін, ойлау стилін де білдіреді".

Немесе пайдалы, прогрессивті, позитивті, заманауи, озық.

Өз тәжірбиеме келетін болсам Интерактивті әдістер қолданамыз.Биылғы оқу жылынды Ұлттық құндылықпен жұмыс жасап,нәтижесін көріп жатырмын.Мектебімізде «Ата-аналарды қолдау» орталығы ашылып. Түрлі жұмыстар,іс-шаралар атқарылды.Атап айтқанда:дөңгелек үстел (пікірталас,пікірсайыс),мимиға шабулы (брейнстом),іскерлік және рөлдік ойындар, «case-stdy» (нақты жағдайларды талдау,ситуациялық талдау),шебер сабақ,тренинг,тренингтік жаттығу,үзіліс кезіндегі қызықты ойындар ұйымдастырылуда.Жұмыс тың мақсаты:қатысушылардың пікірін құрметтеу,мейірімді болу,ұқыпты,жауапты болу, сөйлеушінің сөзін бөлмеу,өзара әрекеттесуге ашық болу,қызығушылықты таныту,топпен ережелерді сақтауға оқушыларды қалыптастыру . «Кей-стади» , лабиринт,жарты дауысты талқылау,ыстық орындық,Шульманның үш көмекшісі, т.б әдіс-тәсілдер қолданылып жұмыс барысы қызықты ұйымдастырылды.

Мұғалімнің инновациялық қызметінің негізгі белгілері:

- жаңа идеялар мен идеяларды жинауға және шығаруға, ең бастысы - оларды практикалық түрде жобалауға және модельдеуге шығармашылық қабілет;
- жеке тұлғаның толеранттылығына, ойлау икемділігі мен панорамасына негізделген өз идеяларынан өзгеше жаңа адамға ашықтығы;
- мәдени-эстетикалық даму және білім;
- өз қызметін жетілдіруге дайындығы, осы дайындықты қамтамасыз ететін ішкі құралдар мен әдістердің болуы;
- дамыған инновациялық сана (дәстүрлі қызметпен салыстырғанда инновациялық қызметтің құндылығы, инновациялық қажеттіліктер, инновациялық мінез-құлықты ынталандыру).
- Қазіргі білім беру жүйесіндегі қандай жағдайлар мұғалімнің инновациялық қызметінің қажеттілігін анықтайды?
- болып жатқан әлеуметтік-экономикалық қайта құрулар;
- білім беру мазмұнын ізгілендіруді күшейту;
- педагогикалық жаңалықтарды игеру және қолдану фактісіне педагогтер қарым-қатынасы сипатының өзгеруі;
- оқу орындарының бәсекеге қабілеттілігінің нақты жағдайын қалыптастыратын нарықтық қатынастарға енуі.

Педагогтың инновациялық қызметі:

- мұғалімнің осы іс-әрекетке жеке дайындығы деңгейінен, мұғалімнің жеке педагогикалық қызметін жетілдіруге бағытталуын анықтайтын қасиеттер жиынтығы:
- жеке (жұмысқа қабілеттілік, шығармашылыққа дайындық, жоғары эмоционалды мәртебе);
- арнайы (жаңа технологияларды білу, оқытудың жаңа әдістерін меңгеру, кемшіліктердің себептерін талдау және анықтау, білім берудің өзекті мәселелерін табу және оларды шешудің тиімді тәсілдерін іске асыру).
- нақты білім беру мекемесінде бар жағдайлар:
- қаржылық қызығушылық: қосымша төлемдер, сыйлықақылар;
- қолайлы моральдық-психологиялық микроклимат және шығармашылық атмосфера;
- инновациялық технологиялар туралы ақпарат алуға көмек;
- мекеме әкімшілігіне педагогтің білім алушылармен және әріптестермен қарым-қатынастарына жәрдемдесу
- ең маңызды ынталандыруларды олардың өзара байланысының ерекшеліктеріне сәйкес және кедергілердің әсерін ескере отырып дұрыс таңдау.

Шын мәнінде, оның жаңалығы әрқашан салыстырмалы. Инновация міндетті түрде жаңа нәрсе емес, бірақ міндетті түрде ең жақсы нәрсе және оны өздігінен көрсетуге болады.

Мұғалімнің инновациялық идеяларының көзі:

- мұғалімнің өзі үшін күтпеген оқиға (сәттілік, сәтсіздік, іс-әрекеттің дамуына серпін ретінде);

- әр түрлі сәйкессіздіктер (балалардың мінез-құлқының шынайы себептері, олардың сұраныстары, тілектері және мұғалімнің практикалық әрекеттері арасында);

- педагогикалық үдерістің қажеттіліктері (Әдістемедегі әлсіз жерлер, жаңа идеяларды іздеу);

- балалардың құндылықтары мен көзқарастарындағы өзгерістер (қарым-қатынас пен кәсіби мінез-құлықтың жаңа түрлерін іздеуге әкеледі) және т. б.

Педагогтың инновациялық қызметінің мазмұны:

1. Білім беру процесінде жаңа әдістерді, әдістемелерді, құралдарды, технологияларды енгізу, пайдалану.

2. Авторлық бағдарламалар, әдістемелер, технологиялар, жобалар, әдістемелік өнімдер әзірлеу.

3. Оқу сабақтарын инновациялық формада өткізу.

4. Қалалық деңгейде шеберлік сабақтарын өткізу

5. Жобалау-зерттеу немесе тәжірибелік-эксперименттік қызметке қатысу.

Инновациялық қызметті жүзеге асыру үшін мұғалім жеке-дара жұмыс істей алады немесе мұғалімдер топтарға қосыла алады:

- Белгілі бір тақырып немесе қызмет бағыты бойынша МҰ;

- проблемалық (шығармашылық) топтар, онда әртүрлі бағыттағы педагогтар білім беру процесін ұйымдастыру және жүзеге асыру бойынша белгілі бір міндеттер үшін біріктіріледі.

Педагогикалық инновациялардың түрлері

Идеологиялық инновациялар	Пәнішілік инновациялар	Жалпы әдістемелік инновациялар	әкімшілік инновациялар
- бұл сананың жаңаруы, уақыт ағымдары барлық басқа инновациялардың негізгі негізі болып табылады, өйткені негізгі жаңартулардың қажеттілігі мен маңыздылығын түсінбестен, жаңартуға тікелей кірісу мүмкін емес.	- бұл оны жүзеге асырудың ерекшелігіне байланысты объект ішінде жүзеге асырылатын инновациялар (технологияларды игеру, авторлық әдістемелік әзірлемелерді жасау)	- бұл педагогикалық практикаға табиғаты бойынша әмбебап дәстүрлі емес педагогикалық технологияларды енгізу, өйткені оларды кез-келген пән саласында қолдануға болады (білім алушылар үшін шығармашылық тапсырмаларды әзірлеу, зерттеу және жобалау қызметі және т. б.)	- бұл әр түрлі деңгейдегі менеджерлер қабылдайтын шешімдер, сайып келгенде, білім беру қызметінің барлық субъектілерінің тиімді жұмыс істеуіне ықпал етеді.

Біріктірілген сабақтар-бұл бір тақырыптың айналасында бірнеше пәндердің материалдары біріктірілген сабақтар. Мұндай сабақтың ерекшелігі - материалдың үлкен ақпараттық сыйымдылығы ойын-сауық, қызықты ойын түрінде өтеді.

Жобалау технологиялары-шығармашылық жобалармен жұмыс (ақпараттық-практикалық-бағытталған зерттеу, шығармашылық және т. б.)

Зерттеу және практикалық жұмыс-бастапқы көздерден ақпарат алу

Оқыту арқылы оқыту-бұл балалар мұғалімнің көмегімен сабақтар дайындап, өткізетін оқыту әдісі

Жұптық оқыту технологиясы-бір бала екіншісіне үйретеді.

Шағын топтарда жұмыс істеу-ең танымал стратегиялардың бірі, өйткені барлық білім алушыларға (соның ішінде ұялшақ) жұмысқа қатысуға, ынтымақтастық, тұлғааралық қарым-қатынас дағдыларын қолдануға мүмкіндік береді.

Инновациялық қызмет өнімдерінің нысандары

1. оқу-тәрбие үдерісіне салыстырмалы-салыстырмалы талдау жасау
2. Оқу құралдары
3. әдістемелік әзірлемелер
4. онлайн көрмелер мен экскурсиялар
5. модельдер
6. мультимедиялық өнімдер
7. көркем және шығармашылық жұмыстар
8. конференцияларға қатысу
9. педагог веб-сайттарының жұмысы

Қорытындылай келе, Жаңа технологияның тиімді әдіс-тәсілдерін ұрпақтың бойына сіңірте білу.Жаңа технологияның тиімділігі сол,оқушы: мақсат қоюға үйренеді,есте сақтау қабілеттері дамиды.басқалармен бірігіп жұмыс жасайды,кітаппен жұмыс жасауға үйренеді,қатарынан қалмауға тырысады,дарынды оқушылар өз қабілеттері дамиды,әлсіздекр ниет білдіріп,сенімсіздіктен арылады,күшті сыныптарда оқуға деген ынта артады,өздігінен жұмыс істеуге дағдыланады.

Мұғалім:Жүйелі тапсырма беруге ұмтылады,оқушыны жан-жақты танып біледі,оқушылардың өзара әрекеттесуіне жол ашады,оқушыларға шығармашылық еркіндік беріледі.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Беляев М.И., Умятнин В. М., Григорьев С. Г., Гриншкун В. В., Демкин В. П., Зимин А. М., Краснова Г. А. және т. б. білім беру электрондық басылымдарын құру тұжырымдамасының негіздері // электрондық білім беру басылымдары мен ресурстарын дамытудың негізгі бағыттары. М.: RMC, 2002. 24-50 бет.

2. Григорьев С.Г., Гриншкун В. В. педагогикалық университеттің магистратурасында білім беруді ақпараттандыру саласындағы мұғалімдерді даярлаудың мақсаттары, мазмұны және ерекшеліктері // Мәскеу қалалық педагогикалық университетінің хабаршысы. "Информатика және білім беруді ақпараттандыру" сериясы. 2013. № 1 (25). 10-18 бет.

3. Гриншкун В. В. ақпараттандыру мұғалімдерді даярлау жүйесін жетілдірудің маңызды құрамдас бөлігі ретінде / / Мәскеу қалалық педагогикалық университетінің хабаршысы. "Информатика және білім беруді ақпараттандыру" сериясы. 2014. № 1 (27). 15-21 бет.

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ.
ИНФОРМАТИКА САБАҒЫНДА ТИІМДІ ТӘСІЛДЕР МЕН ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ.
EFFECTIVE APPROACHES AND INNOVATIVE TEACHING TECHNOLOGIES IN COMPUTER SCIENCE LESSONS.

Шабамбаева А.Ж.
КГУ «СОШ №2 им.А.Текенова» отдела образования района Тереңкөл, управления Павлодарской области, aiko_333@mail.ru

Аннотация: В статье рассматриваются основные методы и приемы инновационных технологий, и их эффективного использования на уроках информатики в сельской школе.
Ключевые слова: методы и формы инновационных технологий, компетентностный подход, критическое мышление
Аннотация: Мақалада инновациялық технологиялардың негізгі әдістері мен тәсілдері және оларды ауыл мектебіндегі информатика сабағында тиімді пайдалану қарастырылған.
Түйін сөздер: инновациялық технологиялардың әдістері мен формалары, құзыреттілік көзқарас, сыни тұрғыдан ойлау
Abstract: The article discusses the main methods and techniques of innovative technologies and their effective use in computer science lessons in a rural school.
Key words: methods and forms of innovative technologies, competency-based approach, critical thinking

Применение инновационных технологий в учебном процессе привело к появлению новых образовательных методов и форм обучения информатики. Новые инновационные технологии позволяют более эффективно организовать учебный процесс, предоставляют школьникам новые средства, методы и источники получения учебного материала.

В процессе обучения информатики с применением инновационных технологий компьютер выступает не только как источник информации, но и как средство обучения а, так же это мощный инструмент, который позволяет активизировать процесс познавательной деятельности, способствующий развитию критического мышления и формированию умения ориентироваться и адаптироваться в своей деятельности. Поэтому я ставлю перед собой цель — активизировать познавательную деятельность учащихся и обеспечить положительную мотивацию обучения. Для достижения этой цели кроме освоения знаний не менее важным становится освоение техник, с помощью которых можно получать, перерабатывать и использовать новую информацию. Представлено большое количество методик инновационных технологий, которые можно применить на занятиях в процессе обучения. В своей педагогической деятельности использую следующие инновационные технологии обучения:

- нестандартные уроки;
- интерактивное обучение;
- проектную технологию;
- информационно-коммуникационные технологии.

Основные проблемы, которые преподаватель должен решить на уроке с учениками: - умение мыслить, коммуникабельность, то есть необходимо пробудить творчество, активность, увлечения детей, интерес к учебному процессу. Поэтому важно использовать нестандартные формы и методы обучения для этого. Актуальным является использование новых образовательных технологий, которые должны способствовать общему развитию личности, формированию ее мировоззренческой культуры, индивидуального опыта, интуиции, творчества, интегративности мышления.

Выделяют следующие группы нестандартных уроков:

1. уроки содержательной направленности: лекции, конференции, семинары, беседы и другие;
2. уроки соревновательного характера: соревнования, конкурсы, викторины, турниры и так далее;
3. уроки коммуникативной направленности: устные журналы, диспуты, пресс-конференции, интервью и тому подобное;
4. исследовательские уроки, направленные на исследование проблем, касающихся учебных предметов (экологических, химических, филологических и т.д.);
1. кейс-технология;
2. деловые игры: сюжетные, ролевые, ситуационные, функциональные, организационно-деятельностный и др.

Одними из методов обучения информатики с применением инновационных технологии являются метод анализ ситуаций (кейс-метод); технология с применением метода проектов, интегрированные уроки, проблемное обучение, интерактивные технологии, деловые игры, и другое.

Кейс-метод обучения — это метод активного обучения на основе реальных ситуаций. Преимуществом кейсов является возможность оптимально сочетать теорию и практику, что представляется достаточно важным при подготовке школьников. В процессе обучения информатике и информационным технологиям кейс выступает как объект изучения и как эффективное средство обучения. Внедрение кейс-метода при обучении информатике и информационным технологиям позволяет на практике реализовать компетентностный подход, что развивает методическую систему информатики, обогащает содержание образовательной дисциплины. В рамках предмета кейс-технологии, я применяю для таких тем как: «Формы представления информации», «Виды графики», «Табличные информационные модели», «Вирусы и антивирусные программы» и другие.

Для повышения мотивации учебного процесса использование метода проектов является одним из самых удачных способов при обучении информатики. В основе метода проектов лежит развитие познавательных навыков учащихся, умений самостоятельно конструировать свои знания, умений ориентироваться в информационном пространстве, развитие критического и творческого мышления. В основе метода проектов лежит проект - это замысел, намерении, план создания какого – либо объекта, представленный виде документа или материализованной форме.

Примером использования метода проектов является тема проекта: «Компьютерные вирусы и защита от них». Проблема: «Как не допустить заражения компьютера вирусами и избавиться от уже существующих». Задачи проекта:

- изучить литературу по теме проекта: изучить историю возникновения вирусов, рассмотреть классификацию вирусов, изучить существующие антивирусные программы.
- проанализировать и систематизировать данные о существующих вирусах и антивирусных программах (сравнительный анализ отразить в таблице);
- подготовить практические рекомендации по решению поставленной проблемы;
- подготовить и защитить презентацию проекта.

В деловой игре взаимодействуют несколько игроков, принимающих решения в ситуации, моделирующей реальную, а преподаватель направляет игру, анализирует и оценивает действия игроков. Каждый из участников играет некоторую роль, он принимает решения и может быстро увидеть результат, приобретая, таким образом, свой собственный опыт.

Занятия с использованием интерактивных технологий, в том числе с использованием мультимедийных презентаций позволяют школьникам зрительно усваивать учебный материал. Мультимедийные презентации обеспечивают: активность

учащихся, индивидуализацию обучения, развитие самостоятельности, повышение мотивации.

Также использую на уроках информационно-коммуникационные платформы, такие как, e-learning Apps, wordwall.net, kahoot, quizizz, padlet и другие. Данные интерактивные платформы выступают посредником между учеником и учителем через интернет. Они автоматизируют и оптимизируют работу, что снижает нагрузку на ученика, преподавателя, делает обучение в ней проще и эффективнее.

Таким образом, интерактивное обучение - это специальная форма организации познавательной деятельности с вполне конкретными и прогнозируемыми целями. Одна из таких целей - создание комфортных условий обучения, таких, при которых ученик чувствует, что делает продуктивным сам процесс обучения. Суть интерактивного обучения состоит в том, что учебный процесс организован таким образом, что практически все учащиеся оказываются вовлеченными в процесс познания, они знают и думают. Совместная деятельность школьников в процессе познания, освоения учебного материала означает, что каждый вносит свой особый индивидуальный вклад в обмен знаниями, идеями, способами деятельности. Причем происходит это в атмосфере с дружелюбной и взаимной поддержкой, позволяет не только получить новое знание, но и развивает саму познавательную деятельность, приводит ее на более высокие формы кооперации и сотрудничества.

Существует много активных форм и методов обучения. Подбирать такие методы необходимо с учетом возрастной категории группы, класса, их жизненного опыта и знаний, помня, что детям нравятся нестандартные подходы. И если внести в урок «изюминку», то есть активизировать учащихся к обучению, пробудить интерес — то и результат будет намного качественнее.

ЛИТЕРАТУРА

1. Атласова А.Д Использование кейс технологии в образовательном процессе //Дистанционное и виртуальное обучение
2. Махмудов Б.Т. Модернизация учебного процесса: проблемы и тенденции
3. Орипова С.У. Инновационное образование: основание принципа неопределенности
4. Руководство учителя первого уровня. Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2015
5. Руководство учителя третьего уровня. Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2012

РУХАНИ-АДАМГЕРШІЛІК ТӘРБИЕНІҢ ҚҰРАМДАС БӨЛІКТЕРІНІҢ БІРІ РЕТІНДЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТТІ ДАМЫТУ (ЭКОЛОГИЯЛЫҚ-ЭКСПЕРИМЕНТТІК АЛАҢНЫҢ ЖҰМЫС ТӘЖІРИБЕСІНЕН)

РАЗВИТИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ КАК ОДНОЙ ИЗ СОСТАВЛЯЮЩИХ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ (ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ ЭКОЛОГО-ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ПЛОЩАДКИ)

THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL CULTURE AS ONE OF THE COMPONENTS OF SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION (FROM THE EXPERIENCE OF THE ECOLOGICAL EXPERIMENTAL SITE)

Ильясов Даурен Хабидулаевич
Максима Горьковская СОШ
Республика Казахстан, Павлодарская область, Иртышский район.
dauren8@mail.ru

Аннотация: Экологиялық білім беруді зерттеудің негізгі бағыттары көрсетілген. Бес рухани-адамгершілік бағыт бойынша нәтижелер ұсынылды.
Аннотация: Представлены результаты по пяти духовно-нравственному направлению. Показаны основные направления изучения экологического воспитания.
Annotation: The results are presented in five spiritual and moral directions. The main directions of studying environmental education are shown.
Ключевые слова: экологическое воспитание, экологическая культура, экологическая выставка.

Главной целью исследовательской деятельности является формирование творческой, разносторонне развитой личности, с экологически ориентированным мышлением, стремлением инициативно и эффективно участвовать в мероприятиях по защите окружающей среды.

Духовно-нравственное воспитание является одним из главных направлений развития нашей школы на протяжении последних лет.

Экологическое воспитание является одной из его составляющих, через реализацию которого формируются нравственные нормы поведения, направленные на то, чтобы приблизить детей к пониманию красоты окружающего мира, пробудить у них стремление к прекрасному, научить жить в мире в согласии с собой и природой, в любви к ближнему и ко всему живому. Ребята с большим энтузиазмом выполняют исследовательские проекты, при изучении тем «Природа Иртышского района», «Редкие и охраняемые растения нашей области». Заинтересованные определенной темой учащиеся самостоятельно расширяют, углубляют или наоборот сужают направления исследования.

В этом году в школе стартовали такие проекты как: «Лекарственные растения нашего района», «Красота родных озер», экскурсионный маршрут «Моя малая родина». Село Исы Байзакова, на территории которого находится наша школа, имеет выгодное природно-географическое положение: в его окрестностях протекает крупная река Иртыш. Много мелких различных озер уникальные по своему происхождению и органическому миру.

Школа ставит перед собой цели формирования экологически грамотного, понимающего законы природы, члена общества, обладающего экологической культурой, т.е. желанием и потребностью принять активное участие в деле охраны природы. Поэтому уже несколько лет мы работаем по программе «Эко-бум» т.е. «Чистый мир», направленной на экологическое воспитание и развитие.

В течение последних лет в рамках экологического проекта в школе ведется работа по организации экологического воспитания. Создано школьный экологический волонтерский отряд, а также организовано научное общество учащихся, налажено взаимодействие с областным экоцентром «Дворец школьников» и мн. др. Выполнялись проектные и исследовательские работы по экологии и краеведению.

Как показала наша практика, экологически ориентированная деятельность может быть увлекательной, разнообразной, личностно и общественно значимой: это и посадка деревьев, озеленение пришкольной территории, экологические экспедиции и походы, участие в экологических акциях и конференциях и многое другое.

Одним из экологических проектов, которое выполняется нашими учащимися, является проект «Сад будущего». Главная цель акции формирование экологической культуры учащихся, на основе трудового, духовно-нравственного развития личности через совместную деятельность учащихся, родителей, педагогического коллектива в озеленении. Создание школьной традиции в посадке дерева – очистителя воздуха от загрязнений, символа жизни и роста детей в школе, которая является вторым домом ребенка, где он, первоклассник, будет проводить большую часть своей жизни в течение 11 лет.

Также регулярно проводятся акции «Чистая улица», «Чистый двор», «Чистая пойма» и «Кафе для птиц!» - это акция, цель которой - объединить детей и взрослых в желании оказать помощь птицам, а также привлечь внимание к бережному и доброму отношению к природе.

В рамках деятельности школьного волонтерства проводится исследовательская и практическая природоохранная деятельность по изучению, охране и возобновлению лесов нашего края. Это посадка деревьев, очистка лесных массивов от мусора, озеленение и благоустройство пришкольной территории. Ежегодно успешно участвуем в областных конкурсах «Земля – наш общий дом!», «Лесная олимпиада», в районных экологических конференциях и многих других.

Главное, чего мы добиваемся в результате этой работы - трепетное, заботливое отношение детей к тому, что нас окружает. Они хотят жить в мире красивой природы и сами для этого делают всё возможное. Самое важное чтобы дети видели результат своего труда, чтобы были не потребителями, а созидателями. Работа по экологическому направлению была продолжена в этом году в рамках районной экспериментальной экологической площадки. Тематика площадки: «Развитие экологического мышления как условие формирования современного социокультурного пространства села». Рассчитана она на 5 лет.

Цель эксперимента:

Расширение и углубление базовых знаний по экологии; выработка конкретных навыков разумного поведения в природе; формирование нравственности через решение экологических проблем своего края.

Задачи эксперимента:

Формирование творческой, разносторонне развитой личности с экологически ориентированным мышлением, стремлением инициативно и эффективно участвовать в мероприятиях по защите окружающей среды.

Построение системы экологического воспитания учащихся; овладение знаниями экологической науки, формирование ответственного отношения к природе и готовность к активным действиям по ее охране; реализация интереса к природе, оценивание состояния окружающей среды, предвидение возможных последствий своего труда.

Актуальность проблемы:

Экологическая культура, являясь важнейшей частью общей культуры человека, проявляется в его духовной жизни, поступках, быту.

В экологическом пространстве сельского социума, на территории которого находится наша школа наиболее актуальными являются проблемы:

- экологической неграмотности населения, проявляющейся в потребительском отношении к окружающей среде и природным ресурсам;
- отсутствие ценностей экологического характера в составляющей родного края, села;
- незнание природных памятников как части духовно-нравственной культуры.

Опытно-экспериментальная работа по теме «Развитие экологического мышления как условие формирования современного социокультурного пространства села» призвана способствовать:

- экологическому образованию детей,
- экологическому просвещению населения,
- осуществлению контактов с образовательными, общественными, и государственными природоохранными организациями, и обществами.

Основные методы экспериментальной деятельности являются:

- экологические экспедиции и исследовательская работа на основе их результатов,
- экологические акции по очистке природных объектов,
- создание экологических троп,
- воспитательные мероприятия экологической направленности,

- активное участие в практической деятельности, направленной на улучшение экологической среды,

- создание проектов и программ экологического образования в сельской школе.

По итогам реализации данного проекта предполагается положительный результат полезной, совместной деятельности педагогов и учащихся. Завершив работу в проекте, подростки продолжают участвовать в экологически ориентированной деятельности, совершенствовать свое взаимодействие с окружающей средой.

Участники проекта не остаются равнодушными к экологическим проблемам своей малой родины.

Предполагаемые результаты имеют и практическую ценность:

- Создание экологических лагерей;
- Создание экологических троп;
- Сотрудничество с областным эко-центром «Дворец школьников» и другими экологическими организациями, сотрудничество с ВУЗами в организации научно-исследовательской деятельности учащихся.

Мы надеемся, что данная работа поможет нам в формировании не только экологической культуры, но и нравственных качеств личности учащихся, а также будет способствовать их духовному росту и самосовершенствованию.

ЛИТЕРАТУРА

1. Профессиональное самоопределение как одно из условий успешной социализации личности подростка: Материалы по реализации программы экспериментальной площадки/Т.А. Ничкова, О.В. Ядрышникова. – Панаевск: Методическая служба, 2011
2. Л.Ю. Кобелева, В.Ф. Третьякова. Мониторинг готовности школьников к профессиональному самоопределению: В помощь классному руководителю. – Челябинск: СИМАРС, 2008
3. Экология и развитие личности/ Сборник документов с конференции/. -1Ступино 2003г.
4. Алексеев В.А., Груздева Н.В., Гущина Э.В. Экологический практикум школьника - издательство «Учебная литература», 2005г.

ДОШКОЛЬНАЯ ПЕДАГОГИКА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Бондарцова Ольга Михайловна
руководитель КГКП «Ясли-сад № 104 города Павлодара»

Ключевые слова: образование, воспитание, педагогика,

Дошкольная педагогика — это отрасль педагогики, изучающая закономерности развития, воспитания и элементарных форм обучения детей в возрасте, предшествующем поступлению в школу. Дошкольная педагогика представляет собой науку о закономерностях развития, формирования личности детей дошкольного возраста.

В настоящее время в ней развивается дидактика дошкольного образования, теория и методика воспитания дошкольников, международные стандарты предшкольного развития ребенка, теория и практика профессиональной подготовки специалистов по дошкольному образованию и воспитанию.

Дошкольная педагогика опирается на методологию общей педагогики. Её основными задачами выступают: исследование исторических тенденций развития взглядов на дошкольное детство и дошкольную педагогику; изучение зарубежного опыта дошкольного обучения и воспитания; разработка дидактических основ подготовки

ребенка к обучению в школе в разные периоды дошкольного детства; исследование педагогических закономерностей формирования и развития психических свойств, познавательных и эмоционально-волевых процессов у ребенка в дошкольном возрасте; разработка теоретических основ воспитания ребенка дошкольного возраста в процессе обучения, общения, развивающих игр; изучение путей и условий эффективного интеллектуального и физического развития детей дошкольного возраста.

Дать ребенку наиграться, создать для него достойную развивающую среду, помогать в ней развиваться, находясь при этом не над ребенком, а вместе, рядом. Развить в ребенке мотивацию — «Хочу узнать!» Позволять детям говорить, мыслить самостоятельно, искать ответы на вопросы, прививать детям жажду открытий в получении знаний — вот главная задача дошкольного образования ставшего отныне первой ступенью образования.

Воспитатель дает подробную информацию о каждом ребенке, об особенностях развития, воспитания и обучения каждого ребенка, его интересах, индивидуальных особенностях, возможностях, характере. Учитель знакомит с особенностями программы начальной школы, факторами, препятствующими протеканию легкой адаптации к условиям массовой школы. Создается объединенная база детского сада и начальной школы. Это позволяет проводить непрерывный процесс развития, воспитания и обучения ребенка, обеспечивая тем самым преемственность двух ступеней образования.

Проблема преемственности может быть решена успешно только при тесном сотрудничестве и взаимодействии воспитателя и учителя. Развитие образования может осуществляться само по себе, но является эффективным только в том случае, если оно управляется и совершенствуется в процессах управления, опираясь на научный подход. Значительное место в совершенствовании управления образованием занимает реформирование. И это является сегодня главным фактором управления образованием. Понятие «качество дошкольного образования» анализируется, исходя из трех различных аспектов, В общегосударственном аспекте качество дошкольного образования можно определить мерой ее адекватности социально-экономическим условиям общества. Здесь качество дошкольного образования соприкасается с такими аспектами, как уровень жизни, экономический потенциал страны и т. д. В социальном аспекте оно определяется соответствием образовательных услуг реальному запросу родителей. Качество дошкольного образования в педагогическом аспекте может означать реализацию принципа вариативности в образовании, переход к личностно-ориентированному взаимодействию педагога с детьми.

Дошкольная педагогика - отрасль педагогики, изучающая закономерности воспитания детей дошкольного, в том числе и раннего, возраста. Дошкольная педагогика имеет свой предмет, методы и категории; тесно связана с детской психологией, возрастной анатомией и физиологией, педиатрией, гигиеной, а также с рядом др. наук (языкознанием, эстетикой, этикой и т.д.).

Становление и развитие дошкольной педагогики, актуализация ее теоретических и практических проблем определялись социально-историческими условиями. Впервые обосновал идею общественного воспитания детей с первых лет их жизни и создал первое дошкольное учреждение для пролетарских детей Р. Оуэн. Выделению ее в специальную отрасль из общей педагогики во 2-й половине 19 в. способствовали педагогическая система и практическая деятельность немецкого педагога Ф. Фребеля. Формирование дошкольной педагогики сопровождалось уточнением ее предмета, появлением новых и переосмыслением традиционных ее понятий, появлением большого количества новой педагогической литературы по воспитанию и обучению детей раннего и дошкольного возраста. При этом дошкольная педагогика четко отграничивалась от общей педагогики, с одной стороны, и гигиены и методики воспитания - с другой, сохраняя с ними постоянную связь. Формирование дошкольной педагогики находило выражение в появлении большого

количества новой литературы о воспитании и обучении детей раннего и дошкольного возраста.

ЛИТЕРАТУРА

1.Айдашева Г.А. Дошкольная педагогика / Г.А. Айдашева, Н.О. Пичугина, С.В. Ассаулова. - Ростов н/Д: Феникс, 2004. - 384 с.
2.Дошкольная педагогика. Учебное пособие / Под ред. В.И. Логиновой, П.Г. Саморуковой. - М.: Изд-во «Просвещение», 1983. - 280 с.
.3.Лобанова Е.А. Дошкольная педагогика: учебно-методическое пособие / Е.А. Лобанова - Балашов: Николаев, 2005. - 76 с.

«БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕ АКТ ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ»
«ИЗУЧЕНИЕ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ ИКТ»
«LEARNING THE KAZAKH LANGUAGE IN PRIMARY SCHOOL THE EFFECTIVENESS OF THE USE OF ICT»

Ильясова Жансая Абдихажимкызы
Павлодар облысының
білім беру басқармасы
Железин ауданы білім беру бөлімінің
«№2 жалпы білім беру орта мектебі» КММ
Қазақ тілі мен әдебиет мұғалімі
E-mail: zhansaya.ilyasova@inbox.ru

Аннотация: XXI ғасыр — жоғары компьютерлік технологиялар ғасыры. Қазіргі балалар электронды әлемде өмір сүреді. Ақпараттық мәдениеттегі мұғалімнің рөлі де өзгеруде-ол ақпарат ағынын үйлестіруші болуы керек. Сондықтан мұғалім баламен бір тілде сөйлесу үшін заманауи әдістер мен жаңа білім беру технологияларын игеруі керек. Қазақ тілі сабағында АКТ қолдану тиімділігн қарастырып, нәтижелер шығардым. Бастауыш сыныптың оқушылары үшін ойын ойнау өте қызық, сондықтан жаңа тақырыптар өті барысында, жаңа сөздерді есте сақтау барысында әртүрлі ойындар, тапсырмалар құру арқылы оқушының сабаққа, қазақ тілін үйренуге деген белсенділігін арттырады. Оқушы ойындар ойнау арқылы берілген тапсырмаларды орындап екі жұмысты атқарып өтеді.

Компьютерлік технологияны қолдану - бұл білім беруді дамытудың қазіргі деңгейіне байланысты қажеттілік. Жаңа ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы және біздің елімізде енгізу қазіргі баланың жеке басының дамуына өз ізін қалдырды. Бүгінгі таңда "мұғалім – оқушы – оқулық" дәстүрлі схемасына жаңа буын – компьютер, ал мектеп санасына – компьютерлік оқыту енгізіледі. Білім беруді ақпараттандырудың негізгі бөліктерінің бірі-білім беру пәндерінде ақпараттық технологияларды қолдану-бейне ақпарат, анимация оқушыларға ұсынылатын оқу ақпаратының сапасын және оларды оқытудың сәттілігін күрт арттырады. Қазақ тілі күнделікті өмірде көп қолданылмайды, немесе тіпті қолданылмайды. Сондықтан қазақ тілін үйренуде сабақ барысында АКТ қолдану арқылы пәнге деген қызығушылықты арттырып, балаға ойындар, қызықты тапсырмалар ойнату арқылы жаңа тақырыпты меңгерту тиімділігі жоғары болады [3].

Дәстүр бойынша, бала бастауыш сыныпта сауаттылық алады, онда оны жазуға, оқуға және санауға үйретеді бұл солай әрине, бірақ та қазіргі қоғамға қызметтің жаңа тәсілдері қажет, бұл адамда қажетті ақпаратты іздеу, оны өңдеу, басқа адамдарға ұсыну, өз

іс-әрекеттерін дербес жоспарлау және құру дағдыларының тұтас кешенін дамытуды талап етеді. Оқу, жазу және санау дағдыларын үйретумен қатар, балаларға сандық техниканы бірінші сыныптан бастап оқу мен күнделікті өмірде жұмыс құралы ретінде қолдануға үйрету керек.

Оқу процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолданудағы мүмкіндіктер:

– сабақтарға презентациялар жасау;
– интернет ресурстарымен жұмыс;
– білім беру әсерінкүшейту;
– материалды игеру сапасын арттыру;
– оқушылардың жеке білім траекторияларын құру;
– оқуға дайындығы әртүрлі деңгейдегі оқушыларға сараланған тәсілді жүзеге асыру;
– әртүрлі қабілеттері мен мүмкіндіктері бар балаларды бір уақытта ұйымдастыру;
– әр түрлі қызықты ойын, әдістер арқылы тақырыпты меңгерту[2].

Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалануға болатын сабаққе зеңдері:

1. Сабақтың тақырыбын белгілеу үшін. Сабақтың тақырыбы слайдтарда ұсынылған, онда талданып отырған сұрақтың негізгі тұстары жинақталған;

2. Жаңа материалды түсіндіру кезінде. Сабақтың басында зерттелетін тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып, проблемалық жағдай туғызады. Суреттер мен бейнебаяндарды қолдануға болады;

3. Дағдыларды пысықтау және бекіту кезінде:

компьютерлік оқыту бағдарламалары, ребустар, компьютерлік ойындар, баспа, үлестірме материалдар (карточкалар, тапсырмалар, схемалар, кестелер, тесттер), баспа иллюстрациялық материалдар [1].

Интерактивті ойындар, тапсырмалар жасау үшін онлайн-сервистермен танысуды ұсынамыз. Олардың көмегімен сабақ барысында оқушылардың қызығушылығын оятып, зейінін арттыруға болады.

1. https://learningapps.org/ Интерактивті сабақтарды құруға арналған қызмет көрсету сайты. Бұл сайтта көптеген тапсырмалардың шаблон түрі берілген, осы үлгілер бойынша өзіңізге ұнаған шаблонды таңдап тапсырма құруға болады. Мысалға, “жұбын табу”, “пазл” “артығын табу”, “дұрыс жауапты таңдау викторинасы”, “кроссворд”, “кім миллионер болғысы келеді?” сияқты және тағы да басқа тапсырмалар құрастыру мүмкіндігі бар. Бұл сайтқа тіркеліп, менің жаттығуларым атты бөлімде жоғарыда көрсетілген тапсырмалар түрін жасай аласыз [4]. Қосымша 1

2. https://wordwall.net/ru бұл сервис интерактивті жаттығулар мен шағын ойындар жасауға мүмкіндік береді. 33 интерактивті шаблон және 21 басып шығару шаблоны бар, бірақ олардың бір бөлігі ақылы болып табылады, бәрі таңдалған тарифтік жоспарға байланысты. Бірақта тегін түрде құруға болатын тапсырмалар түрлері де бар. Олар: “кездейсоқ барабан”, “лабиринт”, “теле-шоу виктарина ” және т.б. тапсырмалар құра аласыз [5]. Қосымша 2

3. https://etreniki.ru/ бұл жаттығу тренажерларының онлайн-конструкторы. Интернет көмегімен сіз шағын веб-тренажер қосымшаларын конфигурациялай аласыз. Әрбір тренажер сайтта бірегей код алады және барлығына қол жетімді. Сілтемемен бөлісе аласыз. Бұл тренажерлар түрлерінің атауы заманауи тұрғыда болып табылады. Мысалы, “Картофан”, “Кокла”, “Криптон”, “Морфанки”, “НЛО” деп аталады. Бұл сайттың өзгешілілі тапсырмалар ойын секілді, карта түрінде дұрыс жауапты табу секілді жаттығуларды құрып оқушыларды қызықтыруға болады [6]. Қосымша 3

4. https://www.playfactile.com/Factile-"өз ойының" немесе "кім миллионер болғысы келеді" сияқты ойындардың қағидаты бойынша викториналар жасауға арналған онлайн-

сервис. Бұл сайттағы тапсырма құру түрі жасы кіші балалармен жасы үлкендеу балаларға да қызықты ойын түрі болып табылады [7].

5. http://www.umapalata.com/uschool/us.asp Үлгі бойынша қарапайым, бірақ қызықты ойындар жасауға мүмкіндік беретін сайт. Ойындардың 8 түрі ұсынылады: “перғауын”,“пойызға отыру ”,“ұры-мысық ”,“сиқырлы қамал” және т.б. құрастыруға болатын ойын түрлері бар. Әр ойынның сипаттамасын, тапсырмалар түрлерін және т. б. онлайн-сервистен табуға болады [8].

Қазіргі қоғам мұғалімдерге білім беруді ғана емес, оқушылардың жеке маңызды қасиеттерін дамыту міндетін қойып отыр. Пән мұғалімінің негізгі құзыреттілігі оның жаңартылған рөлі-білім жетекшісінің рөлі, шексіз ақпарат теңізінде жүруге көмектесетін өзіндік "навигатор" болу керек.

Сабақ барысында мен компьютерді оқытудың барлық кезеңдерінде қолдана аламын: жаңа материалды түсіндірген кезде; бекіту; қайталау; білімді, дағдыларды бақылау кездерінде. Слайд, презентация, бейнежазбалар, аудиожазбалар, тест, кросворд, викториналар мен әртүрлі ойын түрлерінде тапсырмаларды орындау арқылы балалар тақырыпты тиянақты меңгере алады.

Қосымша 1

Қосымша 2

Қосымша 3

ӘДЕБИЕТТЕР

1. М.Ғалымжанова, Информатика негіздері «Ақпараттық технологияларды сабақта қолдану» - №3, 2006 ж.
2. Мұхамбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. Алматы: ЖШС «ДайырБаспа», 2010 ж.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров - М.: Издательский центр «Академия», 2004
4. https://learningapps.org/
5. https://wordwall.net/ru/myactivities

САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫ: ОҚУ ҮРДІСІ ЖӘНЕ САБАҚТАН ТЫС ЖҰМЫС МҮМКІНШІЛІКТЕРІ
ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ: УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС И ВОЗМОЖНОСТИ ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
HEALTHY LIFESTYLE: THE EDUCATIONAL PROCESS AND OPPORTUNITIES FOR EXTRACURRICULAR ACTIVITIES

Байдукешев Арман Жусыпович
Ақсуат МББК КММ
БҚО, Теректі ауданы, Ақсуат ауылы. Қазақстан
@ arman_7784@mail.ru

Аталған мақалада автор салауатты өмір салтын насихаттай отырып, оқушылардың спортқа қызығушылықтарын оятып, денсаулықтарын нығайту үшін сабақтан тыс уақытта

үйірмелер мен секциялар жұмысын жүргізудің маңыздылығын атап өтеді. Осы бағытта өзі жұмыстанып жүрген әдістемелік тақырыбының аясында іс-тәжірибесімен, оқушылардың сапалық қасиеттерін жетілдірудегі дене жаттығуларының түрлерімен, жұмыс нәтижелерімен бөліседі.
В данной статье автор отмечает важность проведения работы в клубах и секциях во внеурочное время с целью пропаганды здорового образа жизни, пробуждения интереса учащихся к спорту, укрепления их здоровья. В этом направлении он делится своим опытом, видами физических упражнений для улучшения физического состояния учащихся, результатами работы в рамках разрабатываемой методической темы.
In this article, the author notes the importance of work in clubs and sections after hours to promote a healthy lifestyle, generation students' interest in sports, improve their health. In this direction, he shares his own experience, types of physical exercises to improve the physical state of students, the results of work within the framework of the developed methodological theme.
Түйін сөздер: денсаулық, әдістемелік тақырып, спорт секциялары, үйірмелер, дзюдо, қозғалыс, салауатты өмір салты, т.б.

Кез келген елдің болашағы – оның халқының денсаулығына байланысты екендігі – дәлелдеуді қажет етпейтін шындық. Дені сау адам өзі үшін де, ол өмір сүріп жатқан қоғам үшін де керек. Адамның дені сау болуы салауатты өмір сүруді қалыптастырумен тікелей байланысты, яғни салауатты өмір салтын қалыптастыру – денсаулық кепілі. «Егемен еліміздің ертеңі – бүгінгі жас ұрпақ» десек, бүгінгі таңда біздің балаларымызда не бар? Дәрумендер жетіспеушілігі, күн тәртібінің сақталмауы, балалардың қозғалыс белсенділігінің барынша азаюы, бос уақыттарының көбірек бейнефильмдер көруге, компьютер қарауға арналуы, ал ғаламтор арқылы қарым-қатынас құрбыларымен қалыпты адами қарым-қатынасты айырбастауы - өзекті мәселе болып отыр. Бұл факторлардың барлығы оқушылардың денсаулықтарына әсер етпей қоймайды, көптеген қауіпті ауруды тудырады, соның нәтижесінде оқушылардың оқуына да кері ықпалын тигізеді. Оқушыларды салауатты өмірге тәрбиелеу тек сабақты сауатты ұйымдастырып, оны жоғары деңгейде өткізу арқылы ғана жүзеге аспайды. Сонымен қатар, сыныптан тыс жұмыстарды да қосымша жүргізу қажет.

Дене шынықтыру бойынша сыныптан тыс жұмыстың негізгі формалары: спорт секциялары мен үйірмелер, спорттық жарыстар, серуендер мен туристік жорықтар, дене шынықтыру және спорт мейрамдары. [1,8] Дене тәрбиесі бойынша сыныптан тыс жұмыстардың міндеттері: баланың денсаулығын нығайтуға көмектесу, ағзаны шынықтыру, оқушылардың жан-жақты өсіп жетілуіне, дене шынықтырудың оқу бағдарламасын ойдағыдай меңгеруге көмектесу, балаларды дене шынықтыру және спортпен үнемі шұғылдануға әдеттендіру, қозғалыс дағдысын арттыруға тәрбиелеу.

Үйірмелер мен секциялар оқушылардың кәсіби мүмкіндігі мен қызығушылығын арттыра отырып, еңбекке деген ынта-ықыласын көтеріп және болашақта кәсіби спортшы болуға, денсаулықтарын нығайтуға әсерін тигізеді. Сондықтан әдістемелік тақырыбымды да «Сабақтан тыс жұмыс арқылы оқушыларды салауатты өмір салтына баулу» деп алған болатынмын. Алға қойған мақсатым – оқушылардың денсаулығын нығайту, дене шынықтыру мәдениетін қалыптастыру, салауатты өмір салтын ұстанатын жеке тұлғаны үйлесімді дамыту.

Аталған мақсатқа жету үшін алдыма мынадай міндеттер қойдым:

1. Оқушылардың бос уақыттарын тиімді пайдалану үшін салауатты өмір салтына баулитын спорттық секция ашу;
2. Әдістеме саласындағы жаңалықтармен, озық тәжірибелермен танысу;
3. Жаңа педагогикалық технологияларды оқып- үйрену;
4. Оқушылардың дене шынықтыру жаттығуларымен ұдайы және жеке айналысуларына көңіл бөлу;

Осы жұмыстан күтілетін нәтиже қандай десек?

1) Оқушылар салауатты өмір салтын ұстанады және насихаттайды;

2) Аудандық, қалалық ашық турнир жеңімпаздары мен облыстық чемпионат жүлдегерлері шығады;

3) Физиологиялық және психологиялық дайындығы тұрақты жеке тұлға қалыптасады;

Осы тұрғыда мектепте «Дзюдо» секциясын жүргіземін. Оқу жылының басында өзім сабақ беретін сыныптардан күреске қабілеті бар оқушыларды іріктеп алдым. 3-10-сынып оқушыларынан іріктелген аралас топта жас ерекшеліктеріне қарай жаттығулар жасаймыз. Дене жаттығулары организмге дамытушы, жетілдіруші және оңдаушы әсер етеді. Ол омыртқа жотасының қисаюы, бүкірлік секілді мүсін кемшіліктерін жоюға мүмкіндік береді, дене шынықтыру жаттығуының жәрдемімен көкірек қабысыңқылығын, иық қушықтығын, бұлшық ет әлсіздігін оңдауға болады. Сонымен қатар, дене шынықтыру жаттығулары адамның психикалық күйін жақсартып, жалпы тіршілік тонусын арттырады.

«Дзюдо» күресіне қажет басты сапалық қасиеттер: күш, жылдамдық, төзімділік пен ептілік, т.б. [2,6]

Адамның күші оның бұлшық еттерінің дамып, жетілуіне байланысты болады. Бастауыш сынып оқушыларының бұлшық еттерінің күші аз болады. Сондықтан осы аталған бұлшық ет топтарын жетілдіру үшін мынадай арнайы жаттығулар орындау қажет:

- гимнастикалық жалпы дамыту жаттығулары;
- батпан көтеру және іші нығыздап толтырылған допты лақтыру;
- күшті молайтуға арналған ойындар ойнау: арқан тарту, жаяу тартыс (екі бала ат болып, екі бала соларға мініп алып, бір-бірімен тартысу), қолмен салмақ (жүк) көтеріп тұру;
- аралас жаттығулар орындау (гимнастикалық бөрененің үстімен жүру, допты қолды созған қалыпта ұстап тұру);
- ауыр және жеңіл батпандармен орындалатын, сондай-ақ күш пен жылдамдықты қатар жетілдіретін жаттығулар орындау;
- гимнастикалық құралдар (тартылу, биіктікке көтерілу жабдықтары) арқылы және акробатикалық жаттығулар орындау;
- алаңдарда өткізілетін жаттығуларды пайдалану (тас лақтыру, белгілі бір салмақты (жүкті) көтеріп отырып-тұру). [3,9]

Жылдамдық қабілетін жетілдіруге арналған жаттығуларға негізінен жүгірудің әрқандай түрлері және жылдамдықпен тікелей байланысты болып келетін қимыл-қозғалыс ойындары жатады.

Жылдамдық қабілетін жетілдіруге арналған жаттығулардың түрлері мынадай:

1) орындалуы қиындатылған жаттығулар: жотаға (дөңеске) 3-4 рет жылдам жүгіріп шығу немесе баспалдақпен көтерілу;

2) соқпақ жолда уақытты белгілей отырып жоғары карқынмен жүгіру;

3) жоғарыдан төмен қарайғы жақын қашықтыққа бар екпінмен жүгіру.

Жылдамдық қабілетін жетілдіру жаттығуларын орындау алдында бұлшық еттерді қозғап, қыздырып алу керек.

Төменгі сынып оқушыларының төзімділік қабілеті әлі жетілмеген күйде болады.Төзімділік қабілетін жетілдіре бастау үшін де арнайы жаттығулар орындау керек. Мысалы, әр түрлі қашықтыққа жүгіру, шаңғымен жүгіру және басқа да денеге күш түсіретін күрделі жаттығулар адамды төзімді болуға жаттықтырады. [4,15]

Сондай-ақ, тек жаттығулар жасатып қана қоймай, жыл бойы тек мектеп ішінде ғана емес басқа аудандық, қалалық ашық турнирлерге, облыстық чемпионаттарға оқушыларымды жиі қатыстырып отырамын. Бұндай жарыстарға қатысу оқушылардың өзара бір-бірімен тәжірибе алмасу, психологиялық дайындығының тұрақтануына, спортқа деген қызығушылықтарының артуына, салауатты өмір салтын ұстануға әсерін тигізеді.

Осы бағытта шәкірттерім әр түрлі аудан, облыс көлеміндегі жарыстарға қатысып, жүлделі орындарға ие болды. Атап айтар болсам,

1. Камидуллиев Жәнібек - қалалық ашық турнир мен облыстық ашық біріншіліктің II дүркін жеңімпазы;

2. Утебаев Әсет – аудандық турнир жеңімпазы, облыстық ашық турнирлер мен чемпионаттың жүлдегері;

3. Сабыржанов Тұрсын, Кеңес Бекзат, Ғұмар Мансұр, Кеңес Назар аудандық, қалалық турнирлер мен облыстық чемпионаттардың жүлдегерлері;

Жалпы, сабақтан тыс жұмыс жүргізу – оқушының дене күшін жетілдіріп қана қоймайды, оларды өмірге тәрбиелейді және мұғалім еңбегінің нәтижесін көрсетеді.

Сондықтан да, оқушыларымыздың осындай спорттық жетістіктерге жетуіне, дене дайындығының жоғарылауына, денсаулығының жақсаруына, салауатты өмір салтын ұстануына сабақтан тыс жұмыстардың маңызы өте зор.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Уаңбаев Е. Дене тәрбиесінің негіздері - Алматы “Атамұра” 2005ж.
2. Дзюдо.Система и борьба. Ростов на Дону «Феникс», 2006ж.
3. Тайжанов С., Қасымбекова С. Дене тәрбиесі 7 сынып -Алматы. “Мектеп” 2004ж.
4. Ю. Тілеуғалиев Қ., Адамбеков С., Қасымбеков Дене тәрбиесі-7 сыныпқа арналған оқулық. Алматы “Атамұра” 2003ж.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ ПӘНІНЕН БЕЛСЕНДІ ОҚУ ӘДІСТЕРІ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУ

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ АКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

DEVELOPMENT OF FUNCTIONAL LITERACY OF STUDENTS THROUGH ACTIVE METHODS OF TEACHING KAZAKH LANGUAGE AND LITERATURE

Рамазанова Гулден Саматовна
Ақсуат МББК КММ
БҚО, Теректі ауданы, Ақсуат ауылы, Қазақстан
@ arman_7784@mail.ru

Бұл мақалада оқушылардың функционалдық оқу сауаттылығын дамытуда мәтінмен жұмыстанудың маңыздылығы туралы айтылған. Автор мәтінмен жұмыстануда оқушылардың талдау, жинақтау, бағалау секілді дағдыларын пайдалануына, дамытуына ықпал ететін тапсырмаларды қалай құрастыру қажеттігін мысал арқылы түсіндіреді.

В данной статье говорится о важности работы с текстом в развитии функциональной читательской грамотности учащихся. В работе с текстом автор объясняет, как составить задания, способствующие развитию и использованию учащимися таких навыков как анализ, обобщение, оценка.

This article discusses the importance of working with text in developing functional readership literacy in students. The author explains how to create tasks that promote the development and use of skills such as analysis, generalization, assessment.

Түйін сөздер: оқу сауаттылығы, функционалдық сауаттылық, мәтін, интерпретация, тілдік дағды, әдіс- тәсілдер, шығармашылық дағды, т.б.

«Мұғалімнің айналысатыны - үнемі қозғалып,
өзгеріп, өсетін, өркендейтін тірі адам (тұлға)
болғандықтан, біркелкі әдіске табан тіреп
шектеліп қалуға болмайды...»
Ж.Аймауытов.

Білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту білім берудің басым мақсаттарының бірі ретінде айқындалып отыр. Осы орайда Елбасымыздың өз Жолдауында: «Балаларымыздың, жалпы барлық жеткіншек ұрпақтың функционалдық сауаттылығына да зор көңіл бөлу қажет. Балаларымыз қазіргі заманға бейімделген болуы үшін бұл аса маңызды», - деген сөзі бүгінгі білім ордаларына аса үлкен жауапкершіліктер жүктейді. [1,18]

Функционалдық сауаттылық кеңінен алғанда, тұлғаның мектепте алған білімі, білігі мен дағдысын өмірлік жағдайда қолдана білуі, сонымен бірге тұлғааралық қатынастар мен әлеуметтік байланыстарда кездесетін тіршілік міндеттерін жан-жақты шеше білу қабілеті ретінде түсіндіріледі.[2,3]

Функционалдық сауаттылық – оқу және жазу дағдыларын әлеуметтік ортада қолдану (түрлі құжаттармен жұмыс, банкте сауалнама толтыру, түрлі ақпараттармен танысу), сыртқы ортамен тығыз байланысты орнату және оқушыларды тез әлеуметтенуіне бейімдеу. Оқушылар сыртқы ортада адамдармен, құрбыларымен, жанұясымен қарым-қатынас жасағанда оқу дағдысын қолданады, яғни ақпарат алмасу үшін, ақпарат беру үшін мәтінмен жұмыс жасайды. Оқу сауаттылығы – оқушылардың мәтін мазмұнын түсіне білу және оларға ой жүгірте білу, мәтін мазмұнын өз мақсаттарына жету үшін пайдалана білу, қоғам өмірінде белсенділік таныту мақсатында білімдері мен мүмкіндіктерін дамыту қабілеттері. Оқу жылдамдығы мен мәтінді дәлме-дәл түсіну бағаланбайды, мәтінге арналған рефлексия мен ұғым, өмірлік мақсаттарды жүзеге асыруға арналған оқығанын пайдалану бағаланады.

PISA зерттеулерінде оқу сауаттылығы мәтіннен қажет ақпаратты табумен бағаланады:

1. Мәтіннен қажет болатын көп ақпарат алу;
2. Мәтіннен ең қажетті ақпаратты табу;
3. Мәтіндегі ақпараттарды жіктеу;
4. Терең мазмұнды ақпаратты табу;
5. Күрделі мәтінді қорытындылау;
6. Мәтіннен ой түю.

Ал орта білім мазмұнын жаңарту аясында қазақ тілі мен әдебиетін оқи отырып, оқушылар негізгі төрт тілдік дағды, атап айтар болсақ, айтылым, тыңдалым, оқылым және жазылым бойынша түсініктері мен қабілеттерін кеңейтеді. Оқу сауаттылығы осы төрт дағды негізінде жүзеге асады:

Тыңдалым және айтылым бойынша:

- ✓ берілген ақпаратты түсіну;
- ✓ негізгі идеяны және түрлі жағдайлар тұрғысынан мәтіндегі көптеген көзқарастарды анықтау;
- ✓ тыңдалған материалға жауап беру;
- ✓ жасырын мәнді анықтау;
- ✓ қоғамдық және іскерлік жағдайлардағы тіл мәдениетін түсіну және іске асыру;
- ✓ тыңдаушылардың назарын аудару үшін әдеби тәсілдерді пайдалану;
- ✓ тыңдалған материалды бағамдау;
- ✓ мультимедиа ресурстарын пайдалана отырып, сөйлеу және тыңдау.

Оқылым бойынша:

- ✓ жазбаша ақпаратты түсіну;
- ✓ мәтіннің негізгі идеясы мен құрылымын анықтау;
- ✓ мәтіндегі лексиканың ерекшеліктерін түсіну;
- ✓ сұрақтарды тұжырымдау және бағамдау;
- ✓ мәтіннің түрлері мен стилін анықтау;
- ✓ әртүрлі оқылым стратегияларын пайдалану;
- ✓ түрлі ақпарат көздерінен қажетті ақпаратты алу;

✓ мәтіннің салыстырмалы талдауын жасау.

Жазылым бойынша:

✓ өз көзқарасын білдіре отырып мәтін жазу;

✓ тиісті стильді пайдалана отырып, алуан түрлі тақырып бойынша мәтін жазу;

✓ жоспар құру;

✓ өзіндік стильде мәтін құру;

✓ тыңдалым, оқылым және аудиовизуалды материал мазмұнының үдесінен шығу үшін шығармашылық түрде жауап жазу;

✓ түрлі жанрда мәтін құру;

✓ мәтіндерді салыстыру;

✓ мәтіндерді түзету және түрлендіру;

✓ оқырманның қызығушылығын оятып, оны сендіру үшін жазу;

✓ эссе жазу; [3,27-28]

Бұл тұрғыда, қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімінің алдында тек балаға оқу мен жазуды үйретіп қана қоймай, мәтіннен ақпарат алу мақсатында оқушының оқылым және жазылым дағдыларын еркін қолдана білу қабілетін, ал ақпаратты таратуда, жеткізуде тыңдалым, айтылым дағдыларын дамыту міндеті тұр. Себебі тіл арқылы жалпы адамзаттық құндылықтар бағаланады, жеке тұлға тәрбиеленеді, тілдің көмегімен баланың танымдық қабілеті дамиды. Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында бүгінгі таңда өмірлік маңызы бар мынадай білік-дағдылар қалыптасады:оқығанын түсіндіре білу, әр түрлі дереккөздердегі ақпараттарды ажырата білу, БАҚ пен ғаламтордағы ақпараттарды табу және сыни тұрғыдан баға беру, өз көзқарасын білдіру, т.б.

Оқушыларды функционалдық сауаттылыққа баулуда, рухани жан-дүниесін, шығармашылық дарын көзін ашуда, оқушының танымын дамытуда жаңа технологияларды пайдалану маңызды рөл атқарады. Зерттеу әдістері, пікірталас, миға шабуыл, СТО технологиясы, топтық жұмыс түрлері, т.б әдістер оқушының шығармашылық белсенділігін арттырып қана қоймай, ойлауға, өз көзқарасын дәлелдей білуге, оқу материалын тереңірек түсінуге көмектеседі.Осы орайда қазақ педагогикасында өзіндік орны бар белгілі ұстаз Қ.О.Бітібаева: «Ой, ойлану, ойланту барлық пәндерге керек. Ойсыз өмір сүру мүмкін емес. Бірақ бұл жердегі ерекше бір еске алатын мәселе – өзіндік ойлау, өзіндік пікірде жатыр. Әдебиетті оқытуда мұғалім оқушыларға көркем туынды туралы оқулық авторы, не ғалымдар пікірін қайталауда, не соны қаз-қалпында мазмұндатуды мақсат етпеуі керек, ең бастысы, сол көркем туынды туралы оқушы пікірі, ойына ерекше көңіл бөлген жөн. Бұл пәннің басқа пәндерді оқытудан өзгешелігі де, күрделілігі де осында»,-деп әр сабақта оқушыларды функционалдық сауаттылыққа баулу, яғни жеке тұлғаны көркем мәтінді тұшынып оқуға ғана емес, сол мәтіннен келешек өміріне өмірлік жағдаяттардан ой туғызып, өмірлік сабақ алуға үйрету қажеттігін айтады.[4,7]

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудың және оның оқушы бойында қалыптасқандығын анықтаудың негізгі құралы - шығармашылық бағыттағы тапсырмалар.Өз сабақтарымда мәтінді толық түсіну, мәтіннен негізгі ақпаратты анықтай білу, мәтіндік және графиктік ақпаратты интерпретациялау сияқты оқу сауаттылығын арттыруға бағытталған мақсатты көздейтін тапсырмалар түрлерін пайдаланып отырамын. Бұл тұрғыда маған СТО технологиясының әдіс-тәсілдері көп көмегін тигізеді: «Ойлаудың алты қалпағы», «Бес жолды өлең», «Венн диаграммасы», «Түртіп алу», «РАФТ», т.б. Мысалы: 7-сыныпта қазақ тілі пәнінен «Денсаулық және қоршаған орта» бөлімін өткенде мынадай тапсырма ұсындым:

«Ақ қалпақ» – денсаулыққа әсер ететін факторлар туралы

«Сары қалпақ» - денсаулықтың адам тегіне байланысты болатыны

«Қара қалпақ» - денсаулыққа адамның өзі жауапты екені

«Жасыл қалпақ» - қоршаған ортаның денсаулыққа әсері

«Қызыл қалпақ» – айтылған ойлардың ұнағаны мен ұнамағанын

«Көк қалпақ» - айтылған ойлардың пайдалысы мен маңыздыларын айтады. Бұл әдіс тыңдалым, айтылым дағдыларын жетілдіре отырып, оқушының ойлау қабілетін арттыруға, өз ойын еркін жеткізе білуге, шығармашылыққа баулиды.

Сыныпта сұрақ қою маңызды дағдылардың бірі болып табылады, себебі сұрақ дұрыс қойылған жағдайда оқытудың тиімді құралына айналады және оқушылардың оқуына қолдау көрсетіп, оны жақсарта және кеңейте алады. Оқушылардың тақырыпты түсінуіне қол жеткізу үшін «Жуан және жіңішке сұрақтар» әдісін пайдаланған тиімді. Жіңішке сұрақтар бір ғана жауапты талап етсе, жуан сұрақтар бір біріне ұқсамайтын әр алуан жауаптардан тұрады. Мысалы:

Жіңішке сұрақтар:	Жуан сұрақтар:
Кім?	Неліктен?
Не?	Неге солай ойлайсыз?
Қашан?	Айырмашылығы қандай?
Мүмкін	Егер, …….. не болар еді?
Қандай?	Егер, былай болса, ….

Жуан сұрақтар оқылым дағдысын жетілдіре отырып, оқушыны ойландырып, өз ойын, көзқарасын ашық айтуға дағдыландырады.

Мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау мақсатында «Болжау» әдісін пайдалануға болады. Бұл стратегияның мақсаты – оқиға мазмұны арқылы оқушыны қиялдату, ойын, сыни көзқарасын дамыту, проблемалық мәселе туғызу. Ол үшін оқушыға немесе топқа бұрыннан таныс емес бір мәтіннің не оқиғаның үзігі ғана тыңдатылады, оқушы сол үзіндіні тыңдап, ондағы оқиға желісін өз қиялымен жалғастыруға тырысады. Өз болжамдарымен оқиғаны жалғастырып әңгімелеп болған соң, оқушыларға үзіндінің, яғни мәтіннің жалғасы беріледі. Толық нұсқасымен танысып болған соң берілген «Болжау» кестесінің соңғы бөлімі толтырылады, яғни автордың пікірі жазылады.

Не болады деп ойлайсыз?	Сізде оған қандай дәлел бар?	Не болды?
Оқушы үзіндіні оқып болған соң осы бағанға оқиғаны өз қиялымен өрбітіп жазады.	Өз ойын дәлелдеп, түсіндіреді.	Бұл баған мәтіннің не оқиғаның қалған бөлігімен танысқаннан кейін толтырылады.

Сонымен қатар, «Қазақ әдебиеті» пәнінен шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдау мақсатын жүзеге асыруда «Балық қаңқасы» әдісін пайдалануға болады.Бұл әдісті қолдану барысына тоқталар болсам, топтық немесе жұптық тапсырма ретінде оқушыларға ұсынуға болады. Мысалы, балық қаңқасының:

басы – тақырыптың мәселесі;
үстіңгі сүйектері – көркемдегіш құрал түрлерін жазу;
астыңғы сүйектері – көркемдегіш сөздерге мәтіннен тапқан мысалдарды жазу;
құйрығы – шығарманың көркем тілі жайлы түйінді сөз жазу тапсырылады.

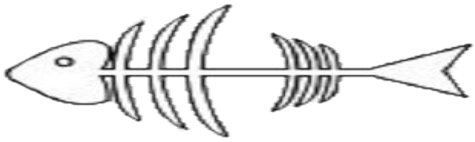

Оқу - тәрбие үдерісінде мұндай стратегияларды ұйымдастырғанда оқушылар бір-біріне көмектесетіндей, бір-бірімен бірігетіндей жағдай жасау керек. Сонда сабақ тек білім беру қызметін ғана емес, тәрбиелеу қызметін де атқарады. Мұндай сабақтардың өтілуі нәтижесінде оқушыларда бір-бірімен сөйлесе білу мәдениеті, тәртіптілік, топқа

және бір-біріне жауапкершілік сезімнің болуы, менмендік және жалқаулықтан безу қасиеттері қалыптасады. Оқыту барысында оқушыларға егжей –тегжейлі мәтінді түсінуге, кейіпкерлердің рөлін сомдауға, дұрыс түсінуге және алған білімдерін тәжірибемен байланыстыра қолдана білуге, пәнаралық байланыстарды іске асырып отыруға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Назарбаев Н.Ә.Әлеуметтік-экономикалық жаңғыру – Қазақстан дамуының басты бағыты. Қазақстан халқына Жолдауы. –Астана, 2012.
2. Оқушылардың Функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары. ҚРҮ 2012ж.25.06 №832 Қаулысы.// http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1200000832
3. Мұғалімге арналған нұсқаулық // Назарбаев Зияткерлік мектептері ДББҰ, 2016.- 27-28б
4. Бітібаева Қ.О. Әдебиет пәнін оқытудың тиімді жолдары. Әдістемелік құрал. – Астана, 2009. – 7б

ОРЫС ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУ ЖАЗУ АРҚЫЛЫ СЫН ТҰРҒЫСЫНАН ОЙЛАУДЫ ДАМЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ПАЙДАЛАНУ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ЧЕРЕЗ ЧТЕНИЕ И ПИСЬМО НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ
USING TECHOJOGU FOR DEVELOPINGCRITICAL THINKING THROUGHREADING AND WRITING IN RUSSIAN LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS

Исаева Куралай Андреевна
Кгу «СОШ №2 имени Агзама Текенова» Теренколь
Isaevakuralaj725@Gmail.Com

Мақалада орыс тілі мен әдебиеті сабақтарында «Оқу мен жазу арқылы сыни тұрғыдан ойлауды дамыту» технологиясының әдіс-тәсілдерін қолдану тәжірибесі қарастырылған.Автор осы оқу пәндерінің әр түрлі тақырыптары бойынша тапсырмалардың мысалдарын келтіре отырып , оқушылардың оқу мен жазу қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс істеу, алынған білімдеріне талдау жасау,ақпаратты түрлендіру және зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсынуға бағытталған.Барлық ұсынылған тапсырмалар оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауын дамытуға мүмкіндік береді. Автор бұл технологияда орыс тілі мен әдебиетін оқуға деген қызығушылықты дамытады, оқу үдерісін мазмұнды және белсенді етеді деп тұжырымдайды.

В статье рассмотрен опыт использования методов и приемов технологии «Развитие критического мышления через чтение и письмо» на уроках русского языка и литературы Автором представлены примеры заданий по разным темам указанных учебных дисциплин, позволяющих развивать умение работать с разными источниками информации, анализировать полученные знания, преобразовывать информацию и представлять результаты изучения в разных видах. Все предложенные задания позволяют формировать критическое мышление у учащихся. Автор делает вывод о том, что данная технология развивает интерес к изучению русского языка и литературы, делая процесс обучения осмысленным и деятельностным.

The article discusses the experience of using methods and techniques of the technology “Development of critical thinking through reading and writing” in Russian language and

literature lessons. The author presents examples of tasks on various topics of these academic disciplines, which allow developing the ability to work with different sources of information, analyze acquired knowledge, and transform information and present the results of the study in different forms. All suggested tasks allow students to develop critical thinking. The author concludes that this technology develops interest in studying the Russian language and literature, making the learning process meaningful and active.

Развитие критического мышления – одна из общепризнанных в педагогике целей. Характерными особенностями развитого критического мышления являются оценочность, открытость новым идеям, целостное рассмотрение ситуации, поиск альтернатив, выбор точки зрения.

Каким образом технология развития критического мышления связана с чтением и письмом? Многие слишком буквально понимают её как обучение чтению или письму и потому связывают исключительно с начальной школой. А что означает вдумчивое чтение или вдумчивое письмо? Если сопоставить эти понятия с критическим мышлением, ответить на этот вопрос будет проще. Чтение и письмо — это и инструменты, и продукты нашего мышления. Чтение служит для анализа, сравнения, сопоставления и оценивания того, что мы уже знаем, и неизвестного. Такое чтение в процессе критического мышления становится направленным, осмысленным, нелинейным. Ученики не просто строку за строкой читают новый материал, они сами формулируют вопросы и сразу ищут на них ответы, определяют пробелы в тексте. А письмо — важнейший инструмент для выражения наших мыслей.

Существует определенный алгоритм формирования критического мышления, предполагающий ответы на следующие вопросы.

✓ Какова цель данной познавательной деятельности? Цели могут включать в себя выбор одного из вариантов решения, выработку решения при отсутствии вариантов; обобщение информации; оценку надежности аргументов; оценку вероятного развития событий; проверку достоверности источника информации: количественную оценку неопределенности.

✓ Что известно? Это отправной пункт направленного или критического мышления. Этот этап также включает в себя нахождение недостающей информации.

✓ Что делать? Какие навыки мышления позволяют достичь поставленной цели? Знание того, как добраться от начальной до конечной точки маршрута, - движущая сила критического мышления. Здесь как раз и предполагается использование сформирован ных ранее интеллектуальных умений.

✓ Достигнута ли поставленная цель? Точность при выполнении заданий является решающим фактором успеха. Имеет ли смысл принятое решение? Для чего?

Таким образом, критическое мышление означит «искусство суждения, основанное на критериях». Базовая модель РКМЧП полностью соответствует данному алгоритму

Базовая модель технологии развития критического мышления (КМ).

В технологии КМ выделяют три стадии:

1. Стадия вызова.
2. Стадия осмысления новой информации.
3. Стадия рефлексии.

Первая стадия – вызов. Ее присутствие на каждом уроке обязательно. Эта стадия позволяет:

1. актуализировать и обобщить имеющиеся у ученика знания по данной теме или проблеме;

2. вызвать устойчивый интерес к изучаемой теме, мотивировать ученика к учебной деятельности;

3. сформулировать вопросы, на которые хотелось бы получить ответы;

4. побудить ученика к активной работе на уроке и дома.

На стадии вызова происходит актуализация имеющихся знаний по объявленной теме, т.е. еще до знакомства с текстом (под текстом понимается и письменный текст, и речь преподавателя, и видеоматериал) ученик начинает размышлять по поводу конкретного материала. На первом этапе включаются механизмы мотивации, определяется цель.

Вторая стадия – осмысление. Здесь другие задачи. Эта стадия позволяет ученику:

1. получить новую информацию, осмыслить ее;
2. соотнести с уже имеющимися знаниями;
3. искать ответы на вопросы, поставленные в первой части.

На стадии осмысления происходит непосредственная работа с текстом - чтение, которое сопровождается действиями ученика: маркировкой с использованием значков «v», «+», «-», «?» (по мере чтения ставятся на полях справа), составлением таблиц, поиск ответов на поставленные в первой части урока вопросы и др. В результате этого ученики получают новую информацию, соотносят новые и имеющиеся знания, систематизируют полученные данные.

Таким образом, ученик следит за собственным пониманием самостоятельно.

Третья стадия – рефлексия. Здесь основным является:

- целостное осмысление, обобщение полученной информации;
- присвоение нового знания, новой информации учеником;
- формирование у каждого из учащихся собственного отношения к изучаемому материалу.

На стадии рефлексии происходит обобщение информации, возрастает роль письма. Письмо помогает не только разобраться в материале и поразмышлять над прочитанным, но и высказать новые гипотезы.

Базовая модель «вызов — осмысление содержания — рефлексия» отражает три стадии единого процесса движения учителя и его учеников от поставленных целей к результатам обучения по освоению новой темы, тематического блока или даже всего школьного курса.

Технология развития критического мышления может быть использована как для построения целого урока, так и его отдельных фрагментов.

Технология развития критического мышления через чтение и письмо дает возможность личностного роста школьника, приобщает ребенка к духовному опыту человечества, развивает его ум, индивидуальность. Технология открыта для решения большого спектра проблем в образовательной сфере. Она представляет собой набор особых приемов и стратегий, применение которых позволяет выстроить образовательный процесс так, чтобы обеспечить самостоятельную и сознательную деятельность учащихся для достижения поставленных учебных целей. РКМЧП помогает учителю заменить пассивное слушание и пересказ на активное участие учащихся в образовательном процессе, и тем самым повысить эффективность занятий.

Поиск решения выявленных мною проблем заставил еще более углубиться в изучение опыта известных ученых, педагогов, моих коллег практиков. Все это привело меня к убеждению, что указанные проблемы учащихся позволит решить использование технологии «Развитие критического мышления через чтение и письмо» (ТРКМ) на уроках русского языка и литературы.

ТРКМ основывается на следующих идеях:

1. Дети от природы любознательны, они хотят познавать мир, способны рассматривать серьезные вопросы и выдвигать оригинальные идеи.

2. Роль учителя – быть вдумчивым помощником, стимулируя учащихся к неустанному познанию и помогая им сформировать навыки продуктивного мышления.

3. Критическое мышление формируется, прежде всего, в дискуссии, письменных работах и активной работе с текстами.

4. Существует неразрывная связь между развитием мыслительных навыков и

формированием демократического гражданского сознания.

Основоположники, американские педагоги (Куртис Мередит, Чарльз Темпл и Джинни Стилл), а также российские (М.В.Кларин, С.И.Заир-Бек, И.О.Загашев, И.В.Муштавинская и др.), под критическим мышлением понимают совокупность качеств и умений, обусловливающих высокий уровень исследовательской культуры. Таким образом, критическое мышление — это способность анализировать информацию с позиции логики и личностно-психологического подхода с тем, чтобы применять полученные результаты как к стандартным, так и нестандартным ситуациям, вопросам и проблемам. Критическое мышление — способность ставить новые вопросы, вырабатывать разнообразные аргументы, принимать независимые продуманные решения.

Сама технология предполагает следующее логическое построение урока:

1. Стадия (фаза) вызова, в ходе которой учащимися активизируются знания, связанные с определенной темой урока (как правило, это знания, полученные на предыдущих уроках, а также знания, основанные на личном жизненном опыте учащихся); в традиционном построении урока это очень близко этапу актуализации знаний.

2. Стадия (фаза) осмысления, в ходе которой учащиеся знакомятся с новой информацией (темой урока), осмысливают ее, соотносят с тем, что знают об этой теме, вычленяют принципиально новое для себя; в традиционном построении урока это близко к этапу изучения новой темы.

3. Стадия (фаза) рефлексии, в ходе которой происходит систематизация узнанного на уроке, а также осмысление собственных действий на пути решения главной задачи на уроке; в традиционном построении урока это близко к этапу подведения итогов.

Каждой из стадий соответствуют определенные методы и приемы.

Апробирование выбранной мною технологии началось с использования ее элементов на уроках литературы .

Главная цель урока литературы – воспитание вдумчивого читателя, развитие читательского вкуса, умения видеть текст и осмыслять его. Для меня в ходе работы стало понятно, что наиболее эффективен здесь прием чтения с остановками. Главным требованием считается следующее: произведение должно быть незнакомым для учащихся, обладать динамичным сюжетом, небольшим объемом. Поэтому данный прием начала практиковать при изучении таких рассказов, как «Беда» М.М.Зощенко, «Размазня» А.П.Чехова, «После бала» Л.Н.Толстого, «Легенда о Данко» М.Горького, «Кусака» Л.Н.Андреева, «О чем плачут лошади» Ф.А.Абрамова, рассказы И.Э.Бабеля. Достоинства данного приема сложно переоценить: ученики с большим интересом вносят свои предположения о дальнейшем развитии сюжета, о чувствах и мыслях героев, мотивах их поступков и т.д., становясь внимательным и вдумчивым читателем (слушателем). Неважно, что их предположения могут не подтвердиться (здесь в принципе нет правильных и неправильных ответов), важно другое: каждый ученик вдумчиво относится к тексту произведения, тогда оно становится ему ближе, понятнее, ему хочется читать и слушать дальше, чтобы понять, почему именно так разворачиваются события, почему именно эти чувства испытывает герой.

Также эффективными оказались такие приемы, как чтение с пометами, заполнение бортовых журналов, двухчастных и трехчастных дневников. После изучения произведения или вводной темы (например, «Поэзия серебряного века» , «Поэзия Великой Отечественной войны» в 11 классе) я практикую написание синквейна. Возможности этого приема ценны тем, что создание его заставляет сворачивать информацию до заданного минимума. Заполняя строки синквейна, ученик учится отбирать из множества вариантов слов и сочетаний самые точные, яркие. Еще одно достоинство синквейна состоит в том, что он может являться и материалом для написания сочинения-миниатюры: в нем каждая строка позволяет удерживать мысль ученика в одном направлении, помогая раскрыть тему последовательно, логично, связно. Это актуально, так как дети не всегда умеют сосредотачивать мысль на главном, уходят от темы.

При изучении жизни и творчества писателя, поэта использую прием – таблицу «Знал – узнал – вопрос» в старших классах. В колонку «Знал» учащиеся заносят информацию, знакомую из предыдущих уроков или дополнительных источников, в колонку «узнал» — новую информацию в сжатом виде, в колонку «вопрос» — то, что оказалось непонятным. Данный прием позволяет развивать навык членения текста на знакомое, незнакомое, непонятное (то, что требует дополнительного пояснения или работы с дополнительными источниками).

На уроках русского языка работа по технологии «Развитие критического мышления через чтение и письмо» началась в 10 классе. Темы по русскому языку в 10 классе объемные (например, тема «Стили речи»). Поэтому я считаю целесообразным при их изучении использовать такие приемы, как «Мозговая атака», «Простые и проблемные вопросы», составление обобщающих таблиц, различных видов схем. Прием «Мозговая атака» позволяет учащимся за короткое время активизировать и сформулировать максимальный объем информации. Составление учащимися простых вопросов по тексту при чтении развивают навыки определения конкретных фактов, проблемные же выводят учащихся на новый уровень осмысления фактического материала. Составление обобщающих таблиц помогает в обобщении объемного материала. Схемы позволяют систематизировать знания, при этом учащиеся развивают навыки определения причинно-следственных связей между элементами, определения места элемента в системе.

В 7, 8 классах материалы учебника представлены в более сжатом виде. Для изучения новой темы я составляю список положений, которые учащиеся должны оценить как «Верно – неверно», так как необходимо учить детей распознавать верную и неверную информацию среди того, что им уже известно на подготовительном этапе. Учащиеся их оценивают, применяя знания, полученные на предыдущих уроках. И только после этого они приступают к изучению материала учебника.

При изучении таких тем, как «Причастие», «Деепричастие», «Производные и непроизводные предлоги» и др. в 7 классе практикую прием «Диаграмма сравнений». Этот прием очень эффективен, так как предполагает при изучении новой темы на стадии вызова (или осмысления, в зависимости от построения урока) активизацию знаний, полученных ранее. При изучении причастия происходит сравнение с тем, что уже известно о глаголе и прилагательном, при изучении деепричастия – о глаголе и наречии, при изучении производных и непроизводных предлогов – самостоятельных и служебных частях речи. Таким образом, учащиеся учатся применять полученные ранее знания в незнакомой ситуации.

На уроках-обобщениях самыми результативными стали составление схем, обобщающих таблиц, составление по теме (тексту) простых и сложных вопросов, где простые вопросы предполагают односложные ответы, сложные – развернутые, при этом составление сложных вопросов развивают навыки объединения информации в смысловые блоки.

Опыт работы показал, что использование на уроках русского языка и литературы технологии «Развитие критического мышления через чтение и письмо» позволяет оказать результативное воздействие на мыслительный процесс учащихся. Во время деятельности учащихся происходит следующее: они овладевают универсальными способами умственных действий, вступают в активную деятельность при выполнении мыслительных операций, реализуют собственные интересы и способности, вырабатывают собственное мнение в контексте учебной программы.

Таким образом, у учащихся развиваются способности анализировать явления, активизировать ранее приобретенные знания для применения в незнакомой ситуации, отслеживать причинно-следственные отношения между явлениями, признаками, мыслями, выдвигать и проверять гипотезы. Иными словами, учащиеся приобретают все мыслительные навыки и способности критического мышления.

Стало очевидным, что данная технология развивает интерес к изучению русского языка и литературы, делая процесс обучения осмысленным, деятельностным, при этом позволяет формировать и развивать такие ключевые компетенции учащихся, как ценностно-смысловые, общекультурные, учебно-познавательные, информационные, коммуникативные, компетенции личностного самосовершенствования.

Работа на уроках русского языка и литературы по технологии «Развитие критического мышления через чтение и письмо» в течение двух лет позволила достичь и главную цель – повышение качества знаний учащихся.

ЛИТЕРАТУРА

1. С.И. Заир-Бек, И.В. Муштавинская. Развитие критического мышления на уроке: Пособие для учителя. – М.: Просвещение, 2004.
2. Е.А.Козырь. Характеристика приемов технологии РКМЧП. //газ. “Русский язык”, 2009, №7.
3. И.О. Загашев, С.И.Заир–Бек. Критическое мышление: технология развития: Пособие для учителя – СПб; Альянс “Дельта”, 2003.
4. Е.А. Генике, Е.А. Трифонова Развитие критического мышления (Базовая модель) / Е.А. Генике, Е.А. Трифонова . — М.: БОНФИ, 2002
5. С.В. Столбунова, Как построить нетрадиционный урок русского языка / С.В. Столбунова // Русский язык – 2005. – № 19

«СОЗДАНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ТРАЕКТОРИИ РАЗВИТИЯ ОДАРЕННОСТИ У УЧАЩИХСЯ»
«ОҚУШЫЛАРДЫҢ ДАРЫНДЫЛЫҒЫН ДАМЫТУДЫҢ ЖЕКЕ ТРАЕКТОРИЯСЫН ҚҰРУ»
«CREATING AN INDIVIDUAL TRAJECTORY FOR THE DEVELOPMENT OF GIFTEDNESS IN STUDENTS»

Уахитова Елена Ивановна
Коммунальное государственное учреждение «Майкаинская средняя общеобразовательная школа № 2» отдела образования Баянаульского района, управления образования Павлодарской области
поселок Майкаин
melnik_elena_20@mail.ru

Аңдатпа: Біздің өміріміз өзгерді - ол серпінді, ақпаратқа бай болды және бірегей анықтауды тоқтатты. Сіз болып жатқан өзгерістерді жылдам шарлауға және бейімделуге қабілетті болуыңыз керек. Ал мектептің ендігі міндеті – оқушының өмірлік жағдаяттарды шешуде сауатты болуына көмектесу. Ал адамның мектепте алған білімі оның өмірлік мәселелерін шешуге құрал болуы керек
Аннотация: Наша жизнь изменилась – стала динамичной, информационно насыщенной, перестала быть однозначно заданной. Надо уметь быстро ориентироваться в происходящих изменениях, перестраиваться. И задача школы теперь помочь ученику стать грамотным в вопросах разрешения жизненных ситуаций. А знания, которые человек получает в школе, должны служить ему средством для решения его жизненных проблем
Annotation: Our life has changed - it has become dynamic, information-rich, and has ceased to be uniquely defined. You must be able to quickly navigate the changes that are taking place and adapt. And the school’s task now is to help the student become competent in resolving life

situations. And the knowledge that a person receives at school should serve as a means for him to solve his life problems

Ключевые слова: адаптация, знания, систематизированная, значимым результат.

В настоящее время школы переходят на новые образовательные стандарты. А значит, перед школой ставятся новые задачи по адаптации образования. И перед школой поставлена главная задача - помочь ученику стать грамотным в вопросах разрешения жизненных ситуаций. А знания, которые он получает в школе, должны служить ему средством для решения его жизненных проблем

Работаю учителем физики, поэтому готовлю учащихся и к предмету астрономия, а именно олимпиады и научно – исследовательские проекты в данных направлениях. На протяжения своей трудовой деятельности, я искала свое направление в педагогике. Приоритетным направлением для меня стала работа с детьми, а конкретно работа над научно – исследовательской деятельностью учащихся. Начала индивидуальную работу с учащимся в 2018 году, по итогу которой, ученик занимает 1 место на Республиканском этапе конкурса научных проектов (рисунок 1).

Первое место в республике вдохновило продолжить работу уже с группой учащихся. Поэтому была создана творческая разновозрастная группа среди учащихся, а также среде учителей нашей школы. К каждому конкурсу готовлю учащихся или команду учеников. Школа, в которой я работаю, общеобразовательная, и работу с учащимися начинаю всегда с младшего звена. Готовлю детей начиная со школьного уровня, далее принимаем участия на районом этапе, областном, республиканском и международном уровнях. Работу веду применяя различные методы и способы обучения. [1 стр 58] Но в основном, уделяю внимание работе в двух направлениях:

1) Развитие логического мышления. Для формирования элементарных умений и навыков по предмету, затем постепенно усложняются задачи. При помощи упражнений не только закрепляются, но и уточняются знания детей, формируются навыки самостоятельной исследовательской деятельности, идет постоянная работа с навыками высокого порядка.

Для детей младшего возраста использую нтеллектуальные игры, головоломки и развивающие сервисы. Игра для детей — способ познания мира. Играя с ребёнком в домино, шашки, шахматы, точки, эрудит и даже просто в слова, вы не только весело проводите время, но и развиваете мышление ребёнка.

Головоломки. Специализированные магазины предлагают ассортимент «игр для ума» на любой вкус и возраст — всевозможные лабиринты, пазлы, кубики Рубика и целые научно-исследовательские наборы. Во многих городах работают кружки любителей головоломок, где дети учатся их разгадывать и соревнуются в искусстве решения.

Развивающие сервисы. В Сети существуют специальные платформы, на которых собраны различные задачи на развитие логики у детей. Процесс их решения напоминает игру с разными уровнями сложности.

2) Развитие функциональной грамотности. Для развития способности учащихся использовать приобретенные знания для решения широкого диапазона жизненных задач в

различных сферах человеческой деятельности, общения и социальных отношений работаю над развитием функциональной грамотности.

Метод проблемного обучения Метод, в ходе которого подача нового материала происходит через создание проблемной ситуации.

Прием «Найди ошибку» Универсальный приём, активизирующий внимание учащихся. Учитель предлагает учащимся информацию, содержащую неизвестное количество ошибок. Учащиеся ищут ошибку группой, в парах или индивидуально, спорят, совещаются.

Исследовательский метод и Эксперимент Направлен на решение практических задач, результат выполнения – конкретный полезный предмет, модель и т.п. [2 стр 142]

Хочется отметить, не мало важные факторы, с которыми сталкивается учитель, при работе с учащихся:

Нереалистические цели. Учащиеся часто ставят перед собой очень завышенные цели. Не имея сил достичь их, они начинают переживать. Но с другой стороны, стремление к совершенству и лидерству и есть та сила, которая приводит к высоким победам и достижениям.

Сверхчувствительность. Учащиеся, которые являются конкурентом другому учащемуся, более восприимчивы и лучше понимают отношения и связи, они склонны к критическому отношению не только к себе, но и к окружающим.

Страх ошибки. Учителю всегда необходимо не только быть сдержанными неудачах ребенка, но и контролировать проявления собственных негативных эмоций. Ведь проигрыш – это тоже часть пути к победе.

Проблемы саморегуляции – занимаются только той деятельностью, которая достаточно интересна для них. Любую другую деятельность, которая не входит в сферу их склонностей, многие учащиеся избегают, пользуясь снисходительным отношением к этому учителей. В конечном итоге возникает различные ситуация в образовательном процессе.

По определению, проектное обучение по своей сути является личностно ориентированным, а значит, позволяет учащимся учиться на собственном опыте и опыте других. Это стимулирует познавательные интересы учащихся, дает им возможность получить удовлетворение от результатов своего труда, осознать ситуацию успеха в обучении.

Так же очень важно отметить тот момент, что любой конкурс - это событие, позволяющее выявить способности детей. Это не только проба сил, но и расширение мировоззрения ребёнка, предоставление ему возможности саморефлексии об участии, общения и выступления. С помощью творческих конкурсов ученики могут проверить знания, умения, навыки не только у себя, но и сравнить свой уровень с другими, узнать много нового. Именно поэтому конкурсная деятельность является значимым результатом образовательного процесса и важной частью целостного развития ребенка. В таблице ниже хочу продемонстрировать систематичность и результативность работы с учащимися (таблица 1), имея результаты на областных, Республиканских и Международных уровнях.

Областные конкурсы	- 2019 год ученица 4 класса, получила «Алғыс хат» за участие в областной выставке IT – проектов ЦИТ г. Павлодар - 2019 году ученица 4 класса заняла 3 место в областном конкурсе научных проектов «Зерде». г. Павлодар - 2019 год ученица 6 класса, заняла 3 место в областном конкурсе научных проектов «Зерде». г. Павлодар - 2019 год ученик 9 класса принял участие в областном конкурсе конструирования. - 2019 год ученица 6 класса приняла участие в областном конкурсе конструирования. - 2020 год ученица 9 класса стала победителем первого тура, республиканской олимпиады IQnat - 2021 год ученица 5 класса, заняла 3 место в областном конкурсе научных проектов «Зерде». г. Павлодар - 2021 год ученица 7 класса, заняла 3 место в областном конкурсе научных проектов «Зерде». г. Павлодар - 2022 год ученица 6 класса заняла 1 место в областном конкурсе научных проектов «Зерде». г. Павлодар - 2022 год ученица 6 класса заняла 1 место в областном конкурсе научных проектов «Зерде». г. Павлодар -2022 год ученик 10 класс участие в областной предметной олимпиаде. - 2023 год ученица 9 класса 1 место в областном конкурсе научных проектов 2023 год ученица 9 класс, 1 место в областном конкурсе научных проектов 2023 год ученица 9 класс, 1 место в областном конкурсе научных проектов 2023 год ученица 10 класс, 3 место в областном этапе Республиканского конкурса «Первый шаг к великому изобретению»
Республиканские конкурсы	- 2019 год ученик 11 класса, занял 1 место в республиканском конкурсе научных проектов г. Алматы -2019 год Встреча ученика 11 класса с президентом РК К.Токаевым, НИШ - 2020 год участники Назарбаев Университета и «STEM Academia ТОО», при поддержке акимата президента РК «STEM Олимпиада – Инновации в Образовании» Респуб. онлайн олимпиада. -2021 ученица 8 класса, участие в Республиканской олимпиаде по медиаграмотности. -2021 учащиеся 0 класса, 2 место в конкурсе Робоболапан. - 2022 ученица 6 класса, похвальная грамота в республиканском конкурсе научных проектов «Зерде». г. Боровое 2022 ученица 6 класса, похвальная грамота в республиканском конкурсе научных проектов «Зерде». г. Боровое -2022 год ученицы 8 класс номинация в Республиканском этапе KazRoboProjec -2023 год ученицы 8 класс номинация в Республиканском этапе KazRoboProjec

Международные конкурсы	- 2019 год, ученики 5 классов получили номинацию «Ғылымдағы алғашқы қадам» в 19 международной практической конференции имени К. Сатбаева. г. Павлодар - 2022 ученица 6 класса, участие в 22 международной практической конференции имени К. Сатбаева. г. Павлодар - 2022 ученица 6 класса, участие в 22 международной практической конференции имени К. Сатбаева. г. Павлодар 2023 год ученица 7 класса, 1 место участие в 23 международной практической конференции имени К. Сатбаева. г. Павлодар 2023 год ученица 7 класса 1 место участие в 23 международной практической конференции имени К. Сатбаева. г. Павлодар 2023 год ученица 9 класса, 1 место участие в 23 международной практической конференции имени К. Сатбаева. г. Павлодар 2023 год ученица 9класса 1 место участие в 23 международной практической конференции имени К. Сатбаева. г. Павлодар

таблица 1

Для повышения своего профессионального уровня, принимаю участия в различных семинарах и конференциях. Участвую в педагогических конкурсах. Регулярно прохожу курсы по предмету физика и развитие функциональной грамотности. Для развития и углубления курсов, которые преподаю, разрабатываю собственные программы, получая на них рецензии.

В современной педагогике и образовательной практике, обучение учащихся с высоко развитой естественно – научной грамотностью все чаще рассматривается как глобальная педагогическая задача. Поэтому все учащиеся, вне зависимости от типа образовательного учреждения, должны находить поддержку в сфере образования, где бы они ни родились и не жили. В настоящее время можно с высокой долей уверенности говорить о том, что внедрение в жизнь новых информационных технологий, позволит вывести решение проблемы объединения, глобализации образования учащихся на качественный уровень.[3 стр 54,96]

В заключении хочу сказать, что подготовка учащихся к конкурсам – это сложный, но творческий процесс, потому что он подразумевает, что учитель должен решать различные поставленные ситуации не стандартно. То есть, искать разные варианты, того, что бы продемонстрировать свои умения. Если же, нет возможности показать результат работы в олимпиаде, то можно найти его через участие в различных конкурсах.

ЛИТЕРАТУРА

1) Хилл Наполеон. Магическая лестница к успеху
2) Брайан Т., Шеелен Ф. М. Личность лидера. Перевод с английского Е. Г. Гендель.Минск: Попурри,.
3) Бакингем М. Заставьте свои сильные стороны работать: Шесть этапов к выдающимся результатам. Перевод с английского Е. Виноградовой. – Москва:

«РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚ-ЗАМАН ТАЛАБЫ»
«СПРОС ВРЕМЕНИ-РЕСУРСНЫЙ ЦЕНТР»
«TIME DEMAND RESOURCE CENTER»

Муханова Ляйля Маданиятовна
Павлодар облысының білім беру басқармасы, Шарбақты ауданы білім беру бөлімінің "Абай Құнанбаев атындағы жалпы орта білім беру мектебі" КММ
Lyailya.muhanova@mail.ru

Аннотация: Жұмыста Қазақстанның ауылдық жерлеріндегі ресурстық мектептерді жаңғыртудың проблемалары мен перспективалары жан-жақты қарастырылған. Мұндай мектептердің жұмыс істеуінің дәстүрлі моделі және бар инфрақұрылымдық шектеулер талданады. Педагогикалық дәстүрлерді сақтай отырып, инновациялық технологияларды енгізу қажеттілігі дәлелденді.
Түйінді сөздер: ресурстық орталықтар, ауыл мектептері, инновациялар, даму, цифрландыру, сапа, білім беру.
Аннотация: В работе комплексно рассмотрены проблемы и перспективы модернизации ресурсных школ сельской местности Казахстана. Анализируются традиционная модель функционирования таких школ и имеющиеся инфраструктурные ограничения. Обосновывается необходимость внедрения инновационных технологий при сохранении педагогических традиций.
Ключевые слова: ресурсные центры, сельские школы, инновации, развитие, цифровизация, качество, образование.
Abstract: The work comprehensively examines the problems and prospects for modernizing resource schools in rural areas of Kazakhstan. The traditional model of the functioning of such schools and the existing infrastructural limitations are analyzed. The necessity of introducing innovative technologies while preserving pedagogical traditions is substantiated.
Keywords: resource centers, rural schools, innovation, development, digitalization, quality, education.

Қазақстандағы ауыл мектептері жақын маңдағы ауылдар үшін ресурстық орталық ретінде маңызды рөл атқарады. Олардың ерекшелігі, олар көбінесе айналадағы ондаған шақырымдағы жалғыз оқу орындары болып табылады.

Еліміздің кең-байтақ аумағына ауыл тұрғындарының шашыраңқы болуын ескерсек, мұндай мектептер тек білім беру ғана емес, мәдениет ошағы қызметін де өз мойнына алады. Оларда білікті оқытушылар құрамы, кітапханалар, спорт залдары және басқа да қажетті инфрақұрылымдар шоғырланған.

Шалғай ауылдардың балалары мектеп автобустарымен немесе қоғамдық көліктермен ресурстық мектептерге ондаған шақырым жол жүруге мәжбүр. Бұл көп күш-жігерді қажет етеді, бірақ толыққанды орта білім алуға мүмкіндік береді.

Бұл модельдің артықшылығына ауыл балалары үшін білімнің қолжетімділігі, ресурстардың бір жерде шоғырлануы есебінен бюджеттің үнемделуі, ауыл мектептерінің мәдени өмірдің орталықтары ретінде сақталуы жатады.

Сонымен қатар, кемшіліктер де бар. Ұзақ жолдар мен ұзақ сапарлар балалардың денсаулығы мен оқу үлгеріміне кері әсерін тигізеді. Қосымша білім алуға және мектептен тыс іс-шараларға қолжетімділік шектеулі. Шағын ауыл мектептерінің бірте-бірте жойылып, ауыл мұғалімдерінің жұмыс орындарының қысқару қаупі бар.

Бұл мәселелерді шешу үшін кешенді шаралар қажет. Бұған мектеп автобустарын жабдықтау, жатақханалар салу және қашықтықтан оқытудың цифрлық инфрақұрылымын дамыту кіреді. Сондай-ақ, мұғалімдер даярлайтын оқушыларды мақсатты түрде оқыту және әлеуметтік жеңілдіктер беру арқылы ауыл мектептеріне жас мамандардың келуін ынталандыру маңызды.

Қиындықтарға қарамастан ресурстық мектептер Қазақстанның білім беру жүйесінің ірге тасы болып қала береді. Олар білімге қолжетімділікті қамтамасыз етіп қана қоймай, жас ұрпақтың мәдени болмысын қалыптастырады. Оларды сақтау және дамыту – ауылдық аумақтардың тұрақтылығының кепілі.

Цифрлық технологиялар тараған сайын ресурстық мектептерде дәстүрлі мәселелерді шешудің жаңа құралдары болады. Онлайн сабақтар, виртуалды зертханалар және қала мектептерімен қашықтықтан өзара әрекеттесу дарынды балалардың білім алу мүмкіндіктерін кеңейтеді.

Ең бастысы, өскелең ұрпақты тәрбиелеу мен тәрбиелеудің ошағы ретінде ауыл мектептерінің озық дәстүрлерін сақтау. Оларды жаңғырту заман талабына сай болуы керек, бірақ қазақстандық мұғалімдердің көптеген буындарының баға жетпес тәжірибесіне сүйенуі керек. Сонда ресурстық мектептер өздерінің ең маңызды миссиясын орындауды жалғастырады.

Технологиялық қарқынды даму жағдайында ресурстық мектептердің алдында білім сапасын арттырудың инновациялық тәсілдерін енгізу міндеті тұр. Цифрландыруға және қашықтықтан оқытуды пайдалануға ерекше көңіл бөлінеді.

2020-2021 жылдары пандемияға байланысты Қазақстанның барлық мектептері үшін қашықтан оқыту мәжбүрлі шараға айналды. Дегенмен, Интернетпен қамту проблемалары бар ресурстық мектептер үшін бұл үлкен қиындықтарға толы болды [1].

Қазіргі уақытта цифрлық теңсіздікті жою және ресурстық мектептерді жоғары жылдамдықты интернетпен қамтамасыз ету жұмыстары жүргізілуде. Бұл онлайн-платформаларды, цифрлық білім беру ресурстарын толық пайдалануға, ауруға немесе ауа райының қолайсыздығына байланысты сабақтан қалып қойған балаларды қашықтықтан оқытуды ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Тағы бір келешегі бар бағыт – ресурстық мектептердің жоғары сынып оқушылары үшін облыс орталықтарындағы мектептерде оқу сабақтарын өткізу. Көптеген ауыл мектептерінде оқушы санының аздығынан мамандандырылған 10-11 сыныптар жоқ.

Жоғары сынып оқушылары оқу жылында 1-2 апта ішінде 3 рет пән мұғалімдерімен бетпе-бет келіп, қалған уақытта қашықтықтан оқитын модельдің тиімділігін тәжірибе көрсетті. Бұл ауылдық жерлердегі кадр тапшылығы мәселесін шешеді.

Цифрландыру ауылдық мектептер базасында ресурстық орталықтарды дамыту үшін де қажет. Олар төңіректегі ауылдарға әртүрлі білім беру қызметтерін ұсына алады - мектеп сыныптарынан бастап ересектерге дейін.

Мысалы, бейнеконференц байланыс арқылы облыс орталықтарынан келген мұғалімдердің элективті немесе элективті курстарын өткізуге болады. Сіз шақырылған мамандарды тарта отырып, мұғалімдердің біліктілігін арттыруды немесе жоғары сынып оқушыларына кәсіптік бағдар беруді ұйымдастыруға болады.

Жаратылыстану ғылымдарын оқуда толықтырылған шындық технологияларын пайдалану үлкен перспективалар ашады. Бұл ресурстық мектептерге зертханалық жабдықтар мен көрнекі құралдардың жетіспеушілігін өтеуге мүмкіндік береді.

Әрине, ауыл мектептерінің материалдық-техникалық базасын жаңартпай жаңашылдық енгізу мүмкін емес. Ғаламтордан бөлек, компьютерлермен, проекторлармен, интерактивті тақталармен, физика, химия, биология пәндерінің сандық зертханаларымен жабдықталуы қажет.

Сонымен қатар, цифрландыру панацея емес. Сіз онлайн технологиялардың пайдасына дәстүрлі оқыту формаларынан толығымен бас тартпауыңыз керек. Ауыл мұғалімі мен оның оқушылары арасындағы жанды байланысты ештеңе алмастыра алмайды [2].

Сондықтан, қазақстандық педагогиканың озық дәстүрлерін заманауи әдістермен үйлесімді ұштастыру оңтайлы тәсіл болып табылады. Мысалы, сіз жеке ғылым сабақтарын виртуалды зертханалармен алмастыра аласыз.

Бұл тәсіл, бір жағынан, ауылдық ресурстық мектептердің мүмкіндіктерін кеңейтуге, ал екінші жағынан, Қазақстанның шет аймақтарында көп жылдар бойы жинақталған барлық құндылықты сақтауға мүмкіндік береді. Ең бастысы, инновациялар өз алдына мақсат емес, оқушылардың білім сапасын арттыру үшін қолданылады.

Ресурстық мектептердің тиімді жұмыс істеуі мен дамуы білікті педагогикалық кадрларсыз мүмкін емес. Сондықтан ауыл мектептерінің кадрлық әлеуетін күшейту міндеті басты басымдықтардың біріне айналуы тиіс.

Қазіргі таңда ауыл мұғалімдерін даярлау және қайта даярлау жүйесі күрделі жаңғыртуды қажет етеді. Инфрақұрылымдық және географиялық шектеулерді еңсеретін білім берудің жаңа формалары мен әдістерін іздестіру қажет.

Перспективалы бағыттардың бірі – қашықтықтан оқыту. Онлайн курстар ауыл мұғалімдеріне тұрғылықты жерінен шықпай-ақ жаңа білім алуға мүмкіндік береді. Цифрлық инфрақұрылымды дамыту жағдайында бұл біліктілікті арттырудың қолжетімділігін айтарлықтай арттырады.

Сондай-ақ ресурстық орталықтар негізінде жұмыс істейтін қысқа мерзімді курстар сияқты нысанды қолдану өзекті болып табылады. Бұл бірден бірнеше ауыл мектебіне мұғалімдерді дайындау үшін үздік лекторларды тартуға мүмкіндік береді.

Ауылдық жерлердегі ресурстық мектептер қазақстандық орта білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Балалардың едәуір бөлігі үшін мектептегі білімнің қолжетімділігі мен сапасы көбінесе олардың одан әрі дамуына байланысты [3].

Ресурстық мектептерді жаңғырту озық педагогикалық дәстүрлерді ғылым мен техниканың озық жетістіктерімен оңтайлы ұштастыруға негізделуі керек. Бұл ауыл мектептерінің мәдени ерекшелігін сақтап қана қоймай, заман талабына сай ілгерілеуіне септігін тигізеді.

Қазақстандық ауыл мұғалімдерінің көп жылғы ұстаздық тәжірибесі ерекше құнды. Олардың оқушылармен және ата-аналармен тығыз байланысы, жергілікті дәстүрді терең білуі ешбір жаңашылдықпен алмастырылмайды.

Бұл үздік дәстүрлерді белсенді түрде пайдалану және дамыту қажет. Мысалы, үлкен оқушыларды кішілерден тәлімгерлік ету тәжірибесін енгізу, өлкетану материалдары негізінде мектеп оқушыларының жобалық қызметін ынталандыру. Бұл тәсіл ұрпақтардың мәдени сабақтастығын сақтауға көмектеседі.

Ресурстық мектептердің ең маңызды ресурсы – ауыл мұғалімдерінің өз ісіне деген ынта-жігері мен адалдығы. Олардың кәсіби құзыреттілігін шыңдап, әлеуметтік мәртебесін арттыру жаңғыртудың басты мақсатына айналуы тиіс.

Бұған қол жеткізу үшін ауыл мұғалімдерінің үздіксіз кәсіби дамуы үшін, оның ішінде қашықтықтан оқыту технологияларын пайдалану үшін жағдай жасау қажет.

Жас мамандарды баспанамен қамтамасыз ету, жеңілдіктер мен төлемдер жүйесі арқылы шағын ауылдардағы мектепке қабылдауға ынталандыру маңызды. Мұғалімдерді мектептегі әдістемелік бірлестіктердің жұмысына, озық тәжірибені таратуға, кәсіби байқауларға қатысуға белсендірек тарту қажет.

Кадрлық әлеуетті нығайту материалдық-техникалық базаны жаңғырту және инновациялық технологияларды енгізумен қатар ресурстық мектептерді сапалы жаңа деңгейге шығарады [4].

Ресурстық мектептерді цифрландыру және аралас оқытуды дамыту ерекше назар аударуды қажет етеді. Бұл технологиялар қосымша білім беру мүмкіндіктерін ашып қана қоймайды, сонымен қатар ауылдық жерлердегі инфрақұрылымдық шектеулерді жеңуге көмектеседі.

Дегенмен, жергілікті ерекшеліктер мен мектеп оқушыларының білім қажеттіліктерін ескере отырып, инновацияларды мұқият, біртіндеп енгізу қажет. Қалалық цифрлық шешімдерді ауылдық жерлерге механикалық көшіру де теріс салдарға әкелуі мүмкін.

Сондықтан технологиялық инновациялар әрбір нақты мектеп үшін «тапсырыс беру үшін» таңдалуы керек. Мысалы, бірінші қадам ретінде пән кабинеттерін мультимедиялық кешендермен жабдықтауға болады, содан кейін бірте-бірте онлайн элективті курстар мен қашықтықтан оқыту формаларын енгізуге болады.

Ресурстық мектептердің дәстүрлі құрылымының барлық күшті жақтарын сақтай отырып, ауыл оқушылары үшін білім сапасы мен қолжетімділігін арттыру инновациялар табысының негізгі критерийі болуы керек.

Осылайша, шетелдік тәжірибені соқыр көшіруден бас тарту, ауылдың нақты жағдайын ескере отырып, озық педагогикалық дәстүрлер мен технологиялық инновацияларды интеграциялау Қазақстандағы ресурстық мектептердің ұзақ мерзімді перспективада тұрақты дамуының кепілі болып табылады.

Бұл олардың ауылдағы білім ошағы ғана емес, мәдениет ошағы ретіндегі бірегей рөлін сақтайды. Ең бастысы – Қазақстан қоғамының болашағының негізі ретінде жас ұрпақты сапалы оқыту мен тәрбиелеуді қамтамасыз ету.

Жас мамандарды сақтап қалу үшін педагогикалық жоғары оқу орындарында оқушыларды мақсатты түрде оқыту маңызды. «Дипломмен – ауылға» мемлекеттік бағдарламасы аясында олар кепілдендірілген жұмыспен қамтылған ресурстық мектептерде жұмыс істеуге жеке тапсырмалар ала алады.

Ауыл мұғалімдерінің әлеуметтік мәртебесін көтеру де шет елдерге жаңа кадрлардың келуін ынталандырады. Бұл мақсатқа жету үшін жас мұғалімдердің тұрмыстық жағдайын жақсарту, әлеуметтік төлемдерді қамтамасыз ету, жалақыны көтеру қажет [5].

Осы бірлесе қабылданған шаралардың барлығы ресурстық мектептердегі кадрлық жағдайды түбегейлі жақсартуға мүмкіндік береді. Ал ең бастысы, олардың инновациялық негізде ұзақ мерзімді дамуының негізін қалау.

2030 жылға қарай ресурстық мектептер қазақстандық педагогиканың озық дәстүрлері мен озық цифрлық технологияларды үйлесімді үйлестіретін заманауи білім беру орталықтарына айналуы тиіс.

Кешенді жаңғыртудың арқасында олар ауылдағы білім ошағы ретіндегі рөлін сақтап қана қоймай, мүмкіндіктердің принципті жаңа деңгейіне көтеріле алады.

Біріншіден, ресурстық орталықтардың білім беру қызметтерінің ауқымы айтарлықтай кеңейеді - тереңдетілген мектеп бағдарламаларын енгізуден бастап ересектерге арналған әртүрлі курстарға дейін.

Екіншіден, жаңа технологиялар педагогикалық кадрлардың тапшылығы мәселесін түбегейлі шешеді. Облыс орталықтары мен қалалардағы оқушылар мен мұғалімдердің қашықтықтан өзара әрекеттесуі қалыпты жағдайға айналады.

Үшіншіден, интернет пен цифрлық жабдық ауыл оқушыларының білім беру ресурстарына тең қолжетімділігін, кәсіптік бағдар беру және шығармашылық даму мүмкіндіктерін қамтамасыз етеді.

Жалпы, ресурстық мектептер 2030 жылға қарай ауылдық жерлер үшін үздіксіз білім беру мен зияткерлік дамудың көпфункционалды орталықтарына айналуы тиіс. Бұл қазақ ауылының тұрақты дамуына берік негіз қалады.

Ресурстық мектептер Қазақстанның ауылдық жерлері үшін орта білімнің қолжетімділігі мен сапасын қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Оларды уақыт талабына сай жаңғырту – қазақ ауылының тұрақты дамуының ең маңызды шарты.

Технологиялық қайта жарақтандыруды, кадрларды нығайтуды, оқытудың инновациялық әдістерін енгізуді қамтитын кешенді тәсіл ресурстық мектептерге сапалы жаңа деңгейге шығуға мүмкіндік береді. Ең бастысы, отандық педагогиканың озық дәстүрлері мен алдыңғы қатарлы әлемдік тәжірибені ауыл-аймақтың шынайылығымен барынша тиімді ықпалдастыру.

Мұндай жаңғырту мектептегі білім сапасын арттыруға және ауылдық жерлерде білім беру қызметтерінің аясын кеңейтуге жаңа мүмкіндіктер ашады. Ауыл мектептері тек балаларға арналған білім ошағы ғана емес, сонымен қатар барлық тұрғындардың интеллектуалдық даму орталығы бола алады.

Бұл тәсілді жүзеге асыру Қазақстандағы ресурстық мектептерге болашаққа сеніммен қарауға және ауылдық аумақтарды инновациялық дамыту үшін кадр көзі болып қалуға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы, 2022 жылғы 1 қыркүйек – Мәтін: электронды // Akorda.kz: [сайт]. – URL: http://www.akorda.kz (кіру күні: 08.01.2024).
2. Қазақстандағы ауыл мектептерін жаңғырту: мәселелері мен болашағы / З.А. Әлжанова, Д.Қ. Нұрланова // Қарағанды университетінің хабаршысы. Педагогика сериясы. – 2022. - No 2. – 34-39 б.
3. Ауыл мектептерін ақпараттандыру – мектептегі білім беруді жаңғыртудың басым бағыты / П.А. Омарова, Қ.Н. Балтабаева // атындағы ҚазҰПУ Хабаршысы. Абай. «Педагогика ғылымдары» сериясы. – 2021. - No1. – 249-255 беттер.
4. Аязбекова С.Ш. Ауылдағы білім беруді цифрлық трансформациялау болашағы // Ашық мектеп. – 2022. - №3. – 12-19 б.
5. Садвокасова З.М. Ауыл мектептерінің цифрлық трансформациясы үшін кадрлармен қамтамасыз ету // Гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарының өзекті мәселелері. – 2021. - No12-3. – 57-61 б.

БІЛІМ БЕРУДІҢ ЖАҺАНДАНУЫ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫЛАРДА ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Тургунбаева Б.А.
педагогика ғылымдарының докторы, профессор
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Алматы қ.

Аширбаева У.Н.
Төле би атындағы №8 гимназия директорының ғылыми – әдістемелік ісі жөніндегі орынбасары
Тараз қ. Қазақстан

Аңдатпа: Мақалада «құндылық», «ұлттық құндылық» ұғымдарының мәні ашылып, мазмұнына сай жіктелген. Мектеп оқушыларын ұлттық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеудің педагогикалық процесте іске асыру жолдары қарастырылған.
Аннотация: В статье раскрыты и соответствует контексту такие понятия как "ценность" "национальная ценность". Рассмотрены пути реализации в педагогическом процессе воспитание у школьников почитания и уважения национальных ценностей.
Abstract: The article reveals and corresponds to the context such concepts as “value” and “national value”. The ways of implementing in the pedagogical process the education of veneration and respect for national values among schoolchildren are considered.
Кілт сөздер: Құндылық, ұлттық құндылық
Ключевые слова: Ценность, национальная ценность
Keywords: Value, national value

Бүгінгі күні жаһандану біздің өміріміздің барлық салаларының даму бағытын анықтайтын процеске айналды. Жаһандық экономика жағдайында өмір сүре білу, тексерілмеген ақпараттың үлкен ағымына дұрыс жауап беру, жаһандық экономика жағдайында бәсекеге қабілетті болу – мұның бәрі бүгінгі білімнің мәнін анықтайды. Үлкен мүмкіндіктермен қатар, жаһандану біздің оқушыларымыздың этникалық, мәдени ерекшеліктерін сақтау үшін кейбір қауіп қатерді төндіруі әбден мүмкін. Сондықтан еліміздедің білім саласындағы қазіргі кездегі жаңғырту үрдістері ең алдымен XXI ғасыр тұлғасы ұлттық және трансұлттық білімдік кеңістіктердегі орны мен роліне, жаһандану жағдайында халықаралық өзара әрекеттестікке дайын болу тұрғысынан жүргізілуде.

Көптеген зерттеушілердің көзқарасы бойынша «жаһандану» ұғымы «өзара тәуелділік», «интеграция немесе кірігушілік» деген мағына береді және халықаралық экономикада, әлеуметтік және саяси салада жүйенің жаңа даму кезеңін сипаттайды [1]. Жаһандық жүйе өте күрделі және алуан түрлі. Оған дамудың әртүрлі деңгейлерінде тұрған, өздерінің ұлттық мәдениеттері мен дәстүрлері, діни идеялары мен нанымдары бар халықтар мен мемлекеттер қатысады. Мұның бәрі адамзат әлі түсінбеген және жаңа шындыққа сәйкес шешуді үйренбеген көптеген жаңа мәселелерді тудырады, жаһандық білім беруді өзекті етеді.

Ғалым В. Лысенконың пайымдауынша, жаһандық білім беру адамға әлемге кіруге, заманға сай өмірдің мәдени, әлеуметтік, экономикалық және басқа да деңгейлеріндегі өзара байланыс жүйесіне үйлесімді енуге көмектесетін маңызды негіздердің бірі болып табылады, оның міндеті әлемді тану мүмкіндігін кеңейту, өз елінің басқа елдермен өзара әрекеттестік механизмдерін, оның әлемдік қоғамдастықтағы алатын орнын түсінуге және әлемге басқа халықтар көзімен қарауды үйренуге ықпал ету болып табылады [2].

Жаһандану бұл тек технологиялар мен ғылыми техникалық жетістіктердің бәсекесі ғана емес, ол отаншылдық сезімі жоғары тұлғалардың арасындағы елдің қадір-қасиетіне жету, халықтың ойындағысын тап басып біліп, орындап отыру барысындағы бәсекелестігі десек те болады.

Әлемнің ешбір мемлекеті басқа мемлекеттермен байланыспай, оқшау дами алмайды. Ол байланыстар: қаржы,өндірістік, әлеуметтік, экономикалық, саяси және білім беру салаларында жүзеге асады. Бұл өз кезегінде ішкі және сыртқы саяси экономикалық, мәдени бағыттағы шекаралар пердесін алып тастайды. Ұлттық оқшауландыруға негізделген ұлттық даму ерекшеліктеріне қауіп төндіреді, сондықтан осы қалыптасып келе жатқан кеңістікке интеграциялану – ұлттық мүдделерді қорғаудың тиімді тәсілі болып келеді. Интеграциядан бас тарту – бұл толыққанды дамудан бас тарту деген сөз. Әлемдік экономикалық кеңістіктің бір бөлігіне айналмай, ешбір қоғам бәсекеге қабілетті бола алмайды. Алайда, мұндай интеграция бірқатар жағдайларда ұлттық ерекшеліктерді жоюға әкелуі де мүмкін, яғни жаһандану ұлттық экономика мен мәдениетімізге үлкен сынақ болып табылады.

Әдебиеттанушы Ш. Елеукенов туған тілін сүюден басталатын махаббат, елжандылықтан адамзатты шексіз құрметтеуге дейін өсетіндігіне тоқтала келе, жасынан туған халқының даналығымен сусындап, оның өсиетінен нәр алып, әдебиетті сүйіп, сол арқылы ұлтжанды азамат болып өсері хақ деген пікір білдіреді [3]. Өз ана тілін жетік білетін, туған елінің тарихын, ұлттық дәстүрлер бен мәдениетімізді ұғындыра отырып, жас ұрпақ байында ұлттық құндылықтарымызды дәріптей, сақтай аламыз. Осылай тәрбиеленген бала әлемнің қай жерінде де қазақ ұлтының баласы екенін таныта алатындығына шүбә келтіруге болмайды.

Бүгінгі таңдағы тәуелсіз еліміздің ең басты мақсаты – дамыған өркениетті елдердің қатарына ену, бүкіл әлемдік білім кеңістігінен орын алу болып табылады. Бұның өзі ұлттық білім беру жүйесінің даму бағыттарын жаңа арнаға, жаңа сапаға жеткізудің қажеттілігін алға тартады. Ұлттық ерекшеліктерімізді сақтаудың негізі тетіктері білім беру және тәрбиелеу үдерісі арқылы жүзеге асады. Бұл жерде мектептердегі атқарылатын жүйелі кешенді жұмыстардың маңызы зор.

Көтеріліп отырған осы тақырып ғылыми-теориялық және тәжірибелік тұрғыдан негіздеуді қажет ететіндігі ескеріліп, Жамбыл облысы білім басқармасының ұйымдастыруымен эксперимент алаңдары құрыла бастады. Атап айтар болсақ, Тараз қаласы Төле би атындағы №8 гимназиясында 2022-2023 оқу жылынан бастап «Қала мектебі жағдайында білім алушылардың жаһандық құзіреттіліктерін қалыптастыру» тақырыбында эксперимент жүргізілуде.

Эксперимент алаңының мақсаты: білім беру мен тәрбиелеу үрдісінде білім алушылардың жаһандық құзыреттіліктерін қалыптастыру моделін құру, тәжірибеге ендіру.

Эксперимент кезеңі 2022-2027 оқу жылдарын қамтиды. Эксперимент алаңы аясында білім алушылардың бойында оқу-тәрбие үрдістері арқылы жаһандық құзіреттіліктерін дамыта отырып ұлттық құндылықтарды қалыптастыру мақсатында бағдарлама, жұмыс жоспарлары даярланып жүзеге асуда.

Жаһандану үдерісінде оқушыларымыздың бойында ұлттық ерекшеліктерімізді сақтау және дамыту мақсатында Төле би атындағы №8 гимназиясында жүйелі жұмыстар іске асырылуда. Ол жұмыстар төмендегі бағыттарда жүргізіледі.

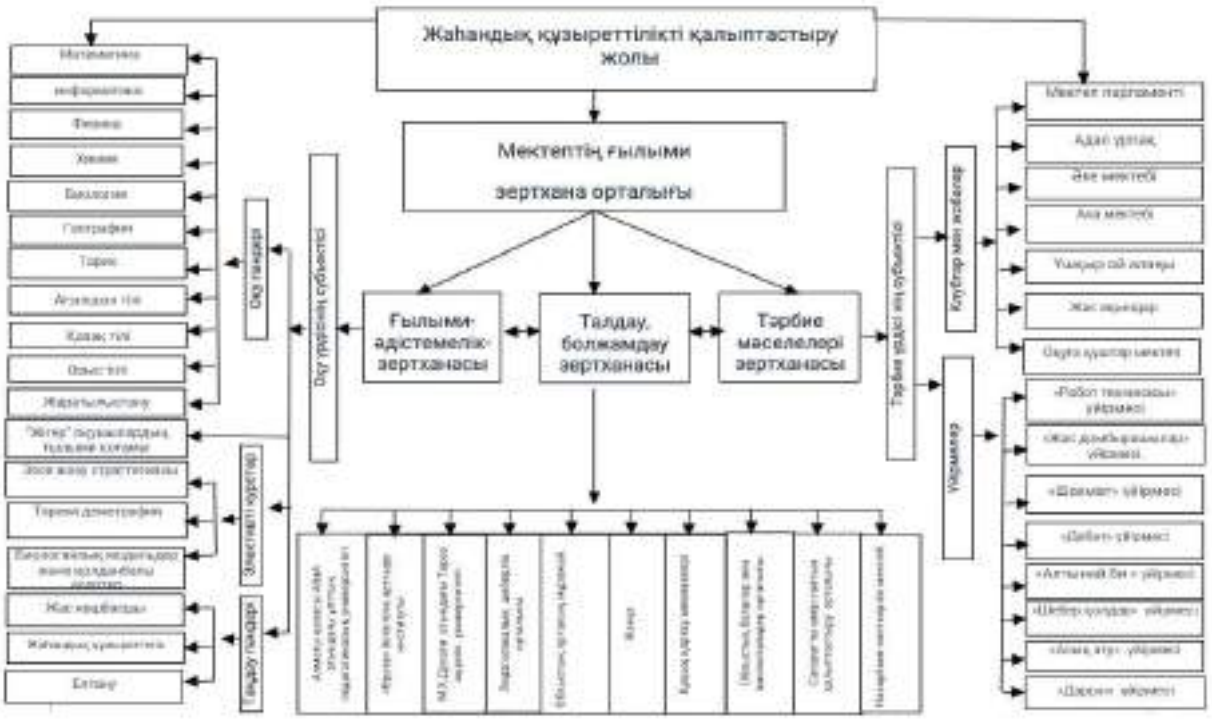

Сурет-1. Білім алушылардың жаһандық құзыреттіліктерін қалыптастырудың моделі.

Осы модельге сәйкес ең алдымен сыныптар бойынша жаһандық құзыреттіліктері қалыптасқан гимназия оқушыларының моделі жасалды. Бұл эксперименттік алаңның соңғы шығатын межесі, алатын нәтижесі болуы.

Сурет-2. Жаһандық құзыреттілігі қалыптасқан оқушы тұлғасының моделі.

Келтіріліп отырған оқушы тұлғасын қалыптастыру оқу бағдарламаларының мазмұнын қайта қарап толықтыру, оқу-тәрбие және оқудан тыс қызметті ұйымдастыру бағдарламаларын әзірлеу және тәсілдері мен ұйымдастыру формаларын жетілдіруді талап етті. Ұжым боп ұйымдастырылатын бұл шараларда тәрбие ортасының мүмкіндіктері ескеріліп, сондай-ақ барлық мүдделі тараптардың: отбасының, білім беру ұйымының, қоғамның кеңінен қатысуы арқылы іске асырылуы ойластырылды.

Тәрбие үдерісінде ұлттық құндылықтарды білім алушылардың бойына сіңіруде әртүрлі жобалар мен клубар жұмысының мәні зор. Бұл ретте, гимназияда «Адал ұрпақ», «Әке мектебі», «Ана мектебі», «Мектеп парламенті», «Жас кәсіпкер», «Ұшқыр ой алаңы», «Жас ақындар», «Түлектер қауымдастығы», «Жас қаламгер», «Жас актерлар», «Жас сарбаз», «Қыз жібек» клубтары жұмыс істейді, сондай-ақ, «Оқуға құштар мектеп», «Бірге оқимыз», «Дәстүр мен ғұрып», «Салауатты гимназия», «Отбасым – бақыт мекенім», «Қайырымды жүрек», «Домбыра-Дастан», «Туған өлке құндылықтары», «Табысты үштік», «Түлектердің жұлдызды күні», «Балалар мен театр», «Ұстаздар әлеміндегі бір есім», «Отандық кино сабағы», «Ата-ананың жұмыс орнындағы бір күн», «Туған жер», «Құқықтық мәдениет» жобалары мен клубтар жұмыстары жүйелі жүргізілді.

Жаһандық әлемге ұлт өкілі болып енуге, ұлттық ерекшеліктерді сақтауға даярлауда оқушыларға қосымша білім берудің маңызды зор. Осыған орай гимназияда «Алтынай» би, «Жас домбырашылар», «Шахмат», «Асық ату», «Тоғызқұмалақ», «Елтану», «Дебат», «Театр-сахна», «Дарын», «Жас тілші» үйірмелері жүреді. Аталған үйірме секциялар жұмысына 1002 білім алушы қатысады.

Шәкірттерге ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеуде мектеп пен ата-аналардың өзара байланысы, балалардың мүддесі үшін ынтымақтастық аса қажет. Осы орайда, гимназиядағы «Әке мектебі», «Ана мектебі» клубтарының аясында тәрбие сағаттарын ата-аналар мектепке келіп өткізеді. Ted форматындағы кездесулер жүргізіледі. Мұндағы мақсат бала тәрбиесіндегі отбасының рөлін арттыру, қазақ баласын «ұят болады», «жаман болады», «обал болады» деген үш-ақ ауыз сөздің мағынасын ұғындыру юолып табылады.

Жалпы қоғамның басты байлығы адам болса, парасатты да тәрбиелі қыздар – қоғамның ортаймайтын ең құнды қазынасы. «Қоғамды тәрбиелеймін десең, қызыңды тәрбиеле» деген қағиданың мәні қаншалықты терең болса, мазмұны да соншалықты

салмақты. Жаһандану дәуірінде біздің қоғам үшін қыз тәрбиесіне ерекше назар аударуға тура келеді. Бұған себеп, соңғы кездердегі қоғамда болып жатқан қыздардың келеңсіз іс-әрекеттерін негізге алуға болады. Ата-бабаларымыз аңсаған тәуелсіздігімізге ширек ғасырдан асып, қазақ деген халықтың қандай екенін әлемдік қауымдастыққа жан-жақты танытатын кезеңде өзгенің қаңсығына өзеуремей, халқымызға тән құндылықтарды жаңғыртсақ нұр үстіне нұр болар еді. Өкінішке орай, қазір асылы мен жасығы араласып, сел болып жатқан ақпараттар ағыны ұрпақты баурап, «тәрбиелейтін» құралға айналғаны ешкімге құпия емес. Қыз баланың тәрбиесін қоғам болып қолға алмасақ, келешегіміздің кемел, болашағымыздың жарқын болары екіұдай... Жаһандану дәуірінде біз осы тұстан ұтылмауымыз қажет. Қыздың дұрыс тәрбиесі бұл ұлттың болашағының негізі. Мектебімізде бұл мәселеге де айрықша көңіл бөлінеді.

Жаһандану үдерісінде оқушыларымыздың бойында ұлттық ерекшеліктерімізді сақтау және дамыту білім мазмұны арқылы да жүргізілуі тиіс. Бұл бағытта гимназияда бастауыш сыныптарда «Тіл дамыту», «Әдеп әліппесі», «Әдеп негіздері», «Шешендік өнер», жоғары сыныптарда «Абайтану», «Жас көшбасшы» таңдау курстары жүргізіледі. Мұндағы мақсат тұлғаның ұлттық келбетін анықтайтын өзіндік санасы мен ұлттық құндылықтарға қатынасын көрсететін сенімі, көзқарасы, ұмтылыстары ашық, патриот тұлға тәрбиелеу.

Қорыта келе, жаһандану немесе түбегейлі жаңғыру және жаңа идеялар заманында заманында жас ұрпақтың болашағын баянды ете отырып ұлттық құндылықтары бойында қалыптасқан тұлға етіп тәрбиелеу ең басты қағидамыз болып қала бермек. «Ұлтыңды тәрбиелеймін десең ұлыңды тәрбиеле, қоғамды тәрбиелеймін десең қызыңды тәрбиеле» деген аз сөздің аясына мәні зор салмақты ойды сыйғызған халқымыздың дана дәстүрімен бүгінгі қоғамның заманауи жастарын тәрбиелеу еліміздің барлық білім беру ұйымдарының алдында тұрған зор міндет деген ойдамыз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Оразбаева К.О. «Жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру» Философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация Алматы, 2016 ж

2. Лысенко В. Философию и практику глобального образования – российской школе // Народное образование, 2008, № 9-10. –10-16с.

3. Ш.Елеукенов, Замандас парасаты. Әдеби сын. Алматы: Санат, 1977 ж.

МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА «GEOGEBRA» БАҒДАРЛАМАСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Нигиметова Гульбарам Султанқызы
Павлодар облысы, Екібастұз қаласы, №14 Жалпы орта білім беру мектебінің математика пән мұғалімі.
guma_31087@mail.ru

АННОТАЦИЯ**:** Педагогикалық идея мазмұны геометрияның стереометрия бөлімінде Geogebra бағдарламасын пайдаланудың мүмкіндіктерін көрсету және Geogebra бағдарламасын пайдалану арқылы стереметрия есептеріне деген оқушының қызығушылығын арттыру, кеңістікте ойлау қабілеттерін дамыту болып табылады. Geogebra бағдарламасының мүмкіндіктері өте көп, соның ішінде векторлардың координаталры, көпжақтардың жазықтықпен қималары және жазықтықтардың арасындағы бұрыш тақырыптарындағы есептер қарастырылған.

АННОТАЦИЯ: Содержание педагогической идеи - показать возможности использования программы Geogebra в решении задач стереометрии и с помощью программы Geogebra повысить интерес у учащихся к задачам стереометрии, развивать пространственное мышление учащихся. Программа Geogebra имеет множество возможностей. Среди них рассмотрены задачи на темы координаты векторов, сечения многогранников с плоскостями, углы между плоскостями, а также сделаны чертежы для этих задач с помощью программы Geogebra.
Түйінді сөз: GeoGebra, стереометрия, көпжақтар, векторлардың координаталры, қималар, айналу денелері.

Стереометрия есептерінде оқушыларға жиі қиындық тудыратын бірінші кезең, яғни есептің шартына сәйкес сызбасын сызу болып табылады, өйткені ол абстрактілі ойлау қабілетін көрсетуді талап етеді, бұл есептің шартын дұрыс түсінуге, шартқа сәйкес берілген денені ұсынуға және бейнелеуге және табу/дәлелдеу үшін не қажет екенін түсінуге мүмкіндік береді. Бұл кезеңде сызбаға ең маңызды орын беріледі. Оқушы сызбаны дәптерде сызып қана қоймай, оны дұрыс оқып, қағаздағы сурет зерттелетін дене туралы толық түсінік бермейтінін және көбінесе шартты екенін түсінуі керек. Оқушы жалпы сызбаға қарап, осы кеңістіктік денені елестете алуы және тапсырма шарты бойынша мәліметтерді анықтай алуы маңызды. Осы орайда Geogebra бағдарламасын қолдануда 3D график бетін қолдану өте тиімді болып табылады. Бұл стереометрия есептерінің сызбаларын барлық жағынан қарастыруға және олардағы кейбір қасиеттерді көрсетуге мүмкіндік береді, кейбір жағдайларда тіпті есептерді шешуге мүмкіндік береді.

GeoGebra әртүрлі нысандармен, мысалы, кестелермен, графиктермен, алгебралық теңдеулермен, геометриялық фигуралармен, арифметикамен және статистикалық мәліметтермен жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, сіз интегралдармен, түбірлермен, графиктермен және басқалармен жұмыс істеуге мүмкіндік беретін қосымша функцияларды таба аласыз.

GeoGebra – Тегін таратылатын математикалық , (www.geogebra.org) геометрия және алгебраны байланыстыратын компьютерлік интерактивті бағдарлама. Құрамында геометрия, алгебра, кестелер, бағандар, статистика және арифметика секілді бөлімдері бар бағдарлама.

Мен сіздерге өзім қолданып жүрген сабақтардан бірнеше мысалдар келтірейін.

Геогебраның негізгі терезелеріне тоқтала кетсек,бағдарламаны ашып алғаннан кейін кез-келген терезені ашып алып,(төменде көрсетілгендей) керекті есепті шеше аламыз. (1 сурет)

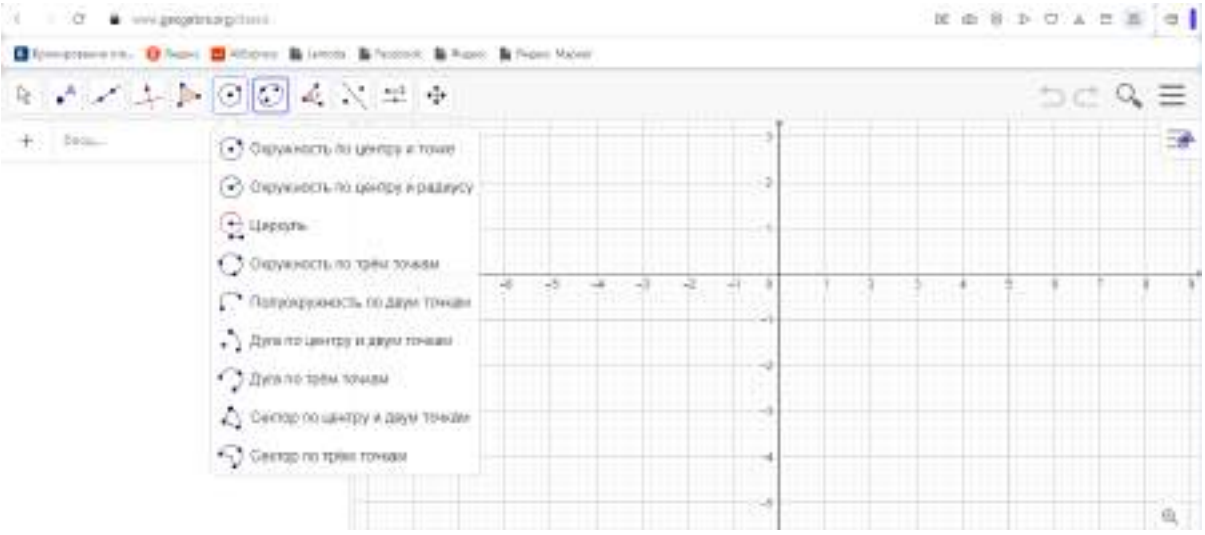

1 сурет

1-мысал: Теңдеулер жүйесін ГеоГебрада шешу.

Бұл сабақты меңгеру арқылы сіз 6-11 сыныптардағы теңдеулер мен теңдеулер жүйесін, сол сияқты олардың графиктерін салуды үйренесіз. Теңдеулер жүйесі бойынша жаңа сабақ түсіндірмес бұрын алдында бір-екі мысал дайындап қойып «ойнау» батырмасымен көрсетсеңіз, оқушыларға әлдеқайда түсінікті әрі қызықты болады. Мысал келтірейік:Алгебра 9 сынып.

	4) Алдымен Геогебра бағдарламасын ашыңыз
Кіріс: x-y=2	5) КІРІС деген жерде x-y=2 теңдеуін жазып, ENTER басу
Кіріс: x+y=4	6) КІРІС деген жерде x+y=4 теңдеуін жазып, ENTER басу
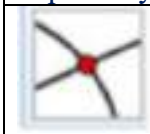	Енді екі түзудің қиылысу болатын Екі обьектінің қиылысу құралын таңдаңыз да, екі түзуді бір-бірден шертіңіз. Олардың қиылысуы болатын А нүкесі пайда болады.
	Кіріс алаңына кез-келген функцияны теру үшін КӨРІНІС терезесінен Пернетақта құралын пайдаланған дұрыс

2-мысал: Графиктерді түрлендіруді ГеоГебрада орындау.

Бұл сабақта сіз функциялардың графиктерін қарапайым түрлендіруді үйренесіз. 10 сыныптың алгебрасында кездесетін тақырыпты игеруге балаларға көмегін көп тигізеді.Ескерту: а,в,с айнымалының орнына бірден сан мәнін енгізу керек.

	Алдымен ГеоГебра бағдарламасын ашыңыз.
	2)**Слайдер** құралын таңдап, **Графиктер алаңындағы** бос жерге шертіңіз.
	3)Алдыңызда **Слайдер** терезесі ашылды.Онын аты автоматты түрде **а** болады. Ештенені өзгертпей **Қолдануды** басыңыз.4)Екінші рет бос жерді шертіп, **в** слайдерін 5)Үшінші рет бос жерді шертіп ,**с** слайдерін салыңыз.
Кіріс:y=a*x^2 +bx+c	6) **Кіріс** алаңына **y=a*x^2+bx+c** квадрат функциясын теріңіз де, **Енгер** басыңыз.
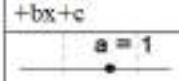	7)**Жылжыту** құралын таңдап, слайдерлерден **а,в,с** шамаларын өзгертіп көріңіз.
	Сызбаны ыңғайлы қалыпқа келтіру үшін **Графикалық обьектіні жылжыту** құралын таңдаңыз.**Үлкейту, кішірейту** үшін тінтуірдің дөңгелегін айналдырыңыз.

3-мысал:Тригонометриялық функциялардың туындыларының графиктерін сызуды ГеоГебрада орындау. Алгебра 10 сынып.

	1)Алдымен ГеоГебра бағдарламасын ашыңыз
Кіріс:y=cos(x)	1) **Кіріс алаңына** y=cos(x) енгіземіз.
	3)Жаңа нүкте құралын таңдап, косинус графигінің бойынан бір нүкте таңдаңыз.Ол А деп аталады.
	4)Жылжыту құралын таңдап,А нүктесін жылжытып көріңіз.
	5)Жанама құралын таңдап,алдымен Анүктесін,содан косинус графигін шертіңіз.Сонда функцияның жанама сызығы сызылады.
	6)Бұрыштық коэффициент құралын таңдап,А нүктесін бір рет шертіңіз.
	7) Жылжыту құралын таңдап,А нүктесін жылжытып көріңіз.
Кіріс:B=(x(A),m)	**8) Кіріс** алаңына **B=(x(A),m)**жаңа нүкте салыңыз.Бұл жердегі у координатасыА нүктесі арқылы өткен жанаманың бұрыштық коэффициенті.
	9)Тінтуірдің оң жағын шертіп,**Із бар** таңдаңыз.
	10) Анүктесін жылжытып көріңіз.А нүктесі орнын өзгеткен сайын, В нүктесі де өзгереді, артынан із қалдырады.Бұл із-косинус функциясының туындысы болатын синус графигі

Сонымен қатар, 3Д көрінісін таңдау арқылы кеңістіктегі фигураларды және олардың жазбаларын салып, көрсетуге болады.Кубтың жазбасын алу үшін құралдар терезесінен жазба батырмасын таңдап алып , кубтың үстін шертсек, кубтың жазбасы шығады. Бұл жерде кубтың жазбасы «Жазықтық» және «Кеңістік» терезелерінің екеуінен де көрініп тұрады.

5-мысал: Куб салу ережесі. Құралдар терезесінен кеңістік терезесін ашып алып, одан екі нүктенің орнын шертеміз, онда куб салынғанын көреміз. 2 сурет

4-мысал: Пирамида салу ережесі. Пирамида салу және оның жазбасын алу дәл жоғарыдағы ережелермен орындалады. 3 сурет

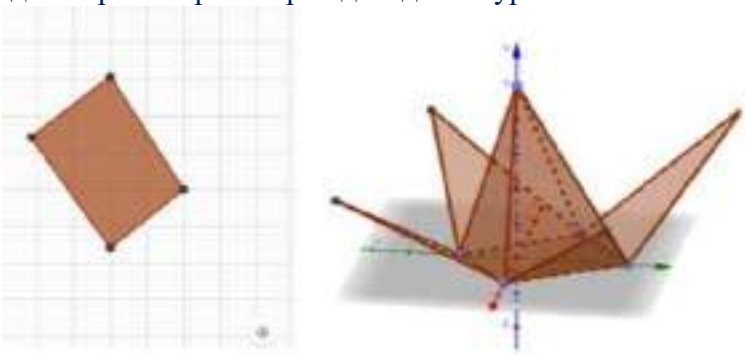

3-суретте Oxy жазықтығына түсірілген перпендикулярдың табаны координаталарын көруге болады. 3-суретте Oyz жазықтығына түсірілген перпендикулярдың табаны координаталарын көруге болады. Ал 4- суретте Oxz жазықтығына түсірілген перпендикулярдың табаны координаталарын көруге болады. Бұл есептің толық 3D график бетінде көрсетілуін мына QR код арқылы немесе https://studio.youtube.com/video/mRm-VKKi7Uo/edit сілтемесі арқылы кіріп көруге болады.

11-сынып геометриясындағы «Кеңістіктегі түзулер мен жазықтық теңдеулерінің қолданылуы» таруындағы есептерде де Geogebra бағдарламасын тиімді пайдалануға болады. Екі жазықтықтың арасындағы бұрышты табу тақырыбындағы мынадай есеп қарастырайық:

ABCDA1B1C1D1 тікбұрышты параллелепипедінде AB=3, AD=2,AA1= 1. ABC жазықтығы мен ACD1 жазықтығы арасындағы бұрыштың косинусын тап.

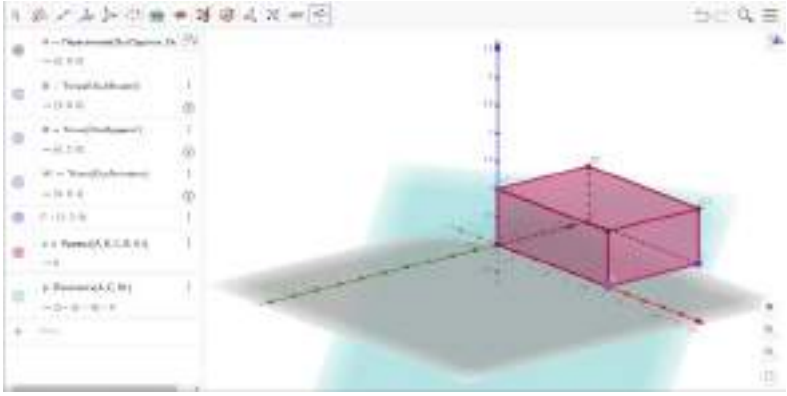

4 сурет

Нәтижелігі**.** Сонымен, GeoGebra бағдарламасы мұғалімнің жақсы көмекшісі болып табылады деген қорытынды жасауға болады. Бағдарламаны сабақта қолдану математиканы оқытудың жаңа әдісін құруға, көрнекілігін арттыруға, оқушылардың қызығушылықтарын кеңейтуге, өзін-өзі бақылау дағдыларын дамытуға, пәндік және оқу тапсырмаларының көлемін кеңейтуге, оқудағы эмоционалдық стрессті төмендетуге мүмкіндік береді. Геометрия сабағында қалай қолдануға болса, алгебра сабағынан да қолдануға болады. График салуда, яғни алгебрада берілген формуланы еңгізе отырып, соған сай графиктік сызбасын көрсетіп береді. Геометрия сабағынан фигураларды салу, олардың ұзындықтарын, бұрыштарын анықтауға болады. Интерактивті тақтада осы бағдарламаны қолданып, керек есептерді тақтада орындай алады. Кез келген түзуді салатын болсақ, алгебралық терезеде түзудің ұзындығының сандық мәні шығып тұрады. Бұл есеп шығаруды тездетеді және ыңғайлы. Сабақта қолданып, оқушылардың компьютермен жұмыстануын, шығармашылықтарын дамытады. Көбіне оқушы сабақта бос отырып қалмай өз бетімен жұмыстарын, есептерін шығаруға өз пайдасын тигізеді. Қазіргі таңда онлайн режимде оқытқанда қолдануға болады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Т.А. Алдамұратова, Қ.С. Байшоланова , Е.С. Байшоланов «Математика» Алматы «Атамұра» 2018 -6 сынып
2. В.А. Смирнов Е.А. Тұяқов « Дидактикалық материалдар» Геометрия Мектеп- 2018 - 7 сынып.
3. 11 сынып. Геометрия оқулығы
4. https://kk.wikipedia.org/wiki/GeoGebra
5. https://laweba.net/matematika-sabarynda-geogebra-bardarlamasyn-qoldanu

ЗАТТЫҚ ДАМЫТУШЫ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ БАЛАНЫ ДАМЫТУ
РАЗВИТИЕ РЕБЕНКА ЧЕРЕЗ МАТЕРИАЛЬНО РАЗВИВАЮЩИЕ ИГРЫ
CHILD DEVELOPMENT THROUGH MATERIAL DEVELOPMENT GAMES

Жагипарова Ермек Кабылдиновна
«Шадыра жалпы орта білім беру мектебі» КММ
«Ақбота» шағын орталығы,
Павлодар облысы, Баянауыл ауданы,
Zhagiparovae@mail.ru

Аңдатпа: Аталған баяндамада балалар мекемелерінде заттық-дамытушылық ортаны ұйымдастыру арқылы балалардың танымдық іс-әрекетін қалыптастырып қана қоймай балалардың отаншылдығын, өзінің туған жері үшін мақтаныш сезімін,«шағын отан»

туралы түсініктері мен оған деген сүйіспеншілік сезімдерін қалыптастыруға бағытталған көзқарастар мақсатталады.

Аннотация: В данном докладе путем организации физкультурно-развивающей среды в детских учреждениях формируется не только познавательная деятельность детей, но и взгляды, направленные на формирование детского патриотизма, гордости за родную землю, понимания «малой Родины» и чувства любовь к этому.

Abstract: In this report, by organizing a physical and developmental environment in children's institutions, not only the cognitive activities of children are formed, but also the views aimed at forming children's patriotism, pride for their native land, understanding of "small homeland" and feelings of love for it.

Түйін сөз: заттық дамытушылық орта, инновация, модель, сенсорлық, шығармашылық, әлемуттік орта,субъектив

Ключевые слова: материальная развивающая среда, инновация, модель, сенсорная, креативная, глобальная среда, субъективная.

Keywords: material developmental environment, innovation, model, sensory, creative, global environment, subjective

Балалық шақ – адам өміріндегі оның субъективтілігінің қалыптасу болашағын анықтайтын құнды кезең. Мектепке дейінгі жаста іргетас қаланады, ол кейінірек балаға кез келген арнайы білімді сәтті меңгеруге мүмкіндік береді. Балаларда ойын әрекетінде психикалық процестер жақсы қалыптасады. Педагогтардың алдында әрбір баланың мектепке дейінгі балалық шақтағы бақытты және мазмұнды өмір сүруіне мүмкіндік беру міндеті тұр. Ойын баланың мүмкіндіктерінің шегінде оның қажеттіліктері мен сұраныстарын жүзеге асыру тәсілі ретінде түсіндіріледі.

Балабақшаның әр түрлі жас топтарындағы инновациялық тәсіл арқылы заттық-дамытушылық ортаны ұйымдастыра отырып, педагогтар балалардың ойын әрекетін дамытудың кезеңдік ерекшелігін, тәрбиенің жеке тұлғалық- бағытталған моделі қағидасын есте ұстаулары керек. Мектепке дейінгі ұйымдардағы заттық- дамытушылық орта белгілі талаптарға жауап береді: бұл, бәрінен бұрын, баламен тақырыпқа, ойын желісіне, сол немесе басқа ойыншықтарға, ойынның орны мен мерзіміне еркін жету. Сонымен бірге балалар белгілі оқыту бағдарламасы бойынша жұмыс жасайтын мектепке дейінгі ұйымда болатын сол жағдайды және мектепке дейінгі жастағы балалардың жас ерекшеліктерін ескермеуге болмайды. Бұл мектепке дейінгі ұйымда балалармен ойнау құқығын жүзеге асыру үшін жағдайлар құрып, пайдалы ойындардың әр түрлі түрлерін ұйымдастыру үшін оны әмбебап заттық ойындық ортамен жабдықтап, ойын үшін қажетті барынша ыңғайлы күн тәртібіндегі уақыт емес, сонымен бірге ыңғайлы орын бөлу.

Мектепке дейінгі ұйымдардың топтарында заттық-дамытушы ортаны ұйымдастыру кезінде күрделі, көп жоспарлы және жоғары шығармашылық әрекет қажет. Себебі ойыншықтардың алуан түрлі болуы баланың дамуына негізгі жағдай болып табылмайды. Сондықтан тәрбиешілер топты дұрыс стандартты емес жабдықтай білуі керек.

Біздің ортаның, топтың моделі екі қарапайым мақсатқа негізделді:

1.Балабақша – балалар үшін екінші үй, сондықтан оның ішінде балаларға қуанышты және жайлы болу керек;

2. Балалардың толық және жан-жақты дамуы үшін, ойнауға, демалуға және оқуға арналған ұйымдастырылған орта болу керек.

Кіші топтардың бағдарламаларын талдау нәтижесінде, дидактикалық және ойын материалдарының қандай болу керектігін ойластырып, балаларға олардың жас ерекшелігін ескере отырып, заттық-даму ортасын құру, әсіресе негізгі көңілді, балаларда сенсорикалық қасиеттерінің дамуына бөлу керек.

Балабақшаға алғашқы келген балаларды әдемі, ашық түсті, түрлі-түсті көмекші құралдармен, ойыншықтармен қызықтыру керек. Театр ілгіштен басталса, балабақшада шешінетін жерден басталады. Сондықтанда балаларды балабақшада қарсы алған кезде

кіреберістен бастап жайлы болуы керек. Балаларға түрлі-түсті полкаларда орналасқан ашық түсті, жұмсақ, сүйікті т.б. түрлі ойыншықтарды ұсынамыз. Үйдің образын балабақшада бөлменің интерьері қалыптастырады. Үйықтайтың бөлмеге кірген кезде балалар сенсорлы-түрлі түсті жолақтан өтіп, оны дене түйсігі арқылы сезінеді.

Сенсорлы бұрышты ұйымдастыру барысында біріншіден топтық мекеме ішіндегі орналасу орнын анықтау керек. Ол балаларға ыңғайлы жерде орналасуы керек. Бұрышқа сенсомоторлы объектілерді таңдауда ерекше көңіл бөлінеді. Олар балалардың өміріне және денсаулығына қауіпсіз объектілер болуы тиіс. Бұрыш сабақ тақырыбына және қажеттіліктерге байланысты енгізілетін, негізгі және қосымша объектілерден тұрады.

Біздің топтағы сенсорикалық бұрыш келесідей жабдықталған: достық ағашы, үй, жануарлар, көбелектер, құстар, шөп, гүл, күннің көзі салынған қабырға. Бала үйін сағынған кезде алақанын анасының салынған алақанына қоюын сұраймыз, осылай анасымен амандасып, оның жылуын және жақын екенін сезінеді.

Сонымен қатар сенсорлы тәрбие мәселелерін шешу үшін әр-түрлі тақырыпты қосымшалар алынады. Арнайы дайындалған ойыншық-тасбақалардың көмегімен балалар әр-түрлі қосымшалармен жұмыс жасайды. Табиғат мезгілдері құбылыстарымен таныса отырып, спектр түсін атауда, көңіл көтеріп, жаттығады.

Осындай үйдің формасы сияқты «Ковралин» - ойын арқылы оқыту құралы, осы үйге балалар түрлі-түсті жіптер, геометриялық пішіндер, қыстырмалар, жанында түрлі-түсті вагондары жабыстыра алады. Қолдың ұсақ моторикасын дамытып, заттардың қасиеттері, түстері, өлшемдермен таныстырады. [1.2]

Сөйлеу қабілеттерін дамыту үшін – қуыршақтарды, қолғап қуыршақтарды қолданып театр ұйымдастырады, туған күндерде, ерекше күндерде ертегілер ойналады. Бала ерекше қызығатын заттар туралы талдау жасау керек, сонымен қатар баланың, сөздерді дұрыс айтуын, сұрақтарға жауап беруін қадағалау, үйрету.

Көру қасиеттерінің дамуы үшін: түстерді атап, анықтайтын, контрастылы өлшемдерді (үлкен, кіші), формаларды қарастыратын ойындарды ойнау.

Біз келесі дидактикалық ойындарды қолданамыз:

Түске байланысты ойындар	«Кесеге сәйкес келетін қасық таңдау», «Ауа шарлары», «Қуыршақтарға моншақтар мен ойыншықтар таңдау», «Сиқырлы қапшық», «Әдемі қоршау», «Гүлді отырғыз», «Қоңыз адасты» және т.б.
Формаға байланысты ойындар:	«Кез келген затты құрастыр», «Құрлысшы», «Сиқырлы мозайка», «Түрлі-түсті пішіндер» және т.б.
Өлшемге байланысты ойындар	«Сиқырлы көбдиша», «Шарлар», «Құрлысшы», « Затты құрастыр» және т.б.
Қолдың ұсақ моторикасының дамуы үшін	«Моншақ жаса», «Қысқышты сыйла», «Жапырақтарды қой», «Сиқырлы таяқшалар», «Түймелі алаң», «Баулар», «Баланы ора» және т.б.
Құммен, сумен, қармен ойнау	балаларды осы материалдардың қасиеттерімен таныстырамыз (құм шашылады, сулы затты жабыстыруға болады, ыдыстағы суды шәшкелерге құямыз).
Балалардың қозғалу белсенділігін арттыру үшін, әр-түрлі жазу құралдары арқылы түрлі-түсті және қасиеті әр-түрлі	топ ішінің әр бұрышында әр түрлі материалдан жасалған ойыншықтар орналасқан. Балалар жұмсақ сырғымадан сырғанауды, әр-түрлі көлемдегі доптармен ойнауды, баспалдақтарға мініп, одан түсуді, гимнастика жасауды, тастармен ойнағанды, суарғанды, арам шөп жұлғанды, ойыншықтарды сүйрегенді жақсы көреді. Балалар бір заттың үстіне отырып жүргенді, сырғанағанды, музыкамен билегенді, қол және аяқ координациясын сақтауды да жақсы көреді. Сонымен қатар әр-түрлі қимылдар жасайтын ойындарды ұнатады:

заттардың бетіне жазу, қамырдан әр-түрлі заттарды жасауды үйрету.	«Допты қуып жет», «Өзен арқылы», «Ұшақтар», «Мені қуып жет», «Қақпаға», «Ақ қоян отыр», «Қайда дауыстайды», «Пойыз» және т.б.
Есту қабілетін дамыту үшін	әр-түрлі дауыс шығаратын ойыншықтар алу керек немесе мультфильмдерде айтылатын әндерді салу керек. Музыкалық қабілетін арттыру үшін, музыкалық аспаптарда ойнаймыз, музыкалы-дидактикалық ойындар ойнаймыз: «Үйде кім тұрады», «Динь-дон», «Қай аспапта ойнағанымды тап» және т.б.
Әр-түрлі дауыстары бас касеталар мен дисктер қолданамыз:	үй жануарларының және құстарының дауыстары, табиғаттың әр-түрлі дауыстары, судың дауысы, жаңбырдың даусы, жапрақтардың қозғалған даусы.
Иіскеу сезімдерін дамыту керек.	Иістер дене мен сана арасындағы байланыс функциясын атқарады. Бірнеше студенттің ішінде белгі иіс сезу орталығынан, эмоциямен басқарылатын мидың белгілі-бір бөлігіне беріледі. Осыған байланысты баланың көңіл күйіне әсер етуге болады; яғни сергітуге немесе тыныштандыруға болады және т.б. Ойындар: «Менің жақсы ұнататын иісім», «Гүлдердің жұпар иісі», «Иісті таны» және т.б.
Ұстап сезіну үшін	әр-түрлі фактурадағы материалдар (тері, жібек, қағаз т.б.), қолға білінетін әріптер мен сандар. Балалар формасы әр-түрлі заттармен ойнағанды жақсы көреді. Ойындар: «Қолмен ұстап біл», «Тауып көрсет», «Затты сипатта» және т.б.

Жұмыс мен жабдықтар процесі:

Ерте жас және кіші топта
➢ танымдық ойыншықтар қарапайым пазлдар , қозғалмалы ойыншықтар ➢ қимылдық ойындарға қажетті құралдар , жұмсақ модульдер, қауіпсіз табиғи материалдардан жасалған ойыншықтар, дамытушы ойыншықтар, құрастыруға арналған жинақтар, сурет салуға арналған құралдар мен қол еңбегіне арналған құралдар, театрландырылған ойынға арналған жинақтар ➢ қуыршақтар, түрлі машиналар, танымдық қызығушылығын жетілдіруге арналған табиғи материалдар, шағын модельдер [2.2]
Ересек және мектепалды даярлық топтарында
➢ дамытушы модульдер , күрделі пазлдар, құрастырылатын ойыншықтар ➢ сауат ашу, алғашқы математикалық ұғымдарды игеруге ықпал ететін әртүрлі материалдар, баспа әріптері, сөздер, кестелер, үлкен шрифті кітаптар, ➢ боямақтар, сандары бар оқулықтар, сандары мен әріптері бар үстел үсті ойындары, ребустар,оқу құралдары, балалар энциклопедиялары, ➢ ғаламшардың жануарлары мен өсімдіктер әлемі, әртүрлі елдердің адамдарының өмірі туралы иллюстрацияланған басылымдар, балалар журналдары, альбомдар, суреттер мен карточкалар. [3.5]
«Денсаулық» білім беру саласы «Қатынас» білім беру саласы

(1 сурет)

(2 сурет)

«Таным» білім беру саласы

(3 сурет)

«Шығармашылық» білім беру саласы

(4 сурет)

«Әлеумет» білім беру саласы

(5 сурет)

Мақсатты ұйымдастырылған заттық-дамытушы орта баланың үйлесімді дамуы мен тәрбиеленуінде үлкен рөл атқарады. Дұрыс ұйымдастырылған заттық-дамытушы орта балаларда қуаныш сезімін балабақшаға деген жағымды эмоциялық қарым-қатынасты, оған келуге деген тілекті шақырады, жаңа әсерлер және білімдермен байытады, белсенді шығармашылық әрекетті тудырады, мектепке дейінгі балалардың зияткерлік және әлеуметтік дамуына мүмкіндік береді [4.7]

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Данашева А. Заттық-дамытушы ортаның ұйымдастырылу тәртібі // Бастауыш мектеп. — — № 10. — 14 б.
2. Петровский В.А., Кларина Л.М., Смывина Л.А., Стрелкова Л.П. Построение развивающей среды в дошкольном учреждении. — М.: Новая школа, 1993. — 346 с.
3. Нұсқабаев О. Мектеп — жас ұрпақты әлеуметтендіру институты. — Алматы: Қазақстан, 1997. — 156 б.
4. Мудрик А.В. Социализация и смутное время. — М.: Просвещение, 1995. — 250 с.

ОРЫС ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА АУЫЗША СӨЙЛЕУДІ ДАМЫТУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ МЕН ТӘСІЛДЕРІ
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ РАЗВИТИЯ УСТНОЙ РЕЧИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ
EFFECTIVE METHODS AND TECHNIQUES FOR DEVELOPING ORAL SPEECH IN RUSSIAN LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS

Кенбаева Зульфия Кенбаева
учитель русского языка и литературы
гимназии имени Гани Муратбаева села Сарыкемер, Байзакского района, Жамбылской области
Kenbaeva.70@mail.ru

Аннотация: Ұсынылған инновациялық әдіс-тәсілдер мұғалімнің әрбір сабағын оқушыға қызықты әрі пайдалы өткізуіне қосымша құрал бола алады. Оны мектеп, колледж, университет деңгейінде оқушының жасын ескере отырып қолдануға болады. Приведенные инновационные методы могут стать дополнительным инструментом учителя, чтобы сделать каждый урок интересным и полезным для ученика. Его можно использовать с учетом возраста обучающегося на уровне школы, колледжа, университета.
The innovative methods can become an additional tool for the teacher to make each lesson interesting and useful for the student. It can be used taking into account the age of the student at the school, college, university level.
Ключевые слова: әдіс, сөйлеу, дамыту, мәтін, жұмыс түрлері, оқушы
метод, речь, развитие, текст, виды работ, учащийся
method, speech, development, text, types of work, student

К. Д. Ушинский, оставивший свой след в области педагогики, говорил: «Плохой учитель рассказывает ребенку сам, а хороший учитель ведет ученика к поискам самого себя».

Особенности педагогической идеи. Современное казахстанское общество многонационально, многоязычно и поликультурно. Вот почему формирование культурного, многоязычного, адаптированного к этому общества является одним из самых актуальных вопросов.

Основная цель использования технологии – развивать любознательность учащихся, совершенствовать их знания путем выполнения самостоятельной работы, формировать навыки информационной ориентации и совершенствовать умение критически мыслить, адаптировать учащегося к возможности самовыражения в различных формах. ситуациях и в различных социальных средах в будущем.

Главная идея. Воспитание казахстанского патриота, вооруженного конкурентоспособным современным образованием.

Концепция. Формирование образованной личности, служащей на благо страны. Используя проектно-ориентированный метод обучения, педагоги воспитывают подрастающее поколение честно, внимательно и ответственно работать в обществе и формируют конкурентоспособное поколение.

Логическая основа преподавания. Приведенные инновационные методы могут стать дополнительным инструментом учителя каждого предмета, чтобы сделать каждый урок интересным и полезным для ученика. Его можно использовать с учетом возраста обучающегося на уровне школы, колледжа, университета.

К работе, проводимой с целью развития речи учащихся, формирования знаний и умений, повышения их интереса к разговорной речи, а также повышения их активности на уроке русского языка можно отнести следующие методы:

1Устный метод используется при формировании знаний на основе теории и фактов, подготовке домашнего задания и нового урока, повторении правил.

Наглядный метод используется для развития умения наблюдать, повышения интереса к читаемому предмету, объяснения содержания учебного материала посредством наглядности.

3. Практический метод применяется для выработки практических умений и навыков и контроля за усвоением учащимися объясняемого материала для проведения практической работы в соответствии с содержанием темы. В 4 классе по теме «Кем ты хочешь быть?» после знакомства с новыми словами и словосочетаниями на уроке я дала парное задание. То есть, каждый учащийся должен узнать, какая у него профессия, используя изученные на уроке новые фразы посредством двигательных движений. Это помогает активному обучению учащихся.

Поисковый метод применяется при подготовке учащихся к проблемному изучению темы с целью развития самостоятельного мышления и исследовательских способностей.

Индуктивный метод - развитие умения делать выводы используется для более комплексного обучения, формирования мыслительных способностей

Метод самостоятельной работы - развитие умения работать в учебной деятельности и формирование навыков учебной работы, самостоятельной подготовки несложных тем, эффективной работы с дидактическими материалами используется для обучения тому, как делать

Игровой метод – вызывает у учащихся интерес к уроку, повышает их активность, а также формирует у учащихся навыки говорения.

Основная часть

Речь - это один из видов общения, которое необходимо людям в их совместной деятельности, в социальной жизни, в обмене информацией, в познании, образовании, она обогащает человека духовно, служит предметом искусства.

К речи предъявляются определенные требования:

Обучение различным видам речевой деятельности

Обучение слушанию:

✓ повторить услышанный текст (пересказ подробный, сжатый, выборочный, с творческим заданием);

✓ записать во время слушания опорные слова;

✓ конспектировать, составлять тезисы (9-, 10-, 11-е классы).

Обучение чтению (обучающее, ознакомительное, просмотровое и т.д.).

✓ прочитать выразительно, ответить на вопросы или вспомнить, что из текста было известно ранее, а что оказалось новым;

✓ прочитать и определить, что и почему вызывает смех (радость, печаль...);

✓ разбить текст на абзацы, озаглавить, подобрать эпиграф;

✓ обсудить текст во время беседы; «жужжащее» чтение (правил, заданий, текстов с доски и др.);

✓ чтение «по цепочке».

Обучение устной и письменной речи

✓ сочинение-репортаж на экологическую тему;

✓ сочинение-интервью с литературным героем;

✓ сочинение-рецензия на самостоятельно прочитанное небольшое произведение современной литературы (11-й класс);

✓ отзыв о просмотренном фильме;

✓ сочинение-эссе «Природа и мы в XXI веке»;

✓ доклады и рефераты (подготовка и защита): «Русские лингвисты», на одну из тем курса русского языка, о родном крае, о писателе или поэте;

✓ сочинение – портретный очерк «Моя мама (бабушка, сестра)». «Составь рассказ». Расположите предложения так, чтобы вышел связный рассказ. (Спит Маша и видит сон. Дом у него был изо льда. Позвал он Машу в дом. Сидит на лавочке Мороз Иванович. На стенах блестели снежные звездочки. На полу лежал пушистый снег.)

Основные формы и методы работы по развитию речи

Овладение нормами литературного языка.	**Обогащение словарного запаса и грамматического строя речи учащихся.**	**Обучение различным видам речевой деятельности**
С языковыми нормами школьники знакомятся при изучении основного курса русского языка; ученики должны усвоить практическим путем некоторые произносительные, лексические, грамматические нормы. При этом в программе обозначены лишь те нормативные правила, которые, как показывают специальные исследования, - нарушаются носителями родного языка; - относятся к числу безусловно принятых; - являются коммуникативно-значимыми, так как охватывают большую по объему группу языковых средств или частотные в речи слова, словоформы, конструкции. Что обеспечивает успех в проведении работы по формированию правильной речи? 1. Четкая установка учителя на то, что ученики должны овладеть нормами русского литературного языка, что это не менее важно, чем усвоение норм правописания. В сознании ученика должны соотноситься такие понятия, как культура, культура речи, культурный человек. У выпускника школы должно быть сформировано стремление овладеть правильной русской речью, ее нормативной стороной как одной из слагаемых того, что входит в понятия культура речи, культурный человек.	Коммуникативный смысл этой работы не только в том, чтобы сделать речь учащихся более точной, но воспитать у школьников потребность выбирать наиболее уместные для каждого конкретного случая языковые средства, особенно изобразительные. Наукой накоплено немало данных о том, как усваивается звуковая сторона речи, как пополняется словарный запас детей. Надо отметить, что речь школьников	Известно, что примерно 70-80% того времени, когда человек бодрствует, он слушает, говорит, читает, пишет, т.е. занимается речевой деятельностью, связанной со смысловым восприятием речи и ее созданием. Слушание - разновидность речевой деятельности, тесно связанной с устной речью, хотя слушать можно и озвученную письменную речь. Слушание - это смысловое восприятие звучащей как говоримой, так и озвученной письменной речи. Безусловно, умению слушать, как и говорить, учит ребенка прежде всего жизнь: еще до школы дети воспринимают (исполняют) речевые команды, отвечают на реплики собеседника, соглашаясь с ним или возражая ему, при этом чутко реагируют на интонацию высказывания.[1, с.267] Чтение - один из видов речевой деятельности - заключается в переводе буквенного кода в звуковой, который проявляется либо во внешней, либо во внутренней речи. Характерной особенностью чтения является осмысление зрительно воспринимаемого текста с целью решения определенной

2. Осмысление учениками понятия – норма, как принятого в языке правила произношения, словоупотребления и т. д. и осмысление определенной конкретной нормы. В тех случаях, когда это, возможно, необходимо объяснить суть ошибки, например: "Яблоко в русском языке среднего рода, поэтому нужно говорить Спелое яблоко висело прямо надо мной, а не "спелый яблок висел...", или почему ошибочно построение предложений с деепричастным оборотом типа: "Подъезжая к дому, у него слетела шляпа" и т.д. В других случаях учитель, опираясь на введенное понятие нормы, замечает: "Так не говорят по-русски", "Это нарушает принятые нормы (правила) русского языка". 3.Учет необходимости многократно повторять правильный вариант произношения слова, словоформ, словоупотребления и т. д., чтобы выработать нужный автоматизм произношения, управления одного слова другим и т.д. Как показывают специальные исследования, при наличии у школьников сознательной установки на усвоение нормы таких повторений может быть от 5-7 до 50-70 и 100-150 раз. Понятно, что само по себе количество повторений не решает вопроса - важно, в чем оно будет состоять, как оно будет построено и организовано, насколько ученик будет сам заинтересован в достижении цели. 4. Целенаправленная система упражнений и речевых задач, обеспечивающая формирование вначале осмысленных умений, а в последующем - речевых навыков.	изучена меньше, чем речь детей дошкольного возраста. В школе речь выступает как средство передачи знаний. Сталкиваясь с речью в ее различных функциях, учащиеся знакомятся с функциональными стилями и овладевают их элементами.	коммуникативной задачи: распознавание и воспроизведение чужой мысли, содержащейся в нем, в результате чего читатель определенным образом реагирует на эту мысль. Умение читать предполагает овладение техникой чтения, т.е. правильным озвучиванием текста, записанного в определенной графической системе, и умением осмыслить прочитанное. Наиболее существенными чертами зрелого (хорошего) чтения являются следующие: высокая скорость чтения (про себя), что обусловлено автоматизмом обработки воспринимаемого печатного материала; гибкость чтения, т. е. умение читать с разной скоростью в зависимости от речевой ситуации. Восприятие текста и активная переработка информации - вот основные компоненты чтения. Следовательно, обучение чтению как одному из видов речевой деятельности - важнейшая учебная задача, которую должен решать учитель русского языка. Обучение устной и письменной речи в методике издавна называется развитием связной речи. При определении содержания работы по развитию связной речи школьников учитывается, с какими коммуникативно-речевыми умениями и навыками приходят дети в школу.

Система упражнений по развитию речи учащихся

Овладение нормами литературного языка	
письменное изложение или устный пересказ текста, содержащего необходимые для усвоения языковые средства (в данном тексте они являются опорными);	Задание «вставь слово» 1. Выберите правильный вариант произношения выделенных слов, составьте с ними распространенные предложения: прибывший поезд – прибывший поезд; повлекший наказание – повлёкший наказание; начатый пирог – начатый пирог; звонит – звонит; повторим – повторим; моя

свободный или творческий диктант; письменный пересказ с дополнительным заданием: употребить в тексте данные слова или конструкции; составление словосочетаний, предложений, небольшого текста с языковыми средствами, норму употребления которых следует не только осмыслить, но и запомнить; замена ошибочных вариантов нормативными (исправление ошибок в произношении слов, в словоупотреблении, в построении предложений и т.д.); сопоставительный анализ нормы и ее нарушений; выбор или поиск одного из данных (нормативного и ошибочного) языковых средств	фамилия – мое фамилие, обратно пришел – опять пришел. 2. Образуйте краткие причастия в форме прошедшего времени, женского рода, поставьте ударение: взят – взят_, переведен – переведен_, нанесён – нанесен_, создан – создан_. 3. Расставьте ударения и произнесите глаголы: начать, понять, начал, понял, поняла, повторит, облегчит. 4. Как правильно: коне[чн, шн]о, [чт, шт]о, [чт, шт]обы? Составьте диалог на тему «Спорт». 5. Прочитайте стихотворение. В какой форме стоит существительное грамм? Есть в нашем лагере весы, Не просто так, не для красы, – Мы выясняем по утрам, Кто пополнел, на сколько грамм. 6. Запишите стихотворение, выучите его наизусть, расставьте ударение в словах, приготовьтесь писать стихотворение под диктовку. ...Придут домой ученики – И начинаются звонки, Звонки без передышки. А кто звонит? Ученики, Такие же мальчишки. Звонят, звонят ученики... Зачем писать им в дневники, Какой урок им задан? Ведь телефон-то рядом!

Наиболее эффективными являются виды работы, способствующие запоминанию самой нормы	
заучивание стихотворных строк, включающих в себя слова для запоминания (правильный вариант произношения, словоупотребления поддерживается ритмом и рифмой, поэтому легко запоминается); «немые диктанты» (орфоэпические); проговаривание вслух по слогам необходимого материала; объединение слов в определенные группы по смыслу: с одинаковым ударением, с одной и той же формой и т.д. Эффективность этого приема увеличивается при использовании цветных мелков; рисунков, обозначающих предметы, наименование которых следует запомнить; игровых форм работы	8. Составьте именные словосочетания по типу (сущ. + сущ). 9. Составьте односоставное предложение по схеме: [=] – безличное. 10. Составьте предложение по схеме: [– =], и [– =]. 11. Составьте предложение с прямой речью по образцу: «А разве Сергей еще не вернулся?» – спросила Маша, зайдя в комнату. 12. Составьте безличное предложение или мини-сочинение, состоящее в основном из односоставных предложений на тему «Зимнее утро», «Сумерки»; сочинение на основе изображенного на картинке (рисунке, фотографии, репродукции, диапозитиве; на основе наблюдений, проведенных в классе или дома; на основе содержания отрывка из изучаемого произведения). 13. Речевая задача (вызывающая большой интерес): «Вы – редактор газеты (журнала). Помогите начинающему автору – внесите правку в созданный им текст».

	14. Опираясь на примеры, объясните разницу между словами: классовый – классный, здравица – здравница. Составьте «лексический» диктант (10–20 слов) на тему «Весна». -Исправьте ошибки в употреблении однокоренных слов, заменив одно из них синонимом или частично изменив строй предложения. Трудно найти человека, который не чувствовал бы чувства гордости за наших спортсменов – победителей. Он вполне ясно объяснил вам это. В статье приводится небольшая выписка из письма без подписи. -Найди лишнее слово: Мальчик ушиб колено ноги. Робинзоны ослабели от недоедания пищи. Конкурс чтецов будет проходить в феврале месяце. Многие города были превращены в руины и развалины. Путь кораблю преградил ледяной айсберг. Он написал свою автобиографию.
Обогащение словарного запаса и грамматического строя речи учащихся	
✓ раскрыть значение слов, необходимых для понимания смысла читаемого усиления этико-эстетического воздействия на учеников; ✓ ознакомить школьников с языковыми выразительными средствами, ввести их в речь, сделав ее более эмоциональной и выразительной; ✓ развивать связную устную и письменную речь школьников Вследствие чего методика словарной работы в школе предусматривает четыре основных направления. Это такие, как: ✓ обогащение словаря; ✓ уточнение словаря; ✓ активизация словаря; ✓ устранение нелитературных слов.	Определить и назвать словарное слово. В нем два слога, каждый из которых может быть самостоятельным словом. Первое из этих слов обозначает большой танцевальный вечер. Второе – отдельную партию в некоторых играх. Какое это слово? (Слово бал-кон). Задания, обеспечивающие комплексное повторение изученного: Новое слово можно узнать, если последовательно определить и соединить между собой найденные буквы. - с первой буквы начинается корень слова промокает; - вторая буква – окончание в слове на речк…. - после третьей буквы никогда не пишутся ю, я; - четвертой буквой заканчивается корень слова «вылетел»; - пятая буква – это чередующаяся гласная в корне слова заря. Какое это слово? (Слово мечта)
Словарная работа • работа со словами, данными в учебнике: условно разбиваем все слова, данные в рамках, на группы (улица и движение, наука, спорт,	Выясните по толковому словарю значение слов: заветный, декоративный, лояльный. Определите, сколько значений имеет каждое слово? Сделайте вывод, что такое многозначность слова?

нравственные	

Таким образом, система словарной работы со школьниками состоит в том, чтобы слово:
-правильно воспринималось в тексте;
-было понято со всеми оттенками и окрасками;
-вошло в словарь ребенка;
-воспроизводилось в нужных случаях в собственных высказываниях.

Признано, что преподавателю важно при создании проекта познакомить ученика с жизненным навыком, уметь его использовать, а также продемонстрировать его актуальность, создав проект по теме педагогической идеи.

В настоящее время преподаватели русского языка максимально используют передовой мировой опыт, новые технологии и методы в области преподавания языков с целью повышения качества преподавания русского языка.

ЛИТЕРАТУРА

1.Градова К.В. Театральный костюм. - М.,2002.
2.Каришев-Лубоцкий, Театрализованные представления для детей школьного возраста. М., 2005.
3.Кнебель М.О. Поэзия педагогики. М., 2010
4.Колчеев Ю.В., Колчеева Н.М. Театральные игры в школе. М.: Школьная пресса. – 2006.

ҚАЗАҚ СЫНЫПТАРЫНДАҒЫ ОРЫС ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕСІ

Кишибаева Ж.Д.
педагог-зерттеуші
Түркістан қ.Қазақстан Республикасы
М.Әбенова атындағы жалпы білім беретін мектебі
kishibayeva@mail.ru

Аннотация: Ғылыми мақалада қазіргі мектептерде сабақ жаңа технологияны іске асыру арқылы, оның элементтерін орыс тілді үйретуде дұрыс қолдану арқылы жүзеге асырылатыны көзделген. Педагогтың шеберлігі оқушыны түсінуден, онымен рухани қарым-қатынаста болудан тұрады. Қазақ мектептерінде орыс тілін оқытудыңпрактикалық,білімділік, тәрбиелік мақсаттарына ерекше мән беру керектігі қарастырылады.
Түйін сөздер: қоғам ,даму, білімгерлер ,жүйелі, әлеуметтік, дәреже, шығармашылық, мәдениет.
Аннотация: В научной статье предусмотрено, что уроки в современной школе реализуются посредством внедрения новой технологии и правильного использования ее элементов в обучении русскому языку. Мастерство учителя состоит в том, чтобы понять ученика, установить с ним духовную связь. В казахских школах считается, что практическим, образовательным и воспитательным целям обучения русскому языку следует придавать особое значение.
Ключевые слова: общество, развитие, педагоги, системность, социальная, степень, творчество, культура.
Annotation: The scientific article provides that lessons in modern schools are implemented through the implementation of new technology and the correct use of its elements in teaching the Russian language. The skill of the teacher consists in understanding the student, having a

spiritual relationship with him. In Kazakh schools, it is considered that the practical, educational and educational goals of teaching the Russian language should be given special importance.
Keywords: society, development, educators, systematic, social, degree, creativity, culture.

Бүгінгі таңда қоғам дамуындағы ең негізгі мәселенің бірі – білімгерлерге жүйелі, жан-жақты білім беру мен тұлғаны қалыптастыру. Мектепте тек білім беріп қоймай, бойына адами құндылықтар дарыған ұрпақ тәрбиелеуіміз керек. Педагог өзі жаңа технологияны жете меңгермей, оқушыға тілді үйрете алмайды. Қазіргі мектептерде сабақ жаңа технологияны іске асыру арқылы, оның элементтерін орыс тілді үйретуде дұрыс қолдану арқылы жүзеге асады. Педегогтың шеберлігі оқушыны түсінуден, онымен рухани қарым-қатынаста болудан тұрады[1]. Оқу қазақ сыныптарында жүретін мектептерде оқушыға өз ойын басқа біреуге жеткізе алу үшін коммуникативтік дағды мен білік игертіліп, тіл үйретіледі. Орыс тілі жастарға ертеңгі күні өмірге араласқанда, қызметіне көмегін тигізетін болу керек. Орыс тілі пәні мұғалімінің әлеуметтік дәрежесін қалыптастыруда негізгі мақсат – шығармашылықпен жұмыс істеу, өз білімі мен біліктілігінің нәтижесін көрсете білу.Қазақ мектептерінде орыс тілін оқытудың практикалық,білімділік, тәрбиелік мақсаттарына ерекше мән беру керек.Мысылы ,практикалық мақсаты – оқушылардың сөздік қорын байыту, орысша ауызекі дұрыс сөйлеуге, сауатты жазуға үйрету, бір-бірімен сөйлесуге, оқығанын, көргенін, естігенін қысқаша әңгімелеп беруге жаттықтыру;Орыс тілімізді биіктен көрсету , басқа ұлт балаларына орыс тілін үйрету – басты мәселе. Орыс халқының сұлу, әдемі тілін басқа ұлт өкілдері оқып-үйреніп, таза сөйлеуі – орыс тілге деген құрмет.Орыс тілі пәні мұғалімінің әлеуметтік дәрежесін қалыптастыруға негізгі мақсат – шығармашылықпен жұмыс істеу, өз білімі мен біліктілігінің нәтижесін көрсете білу.

Қазақ мектептерінде орыс тілі пәнін оқытудың практикалық, білімділік, тәрбиелік мақсаттары бар:

- практикалық мақсаты – оқушылардың сөздік қорын байыту, орысша ауызекі дұрыс сөйлеуге, сауатты жазуға үйрету, бір-бірімен сөйлесуге, оқығанын, көргенін, естігенін қысқаша әңгімелеп беруге жаттықтыру;
- Білімділік мақсаты – орыс тілін пән ретінде оқыту арқылы оқушыларға орыс халқының тұрмысы, мәдениеті, тілі туралы мағлұматтар беру;
- Тәрбиелік мақсаты – орыс тілімен танысу арқылы оқушыларды азаматтық, адамгершілік рухта тәрбиелеуге мүмкіндік туғызу.

Мектепте орыс тілін үйрену арқылы оқушылар орысша ауызекі сөзге түсініп, өздері орыс тілінде көріп-білгенін, оны айтып, жаза алатын дәрежеге жетеді.Сабақ – мектептегі оқу-тәрбие жұмысының негізгі формасы. Оны шеберлікпен ұйымдастыру арқылы ғана табысқа жетуге болады.Білімгерлердің бойына терең біліммен қатар, жоғары адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру – мұғалімнің міндеті.Әрбір педагог оқушылардың қызығушылығын арттыру мақсатында сабақты техникалық құрал-жабдықтармен, жаңашыл әдістермен ,көрнекілікпен қамтамасыз ету керек.Педагогтың алдына қойған мақсаты – балалардың сөздік қорын байыту, логикалық ойлау қабілеттерін жетілдіру, нәтижесінде білген-үйренгенін өзінің күнделікті өмірінде пайдалануға қалыптастыру [2]. Орыс тілі сабағында компьютерді қолдану барысында мұғалім оқушының тіл үйренуге деген қызығушылығын арттырады,ізденіс және шығармашылық тұрғысынан жұмыс істеуге жетелейді. Мұғалім мұндай сабақ кезінде жай ғана бақылаушы болады.Балаларды орысша сөйлеуге, өз ойын басқаға түсіндіре алуға,біреудің сөйлеген сөзін түсіне алатын дәрежеге жеткізу үшін пайдаланылатын жұмыс түрлерінің бірі – ойын. Интеллектуалдық, грамматикалық және дидактикалық ойындар сабақтың тиімділігін ,сапасын арттырумен бірге оқушының оқу белсенділігін, шығармашылық ойлау қабілетін дамытады Орыс тілі сабағында ойын – оқушы әрекетінің негізгі түрі. Ойын арқылы ол қоғамдық тәжірибені меңгереді, өзінің психологиялық ерекшеліктерін қалыптастырады.Жаңа сөздерді қайталау, бекіту мақсатында қолданылатын ойын

жаттығулар мен олардың әр түрлі тақырыптық нұсқалары оқушылардың сөздік қорын ғана арттырыа қоймайды, сөзді жандандыра түседі. [3]. Жаңа сабақты түсіндіргенде де, өткенді қайталау кезінде де, сабақты пысықтау-қорытындылау кезеңінде де ойын элементін қолданамынОрыс тілі пәні арқылы ұрпақтардың ұлттық сана-сезімін тәрбиелеп, ұлттық дүниетанымын байыту -оқу пәндерін оқытудың негізгі міндеттері. Өмір мен қоғам жас ұрпақты өз халқын, елін, жерін, әдеби-мәдени мұраларын сүюге, отаншылдыққа тәрбиелеу, халқымыздың салт-дәстүрлерін, даналығын,тұрмыс-тіршілігін таныту керек[4]. Оқушылардың өз бетімен оқу жұмыстары – оқу-тәрбие барысында жоғары нәтиже беретін амал. Оқушылардың зерттеу қызметі жеке тұлға сапасы мен даму қабілетін арттырудың бірден-бір жолы деп саналады.Жобалау технологиясының ерекшелігі – оқу құралының орнына көптеген зерттеу материалдары қолданылады.Жобалық оқыту – оқушылардың өзіндік шығармашылық қызметі. Бұл - жобаны іске асыру, орындау барысы, ақпарат іздеу, жинаған материал бойынша қорытындылау, талдау. Жобалық оқытудың мақсаты – оқушылардың мектеп қабырғасында іскерлік қабілеттерін арттыру.

Бұл жұмыс кезіндегі мұғалімнің қызметі қандай?

- Қолайлы тақырып таңдап алу;
- Тақырыпты тақырыпшаларға бөлу;
- Тақырыпты балалармен бірге таңдау;
- Оқушыларға ұсыну;
- Тақырыпты талқылауға қатысу;
- Оқушыларды ұйымдастыру;
- Керекті әдебиетті ұсыну.

Ал оқушылардың жұмысы қандай?

- Жұмыстың негізгі мақсат пен міндеттерін анықтау;
- Шешу жолындағы ізденісті ұйымдастыру;
- Жұмыс нәтижесін дұрыс жеткізу.

Жоба жұмысы оқушылардан шығармашылықты қажет етеді.Бұл жұмыс түрін сыныпта жеке оқушы, жұп немесе топ болып өткізуге болады. Мен сабақтарымда көбіне топ жұмыстарын ұйымдастырамын, өйткені топпен жұмыс балаларды интеллектуалдық, шығармашылық, коммуникативтік істерге жетелейді.Жобалап оқыту технологиясы – проблемалық оқытудың идеясын дамыту, қарым-қатынас, сөйлеу барысында оқушылардың белсенділігін арттыру, өз бетімен атқаратын жұмысын жете білу, жоғарылату болып табылады. Жобамен жұмыс істеген кезде балалар ақпарат жинайды, әр түрлі ғылыми және әдеби зерттеулерден (хат, пресса, кітаптар) мәлімет қолданады .Жобаны қорғау кезінде фильм, слайд пайдаланады [5]. Орыс тілінде оқылатын мектептерде оқушылардың сөйлеу тілін дамыту айтылым мен жазылым арқылы екі бағытта іс жүзіне асырыла алады. Басқа ұлт өкілдеріне орыс тілін үйретуде ауызша айтылым арқылы тіл дамыту жұмыстары басымырақ. Дегенмен, тіліміз мемлекеттік мәртебе алып, күнделікті өмірде, кеңсе жұмыстарында, өндіріс пен шаруашылықта, ғылымның барлық саласында орыс тілді қолдану аясы кеңейіп, іс қағаздары орысша жүргізіліп жатқанда, мемлекеттік тілде тек ауызекі сөйлеу жеткіліксіз деген ойламын. Ауызекі сөйлеумен қатар, сауатты жаза білуге дағдыландырудың маңызы күннен-күнге артуда. Балалар өз ойын жазбаша да, сауатты, көркем тілде жеткізе білулері қажет. Ал бұл нәтижеге жетуде жазбаша тіл дамыту жұмыстары жүргізілуі керек деп ойлаймын.Бұл:

- Сөздердің дыбысталуы бойынша жұмыс;
- Еркін, тұрақты сөз тіркестерімен жұмыс;
- Сөйлем бойынша жұмыс;
- Тіл мәдениеті бойынша жұмыс;
- Стилистика бойынша жұмыс;
- Ауызекі сөйлеу бойынша жұмыс.

Сабақтарымызды түрлендіріп, балаларымызды өз тілімізге қызықтырып, орыс тілді үйренуге баулуымыз керек.Оқушы өз ойын орысша дұрыс жеткізу үшін сөздерді бір-

бірімен байланыстырып,сөйлемдегі сөздердің орын тәртібімен сөйлем жасау жолдарын жақсы меңгеру керек[6].Мұғалім үшін басты міндет – оқушының қызығушылығын арттыру, оның дамуына жағдай туғызу, сөйлеу қабілетін дамыту

Мәтінмен жұмыс кезінде:

- қарамен жазылған сөздердің қосымшаларынкатегорияларын анықта;
- Синоним, омоним, антоним сөздерді тап;
- Негізгі, туынды сөздерді теріп жаз;
- Жаңа тақырыпқа байланысты сөздерді тап;
- Жай сөйлемдерден құрмалас сөйлем құра;
- Құрмалас сөйлемдерден жай сөйлем құра;
- Мәтіннің енгізгі ойын айт;
- Асты сызылған сөздермен сөйлем құра;
- Белгіленген сөйлемді талда;
- Сөзді сөзге, сөз тіркесіне алмастыр;
- Белгілі бір сөз таптарына мысалдар жаз, т.б. тапсырмалар орындауға болады.Орыс тілі пәнін оқыту әдістері мен тәсілдерін анықтау- оны міндетті тіл дәрежесіне көтеруді, оқушының ой-өрісі мен танымдық қабілетін жетілдіруді көздейді.«Қай тілдің де болмасын механизмін үйрену үшін мынадай екі жағдайды білу қажет: бірі – сол тілдің жүйесі қалай құрылған, екіншісі – оны практикалық жағынан қалай меңгеру керек. Демек, орыс тілінің құрылысын және оны практикалық жағынан меңгеру процессінде бірте-бірте коммуникативтік тәсілді ұйымдастыру тиімді» деген пікір бар[7]. Қазіргі білім жүйесінің негізгі міндеті – адамның ішкі жан дүниесінің адамгершілік қасиеттерінің, жеке басының қалыптасуына бағыттау, соған негіздеу.Мектептерде оқыту жолында әр түрлі технологияларды қолдану - заман талабы. Әрбір педагогикалық технология өзіндік әдіс-тәсілдермен ерекшеленеді.Орыс тілін меңгертуде қолданылатын тиімді әдістердің бірі – деңгейлік оқыту.Оқыту барысында оқушылардың ойлау, сөйлеу қабілеттері дамиды. Пәнге деген қызығушылығын арттырып, топпен жұмыс істеу дағдысын қалыптастырамыз. Оқушының төменгі деңгейден жоғары деңгейге ұмтылысы білім сапасының жоғарылауына ықпал етеді. әр сатыға көтерілген сайын олардың оқуға деген ынтасы, белсенділігі артып, дамып отырады.Өз бетінше, шығармашылық жұмыс істеуге үйренеді. Сабақта түрлі ойындар, диалог және рольдік ойындарды жиі қолдану арқылы білім сапасын жақсартуға, бірін-бірі түсініп, орыс тілінде ауызекі сөйлесе алуға үйретуге болатынына көзім жетті.Қазақ тілді мектептерде оқытылатын орыс тіл сол тілде сөйлейтін ұлттың басты құндылықтарының бірі екені ескерілу, пән бойынша берілетін білім мазмұны бүгінгі қоғамдық әлеуметтік сұранымдарға сай болу керек[8].Балаларға лексика-грамматикалық минимумды меңгерту мен сөйлеу әрекетінің төрт түрі (тыңдалым, оқылым, жазылым, сөйлесім) модульдік жүйе бойынша жүзеге асады. Әр модульде лексикалық тапсырмалар, грамматикалық тапсырмалар, тақырып бойынша мәтін, мәтін бойынша лексика-грамматикалық жұмыс түрлері, әр тақырып бойынша нәтижені тексеру үшін тест тапсырмалары, танымдық сұрақтар пайдаланылады.Қазіргі таңда орыс тілді оқытуда жаңа технологияларды сабақта жан-жақты қолдану – жаңаша оқытудың тиімді жолдарының бірі.Осындай жаңа жолдардың біріне заман талабына сай сабақта компьютермен тіл үйретуді жатқызуға болады. Компьютерді қолдану барысында мұғалім оқушының тіл үйренуге деген қызығушылығын арттырады,ізденіс және шығармашылық тұрғысынан жұмыс істеуге жетелейді. Мұғалім мұндай сабақ кезінде жай ғана бақылаушы болады.Балаларды орысша сөйлеуге, өз ойын басқаға түсіндіре алуға,біреудің сөйлеген сөзін түсіне алатын дәрежеге жеткізу үшін пайдаланылатын жұмыс түрлерінің бірі – ойын. Интеллектуалдық, грамматикалық және дидактикалық ойындақ сабақтың тиімділігін ,сапасын арттырумен бірге оқушының оқу белсенділігін, шығармашылық ойлау қабілетін дамытады[9]. Ойын – оқушы әрекетінің негізгі түрі. Ойын арқылы ол қоғамдық тәжірибені меңгереді, өзінің психологиялық ерекшеліктерін қалыптастырады.Жаңа сөздерді қайталау, бекіту

мақсатында қолданылатын ойын жаттығулар мен олардың әр түрлі тақырыптық нұсқалары оқушылардың сөздік қорын ғана арттырыа қоймайды, сөзді жандандыра түседі.Жаңа сабақты түсіндіргенде де, өткенді қайталау кезінде де, сабақты пысықтау-қорытындылау кезеңінде де ойын элементін қолданамын.Жастар арасында бой алдырған жағымсыз қасиеттер мен сүреңсіз іс-қылықтардың етек жаюы – халықтық тәрбиеден қол үзіп қалғанымыздың салдары екенін жақсы білеміз.Ұрпақтардың ұлттық сана-сезімін тәрбиелеп, ұлттық дүниетанымын байыту -оқу пәндерін оқытудың негізгі міндеттері. Өмір мен қоғам жас ұрпақты өз халқын, елін, жерін, әдеби-мәдени мұраларын сүюге, отаншылдыққа тәрбиелеу, халқымыздың салт-дәстүрлерін, даналығын,тұрмыс-тіршілігін таныту керек.К.Ушинский : «Халықтық тәрбиенің тәжірибелерінен тыс жерде педагогика да жоқ, педагог та жоқ» деген еді.Этнопедагогиканың озық дәстүрлерін пайдалана отырып, оқушылардың бойында адамгершілікқасиеттерін қалыптастыру жұмысын жүзеге асыруда – орыс тілі сабағының орны өзгеше.Өз тәжірибемде орыс тілін өзге ұлт өкілдеріне оқыту барысында этнопедагогика элементтерін жүйелі түрде пайдаланамын. Тыйым сөздер – халықтың тәлім-тәрбие, үлгі-өнеге, ақыл-кеңес берудегі тәрбие құралдарының бірі.Тыйым сөздер балаларды жаман әдет, жат пиғыл, ерсі қимыл, әдепсіз істерден сақтандырады. «Малды теппе», «Ақты төкпе», «Табалдырықты баспа», «Үлкеннің сөзін бөлме» «Құстың ұясын бұзба», «Аққуды атпа», «Бұлақтың көзін бітеме», «Құмырсқаның илеуін бұзба» сияқты сөздер арқылы ата-бабаларымыз жас баланың санасына қоршаған орта , табиғатқа деген ізгі сезімдерді ұялатқан. Жас кезінен жүрегінен орын алған мұндай мейірімділік сезімдер баланың өмір бойына сақталады емес пе?Мектептің оқу-тәрбие үрдісінің негізгі мақсаты - мектеп түлектерінің орыс тілін басқа тілдерден гөрі еркін меңгеруге, Орысстандық патриот, полимәдениетті тұлғаны тәрбиелеуге, басқа халықтардың тілін, мәдениетін құрметтеуге бағытталған.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының Білім туралы заңы // Егемен Қазақстан. – 15 тамыз. – 2007. – 5-8 бб.
2. Жарықбаев Қ.Б., Қалиев С. Қазақ тәлім-тәрбиесі. –Алматы: Санат, 1995. –123-133б б.
3. Сатқанов О. Әдістемелік құрал «Технология», Алматы кітап, 2004. – 100б.
4Леонов С.А. Развитие устной речи учащихся на уроках литературы. Москва, 1998.
5. Качурин М.Г. Организация исследовательской деятельности учащихся на уроках литературы. Москва, 1982.
6. Мұхамбетжанова С.Т., Жартынова Ж.Ә. Интерактивті жабдықтармен жұмыс жасаудың әдіс-тәсілдері. Алматы, 2008.
7.Леонов С.А. Развитие устной речи учащихся на уроках литературы. Москва, 1998.
8. Качурин М.Г. Организация исследовательской деятельности учащихся на уроках литературы. Москва, 1982.
9. Мұхамбетжанова С.Т., Жартынова Ж.Ә. Интерактивті жабдықтармен жұмыс жасаудың әдіс-тәсілдері. Алматы, 2008.

МЕКТЕП БІТІРУШІ ОҚУШЫЛАРЫНА МАМАНДЫҚ ТАҢДАУДА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КЕҢЕС БЕРУ

Акилбекова Ш. Д.
магистр аға оқытушы
Академик А.Қуатбеков атындағыХалықтар достығы университеті
Шымкент қ., Қазақстан Республикасы

Түйіндеме: Бұл мақалада мектеп бітіруші оқушыларына кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдау олардың қабілеттері мен ұмтылыстарын түсінуге, өз мүмкіндіктерін ашудың жолдарын іздеуге көмектесуі керек және мектептегі педагогикалық процестің ажырамас бөлігі болуын қарастырады. Мамандық таңдау және оны игеру кәсіби өзін-өзі анықтаудан басталады. Кәсіби бағдарлаудың жалпы стратегиялық мақсаты мен басты міндеттері негізінде әлеуметтік педагог өзіне жақын әрі нақты мақсаттар қояды.
Кілтті сөздер: кәсіби, мамандық, бағдарлау, жалпы стратегия, әлеуметтік педагог, диагностикалық зерттеу.
Аннотация: В данной статье рассматривается, как психолого-педагогическое сопровождение профессионального самоопределения старшеклассников должно помочь им понять свои способности и стремления, найти способы раскрытия своих возможностей и стать неотъемлемой частью педагогического процесса в школе. Выбор профессии и ее освоение начинается с профессионального самоопределения. На основе общей стратегической цели и главных задач профессиональной ориентации социальный педагог ставит перед собой конкретные цели.
Ключевые слова: профессиональность, специальность, ориентация, общая стратегия, социальный педагог, диагностическое исследование.
Annotation: This article examines how psychological and pedagogical support of professional self-determination of high school students should help them understand their abilities and aspirations, find ways to reveal their capabilities and become an integral part of the pedagogical process at school. Choosing a profession and mastering it begins with professional self-determination. On the basis of a common strategic goal and the main tasks of professional orientation, a social pedagogue sets specific goals for himself.
Keywords: professional, profession, orientation, general strategy, social educator, diagnostic research.

«Білім туралы» заңының 3-бабында білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың тұжырымдаларының негізгі принциптерінде: «Оқушыларды кәсіптік бағдарлау» принциптері қамтылған . Оқушылар мектеп бітірісімен белгілі бір кәсіп иесі болу керек. Бірақ оны іске асыру үшін және кәсіптік мамандық игермес бұрын кәсіптік бағдар жұмыстарына үлкен көңіл бөлу қажет. Себебі, оқушының кәсіптік ынтасын, икемділігін білмей кәсіпке баулу мүмкін емес. Осы кәсіптік бағдар жұмыстарын не үшін жүргізу қажет? Қалай жүргізуге болады? Нәтижесінде нені көруге болады? Мектеп бітіруші оқушылардың мамандық таңдауы - олардың басты мәселесі. Оның мамандықты дұрыс таңдауы қоғамға да, өзіне үлкен пайда келтірмек. Қазіргі жаңа кезеңдерде ғылымдар жүйесінде, кәсіби өзіндік анықтау мәселесін зерттеу өзектілігі қоғам талаптарына орай еңбек сипаты мен мазмұнының аумақты, жылдам өзгеруіне байланысты кәсіби кеңес пен мамандық таңдауға психологиялық дайындықты қалыптастырудың теориялық және әдіснамалық өңдеулерін жүзеге асыру мәнді сұрақтардың бірі. Кәсіби бағдарлану мен кәсіби анықталу, соған байланысты іс-әрекетті саналы өзіндік реттеу мәселелерінде дәстүрлі және диагностикалық зерттеуді қолдану педагогикалық, практикалық кеңес беруді, мамандыққа дайындауды, еңбек субьектісі ретінде болашаққа бағыт бағдар беруді кеңінен қолдануды күшейтіп негіздейді делінген Қазақстан Республикасының «Білім

туралы» заңында [1]. Кәсіби бағыттылық оқушының кәсіптік жағынан өзін-өзі айқындауының маңызды бөлігі ретінде мамандық таңдауға белсенді қарым-қатынасынан көрінеді. Кәсіптік бағыттылықты қалыптастырудың адами алғышарттары жоғары сыныптарда туындайды танымдық қызығушылық дамиды. XXI ғасыр табалдырығын аттаған шақта тәуелсіз Қазақстан дүниежүзілік білім кеңістігінде өз орнын айқындауды, еліміздің экономикалық, саяси, мәдени дамуына үлес қосатын, әлемдік өркениетке көтерілетін білімді де мәдениетті, парасатты, денсаулығы мықты азамат тәрбиелеп шығаруды мақсат етіп отыр. Жоғары сынып оқушыларына мамандық таңдауда педагогикалық кеңес беру бүгінгі күннің талабы болып отыр. Мектеп бітіруші оқушыларына мамандық таңдауда педагогикалық кеңес беру – оқушыларға кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастырушы және үйлестіруші орталық болады. Алжоғары мектепте кәсіптік бағдар беру жұмысын негізінен іске асыратын мұғалім, сынып жетекшісі, еңбек сабағының оқытушысы, сыныптан және мектептен тыс тәрбие жұмысын ұйымдастырушы, яғни бүкіл педагогикалық ұжым болып саналады. Мектеп бітіруші оқушыларының кәсіби өзін-өзі анықтауын педагогикалық қолдау олардың қабілеттері мен ұмтылыстарын түсінуге, өз мүмкіндіктерін ашудың жолдарын іздеуге көмектесуі керек және мектептегі педагогикалық процестің ажырамас бөлігі болуы керек дейді Н.Н.Чистяков, Ю.А., Т.Н., Захаров, Л.В Новикова Белюк [2].Осы бағыттағы жұмыс жоғары сынып оқушыларын болашақ мамандықты саналы түрде таңдауға бағытталған өмірлік бағдарлар мен көзқарастарды қалыптастырудың мақсаты болып табылады, бұл мәселені шешу барысында психологтардың, мұғалімдердің, мектеп бітіруші оқушыларының ата-аналардың бірігіп жасалынатын тиімді жұмысы болып табылады. Мамандықты дұрыс таңдаудың әр адамның өз өмірінде табысты болуына және әлеуметтік ортада барлық қабілетін толық ашуға негіз болатындығын көптеген ғалымдар өз еңбектерінде дәлелдеп шыққан. Кәсіби бағдарлаудың негізін құрушылар Ф.Гальтон, А.Кершенштейнер, Г.Мюнстерберг, П.П.Блонский, Ю.П.Сокольников, Т.Н.Мальковская және т.б. ғалымдар әлеуметтік-кәсіби бағдарлау идеяларын қалыптастырды. Педагогика ғылымдарының докторы, профессор А.П.Сейтешов мамандыққа баулу және кәсіби бағдарлау баланың дүниеге көзқарасының қалыптасуына негіз болады деп дәлелдеген.

Жасөспірімдердің кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдаудың негізгі бағыттары:

- Мектеп бітіруші оқушыларына өмірлік құндылықтар, қабілеттер мен мүмкіндіктер туралы түсінік қалыптастыруға ықпал ететін жағдайлар жасау;
- Мектеп бітіруші оқушыларын әртүрлі жағдайларды шешуде өзін-өзі талдау тәсілдеріне оқыту;
- білім беру процесін мектеп бітіруші оқушыларынаың кәсіби өзін-өзі анықтау практикасымен біріктіру;
- әр оқушыға оның кәсіби өзін-өзі анықтауын ескере отырып маршруттар ұйымдастыру.

Мектеп бітіруші оқушыларына мамандық таңдауда педагогикалық кеңес беру ,кәсіптік бағдарлау проблемасының әлеуметтік проблема ретіндегі маңыздылығы мен өзектілігі қоғамның кадрлардың теңдестірілген құрылымындағы объективті қажеттіліктері мен жастардың қалыптасқан субъективті кәсіби ұмтылыстары арасындағы қайшылықты жеңу қажеттілігінен көрінеді. Яғни, өзінің мақсаты бойынша кәсіптік бағдарлау жүйесі Еңбек ресурстарын ұтымды бөлуге, жастардың өмір жолын таңдауға, оны мамандыққа бейімдеуге айтарлықтай әсер етуі керек Жолмұқан Түрікпенұлы [3]. Мамандықтар саны өте көп. Жас кезімізде әрқайсымыз үлкен мамандық таңдау алдында тұрамыз. Әр түрлі еңбек түрлері адамнан әртүрлі және қайшылықты қасиеттерді талап етеді. Бірінші кезекте, бұл адамдармен қарым – қатынас жасау, оларды басқару немесе оларға бағыну, екінші жағдайда – қозғалыстардың жоғары мәдениеті, үшінші жағдайда-бақылаулардың ауырлығы. Мектеп бітіруші оқушыларына мамандық таңдауда педагогикалық кеңес беру үшін мамандық таңдау ең маңызды, шұғыл және қиын мәселе болып табылады. Жас

кезінде барлық жеке ерекшеліктер айқын көрінеді, олар жиынтықта адамның жеке басының қорын анықтайды А.А. Грицанов[4].

Мектеп бітіруші оқушылары бір-бірінен тек темпераменті мен табиғаты бойынша ғана емес, сонымен қатар қабілеттері, қажеттіліктері, ұмтылыстары мен қызығушылықтары, өзін-өзі танудың әртүрлі дәрежелері бойынша айтарлықтай ерекшеленеді. Мектеп бітіруші оқушыларына мамандық таңдауда педагогикалық кеңес беруде оны игеру кәсіби өзін-өзі анықтаудан басталады. Кәсіби өзін-өзі анықтау өмірдің өзін-өзі анықтаудың бір бөлігі болып табылады және шартты түрде келесі кезеңдерге бөлінеді:

- мектепке дейінгі-бастапқы еңбек дағдылары мен іскерліктерін қалыптастыру;
- бастауыш мектеп-әр түрлі іс-шараларға (ойын, оқу, еңбек)қатысу арқылы адам өміріндегі еңбектің рөлін түсінудің пайда болуы;
- негізгі мектептің бірінші сатысы 5-7 сыныптар - мамандық таңдаумен байланысты өз мүдделері мен қабілеттерін сезіну;
- негізгі мектептің екінші сатысы 8-9 сыныптар - кәсіби сана-сезімді қалыптастырудың бастамасы;
- орта білім берудің үшінші сатысы (бітіруші сыныптар) - жеке оқу пәндерін тереңдетіп оқыту негізінде кәсіптік бағдарлау;
- кәсіптік оқу орнында оқу-мамандықты игеру;

Кәсіби қызмет - біліктілікті арттыру немесе басқа кәсіби қызметке қайта бағдарлау деген Ж. Күнпейіс [5].Психолог жоғары сынып оқушыларының кәсіби өзін-өзі анықтауында маңызды рөл атқарады, өйткені бұл кәсіби ниеттердің пайда болуы мен қалыптасуынан және әртүрлі еңбек салаларында бастапқы бағдарланудан басталатын процесс. Психолог оқушыға өз қалауын нақты анықтауға, оларды құрылымдауға көмектеседі. Кәсіби бағдарлаудың жалпы стратегиялық мақсаты мен басты міндеттері негізінде әлеуметтік педагог өзіне жақын әрі нақты мақсаттар қояды: оқушыларды белгілі бір біліммен қаруландыру, білік пен дағдыларды қалыптастыру, шығармашылық мүмкіндіктер мен қажеттіліктерді ашу, эстетикалық сананы, адамгершілікті және т.б.Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес келеді және оқушылардың өздерін қызықтыратын сұрақтар шеңберін қамтиды .Осылайша, психолог қоғамдық тәрбие жүйесін басқарудағы орталық тұлға болуы керек. Бүгінгі таңда психологтың міндеті-жасөспірімге өмірде өз орнын табуға, тәуелсіз, шығармашылық, жан-жақты дамыған тұлға болуға көмектесу. Бұл жасөспірімге өзін-өзі жетілдіруге және өзін-өзі жүзеге асыруға көмектеседі деген А. К Абенова [6].Мектеп психологы үлкен жастағы балалардың өзін – өзі тануы үшін жұмыс істеуі керек, өйткені өзін-өзі тану мамандық таңдауға жеке көзқарасты жүзеге асырудың қажетті шарттарының бірі болып табылады. Өзіңізді басқа адамдармен салыстыру, өз мүмкіндіктеріңізді, жетістіктеріңізді білу және оларды айналаңыздағы адамдардың жетістіктері мен жетістіктерімен салыстыру. Бұл өзін-өзі тану, адам бір уақытта басқа адамды біледі. Адамның өзіне деген талаптары, өзін-өзі тәрбиелеу өзі өмір сүретін қоғамның талаптары мен перспективаларына байланысты.Психологиялық және педагогикалық қолдау тек мамандық таңдауда көмек көрсетуге ғана емес, сонымен қатар түзетуді жүзеге асыруға бағытталуы керек. Іс жүзінде, ең күрделі проблемалар жұмыс әдістерімен ғана емес, оқушыға психологиялық-педагогикалық көмектің мәнін түсінумен де байланысты .Оқу-тәрбие процесінде білім алушыларды қолдауды білікті мамандардың ұйымдастыруынсыз - әлеуметтік - психологиялық, медициналық-валеологиялық, педагогикалық жас ұрпақты өмірге сапалы даярлауды қамтамасыз ету мүмкін емес. Жоғары сынып оқушыларыныі кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдау олардың қабілеттері мен ұмтылыстарын түсінуге, өз мүмкіндіктерін ашудың жолдарын іздеуге көмектесуі керек және мектептегі педагогикалық процестің ажырамас бөлігі болуы керек И.В. Арендачук [7]. Осы бағыттағы жұмыс жоғары сынып оқушыларын болашақ мамандықты саналы түрде таңдауға бағытталған өмірлік бағдарлар мен көзқарастарды қалыптастырудың мақсаты

болып табылады, бұл мәселені шешу барысында психологтардың, мұғалімдердің, жоғары сынып оқушыларының ата-аналардың бірігіп жасалынатын тиімді жұмысы болып табылады.

Жасөспірімдердің кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдаудың негізгі бағыттары:

- мектеп бітіруші оқушыларына өмірлік құндылықтар, қабілеттер мен мүмкіндіктер туралы түсінік қалыптастыруға ықпал ететін жағдайлар жасау;
- мектеп бітіруші оқушыларын әртүрлі жағдайларды шешуде өзін-өзі талдау тәсілдеріне оқыту;
- білім беру процесін мектеп бітіруші оқушыларынаың кәсіби өзін-өзі анықтау практикасымен біріктіру;
- әр оқушыға оның кәсіби өзін-өзі анықтауын ескере отырып маршруттар ұйымдастыру. Мектепті бітіру әлеуметтік шекара ретінде түлектердің өзін-өзі анықтау қажеттілігін өзекті етеді Н.И Трубникова [8]. Өмірдің мәні, болашаққа деген болжам жетекші тақы.рыптарға айналады. Бұл жаста өмірдің мәнін табуға көмектесетін сенім жүйесі құрылады; өзін-өзі тану құндылығы дамиды: орта мектеп оқушылары өмірде әлі қол жетімді емес рөлдерді және оларға ұнайтын бейнелерді "жоғалтады"; кәсіп пайда болады; "мен", жеке өзіндік ерекшелігі, ешкімге ұқсамайтындығы байқалады. Мектеп психологы: жалпы, орта және кәсіптіс білім беретін мектептердің жұмыстарын көрсететін құжаттар мен материалдарды, педагогикалық және жас ерекшелігі психологиясы жайында арнайы әдебиеттерді, қазіргі психодиагностиканың және психологиялық түзетудің әдістерін пайдаланып, зерттеу материалдарын талдауды, педагогиканың, дидактиканың сабақ беру әдістемесінің, дефектологияның негіздерін білуге, мектептің психологиялық қызметі құжаттарының толтырылу тәртібін, мектеп құжаттары мен нормативті құжаттарды білуге тиісті.Психологтың негізгі мақсаты – психологиялық саулықтың негізі – баланың рухани өсуіне, оның жанының жайлы болуына психологиялық жағдай жасау, оқушылар мен мұғалімдердің шығармашылық қабілетін ашу болып табылады. Мамандық пен кәсіптік оқу орнын, жұмыс түрін таңдау туралы түпкілікті шешім қабылдау процесі жалпы білім беретін мектептің бітіру сыныптарында жүзеге асырылады. Психолог оқушыға , қол жетімді қарым-қатынас және консультациялар, сондай-ақ өзі маман ретінде кәсіптік кеңес беру тиіс. Осылайша, психолог қоғамдық тәрбие жүйесін басқарудағы орталық тұлға болуы керек. Бүгінгі таңда психологтың міндеті-жасөспірімге өмірде өз орнын табуға, тәуелсіз, шығармашылық, жан-жақты дамыған тұлға болуға көмектесу. Бұл жасөспірімге өзін-өзі жетілдіруге және өзін-өзі жүзеге асыруға көмектеседі Л.Б. Шнейдер [9]. Мектеп психологы үлкен жастағы балалардың өзін – өзі тануы үшін жұмыс істеуі керек, өйткені өзін-өзі тану мамандық таңдауға жеке көзқарасты жүзеге асырудың қажетті шарттарының бірі болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы.Алматы, 2007.
2.ЧистяковН.Н.,Захаров Ю.А., Новикова Т.Н., Белюк Л.В. Профессиональная ориентация молодежи. Учебное пособие. – Кемерово; КГУ, 2008.
3. Жолмұқан Түрікпенұлы. Кәсіптік бағдар. -Алматы: Санат, 1995-145 бет.
4Грицанов . А.А. Мектеп және мамандық таңдау. Мектеп баспасы, Алматы: 1973-207 бет
5. Күнпейіс Ж. “Еңбекке баулу” пәнін оқыту әдістемесі. -А., 2005.
6. Абенова, А. К. Научно-педагогические основы профессионального самоопределения старшеклассников в системе «школа – вуз»: диссертация ... кандидата педагогических наук: 13.00.01 / Абенова Айжамал Кажмухановна. - Душанбе, 2015. - 254 с.
7.Арендачук, И.В. Психолого-педагогическое сопровождение самоопределения и профессиональной ориентации учащихся [Текст]: для студентов психологических и педагогических специальностей - Москва: Перо, 2015. - 149 с..

ГЕОГРАФИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

А.Н.Кенжебекова
Ақтөбе облысы Темір ауданы №4 Шұбарқұдық ЖОББМ география пәнінің мұғалімі

Бүгінгі таңда менің алдымда тұрған үлкен міндет-оқытудың жаңа технологияларын пайдалана отырып,салауатты,саналы,жан-жақты дамыған,рухани бай,заман талабына сай тұлғаны тәрбиелеу.Қазіргі заманның білім беру үдірісін талдап,саралап оның деңгейінен шығу мұғалімнің іздену шеберлігіне тіреледі.Бүгінгі заман талабы оқушыға білім берумен бірге оны білікті түрде қолдана алуына,оны дағдыға жеткізіп қана қоймай баланың ақыл-ойын,қабілетін дамытуға,әрекет нәтежиесінде белгілі тұжырым жасай алуға үйретуге негізделеді.Әрине,оқытудың барлық әдістері баланы дамытуға бағытталған.Дегенмен осы кезеңге дейінгі дәстүрлі оқытуда оқулықпен шектеліп келді.Ал бүгінгі оқыту оқушы қабілеті,оны жан-жақты дамыту,даму әрекеттерін ұйымдастырудың қажеттілігін дәлелдеп отыр.Қазіргі таңдағы әлемдік оқу үдірісінің өзегі-жаңа технологиялар екені баршамызға мәлім.Жаңа технологиялардың бірнеше түрлері бар.Әлемдік тәжіребиеден өткен жаңаша оқытудың 4 бағыты қолданыста жүр.Олар модульдік технология,рейтинг жүйе,дамыта оқыту технологиясы,сын тұрғысынан ойлау.Бұл технологиялар өздерінің түрліше әдіс-тәсілімен ерекшеленеді.Әдіс –тәсілдерді ізденіс арқылы оқушы қабілетіне,қабылдау деңгейіне,қарап іріктеп қолданады.Әрбір мұғалім өзіне пайдалысын жетілдіре түседі.Демек берілетін білім де,тәрбиелік тәлім де оқушылардың шамасына үйлесімді,таным түсінігіне сәйкес келсе ғана жүзеге асырылып,нәтежиеге жетуге бағытталады. Көрнекті педагог В.А. Сухомленский «Сабақ жасөспірімдердің интеллектуалды өміріне құр сабақ болып қоймас үшін,ол қызықты болуы шарт.Осыған қол жеткенде ғана мектеп жасөспірімдер үшін рухани өмірдің тілеген ошағына,мұғалім осы ошақтың құретті иесі мен сақтаушысына айналады»-деп айтқан.Қай ұстаз болмасын қазіргі күн талабына сай тйімді әдіс-тәсілдер мен платформаларды пайдалана отырып сабақты қызықты етіп өткізе отырып оқушылардың білімін тереңдетіп,алған білімдерін практикада қолдана білуге таным белсенділігін арттыруға бағыттайтыны анық.Бірақ қандайда бір әдіс тәсілді таңдамас бұрын мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынас,бір-біріне деген құрмет білдіруі керек.

Мұғалім шәкіртке білім,білік,дағды беріп қана қоймай,ақыл-ой мен қабілетінің дамуына көңіл бөлуі керек. Мұғалім оқытуға кіріспес бұрын оқушылардың мінездерін зерттеп, білімдерін тексеруі тиіс. «Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиялармен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет»-деп елбасымыз өз жолдауында айтып қана қоймай, әр мектепті түрлі ақпаратты техногиялармен қамтамасыз етуде. Яғни, ақпараттық технологиялардың білім беруде маңызы зор. Өйткені ол оқушыларға үлкен ақпараттық білім кеңістігіне жол көрсетеді.Оқушылар жеке, жұптық, топтық жұмыс жасағанда диалогқа түскені жөн. Себебі қабілеті әртүрлі оқушылар, бір-бірімен жұмыс жасағанда, әрқайсысы өз пікірлерін айтады, яғни жауапкершілікті сезінеді.

Топтық жұмыста оқушылар өзін-өзі, бірін-бірі бағалау, немесе топаралық бағалау жүзеге асады. Топтық жұмысты ұйымдастыру арқылы оқушылардың белсенділігі, шығармашылығы артады. Топтық жұмысты жүзеге асыру, оқушылардың сыни ойлауын дамытуға,мүмкіндік беретініне сенімдімін. Себебі оқушыға сыни ойлауын жүзеге асыратындай тапсырма бергенде ғана, оқушы ойланады. Сыни тұрғыдан ойлау – бақылаудың, тәжірибенің , ойлау мен талқылаудың нәтижесінде алған ақпаратты ойлауға, бағалауға,талдауға және синтездеуге, өмірде қолдана білуге бағытталған пәндік шешім.

Сыныпта мұғалім оқушылармен интерактивті тілдесу арқылы тиімді әңгіме үлгісін жасай алатын, оқыту үшін зерттеуге және өзара ынтымақтастыққа ықпал ететін жағдай жасауға міндетті.Оқыту дегеніміз – баланы субъект ретінде оқу ісіне қызықтыратын, соған сай қабілетін арттыратын жағдайлар тудыру болып табылса, қызықтыру, зейініне әсер ету, сезіміне әсер беру мұғалімнің басты мақсаты болуы тиіс. Мұны жүзеге асыру екі кезеңге бөлінеді. Бірінші, оқу үдерісінің жаңа технологиясын қарастыру (қалай оқыту керек), екіншісі, оқушы алдына қойған мақсатты өз бетінше шеше алатын жағдайға жеткенде ғана субъектілік орын алады.

Өз тәжірибеме келетін болсам, сабақтарымда сыни тұрғысынан ойлау, АКТ модульдерін жиі қолданамын. Ал мектепте алған білімді оқушылардың қолдана білуін, өмірмен байланыстыра алуын жүзеге асыру көп жұмыстануды қажет етеді.

Мектептегі сабақ беру кезінде іс-тәжірибеме өзгерістер енгізу арқылы өзімді де, оқушыларымды да өзгерте алдым дей аламын. Өзгеріс дегеніміз – жаңа тәсілдерді енгізу.

Сабақты заманауи түрде оқыту кезінде бағдарламаның 7 модулінің 3 модулін қолданамын.

Бағдарламаның 7 модулі

Оқыту мен оқудағы жаңа технологиялар

Сыни тұрғыдан ойлауға үйрету

Оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау

Оқытудағы АКТ-ны қолдану

Оқытуды басқару және көшбасшылық

Жай ерекшелігіне сай оқыту

Талантты және дарынды балаларды оқыту

Топтық жұмыс – бұрын-соңды көп қолданбаған тәсілдерімнің бірі. Топтық жұмыс, біріншіден, оқушыларға бірігіп жұмыс істеу мүмкіндігін тудырса, екіншіден, ұйымшылдыққа тәрбиелейді, бірін-бірі оқытуға, бірінен-бірі үйренуге жағдай жасайды және көшбасшыны анықтауға мүмкіндік береді. Сабақтарда жұппен жұмыс, топпен жұмыс және жеке жұмыстар жасалса, сынып бөлмесінде топ ережесі және рефлексия жазатын бұрыштар жасақталып, парталардың орналасуында өзгерістер болды және оқушыларымның өз сөздерін «Менің пікірім былай», «Менің ойымша…» деп бастауларын талап етемін.

Қазіргі жаңа педагогикалық технология географияны оқытуда Шаталовтың ұсынған әдісі негізінде тірек – конспект, диаграмма, график, логикалық тірек – сызбасы қолданылады. Әсіресе, көп назар топтық және жеке оқушылармен жұмыс істеуге аударылады, бұл жерде жаңа технология жүйесінде мәнді ойындардың, семинар, дискуссия, баспасөз – конференциясы, лекция, сынақ, топ серуендері, практикалық жұмыстардың маңызы зор. География пәнінен 7 модуль негізінде сабақты өткізуді жоспарлаймын. Жоспарлауда оқушылардың жас ерекшеліктерін, қабылдау деңгейлерін, қызуғушылығын ескердім. Іс-әрекеттегі зерттеу жұмысымның тақырыбы: «География сабағында топтық жұмысты ұйымдастыру арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру.» Зерттеудің негізгі мақсаты: Оқушылардың топта жұмыс жасау дағдыларын қалыптастыру. Топтық жұмысты ұйымдастыра отырып қызығушылығын арттыру арқылы, әлеуметтік ортаға бейімдеу. Зертеудің нысаны –топтық жұмысты ұйымдастыру арқылы оқушының жеке тұлғасын қалыптастыру, шығармашылық ойлауын дамыту, сабаққа деген қызығушылығын арттыру. Қазіргі білім беру тұжырымдамасының талабында мұғалім мен оқушының қарым-қатынасы жаңа болмыстық мазмұнда өзгеріп, мұғалім – ұйымдастырушы, бағыттаушы, оқушы – ізденуші, белсенді болуы керек. Оқушының өз бетімен білім алуының бір түрі – шығармашылық тапсырмалар орындау арқылы білім алу. География пәнінен оқушыларға өз бетімен жұмыстар орнату арқылы шығармашылықпен білім алуға қол жеткізуге болады. Өзіндік жұмыстарда:

-Оқушының пәнге деген қызығуы артады;

-Оқушының шығармашылық қабілеті дамиды;
-Ізденушілік қабілеті артады;
-Жауапкершілігі жоғарлайды;

Әрбір ұстаздың міндеті мектеп оқушыларын отан сүйгіштікке, ақыл-ойын жан-жақты дамытуға, ұмтылуға тәрбиелеу. «Қыран-түлегіне қайыспас қанат сыйлайды, ұстаз-шәкіртіне талап сыйлайды» деген халқымыздың қанатты сөзі ұстаз арқылы дарыған.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.«Білім беру мекемелері қызметкерлерін ақпараттық – коммуникацикалық технология саласы бойынша біліктілігін көтерудің ғылыми - әдістемелік негіздері» Алматы ,2006
2.«Оқыту-тәрбиелеу технологиясы» журнал, 2012, №2
3. География анықтамалығы 2011жыл

БІЛІМ БЕРУДЕГІ САБАҚТАСТЫҚТЫҢ МАҢЫЗЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ БІЛІМ САПАСЫНА ӘСЕРІ
ЗНАЧЕНИЕ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ В ОБРАЗОВАНИИ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
THE IMPORTANCE OF CONTINUITY IN EDUCATION AND ITS IMPACT ON THE QUALITY OF EDUCATION

Нуржанова Жибек Аманкелдиновна

Қарағанды облысының білім басқармасының Қарқаралы ауданының білім бөлімінің Бесоба ауылының №8 тірек мектебі (ресурстық орталығы) КММ
Қарағанды, Қазақстан
Jibek.nurjanova@bk.mail.ru

Аннотация: «Мектепке дейінгі - бастауыш мектеп - негізгі мектеп – орта мектеп» деңгейінен келесісіне өту кезеңінде білім алушылардың жаңа қарым-қатынас жасауы кезінде оқу іс-әрекеті мен тәрбиесінде жаңа талаптар бойынша мектептегі әдістемелік жұмыстарды көрсеткен. Білім берудегі сабақтастық кезіндегі проблемалар мен шешу жолдарын белгілеген.
Аннотация: В период перехода от уровня» дошкольная - начальная школа - основная школа – средняя школа " к следующему отражена методическая работа в школе по новым требованиям в учебной деятельности и воспитании при новом общении обучающихся. Обозначил проблемы и пути решения при преемственности в образовании.
Annotation: During the transition from the "preschool - primary school - primary school – secondary school" level to the next, methodical work at the school according to new requirements in educational activities and education with new communication of students is reflected. He outlined the problems and solutions for continuity in education.
Түйін сөздер: Сабақтастық, білім сапасы, негізгі мектепке дайындық, оқу-танымдық шеңберіндегі қиындықтар.

Білімді ұрпақ — ел келешегі. Болашақ ұрпақтың сапалы білім алуы мектепке дейінгі мекеме мен бастауыш буын арасындағы сабақтастығымен тығыз байланысты. Сабақтастық дегеніміз – мектеп жасына дейінгілер мен бастауыш, негізгі, орта мектептегі пәндерді оқытудың әр түрлі сатысында балалардың білімдерінің арасында қажетті байланыстар мен қатынастар орнату”- Ә. Бидосов.

Білім беру саласындағы сабақтастықты педагогикалық мақсат - міндеттерге, әдіс-тәсілдерге сүйене отырып жүргізу қажеттілігі дәлелденеді. Сабақтастықты жүзеге асыру

жолдарының бірі баланың келесі кезеңге өтуіне қолайлы жағдай жасауды қамтамасыз ететіндей педагогикалық қолдау көрсету. Әр деңгейдегі сабақтастықты жүзеге асыруға үлкен мән беру керектігі туралы биылғы «2023-2024 оқу жылында ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ОРТА БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДАҒЫ ОҚУ-ТӘРБИЕ ПРОЦЕСІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ТУРАЛЫ» ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ ХАТында атап көрсетілген.

Білім берудегі сабақтастық білім алушының бір білім деңгейінен екіншісіне ауысқан кезінде психологиялық және педагогикалық дайындығын қалыптастыруға бағытталып, толыққанды дамуын қамтамасыз етеді. Бұл сабақтастық бір деңгейден екінші деңгейге тұрақты, үдемелі өтуді қамтамасыз ететін тиімді құралдар мен әдістердің көмегімен жүзеге асырылады. Білім беру деңгейлерінің сабақтастығы, ең алдымен Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартымен қамтамасыз етіледі, онда сабақтастықты ескере отырып, мектепке дейінгі, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім деңгейлері бойынша білім мазмұнының сәйкестігі, оқытуды іске асыру тәсілдері, жеке жас ерекшеліктері, психологиялық және физиологиялық ерекшеліктері негізінде әрбір баланың дамуы қарастырылады.

Сабақтастық жұмыстары және оның жүзеге асырылуы 3 кезеңі :

1. «Мектепке дейінгі - бастауыш мектеп» деңгейіндегі сабақтастық
2. «Бастауыш мектеп-негізгі мектеп» деңгейіндегі сабақтастық
3. «Негізгі мектеп-орта мектеп» деңгейіндегі сабақтастық

1 кезең: Шағын орталық пен мектепалды сыныбының оқыту-тәрбиелеу жұмысын ұйымдастырудағы сабақтастық - жылдық проблемалық тақырыпты анықтау және жыл сонында шығармашылық талдау. Шағын орталық пен Мектепалды даярлық сыныбына қабылданған тәрбиеленушілерді ортаға бейімдеу үшін сабақ пен тәрбие сағаттарына өзара үнемі қатысады. Мектеп жасына дейінгі балалардың біліктері мен дағдыларының дамуына жүргізілген мониторингпен таныстырылып отырады. Мұғалімдердің болашақ оқушылармен танысу үшін ШО дайындық топтарға жүйелі қатысуы, олардың іс - әрекетін бақылауы, балалардың диагностикаларының нәтижелерімен және мінездемелерімен хабардар болады. Мектеп бойынша мынадай жоспарлы жұмыс жүргізіледі:

2. Даярлық тобы мен бастауыш сыныптың сабақтастық жоспары :

2023/24 оқу жылындағы даярлық тобы 1-сынып туралы мәліметтермен танысу.
Даярлық тобында өткізілетін ашық шараларға бастауышқа сабақ беретін мұғалімдерді қатыстыру.
Өзара сабаққа қатысу. Тәжірибе алмасу
Психологиялық зерттеулер, диагностика, мониторинг жүргізу
Мектепішілік бақылау жұмысында даярлық тобындағы шараларға бастауышқа сабақ беретін мұғалімдерді қамту.
Оқушы портфолиосын жасақтау.
Оқушы біліміне тақырыптық есеп жүргізу арқылы әр оқушының даму, кему динамикасын сараптап отыру.
Даярлық тобы және 1-сынып оқушыларымен психологиялық тренинг «Мен 1сыныпқа барамын»
Ата-аналармен жұмыс. Бала үлгерімі туралы 1- сыныпқа дайындық.
Оқушы білімінің рейтингісін жүргізу.
2023/2024 оқу жылында 1-сыныпқа сынып жетекшісі болатын мұғалімді тағайындау. Пән мұғалімдерін белгілеу. Педконсилиумда таныстыру
1-сыныпқа баратын оқушыларға мінездеме, психологиялық зерттеу қорытындысын дайындау.

Сабақтастықты жүзеге асырудағы мұғалімнің міндеттері:
- даярлық сыныптағы даму деңгейіне, қабілеттеріне сүйену;
- даярлық сыныпта жетік қалыптаспаған қасиеттерді жетілдіру бағытындағы арнайы түзету жұмыстарын ұйымдастыру; - ойын арқылы оқу әрекетін қалыптастыру; -

психологиялық зерттеулер қорытындысын оқу - тәрбие үрдісінде басшылыққа алу; - осы бағытта ата - аналармен әңгіме жүргізу.
Сабақтастықты жүзеге асырудағы мұғалімнің әрекеттері:
- даярлық сынып сабақтарына қатысып, балаларды сырттай бақылау;
- 1 - сыныпта ойын әрекетін басымырақ қолданып, біртіндеп оқу әрекетіне көшу; - әрбір баланың педагогикалық - психологиялық картасын жалғастыру; - бейімделу жағдайларын үнемі бақылауда ұстап, мектеп психологына хабарлап отыру; - оқыту мен тәрбиелеу үрдісін сын тұрғысынан ойлау бағдарламасының философиясы мен әдіс - тәсілдері негізінде ұйымдастыру; - бастауыш сынып мұғалімдерін сынып сағаттарына шақыртып, таныстыру; - бастауыш буында өтетін шараларға балаларды белсене қатыстыру; - бастауыш сыныптардың апталық жиынына қатысу (2 - ші жартыжылдықтан); - балаларды мектептің бірыңғай тәртіп талабына, бірыңғай орфографиялық, каллиграфиялық талаптарға үйрету; - әрбір оқушының шығармашылық жұмыстарын жеке папкаларға жинақтауды жалғастыру; - әрбір балаға, сыныпқа жазылған педагогикалық мінездемені зерттеу, толықтыру.
2. Кезең: «Бастауыш мектеп-негізгі мектеп» деңгейіндегі сабақтастық

Мақсаты: бастауыш мектепті бітірушілердің жалпы негізгі орта мектепке бейімделуі бойынша 5- сыныпта сабақ беретін мұғалімдердің бақылау, бағамдаулары арқылы проблемаларды анықтауына жағдай жасау.

4-сыныппен «Бастауыш мектеп пен негізгі орта мектеп арасындағы сабақтастық» тақырыбында өткен онкүндіктің жоспары:

Жұмыс мазмұны	мерзімі	Жұмыс формасы	жауапты
«Бастауыш мектептегі білім алушылардың білім сапасы мен игерген дағдыларының ЖБМСБ талаптарына сәйкестілігі, негізгі мектепке дайындығы»	10.05.23	Педагогикалық консилиум	ДОЖЖО - Нуржанова Ж.А
Болашақтың кітабы	10.05.23	Әдебиеттік оқу	Ақынова Н.Ш
Достық	10.05.23	«Танысу –тренингі»	Оразбаева Ж. Т
Мәтінді есептерді шешу	11.05.23	Математика . Білім тексеру сабағы	Исаханов С.К
Еліктеу сөздер	11.05.23	Қазақ тілі	Какенова И.М
Будущее земли	12.05.23	Орыс тілі. Урок –игра	Сагындықова Г. А
«Архимед заңы қалай ашылды?»	12.05.23	Жаратылыстану	Рысбаев М.Т
«Бала бақыты- жанұя жарастығы мен отбасы татуластығында»	13.05.23	Психолог . Ата-анамен жұмыс. (тренинг)	Искакова Ф. Б
«Тарих ғылымына саяхат»	13.05.23	Топтық жұмыс	Әширбеков А.Т
«Бастауышпен қоштасу»	16.05.23	Ертеңгілік	Ақынова Н.Ш
Білім кесінділерін алу	16.05.23	Тест	ДОЖЖО Нуржанова Ж.А
Онкүндік қорытындысы	17.05.23	Рефлексия	ДОЖЖО Нуржанова Ж.А

«Бастауыш мектептегі білім алушылардың білім сапасы мен игерген дағдыларының ЖБМСБ талаптарына сәйкестілігі, негізгі мектепке дайындығы» - тақырыбындағы педагогикалық консилиумның негізгі мақсаттары:

Педагогикалық ұжым мен білім алушылар ұжымының бірлескен негізгі жұмыс бағдарын анықтау;

1. Негізгі жағдаяттарды талқылау; Туындаған жағдаяттарды шешудегі әдіс – тәсілдердің тиімділігін анықтау;
2. Білім алушылардың бастауыш сыныптан негізгі мектепке өту кезеңіндегі мұғалімдердің тәжірибе алмасуы.

Білімалушылардың өміріндегі маңызды кезеңдердің бірі – бастауыш сыныптан, негізгі мектепке өту кезеңі . Бастауыш сыныпта бірнеше жыл бойы бір мұғалімнен ғана білім алып, қалыптасып қалған оқушыларға бұл кезеңге психологиялық жағынан өту қиындық туғызса , екінші жағынан оқу бағдарламасына жаңа пәндердің енгізілуі және әр пәннің жеке кабинеттерде өтуі де оқушыларға әсер етеді.

Білімалушылар жеке бас ерекшелігі мен даму психологиясына , қабілетіне орай бейімделу процесі әр түрлі жағдайда өтеді, сондықтан педагогикалық ұжым алдында 5-сыныпқа орта буынға көшкен кездегі қиындықтарды бірге шешіп, білім алушылардың табысты бейімделуін қамтамасыз ету міндеті тұр. Білім алушылардың білім сапасын, сынып ұжымының қалыптасу деңгейін, білім алудың екінші сатысындағы балалардың білім алу деңгейін бақылау мақсатымен жоспарға сәйкес сыныптық қорытынды бақылау жүргізу белгіленді. Мақсат , міндеттері айқындалады. Бастауыш мектепті бітірушілердің жалпы негізгі орта мектепке бейімделуі бойынша 5- сыныпта сабақ беретін мұғалімдердің бақылау, бағамдаулары арқылы проблемаларды анықтауына жағдай жасау және негізгі мектепке дайындығын он күндік бойы зерттеу белгіленді.

Жоспарға сәйкес бастауыш сыныптың білім алушыларын негізгі мектепке бейімдеу шарасының шеңберінде математика сабағынан ашық сабақ өткізілді. Сабақ тақырыбы «Мәтінді есептерді шешуді қайталау» етіп таңдалды. Сабақ мақсаты «Білім алушылардың мәтінді есептерді шешуі арқылы білім-білік деңгейін бақылау» болды.

Сабақ барысында 11 түрлі тапсырма ұсынылды. Олар: математикалық диктант-натурал сандарды цифрлармен жазу, сандарды салыстару, натурал сандарды қосу ,азайту, көбейту, бөлу,қарапайым мәтінді есептер, екі амалмен орындалатын мәтінді есептер, бірнеше амлдармен орындалатын мәтінді есептер (4амал), қарапайым теңдеу арқылы орындалатын мәтінді есептер, күрделі теңдеу арқылы орындалатын мәтінді есептер. Бұл тапсырмалардың алғашқы алтауы дәстүрлі түрдегі тапсырмаларды орындау болды. Әрбір тақырыпқа бір тапсырмадан беріліп дұрыс орындалуы тексерілді.

Келесі бес тапсырма әртүрлі деңгейдегі мәтінді есептерді шешу болды. Бұл тапсырмаларды орындауда білім алушыларға мәтін ұсынылып, оны амалдар арқылы немесе теңдеу арқылы шешу тапсырылды. Жауабын алып, өзара салыстырылды. Өзін –өзі бағалау, өзара бағалау орындалды. Одан әрі осы мәтінді есепті шешкен амалдарға немесе теңдеуге ұқсас амал немесе теңдеу ұсынылып, оған сәйкес мәтін құру тапсырмасы ұсынылды. Бұл тапсырманы орындау арқылы білім алушы алғашқыда ұсынылған мәтінді есепті шешуде жіберген қатесін толық жөндейді және мәтінді түсініп оқуға дағдыланады. Санды өрнекке немесе теңдеуге мәтін құру білім алушының шапшаң ойлай алу деңгейін анықтауға және шығармашылықпен жұмыс жасауға бейімділігін бақылауға мүмкіндік берді.

Сабақ барысында 4 сынып білім алушыларында математика пәнінен жүйелі, тиянақты білім-білік дағдылары жақсы қалыптасқаны байқалды. Белсенді, ойын еркін жеткізе алады. Пәнге деген қызығушылықтары жоғары. Бір –бірінің пікірін тыңдайды, санасады. Өзара баға бергенде айтылған сын-ескертулерді дұрыс қабылдай алады. Сыныптағы лидер балаларға құрметпен қарайды.

Ұсынылған амалдар мен теңдеулерге алуан түрлі мәтінді есептерді тез арада құрай алды. Бұл әрекет сыныптағы білім алушылардың еркін және тез ойлай алатынын және шығармашылыққа бейім екенін көрсете алды.

Жаратылыстану пәнінен 4–сынып білім алушыларымен өтікізілген сабақтың анализдік талдауы 4 – сынып оқушыларын орта буын сыныптарына көшу және сабақ беретін мұғалімге бейімдеу, сондай-ақ жаратылыстану пәні бойынша кеткен олқылықтарды жою мақсатында ашық сабақ өткізілді. Сабаққа барлығы 15 білім

алушы(сыныпта 17 білім алушы бар) қатысты. Сабақ түрі пән бойынша жыл бойынша алған білімдерін қайталау мақсатында алынды. Пәнде негізі 9 бөлім болса, сабақта оның 6 бөлімі түрлі тапсырмалар арқылы қамтылды.

Сабақ барысында сынып білім алушыларының жаратылыстану пәні бойынша білімдері жақсы қалыптасқандығы байқалды. Сынып атмосферасында жақсы энергия бар. Сабақ барысында және білім алушылардан кері байланыс алу нәтижесінде пән бойынша олқылықтар да анықталды.

4- сынып оқушыларынан алынған тест қорытындысының сараптамасы:

Балл	Математика	Қазақ тілі	Жаратылыстану
32-38 балл «5», 21-31балл «4», 20-16 балл «3», 0-11 балл «2»	«5» -3 «4» -10 «3» -4 «2» -0 Сапа:76,4% Үлгерім:100%	«5» -5 «4» -10 «3» -2 «2» -0 Сапа:88,2% Үлгерім:100%	«5» -1 «4» -13 «3» -3 «2» -0 Сапа:82% Үлгерім:100%

Білім сапасы: 88,2% . Үлгерім сапасы: 100%

Сараптама: 17 оқушы тест жазды. Қазақ тілінен 15 сұрақ, математикадан 15 сұрақ, жаратылыстанудан 8 сұрақ. Оқушылар барлығы-38 сұраққа жауап жазды. Нәтижесінде «5 тік» баға – 3, «4 тік» баға –12, «3 тік» баға –2, «2 лік» баға –жоқ

Жіберілген қателіктер: Қазақ тілі пәні бойынша сөз таптарының түрлерін,сөйлем түрлерін, ауыспалы мағынадағы сөз тіркестерін,қос сөздердің жасалу жолдарын ажыратуда қателіктер жіберілген.

Математика пәні бойынша құрылымы күрделі теңдеулерді шешуден, сөзді есептерді шығарудан, жылдамдық, қашықтық, уақыт бойынша берілген есепті шығарудан, амалдарды орындаудан қателескен.

Жаратылыстану пәнінен берілген кейбір сұрақтардың дұрыс жауабын таба алмаған.

Қорытынды: Жіберілген кемшіліктерді жою мақсатында жоспарлы түрде оқушылармен жеке жұмыс жүргізу.

«Бала бақыты –жанұя жарастығы мен отбасы татулығында» (Ата-аналарға арналған тренинг) Сонымен қатар сабақтастық мәселесін шешуде ата-аналармен жұмыс жүргізу бала дамуының бірыңғай кеңістігін жасаудың белсенді бағыты ретінде де қаралуы тиіс. Өйткені, ата-аналардың көпшілігі бала тәрбиесіндегі педагогикалық талаптардан бейхабар болуы мүмкін. Сондай-ақ баланың физиологиялық-психологиялық даму ерекшелігінен де назардан тыс қалатын жағдайлар да болып жатады. Сондықтан педагог қауымның алдына қойған қосымша ата-аналар мен жұмысты одан әрі жетілдірудің тың жолдарын қарастыра отырып, ортақ мақсатқа жетудің ұтымды сәттерін жіберіп алмау. Мектепке дейінгі мекеме, бастауыш буын мен ата-ана арасындағы сабақтастық сақталғанда баланың мектепке жалпы, арнай және психологиялық жағынан қамтамасыз етіледі. Сондай-ақ, бастауыш сыныптағы оқыту мен тәрбие беру жұмыстарының негізі қаланып, мектепке дейінгі балалық шақтан жүйелі оқытуға кедергісіз көшу үшін жағдай жасалады.

3 кезең: «Негізгі мектеп - орта мектеп» деңгейіндегі сабақтастық «Негізгі мектеп-орта мектеп» деңгейіндегі сабақтастық Жалпы білім берудің үшінші кезеңінің ерекшелігі бейіндік оқытуға көшу болып табылады. Жалпы орта білім беру деңгейінде жалпы және кәсіптік білім беру арасындағы сабақтастықты қамтамасыз ету, мектеп түлектерін кәсіптік жоғары білім беру бағдарламаларын игеруге даярлау қажет. Сабақтастық оқу бағдарламасының мазмұнын құрайтын білім мен дағдыларды нығайту, тереңдету және кеңейту арқылы жүргізіледі. Сабақтастық мәселесін шешудің негізгі міндеттері: - білім алушының орта мектеп жағдайына сәтті бейімделуі; - негізгі және жалпы орта мектеп білім алушыларын оқыту және тәрбиелеу үрдісін жақындастыру; - білім алушылардың білім нәтижелерін бағалаудың тәуелсіз нысандарына, оның ішінде ББЖМ, қорытынды

аттестаттауға, ҰБТ-ға дайындығы; - өзін-өзі тану және айналасына қамқорлықпен қарап, нәтижелі кері байланыс жағдайын жасау; - білім алушылардың денсаулығын сақтау жағдайлары. Оныншы сынып білім алушысына «жоғары сынып оқушысы» екенін сезінуіне, оқудың мәні мен мағынасын анықтауына көмектесу маңызды. Негізгі және жалпы орта білім беру арасындағы оқытудың сабақтастығын қамтамасыз ету **бағыттары:**

1. Бейінге сәйкес білім беру бағдарламаларын таңдау арқылы оқыту сабақтастығын жүзеге асыру.
2. Білім алушылардың білім жетістіктеріне мониторинг.
3. Пәндер бойынша сыныптан тыс жұмыстарды (үйірмелер, факультативтер) ұйымдастыру.
4. Пәндер бойынша бірыңғай жалпымектептік онкүндіктерді өткізу.
5. Ата-аналармен жұмыс: жеке кеңес беру, ашық есік күні, мектеп сайты, қамқоршылық кеңестер.

Бейімделу процесін жүзеге асыру жолдары: - білім алушылардың психологиялық ерекшеліктерін зерттеу; - 10-сыныпқа келген 9-сынып білім алушыларының пәндер бойынша және 10-сыныптың бүкіл оқу жылында білім сапасын мониторингілеу, анықталған олқылықтардың орнын толтыру; - бейімделу қиындықтарын анықтау және талдау, реттеу жолдарын әзірлеу;

Оқу-танымдық шеңберіндегі қиындықтар: оқушылардың білімін бағалау өлшемшарттарының бірден ауысуы, педагогтардың талаптары ұлғаяды, оқылатын материал күрделене түседі.

Жоғары сынып оқушыларында жасаған таңдауы үшін жауаптылық пайда болады, бұл кезеңдегі нақты жетістіктер – оқу мен мамандық таңдаудағы жетістіктер. Бұл ретте өзіне сенімділік, біліктілік сезімі, отбасының қолдауы және басқалар көмектеседі.

Оныншы сынып оқушыларының ата-аналары мынаны есте ұстағаны жөн: бұл кезеңде бала басқалармен белсенді байланыс орнатады, мектеп ортасында өз орнын іздейді, басқа балалармен ынтымақтастық жасауды және өзі де олардың көмегін қабылдауды меңгереді, оған көмек керек.

Қорыта келе, білімде сабақтастық маңызды. Сабақтастық мәселесін шешудің негізгі міндеттері: - білім алушының әр кезеңдерге , жағдайына сәтті бейімделуі болып табылады. Мектептегі сабақтастықтың 3 кезеңін дамыта отырып, одан әрі 4 кезеңіне қадам жасалады. «Орта білім мен жоғары білім» арасындағы сабақтастықты қалыптасады. Сабақтастық дегеніміз оқушыны алдын ала дайындау, яғни келешек мамандығының қандай болатынын ата-анасымен, ұстаздарымен және өзімен бірге айқындау. Бір сөзбен айтқанда, әр баланың таланты ескеріледі. Оқушының даму траекториясы жеке түрде қарастырылады. Сол арқылы білімнің дамуына , сапасының артуына әсер етеді. Сапалы білім беру – білімді ұрпақ тәрбиелеу болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «2023-2024 оқу жылында ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ОРТА БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДАҒЫ ОҚУ-ТӘРБИЕ ПРОЦЕСІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ТУРАЛЫ» ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ ХАТ
2. «Білім айнасы» 2017 жыл
3. Интернет материалдары .

ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ ОРЫС ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДІҢ ЖҮЙЕЛІК ТӘСІЛІ РЕТІНДЕ (ЖҰМЫС ТӘЖІРИБЕСІНЕН)

ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД К ОБУЧЕНИЮ И ВОСПИТАНИЮ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ (ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ)

HEALTH-SAVING EDUCATIONAL TECHNOLOGIES AS A SYSTEMATIC APPROACH TO TEACHING AND EDUCATING SCHOOLCHILDREN IN RUSSIAN LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS (FROM WORK EXPERIENCE)

Е.В. Дмитриев
Песчанская общеобразовательная школа №1, Павлодарская область, Теренколькский район, с. Песчаное, Казахстан.
dtvevgeniy@gmail.com

Аннотация: Проблемы сохранения здоровья учащихся стали особенно актуальными на современном этапе. Кризисные явления в обществе способствовали изменению мотивации образовательной деятельности у учащихся, замедлили их физическое и психическое развитие, вызвали отклонения в их социальном поведении.
Ключевые слова: здоровье, сберегать, технологии, охрана, микроклимат, гимнастика.

В создавшейся обстановке естественным стало активное использование педагогических технологий, нацеленных на охрану здоровья школьников. По словам профессора Н. К. Смирнова, «здоровьесберегающие образовательные технологии — это системный подход к обучению и воспитанию, построенный на стремлении педагога не нанести ущерб здоровью учащихся» [6, с.45].

Понятие «здоровьесберегающая технология» относится к качественной характеристике любой образовательной технологии, показывающей, как решается задача сохранения здоровья учителя и учеников. «Всё свое ношу с собой », — сказал греческий философ Биант, подчёркивая, что главное богатство человека — он сам, его здоровье. На протяжении веков люди вырабатывали правила оптимального поведения, следуя которым можно с наибольшей эффективностью поддерживать здоровье тела и духа. Ещё в прошлом веке немецкий философ Артур Шопенгауэр говорил: «Вообще 9/10 нашего счастья основано на здоровье. При нем всё становится источником наслаждения» [2, с.81].

Здоровье каждого человека является не только личным делом, но и важной общественной ценностью. В настоящее время в школьном образовании используются новые информационные технологии. Их применение в современном образовательном учреждении создаёт специфический микроклимат окружающей среды, характеризующийся такими физическими факторами, как шум, вибрация, электромагнитное поле, статическое электричество и др. Процесс восприятия материала требует от ученика более значительного, чем при других методах обучения, зрительного, эмоционального, умственного напряжения. Восприятие информации с экрана телевизора или монитора компьютера значительно увеличивает зрительную нагрузку. Под влиянием работы на компьютере страдают, прежде всего, глаза, зрение. Различение знаков со светящегося экрана чередуется с переводом взгляда на клавиатуру, вызывает напряжение мышц двигательного аппарата.

Статическая неподвижная рабочая поза, вызывающая усталость и боль в мышцах рук, шеи, плеч и спины, может привести к нарушениям опорно-двигательного аппарата, ухудшению состояния здоровья школьников, снижению работоспособности, внимания, головным болям, общему утомлению учащихся.

Русский язык и литература — серьёзные и сложные предметы. На этих уроках учащимся приходится много писать, а потому учитель-словесник должен уделять особое

внимание здоровьесберегающим технологиям. В учебный материал включаются тексты здоровьесберегающей направленности: при обсуждении это позволяет ненавязчиво привить учащимся стремление к здоровому образу жизни, а это очень важно. Во избежание усталости учащихся чередуются виды работ: самостоятельная работа, работа с учебником (устно и письменно), творческие задания — необходимый элемент на каждом уроке.

Используются различные тестовые задания с выбором ответа, с открытым ответом; задания на перегруппировку. Чтобы не было перегрузки учащихся, соблюдается объём всех видов диктантов, текстов для изложений. На каждом уроке проводятся физкультминутки (2—3 раза), делаются игровые паузы (в основном, в 5—6 классах), зрительная гимнастика (по методу доктора В. Ф. Базарного). С целью профилактики нарушений опорно-двигательной системы, снятия утомления мышц, профилактики сколиозов, пропедевтики правильной осанки в учебной деятельности используются специальные упражнения. В воспитательную работу включаются мероприятия, направленные на формирование навыков здорового образа жизни. Важную роль в сохранении здоровья при использовании информационно-коммуникативных технологий играет соблюдение гигиенических условий обучения школьников. Световой режим школьных помещений должен обеспечивать охрану зрения. В нашей школе освещение в кабинетах соответствует современным гигиеническим нормам. Мебель и другие предметы оборудования также являются одним из важных факторов среды, оказывающих влияние на работоспособность и состояние здоровья школьников.

Таким образом, правильный подбор мебели позволяет обеспечить ученику наиболее физиологическую прямую посадку. Проведённый опрос учащихся 7—9 классов показал, что значительную часть внеурочного времени они проводят за компьютером, телевизором и т. п. А это значит, что дети малоподвижны. Занятия спортом отодвигаются на второй план. Следовательно, повышается риск различных заболеваний. С целью повышения двигательной активности детей во внеурочное время в школе работают различные спортивные кружки и секции, а в зале ЛФК проходят лечебная гимнастика, занятия на тренажерах. Во время каникул (осенние, зимние, летние) проходят кампании по оздоровлению учащихся.

Конечно, применяя физминутки, упражнения для глаз только на одном уроке, бессистемно, проводя беседы нерегулярно, один раз в год, нельзя добиться результативности в решении проблемы здоровья. Поэтому гарантом успешной работы в данном направлении может явиться только наличие системности, которая проявляется в участии школьников в оздоровительных мероприятиях не только в ходе учебного процесса, но и в ходе мероприятий, применяемых во внеклассной и внеурочной работе. Только так можно добиться повышения уровня информационно-коммуникационной культуры школьника, привлечь его к занятиям спортом, а, следовательно, помочь ему сохранить свое здоровье.

ЛИТЕРАТУРА

1. Базарный В. Ф. Здоровье и развитие ребенка : практическое пособие. — М. : АРКТИ, 2005. — 175 с.
2. Формирование здорового образа жизни подростков : учебно-методическое пособие / под ред. Л. В. Баль, С. В. Барканова. — М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. — 190 с.
3. Ковалько В. И. Здоровьесберегающие технологии. — М. : ВАКО, 2004. — С. 295.
4. Ковалько В. И. Здоровьесберегающие технологии: школьники и компьютер. — М. : ВАКО, 2007. — 302 с.
5. Сидоренко А. А., Апухтина Л. М., Блинова Н. Г. и др. Оздоровительная работа в условиях школы-интерната : методическое пособие. — Кемерово : Изд-во облИУУ, 2001. — 99 с.

ПОДХОД LESSON STUDY КАК ОСОБАЯ ФОРМА ИССЛЕДОВАНИЯ УРОКА В ДЕЙСТВИИ (НА ПРИМЕРЕ КЕНЖЕКОЛЬСКОЙ СОШ)

ЖҰМЫС БАРЫСЫНДАҒЫ ЕРЕКШЕ ЗЕРТТЕУ ФОРМАСЫ ІСПЕТТІ LESSON STUDY ӘДІСІ (КЕНЖЕКӨЛ ЖОМ МЫСАЛЫНДА)

LESSON STUDY APPROACH AS AN INDIVIDUAL FORM OF LESSON RESEARCH IN ACTION (BASED ON THE PRINCIPLE OF THE KENZHEKOL SECONDARY SCHOOL

Н.А. Камашева
КГУ «Кенжекольская СОШ г. Павлодара», nagima10111979@mail.ru

Аннотация: Мақалада Кенжекөл жалпы орта білім беретін мектебінде сабақты зерттеуді енгізу бойынша жұмыс тәжірибесі ұсынылған. Lesson Study қолдану тәжірибесі, кезеңдердің реттілігі, олардың егжей-тегжейлі сипаттамасы. Сабақты зерттеу бойынша фокус-топтардың жұмыс нәтижелері ұсынылған.
Түйінді сөздер: сабақты зерттеу, тәжірибеге енгізу, тәжірибені сипаттау, фокус-топтар, Lesson Study, мастер-класс.
Аннотация: В статье представлен опыт работы по внедрению исследования урока в Кенжекольской средней общеобразовательной школе. Представлены практика применения Lesson Study, последовательность этапов, их подробное описание, результаты работы фокус-групп по исследованию урока.
Ключевые слова: исследование урока, внедрение в практику, описание опыта, фокус-группы, Lesson Study, мастер-класс.
Annotation: The article presents the experience of implementing lesson research in Kenzhekol secondary school. The practice of using Lesson Study, the sequence of stages, their detailed description, and the results of the work of focus groups on the study of the lesson are presented.
Key words: lesson research, implementation in practice, description of experience, focus groups, Lesson Study, master-class.

В современном мире возникает необходимость в творческих личностях, людях, умеющих нестандартно мыслить, принимать креативные решения. Система образования призвана помочь в подготовке таких личностей. Главной фигурой в образовательном процессе является учитель [1]. Во многом от его профессионализма зависит качество знаний учащихся. Система образования в наше время предполагает расширение сотрудничества между педагогами, в рамках которого учителя могут работать совместно, обмениваться инновационными и эффективными идеями, усиливая тем самым влияние используемых в практической деятельности подходов в преподавании и обучении.

Можно по-разному организовывать профессиональное взаимодействие между учителями, создавая творческие группы, разные сообщества по сотрудничеству или обмену опыта, тем самым повышая свою практику и работая над повышением качества знаний учащихся. Но есть некоторые важные моменты, которые должны сохраняться вне зависимости от способа:

- акцент на учащихся (на то, как они учатся, что меняется в их поведении в зависимости от действий учителя);
- постоянное совершенствование педагогами своей практики;
- постоянный поиск эффективных педагогических технологий;
- создание в школе атмосферы поддержки новых изменений [2, 3, 4].

В 2022-2023 учебном году в Кенжекольской средней общеобразовательной школе города Павлодара были организованы мероприятия по внедрению исследования урока в практику учителей. Для реализации программы были запланированы следующие мероприятия:

- анкетирование педагогов;

- на педагогическом совете было принято решение о внесении в методический план школы вопроса о внедрении в практику исследования урока;
- учителями Морозовой О.Н., Кульжановым К.К., Камашевой Н.А., Жумабековым М.И., имеющими успешный опыт по внедрению исследования урока, были проведены обучающие занятия для педагогического коллектива школы, на которых они поделились своим опытом работы, продемонстрировали успешные практики по Lesson study;
- были организованы фокус-группы для работы по внедрению в практику исследования урока.

Так как многие учителя не имели опыта исследования урока, педагогам была предложена анкета на выявление их отношения к новому в работе. В результате анкетирования были получены следующие результаты, которые представлены в таблице:

5. Часто ли вы посещаете уроки коллег?	Почти все учителя ответили, что не хватает на это времени
6. Знаете ли вы о подходе Lesson study?	Многие слышали, но еще не работали.
7. Обогатится ли ваш педагогический опыт от внедрения нового подхода?	Учителя ответили, что скорей всего да

Проанализировав результаты анкеты, мы сформулировали для себя цель: ознакомиться с методикой проведения данного подхода всеми членами группы и применить педагогический подход Lesson study на практике, и приняли соответствующее решение на педагогическом совете.

Для успешного внедрения в практику педагогов был организован обучающий коучинг-тренинг, на котором были изучены все этапы проведения и внедрения Lesson study. Тренинг проводился по структуре современного урока, что позволило коллегам одновременно повысить уровень педагогического мастерства. На начало занятия был проведен опрос, для выявления знаний по Lesson study. С помощью цветных полосок бумаги с разными цитатами коллеги были объединены в группы, в которых, изучив материал по этапам Lesson study, презентовали их перед другими группами. Образовавшиеся пять групп презентовали на постере свои этапы и объясняли другим группам его особенности. Каждая группа после выступления получила обратную связь от коллег по совместно разработанным дескрипторам, а также обратную связь от координатора. Для выявления освоения знаний по внедрению исследования урока в свою практику была проведена выходная анкета. На этом занятии коллегами хорошо были раскрыты все этапы работы по Lesson study. Из выступлений групп сложилась общая картина внедрения в практику исследования урока.

Остановимся на каждом этапе по внедрению в практику Lesson study.

Этап 1. Создание команды (фокус-группы) преподавателей-единомышленников. Группа могла состоять из 3-6 человек, которые объединены общей педагогической проблемой. Источником проблемы являлись как сам учитель (процесс планирования и преподавания, приемы, методы, оценивание, речь и др.), так и ученик (умения, навыки, говорение, чтение, слушание, знание, понимание, синтез, оценка, коммуникация, поведение и др.). В каждой команде был куратор, который постоянно контролировал ход процесса и отвечал за координационные вопросы. Lesson Study проводился на протяжении двух месяцев.

Этап 2. Планирование исследования урока. Сбор необходимой информации. На данном этапе составлялся план работы фокус-группы. Определялось все до мелочей с указанием темы мероприятий, уроков, целей, форм проведения, ресурсов, ожидаемого результата, даты и места проведения. Так же были указаны учителя и наблюдатели. План составлялся на конкретный период

Этап 3. Постановка вопроса исследования. Педагоги знали, что важно правильно поставить вопрос исследования, на основании которого и будет проводиться их основная работа. При постановке вопроса/проблемы необходимо изучить успеваемость учащихся за

прошлые годы по этому предмету и теме, исследовав то, как эта информация изучалась ранее.

Этап 4. Планирование урока. Составление карты наблюдения. Составление вопросов интервью. Исследующий учитель представлял на групповое рассмотрение свой конспект урока. При этом сам урок мог быть проведён через день, два, или позже. Определялись и дополнялись элементы занятия с последующим подробным их описанием. Составлялись карты наблюдения в свободной форме. Карта могла быть единой на все случаи, т.е. быть общей на все запланированные занятия, либо была составлена на каждый урок отдельно.

Этап 5. Проведение урока и наблюдения. Данный этап Lesson Study осуществлялся взаимосогласованно. Каждый представитель фокус-группы выполнял свою роль. Учитель проводил урок, группа наблюдателей изучала и отмечала в листе наблюдения происходящее. Параллельно велась фото- и видеосъемка. Наблюдатели не должны были сидеть. Они располагались по периметру класса, вдоль стен, таким образом, чтобы они могли увидеть/услышать максимально больше (эмоции, действия, ответы или вопросы ребенка и др.). Нельзя было вмешиваться в учебный процесс: только наблюдение и фиксирование происходящего. В ходе урока учитель не должен был менять тот фрагмент урока, который был запланирован вместе с фокус-группой - это одно из важных условий Lesson Study. План, запланированный на исследование, выполнялся на все 100%. Если учитель заболел, то его мог заменить другой учитель, который был в исследовании. Иначе исследование может затянуться. Карта наблюдения заполнялась от руки. Необходимо было максимально собрать данные по каждому исследуемому учащемуся. Фото-видеозапись желательна, так как с помощью нее можно восстановить упущенный момент/фрагмент занятия. Собиралась вся информация и материал урока (карточки, постеры и др.), с которыми работали или создавали учащиеся.

Этап 6. Интервью с учащимися. Интервьюирование учащихся проводилось сразу после урока. Самому учителю не рекомендуется это делать, так как после проведенного урока он скорее всего будет психологически «выжат». Интервью проводил либо один наблюдатель сразу у всех учащихся уровней «А», «В», «С», либо каждый опрашивал своего. Кроме трех конкретных учащихся, которым задавали вопросы, выбирался еще один или несколько, чтобы интервьюируемые не почувствовали себя «особенными». Запись интервью велась на диктофон, после чего делался транскрипт (текстовое переписывание с помощью специальных программ либо вручную. В ходе опроса учащиеся могли сами подвести к дальнейшему этапу исследования Lesson Study, подсказав, например, то, где и как ему лучше сидеть, какое задание применить и т.п.

Этап 7. Обсуждение после проведенного урока. Осуществлялось в день проведения урока. Это необходимо для того, чтобы не потерять тот эмоциональный фон, который был именно на этом занятии. Можно многое упустить из наблюдения, просто забыв это через день или два. Выручить сможет только видеозапись урока, но не факт. Обсуждение важно, так как это этап саморазвития - взгляд со стороны на ту работу, которая была проведена. В ходе таких встреч велись протоколы. В протоколе фиксируется все, о чем говорили в группе. Протокол вёл тот, кто был более разгружен или являлся куратором. На этой же встрече, учитель, у которого запланирован следующий урок исследования - готовил шаблон своего урока. В некоторых группах один учитель проводил все три урока подряд, а остальные наблюдали, в других - уроки проводили все учителя из группы. В обсуждении первым всегда выступал учитель, чей урок был проведен. Учитель рассказывал о том, как он увидел своих учащихся, как увидел воплощение плана-конспекта. Далее каждый участник группы проговаривал то, что он заметил за своим наблюдаемым учеником. По завершению исследования проводилась углубленная рефлексия с последующим письменным анализом.

Этап 8. Оглашение результата. На заключительном этапе исследования проводилось оглашение результатов работы. Для этого был проведён методический день, на котором каждая фокус-группа поделилась опытом работы по исследованию урока.

Резюмируем итоги внедрения практики исследования урока в нашей школе.

Педагоги школы определили цели по внедрению в практику исследования урока и классы, в которых будут реализовывать поставленную цель. Были сформированы 9 фокус-групп, которые работали по следующим выбранным целям: «Формирование навыков саморегуляции учащихся при работе с учебным материалом через формативное оценивание», «Дифференцированная поддержка как способ повышения вовлеченности в обучение», «Сабақ барысында оқушылардың өз ойларын ауызша жеткізуді дамыту», «Развитие навыка устного изложения своих мыслей, учащимися на уроках», «Оқушылардың психологиялық ахуалын қалыптастыру арқылы өздігінен жұмыс істеу дағдысын жетілдіру», «Повышение качества знаний учащихся через приёмы ФО», «Формативті бағалау - оқудағы оқушы жетістігін жүйелейтін бағалаудың негізгі бағыты», «Тіл үйренуге қызығушылықты арттыру құралы ретінде жаңа сөздерді меңгеру».

Команды были сформированы на добровольной основе для обновления профессиональных отношений между коллегами и включения их в процесс управления инновациями. Работа по освоению технологий велась среди учителей одной параллели, работающих в одном классе, переплетая учителей разных предметов, начальной, основной и старшей школы, опытных и молодых педагогов. Эта совместная рефлексивная практика дает возможность постоянно совершенствовать преподавание и обучение, повышение качества знаний. Акцентируя внимание на потребностях в обучении отдельных исследуемых учащихся, мы учитываем особенности всего класса, что, в свою очередь, даёт возможность аккумулировать необходимый поток учебной информации. Каждой группой был составлен план работы таким образом, чтобы каждый педагог провёл урок в выбранных ими классах, побыл наблюдателем на уроках коллег, взял интервью у учащихся. В конце учебного года, на методическом дне, группы поделились опытом внедрения Lesson Study в свою практику. Коллеги рассказали, какие возможности предоставляет исследование урока, как это использовать в повседневной практике преподавания, делились впечатлениями от проведения интервью с учениками, с какими трудностями они столкнулись, о путях преодоления этих трудностей, о выводах, которые были сделаны по результатам проведения серии уроков, сопровождая своё выступление презентациями, диаграммами, фотографиями, видеороликами.

В 2023-2024 учебном году каждый член фокус-группы может стать куратором и образовать новые группы для исследования урока. Количество групп в этом учебном году будет ещё больше, со временем каждый учитель школы будет работать над исследованием урока.

ЛИТЕРАТУРА

1. Lesson Study: теория и практика применения. Пит Дадли (Великобритания). - Астана, 2013. - 46 с. Режим доступа: https://figym.kz/uploads/LS_tpp.pdf

2.«Lesson study» как способ совершенствования практики обучения. Методическое пособие. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2014. – 48 с. Режим доступа: https://umckrg.gov.kz/files/loader/1451965444400.pdf

3. Загитова С.Н. Lesson Study как условие непрерывного профессионального образования // Педагогическая наука и практика. 2016. №2 (12). Режим доступа: https://cyberleninka.ru/article/n/lesson-study-kak-uslovie-nepreryvnogo-professionalnogo-obrazovaniya

4. Сулейменова С.К. Lesson study- исследование урока с целью повышения качества преподавания и обучения // Педагогическая наука и практика. 2014. №4 (6). Режим доступа: https://cyberleninka.ru/article/n/lesson-study-issledovanie-uroka-s-tselyu-povysheniya-kachestva-prepodavaniya-i-obucheniya

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ.
ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ.
EFFECTIVE APPROACHES AND INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES.

Тылешова Ардакты Аралбековна
«Ә.Марғұлан атындағы ЖОББ» КММ, Павлодар, Қазақстан
ardakti.tileshova@mail.ru

Аннотация: Мақалада оқытудағы тиімді тәсілдер мен инновациялық технологияларды ұтымды қолдану туралы айтылған. Ауылдық мектептердегі білім сапасын арттыру мәселелері талқыланған. Өз тәжірбиесімен бөлісе отырып, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын заманауи инновациялық технологияны ұсынған. В статье рассказывается об эффективных подходах к обучению и рациональном использовании инновационных технологий. Особое внимание уделено вопросам повышения качества образования в сельской школе. Автор делится опытом, предлагая современную инновационную технологию, позволяющую развивать у учащихся любознательность, творческие способности.
The article describes effective approaches to learning and the rational use of innovative technologies. The issues of improving the quality of education in rural schools were discussed. Having shared his experience, he proposed a modern innovative technology that promotes curiosity and creativity.
Түйінді сөздер: бағдарлама, технология, білім, мақсат, сауаттылық, кәсіби шеберлік, тұлға
Ключевые слова: программа, технология, образование, цель, грамотность, профессионализм, личность

«Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға» - деп Абай атамыз айтып өткендей, ұстаз әрқашан ізденіс арқасында, өз білімінің жоғарғы деңгейде болуына үнемі назар аударып отыруы керек. Қазіргі жиырма бірінші ғасыр білім заманы. Басқа елмен тереземіз тең , біліміміз теңесу үшін, білім жолына өте көп назар аударылып жатыр. Болашақта өсіп келе жатқан ұрпағымызды көшбасшылыққа, өз ойын ашық түрде айта білуге, еліміздің туын көкке желбіретіп, оның өсіп өнуіне өз ықпалын тигізетін ұрпақ тәрбиелеуіміз керек.

Қасым-Жомарт Тоқаев «Сындарлы қоғамдық диалог–Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты жолдауында, қала мен ауыл мектептері арасындағы орта білім сапасы алшақтап барады. Негізгі мәселе – ауылдық жерлердегі білікті педагог кадрлардың тапшылығы» деп атап көрсеткен болатын. Сондай-ақ қала мен ауыл мектептері арасындағы білім сапасының алшақтығының екінші үлкен себебі, заманауи сабақ өткізуге қажетті оқу кабинеттерінің толық жабдықталмауынан және интернет желісінің тұрақсыздығынан деп айтуғада болады. Сондықтан «ауыл ұстазының кәсіби шеберлігі төмен немесе ауыл баласы әлсіз» деген қоғамдағы жалған түсінікке қарсымын. Ауылдың ұстазы қалалық әріптесінен кем емес, тек қосымша ресуртермен қолдауға зәру десем орынды болар.

«Мұғалім-өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, ал оқуды, ізденуді тоқтатқан кезде оның мұғалімдігі де жойылады» деп, К.Д.Ушинский айтқанындай мұғалім әрдайым білімін жетілдіріп отыру-сапалы білім кепілі болмақ. Бүгінгі таңда ауылды жерде білім саласында, әлі де толық шешілмей жатқан мәселелерге қарамастан, алдымызға келген оқушыға талмай еңбек етіп, сол еңбектің жемісін де көріп жатырмыз десек артық емес. Оның жемісі түлектеріміздің көбі грант иегерлері болып жатуының дәлелі. Ғылым мен білімге қояр талап артып, білім беру жүйесі күрделенген заманда қоғамдағы мұғалімдердің алдына жүктелер міндет еселене түсуде. Мұғалімнің басты

мақсаты – алдындағы оқушыларға тек білімді ғана беру емес, кәсіби бағыт-бағдар беру яғни, алған білімін өмірлік қажеттіліктеріне сай пайдаға асыра білуге бейімдеу болып табылады.

Қазіргі уақытта республикамыздың білім беру жүйесі түбегейлі қайта құрылып, оқытудың белсенді әдістері енгізілуде, оның барысында оқушылар өз бетінше функционалдық сауаттылықтарын дамыта отырып, белсенді түрде білім алады, достарымен қарым-қатынас жасауда коммуникативті дағдыларын және проблемаларды шешуде функционалдылық сауаттылығын қолданады.

Оқытудың белсенді әдістері: сабақты бастау, мақсат қою, жағымды психологиялық жағдай туындату, оқу материалын ұсыну, өзіндік жұмыс түрлерін ұйымдастыру, бағалау және қорытындылауды әр түрлі тиімді тәсілдермен, яғни балаға жақын әдіспен ұйымдастыру.

Бұл әдістердің әрқайсысы сабақтың белгілі бір кезеңінің нақты мәселелерін тиімді шешуге мүмкіндік береді. Қандай әдіс-тәсіл қолдансақта , жалпыға білім беру стандартынан және бағдарламадан ауытқымауымыз қажет.

Жаңартылған бағдарлама — білім берудің жаңа мазмұны. Оқушының сөйлеу әрекетінің төрт түрін: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылымды жетілдіруге бағытталған. Бұл сөйлеу әрекетінің түрлері бойынша түйінді дағдылар оқу жоспарында «спиральді» тәсілмен берілген. Қарапайымнан күрделіге қарай, бірте-бірте білім, білік пен дағдылары кеңейтіліп қалыптасады. Жаңартылған білім беру бағдарламасы - озық технологиялардың барлық қыр-сырларын білуге жетелейді.

Кез-келген сабақта отырған оқушы, сол сабақтың мақсатын түсіну керек. «Бұл не үшін керек, өмірде пайдасы бар ма» деген сұрақтың мағынасын түсінген бала ғана сапалы білім алуға кіріседі. Оқудың мақсатын және не үшін оқып жатқандығын оқушыға ұғындыру - ұстаздың басты міндеті. Нәтижеге жету- сапалы білім берудегі қиындықтарды жеңе білу деген сөз. Демек, менің сыныбымда пәнге қызығушылығы төмен, енжар, білім алуда қалыс қалып отыратын оқушы болмауы тиіс деген түйінді қабылдауымыз қажет.

Белсенді оқыту мен оқудың белгілі бір әдісін пайдаланардың алдында мұғалімдер өздеріне әртүрлі сұрақтар қойып, өзінің үдерістегі рөлі мен іс-қимылын ұдайы ойластырып отыруы керек.Ол қолданылатын әдіс жас ерекшелігіне сай ма және тәрбиелік құндылық мәні бар ма деген сияқты ойлардан өткізу қажет.

Қазіргі таңда кейбір ұстаздар сабақты хитқа айналдырып алғандай, оны интернет желілерінен жиі көріп жүрміз. Бір 45 минутта әр-түрлі әдіс-тәсілдерді көрсетеміз деп, соңында оқушының бүгінгі сабақтан не білім алғанын түсінбей қалатындарында байқап жатырмыз.Сондықтан оқытудің тиімді тәсілдерін зерттеп алып, сабақтың басында, ортасында және соңында әдіс-тәсілдерді мақсатқа сәйкес енгізіп отырсақ жеткілікті деп ойлаймын. Мұғалім актер сияқты. Кез-келген ситуациядан ұтымды шығу үшін, алдымыздағы мақсатқа сәйкес сол сценарийді ойнап бере алуымыз керек. Мысалы, менің қолданған әдіс-тәсілімді басқа мұғалім, дәл сондай қылып өз сабағында тиімді қолдана алмауы мүмкін. Сол себептен әр бір мұғалім еңбектеніп, ізденіп күнделікті сабағына сапалы дайындалуы қажет. Сондықтан көбінесе сабақтың құрылымына, сабақты өткізудің әдіс-тәсілдеріне және күтілетін нәтижесіне көп көңіл бөлемін. Негізі мұғалім сабақта қандай әдіс-тәсіл қолдансада, өзінің кәсіби шеберлігіне байланысты деп ойлаймын.

Жабдықталған оқу кабинеті-білімге апарар жолдың бірі, мұғалімге көмекші құрал, оқушылардың қызығушылығын арттыру көзі.Біздегі оқу кабинеттері заманауи құрылғыларымен жабдықталмағандықтан, балалардың қызығушылығын арттырудың жолдарын іздеудемін. Менің оқытудағы өз білімін жетілдіру тақырыбым: «Математика сабақтарында жаңа әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, оқушылардың танымдық және шығармашылық белсенділіктерін арттыру». Осы мақсатта жаңашыл әдіс-тәсілдерді зерттей бастадым, өз идеямды қосып әдіс-тәсілдерді ойластырып сабағымда қолдандым. Өзімнің ютуб каналымды ашып «Ардақтының жаңашыл әдіс-тәсілдері» атты https://youtube.com/@_ardak_?si=8rHfq4PrSQL3inc1 , бұл жерде өз тәжірбиеммен бөлісуді

жөн көрдім. Бүгінгі таңда 2899 оқырманым бар. Өз қоржынымдағы жоғары бағаланған өзімнің әдіс-тәсілдерім : «Бағдаршам», «Қар кесегі», «Өрмекші шырмауы», «Математикалық алфавит», «Ұшақ», «Фигуралар», «Құпия хат», «Паравоз», «Кубизм, «Ашық хат», «Сымсыз телефон», «Сәтті сағат» әдістерін сабақтарымда жиі қолданамын. Нәтижесінде оқушыларымның сабаққа деген қызығушылықтарының арта түскенін байқадым.

Математика пәні күрделі пән болғандықтан, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын ояту үшін, жеңілден күрделіге көшу мақсатында, яғни деңгейлеп оқыту технологиясын және ойын элементтерін қолданамын. Себебі математика оқулықтарының өзіде «А,В,С» деңгейі бойынша есептері құрастырылған.

Деңгейлеп оқыту технологиясының авторы Н.П.Гузик оқушыларды және соған сәйкес бағдарламаны да үш деңгейде оқытуды ұсынады.

«А» деңгейіндегі тапсырмалар базалық стандарт түрде белгіленеді.Оларды орындай отырып оқушы пән бойынша қайталау деңгейінде нақты материалды меңгереді.Материалды алғаш рет меңгеру материалдың сан рет қайталануын , мағыналық топтарды бөлу, негізгі ойды табу дағдысын, есте сақтау тәсілдерін білуді талап етеді.

«В» деңгейіндегі тапсырмаларды орындамастан бұрын «А» деңгейіндегі тапсырмаларды орындау міндетті.Бұл деңгей мәліметтер көлемін кеңейтіп, негізгі материалды терең түсінуге көмектеседі.

«С» деңгейінің тапсырмаларының орындалуы оқушыларды алған білімді шығармашылықпен қолданатын деңгейге көтереді.Бұл деңгей оқу жұмысы мен ой-әрекетінің тәсілдерін және деректі оқу материалын еркін игеруді көздейді. Оқушыға өзін қосымша жұмыста көрсетуге мүмкіндік береді.

Деңгейлеп оқытудың нәтижесінде әр оқушы жеке тұлға ретінде, өз деңгейіне байланысты білімі сатылап жоғарылай бастағынын байқадым. Осы тұста дарынды оқушылар анықталып, шығармашылық жұмыс жасау мүмкіндігі туады.Ары қарай дарынды оқушымен жұмыс жасай отырып,ғылыми жоба немесе олимпиадаларға қатыстыруға болады. Ұтымды пайдаланылған педагогикалық технология сапалы білім негізі бола алатынына сенімдімін.

Өз сабағымды Блум таксономиясы жүйесіне сүйене отырып құрастырамын. Блум таксономиясына қызығушылығым артып, кеңінен зерттеуге тырыстым. Себебі, Блум таксономиясы бойынша құрастырылған тапсырмалар өнімді болатынына көзім жетті. Блум таксономиясы-жаңартылған оқу бағдарламасының негізі деген ойға келдім. Б.Блумның білім берудегі маңызды үлесі ойлау әрекеттерінің деңгейлерін ұсыну, яғни фактілерді қарапайым жаңғыртудан талдау және бағалау, яғни күрделі деңгейіне жеткізу болып табылады. Сабақта күтілетін нәтижелер оқушы әрекеттеріне негізделеді. Блум таксономиясының өнімді (жоғары) деңгейі «бағалау» барлық деңгейлерді қамтиды. Әдетте мұғалімдер оқушылар білімін тексеру үшін сұрақтар қояды немесе тапсырмалар береді.Сол тапсырмалардың үнемі білу, түсіну деңгейінен аспай қалуы, оқушылардың шынайы қызығушылық сезімдерін, оқушылардың сыни ойлауына ықпал ете алмайды. Сондықтан оқушыларға берілетін сұрақтар мен тапсырмаларды оқу мақсаттарының деңгейлеріне сүйене отырып, нақты тапсырмалар дайындаған жөн.

Блум таксаномиясының оқу мақсаттарының деңгейлері:

1. Білім. Бұл категория нақты фактілерден толық теорияға дейін еске сақтау мен оқыған материалды еске түсіру.

2. Түсіну. Түсінудің көрсеткіші - материалды бір формадан екінші формаға өзгертіп көрсету, материалды түсіндіру, қысқаша баяндау (интерпретациясы), құбылыс пен оқиғаның әрі қарай барысы туралы ой болуы мүмкін.

3. Қолдану. Бұл категория оқыған материалдың жаңа ситуация мен нақты жағдайда қолдану іскерлігін көрсетеді.

4. Талдау. Бұл категория материалдың құрылымы анық байқалатындай, оны құрамды бөліктерге бөлу іскерлігі.

5. Синтез. Бұл категория жаңалықтың нышаны сезілетін элементтерді қиыстырып-құрастыру арқылы бүтінді алу іскерлігі.
6. Бағалау. Бұл категория қандай да бір материалдың мәнін бағалау іскерлігі

Блум таксономиясы бойынша тапсырма дайындаған кезде келесі мәселелер ескерілуі тиіс:
-тапсырмалар нақтылы қамтамассыз етілуі үшін қысқа болуы;
-тапсырма мазмұнында дұрыс етістіктердің қолданылуы;
-күтілетін нәтижелердің бағалауға икемді болуы;

Блум таксономиясы бойынша математика пәнінен 5 сыныпқа «Ондық бөлшектерді қосу және азайту» тақырыбы бойынша тапсырмалардың бір үлгісін көрсетейін.1 кесте.

Ойлау деңгейлері	Тапсырма	Оқушы іс-әрекеті	Бағалау
Білу	Ондық бөлшектерді оқыңыз: 0,2; 2,23; 25,0002	Ақпаратты таниды, біледі, оқиды	1б
Түсіну	Ондық бөлшек және жай бөлшек түрінде жазыңыз: $\frac{2}{10}$; $5\frac{3}{5}$; $2{,}25$	Материалды бір формадан екінші формаға өзгертеді.	2-3б
Қолдану	Координаталық сәулеге салыңыз: 0,5; 1,2; 1,5; 2,6	Алған білімін қолданады.	4-6б
Талдау	Амалдарды орындаңыз: 2,3+5,2; 25,02-1,121	Білімді жай қабылдамайды талдайды,саралайды.	7-9б
Жинақтау (синтез)	Амалдарды орындаңыз: $2\frac{1}{2}-\frac{1}{5}+3{,}25$	Алған білімнен жаңа өнім жасап шығарады.	10-14б
Бағалау	Тіктөртбұрыштың периметрі 16,6 см, ал ұзындығы 4,5см болса Тіктөртбұрыштың ауданын есептеңіз.	Өз пікірін білдіреді, сынайды,туындаған мәселенің шешім табады.	15-20б

Блум таксономиясы жеке тұлғаның біліктілік қасиеттерін шыңдай түсуге жол салады. Атап айтсам, өз бетімен жұмыс жасауы, ой ұшқырлығы артады, жаңаға ұмтылушылық және шығармашылық қабілеттері оянады, өзіндік ой – пікірлерге тұра білу, өзіне сын көзбен қарау, қисын ойлау, жаңаны сезгіштік, күмәншілдік, дұрыс шешім қабылдай білу сияқты. Блум таксономиясының негізінде жеке тұлғаның креативтілігі, шығармашылық дербестілігін қалыптастырады. Демек, блум таксономиясы- оқытуы арқылы жеке тұлғаны қалыптастыру, жеке тұлғаның сапалық қасиетін дамытатын рухани құндылықтарды игерудің бірден – бір жолы. Блум таксономиясы бір ізбен реттелген мақсаттар жүйесі арқылы оқушылардың білім деңгейлерін, шығармашылық деңгейге жетуді ұсынады.

Оқушылардың қызығушылықтарын ояту барысында цифрлық ресурстарды қолдануға тырысамын. Мысалы онлайн тақталарды: https://www.classroomscreen.com/, https://padlet.com/dashboard бұл платформада жұмыс жасау менің жұмысымды жеңілдетеді. Сол сияқты дидактикалық ойындар мен жаттығуларды құрастырушы платформаларды да қолданамын: https://flippity.net/, https://learningapps.org/, https://wordwall.net/ тсс. Ұтымды пайдаланылған педагогикалық технологиялар, тиімді әдістер және сол сияқты цифрлық ресурстар сапалы білім негізі бола алады.

Сабақта жаңа технология элементтерін тиімді пайдалану оқушылардың танымдық әрекеттерін, белсенділігін дамытып, оларды шығармашылыққа жетелейді. Баланың

логикалық ойлау қабілеті дамып, сабақтың сапасы артады. Ізденушілігін арттырып өз ісіне сенімін нығайтады. Егер оқытудың тиімді әдістерін сабақта өз дәрежесінде ұйымдастыра білсек, сөзсіз оң нәтижесін беретіні анық. Оқытудың осындай жаңа инновациялық технологияларын сабаққа енгізу бүгінгі таңда әрбір ұстаздың басты мақсаты болуы керек. Себебі, елімізге заман талабына сай жеке тұлға шұғыл шешімдер қабылдай білетін, белсенді, шығармашыл азаматтар қажет. Сабақта тек білімділік мақсаттарды шешіп қоймай, балалардың жекелік қасиеттерін, қабілеттерін дамытудың жолдарын қарастыру қажет деп ойлаймын. Мұғалім нақты жүйемен жұмыс жасағанда, үнемі оқушы санасында болып жатқан өзгерістерді бақылап, оның дамуын жан-жақты зерттей отырып, өз сабақтарын соған сай өзгертіп отыруы тиіс. Сонда ғана жаңа жүйенің құны болады деп есептеймін. Қатып қалған технология немесе әдістер жоқ, мұғалім өз кәсіби шеберлігіне байланысты кез-келген сабақты жоғарғы нәтижеде өткізуге болады. Мейлі, ауылда заманауи жабдықталмаған кабинеттер болмасада мақсат, мүдде ортақ. Сол айқын мақсатқа жету үшін талмай еңбек пен ізденістің үстінде, қала мектептерімен ауыл мектептерінің білімі теңесетініне сенімдімін.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық НЗМ, ПШО,2016ж
2. ҚР Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, Астана, 2010.
3. Мұхитанова с. Деңгейлеп оқыту тәсілімен . Қазақстан мектебі. №12. 2004, 51-52 бет.
4. Оқытудың жаңа технологиялары .Халық тәлімі арнайы басылым. — №1. — 2002, 3-7 бет
5. «Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауын дамыту нысандары мен әдістері » С. Мирсеитова, 2011 жыл.
6. «Қазіргі кездегі оқытудың педагогикалық технологиялары», К Өстеміров, 2007жыл.
7. «Интерактивті оқыту әдісін қолданып, сабақты жоспарлау және басқару», Ж.А. Жартынова, В.Н. Ким, Н.О. Қойлық, А.Ш. Орақова, 2009 жыл.

ГЕЙМИФИКАЦИЯНЫ ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ
ЭФФЕКТИВНЫЕ СПОСОБЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГЕЙМИФИКАЦИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ
EFFECTIVE WAYS OF USING GAMIFICATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Бейсекеев Асылан Сансызбаевич
Павлодар облысы білім басқармасының, Баянауыл ауданы білім беру бөлімінің «Ш.Айманов атындағы жалпы орта білім беру мектеп - интернаты»
Павлодар облысы Баянауыл ауданы, Баянауыл ауылы
Aseke_bayanaul86 @mail.ru

Аннотация: Мақалада геймификацияның оқыту үдерісінде қолдану оқушылардың оқушылардың қызығушылықтары мен ынтасын арттыруы, бұл әдістің тиімділігі және болашақта күтілетін нәтижесі туралы, осы әдісті қолданудағы ұстаздардың кәсіби шеберлігі мен білім беруде қолдануы. В статье использованы примены геймификации в учебном процессе, которые повышают интерес и энтузиазм учащихся, примеры отражают эффективность этого метода и подтверждают ожидаемые результаты, приведены доказательства профессиональное мастерство учителей в использовании этого метода в образовании.

In the article examples of the use of gamification are provided in the educational process that increase the interest and enthusiasm of students, examples reflect the effectiveness of this method and confirm the expected results, and provides evidence of the professional skills of teachers in using this method in education.
Түйін сөздер: Геймификация, кәсіби шеберлік, инновациялық әдіс, іс – әрекет, оқыту үдерісі, нәтиже, платформалар

Қазіргі таңда біздің алдымызда екі кезең ұрпақтары отыр Z (1995-2009 ж.ж туғандар) және Альфа (ALFA) (2010 жылдан бастап туғандар). Альфа ұрпақтың ерекшеліктері, олар 2010 жылы, яғни Instagram іске қосылған және алғашқы iPad-тың тұсаукесері болған жылы дүниеге келе бастады... Кейбір әлеуметтанушылар бұл балалардың кітап пен сурет дәптерінен бұрын планшетке тезірек қол жеткізгенін, сонысымен жоспарланбаған жаһандық эксперименттің бір бөлігіне айналғанын айтады.

Сондықтан осы ұрпақпен жұмыс жасау мен оларды оқыту үшін біздер мұғалімдер бізден не қажет етілетінін білуіміз қажет. Білім әлемдік үдеріс. Бір елде алған білім өзге елде жарамсыз болмауы тиіс. Осы тұста білім стандартының әлемдік білім беру стандарттарымен мазмұндас болуы маңызды. Әлемдік тәжірибелерді зерттеу арқылы, қоғам сұранысы мен заман талабына сәйкес әр он жылдықта білім беру стандарты жаңартылып, толықтырулар мен түзетулер ендіріліп, немесе мемлекет алдындағы жаңа мақсат пен міндет, идеология негізінде білім саласына жаңа бағдар беретіндей стандарттар құрастырылып, қабылданып отырады.

Білім беру парадигмасының өзгеріске ұшырауына орай қазіргі таңда үздіксіз білім беру жолға қойылған. Сонымен қатар, балаға жалаң білім беріп қана қоймай, алған білімді күнделікті өмірде қолдана алу құзыреттіліктерін қалыптастыру, функционалдық сауаттылығын шыңдау маңызды рөлге ие

Күтілетін нәтижесі қандай болуы керектігін анықтасақ:

– Оқушы білім алуға ынталанған болуы тиіс (ынталандырушылық қызметі);

– Оқушы сапалы білім алуы тиіс (білімнің бәсекеге қабілеттілік ұстанымы);

– Оқушы өз білімін әлемнің кез келген жерінде қолдана алуы тиіс (білімнің жан-жақтылық ұстанымы);

– Теориялық білім мен дағдыға ие болуы тиіс (ғылымилық ұстанымы);

– Функционалдық сауаттылықты меңгеруі тиіс (нәтижеге бағдарлық ұстанымы); – Тұлғаның жан-жақты дамуы және оның базалық мәдениеті мен ұлттық құндылықтары қалыптасуы тиіс (тәрбиелік ұстанымы); [7]

Жас ұрпаққа білім беру барысында халқымыздың ежелден келе жатқан рухани қазынасын, ұлттық құндылықтарын заманауи қажеттіліктер мен заман талаптарына ұштастыра жеткізу, сонымен қатар бала бойында жаңа сапалар мен дағдыларды қалыптастыру, білімді өмірде қолдана алу икемділіктерін қалыптастыруда жаңа буын оқулықтары ерекше маңызды рөлге ие.

Әлемдік McKinsey компаниясының кеңесшісі, Ұлыбританиядағы білім сапасының сарапшысы М.Барбер «білім беру нәтижесін түбегейлі өзгертудің басты үш факторы бар, олар: педагогтік қызметке соған лайық адамдардың келуін қадағалау, оларды оқытушылық қызметін тиімді жүргізуге қажетті деңгейде даярлау және әрбір білім алушыға сапалы білім беруге қолайлы жағдай туғызу. [4]

Яғни педагогтердің оқыту үдерісінде инновациялық әдістерді тек игеруі ғана емес, оның жас ұрпақтың сапалы білім алуына тиімді қолдануы. Педагогикалық әдістер оқытушының негізгі қаруы. Жаңа инновациялық әдістерді меңгеріп, оқу үрдісіне енгізуі оқушылардың білім алуға қызығушылығын арттыруға септігін тигізеді. Сонымен қатар, оқушылардың білім алуын жеңілдету, олардың бойында сыни ойлау, шығармашылық қабілетін арттыру, топтық іс-әрекетке баулу сынды міндеттерді шешуде маңызды рөл атқарады. Осыған байланысты: «Егер балалар бірдемені түсінбейтін болса, онда оқытушы

оларды кінәлауға тиісті емес, оларға түсіндіре алмай отырған өзін кінәлауға тиіс» деп халқымыздың ұлы ағартушы, ұстазы Ы.Алтынсарин айтып кеткен болатын. [1]

Қазіргі таңда белең алған оқыту процесінде геймификацияны пайдалану. Геймификация идеясы өте ұзақ уақыт бұрын пайда болды, бірақ соңғы жылдары ғана танымал бола бастады. Оның тамырын ойын индустриясынан іздеуге болады, бірақ ойын методикасын оқыту үдерісіне алғаш рет Банчболдан Ричард Бреннер мен Ян Кенни енгізді. 2010 жылы олар танымал NBC веб-сайтында геймификация жүйесін іске қосты, онда пайдаланушылар әртүрлі онлайн әрекеттерге қатысқаны үшін ұпай жинап, сыйақы ала алады. [4]

Содан бері геймификация кәсіпкерлік, білім беруде, денсаулық сақтау, саясатта және тіпті экологияны қоса алғанда, қызметтің әртүрлі салаларына таралды.

Геймификацияның басты артықшылығы - ол қызықсыз және монотонды тапсырмаларды қызықты және танымды, әсерлі етуге мүмкіндік береді.

Геймификация сабақ барысында оңай тапсырмадан қиын күрделі тапсырмаларға дейін барлығын оңайырақ және қызықты ете алады. Тәсіл кез келген күрделі тапсырманы орындауда оқушының қиналмауы немесе қиын тапсырмадан жалығып кетпеуі үшін, ойын түрінде беріледі, және оны орындап нәтидесіне жеткенде оқушы өзінің қолынан барлығы келетінін сезінеді, қызығушылығы артады. Нәтижесінде оқушы осындай сабақтарға көбірек қатысуға талаптанып тұрады. Ол сондай-ақ берілген тапсырманың қиын деңгейін аяқтау қуанышымен мен қатар тапсырмаларды орындау қуанышын қосады. Оқушыларда қызығушылық, мотивация өседі. [1]

Неліктен геймификация пайдалы?

Егер сабаққа геймификация элементі қосылса, оқушылар пәнді жақсы көреді және сол пән бойынша тапсырмаларды қызығушылықпен орындайды. Геймификация тапсырмаларды аяғына дейін жеткізуге және оларды уақытында орындауға көмектеседі.

Бұл тәсілдің бірден-бір кемшілігі - ол барлық оқытуды толығымен алмастыра алмайды, бірақ кемшілігіне қарағанда мектептегі білімге тиімділігі қатысты. Ең бастысы сабақтарда түрлендіріп отыру керек, егер олай болмаған жағдайда тіпті белсенді оқушылар сабақ кезінде тұрақты ойындардан шаршайды.

Білімді геймификациялау балалардың да, ересектердің де оқуға деген қызығушылығын оятуға көмектеседі. Бұл барлық жастағы адамдарға жарамды әмбебап әдіс. Сонымен бірге ойын арқылы оқыту өз мақсатына жетеді: дұрыс әдіс-тәсіл арқылы білім алуға және оны тәжірибеде қолдануға үйренуге көмектеседі. Бұл тәсілдің тағы бір кемшілігі - ол барлық оқытуды толығымен алмастыра алмайды және бағдарламаның бір бөлігін ғана қамтуы керек, әсіресе мектептегі білімге қатысты. Тіпті ең белсенді балалар сабақ кезінде тұрақты ойындардан шаршайды. [8]

Білім берудегі геймификацияның негізгі идеясы, егер ол ойынның принциптері мен механизміне, мысалы, тапсырмалар мен марапаттау жүйесіне, ұпайлар мен жетістіктер сияқты прогресс белгілеріне негізделсе, оқу процесі тиімдірек болуы мүмкін. Мысалы, оқу жоспары әрқайсысы белгілі бір тақырыпқа немесе тестке сәйкес келетін әртүрлі деңгейлерді енгізеді. Барлық оқушылар барлық деңгейлерді аяқтауы керек. Барлығы бірдей аяқтаса да оқушылар әр деңгейде нәтиже беріп, әр түрлі марапаттарға ие болады және бір-бірімен бәсекелесу мүмкіндігіне ие болады. Оқушылар тапсырмаларды орындағаны үшін ұпай алады, оқушылар сабаққа белсенді қатысқаны, жақсы жұмыс жасағаны немесе сабаққа өз бетімен дайындалғаны үшін қосымша мадақтама алады.

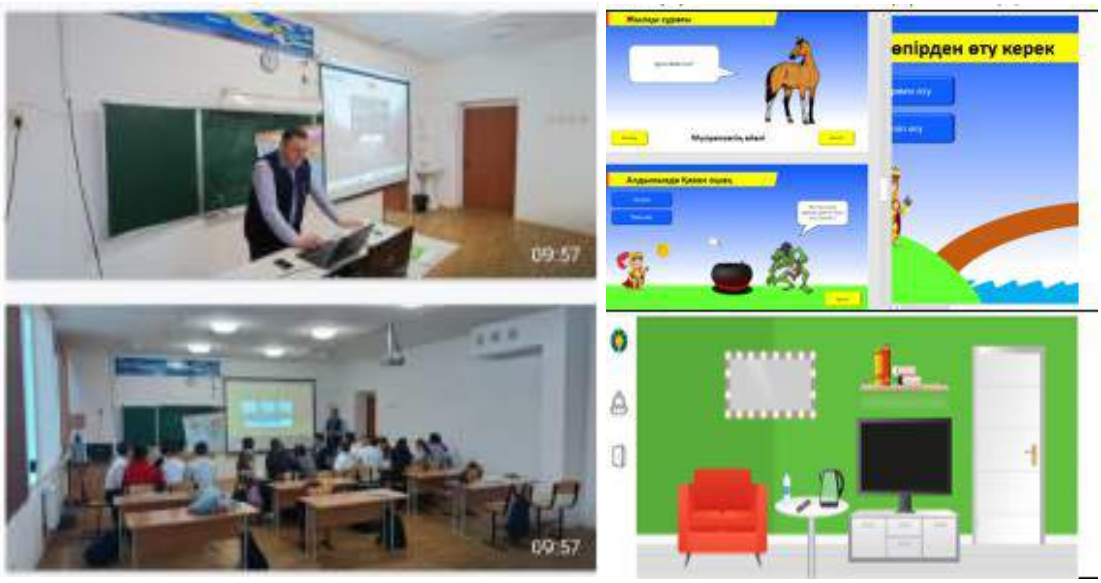

Ұстаздар сабақтың мақсатына жетуі мен тақырып бойынша түсіну деңгейін анықтап, кері байланыс жасап, олқылықтарын жөндеу жұмыстарын жүргізеді. Мысал ретінде тарих немесе география сабақтарында геймификацияны қолдану арқылы мұғалім оқу үдерісін оқушыларға қызықты ету үшін қолдана алады. Бұл процесте мұғалім деңгейлі тапсырмаларды жасай алады, оларды аяқтағаннан кейін оқушылар ұпай жинайды, және сол сабақ бойынша алған білімінің бағасын алады. Егер мұғалім тек оқушы жинай алатын ұпай санына ғана назар аударса, оқушылар оқу материалына жеткілікті уақыт пен көңіл бөлмейді. Білім берудегі геймификация оқушылардың оқу тапсырмаларына қызығушылығын оятады және оқушылар виртуалды ортада әртүрлі тапсырмаларды орындай алатын, өз білімдері мен дағдыларын қауіпсіз тексере алатын, қарым-қатынас пен шешім қабылдауды дамыта алатын бола алады. География немесе тарих сияқты сабақтарда тақырыптарға тереңірек ену, кітаптар мен құжаттарды аудару, жекелендірілген және интерактивті карталар мен артефактілерді көру үшін пайдалана алады. [7]

Білім берудегі геймификацияның ең сәтті үлгісі қандай?

Joyteka сізге стандартты емес әдіспен сабақты немесе сабақтан тыс жұмысты өткізуге көмектеседі. Осы Joyteka платформасында квест тапсырмасын жасау түрі бар. Осы түрін жиі сабаққа пайдаланамыз. КВЕСТ –ағылшын тілінен аударғанда (іздеу, табу деген мағынаны білдіреді). Ойын барасында бірнеше міндеттер шешіледі. Баланың ойлау, танымдық, шығармашылық қабілеттерін, бірлесе әрекет ету іс-қимылдарын, тілдерді үйренуге деген қызығушылығы,ұйымшылдыққа, тапсырмалардың шешімін оңай және жылдам шешуге,топта жұмыс жасауға, өзіндік пікір қалыптастыруға жетелеуге. Сонымен қатар, ойын барысында әртүрлі әдіс-тәсілдерді, тапсырмаларды қолдануға болады. КВЕСТ ойынының ұйымдастыруда алдына белгіленген бір нақты мақсат қойылады, яғни (кейіпкерді құтқару, қазына табу, картамен жұмыс т.б.) Көмекшінің көмегіне жүгінуге болады. Яғни бала қиын тапсырмаларды орындауда қиындықтарды жеңу жолдарын үйренеді.

Wordwall интерактивті және кез – келген сабаққа арналған тапсырмалар дайындауға болатын, көп функциялы құрал болып табылады. Онлайн тапсырмаларға арнайы түрлі шаблон үлгілері бар және кез – келген жағдайда ватсап т.б арқылы сілтеме арқылы оңай таратылады, орындауға қол жетімді. Бұл платформада қазақ

тілінде тапсырма нұсқасын дайындау мүмкіндігі көптеген мұғалімдерді қуантады. Браузерде оңай тауып, автоматты түрде гуглаккаунт арқылы кірсеңіз сақталып тұрады.

Геймификация жеке оқушының мүмкіндіктерін, ойлау түрін, логикалық қабілеттерін дамытады. Осыған сүйене отырып, кәсіби мұғалім баланың белгілі бір іс-әрекетке бейімділігін дәл анықтап, оның дағдыларын одан әрі дамытуды дұрыс бағытқа бағыттай алады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Білім беру үдерісінде SMART технологияларды қолдану бойынша әдістемелік ұсынымдар /Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы /АстанаҰБА-2015
2. Электрондық оқыту жүйесін қолдану бойынша білім алушыларға арналған практикалық ұсынымдар/Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы /АстанаҰБА-2018
3. Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектептерінде қолданылып жүрген заманауи педагогикалық әдістер және технологиялар мониторингі /Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы/АстанаҰБА-2016
4. Оқытудың педагогикалық технологиялары: тәжірибе, инновациялар, енгізу /Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы/АстанаҰБА-2016
5. Сандық білім беру ресурстарының оқу үдерісінде қолдану бойынша әдістемелік ұсынымдар/Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы/АстанаҰБА-2018
6. Қазақстан мен әлемнің тәрбие дәстүрлеріне салыстырмалы талдау // Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Хабаршы. «Педагогикалық ғылымдар» сериясы. – 2021. – №4(69). – Б. 130-136.
7. «Сапа», «білім беру сапасы», «білім беру сапасын басқару» ұғымдарының философиялық және педагогикалық алғышарттары // Қазақстанның ғылымы мен өмірі (Алматы, 2020. - №11(144) – Б. 165-171).
8. Орта білім сапасын арттырудың негізгі құрауыштары (салыстырмалы талдау) // Қазақстанның ғылымы мен өмірі (Алматы, 2020. - №6 – Б. 91-96).

"БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГТІҢ ЗЕРТТЕУ ТӘЖІРИБЕСІ"
«ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ОПЫТ СОВРЕМЕННОГО УЧИТЕЛЯ В ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ»
"RESEARCH EXPERIENCE OF A MODERN TEACHER IN IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION"

Шокина Баян Рахымжановна
Павлодар облысының білім беру басқармасы,
Баянауыл ауданы білім беру бөлімінің
«Мұхтар Әуезов атындағы жалпы орта білім беру мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі, Майқайың, Қазақстан
bayanshokina@mail.ru

Аннотация: Білім сапасын көтеру үшін оқушылардың сабақтағы іс-әрекеттерін зерттеу жұмысы бойынша жазылған жұмыс болып табылады. Жұмыстың өзектілігі қазіргі кездегі білім саласында сапалы оқыту үшін мұғалім өз сабағына зерттеу жүргізу қажет болып отыр. Білімді сапалы ету мақсатында нысан ретінде бір сынып алынған. Негізгі мақсаты тарих сабағында оқушылар мәтінді оқып қоймай талдауға, сыни ойлауға, өз пікірін еркін жеткізуге, кез-келген тапсырманы өздігімен орындауға, еске сақтауға үйрету. Мұғалім зерттелген сабақтан материалдар ұсынып, қорытынды жасаған.
Аннотация: Данное исследование проводилось среди учащихся на уроках истории в целяхулучшить качество знаний по предмету. Актуальность работы: учитель исседует ход урока и активность учащихся для качественного обучения в современном образовании, где объектом является один класс. Основная цель: научить учащихся на уроках истории анализировать ест, критический мыслить, высказывать свое мнение по пройденной теме, выполнять работу самостоятельно, запоминать изученный материал (тему). Учитель предоставил материалы из изученных уроков, исходя исселдований сделая вывод.
Annotation: This work is based on the study of students ' activities in the classroom and aimed to improve the quality of education.The relevance of the work is due to the fact that for high-quality teaching in the field of modern education, the teacher needs to conduct a study of his lesson. In order to make knowledge qualitative, one class is taken as an object. The main goal of History lessons is to teach students to analyze the text without reading it, to think critically, to express their opinion freely, to perform any task independently, to memorize information. The teacher presented materials from the studied lesson and made a conclusion.
Түйін сөздер: зерттеу, әдіс-тәсілдер, сауалнама, диалог, білім сапасы, ойлау дағдылары, бағалау.
Ключевые слова: исследование, методы, опрос, диалог, качество образования, мыслительные способности, оценка.
Key words: explore, methods, questionnaire, dialogue, quality of knowledge, thinking skills, evaluation

Қазіргі білім беруде әр мұғалім өз сабағын зерттей отырып, оқушылардың білім деңгейін көтеру өзекті болып саналады. Сыныптағы оқушылардың ойлауы және жаңа мәліметтерді қабылдау деңгейлері әртүрлі. Сол себепті сабақтағы іс-әрекеттерді зерттеу арқылы мұғалім оқушылардың білім материалдарын игерудегі қажеттіліктерін анықтай алады. Өз пәнін жан-жақты зерттеген мұғалім сабақты түрлендіріп, білім алушыға қызықты етіп, есте сақтауға қолайлы жолдарды табады. Ал оқушылардың пәнге қызығушылық танытуы білім сапасын көтереді. Сабақты зерттеу дұрыс әрі тиімді жүргізілсе онда сыныпта қалыс қалатын оқушы болмайды деп ойлаймын. Сабақтағы іс-әрекетті зерттеу бірнеше қадамдардан тұрады. 1-қадам білім сапасы төмен сыныпты алып,

оқушылардың сабаққа ынтасын қалай арттыру керек? деген сұрақ қоямыз. 2-қадам оқушыларға қызығушылық тудыратын сұрақтардан тұратын сауалнама алу қажет. Сол сауалнаманың нәтижесінде оқушылар үшін қандай әдістер, тапсырмалар, сұрақтар тиімді екенін анықтау. Бұл жерде Lesson Stady зерттеуі сияқты үш оқушы таңдамай, сынып оқушыларының түгелін қамту керек. Оқушылар жауап берген сұрақтар нәтиженде мұғалім нәтиже алатын тапсырмалар, сұрақтар, әдіс-тәсілдер алады. 3-қадам алғашқы сабақ пен зерттеудің әр сабағынан кейінгі жетістіктерді салыстыру және нәтиже бар немесе жоғын анықтау. 4-қадам әр сабақтағы жетістік пен кедергілерді байқап, оларды жариялау және әріптестермен бөлісу. Сабақты зерттеу үшін мұғалім өзіне сыншы дос ретінде әріптесін алуға болады. Әрине сондай жағдайда әр сабақта әріптесінің сабақ кестесіндегі сәйкестік болуы мүмкін. Сол себепті сабақты зерттеу алдымен пән мұғалімін қызықтыру қажет.

Сабақтағы іс-әрекетті зерттеудегі мақсатым: тарих сабағында оқушылар тек қана оқып қоймай, мәтінді талдауға, сыни ойлауға, өз пікірін еркін жеткізуге, кез-келген тапсырманы әр оқушы өздігімен орындауға, игерілген материалдарды еске сақтап бағалау кезінде қолдануға үйрету болды. Сабақтағы іс-әрекетті зерттеу үшін нысан ретінде 8-сыныпты алдым, сыныпта 20 оқушы. Сабақты зерттеудің алдында оқушылардан сауалнама алдым. Сауалнамада оқушылар қиын, оңай, орташа деген жауаптар берді. Сауалнама келесі сұрақтардан тұрды: оқулық мәтінін оқып түсіну, деңгей бойынша тапсырмаларды орындау, оқушылар алдында мәтіндегі ойды еркін айту, сұрақтарға жауап беру, мәтінді жұпта немесе топта оқып түсіну, сабақтың соңында рефлексия жасау, сабақта өзін немесе өзара бағалау жүргізу, сабақта ойын түріндегі тапсырмаларды орындау, логикалық тапсырмаларды орындау. Осы сауалдарға оқушылар жауаптар берді және сауалнама нәтижесі шығарылды.

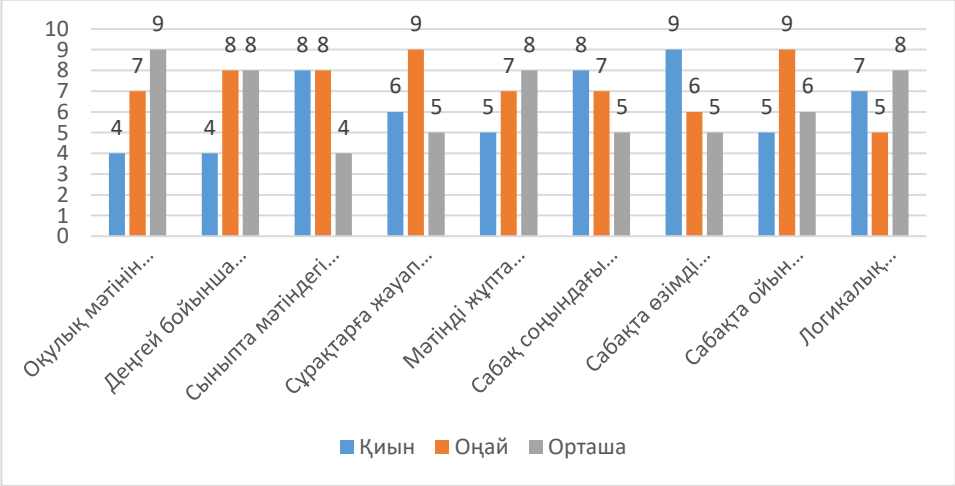

Сауалнама нәтижесі бойынша зерттеу сабақтың тақырыбы «Оқушыларды диалогтік оқыту арқылы білім беруді жақсарту» алынды. Тарих пәнінде 8-сынып оқушылары білу, түсіну, қолдану, талдау, зерттеу дағдыларын меңгеру қажет. Ал оқушыларға пәнді жан-жақты үйрету үшін қалай оқыту керек? деген сұрақ негізінде ең тиімді әдіс диалогтік оқыту әдісі деп шештім. Диалогтік оқыту мұғалім мен оқушы арасында тығыз қарым-қатынас қалыптастырады. Бірлесе отырып ақпаратты іздеп тауып, талдап, оқушылар арасында талқыға салады. Оқушы еркін сөйлеп, өз ойын жеткізеді және сөздік қоры артады. Диалогтік оқыту әдісінің сабақта әңгіме дебат және зерттеушілік әңгіме түрлерін алдым. Бұл әңгіме түрлерін, сабақтың барлық кезеңдерінде қолданамын. Оқушылар тапсырма орындау барысында бір-бірлерімен сұхбаттар, пікірталастар, зерттеу жүргізе отырып әңгімелейді. Дәстүрлі сабақта оқушылар көбі қалыс қалып, тек тыңдаушы ғана болса, зерттеу сабағында диалог әдісі арқылы сынып оқушыларының барлығы қатысады. Сабақтағы іс-әрекетті зерттеудің тиімділігі де осында. Тиімді ұйымдастырылған сабақтағы іс-әрекеттер оқушыларды қызықтырады. Сабақ үдерісінде оқушылардың барлығы белсенді жұмыс жасауын қамтамасыз ету үшін тек бір әдіс қана емес бірнеше

әдістерді қолданып, салыстырмалы түрде бақылауға болады. Мысалы сабақтағы іс-әрекетті зерттеу барысында рөлдік ойындар, қадамды сұхбат, кезбе тілші, автор орындығы т.б. әдістер арқылы сынып оқушыларын әрекетке тартып, жұппен, топпен, дара жұмыстар жасауға үйретіп, бір-бірімен еркін диалог орнатуға септігін тиігіземін. Оқушылар бірлесе отырып, әртүрлі тапсырмаларды орындау тиімділігін көрсетті. Оқушылар бір-бірін жетелей отырып, сыныптастарының да тақырыптарды түсінуіне көмегін тигізеді. Сұрақтарға жауап беруге қиналатын оқушыларға тиімді сұрақтар қою арқылы ойлау, сөйлеу дағдыларын дамыту керек. Күнделікті сабақта қолданатын «ашық» және «жабық» сұрақтармен қоса альтернативті сұрақтар қойылады. Мысалы «Ә.Бөкейханов, А.Байтұрсынов, М.Дулатовтар либерал-демократтар ма, әлде революционерлер ме?» деген сұрақтар оқушыны ойландырады. Сонымен қоса шығармашылық сұрақтар қойылады. Мысалы: «Егер сен 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің басқарушысы болсаң, қандай әрекеттер жасар едің?» сұрақ арқылы оқушы сыни ойлау арқылы болжамдар жасай алады. Риторикалық сұрақтар, нақтылаушы сұрақтар, жетелеуші сұрақтар арқылы оқушылардың сабақта ойлау және есте сақтау қабылеттерін дамыту. Деңгей бойынша тапсырмаларды орындауға қиналатын оқушылар үшін жоғары деңгейлі тапсырмалардың жеңілдетілген түрлерін ұсынып, оны оқушы өзі орындай алатынына көзін жеткізу. Бұл оқушының өзіне деген сенімін арттырады. Осындай тапсырмалар жинағы жасадым. Әр сабақта оқушыларға тапсырмалар жинағынан тапсырмалар беріледі. Оқулықтағы мәтінді оқып өздігенен түсіне алмайтын оқушыларға түсінікті болатын бейне сабақтарды ұсынамын немесе қосымша тарихи құжаттарды оқып талдау тиімді екенін көрсетемін. Мәтін түсінікті болуы үшін оқушыларға христоматиядағы қосымша деректерді талдау арқылы немесе тарихи фильм арқылы түсінуге болатынын байқатты. Тарихи деректерді пайдалану оқушыларға жаңа сабақты зерделеу барысында тарихи оқиғаларға баға беру, ой қалыптастыруға көмек береді. Оқушылардың танымдық белсенділігін дамуына мүмкіндік береді. Сабақ соңында оқушылар рефлексия жасауға сегіз оқушы қиналады. Рефлексия теориялық білімдегі проблемаларды талқылауда және практикада жүзеге асыруда қолдану өте тиімді. Оқушылар өз әрекеттерін үнемі рефлексия жасап отыруы, белгілі бір нәтижеге жеткізетінін түсіну керек. Кейде оқушылар дұрыс рефлексия жасамауының салдары алған білімін қолдана алмауына алып келеді. Сондықтан рефлексия жасаудан қиналатын оқушыларға жазбаша немесе қысқа мәтінді талдау ретінде беруге болады. Мысалы «Сатпаев – жан-жақты ғалым» тақырыбын өткен кезде, сабақта оқушыларға рефлексия жасау үшін «Қазіргі уақытта Қ.И.Сатбаев есімін өз деңгейінде ардақтап жүрміз бе?» деген сұрақ бойынша шағын авторға хат жазуды ұсындым. Оқушылар авторға хат жазу барысында осындай нақты сұраққа жауап беру арқылы өзінің алған білімдерін көрсетті. Осындай рефлексия түрін тиімді деп алдым. Сабақта іс-әрекетті зерттеу кезінде байқағаным, оқушылар рефлексия жасауға алдыңғы сабақтардан қарағанда өз қиыншылықтарын жасырмай көрсете алды. Зерттеу барысында оқушыларды бағалауда өзін-өзі бағалау және өзін бағалауда қиындықтар туындайтынын оқушылар сауалнамада көрсеткен болатын. Әр сабақта оқушыларды объективті бағалау үшін, қалыптастырушы бағалау кестесін жасалды. Оқушылар тапсырма сайын өзара бағалау жүргізеді. Сабақ соңында оқушылардың бағалауын мұғалім бағалауымен салыстырылады. Бағалаудың осындай түрі ашықтықты көрсетеді. Сабақта ойын түрінде тапсырмалар беріледі. Ол ақпараттық технологияларды қолдана отырып, kahoot, learningapps, google.forms, т.б. тапсырмалар орындау оқушылар үшін тиімділігін көрсетті. Оқушылар осындай тапсырмаларды қызығушылықпен орындады. Логикалық тапсырмалар бойынша оқушылар қиын екенін сауалнамада көрсетті. Логикалық тапсырмаларға менталды картаны, балық қаңқасын қолданамын. Тарихи оқиғалардың себеп, салдары және қорытындыларын жазып, бір-бірлеріне сұрақтар қояды.

Қорыта келгенде сабақтағы іс-әрекетті зерттеу өз нәтижесін беруде. Жыл сайын сыныптың білім сапасы көтеріліп, пәнге деген қызығушылықтары артты. 2023-2024 оқу

жылында да зерттеуімді жалғастырып келемін. Оқушыларымен сабақта әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолданып, білім сапасын арттыруға үлесімді қосудамын.

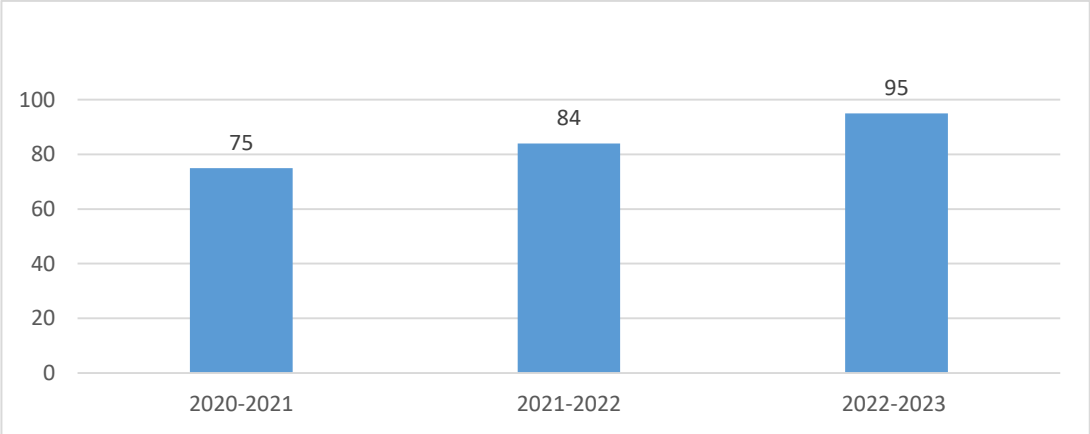

Мектепішілік, аудандық семинарда осы сыныппен әртүрлі форматта сабақтар өткізіп келемін. 2023-2024 оқу жылында пән бойынша ауыл олимпиадасының облыстық кезеңінде оқушым II орынға ие болды. Әр мұғалім өз сабағын жақсы көріп, дұрыс зерттеу жүргізсе, нәтижесі көрінеді. Мұғалім-білгенін үйретуші ғана емес, оқушы бойынан ізденімпаздықты, шығармашылықты, дарындылықты анықтай алатын ерекше тұлға.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мұғалім қызметіндегі педагогикалық рефлексия. Астана 2015ж.
2. Тиімді сұрақтар арқылы оқушылардың ойлау дағдыларын дамыту. Астана 2016 ж.
3. Тарих сабағында деректермен жұмыс істеудің кейбір әдіс-тәсілдері. Астана 2014 ж.

«ЕРЕКШЕ БІЛІМДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН ОҚУШЫЛАРДЫ ОҚЫТУДА НЕЙРОЖАТТЫҒУЛАРДЫ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ»
«ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НЕЙРОУПРАЖНЕНИЙ В ОБУЧЕНИИ ДЕТЕЙ С ООП»
«USING NEUROEXERCISES IN THE EDUCATION OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS».

Молдасарина Гульжихан Канатовна
Баянауыл ауданы білім беру бөлімінің
«Ш.Айманов атындағы жалпы орта білім беру
мектеп - интернаты» КММ
gulzhikhan.isinamoldasarina.73@mail.ru

Аннотация: Сабақтарды зерттеу барысында педагогтар қолданатын түрлі ойын әдістерінің тиімділігі анықталады. Бұл мақалада психологиялық дамуы тежелген оқушыларды оқыту процесіне нейрожаттығуларды енгізе отырып, 3 түзете - дамыту сыныбында сабақтарды зерттеу барысында қандай нәтижеге жетуге болатыны көрсетілген. Нейрогимнастика - бұл әмбебапты жаттығулар жүйесі, ол кез келген жастағы балаларға да, ересек адамдарға да тиімді. Бірақ, оқуда қиындықтары бар балаларға кинезиологиялық жаттығуларды қолдану аса өзекті болып тұр. Сабақты зерттеу нәтижесінде нейрожаттығулар баланың ақыл-ойын дамытады, оқуға, жазуға және сөйлеуге үйретеді.

Аннотация: В процессе исследования уроков можно определить результативность игровых методов, которые используют педагоги в своей работе. В данной статье описывается использование нейрогимнастики для обучения детей с задержкой

психического развития. Положительные результаты были выявлены в ходе исследования уроков в 3-ем коррекционном классе. Нейрогимнастика - это универсальная система упражнений для детей любого возраста. Но для детей с трудностями в обучении использование кинезиологических упражнений особо актуально. Нейроупражнения развивают мышление, восприятие, помогают учить детей писать, читать и говорить.
Annotation: During the course of the research, it is possible to determine the effectiveness of teaching methods employed by educators. This article describes the use of neurogymnastics in instructing children with developmental delays, showing positive outcomes observed in the lessons conducted in the 3rd correctional class. Neurogymnastics is a versatile system of exercises suitable for children of all ages, with particular relevance for those facing learning difficulties. These neuroexercises contribute to cognitive development, perception, and assist in teaching children writing, reading, and speaking.
Түйін сөздер: ерекше білімді қажет ететін балалар, нейрожатығулар, психикалық дамуы тежелген, нәтижесінде, қорытынды.

Ерекше білімді қажет ететін балаларды оқыту - қазіргі кездегі ауыл мектептерінде өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Себебі ауыл мектептерінде ондай балаларды оқыту үшін қолайлы жағдайлар толық жасалмаған және оларды оқытуда тиімді тәсілдер әлі де зерттелуде.

Ш.Айманов атындағы ЖОББМ-интернатында 2012-2013 жылдан бастап түзете-дамыту, кейіннен инклюзивті сыныптар ашылып, ерекше білім қажет ететін оқушылармен арнайы мамандардың жұмыс жасауына жағдай жасалған. Ағымды тәжірибеге сүйене отырып, қазіргі кезде дамуында комплекстік ауытқушылығы бар, оқуда қиындықтары бар, бейімделу қиындықтары бар, психикалық дамуы тежелген, гипербелсенді және зейінсіз балалар саны көбейюде деп айтуға болады. Сонымен қатар сөйлеу қызметінде кемшіліктері бар балалар саны аз емес.

Біздің мектепте түзете –дамыту сыныптарында көбінесе психикалық дамуы тежелген балалар оқиды.

Психикалық дамуы тежелген балалар (бұдан әрі ПДТ)–оқыту бағдарламасын меңгеруде қиындықтарға кездесетін үлгермеуші оқушылар. ПДТ оқушылар қалыпты дамушы құрбыларынан шаршағыштығымен, жұмысқа қабілетінің төмендігімен ерекшеленеді. ПДТ оқушылардың қоршаған орта туралы түсініктері фрагментарлық, зейіндері тұрақсыз, тұтас қабылдау мүмкіндігі бұзылған, қимыл-қозғалыс координацияларының т.б. жалпы психикалық үрдістерінің дамуында бұзылыстар байқалуда. Сондықтан ПДТ оқушылардың танымдық қызмет саласының дамуындағы ауытқулар оқу процесінде нақтылы қиындар туғызады. Бұл біріккен психологиялық-педагогикалық қызметінің басты мақсаты–ерекше білімді қажет ететін оқушыға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету.

Олардың бойындағы ауытқушылықтарды жеңу үшін, патологиялық жағдайлардың алдын алу үшін, психикалық денсаулығын нығайту үшін жүйелі психокоррекциялық жұмыс жасау керек. Сондай жұмыстың негізгі бөлшегі ретінде нейрожаттығуларды басқаша айтқанда кинезиологиялық түзету жаттығулары болып табылады.

Нейрожаттығуларды қолдану ақыл-ой процесттердің дамуын жақсартады, еңбекке қабілеттілігін жоғарлатады, ойлау әрекеттері жақсарады, бас мииының жартышарларының жұмыстары бір мезгілде бірдей әрекетке түсуге жаттығады, шаршауы төмендейді, сөйлеу қызметі қалыптастырылады, иммундық жүйе жұмысы жоғарлайды, есте сақтау, зейін қою, ойлау қабілеттері жақсарады.

Психология мен нейрофизиология саласында жүргізілген ғылыми зерттеулер бойынша , белгілі физикалық жаттығулар адамның интеллектісінің дамуына әсер ететіні анықталды. Американдық психологтар Пол және Гейл Деннисон оқыту кинезиологияның

теориялық негізінде нейрогимнастика –«Ми гимнастикасы»атты бағдарламасын құрастырды. Бұл физикалық жаттығулардың көмегімен ми жұмысының табиғи механизмдерін белсендіру, қимыл мен ойдың бірігу әдісі болып саналады. Арнайы таңдалған жаттығулардың көмегімен адам ағзасы оң және сол жақ жартышарлардың жұмысын реттейді және дене мен ақыл-ойдың өз-ара қарым-қатынасын дамытады. Нейрожаттығулардың әр бір жаттығуы мидың белгілі бір бөлшегін қоздыртып, ой мен қимылдың бірігу механизімін қыстырады. Соның нәтижесінде жаңа оқу материалы бірегейлі және табиғи түрде, яғни ой және денесімен қабылданады. Сондықтан есте жақсы сақталады. Сонымен қатар, ми жаттығулары қозғалыстар координациясы және психофизикалық қызметтерінің дамуына әсер етеді.

Нейрогимнастика - бұл әмбебапты жаттығулар жүйесі, ол кез келген жастағы балаларға да, ересек адамдарға да тиімді. Бірақ, оқуда қиындықтары бар балаларға кинезиологиялық жаттығуларды қолдану аса өзекті болып тұр.

Нейрожаттығулар сабақтары 6-12 жастан бастап беріледі және әрі қарай жалғастыруға болады. Мектепке дейінгі жастағы балалармен де өткізуге болады. Нейрожаттығулар баланың ақыл-ойын дамытады, оқуға, жазуға үйретеді.

Мидың сол жақ жартышарын қалай дамытуға болады?

Мидың сол жағы логиканың дамуына жауапты. Тілге қабілеттілігі, логикалық есептерді шешуі, математикалық есептер, тұтас және бөлшек седармен санау, уақытты есептеу – бұның барлығы мидың сол жартысының жұмысы.

Сол себептен балалардың оқу үлгерімін жоғарлату және жалпы дамуын жақсарту үшін, мидың сол жағын дамыту керек.

Ол үшін не істеу керек? Келесі ұсыныстарды жүйелі және үнемі орындауға болады.

- Логиканы дамытуға жұмыс істеу керек – математикалық алгоритмдерді оқу, логикалық ойды жаттықтыру;
- Күрделі геометриялық есептерді шығаруға арналған тапсырмалар орындау. Математика тәрізді ғылымды оқу, мидың сол жақ жартышарының жақсы дамуынсыз мүмкін емес.
- Сөзжұмбақтар, кроссвордтар, жұмбақтарды шешуге жаттығу. Сөздерді құрастыру және әрекеттерді талдау барысында, сол жақ жартышар он жақтан гөрі жақсы жұмыс істейді.
- Сол жақ қолымен жазатын адамға басқа нәрселерді он жақ қолымен көбірек істеу керек: жазу, сурет салу, қасықты ұстау, тіс тазалау, тігу т.с.с. дененің он жағын қимылдату керек.
- Мидың жұмысын жақсартатын витаминдер ішу керек.

Мидың оң жақ жартышарын қалай дамыту керек?

Жоғарыда, біз сол жақ мидың жартысы не үшін жауапты екенін қарастырдық. Енді шығармашылық ойлау және интуитивтік қабілеттерді дамыту үшін әрекеттену керек.

Мидың оң жағы, сезім мүшелерінен түсетін ақпаратты өңдеумен айналысады. Ол басымызда бұрыннан бар ақпаратқа синтез жасайды, сол себептен адам жұмбақтарды шеше алады және құрылған шаблон бойынша емес, өзі ойлап тапқан жоспар бойынша әрекеттене алады. Оң жақ миды дамыта отыра, біз өзімізде әлемге деген тұтас көзқарасымызды және шынайылықты қабылдауды (сыртқы дүниенің нақтылығын) тәрбиелейміз.

Мидың оң жақ жартышарын қалай дамыту үшін келесі ұсыныстар берілген:

- Музыка тыңдау – ол рок немесе попса емес, классикалық музыка болу керек.
- Армандау, қиялдау, жалғыздықта медитация жасау.
- Сурет салу, олең жазу, музыка шығару, мүсіндеу, ән айту, билеу. Кез келген шығармашылық жұмыс мидың оң жақ жартысын дамытуға әсер етеді.

Мысалы, кез келген нейрожаттығуларды музыкамен орындауға болады.

Ерекше айтып кететін болсақ, қазіргі кезде балалар «Tik-Tok», «You Tube» әлеуметтік жүйедегі түрлі би қимылдарын қайталап істегенді ұнатады. Ол қимылдарды зерттей келе, билерде қолданатын қимылдарды нейрожаттығуларға жатқызуға болады. Ендеше неліктен ол билерді оқушылармен бірге билемеске?

Нейрожаттығуларды күнде жасау керек. Ол жаттығуларды психолог қана емес, түзете – дамыту сыныптарында сабақ беретін кез келген пән мұғалімдері өткізе алады - сабақтың басында, немесе сергіту сәті ретінде сабақтың ортасында.

Нейрожаттығуларды жасау барысында келесі ережелерді ұстану керек:

- Босатпай, өз еркімен күнде жаттығу керек. Аз жаттығулар жасауға болады, бірақ дұрыс, сапалы жасау керек.
- Жаттығу ұзақтығы – 5-7 минуттан аспау керек. Стандарттық шеңбермен шектелуге болмайды. Балаға қызықты болады егер бүгін жаттығулар сабақта орындалса, ал келесі күні олар далада жаттығатын болса. Жаттығулардың қолайлығы кез келген орында және уақытта орындауға болатындығы.
- Баланың жеке ерекшеліктеріне байланысты жаттығуларды біртіндеп күрделендіруге болады, мысалы, жаттығудың жасалуын жылдамдату немесе түрлендіру.
- Әр жаттығуды нақты және дұрыс орындау өте маңызды болып саналады.
- Балалар қызығушылықтарын жоғалтпау үшін, жаттығуларды қиыстыруға және орындарымен ауыстыруға болады. Барлығын және бірден жасату мүмкін емес, сондықтан бір сабақта 4-5 сапалы орындалған жаттығулар жеткілікті. Балалардың жас ерекшеліктеріне байланысты келесі кестені жасадым.

Түзете-дамыту сыныптар	1-жартыжылдық		2- жартыжылдық	
	Уақыт \мин	Жаттығу саны	Уақыт \мин	Жаттығу саны
1 сынып	5 мин	1-2	7-10 мин	2-3
2 сынып	10 мин	2-3	12- 15 мин	3-4
3 сынып	15 мин	3-4	17-20 мин	4-5
4 сынып	20 мин	4-5	22-25 мин	5-6

Нейродинамикалық гимнастикасына 4 топ жаттығулары жатады. Әр топты жеке қарастырайық.

Мағынасы	Нәтижесі	Жаттығулар үлгісі
Дененің орта сызығымен қиылысатын жаттығулар		
Екі қол, екі аяқ, екі көздің бір уақытта жұмыс жасауына, яғни мидың екі жартышары бірігіп әрекеттенуіне бағытталған.	Қимыл –қозғалыс үйлесімділігі, графикалық моторлық дағдыларының дамуы. Қосымша энергия алады. Үздіксіз, тұрақты жаттықанда баланың бойында кеңістікте бейімделу дағдысы қалыптасады.	«Жұдырық – қабырға – алақан», «Түлкі мен қоян», «Айқасқан марш жүрісі», «Капитан», «Жалқау сегіздіктер», «Ұлы дирижер» , «Шатақ» ойыны
Күш-қуат беретін жаттығулар	Жүйке жүйе процестерінің белгілі бір жылдамдықпен жүруін қамтамасыз етуге бағытталған. Эмоция мен өз-өзін реттелуін жақсартады. Жүйелі жасалатын жаттығулар ойлау қабілетін жақсартуға көмектеседі, саналы оқу жылдамдығын арттыруға әсер етеді, зейінді дамытады.	Дене ырғағын жақсартатын, өз-өзін бақылауды және ықтиярлықты дамытатын тыныс алу жаттығулары: «Шыраққа үрлеу» «Баспен шайқау» «Мұрынмен дем алу» «Сүңгігіш» «Шарды үрле»
Созушы	Бұлшықеттің ширығуынан құтылуға және	«Аққала», «Ағаш»,

жаттығулар	сіңірлердің босаңсыуна көмектеседі. Күйзелістен шығарады. Зейін қоюды, шоғырлануы жақсаруына әсер етеді, жазба жұмыстарына пайдалы.	«Марғау», «Соқыр қадамдар», «Піл», «Лимонды домалату», «Қолдарды белсен-діру» т.с.с.
Эмоционалдық ахуалды жағымды ететін, позитивті қатынасты арттыруға арналған жаттығулар	Жүйке жүйенің прцестерін тұрақтандыруға бағытталған. Күйзеліске түскен жағдайда сабырлық сақтауға көмектеседі. Болатын маңызды жағдайлардың алдында (көпшілік алдына шығып сөйлеу, бақылау жұмысы болатын алдында) бала күйгелектемейді, оның есі мен зейіні белсене түседі.	«Позитивтік нүктелер», «Энерджайзер», жаттығу, «Есте сақтау қабілетін нығайту»

Оқушылардың бас миының жұмысын жақсартуға арналған жаттығулар.

Бас миының жұмысын жақсартатын жаттығуларға екі қолы бір мезгілде бірдей жұмыс істейтін жаттығулар тиімді болып саналады:

1-жаттығу: Сол қолдың бас бармағы мен сұқ саусағымен мұрынның ұшынан ұстау, ал оң қолдың бас бармағы мен сұқ саусағымен сол жақ құлақтың ұшынан ұстау. Енді қолдарыңыз екі жаққа ашып (немесе екі қолмен шапалақ жасап), қолдарыңыз ауыстырып жаңағы жаттығуды қайталау, яғни оң қолмен мұрынның ұшынан, сол қолмен құлақтың ұшынан устау керек. Солай бірнеше рет істеп үйрену. Алдында баяу жасап, үйренген соң жылдам жасауға тырысамыз.

2-жаттығу: Үстел басына отырып, баланың алдына бір бет таза қағаз беру керек. Екі қолына бір –бір қарандашдан немесе бір-бір қаламнан беру. Енді екі қолымен бір уақытта бір айналы-симметриалық сурет салғызу. Балаларға бірден сурет салу қиын. Сондықтан біз алдымен екі қолымызбен бірдей бір сандарды, немесе әріптерді салғызамыз (сурет1). Одан кейін күрделендіреміз. Екі қолмен әр түрлі геометриялық фигураларды саламыз (сурет 2). Содан кейін суреттерді салуға көшеміз.

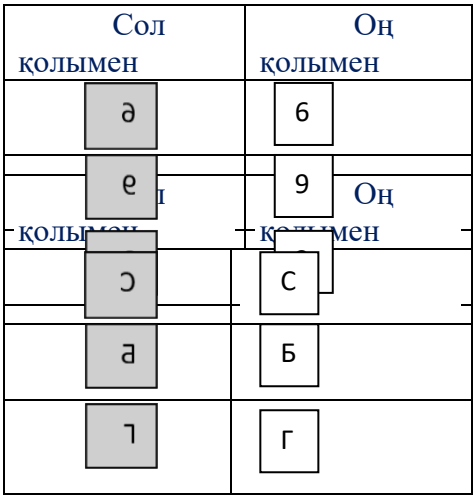

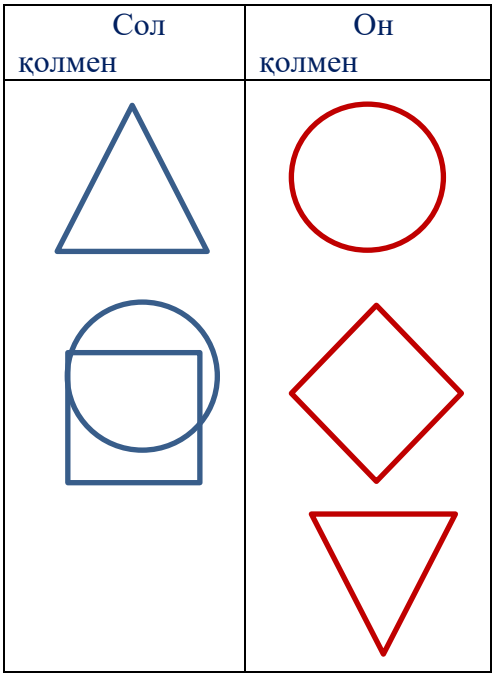

сурет1 сурет 2

3-жаттығу: Екі қолыңызбен бір бет қағазды алып, оны алдымен тек қол басымен бұлғау керек, біртіндеп қағазды бұлғаған кезде шынтақтар мен иықтарды да қимылдату керек.

Келесі жаттығулар бас миының қабығының тонусын көтеру үшін, екі жартышарлардың өзара әрекеттенуін жақсарту үшін және мидың екі жартысында жұмыс істету үшін арналған.

1-жаттығу: «Еңбектеу»

Кішкентай бала тәрізді жерде жорғалау. Өзіңізде ойдың сылбырлығын, әлсіздік сезініп, ештене істегіңіз келмеген жағдайда жай ғана маршпен (сап түзіп) жүруге болады. Бірден серігіп қалуға болады.

2-жаттығу: «Жалқау сегіздіктер»

https://www.youtube.com/watch?v=5PmtBzWgsJM

3- жаттығу - саусақтар гимнастикасы

Балалар психологиясы және логопедия саласының мамандары балалардың сөйлеу деңгейі қ3-олдың ұсақ моторикасының даму дәрежесімен тікелей байланысты. Егер саусақтар қимыл-қозғалыстары жасына сай дамыған болса, онда сөйлеуіде жасына сай болады. Егер саусақтардың қозғалысы нашар дамыса, онда тіл дамуы да төмен болады. Саусақтар гимнастикасы - бұл миға арналған фитнес-жүйе – мидың екі жарты шарларының жұмысын үйлестіруге және қол моторикасын дамытуға көмектесетін арнайы құрастырылған жаттығулар.

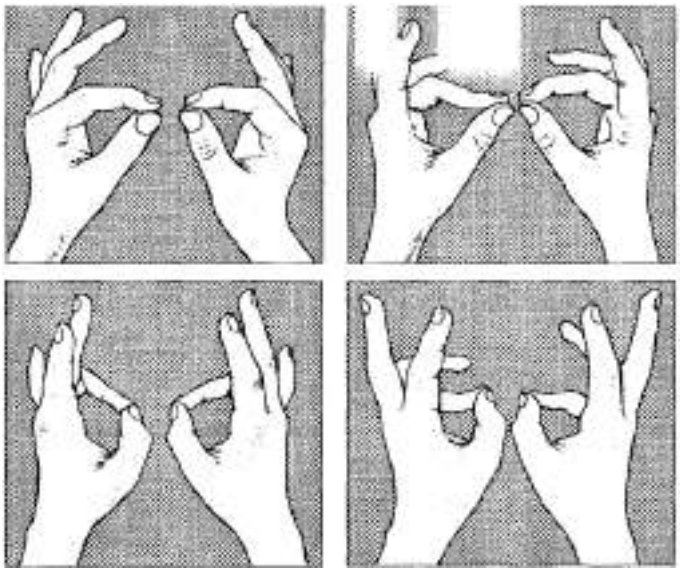

Қорыта келе, нейрожаттығулар - ол мидың жұмысын жақсартуға, ақыл –ой қабілеттерін дамытуға, есте сақтау қабілеттерін, зейін қоюға, логиканы дамытуға, босансу және шиырылуға арналған жаттығулар.

Нейрожаттығуларды жүйелі және үздіксіз орындау нәтижесінде түзете оқытудың, интеллекттің дамуына жағымды әсер етеді және жалпы физикалық, психикалық , эмоционалдық денсаулықтарын нығайтады, балалардың әлеуметтік бейімделуін жылдамдатады, шаршағанды төмендетеді, ықтиярлы бақылау қабілеттерін арттырады. Бұның барлығы ерекше білім қажет ететін оқушылардың даму кемшіліктерін түзетуге арналған тиімді және қолайлы әдіс-тәсілдерін бірі болып саналады.

ЭЛЕМЕНТЫ ЗАНИМАТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА
ОРЫС ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚ ЭЛЕМЕНТТЕРІН ПАЙДАЛАНУ
ELEMENTS OF ENTERTAINMENT ON THE RUSSIAN LANGUAGE LESSONS

Хасенова Гульжан Балыкбаевна
Павлодар облысының білім беру басқармасы,
Баянауыл ауданы білім беру бөлімінің «Ш.Айманов атындағы жалпы орта білім беру мектеп-интернаты»
Granat_67@mail.ru

Аннотация: Цель статьи заключается в рассмотрении эффективного способа обучения при организации учебного процесса на уроках русского языка. Доступным видом деятельности, способом переработки полученных из окружающего мира впечатлений является игра. В ней ярко проявляются особенности мышления и воображения учащегося, его эмоциональность, активность, развивающаяся потребность в общении. Данный способ предусматривает не только оригинальность подачи материала, занятость учащихся при подготовке уроков, но и в проведении самих уроков через различные формы коллективной и групповой работы.
Мақаланың мақсаты – орыс тілі сабағында оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастыру барысында оқытудың тиімді әдісін қарастыруы. Қолжетімді іс-әрекеттің түрінің бірі болып, сыртқы әлемнен алынған әсерлерді өңдеу тәсілі - ойын. Ол оқушының ойлау мен қиялының ерекшеліктерін, оның эмоционалдылығын, белсенділігін, қарым-қатынасқа деген дамып келе жатқан қажеттілігін айқын көрсетеді. Бұл әдіс материалды баяндаудың өзіндік ерекшелігін, сабақты дайындауда оқушылардың еңбекке баулуын ғана емес, ұжымдық және топтық жұмыстың әртүрлі формалары арқылы сабақтың өзін өткізуді қамтамасыз етеді.
The purpose of the report is to consider an effective way of teaching when organizing the educational process in Russian language lessons. A game is an accessible type of activity, and a way of processing impressions received from the outside world. It clearly manifests the peculiarities of the student's thinking and imagination, his emotionality, activity, and the developing need for communication. This method provides not only the originality of the presentation of the material, and the employment of students in the preparation for lessons, but it is also allows to conduct the lessons through various forms of collective and group work.
Түйін сөздер: обучение, способ, развитие, деятельность, познавательность, деятельность, эффективность, потребность, личность.

Обучение как процесс должно носить развивающий характер, обогащать учащихся знаниями и способами интеллектуальной деятельности, формировать у них познавательные интересы и способности.

Весь многовековой опыт прошлого даёт основание утверждать, что интерес в обучении представляет собой важный фактор для построения учебного процесса. Этому вопросу посвящены работы Я.А.Коменского, Ж.Ж.Руссо, К.Д.Ушинского и многих других учёных и методистов.

В последние годы в связи с дифференциацией обучения, появлением школ и классов различной профильной направленности, в том числе гуманитарных, математических, технических, экономических, школ-лицеев, школ-гимназий, по-новому встают вопросы о целях, содержании, формах и методах обучения русскому языку в школе. В настоящее время все большее количество учителей применяют в своей работе нетрадиционные уроки. Именно благодаря этой необычайности содержания, методов и форм, урок придаёт необходимое ускорение развитию личности.

Качество обучения напрямую зависит от познавательного интереса, который является ценнейшим мотивом учебной деятельности. «Пытливость, любознательность, готовность к познавательной деятельности, жажда знаний - все это различные выражения познавательной направленности личности, в основе которой лежит познавательный интерес, определяющий активное отношение к миру и к процессу его познания…».

Е.О.Лебедев указывает, что [познавательная активность – это инициативное, действенное отношение учащихся к усвоению знаний, а также проявление интереса, самостоятельности и волевых усилий в обучении…]. Познавательная потребность может достичь цели с помощью известных ему способов действия, знаний.

Организация учебного процесса на уроках русского языка в школе отличается многообразием используемых методов, приёмов и форм. Одним из эффективных способов является игра. Игра – наиболее доступный для школьников вид деятельности, способ переработки полученных из окружающего мира впечатлений. В ней ярко проявляются особенности мышления и воображения учащегося, его эмоциональность, активность, развивающаяся потребность в общении.

По мнению философов, [игра – это особая форма детской жизни, выработанная или созданная обществом для управления развитием детей, в этом плане она есть особое педагогическое творение]. А учащемуся необходима активная деятельность, способствующая повышению его жизненного тонуса, удовлетворяющая его интересы, социальные потребности.

Уроки с применением элементов занимательности в учебном процессе стали занимать значительное место. Это связано с возрастными особенностями школьников, игровой основой данных уроков, оригинальностью их проведения. Мы считаем, что проведение уроков данной формы является всегда выигрышной, т.к. в них представлены не только игровые моменты, оригинальная подача материала, занятость учащихся не только при подготовке уроков, но и в проведении самих уроков через различные формы коллективной и групповой работы.

Игра занимает большое место в системе физического, нравственного, трудового и эстетического воспитания. Важно то, что в процессе игры возникает новая психологическая форма мотивов. Интересная игра способствует повышению умственной активности ученика, и он может решить более трудную задачу.

С целью активизации познавательной деятельности учащихся на уроках русского языка в казахской школе мы используем нетрадиционные задания в игровой форме.

Игра на уроках русского языка – это упражнения в занимательной форме. Содержание игры способствует достижению учебной цели – закреплению и углублению знаний.

Занимательный материал дает возможность ученику без особого напряжения усвоить новые для него факты языка.

В процессе игры ученики незаметно для себя тренируются в разграничении сложных языковых явлений, отыскивают примеры, соответствующие тому или иному правилу, с большим удовольствием упражняются в написании трудных слов, в результате чего приобретают более точные грамматические и орфографические навыки.

Использование дидактических игр определяется целью речевого развития обучающихся. Школьники отдают предпочтение групповым формам игр, что объясняется стремлением поделиться с ними своими мыслями, фантазиями, а также утвердить свой авторитет среди одноклассников.

На уроках русского языка нами были предложены учащимся следующие виды игр:

1. «Узнай меня»

Нескольким ученикам даем предметные картинки. Они должны указать признаки предмета и дать его описание: цвет, материал, форма, части, для чего используется, что ест, где живет и т.д., не называя его самого. Остальные ученики угадывают, о чем или о ком шла речь, поправляют, дополняют сказанное.

2. «Бывает – не бывает».

Дети придумывают разные предложения: «Выпал снег». «Поезд отправляется в двенадцать часов». «Волк залез на дерево». Класс хором утверждает: бывает это или не бывает.

3. «Сочиняйка».

Придумайте 10 новых применений лопнувшему воздушному шарику, пустому стержню, обертке шоколадки, пустой консервной банке и т.д.

4. «Загадалки».

Водящий выходит к доске. Дети по очереди задают ему вопросы о нем самом, его увлечениях, друзьях, любимых блюдах и т.д. «Сколько тебе лет? Сколько человек живет в вашей квартире? Когда у тебя день рождения? Какого цвета у тебя глаза? Сколько пуговиц на твоей рубашке?». На верно заданный вопрос – сам можешь спрашивать. Если водящий ошибся или ответил одним словом, он уступает место другому.

5. «Перевертыши».

Любую фразу в русском языке можно сказать по-другому. Попробуйте и вы сказать по-другому, не повторяя ни одного слова, но сохраняя смысл фразы: «Воробей влетел в окно»; «Муха села на варенье»; «Пошёл сильный дождь» и др. Так, фразу «Муха села на варенье» дети переиначивают в следующую: «жужжащее насекомое серого цвета приземлилось на лакомство, сваренное из ягод в сахаре».

Школьники узнают, что язык как средство общения, с помощью которого мы выражаем свои мысли и чувства, обращаемся с вопросом, передаём и получаем информацию, может быть добрым другом и злым, жёстким, коварным врагом, оно может ранить или излечить. Слово - живое существо, способное, как и человек, радоваться, грустить, обижаться и упрямиться.

Также нами используются творческие задания, которые любят ученики. На уроках мы учим писать такие задания, которые помогают нам поддерживать познавательный интерес, развивать творческое воображение учащихся, обогащать словарный запас учащихся, вырабатывать умение аргументировано строить ответы на любую заданную тему. Такие виды работ, как «Я начну, а ты продолжи…», написание эссе на разные темы. Такие виды работ позволяют нам соблюдать за уровнем мыслительной деятельности и за обогащением словарного запаса учащихся.

Таким образом, выполнение предложенных заданий способствует активизации познавательной деятельности учащихся на уроках русского языка, помогает обогащать речь учащихся, развивать их мышление, вооружает знаниями, навыками, умениями, способствует воспитанию нравственных и эстетических качеств учащихся, развитию активности, самостоятельности, приобщает к поисковой и творческой деятельности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бурмако В.М. Русский язык в рисунках. М.: Просвещение, 1998.
2. Иванова В.А. Тайны слова: занимательная грамматика. Волгоград: Ниж.-Волж. кн. изд., 2001.
3. Шипачёва Л.А. Нестандартные задания на уроках русского языка// Русская словесность. – 2000. - № 5. – С. – 16 – 19.
4. Штрекер Н.Ю. Русский язык и культура речи: учебное пособие для вузов. М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2003.

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ.

Абдыкаримова Самалгуль Талкайратовна
Павлодар облысының білім беру басқармасы, Баянауыл ауданы білім беру бөлімі «Ш. Айманов атындағы жалпы орта білім беру мектеп-интернаты» КММ
Павлодар, Қазақстан
Abdykarimova_75@mail.ru

Аннотация

«Бұл жарияланымда білім беру процесіне қажетті, оқушылардың сабаққа белсенділігі мен қызығушылығын арттыратын цифрлық технологияларды қолданылу аясы тақырыбы қозғалған.»

«Мақала сіздің цифрлық біліміңізді арттырып, әрі қарай ізденуіңізге өз септігін тигізеді деп сенемін. зерттеуге арналған.»

Аннотацияның құрылымы:

Өзектілігі: Мұғалімдердің цифрлық құзыреттілігін арттыру.

Мәселенамасы. Зерттеу жүргізу барысында оқытушының, оқушының өзін-өзі дамуына ықпал етуге, уақыт үнемдеумен қоса білім алу барысында тақырыпты жан-жақты ашу мәселесі қозғалды.

Шешімі. Қазіргі таңда цифрлық әлем өте қарқынды даму үстінде болғандықтан технологиялық трендтерді еркін қолдануы қарастырылды.

Нәтиже:Технологияның тілін түсінуі, тез үйреніп тиімді қолдануы. Күнделікті сабақта/бжб, тжб, өзіндік жұмыстар/, конкурс, семинар, әртүрлі іс-шараларды жоғары деңгейде өткізу.

Қорытынды: Цифрлық технологияларды, сервистер мен платформаларды тиімді қолдана білу, ол үшін цифрлық дағды ауадай қажет екенін толық жеткізу.

Abstract

"This publication deals with the topic of the scope of use of digital technologies necessary for the educational process, which increases the activity and interest of students in the lesson."

"I hope that the article will increase your digital knowledge and contribute to your further research. for research."

Relevance: Increasing the digital competence of teachers.

Problem list: In the course of the research, the problem of comprehensive disclosure of the topic in the course of education was raised, in addition to saving time and contributing to the self-development of the teacher and student.

The solution: Because the digital world is currently developing very rapidly free use of technological trends was considered.

Result: understanding the language of technology, quickly learning and using it effectively. Carrying out high-level activities in daily classes, homework, independent work, competition, seminar.

Conclusion: Effective use of digital technologies, services and platforms to be able to use, to fully convey that digital skills are essential for this.

Абстракт

Актуальность: Повышение цифровой компетентности учителей.

Список проблем. В ходе исследования была поднята проблема всестороннего раскрытия темы в процессе обучения, а также экономии времени и содействия саморазвитию преподавателя и ученика.

Решение. Потому что цифровой мир сейчас развивается очень быстро.

рассматривалось свободное использование технологических тенденций.

Результат: Понимание языка технологий, быстрое его изучение и эффективное использование. Проведение мероприятий высокого уровня на ежедневных занятиях, выполнении домашних заданий, самостоятельной работе, конкурсах, семинарах.

Заключение: Эффективное использование цифровых технологий, сервисов и платформ. уметь использовать, в полной мере донести, что для этого необходимы цифровые навыки.

ОРГАНИЗАЦИЯ РАБОТЫ С ОДАРЕННЫМИ ДЕТЬМИ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ С УЧЕТОМ ИХ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ СФЕРЫ РАЗВИТИЯ. ЭМОЦИОНАЛДЫҚ ДАМУЫ НЕГІЗІНДЕ АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕГІ ДАРЫНДЫ ОҚУШЫЛАРМЕН ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ. ORGANIZATION OF WORK WITH GIFTED CHILDREN IN RURAL SCHOOL, TAKING INTO ACCOUNT THEIR EMOTIONAL DEVELOPMENT.

Р.С. Сулейменова
КГУ «Комплекс школа-ясли-детский сад Ақсуат»
ЗКО Теректинский район
Roza_Suleymenova@mail.ru

Аннотация:Данная статья представляет собой опыт организации работы с одаренными учащимися. Как работает сельская школа, которая ориентирована на среднего ученика? Какие условия создаются для их развития, поддержки и личностной, социальной самореализации?
Ключевые слова: одаренный ребенок, учебная деятельность, положительные эмоции, поддержка.
Жалпы білім беретін ауыл мектептерінде оқушылардың оқу белсенділігін арттыру, тұлғалық жағынан дамыту, өзін - өзі жетілдіруде қолдау жасауда қандай жағдайлар жасалған? Олардың арасынан дарынды оқушыларды анықтап, қабілетін ұштау үшін қалай жұмыстануға болады? Аталған мақалада осы өзекті сұрақтарға жауап тауып, қабілетті оқушымен жұмыстану жолдары көрсетілген.
Түйінді сөздер: дарынды бала, оқу әрекеті , оң эмоциялар, қолдау.
This article is an experience in organizing work with gifted students. How does a rural school that focuses on the average student work? What conditions are created for their development, support and personal, social self-realization?
Key words: gifted child, educational activity, positive emotions, support.

Чтобы судить о ребенке справедливо и верно, нам нужно, не переносить его из его сферы, а самим переселяться в его духовный мир.
Н.И. Пирогов.

Для развития и процветания любой страны необходима экономика, основанная на знаниях. Главным ресурсом такой экономики является человек, способный добывать знания и творчески применять их. Обществу во все времена были нужны одаренные и талантливые люди, но далеко не каждый человек способен без чьей - либо поддержки реализовать свои способности. И поддержать одаренного ребенка может, в первую очередь, семья и школа. Выявление и развитие одаренных и талантливых детей, создание специальных условий для реализации их потенциала является одной из приоритетных задач образовательной политики Республики Казахстан.

У нас в стране запущены такие уникальные программы, как «Болашак»- программа обучения казахстанской молодежи за рубежом, создан республиканский центр «Дарын» для поддержки способных детей. Все это позволяет поднять общий уровень средней и высшей школы страны, где можно использовать лучшие наработки стран-лидеров в области образования.

Одаренный ребенок, прежде всего, одаренная личность. Ему необходимо создать особые условия, позволяющие ему учиться и развиваться. У него идет ускоренное физическое созревание, отмечается более раннее интеллектуальное развитие. Умственная работоспособность современных подростков значительно выше, чем у их предшественников. Это позволяет им успешно справляться с тем поистине огромным потоком информации, которая обрушивается на их головы. Но, к сожалению, у акселерации немало и издержек. Дело в том, что раннее физическое и интеллектуальное развитие не влечет за собой ускорение нравственного и социального созревания. Подростки, несмотря на свои внешние данные, неспособны еще с полным пониманием и ответственностью относиться к таким моральным чувствам, как честь, долг, обязанность перед семьей, ответственность перед обществом. Мировоззрение, самосознание и самооценка у них нестойкое, легко подвергаются различным влияниям, поэтому-то подростковый возраст самый ответственный. И нередко процесс этот идет искривленным путям, принимает уродливые формы. По Ч. Шеррингтон, английский физиолог, сравнил нервную систему человека с воронкой, которая обращена широким отверстием к миру и узким к действию. Продолжая это сравнение, можно предположить, что - вливающийся в человека мир, преломляясь через его личность, дает различный эффект на выходе, т.е. на том конце «воронки». Практически у каждого человека есть задатки, которые могут развиться в способности, в большей или меньшей степени.

Психологическая напряженность подросткового возраста приводит к значительному обострению чисто «учебных» проблем. Предотвращение негативного отношения к учебному процессу и школе во многом зависит от целенаправленной работы педагога.

Главным фактором эффективности любых изменений был и остается учитель. Аристотель, когда-то, размышляя, кто правильнее может судить о корабле: строители - корабельщики или моряки, пришел к выводу: последнее слово за теми, кто плывет. Действительно, судьба каждого ученика, в конечном счете, зависит от учителя, от школы.

Анализ научных исследований показывает, что наибольшего эффекта в удовлетворении потребностей учеников школа достигает при наличии «общешкольной политики». Каждый член коллектива должен осознать важность этой работы и усилить внимание к проблеме формирования положительной мотивации, постоянно совершенствовать методическую систему работы с одаренными детьми.

Для этого нужно вооружить учителей необходимыми инструментами. Ведь руководить учебной деятельностью учащихся это не только планировать, готовить материал и проводить уроки, организовывать изучение учебной программы в соответствии с указанными принципами, но и следить за тем, чтобы каждый ученик ощущал в классном коллективе личное эмоциональное благополучие, формировать его потребностно-мотивационную сферу. В классе не должно быть отвергнутых детей и других эмоционально неблагополучных учащихся.

В школе мы провели семинар «Одаренные дети: проблемы, пути решения», где познакомились с проблемами одаренных детей, узнали причины их уязвимости. Они ранимы, стремятся к совершенству, ставят нереальные цели, нуждаются во внимании взрослых, нетерпимы к окружающим, чаще всего имеют низкую стрессоустойчивость.

Большую часть времени обучающиеся проводят на уроках, поэтому особое значение имеет его эмоциональная сторона. Ведь одна из важнейших функций эмоций регулирующая способна активировать или парализовать определенную деятельность. Надо иметь в виду следующее мудрое замечание В.А. Сухомлинского: «Источник

желания учиться В самом характере детского умственного труда, в эмоциональной окраске мысли, в интеллектуальных переживаниях. Если этот источник иссякает, никакими приемами не заставить ребенка сидеть за книгой». [8, 32]

Положительные эмоции радости, удовлетворения от сделанной работы побуждают вновь и вновь возобновлять ее. Отрицательные эмоции стыда, страха, обиды, связанные с учебой, разрушают эту самую деятельность, наоборот не способствуют ее успешному протеканию. Поэтому к эмоциям детей надо относиться как оперативной и эффективной обратной связи, без которой невозможно полноценное обучение. В конце каждого урока надо проводить рефлексию, чтобы узнать о самочувствии ученика, настроении.

Хотя строить учебный процесс на одних лишь положительных эмоциях было бы тоже неправильно. Жизнь современного человека в цивилизационном обществе немыслима без... отрицательных эмоций. Оградить себя от этого невозможно, да и нет надобности. Ведь наш мозг нуждается в напряжении, тренировке, закаливании в такой же мере, как и мышцы. Хотя отрицательные эмоции в определенном сочетании с положительными не только не вредны, но полезны, необходимы любому человеку, тем более растущему, развивающемуся ученику.

Поэтому мы проводим различные разминки, например, упражнение под названием « Мусорное ведро». Зачем человеку мусорное ведро? Для того, чтобы освободиться от мусора ? Представьте жизнь без мусорного ведра. Так же и с чувствами: накапливаются ненужные. бесполезные. Запишите на листочках чувства, от которых хотите избавиться. "Я обижаюсь на ...", "Я злюсь на ...", "Я боюсь ...". Вот так можно снять напряжение, стресс и продолжить работу в классе.

Так устроена человеческая память, мы вспоминаем только ярко -окрашенные эмоциональные переживания. Учителя «прописываются» в душах учеников с определенным эмоциональным знаком. Так, например, часто встречаются случаи, когда педагог переоценивает достоинства тех учеников, которые хорошо успевают (у них все хорошо») и, наоборот, недооценивают тех учеников, которые плохо приспособлены к школьной жизни («у них все плохо»). Восприятие педагогом часто искажается установкой «Плохо успевает по одним предметам, не может хорошо заниматься по другим». Такая установка тоже может осложнить взаимоотношения педагога с учащимися. К каждому ученику надо относиться как к редкой исключительной личности, уважать его, сделать урок радостным. Это как раз то, чего не хватает в современной школе.

Во многих психологических исследованиях у нас и за рубежом установлено, что для творческого отношения к делу характерны необычный взгляд на предметы и явления, нахождение новых аналогий, свободная импровизация. Новые оригинальные идеи, как правило, возникают в атмосфере раскованности в обстановке свободного обмена мнениями, когда даже самая плохая идея не подвергается критике и, следовательно отсутствует боязнь быть непонятым или осмеянным.

Учитель должен следить и принимать нужные меры, чтобы источник эмоционального насыщения, интеллектуальных переживаний в процессе учения школьника не иссякал, а вовремя пополнялся.

В школе мы обмениваемся мнениями между педагогами об одних и тех же учащихся. Ведь коллективный опыт общения с учащимися богаче индивидуального.

На школьных семинарах знакомим педагогов с возможными ошибками восприятия человека человеком, проводим тренинги, ролевые игры, например, учителя садятся парами, определяют, кто будет "учителем", а кто "учеником". Отвечают на вопросы:

К чему привыкли учителя?

Быть подтянутыми, требовательными;

Не принимать возражений от учеников:

Командовать

Привыкли к постоянной работе, к отсутствию времени;

Тишине в классе;

Административным проверкам;
К чему привыкли ученики в школе?
Списывать;
Отсиживать уроки и ждать звонка;
К нравоучениям;
Тому, что учитель говорит, а ученик делает:
Тому, что учитель все разъясняет:
Что надо сохранить в школе из того, к чему привыкли учителя?
Привычку быть подтянутым, требовательным, веселым;
Убеждение, что учитель ученик навечно;
Уважение к личности учителя;
Радость общения с учениками, заинтересованными нашими предметами;
Демократический стиль отношений.
Что надо сохранить в школе из того, к чему привыкли ученики?
Товарищескую атмосферу; Уважение к учителям;
Возможность общения с друзьями Возможность спорить с учителя
Право на равных говорить с учителем.

Благодаря таким упражнениям получаем возможность увидеть себя со стороны, лучше понимаем своих учеников.

Одаренные дети не любят монотонной и скучной работы. Как правило, такие дети теряют интерес к деятельности до ее окончания. Их даже не интересует результат. В преподавательской практике одного и того же учителя один и тот же учебный материал реализуется в разных классах по - разному, потому что уровень учащихся разный

Реализация работы с такими детьми на уроке остается одной из самых острых проблем. Почему? Попытаемся ответить на этот вопрос.

Во-первых, эта прогрессивная идея слишком мало изучена, нет определенной системы, все делается от случая к случаю, стихийно.

Во-вторых, обычно не все учителя могут эту работу реализовать, то есть не могут изменить, те моменты своего взаимодействия с учениками, которые разрушают значение учебной деятельности для каждого ученика. Мешают штампы, ставшие формой мышления.

Говоря об организации работы с одаренными учениками в сельской школе, нельзя не затронуть проблему дифференцированного обучения, так как классы разнородные. Надо учитывать индивидуальность школьников, имеющих разный темп продвижения и различный уровень развития.

Для создания комфортных условий на уроке очень важно доверие учителя к учащимся, вера в их силы и возможности, способности. Психологи установили, что во время интересного занятия у ребенка улучшается слух, зрение, долго не наступает утомление. Поэтому дети должны свободно выбирать себе дело по душе. Для этого дать возможность попробовать свои силы на различных занятиях. В развитии способностей детей неоценима роль игры. В последние годы в школах получили распространение игры, содержание которых непосредственно связано с материалом учебных программ. Они снимают с процесса познания чрезмерное умственное напряжение, создают определенную разрядку умственного труда, переключают притупившееся внимание школьников, снижают их утомляемость. Знания и умения приобретаются в игре, атмосфере радости и удовольствия.

Для достижения положительных результатов каждый учитель работает по определенной программе с целью поддержания и повышения уровня одаренности ребенка. На протяжении года педагоги проводят индивидуальные консультации для учащихся.

Общественная работа школьников - хорошая основа для развития. Как много интересных предложений вносят ребята при составлении плана работы класса, подготовке

концерта художественной самодеятельности, оформление стенной газеты! Участие в спектаклях расширяет их кругозор, вносит вклад в идейно-нравственное развитие личности. Подбор музыкального сопровождения к спектаклям, исполнение в них роли эстетически развивает их.

Ребенок решает трудную для него задачу. И вот уже у него родилось радостное ощущение близости решения. Этот момент очень дорог для его становления. К таким озарениям, повторению таких переживаний ребенок будет стремиться вновь и вновь.

Творчество не должно быть редким праздником в классе. Нужен настрой на творчество в познании, труде, общении, любых коллективных делах, в организации свободного времени учащихся.

Велики потенциальные возможности человека. Но для того, чтобы они были реализованы в делах на благо общества, важно научить каждого школьника упорно трудиться. Человек, талантливый в той или иной области деятельности, получивший образование, а затем и работу соответственно своему таланту, будет счастлив в жизни. И мало того, что счастлив, - он оставит память о себе, благодарность потомству.

Каждый из учителей замечал, что школьники любят дела, требующие эмоционального, интеллектуального, физического напряжения. У них пользуются авторитетом учителя, которые включают их именно в такие дела, им интересен коллектив, в котором такие дела основное содержание жизни. Вот почему необходимо пронизать всю жизнь детей творчеством.

ЛИТЕРАТУРА

1. Аникеева Н.П. Учителю о психологическом климате в коллективе, Москва «Просвещение», 1983.
2. Астахов А.И. Воспитание творчеством, Москва «Просвещение», 1986.
3. Волков К.Н. Психологи о педагогических проблемах, Москва «Просвещение», 1981.
4. Жутикова Н.В. Учителю о практике психологической помощи, Москва «Просвещение»
5. Иванов В.Д. Самодеятельность, самостоятельность, самоуправление, Москва «Просвещение», 1991.
6. Иващенко Ф.И. Труд и развитие личности школьника, Москва «Просвещение», 1987.
7. Кон И.С. Психология старшеклассника, Москва «Просвещение», 1980
8. Ляпина Г. Игра как средство активизации учебно-воспитательного процесса, «Мектеп» Алма-Ата, 1978.
9. Пунский В.О. Азбука учебного труда, Москва «Просвещение», 1988.
10. Фридман Л.М. Педагогический опыт глазами психолога, Москва «Просвещение»
11. Хамблин Д. Формирование учебных навыков, Москва «Педагогика» 1986.

ЖАС ПЕДАГОГ-ЖАҢА БУЫН.
МОЛОДОЙ ПЕДАГОГ - НОВОЕ ПОКОЛЕНИЕ.
A YOUNG TEACHER IS A NEW GENERATION.

Р.К.Жайдакбаева
КГУ «Основная общеобразовательная школа №32 г.Павлодара»
raigul2303@mail.ru

Қазіргі заманның жаңа формациядағы мұғалімі - баланың дамуына педагогикалық жағдай жасайтын рухани бай, мультимедиаларды қолданып, инновациямен оқытатын, рефлексияға қабылетті, заманауи жаңа біліммен қаруланған, әлемдік бәсекеге қабілетті жаңа ұрпақ тәрбиелейтін мұғалім болуға тиіс.

Учитель современной новой формации должен быть духовно богатым, использующим мультимедиа, обучающим инновациям, способным к рефлексии, вооруженным новыми

современными знаниями, воспитывающим новое конкурентоспособное поколение в мире, создающее педагогические условия для развития ребенка.
A teacher of a modern new formation should be spiritually rich, using multimedia, teaching innovations, capable of reflection, armed with new modern knowledge, educating a new competitive generation in the world, creating pedagogical conditions for the development of a child.
Кілт сөздер: Инновация, жаңа, формация, қабылетті, ұрпақ, рухани, заманауи.

Жарқын елдің шамшырағы -жас маман деп тегін айтылмаса керек. Себебі әрбір мұғалім оқушының тек біліміне емес, өміріне тікелей жауапты. Болашақ - ұрпақтың қолында, ал ұрпақ - жас мамандардың қолында. Ұстазына қарап бой түзейтін шәкіртер көбейіп келе жатқаны көңілге қуаныш ұялатады. Ал ұстаз шәкірттерінің есінде жай ғана мұғалім емес, ұлағатты ұстаз ретінде қала бермек.

Қазақтың ұлағатты тұлғасы М. О. Әуезовтің «Ел болам десең, бесігіңді түзе!» деген ұлы сөзі бар. Бұл сөздің астары жас ұрпақ тәрбиесіне келіп тіреледі, сондай — ақ ұрпағымыздың сапалы білім иесі болуы тиіс дегенді білдіреді. Біздің қазақ елі талай зұлматты басынан кешкен, талай «Тар жол , тайғақ кешуден» өткен ұлы да, ұлағатты ел. Қанша қиын кезеңнен өтсе де ұлт тәрбиесін басты назарға алып, ел болашағы болар ұрпағын дара тұлға етіп қалыптастыруға талпынған көрегенді ел. Осынау ұшы — қиыры жоқ байтақ даланы ақ найзаның ұшымен, ақ білектің күшімен қорғап, бізге мұра етіп қалдырды. Әрқашан өз ұрпағын болашақтың кепілі санайтын халқымыз осы байтақ даланың иесі – жас ұрпақтың тәрбиесі біздің , яғни ұстаздар қауымының жауапкершілігінде деп білемін. Білімді ұстаз- мектептің тірегі, һәм жүрегі.

«Бала — болашағым» деген елміз, сондықтан да біздің алдымызда ұлы міндеттер тұр. Ел болашағы болар жас ұрпақты тәрбиелеу жолында біз, ұстаздар, баланың жаны мен тәні таза, рухани бай, дені сау етіп өсірумен бірге алған білімін болашақта қолдана алатын, сандық сауаттылығы артқан, өз ойын еркін жеткізе алатын, бәсекеге қабілетті етіп тәрбиелеуге міндеттіміз.

«Жаңа Қазақстан, жаңашыл ұстаз, жаңа ұрпақ» — бұл білім беру жүйесіндегі бәсекеге қабілетті маман даярлау, білім кеңістігіндегі мәдениет пен өнердің дамуының негізі. Болашақта өркениетті дамыған елдердің қатарына ену үшін заман талабына сай білім қажет. Қазақстанды дамыған елдердің қатарына жеткізетін, терезесін тең ететін – білім болса, жаңа заман талабына сай – жаңашыл мұғалім керек.

Дамыған елдермен терезесін теңестіріп келе жатқан Қазақстан мемлекеті өзгеріп, жаңаруда! «Әлемнің өзгеруін қаласаң, өзгерудің алғашқысы өзің бол! Болашығыңның өзгеруін қаласаң, сол өзгерісті қазір жаса!» деген ұстаныммен білім саласында жағымды өзгерістер орын алуда.

Экономикалық және қоғамдық жаңару қажеттіліктеріне сай келетін осы заманғы білім беру жүйесі қарқынды дамуда. Қазыргі таңда қаншама ұстаздар білім деңгейлерін арттырып, біліктілік курстарын өтуде.Курсты оқу барысында оқушыны жаңа әдіс-тәсілдермен оқыту негізгі жеті модульге сараланған. Жеті модульді сабақтарда пайдалану барысында ұстаз дәстүрлі сабақтарымызда қалыптасқан біршама заңдылықтарды өзгерте алады, атап айтар болсақ, мұғалім сабақтарда дайын түрде білім беру емес, керісінше оқушының өз бетімен білім алуына жағдай жасайды. Оқыту мен оқудағы жаңа әдіс - тәсілдерді қолдану барысында, оқушы сыни тұрғыдан ойлауға, өз білімін бағалауға заманға сай ойы мен пікірі қалыптасқан құзіретті тұлға болуға, ақпараттық - коммуникациялық технологияларды пайдаланудағы, сандық сауаттылығын арттыруға, өзін- өзі саналы түрде басқаруға бағыт ала отырып, бойындағы дарындылығы мен таланттылығын көрсетіп , алған білімін келешекте қолдана алады. Біліктілікті арттыру бағдарламасының негізгі мазмұны болып табылатын жеті модульді пайдалана отырып, мұғалім оқушы білімімен қоса өзінің біліктілігін арттыруға мүмкіндік жасайды.

Мұғалімнің кәсіби білігін шыңдаудың үздіксіздігі оның шығармашылық қабілетінің дамуының кепілі және өзіндік жеке педагогтік тәжірибесінің дамуының алғы шарты болып табылады.

Мұғалімнің кәсіби шеберлігінің негізі:

Біріншіден, мұғалімнің өмірге көзқарасы, оның идеялық нанымы.

Екіншіден, пәнді жетік білуі, ойын оқушыларға жеткізу үшін жан жақты, терең дайындықпен баруы, оқушылар бойына әдеп, әдет, дағды сияқты жақсы қасиеттерді сіңіруі, моральдық нормаларды білуі.

Үшіншіден, оқыту мен тәрбиелеудің әдіс- тәсілдерін табысты қолдана білуі.

Мемлекеттік тілде жазылған әдістемелік құралдарды шығару.

Оқыту деңгейін халықаралық стандартқа жеткізуге қадам жасау. Осындай биік нәтижеге қол жеткізуді – кәсіби құзіреттілігі жоғары мұғалім ғана жүзеге асырады.

XXI ғасыр мұғаліміне қойылатын талаптар:

Біріншіден, мұғалім жеке көзқарасы бар және соны қорғай білетін жігерлі тұлға және маман мұғалім болуы қажет.Зерттеушілік, ойшылдық қасиеті бар мұғалім жалтақ болмайды.Өз ісін жетік біліп, сабағын креативті жүргізетін мұғалім ғана түпкі нәтижеге қол жеткізе алады.

Екіншіден, педагогтік, психологиялық білімін жетілдіріп үйренумен қатар, сол білімін күнделікті ісінде шебер пайдалана білетін болуы керек.Дүние жүзінде ғаламдану үрдісі жүріп жатқандықтан, ақпараттар ағыны көбейді.Мұғалім қай пәннен сабақ бермесін, ол баланы өмірдің әр саласына қатысты кез келген сұрағына жауап беруге даяр болуы керек. Әр мұғалімнің педогогикалық ойлау қабілеті ғылыми түрде қалыптасуы тиіс. Психологиялық басты заңдылық «Адам өзінің шығармашылық өзгерушілік қызметі арқылы адамдармен қарым – қатынас жасайды және жеке ойлау қабілеті зор жеке тұлға болып қалыптасады» дейді. Көп білу үшін көп оқу, «Интернет» жүйесін меңгеру қажеттігі туындайды.

Үшіншіден, инновациялық оқыту, ақпарат құралдарының, мультимедиалардың көбеюі мұғалімнің еңбегінде оқулықтарды жалаң пайдалануды артқа тастады. Енді білім негіздерін өз бетінше оқып үйренуге оқушыны баулу міндеті тұр.Өзінің оқушысын өз бетінше білім алуға үйретпеген мұғалім қазір түпкі нәтижеге қол жеткізе алмайды. Жан – жақты даму үшін осы салада мұғалім ғана көмектесе алады.

Төртіншіден, мұғалім ұйымдастырушылық, құрылымдылық, бейімділік сараптамалық қабілеттер мен қатар өз бойындағы педагогикалық жағдаяттарды, дәйектерді, құбылыстарды талдай білуі және солардың пайда болуының себеп – салдарын анықтай білуге де бейім болуы шарт.Соның негізінде күрделі жағдайларда шешім таба алатын дәрежеге жету мүмкін.

Бесіншіден, мұғалімнің адамгершілік, саяси идеялық ұстанымдарды бала тәрбиесіне негіз етіп алуы тиіс. Оқушы ықпал ету обьектісі емес, ынтымақтаса қызмет ететін тұлғаға айналуы қажет.

Жаңа тұрпатты мұғалімнің кәсіби іскерлік сапаларын былайша көрсетуге болады:

Кәсіби этикалық сапа. Мұғалім тұлғасының кәсіби педагогикалық бағыттылығы.Мұғалімнің қоғамдағы орны мен әлеуметтік беделін түсінуі.

Оқушыға кәсіби іс-әрекеттің субьектісі ретінде қызығушылық таныту және оған деген сүйіспеншілігі.

Педагогикалық такт,оптимизм, әділдік, адалдық, шынайылық, қарапайымдылық, талап қоюшылық, сезімталдық, әдептілік.

Педагогикалық қабылет: Өз пәнін жетік меңгеру. Дидактикалық қабылет.

Ұйымдастырушылық қабылет. Коммуникативтік қабылет. Конструктивті қабылет. Педагогикалық рефлексия.

Кәсіби құзыреттілік: Кәсіби әрекет, ізденушілік, зерттеушілік, шығармашылық, инновациялық технологияларды меңгеру, өз білімін жетілдіру, өздігінен білім алу, өз ісін

бағалай алу, өзіндік диагностика жасай алу, оқушылардың танымдық-шығармашылық қабылеттерін арттыра алуы, білім сапасы мен үлгерім көрсеткішінің мониторингісін жүргізе алуы, бәсекеге қабылеттілік.

Жаңа формациядағы мұғалім мынадай сипаттамаға лайық болуы тиіс екендігі атап көрсетіледі:

Ол теорияны жақсы меңгерген, ұдайы ізденіп, өзінің пәндік, психологиялық, педагогикалық және әдістемелік білімін, мәдениет дәрежесін жоғары көтеруші адам болуы;

Өз мамандығын жақсы көретін, біліктілігі жоғары,кәсіптік шеберлігін ұдайы ғылымға негіздей отырып дамытатын адам болуы;

Ушинскийдің «Бала балқытылған алтын, оны қандай қалыпқа құйып, қандай мүсін жасаймын десе де мұғалімнің қолында» деген сөзі аталған міндетті жүзеге асыру жолында ұстазды үлкен асуларға жетелейді, жауапкершілігін арттырады. Біздің басты мақсатымыз – оқушылардың өз бетінше білім алатын шығармашылық деңгейін көтеру.Жаңа тұрпаттағы мұғалім: мәдениетті, еңбекқор, техникалық сауатты, жаңашыл, төзімді, ой-өрісі жан-жақты, шебер, ізденімпаз болуы қажет.

Мұғалімнің жұмысына кедергі келтіретін кемшіліктері:

Мұғалімнің шектеулілігі; Заман талабына бейімделе алмауы;

Теория көп, тәжірибе аз; Стереотиптік ойлар.

Мұғалім имиджі

Педагог имиджі – мұғалім, оқытушы бейнесінің тәрбиеленушілер, әріптестер және әлеуметтік жұртшылық санасында, бұқаралық санада қабылданудың стереотипі. Педагог имиджінің қалыптасуында нақты сапалар тығыз байланыста болады, бұл оқушының, студенттің, ата-аналардың, жұртшылықтың ол туралы ойынан туған бейнесі. Өз имиджін жасауға талпынған педагог, жақсы көрініп қана қоймай, өзін жақсы сезінеді, өзіне көбірек сенімді, нәтижесінде ол жақсы жетістікпен нәтижелі жұмыс атқарады!

Сыртқы имиджді құруға: мимика, дауыс күшімен тембрі, костюм, қимыл, мәнер.

Айналаңыздағы адамның санасындағы сіздің бейнеңіз туралы көзқарас сізбен жүздесуден кейінгі сыртқы кейпіңіз бен өз-өзіңізді ұстауыңыздың тәрбиелік мәні мен сөйлесу мәнеріңіз арқылы қалыптасады. Сыртқы бейнеміздің үйлесімді әсер қалдыру үшін: мәнерлі сөйлеу, стиль мен киім түсінің психологиялық әсерін білу, тұрған тұрысқа, мимикаға, мәнерге көңіл бөлу қажет.

Білім беруде кәсіби құзырлы маман иесіне жеткен деп мамандығы бойынша өз пәнін жетік білетін, оқушының шығармашылығы мен дарындылығына жағдай жасай алатын, тұлғалық-ізгілік бағыттылығы жоғары, педагогикалық шеберлік пен өзінің іс-қимылын жүйелілікпен атқаруға қабілетті, оқытудың жаңа технологияларын толық меңгерген, отандық, шетелдік тәжірибелерді шығармашылықпен қолдана білетін кәсіби маман педагогты атаймыз.

Осы мәселенің бәрін жинақтай келе жаңа заман мұғалімі — рефлекцияға қабілетті, өзін- өзі жүзеге асыруға талпынған әдіс- тәсілге бай, зерттеушілік қабілеті жоғары, дидактикалық - әдістемелік, ақпараттық және басқа да құзіреттіліктің жоғары деңгейімен сипатталған рухани адамгершілікті, азаматтық жауапты, белсенді, сауатты, шығармашыл тұлға болуы тиіс. Келешекте ұстаздық жолындағы әр мұғалімнің мақсаты — жаңа заман талабына сай тұлға қалыптастыруда жеті модульді жүйелі түрде қолдана отырып, өз тәжірибесін одан ары қарай толықтырып, жетілдіру болмақ.

Оқушының сабақтан риза көңілмен шаттана шығып, жанындағы достарына бүгінгі сабақты қалай түсінгендігі жайында мақтан етіп айтқан сәтін көрсеңіз -міне сіздің жаңа заман талабына сай мұғалім екеніңіздің дәлелі.

Бұл жағдайда, сіз өткізген сабақ өз мәресіне жетіп, нәтижелі болды деген ой түйесіз, себебі сабақ нәтижесі оқушының іс-әрекетінен көрініс табады. Жалпы айтқанда, Кембридждік әдіс- тәсілдің сабақ беру барысында оқушылар мен мұғалімдерге берері зор екені анық.

Жаңашыл ұстаз -заман талабына лайық теориялық білімін тәжірибе жүзінде іске асыра алатын, жауапкершілігі жоғары, ізденімпаз жеке тұлға болуы тиіс. Ең жақсы мұғалім — шәкіртінің жанын түсінетін, оны өз перзентіндей сүйе алатын, оқушы үшін бойындағы барын беретін, барлық білімді жібермей, шәкіртін өздігінен білім алуға жетелейтін мұғалім.

Көреген халқымыз әр кезде де ұстаз мәртебесін жоғары бағалаған. «Ұстазы жақсының -ұстамы жақсы» деп, бар жақсы ниет- тілекті ұстазға арнаған. Қазақтың ұлы ақыны Абай Құнанбаев: «Адамның адамшылығы жақсы ұстаздан басталады» - дейді. Әр уақытта ұстаз жоғарыда атап өткен жайлардың үдесінен шыға отырып, шәкірттеріне сапалы білім берсе, тек білім ғана емес сонымен қатар жандарын жараламай, бойындағы бар мейір- шапағатын аямай, олардың екінші ата-анасы ретінде қамқорлықтың шуағына бөлеп, білімнің асқар биік шыңына шығаруға бар күш-жігерін жұмсағанда білім беру жүйесінде үлкен жетістіктерді көретініміз айқын.

«Ел есінде бір жыл қалғын келсе – ас бер, он жыл қалғың келсе, ағаш отырғыз, ал мәңгі қалғың келсе, бала тәрбиеле» дейді халық даналығы. Осы орайда біздің мектебіміздің жас мамандармен жұмысының нәтижелі шығуын айтып өткім келеді.

Қызығы мен қиындығы қатар жүретін мәңгілік мамандық – ұстаздықты таңдап алған жас мамандар: Сағатова Аяулым Жасулановнаға, Жұмабай Жеңіс Мақсұтұлына мектепке келген алғашқы күннен бастап тәлімгерлер бекітілді.

Осы күннен бастап бір оқу жылы бойы жас мамандар мен тәлімгерлер арасында тығыз байланыс орнатылды. Мектептін педагог – зерттеуші ұстаздары Ә.Ж.Уныйбаева мен А.А.Бережная бар білген-тергендерін аянбай жас мамандарға үйретумен болды. Жас мамандар өз кезектерінде Мемлекеттік білім стандартын, оқу бағдарламасын, әдістемелік нұсқау хатты оқып, зерделеді. Пән бойынша ҰМЖ, ОМЖ,ҚМЖ құру жолдары таныстырылып, күнтізбелік-тақырыптық жоспардың ерекшеліктері түсіндірілді. «Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға» деп ұлы бабамыз Абай айтқандай, ақырындап жүріп білікті мамандар тәрбиеленді. Әрине әр жасалған жұмыс өз нәтижесін беретіні сөзсіз. Бұның дәлелі ретінде оқу процесінде өтіп жатқан ашық сабақтар, сабақтан тыс іс шаралар, байқаулар кезінде көрініс тауып жатты.

Әр жетістіктің артында бір үлкен жұмыс тұрғанын білеміз, тәлімгерлердің аянбай берген бағыт- бағдарының арқасында жас мамандар белестерін бағындырды.

Халқымыздың «Бала балқытылған алтын, оны қандай қалыпқа құйып, қандай мүсін жасаймын десе де мұғалімнің қолында» деген сөзі - мойнымызға алған міндетті жүзеге асыру жолында ұстазды үлкен асуларға жетелейді, жауапкершілігін арттырады. Біздің басты мақсатымыз – оқушылардың өз бетінше білім алатын шығармашылық деңгейін көтеру.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «ҚР «Білім туралы Заңы»-Астана, 2012.
2. «Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2020-2025 жылға арналған Мемлекеттік бағдарламасы»-Астана, 2020.
3. Байтұрсынов А.А. «Арнайы педагогика: проблемалары мен даму болашағы»-Алматы, 2008.
4. Қалиев С. «Халықтың педагогикалық тағлымдары» -1991.
5. Асмолов А.Г. Жеке тұлғаның психологиясы-МГУ, 1990

ОПЫТ РАЗРАБОТКИ И ПРОВЕДЕНИЯ ПРОПЕДЕВТИЧЕСКОГО СПЕЦКУРСА ПО ХИМИИ ДЛЯ ШЕСТИКЛАССНИКОВ В РАМКАХ ОБНОВЛЕННОГО СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ МАЛОКОМПЛЕКТНЫХ СЕЛЬСКИХ ШКОЛ

Исеева Г.Д.
КГУ «Майкаинская средняя общеобразовательная школа отдела образования города Экибастуза, Управления образования Павлодарской области»
e-mail:gkaragateeva@gmail.com

Аннотация: В статье рассматривается роль пропедевтического спецкурса для шестиклассников по химии при обновленном содержании образования. Данная работа показывает актуальность проблем изучения химии. Произведен анализ содержания курса «Естествознание» (5-6 классы) и химии 7 класса, в соответствии с которыми был построен пропедевтический курс. Данный спецкурс предусматривает использование поли язычного обучения, также проведение меж предметных связей дисциплин естественно-научного цикла.
Раскрываются дидактические принципы отбора содержания курса, построение программы «Chemistry for kids» в условиях обновленного содержания образования.
Описательно показана методическая система разработки интерактивных уроков, выстроенных по разделам программы; методические приемы работы учащихся с заданиями с помощью презентаций, видео-уроков, интерактивных методов обучения с использованием дидактических игр, методы контроля и самоконтроля результатов обучения.
Выделены конкретные прогнозируемые результаты обучения шестиклассников в ходе постановки факультатива (ученик знает, понимает, умеет, применяет).
Указаны педагогические методы, применяемые в спецкурсе: по типу источника знаний, по типу познавательной деятельности, активные методы обучения.
Сделан краткий анализ экспериментального обучения пропедевтическому курсу “Chemistry for kids” на основе отобранных в педагогическом эксперименте показателей (развитие интереса к изучению основ химии; уровень сформированности первоначальных предметных знаний и умений – покомпонентно).
Представлены выводы об эффективности предложенной методики обучения шестиклассников пропедевтическому курсу по химии в рамках полиязычия.
Ключевые слова: пропедевтика химии, меж предметность, трёхъязычие, саморазвитие учащихся.

С ростом требований к качеству человеческого капитала общества перед педагогической наукой встают новые задачи, связанные с поиском эффективных механизмов внедрения ценных педагогических идей в практику работы современных школ, так как именно школы являются стартовой площадкой создания интеллектуального потенциала государства. Во внедрении инновационных педагогических идей в практику школы всегда замечаются сдерживающие факторы, в числе которых можно назвать инертность руководителей школ, непродуманность плана внедрения, недостаточность пропедевтической работы с персоналом школы, недостаточный уровень теоретической базы субъектов образования. Также, одной из главных проблем является слабая подготовленность учащихся к некоторым предметам, которая перетекает в проблему с большей значимостью для будущего каждого учащегося.

Химия считается наиболее трудной школьной дисциплиной. Главной проблемой в преподавании химии является перегруженность данного школьного курса в связи с нарастающим потоком информации и ограниченным объемом учебного времени. Однако, химические знания необходимы каждому человеку, они определяют рациональное

поведение человека в окружающей среде, необходимы в повседневной жизни. Курсы по выбору будут, в какой-то степени, решать те задачи, которые на уроках химии не удается решить в полном объёме из-за дефицита времени.

Одной из важных составляющих в решении изучаемой проблемы является, на наш взгляд, пропедевтический спецкурс. Необходимость введения предлагаемого курса вызвана несколькими причинами. В частности, это сложность программного материала, а также искаженные знания школьников, почерпнутые из средств массовой информации ещё до знакомства с предметом «Химия», введение обновленного содержания обучения в общеобразовательную программу [1].

Пропедевтические курсы дают первоначальные понятия о большинстве разделов химии, не предполагая их основательного изучения.

Анализ практики преподавания показывает, что для достижения поставленных задач в пропедевтике химии требуется: во-первых, отобрать содержание спецкурсов с учетом идей гуманизации и возрастных рамок; во- вторых, предложить конкретные пути развития мыследеятельности учащихся, опираясь на меж предметные связи; в-третьих, предложить пропедевтический спецкурс по химии с помощью трёзъязычного обучения.

Считаем, что введение пропедевтического курса химии на основе полиязычия в 6 классе будет способствовать формированию первоначальных понятий по химии, предметных умений, а также интереса к химии у учащихся; связь с курсом естествознания, биологии будет способствовать более глубокому усвоению материала.

Пропедевтические учебные курсы выступают связующим звеном между разными ступенями изучения дисциплин, развивая интерес учащихся и облегчая последующие овладения более сложным теоретическим материалом.

Изучение проблем преемственности является актуальным направлением исследований в области образования, данной проблематике посвящены научные труды многих известных ученых: Н.В. Базылевой, Л.П. Окуловой [2,3] и другие. Преемственность с практической точки зрения обеспечивается применением системы методических средств, содержанием учебников, учебных пособий и программ, последовательным изложением учебных материалов от простого к сложному, организацией самостоятельной работы обучающихся. Обеспечение преемственности в обучении предполагает непрерывный переход количественных изменений (информация) в качественные (психическое развитие), обеспечивающий закономерную и плавную смену зон развития обучающихся, которая выражается в последовательном усложнении учебных задач и целенаправленном изменении меры каждого уровня образования. Одновременно смена этих зон является и сменой этапов развития личности и служит предпосылкой для ее более активного включения в педагогический процесс следующего уровня.

Основу современных разработок в области теории и методики пропедевтики химического образования составляют труды российских учёных-методистов Г.М.Чернобельской, А.И.Дементьева, И.В.Тригубчак, О.С.Габриеляна, И.Г.Остроумова [4,5,6,7,8] и других.

Интересным, структурированным и практически направленным является пособие казахстанского автора К.А.Сармановой [9].

Однако изменения, происходящие в обществе и системе образования, изменяют структуру и содержание школьного предмета химии. В настоящее время разработано и внедрено в практику преподавания обновленного содержание обучения химии для учащихся 7-9, 10-11 классов школ Республики Казахстан. К сожалению, в доступной нам литературе, не находятся соответствующие требованиям сегодняшнего времени учебные пособия по пропедевтике химии, предназначенные для казахстанских учителей.

В связи с переходом на трехъязычное обучение предметов, считаем, что нужны пропедевтические курсы для детей 6-го класса, которые помогут пробудить интерес к изучению химии, а также укрепят знания английского языка[10].

Мы разработали пропедевтический курс «Chemistry for kids», который поможет детям изучать химию увлекательно, при помощи различных интерактивных методов обучения.

Программа спецкурса «Chemistry for kids» рассчитана на 17 часов и адресована учащимся 6 класса.

Курс проводится в виде лекционно-практических уроков с оформлением содержания занятия в рабочих тетрадях.

При разработке плана обучения пропедевтическому курсу на трёх языыках была проанализирована программа учебного предмета «Естествознание» (5-6 классы), также проведена связь с программой курса химии 7 класса.

Содержание пропедевтического курса для 6-классников состоит из 8 разделов.

- «School of atoms and molecules»; «Школа атомов и молекул»; «Атомдар және молекулалар мектебі»;
- «Химия вокруг нас»; «Қоршаған орта химиясы»; «Chemistry around us»;
- «Сенің химиялық құрамын қандай?»; «Каков твой химический состав?»; «What is your chemical composition?»;
- «Су-тіршілік көзі»; «Вода-источник жизни»; «Water life source»;
- «What makes them similar?»; «Что делает нас похожими?»; «Бізді не ұқсатады?»;
- «Как выделяется тепло?»; «Жылу қалай бөлінеді?»; «How heat is generated?»;
- «Химия және физика»; «Химия и физика»; «Chemistry and physics»;
- «How there is a photosynthesis?»; «Фотосинтез процесі қалай өтеді?»; «Как проходит процесс фотосинтеза?»;

Рассмотрим 1 раздел данного спецкурса.

Раздел I. «School of atoms and molecules»; «Школа атомов и молекул»,; «Атомдар және молекулалар мектебі».

Темы: Атомы. Молекулы. Модели молекул. Простое и сложное вещество. Состав и строение атома. Физические и химические вещества.

Демонстрации: Видео «Наука для детей – Молекулы и атомы» https://youtu.be/9ZO4ZB8cuk0 [11] , опыт «Зажигание без спичек» («Волшебная палочка»), «Несгораемый платок», «Дым без огня».

Лабораторный опыт №1. Ознакомление с образцами простых и сложных веществ.

Таблица 1 - Глоссарий

Atoms	атомы	атомдар
Molecules	молекулы	молекулалар
Substance	вещество	зат
Chemical substance	химическое вещество	химиялық зат
Physical substance	физическое вещество	физикалық зат
Simple substance	простое вещество	жай зат
Complex substance	сложное вещество	күрделі зат
Composition	состав	құрамы
Structure	строение	құрылысы

Приведём фрагмент урока из первого раздела по теме «Atoms. Molecules. Models of molecules»

Таблица 2 – Фрагмент урока спецкурса по теме «Atoms. Molecules. Models of molecules»

Lesson plan

Course of the lesson		
Planned stages of the lesson	Planned activities at the lesson	Resources

0-2 min 3-10 min	Создание благоприятной атмосферы урока, учащиеся делают пожеланию друг другу для успешного дальнейшего изучения тем. Изучение нового материала The atom is the basic building block for all matter in the universe. Atoms are extremely small and are made up of a few even smaller particles. The basic particles that make up an atom are electrons, protons, and neutrons. Atoms fit together with other atoms to make up matter. It takes a lot of atoms to make up anything. There are so many atoms in a single human body we will not even try to write the number here. The number is trillions and trillions (and then some more). There are different kinds of atoms based on the number of electrons, protons, and neutrons each atom contains. Each different kind of atom makes up an element. There are 92 natural elements and up to 118 when you count in fabricated elements. Atoms last a long time, in most cases forever. They can change and undergo chemical reactions, sharing electrons with other atoms. However, the nucleus is very hard to split, meaning most atoms are around for a long time.	Перевод для учащихся в приложении 1, на казахском и русском языках.
11-13 min 14-25 min 26-32 min	Demonstration Видео «Наука для детей – Молекулы и атомы» [11] Лабораторный опыт №1. Ознакомление с образцами простых и сложных веществ. 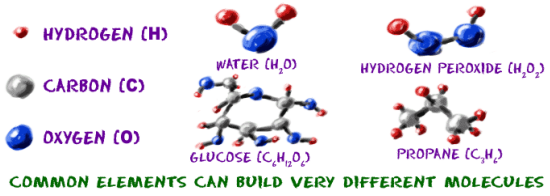 Учащиеся ознакамливаются в образцами простых и сложных веществ, и выполняют задание. 1. Выпишите простые и сложные вещества в 2 колонки: вода, кислород, соль, углекислый газ, водород, карандаш, лёд, чай. Crossword Puzzle of this them. 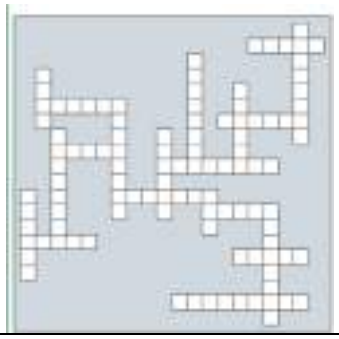	https://youtu.be/9ZO4ZB8cuk0 [11] Приложение 2

	Across 2.What you get when two H atoms join with one O atom 6.Most common atom in the human body 8.These particles are positive 11.Neutrinos often travel at the speed of ____ 12.These have the same types of atoms 14.The center of the atom 16.These type of bonds donate electrons between atoms 18.Covalent ___ share electrons 19.These small particles make up neutrons and protons 20.These combine different kinds of atoms Down 1.Isotopes of the same element have a different number of these 3.When two or more atoms join together 4.The basic building block of all matter 5.Atom that is in organic molecules 7.Electrons without any charge 9.Negatively charged particle 10.Electrons orbit within these layers, Egg ___ 13.Number of protons in an element is the atomic ____ 15.Number of quark types 17.These type of bonds share electrons between atoms	
Reflection 33-40 min	 Учащиеся заполняют лист «Радуга», используя удобный для них язык обучения.	

В результате изучения факультатива «Chemistry for kids» учащиеся должны знать**:**

- первоначальные представления о химическом элементе, химическом веществе, химической реакции;

- некоторые химические формулы наиболее распространенных веществ (O_2, H_2O, SiO_2, CO_2, Fe, Al, NaCl и другие); основы техники безопасности при работе в лаборатории.

Понимать**:**

- разницу между физическими и химическими свойствами, физическими и химическими явлениями;

- сущность основных химических процессов;

- важность и необходимость изучения свойств веществ и правильного применения этих знаний;

- разницу между чистым веществом и смесью;

- разницу между простым и сложным веществом;

- разницу между химическим элементом и простым веществом;
- основной смысл и схему фотосинтеза;
- необходимость рационального и бережного использования природных ресурсов;
- роль витаминов в обеспечении нормального уровня развития организма;
- губительное действие на организм никотина;
- прикладное значение химических знаний;
- первоначальные химические термины и понятий на 3-х языках.

Учащиеся должны **уметь:**

- различать физические и химические процессы в ходе наблюдений; вещества и смеси.
- работать с простейшим химическим оборудованием, планировать и проводить эксперименты;
- выполнять практические операции по разделению смесей (растворение, фильтрование, выпаривание);
- пользуясь таблицей Д.И. Менделеева, определять значения относительных атомных масс химических элементов;
- работать с литературой по предмету, готовить доклады;
- выступать перед аудиторией, аргументировано доказывать свою точку зрения.

В данном курсе применялись педагогические методы: по типу источника знаний; по типу познавательной деятельности; активные методы обучения.

По экспериментальной методике обучалось 10 человек - учащиеся 6 класса одной из школ г.Экибастуз.

Анализ экспериментального обучения проводился по следующим показателям:

1. Развитие интереса к изучению основ химии.
2. Уровень сформированности первоначальных предметных знаний и умений учащихся по следующим компонентам:

- представление о химическом элементе;
- представление о химическом веществе;
- представление о химических превращениях;

Критерием оценки знаний и умений явились 3 уровня сформированности:

1) знание (умение) сформировано хорошо (оценка - 2 балла);
2) знание (умение) сформировано удовлетворительно (оценка - 1 балл);
3) знание (умение) не сформировано(оценка - 0 баллов).

Для выяснения причин наличия или отсутствия интереса учащихся к предмету «Химия», было проведено анкетирование в начале и конце эксперимента.

Анкета позволила выявить высокий, средний и низкий показатели интереса к предлагаемому спецкурсу.

Входной контроль показал, что 50% от числа опрошенных учеников собираются посещать спецкурс по химии. Причем 40 % ответов свидетельствуют о том, что на уроках учащиеся ожидают интересную информацию которая пригодится в жизни; 60% ждут занимательных опытов, а также практических исследований. 30% учащихся, по данным анкеты, не проявляют особого интереса к предмету «Химия».

Выходной контроль по данным той же анкеты показал следующее:

1. Прирост высокого показателя интереса учащихся к изучению спецкурса по химии (на основе среднего значения) составил от числа опрошенных – 21%. Мнение детей в классе разделились в таких соотношениях к концу обучения: «хочу изучать» - 80 %, «не хочу изучать» -10 %.
2. Больше всего в анкете ученики указывали ответы высокого и среднего показателей в вопросах «Хочешь ли ты изучать химию?», «Хотел ли бы ты проводить занимательные опыты?» и «Ради чего ты стремишься получить

высокую отметку?». Прирост по этим показателям составил: 30%, 40% и 30 % соответственно.

3. Уменьшилось число учащихся, которые дали отрицательный ответ в вопросе «В чём для тебя польза посещения занятий по химии?» на 10%.

Очень важным показателем экспериментального обучения являлся уровень сформированности первоначальных предметных знаний и умений учащихся. В данном случае результаты оценивались по рефлексии, которая проводилась в конце каждого урока с целью выяснить усвоения определенного понятия, что в конечном счете скажется на уровне сформированности базовых химических знаний в 7 классе.

Также для проверки знаний учащихся были проведены 3 контрольных среза, в которых предлагались тестовые задания на группировку, дополнение, напоминание, на соответствие и с выбором ответов.

Уровень полной сформированности первоначальных предметных знаний по итогам контрольного выходного среза был достаточно высоким: на «хорошо» и «отлично» усвоили знания о химическом элементе 70% учащихся; также 70% обучаемых полностью сформировали знания о химическом веществе; хорошие и отличные знания о химических превращениях было у 50% учащихся.

Критерием сформированности умений явилась полнота охвата и выполнения всех действий, входящих в конкретное умение.

Эффективность предложенной методики обучения химии в 6 классе подтверждена количественным и качественным анализом сформированности первоначальных предметных знаний и умений, а также изучением познавательного интереса учащихся.

Проблема исследования имеет важное значение на современном этапе.

Основной задачей пропедевтических курсов является формирование у школьников первоначального, целостного представления о мире на основе сообщения им некоторых химических знаний, что облегчает восприятие химии в седьмом классе.

В процессе постановки педагогического эксперимента получены результаты, позволяющие сделать следующие выводы:

- Анализ психолого-педагогической, химической и методической литературы показал, что исследуемая нами проблема слабо отражена в современных публикациях казахстанских авторов.
- Проведен анализ программ естественно-научных дисциплин, выявлены меж предметные связи, а также актуализированы базовые понятия.
- Выделены теоретико-методические основы построения химического пропедевтического спецкурса.
- Разработана программа, содержание и методика проведения спецкурса «Chemistry for kids» для шестиклассников, которая позволяет:

- уменьшить интенсивность прохождения учебного материала в основной школе;
- формировать устойчивый познавательный интерес к предмету;
- готовить учащихся к изучению химии на трёх языках в старших классах.

Разработанный и апробированный спецкурс помогает интегрировать химию в систему естественнонаучных знаний для формирования химической картины мира как составной части естественнонаучной картины.

ЛИТЕРАТУРА

1 Государственный общеобязательный стандарт общего среднего образования. Приложение 4 к приказу Министерства образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 604.

2 Юдина И.Г., Базылева Е.А. Комплексные информационные ресурсы академической библиотеки: модернизация и развитие // Библиосфера. - 2018. - № 4. - С. 56-63.

3 Окулова Л. П. Формирование эргономической образовательной среды в системе "школа-

вуз" : монография // Ижевск: Издательский центр «Удмуртский университет», - 2019.
4 Чернобельская Г.М. Методика обучения химии.- М.: Владос, 2000
5 Чернобельская Г.М., Дементьев А.И. Введение в химию - 7: о пропедевтическом курсе. (Мир глазами химика). - М.: Владос, 2003
6 Тригубчак И.В. Методические разработки к пропедевтическому курсу «Мир глазами химика» // Первое сентября. Химия. – 2002.-№11,12,14-22
7 Габриелян О.С. Пропедевтика химии в школе: вчера, сегодня, завтра// Химия в школе.- 2005.-№7
8 Остроумов И.Г., Боев А.С. Химия. 7 класс. Введение в химию. Вещества. Учебное пособие для общеобразовательных учреждений. М.: Сиринъ, 2006
9 Сарманова К.А. Методика использования пропедевтических знаний и умений в курсе химии. - Алма-Ата: Мектеп, 1987
10 Шипарева Г.А. Мир глазами химика. Домашний эксперимент к пропедевтическому курсу химии 7 класса // Химия в школе. - 2000.-№6
11 https://youtu.be/9ZO4ZB8cuk0

ЖАҢАРТЫЛҒАН ОҚЫТУ МАЗМҰНЫ АЯСЫНДАҒЫ АЛТЫНШЫ СЫНЫПТАРҒА АРНАЛҒАН ХИМИЯ ПӘНІНЕН ПРОПЕДЕВТИКАЛЫҚ АРНАЙЫ КУРСТАРЫН ҚҰРАСТЫРУ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ ТӘЖІРИБЕСІ

EXPERIENCE IN DEVELOPING AND CONDUCTING A PROPAEDEUTIC SPECIAL COURSE IN CHEMISTRY FOR SIXTH GRADERS WITH AN UPDATED EDUCATIONAL CONTENT

О.С.Ачкинадзе, Г.Д.Исеева
Жаратылыстану жоғарғы мектебі,
Павлодар Педагогикалық Университеті,
Павлодар қ., Павлодар облысы, Қазақстан Республикасы.

Аңдатпа: Мақалада жаңартылған білім берудің мазмұны аясында алтыншы сынып оқушыларына арналған химия пәнінен пропедевтикалық арнайы курстың рөлі қарастырылады. Бұл жұмыс химияны зерттеу мәселерінің өзектілігін айқындайды.

"Жаратылыстану" (5-6 сыныптар) және 7 сынып химиясы курсының мазмұнына талдау жүргізілді, талдаудың негізінде пропедевтикалық курс құрылды. Аталған арнайы курс көптілді оқытуды, сондай-ақ жаратылыстану-ғылыми цикл пәндерінің пәнаралық байланыстарын пайдалануды көздейді.

Курс мазмұнын іріктеудің дидактикалық принциптері, жаңартылған білім беру мазмұны аясында "Chemistry for kids" бағдарламасын құруына мүмкіндік береді.

Бөлімдерге бөлінген интерактивті сабақтарды әзірлеудің әдістемелік жүйесі; презентациялар, бейне-сабақтар, дидактикалық ойындарды пайдалана отырып оқытудың интерактивті әдістерін, оқыту нәтижелерін бақылау және өзін-өзі бақылау әдістері арқылы оқушылардың тапсырмалармен жұмыс жасауын әдістемелік тәсілдері сипаттамалық түрде көрсетілген.

Бағдарламаның тараулары бойынша құрылымдалған интерактивті сабақтарды әзірлеудің әдістемелік жүйесі көрнекі түрде сипатталған; презентацияларды, бейне сабақтарды, дидактикалық ойындарды пайдалана отырып оқытудың интерактивті әдістерін, оқу нәтижелерін бақылау және өзін-өзі бақылау әдістерін қолдану арқылы оқушылардың тапсырмалармен жұмыс істеуінің әдістемелік тәсілдері көрсетілген.

Таңдау пәнін қою барысында алтыншы сынып оқушыларының нақты болжамды оқу нәтижелері атап өтілген (оқушы біледі, түсінеді, біледі, қолданады).

Арнайы курста қолданылатын педагогикалық әдістер: білім көзі бойынша, танымдық іс-әрекет түрі бойынша, оқытудың белсенді әдістері көрсетіледі.

«Chemistry for kids» пропедевтикалық курсында эксперименттік оқытудың қысқаша талдауы педагогикалық экспериментте таңдалған көрсеткіштер негізінде жасалады (химия негіздерін оқуға қызығушылықты дамыту; бастапқы пәндік білім мен дағдыларды қалыптастыру деңгейі - құрамдас жағынан).

Көптілділік аясында алтыншы сынып оқушыларын химияның пропедевтикалық курсына оқытудың ұсынылып отырған әдістемесінің тиімділігі туралы қорытындылар берілген.

Кілт сөздер: химия пропедевтикасы, пәнаралық, үштілділік, оқушылардың өзін-өзі дамытуы.

Summary**:** The article considers the role of a special propaedeutic course for sixth graders in chemistry with the updated content of education. This work shows the relevance of the problems of studying chemistry.

The analysis of the content of the course ‘Science’ (5-6) grades and chemistry of the 7th grade in accordance with the propaedeutic course was built. This special course provides for the use of multilingual education, as well as the using of interdisciplinary connections of the natural science disciplines.

The didactic principles of selection of the course content the construction of the ‘Chemistry for kids’ program in the context of the updated content of education are revealed.

The methodological system of developing interactive lessons, divided into sections, is described descriptively; methodological techniques for working, students with assignments using of presentations video lessons, interactive teaching methods using didactic games, methods of controlling and selfcontroling learning outcomes.

The methodological system for the development of interactive lessons, structured according to the sections of the program, is described descriptively; methodological techniques for students' work with assignments using presentations, video lessons, interactive teaching methods using didactic games, methods of control and self-control of learning outcomes.

The specific predicted learning outcomes of sixth graders in the course of setting an elective are highlighted (the student knows, understands, knows how, applies).

The pedagogical methods used in the special course are indicated: by the type of knowledge source, by the type of cognitive activity, active teaching methods.

A brief analysis of experimental teaching in the propaedeutic course "Chemistry for kids" is made on the basis of indicators selected in the pedagogical experiment (development of interest in the study of the basics of chemistry; the level of formation of initial subject knowledge and skills - component-wise).

Conclusions on the effectiveness of the proposed methodology for teaching sixth graders to a propaedeutic course in chemistry within the framework of multilingualism are presented.

Key words: chemistry propaedeutic, intersubjective, trilingualism, self-development of students.

«ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ».

Енсибаева М.М
КГУ «Специальная школа -интернат № 7 г. Павлодар, Республика Казахстан»

Аннотация: В данной статье рассматривается инновационные методы обучения учеников в XXI веке. Представлены типология инноваций в обучении, информационные методы обучения.

В статье применяется аналитический и системный подходы и обобщены теоретические изменения современной педагогики.

Современное поколение школьников известно как цифровое, социально цифровое.

Цифровые технологии меняют наш образ жизни, способы общения, образ мышления, чувства, каналы влияния на других людей, социальные навыки и социальное поведение, «высокотехнологичная среда - компьютеры, смартфоны, видеоигры, поисковые машины в Интернете - изменяют человеческий мозг».

Нововведения, или инновации характерны для любой профессиональной деятельности человека и поэтому, естественно, становятся предметом изучения, анализа и внедрения.

Педагогические инновации - это инновации в педагогической деятельности, изменения в содержании и технологии обучения и воспитания, направленные на повышение их эффективности, инновационный процесс заключается в формировании и развитии контента и организации нового.

В развивающейся образовательной системе внедряются инновационные процессы по следующим направлениям: формирование нового образовательного контента, разработка и внедрение новых педагогических технологий, создание новых типов образовательных учреждений.

Традиционная подготовка специалистов, ориентированная на формирование знаний, умений и навыков в предметной области, всё больше отстаёт от современных требований.

Основой образования должны стать не столько учебные дисциплины, сколько способы мышления и деятельности. Необходимо не только выпустить специалиста, получившего подготовку высокого уровня, но и включить его уже на стадии обучения в разработку новых технологий, адаптировать к условиям конкретной производственной среды, сделать его проводником новых решений, успешно выполняющим функции по получаемой им специальности.

Современные образовательные технологии связаны с повышением эффективности обучения и воспитания, направлены на конечный результат образовательного процесса - подготовку высококвалифицированных специалистов:

- имеющих фундаментальные и прикладные знания;
- способных успешно осваивать новые, профессиональные и управленческие области, гибко и динамично реагировать на изменяющиеся социально-экономические условия;
- обладающих высокими нравственными и гражданскими качествами в условиях инновационного образовательного пространства.

Реализации приоритетных требований к получению высококвалифицированного специалиста способствуют педагогические инновации.

Инновации в образовательной деятельности – это использование новых знаний, приёмов, подходов, технологий для получения результата в виде образовательных услуг, отличающихся социальной и рыночной востребованностью.

Изучение инновационного педагогического опыта показывает, что большинство нововведений посвящены как разработке новых педтехнологий, так и применению старых, но с новым к ним подходом.

Ключевые слова: Эффектность, методы, технологии, обучение, инновация, образование, педагогика.

Актуальность работы.В ходе модернизации системы образования, сложились принципиально новые условия для развития, обучения и воспитания. В настоящее время предъявляются высокие требования к организации процесса образования, производятся поиски новых, более эффективных психолого-педагогических подходов к этому процессу.

Рассмотрим подробнее наиболее эффективные и доступные технологии:

1. Здоровьесберегающие технологии: основной их целью является создание условий для формирования у обучающихся представления о здоровом образе жизни, об умении оказать себе и ближнему первую медицинскую помощь, а также формирование и развитие знаний, умений и навыков, необходимых для поддержания собственного здоровья. Формами работы являются спортивные праздники, физкультминутки между занятиями, утренняя гимнастика, гимнастика для глаз, дыхательная гимнастика, пальчиковая и динамическая гимнастика, релаксация, прогулки не только на территории школы, но и в лесопарковых зонах.
2. Проектная деятельность: её смысл заключается в создании проблемной деятельности, которая осуществляется ребёнком совместно с педагогом. Знания, которые ребёнок получает в ходе работы над проектом, становятся его личным достоянием и прочно закрепляются в уже имеющейся системе знаний об окружающем мире.
3. Развивающие технологии: в традиционном обучении ребёнку представляется для изучения уже готовый продукт, шаблон действия. При развивающем обучении ребёнок самостоятельно должен прийти к какому-либо мнению, решению проблемы в результате анализа своих действий.
4. Коррекционные технологии: их целью является снятие психоэмоционального напряжения. Виды: сказкотерапия, цветотерапия, музыкальная терапия.
5. Информационные технологии: использование ИКТ на занятиях имеет ряд преимуществ перед традиционными формами организации занятий. Компьютер привлекателен для детей, использование анимации, слайдовых презентаций, фильмов позволяет вызвать активный познавательный интерес у детей к изучаемым явлениям. Способы визуальной поддержки материала позволяют добиться длительной концентрации внимания, а также одновременного воздействия сразу на несколько органов чувств ребёнка, что способствует более прочному закреплению новых получаемых знаний.

Целью данной работы является стремление определить понятие «педагогическая технология», дать краткий обзор инновационных технологий обучения и обучающих игр для предметов гуманитарного цикла.

Задачи:

- обсудитьвопросы и механизмы повышенияи сокращения разрыва в качестве обучения между городскими и сельскими школами;

-выявить опыт осуществления инновационных практик по эффективной организации образовательной деятельности в сельской школе.

А сознательное овладение английским языком, превращение его в потребность на своем уровне — это не вопрос года, поэтому возникает вопрос, какие технологии лучше использовать для повышения интереса учащихся к предмету, выявления и дальнейшего совершенствования способностей учащихся, развития личностных способностей.

Ответ на этот вопрос можно найти в Послании Главы государства народу Казахстана [3].

Для удовлетворения потребностей информационного общества в XXI веке в сфере образования необходимо решить следующие задачи: повышение качества образования путем эффективного использования компьютерной техники, интернета,

коммуникационных сетей, электронных и телекоммуникационных средств, мультимедийных электронных учебников в учебном процессе.

В настоящее время особое внимание уделяется вопросу коммуникативного обучения языку.

Новая технология обучения английскому языку предполагает овладение языком с учетом его коммуникативной функции.

Только при пробуждении интереса учащихся к иностранному языку можно добиться каких-либо успехов, то есть самое главное в обучении-пробудить у учащихся интерес к языку, повысить познавательную активность.

Это формирование личности, которая свободно ориентируется на основе глубоких знаний, умений, навыков и компетенций, приобретенных в соответствии с требованиями общества, способна самостоятельно принимать правильные, эффективные решения, достигая поставленной цели посредством познавательной деятельности [3].

А в преподавании предмета, который я преподаю, я считаю, что использование передовых технологий обучения и инновационных методов очень эффективно.

Специфика обучения английскому языку с системой информационных технологий: усвоение учебного материала посредством информационно-коммуникативных технологий учебной деятельности учащихся с помощью учителя или с помощью компьютера.

Уровневое, дифференцированное обучение, проектное обучение, коммуникативное обучение,основные принципы информационно-коммуникационного обучения,обеспечивающие формирование личности,самостоятельное воздействие на ребенка, формирование личности, способной четко выражать свои мнения, развитие познавательных, творческих способностей учащихся.

Все методы, отражаемые в обучении с системой информационных технологий, применяются во взаимосвязи.

В обучении с помощью информационной системы метод интерпретации реализуется посредством показа кино, диафильмов, видеоматериалов.

Ознакомление с текстом, ознакомление с материалами, связанными с изучением, работа с пословицами и т. д. объяснения осуществляются с помощью этого метода [5].

Такие задачи, как» прослушать и снова прочитать текст прослушать диалог и снова повторить за персонажами", осваиваются компьютером.

Роль технологии проектирования проявилась в защите научного проекта, роль преподавания отражена в предметных олимпиадах.

Творческий проект-это самостоятельная работа, выполняемая каждым учеником в течение года с помощью учителя, другими словами, творческая работа, проводимая по предмету технология.

Проект-может состоять из различных разделов, специальных чертежей, рисунков, эскизов и технологической карты создаваемого изделия. При создании изделия также используется отчет, экономическое или экологическое аргументированное объяснение [6].

Обязательно наличие исследуемой, информационной, экспериментальной проблемы, решаемой;

Деятельность по выполнению проекта начинается с проектирования, продумывания результата и вида раскрытия;

Каждый проект требует от учащегося исследовательской работы.

Итак, особенностью проектной деятельности является поиск информации. Информация обсуждается, готовится и представляется проектной группе [7].

Самый последний этап выхода проекта-результат

Творческий проект занимает большое место в дисциплине английский язык. Посредством творческого проекта расширяется любовь учащегося к предмету, мировоззрение о стране, в которой он изучает язык, развивается эстетический вкус.

Постоянно использую методы и приемы информационно - коммуникативной технологии.

Главная эффективность ИКТ заключается в том, что он может выполнять только один метод визуализации и метод использования технических средств.

Использую специальные и созданные мной электронные учебники.

Потому что их эффективность огромна: они быстро обеспечивают обратную связь, помогают быстро найти нужную информацию, а в обычном учебнике это сложно, экономит время, отображает, рассказывает, моделирует вместе с коротким текстом.

Пользуюсь ресурсами интернета.

Может участвовать в тестировании, викторинах, конкурсах, олимпиадах, проводимых через Интернет, не получать письма с учащимися, проживающими в других странах [8].

А игровые технологии использую при обучении младших школьников.

Не существует закона, согласно которому на ежедневном занятии используются методы одной и той же технологии, во время урока, на каждом этапе урока можно использовать один и тот же эффективный метод одной и той же технологии, но его необходимо применять непрерывно.

Высокие достижения педагога в учебной деятельности являются фактором, существенно развивающим личность.

Занимаясь инновационной деятельностью, развивая инновационную активность, создавая что-то значительное, новое, достойное внимания, педагог и сам растет, поскольку "участие в творческих, доблестных делах человека — важнейший источник его роста".

С другой стороны, чем проще, однороднее деятельность, выполняемая преподавателем, чем меньше поле проявления его активности, тем в меньшей степени оказывается развитой его личность.

Ведь человек, выполняющий всю жизнь простые операции, не требующие напряжения умственных способностей, в конце концов, собственноручно деформирует свою личность.

ЛИТЕРАТУРА

1.Закон Республики Казахстан «Об образовании». Астана, 2020.
2.Беспалько В. П. программируемое обучение. Дидактические основы.
3. Телобакова К. Ж. новая педагогическая технология. Алматы, 2018,
4. Сарбасова К. А. инновационные технологии. Алматы, 2018.
5 http://www.akorda.kz / Послание Президента Республики Казахстан Н. А. Назарбаева народу Казахстана

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫ НЕГІЗІНДЕ ИНТЕРПРЕТАЦИЯЛАНҒАН ТҮРЛІ ГЕЙМИФИКАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ

Нәметқұл Құралай Мұратбекқызы
«Мұхтар Әуезов атындағы жалпы орта білім беретін мектеп-лицейі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі, Жамбыл облысы, Меркі ауданы
kuralay0503@gmail.com

Аннотация**:** Ағылшын тілін оқыту барысында 4 дағдыны қалыптастыру және грамматикалық тапсырмаларды жасау барысында оқушылардың жеке қызығушылығын ескеруіміз қажет. Оқушылардың функционалды сауаттылығы мен сыни ойлау қабілеттерін, тіл байлығын, сөйлеу мәдениетін арттыру мақсатында оқушылар арасында

танымал ойын түрлерін және өзге де ойын форматындағы методиканы сабақ процесіне ұтымды енгізу арқылы білім сапасын арттыра аламыз. [1]

Түйін сөздер: ағылшын тілі, дағды, функционалды сауаттылық, ойын, методика,қабілет, білім сапасы.

Негізгі бөлім

Double Jeopardy

Мақсаты:

1. Оқушының материалды қаншалықты деңгейде меңгергенін тексеру.
2. Оқушының өз-өзін бағалауға, өзіне сыни тұрғыда қарауға дағдыландыру.
3. Сыни ойлау қабілетін және сөйлеу дағдысын дамыту.

Жаңашылдығы:

1. Интерактивті ойынды сабақ барысында тиімді қолдану.
2. Түрлі бағыттарды қамтуға мүмкіндік береді.
3. Оқушы өзінің білімін бағалайды.
4. Барлық сыныптарда, әртүрлі жастағы оқушыларға қолдануға болады.

Double Jeopardy ойынын рефлексия үшін пайдалануға болады. Бұл офйын жасөспірімдер арасында танымал интерактивті Double Jeopardy ойынының өзгертілген нұсқасы. Бұл үшін жоғарыда көрсетілген түрлі бағандарға сәйкес сұрақтар ілінеді. Әр сұрақ әртүрлі шкала негізінде бағаланады. Балл жоғарылаған сайын сұрақтар да қиындайды. Оқушы өзінің сенімді болған ұяшығындағы сұрақты таңдап, жауап береді. Бұл оқушы үшін де өзін бағалауға, өз білім деңгейін тексеруге таптырмайтын әдіс. Және мұғалім де оқушының таңдап тұрған бағаны мен сұрақ деңгейіне қарай, оның берілген материалды қаншалықты деңгейде меңгергенін байқайды. Сұраққа жауап беру барысында оқушы жазылым, оқылым, айтылым дағдыларын қатар пайдалана алады. Бұл оқушыға жан-жақтылықты, ізденімпаздық пен шығармашылықты үйретеді.

Card game

Мақсаты:

1. Оқушының лексикалық сөз байлығын кеңейту.
2. Сөздер мен сөз тіркестерін, идиомалар мен мақал-мәтелдерді еркін әрі жылдам үйренуге жол ашу.

Жаңашылдығы:

1. Әр жастағы оқушылар мен кез-келген тақырыпта қолдануға, қалауынша түрлендіруге болады.
2. Ойын барысы қызық болғандықтан, оқушы қосымша ізденуге, ұтуға тырысады.
3.Сөздер мен тіркестер оңай жатталады.

Бұл әдіс үшін қарапайым ойын карталары қолданылады. Өте тиімді әрі қызықты әдіс тәсілді дайындау жолы да өте оңай. Сөз тіркестерін 2 ге бөліп, екі түрлі картаға жабыстырамыз. Мысалы: «Read a book» тіркесіндегі «read» және «a book» сөздерін 2ге бөліп жазамыз. Бір бума сөздер жазылған картаны топқа таратып беріп, кәдімгі карта ойнағандай ойнату керек. Оқушы сөз жазылған картаны ортаға тастағанда, келесі оқушы оған жарасатын тіркес сөзді тауып, картаны «басу» қажет. Олай болмаса картаны тастаған адам оны қайта «көтереді».

Sentence auction

Мақсаты:

1. Грамматикалық және оқылым бойынша берілген тапсырмаларды жеңіл анализдеу қабілетін дамыту.

2. Оқушылардың сыни ойлау және жазу дағдыларын оқу дағыдысымен қатар дамыту.

3. Өзара бәсекелестік негізінде оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттыру.

Жаңашылдығы:

1. Барлық жастағы оқушыларға түрлендіре қолдануға болады.
2. Оқушы сауаты тексеріледі.
3. Жылдамдық пен дұрыс жауап іздеуде топтық жұмыста белсенділік танытады.

Sentence auction ойыны барысында доллар купюралары дайындалады. 1000 доллар «ақшаны» 2 топқа теңдей бөліп беру керек. (оқушы саны мен топ санына байланысты сомма өзгеруі мүмкін). Оқушыларды 2 топқа бөліп қате жазылған қағазды көрсетеді. Оқушылар қағазды белгілі бір соммаға сатып алады. Жылдам қатені жөндеп, қағазды жоғары көрсетеді. Егер екі топтың да жауабы дұрыс болса, ақша 2 тең бөлікке бөлінеді. Егер бір топтыкы ғана дұрыс болған жағдайда, барлық ақша сол топқа беріледі. Қате болған жағдайда ақша мұғалімде қалады.

School bus passengers

Мақсаты:

1. Оқушылардың топта белсенді және сапалы жұмыс істеу қабілетін арттыру.
2. Шығармашыл және сыни тұрғыдан ойлау қабілеттін дамыту.

Жаңашылдығы:

1. Барлық сыныптарда әр түрлі тақырыптар үшін түрлендіре қолдануға болады.
2. Өзара бәсекелстік пен ұжымдық келісімділікті арттырады.
3. Оқушылар жылдам ойланып, дұрыс жауап беруге тырысады.

School bus passengers ойыны топтық жұмысқа негізделген. Жекелей түрде де ойнатуға болады. Оқушыларға сұрақ не сөйлем оқылады. Жауабын білетін немесе сөйлемге сай сипаттама айта алатын топ мүшесі бірінші болып орнынан тұрып «I am a passenger!» деп айтуы тиіс. Содан соң жауап береді. Жауабы дұрыс болса, мұғалім оған автобусқа билет береді. Әр сұраққа бір билет. Осылайша қай топта билет саны көбірек болса, сол топ автобусқа «мінеді». Бірақ қате берілген жауап үшін бір «штраф» беріліп, бір билет күйіп отырады.

Human&Thing

Мақсаты:

1. Оқушылардың лексикалық сөз байлығын кеңейту.
2. Сыни тұрғыдан ойлау, жазу қабілеттерін дамыту.
3. Топтық жұмыста оқушы белсенділігін арттыру. Сапалы жауаптарға бағыттау.

Жаңашылдығы:

1. Сергіту сәтін тиімді пайдалануға болады.
2. Оқушының өздігінен ізденуге талпындырады.
3. Сөздік қоры молаяды.

Бұл ойын балалардың жиі ойнап жүрген «Адам және Зат» ойынының ағылшын тіліне түрлендірілген эквиваленті. Бұл ойын үшін жоғарыда көрсетілген секілді кесте беріледі. Топтар мұғалім берген әріптерге басталатын бағандарға сай сөздерді жазады. 2 топтың сөздері сай келмеуі тиіс. Әр ерекше жауапқа 10балл,

қайталанған бірдей жауапқа 5 балл, бос баған үшін 0 балл беріледі.

Run, rabbit, run!!!

Мақсаты:

1. Оқушының тыңдалым және сөйлеу дағдыларын дамыту.
2. Сыни тұрғыдан ойлау қабілетін дамыту.
3. Өзара бәсекелестік негізінде оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру.

Жаңашылдығы:

1. Барлық жастағы оқушылар үшін қолдануға болады.
2. Топтық бәсекелестікті арттырады.

Бұл әдісті қолдану үшін мұғалім тақтаға үлкен кестені іледі. Ол жерде бірнеше текшеден тұратын квадрат бейнеленеді. Квадрат ортасынан 8 текше ерекше белгіленіп тұрады. Бұл «кіру зонасы» деп аталады. Текшенің дәл ортасында қоян орналасады. Топтардың мақсаты өз тастарын қоянға жеткізу, яғни «қоянды ұстау». Екі топта екі түрлі тас болады. Мұғалім сұрақ қойғанда берілген әрбір дұрыс жауап үшін тас текшелермен алға жылжиды. Қате жауап үшін артқа жылжиды. Қай топтық тасы бірінші болып қоянға жететін болса, сол топ жеңімпаз атанады.

Ескерту: қоян орнына арнайы сыйлықтар, шоколад, кубоктар, марапат құралдарын қоюға болады.

Chips for games/ «Фишки» ойыны

Мақсаты:

1. Оқушылармен сабақ барысында жаңа сөздер мен сөз тіркестерін қаншалықты сапалы жаттағанын бағалау.
2. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамыту.
3. Ақпаратты ағылшын тілінде жылдам қабылдап жауап беруге баулу.

Жаңашылдығы:

1. Сергіту сәтіне немесе өткен сабақ сөздерін қызықты қайталауға мүмкіндік береді
2. Оқушы жылдам қозғалып, жылдам оқып, «фишкадағы» сөзді аударады
3. Бастауыш және орта буын оқушыларына арналған тәсіл.

Бұл бастауыш және орта буын (5-6 сынып оқушылары) арасында әруақыт танымал «фишка» ойынының баламасы. Әсіресе сабаққа қызығушылығы төмен және осы іспеттес ойындарға әуес оқушылардың оқу процесіне, жалпы айтқанда, жаңа сөздерді үйренуге деген қызығушылығын оятуға тамаша әдіс болып саналады. Ойын барысына «фишкалар» дайындалады. Олардың арғы бетінде қайталауға қажетті сөздер (сөз тіркестері, мақалдар,идиомалар) жазылады. Оқушы шығып, ойын фишкаларын жылдам аударып, жазылған сөзді жылдам аударуы тиіс. Дұрыс аударған сөзі жазылған фишканы ұтып алады. Осылайша тоқсан соңында кімде қанша фишка болғанын санап, үздіктерді анықтауға болады. Бұл үшін аталған әдісті тоқсан бойына ұйымдастырып отыру керек.

«Word by numbers»/ «Сан арқылы сөздер»

Мақсаты:

1. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін арттыру.
2. Жан-жақты жауаптар үшін лексикалық қорды байыту.
3. Орфографияға назар аударту.

Жаңашылдығы:

1. Сабақты болжатуда түрліше пайдалануға болады.
2. Оқушы сөздік қорын байытуға, жаңа сөздерді мейлінше көбірек меңгеруге тырысады.

3. Кез-келген жастағы оқушылармен жұмыста жеңілдете немесе күрделендіре пайдалануға болады.

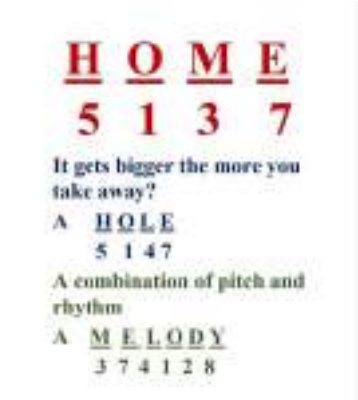

«Word by numbers» ойынын «миға шабуыл/brainstorming» кезеңінде пайдалануға болады. Оқушылардың жас ерекшеліктері мен қызығушылықтарына орай түрлі болжамды сұрақтар немесе жұмбақтар жасыруға болады. Әр сұрақтың жауабы санаталатын сөздердің жекелеген әріптері белгілі бір сандармен белгіленеді. Сабақ тақырыбына қажетті сандар жоғарыда көрсетіліп тұрады. Оқушылар әр жұмбақты шешкен сайын әр санның астарында жасырулы тұрған әріптерді тауып, тақырыпты құрап шығады.

English memes for brainstorming, dialogue making and creative project work making . Миға шабуыл, диалог жасауға және креативті жобалар жасауда ағылшын тілінде мемдерді пайдалану

Мақсаты:

1. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін арттыру.
2. Жан-жақты жауаптар үшін лексикалық қорды байыту.
3. Орфографияға назар аударту.
4. Өмірлік жағдайда жиі қолданылатын лексикон: жаргон сөздер, аббревиатуралар, неологизмдер т.б. оқушылардың функционалды сауаттылығын арттыруда ұтымды қолдану.

Жаңашылдығы:

1. Сабақты болжатуда қызықты әдіс ретінде түрліше пайдалануға болады.
2. Оқушы сөздік қорын байытуға, жаңа сөздерді мейлінше көбірек меңгеруге тырысады. Ішкі эмоцияларын, қиял әлемін, шығармашылық қабілеттерін ашуға мүмкіндік береді.
3. Кез-келген жастағы оқушылармен жұмыста жеңілдете немесе күрделендіре пайдалануға болады: диалог құрау, пікір білдіру, суреттерді тақырыппен байланыстыруда креативті ойлау, креативті жобалар жасау т.б.

Миға шабуыл мақсатында көңілді мемдерді ұсынуға болады.

Brainstorming

-Please, read this meme and predict the theme of today's lesson?

Theme of the lesson: Advantages and disadvantages of using phone

-Please, read this funny meme and try to guess the theme of today's lesson?

Theme of the lesson: Travelling

Мемдер көбіне өте көңілді суреттермен сипатталады. Онда қолданылған сипаттаулар, пікірлер оқушылардың функционалды сауаттылығын арттыруға пайдасын тигізеді. Сонымен қатар, мемді оқушылар өздігінен де жасай алады, бұл оқушылардың креативті ойлау қабілетін және функционалды сауаттылығын арттырады. Диалог және монолог құрауда мемдерді шексіз интерпретацияда қолдануға болады. Бұл үшін оқушыларға бос қимаулгі ұсына аламыз.

Hidden picture - Скрытая картина-Жасырын сурет

Мақсаты:

1. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілетін дамыту.
2. Жан-жақты ойлау мен сөйлеу дағдыларына машықтандыру.

3. Оқушының сөздік қорын молайту.

Жаңашылдығы:

1. Сабақтың әр түрлі кезеңдерінде түрлендіре қолдануға болады;

2. Сурет, сөйлем, сөз, сөз тіркестері т. б. бірліктерді жасыру және табу мақсатында қолданады.

3. Бастауыш және орта буын сыныптарына арналған.

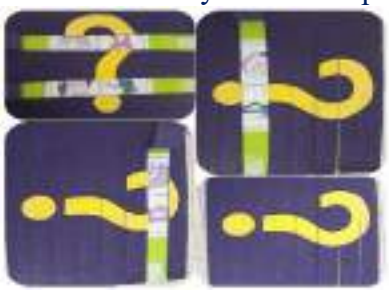

Hidden picture әдісінде қолдан тігілген сөмке іспеттес дидактикалық материал қолданылады. Оның беті қатпарлы, бірнеше бөлікке бөлінген. Әр бөлігі ашылып, жабылады. Brainstorming/сабаққа кірігу немесе тақырыпты болжату мақсатында қолдануға болады. Яғни, жаңа тақырыпқа байланысты сурет не белгіні осы жасырын сурет дидактикалық материалының ішіне салып, бір бөлігін ғана ағытып, «What is it? What do you see? Can you give me some examples?» деген түрлі сұрақтар арқылы баланың не көргенін, неге ұқсатқанын сұраймыз. Оқушылар өз болжамдарына сай бірнеше нұсқаларды ұсынады. Бұл орайда сыни ойлау және сөйлеу дағдылары қатар дамиды. Орта буын сыныптары үшін күрделі құрмалас сөйлемдердің бір жартысын көрсетіп, екінші жартысын болжатуға болады. Грамматикалық және лексикалық бірліктер мен құрылымдарды жасыруға болады.

Ойындарды шетел тілін үйретуде пайдалану оны меңгеруде кездесетін грамматикалық және лексикалық қиындықтарды жеңіл игеруге септігін тигізеді. Ал ойын құрастыруда, жаңашыл дүние ойлап табуда біз шабытты қайдан аламыз? Әрине, оқушылардың ортақ қызығушылықтарын ескере отырып, жаңа дүниелерді жасауға шабыттанамыз. [2] Цифрлы емес ойын түрлері қолданысқа өте жеңіл, көпреттік қолданысқа жарайтын әрі өте қызықты болып саналады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Биджиева С.Х., Урусова Ф.А.-А. Геймификация образования: проблемы использования и перспективы развития // Мир науки. Педагогика и психология. 2020. №4.

2. Цветкова А.В. Использование технологий геймификации при формировании профессиональных навыков будущего специалиста на уроках иностранного языка в вузе // МНКО. 2022. №1 (92).

ОЙЫНДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДАҒЫ ТӘРБИЕШІНІҢ РӨЛІ
РОЛЬ ВОСПИТАТЕЛЯ В ОРГАНИЗАЦИИ ИГРЫ
THE ROLE OF THE EDUCATOR IN ORGANIZING THE GAME

Оспанова Галия Нурахметовна
ЖШС «Erudit kids» балабақшасы, Абай облысы Семей қаласы, Қазақстан
galiya13_11@mail.ru

Ойын мектепке дейінгі балалар үшін – айналадағыны танып, білу тәсілі.
Игра для дошкольников-способ познать и познать окружающее.
A game for preschoolers is a way to know and get to know the environment.

Қазіргі заман талабына сай мектеп жасына дейінгі жастағы балаларға тәрбие мен білім беруде ойын әрекетін басшылыққа алу арқылы жұмыс жасау басты әрекеттің бірі болып отыр. Заманның өзгеруіне сай қазіргі балаларға ұсынылатын ойын түрлерінің де түрі, мазмұны, міндетері өзгеріске ұшырауда. Балаларға ұсынылатын ойынның түрлері баланың дүние танымына жақын болуын ескере келе, қазіргі балаларға ұсынылатын

ойынның түрлері де соған сай күнделікті өмір сүру дағдысында кездесетін әрекеттермен ұштасып жатуы тиіс. Сонда ғана баланың ойынға деген қызығушылығы артады. Ойында тиімді нәтиже көрсетеді.

Ойын арқылы баланың ой –өрімін дамыта отырып, бірлесе ойнауға топтаса ойнауға үйрету қоғамдағы негізгі шарт болып отыр. Өйткені қазіргі кезде балалар арасында тілдің кештеп дамуы, құралпастарымен ойын барысында бірден тіл табысып кету, өз ойын басқа балаларға жеткізе отырып, әрекет етуде көптеген кедергілерді көруге болады. Сол үшінде бала мен балалар ұжымының дамуында мектеп жасына дейінгі балалар іс-әрекетінің негізгі түрі-ойын орасан зор роль атқарады.

Психологтар, педагогтар ойынның шығу тарихын, оның бала өміріндегі орнын, тәрбиелік міндеттерді шешу үшін ойындарды тиімді пайдалану мүмкіндіктерін зерттей келе, ойын теориясына талдау жасап оның әлеуметтік тарихи негіздері туралы мына қағидаға сүйенеді: ойын алдымен баланың әлеуметтік өмір жағдайларына бейімделуіне ықпал етуі қажет екенін айтады. Балалар ойынының әлеуметтік сипаты, онда өмір құбылыстарының бейнеленетінін атап көрсете келіп, ол алдымен ойынды қоршаған болмыс жөніндегі әсер мен ұғымды кеңейтудің құралы деп білді.

Ойын мектепке дейінгі балалар үшін – айналадағыны танып, білу тәсілі. Ойын мен ойын әрекеті мазмұнының әлеуметтік сипаты баланың қоғамджа өмір сүретінімен байланысты. Ол алғашқы айлардан бастап-ақ маңайындағылармен қарыс-қатынас жасауға ұмтылады, қарым-қатынас жасау мен қоғамдық тәжірибені игерудің қуатты құралы –тілді бірте-бірте меңгереді.

Бала ересектер өміріне белсенді қатысқысы келеді, бірақ бұл ықылас әлі оның мүмкіндіктеріне сәйкес келмейді. Ойында үлкендердің қызыметіне еліктеп, өзінің шамасы келетіндей дәрежеде олардың қуанышы мен ренішін түйсіне отырып, ол осындай өзіндік жолмен қоршаған өмірге етене араласады.

Ойынның негізгі ерекшелігі ол балалардың қоршаған өмірді-адамдардың қимылын, іс-әрекеттерін, олардың бала қимылынан туған жағдайдағы қарым-қатынасын бейнелеуі болып табылады. Ойында бөлме теңіз де, метро станциясы да, темір жол вагоны да болуы мүмкін. Балалар жағдайға ойынның өздері ойлаған түпкі ниеті мен мазмұнына лайықты маңыз береді.

Ойын қызметінің тағы бір ерекшелігі – оның өз әрекеттік сипаты. Балалар ойын шығарушылар, ойынды жасаушылар болып табылады. Олар, жоғарыда айтылғандай, ойында өздеріне мәлім өмір құрлыстарымен оқиғалары туралы білімдерін бейнелейді, оларға өзінің қатынасын білдіреді. Балалар ойынының ерекшелігі сондай-ақ бейненің, ойын әрекеті мен сөздің ұштасуымен өзара байланыстырғанда. Бұл оның сыртқы бейнесі емес, шын мәні.

Ойында бала өзі бейнелеген қаhарманның іс-әрекетімен, сөзімен танысады. Ойынды басқара жүріп, тәрбиеші баланың жеке басының барлық жағына: оның санасына, сезіміне, ерік-жігеріне, мінез-құлқына ықпал жасайды, ойынды ақыл-ой, адамгершілік, эстетикалық және дене тәрбиесінің мақсаттары үшін пайдаланады. Ойынды басқара жүріп, тәрбиеші баланың жеке басының барлық жағына: оның санасына, сезіміне, ерік-жігеріне, мінез-құлқына ықпал жасайды, ойынды ақыл-ой, адамгершілік, эстетикалық және дене тәрбиесінің мақсаттары үшін пайдаланады.

Ойын процесінде балалардың білімі мен ұғымы айқындалып, тереңдей түседі. Ойында қайсы бір рольді орындау үшін бала өзінің түсінігін ойын әрекетінде көшіруге тиіс. Кейде адамдардың еңбегі туралы, нақты іс-әрекеттер, өзара қарым-қатынастар туралы білімдер мен түсініктер жетімсіз болып шығадыда, соларды толықтыру қажеттігі туады. Жаңа білім қажеттігі балалардың сұрақтарынан көрінеді. Тәрбиеші ол сұрақтарға жауап қайтарады, олардың ойын кезеңіндегі әңгімелеріне құлақ түреді, ойнаушылардың өзара түсінісуіне, келісуіне көмектеседі. Демек, ойын балалардың соған дейінгі білімдері мен түсініктерін баянды етіп қана қоймайды сонымен бірге белсенді таным іс-әрекетінің

өзінше бір формасы болып табылады, соның барысында олар тәрбиешінің басшылығымен жаңа білім меңгереді.

Тәрбиеші ойындардың мазмұнын балалардың бойында өмір шындығына оңды көзқарас, Отанға, өз халқына сүіспеншілік қалыптастыру үшін пайдаланады, оларды қоғамдық мінез-құлық ережесіне үйретеді, ол ережелерді қалай игергендерін тексереді және баянды етеді. Ойын үстінде және ойын арқылы тәрбиеші мектеп жасына дейінгі балалардың батылдық, адалдық, инициативалық, ұстамдылық секілді сапалық қасиеттерін дамытады.

Қазіргі таңда тәрбиеші ойынды дене тәрбиесінің құралы ретінде кеңінен пайдаланғаны дұрыс. Бұндай ойындардың көпшілігі қан айналысын күшейтіп, неғұрлым толық та терең зат алмасуына көмектесетін активті қозғалыстарды керек етеді. Активті қозғалыс дұрыс тұлғаның қалыптасуына, жүріс-тұрысының иекемді, әсем болуына жәрдемдеседі. Алайда ойын өзінен-өзі дене тәрбиесінің құралы болады деген қате пікір. Педагогикалық басшылықсыз ойын баланың дене құрылысының дамуына зиян келтіруі де мүмкін. Кейде балалар ұзақ уақыт бір позада тұрып немесе, керісінше шамадан тыс көп қимылдап, қатты шаршайды. Сондықтан тәрбиеші бәрінен бұрыни балалар ойындары үшін гигиеналық шарттардың сақталуына қамқорлық жасайды. Ойынның айқын, біртіндеп дамитын жүйесін пайдалана отырып, педагог мектепке дейінгі балалардың дене құрылысы дамуының тиімділігін арттырады. Ол ойында балалардың шат, сергек көңіл күйін туғызады, ал эмоциялық ахуалдың дұрыс болуы баланың дене құрылысы мен нерв-психика жағынан толыса дамуының кепілі әрі сонымен бірге ақ жарқын, ақ пейіл мінез тәрбиелеудің шарты.

Ойын эстетикалық тәрбие құралы ретінде де кеңінен пайдаланылады, өйткені балалар өздерін қоршаған дүниені бейне арқылы көрсетеді. Ойында қиялдың –бұрын алған әсер негізінде бейне жасаудың зор маңызы бар. Көптеген ойындардың мазмұнына таныс әндер, билер, тақпақтар, жұмбақтар енгізіледі. Осының бәрін тәрбиешіге балалардың эстетикалық әсерленуін тереңдете түсуге ммүмкіндік береді. Көп жағдайда олар ойында өз құрлыстарын жақсылап безендіреді, маскарадтау элементтерін пайдаланады, мұның өзі көркемдік талғам тәрбиелеуге мүмкіндік береді.

Ойын балаларды жан-жақты тәрбиелеу және дамыту құралы болып табылады. Ойын бала үшін - нағыз өмір. Егер тәрбиеші ойынды ақылмен ұйымдастырса, ол балаларға ықпал жасауға мүмкіндік алады. Балалар ойында адамдардың белгілі қылықтарын, жеке ерекшеліктерімен өзара қарым-қатынастарын белгілейді. Бірақ мұның бәрінің тасасында әлі баланың өзінің жеке басының шын қасиеті мен сапасы тұрған жоқ. Мысалы, ойында ақ пейілдік пен қамқорлық көрсетуді талап ететін рольді ойнап тұрған бала өмірде кейде өзімшіл және дөрекі болуы мүмкін. Міне, сондықтанда ойынға оның жоғары тәрбиелік тиімділігін қамтамасыз ететін педагогикалық басшылықтың болуы өте маңызды.

Ойынды таңдап алудың елеулі маңызы бар. Оған күнбе күн басшылық жасай отырып, тәрбиеші әр бір баланы зерттейді, балалар бірлестіктерін, қалыптаса бастаған ойын коллективтерін ашады. Оның қайсы бір топталудың пайдалы немесе зиянды екенін бағалауға, балаларға белгілі дәрежеде ықпал жасау қажеттігі туралы қортынды жасауға мүмкіндік болады. Мектепке дейінгі сәбилер әлі ойнай білмейді. Сондықтанда тәрбиеші ойынды ұйымдастыра жүріп, оларды ойнауға ойнауға үйретеді. Балалар ойынды игеріп, ойын іс-әрекетінен жеткілікті тәжірибе алған соң, ойын өз бетінше істелетін әрекетке айналады, олардың өздерінің ұйымдасуына негізделеді.

Ойын-өзінше бір мектеп, сол арқылы бала адамдардың мінез құлқының ережелері мен нормаларын, олардың еңбекке, қоғамдық меншікке көзқарасын, олардың өзара қарым-қатынасын шығармашылықпен игереді. Ойын балалардың өздерінің де қоғамдық мінез-құлқы, олардың өмірге, бір-біріне көзқарасын, қарым-қатынасын қалыптастыратын қызмет формасы болып табылады. Ойынды ұйымдастырып, оны басқара жүріп, тәрбиеші балалар коллективіне және коллектив арқылы әр балаға ықпал жасайды. Ойынға

қатысушы бала өзінің ниетімен әрекетін басқалармен үйлестіруге, ойында қалыптасқан ережелерге бағынуға тиісті болады. Педагогикалық басшылық болмаған жерде балалардың ойындары кейде жарамсыз ықпал жасауыда мүмкін. Ойынның оңды әсерін пайдаланып, жарамсыз ойындардың тууына жол бермеу үшін балаларды ненің жақсы, ненің жаман екенін ажырата білуге үйрету керек, жақсыға құлшына ұмтылуға, жаманнан жиренуге тәрбиелеу керек. Осы мақсатпен тәрбиеші ойын арқылы және ойын үстінде балаларға қайсыбір жағымды фактілердің мағынасын ашып береді, ол фактілерге баға береді, балалардың соларға еліктеуге ұмтылған ықыласын туғызады, сол арқылы олардың ойында бейнеленген нәрсеге көзқарасын қалыптастырады.

Ересек балалар үшін бағдарламада ұйымдастырылған оқу әрекеттерін ойындармен үйлестіру көзделген. Олардың мақсаты - балалардың ойнай жүріп белгілі бір білімді меңгеріп жатқанын байқамауы. бірақ ол ойындар тым көп қимыл белсенділігін талап етуге, ақыл-ойға айтарлықтай салмақ түсірмеуге тиіс. Серуендеу кезінде ойынға ең ұзақ уақыт бөлінеді. Оны дұрыс ұйымдастыру, қызықты ойындармен толтыру балалардың ауада болуын пайдалы әрі сүйкімді етеді. Күндіз ұйқыдан және түстіктен соң да ойын үшін уақыт көзделеді. Қыс пен күзде әдетте топ бөлмесінде, ал көктем мен жазда ауада сюжетті-рольді ойындар өрістейді немесе балалар ойыншықтармен, құрылыс материалдарымен, стол үстіндегі ойындармен ойнайды.

Жоғарыда айтып өткеніміздей қазіргі заман талабына сай ойын түрлері де жаңаша бағытқа көшуде, көп жағдайда ойындардың көпшілігі ақпараттық ағымдағы ойындар. Сол үшінде заманға балабақша педагогі де осы бағытқа икемделуі керек. Дәстүрлі білімді инновациямен, ақпараттандырумен ұштастыра білуі керек. Тәрбиеші жаңашыл инновациялық технологияларды еркін қолданысқа енгізе білуі үшін ақпараттық құралдардың да қыр сырын өзі еркін меңгеру қажет. Тәрбиешінің басты міндеті - сапалы білім беру, заманға сай ұрпақ тәрбиелеу болғандықтан заманауи өзгерістерге тез бейімделе алатындай икемді мобилді болуы шарт.

Атап айтқанда, техникалық құралдары еркін өздігінен меңгеруге ұмтылуы керек. Дайын шаблонмен жұмыс жасау, дайын дүниелерді қолдану бұл педагогтің ізденушілігіне өз кедергісін тигізеді. Сондықтан да педагог қазіргі заман талабына сай енгізіліп жатқан мобилография, steam (стем –бұл ғылым, техника және математика, инженерия ілімінің қосындысы) білім беру смарт әдістер, интерактивтік оқыту құралдары сияқты терминдерді естіп қана қоймай өз іс тәжірибесінде қолдануды іске асыруы шарт. Қазіргі таңда, ғаламторда дайын бейне сабақтар, дайын ойын түрлері өте көп. Бұл әрине өте қуантарлық жағдай. Алайда осы аталған жаңашылдықты тәрбиеші өздігінен меңгере білетіндей жағдайлар жасау керек. Әр мектепке дейінгі мекеме балаға сапалы заманға сай білім беруді қамтамасыз етуді басшылыққа ала отырып, педагогтерге жағдай туғыза білуі керек.

Инновациаландыру ұғымын технологиялық тұрғыда дамуға қол жеткізуге дейін жетілдіруді көздейді. IT бағдарламалар уақытты үнемдеуге көмектеседі, адамдар өзара ақпарат, тауар және қызмет түрлерін алмаса алатын болады. Біз цифрлы технологияны қолдану арқылы құрылатын жаңа индустрияларды өркендетуге тиіспіз.

Осыған орай біздің мектепке дейінгі мекеменің негізгі даму стратегиясы - балалармен жүргізілетін тәрбие жұмысының заманауи талаптарына сәйкес келетін мектепке дейінгі білім беру мекемесінің бірыңғай білім беру ортасын құру.

Міндеттері

- заманауи педагогикалық технологиялар мен қосымша білім беруді енгізу арқылы мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында білім беру сапасын арттыру;
- желілдік мүмкіндіктерді пайдалану арқылы оқу үдерісінде ақпараттандыру құралдарын қолдану тиімділігін арттыру;
- оқу үдерісіндегі өзара әрекеттесу мен интеграциялау.

Балабақшаға баратын бала үшін оның ортасы қалай реттелгені, оның қаншалықты таза және қауіпсіз екендігі өте маңызды. Балабақша балалар үшін екінші үй деп аталады.

Денсаулық және қауіпсіздік - мектепке дейінгі мекеме жұмысының маңызды бағыттарының бірі. Балалардың балабақшада болуының негізгі міндеттерінің бірі - балалардың денсаулығын нығайту және сақтау, балалардың мекемеде қауіпсіз тұруына қолайлы жағдай жасау. Балабақшада әкімшілігі қазіргі уақытта балаларға қолайлы жағдай жасап заман ағымына сай ақпараттық негізде біліммен қамтамасыз ету үшін ең алдымен мектепке дейінгі мекеменің материалдық жағдайы мен дамытушы ортасын дамытуды үнемі басты назарда ұстап келеді. Жаңашыл бағытта берілген білім тәрбиеленушілерге де жаңашылдық алып келеді. Ақпараттық техникалық құралдар арқылы беріліп жатқан білім арқылы бала да жаңа ақпараттық техникалық құралдарды таниды, атайды, қажеттілігін түсінеді. Тәрбиешінің көмегімен өздері де қолдануға мүмкіншілік алады.

Сонымен қатар, қазіргі кезде педагогтеріміз қоланысқа «Көлемді бейнелер технологиясы» элементтерін (3D бояу беттері, 3D ертегілер, 3D «Көңілді математика» карточкалары) енгізуде. Бұл -балалардың сөйлеу, танымдық және көркемдік – эстетикалық дамуына көмектесетін бірден бір құрал.

Ата-аналармен жұмыста қашықта білім алып отырған балаларға қосымша білім беруде QR-кодтар ата-аналарға мәтіндерді (жаттауға арналған өлеңдер, саусақ гимнастикасының мәтіні және т.б.), белгілі бір тақырып бойынша қосымша ақпаратты қамтитын мультимедиялық көздер мен ресурстарға сілтемелерді (аптаның тақырыбы бойынша танымдық презентациялар, бейнелер, мультфильмдер) жылдам оқуға мүмкіндік береді (1 сурет).

Бүгінде балабақшадағы робототехниканы оқу -тәрбие процесінің орталық алаңына айналдыру көзделіп отыр. Педагогтердің балаға қарапайым механизмдермен, алғашқы алгоритмдер, қарапайым техникалық тапсырмаларды орындатуына үйірме жұмыстарында жолға қойылған. Балабақшада қазір кіші жастағы балалар үшін «Лего әлемінде», мектепке даярлық топ және ересек балалар үшін «Роботостар», «Шахмат» үйірмелері бар.

Балабақшада «Интелектум» кабинеті жабдықталуда. Үйірме жұмысы барысында мектепке даярлық топ тәрбиеленушілері қарапайым бағдарламаларды өздіктерінен бірлесе құруды үйренуде. Бағдарлама құру балаларға өте қызықты, бірлесе әрекет ету арқылы бір-бірін тыңдауға, құралапстырын тыңдауға, еңбегін бағалауға үйренуде (2 сурет). Балабақшадағы шахмат үйірмесі арқылы балалардың танымдық құзіреттіліктері қалыптасып, шахматқа деген қызығушылықтары артты, мектепке даярлық тобынан шыққан балалар қазіргі уақытта осы жұмысты әрі қарай жалғастырып ақылы шахмат үйірмесіне келуге сұраныс жасауда.

Қорыта айтқанда, тәрбиешілердің кәсіби біліктілігін көтере отырып, білім сапасын арттыру жас ұрпаққа жаңаша білім беру үрдісін қалыптастыру, қазіргі таңда мектепке дейінгі ұйымдарға қойылатын басты талап болып отыр. Ол үшін балабақшада педагогқа қажетті біліктілігін шыңдай алатындай материалдық база да болуы керек. Педагог теориялық тұрғыдан алған білімін практикада жалғастырған жағдайда ғана атқарылған жұмыс өз нәтижесін береді. «Білікті маман - білімді шәкір тәрбиелей алады» - деген қанатты сөз бекерге айтылмаса керек.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 14 қазандағы № 422 бұйрығы
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық, – Астана, 2022 - 258 бет.
3.Н.С. Құлжанова «Мектептен бұрынғы тәрбие» 1923 ж
4.Игра дошкольника. / Под ред. С. Л. Новосёловой. – М.: Педагогика, 1989;

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ СЫНИ ОЙЛАУ ЖҮЙЕСІ
СИСТЕМА КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ ШКОЛЬНИКОВ
SYSTEM OF CRITICAL THINKING IN THE FORMATION OF FUNCTIONAL LITERACY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Ибрагимова Ляйля Пазыловна

Павлодар облысының білім беру басқармасы, Железин ауданы білім беру бөлімінің «Міржақып Дулатұлы атындағы №3 жалпы орта білім беру мектебі» КММ, бастауыш сынып мұғалімі, Павлодар облысы, Қазақстан
ibragimovadyusenbaeva80@mail.ru

Аңдатпа: Бұл мақалада білім мазмұнының жаңартылған шеңберінде бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясын жоспарлауда оқыту мен оқу үдерісінде тиімді жүзеге асуы жан-жақты талданады.
Түйін сөздер: функционалдық сауаттылық, жиынтық бағалау,сыни ойлау.
Аннотация: В данной статье всесторонне анализируется эффективная реализация технологии развития функциональной грамотности учащихся младших классов в учебный процесс в обновленных рамках содержания образования.
Ключевые слова: функциональная грамотность, суммативное оценивание, критическое мышление.
Annotation: This article comprehensively analyzes the effective implementation of technology for developing functional literacy of primary school students in the educational process within the updated framework of educational content.
Key words: functional literacy, summative assessment, critical thinking.

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясын қандай технология арқылы дамиды және оны қысқа мерзімді жоспарлаудың алгоритмі ретінде көрсетіп, оқу мақсаттары негізінде сабақтың сараланған мақсаттарының оқушылардың қажеттіліктеріне орай SMART форматында құрастырылуы мен нәтижелілігі, сәйкесінше жиынтық бағалауда жоғары нәтижеге қол жеткізуі дәлелденеді.

Тақырып мазмұнына сәйкес таңдалған белсенді әдістердің оқушыларды оқуға тартуы, оқу мақсатына жетуіне ықпал етуі, сол арқылы коммуникативтік әрекеттің келесі дағдысына бағытталуы ескерілді. Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясы бұл оқу мен оқытудағы сыни ойлау жүйесі мен және қысқа мерзімді жоспарлаудың педагогикалық үрдістегі табыстылығы болып сараланады.

Ғылым мен техниканың қарыштап дамыған заманында мемлекеттің адами құндылығы қоғамның білімділігіне тәуелді екенін және құндылықтар жүйесінде білімді бәрінен биік қоятын ұлт қана табысқа жететінін жаһандық сын-тегеуріндер дәлелдеп келеді.

Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә.Назарбаевтың бастамасымен «100 нақты қадам» Ұлттық жоспарындағы білім беру саласына қатысты5 қадам адам капиталының сапасын көтеруге бағытталғаны баршаға мәлім. Соның ішінде 76-қадамда «12 жылдық білім беруді кезең-кезеңімен енгізу, функционалдық сауаттылықты дамыту үшін мектептегі оқыту стандарттарын жаңарту» басымдықтары білім беру жүйесіне тың серпіліс әкелді [1]. Еліміздің білім беру жүйесінде әлемдік білім кеңістігіндегі халықаралық стандарт талаптарына сай функционалдық сауаттылықты қалыптастыру

құзыреттіліктерін қамтитын білім беру мазмұнының жаңартылған моделіне көшу кезең-кезеңмен іске асырылуда.

Жалпы білім беретін негізгі мектептерде бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясыбойынша оқушының –ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін оқушы қалыптастыру, сондай-ақ нормаларды сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға оқушыларды мұғалім дағдыландыруға үйрету қажет [2]. Қазіргі заман мұғалімі - ол үнемі табысқа ұмтылатын және өз оқушыларының табысқа жетуіне қабілетті кәсіби маман.

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясын мен Стронгтің "Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға - мұғалім" деген сөзімен түсіндірер едім. Себебі менің алдымда оқушыларымды оқу мақсаты арқылы күтілетін нәтижеге жетелеу, болашақ өмірге және еңбек етуге тиісті деңгейде даярлап, олардың бойында тілдік және өмірлік маңызы бар адамзаттық дағдыларды қалыптастыру міндеті тұрды. Алғашқы айларда жоспарланған оқу әрекеттері толық жүзеге аспады және пән бойынша академиялық білімді меңгертумен ғана шектелдім де, оқушыларым оқу жетістіктерін анықтайтын жиынтық бағалау тапсырмаларын орындауда біраз ізденісті талап етті. Бұл мәселе мені терең толғантты және ізденіске, бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясын іздеуге және, тығырықтан шығуға жетеледі.

Педагогикалық қызметімде орыс педагогі К.Д.Ушинскийдің «Мұғалім - өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім,ал оқуды, ізденуді тоқтатқанда оның мұғалімдігі де жойылады» деген пікірі өмірлік ұстанымыма айналды. Жан-жақты ізденіспен білімім мен білігімді ұштастырып, кәсіби шеберлігімді шыңдап, табысқа ұмтылу, оқушыларымды жетістікке жетелеу басты мақсатым болып табылады. Ал ол үшін бастауыш сынып оқушыларының фунционалдық сауаттылығын дамытудазаманауи білім берудегі оң өзгерістерге бейімделудегі икемділік, инновациялық технологиялар мен оқыту құралын, жаңартылған білім мазмұны негізінде сабақты тиімді, нәтижелі жоспарлауды меңгеру қажеттілігі туындауы - заңдылық.

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытуда сабақты жоспарлауданбастау қажет. Нақты оқу уақыты барысында мұғалім мен оқушының нәтижеге бағытталған әрекеттерін, оның мақсат, міндеттері мен әдістерін, тапсырмаларын құрастыру. Жаңартылған білім мазмұнындағыбастауыш сынып оқушыларының сауаттылығының бірден-бір көрінісі қысқа мерзімді жоспарлаудың кейбір ерекшеліктерін өзімнің алдыңғы сабақ жоспарыммен салыстыру барысында анықтадым.

Жаңартылған білім мазмұндағы мұғалімнің функционалдық сауаттылығын дамытудың көрінісі қысқа мерзімді жоспарлауда көрініс береді.

Ұзақ мерзімді жоспардан бөлім бойынша қамтылуға тиісті тақырыптар мен мақсаттар жүйесін білу;

Орта мерзімді жоспар мен оқу жоспарынан белгілі бір бөлімдегі нақты ұсынылған сабақ тақырыбынан оқу мақсатын анықтау;

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытужәне сыни ойлау жүйесі – нәтижесі алдын-ала белгісіз шығармашылық, зерттеушілік мәселелерді шешумен тығыз байланысты жұмыс. Мұғалімдердің өз беттерінше ізденулері арқылы зерттеушілік іс-әрекет дағдыларын, ойлаудың зерттеушілік түрін меңгерулеріне, сонымен қатар оқу барысында белсенділік ұстанымдарын қалыптастыруға, функционалдық сауаттылықтарын дамыту шарт. Ұстаздың функционалдық сауаттылығы – бұл педагогикалық іс-әрекетті өзгерту бойынша құндылыққа бағытталған, жан-жақты дәлелденген, талаптарға сай ұйымдастырылған, нақты мақсатты көздейтін кәсіби қызмет. Мұғалімдердің функционалдық сауаттылығын дамытуда жобалық және зерттеу әрекетіне үйрету барысында қойылатын міндеттер төмендегідей болуы мүмкін: – мұғалімдердің функционалдық сауаттылығын дамытуда танымдық қызығушылықтарын дамыту; – шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру және дамыту; – проблема қою және оны

шешудің тәсілдері мен жолдарын табу біліктері мен дағдыларын дамыту; – оқуға және өздігінен ізденуге ынталандыруға жағдай жасау; – білім алушылардың өз әрекеттеріне, қабылдаған шешімдеріне жеке (тұлғалық) жауапкершілік сезімін, өзін-өзі бағалаудың негізін қалау; – тұлғаның бойында коммуникативтік дағдылар қалыптастыру және дамыту; – білімді күнделікті өмірде қолдана білу дағдыларын қалыптастыру, яғни функционалдық сауаттылықтарын дамыту.

XXI ғасырдамұғалімдердің фунционалдық сауаттылығын дамыту бұл шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал ететін белсенді оқу әдістері мен тәсілдерінің дамуымен байланысты функционалдық сауаттылықты дамытуда Джона Дьюи идеяларына қызығушылық артты. Ол «сын тұрғысынан ойлауды» дамытудың қажеттілігіне назар аудара отырып, оқу материалын белсенді және саналы түрде меңгертуге бағытталған сын тұрғысынан ойлауды қалыптастырудың қағидаттары мен әдістемесін әзірлеп ұсынды:

- көп мәнділікті меңгеру, яғни теориялар мен түсініктердің мән-мағынасын сөздердің, суреттердің және математикалық мәндердің көмегімен жеткізе білу;
- ақпаратты ықшамдай және жалпылап қорыта білу, өз бетінше тиімді және үнемді құрылымдарды, тұжырымдамалық карталар мен схемаларды құруға қабілеттілік;
- нақты, деректіден алшақтап, дерексіз, абстрактылы ойлай білу;
- кез келген құбылыстың негізгі, басты қағидаттарын анықтап, таба білу.

Функционалдық сауаттылықты дамытуда Дьюи идеясын іске асыру тәсілдерінің бірі «жобалау әдісі» бойынша оқыту болды. Қазіргі заманғы педагогикада жобалау әдісі заманауи білім беру жүйесінің компоненттерінің бірі ретінде қолданылуда. Дәстүрлі және инновациялық оқыту әдістерінің тиімді арақатынасы мұғалімнің танымдық және эмоционалдық тұрғыдан дамуына оң ықпал етеді.

Функционалдық сауаттылықты дамытуда пәнаралық және шығармашылықпен кіріктірілген бағдарлы жұмыс түрі болып табылады. Бұл әдіс мұғалімдердің қандай да бір мәселені өздігінен зерделеп, зерттеу нәтижесін көпшілікке таныстырып жариялаудан тұратын оқу-танымдық іс-әрекеттерінің жиынтығын қамтиды. Мұғалімдердің коммуникативтік, күрделі мәселелерді шешу жолындаға ізденістік және өз іс-әрекетіне рефлексия жасай білу қабілеттері дами түседі. Сонымен қатар, мұғалімдердің функционалдық сауаттылығын дамыту жұмыстары пәнаралық байланысты нығайтып, екі немесе одан да көп сабақтар бойынша кіріктірілген сабақтар ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Мұғалімдер өздігінен ізденіп, оларды талдап, дамыту арқылы қорытынды жасап, жаңа нәтиже алуды және оны жариялауды жүзеге асырады.

Қорыта келгенде, сабақтың оқу мақсатына, ойлау дағдыларының деңгейіне сәйкес жоспарланған тиімді деп таңдалған әдіс-тәсілдермен берілген топтық, жұптық, жеке формадағы тапсырмалар белсенді оқу ортасының қалыптасуына, өз бетінше білім алу дағдыларын дамытуға бағытталуы тиіс. Бұған оқуды барынша белсенді, күрделі, қызықты, маңызды ету арқылы қол жеткізуге болады. Жеке және топпен бірлесе жұмыс істеу қабілеті, сын тұрғысынан ойлау дағдылары, сөйлеу мәдениеті қалыптастыру, өмірлік жағдаяттарда оң шешім қабылдау, адамзаттық құндылықтарға баулу - жаңартылған білім мазмұнының соның ішінде функционалдық сауаттылықты дамыту тиімді тұсы екенін атап айтқым келеді. Демек, «функционалдық сауаттылық» табысты оқытуың мәні – мұғалімдердің бойында XXI ғасырда өмірдің барлық саласында табысты болуы үшін қажетті кең ауқымды дағдыларды дарыту болып табылады. Оқушы кез келген ауызша және жазбаша мәтіндерді түсініп оқып, сын тұрғысынан қолдануға, басқалармен әртүрлі тақырып төңірегінде мазмұнды әңгіме жүргізіп, мәтін құра білуге белсенді оқыту мен оқу үдерісінде дағдыланады.

Демек, білім мазмұнының жаңартылған шеңберінде функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясы негізінде қысқа мерзімді жоспарды тиімді әзірлеудің табыстылығы оқу бағдарламасының талаптарын орындауға және мұғалімдердің оқу үлгеріміне оң әсер етеді. Жалпы мақаламды қортындылай келе, бастауыш сынып оқушыларының

функционалдық сауаттылығын арттыру және сыни ойлау жүйесін қалыптастыру технологиясы бұл мұғалімнің жан-жақты дамуы.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. 100 нақты қадам. Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 20 мамырдағы бағдарламасы// Егемен Қазақстан, 20 мамыр, 2015 жыл № 92 (28570)
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2019 ж.

ПРАКТИКА УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ

Билялова Нагима Жакотовна
КГУ «Средняя школа имени Героя Социалистического Труда Есима Шайкина» КГУ «Отдел образования района Шал акына» КГУ «Управление образования акимата Северо-Казахстанской области»
Город Сергеевка, nagima.bilyalova@mail.ru

Абстракт: На сегодняшний день одним из наиболее приоритетных направлений государственной политики в сфере образования является достижение высокого качества образования в стране. В данной статье автор раскрывает тему управления качеством образования в Республике Казахстан с практической точки зрения. В статье рассматривается система оценки качества образования, где дается общее описание этого процесса, а также основные показатели – это единое национальное тестирование, где выявляются основные показатели. Также в данном исследовании автор раскрывает остальные элементы управления качеством образования в форме итоговой и промежуточной аттестации обучающихся в образовательных организациях Республики Казахстан. В результате исследования автором предложены практические основы управления качеством образования студентов в современных условиях развития.
Ключевые слова: менеджмент качества, мониторинг, менеджмент вуза, менеджмент качества образования, система качества образования.

Основной задачей политики модернизации образования в долгосрочной перспективе является обеспечение конкурентоспособности Республики Казахстан, что требует повышения качества национального образования и приведения его в соответствие с международными стандартами качества. Нашему государству для достижения указанной цели необходимо не только модернизировать учебный процесс в конкретных образовательных учреждениях, но и обеспечить своевременную и реалистичную оценку качества образования. Как показала практика, для этого необходима подготовка квалифицированных специалистов для оценки качества системы образования. Привлечение специалистов высокого уровня для оценки качества образования позволяет эффективно решать вопросы модернизации и совершенствования национальной системы, что подтверждается опытом зарубежных исследователей [1]–[3].

На основе анализа работ зарубежных авторов сделан вывод о наличии эффективных систем оценки качества образования в ведущих учебных заведениях мира. Выделены следующие виды оценки качества образования: внешняя экспертная оценка и внутренняя оценка качества процессов, а также экспертное планирование вопросов развития системы образования. Существует три основные модели национальной или системной оценки: английская, американская и французская модели. Все три имеют принципиальные различия в порядке и критериях оценки качества образования.

Нас интересует вопрос обеспечения качества высшего образования. Для данного уровня образования и его оценки в этих странах используется мониторинг, а также

система внутренних и внешних критериев, характеризующих качество образования. Основные традиционные элементы этих механизмов, которые в целом можно охарактеризовать как административно-педагогические, более или менее одинаковы для всех стран. Существующие различия касаются в основном форм оценки индивидуальных достижений студентов (внутренний механизм) и форм аккредитации вуза или иной процедуры установления статусного характера вуза (внешний механизм).

Нас интересует, как функционирует система объективной оценки образования в этих странах и почему разделение обязанностей между внешней и внутренней оценкой качества образования обеспечивает гарантию его объективной оценки. Зарубежные эксперты полагают, что объективность оценки качества образования обеспечивает отсутствие зависимости от внешней и внутренней оценки качества. Это предполагает передачу полномочий по оценке качества высшего образования вневедомственным структурам, в работе которых должны участвовать независимые эксперты. При этом особое значение приобретает включение иностранных экспертов в состав команд независимых экспертов.

Цель исследования.Разработка практических основ управления качеством образования студентов в современных условиях развития образовательных учреждений Республики Казахстан.

Материалом исследования послужили научные труды казахстанских исследователей [4]–[6].

Методологической основой исследования послужили принципы, система методов и приемов диалектической логики, которые позволяют определить содержание и методы исследования процесса управления. Основы философской теории познания, личностно-деятельный подход, положения общей, социально-педагогической теории управления. Системно-структурный подход, позволяющий с единых позиций изучать разнородные явления и процессы в школе, находить в них общую основу для изучения внутренних процессов и связей.

Важными методическими ориентирами послужили фундаментальные работы в области образования и управления качеством этого процесса, разработанные отечественными и зарубежными учеными (С.К. Калдыбаевым, В.А. Болотовым, Н.Г. Корнещуком и др.) [7]–[10].

Методы эмпирического и теоретического уровня применялись в соответствии с задачами, поставленными на каждом этапе исследования.

Достоверность полученных научных выводов обеспечивается длительностью, непрерывностью изучения и анализа теории и практики управления качеством образования в Республике Казахстан, методологической обоснованностью концепции управления качеством образования, реализацией комплекса эмпирические и теоретические методы, соответствующие логике исследования, репрезентативности эмпирического материала, широкому обсуждению результатов, полученных автором в процессе работы над научной статьей.

Анализируя понятие «качество образования», мы приходим к пониманию, что направленность понятия меняется в зависимости от конкретизации аспектов оценивания. Таким образом, понятие качества образования образовательного учреждения характеризуется критериями реализации социальных задач развития личности обучающихся в определенных аспектах. Критерии управления качеством образования должны оценивать весь спектр координирующих (управляющих) воздействий различного масштаба – от реализации элементов образовательного процесса до его полноценной оценки. Оценка как процедура требует наличия установленных параметров модели, сравнение с которыми достигнутых результатов образования позволяет корректировать образовательный процесс. Современные исследователи разработали критерии и показатели для оценки уровня компетентности студентов конкретного учебного заведения на разных этапах обучения (на уровне «входа» и «выхода»), а также для сравнения

образовательного уровня разных вузов с друг друга и формировать рейтинг образовательных учреждений. типичными показателями «отдачи» являются студенческий рейтинг, уровень знаний студента, возможность дальнейшего обучения, трудоустройства и т. д..

В настоящее время в Республике Казахстан в соответствии с Государственной программой «Образование» создан Национальный проект «Качественное образование «Образованная нация». Следует отметить, что управление оценкой качества современного образования требует интегральной характеристики внутренние и внешние процессы.Внешняя оценка на предмет наличия лицензии, регулярности аттестации, рейтинга и аккредитации должна осуществляться независимыми контролирующими организациями.Современные критерии оценки качества образования в РК также включают национальное, комплексное и промежуточное тестирование.В этом случае Критерии определения качества образования призваны обеспечить конкурентоспособность национальной системы образования и специалистов Республики Казахстан в международном образовательном пространстве и на рынке труда.

Основными целями Национальной системы оценки качества образования являются:

– оценить качество каждого уровня образования и системы образования в целом;

– сформировать набор критериев оценки такого уровня

– разработать комплексную процедуру и критерии оценки образовательной подготовки обучающихся

– создать комплексную процедуру и критерии оценки профессиональной деятельности педагога

– разработать комплексный порядок и критерии совершенствования образовательного процесса и т.д.

Таким образом, задачи Национального проекта «Качественное образование «Образованная нация» должны обеспечить анализ качества образовательных услуг, их устойчивого развития, а также возможность получение объективной информации о состоянии и развитии системы образования граждан для обеспечения конституционных прав на качественное образование.

При этом в качестве результатов Национального проекта определены следующие задачи:

1. Повышение качества образования на всех уровнях;
2. Ожидание социально-экономической эффективности» , как в количественном, так и в качественном отношении;
3. Национальный проект определяет взаимосвязь целей развития в системе национального образования и определяет направления развития;
4. Определены задачи развития системы образования и критерии ее оценки;
5. Определены ресурсы, необходимые для достижения поставленных целей, разработаны конкретные стратегические задачи развития, определен круг ответственных руководителей и отделов образования;

Принятая программа развития казахстанского образования отвечает требованиям стратегического плана развития нации. Срок его реализации определен с 2021 по 2025 год.

Анализ состояния существующей Национальной системы оценки качества образования выявляет следующий характер проблем:

1. Несовершенство контрольно-измерительных материалов для всех экзаменов, включая единое национальное тестирование и комплексное тестирование;
2. Полученные данные недостоверны, что связано со стремлением большого количества заинтересованных сторон в получении высоких результатов обучающихся;
3. Как показывают отчетные данные учреждений профессионально-технического образования РК, по-прежнему существуют проблемы с оценкой результатов обучения, определением компетентности обучающихся, несоответствие профиля компетенций выпускников требованиям работодателей;

4. Раскрыта проблема оценки качества профессионального образования и обучения в Республике Казахстан;

5. Выявлена проблема отсутствия подготовленных специалистов, деятельность которых позволит решить проблему разработки контрольно-измерительных материалов;

6. Выявлена проблема нехватки подготовленных аналитиков, способных интерпретировать упомянутую исследовательскую деятельность;

7. Выявлена проблема разнообразия критериев оценки качества образования в разных регионах Казахстана, что затрудняет систематизацию и согласование данных;

8. Выявлена проблема разнообразия критериев оценки различных образовательных учреждений, что не позволяет проводить сравнительный анализ образования и компетентности для рейтинговой оценки, а также для управления повышением качества образования;

9. Выявлена проблема недостаточности критериев оценки уровня знаний, умений и навыков обучающихся в процедуре государственной аттестации организаций образования помимо тестового контроля;

10. Выявлена проблема развития мониторинга результатов обучения в системе образования;

11. Раскрыта проблема развития мониторинга результатов образования в системе образования Республики Казахстан.

Для решения вышеперечисленных проблем в системе образования на основе рабочего функционала современного менеджмента необходимо реализовать следующие условия:

1. Целеполагание;

2.Планирование

3.Проектирование

4.Реализация

5. Поддержка

6. Мониторинг

7.Анализ и корректировка мероприятий по развитию качества образования образовательного учреждения. Постановка целей обеспечивает основное управление и руководство для реализации образования.

программа развития.

Мы считаем, что целеполагание является определяющей и системно важной функцией, поскольку на всех этапах управления развитием эффективно определять цель деятельности как в краткосрочной, так и в среднесрочной и долгосрочной перспективе.

При управлении качеством образования в образовательных организациях важно обеспечить эффективность проектирования деятельности менеджеров. Разумное прогнозирование, а также определение конкретных задач и способов их решения для обеспечения необходимого уровня качества предусмотрено методологией управления качеством. Программа мероприятий, разработанная на основе этого подхода, включает концептуально заданные цели, средства, способы достижения этой цели, содержание основных процедур и формы организации предстоящей деятельности.

Отслеживание изменений в системе в режиме мониторинга является обязательным условием качественной реализации разработанного проекта.

Мониторинг позволяет нам иметь информацию о развитии процесса. Анализ информации способствует своевременному выявлению проблемных областей и позволяет проводить корректирующие работы в режиме реального времени.

Применяя функциональный и структурный подходы педагогического анализа объекта, руководители получают достаточно полное представление о том, как образовательное учреждение выполняет задачи, определенные управленческими решениями, и соответствует требованиям к подготовке специалистов, сформулированным в соответствующих стандартах и положениях.

Функциональному анализу должны быть подвергнуты такие вопросы, как характер качества профессионального образования; качество формулирования целей преподавателями и взаимосвязь подцелей, потенциал преподавателей и учащихся, ресурсное обеспечение образовательного процесса и нормативная база.

Как показала данная практика, важную роль в осуществлении эффективного управления развитием образовательной организации играет человеческий фактор и наличие высококвалифицированных управленческих кадров. В условиях образовательной организации мы рекомендуем реализовать дополнительное образование по управлению ППС и управлению качеством образования.

Следовательно, при структурном анализе особое внимание следует уделить организационной структуре образовательного учреждения, отдельным функциям, выполняемым участниками образовательного процесса. Основное внимание директора и заместителей направлено на вычленение основных магистральных связей, связи системы с внешними факторами.

Важнейшей организационной формой проектирования является распределение функциональных обязанностей между сотрудниками. При этом должна соблюдаться четкость ограничения круга функций, исключение дублирования, наименьшее количество источников отдачи и получения приказов и команд.

Заключение**.**

Сегодня образовательная среда становится конкурентоспособной в региональном и международном масштабе, поэтому качество и репутация казахстанского образования являются важными факторами интеграции в международное образовательное пространство. Дальнейшее совершенствование национальной системы оценки качества образования следует рассматривать как одну из основных стратегических и приоритетных задач развития современной казахстанской системы образования, формирующей фундаментальную основу конкурентоспособности государства.

Следовательно, одной из задач, необходимых для обеспечения эффективной реализации национальной программы, является «разработка единой системы мониторинга образования, позволяющей эффективно решать задачи управления и прогнозирования траекторий развития»

Однако эту задачу невозможно решить без научной разработки критериев развития образования. Осознавая вышеуказанные проблемы, государство постоянно проводит реформы, направленные на улучшение качество высшего образования.

Полномасштабная реализация нового этапа позволила разработать стратегический план развития страны на ближайшие годы.

Задачи, поставленные государством по развитию образования, предполагают разработку и внедрение на практике новых систем мониторинга качества образования, основанных на современных подходах к образовательной статистике и показателям качества образования.

Функционирование национальной системы мониторинга качества образования обеспечит защиту интересов всех потребителей рынка образовательных услуг и, в первую очередь, самого обучающегося.

В данном направлении в настоящее время завершается разработка Методики расчета индикаторов и индикаторов, необходимых для анализа состояния и динамики развития системы образования с учетом международных стандартов. Создается региональная система оценки качества образования. Ведется работа по реформированию системы сбора статистической отчетности – это оптимизация статистических данных, создание базы статистических показателей и показателей в сфере образования.

В статье рассматриваются важные вопросы повышения качества образования, развития системы образования Казахстана, доведенные государством до уровня национального проекта.

Проведен анализ целей и задач, поставленных в Национальном проекте «Качественное образование «Образованная нация» на долгосрочную перспективу.

Сделан вывод, что государство определяет стратегическое направление развития качества образования.

Также выявлены проблемы в реализации возможности на современном этапе получения важной информации о развитии системы образования, что потребовало разработки модели управления развитием качества образования.

Сделан вывод о важной роли менеджмента в реализации управления развитием образования как в системе образования, так и на уровне образовательных учреждений.

ЛИТЕРАТУРА

1. Кронбах, Ж. Дж. Валидация теста. В Р.Л. Торндайке (ред.). Образовательное измерение (2–е изд.). Вашингтон, округ Колумбия: Американский совет по образованию, 1971, стр. 443–507.
2. Образовательные измерения (под ред. Линн Р.). Нью-Йорк Макмиллан, 1989, 610 стр.
3. Герген Кеннет Дж., Гилл Шерто Р. За пределами тирании тестирования: реляционная оценка в образовании Oxford University Press, 2020. 224 стр.
4. Алкожаева Н.С., Жумабекова К.Б. Педагогическое управление. Учебное пособие. – 2–голов. – Алматы: Казахский университет, 2020. 132 с.
5. Бейсенбай Г.Ш. Разработка концептуальных и прикладных основ национальной системы оценки качества образования в Республике Казахстан. Написана магистерская диссертация для получения ученой степени магистра педагогических наук. : 7М01101 – педагогика и психология. – Казахский национальный женский педагогический университет. – Алматы: 2021. 120 с.
6. Бабаханов Ф.Б., Зиак Петр, Султанбеков Ш.С., Абуов А.Е., Джумабаева А.С. Управление качеством образования на основе информационных технологий. // Вестник Национальной академии наук Республики Казахстан 2022 №01. С. 106–111. (DOI https://doi.org/10.32014/2022.2518–1467.245).
7. Калдыбаев С.К., Бейшеналиев А.Б. Качество образовательного процесса в структуре качества образования / С.К. Калдыбаев, А.Б. Бейшеналиев // Успехи современного естествознания. – 2015. – № 7. – С. 90–97.
8. Болотов В.А. О построении Всероссийской системы оценки качества образования / В.А. Болотов // Вопросы образования. – 2005. – № 1. – С. 5–10.
9. Качество образования: инновационные тенденции и управление: монография [Электронный ресурс] / В. П. Панасюк, Н. В. Третьякова. – Екатеринбург: Государственное издательство проф.–пед. ун–та, 2018. – 201 с.
10. Корнещук Н. Г. Теоретические и методологические основы комплексной оценки качества образовательной системы: автореф. дис.... Доктор педагогических наук: 13.00.01 / Корнещук Нина Геннадьевна. –Магнитогорск. – 2007. – 49 с.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ РАЗВИТИЮ РЕЧИ

С. В. Кришталенко
КГУ «Средняя школа №2 имени Смагула Садуакасулы»,
г. Петропавловск, Казахстан
svetakrishtalenko@mail.ru

Аннотация: в статье делается вывод о том, что инновационные технологии в развитии речи учащихся, которые направлены на развитие у учащихся начальной школы навыков для того, чтобы демонстрировать руководителю, задавать вопросы и отвечать на них, а

также умение выявлять и использовать невербальные средства общения, имеют множество возможностей для обучения младших школьников.
Annotation:The article concludes that innovative technologies in the development of students' speech, which are aimed at developing primary school students' skills in order to demonstrate to the head, ask questions and answer them, as well as the ability to identify and use non-verbal means of communication, have many opportunities for teaching younger children.
Аңдатпа:мақалада бастауыш сынып оқушыларының көшбасшы ретінде көрсетуге, сұрақтар қоюға және оларға жауап беруге, сондай-ақ ауызша қарым-қатынас құралдарын анықтауға және қолдануға арналған дағдыларды дамытуға бағытталған, оқушылардың сөйлеуін дамытудағы инновациялық технологиялар жас оқушыларды оқыту үшін көптеген мүмкіндіктерге ие екендігі туралы қорытынды жасалады.
Ключевые слова: развитие речи, языковая культура, навык, метод, спорная ситуация, речевые способности.

Язык в его специфическом и социальном смысле - уникальное явление. Это и способ общения, и воздействие актива в хранилище, и принятие знаний, и средство духовной культуры народа, и основная форма проявления государства, национальная и личная идентичность и, наконец, главный элемент художественной литературы как повествовательного искусства. В этих условиях язык имеет особый статус только среди школьников. Исходя из этого, цель "родного языка" в начальной школе состоит в том, чтобы заложить основы для создания функционально грамотного человека, чтобы достичь этого, как носитель языка. Наиболее важной задачей для школы на ее нынешнем этапе является планирование того, чтобы учащиеся овладели навыками и поведенческими методами, которые соответствуют когнитивным отношениям. В современных условиях, когда накоплен большой объем знаний, необходимых как для человека, так и для общества, ученикам важно развивать свои навыки, а также умение пополнять свои знания и навыки в применении быстрого потока научной и практической информации. Одним из важнейших условий выполнения этой задачи является хорошо развитая речь каждого человека в обществе. Овладение языком играет важную роль в познавательной деятельности школьников. Младший школьник не может успешно изучать все предметы без достаточной языковой подготовки, без языковых навыков и речевых способностей.[2]

Практическая сторона преподавания языков, которая имеет особое значение: восприятие и понимание речи младшего школьника, так что это в полной мере и целенаправленное дело, а также устное и письменное выражение, т. е. устно и письменно, чтобы выразить свои мысли и чувства. Хотя, в целом, может быть таким, что есть один способ сделать это - доказать тот факт, что у другой команды есть убеждение, которое отвергает мнение, что форма вопросов, которые составляются при подготовке необходимых решений, чтобы исправить собственное поведение в соответствии с требованиями морали. Эти навыки являются структурными элементами конфликта. Конфликт способствует осознанию развития мышления, памяти и созданию культуры вербального общения. С одной стороны, конфликты занимают важное место в жизни детей, с другой стороны, младшие школьники имеют неточные представления о конфликте как вербальном явлении, испытывают трудности с определениями и не способны приводить конструктивные аргументы.

Умение работать конструктивно, не кажется ли вам, что это набор навыков, чтобы показать, задавать вопросы и правильно на них отвечать композиционно, построение высказывания, вы можете смело следовать культуре речи и поведения, демонстрировать навыки артикуляции, дикции, интонации, а также умение идентифицировать и использовать невербальные средства. Система работы по развитию способности к конструктивному спасению построена с учетом возрастных особенностей детей, опыта и интересов младших школьников. Характеристики предлагаемой системы заключаются в следующем. Самостоятельное определение необходимых понятий для школьников на

основе их жизненного опыта и с учетом опыта их коллег (командная работа); задача преподавателя - дать ему право закончить. Усвоение теоретического материала происходит путем создания зрительных образов-моделей, что объясняется доминированием зрительной памяти, зрительного отражения у младших школьников. Порядок работы по разработке концепции конфликта: каждый ученик должен описать конфликтные ситуации отдельно; картина рассматриваемой ситуации должна быть сопоставлена между работой группы. Результатом этой работы является общая картина ситуации; совместное обсуждение общей конфликтной ситуации. Среди инновационных видов работы по развитию школы речи я предлагаю вам рассмотреть возможность включения роли интервьюера в разговорный опыт с младшими школьниками. [4]

Жанр интервью хорошо известен, но не принято говорить об использовании интервью в качестве приложений для школьной работы. В то же время вовлечение оценщика в речевую деятельность школьников очень эффективно. Личный дневник – отличное упражнение для представления мыслей, а для учителя лучшим источником знаний являются умственные потребности учащихся. Личный дневник может оказать значительное влияние на развитие младшего школьника. Прежде всего, вы можете быть очень честны с собой в дневнике, но ведение дневника не должно становиться навязчивой идеей. Во-вторых, чтение дневника почти так же важно, как и написание. И, наконец, ведение личного дневника, что имеет особое значение для развития школы речи, а также потому, что в журнале есть отдельная запись - это полный текст и для его создания ученику необходимо обладать знаниями, которые соответствуют речи.

Еще один способ развития речи младших школьников - научиться создавать "замечательный" текст. При обучении созданию "сказок" доступны следующие задания: сказка с тремя концами. После начала сказки и ее трех концов ученики выбирают конец сказки и доказывают свой выбор. Давайте еще раз повторим эту историю. Приведены опорные слова: петух, курица, цыпленок, дедушка, женщина, двор, лиса. Первое, что запоминают обучающиеся, - это что такое сказки, какие слова лишние. На основе лишних слов вы должны придумать новые интересные меры в известной сказке. Это невероятная ситуация для создания красивых текстов. Замечательные истории. Младшие школьники изобретают, учатся, наблюдают. Дети должны упорно трудиться, чтобы овладеть основными навыками и умениями речи. На уроке развития речи можно использовать сложные приемы, сочетающие разные виды деятельности, - рисование, речь, которая работает. Существует несколько методов, которые иллюстрируют взаимосвязь между различными видами деятельности. Способ поделиться сказкой с одновременной картиной происходящего (игра в рисование, сопровождаемая рассказом). Способ создания поддержки вариант1: дети имеют доступ к определенному набору персонажей, функций, например, событию, а затем повторяют сказку, то есть возвращаются к победе над злом, то есть в данном случае метод сбора сказок, работа как средство построения на внутренней структуре текста). Вариант 2: техника поддержки дизайна - иллюстрация (процесс производства фильма). Я предлагаю еще несколько нестандартных произведений сказочного творчества, которые помогут сформировать связную речь и легко усваиваться детьми. Это сказка, которая развивает речь и мышление больше, чем любые другие средства. Расскажите сказку в подготовленной пространственной модели. Расскажите историю, как планировалось. Решение невероятных проблем. Между различными упражнениями, предназначенными для развития речи учащихся, нам поручено работать с синонимами, антонимами, фразеологизмами. Мы делаем это для того, чтобы добиться большей выразительности заявления. Сказать что-то, что означает в какой-то степени улучшить смысл вашей речи. Используя отрывки из художественной литературы, чтобы дать ученикам возможность понять роль синонимов, фразеологии в речи. Речь - это основа всей умственной деятельности, средство общения. Способность учащихся сравнивать, классифицировать, систематизировать, обобщать, развивать в процессе управления знаниями с помощью речи. Логичная, четкая доказательная речь является показателем его

умственного развития. Развитие языка и словарного запаса ребенка таким образом, чтобы они знали богатство моего родного языка, является одним из важнейших элементов личностного развития, приобщения детей к ценностям национальной культуры, и было тесно связано с умственным, нравственным, эстетическим, развитием, главным преимуществом языка, а также образованием и обучением младших школьников. Ожидается, что в настоящее время активно разрабатываются различные методы, признание развития образовательного процесса, направленного на развитие коммуникативных навыков, развитие личности в творческом процессе мышления, эмоционального мира ребенка, формирование положительного отношения к обучению. Речь - это человеческая деятельность, использование языка для общения, выражения мыслей, чувств. Речь разнообразна. Это разговор между друзьями, монолог артистов, голосовой вызов, ответ ученика на уроке и научная работа. Для развития речи необходим целый ряд методов и ресурсов. В то же время условия обучения и вербальные мотивы часто меняются. Затем ученики свободно говорят, затем выполняют задание, которое дисциплинирует мышление и направляет их речевую деятельность в строго определенном направлении. Эти два фактора должны быть объединены в развитии речи. Хорошо развитая речь является одним из важнейших средств активной деятельности человека в современном обществе, а для младшего школьника - средством успешного обучения.

ЛИТЕРАТУРА

1.Агаркова Н.Г. «Обучение письму как основа речевого развития младшего школьника.»
2.Львов М.Р. «Речь младших школьников и пути ее развития» -М. Просвещение, 2005
3.Лернен И.Я. «Дидактические основы методов обучения» -М., 1981г.18-21
4.Жиренко О. Е., Лапина Е. В., Яровенко В. А. Инновационные технологии обучения в современной начальной школе. — Воронеж, 2008

ПЕДАГОГТІҢ КӘСІБИ ДАМУ ЗЕРТХАНАСЫ ЖӘНЕ ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ

Кенжакараева Жанат Дуканбаевна
Бастауыш сынып мұғалімі, Ә.Бөкейхан атындағы
№15 тірек мектеп-лицейі, Жамбыл облысы, Қазақстан
kenjakaraeva@bk.ru

Бүгінгі таңда әрбір мұғалімге өзінің шығармашыл әлеуетін дамытып, көзқарасын қалыптастыру маңызды. Біліктілікті арттыру бағытында мұғалім жаңашылдықты қабылдай отырып, өзінің тәжірибесіне қорытынды жасап оқыту шеберлігін нығайтады.
Сегодня каждому учителю важно развивать свой творческий потенциал и формировать видение. В направлении повышения квалификации учитель укрепляет навыки преподавания, принимая инновации и делая выводы о своем опыте.
Today, it is important for every teacher to develop their creative potential.In the direction of professional development, the teacher strengthens teaching skills by accepting innovations and drawing conclusions about his experience.

Мұғалімнің кәсіби дамуы - тынымсыз ізденіс барысында мұғалім оқыту мен оқудағы өз құзыреттіліктерінің өзектілігін,тәжірибелік маңыздылығын түсінеді.

Мұғалімнің кәсіби дамуы – білім беру жүйесін жаңартудың негізі

Қазіргі таңда оқушының білім алуына, мұғалімнің де үздіксіз білім көтеруіне, жұмысының сапалы, әрі нәтижелі болуына жан-жақты жағдайлар жасалынған. Себебі,

бүгінгі талап - оқушыларды ойландыру, сезіндіру, ақпаратты құралдар арқылы өз беттерінше еңбектеніп оқуға баулыту. Оқушының ой қабілеті шынықса, білім көлемдері де артады, тереңдейді және сапалы тиянақты болады. Мұғалім оқушылардың шығармашылығын, ізденушілігін дамытып, әрқайсысына жеке тұлға ретінде қарап, олардың өздеріне деген сенімін, білімге ынтасын арттыруға мүмкіндік туды. Осы тұрғыдан алғанда мұғалім білім жолында үнемі ізденісте болып, білімін шыңдап отыру, өзге әріптестерімен үнемі байланыста болу – кәсіби дамуына мүмкіндік береді. Біздің тың өзгерістеріміз оқушылардың қызығушылығын арттырып, өздігінен білім алуына, өзін-өзі және бір-бірін бағалауға, өз ойын ашық айтуға бағытталған. Жақсыдан ғибрат ала білгеннің ісі оңға басады» деп Қожа Ахмет Иассауи айтқандай, әріптестерім курстың маңыздылығын түсініп, өз тәжірибелерінде іске асырып, сәтті сабақтардың туындауына жол ашты.

Мұғалім өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана білімді, педагогика, методикадан хабардар, жақсы оқыта білетін мұғалім бола алады. Расымен де, өмірдегі сан түрлі мамандық бар, адам баласы өзі таңдап алған кәсібінің майталманы болуы керек, ал сол кәсібінің майталманы болу үшін не керек? Әрине, еңбек керек, ізденіс керек, өзін - өзі жан - жақты адам ретінде, тұлға ретінде үздіксіз дамыту керек.

Мектептің жаны, мектептің жүрегі – мұғалім деп айтып та, естіп те жатамыз. Ахмет Байтұрсыновтың «Мектептің жаны – мұғалім. Мұғалім қандай болса, мектеп сондай болмақшы. Яғни, мұғалім білімді болса, ол мектептен көбірек білімді тұлғалар шығады. Солай болған соң, ең әуелі мектепке керегі – білімді, педагогика, методикадан хабардар, жақсы оқыта білетін мұғалім» деген сөзінде қаншама ой, қаншама түйін жатыр. Расымен де, өмірдегі сан түрлі мамандықтардың ішінде білімділікті, кәсібилікті, тәрбиелілік пен шеберлікті аса қажет ететін мамандықтың бірден - бірі – мұғалім мамандығы. Сондықтан да ұрпақ тәрбиесі мен білімі мәселесі кезек күттірмейтін, егеменді еліміздің болашағын айқындайтын ең маңызды міндеттердің бірі. Осы міндетті шешу педагогтың еншісінде. Олай болса, қоғам педагогқа үлкен үміт артып, ел тағдырын сеніп тапсырып отыр және одан жоғары жауапкершілікті талап етеді. Осындай күрделі мәселенің шешімін табу жолында педагогика ғылымының көптеген ғалымдары талмай ізденіп, зерттеулер жүргізіп, өз кезегінде білім беру саласына жаңалықтар мен өзгерістер енгізуде. Ал педагогтар болса, өз педагогикалық іс - әрекетінде сол жаңалықтарды, инновациялық технологияларды, әдіс – тәсілдерді жете ұғынып, тәжірибеде ұтымды қолдана білулері керек.

Мұғалімнің өзіндік дамуында ол "Неліктен осындай жағдай орын алды? немесе алмады?", "Кемшіліктерімді қалай жетістікке айналдырамын?", "Келешекте іс - тәжірибемді қалай жақсартамын?" деген сұрақтарды үнемі қоя отырып, кәсіби рефлексия жүргізе білуі керек. Рефлексия деңгейінен тез арада шығып біз дами бастайтынымыз сөзсіз. Біз өз кәсіптік деңгейіміз туралы ойлануымыз керек, себебі жаңа уақыт жаңа талап қойып отыр. Бұрыңғы "дәстүрлі" сабақ өз күшін жоюда, оқушылар өздеріне керекті мәліметтерді, информацияларды интернет жүйесінен алу дәрежесіне жетті. Бәрі де ойлай алады, бәрі ойдан басталады. Қазіргі жаңа формация педагогінің - "рефлексивті практик" деп атауға болады деп есептеймін, яғни ондай педагог - өзінің оқыту және оқу тәжірибесін дамыту, өзгерту және жетілдіру әдістерін мұқият және үнемі ойластырып жүретін педагог. Жаңа технологиялардың әдіс - тәсілдерін сабақтарымызда қолдана отырып, олардың тиімділігін айқындап, біз оларды меңгереміз және жаңа технологияларды меңгеру біздің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсер тигізеді, өзін - өзі дамытып, оқу - тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруымызға көмектеседі. Әрбір сабақта әртүрлі жаңа технологияларды, әдіс - тәсілдерді қолдана отырып, біз өз - өзімізді дамытып, оқу - тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруға үйренеміз. Әрине, жұмысымызда қиыншылдықтар да кездеседі, дегенмен оларды өту барысында біз тәжірибе жинақтаймыз, жаттығамыз, мақсатқа жетуге ұмтыламыз. Алдымызға қойған мақсатқа жетуде оқу - тәрбие жұмысындағы әдіс -

тәсілдерді қолдана отырып, оқушылардың ақыл - ойын дамытуды мақсат ететін болғандықтан олардың дара ерекшеліктерін біліп, санасып отыруымыз керек. Бұл - әрбір ұстаздың парызы.

Мұғалім өзіндік дамуына кәсіби рефлексия жасай отыра, жаңа әдіс - тәсілдерді жетік меңгеруге қалыптасады, сапалы нәтижеге жетуге мүмкіндік береді. Өз жұмысымызда рефлексия жасап, заман талабына сай дағдыланамыз, үйренеміз, біз өз әрекетіміз арқылы ғана дамимыз. Мұғалімдер өздеріміздің біліміміз бен кәсіби дайындықтарымызға сәйкес, өздеріміздің жұмысымыз туралы толғаныста болуымыз керек. Рефлексивті ойды шешуге жататын мәселелерді зияткерлендіру тұрғысынан қарастыра отырып, идеялар мен болжамдарды дамытып, практикалық жағдаяттардың зерттеулеріне бастама жасап және іске асыруымыз керек. Осылайша оқытуға ерекше ықпал етіледі.

Кәсібилік – ұстаздың психолого - педагогикалық, ғылыми - пәндік білім - біліктің мәдени - адамгершілік ұстанымдарымен үйлесудің жоғары деңгейі. Кәсіби құзыреттілік – өз бетінше және жауапты әрекет жасауға мүмкіндік беретін белгілі бір психикалық жағдай, арнайы білімнің болуы, жалпы және арнайы эрудицияның болуы, ғылыми - кәсіби дайындығын үнемі жетілдіру, күнделікті іс - әрекетте міндеттерді шешу үшін еңбек субъектісінің кәсіби дайындығы және қабілеті. Ал мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі білім беру нәтижесін қамтамасыз ететін шешуші фактор, өз кезегінде, тіпті қоғам жағдайының сапалы өзгеруіне әсер етеді. Міне, сондықтан да, қазіргі педагог білім беру үрдісін ұйымдастырудың көпқырлылығы туралы білуі шарт. Яғни, педагог өз қызметіне қатысты инновацияларды, технологияларды, өзгерістерді жақсы меңгерген болуы қажет. Сонымен қатар, қазіргі кезде мұғалімге деген дәстүрлі көзқарастар өзгерді. Кез келген педагог кәсіби және тұлғалық өсудің бірден бір жолы – кәсіби өзін – өзі жетілдіру екенін түсінгені дұрыс. Ұстаздың жеке тұлғалық қасиеттері педагогикалық іс - әрекеттің ішкі мазмұнын құрап, шебер - ұстаз болып қалыптасуға аса қажет. Қазіргі таңдағы көптеген педагогтар өзінің кәсіби жетілуіне көп мән бермейді. Оны әртүрлі жағдайлармен байланыстырып жатады. Дегенмен, жоғарыда айтып кеткен қоғамымыздағы шешімін күтіп тұрған мәселелер ешқандай сын көтермейді.

Жаңа ғасырдағы жаңа талаптар педагог қызметінде жаңа бағыттарды, жаңа мақсаттар мен міндеттерді белгілейді.Оларға қол жеткізу жалғыз мұғалімге оңайға соқпауы мүмкін, бірақ білім процесіне жаңа тұрғыларды енгізіп жүрген тәжірибесі бар және сол тәжірибесімен бөлісуге даяр мұғалімнің көмегімен бұл жағдайдан шығуға болады. Мұғалім тәжірибесіне компьютерлік технологиялардың енгені соншалық, педагогтер оларды күн сайын пайдаланып қана қоймайды, сонымен бірге оларда озат тәжірибені тарату және жинақтауға, пәндерді оқытудың өзекті мәселелерін талқылауға, педагогикалық идеялармен алмасуға, тез дамитын ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың әлеуетін қолдануда болатын жаңа мәселелерді талқылап, шешуге қажеттілік пайда болады.Педагогтердің желілік қоғамдастықтары, интерактивті әдістемелік кабинеттер — кәсіби ортаны қалыптастыратын бірден-бір нәрселер. Бүгінгі күні педагогтер мен білім беру процесіне қатысушылардың желілік белсенділігі оқу жүйесін ақпараттандыру процесімен байланысты өзекті тақырыптардың бірі. Педагогтердің желілік қоғамдастығы – бұл желідегі кәсіби әрекетті ұйымдастырудың жаңа формасы, бұл желідегі бір пән саласы немесе ортақ проблемамен айналысатын кәсіби қызмет аясында жұмыс жасайтын мамандар тобы. Кәсіби желілік қоғамдастық жұмысына қатысу бір елдің түкпір-түкпірінде және шет елде тұратын мұғалімдерге өзара қарым-қатынас жасауға, кәсіби мәселелерді шешуге, өзін іске асыруға және кәсіби деңгейін арттыруға мүмкіндік береді.

«Адамдардың ең жақсысы – басқаларға пайдасы тигені» демекші, мектебімде ұстаздарымыз коучинг, әдістемелік семинар түрінде жаңалықтарымен бөлістіп отырады. Әріптестеріміз өздерінің пәндеріне қарай берілген әдіс-тәсілдерді түртіп алды. Әсіресе, топқа бөліну, топпен, жұппен жасаған жұмыстары, сергіту сәттері көңілдерінен шықты.

Бұл жерде ақпараттық коммуникациялық технологияның мүмкіндігін пайдаланып, көп нәтижеге қол жеткізуге болатынын аңғардым.

Қазіргі талап – үздіксіз білім алу, білім шыңдау. Ұстаз қашанда ізденіп, заман ағымына қарай өзгере отырып жұмыс жасаса, оның еңбегі жемісті болмақ. Сабақта жас ерекшелікке сәйкес оқушылардың танымдық қабілетін дамыту, соның ішінде оқуға деген қабілеті мен зейінін, сөз сөйлеу дағдыларын, ойлау қабілеттерін қалыптастыруды алға қойған жөн. Оқушылардың жеке сұраныстарын, дамуы мен мүддесін әр сабақта ескере отырып, ойын еркін айтуға, пікірімен санасуға мүмкіндік береміз. Өзім жұмыс атқарып келе жатқан мектеп-лицейде үнемі әр сабағыма жаңалық енгізе отырып сабақтарымды өткіздім. Шынында да, оқушы бойында білімге деген құштарлық, өздерін еркін ұстау, ойын ашық айту, бір-біріне деген оң көзқарастың қалыптасуы байқалды. Адам өз өмірінің мәнділігін, толыққандылығын тек басқалармен қарым-қатынас жасау арқылы өлшейді. Мектепте ұстаздар мен оқушылардың бір-біріне деген сенімділігі, түсініспеншілігі, белсенділігі, т.б. артып, ауызша және жазбаша сөйлеу әрекеттері артады. Үнемі диалог орнату арқылы төмендегі әдіс-тәсілдерді қолданып, оқушының пәнге қызығушылығын арттырып, өздігінен білім алуына, ізденуіне, шығармашылығының шыңдалуына жол аштым. Бұл арада курс кезінде алған әдіс-тәсілдерді қолдана отырып бір-бірін үйретіп, «бағдаршам», «автор орындығы»,т.б. тәсілдермен оқыту қажет деп білемін. Топпен, жұппен қарым-қатынас жасау арқылы сол ортаға бейімделе бастайды. Оқушылар толығымен жаңа мәліметтерді бірін-бірі оқыту, толықтыру арқылы игереді. Сабақта жас ерекшеліктерін ескере отырып сабақ беру орын алған. Оқушылардың қызығушылығын, пәнді игерудегі құлшынысын СТО технологияларының әдіс-тәсілдері, ойын технологиясы, т.б. қолдана отырып арттыруға көп күш жұмсауға болады. Осыған дейін барлық ақпаратты мұғалім өзі оқушы санасына жеткізгісі келсе, баланың пікірін ескермей, уақыттың жетегіне кетіп, «мен» деген сөздің аясында жұмыс істесе, ал қазір қарым-қатынасты нығайту арқылы жаңа өмірге деген көзқарасы күрт өзгереді. Оқушының өз бетімен қабылдауына жол ашылды. Мұғалім – бақылаушы, оқушының қандай бағытта жұмыс жасап жатқанын қадағалап, кей жағдайда ғана өз ықпалын жасайды.

Курстан алған білімді қолдана отырып оқушылардың қызығушылығын арттыру мақсатында игі жұмыстар жасалды. Сабақта СТО технологиясының әдістері, АКТ, дарынды және талантты оқушыларды дамыту, көшбасшылық, оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау, т.б. Өз тәжірибемде оқушылардың еркін сөйлеуі, ойын ашық айтуы, бір-бірінің пікірін құрметтеуі үшін әрекет жасай отырып, сөз байлығын және ой өрісін кеңейту үшін, шығармашылық қабілетін арттыру және пәнге қызығушылығын арттыру үшін жұмыстар ұйымдастырдым, әрі қарай алдағы уақытта да жалғастыруды басты міндеттерімнің бірі деп ойлаймын. Қазіргі таңда қай мектеп болмасын мұғалімнің кәсіби өсуіне, ұжым мүшелерінің жұмысқа қатысты жасалған шараларын үнемі қолдап, көмектерін беріп отырады. Мектептердің желілік қоғамдастықтары үздіксіз бірлескен жұмыстар мен жаңа әдістемелердің жекелеген мектептерден тысқары таралуына мүмкіндік беру арқылы мұғалімдерге және мектептің басқа қызметкерлеріне педагогикалық әдістемелерді зерделеу мен жетілдіру мақсатында оқуға және бірлесе жұмыс істеуге жағдай жасайды. Әр түрлі мектептердің қызметкерлері арасында құрылымдалған өзара әрекеттестік қоғамдастық ішіндегі жұмыстың тиімді түрі болып табылады.

Қорыта айтқанда, мұғалімнің кәсіби дамуында кері байланыс, кәсіби рефлексия - маныызды екендігі сөзсіз. Қазіргі кезде қоғам дарынды, қабілетті адамдарды қажет етеді. Үздіксіз жаңалық енгізу білім беру саласында мектеп жұмысының дамуының ең басты фактор болып отыр. Әр мұғалім өз іс - әрекетінде қажетті өзгерістерді, әр түрлі тәжірибелер жөніндегі мағлұматтарды, жаңа әдіс - тәсілдерді дер кезінде қабылдап, дұрыс пайдаланып, кәсіби дамып отыруы тиіс.

«Халық пен халықты, ел мен елді теңестіретін — білім» деп жазушы Мұхтар Әуезов айтқандай, еліміздің жаңғырып, жаңа әлемнен лайықты орын алуы үшін бәсекеге қабілетті әлемдік қалыпқа сай кәсіби білімділікке қол жеткізетінімізге сенім мол!

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Т.Мейірманқұлова. Білім берудегі инновациялық технологиялар. Алматы., 2005.
2. Қ.А.Сарбасова. Инновациялық технологиялар. Алматы., 2006.
3. С.Әбдіманапов. Елдік өркендеу және инновациялық даму. // Егемен Қазақстан, 2007, 28 сәуір
4. К.Өстеміров. А.Айтбаева Қазіргі білім беру технологиялары Алматы, 2006, 4-бет
5. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық
6. А.Әлімов. Интербелсенді әдістемені ЖОО-да қолдану мәселелері. Оқу құралы. Алматы-2013
7. Мұғалімге арналған нұсқаулық. 85-86 бет

БІЛІМ САПАСЫ: ТАБЫСТЫ МЕНЕДЖМЕНТ (БАСҚАРУ) ҚҰРАЛДАРЫ.

Кабылбеков Суинжан Курманович
Директордың оқу ісі жөніндегі орынбасары, тарих пәнінің мұғалімі,
Ә.Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейі, Жамбыл облысы, Қазақстан
suinjan@mail.kz

Педагогикалық менеджмент – мектептің тиімді және сапалы қызметін жүзеге асыру мақсатындағы интелектуалдық, материалдық ресурстарын жұмылдыру бойынша білім және іс-әрекет. Нақты нәтижелерге қол жеткізудің басты шарты –ұжым мүшелері мен оқушылар арасында жағымды, тиісті қарым – қатынас орнату.

Педагогический менеджмент-образование и деятельность по мобилизации интеллектуальных, материальных ресурсов в целях осуществления эффективной и качественной деятельности школы. Главное условие достижения конкретных результатов – установление позитивных, соответствующих отношений между членами коллектива и учащимися.

Pedagogical management is education and activities aimed at mobilizing intellectual and material resources in order to carry out effective and high-quality school activities. The main condition for achieving concrete results is the establishment of positive, appropriate relationships between team members and students.

Мектептің дамуын жоспарлауда негізгі басымдық: оқушының қажеттілігі және оның ата-анасының сенімінен шығу.

Педагогикалық менеджментте білім беру сапасын басқару**.**

Білім сапасы - білім түрлерінің (заңдар, теориялар, қолданбалы, әдіснамалық, бағалау білімдері) білім мазмұны элементтерімен және меңгеру деңгейлерінің арақатынасы. Әрбір-білім оны қолдану тәсілімен потенциалды түрде байланысқандықтан ол шығармашылық процеске қатсып қандай да бір маңызға ие болғандықтан мұндай арақатынасты белгілеу қажет.
Білім сапасы адамның білімді меңгеруімен түрлі іс-әрекетте қолданудың көп жақты талдауы нәтижесінде айқындалады және толықтық, тереңдік, жүйелілік, шапшандық, икемділік, нақтылық, түйіндеу сипатына ие болады.
Сол сияқты ол түйінделу және өрістелу, сапалылық және беріктігімен сипатталады.

Білімнің барлық сапасы өзара байланысты және өзінше дербес, себебі бірін-бірі алмастырмайды.

Қазіргі қоғамдағы еліміздегі өзгерістер, тұрақты дамудың жаңа стратегиялық бағыты, қарқындылығы, қоғамның ашықтығы, жедел ақпараттануы білім беруге қойылатын талаптарды түбегейлі өзгертті. Сондықтан білім беруді дамытуға байланысты Қазақстан Республикасының әлемдік білім беру кеңістігіне енуі – білім ұйымы басшыларына басқаруды жүзеге асыруда жаңаша көзқарасты және инновациялық қызметті талап етеді. Осыдан жаңарған орта білім беру мазмұнын жүзеге асыру басшы кадрлардың кәсіби деңгейіне, олардың жауапкершілікті түсінуі мен білім беру үдерісіндегі көптеген мәселелерді шешуге қосқан үлесіне байланысты. Білім берудің барлық деңгейлерін жаңа сапаға көтеру, педагогикалық қызметкерлердің еңбегін ынталандыру, оған мемлекеттік қолдауды күшейту және білім жүйесін басқаруды дамыту - бүгінгі таңдағы өзекті міндет.

Оқыту үрдісіне қазіргі заманғы әдістемелер мен технологияларды енгізу уақыт талабы екенін ұғынатын мезгіл жетті. Қазіргі нарық заманында мектеп қабырғасында, оқу орындарында оқып жүрген өскелең ұрпаққа көптеген жаңа пәндер келіп қосылуда.Оқушы алған теориялық білімін іс жүзінде қолдана отырып, оны өмірмен, өзінің іс-әрекетімен байланыстыра білгенде ғана бүгінгі таңда ақпарат ағымының ұлғаюына және ақпараттық-коммуникативті технологиялардың дауына байланысты білім алу формаларының жаңа түрлері пайда бола бастады. Білім кеңістігінің аясы өрістеуіне орай кез келген адамның формальды емес және информальды білім алуына мүмкіндік туды. Қазіргі кезде әлемде 100 миллионнан астам интернет сайттар тіркелген. Қазақстанның даму қарқыны жыл санап екпінді серпін алып келе жатқаны өз елімізде ғана емес, әлемдік деңгейде де ашық айтылып отыр. Қазіргі қоғамда болып жатқан саяси және экономикалық өзгерістер кез келген қызмет саласында жаңартуды қажет етеді. Бұл үдерісте білім беру жүйесін басқару, соның ішінде мектеп менеджментінің алатын орны ерекше.

Педагогикалық менеджмент негізіндегі мектепті басқарудың ұстанымдары:

Біріншіден – кез келген мектеп жекеленген түрде өмір сүрмейді, мектеп республикадағы білім беру жүйесінің бөлігі болып табылады. Сондықтан мектеп басшылары мектеп ішіндегі және оны қоршаған ортамен байланыстарды нығайтып, ынтымақтастық ортасын құрып, мектептің дамуын жүзеге асыруы қажет.

Екіншіден – кез келген мектеп өзінің миссиясын, философиясын, саясатын, стратегияларын анықтаумен мықты. Осы және басқа да өзекті әрекеттің қалыптасуы мектеп менеджментінің ғылыми негізін құрайды. Сондықтан аталған түйінді мәселелер мектептің нормативті – құқықтық құжаттары: Тұжырымдамасы, Ережесі, Даму бағдарламаларынан өтуі тиіс.

Үшіншіден – бүкіл мектеп жүйесінің орталық діңгегі: мектеп түлегінің тұлғасы – білім берудің басты мақсаты болып есептелінеді. Сондықтан мектепті басқаруда түлек тұлғасы – мектеп басқаруда күтілетін нәтиже ретінде қабылданады.

Төртіншіден – нақты нәтижелерге қол жеткізудің басты шарты – білім беру үдерісі барысында ұжым мүшелері арасында жағымды, тиісті қарым – қатынас орнату. Соған байланысты басқарудағы қарым-қатынастың қазіргі уақыттағы әдіс-тәсілдерін: біріктірілген, стратегиялық, жүйелі-кешенді қатынастарды қолдану.

Сонымен, жоғарыда аталған мектеп менеджменті ұстанымдарына байланысты мектеп басшыларының қызметінде жаңа талаптар қойылады.Қазіргі мектеп басқаратын адамды басқару үдерісін кәсіби, сауатты жүргізуші, білікті басшы – менеджер деп айтуға болады.

Қай халық болсын өзінің әлемдік деңгейде қол жеткізер ұлттық тағдырының құнды қасиет көріністеріне үңіледі. Ел ертеңін, ұрпақ келешегін ойлаған басшы еңсесін көтеріп,санасын саралап, ел ертеңі жастардың болашағын ойлап алаңдайтыны анық. Себебі жерінің бүтіндігі, елінің түгелдігін қорғайтын бүгінгі жас

ұрпақ. Егінші дәнді өсіреді, малшы малды көбейтеді, ал мұғалім жас ұрпақтың бойына елдік қасиеттерді сіңіріп, сапалы білім береді.

Мақсат пен нәтижеге жетуде заман талабана сай ұрпақ тәрбиелеп өсіру-мұғалімнің біліктілігіне байланысты. Қай кезең, қай қоғамда болмасын жеке тұлғаның қалыптасуы ұстаздан басталады.Бүгінгі күні білім саласы түбегейлі өзгерген. Бұл өзгеріс мұғалімнің кәсіби біліміндегі жаңашылдықты талап етеді. Жаңашылдықтың жаршысы болып, мұғалім жұмысының тиімділігін бақылау - директордың міндеті деп түсінемін. «Ұстаздық ұстаздың ғана қолынан келеді» демекші жаңа технологиямен қаруланған шығармашыл мұғалім бала жүрегіне әрқашан жол таба біледі деп ойлаймын.

Оқушылардың оқу-танымдық процестерін оқытушымен басқару проблемасын жақсартудың бірден-бір шарты олардың жете білушілігі мен оқытушыға лайықты кәсіби шеберліктермен қамтамасыз ету.Менеджмент субъектісі ретінде оқытушының жете білушілігі оның кәсіби функцияларын орындау даярлығымен, әлеуметтік құрылулармен үйлесімді бірлікте болуымен және оның психо-педагогикалық дайындалуымен сипатталады. Мұндағы ең бастысы – педагогикалық шеберлік.Зерттеулердің негізінде «педагогикалық шеберлік» түсінігіне біз келесі мағыналарды кіргіземіз:

- мұғалімнің оқу мақсаттарын, тәрбилеудің және олардың диалектикалық өзара байланыста және бірлікте дамуын шеше білу;
- оқушылардың назарын аудару және оқылатын материалмен қызықтырып әкету;
- оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктерін есепке алу,сонымен қатар олардың даму дәрежесін ескеріп сол негізінде дара және дифференцияланған күтіммен қамсыздандыру;
- адамгершілікте және демократиялық негізде оқушылармен өзара қарым-қатынас құра білу;
- ең қиын және оқушылардың күтпеген сұрақ қою кездерінде өзін жоғалтып алмау;
- оқыту барысында теория мен тәжірибені біріктіре білу;
- өз жұмысында алдыңғы жаңа педагогикалық ғылымдар мен тәжірибелерді сауатты қолдана білу;
- «еңбек қаруын» пайдалана білу- сөзбен,сөйлеумен;
- Сын ойлай білу және айқын белсенді позициялы болу, қиындықтардың алдында ойыннан қалыс қалмау және оқушыларға сөздердің органикалық бірлігін,сенімділікті және істі көрсете білу;
- өз сабақтарын түрлендіре білу.

Педагогикалық үрдісті басқару – қойылған мақсатқа сәйкес шешім қабылдау, ұйымдастыру, бақылау, басқару объектісін зерттеу, алыған ақпараттарды талдау және қорытындылау іс-әрекеті болып табылады. Мектепішілік басқару – тиімді нәтижелерге қол жеткізу мақсатында тұтас педагогикалық үдерістің объективтік заңдылықтарын тануға негізделген оған қатысушылардың мақсатты, саналы өзара әсерлесуі. Тұтас педагогикалық үдеріс қатысушыларының оны басқарудағы өзара әсерлесуі өзара байланысты: педагогикалық талдау, мақсат қою және жоспарлау, ұйымдастыру, бақылау, реттеу мен түзету тәрізді әрекеттер мен функциялардан тұрады.

Қазіргі білім беру жүйесінің дамудағы бір ерекшелік – білім беру мемлекеттік-қоғамдық басқару болып табылады.

Білім беру жүйесін мемлекеттік басқару сипаты мындай қағидалар принциптер жиынтығымен анықталады:

- білім берудің ізгілік сипатта болуы;
- біліім беру жүйесінің ұлттық мәдениеттерді және салт-дәстүрлерді мемлекеттік тараптардан қорғауы;
- білім берудің жалпыға бірдейлігі;
- білім берудің зиялылығы;
- білім берудегі еркіндік пен плюрализм;
- білім берудің демократиялық сипатта болуы;

Мектеп педагогикалық жүйеге жатады, себебі ол бірқатар жүйе құраушы факторлармен, қызмет көрсету жағдайларымен, құрылымдық және функционалдық компоненттер жиынтығымен сипатталады. Жүйе құраушы факторлар рөлін мақсаттар мен нәтижелер атқарады; қызмет көрсету жағдайлары - әлеуметтік-педагогикалық және уақытша байқалатын жағдайлармен; құрылымдық компоненттер – басқарушы (педагогикалық ұжым) және басқарылушы (оқушылар ұжымы) жүйелермен, педагогикалық іс-әрекет мазмұнымен, құралдармен, нысандармен және әдістермен; функционалдық компоненттер – педагогикалық талдаумен, мақсат қою және жоспарлаумен, ұйымдастырумен, бақылаумен, реттеу және түзетумен анықталады. Мектепті педагогикалық жүйе және басқару объектісі ретінде қарастыру оны басқарушылардың басқару іс-әрекеті бір мезгілде мақсаттар анықтау мен олардың нәтижелеріне қол жеткізуге, педагогикалық және оқушылар ұжымдарын қалыптастыру жағдайларын жасауға, оқу-тәрбие жұмысы мазмұнын таңдап алу мен құралдарын, нысандарын, әрекетін қолдануға мүмкіндік береді. Мұндай амал педагогикалық жүйе мақсаттылығын сақтай отырып, оны құрайтын компоненттерді жаңартуға тиімді әсер етеді.

Педагогикалық жүйенің әлеуметтік –педагогикалық жағдайларын жалпы және арнайы жағдайлар деп екіге бөлуге болады. Жалпы жағдайларға әлеуметтік, экономикалық, мәдени, ұлттық, географиялық жағдайлар, ал арнайы жағдайларға оқушылардың әлеуметтік-демографиялық құрамы, мектептің туған жері, материялдық мүмкіндіктері, жабдықтар, ол тұрған жердегі қоршаған ортаның тәрбиелік мүмкіндіктері жатады. Педагогикалық үрдістің тиімділігін көрсететін маңызды көрсеткіштер – педагогикалық және оқушылар ұжымдарындағы моральдық-психологиялық климат, ата-аналар мен оқушылардың педагогикалық деңгейлері болып есептеледі.

Педагогикалық жүйенің уақытша сипаттамалары үш өзара байланысты кезеңдермен анықталады: бастапқы жалпы – 1-3 (4) сыныптар; негізгі жалпы – 4 (5) – 9 сыныптар; орта (толық) жалп білім беру – 10 (11) сыныптар. Жалпы білім берудің әрбір сатысы өзінің ерекше міндеттерін жүзеге асырады, бірақ жалпы мақсатқа – оқушы тұлғасын дамытуға – бағытталады. Педагогикалық жүйенің құрылымдық элементтері педагогикалық ұжым және оның жетекшілерінің немесе басқарушы жүйенің іс-әрекеті негізінде анықталады.

Басқарушы жүйе құрылымы төрт деңгейге бөлінеді:

Бірінші деңгей мектеп директоры, мектеп кеңесі, оқушылар комитеті, қоғамдық ұйымдар жетекшілерінен тұрады. Бұл деңгей мектепті дамытудың стратегиялық бағытын анықтайды.

Екінші деңгей – мектеп директорының орынбасары, мектеп психологы, әлеуметтік педагог, қоғамдық пайдалы еңбекті ұйымдастырушы, аға вожатыйлар, мектеп директорының шаруашылық жөніндегі көмекшісі, өзін-өзі басқаруға қатысатын органдар мен бірлестіктер.

Үшінші деңгей – мұғалімдер, тәрбиешілер, сынып жетекшілері.

Төртінші деңгей – оқушылар, сынып және жалпы мектеп оқушыларының өзін-өзі басқару органы. Бұл деңгейдің бөлінуі мұғалімдер мен оқушылардың арасындағы қатынастың субъект-субъектілік сипатын көрсетеді. Оқушы өзара ісерлесу объектісі бола отырып, өзінің дамуына субъект рөлін атқара алады.

Қазіргі заман жағдайында жалпы білімдік немесе қалаған басқа да оқу-тәрбие мекемелерінің педагогикалық жүйесін әрқайсысы өз алдына күрделі жүйе бөлімшелері болып есептелетін төмендегідей жүйешелер (подсистемы) бірлігі ретінде қарастыру қабылданған:

- дидактикалық. Бұл жүйеше өз ішіне сабақ және сабақтан тыс оқу-тәрбие жұмыстарын; міндетті және факультатив дәрістерді; оқу процесін ұйымдастырудың негізгі формасы – сабақты (сабақтағы оқушы және мұғалімдердің жұмыс орындау әдістемелерін) әрбірін өз алдына жүйе бірліктері ретінде қамтиды;

- тәрбиелік – үлкен жүйе бола тұрып, келесідей сыныптан тыс және мектептен тыс тәрбие жұмыстары, отбасы тәрбиесі, қоғамдық мекемелердегі тәрбие және өзіндік тәрбие жүйешелерінен құралады;

- оқушылардың қарым-қатынастары және олардың мектептегі өзіндік басқару жүйешесі (мұның құрамына енетіндер: сыныптағы өзіндік басқарым, әрқилы іс-әрекет бағыттары бойынша кіші жүйешелер);

- мектептің әкімшілік жүйесі: оқу процесін басқару, тәрбие жұмыстарына жетекшілік, басқа да жұмыс түрлерін алып бару жүйешелерінен құралады.

Әкімшілік жүйенің қажеттігі – дидактикалық, тәрбиелік, материалды-техникалық жүйешелер мен оқушылардың өзіндік басқару жүйешелерінің басын қосып, үлкен біртұтас жүйелікке келтіру мақсатынан. Оқушылардың жан-жақты тәрбиесі мен дамуына қатысты міндеттердің шешілуі , яғни жүйенің тиімді жұмыс атқарушы барша жүйелік бірліктердің іс-әрекеттері бір бағытта орындалып бару шартына байланысты. Тұлға бөлшектеніп қалыптаспайды. Бұл кешенді де (комплексті) әрі педагогикалық жүйелерді басқарудың өзіндік ерекшелігін танытады. Басқаруға тән және бір сипат - бұл жұмысқа баршаның: әкімшілік, мұғалімдер, оқушылар – араласуы. Мұндай жағдай басқару қызметінің мазмұны мен нәтижесіне үлкен әсерін тигізеді, себебі бұл істің қалаған сатысында қай деңгейде болмасын, басқарушы адам өз әрекетінің кез-келген сәті мен жүйенің қалпы тек оның шешіміне тәуелді болмайтынын мойындауы тиіс.

Білім жүйесінде қалаған деңгейдегі басқару қатынастары тәрбиелік қызметті де атқарады. Тәрбиеленушілерді басқарушы болып есептелетін педагог - тәрбиешілер оларға жетекшілік етеді, ал тәрбиеленушілер осы жетекшілік қатынастарды пайдалы ұғымдар ретінде игереді, яғни тәрбиелік қызметтің орындалып жатқаны. Осыдан да басшының, тәрбиешінің, мұғалімнің моральдық, әдептілік кейпіне жоғары талаптар қойылады. Кәсіби іс-әрекетті әрқилы деңгейде бірдей тең басқару – бұл да педагогикалық жүйелерді басқарудың өз алдына ерекшелігі. Өз тұлғасын қалыптастыру барысындағы оқушы іс-әрекетін тәрбиешінің бір өзі басқармайды, бұған бірнеше пән мұғалімдері, сынып жетекшісі және басқа да күнделікті ықпал жасаушы мектептің барша қызметкерлері араласады. Сондай-ақ, мұғалімдердің, сынып басшыларының қызметтеріне мектеп директоры мен директордың оқу, тәрбие және сыныптан тыс жұмыстар бойынша орынбасарлары әкімшілік басқару жүргізеді. Мұғалімдер бір уақытта бірнеше қызмет атқарады. Ол – сынып басшысы, пән мұғалімі, әдістемелік бірлестік мүшесі.

Мектеп - мемлекеттік (немесе онымен тығыз байланысқан) құрылым. Отбасы, қоғам, мемлекет араларындағы бірлікті іс-әрекеттердің ұштаса орындалуынан тәрбиенің жалпы мақсаттары іске асып барады. Мұндайда өзара байланыстар міндетті түрде жүйелі басқарымда болуы шарт. Бұл да педагогикалық жүйелерді басқарудың өз ерекшелігі. Білім берудегі мектеп жағдайы «мұғалім-оқушы» қарым-қатынасына тәуелді екенін ескеретін болсақ, білім жүйесін басқарудың келесі ерекшеліктерін де біліп қойған жөн: әртүрлі жас деңгейіндегі балалар бірлестіктеріне басшылық; материалдық ынтадан гөрі моральдық ынтаның басым болуы; басқарушының өз басқарымындағылармен жеке таныс болу қажеттігі, білім саласын басқаратын тұлғаның жоғары дәрежеде білікті, білімді болуы.

Қорыта келе, бағдарлама аясында жаңаша ойлау, ойлауға сыни тұрғыдан қарау, іс-әрекетті жоспарлау және оның даму барысын меңгере отырып, оқушылардың, мұғалімдердің, мектеп дамуына ықпал ететін басшылардың да осы мақсатты іске асыруда қоян-қолтық бірге жұмыс жасауы ғана нәтижелі іске бастайтынына сенімім мол! Өйткені тек шынайы жауапкершілікпен жұмыс жасайтын ортаны қалыптастыру – тиісті нәтижеге жеткізеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Тәуелсіздік белестері», Алматыы «Атамұра» 2003 жыл.
2. Еуразия жүрегінде», Атамұра2005жыл.

3. «Қазақстан жолы», Астана 2007 жыл.
4. «Жылдар мен ойлар», «Алматы кітап» ЖСШ,2013 жыл.
5. «Қазақстан-2050» қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты»Тараз қаласы,2014
6. «Жылдар мен ойлар», «Алматы кітап» ЖСШ,2013 жыл
7. «Қазақстан-2050» қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты»Тараз қаласы,2014
8. Аудандық «Құлан таңы» газеті №18 2017 жыл
9. Аудандық «Құлан таңы» газеті № 21 2018 жыл
10. К.Табей: «Қайсар рухты қазақ», Алматы 1994 жыл
11. «Қазақ тарихы», 2001 жыл, №6.
12. «Жас Алаш», 1999жыл, №4

ОЙЫН ОҚУ САПАСЫН АРТТЫРУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ ИНФОРМАТИКА САБАҚТАРЫНДА
ИГРА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ
GAME AS A FACTOR FOR INCREASING THE QUALITY OF LEARNING AT COMPUTER SCIENCE LESSONS

А.Ж.АХМЕТОВА
КГУ «Средняя общеобразовательная школа №2 имени А.Текенова» отдела образования района Тереңкөл, управления образования Павлодарской области, район Тереңкөл, Казахстан
e-mail: alija-akhmetova@mail.ru

Аннотация: Ойын информатика сабағында оқу сапасын арттырудың тиімді факторы болып табылады. Мақалада мен балаларды жаңа материалды оқу және меңгеру процесіне қалай белсенді тарту керектігін айтамын.
Аннотация: Игра - эффективный фактор повышения качества обучения на уроках информатики. В статье рассказываю, как активно вовлекать в процесс обучения и усвоения нового материала детьми.
Annotation: The game is an effective factor in improving the quality of learning in computer science lessons. The article showed how to actively involve children in the learning process and learn new material.
Негізгі сөздер: ойын, ойын технологиялары, бағдарламалау, IT технологиялар
Ключевые слова: игра, игровые технологии, программирование, IT-технологии
Keywords: game, gaming technologies, programming, IT technologies

Пандемия коронавируса нанесла огромный отпечаток не только на обыденную жизнь, но и на образовательный процесс в целом. Этот период позволил открыть для всех нас новые возможности, особенно в развитии IT-технологий. Традиционные методы обучения не могли в полной мере отвечать на все требования и на первый план выдвигаются активные формы обучения. Основной задачей внедрения активных форм на уроках - это воспитание личности, конкурентноспособности и развитие творческой личности.

В последнее время всё чаще учителя прибегают к использованию на уроках интерактивных методов обучения, а, ученики, чувствовали эту разницу на себе. Интерактивный подход - это определенный тип деятельности учащихся, связанный с изучением учебного материала в ходе интерактивного урока [1]. И в этот период, на уроках информатики я стала отдавать приоритет играм. Для любого ученика, игра - это

простой способ узнать что-то новое и дополнение к традиционным формам обучения, что, собственно, ученикам и нравилось.

Вместо традиционного подхода, где учащиеся просто слушают и записывают, игровой подход позволяет им активно участвовать в процессе обучения, принимать решения, решать задачи и экспериментировать. Такой интегративный подход к обучению с использованием игр способствует глубокому пониманию материала и развитию критического мышления. Кроме того, игра на уроках информатики создает благоприятную атмосферу в классе, где ученики чувствуют себя комфортно и уверенно. Они вовлечены в активный диалог, обсуждают стратегии и тактики, соревнуются друг с другом и совместно исследуют новые концепции и идеи. Такой коллективный подход укрепляет взаимодействие между учениками и преподавателем, способствуя развитию коммуникативных и социальных навыков. Более того, игра на уроках информатики дает возможность учащимся применять свои знания и навыки в реальных ситуациях. Они могут применять свои компетенции в создании программ, решении сложных задач и разработке программного обеспечения. При этом ученики развивают навыки работы в команде, креативности и самостоятельности.

Изучив особенности младшего подросткового возраста, сложность изучения тем в дистанционном формате и проанализировав анкетирование, я подтвердила свой вывод, что игра на уроке поможет заинтересовать детей и дать те самые знания, которые прописаны в государственном стандарте.

Также, важным доводом использовать игры на уроке стало и то, что дети в 5-9 классах уверены, что компьютер нужен только лишь для игр, особенно киберспорт.

Игра для детей - это способ научиться тому, чему их никто не учит. Игра имеет значение и для формирования дружного коллектива, и для формирования самостоятельности, положительного отношения к труду, для исправления некоторых отклонений в поведении отдельных детей и многого другого.

Привлекательность игры столь велика и игровой контакт людей друг с другом столь полон и глубок, что игровые содружества обнаруживают способность сохраняться и после окончания игры, вне ее рамок. Игра дает элемент неопределенности, который возбуждает, активизирует ум, настраивает на поиск оптимальных решений. Игра дает понятие о чести, о самоограничении и самопожертвовании в пользу коллектива. Игра дает развитие воображения, поскольку оно необходимо для создания новых миров, мифов, ситуаций, правил игры. Игра дает развитие психологической пластичности. Игра далеко не одно только состязание, но и театральное искусство, способность вживаться в образ и довести его до конца. Неслучайно все наиболее удачные обучающие компьютерные программы построены с использованием игровых методик [2].

За несколько лет обучения по данной технологии, на уроке информатики стали выполняться такие задачи, как:

- развитие и расширение познавательных интересов;
- воспитание компьютерной и информационной культуры;
- развитие творческих и интеллектуальных качеств;
- повышение уровня усвоения и качества знаний;
- формирование устойчивого интереса к предмету информатики;
- воспитание духа сотрудничества на уроках информатики;
- снижение нагрузки в процессе обучения.

Считаю, что использовать на уроках технологию игры можно на этапах повторения, систематизации и закрепления материала. Что касается предметов, то это может быть как русский язык, так и информатика, главное, правильно подобрать элементы игровых технологий.

В нашем случае, на уроках информатики мы стали больше «играть». В первый год после пандемии, учащиеся 6 класса отнеслись к этой форме урока с большим интересом, ведь игра на уроке стала неким стимулом для того, чтобы пройти тот или иной уровень.

Тогда мы уже немного познакомились с игрой Compute IT (https://compute-it.toxicode.fr/), а точнее с основами алгоритмизации: выполняли команды, которые приводили к конечному результату, что является главной целью алгоритма. Интерфейс и командный блок был интуитивно понятен и прост. Ко всему прочему, дети изучали команды на английском языке, что позволило с легкостью перейти на этап программирования на языке Python. Например, были использованы самые простые команды направления движения: LEFT, RIGHT, UP, DOWN, а из программирования и алгоритмизации: REPEAT, WHILE, IF, IF…THEN (рис. 1)

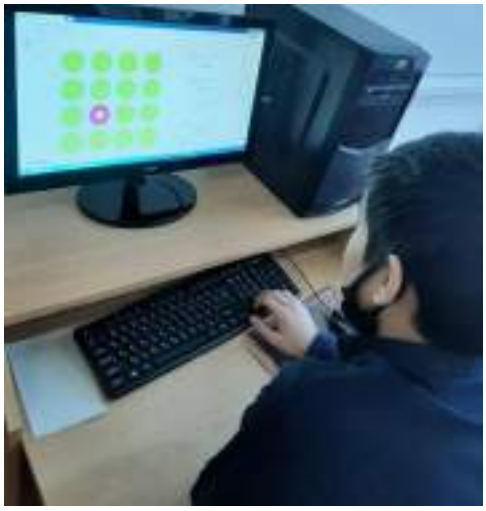

Рисунок 1 - прохождение игры Compute IT

В 7 классе, при изучении темы «Программирование на языке Python», я предложила детям познакомиться с этим языком программирования через браузерную игру CODECOMBAT (https://codecombat.com/). Конечно, интерес к программированию вырос, активность на уроках при такой подаче материала носит длительный характер и, было видно, с каким желанием ученики приходили на уроки [3].

Для прохождения уровней нужно было пройти регистрацию и выбрать своего героя Hero. На Карте (рис. 2) можно было отслеживать свои достижения. В общем, на начальных уровнях команды (методы) были схожи с предыдущей игрой Compute IT, только добавлялось описание параметров и дети понимали, что это движение (move): moveRight, moveLeft, moveUp, moveDown, а дальше сложнее и интереснее: Say, Attack, FindNearestEnemy, Build.

Рисунок 2 - карта

На прохождение 18 уровней игры и участия в итоговой битве ученикам потребовалось не так уж и много времени, но тот интерес, желание быть первым и вывести своего героя на первую позицию - позволило окунуться в мир программирования.

По моему мнению, игры на уроке представляются интересным и эффективным подходом. Данный подход позволяет не только доступно, понятно объяснить сложные темы и понятия, но и способствует повышению познавательной активности на уроке и во внеурочной деятельности.

Используя игровые технологии на уроке информатики, я повышаю заинтересованность и мотивацию у детей, что подтверждается результативностью моих учеников. Например, Орленко Руфина приняла участие в XII Республиканской научно-практической конференции и заняла 1 место, а Зинковская Юлия приняла участие в международном конкурсе «InfoMatrixAsia-2022» и получила бронзовую медаль.

Новые технологии, игра на уроках расширяет возможности ребенка, открывает для него свободу и вызывает интерес узнавать предмет с другой стороны. Это позволяет ученикам уверенно ориентироваться в мире технологий, уметь находить знания для себя. Раньше рамки образования состояли из учебника, а сейчас учащийся может узнать и закрепить новые знания через игру.

Итак, внедрение игровых элементов в образовательный процесс на уроках информатики в сельской школе имеет большую важность и положительные эффекты. Они не только способствуют повышению качества обучения, но и активизируют учащихся, помогают применять знания на практике, развивают социальные навыки и мотивацию. В результате, обучение информатике становится более эффективным и интересным для учащихся в сельской школе.

ЛИТЕРАТУРА

1 Николаева Л. С., Лесных Л. И. Использование нетрадиционных форм занятий. // Специалист. 1992. — № 2. С. 5-6.

2 https://infourok.ru/interaktivnomultimediynaya-igrakrossvord-dlya-uchaschihsya-klassov-ustroystva-kompyutera-302060.html [дата обращения 27.08.2023].

3 https://spb.coddyschool.com/courses/python_i_javascript_igrovoe_programmirovanie_v_codecombat/ [дата обращения 27.08.2023].

БАСТАУЫШ БІЛІМ – ТҰЛҒА ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗІ
НАЧАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ - ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ
PRIMARY EDUCATION IS THE BASIS OF PERSONALITY FORMATION

Н.М.Спивакова
КГУ «Средняя общеобразовательная школа №2 имени А.Текенова» отдела образования района Тереңкөл, управления образования Павлодарской области, с.Теренколь, Казахстан
e-mail: spivakovanata@mail.ru

Аннотация: Мақалада балалардың оқуда және мектептен тыс уақытта білім алу және табысты болу қабілеттерін дамыту үшін ауыл мектептеріне инновациялық технологияларды енгізу мәселелері қарастырылған.
Аннотация: В статье рассматриваются вопросы внедрения инновационных технологий в сельской школе для формирования у детей умения учиться и стать успешными в школе и вне школы.

Annotation: The article discusses the issues of introducing innovative technologies in rural schools to develop children's ability to learn and become successful in school and outside of school.
Негізгі сөздер: бастауыш мектеп, ақпараттық технология, денсаулық сақтау технологиялары, табыс, сәтсіздік, инновация, ауыл мұғалімі.
Ключевые слова: начальная школа, информационные технологии, здоровьесберегающие технологии, успешность, неуспеваемость, инновации, сельский учитель.
Key words: primary school, information technology, health-saving technologies, success, failure, innovation, village teacher.

Ещё совсем недавно начальная школа представляла собой замкнутый цикл обучения элементарным практическим знаниям и навыкам. Чтение, письмо, простые арифметические операции и задачи, элементарные сведения о явлениях природы и жизни общества составляли основное содержание обучения. Современный уровень развития общества сегодня предполагает иное качество образования, обеспечивающее подготовку человека не столько к индустриальному обществу, сколько к обществу экономики, построенной на знаниях. Образование в информационном обществе имеет своей целью наиболее полное удовлетворение образовательных потребностей личности, которые являются выражением не только ее стремления к наиболее полной самореализации, но и воздействия условий быстро меняющегося мира. В последнем случае перед человеком встаёт необходимость постоянно пополнять свои знания, чтобы комфортно чувствовать себя в изменяющемся мире. Приоритетной целью образования в современной школе становится развитие личности, готовой к правильному взаимодействию с окружающим миром, самообразованию и саморазвитию.

Начальная школа является фундаментом дальнейшего образования, и от успешности этого периода во многом зависит судьба человека, его профессиональная карьера. Именно на этом этапе обучения успехи ребенка приобретают социальный смысл. Начальная школа – это целый мир; годы, проведенные в 1-4 классах, должны остаться в памяти человека как годы приобщения к взрослой жизни, в которой все было впервые – и победы, и поражения. Главное, чтобы побед было больше, а поражения не оставляли бы травму на всю оставшуюся жизнь[1].

Особенности начального образования в сельской школе обусловлены условиями, в которых оно осуществляется. В сельской школе начальное образование приобретает свои уникальные и специфические черты. В этом контексте, предоставление образования на ранней стадии формирования личности ребенка в сельской местности приобретает еще большую значимость. Ведь сельские школы сталкиваются с уникальными вызовами и возможностями, которые отличаются от тех, что характерны для городских школ. Среди этих особенностей могут быть ограниченные ресурсы, небольшое количество учащихся. Все это влияет на то, как начальное образование организовано и предоставляется в сельской школе. Однако, несмотря на эти уникальные условия, цель начального образования остается неизменной - помочь детям развиться и стать целостными личностями, оснащенными знаниями, навыками и ценностями, которые позволят им успешно вписываться в общество и достигать своих целей[2].

Новые образовательные стандарты нацелены на формирование у детей умения учиться и стать успешными в школе и вне школы.

«Успешный» - заключающий в себе успех, удачный.

В понятие «успешный ученик» вкладывают:

- способность к усвоению образовательных программ;
- способность продемонстрировать свои знания, умения, навыки;
- высокие школьные баллы;
- способность использовать полученные знания, умения, навыки в жизни;

- положительная мотивация к обучению, положительное отношение к школе, сохранение познавательного интереса;
- позитивные отношения между учеником и учителем;
- хорошее физическое и психическое здоровье;
- адекватно-позитивная самооценка – ребенок сам должен чувствовать себя успешным;
- чувство благополучия, защищенности в семье и школе.

Какие факторы успешности являются главными?

Одним из факторов успешности является готовность ребенка к школе. Это не только умение читать, писать, считать, но и социально-психологическая и личностная готовность, которая проявляется в умении найти общий язык со сверстниками, навыки самообслуживания[3].

К сожалению, не все дети готовы к школе. Не всегда мы видим ученика «владеющего основами умения учиться, способного к организации собственной деятельности».

Основной проблемой в современной школе, являются трудности в обучении. Определение неуспеваемости содержится и в работе А.М. Гельмонта, который выделил три вида неуспеваемости в зависимости от количества учебных предметов и устойчивости отставания:

I – общее и глубокое отставание по многим или всем учебным предметам длительное время;

II – частичная, но относительно стойкая неуспеваемость по одному – трем наиболее сложным предметам (как правило, математика, русский, английский и казахский языки);

III – неуспеваемость эпизодическая – то по одному, то по другому предмету, относительно легко преодолеваемая.

Во всех случаях, А.М. Гельмонт, имеет в виду фиксированную неуспеваемость. К неуспевающим он относит тех учащихся, которые «приходят к концу четверти с грузом неудовлетворительных оценок».

В чем причина?

<u>Социальные:</u>

- материальная необеспеченность семьи;
- недостаток любви и заботы;
- педагогическая безграмотность родителей.

<u>Педагогические:</u>

- низкий интерес к учебной деятельности;
- пропуск занятий;
- низкая эффективность деятельности.

Все причины социально-педагогического характера и биопсихические, в конечном счёте, сводятся к психологическим причинам. К неуспевающим детям относят не только «двоечников», но и «троечников», которые некачественно, поверхностно, с пробелами усваивают школьную программу[4].

В качестве показателей неуспеваемости выступают следующие недостатки в овладении содержанием обучения:

1) не владеет минимально необходимыми операциями творческой деятельности, комбинирование и использование в новой ситуации имеющихся знаний, умений и навыков;
2) не стремится получать новые знания теоретического характера;
3) избегает трудностей творческой деятельности, пассивен при столкновении с ними;
4) не стремится к оценке своих достижений;
5) не стремится расширять свои знания, совершенствовать умения и навыки;
6) не усвоил понятий в системе.

Указанные черты составляют признаки понятия «неуспеваемость» для тех учебных предметов, в которых ведущая роль принадлежит деятельности творческого характера, основанной на знаниях, умениях и навыках.

Неуспеваемость характеризуется наличием всех перечисленных показателей творческой деятельности. В процессе же обучения могут возникнуть отдельные элементы неуспеваемости, они-то и предстают как отставания.

Для того чтобы детям на уроке было интересно и комфортно, чтобы не было в классе отстающих учеников необходимо свою работу строить следующим образом:

- внедрять инновации;
- повышать уровень компетентности;
- осваивать и внедрять в работу новейшие информационные технологии;
- определять причины типичных затруднений школьников и их коррекцию;
- выявлять уровень сформированности системы качества знаний учащихся;

Задача современного педагога не преподносить ученику готовые знания, а организовывать самостоятельный познавательный процесс через технологию компетентностно-ориентированного обучения в урочной и внеурочной деятельности.

Огромную положительную роль в современной образовательной системе играет использование информационно-компьютерной технологии. Конечно же, происходит это при условии грамотного использования компьютерной техники.

Применение различных технологий и информационно-компьютерной, в особенности, нужно обязательно использовать в комплексе со здоровьесберегающими технологиями (физминутки, гимнастики для глаз, упражнения на релаксацию, нейроупражнения, танцевально-ритмические паузы под музыку, оздоровительные игры на переменах, рефлексии), так как формирование ответственного отношения к здоровью подрастающего поколения – важнейшее и необходимое условие успешности современного человека. Данная технология должна проходить красной линией через все этапы урока[5].

И, конечно же, особая роль отводится учителю, так как он является главной движущей силой качественного образования, и он должен обладать определенными качествами, такими, как:

- владение современными образовательными технологиями;
- способность делать учебный материал доступным пониманию;
- творческое применение методов обучения;
- способность организовать детский коллектив;
- интерес к детям;
- яркость речи, такт, связь с жизнью, способность к внеклассной работе.

Учителя в сельской школе должны быть особенно терпеливыми и находчивыми, чтобы эффективно работать с ограниченными средствами и приспосабливать свои методы обучения к индивидуальным потребностям каждого ребенка. Они могут столкнуться с ограниченной библиотекой книг, недостаточным количество компьютеров или интерактивных учебных материалов. Однако это не должно препятствовать прогрессу и развитию детей. Важно развивать и использовать все доступные возможности для обучения и развития детей, включая привлечение внешних ресурсов, проведение групповых проектов и организацию посещений местных музеев или предприятий.

Проявление креативности и умения находить альтернативные пути образования помогут преодолеть ограничения и улучшить качество образования в сельской школе[6].

Из всего сказанного можно сделать следующий вывод:

Чтобы повысить качество образования и стремиться к тому, чтобы каждый ученик был «успешен» следует:

- использовать разнообразные методики и технологии;
- применять информационно-коммуникационный подход в процессе обучения.

- использовать инновационные технологии.

В завершении, необходимо подчеркнуть, что начальное образование в сельской школе является превосходной фазой формирования личности каждого ребенка. На успешность ребенка влияет множество факторов – это не только применение инновационных технологий, но и мастерство и профессионализм учителя, который любит своих учеников, сотрудничество родителей, ребенка и учителя, организация режима дня. При соблюдении этих факторов существенно повышается эффективность обучения, формируются интерес к предмету, а, значит, образование младших школьников становится качественным, отвечающим требованиям новых образовательных стандартов.

ЛИТЕРАТУРА

1. Программа «Перспективная начальная школа». Москва, Академкнига/Учебник, 2007.
2. Наумов Н.Г. Теория и практика развития образования в сельском районе в новых социально-экономических условиях. – М., 2001.
3. Словарь С.И.Ожегова, 2003.
4. Психолого-педагогическая литература о сущности неуспеваемости и причинах ее появления.
5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. – М.: Народное образование, 1998.
6. Гузеев В.В. Образовательная технология: от приема до философии / М.: Сентябрь.

«ОҚУШЫЛАРҒА ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ ПӘНІН ҚЫСҚА МЕРЗІМДЕ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ»

Арыстанов Мукат Кайыржанович
Тарих пәні мұғалімі, педагог-шебер
Қ.Мырзалиев атындағы жалпы білім беретін орта мектеп,
БҚО, Сырым ауданы, Жымпиты ауылы
kaz.tarih@mail.ru

Аннотация: Баяндамада автордың өзі құрастырған «Қазақстан тарихы (оқушылар мен талапкерлерге арналған ҰБТ-ге дайындық бойынша тест, кесте, карталар жинағы» атты оқу құралы арқылы тарих пәнін тиімді оқытудың жолдары көрсетеді. Оқу құралындағы кесте, карта, бейнероликтер мен тесттер ауылдық жерлердегі жалпы білім беретін мектептердің А,В,С деңгейіндегі барлық оқушыларын қысқа мерзім ішінде тарих пәні бойынша жүйелі білім алуға, мемлекеттіліктің даму сабақтастығын есте сақтауға, тарихи оқиғаларды тұтас көруіне, шапшаң логикалық ойлауына мүмкіндік береді. Ауыл балалары үшін күнделікті сабаққа, емтихан мен ҰБТ-ге өз бетінше сапалы дайындалуын қамтамасыз етуді көздейді.

Біздің әрбіреуіміз өзімізді мектебіміздің білікті, білімді ұстаздары деп есептейміз. Әйтсе де, оқушы түлектеріміз әлеуметтік желілер мен онлайн курстар арқылы ҰБТ-ге дайындалғанды жақсы көреді. Ол жерде оқушыларға сабақ беріп жатырғандардың көпшілігі күні кеше ғана мектепті бітірген, қазіргі кездегі 2-3 курс, әрі кетсе 4 курс студенттері. Курс жүргізушілердің арасында өзімнің де түлектерім бар. Қалай ойлайсыздар, неліктен оқушылар мектептегі мұғалімдерден гөрі, осындай онлайн-курс арқылы ҰБТ-ге дайындалғанды жақсы көреді?

Оқушыларымды Қазақстан тарихы пәнінен ҰБТ-ге дайындау барысында 2012-2017 жылдар аралығында жастар арасында сол кезеңде кең таралған VK-әлеуметтік желісіндегі түлектердің ҰБТ-ге арналған түрлі топтарының арасына өзімді оқушы ретінде тіркеп,

бірнеше жыл бойына оқушылардың дайындалу процесін бақылап отырдым. Мені қызықтырғаны «Оқушылар ҰБТ-ге қалай дайындалғанды ұнатады?» деген сұраққа жауап алу еді. Бақылау кезінде менің түйгенім, оқушылар дайындық барысында қысқа уақыт ішінде нақты, тез, сапалы, жаттанды емес логикалық білім алғанды ұнататын болып шықты. Ал сабақ беруші студенттер ақылы курстар арқылы өздерінің оқуға түсер кезіндегі ҰБТ-ге дайындалу барысында жинаған тәжірибелерімен бөлісетін болып шықты.

Идеяның өзектілігі: Шындығы керек, еліміздегі жалпы білім беретін мектептердегі басты проблема, ол оқушылардың 5-9 сынып аралығында алған білімдерін 10-11 сыныпқа келген кезде кем дегенде 70-80%-ын ұмытып қалатындығы болып отыр.

Сондықтан, 2012-2017 жылдар аралығында өз мектебімнің және Сырым ауданының мектеп бітіруші түлектеріне жыл сайын апробациядан өткізе отырып жасаған іс-тәжірибемнің нәтижесі ретінде екі бөлімді «Қазақстан тарихы (оқушылар мен талапкерлерге арналған ҰБТ-ге дайындық бойынша тест, кесте, карталар жинағы. Әдістемелік құрал)» атты жеке авторлық кітабым жарыққа шықты. 2018 жылдан бастап БҚО барлық ауданына таралса, осы кезеңнен бастап Астана қаласындағы «ISTUDY» оқу орталығы арқылы республиканың оқушыларына танымал болды. (1 сурет)

Менің алға қойған мақсатым, Қазақстан тарихы пәнінен 5-9 сынып аралығында өткен тақырыптар бойынша ауыл балаларын ҰБТ-ге және мемлекеттік емтиханға 6 ай уақыт мерзімінде сапалы дайындау болды.

Ол мынадай міндеттерді шешу қажет болды**:**

- ✓ А, В, С деңгейіндегі барлық оқушыларды жаттандылыққа емес, нақты, сапалы біліммен қамтамасыз ету;
- ✓ Тарихи жүйелілікті, мемлекеттіліктің кезеңдерінің сабақтастығын есте сақтау;
- ✓ Тарихи оқиғаларды тұтас процесс ретінде көре білу;
- ✓ Шапшаң логикалық ойлау қабілеттерін дамыту.

Оқушылар ендігі кезекте 5 жыл бойы Қазақстан тарихы пәнінен оқыған қалың кітаптарының ішіндегі 90% негізгі білімді бар-жоғы кішкентай екі кітапшаға кесте және карталар түрінде енгізіп жібердім. Кітаптың 1-ші бөлімі 5-6 сынып бойынша 26 кесте , 19 картадан, ал 2-ші бөлімі 7-9 сынып бойынша 24 кесте, 8 картада тұрады. Кітап ішіндегі кестелерге оқушылардың дайындық процесі кезінде жасаған сызбаларын тәжірибелі ұстаз ретінде толықтырып, жүйелеп, әрі түсіндірудің нақты, қызықты әдіс-тәсілдерін ойлап таптым. Әрине, кестелер мен карталарды жасауда 1995 жылдан бастап шыққан барлық Қазақстан тарихы пәні оқулықтарын, энциклопедияларды және интернет мәліметтерін анықтауға, карта сызып үйрену өнеріне машықтануға тура келді. Карталар мен кестелер жыл сайын қайта толықтырылып немесе оқушы ыңғайына сай қайтадан түзетіліп отырды.

Кітаптың оқушылар мен мұғалімдер арасында кеңінен танымал болуына мынадай ерекшеліктері себеп болды:

1) Тарихи уақыт рим цифрларымен есептеледі. Кейбір оқушылар 11 сыныпқа келсе де рим цифрларын ажырата алмай жатады. Сондықтан, рим цифрларын есте сақтаудың қарапайым әдістері, жылды ғасырға айналдыру, б.з.д. және б.з. жыл санауын уақыт сызығына салу және ғасырға айналдыру әдістері көрсетілген.

2) Кестелер мен карталар бір бетте берілген. Бұл оқушының кестедегі мәліметтерді, оқиғаларды картадан қатар көріп отыруына жағдай жасалды. Мысалы: сақ тайпаларының археологиялық ескерткіштерін оқумен қатар ескерткіштердің қай тайпаның мәдениеті екендігі, қай жерде орналасқандығы, ерекшеліктері, барлық сақ тайпаларының мекендеген аумақтарын ажырата алатындығына ыңғайлы. Тасмола мәдениетінің орналасқан жері Орталық Қазақстан аумағы және исседон тайпасының мәдениеті, археолог М.Қадырбаев зерттеген екендігі кестеде және картада анық көрсетілген.

3) Қазақстан тарихының кезеңдерін, мемлекеттер арасындағы өзара сабақтастықты бір беттегі кесте арқылы көруіне мүмкіндік алады. Оқушы ерте орта ғасырлық мемлекеттер тарихын толық оқып шығу үшін оқулықтың кем дегенде 30 бетін қарауы керек, ал кестеде бір ғана беттегі мәліметтер осы 30 беттің ішіндегі мәліметтерді толық

қамтиды. Сонымен бірге, мемлекеттердің өмір сүру реттілігі, оқиғалардың тізбектілігін табуда есте сақтауға ыңғайлы болды. Кестедегі мәліметтер арқылы мемлекеттік емтиханға, күнделікті сабаққа да ауызша дайындала алатын болды. Мысалы: 1.Түргеш; 2. Қарлұқ; 3. Түрік; 4. Батыс Түрік қағанаттарының өмір сүру хронологиясына сәйкес реттілікпен орналастырыңыз немесе өмір сүру кезеңдерімен А) 552-603 ж.; В) 756-940 ж.; С) 704-756 ж; Д) 603-704 ж. сәйкестендіріңіз деген сұрақтарға логикалық түрде жауап табуға тиімді. (3 сурет)

4) Тарихи карталардың барлығында қазіргі Қазақстан мемлекетінің территориясы көрсетіле отырып салынды. Себебі, оқушылардың қазіргі мемлекеттік шекарамызды көз алдына елестете отырып есте сақтайтыны белгілі болды. Картадағы тарихи атаулар оқушылар үшін керемет мүмкіндік. Мысалы: Түргештердің мекендеген жері Жетісу десе, оқушы Балқаш көлінің төменгі бөлігі немесе Әмір Темір мемлекетінің аумағы Мауераннах десе, Сырдария мен Әмударияның аралығы екендігін бірден таба алады. Сонымен бірге, оқушы тек Қазақстан ғана емес, дүниежүзі тарихында болып жатырған оқиғаларды да парраллель көруіне мүмкіндік алды. Мысалы: Ұлы Дала аумағы кезеңінде Түрік қағанатымен байланыс жасаған Византия, Қытай, Эфталит, Иран мемлекеттерінің өзара байланысына Ұлы Жібек жолы әсер еткендігін көре алады.

5) Қазіргі уақытта картадағы және кестедегі мемлекеттіліктің тарихи кезеңдерін қысқаша түсіндіру үшін ұзақтығы 10 минуттан аспайтын видеолар түсірілуде. Олар оқушыға қолдануға ыңғайлы болуы үшін, картаның немесе кестенің бұрышындағы QR-кодты сканерлеу арқылы ұялы телефоннан кез-келген уақытта көріп, тақырыпты түсініп алуға жағдай жасайды.

6) Оқушылардың дайындалуындағы тиімді әдістердің бірі – ұқсастығына қарай есте сақтау екен. Сондықтан, тарихи терминдер ұқсастығына қарай кестеге жинақталып берілді. Мысалы: жер иелену түрлері ақта, сойырғал, інжу, вакф терминдері анықтамасымен бір кестеде орналастырылды.

7) Алған білімдерін бекіту мақсатында тақырыптық тестер және ҰБТ-ге арналған байқау сынақтарын GOOGLE форма арқылы ұялы телефоннан орындауға мүмкіндік берілген. Тесттердің өзіндік ерекшеліктері бар. Тақырыптық бекіту тесттерінде «ақиқат» немесе «жалған», бірнеше жауаптық нұсқаны белгілеу, сәйкестендіру тест үлгілері бар. Ал, байқау сынақ тесттерінде тарихи тұлғалардың фотосуреттері, карталар, мәтінмен жұмыс түрлері, реттілікті анықтау т.б. тест үлгілерін орындауға болады. Тест аяқталған кезде оқушы өзінің алған баллын, қате жіберген сұрақтарын көруіне болады. Сонымен бірге, түзету жұмыстары ретінде әрбір сұрақтың астына қысқаша тарихи мәлімет ретінде коментарийлер жазылған. (4-сурет)

Жұмысымның нәтижесі:

✓ Ауыл оқушылары ақылы оқу орталықтарына бармай-ақ, Қазақстан тарихынан қысқа уақыт ішінде үйден немесе мектептен дайындалуына мүмкіндік алды;

✓ Оқушылар кестелер мен карталарды күнделікті сабаққа, мемлекеттік емтиханға және ҰБТ-ге дайындыққа әзірлікке қолданатын болды. Тіпті, ЖОО-на түскен студенттерім де кестелерді Қазақстан тарихы сабағы қолдануға алып кетіп жатыр.

✓ Мұғалім ретінде барлық жұмыстарым жеңілдеді. Оқушыларды сабаққа әзірлеуде, білімдерін бақылау, қатемен жұмыс кезіндегі статисткикалық мәліметтердің барлығы автоматтандырылған жүйеге айналды.

Мұғалім өзінің ізденуін қашан тоқтатқан кезде, оның мұғалімдігі де тоқтайды. Ұстаз үнемі үздіксіз білім алуы қажет. «Білім алу – батылдылық, оны толықтыру – даналық, ал шебер қолдана білу – өнер». Осы құнды пікірмен сіздер де келісетін боларсыздар.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Арыстанов М.Қ. Қазақстан тарихы (оқушылар мен талапкерлерге арналған ҰБТ бойынша тест, кесте, карталар жинағы) – 1,2 бөлім Орал, 2020.

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКА ПӘНІНЕ, ҒЫЛЫМҒА ДЕГЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР МЕН ОҚЫТУДЫҢ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ АРҚЫЛЫ АРТТЫРУ

ПОВЫШЕНИЕ ИНТЕРЕСА УЧАЩИХСЯ К МАТЕМАТИКЕ И ЕСТЕСТВЕННЫМ НАУКАМ ЧЕРЕЗ ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ И ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ

INCREASING LEARNERS` INTEREST IN MATHEMATICS AND SCIENCE THROUGH INNOVATIVE METHODS AND TEACHING TECHNOLOGIES

Гульнар Чакирбековна Мухамадьярова
«Жетісу облысы білім басқармасының Сарқан ауданы бойынша білім бөлімі» мемлекеттік мекемесінің «Жетісу орта мектебі мектепке дейінгі шағын орталығымен» КММ
mukhamadyarova78@mail.ru

Аннотация Баяндамада қазіргі білім беру саласындағы өзекті мәселелердің бірі-жаңа технологияларды қолданудың әдіс-тәсілдері арқылы білім алушылардың математика пәніне, ғылымға деген қызығушылын ояту жайлы жазылған. Білім алушылардың шығармашылық, теориялық негіздерін, эстетикалық көзқарастарын пайымдауын, баға беруін, танымдық белсенділігін дамытуға бағытталған.
Согласно докладу, одним из наиболее актуальных вопросов в сфере образования является интерес учащихся к математике, естественным наукам через методы использования новых технологий. Он направлен на развитие творческих, теоретических основ, эстетического видения, оценки, познавательной активности учащихся.
Abstract: In the report, one of the actual problems in the field of modern education is about awakening students' interest in mathematics and science through the methods of using technologies. It is aimed at developing students' creative, theoretical bases, judgement, evaluation, and cognitive activity of aesthetic views.
Түйін сөз: инновациялық әдістер, оқыту технологиялары, «Жас ғалым» клубы, ауыл мектебі, нәтиже.

«Ұлттың бәсекеге қабілеттілігі бірінші кезекте білім деңгейімен айқындалады» - деген Елбасымыздың байламы жеке адамның құндылығын арттыру, оны дайындайтын мұғалімнің жауапкершілігінің өсуі, тынымсыз-қажырлы еңбек, саналы тәрбие мен сапалы нәтиже деген ұғыммен егіз екені бәріне аян. Тәуелсіз ел тірегі – ол білімді ұрпақ жаңа дәуірдің күн тәртібінде тұрған мәселе білім беру, ғылымды дамыту. Бүгінгі қоғамның мұғалімдер алдына қойып отырған басты міндеті, артар жүгі - сапалы білім берумен қатар жан-жақты дамыған, өзіндік ой-пікірі қалыптасқан тұлға қалыптастыру. Тұлға қалыптастыруда - оның тәні мен жанын қатар дамыту, танымдық қызығушылығын дамытудың әдіс-тәсілдерін іздеу, анықтау, жүйелеу, синтездеу, қолдану. Мемлекеттік білім стандарты жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді. Сондықтан оқу-тәрбие үрдісіне жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу – білім алушылардың білімге деген қызығушылығын, ғылымға деген талпынысын арттырып, өз бетімен ізденуге, зерттеу жұмыстарын жүргізіп, шығармашылықпен айналысуға жол салары анық[1].

Қазіргі таңда оқу орындарында педагогикалық тәжірибені зерттеу, жинақтау ісі күрделі мәселелердің бірі болып табылады. Педагогикалық тәжірибе – оқыту, білім беру және нәтижесі білім алушының жеке тұлғалық сапаларынан көрінетін, белгілі бір мақсатпен ұйымдастырылатын педагогикалық процесс. Казіргі заман талабына сай, жеке тұлға қалыптастыру үшін жаңа технологияны меңгерген ұстаздар дайын дүниені бере салмай, шәкіртінің өзіне қажет мағлұмат алуына жол көрсетіп, бағыт – бағдар беруші болып табылады. Өз бетінше қызыға, іздене бір нәрсені немесе бір әрекетті әр қырынан қарап, талдау жасауына, қорытынды шығаруына көмектеседі. Ұстаз шәкіртін үнемі қадағалаушы,

бос уақытын пайдалы іспен өткізуін қадағалаумен қатар, баланың жан дүниесіне үңіліп, ішкі сырын, ойын, өмірге көзқарасын байқап, бақылап отырады. Шәкәрім Құдайбердіұлы «Адамның жақсы өмір сүруіне үш сапа негіз бола алады, олар барлығынан басым болатын адал еңбек, мінсіз ақыл, таза жүрек. Бұл сапалар адамды дүниеге келген күннен бастап тәрбиелейді» деп есептеген. Ұрпақ тәрбиесі - бұл болашақ тірегі. Сондықтан, ұстаз - мұғалімдер қауымының алдына өте үлкен міндет жүктелді. Бүгінгі таңда жас ұрпаққа пәнді тиімді ұғындырудың бірі - жаңа технология негіздері болып табылады.

Қазіргі таңдағы ең тиімді жаңа технологиялар:

1. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар;
2. СТО дамыту технологиясы;
3. Жоба технологиясы;
4. Дамыта оқыту технологиясы;
5. Проблемалық оқыту технологиясы;
7. Ойын технологиялары;
8. Семинарлық технология;
9. Интегралды оқыту технологиясы;
10.Деңгейлеп саралау технологиялары;
11. Топтық технологиялар [2].

Қазіргі мектеп мұғалімдерінің алдында тұрған басты міндет - оқушылардың шығармашылық білім дағдыларын қалыптастыру. Сондай-ақ, мен өзім дәріс беріп жүрген білім алушылардан түрлі сауалнамалар алып, математика пәніне деген қызығушылықтарын анықтап, дарынды оқушылардан «Жас ғалым» клубы 2016-2017 оқу жылынан бастап құрдым. Әрбір сыныптан қызығушылығы оянған 5-6 білім алушыдан жинақталып, әр оқушы өзін қызықтырған ақпараттармен бөлісіп, мазалап жүрген сұрақтарына жауап ала алды. Белгілі бір тақырып аясында зерттеу жұмыстарын жүргізіп, клуб мүшелерімен бөлісетін болды. Жеке дара, жұптасып, топтасып та бірлескен жұмыстарын көрсете бастады. 1-1,5 жыл өткен соң, белгілі бір тақырып аясында зерттеген ізденіс жұмыстарымен бөліседі.

Жұмыс барысында клуб мүшелерінің бойынан педагогикалық технологияның тиімді тұстары байқалады:

1. Оқушы өз бетінше жұмыс жасауға мүмкіндік алады, соған үйренеді;
2. Оқушының жеке қабілеті анықталады;
3. Іштей бір - бірінен қалмауға тырысып, талпынады;
4. Тапсырмалық күрделену деңгейіне сәйкес оқушының ойлау, орындау қабілеті артады;
5. Өзін - өзі тексеруге дағдыланады;
6. Мұғалім жекелеген оқушыларға көмектесуге мүмкіндік алады;
7. Орындау қабілетіне қарай бағаланады.

Мұғалім мектепте оқуға, ізденуге, жан-жақты дамуға дайындықтың әр түрлі деңгейлерін ескеретін тұлғалық - бағдарлы, дамытушылық білім беру технологияларына ие болуы керек. Оқушылардың қазіргі тұлғалық дамуы жаңа білімді «ашуға» бағытталған өзіндік іс-әрекет процесінде жүзеге асырылады. Заманауи білім беру технологияларының ішінде мен білім алушыларымен жұмыс жасауда қолдануға болатын технологияларды таңдадым. Мысалы: тұлғаға бағытталған, дамытушылық, проблемалық оқыту технологиялары, сонымен қатар ойын, жоба, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар. Мен өз жұмысымда проблемалық оқыту технологияларын, жобалық жұмыстарды, ойындарды, АКТ, белсенділік әдісін, Л.Г.Петерсоннің әдісін жиі қолданамын[3]. Білім алушылар проблемаларды көру, сұрақтар қою, гипотезалар қою, тұжырымдамаларды анықтау, бақылаулар мен эксперименттер жүргізу, қорытындылар мен нәтиже жасау, қызықты ақпаратпен жұмыс жасау, өз идеяларын дәлелдеу және қорғау қабілеттері білім берудің тәуелсіз нәтижелері сияқты білім нәтижелеріне қол жеткізуге әкеледі. Клубта проблемалық жағдаяттар жасау – білім алушыларының шығармашылық ойлауын дамыту

тәсілдерінің бірі. Оқушылар үшін ақпараттық технологияларды қолдану арқылы сабақ өткізу қызықты болады. Нәтижесінде білімді тиімді игеру пайда болады; сабақта анықтық деңгейі жақсарады. Әрине, бұған басқа әдістермен қол жеткізуге де болады (плакаттар, карталар, кестелер, жазу), бірақ компьютерлік технологиялар көрнекіліктің анағұрлым жоғары деңгейін жасайды. Сыныптағы және сабақтан кейін оқушылардың көкжиегін кеңейту үшін жаңа ақпарат алу және интернет ресурстарынан алынған материалдардың көмегімен өзім жасаған презентацияларды қолданамын. Балалар слайдтарды қуана-қуана көреді, көргендерін талқылауға белсенді қатысады.

Ойын технологиясы кезінде, ойын - бұл өмірдегі керемет құбылыстардың бірі болғандықтан, қазіргі педагогикада ойын, дидактикалық ойын тақырып тұжырымдамасын, тіпті тақырыптың бөлігін, сонымен қатар жалпы технологияның элементін игеру үшін тәуелсіз технология ретінде қолданылады. Ойын - баланы әлеуметтендірудің ең күшті құралы, өмірдегі әртүрлі жағдайларды модельдеуге, одан шығудың жолын іздеуге мүмкіндік береді. Ойын адам ретінде өзін-өзі тану саласы ретінде өте маңызды. Клуб мүшелері тек зерттеу жұмысынан да бөлек арасында ойын элементтерін кіргізіп, сергіту сәттерін ұйымдастырамыз. Төмендегі кестедегі оқушылар «Жас ғалым» клубының мүшелер. Олар осы клубта бірлесіп жұмыс жасап, бір-біріне қолдау көрсете отырып, түрлі жетістіктерге жетіп келеді.

/с	Оқушының аты-жөні	Оқу жылы	Байқау атауы	Аудан-дық кезең	Облыс-тық кезең	Республ ика-лық кезең	Халықа ра-лық кезең
	Шаяхмет Сұлтан	2016-2017	«Дарын» ғыл.жобасы	1-орын	2-орын; 3-орын		
	Тілеуов Олжас	2017-2018	«Экспо 2017» республикал ғыл.жобалар байқауы	1-орын		1-орын	3-орын
	Нұртілеу Құндыз	2018-2019	«IQanat» ауыл мект-нің пән олимпиадасы	1-орын	1-орын	Серт., бағалы сыйлық	
	Шаяхмет Алихан	2019-2020	Республик. «Зерде»жобас	1-орын	3-орын		
	Оралбекқызы Қарақат	2020-2021	«IQanat» ауыл мект-нің пән олимпиадасы	1-орын	1-орын	Сертификат бағалы сыйлық	
	Ибрагимов Әділ			1-орын	1-орын		
	Қаният Марлен	021-2022	«IQanat» ауыл мект-нің пән олимпиадасы	1-орын	1-орын	Сертификат	
	Шаяхмет Алихан	021-2022		1-орын	1-орын	Сертификат	

	Толқынқызы Нұрсара	2021-2022		1-орын	1-орын	Сертификат	
0	Амангелді Сұлтан	2022-2023	«IQanat» ауыл мект-нің пән олимпиадасы	1-орын	1-орын		
1	Көпжасар Гүлім	2022-2023		1-орын	1-орын		
2	Сапиева Дильяра	2022-2023		1-орын	1-орын		
3	Бекұзақ Мұхаметжан	2022-2023		1-орын	1-орын	Грант иегері	
4	Шаяхмет Іңкәр	2022-2023	Респуб-лық ғылыми жобасы	1-орын	2-орын	3-орын «Матем. және жобалау» Москва	

Жаңа идея Инновацияны алдын ала мөлшерлеу қиын. Бірақ күнібұрын жоспарлап, ұйымдастырып, бейімдеп, белгілі бір саладан жаңалық ашуға жұмылдыруға болады. Әрине, кім қандай жаңалық ашады, қалай ашылады, ол көбінесе белгісіз болады. Ғылым-техникалық жаңалық көбінесе ғалымдардың жаңа ойлар мен мүмкіндіктерді өзара тоғыстырып, күрделі талдау жасау және синтездеу жұмыстары арқылы ашылады. Ғылым дамыса техникалық жаңалықты әлеуеттендіреді, техника дамыса ғылыми жаңалыққа алғышарт әзірлейді емес пе? Ол ізденіс пен қолданудың байланысына қатысты, көп түрлі мүмкіндікті тоғыстыра қолданудың жемісі. Көптеген жаңалықтар кездейсоқ пайда болғаны белгілі. Бірақ заман дамыған сайын инновацияны арнайы жоспарлау, мол қаржыландыру, жүйелі ұйымдастыру күнтәртіпке еніп келе жатқан секілді. Инновацияда үлкен тәуекелшілдік болады. Егер кәсіпорын, немесе кез келген мекеме, тіпті кез келген адам бір деңгейде тұрып қалса, бір түрлі әдіспен қайталанудан жазбаса, онда ол көбінесе күйреуге беттейді. Өйткені бәсекелестер жаңа мүмкіндік, арзан тауар жасап шығарып, пайдалы орайларды өздеріне қарай бұрып әкетеді[6]. Дәл сол сияқты клубтағы білім алушылар арасында да бәсекелестік туындап жатқан да клубтың әрбір мүшесі қарқынды ізденіс жұмыстарын жүргізеді. Әрине, ашып жатқан жаңалықтарымен клуб жеьтекшісімен бөлісіп, өз ұсыныстарын айтса, жетекші ақпаратын толықтырып, бағыт-бағдар беруден жалықпас.

Қазіргі кезде егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Бұл оқу-тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр. Себебі, білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай саналы тәрбие мен сапалы білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту білім беру мекемелерінің басты міндеті болып отыр[5]. Біздің де «Жас ғалым» клубының басты міндеті, жас ғалымдарды тәрбиелеп, Қазақстанның көркейіп, дамуына өз үлестерін қоса алатын жеке тұға қалыптастыру. Ол бүгінгі білім беру кеңістігіндегі ауадай қажет жаңару оқытушының қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісімен келмек. Сондықтан да әрбір оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын жаңартылған педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуы қажет. Өйткені мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді. Біздің шағын жинақты Жетісу орта мектебінің қызметкерлерінің алдына қойылып отырған міндеттердің бірі — оқытудың әдіс тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды меңгеру. Бүгінгі күнге мектебіміздің 23 ұстазының біреу шебер-ұстаз, 4-еуі зерттеуші-педагог, ал 5-еуі сарапшы-педагог, қалғандары педагог-модератор болса да, жылдан жылға өз

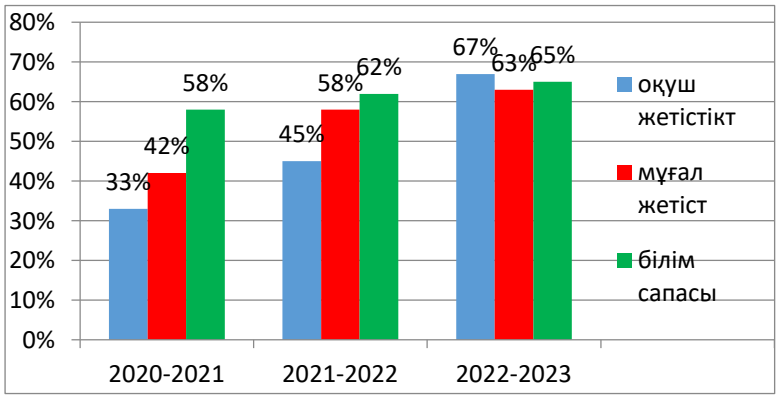

біліктіліктерін көтеріп, білім алушылардың білім сапасын арттырып, түрлі байқауларға қатыстырып, дарынды оқушылар қатарын арттыруда. Қазіргі таңда пән мұғалімдері инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде. Әрине, шағын ғана мектебіміздің материалдық базасы керемет болмаса да, ешбір қаланың мектеп-лицей, гимназия мектептерінен білім жағынан қалысып отырған жоқ. Әр мұғалім өз міндетіне жауапкершілікпен қарап, үнемі ізденіс үстінде болады. «Мұғалім өз ісіне деген сүйіспеншілікті оқушыға деген сүйіспеншілікпен ұштастыра алғанда ғана шын мәніндегі мұғалім болмақ... Егер мұғалім өз ісін ұната білсе, ол жақсы мұғалім болады» деген ұлы орыс жазушысы Л.Н.Толстой тауып айтқан екен. Міне осындай қасиеттерді бойына жиған ұстаз ғана білімді ұрпақты қалыптастырады!

Қазақстанда ең алғаш «Инновация» ұғымына қазақ тілінде анықтама берген ғалым Немеребай Нұрахметов. Ол «Инновация, инновациялық үрдіс деп отырғанымыз-білім беру мекемелерінің жаңалықтарды жасау, меңгеру, қолдану және таратуға байланысты бір бөлек қызметі» деген анықтаманы ұсынған еді. Дәл осы ұсынылған анықтама біздің шағын ғана мектебімізде орын алуда. Өйткені 100 оқушыға толар-толмас мектептен спортқа, өнерге, ғылымға, көркем сөзге қызығушылығы оянған білім алушыларымыз аз емес. Әр оқу жылында аудан-облыс-республика-халықаралық деңгей көлемінде өткізіліп жатқан олимпиадалар, оқулар мен жарыстар, байқаулар мен дебаттарға қатысып, өз өнерлерін көрсетіп, жеңіс тұғырынан көрініп жүрген дарынды оқушыларымыз бірталай. Мектебіміздің мақтаныштары жылдан-жылға артып келеді. Әдеттегідей оқу жылының қорытындысы, Тамыз конференциясында ауданда шығарылып, мараптқа ие болудамыз. Соңғы үш оқу жылын салыстырмалы түрде алатын болсақ, біздің мектептің білім сапасының артуы, оқушыларымыз пен мұғалімдеріміздің жетістері төмендегі диаграммада көрсетілген:

2022-2023 оқу жылының рейтинг қорытындысы бойынша «Шағын жинақталған мектептер арасында» жүлделі 1-орынды иеленіп, ҚР Оқу-ағарту министрлігінің «Алғыс хатымен» марапатталдық. Мектебіміздің жетістіктері өте көп. Бәрін тізіп жазу мүмкін емес. Осы өткен оқу жылында 1-халықаралық, 5-республикалық, 6-обыстық, 15-аудандық көрсеткіштеріміз бар. Аядай шағын мектебіміздің марапаттары баршылық.

Әдіскер С.Көшімбетова өзінің зерттеуінде оқу-тәрбие үрдісінде оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдерін қолданудың мынадай ерекшеліктерін атап көрсеткен:

- дербес оқыту технологиясы оқу-тәрбие үрдісінде ғылымның негіздерін игерту үшін ізгілік, адамгершілік қасиеттерді қалыптастыра отырып, жеке тұлғаның әлеуметтік-психологиялық жауапкершілін арттырады;
- оқытушы білмейтін шығармашылық ізденіс негізінде өмірге келген жаңа қабілет;
- саралап деңгейлел оқыту технологиясында оқытудың мазмұнын әдістері шығармашылық ізденіс іс-әрекет жасау негізінде адамның инновациялық қабілеттерінің қалыптасуына бағытталады;
- ақпараттық бағдарламалап оқыту;
- оқытудың мазмұнын пәнаралық байланыс тұрғысынан ұйымдастыру;

Қазіргі жас ұрпақтың саналы да сапалы білім алуының бірден-бір шарты — оқу орындарындағы білім беру процесіне жаңа инновациялық технологияларды енгізу екендігі сөзсіз түсінікті. Қорыта айтқанда, жаңа технологиялардың көмегімен оқушылардың білімін жетілдіру мен оқу сапасын жоғарылатуға, математика пәніне қызығушылығын артыра отырып, ғылыммен айналлысуға болады[7]. Қай халықтың, қай ұлттың болсын толығып өсуіне, рухани әрі мәдени дамуына басты ықпал жасайтын тірегі де, түп қазығы да – мектеп. Қазақ мектептерінің білім деңгейін көтеру және онда жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы оқу-тәрбие үрдісін тиісті деңгейге көтеру, педагогикалық ұжымның жүйелі жұмыстарының нәтижесінде ғана жүзеге аспақ.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. С.Әлкен. Жаңа технологиялар арқылы шығармашылыққа баулу.
2. Инновациялық педагогикалық технологиялар.Қ.Сарбасова.(2006 ж)
3. Әлемдік педагогикалық ой-сана.(2010 ж)
4. Бейсенбаева А.А. Пәнаралық байланыс негізінде оқу процесін ұйымдастыру.-Алматы,РБК,1995.54-55 б.
5. Нағымжанова Қ.М. Оқу процесінде инновациялық іс-әрекеті. Өскемен: МедиаАльянс,2004.
6. Инновационное обучение: стратегия и практика. Под.ред. В.Я.Ляудис.-М.: Изд-во МГУ,1994.
7. Жүнісбек Ә. Жаңа технология негізі – сапалы білім. — //Қазақстан мектебі, №4, 2008

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Асылханова Ардақ Жеңісқызы
бакалавр филологии
педагог – исследователь русского языка и литературы
КГУ «Средняя школа имени М.В.Ломоносова»
г.Зайсан, Республика Казахстан
ms.a.ardak72@mail.ru

Аннотация на русском:

Статья посвящена обсуждению вопросов, связанных с целесообразностью применения инновационных цифровых технологий на уроках русского языка и литературы в образовательных учреждениях. Описан инструментарий формирования информационно-цифровой компетентности на современном этапе преподавания русского языка и литературы. Автор отмечает, что активное использование современных педагогических технологий, интерактивных форм работы увеличивают познавательную самостоятельность учителей и учащихся, мотивируют потребность в развитии их инновационной культуры. В ней говорится о том ,что современный педагог должен стать модератором, разработчиком образовательных траекторий, тьютором, организатором проектного обучения, координатором образовательной онлайн-платформы, ментором стартапов, игромастером, что невозможно без повышения собственной цифровой грамотности и овладения новыми цифровыми навыками.

Аннотация на казахском:

Мақала оқу орындарында орыс тілі мен әдебиеті сабақтарында инновациялық цифрлық технологияларды қолданудың орындылығына қатысты мәселелерді талқылауға арналған. Орыс тілі мен әдебиетін оқытудың қазіргі кезеңінде ақпараттық-цифрлық құзыреттілікті қалыптастыру құралдары сипатталған. Автор заманауи педагогикалық технологияларды, интерактивті жұмыс формаларын белсенді пайдалану мұғалімдер мен

оқушылардың танымдық дербестігін арттыратынын, олардың инновациялық мәдениетін дамыту қажеттілігін ынталандыратынын атап көрсетеді. Онда заманауи мұғалім модератор, білім беру траекториясын әзірлеуші, репетитор, жобалық оқытуды ұйымдастырушы, білім беру онлайн платформасының үйлестірушісі, стартап-тәлімгер, ойын шебері болуы керек, бұл өз деңгейін арттырмайынша мүмкін емес. жеке цифрлық сауаттылық және жаңа цифрлық дағдыларды меңгеру.

Аннотация на английском:

The article is devoted to the discussion of issues related to the appropriateness of the use of innovative digital technologies in the lessons of the Russian language and literature in educational institutions. The tools for the formation of information and digital competence at the present stage of teaching the Russian language and literature are described. The author notes that the active use of modern pedagogical technologies, interactive forms of work increase the cognitive independence of teachers and students, motivate the need to develop their innovative culture. It says that a modern teacher should become a moderator, a developer of educational trajectories, a tutor, an organizer of project-based learning, a coordinator of an educational online platform, a startup mentor, a game master, which is impossible without increasing one's own digital literacy and mastering new digital skills.

Цифровая образовательная платформа — информационное пространство, объединяющее участников процесса обучения, которое дает возможность для удаленного образования, обеспечивает доступ к методическим материалам и информации, а также позволяет осуществлять тестирование уровня знаний обучающихся.

Образовательная платформа – система управления обучением. Это прикладное программное обучение, которое могут использовать все участники образовательного процесса.

Образовательная платформа – интернет–ресурс, обязательно содержащий банк учебных материалов, которые предоставляются пользователям на определенных условиях.

Целью данных платформ является обеспечение высокого качества образования с помощью цифровых технологий.

Данные платформы являются актуальными для детей школьного возраста, так как наглядность и качественная визуализация позволяют школьникам облегчить процесс запоминания информации.

Современное понятие «образовательная платформа» интегрирует в себе широкий диапазон самых разных возможностей. Своим названием это понятие обязано тем, что на образовательную платформу «устанавливаются» самые разнообразные программные продукты, системы и комплексы. Поэтому образовательная платформа является интегрированным понятием, так называют многофункциональные системы для автоматизации управления учебным заведением, виртуальные и управляемые образовательные среды.

Практическое применение образовательных онлайн-платформ в образовательной организации позволяет:

разработать новые педагогические подходы к организации учебного процесса;

упростить процесс разработки и адаптации педагогических приложений (за счет имеющейся на платформе базы знаний, электронных средств учебного назначения со ссылками на образовательные порталы и сайты, а также встроенных инструментальных систем),

применять в процессе обучения тестирующие и диагностирующие системы, которые включают банк вопросов, заданий и упражнений по всем предметам школьного цикла с возможностью внесения изменений и дополнений в вопросы и задания;

отслеживать динамику развития творческих способностей ребенка и профессионализма учителей.

Популярность электронных образовательных платформ с интерактивными возможностями обучения растет, особенно в условиях, продиктованных современной

реальностью. Переход на удаленное обучение требует внедрения в процесс современных методов обучения с использованием не только компьютеров, но и другой современной техники.

Преимущества цифровых образовательных платформ:

обучающийся может получать информацию в удобное время независимо от места нахождения;

использование современных технологий и мультимедийных средств

учебный материал может быть наглядным, интересным и доступным для понимания и освоения;

все необходимые учебные материалы доступны проходящему обучение;

самостоятельная работа развивает самоорганизацию, дисциплину, инициативность;

возможность дистанционного обучения людей с ограниченными возможностями;

возможно формирование курсов с использованием новейших методик обучения;

Недостатки использования цифровых образовательных платформ:

недостаток общения и социальных аспектов обучения — обмена информацией и эмоциональная вовлеченности в процесс;

недостаточный уровень контроля с точки зрения дисциплины, но данный аспект важен лишь в процессе обучения детей и подростков.

Существует огромное количество различных онлайн-ресурсов, в которых учитель может планировать свою деятельность. В современных условиях применение именно онлайн-платформ в образовательной среде набирает обороты.

Опробовав различные сервисы, я остановилась на некоторых.

Сетевой сервис Padlet.

Сетевой сервис Padlet - интересный ресурс, который может пригодиться в работе любого учителя или классного руководителя. Padlet – это интерактивная виртуальная доска. Она всегда имеет определённую тему, согласно которой происходит наполнение доски.

Платформа Plickers.

Платформа Plickers позволяет реализовать быструю обратную связь от класса (аудитории родителей, слушателей), мобильные голосования и фронтальные опросы во время учебного занятия по пройденному или текущему материалу. Получение результатов опроса происходит на занятии без длительной проверки. Работает приложение с применением QR-кодов. Plickers используется в связке с планшетом или смартфоном и ПК (ноутбуком). Камерой планшета (телефона) учитель сканирует поднятые учениками карточки с QR-кодами.

Цифровая платформа - MindMeister.

Другая, не менее важная в моей работе цифровая платформа, это MindMeister. Это инструмент визуального отображения информации, позволяющий эффективно структурировать и обрабатывать ее. В переводе с английского языка означает «карта ума» встречаются и другие варианты перевода этого понятия: ментальная карта, карта мыслей, диаграмма связей или ассоциативная карта. Выглядеть карты могут по-разному, но принцип их построения - один: в центре картинкой или одним-двумя словами обозначается основная идея или проблема – ядро, от которого отходят ветви – связанные с ним понятия, свойства, ассоциации. Каждая ветвь, в свою очередь, может делиться на другие ветви – так происходит детализация свойств, углубляются ассоциации.

Конструктор интерактивных рабочих листов – Teacher made

Teacher Made - это новый инструмент-сервис для создания интерактивного рабочего листа. С помощью данного инструмента быстро

и легко оживить обычные бумажные рабочие листы и тетради, дать им новую цифровую жизнь.

Мультимедийные интерактивные упражнения LearningApps.org.

Что такое LearningApps.org?

LearningApps.org является приложением Web 2.0 для поддержки обучения и процесса преподавания с помощью интерактивных модулей. LearningApps.org позволяет удобно и легко создавать электронные интерактивные упражнения. Широта возможностей, удобство навигации, простота в использовании. При желании любой преподаватель, имеющий самые минимальные навыки работы с ИКТ, может создать свой ресурс – небольшое упражнение для объяснения нового материала, для закрепления, тренинга, контроля.

Сервис LearningApps - это конструктор интерактивных заданий для учебно-воспитательного процесса в разных режимах – «Пазлы», «Найди пару», «Найди соответствия», «Установи последовательность», «Викторина с выбором правильного ответа», «Кроссворд» и другие.

Использование сервиса Google в процессе обучения.

В своей практической деятельности я использую для повышения мотивации к обучению Google – сервисы для подготовки материалов к урокам и заданий для учащихся.

В процессе организации и осуществления образовательного процесса использую следующие возможности сервисов Google:

- Google-Документы. Сервис позволяет работать с текстовыми, табличными, графическими документами в браузере, создавать и проводить опросы и тесты, совместно использовать и редактировать документ.

- Google-Презентации. Предназначен для создания и редактирования совместной презентации, позволяет учителю или учащемуся создавать, редактировать файлы в режиме реального времени не только со школьных компьютеров в кабинете, но и со своих домашних компьютеров, ноутбуков, планшетов, смартфонов. С помощью Google-презентации создаем групповые проекты. Такая коллективная работа делает процесс обучения открытым для учителей, учеников и их родителей.

- Google-Форма. Цель создания формы – провести тестирование по пройденной теме.

ChatGPT

ChatGPT - это чат-бот, предназначенный для взаимодействия с пользователями через текстовый чат. Он может использоваться для консультаций, обучения, развлечения, помощи в планировании и создания контента. Также его можно применять для тестирования и обучения в области искусственного интеллекта.

Kahoot

Kahoot – платформа для проведения викторин и тестов в игровой форме. Учителя могут создавать собственные викторины либо использовать готовые тесты от коллег по всему миру. Для игры ученикам нужны будут сотовые телефоны, интерактивная доска и доступ к интернету.

ZipGrade

ZipGrade – приложение, которое позволит проверять тесты за одну секунду. Для этого учителю нужно распечатать бланки ответов, дать заполнить ученикам и просканировать их листы ответов со своего смартфона. Результаты автоматически пересчитываются в проценты и сохраняются в памяти приложения, можно проводить последующий анализ.

Quizlet

Quizlet – замечательная платформа для запоминания новых слов. Можно использовать готовые сеты карточек, либо создавать свою базу слов. Также платформа предлагает различные тесты, игры и дополнительные функции. Можно работать всем классом по интерактивной доске, либо давать индивидуальные задания каждому ученику в своем виртуальном классе по ссылке.

Pinterest

Pinterest – собрание идей по украшению кабинета, дизайну, профессиональные находки, игры и техники, не только для учителей.

Выводы:

Подводя итог моей работы, я с уверенностью могу сказать, что цифровые образовательный платформы — это современный инструмент формирования цифровой грамотности участников образовательного процесса. Их применение позволяет сделать учебный процесс более эффективным, привлекательным и запоминающимся для учащихся. Кроме того, повышается интерес к обучению, формируется самостоятельность, ответственность, происходит всестороннее развитие учащихся. Благодаря сетевым платформам формируются навыки безопасной работы в сети Интернет, повышается ИКТ-компетентность, компьютерная и цифровая грамотность, и сетевой этикет.

А главное, с помощью онлайн-платформ учащиеся стали эффективнее реализовывать себя социально, участвовать в конкурсах, олимпиадах разных уровней, стали креативнее мыслить, меньше бояться ошибок, больше узнавать друг о друге. Они учатся учиться, раскрывают свою личность, становятся более мотивированными.

(Из моего опыта применения ЦОР на областном семинаре)

И, как говорила Марина Цветаева, «Успех-это успеть». Важно быть в «теме», ориентироваться в цифровом мире и постоянно укреплять веру в себя, в своих учеников и свою работу.

ЛИТЕРАТУРА

1. Акиф Л. М. Проблема формирования познавательной активности учащихся // Вестник ТГПУ, 2012. – №5. – С.197-202..
2. Анянова И.В. Современная технология учебного занятия. – Н.Тагил: НТФ ИРРО, 2008. – 253 с.
3. Бахтиярова Е.М. Метод проектов и индивидуальные программы в продуктивном обучении //Школьные технологии. – 2001. – №2. – С.7-
4. Бесшапошников Н.О. Цифровизация образования – новые возможности управления образовательными треками / Н.О. Бесшапошников, А. Г. Леонов, А. А. Прилипко // Вестник кибернетики. – 2018. – № 2. – С. 154–160.

5. Панюкова С.В. Цифровые инструменты и сервисы в работе педагога. Учебно-методическое пособие. – М,: Изд-во «Про-Пресс», 2020. – 33 с.
6. Сетевой сервис "Padlet" . Электронный ресурс https://ru.padlet.com/dashboard
7. Платформа Plickers. Электронный ресурс https://get.plickers.com/.
8. Цифровая платформа Mind Maps. Электронный ресурс https://mind-map-online.ru/
9. Сайт «LearningApps.org». Электронный ресурс https://learningapps.org/
10. Google формы. Электронный ресурс https://docs.google.com/forms/u/0/?pli=1

ПЕДАГОГТІҢ КӘСІБИ ДАМУ ЗЕРТХАНАСЫ ЖӘНЕ ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ

Жумангалиева Айгерим Бегендыковна
«Павлодар облысы білім беру басқармасы, Шарбақты ауданы білім беру бөлімі, «Абай Құнанбаев атындағы жалпы орта білім беру мектебі» КММ, Шарбақты, Павлодар
@aigera45069889@gmail.com

Аңдатпа: Мұғалімнің кәсіби даму зертханасы және желілік өзара әрекеттесу білім беру ортасындағы маңызды компоненттер болып табылады. Олар мұғалімдердің өсуіне және өзін-өзі тануына ықпал етеді, тәжірибе алмасуға, сонымен қатар білім сапасын арттырады.
Түйін сөздер: кәсіби даму зертханасы, педагогтың желілік өзара іс-қимылы, командалық өзара әрекеттесу, бірлескен оқыту, педагогтердің ынтымақтастығы, желілік ресурстар, кәсіби қоғамдастық.

Мұғалімнің кәсіби даму зертханасы (МКДЗ) — бұл мұғалімдердің кәсіби дамуына мүмкіндік беретін мамандандырылған оқу орны немесе ұйым. МКДЗ мұғалімдерге білім беру саласындағы дағдыларын, білімі мен практикалық тәжірибесін жақсартуға көмектесу үшін құрылған.[1.]

МКДЗ мақсаты педагогтердің кәсіби құзыреттілігін арттыру және сапалы білім беруді қамтамасыз ету болып табылады. Зертханада мұғалімдер әртүрлі тренингтерге, семинарларға, дөңгелек үстелдерге және оқытудың басқа түрлеріне қатыса алады. Олар білім берудің өзекті мәселелерін талқылауға, әріптестерімен тәжірибе алмасуға, білім беру үдерісіндегі жаңа тәсілдер мен әдістемелерді зерделеуге мүмкіндік алады.

Мұғалімнің кәсіби даму зертханалары әдетте мұғалімдерге білім беруде ақпараттық және коммуникациялық технологияларды қолдану, оқу жетістіктерін бағалау әдістері, оқу жоспарлары мен бағдарламаларын әзірлеу, инновацияларды енгізу және кәсіби қызметтің басқа аспектілері сияқты өз дағдыларын дамытуға көмектесетін заманауи жабдықтар мен технологиялармен жабдықталған.

МКДЗ-ның маңызды аспектілерінің бірі оқыту практикасына жаңа тиімді әдістер мен тәсілдерді әзірлеу және енгізу мақсатында білім беру саласында зерттеулерді үйлестіру және жүргізу болып табылады. Бұл зерттеулер әдетте басқа оқу және ғылыми мекемелермен бірлесіп жүргізіледі.

Мұғалімнің кәсіби даму зертханасы мұғалімдердің педагогикалық өсуі мен дамуын қамтамасыз етіп қана қоймай, сонымен қатар оқушылар үшін білім беру сапасын арттыруға ықпал ететіндігін атап өту маңызды, өйткені жақсы педагогикалық кәсібилік білім беру жүйесінің сәттілігінің негізгі факторы болып табылады.

Мұғалімнің кәсіби даму зертханасының мақсаттары мен міндеттері осы зертхананың алдына қойылған нақты контекстік жағдайлар мен міндеттерге байланысты өзгеруі мүмкін. Алайда, жалпы мағынада, мұғалімнің кәсіби даму зертханасы-бұл мұғалімдердің тәжірибе алмасуға, кәсіби дағдыларын дамытуға және білім берудің жаңа әдістері мен тәсілдерін үйренуге мүмкіндігі бар орын. [2.]

Мұғалімнің кәсіби даму зертханасының ұйымдастырылуы мен жұмыс істеуі нақты мақсаттар мен міндеттерге байланысты. Алайда, жалпы жағдайда мұғалімнің кәсіби даму зертханасы-бұл мұғалімдер тәжірибе алмасатын, оқытудың жаңа әдістері мен тәсілдерін зерттейтін, білім берудің инновациялық тәсілдерін дамытатын және сынайтын орын.

Мұғалімнің кәсіби даму зертханасын ұйымдастыру мен жұмыс істеуінің кейбір негізгі аспектілері:

Мақсаттары мен міндеттері: мұғалімнің кәсіби даму зертханасында қол жеткізуге болатын мақсаттарды анықтаңыз. Мысалы, бұл мұғалімдердің кәсіби шеберлігін жетілдіру, оқу процесіне инновацияларды енгізу, жаңа оқу бағдарламаларын әзірлеу және т.б. болуы мүмкін.

Жабдықтар мен ресурстар: зертхананы қажетті жабдықтармен, бағдарламалық жасақтамамен және зерттеу жүргізу, материалдарды әзірлеу және оқу іс-шараларын жүргізу үшін қажетті басқа ресурстармен қамтамасыз етіңіз. Компьютерлік техника, интернетке қол жетімділік, білім беру платформалары және т. б. қажет болуы мүмкін.

Мұғалімдерді оқыту және дамыту: мұғалімдерге арналған оқыту іс-шараларын, семинарларды, тренингтерді және кәсіби дамудың басқа түрлерін ұйымдастырыңыз. Әр түрлі саладағы сарапшыларды шақыруға, шеберлік сабақтарын, дөңгелек үстелдер, пікірталастар мен тәжірибе алмасуға болады. Бұл іс-шаралар зертхана үшін анықталған міндеттер мен мақсаттарға байланысты болуы керек.

Зерттеулер және практикалық жұмыс: мұғалімдерге зерттеу жүргізуге, жаңа әдістемелерді сынауға және оқу процесінде инновациялық тәсілдерді әзірлеуге мүмкіндік беріңіз. Педагогикалық зерттеулерге қолдау көрсетіңіз, ғылыми журналдарға, әдебиеттерге және басқа ақпарат көздеріне қол жеткізіңіз. [3.]

Ынтымақтастық және тәжірибе алмасу: мұғалімдерді ынтымақтастық пен тәжірибе алмасуға шақырыңыз. Педагогтар арасында идеялармен алмасу және озық тәжірибені жеткізу тетіктерін жасаңыз. Бұған тұрақты жиналыстар, ақпарат алмасуға арналған желілік алаңдар, тәжірибешілер қауымдастығы және т. б. кіруі мүмкін.

Нәтижелерді бағалау: зертхананың нәтижелерін бағалау жүйесін ұйымдастырыңыз. Бұл оқу процесіне жаңа әдістемелерді енгізу, ғылыми басылымдарда зерттеулер жариялау, мұғалімдердің кәсіби дағдыларын арттыру және т.б. нәтижелерді бағалау зертхана жұмысының тиімділігін анықтауға және оның қызметіне қажетті түзетулер енгізуге көмектеседі.

Мұғалімнің кәсіби даму зертханасының ұйымдастырылуы мен жұмыс істеуі икемді және мұғалімдердің қажеттіліктері мен сұраныстарына бейімделуі керек екенін есте ұстаған жөн.

Педагогтің кәсіби даму зертханасы педагогтердің кәсіби шеберлігін арттыруға ықпал ететін ұйымдастырушылық формат болып табылады. Оған әр түрлі қатысушылар қатысады, олардың әрқайсысы өз рөлі мен міндеттерін орындайды. Төменде мұғалімнің кәсіби даму зертханасына қатысушылардың рөлдері мен міндеттерінің жалпы тізімі берілген:

Зертхана жетекшісі: бұл зертхананың жұмысын ұйымдастыруды және үйлестіруді жүзеге асыратын тәжірибелі педагог немесе маман. Ол кәсіби даму бағдарламасын әзірлеу мен жоспарлауды қамтамасыз етеді, жұмыс нәтижелерін бақылау мен бағалауды жүзеге асырады және басқа қатысушылармен және ұйымдармен өзара әрекеттесуді үйлестіреді.

Сарапшылар: бұл педагогика және әдіснама саласындағы мамандар, олар өз тәжірибелерімен және білімдерімен зертханаға қатысушы педагогтармен бөліседі. Олар кәсіби дағдыларын арттыру үшін оқытушылармен дәрістер, семинарлар, мастер-класстар, кеңестер және басқа да жұмыс түрлерін өткізе алады.

Қатысушы мұғалімдер: бұл зертханаға кәсіби дамуы үшін қатысатын педагогикалық қызметкерлер. Олар іс-шараларға белсенді қатысады, өз идеялары мен жобаларын ұсынады, алған білімдері мен дағдыларын өз тәжірибелеріне қолданады, сонымен қатар әріптестерімен тәжірибе бөліседі.

Модераторлар: бұл пікірталастарды ұйымдастыруға және өткізуге, педагогикалық практиканы талдауға, сондай-ақ қатысушы мұғалімдерді қолдау мен ынталандыруға жауапты мамандар. Олар тәжірибе алмасуды құрылымдауға, медиация жүргізуге және зертханаға қатысушылар арасындағы өзара әрекеттесуді жеңілдетуге көмектеседі.

Әкімшілер: бұл қатысушыларды тіркеу, презентациялар мен материалдарды дайындау, байланыс пен кері байланысты қамтамасыз ету сияқты зертхана жұмысының ұйымдастырушылық аспектілеріне жауап беретін қызметкерлер.

Бақылаушылар: кейбір жағдайларда кәсіби даму зертханасында бақылаушылар болуы мүмкін. Олар зертхананың тәжірибесі мен нәтижелеріне қызығушылық танытатын білім беру ұйымдарының өкілдері, басшылар немесе басқа мамандар болуы мүмкін.

Әрбір зертханаға қатысушының нақты міндеттері кәсіби даму бағдарламасының ерекшелігіне және зертхананы ұйымдастыру мақсаттарына байланысты өзгеруі мүмкін.

Педагогтің кәсіби даму зертханалары педагогтердің біліктілігін арттырудың, тәжірибе алмасудың және инновациялық педагогикалық тәсілдерді дамытудың тиімді құралы болып табылады. Мұғалімнің кәсіби даму зертханаларын практикалық қолданудың кейбір мысалдары:

Оқытудың жаңа әдістемелеріне оқыту: педагогикалық зертханалар педагогтарға технологиялық құралдар мен инновациялық тәсілдерді қоса алғанда, оқытудың жаңа әдістемелерімен танысуға мүмкіндік береді. Мысалы, мұғалімдер оқу процесінде интерактивті тақталарды, цифрлық білім беру ресурстарын және басқа да заманауи технологияларды қолдануды зерттей алады.

Кәсіби дағдыларды дамыту: мұғалімнің кәсіби даму зертханалары мұғалімдердің кәсіби дағдыларын дамытуға көмектесетін практикалық сабақтар мен тренингтер ұсынады. Мұндай дағдылардың мысалдары әртүрлі тұлғалармен жұмыс істеу, сыныпты басқару, сараланған оқытуды қолдану және т. б.

Тәжірибе алмасу: мұғалімнің кәсіби даму зертханалары мұғалімдер арасында тәжірибе алмасуға ықпал етеді. Тәрбиешілер өздерінің жетістіктері мен қиындықтарымен бөлісе алады, ең жақсы тәжірибелерді талқылай алады және өз жұмысында кездесетін мәселелердің шешімін таба алады. Бұл мұғалімдерге бір-бірінен үйренуге және олардың педагогикалық дағдыларын байытуға мүмкіндік береді. [4.]

Зерттеулер мен эксперименттер жүргізу: мұғалімнің кәсіби даму зертханалары педагогикалық зерттеулер мен эксперименттер жүргізу алаңы бола алады. Мұғалімдер оқытудың жаңа әдістерін әзірлеп, тексере алады, нәтижелерімен алмасады және әріптестері мен сарапшыларынан кері байланыс ала алады.

Сабақтар мен оқу материалдарын әзірлеу: мұғалімнің кәсіби даму зертханалары жаңа сабақтарды, оқу материалдары мен курстарды әзірлеу үшін кеңістік пен ресурстарды қамтамасыз етеді. Тәрбиешілер соңғы ғылыми зерттеулер мен озық тәжірибелерге негізделген инновациялық оқу жоспарларын жасай алады.

Мұғалімнің кәсіби даму зертханаларын практикалық қолданудың нақты мысалдары осы зертханалардың мақсаттары мен бағыттарына, сондай-ақ мұғалімдердің қажеттіліктері мен мүдделеріне байланысты өзгеруі мүмкін екенін атап өткен жөн.

Педагогикадағы желілік өзара әрекеттесу интернет желісін қолдана отырып, білім беру процесіне қатысушылар арасындағы өзара әрекеттесу мен ақпарат алмасуды білдіреді. Бұл оқытуды жақсарту және байланыс пен ынтымақтастық мүмкіндіктерін кеңейту үшін цифрлық технологияларды қолдануға негізделген тұжырымдама.

Желілік байланыс білім беру процесіне қатысушыларға ақпаратқа қол жеткізу, идеялармен бөлісу, байланыс және ынтымақтастық үшін электрондық оқулықтар, онлайн курстар, білім беру платформалары және веб-сайттар сияқты желілік ресурстарды пайдалануға мүмкіндік береді. Бұл білім алушылар мен оқытушыларға оқу процесін байыту үшін ақпараттық технологияларды тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

Желілік өзара іс-қимыл білім беру процесіне қатысушылардың ақпараттық сауаттылық дағдыларын және цифрлық құзыреттіліктерін дамытуға ықпал етеді. Ол

сондай-ақ қатысушылар тәжірибе алмасатын, білімдерімен бөлісетін және тек оқу орнында ғана емес, сонымен қатар басқа білім беру мекемелерімен және әртүрлі аймақтар мен елдердің мамандарымен ынтымақтастық орната алатын білім беру желілерін құруға ықпал етеді.

Желі электрондық пошта, форумдар, чаттар, бейнеконференциялар, әлеуметтік медиа және құжаттарды ұжымдық өңдеу сияқты элементтерді қамтуы мүмкін. Бұл икемді және жеке оқытуға, студенттердің оқу процесіне белсенді қатысуына және олардың сыни ойлауы мен шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

Жалпы, педагогикадағы желілік өзара іс-қимыл білім беру процесін байытуға, оқыту мүмкіндіктерін кеңейтуге және жаһандық білім беру желілерін құруға ықпал етеді. Ол білім берудің жаңа перспективаларын ашады және оқыту мен білім алмасудың заманауи тәсілдерін дамытуға ықпал етеді. [5.]

Желілік өзара іс-қимыл мұғалімнің кәсіби дамуы үшін үлкен маңызға ие. Ақпараттық технологиялар барған сайын маңызды рөл атқаратын қазіргі әлемде желілік байланыстар мұғалімдерге әртүрлі аймақтар мен елдердің әріптестерімен білім, тәжірибе және идеялар алмасудың бірегей мүмкіндіктерін ұсынады.

Міне, мұғалімнің кәсіби дамуы үшін желілік өзара әрекеттесудің маңыздылығын көрсететін бірнеше тармақ:

Тәжірибе алмасу: желілік байланыс мұғалімдерге өз тәжірибелерімен бөлісуге және тәжірибелі әріптестерінен құнды кеңестер алуға мүмкіндік береді. Интерактивті платформалар, әлеуметтік желілер және кәсіби форумдар пәндік мәселелерді талқылауға, оқыту әдістемелеріне, жаңа әдістер мен технологияларды бейімдеуге және озық тәжірибелермен алмасуға мүмкіндік береді.

Кәсіптік білім беру және дамыту: желілік өзара іс-қимыл педагогтарға өздерінің кәсіптік білімі мен дамуын жабдықтауға мүмкіндік береді. Олар онлайн курстарға, вебинарларға қатыса алады, басқа тәрбиешілер жасаған презентациялар мен материалдарды көре алады. Сонымен қатар, желілік өзара әрекеттесу мұғалімдерге білім берудің соңғы тенденцияларынан хабардар болуға және кәсіби қауымдастықтарға қатысуға мүмкіндік береді.

Зерттеулер мен инновациялар: желілік өзара әрекеттесу мұғалімдерге білім беру мен инновация саласындағы өзекті зерттеулерге қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Олар жаңа зерттеулерді қадағалай алады, мақалаларды оқи алады, пікірталастарға қатыса алады және зерттеушілермен пікір алмасады, бұл оларға соңғы тенденциялардан хабардар болуға және жаңа әдістер мен тәжірибелерді өз жұмыстарына біріктіруге көмектеседі.

Кәсіби байланыстарды кеңейту: желілік өзара әрекеттесу мұғалімдерге әртүрлі аймақтардағы және тіпті елдердегі әріптестерімен байланыс орнатуға мүмкіндік береді. Бұл оларға жаңа көзқарастар алуға, көкжиектерді кеңейтуге және халықаралық жобалар немесе зерттеулер аясында басқа тәрбиешілермен ынтымақтастықта болуға мүмкіндік береді.

Қолдау және шабыт: желілік байланыс бір-бірін қолдайтын және шабыттандыратын тәрбиешілер қауымдастығын құрады. Мұғалімдер өздерінің қиындықтарымен, жетістіктерімен және жетістіктерімен бөлісе алады, сонымен қатар әріптестерінен моральдық қолдау ала алады. Бұл әсіресе мұғалімдер оқшауланған жағдайда жұмыс істейтін немесе жолда қиындықтарға тап болатын жағдайларда өте маңызды.

Тұтастай алғанда, желілік өзара әрекеттесу мұғалімнің кәсіби дамуы үшін құнды құрал болып табылады, бұл олардың білімдерін кеңейтуге, оқыту тәжірибесін жақсартуға және әріптестерімен байланыста болуға мүмкіндік береді. Тұрақты оқыту және басқа тәрбиешілермен қарым-қатынас мұғалімдерге соңғы тенденциялар мен инновациялардан хабардар болуға көмектеседі, бұл олардың оқушыларына беретін білім сапасына тікелей әсер етеді. [6.]

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Азгальдов Г.Г., Костин А. В. Зияткерлік меншік, инновация және квалиметрия. Экономикалық стратегиялар. - 2008.

2.Голубева Е.А. Қабілеттер. Тұлға. Даралық. - Дубна: Феникс+, 2005.

3.Кричевский В.Ю. Менеджменттің жан-жақтылығы қазіргі мектепті басқару (басшының ойлары).ред. В. Ю. Кричевский ; құрам. Л. Б. Стуканова, Л. Ю. Гладышева. - Санкт-Петербург. : Санкт-Петербург. ГУПМ, 1997.

4.Лаврентьева Н. Б. Модульдік оқыту технологиясын дамытудың педагогикалық негіздері. - Барнаул: Алтмту-ААЭП, 1998.

5.Мазуренко С. Инновация-бұл мемлекеттік саясат пен нарықтық қатынастардың симбиозы. Известия. - 2008.

6.Сергеева В.П. Әлеуметтік-педагогикалық қолдау ғылыми және әлеуметтік проблема ретінде білім беру мекемелерінің сынып жетекшілерінің қызметіндегі әр оқушыны әлеуметтік-педагогикалық қолдаудың ғылыми-әдістемелік жобасы : жинақ. монография. - М.: Перспектива, 2009

ДЕЯТЕЛЬНОСТНЫЙ ПОДХОД К ОБУЧЕНИЮ НА УРОКАХ ФИЗИКИ

Р.М.Серикова

Подстепновская №1 ОСОШ, Теректинский район, ЗКО, fizik_013@mail.ru

В данной работе рассматривается исследовательская деятельность учащихся. Особенность в том, что что учащиеся проводят исследования, проверяют ее в домашних условиях и результат с выводом снимают на видео, самые лучшие работы публикуются в TIK-TOK, для создания образовательного контента.

Бұл еңбегінде физика сабақтарында оқушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстарын дамыту жолы белсендендіру тәсілдері арқылы ұсынылады. Бұл идеяның ерекшелігі оқушылардың зерттеулер жүргізіп, оны үйде тексеріп, нәтижесі мен корытындысын бейнежазбаға түсіріп алуында. Үздік шығармалары білім беру мазмұнын дамыту әрі жақсарту үшін «TIK-TOK» әлеуметтік желісінде жарық көреді.

This paper examines the research activities of students. The peculiarity is that students conduct research, check it at home and the result with the conclusion is filmed on video, the best works are published in TIK-TOK to create educational content.

В наше время учебно-исследовательская деятельность не является чем-то принципиально новым в педагогике, но вот подходы к ее организации могут быть разными.

В качестве одной из важнейших задач подготовки ученика рассматривается достижение такого уровня его образованности, который был бы достаточен для самостоятельного творческого решения мировоззренческих и исследовательских проблем теоретического или прикладного характера. Становится очевидным, что важнейшим фактором совершенствования подготовки была и остается исследовательская работа, помогающая решать задачи соединения науки, образования и практики. Сущность развития личности ученика при выполнении самостоятельного исследования заключается в качественном изменении познавательной деятельности, в которой он выступает как субъект. Эти изменения происходят за счет изменения целей, мотивационной сферы, предметных действий и умений обучающихся, а также позиции самого ученика, который, накапливая опыт, становится более активным и самостоятельным.

Как учитель, я стала задаваться вопросом: «Как можно привлечь обучающихся к изучению физики помимо традиционных, стандартных способов?». Сегодня каждый педагог сталкивается с рядом проблем в преподавании которые связаны с:

- низким уровнем школьных знаний по предмету;
- низкой мотивацией к учебе со стороны студентов;
- некоторые разделы дисциплин, например, физики, имеют высокую наукообразность;
- несоответствием традиционных методов и форм обучения и воспитания новым тенденциям развития системы образования и социально-экономическим условиям развития общества, породившим целый ряд объективных инновационных процессов;

В итоге мы получаем, что уроки физики, математики и другие становятся самыми сложными для изучения у учеников.

Каков же выход из сложившейся ситуации? На мой взгляд, одним из направлений решения данных проблем является изменение формы, стиля преподавания.

Необходимо отходить от «преподавания у доски», и использовать активные формы ведения уроков, переходя к деятельностному обучению. Это намного интереснее и повышает мотивацию, а значит, способствует лучшему усвоению материала.

Для расматриваемого мною деятельностного подхода физика подходит прежде всего наличием множества экспериментов.

Виды физического эксперимента:

1. Демонстрационные опыты преподавателя.
2. Лабораторные работы.
3. Фронтальные опыты.
4. Экспериментальные задачи.

Чтобы заинтересовать учащихся на своем уроке, я применяю ролики из социальных сетей по своему предмету. Особую популярность у них вызывали так называемые лайфхаки.

Что такое лайфхак? Лайфхак (от лайфхакинг, англ. life hacking) — на сленге означает «хитрости жизни», «народную мудрость» или полезный совет, помогающий решать бытовые проблемы, экономя тем самым время. Проще говоря, это методики и стратегии, которые должны быть взяты на вооружение для более эффективного управления повседневными задачами и своим временем, т.е способы решения проблем большого количества людей, которые позволяют экономить деньги, силы и время. При этом лайфхак не является чем-то новым. Это понятие означает оригинальное использование уже чего-то существующего. Русскими аналогами являются "Полезные советы" или "Житейские хитрости".

Именно заинтересованность данными опытами послужила первоочередной задачей создания такого вида учебно-исследовательской работы, которую мы с ребятами назвали «Лайфхак».

Целями данного вида деятельности учеников является:

- получение новых знаний, обогащение общественного и личного опыта, развитие у обучающихся следующих ключевых компетенций:

1. быть способным к саморазвитию, самоопределению, самообразованию.

2. коммуникативную – уметь вступать в общение.

3. информационную – владеть информационными технологиями, работать со всеми видами информации.

4. продуктивную – уметь работать, быть способным создавать собственный продукт.

Задачи, которые я определила в ходе реализации работы:

- мотивировать студентов на изучение естественных наук с помощью интернет-ресурсов и модных веяний и направлений;
- использовать деятельностный подход к изучению предмета

- привлечь внимание обучающихся к изучению курса физики;
- развитие творческих способностей и личностных качеств обучающихся;

Результаты, которые планировала получить в ходе выполнения с учениками работы:

- способность обучающихся самостоятельно добывать, обрабатывать и применять ранее полученную информацию на уроках биологии, физики, химии и географии для трактовки поставленного эксперимента и правильного видения и формулирования полученных выводов;
- заинтересованность в дальнейшем изучении поставленных или других проблем, и, как следствие, заинтересованность в изучении предметов.

Задание на учебно-исследовательскую работу обычно дается к обобщающему уроку по теме, но некоторые студенты начинают искать информацию уже с первых уроков изучения темы. На уроке происходит демонстрация опытов и полученных выводов, а также получение новых знаний при наблюдении за опытами одноклассников. Если таких опытов много, можно провести целый урок, посвященный теме лайфхаков.

В ходе проведения такого вида деятельности обучающихся я получила следующие результаты:

1) получена заинтересованность учениками предметом Физика

2) выявлена способность применять знания, получаемые на занятиях, на практике в повседневной жизни;

3) отмечен навык самостоятельно ставить эксперимент и делать выводы, проверять увиденные явления и процессы методом опыта;

Этапы выполнения учебно-исследовательской работы:

1. Постановка задачи перед студентом: найти в интернете (или других средствах СМИ) лайфхак по изученной теме, дома его проверить и сделать выводы о пользе или вреде данного лайфхака, и объяснить с точки зрения физики наблюдаемые явления и процессы.

2. Проведение эксперимента и оформление вывода.

Обучающийся дома занимается поиском опыта, выбирает наиболее понравившийся, проводит его и делает оформление своих выводов и наблюдений в форме презентации, если опыт запечатлел на фото или видео, или доклада, если будет демонстрировать его на занятии.

Важно не забывать правила техники безопасности!!!

3. Демонстрация и обсуждение полученных знаний.

На занятии происходит демонстрация опытов и полученных выводов, а также получение новых знаний при наблюдении за опытами одноклассников

Пример: Учениками были найдены в интернете на "Ютубе" лайфхаки, которые рассказывают нам, как быстро охладить напиток.

Чтобы быстро охладить бутылку с напитком, оберните ее влажным бумажным полотенцем и поставьте в морозильную камеру.

При проверке опыта и формулировании выводов затрагивается предметная область физики (молекулярно-кинетическая теория). Известно, вода с влажной поверхности испаряется, а температура оставшейся жидкости понижается. Эффект охлаждения от испарения усилит эффект охлаждения морозильной камеры, и влажная бутылка охладится гораздо быстрее.

Или «лекарство» от запотевшего зеркала. Запотевшее в ванной зеркало нарушает гармоничный ритм сборов. Как избавиться от конденсата?

При проверке опыта и формулировании выводов затрагивается предметная область физики (молекулярно-кинетическая теория). При приеме душа воздух нагревается, а поверхность зеркала остается холодной. Для решения проблемы достаточно сгладить разницу температур – например, прогреть зеркало феном.

Такие лайфхаки в сети Интернет можно найти не только по физике, но и биологии, химии, математике.

Заключение

В современнном, быстро меняющемся мире педагогу для успешного преподавания своего предмета обязательно нужно идти в ногу со временем, быть в курсе современных веяний и интересов у молодежи, создавать и проверять новые формы проведения уроков, искать и использовать продуктивные педтехнологии, одним из которых является деятельностный подход к обучению в форме учебно-исследовательской работы. Данная технология повысила интерес к обучению у учащихся, несомненно ученики стали относиться к предмету более заинтересованно.

ЛИТЕРАТУРА

1. Иванова Ж.Г. Организация исследовательской работы // Педагогическое мастерство: материалы междунар. науч. конф. (г. Москва, апрель 2012 г.). - М.: Буки-Веди, 2012. - С. 224-226.
2. Пастухова И.П., Тарасова Н.В. Основы учебно-исследовательской деятельности: учеб.-метод.пособие для студ. средн. проф. учеб. заведений -- М.: Издательский центр "Академия", 2010. - 160 с.

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ.
ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ.
EFFECTIVE APPROACHES AND INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES.

Шалова Т.Н.
КГУ «Новоишимская средняя школа №2», с. Новоишимское,
schalovatn@mail.ru

Аннотация: Мақалада ең оңтайлы технологияларды іздеуге баса назар аударылады, олар пәнді оқытуда қажетті нәтижелерге қол жеткізуге көмектеседі. Оқытудың жаңа формалары мен әдістерінің арқасында оқуға және білім алуға деген қызығушылық арта түсетіні атап өтілді.
Тірек сөздер: «жақын өзара», «іс-қимыл аймағы», "ынтымақтастық әдісі", білім сапасы, жаңа оқыту технологиялары.
Аннотация: В статье акцентируется внимание на поиске самых оптимальных технологий, которые помогут учителю добиться желаемых результатов в преподавании предмета. Отмечено, что благодаря новым формам и методам обучения повышается интрес к обучению и получению знаний.
Ключевые слова: «зона ближайшего ваимодействия», «метод сотрудничества» , новейшие технологии обучения, качество знаний.
Annotation: The article focuses on finding the most optimal technologies that will help the teacher achieve the desired results in teaching the subject. It is noted that thanks to new forms and methods of teaching, interest in learning and acquiring knowledge increases.
Key words: “zone of closest interaction”, “method of cooperation”, the latest teaching technologies, quality of knowledge.

Развитие личности происходит лишь в процессе деятельности и обучения. Общеизвестно, что развитие личности ребенка успешнее протекает при сочетании всех

основных видов социальной деятельности общения – игровой, познавательной, трудовой (учебной). Вместе с тем, как отмечают ученые, предшествует мотивационная и эмоциональная оценки потребности, возможности и полезности этой деятельности для субъекта.

Мотивационная оценка показывает, нужна ли эта деятельность данному субъекту, удовлетворяет ли она его насущные потребности, окажутся ли полезными для него предполагаемые результаты этой деятельности. Эмоциональная оценка указывает субъекту, принесет ли эта деятельность удовольствие, приятные или неприятные переживания. Только сопоставив мотивационную и эмоциональную оценки предстоящей деятельности, субъект принимает окончательное решение о том, приступить к этой деятельности или нет. Мотивационная и эмоциональная оценки не только предшествуют, но и сопровождают весь процесс осуществления деятельности субъекта. [1]

Еще Аристотель заметил, что успех в любой деятельности зависит от двух условий: правильного установления конечной цели и использования соответствующих средств, которые ведут к этой цели.

Одним из противоречий учебно-воспитательного процесса, по мнению ученых, является минимальное проявление действенной активности учащихся, а также иждивенческий, потребительский характер деятельности ученика на протяжении всего периода обучения в школе. Именно поэтому, поступив в ВУЗ бывший школьник испытывает дискомфорт: большую часть знаний ему приходиться добывать самому, а он к этому не приучен.

Для того чтобы индивидуальность школьника получила импульс развития, нужно активное творческое включение его в совместную с другими (как взрослыми, так и сверстниками) деятельность. Чем разнообразней формы и виды совместной деятельности, чем богаче связи и отношения чем больше свобода выбора, предоставленная каждому ученику, тем реальнее возможность не загубить индивидуальность.

Важнейшими чертами современного обучения является ориентация на активное освоение учеником способов познавательной деятельности, личностную значимость образования, а также ориентация обучения на личность ученика, обеспечение возможности самораскрытия, самореализации.

В тесной связи с ними происходит модернизация образовательного процесса, которая выражается в разработке различных технологий обучения. К сожалению, универсальной технологии обучения, способной развивать личность ученика в процессе обучения, не существует. Поиски в этом направлении ведутся до сих пор. Учителю следует обратить внимание на то, что развивает личность не любая деятельность, а деятельность, в процессе которой возникают положительные эмоции. Нужно чтобы ученику нравилось заниматься учебной, познавательной деятельностью, чтобы он получал удовольствие от умственной работы. Для этого необходимо чтобы задачи, поставленные перед учеником в ходе учебной деятельности, были не только поняты, но и внутренне приняты. Обучение и развитие – процессы, находящиеся в сложном взаимоотношении. Психологи считают, что обучение является эффективным только в том случае, если оно опережает развитие. [2]

Для организации познавательной деятельности учеников, доставляющих им чувство удовлетворения, необходимо, в первую очередь, создать атмосферу психологической поддержки, психологического комфорта. Учитель может создать такую атмосферу, если будет руководствоваться следующими правилами:

1. Всегда демонстрировать детям свое доверие.
2. Помогать учащимся в формулировании и уточнении целей и задач обучения.
3. Исходить из того, что у учащихся есть внутренняя мотивация к обучению.
4. Выступать в качестве источника разнообразного опыта, к которому всегда можно обратиться за помощью.
5. Чувствовать эмоциональный настрой группы и принимать его.

6. Быть активным участником группового взаимодействия.

7. Открыто выражать группе свои чувства, понимать чувства и переживания каждого школьника.

8. Хорошо знать самого себя.

Общение является важным фактором развития личности человека, поэтому организация учебной деятельности посредством общения позволяет не только активизировать ее, но и оказывает большое влияние на развитие личности ученика. Обучение, построенное на общении и диалоге, осуществляется в учебном процессе посредством применения активных форм и методов работы. К ним относятся: групповая, парная и коллективная. Эти формы называются общими или структурными. Есть еще и конкретные или специальные: семинар, учебная конференция, диспут, дискуссия. Особое место среди средств активизации учебного процесса занимает игровое обучение. Игровое обучение – это определенная концепция соотношения игры, учения и труда в процессе обучения. Практика показала высокую эффективность игр, применяемых в обучении. Игровой процесс сопровождается усвоением игроками содержания обучения. Игры делятся на: имитационные, проблемные (эвристические), сюжетные, ситуационные, творческие, ролевые, деловые, соревновательные.

Игры не только создают позитивный настрой на учебный процесс, но и развивают речь учащихся, способность быстро находить правильное решение. В игре учащиеся не замечают, как дидактический и учебный материал прочно оседает в их памяти. [3]

Считаю, что обучение должно быть интересным и учащиеся ходили бы в школу не потому, что это надо, а потому, что это очень здорово! Поэтому каждый свой урок я стараюсь построить в соответствии с новыми формами и методами обучения. Основываясь на теории метода развивающего обучения, на своих уроках применяю элементы различных педагогических технологий: модульного, ИКТ, уровневого, дифференцированного обучения, технологии мастерских, элементы технологии обучения по графическим органайзерам.

В течение последних трёх лет я работаю над методической проблемой «Применение новых форм и методов обучения на уроках русского языка и литературы с целью повышения качества знаний». Основываясь на принципах инновационных технологий, я применяю различные формы проведения уроков. Так, например: урок изучения нового материала. На таких уроках использую разнообразные методы и приёмы. Объяснение новой темы я провожу по опорным схемам-конспектам, кластерам. Учащиеся самостоятельно составляют «Кольцо Сократа», систематизируя и анализируя полученные знания, заполняют диаграмму Венна. На уроках при выполнении ФО, учащиеся, применяя полученные знания, самостоятельно составляют графические органайзеры, анализируют и систематизируют полученные знания, составляют сложные и простые вопросы.

Урок развития речи требует особого внимания, так как мы на уроках русского языка развиваем речь школьников, для которых русский язык - неродной язык. Поэтому, я стараюсь на своих уроках использовать полилоги, ролевые игры, речевые ситуации. Учащимися моделируется речевое поведение в разнообразных ситуациях повседневного общения. Ролевые игры повышают эмоциональный статус учебного процесса, урок превращается в живую, интересную деятельность. Это помогает снять психологический барьер, создаёт благоприятный климат в обучении.

Именно на таких уроках я, для обогащения словарного запаса школьников, использую метод «синектики», «снежного кома», «мозгового штурма».

Для создания устойчивого интереса к изучению русского языка и совершенствования речевых умений на своих уроках применяю коллективные, парные, групповые виды работы. Работая в паре или в группе, каждый ученик чувствует себя занятым, полезным на уроке, старается применить все полученные им знания для того, чтобы не подвести товарища, коллектив. Работая с учениками в неформальной обстановке, у меня достаточно времени для занятия со слабыми учениками. Здесь широко

применяются разно уровневые задания, индивидуальные карточки, программный контроль, разного вида перфокарты. При работе с текстами пользуюсь приемами интегрированного обучения, совмещая чтение, адаптацию текста при помощи алгоритма работы с текстом.

Итоговые уроки я также провожу в различных формах: «защита проектов», «аллея мнений», «за и против», «свободный микрофон», блиц-опросы, разно уровневые задания, турниры любознательных, викторины, интеллектуальные шоу. Важно предоставить учащимся возможность мыслить, решать какие-либо проблемы, которые побуждают рассуждать над возможными путями решения этих проблем. Технология проектного обучения предполагает использование интегрированного знания исследовательского поиска (например: исследование истории, возникновение праздников, жизнь и творчество знаменитых людей). Защита проектов происходит в живой, эмоциональной атмосфере. Оппоненты могут не согласиться с мнением выступающего, и тогда ему придётся отстаивать свою точку зрения, доказывать свою правоту, а это требует глубоких знаний, которые он смог почерпнуть из дополнительных источников путём самообразования.

Самостоятельная работа на уроках имеет важное место в обучении. На таких уроках я применяю технологию мастерских. Эту технологию разработала группа французских учителей. Знание – сила, познание – инструмент самопознания и саморазвития личности. Самостоятельная работа учащихся происходит не только на уроке, но и внеурочное время, когда ученик, стремясь докопаться до истины, посещает библиотеки, прочитывает дополнительную литературу. [4]

Моя задача состоит в том, чтобы направить мысли и действия ученика в нужное русло.

«Свободная работа» - это один из видов самостоятельной работы, прекрасный способ, хотя бы создать детям хороший настрой на учебу и устранить дефицит свободного времени.

Вот примерный перечень работ, которые я предлагаю ученикам для свободной работы:

1. Комиксы
2. Карта на спряжение глаголов (варианты)
3. Домино, тримино
4. Сценки
5. Рекламные ролики
6. Постеры.
7. Ментальные карты

«Свободная работа» вовсе не означает, что достаточно выставить перед учениками коробку с материалом, разрешить им пользоваться. Для начала достаточно 10-15 минут в начале или в конце урока. Осуществляя свободную работу, я имею достаточно времени, для того чтобы поработать со слабым учеником, познакомиться с ним в неформальной обстановке.

Как показывает опыт работы, применение новых технологий в обучении дает конкретные результаты. Это постоянный интерес к изучению предмета и систематическая подготовка к урокам. Как показывает практика, новые формы и методы обучения дают ученику возможность для многостороннего развития, формируют у него позитивное отношение к учебному процессу. Развивают фантазию, творчество, доставляют радость и помогают учиться. [5]

Приведу примеры уроков из своей практики. Урок в 7 классе по теме С.А. Абрамов «Выше радуги». На первых уроках изучаемой темы учащиеся накапливали материал, характеризовали образы главных героев, спорили о положительных и отрицательных сторонах характеров героев, делились своим мнением в группах. На итоговом уроке мы решили провести «суд» над главным героем повести – Аликом Радугой. После поставленных мною целей и задач урока, класс разделился две группы, каждая из

которых получила индивидуальные задания. В роли «судьи» выступила я. «Адвокату» нужно было доказать Алик – положительный герой. «Прокурор» должен был обвинить главного героя, доказав, что он отрицательный. Было очень интересно наблюдать, как дети отстаивали свою точку зрения, как доказывали и спорили, подтверждая свои высказывания выдержками из текста. «Свидетели» с той и этой стороны эмоционально аргументировали свои ответы. И мне, как «судье», пришлось очень нелегко принять решение. Считаю, что такая форма работы обеспечивает не только прочные знания, но и повышает интерес к чтению произведений, что в наше время очень актуально.

При изучении стилей речи я использовала метод «Джигсо». Для закрепления нового материала провожу игру «Эрудиты» в форме полилога. Это дает возможность учащимся совершенствовать речевые навыки. Следующим этапом урока была обучающая игра « Ты - мне, Я - тебе». Каждой группе я раздала карточки с заданиями, по которым они готовили вопросы другим группам. Эта игра была проведена с целью проверки знаний материала по новой теме.

Урок развития речи в 7 классе по теме «Традиции моей страны» я провела в форме «круглого стола». Учащиеся разделились на 3 группы, каждая группа выбрала себе тему, по которой будет готовиться к выступлению. Первая группа рассказывала о великодушии и щедрости казахского народа, выбрав традицию «Бұйымтай» (просьба); вторая группа выбрала традицию «Қонақжайлылық» (гостеприимство) а третья группа готовила традицию «Асар» (совместное дело). Все три группы строили свое выступление, взяв за основу материалы текстов, но с высказываниями собственных мыслей. Каждая из групп представила постер, в котором отражались основные моменты выступления. Отстаивая свою точку зрения и доказывая свою правоту, учащиеся использовали не только материалы текста, но и знания, полученные ими на уроках географии, истории, казахского языка и литературы. Итогом этого урока явилось общее мнение всех участников, что наш народ гостеприимен, дружелюбен и толерантен.

Открытый урок по теме «Как построить хронометраж своей жизни» я провела в форме групповой работы. Моей целью было проверить степень усвоения материала по данной теме, умение учащихся правильно составлять распорядок своего дня, вести диалог, отстаивать свою точку зрения, размышлять. Организационный момент помог учащимся настроиться на урок. Класс был разделен на две группы, каждая из которых имела свое название и девиз. Они получили пакеты с заданиями. На выполнение этих заданий отводилось десять минут, так как каждый ученик в группе выбирал задание по уровню своей подготовленности. Основной этап урока я построила в форме соревнования между двумя группами. Учащиеся задавали друг другу вопросы, составляли «синквейн», строили кластер и соревновались в знании пословиц и поговорок по заданной теме. Затем была предложена диаграмма Венна, «За и против», которую обе группы заполнили очень быстро. Этот урок характерен тем, что учитель выступает в роли наблюдателя, а оценивают работу сами ученики.

В своей работе я применяю элементы дифференцированного обучения. Дифференцированное обучение предполагает разно уровневые задания. Умственные способности учащихся не одинаковы, но задача учителя – объяснить материал каждому. Индивидуализация предполагает выбор способов, приемов, темпа обучения, учитывая психологические особенности и познавательные способности учащихся. Я рассматриваю дифференцированное обучение как необходимое условие гуманизации и демократизации образования и поэтому на каждом уроке предусматриваю разно уровневые подходы. Считаю, что одним из реальных путей осуществления дифференцированного обучения является деление учащихся на группы с учетом их индивидуальных психолого-педагогических особенностей. У меня есть группы постоянного состава и группы сменного состава. Я придерживаюсь таких критериев деления на группы:

1. По уровню обученности, то есть ЗУН.
2. По интересу к изучаемому языку. Познавательной активности.

3. По техническому запоминанию и внутренней организованности.

Чаще всего я делю детей по первому пункту. Ведущее место в дифференцированном обучении занимает комбинированный урок, на котором главной ориентацией является индивидуальные особенности детей.

Например, на уроке в 7 классе по теме: Л.Н.Толстой «Кавказский пленник», учащиеся были разделены на группы по уровню обученности. Одна группа готовила характеристику образов основных героев, другая - второстепенных, третья – должна была отследить описание природы Кавказа. Каждый ученик чувствовал себя полезным коллективу и выполнял задание, которое он выбирал сам, а значит, оно было ему по силам. Эта работа создавала положительный психологический настрой учащегося на изучение данной темы.

Дифференцированное обучение я применяю и в домашнем задании. Три уровня заданий дают возможность ученику выбрать то задание, которое не вызовет в нем негативных эмоций из-за того что он не в силах его выполнить. Позволит самостоятельно оценить собственные силы, вызовет желание повысить свой уровень обученности. Сильные ученики всегда выбирают задания первого уровня, средние – выполняют задания на оценку «хорошо», иногда они берутся за задания первого уровня. Это говорит о том, что они стремятся знать больше. Слабые ученики, выполняя задания третьего уровня, уверены в том, что положительная оценка им гарантируется. Считаю, что слабым ученикам нужно уделять особое внимание. В силу их психологических особенности задания должны быть посильными и четко обусловленными. Работа с одаренными детьми является не менее важной. Одаренный ребенок требует к себе гораздо большего внимания, чем средний ученик. Поэтому с такими детьми я занимаюсь по усложненной программе. Заранее планирую и предлагаю таким учащимся задания с опережением, развивая их творческий потенциал. Такие задания повышают продуктивность обучения, активизирует учебно-познавательную деятельность учащихся, углубляют знания.

Как показывает опыт работы, наряду с классическими методами обучения применение новых технологий в обучении дает хорошие результаты. Конечно, не стоит абсолютизировать новые технологии, но они заслуживают внимания и изучения со стороны педагогов-новаторов и методистов. Как показывает практика, эти технологии дают ребенку возможность для всестороннего развития, формируют у учащихся позитивное отношение к обучению, развивают фантазию и творчество, доставляют радость и помогают учиться.

ЛИТЕРАТУРА

1. Маркова А.К. Психология профессионализма. М., 2006.
2. Маслоу А. Самоактуализация// Психология личности. Тексты. М., 1982.
3. Меерович М.И., Технология творческого мышления. Минск, 2000.
4. Митина Л.М. Психология профессионального развития учителя. М., 2020.
5. Ниренберг Д.И. Искусство творческого мышления. М., 2020. Эренберг М., Эренберг О. Развитие возможностей интеллекта. М., 2006.
6. Яковлева Е.Л. Психология развития творческого потенциала личности. М., 2007.

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЖАЛПЫ СӨЙЛЕУ ТІЛІН ТҮЗЕТУДЕ «СӨЙЛЕЙТІН ҚАБЫРҒА» ӘДІСІН ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ

Кошембаева Алмагуль Кенесовна
«Парасат» мектеп-лицейі» КММ СҚО, Қызылжар ауданы
akoshembaeva92@mail.ru

Аннотация: Жалпы білім беру мекемеде дұрыс таңдалынған пәндік-дамыту ортасы әрбір балаға тұлғаның белгілі бір қасиеттерін меңгеруге тең мүмкіндіктер мен жан-жақты даму мүмкіндіктерін береді. Пәнді дамыту ортасының элементтерінің бірі -"сөйлейтін қабырға" технологиясы.

Оқыған, үйренген материалын, баланың жадында ұзақ сақталуына, ол алған білімін өз бетінше қолдана алуына қалай көз жеткізуге болады? Осы мақсатқа жету үшін мен жаңа " сөйлейтін қабырғалар" технологиясын өз сабағыма қолдана бастадым. "Сөйлейтін қабырға "технологиясын кез келген оқу әрекетінің элементі ретінде қолдануға болады. Бұл маған балалардың алған білімдерін бекітуге және кеңейтуге, ұйымдастырылған оқу іс-әрекетін жарқын және серпінді етуге көмектеседі.

Бұл технологияны қолдану барысында балалардың танымдық қабілеттері мен шығармашылық ойлауы дамиды, өзін-өзі бағалауы артады, ақпаратты өз бетінше алуды және оны іс жүзінде қолдануды үйренеді. Өз сабағымда әрбір баланың белсенді әрекетке ұмтыла бастағанын байқадым, оң нәтиже көрінуде.

Түйін сөз: «Сөйлейтін қабырға», инновациялық технологиялар, жалпы сөйлеу тілі, түзету, тиімділік, танымдық қабілеттер, өзін-өзі бағалау.

Бұл технологияны кеңінен қолдану XX ғасырдың аяғы мен XXI ғасырдың басында интернетті белсенді қолданумен байланысты. Көптеген адамдар виртуалды қабырғаларды қолдана бастады(оның ішінде әлеуметтік желілер, шын мәнінде, фотосуреттер мен иллюстрациялар мәтінімен қызықтыратын өзіндік қабырғалар болып табылады) Онлайн-форматқа көшті, тақтадағы хабарландырулар, ақпараттық стендтер-бұл бұқаралық жаппай оқу ғана емес, жедел қабылдайтын аудиторияға мүмкіндік берді. "Сөйлейтін қабырғалар" айналадағы адамдармен және заттармен белсенді араласады. Сонымен қатар, оларды адамдар өзгертіп қана қоймайды, сонымен бірге өзара әрекеттесу процесінде адамдарды өзгертеді, осылайша білім беру, оның ішінде мектепке дейінгі технология рөлінде әрекет етеді.

Пәндік-дамытушылық орта элементтерінің бірі - "Сөйлейтін орта" технологиясы. Оның мәні мынада: бала қажетті ақпаратты ала отырып, өз қызметі үшін кең таңдау жасай алады және өз қалауы бойынша педагог дайындаған ақпараттық ресурстарды сындарлы қолдана алады. "Даму ортасы" технологиясы балабақшаның пәндік-кеңістіктік ортасындағы дамушы, интерактивті, сенсорлық қабырғаларды қамтиды.

Сол сияқты логопед жұмысында да заманауи әдістерді қолдану маңызды болып табылады. Түзету сабақтарында да пәндік-кеңістіктік ортасындағы дамушы, интерактивті, сенсорлық қабырғалар өз үлесін алып тұрады. Осы технологияны өз тәжірибемде бейімдеп, оқушылардың сөйлеу тілін түзетуде тиімді жақтарын зерттей бастадым.

«Сөйлейтін қабырғамен» жұмыс істеуді бірден ұнаттым. Себебі олармен жұмыс сөйлемейтін балалардың тілін дамытуға көмектеседі. Бала қараған кезде оның көргенін әңгімелеуге, бәрін түсіне әрі талқылай алатын көрсетуге деген тілегі оянады. Ал бұл тілдік орталықты ынталандырушы құрал ретінде әсер етеді. Жақсы сөйлейтін балалар үшін сөздік қорды толықтыруға көмектеседі. Себебі жұмыс барысында балада ондаған сауал туындайды, ал бұлар оны жаңа сөздер мен ұғымдармен таныстырады. Тілдік орталықтар жақсы ынталандырылады, қиялы дамиды. Балалар логикалық байланыс орнатуды, талдауды үйренеді. Осы арқылы балалардың ең біріншіден, тақырыпты тереңірек меңгереді, екіншіден сөйлеу, ойлау қабілеті де артады,оқу сауаттылығы артады, өз пікірін дәлелдеуге үйренеді.Баланың өзіне деген сенімділігі арта түседі. Балалардың сөздік

қорын, шығармашылығын дамыту мақсатында әр түрлі әдістерді қарастыра жүріп, осы «Сөйлейтін қабырға» әдісіне тоқталдым.

Мен тапсырмалар мен жаттығуларды бірнеше орталарға бөліп жасадым. Бірінші орта артикуляциялық жаттығулар жасау. Бұл ортада оқушылар артикуляциялық жаттығуларды жасауды үйренеді, үйренген жаттығуларын бекіте алады.

Екінші орта сенсорлық қабілеттеріне, логикалық ойлау, танымдық қабілеттерін қалыптастыруға, дамытуға арналаған жаттығулар мен тапсырмаларға арналған.

Үшінші орта ұсақ қол моторикасына арналған. Ол ортада оқушылар баулармен, қысқыштармен, нейрожаттығулармен жұмыс жасайды.

Төртінші орта оқушылардың танымдық, сөздік қорын тексеруге, қалыптастыруға, дамытуға арналған жаттығулар мен тапсырмалар.

"Сөйлейтін қабырғаларға" орналастырылған жабдықтар мен иллюстрациялық материалдар белгілі бір эстетикалық талаптарға және мемлекеттік білім беру стандартының талаптарына сәйкес келеді.

* қабырғалардағы суреттер балаларға түсінікті болуы керек және жағымсыз эмоциялар тудырмауы керек;

* пайдаланылған материалдар сапалы, берік, қауіпсіз болуы керек;

* түстерді таңдағанда күрт қарама-қарсы түстерден аулақ болу керек; қызыл, қою жасыл, көк, ақ және қара түстердің көп мөлшері болу. Тыныштық пен қауіпсіздікке ықпал ететін түстерді қолданған дұрыс;

* топтағы қабырғалар мен жиһаздар үйге жақын болуы керек;

* кеңістікті шамадан тыс жүктемеңіз;

* әр элемент жай ғана емес, жұмыс істеуі керек екенін нақты түсініңіз ;

* жарықтандыруды қарастырыңыз (көзге жағымды, агрессивті емес) болу керек.

Сөйлейтін қабырға мұғалімге балалардың алған тәжірибесін кедергісіз бекітуге және кеңейтуге, білім беру қызметін жарқын және динамикалық етуге, сонымен бірге педагогикалық шеберлікті көрсетуге көмектеседі.

Тақырып бойынша материалдарды толықтыра және жаңарта отырып, балалар ақпаратпен және жобалық қызмет өнімдерімен жаңадан танысып отырады.

"Сөйлейтін қабырғаның" басты артықшылығы-балалар бос уақытында материалдарды өз бетінше пайдалана алады. Оқушыларға арналған құралдар, үлестірме материалдар, иллюстрациялар, әртүрлі тақырыптағы суреттер еркін қол жетімді.

"Сөйлейтін қабырға" оқушының дамуының жеке ерекшеліктерін, қызығушылықтарын ескеруге мүмкіндік береді. Оқушылардың өзіндік іс-әрекетін мұғалім реттемеуі керек. Мұғалім баланы басқармауы керек, бірақ оның мүдделерін, дамудың жеке ерекшеліктерін құрметтеуі керек.

Оқушы өз бетімен тапсырмалар мен жаттығуларды жасап жатқанда, ұсыныс жасамай, кері бағалау сияқты мұғалім әдістерді болдырмау керек. Сонда ғана интеллектуалды "сөйлейтін" қабырға оқушының өзі таңдаған білім беру бағыттары бойынша нұсқаулық қызметін атқарады.

Осы әдіс арқасында балалар жеке- дара, жұппен, топпен жұмыс жасайды. Нәтижесінде оқушылар берілген тапсырманы меңгеріп алады. Осы әдістің нәтижесі ретінде бүгінде бірнеше оқушыларымның сөйлеу тіліндегі бұзылыстарын түзетіп, жалпы танымдық қабілеттері артып, сөздік қорлары дамыған, таза, анық сөйлеп жүрген жетістіктерін атай аламын және де осы технологияны өзімнің әріптестеріме қолдануға ұсыныс жасаймын.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Шашкина Г.Р. Логопедическая работа с дошкольниками: учеб.пособие // Г.Р. Шашкина, Л.П. Зернова, И.А. Зимина. – Москва. Академия. - 2015. – С. 240.
2. Левина Р. Е., Основы теории и практики логопедии. – Москва, 2009. – 365 с.
3. Амзеева Ж. Дефектология ғылымы. – Алматы, 2019. – 41-44 Б.

4. Ахмет М. Дефектологияның дарынды ғалымы. // AQIQAT. 2021. – № 7. – 100-102 Б.
5. Новотворцева Н.В. Развитие речи детей // Н. В. Новоторцева. – Ярославль. Гринго, - 2015. – С. 235.

ФИЗИКА САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУДАҒЫ ПРАКТИКАЛЫҚ ТАПСЫРМАНЫҢ РӨЛІ

Жанекешов Мейрамбек Андреевич
Ақтөбе облысы, Темір ауданы, №4 Шұбарқұдық жалпы орта білім беретін мектебінің директордың ғылыми-әдістемелік жөніндегі орынбасары, физика пәнінің мұғалімі
ustaz_80@mail.ru

Функционалдық сауаттылығы дегеніміз - адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсене араласуы, яғни бүгінгі жаһандану дәуіріндегі заман ағымына, жасына қарамай ілесіп отыруы, адамның мамандығына, жасына қарамай үнемі білімін жетілдіріп отыруы. Ондағы басты мақсат жалпы білім беретін мектептерде Қазақстан Республикасының зияткерлік, дене және рухани тұрғысынан дамыған азаматын қалыптастыру, оның әлемде әлеуметтік бейімделуі болып табылады. Қоғамның дамуына байланысты сауаттылық ұғымының мәні тарихи тұрғыдан өзгергенін, тұлғаға қойылатын талаптарда оқу, жазу, санай білу қабілеттерінен гөрі белгілі бір қоғамда өмір сүруге қажетті білім мен біліктердің жиынтығын игеру, яғни функционалдық сауаттылыққа жету, қалыптастыру, меңгерту.

Қазіргі кезде физика пәнін оқытуда оқушылардың функционалдық ойлау қабілеті мен шығармашылық тұрғыдағы жұмысын дамытуда өз бетімен жұмыс жасаулары және логикалық тапсырмаларды орындаудың маңызы зор. Бұл тапсырмаларды қалай ұйымдастыру керек, тарау бойынша тақырыпқа сай етіп деңгейлеп, саралап таңдай білу ол мұғалімнің шеберлігіне байланысты. Бүгінгі таңдағы алда тұрған басты міндет – оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту.

Сабақта мұғалім тақырып бойынша оқушыларға проблемалық – сұрақ қояды. Сонымен бірге оларға шешудің түсінікті ғылыми жолдарын көрсетеді. Проблемалы баяндауға мұғалімнің іс-әрекеті оқушыларға проблемалық ситуация туғызатын проблемалар сұрақтар қою, танымдық есептер, тапсырмалар беру. Бұл оқушыларды әр түрлі ой-әрекетін орындауға ойландырады.

Мысалы «Деформация» тақырыбын өткенде оқушылар назарына 1-суретті ұсыну «Бұл не? деп сұрамңыз...» бүгінгі тақырыппен байланыстырыңыз. Оқушыларға қызықтыру сұрағын беру арқылы, оның өз бетінше ізденіп ғылыми жобалық жұмыстармен шұғылдануына жол ашуға болады.

«Үй жағдайында ермексаз дайындау» оқушы жұмысы.

Ермексазды балалар және ересектер шығармашылық жұмыстарында қолданады. Бұл материал несімен қызықтырады? Неліктен ол соншалықты танымал? Оның басқа модельдеу құралдарына қарағанда қандай артықшылықтары бар?

Біріншіден, модельдеуге арналған бұл масса – пластикалық қасиетке ие. . Ол адамның қолында оңай қызады, пішінін жоғалтпайды, толығымен қатып қалмайды, ал

егер сіз қалағаныңыздай жасалмаса, дайын өнімді оңай илеп, қайта жасай аласыз.

Бұл жобада жоғарыда қойылған сұрақтарға теориялық және практикалық тұрғыда жауап беру, зерттеумен шұғылдану

Гипотеза: Егер мен ермексаздың құрамын білсем, оны үйде дайындай аламын; оның қасиеттерін зерттей аламын.

Жұмыстың мақсаты: ермексазды үй жағдайында дайындау.

Эксперименттер арқылы ермексаздың қасиеттерін зерттеу.

Жобаның міндеттері:

1.теориялық тұрғыдан ермексазбен және оның қасиеттерімен танысасыз.

2. эксперименттік: «Үй жағдайында ермексаз жасау»

- Ермексаздың деформациясын зерделеу
- Ермексаз жылу өткізгіш пе, жоқ па? Анықтау.
- Егер ермексазды жоғары температураға дейін қыздырса не болатынын біліңіз, салқындағаннан кейін не болады және ол қаншалықты тез болады.
- Ермексазды термос ретінде қолдануға бола ма? т.б. сұрақтарға жауап алуға болады.

Қорытынды

Осы ғылыми зерттеу жұмысы барысында мынадай қорытындыға келдім:

Ермексазды үй жағдайында дайындауға болады, Әр түрлі тағамдық бояғыштарды қолдана отырып, ермексазға түрлі-түсті етіп жасауға болады.

Үйде дайындалған ермексаз - экологиялық таза және зиянсыз, қолыңызды ластамайды, қолыңызға жабыспайды, улы емес, ол кішкентай балаға зиян тигізбейді.

Сонымен қатар өз тәжірибелерімнің арқасында ермексаздың су өткізбейтінін білдім. Бұл өте пайдалы қасиет өйткені, ермексаз өнімдерін жаңбырдан қорықпай көшеге қауіпсіз шығаруға болады.

Сондай-ақ, мен ермексазға қандай жылу эксперименттерін жүргізсем де, оның икемділігі мен жұмсақтық қасиеттері оған әрдайым оралады деген қорытындыға келдім. Бұл басқа модельдеу құралдарымен салыстырғанда ермексаздың өте пайдалы қасиеті.

Ермексазды термос ретінде қолдануға болмайды, ол ондағы сұйықтықтың температурасын мүлдем сақтамайды.

Сондай-ақ, маған ермексазбен тәжірибе жүргізу өте қызықты болды.

Мен жобаның басында қойылған сұрақтарға жауап бере алдым деп ойлаймын.

Ермексаз су өткізбейді

Ермексаз жылуды жақсы өткізеді. Ол термос бола алмайды.

Оқушының бойына білім нәрін дарытуға көмек беретін функционалдық сауаттылық мұғалім бойында да болуы тиіс. Барлық елде балаға білім беру ерекше орын алып келеді. Балалардың ойлау қабілетін дамытуға, байлығымыз да, бақытымыз да болған Мәңгілік тәуелсіздігімізді көздің қарашығындай сақтай білуге оқушыларды тәрбиелеу мұғалімдердің басты борышы. Мұғалім сабақты түрлендіріп, өмірмен байланыстырып өтуінде, пәндік білімдеріне, ептіліктеріне және сауаттылығына сүйене отырып, оқу пәндері арқылы, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру негізінде жүзеге асады.

Функционалдық сауаттылықтың негізгі міндеті - мұғалім баланы оқыта отырып, оның еркіндігін, белсенділігін, шығармашылық тұрғыда ойлауын қалыптастырып және де баланың өз бетінше шешім қабылдауға дағдыландыру.

Физика ғылымының ілгерілеген алғы шебін былай қойғанда, тіпті оның күнбе - күнгі тұрмыста жан - жақты орын тебе бастаған салаларын функционалдық сауаттылығы бар оқушылар еркін бойлап алуы керек.

Бұл функционалдық дағдылар мектеп қабырғасында қалыптасады. Материалды механикалық түрде жаттау – білім алу және шығармашылық ойлауға зиян тигізеді.

Ойын еркін айтатын, сын тұрғысынан ойлануға бейім, интеллект қабілеті дамыған, қоғамдық өмірде өз орнын табатын жеке тұлғаны қалыптастыру мектеп мұғалімдері үшін үлкен жауапты іс.

Мақсатқа жету оқушының өзі арқылы іске асады. Мұғалім – бағыт беруші, ұйымдастырушы.

Физиканың ерекшелігі –ол қазіргі кездегі ауадай қажетті техникалық ғылымдардың негізі. Физика сабағында оқушыларға нақты мысал келтіре отырып, олардың алған білімдері маңызды практикалық мәселелерді шешуге қажет екендігін түсіндіру қажет. Оқушылардың білімнің өмірлік маңызын түсінуі, теория мен практиканы тығыз байланыстырады, пәнге ынтасын арттырады, оқушылар біліміндегі формализми элементтерін жояды. Физика пәнінің оқыту процесін жетілдіру оқушылардың танымдық белсенділігі мен іздемпаздығын арттыруға негізделген. Оқу танымдық қызметі барысында оқушылар қажетті көлемдегі білімді игеріп қана қоймастан, танымдық қабілеті мен шығармашылдық ойлауы да дамытылады.

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБУЧЕНИЯ ЧЕРЕЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF LEARNING THROUGH THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Е.В.Мартыненко
КГУ «Средняя общеобразовательная школа №2 имени А.Текенова» отдела образования района Тереңкөл,
управления образования Павлодарской области, район Тереңкөл, Казахстан
e-mail: evgenija_75_00@mail.ru

Аннотация: Сабақта инновациялық технологияларды қолдану – оқу сапасын арттырудың тиімді жолы. Мақалада оқыту сапасын арттырудың бір жолы ретінде интерактивті оқыту технологияларын пайдалану туралы айтылады.
Аннотация: Использование инновационных технологий на уроках – эффективный способ повышения качества обучения. В статье рассказывается об использовании интерактивных технологий обучения, как способе повышения качества обучения.
Annotation: Using of innovative technologies in the classroom is an effective way to improve the quality of learning. The article describes the use of interactive learning technologies as a way to improve the quality of learning.
Негізгі сөздер: инновациялық тәсіл, интерактивті оқыту, онлайн-платформалар, оқушыларды тарту
Ключевые слова: инновационный подход, интерактивное обучение, онлайн-платформы, вовлечение учеников
Keywords: innovative approach, interactive learning, online platforms, student involvement

Повышение эффективности обучения через использование инновационных технологий является важным направлением в современном образовательном процессе. С развитием интернета и массового доступа к информации образовательный процесс больше не ограничен стандартными учебниками и уроками. Традиционные методы обучения сегодня уже недостаточны для максимально полного раскрытия потенциала учеников. Развитие технологий и изменения в обществе требуют новых подходов и методов обучения, способных отвечать на вызовы нашего времени. Технологии меняют

способы получения и передачи знаний, делают обучение более интерактивным, гибким и доступным.

Использование инновационных технологий на уроках в начальной школе в условиях сельской местности может принести множество преимуществ и обогатить учебный процесс для учеников.

Рассмотрим несколько эффективных подходов и инновационных технологий, которые помогают сделать обучение более интерактивным, эффективным и интересным.

1. Использование виртуальной и дополненной реальности

Виртуальная и дополненная реальность – это технологии, которые создают иммерсивные образовательные среды, где ученики могут взаимодействовать с виртуальными объектами и событиями. Этот инновационный подход способствует более глубокому пониманию учебного материала и позволяет ученикам применять полученные знания в реальных ситуациях. Такой подход особенно актуален в области естественных и точных наук.

С помощью технологий VR школьники могут изучать строение тела и работу организмов на уроках естествознания. Вместо простых картинок в учебнике или демонстрационных фильмов – «виртуальное погружение» в ткани и клетки. Можно попасть в кровеносную систему и проследить, как она работает, как кислород насыщает клетки или как нервная система передает сигналы мозгу в ответ на внешние раздражители.

Виртуальные экскурсии могут представлять особый интерес для учеников, живущих в сельской местности. Получение возможности познакомиться с историческими местами, музеями или природными достопримечательностями через виртуальные экскурсии позволит ученикам расширить свои знания и опыт на уроках познания мира, литературного чтения, изобразительного искусства.

Все то, что невозможно смоделировать в условиях школьного кабинета, легко перенести в виртуальную реальность и проделать сложный эксперимент. Наглядно, интересно и что самое главное – безопасно [1].

2. Геймификация обучения

Геймификация – это применение игровых элементов и принципов в образовательном процессе. Создание увлекательных и интерактивных игровых заданий стимулирует интерес к обучению, повышает мотивацию учеников и помогает им более эффективно усваивать учебный материал. При этом геймификация позволяет отслеживать прогресс и достижения учеников, что помогает развивать конкурентный дух и улучшать результаты. Внедрение образовательных программ и игр на компьютерах позволяет ученикам учиться через игру и получать мгновенную обратную связь. Такие программы могут помочь в изучении математики, грамоты, английского языка и других предметов. Приведём примеры внедрения геймификации в учебный процесс.

1. Онлайн-платформы для обучения: множество онлайн-платформ предлагают игровые элементы, чтобы сделать процесс обучения более интерактивным и увлекательным. Например, ученики могут зарабатывать очки или достижения за выполнение заданий, решение головоломок и соревнование с другими учениками.

2. Классные игры: учителя могут создавать свои собственные игры и упражнения для учебных целей. Например, они могут организовать «квесты», где ученики решают задачи и исследуют новые материалы, чтобы пройти на следующий уровень.

3. Подсчет очков и уровней: учащиеся могут зарабатывать очки или повышать уровень участия в классе. Это может стимулировать их к активному участию в уроках, выполнению домашних заданий или участию во внеклассных мероприятиях.

4. Сотрудничество и соревнование: геймификация может быть использована для стимулирования сотрудничества и соревнования между учениками. Например, учащиеся могут соревноваться в командных играх или браться за выполнение групповых задач.

5. Награды и призы: учителя могут использовать наградные системы, чтобы поощрять учеников за их успехи и достижения. Награды могут быть как символическими (например, знаки, медали), так и материальными (например, возможность пропустить одно домашнее задание).

6. Виртуальные классные комнаты: учителя могут создавать виртуальные классные комнаты, где ученики могут настраивать своих персонажей, участвовать в виртуальных мероприятиях и общаться со своими одноклассниками.

В нашей школе активно используются следующие платформы: Quizlet, Quizizz, Kahoot. Это платформы, применяемые в образовательных учреждениях для геймификации процесса обучения. Их преимущества в учебном процессе заключаются в следующем:

1. Вовлечение учеников: Quizlet, Quizizz и Kahoot предлагают интерактивные игровые элементы, которые захватывают внимание учеников. Они создают соревновательную атмосферу, мотивируя учеников к активному участию и стимулируя их к углубленному изучению материала. Это помогает удерживать внимание и улучшать восприятие информации.

2. Повторение и закрепление знаний: эти платформы предлагают возможность повторить и закрепить изученный материал. Ученики могут использовать карточки с терминами, определениями и вопросами к уроку на Quizlet для самостоятельного повторения. Quizizz и Kahoot предлагают игровые раунды, вопросы и ответы на которые помогают закрепить знания.

3. Адаптивность и персонализация: Quizizz и Kahoot позволяют учителям создавать собственные вопросы и тесты, настраивая их под уровень и потребности каждого ученика. Это позволяет персонализировать обучение и предоставить учащимся индивидуальную поддержку и обратную связь.

4. Коллективное обучение и сотрудничество: все эти платформы предлагают возможность проводить игры и викторины в формате многопользовательского режима. Это способствует сотрудничеству и командной работе, поощряет учеников к обмену знаниями и взаимопомощи.

5. Мониторинг и оценка успеваемости: платформы Quizlet, Quizizz и Kahoot предоставляют учителям детальную информацию о производительности каждого ученика. Учителя могут отслеживать прогресс учеников, оценивать их успеваемость и использовать эту информацию для коррекции и адаптации учебного процесса.

3. Интерактивные онлайн-платформы

В условиях сельской местности часто возникают проблемы с доступом к качественному образованию из-за отдаленности школ и недостатка учителей. Внедрение дистанционного обучения позволяет ученикам получать образование удаленно, используя видеоконференции, онлайн-платформы и другие технологии. Это дает возможность учиться у опытных учителей и расширять кругозор учащихся. Современные образовательные онлайн-платформы предоставляют ученикам доступ к широкому спектру учебных материалов, интерактивных заданий и мультимедийных ресурсов. Такие платформы обеспечивают гибкость и индивидуализацию обучения, позволяя ученикам изучать материал в удобном для них времени и темпе. Благодаря возможности обратной связи и сотрудничества, интерактивные онлайн-платформы способствуют активному участию учеников в образовательном процессе.

Одной из самых популярных онлайн-платформ для обучения является Zoom. Эта платформа позволяет не только заниматься с учениками дистанционно в период отмены занятий, но и встречаться дополнительно для проведения консультаций по пройденному материалу и подготовки к итоговым работам.

Также удобной и простой в использовании онлайн-платформой для обучения являются Google-forms. Google Формы - это один из сервисов Google, который позволяет создавать тесты и опросы, отправлять их другим пользователям и получать ответы. Для работы с этим сервисом необходимы Google аккаунт, компьютер, планшет или смартфон с

выходом в интернет. Google Формы отвечают основным современным требованиям дистанционной оценки знаний: простота в использовании, интуитивно понятный интерфейс, возможность применять вопросы различных типов, оперативность получения обратной связи.

Google Формы могут применяться на разных этапах как дистанционного, так и очного уроков: проверка домашнего задания, выполнение заданий на закрепление и проверку усвоения нового материала, рефлексия. Этот сервис содержит готовые шаблоны для образовательных проектов: анкета для сбора любой необходимой информации; тестирование для проверки уровня знаний; рабочий лист, рабочая тетрадь; тестирования в процессе обучения; оценка курса для сбора обратной связи от учеников [2].

4. Адаптивное обучение

В современном мире растет число детей с особыми образовательными потребностями. Адаптивное обучение – это подход, при котором образовательные программы и материалы настраиваются под индивидуальные потребности и способности каждого ученика. Использование адаптивных технологий позволяет учителям автоматически анализировать прогресс учеников и предлагать индивидуализированные задания и рекомендации. Такой подход позволяет оптимизировать обучение и достичь лучших результатов.

Как было отмечено в статье об адаптивном обучении: «Системы адаптивного обучения используют различные инновации в сфере ИКТ, таких как искусственный интеллект и машинное обучение для обеспечения персонализации в обучении. Данное направление в образовании в первую очередь направлено на удовлетворение индивидуальных потребностей учащегося, «адаптации» материала и методики под его личностные характеристики (Mavroudi et al., 2017).

Адаптивные системы мониторят прогресс ученика, анализируют его ошибки и предлагают дополнительные материалы или задания для закрепления знаний.

Отмечается достаточно положительное влияние адаптивного обучения на успеваемость учащихся школ. Так, Wang et al. (2020) провели исследование в китайских школах. Результаты их исследования показали, что адаптивное обучение было эффективнее обучения в большой группе и обучения в небольших группах, даже с учителями-экспертами [3].

Таким образом, использование инновационных технологий на уроках в сельской местности имеет большой потенциал. Оно может помочь расширить доступ к качественному образованию, сделать учебный процесс более интересным и вовлекающим для учеников, а также развить навыки, которые будут полезны им в будущем.

Использование инновационных подходов в обучении в школах играет важную роль в создании современной и эффективной образовательной среды, обеспечивающей успешную адаптацию и развитие учеников в быстро меняющемся мире.

ЛИТЕРАТУРА

1 Зачем в школе использовать виртуальную реальность - https://gramat.ru/blog/zachem-v-shkole-virtualnaya-realnost

2 Форма как средство оценки качества знаний учащихся в условиях дистанционного обучения / Д. М. Богачева, Ю. Б. Березина, Л. Л. Животкова [и др.]. — Текст : непосредственный // Образование и воспитание. — 2021. — № 3 (34). — С. 21-25. — URL: https://moluch.ru/th/4/archive/198/6355/

3 АДАПТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ: ОСОБЕННОСТИ И ЭФФЕКТ НА УЧЕБНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ - https://research.nis.edu.kz/adaptivnoe-obuchenie-osobennosti-i-effekt-na-uchebnye-dostizheniya/

ИННОВАЦИОННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРИЁМЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

А. И.Батрак
КГУ «Благовещенская общеобразовательная школа-ясли-сад», Северо-Казахстанская область, Жамбылский район, с. Благовещенка
batrak1965@inbox.ru

Аңдатпа: Мақалада орыс тілі мен әдебиеті сабақтарында функционалдық сауаттылықтың қалыптасу процесі қарастырылған. Автор сабақта жүйелі жұмыс жүргізу және әртүрлі заманауи педагогикалық технологияларды ұштастыру қажеттілігіне назар аударады.
The article describes the process of the formation of functional literacy in the lessons of Russian language and the Literature. The author draws attention to the need forsystematic work in the lessons and the composition of various modern pedagogical technologies.
Ключевые слова:приёмы, эффективность, инновация, критическое мышление, стратегия, развивающее обучение, познавательная мотивация.

Сегодня обществу и экономике необходимы такие специалисты, которые могут применять полученные знания к новым обстоятельствам, решать возникающие проблемы, то есть функционально грамотные специалисты, а функциональная грамотность школьников стала показателем качества образования. [3]

Как заинтересовать детей учебным материалом, пробудить желание самостоятельно разбираться в проблемных вопросах, находить правильные решения, учить обосновывать свой вариант ответа? Применение инновационных приёмов на уроках – верное решение проблемы. [1]

На своих уроках я развиваю грамотность чтения через применение приемов критического мышления:

1.Приём «Использование цитат»

На начальном этапе урока даю цитату по теме. Учащиеся должны опровергать или соглашаться с мнением автора, используя аргументы. Например, в 8 классе по теме «Выбор профессии» предлагаю слова Владимира Маяковского «Все работы хороши - выбирай на вкус!» Интересно, что ученики разделились во мнениях: трое согласились со словами Маяковского, остальные учащиеся доказали, что есть востребованные профессии, которые любят и ценят.

2.Приём «Синквейн». В данном случае речь идёт о творческой работе по

выяснению уровня осмысления текста. Синквейн учит краткому пересказу, учит находить и выделять главную мысль текста, помогает пополнять словарный запас, облегчает процесс усвоения понятий и их содержание.

Данный приём можно применять на разных этапах урока. Я применяю на этапе осмысления текста. Ученики с интересом составляют синквейны. Работа с синквейном даёт дополнительную возможность повторить части речи, синонимы.

3.Приём «Тонкие и толстые вопросы»

«Толстые и тонкие вопросы» - это способ организации взаимоопроса учащихся по теме, при котором «тонкий» (репродуктивный) вопрос предполагает однозначный ответ, а «толстый» (проблемный) требует глубокого осмысления задания, рациональных рассуждений, поиска дополнительных знаний и анализа информации. Дети с удовольствием задают составленные вопросы, обсуждают ответы, высказывают свою точку зрения.

4.Приём «Проблемный вопрос»

Не секрет, что торжественно объявленная новая тема чаще всего не интересна ученикам, и получается скучный традиционный урок. Где же выход? Думаю, если урок начать с проблемного вопроса, то интерес учащихся к уроку обязательно повысится. Так

на уроке русского языка в 8 классе, при изучении темы «Правильное питание», задаю вопрос «Почему, по мнению Рамзи, человек должен знать о еде не меньше, чем о математике или о своём родном языке?»

5.Приём «Творческие работы»

Использую его на этапе закрепления изученной темы. Один из видов приема, который называется «сочинение - характеристика», можно использовать на стадии изучения новой темы. Алгоритм данного приема:

Что это (или кто)?

Каковы его отличительные черты?

Что о нем можно сообщить?

Чем привлекателен данный приём: его можно использовать на всех учебных дисциплинах.

6. Приём «Чтение с остановками». На начальной стадии урока учащиеся по названию текста определяют, о чём пойдёт речь в произведении. На основной части урока текст читается по частям. После чтения каждого фрагмента ученики высказывают предположения о дальнейшем развитии сюжета через ответы на постановленные вопросы. Хорошо, если они потребуют рассуждения: почему? зачем? каким образом?

7.Приём «Дерево мудрости». После чтения текста, каждый ученик пишет записку, в которой задает вопрос по теме произведения. Крепит записку на дерево. Дети читают еще раз текст и по очереди подходят к дереву, срывают листок и отвечают на вопрос вслух. Остальные оценивают вопрос и ответ.

8.Приём «Написание творческих работ» хорошо зарекомендовал себя на этапе закрепления изученной темы. Например, детям предлагаю написать продолжение понравившегося произведения из раздела или письмо герою произведения.

9.Приём «Мозаика». Сложение целого текста из частей. Ученикам предлагается собрать текст из разрозненных частей, разложив их в правильной последовательности. В качестве варианта выполнения задания ученики могут предложить несколько различных путей последовательного соединения.

10.Приём «Уголки» использую на уроках литературного чтения при составлении характеристики героев какого-либо произведения. Класс делится на две группы. Одна группа готовит доказательства положительных качеств героя, используя текст и свой жизненный опыт, другая - отрицательных, подкрепляя свой ответ цитатами из текста. Данный прием использую после чтения всего произведения. В конце урока делаем совместный вывод.

11.Приём «Логическая цепочка». После прочтения текста учащимся предлагаю построить события в логической последовательности. Данная стратегия помогает при пересказе текстов. Этот приём можно использовать при подготовке к пересказу большого по объёму произведения.

12.Приём «Диалог с автором». Эффективен для организации диалога с автором художественного произведения, для мотивации читательской деятельности, которая включает:

1) эмоциональное вслушивание;

2) вычитывание;

3) выразительное чтение;

4) сочинения, рисование, инсценировки.

Результатом организации чтения как диалога с автором и освоения ребёнком позиции настоящего читателя считается:

1. Владение детьми способами понимания художественного произведения.

2. Умения выразительно читать.

3. Стремление выразить и грамотно оформить свои суждения о произведении в устной речи.

4. Расширение читательского кругозора.

5. Развитие «чувства языка» и литературного вкуса.

6. Формирование личностных компетенций и коммуникативных способностей.

13. Приём «Лови ошибку» очень любят учащиеся младшего школьного возраста. Ошибки в тексте могут быть орфографические, грамматические, логические. При выполнении данного задания, можно заранее сказать детям о наличии ошибки. Найдя неточность, учащиеся вносят коррективы, называют правильный ответ.

14.Приём «Загадка». При изучении темы «Наречие»

Признаки действий оно означает,
Всем любопытным оно отвечает
Как? И когда? Почему? Отчего?
Где? Куда? Зачем? Откуда?
Очень не любит оно изменяться,
Род не имеет, не хочет склоняться.
Степень сравнения может иметь,
Как его имя, скорее ответь! (Наречие)

Я королева из страны,
Где нет ни лета, ни весны,
Где круглый год метель метёт,
Где всюду только снег и лёд. (Снежная королева)

15.Приём «Корзина идей»: за определенное время выписать как можно больше слов и выражений с предложенным понятием. В «корзину» складывается всё, что имеет отношение к теме урока: идеи, имена, даты, факты, предположения, термины. Собирается информация по теме, все идеи осмысливаются и анализируются в дальнейшем ходе урока и постепенно из «корзины» должны исчезнуть все неправильные и некорректные утверждения. Этот приём охватывает два вида деятельности учащихся: индивидуальный и групповой. В результате формируется кластер. Система кластеров позволяет охватить большой объём информации.

Все вышеперечисленные приёмы помогают проводить глубокий анализ и понимание текста, организовать самостоятельную познавательную деятельность учащихся на уроках. Ученики учатся продумывать и находить в большом потоке информации нужную и полезную, приобретают социально -нравственный опыт и познают окружающий мир. [2]

В заключение хочу отметить, для того, чтобы работа была эффективной, педагогу необходимо быть заинтересованным и интересным соучастником этого процесса. Тогда с уверенностью можно будет сказать словами И. Г. Песталоцци: «Мои ученики будут узнавать новое не только от меня; они будут открывать это новое сами».

ЛИТЕРАТУРА

1. Асмолов А.Г. Формирование универсальных учебных действий в основной школе: от действия к мысли. Система заданий для учителя. – М.: Просвещение, 2010,

2. Доскарина Г.М. Исследование в действии: Способы и приемы повышения уровня читательской грамотности учащихся / Г.М. Доскарина, А.С. Сабитова //Молодой ученый. – 2016. – №10.4.

3. Ковжасарова М.Р. Что такое технология обучения./ Журнал «Русский язык в казахстанской школе» № 2-2006

ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ МЕКТЕПТІҢ БІЛІМ САПАСЫ: ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ МЕН МӘСЕЛЕЛЕРІ
КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ: ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЫ
QUALITY OF EDUCATION TRENDS AND PROBLEMS OF SMALL SCHOOL

Ярославцева Татьяна Васильевна
КГУ «Приишимская средняя школа» КГУ «Отдел образования района Шал акына» КГУ «Управление образования акимата СКО», СКО, Казахстан,
tanya.yaroslavceva.79@bk.ru

Аннотация. Кадрлық, ресурстық және әдістемелік қамтамасыз етудің жүйелі шаралары арқылы Қазақстандағы шағын жинақты ауыл мектептеріндегі білім сапасының мәселелері зерттеліп, оларды шешу жолдары ұсынылды.
Түйінді сөздер: шағын жинақты мектептер, білім сапасы, ауыл мектептері, педагогикалық ұжым, білім беруді цифрландыру, қашықтықтан оқыту.
Аннотация. Исследуются проблемы качества образования в малокомплектных сельских школах Казахстана и предлагаются пути их решения через системные меры кадровой, ресурсной и методической поддержки.
Ключевые слова: малокомплектные школы, качество образования, сельские школы, педагогические кадры, цифровизация образования, дистанционное обучение.
Annotation. The problems of the quality of education in small rural schools in Kazakhstan are explored and ways to solve them are proposed through systemic measures of personnel, resource and methodological support.
Keywords: small schools, quality of education, rural schools, teaching staff, digitalization of education, distance learning.

В Казахстане насчитывается значительное количество малокомплектных школ, особенно в сельской местности. Эта тема крайне актуальна, так как от качества образования в таких школах во многом зависит будущее подрастающего поколения и развитие человеческого капитала страны.

Малокомплектные школы играют важную роль в обеспечении доступности образования для детей из отдаленных сел и деревень. Зачастую они являются единственным образовательным учреждением на многие километры вокруг. Закрытие таких школ привело бы к ограничению доступа к обучению для сельских детей.

Руководители малокомплектных школ сталкиваются с серьезными проблемами, влияющими на качество образования. К таким проблемам можно отнести нехватку опытных педагогических кадров, недостаточную материально-техническую базу, ограниченные возможности для реализации современных методик и технологий обучения.

Учитывая важную роль малокомплектных школ и их текущие проблемы, необходим поиск эффективных путей повышения качества образования в них. Этот вопрос приобретает особую актуальность в контексте модернизации школьной системы Казахстана и повышения конкурентоспособности населения в условиях глобальной цифровой экономики.

От того, насколько успешно руководителям малокомплектных школ удастся решить имеющиеся проблемы и повысить качество предоставляемого ими образования, зависит будущее тысяч сельских детей по всему Казахстану. Это напрямую отразится на развитии человеческого потенциала и социально-экономического благополучия сельских регионов страны.

Дальнейшее углубленное изучение текущей ситуации с малокомплектными школами, анализ ключевых проблем и поиск эффективных решений - всё это представляет большой научный и практический интерес, как для опытных, так и для начинающих

руководителей образовательных учреждений. Полученные результаты могут быть полезны для принятия управленческих решений на государственном уровне и разработки конкретных мер по развитию сельских школ.

В целом, комплексное исследование тенденций и острых вопросов в сфере малокомплектного образования, а также поиск путей повышения его качества является крайне актуальным и важным для Казахстана.

Для комплексной оценки ситуации будут проанализированы количественные и качественные показатели малокомплектных школ разных регионов Казахстана. Также планируется изучить опыт зарубежных стран в решении подобных проблем.

Полученные данные и выводы послужат основой для разработки практических рекомендаций. Они будут направлены на повышение квалификации педагогов, улучшение материально-технической базы школ, внедрение инновационных методов обучения с использованием цифровых технологий.

В Казахстане к малокомплектным относятся сельские школы, в которых количество учащихся не превышает 180 человек. Такие школы, как правило, располагаются в небольших населенных пунктах, численность населения которых не превышает 1-2 тысячи жителей.

Согласно статистическим данным, сегодня в Казахстане функционирует 2 753 малокомплектных школ, что составляет более 36% от их общего числа в стране. В них обучается порядка 192,6 тысяч сельских школьников. Эти показатели говорят о значимости таких школ в обеспечении доступности образования для детей в сельской местности.

Распределение малокомплектных школ по территории страны носит неравномерный характер. Наибольшее их количество сохраняется в таких регионах как Северо-Казахстанской и Акмолинской областях. Одной из основных характеристик таких школ является малая наполняемость классов, в которых в среднем обучается 3-10 учащихся. Кроме того, многие малые школы функционируют в режиме объединенных классов-комплектов, когда в одном классе могут учиться дети 2-3 возрастов.

Таким образом, малокомплектные сельские школы играют ключевую роль в предоставлении базового образования детям на отдаленных территориях Казахстана. От их эффективной работы напрямую зависит уровень человеческого потенциала в сельской местности.

В последние годы в сфере малокомплектного образования Казахстана наблюдаются тенденции к оптимизации сети сельских школ и сокращению их количества. Эти процессы связаны с общим снижением численности сельского населения, урбанизацией и миграцией в города.

Так, если в начале 2000-х годов в Казахстане насчитывалось более 3,5 тысяч малокомплектных сельских школ, то к настоящему моменту их количество сократилось примерно в полтора раза. Подобная оптимизация приводит к укрупнению оставшихся школ и частичному решению проблем нехватки учеников и нерационального использования ресурсов.

Вместе с тем закрытие части сельских школ несет риски снижения территориальной доступности школьного образования для детей из отдаленных населенных пунктов. Поэтому процесс оптимизации должен сопровождаться развитием школьных автобусных маршрутов, интернатной системы, цифровых форм обучения.

Помимо сокращения количества школ, наблюдается тенденция перевода малокомплектных школ в разряд филиалов более крупных базовых школ – опорных школ (ресурсных центров), на базе которой консолидируются образовательные ресурсы близлежащих малокомплектных школ для проведения краткосрочных сессионных занятий, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся в целях обеспечения доступа к качественному образованию учащихся малокомплектных школ. [1]

Такой подход также позволяет консолидировать кадровые и материальные ресурсы относительно крупных образовательных учреждений с их филиалами-спутниками на отдаленных сельских территориях.

В целом процессы оптимизации сети малокомплектных школ и их реорганизация в филиалы крупных школ являются объективной тенденцией, учитывающей демографическую ситуацию. Главное - соблюдать баланс экономической рациональности и обеспечения реальной доступности качественного образования для сельских детей.

Одной из ключевых проблем, влияющих на качество образования в малокомплектных школах Казахстана, является дефицит квалифицированных педагогических кадров и их высокая текучесть.

Учителя без опыта работы не имеют достаточных компетенций для внедрения современных образовательных методик при работе в малочисленных и разновозрастных классах. А более подготовленные специалисты нередко после получения опыта уезжают в районные или областные центры.

Текучесть кадров связана с серьезными бытовыми неудобствами для молодых специалистов в сельской местности, дефицитом культурно-образовательной инфраструктуры, а также низким социальным статусом сельского учителя в обществе.

В результате во многих малокомплектных школах кадровый состав представлен или самыми молодыми педагогами, или пенсионерами, не готовыми работать в инновационном режиме. Крайне редко встречаются опытные "золотые" учителя, стоящие у истоков малых школ на протяжении десятилетий.

Дефицит кадров особенно остро ощущается по предметам естественнонаучного цикла, иностранным языкам и информационным технологиям. Нередки случаи ведения уроков не по профильной специальности. Есть учреждения, в которых работают совместители, преподающие в нескольких школах одновременно.

Устранение кадрового дефицита и закрепление специалистов в малокомплектных школах - это важнейшая задача, без решения которой невозможно повысить качество сельского школьного образования на системной основе [2].

Еще одной острой проблемой, негативно влияющей на качество образования в малокомплектных школах Казахстана, является их слабая материально-техническая база. Здания и помещения многих сельских школ находятся в неудовлетворительном состоянии и не отвечают современным требованиям.

Из-за недостатка финансирования в таких школах наблюдается нехватка учебного оборудования, наглядных пособий, технических средств обучения. Отсутствие интерактивных досок и проекторов, медленный интернет - такова реальность многих малокомплектных школ.

Модернизация инфраструктуры с установкой современного учебного оборудования, строительство новых зданий школ - это важнейшие задачи для повышения качества образования в сельской местности. Достойные условия обучения - залог успешной учебы для каждого ребенка.

Малокомплектные сельские школы Казахстана испытывают серьезный дефицит в охвате учащихся дополнительным образованием. Это связано с рядом объективных причин.

Во-первых, в малых школах крайне ограничен штат педагогов дополнительного образования. Зачастую там работает лишь один учитель, ведущий кружки в свободное от основной нагрузки время. А узкие специалисты, такие как хореографы или тренеры спортивных секций, практически отсутствуют. Во-вторых, материальная база для занятий по допобразованию крайне скудная. Нет спортивных залов и инвентаря, музыкальных инструментов, народных костюмов и другого необходимого оснащения. В-третьих, в небольших населенных пунктах крайне ограничен выбор кружков и секций. В лучшем случае это 1-2 направления. А детям из отдаленных деревень сложно добираться даже до этих занятий.

В итоге большинство сельских школьников лишены возможностей для развития своих талантов и способностей в области спорта, искусства, технического творчества. Это создает для них неравные стартовые условия по сравнению с городскими детьми [3].

Решение проблемы видится в целевой подготовке педагогов допобразования для села, создании материальной базы мобильных центров детского творчества и внедрении дистанционных форм для отдалённых населенных пунктов. Это позволит кардинально расширить охват и повысить качество допобразования в малокомплектных школах.

Для решения острой проблемы дефицита кадров и их текучести в малокомплектных школах необходим комплекс мер по совершенствованию системы подготовки и мотивации педагогических работников для сельской местности.

В первую очередь важно наладить целевую подготовку студентов педагогических специальностей для работы именно в малокомплектных школах. В рамках обучения в вузе они должны пройти педагогическую практику в сельских школах и получить навыки преподавания в небольших разновозрастных классах.

Также актуально внедрение программ дополнительного профобразования для молодых учителей по методикам работы в таком специфическом формате. Это позволит быстрее адаптироваться к реалиям малокомплектной школы.

Не менее важна система мотивации закрепления кадров в сельской местности. В числе эффективных мер: предоставление служебного жилья для приезжих педагогов, разовые подъемные пособия, надбавки к зарплате за стаж работы в определенной школе, компенсации транспортных и коммунальных расходов.

Также полезно внедрение наставничества - закрепление за молодыми учителями в каждой школе наиболее опытных коллег. Это поможет быстрее освоить специфику работы, избежать профессионального выгорания.

Реализация всего комплекса данных мер способна кардинально улучшить кадровую ситуацию в малокомплектных школах и тем самым заложить прочный фундамент повышения качества образования на селе.

Для решения проблемы устаревшей и недостаточной материально-технической базы малокомплектных школ необходима реализация системной программы ее модернизации. Это потребует выделения целевого бюджетного финансирования, а также использования механизмов государственно-частного партнерства.

Прежде всего, актуально строительство новых типовых зданий сельских школ по современным архитектурным проектам. Они должны быть оснащены всей необходимой инфраструктурой для качественного образовательного процесса - от отопления и водоснабжения до спортзалов и столовых.

Также важная задача - капитальный ремонт и реконструкция устаревших школьных зданий, многим из которых по 50-70 лет. Необходима полная замена инженерных систем, установка пластиковых окон, утепление и облицовка фасадов современными материалами. Это существенно продлит срок службы отремонтированных объектов [4].

Отдельное внимание стоит уделить переоснащению учебных кабинетов новой школьной мебелью, учебно-лабораторным и демонстрационным оборудованием, компьютерной техникой, интерактивными досками. Это крайне необходимо для внедрения современных цифровых и естественнонаучных методик обучения.

Реализация масштабной программы обновления инфраструктуры сельских школ позволит кардинально улучшить материально-технические условия для получения качественного образования детьми в сельской местности. А это ключевой фактор повышения человеческого потенциала в регионах.

Эффективным направлением для повышения качества и доступности образования в малокомплектных сельских школах является внедрение дистанционных форм обучения с использованием цифровых технологий.

Основными преимуществами дистанционного обучения для таких школ выступает возможность расширить перечень изучаемых предметов, получить доступ к лучшим педагогическим кадрам, индивидуализировать процесс обучения для каждого ребенка.

В первую очередь имеет смысл внедрять модели, когда учитель ведет урок в реальном классе, а дополнительно подключаются онлайн-ученики из других школ. Это особенно актуально для изучения дефицитных в сельской местности предметов, таких как иностранные языки, физика, химия.

Перспективным является создание региональных центров дистанционного обучения, а также расширение платформ дополнительного онлайн-образования. Это откроет доступ сельских детей к занятиям по интересам с лучшими педагогами.

Разумеется, успех дистанционного формата напрямую зависит от уровня цифровизации инфраструктуры в конкретной школе - наличия компьютеров, быстрого интернета, цифровых учебных материалов. Поэтому внедрение онлайн-обучения должно идти в связке с решением данных вопросов.

В целом активное и системное использование цифровых инструментов открывает новые возможности для обеспечения современного качественного образования в отдаленных сельских школах. Это особенно актуально в условиях оптимизации школьной сети и закрытия части малокомплектных школ.

В заключение проведенного исследования можно сделать следующие обобщающие выводы о текущем состоянии и проблемах малокомплектных школ Казахстана.

Во-первых, малокомплектные школы играют критически важную роль в предоставлении базового образования детям из отдаленных сельских населенных пунктов. Это подтверждается большим количеством таких школ и охватом ими сотен тысяч учеников, особенно в Центральном, Южном и Восточном регионах страны.

Во-вторых, несмотря на важность этих школ, качество образования в них остается на невысоком уровне в силу таких ключевых проблем как дефицит педагогических кадров и их текучесть, устаревшая материальная база зданий и оборудования, слабый охват учащихся дополнительным образованием.

В-третьих, для решения данных системных проблем требуется комплекс взаимоувязанных мер - целевая подготовка учителей для сельских школ и их дополнительное обучение, повышение мотивации работы на селе, масштабная модернизация инфраструктуры, а также активное внедрение дистанционных форм для расширения охвата предметов и допобразования.

Таким образом, повышение качества школьного образования в сельской местности посредством решения проблем малокомплектных школ является важнейшей стратегической задачей, напрямую влияющей на человеческий и социально-экономический потенциал Казахстана. И это должно стать одним из ключевых национальных приоритетов в сфере образования.

На основе проведенного в рамках исследования анализа текущей ситуации можно сформулировать следующий комплекс практических рекомендаций по повышению качества образования в малокомплектных школах Казахстана:

1. Разработать и запустить на национальном уровне целевую программу развития сельских школ, в рамках которой реализовать конкретные меры по решению их кадровых, инфраструктурных и методических проблем;

2. Внедрить для педагогических вузов квоты целевого приема по подготовке учителей для сельских школ с обязательными стажировками в малокомплектном формате и последующей отработкой не менее 3 лет;

3. Создать систему моральных и материальных стимулов для закрепления кадров в сельских школах, включающую различные надбавки, пособия на профессиональное развитие, жилищные программы;

4. Запустить масштабную программу обновления инфраструктуры сельских школ с акцентом на материально-техническое оснащение естественнонаучных и компьютерных кабинетов;

5. Создать сеть региональных информационно-методических центров поддержки малокомплектных школ с функциями разработки цифровых учебно-методических комплектов и организации дистанционного обучения.

Последовательная реализация этих мер на государственном уровне позволит комплексно решить системные проблемы малокомплектных школ и вывести качество сельского образования на новый уровень. А это критически необходимо для развития кадрового потенциала села и обеспечения условий для устойчивого развития сельских территорий страны.

ЛИТЕРАТУРА

1. Об утверждении Типовых правил деятельности организаций дошкольного, среднего, технического и профессионального, послесреднего образования, дополнительного образования соответствующих типов и видов. Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 31 августа 2022 года № 385.
2. Статистический сборник «Основные показатели образования в Республике Казахстан» / Под ред. А.Смаилова, А. Алдажуманова. - Нур-Султан, 2018. - 120 с.
3. Русанов В. П., Асмолова Л. А., Какиева Л. Х. Перспективы развития малокомплектных сельских школ в Казахстане //Қайнар орта мектебіне 100 жыл: ауыл мектебінің өзекті мәселелері мен даму келешегі. – 2022. – С. 414.
4. Акишева А. К. и др. Развитие профессиональных компетенций учителей малокомплектных школ в условиях реформирования системы образования //The Scientific Heritage. – 2021. – №. 78-4. – С. 9-13.

PYTHON БАҒДАРЛАМАСЫ АРҚЫЛЫ ФУНКЦИОНАЛДЫ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРА ОТЫРЫП ОҚЫТУ

Пермебаева Жұлдызай Мақсатқызы
Әлихан Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейі
Жамбыл облысы, Жуалы ауданы, Б.Момышұлы ауылы
zhuldyzay93@mail.ru

Аннотация: Оқытудың әдіс-тәсілдерін тиімді таңдап алу оқытуда табысқа жетуге негіз болады әрі сабақтың тиімділігі мен сапасын барынша арттыруға мүмкіндік береді. Сабақта интерактивті технологияларды тиімді пайдалану функционалды сауатты және шығармашылық тұлға қалыптастыруға алып келеді.
Аннотация: Эффективный выбор методов обучения является основой успеха в обучении и позволяет максимально повысить эффективность и качество урока. Эффективное использование интерактивных технологий на занятиях приводит к формированию функционально компетентной и творческой личности.
Annotation: Effective selection of teaching methods is the basis for success in teaching and allows you to maximize the effectiveness and quality of the lesson. Effective use of interactive technologies in the classroom leads to the formation of a functionally competent and creative personality.
Түйін сөздер: CodeHS, CodeMonkey, цикл, IDE, файлдар, Python, параметр, функционал

Қазақстан оқушыларын функционалды сауаттылықты дамыту жаһандану кезеңінде әлемдік экономикадағы бәсекеге қабілеттілікке ықпал ететін нық

байланыстарды орнату тәсілі болып табылады. Ғаламдық мәселелердің шешімі көпжоспарлы тәсілді, шығармашылық және талдамалық процестердің үйлесімін талап етеді, ал білім беру жүйесіндегі инновациялық процестер жалпы жүйені жаңаша ұйымдастыруды талап етеді. Ол үшін қоғамға әлеуметтік белсенді, дербес әрі өзін өзі дамытуға қабілетті шығармашыл мамандар қажет.

Қазіргі Қазақстанда әлемдік білім беру кеңістігіне бағдарланған жаңа білім беру жүйесі қалыптасуда. Және біз, педагогтар, осы процестің педагогикалық теория мен практикадағы елеулі өзгерістермен қатар жүретінін байқадық.

Мектеп жасына дейінгі балаларды, сондай-ақ танымдық қызметті дамыту және оқыту ынтасын қалыптастыру – мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттардың аясында педагогтардың алдында тұрған басты міндеттер осы, оның тұжырымдамалы негізі оқушыны білімге қанықтыру ғана емес, сонымен қатар алдағы өмірдің түрлі салаларындағы мәселелерді өз бетімен және шығармашылық тұрғыдан сыни ойау отыра шешуге мүмкіндік беретін біліктіліктерді дамыту болып табылады.

Алған дағдыларын қолдануды үйренгендер ғана осы дағдыларды меңгереді, ертеңгі күннің көшбасшыларына айналады.

Осы бағыттың мәні–жаратылыстану пәндерін кешенді оқыту. Білім алушылардың білімінің мықты математикалық және ғылыми негізін қалай отырып, инженерлік әдістердің көмегімен сыни ойлау дағдылары қалыптасады, нақты әлемде кездесетін мәселелерді шешуді үйретеді.

Функционалдық сауаттылық –білім берудің жеке тұлғаны қалыптастырудағы әлеуметтік бағдарлануы. Қазіргі тез өзгермелі әлемде функционалдық сауаттылық – оқушының әлеуметтік мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсенді қатысуына, сондай-ақ өмір бойы білім алуына ықпал ететін базалық фактор.

Ұлттық жоспарда мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту үшін төмендегідей кешенді жоспар жасалды. Олар: мазмұндық, оқу-әдістемелік, материалдық-техникалық іс-шаралар кешені. Бұл кешен Қазақстан Республикасындағы білім сапасын жетілдірудің негізгі бағдары ретінде мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту барысында жасалатын іс-шаралардың мақсаттылығын, біртұтастығын және жүйелілігін негізге ала отырып дайындалған.[] Жалпы функциональдық сауаттылық деген ұғымды таратып айтар болсақ, адамдардың (жеке тұлғаның) әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсене араласуы және өмір бойы білім алуына ықпал ететін базалық факторы. Яғни бүгінгі жаһандану дәуіріндегі заман ағымына қарай ілесіп отыруы. Сонымен, функциональдық сауаттылық адамның мамандығына, жасына қарамастан үнемі білімін жетілдіріп отыруы. Мұндағы басшылыққа алынатын функциональдық сапалар: белсенділік, шығармашылық тұрғыда ойлау, шешім қабылдай алу, өз кәсібін дұрыс таңдай алуға қабілеттілік, т.б. Яғни, жалпы білім беретін мектептерде Қазақстан республикасының зияткерлік, дене және рухани тұрғысынан дамыған азаматын қалыптастыру, оның физикалық құбылмалы әлемде әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз ететін білім алудағы қажеттіліктерін қанағаттандыру болып табылады.

2.1. Python бағдарламасын меңгеруге арналған нұсқаулықтар

Мектеп оқушыларын Python бағдарламалау тілін оқытуда арқылы функционалдық сауаттылығын арттыруын қамтамасыз ету тиімді әрі ұтымды шешім болып табылады. Себебі, Python – оқушыларға есептерді шешу дағдыларын, логикалық ойлауды және шығармашылықты дамытуға көмектесетін әмбебап және жаңадан бастаушыға ыңғайлы бағдарламалау тілі.

Python бағдарламалау тілін меңгертудегі тиімді және ұтымды жолдарын қарастырайық: []

1.Бағдарламалау мен Python тіліне кіріспе:

Оқушыларды бағдарламалау түсінігімен және оның неге құнды екендігімен таныстырудан бастаңыз. Python тілінің синтаксисі, деректер түрлері, айнымалылар және

қарапайым операциялар сияқты негіздерін түсіндіріңіз. Ұғымдарды түсінуді жеңілдету үшін интерактивті мысалдар мен ұқсастықтарды пайдаланыңыз. Басқа бағдарламалау тілдері мен салыстырып,синтаксистеріне мысал келтіріңіз

2. Интерактивті оқыту:

Оқушыларға нақты уақытта Python кодын жазуға және орындауға мүмкіндік беретін интерактивті платформаларды, кодтау орталарын немесе IDE пайдаланыңыз. Интерактивті платформаларда CodeHS, CodeMonkey ойын түрінде бағдарламалауды жүзеге асыратын сервистерді қолданыңыз. Бұл практикалық әдіс оқушыларды қызықтырады және оларды орындау арқылы үйренуге көмектеседі.

3. Негізгі ұғымдар:

Циклдер, шарттар, функциялар және деректер құрылымдары (тізімдер, сөздіктер және т.б.) сияқты іргелі бағдарламалау түсініктерін үйрету. Практикалық қолдануды көрсету үшін осы ұғымдарды нақты әлем сценарийлерімен байланыстырыңыз. Өмірден алынған мысалдар және күнделікті қолданып жүрген IT шешімдердің жасайтын функцияларына Python –дағы қодымен мысалға келтіріп, практикалық жүзеге асыруды ұйымдастырыңыз.

Мысалы

1-сурет.

```
main.py
a=(int(input("zhanbyr zhauip tur ma?")))
if a==1:
    print('kolshatyr aliniz')
else:
    print ('kolshatyr aludin kazhety zhok')
```

4. Шығармашылық жобалар:

Python көмегімен мәселелерді шешуді талап ететін шығармашылық жобаларды тағайындау арқылы оқушыларды қызығушылығын ашу. Мысалы, олар қарапайым ойындарды, калькуляторларды жасай алады, тіпті кесте құру немесе бағаларды есептеу сияқты Kundelik.kz, FaceID деген секілді әзірлемелер мен тапсырмаларды автоматтандырады.[]

5. Есептерді шешуге арналған жаттығулар:

Оқушыларды сыни және аналитикалық ойлауға итермелейтін есептерді шешуге арналған жаттығуларды енгізіңіз. Оқушыларға біртіндеп өз дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін күрделілігі біртіндеп арта түсетін «Жеңілден-күрделіге» әдісін қолдана отырып, кодтау тапсырмаларын беріңіз.

Файлдармен жұмыс.

Практикалық тапсырма:

Телефон анықтамасы құжатын оқып, сол файлдағы телефон номерінің 5-ке аяқталатын номерлерді екінші құжатқа жазуды жүзеге асыратын бағдарлама жазыңыз.

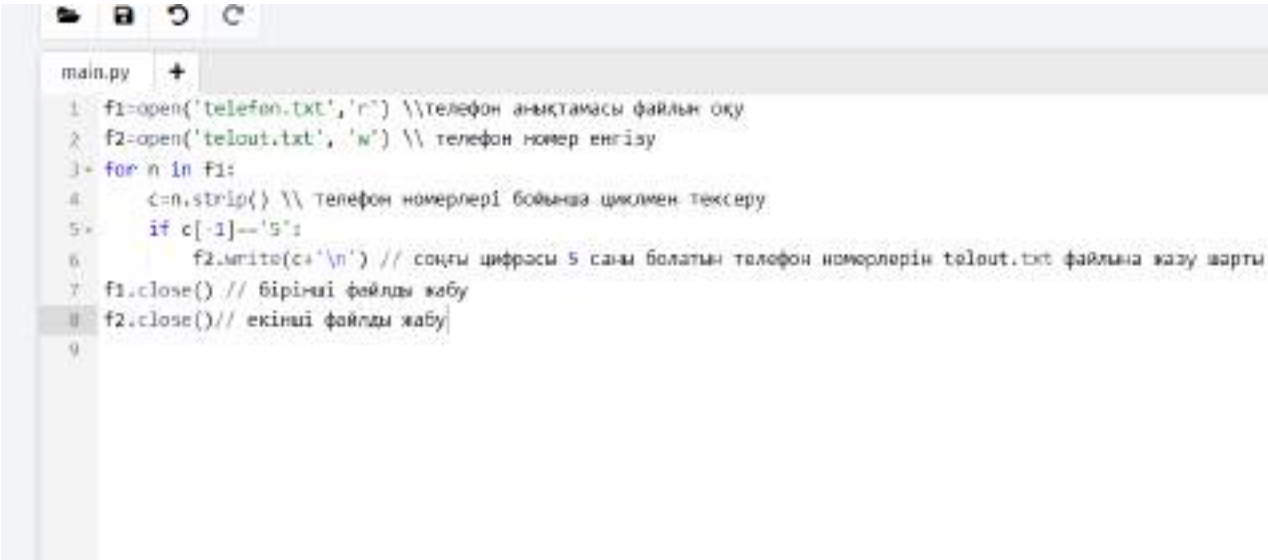

2-сурет

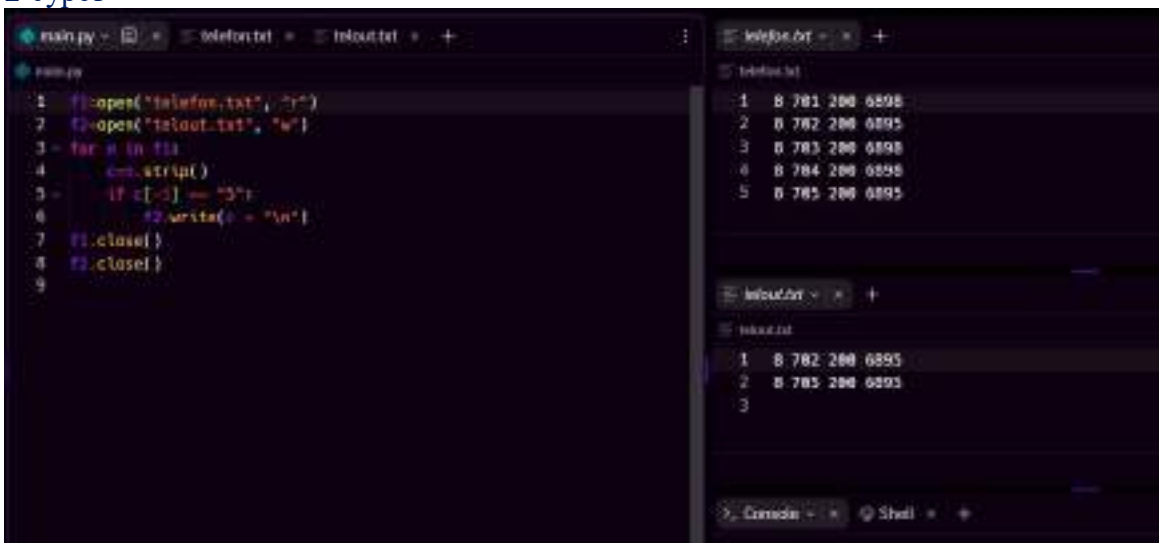

3-сурет

Практикалық тапсырма:

Len функциясы пайдалана отырып, 8 бүтін сандық элементті бар Arr бірөлшемді массивінің кірістірілген For циклін итерациялау арқылы көпіршікті сұрыптауды жүзеге асыратын бағдарлама жазыңыз

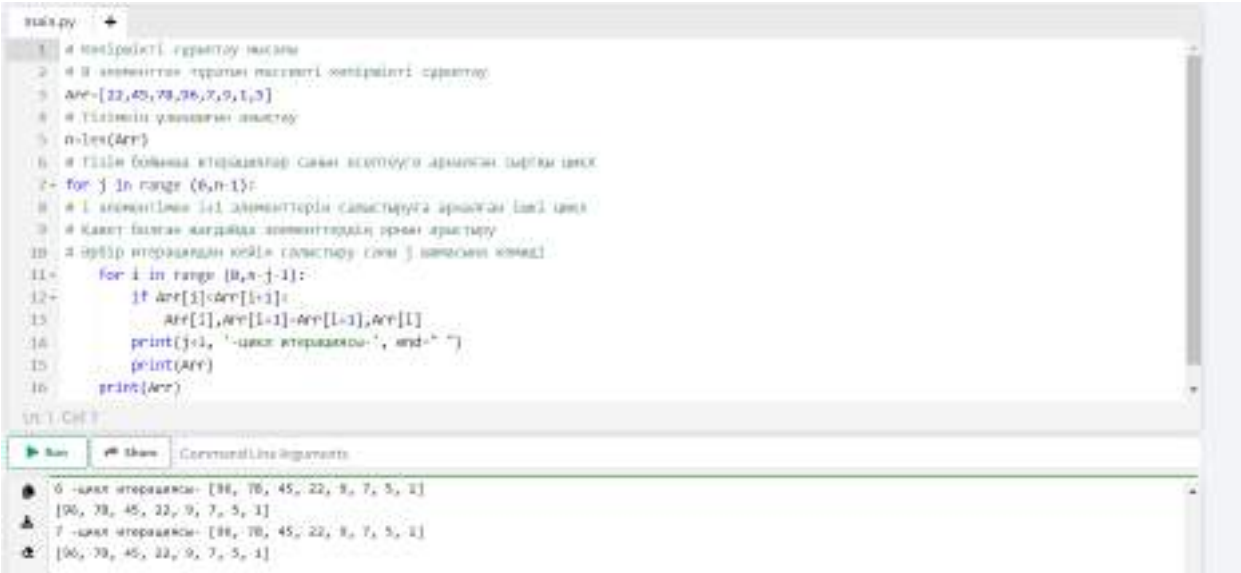

4-сурет

6. Нақты дүние қолданбалары:

Python әртүрлі салаларда, мысалы, деректерді талдау, веб-әзірлеу және ғылыми зерттеулерде қалай қолданылатынын көрсетіңіз. Бұл оқушының оқуының практикалық маңыздылығын көруге көмектеседі және оларды әрі қарай зерттеуге ынталандырады.

Атақты ойындар, Жасанды интеллекттердің осы бағдарламалау тілінде әзірленгенін көрсетіп, қызықты бейнебаяндармен бөлісу

7. Ынтымақтастықпен оқыту:

Оқушылар арасындағы ынтымақтастықты ынталандыру. Топтық бағдарламалау жаттығулары топтық жұмысты, қарым-қатынасты және идеялар мен шешімдерді бөлісуді дамытады.[]

8. Онлайн ресурстар:

Жаңадан бастаушыларға арналған кодтау бойынша оқулықтар, бейнелер және интерактивті кодтау платформалары сияқты онлайн ресурстарды пайдаланыңыз. Codecademy, Khan Academy және Coursera сияқты веб-сайттар әртүрлі жас топтарына арналған Python курстарын ұсынады.

9. Кодтау сынақтары мен жарыстары:

Студенттерді кодтау тапсырмаларымен және Codeforces, LeetCode немесе жергілікті кодтау оқиғалары сияқты жарыстармен таныстырыңыз. Мұндай іс-шараларға қатысу олардың сенімділігін және проблемаларды шешу дағдыларын арттырады.

10. Кері байланыс және бағалау:

Оқушыларды жақсартуға көмектесу үшін олардың коды бойынша сындарлы кері байланыс беріңіз. Тұрақты бағалаулар, викториналар және кодтау тапсырмалары олардың түсінігі мен үлгерімін бағалай алады.

11. Қонақ спикерлер және салалық түсініктер:

Өз жұмысында Python қолданатын саладан қонақ спикерлерді шақырыңыз. Олар өз тәжірибелерімен бөлісе алады және Python әртүрлі кәсіби салаларда қалай қолданылатынын көрсете алады.[]

Қорытынды

Оқушылар, зерттеулер бойынша жоғарыда қарастырылған нұсқаулықтар бойынша жұмыс жасағанда тақырыпты меңгеру пайызы жоғары, барлық тапсырмаларды уақытылы орындайды, олардың өз бетінше толық орындалуына қол жеткізеді деп есептеймін.

Тапсырмаларды орындау барысында олардың қиындықтарын талқылап, талдап, бағалайды. Интерактивті платформалар қай тұста қандай қатесі бар екендігін және оны критерийлері бойынша қалай жөндеуге болатынын көрсетеді. Осы нұсқаулықпен берілген

білім бойынша берілген тапсырмаларды орындауда білімнің жоғары деңгейіне жетуге деген келесі қадамдарын құра алады. Бір – бірінен көмек сұрайды және көмектеседі.

Бұл қадамдар оқу үдерісіне келесі мүмкіндіктерді береді:

- оқушылардың информатика пәніне деген қызығушылығын оятады;
- оқу материалын деңгей, уақыт, көлеміне қарамастан меңгереді;
- оқушы алған білімін жүйелейді;
- оқушы шешімді тез қабылдауына мүмкіндік алады;
- оқушы тапсырманы бірнеше рет орындау арқылы жақсы нәтижеге жетеді;
- жалпы оқуға деген мотивация пайда болады;
- кері байланыс алады, өзін-өзі бағалайды;
- оқушы өзіндік жұмысты дербес компьютердің, ноутбуктың, ұялы телефонның көмегімен ұйымдастыра алады.

Жалпы әрбір сабақтың табысты болуы оның құрамдас бөліктерінің мазмұнына, сапасына және білім берушінің осы сабақты қандай жаңашылдықпен, қандай ресурстармен «толтыратындығына» байланысты. Заманауи мұғалім қазіргі болмысына, жұмысына, ахуалына, жетістіктеріне қанағаттанбай, оларды үнемі жақсартауға кемелдендіруге ұмтылады.

Бүгінгі заман жаңалыққа құмар, жаңаша ойлайтын, жаңалық ашатын адамдарға зәру. Жалпы сабақтың табысты болуы оның құрамдас бөліктерінің мазмұнына, сапасына және білім берушінің осы сабақты қандай жаңашылдықпен, қандай ресурстармен «толтыратындығына» байланысты. Заманауи маман қазіргі болмысына, жұмысына, ахуалына, жетістіктеріне қанағаттанбай, оларды үнемі жақсартауға кемелдендіруге ұмтылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Горбачев А., Котлеев Д., Microsoft Excel. Работайте с электронными таблицами. – М.: ДМК, 2007. – 96 с.
2. Гульев И.А., Компьютерные вирусы, взгляд изнутри. – М.: ДМК, 1998. – 304 с.
3. Киселев В.Г., Практическая работа в Excel 2007: Практикум. – Нижний Новгород: Нижегородский госуниверситет, 2009. – 80 с.
4. Левин А.Ш., Самоучитель Левина: Windows XP и Vista. – СПб.: Питер, 2007. – 624 с.

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ПЕДАГОГА ЧЕРЕЗ МЕТОДИЧЕСКОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ
ӘДІСТЕМЕЛІК БІРЛЕСУ АРҚЫЛЫ ПЕДАГОГТЫҢ ҚӘСІБИ ДАМУЫ
PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS THROUGH METHODOLOGICAL INTERACTION

Мукатаева Жанна Тулеутаевна
Малыбайская средняя общеобразовательная школа района Аққулы,
г. Павлодар, Казахстан
Zhanna_in_love777@mail.ru

Аннотация: В статье рассмотрены основные практические вопросы организации деятельности методических объединений и Сетевых сообществ в сельской школе. Автор дает описание практики и методические рекомендации, которые способствуют росту профессионального мастерства педагогов.
Аннотация: Мақалада ауыл мектептеріндегі практикалық қызметті ұйымдастыру мәселелері әдістемелік бірлестіктер мен қоғамдастықтар қарастырылған. Автор

педагогтардің кәсіби шеберлік дағдыларының дамуына практикалық және әдістемелік ұсынымдар береді.
Annotation: The article discusses the main practical issues of organizing the activities of methodological associations and network communities in rural schools. The author provides a description of practice and methodological recommendations that contribute to the growth of professional skills of teachers.
Ключевые слова: педагог, методическое объединение, культура саморазвития, активные формы, система образования, сотрудничество

Сама жизнь сегодня ставит на повестку дня проблему непрерывного педагогического образования. В образовательный маршрут профессионального развития педагога входит комплекс мероприятий. Главной целью деятельности методических объединений является создание условий для инновационной деятельности, гарантирующей качественное обучение и повышение профессионального уровня педагогов. Педагог должен находиться в состоянии постоянного творческого поиска, поскольку человек, который сам учит других людей, должен заниматься саморазвитием и самообразованием.

В условиях модернизации системы образования происходит и процесс обновления работы методического взаимодействия. Хотелось бы остановиться на некоторых идеях, которые должны быть в первую очередь предметом особого внимания МО сельских школ:

1) В плане работы МО обязательно должны быть мероприятия, связанные с изменениями программы, Инструктивно-методического письма, методических рекомендации и содержания образования.

2) Внедрение современных образовательных технологий. Необходимость изменения методов и технологий обучения, повышения значимости тех из них, которые формируют практические навыки (личностно-ориентированных, проектных, информационных, групповых, технологий преодоления неуспеваемости).

Цель деятельности методического объединения: «Повышение качества обучения для достижения учащимися уровня образованности, соответствующего их личностному потенциалу» [ЭР 2, с.13]. Одной из основных задач работы является:

- повышение профессиональной квалификации учителей;
- распространение положительного педагогического опыта творчески работающих учителей.

К основным направлениям работы деятельности МО можно отнести: информационно-аналитическую, учебно-методическую, исследовательско-инновационную, консультационную деятельности. Также выполняют общественные функции, участвуют во внутришкольном управлении, оказывают активную помощь администрации школы. Методическое сотрудничество учителей призвано создавать условия для развития инновационного потенциала педагогов, так как в хорошем психологическом климате, во внимании нуждаются не только ученики, но и учителя.

В сельской школе в МО входят педагоги по образовательным областям, по циклам. В нашей школе это не только объединение, но и творческая исследовательская группа, которая совместно проводят исследования уроков Lesson Study, обмениваются опытом, организовывают взаимопосещения уроков и различные мероприятия. В начале учебного года выбирается единая методическая тема и работа над этой темой является одним из связующих звеньев творческих интересов учителей. Она позволяет активно влиять на развитие различных форм самообразования.

Активные формы организации методической работы

1.Теоретический семинар

Цель: повышение теоретического уровня профессиональной подготовки учителя.

2. Методические дни (оперативки, диалог, деловая игра)

3. Творческий отчёт

4.Фестивали педагогических идей: калейдоскоп уроков

5.Дискуссия

Цель: вовлечение в активное обсуждение проблемы, овладение навыками применения теоретических знаний для анализа действительности.

6.Тренинг

Цель: отработка определённых профессиональных навыков и умений.

7.Менторинг-Наставничество**.** Непосредственное обучение молодого учителя опытным учителем.

Цель: передача знаний, опыта, мастерства.

Практическим итогом работы является публикация статей или разработок участников, создание банка данных новых технологий, проведение и открытие мастер-классов, создание творческих групп по той или иной проблеме. В последнее время широкое распространение получили сетевые семинары для виртуальных методических объединений. Ведь чаще в школах сельской местности по одному или двум учителю, преподающим какой-либо предмет и сетевое взаимодействие предметников является самым приемлемым вариантом общения.

Подготовка к семинару предполагает предварительно выбор темы, распределение заданий, подбор литературы, консультации, выбор приемов и методов проведения. Рассматриваемые вопросы должны быть проблемными, актуальными, которые учитывают научную и профессиональную направленность учителей на данный период.

Методическое объединение учителей русского языка и литературы района Аққулы включает:

1. Заседания методических объединений. На них обсуждаются вопросы содержания рабочих программ, тематических планов, методики проведения занятий, рассматриваются задания суммативного и формативного оценивания, другие учебно-методические материалы.

2. Для системного повышения уровня организуется работа по изучению нормативных документов по организации обучения.

3. Открытые уроки, мастер-классы. Основная цель – целостное видение урока, его полный анализ и системная оценка.

4. Участие педагогов в профессиональных конкурсах подтверждает профессиональный уровень педагогов, активную творческую позицию.

5. Творческие отчеты учителей, являющиеся одной из вариативных форм в новой модели. Он позволяет раскрыть актуальность проблемы, показать оригинальность педагогического опыта, его системность и эффективность.

6. Разработка методических продуктов.

Одной из форм представления результатов педагогической деятельности являются методические разработки. Они публикуются в предметных журналах, интернет-журналах. Особого внимания заслуживают такие работы, как программы элективных курсов, учебно-методические пособия, которые создавала совместно наша творческая группа учителей «Сборник формативного оценивания по предмету Русский язык и литература 5 кл., Сборник заданий по орфографии 5-9 кл., «Текстовые задания по развитию грамотности чтения», Тестовые задания для подготовки к МОДО, «Сборник эссе по русскому я зыку и литературе 5-9 кл.», Все творческие работы рецензированы и применяются в практике учителями района.

Новая система образования требует расширения сотрудничества между учителями всей школы, коллегами по предмету, по какому-либо определенному классу или педагогами Сетевого сообщества. В рамках такого сотрудничества они смогут работать совместно, обмениваться инновационными идеями, эффективными методами и приемами, улучшая тем самым влияние используемых в практической деятельности подходов в преподавании и обучении. Так в школах функционируют методические объединения по

циклам, затем есть сетевые сообщества педагогов близлежайших школ, а также ведется планомерная работа Ассоциации учителей-предметников района [рис.1].

В районе Аққулы функционируют пять Сетевых сообществ, в которую входят «близлежащие школы». «В целях предотвращения изолированности группа малокомплектных сельских школ может работать совместно и объединять имеющиеся ресурсы» [1, с.156]. Хотелось бы остановиться на одном из проведенных инновационных проектов «Организация исследовательской деятельности через интеграцию дисциплин в рамках Сетевого сообщества». Каждое сообщество выбрало тему для исследовательской работы, в котором были задействованы учащиеся школ. Проведение данной исследовательской деятельности среди обучающихся наших школ в Сетевом сообществе «Сенім» является новым направлением и методом обучения, который позволяет развить личностные и исследовательские способности учеников, выработать в них мотивацию к саморазвитию и стремлению к приобретению новых знаний. В ходе проведения таких поисково-исследовательских проектов у школьников формируется аналитическое и критическое мышление, формируется целостное межпредметное представление по проблеме, которую мы решаем совместно. А педагоги наших школ получают новый опыт в работе, создавая условия для успешной самореализации через развитие исследовательских навыков. При сетевом взаимодействии происходит не просто сотрудничество, обмен различными материалами, а идет процесс работы педагогов над совместными проектами, разработка и реализация совместных программ. Для решения задач используются различные формы работы. Наиболее эффективными формами на современном этапе, на наш взгляд, являются: семинар-практикум, научно-практическая конференция, фестиваль, мастер-класс, методический мост, деловая игра, видеотренинг, профессиональная выставка, защита проекта, создание Виртуального методического кабинета, которые способствуют формированию культуры саморазвития.

Повышая профессиональный рост через Исследование урока, коллеги нашей школы сделали вывод, что проблема качества знаний разрешима в том случае, если в работе над ней будут участвовать в тесном сотрудничестве. Как руководитель Сетевого сообщества «Сенім» района Аққулы поделилась своими результатами исследования и опытом проведения среди других учителей сообщества. «В профессиональной деятельности учителя реализуются не только специальные, предметные знания, но и современные знания в области педагогики и психологии, технологии обучения и воспитания» [1, с.130.] Методика подхода Lesson Study была эффективна в проведенном исследовании в рамках методического цикла, поскольку помогла учителям понять, как планировать обучение, чтобы оно давало результат. Формирование педагогических компетентностей происходит на теоретическом уровне, но основная их часть формируется на практике. «Непрерывное профессиональное развитие помогает педагогу обеспечить одно из самых главных прав, обучающихся-право на качественное образование» [ЭР 3, с.42].

Итак, системная работа методического взаимодействия способствует повышению профессиональных компетентностей и росту профессионального мастерства педагогов. В конечном счете, деятельность методического объединения и сетевого сообщества учителей должна привести к росту удовлетворенности педагогов собственной деятельностью, их высокой заинтересованности в инновационной деятельности, положительной динамике качества обучения и овладению учителями современными методами обучения и воспитания.

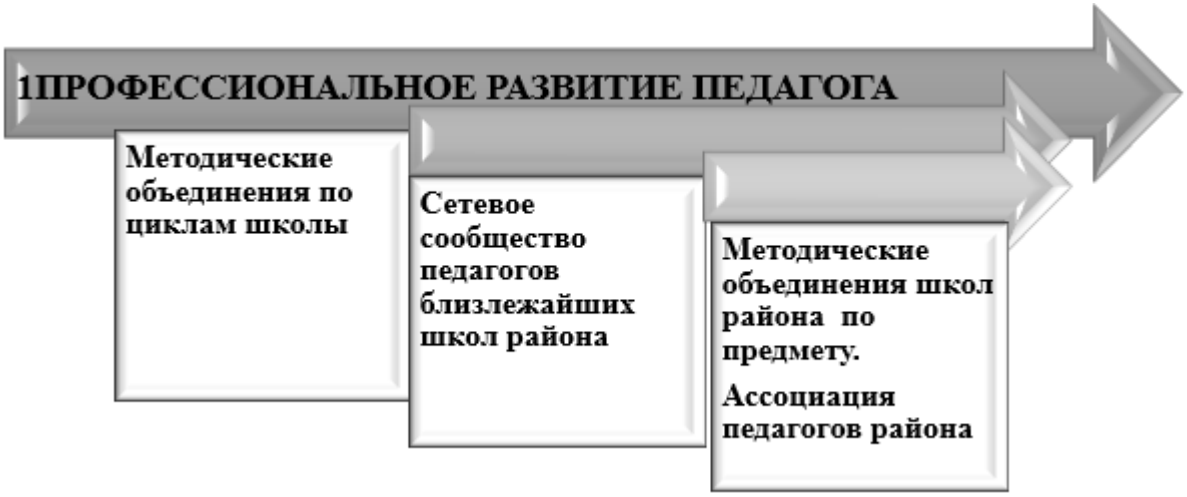

Рисунок1. От методических объединений к сетевому взаимодействию

ЛИТЕРАТУРА

1.Руководство для учителя 1 (продвинутый) уровень. АОО «Назарбаев интеллектуальные школы» ЦПМ. -Астана, 2014 год

2.Макарова Т.Н. Организация деятельности методического объединения в школе.-М.: Центр «Педагогический поиск», 2015
https://sc404.kolp.gov.spb.ru/metod_rab/organizacija_dejatelnosti_mo-1.pdf

3. Профессиональное развитие педагога: ресурсы, механизмы и маршруты. Статья Корлякова Л.А. Управление профессиональным развитием педагога на примере внедрения практики формирующего оценивания. Екатеринбург- ГАОУ ДПО СО «Институт развития образования», 2021
https://www.irro.ru/upload/medialibrary/0bc/31x6t9jg310n4x72oxna2runt29z9asw.pdf

МҰҒАЛІМДЕРДІ ДАЙЫНДАУДЫҢ ГИБРИДТІ МОДЕЛІ
МОДЕЛЬ ГИБРИДНОГО ОБУЧЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ
HYBRID LEARNING MODEL FOR TEACHING STAFF

Сарсенова Айгуль Максутовна
КГУ «Комплекс школа-ясли-детский сад Аксуат», ЗКО, Теректинский район, село Аксуат, aiga9@mail.ru

Аннотация. Мақалада гибридтік оқытуды қосымша кәсіптік білім беру жүйесінде қолданудың орындылығы дәлелденген. Педагогикалық кадрларды үздіксіз гибридтік оқытудың авторлық моделі негізделген. Формальды және бейресми білім берудің құрлымдары анықталып, дәлелденген. Модельде оқытудың заманауи тәсілдері мен оның тиімді жұмыс істеуінің педагогикалық шарттары жаңартылды:мұғалімдердің өздігінен білім алуға дайындығы; IT құзыреті; қашықтан әрекеттесу мүмкіндігі. Мұғалімдерді үздіксіз гибридтік оқытудың артықшылықтары мен қиындықтары ашылды.

Аннотация. В статье доказывается целесообразность использования гибридного обучения в системе дополнительного профессионального образования. Обосновывается авторская модель непрерывного гибридного обучения педагогических кадров. Выделены и аргументированы конструкты формального, неформального образования. Актуализируются в модели современные подходы к обучению и педагогические условия ее эффективного функционирования: готовность педагогов к самообучению; IT-

компетентность; способность к дистанционному взаимодействию. Раскрываются преимуществаи трудности непрерывного гибридного обучения педагогов.
Annotation. The article argues for the expediency of using hybrid learning in the system of additional professional education. The author justifies a proprietary model of continuous hybrid training for pedagogical personnel. Constructs of formal and non-formal education are identified and substantiated. The model incorporates modern approaches to teaching and the pedagogical conditions for its effective functioning are outlined: teachers' readiness for self-learning, IT competence, and the ability to engage in distance interactions. The advantages and challenges of continuous hybrid training for teachers are discussed.
Түйін сөздер: гибридтік оқыту, модель, мұғалім, әзірлеу, ақпараттық технологиялар, күндізгі және қашықтықтан оқыту курстары, білім.
Ключевые слова: гибридное обучение, модель, педагог, развитие, информационные технологии, очно-дистанционные курсы, образование.
Keywords: hybrid training, model, teacher, development, information technology, intramural-distant training courses, education.

Одной из перспективных образовательных технологий третьего тысячелетия эксперты называют гибридное обучение. Оно представляет собой сочетание электронного обучения и работы с преподавателем.

Существует несколько трактовок понятия

«гибридное обучение» [1; 2], которое переводят еще как смешанное, комбинированное или интегрированное.

Выделено определение М. С. Медведевой, которая называет это системой преподавания, объединяющей в единое целое самообразование, очное и дистанционное обучение, организующей взаимодействие между преподавателями, обучающимися и интерактивными источниками информации, содержащей все элементы учебно-воспитательного процесса (цели, формы и методы, содержание, средства и т. д.)

Технология гибридного обучения в классическом виде выглядит таким образом: обучающийся ежедневно получает маршрутный лист (в печатном виде или на телефоне, или на табло), с указанием, что ему предстоит сделать, и садится за компьютер. Если ему нужна помощь, он обращается к преподавателю. Обучающая компьютерная программа фиксирует трудности обучающегося, которые отслеживает педагог по локальной сети.

Каждый учится в своем темпе, управляя программой обучения, но он не сможет перейти на новый уровень, не выполнив успешно задания предыдущего.

Так как гибридное обучение позволяет собирать курс из разных частей, то выстраивание индивидуальной траектории становится важным преимуществом такого педагогического процесса.

Институт дополнительного педагогического образования имеет богатый опыт проведения очно-дистанционных курсов повышения квалификации и межкурсовых Web-мероприятий. (рис. 1).

Ее актуальность обоснована поиском разрешения противоречий между:

– увеличением объема профессиональных знаний и невозможностью освоить их за короткий период курсов повышения квалификации;

– увеличением количества цифровых информационных ресурсов и неготовностью педагогов адаптировать их к своей педагогической практике;

– высоким развивающим потенциалом ИКТ и недостаточным использованием их в образовании взрослых;

– информацией об эффективности гибридного обучения и недостаточной разработанностью его методики.

Сконструирована система непрерывного дополнительного профессионального гибридного обучения педагогических кадров с использованием информационных технологий.

Очно-дистанционные курсы повышения квалификации	Web-коллегиум креативной педагогики	Электронная библиотека
Очно-дистанционные курсы переподготовки и специализации	Виртуальная школа цифровой компетентности: - Массовые открытые online-курсы - Факультатив тьютора - Online-кейс-тесты	Педагогический Web-навигатор профессионального совершенствования и саморазвития
Дополнительное (к высшему) образование по очно- дистанционной форме обучения	Виртуальная выставка-презентация «Современное образование»	Портал IT-компетентного руководителя
Целевые тренинги: «Учителя в online», «Цифровые технологии	Центр дистанционной самодиагностики	Электронный журнал «Золотые страницы образования»
Корпоративное обучение	Интернет- конкурсы	Виртуальный АРТ-подиум

Рис. 1. Подсистема электронного обучения в модели непрерывного гибридного обучения педагогических кадров

Теоретико-методологическую основу построения модели непрерывного гибридного обучения педагогических кадров составили труды зарубежных и отечественных исследователей:

– по анализу эффективности педагогических технологий;
– формированию системы непрерывного профессионального образования;
– использованию информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в учебном процессе;
– методике дистанционного и электронного обучения;
– разработке и применению технологии гибридного обучения.
– зарубежным инновациям смешанного обучения.

Адаптация гибридной технологии для повышения квалификации взрослых выглядит таким образом. После всестороннего изучения образовательных потребностей педагогов региона на сайте института вывешивается рекламный проспект курсов повышения квалификации, календарный план очных и Web межкурсовых мероприятий, наполняются электронные ресурсы самообразования.

Педагог сам выстраивает индивидуальную траекторию гибридного обучения на год.

В рамках очно-дистанционных курсов можно выбирать вариативные учебные модули и спецкурсы.

Маршрутный лист составляется и корректируется тоже самостоятельно.

Непрерывное гибридное обучение педагогических кадров обеспечивается синтезом

традиционных и Web-технологий в формальном, неформальном и информальном дополнительном профессиональном образовании.

Рассмотрим организацию очно-дистанционных курсов повышения квалификации. Неделя очных занятий насыщена практикумами и тренингами, установками на дистанционный этап. Электронное обучение слушателей постоянно совершенствуется. Кроме управляемой самостоятельной работы по материалам учебных модулей, применяются такие индивидуальные методы, как самотестирование, программированные задания (состоит из блоков, прохождение которых требует дать письменный ответ и сразу проверить его правильность), диалоговые компьютерные программы.

Среди интерактивных методов дистанционного этапа особенно популярны групповые дискуссии, электронные конференции, групповые проекты, мозговой штурм, взаимообучение через презентации своего педагогического опыта, кейс-стади. Последний метод пользуется особым успехом, т. к. совместный поиск эффективного выхода из сложных профессиональных ситуаций становится тренажером педагогического мастерства. В банке ситуаций преподаватели собрали остросюжетные случаи, реальные педагогические инциденты, эксцессы, экспертные ситуативные задания (слушатели объединяются в подгруппы и обсуждают ситуацию с разных точек зрения) и даже фрагменты из кинофильмов о школе. Некоторые преподаватели используют в дистанционном обучении ролевые и имитационные игры, педагогические квесты (поиск по подсказкам с преодолением заданий- препятствий).

Ценным преимуществом дистанционного обучения является получение богатого мультимедийного учебно-методического материала: тексты в структурированном виде, в таблицах и схемах, презентации, видео мастер-классов, видеозаписи конкурсных уроков и видеофрагменты тематических мероприятий, учебные видеоклипы, инфографика, анимационные плакаты, предметные ролики и т. п.

Каждый слушатель также вооружается пакетом справочных материалов: электронные учебники и пособия, интерактивные энциклопедии, Е-хрестоматии, навигаторы полезных сайтов, тематические тезаурусы и пр.

Бонусом служат материалы развивающего характера и дидактические кейсы для уроков.

Преподаватели готовы дать личную консультацию по скайпу, по телефону, по электронной почте. Некоторые педагоги предпочитают приезжать в методический день для общения со специалистами института.

Для тех слушателей, которым по каким-либо причинам неудобно заниматься в сети, все материалы копируются на их USB-флеш накопители, а некоторым (по их просьбе) распечатываются. Каждого педагога сопровождает тьютор, который обеспечивает обратную связь, мотивирует и активизирует обучение, разрешает технические проблемы, поддерживает обучающегося.

Инициативами этого года стали:

– Виртуальный зал славы лучших слушателей. Каждый преподаватель отбирает пять педагогов, наиболее успешно прошедших его учебный модуль, тьютор награждает их виртуальными медалями. Набравшие максимальное число виртуальных знаков отличия, попадают в зал славы.

Большая познавательная активность участников фиксируется также в технопарках, школе модератора и школе ремесел. Используя новые формы неформального обучения, сотрудники Института не только повышают профессиональный интерес педагогов и интерактивность занятия, но и продвигают результативные инновации.

Интернет-соревнования и конкурсы педагогического творчества стимулируют потребность в творческом самовыражении и профес- сиональном развитии педагогов, предоставляют возможность повысить свою значимость, стать лидером в педагогическом сообществе, получить общественное и государственное признание. В процессе профессиональных состязаний идет интенсивное взаимообучение, накопление опыта,

установление новых партнерских связейи инициирование новых проектов.

Институт дополнительного педагогического образования предлагает целую россыпь конкурсов профессионального творчества с использованием киберпространства.

Информальное образование – один из действенных каналов подключения безграничного образовательного потенциала общества к системе непрерывного образования. Новые ресурсы фокусируются на развитии у педагогов готовности к самообразованию, саморазвитию, продуцированию новых педагогических идей, технологий.

Продуктивно работают восемь виртуальных выставок, облачных инсталляций, Web-витрин, Арт-подиум, Педагогический Web-навигатор, электронная библиотека. Расширяется круг участников открытого педагогического сообщества «Растим личность» (ДНР, Россия, США,Германия, Франция, Казахстан, Турция, Испания и др.).

Ценным инструментом развития являются

«Центр дистанционной самодиагностики», разработанные и изданные учебно-методические пособия для руководителей, педагогов и обучающихся, новые номера педагогических журналов, предметные Е-хрестоматии.

Модель непрерывного гибридного обучения педагогических кадров института дополнительного педагогического образования строится на принципах доступности, системности, интерактивности, мультимедийности, рефлексивности и витагенности (опоры на жизненный опыт) с использованием современных подходов и новейших технологий. Активная инновационная деятельность – еще один отличительный аспект модели. Она отличается комплексностью, социальной направленностью (открытостью и доступностью для потенциальных участников и социальных партнеров) и высоким развивающим потенциалом. Созданы все условия для включения педагогов, методических служб, образовательных организаций в инновационное поле института: от участия в изучении инноваций, апробации нововведений, представления авторского перспективного опыта и его распространения до освоения и реализации новых функций педагогов (консультант, тьютор, фа- силитатор, модератор, коуч и др.).

В процессе внедрения непрерывного гибридного обучения педагогических кадров по- явились проблемы, которые частично уже пре- одолены, а именно:

– Традиционные методы не эффективны приэлектронном обучении.

– В дистанционном обучении нельзя давать тексты лекций. Вся информация должна подаваться структурированными блоками, с исполь- зованием таблиц и схем. Учебные материалыдолжны быть максимально мультимедийнымии интерактивными.

– Авторские учебные модули не может вести другой преподаватель, т. к. только разработчик полностью использует потенциал учеб- ной информации, отобранных технологий и методов.

– Надлежит считаться с возрастными страхами использования ИКТ.

– На случай длительного отключения электричества или слабой скорости интернета у от- дельных слушателей, нужно иметь учебно-методический пакет с материалами как на бумажных носителях, так и на электронных. При этом использовать альтернативные способы коммуникации.

– Преподавательский состав института дополнительного профессионального образования должен постоянно проходить учебу по разработке и организации гибридного обучения.

– Необходима специальная подготовка тьюторов с систематической супервизией.

Результативность описанной модели подтверждается отслеживаем качества освоения новой информации, уровнем использования новых методов и технологий в педагогической практике, динамикой образовательных инициатив. Гибридное обучение объединяет преимущества обеих форм организации учебного процесса, задействует современные коммуникационные техники, позволяет создать комфортную учебно-развивающую среду, усилить персонификацию педагогического процесса [5]. Анализ

анкетирования педагогов (5824 респондента) указал их приоритеты в оценке эффективности смешанного профессионального усовершенствования:

– выстраивание индивидуальной траектории обучения (76%);
– увеличение объема получаемых знаний (72%);
– расширение и углубление профессионально значимых компетенций (68%);
– современная интерпретация личностно ориентированного обучения (64%);
– гибкость обучения (60%);
– многообразие методов педагогического воздействия (58%);
– поисково-исследовательские задания (56%);
– более рациональное использование времени (54%).

Таким образом, разработанная модель непрерывного гибридного обучения педагогических кадров имеет реальные преимущества и перспек- тиву дальнейшего развития, носит развивающий характер и особенно ценна богатыми и разноплановыми возможностями конструирования инди- видуальных образовательных маршрутов. Основными ее достоинствами являются также синтез самых эффективных методик электронного, тра-диционного и самостоятельного обучения, преемственность содержания формального и неформального образования, постоянное насыщение информального образовательного пространства, углубление персонификации педагогического влияния, развивающий тьюторинг, использование богатых возможностей современных информационно-коммуникативных технологий.

ЛИТЕРАТУРА

1. Словарик учителя XXI века [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://newtonew.com/school/dictionary-teacher-of-future (дата обращения: 11.12.2017).
2. Рубцов Г. И. Смешанное обучение: анализ: трактовок понятия [Электронный ресурс] /Г. И. Рубцов, Н. В. Панич. – Режим доступа:https://cyberleninka.ru/article/n/smeshannoe-obuchenie analiz traktovok-ponyatiya (дата обращения: 11.12.2017).
3. Медведева М. С. Формирование готовности будущих учителей к работе в условиях смешанного обучения: автореф. дис. … канд. пед. наук / М. С. Медведева. – Нижний Новгород, 2005. – 30 с. Сергеев А. Г. Введение в электронное обучение: монография / А. Г. Сергеев, И. Е. Жигалов,В. В. Баландина. – Владимир : Изд-во ВлГу, 2012. – 180 с.
4. Blended Learning Today. Designing in the New Learning Architecture [Электронный ресурс] // The Oxford Group. – Режим доступа: http://www.oxford-group.com/pdf/blended-learning-today-2014.pdf (дата обращения: 11.12.2017).

«ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВОЗМОЖНОСТЕЙ ПЛАТФОРМЫ BILIM LAND, СЕРВИСА PLICKERS, И ПРОГРАММЫ TARSIA КАК СРЕДСТВА МОТИВАЦИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ».

Татьяна Владимировна Склярова
«ОСШ №2» отдела образования Железинского района, управления образования Павлодарской области.
tannja123@mail.ru

Аннотация: в данном выступлении хотела бы показать возможности работы на платформе BilimLand и сервисов Plicker и Quizizz, Formulator Tarsia на уроках математики, возможность повышения мотивации обучения, возможность обратной связи.

Мотивация – это побуждение, вызывающее активность личности. Мотивировать учащихся – значит затронуть их важнейшие интересы, дать им шанс реализоваться в

процессе деятельности. Мотивация на уроке может быть проблемой, для ее решения вот несколько приемов, которые помогут повысить мотивацию на уроке:

1. Показать учащимся как знания могут быть применены в жизни.
2. Разнообразить уроки применением ИКТ.
3. Применять интерактивные способы на этапе контроля, которые помогут сразу увидеть результат.
4. Применение групповых, парных, индивидуальных видов работы на уроке.

При организации обучения часто применяю сайты: BilimLand, Twig, Plickers, Quizizz, LearningApps , программу Formulator Tarsia.

Применяя платформу «BilimLand» могу пользоваться готовыми интерактивными заданиями, видеобъяснением изучаемых тем, рабочими листами. Ученик заинтересованно и активно усваивает учебный материал.

Например при работе в группе даю карточку из изучаемой темы, ребята заполняют пропуски в бумажном варианте, потом проверяют на сайте.

Запиши числа с помощью положительных и отрицательных чисел.

1. Сегодня утром было 20 градусов мороза. ()
2. Днем 5 градусов тепла. ()
3. Высота горы Чогори – 8611 м. ()
4. Высота самого глубокого места Тихого океана – 11022 м. ()
5. Мама получила премию в размере 50000 тенге. ()
6. Автобус остановился, не доехав 50 м до остановки. ()
7. Лед на реке стал тоньше на 15 см. ()
8. В 5 веке до нашей эры. ()

Часто на уроках демонстрирую познавательные фильмы сайта Twig-Bilim. С Twig-Bilim нет необходимости тратить время на поиски подходящего и проверенного материала в Интернете для подготовки к уроку. Twig-Bilim предоставляет неограниченный доступ к фильмам по темам, планов урока, рабочих листов, диаграмм, готовых к использованию. (рис 1.)

Рис.1

Актуальной на протяжении всей истории педагогики является тема оценивания освоения знаний обучающимися и обработки полученных данных. Классически формы проведения фронтального опроса трудоемкие и неэффективные:

- при использовании распечатанных опросов и тестов идет расход бумаги, краски;
- для выведения информации необходимо наличие принтера;
- большое количество времени тратится для проверки, фиксирования и анализа полученных результатов.

В наш век цифровой информационного ускорения педагогические технологии предлагают множество способов для выявления сформированности знаний.

Одним из них является интерактивная система Plickers (рис. 2), которая позволяет провести фронтальный опрос всех участников образовательного процесса буквально за несколько минут.

Для работы в этой системе необходимо:

- персональный компьютер с выходом в Интернет;
- смартфон с мобильным приложением;
- распечатанные бумажные карточки с QR кодами;

• проектор для визуализации образовательного и опросного материала.

Принцип работы в данной системе основан на удаленном считывании QR-кодов. Участники занятий выбирают правильный ответ и поднимают карточку. Камерой телефона педагог сканирует на расстоянии поднятые участниками карточки с QR-кодами. Мобильное приложение «Plickers», установленное на мобильном телефоне педагога, считывает QR-коды с бумажных карточек обучающихся. В режиме online через проектор выводится на экран и задания, и результат каждого участника, и готовая статистика.

Использование Plickers на занятии либо на мероприятии может иметь разные цели.

• В начале занятия можно использовать для актуализации знаний и определения остаточных и для понимания о чем пойдет разговор или обсуждение.

• В середине – для тренировки и отработки новых способов и алгоритмов.

• В конце – Plickers поможет ввести новые знания в систему и закрепить изученный материал.

До начала работы с приложением необходимо зарегистрироваться в приложении на сайте www.plickers.com. Через Play market загружают приложение на смартфон и осуществляется вход в систему под своим логином и паролем.

В приложении создаются списки тестируемых и вносятся их фамилии. После этого каждому тестируемому присваивается номер. Затем пользователем создаются вопросы и ответы.

Таким образом, технология интерактивного тестирования «Plickers» есть простой и удобный сервис при проведении фронтального опроса. Работа с мобильным приложением сокращена по времени до минимума — получение результата опроса происходит на занятии или мероприятии, не требует длительной проверки и наличия смартфонов или компьютеров у участников. Ответы сканируются в режиме реального времени. Результаты сохраняются в базу данных и доступны на сайте для мгновенного или отложенного анализа. В результате мгновенно получается статистика правильных и неправильных ответов и их авторов для последующего анализа.

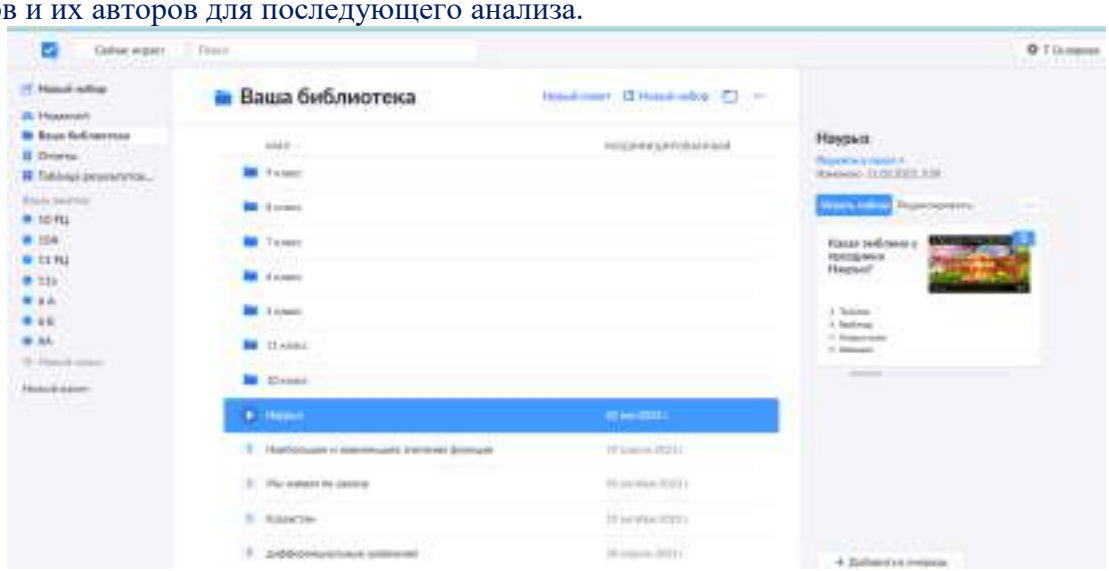

Рис. 2

Quizizz - сервис для создания опросов и викторин.

Учитель создает тест или викторину на своём компьютере, а ученики могут отвечать на вопросы со своих мобильных устройств. Очки начисляются за правильные ответы. Ученики могут присоединиться к викторине, перейдя по ссылке и введя код игры или по QR коду.

Викторины, созданные с помощью Quizizz (рис. 3), можно предлагать в качестве домашнего задания или организовать работу с викториной на уроке для проверки и оценивания знаний учащихся. Все ученики получают одинаковые задания, но каждый из них на своём мобильном устройстве увидит случайную последовательность вопросов и

будет работать с тестом в свойственном для себя темпе. На дисплее ученика появляется весь вопрос с изображением, которое при желании можно увеличить, и символы ответов.

Учитель может отслеживать работу каждого ученика и получать полную картину работы класса, а также экспортировать полученные данные в таблицу Excel. Учитель может воспользоваться не только своими тестами, но использовать готовые из библиотеки Quizizz.

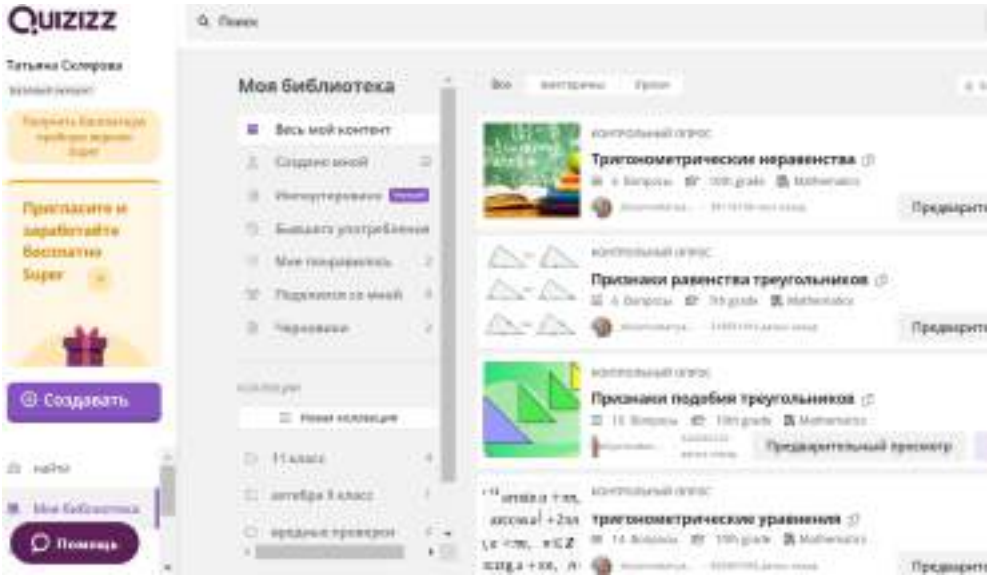

Рис.3

LearningApps – полностью бесплатный онлайн-сервис, позволяющий создавать интерактивные упражнения для проверки знаний.

Упражнения LearningApps (рис 4) можно использовать как способ самопроверки в игровой форме, для закрепления пройденного материала.

Плюсы сервиса:

1. бесплатный;
2. дружелюбный русскоязычный интерфейс;
3. быстрота создания интерактива;
4. моментальная проверка правильности выполнения задания;
5. многие шаблоны поддерживают работу с картинками, звуком и видео;
6. содержит большую коллекцию уже созданных другими учителями упражнений;
7. возможен поиск упражнений по категориям (по предметам);
8. постоянно развивается;
9. возможность обмена интерактивными заданиям.

Рис.4

Formulator Tarsia - приложение, предназначенное для учителей математики, проводящих занятия с использованием различных карточек-головоломок.

При помощи Formulator Tarsia (рис. 5) можно создавать этакие математические паззлы их карточек прямоугольной и треугольной формы. Например, в этой программе можно составить гексагональный паззл из множества треугольных карточек, на каждой из граней которых будет находиться математическое уравнение.

Для составления таких уравнений в программе имеется встроенный редактор. Готовые паззлы можно просматривать и распечатывать. Программа способна генерировать как сложные паззлы из 24 сегментов, так и более простые, состоящие из 6 сегментов.

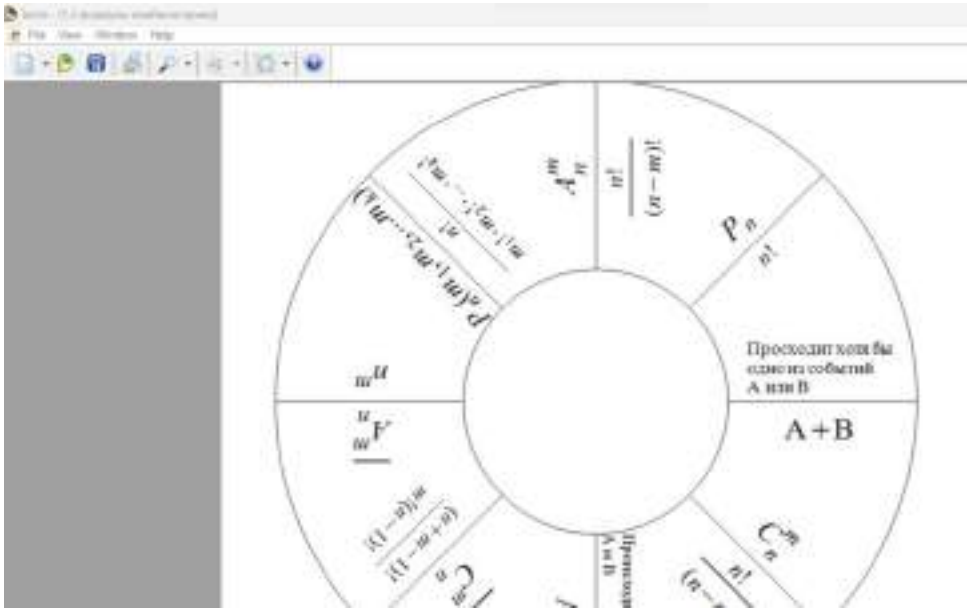

Рис. 5

ЛИТЕРАТУРА

1. https://www.plickers.com/library
2. https://quizizz.com/admin/my-library/createdByMe
3. https://soft.mydiv.net/win/download-Formulator-Tarsia.html

АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕ «LESSON STUDY» ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ «LESSON STUDY " В СЕЛЬСКИХ ШКОЛАХ
THE EFFECTIVENESS OF THE "LESSON STUDY" RESEARCH WORK IN RURAL SCHOOLS

Абилканова Мейрамгуль Габитовна
Павлодар облысының білім беру басқармасы, Екібастұз қаласы білім беру бөлімінің «№ 14 жалпы орта білім беретін мектебі» КММ
Екібастұз қаласы, Қазақстан
meiramgulabilkanova@gmail.com

Аннотация: Ұстаздар тек оқытушы ғана емес, сонымен қатар өмір бойы ізденіп жүретін зерттеушілер сынды. Осындай зерттеулердің бірі қазіргі уақыта енгзіліп жатқан «Lesson Study» болып табылады. Бұл тәсілді ауыл мектептерінде пайдалану қаншалықты тиімді, білім алушылардың деңгейін жетілдіруге мүмкіндік береді ме, бала санының аздығына

қарамастан зерттеу жұмысын іске асыру барысындағы жағымды,жағымсыз жақтарына тоқталып кететін боламыз.
Аннотация: Учителя были не только преподавателями, но и исследователями, которых искали всю жизнь. Одним из таких исследований является «Lesson Study», которое проводится в настоящее время. Мы остановимся на плюсах и минусах реализации исследовательской работы в сельских школах, насколько эффективно использование данного подхода в сельских школах,позволит ли он улучшить уровень обучающихся.
Annotation:Teachers were criticized not only by teachers, but also by researchers who have been pursuing them all their lives. One of these studies is the "Lesson Study", which is currently being implemented. How effective is the use of this approach in rural schools, whether it allows you to improve the level of students, we will focus on the positive and negative aspects of the implementation of research work,despite the small number of children.
Түйін сөздер: Lesson Study зерттеуі, білім, ауыл мектептері, тәжірибе, тиімділік.
Ключевые слова: исследование Lesson Study, образование, сельские школы, практика, эффективность.
Key-words: Lesson Study, education, rural schools, experience, efficiency.

Статистикалық зерттеулер бойынша ауылдағы білім беру деңгейі, қаладағы білім беруден әлде қайда төмен екені бізге белгілі. Осы бір олқылықты жою мақсатында, елімізде біршама өзерістер енгізілген болатын. Олар «дипломмен ауылға» жобасы, ауылдарды интернет желісімен, АКТ жабдықтармен қамтамасыз ету және т.б. Қазіргі уақытта бұл өзгерістер олқылықты 100% жойды деп айта алмаймыз. Мамандар жетіскенімен, ауылдар әлі де ғаламтор желісімен, АКТ жабдықтарымен, кітапханалар қажетті әдебиеттермен толық қамтылмаған. Демек, ауылдағы білім беру деңгейі әлі де төмен болатыны бізге анық.

Өзім ауыл мектебінде жұмыс жасағандықтан, бұл мәселелер өзіме таңсық емес. Екібастұз қаласына қарасты, Қоянды ауылы №14 жалпы орта білім беретін мектепте 3 жылдай жұмыс жасаудамын. Мектепте 2022-2023 оқу жылында «Lesson Study» зерттеу топтары құрылды, өзім де №1 зерттеу тобының мүшесі болып қосылдым. Алғашында өзімізге таныс емес, бұған дейін естімеген зерттеу жұмысын жүргізу үрей туғызған болатын. Зерттеу жұмысын бастамас бұрын мектепте «Lesson Study»-ға байланысты семинар, коучингтер өткізілді.[1-сурет] Білімізді жетілдіріп зерттеу жұмысына кірістік.

[1-сурет. «Lesson Study не? қалай? не үшін?» Коучинг. Өткізген: Хасанова Л.Н. , Колтман Е.А]

Lesson Study бұл - педагогикалық тәжірибе саласындағы білімді жетілдіруге бағытталған,сабақтағы іс-әрекеттегі зерттеудің ерекше мысалы болып табылатын педагогикалық тәсіл. Ол XIX ғасырдың 70-ші жылдарында Жапонияда пайда болды және осылайша батыста қолданылды.[1] 10 жылдам астам уақыт бойы Қазақстанда тәжірибе жүзінде іске асырылуда. Біздің мектеп нақты 2022-2023 оқу жылында қолға алып, зерттеу жұмыстарына кірісті.

2022 жылдың қараша айында №1 фокус тобының мүшелері жинақталып, зерттеу сыныбын таңдадық.Таңдауымыз 9А сыныбы болды. Сыныпта – 13 оқушы, қарастырылатын мәселе - білім алушылардың топтық жұмыс жасай алмауы, көшбасшы оқушылардың үлгермі төмен оқушыларға бағыт-бағдар беріп көмек бермеуі.Осы бір

мәселелерді іліп алып,зерттеу жұмысының жоспарын топ мүшелерімен бірігіп жасаған болатынбыз.

№1 фокус тобының өндірістік жоспарына сәйкес 2.11.2022 ж - 29.11.2022 аралығында Lesson Study зерттеу жұмыстарын жүргіздік. Lesson Study мәселесі: «Оқушыларды рөльдерге бөлу арқылы, топта жұмыс жасау дағдыларын дамыту». Бұл сыныпты алғандағы басты мақсатымыз – ұйымшылдыққа,татулыққа баулу, оқушылар бойынан жеке тұлға ретінде қалыптасқан қасиеттерін, мінез-құлықтарын сабақ барысында бақылап, зерттеу соңында нәтижесін шығару.

Бірінші зерттеу сабағын биология пәнінен Какенова А.Н. өткізді. Ең бірінші сабақ болғандықтан, кемшіліктерсіз болмады. Мысалы: сабақ жоспарын пән мұғалімі өзі құрастырған, сабаққа барлық бақылаушылар қатыспады. Бұл кемшіліктерді ескере отырып, келесі сабақтарда қатаң қадағалауға алынды.

Екінші зерттеу сабағын география пәнінен Божигитова А.Ж. өткізді Жоспар топ мүшелерімен бірге жасалды, сабаққа барлық бақылаушылар қатысты. Дегенмен де, оқушылар тарапынан қорқыныш, ұяңдық байқалды. Сабаққа белсенді қатыспады, көшбасшы оқушылар өздерін ғана көрсетуге тырысып бақты. Сабақтан кейін оқушылардан «көшбасшылыққа байланысты» сауалнама алынды.

Үшінші зерттеу сабағын мен Абилканова М.Г. Қазақстан тарихы пәнінен өткіздім.[2-сурет] 1-ші, 2-ші сабақпен салыстырғанда біршама өзгерістер болды. Балалардың ашылып жұмыс жасауы, көшбасшылардың басқа топ мүшелеріне көмек қолын созуы, В деңгейлі оқушының А деңгейлі дәрежені көрсетуі. Жалпы, әрбір оқушы өзіне жүктелген міндеттерін орындай алды.

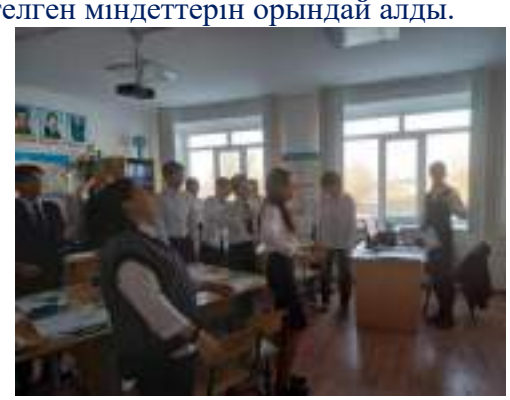

[2-сурет. «Қазақстан тарихы» пәнінен №3 зерттеу сабағы]

Бірінші цикл зерттеу сабақтары туралы барынша түсінікті, әрі қысқаша мағлұмат беруге тырыстым. Келесі қарастырылатын мәселе ол «Lesson Study» зерттеу жұмыстары біздің ауыл мектебіне тиімді болды ма?

Менің пікірім бойынша, әрине пайдалы жақтары өте көп. Бұл сабақтар тізбесін өткізген кезде мұғалімдер бір-бірімен тығыз қарым-қатынаста болып, өзара тәжірибе алмасты.Әр түрлі әдіс-тәсілдерді үйренді.Тәжірибе молайды. Кәсіби біліктіліктері артты. Зерттеу барысында қойылған мақсатқа жете білдік деп ойлаймын. Оқушылар топтық жұмыс арқылы ойларын ортаға салып талқылау, талдау, өз пікірін ашық айтуға дағыдыланды, және де оқуға деген қызығушылықтарнын артқанын көруге болады.

Жалпы алғанда, ауыл мектептерінде Lesson Study жұмысын жүргізу қиындықтар тудырады. Біз 13 оқушыдан тұратын сыныпты таңдаған болатынбыз, дегенмен мектебімізде 3-4 оқушыдан тұратын сыныптар да бар. Оқушы санының аздығы бұл зерттеу тәсіліне тиімсіз деп ойлаймын. Ауыл мектептеріндегі басты мәселердің бірі, біз тек сыныпқа байланысты зерттеулер жүргізе аламыз. Жеке пән бірлестіктері жоқ. Пәндер бойынша зерттеу жүргізу мүмкін емес.

2023-2024 оқу жылында Фокус тобымызбен, 6-оқушыдан тұратын 7А сыныбын таңдаған болатынбыз. Мәселе: білім сапасының төмендеуі (33,33 %), және де білім алуға құштарлықтарның төмендігі.Бұл сыныптың білім деңгейі өте төмен, А деңгейлі және

көшбасшылық қабілеті бар тек бір оқушы ғана. Білім алушылардың қызығушылықтарын арттыру мақсатында әртүрлі әдіс-тәсілдер және көрнекіліктер қолданудамыз. [3-сурет]

[3-сурет.7А сыныбы,Қазақстан тарихы сабағы]

7А сыныбымен жұмыс қарқынды жүруде, В деңгейлі оқушы сабақтарға белсенді қатысып, өз-өзін көрсету үстінде. Бала санының аздығы осы бір кезде тиімді болғандай, себебі сыныпта көшбасшыларды анықтау барысында, әрбір сабақ сайын көшбасшыларды ауыстырып көрудеміз. Ол А деңгейлі болсын, В,С болсада оқушыға мүмкіндік беріп, бойындағы жасырын қасиетін паш етеді деген үлкен сенімдеміз.

Lesson Study бұл жай ғана сабақ беру емес, бұл әртүрлі ресурстарды пайдалана отырып зерттеу сабақтарын қызықты әрі түсінікті өткізу, білім алушылардың қызығушылықтарын ояту. Кейбір мектептерде АКТ, интернет ресуртарының болмауы себебінен осындай зерттеу жұмыстарын кеңінен жүргізуге мүмкіндіктері жоқ.

Қорытындылай келе, Жүсіпбек Аймауытовтың өлең жолдарымен аяқтағым келіп отыр. «Үйренерсің, іздеп көрсең – қалмасаң» осы бір өлең жолы қазіргі таңда бізге айтылғандай. Lesson Study бұл- іздену, қолдану, зерттеу, оқыту әрдайым қозғалыста болу. Ауыл мектептерінде зерттеу сабақтарын жүргізу мұғалім үшін де, оқушылар үшін де тиімді жақтары көп деп ойлаймын. Lesson Study зерттеуі мектептегі әрбір мұғалім үшін оның кәсіби жетілуге көмектесетін қадам. Сондықтан да алдыға қарай, жаңашылдыққа қарай қадамдар жасаудан сескенбейік құрметті әріптестер!

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Lesson Study: нұсқаулық Пит Дадли
2. «Lesson Study» Алматы «Жарқын» баспаханасы, 2022 жыл.
3. Педагогикалық шеберлік орталығының кітапханасы «Lesson study: өз сабағын зерттегісі келетіндер үшін. Астана, 2017ж

ОҚЫТУ ҮРДІСІНДЕ ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ РЕСУРСОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ
EFFICIENCY OF USING THE DIGITAL RESOURCES IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Тобугов Маулен Тюлюбаевич
Әлихан Бөкейханов атындағы орта мектебі
Жамбыл облысы, Қазақстан
mtobugov@mail.ru

Андатпа: Қазіргі қоғамдағы оқытудың тиімді тәсілдері мен инновациялық технологияларының артықшылығы оқушылардың білім сапасын арттыра отырып, қазақ тілінің грамматикасы мен көркем әдебиеттің сырын ұғынып, сыни ойлау қабілеттерін дамыту.

Аннотация: Преимуществом эффективных методов обучения и инновационных технологий в современном обществе является повышение качества знания учащихся, с пониманием грамматики казахского языка и тонкостей художественной литературы, развитие способностей критического мышления.
Annotation: Benefits of effective teaching methods and innovative technologies in the modern society are to improve the quality of the students' knowledge, with an understanding of Kazakh language and fineness of the literature, development of the critical thinking.
Түйін сөздер: инновация, құрал, әдістемелік, технология, педагог, цифрлық ресурс.
Ключевые слова: инновация, инструмент, методика, технология, учитель, цифровой ресурс.
Key words: innovation, tool, methodology, technology, teacher, digital resource.

Қазіргі кезде Республикамызда білім берудің жаңа жүйесі жасалып, Қазақстандық білім беру жүйесі әлемдік кеңістігіне енуге бағыт алуда. Тек экономикалық және саяси процесте ғана емес, сонымен қоса білім беру саласында да жаңа цифрлық ресурстар кеңінен қолданыла бастады.

Оқытудың жаңа ақпараттық-коммуникативтік технологияларын меңгеру – қазіргі заман талабы. XXI ғасыр – ақпараттық технология ғасыры. Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Болашақтың іргесін бірге қалаймыз» атты Қазақстан халқына Жолдауында «Біз білім беруді жаңғыртуды одан әрі жалғастыруға тиіспіз. Бүгінде мектептерде мұғалімдер жаңалықтың жаршысы болып, өз пәндері бойынша сабақты меңгертудің тиімді жолдарын іздеп, оқушыларды әлемдік деңгейде шығару мақсатында еңбектенуде. «Өмір бойы білім алу» әрбір қазақстандықтың жеке кредосына айналуы тиіс» деген ұранды өздеріне ту етіп келеді[1].

Қазіргі қоғамдағы білім жүйесін дамытуда ақпараттық-коммуникативтік технологиялардың маңызы зор. Білім беруді ақпараттандыру және пәндерді ғылыми-технологиялық негізде оқыту мақсаттары алға қойылуда.

Ақпараттық технологиялар және компьютерлік желі арқылы жаңа білім әдістерін пайдалану кеңейтіліп келеді. Аталған технологияны білім жүйесінде қолданудың ең маңызды факторы, негізгі қозғаушы күші адам, сол себепті білімнің негізгі принциптері іске асырылуы тиіс. Ең бастысы – жеке тұлға, жеке адамды қалыптастыру, оларды тәрбиелеу және шығармашылық потенциалын дамыту үшін қажетті жағдайлар жасау. Осыған орай оқытудың әртүрлі педагогикалық технологиялары жасалып, жүзеге асырылуда.

Қоғамда ақпараттандыру процестерінің қарқынды дамуы жан-жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етілген. Ақпараттандыру технологиясының даму кезеңінде осы заманға сай білімді, әрі білікті тұлға даярлау мұғалімнің басты міндеті болып табылады.

Олардың бәрінде бірінші орында оқушы тұрады және оның өз бетімен білім алудағы белсенділігіне баса назар аударылады. Өйткені жеке тұлға өз іс-әрекеті арқылы ғана дами алады[2].

Қазіргі білім жүйесінің ерекшелігі – тек біліммен қаруландырып қана қоймай, өздігінен білім алуды дамыта отырып, үздіксіз өз бетінше өрлеуіне қажеттілік тудыру. Осындай жаңа және пайдалы технологияны іс-тәжірибеге енгізбей тұрып, мұғалім өзінің компьютерлік сауаттылығын жетілдірсе, содан кейін күнделікті сабақта кеңінен қолдана алады. Оқу жүйесінде тиімді технологияның енуі – бүгінгі күннің талабы. Сол себепті білім беру саласында инновациялық үрдісті жүзеге асыру үшін «Қазақстан Республикасы ақпараттық теңсіздікті төмендету бағдарламасының шеңберінде» өткізілген компьютерлік сауаттылықтың толық оқу курсын оқып, сертификатқа ие болып, өз іс-тәжірибемде қолдана бастадым.

Технологияны қазақ тілі мен әдебиеті пән сабақтарында пайдаланған жөн, ол оқушылармен білім беру үдерісінде жеке жұмыс жүргізуге, әртүрлі оқу әдістерін

салыстыруға мүмкіндік туғызады. Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында инновациялық технологияның әдіс-тәсілдерін, барлық түрін, формасын қажетті жағдайда тиімді пайдаланып және цифрлық ресурстарды жүйелі түрде дұрыс қолдану оқыту сапасын жоғарылатады. Сонымен қоса ресурстарға өздері тікелей араласатындықтан қызығушылықтары, белсенділіктері артады, оқушының міндетті деңгейдегі білімді меңгеруіне, оның ынталануына мүмкіндік береді. Осы тұста өз іс-тәжірибемде оқушыларды әр сабақ сайын топқа бөлемін. Себебі оқушылар топта сыныптастарымен ынтымақтаса отырып, қарым-қатынас жасауға, идеяларды ұсынуға және қорғауға, әртүрлі ұстанымдарымен алмасуға, барынша белсенді қатысуға мүмкіндік алады. Осыған орай «Picker Wheel» платформасы топқа бөлуге арналған ең тиімді сервис. Мұнда әр оқушының деңгейіне қарамай дұрыс топқа топтастыру қарастырылған[3].

Сонымен қатар «Classroomscreen» платформасы – бұл сабақ барысында нұсқауларды анық және көрнекі түрде көрсетуге мүмкіндік беретін онлайн құрал. Оқушылардың сабақ барысында ынталандыруға көмектесу үшін 13-тен астам виджеттері бар. Оның ішіне уақыт, таймер, оқушыларды топқа бөлуге, кері байланыс, бірнеше геймификациялық ойын түрлерін жасауға арналған түрлері де бар. Осындай платформаларды сабақ барысында пайдалану кезінде оқушылар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды. Әрбір оқушы таңдалған тақырып бойынша тапсырмалар мен топтық жұмыстарын орындап, анимациялық практика тапсырмаларымен жұмыс жасауға дағдыланады. Платформа арқылы түрлі суреттер, видеокөріністер, дыбыс және музыка тыңдатып көрсетуге болады. Бұл, әрине мұғалімнің тақтаға жазып түсіндіргенінен әлдеқайда тиімді, әрі әсерлі. Меңгерілуі қиын сабақтарды цифрлық ресурстардың көмегімен оқушыларға ұғындырса, жаңа тақырыпқа деген баланың құштарлығы оянады деп есептеймін. Осылайша оқыту құралдарының бірі – интерактивті панель. Ол оқушыларды даралай оқытуда жаңа ақпараттарды жеткізуге, сондай-ақ игерілген білім мен біліктерді бақылауға арналған құрал[4].

«Educaplay» платформасы – интерактивті тапсырмаларды жасауға мүмкіндік беретін онлайн қызмет. Сабақ барысында төмендегі тәсілдерді қолдануға болады:

- Кроосворд
- Басқатырғыштар
- Бос орындарды толтыру
- Диалог
- Диктант

Тапсырмаларды сақтауға, өңдеуге, сілтемелер мен кодтарды жасауға және оларды басқа ресурстарға әрі қарай орналастыруға және басып шығаруға болады. Цифрлыкқ ресурстың тиімділігі зор. Цифрлық ресурстар – бұл оқу курсының ең маңызды бөлімдерін, сонымен бірге кез келген шығармаларды еске түсіру, энциклопедиялар, карталар, оқу тапсырмаларын орындату және т.б. білім беруде қажетті материалдарды пайдалану, орындату.

Заман талабына сай «GOOGLE» іздеу прогараммасы арқылы тағы бір мүмкіндігі «CANVA» прогарммасы. Мультимедиалық тақтаға «CANVA» программасымен жасалған слайд, бейнероликтерді пайдалану. Берілген тапсырманы оқушы оқулықтан іздеп отырмай, программа арқылы еске түсіруге көмегі тиеді. Мысалы: 7-сыныпта Әбділдә Тәжібаевтың «Сырдария» өлеңі тақырыбында өткен сабағымда ақынның шығармаларын еске түсіру үшін мультимедиалық тақтаға «CANVA» программасымен жасалған слайдтарды көрсетіп сұрақтар мен тапсырмалар арқылы сабақты өрбіттім.

Сабақ барысында «Сырдария» өлеңінің көркемдік ерекшелігіне талдау жасату мұғалім үшін де, тапсырманы орындау үшін де оқушыға қолайлы болды.

а) Сырдария өлеңінде теңеу, параллелизм, лирика, қайталау бар ма?

ә) Лириканың қай түріне жатады?

б) Қайталаудың қандай түрі бар? деген сияқты сұрақтар мен тапсырмаларды орындады. Сұрақ-жауап арқылы «Кілемді» толтырту. Интерактивті панельдің көмегімен

өзенінің қазіргі жағдайын көрсеттім.

Панельді пайдалану оқушылардың танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды.

Мұғалім үшін цифрлық ресурстар – бұл күнбе-күн дамытылып отыратын ашық түрдегі әдістемелік жүйе, оны әрбір мұғалім өз педагогикалық тәжірибесіндегі материалдармен толықтыра отырып, әрі қарай жетілдіре алады. Ресурстар арқылы үй тапсырмасын, жаңа сабақты түсіндіруге және тест тапсырмаларын орындатуға болады.

Мысалы, 5-сынып оқушыларына қазақ тілі сабағында «Кроссворд» тәсілін қолдандым. Кроссвордты әртүрлі жұмбақтармен жасадым. Оқушылардың тапсырманың жауабын шешуі олардың сыни ойлау дағдысына үлкен әсер беретіні сөзсіз.

Kahoot – мектеп және басқа да оқу орындарында қолданылатын ойын түріндегі оқыту платформасы. Сайтты «Skype» немесе «Google Hangouts» сияқты ортақ экранды пайдалану құралдары арқылы пайдалануға болады. Барлық ойыншылар мұғалім, бизнес-көшбасшы немесе басқа адам, оқытушы жасаған сұрақтарға жауап беру үшін құрылғыны қолданады. Сұрақтарға дұрыс жауаптар бонустық ұпайларға аударылады. Содан кейін жиналған ұпайлар арқылы әр сұрақтан кейін көшбасшылар тізімі шығарылады. Бұл оқушыларды шапшандыққа үйрететін бірден-бір сервис. Аталған электрондық білім беру ресурстарын өз іс-тәжірибемде қолданып келемін.

«QUIZIZZ» – «Kahoot» платформасына өте ұқсас. Білім алушыларды бағалаудың интернет құралы болып табылады, бірақ кейбір айырмашылықтары бар. Біріншіден, топта викторинаны іске қосқан кезде білім алушылар өз қарқынымен қозғала отырып, сұрақтарға жауап береді және басқа қатысушылардың жауап беру жылдамдығына тәуелді болмайды. Екіншіден, «Quizizz» платформасында құрастырылған викторинаны орындауды жоспарлап қоюға болады. Яғни оны үй жұмысы ретінде ұсынуға болады. Үшіншіден, «уақыт» параметрін алып тастау мүмкіндігі бар, білім алушы өтіп бара жатқан уақыт туралы емес, берілген сұрақ төңірегінде асықпай ойлана алады және сұраққа жауап беру кезінде оқулықтың параграфын, кітаптың тарауын не болмаса қажетті ақпаратты гугл жүйесінен тауып алуға мүмкіндік береді.

«QUIZIZZ» мүмкіндіктері:

1. Оқу және үйреу үдерісін қолдау; ойындар мен викториналар өткізу;
2. жарыстар ұйымдастыру;
3. тест жүргізу;
4. үй жұмысын жүргізу;
5. әр оқушының нәтижелерін бақылау;
6. әр оқушыға автоматты түрде кері байланыс беру.

Қазіргі таңда өз тәжірибемнен оқушыларға «Classtime» платформасы арқылы қазақ тілі пәнінен «5-6 сыныптарға арналған тест түрлерінің жиынтығын» жасадым. Электронды оқулықта әр тоқсан бойынша өтілген материалдарды тест тапсырмаларының негізгі бес формасы бойынша қамтыдым. Бұл тестік электронды оқулық оқушының білім-білік дағдысы мен қоса сауаттылығын да тексереді.

Сонымен қатар жылдық қорытындылау үшін емтихандық тест тапсырмалары берілген. Бұл тест сұрақтарының нәтижесі әр оқушыға жауап беру деңгейіне қарай электронды түрде пайыздық көрсеткішпен бағаланып шығады. Оқушылар берілген тапсырманы орындау үшін арнайы құралғы арқылы орындарында отырып, жұмыс істейді. Бұл құралмен жұмыс істеу барысы біріншіден мұғалімге, екіншіден оқушыға тиімді. Оқушы орындаған тапсырмасының жауабын сол мезетте керекті батырмасын басып, өзін-өзі бағалайды. Сонымен бірге біліміндегі жіберген қателіктерін дер кезінде аша біледі. Ал, мұғалім үшін уақыт үнемделеді және оның жұмысы жеңілдейді. Бұл әдіс оқушының білімін көтеруге, сабаққа ынтасын қалыптастыруға оң әсер ететіндігі сөзсіз[5]. «Classtime» платформасын пайдалану барысында оқушы 2 жақты білім алады. Біріншіден пәндік білім алса, екіншіден компьютерлік сауаттылығын толықтырады.

Электрондық оқулықтың бағалық, нәтижелік бөлігі тестер арқылы жүзеге асады. Тест сұрақтарына жауап бергеннен кейін оқушы диаграмма түрінде өзінің білім деңгейін көре алады. Оқытудың компьютерлік технологиясының оқу үрдісінде кеңінен енуі оқушылардың өзіндік және шығармашылық белсенділігін дамыта отырып, «Classtime» платформасының көмегімен олардың өзіндік жұмыс түрлерін орындауға баулиды.

Сондай-ақ, «Flippity» – бұл кесте негізінде оқыту үшін әртүрлі интерактивті тапсырмаларды жасауға болатын онлайн қызмет. Функционалдығы бойынша «Flippity Learning Apps» сияқты танымал қызметтерге ұқсас. «Flippity» интерактивті жұмыстарының ең танымал түрлері: Мәтінді енгізу жаттығуы, емлені тексеру, кроссворд, турнир кестесі, уақыт шкаласы, сөздерді іздеу, бинго. Әр тапсырма үшін құру нұсқаулары, сондай-ақ шаблон мен демо нұсқасы бар. «Flippity» интерфейсі ағылшын тілінде, бірақ интуитивті интерфейсі бар. Сондай-ақ, сервиспен жұмыс істеу кезінде браузерге салынған автоматты аудармашыны пайдалануға болады, мысалы, мұндай мүмкіндік «Google Chrome» браузерінде бар.

Өз оқыту тәжірибиемде осы платформаны пайдаланудың келесі артықшылықтарын атап өтсек:

– Ойын түрінде ынталандырушы тапсырмаларды құру;
– Оқушылардың білімін үздіксіз бақылау үшін қарапайым және жылдам қолдану;
– Барлық пәндер үшін қолайлы;
– Интерфейс тілін өзгерту мүмкіндігі;
– Үлгілерді жылдам өзгертуге және осылайша жаңа тапсырмалар жасауға болады;
– Сіз басқа платформаларда кездеспейтін бірегей үлгілерді пайдалана аласыз;
– Тапсырмаларды тексеру үшін мұғалімнен қосымша уақыт қажет емес, өйткені жүйе балды автоматты түрде есептейді.

«Flippity» платформасында «Flippity Quiz Show» ойыны оқушыларды телешоуда отырғандай әсер беретіні сөзсіз. Бұл ойынды топтық, жұптық, жеке түрінде беруге де болады. Әртүрлі ұяшықтарға сұрақтар жазылып экранда жасырылады. Сұрақтардың деңгейіне қарай ұпайлар қойылады. Оқушылар кезекпен ұяшықтарды таңдайды. Мысалы, 5-сынып оқушыларымен қазақ тілі сабағында төмендегідей кесте құрастырып, сабақ өткіздім. Бұл ойын оқушылардың ой-өрісін арттыруға үлесі зор. Сондай-ақ сыни ойлау қабілетін қалыптастырады[6].

Ұпай саны	Септік жалғау	Тәуелдік жалғау	Жіктік жалғау	Көптік жалғау
100	Атау септігінің сұрақтары	Бала сөзін I жақта тәуелдеңіз	Жіктік жалғау дегеніміз не?	Доп сөзіне көптік жалғау жалғаңыз.
Дұрыс жауап	Кім? Не?	Балам, балаларымыз	Адамаға қатысты зат есімдер, яғни кәсібі, мамандығы, туыстық қатынасты	Доптар
200	Ілік септігінің жалғауларын атаңыз	III жақ тәуелдік жалғауды атаңыз	Теннис сөзін жіктеңіз	Көптік жалғаудың қосымшаларын атаңыз
Дұрыс жауап	-ның, -нің, -дың, -дің, -тың, -тің	-сы, -сі, -ы, -і	Бұл сөз жіктелмейді	-лар, -лер, -дар, -дер, -тар, -тер

«Wordwall» – білім беру процесінің басты міндеттерінің бірі – оқушылардың ынтасын арттыруға көмектесетін әмбебап оқу ресурсы! «Wordwall» интерактивті тапсырма құру сервисін қолдану төмендегідей мақсатты көздейді:

–оқушылардың ақпаратпен жұмыс жасау іскерлігін қалыптастыру арқылы коммуникативтік қабілеттерін, ақыл-ойын, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту;

–алған білімдерін практикалық іс-әрекетте қолдануға үйрету;

–оқу мотивациясын арттыру;

–оқушылардың танымдық белсенділігін дамыту;

–сабаққа дайындық кезінде оқушылардың дербестігін ынталандыру;

–білім беру сапасын арттыру;

–оқу процесін ұйымдастырудың формалары мен әдістерін жетілдіру.

«Wordwall» платформасында оқушыларды қызықтаратын бірнеше функциялары бар. Соның бірі сөз жасыратын ұяшықтар. Мен 6-сынып оқушыларына қазақ тілі пәнімен байланыстырып «Синоним, антоним, омоним» атты ойын сабақ өткіздім. Бұл ойын оқушыларды бір-бірімен жарыстыра отырып, жылдам ойлап, сыни ойлауын қалыптастыруға көмегін тигізді. Сабақ барысында төмендегідей оқушыларға жұмбақтар жасырылды. Оқушылар олардың жауабын тауып, жұмбақтың жауабына сәйкес синоним, антоним, омоним сөздерді айту керек. Мысалы:

1. Тіршіліктің қуатын,

Өз бойна жинайтын Жинай-жинай азықты, Адамзатқа сыйлады **(**Өсімдік, көк)

Оқушылардың ақпараттық құзырлылығы мен ақпараттық мәдениетін қалыпастыру қазіргі таңда үздіксіз педагогикалық білім беру жүйесіндегі ең көкейтесті мәселелердің бірі. Мұғалім сабағында цифрлық ресурстарды пайдалану арқылы оның тиімділігін жүйелі түрде көрсете біледі.

Қазіргі уақытта цифрлық ресурстарды білім беруде көмекші құрал ретінде пайдалану интерактивті панель арқылы қолданумен негізделеді. Білім саласында дербес компьютер оқушы үшін оқу құралы, ал мұғалім үшін жұмысшы құралы болып табылады. Оның қолданылуы нәтижелі болуы үшін бағдарламалық құралдар толық түрде мұғалімнің және оқушының алдына қойған мақсатына жетуін қамтамасыз ету керек. Ақпараттық-коммуникативтік технологияны іс-тәжірибемде пайдалануда алдыма қойған мақсатым оқушылардың білім сапасын арттыру, дарындылық және шығармашылық қабілеттерін дамыту, қазақтың түп тамырын терең меңгеруге қалыптастыру, шығармашылығын шыңдай түсу[7].

Қорыта келгенде, интерактивті панельдің оқушылар үшін берері мол. Интерактивті панельдің мүмкіндіктерін, мультимедиалық тақтаны, электронды оқулықтарды және ғаламтор желісін қолдану барысында оқушылардың сабаққа деген ынтасы, қызығушылықтарының күрт артқандығы байқалады.

Осындай ресурстарды әр сабақта қолдану барысында мұғалімнің алдына қойған мақсаты орындалады. Яғни оқушылардың білім сапасы артады, дарындылық және шығармашылық қабілеттері шыңдалады, сыни ойлау қабілеттері дамиды, эмоцияналды интеллектісі қалыптасады. Өркениетті елдермен қарым-қатынаста болуына, жастарымыздың әлемдік деңгейге шығуына ықпал етіледі. Аталған панельдің теориясын жете меңгеріп, іс-тәжірибемде қолдану барысында өзім кәсіби дамыдым, көптеген жетістіктерге жеттім және оқушылардың білім сапасы артты.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы». Егемен Қазақстан. 2010 ж.

2. Айтмамбетова Б. Жаңашыл педагогтар идеялары мен тәжірибелері. -Алматы, 1991 ж.

3. Ералиева М. «Оқытудың қазіргі технологиялары» Бастауыш мектеп, 2006 ж. №5.

4. Әбдилдин Ж. «Ескіні жаңамен, дәстүрді инновациямен сабақтастыру сәті туды». Егемен Қазақстан. 2017 ж.

5. Құдайбергенова Қ.С. «Педагогтың шығармашылық өнері» 2008 ж.

ФОРМИРОВАНИЕ ЛЮБВИ К ЧТЕНИЮ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

А.Д. Гаак
КГУ «Общеобразовательная средняя школа №1» отдела образования Железинского района, управления образования Павлодарской области. Село Железинка.
gaak.65@mail.ru

Аннотация: Цель данного доклада повышение качества работы по приобщению детей младшего школьного возраста к чтению через различные подходы. В докладе показан анализ методов работы педагога по формированию интереса.
Ключевые слова: формирование читательского интереса, младшие школьники, Кітап ханшайымы, детская библиотека.

Детское чтение – это не только задача педагогов по обучению детей элементарным навыкам чтения. Это не только задача родителей заинтересовать ребенка какими-то художественными произведениями, это не только задача библиотекарей показать лучшие книги, дело обстоит гораздо сложнее. Чтение детей - это ключ к жизни в информационном обществе. Проблемы, действительно, существуют. Чтение - это главное умение человека в жизни, без которого он не может постичь окружающий мир.

Всем нам, учителям, родителям, хочется, чтобы ребенку сопутствовала удача, чтобы он не был отстающим в среде сверстников, чтобы его уважали и ценили другие. Но как этого добиться? Мировой опыт показывает: надо как можно раньше приобщать ребенка к книге и чтению-кладезю знаний, идей , мудрости и опыта.

Сегодняшний мир - иной. Компьютер и телевизор отняли у детей время и желание читать. Родители жалуются, что детей трудно заставить читать. Часто обращаются к педагогам за советом: как пробудить у ребенка интерес к чтению? Данные научных исследований говорят о том, что отношение человека к книге формируется в младшем школьном возрасте. Именно тогда решается вопрос, будет ли отношение читателя к книге активным или умеренно пассивным. Важно отметить и то, что в наши дни, когда школа переориентируется с развития памяти ребенка на развитие его мышления, роль книги неизмеримо возрастает.

Все, кто работает с младшими школьниками, знают, как нелегко обучить детей технике чтения, но еще труднее воспитать увлеченного читателя. Ведь научиться складывать из букв слова и овладеть техникой чтения еще не значит стать читателем. Истинное чтение - это чтение, которое по словам М. Цветаевой, «есть соучастие в творчестве». Работа по формированию читательского интереса я осуществляю через уроки литературного чтения, сотрудничество с библиотекой, литературные праздники, участие в различных конкурсах.

Научив ребенка читать, я знакомлю его с библиотекой. Сначала это школьная, а затем и районная детская библиотека. Когда учитель и библиотекарь- единомышленники и работают вместе, это приносит ощутимые результаты.

Хочу рассказать о нашей дружбе с районной детской библиотекой.

У каждого человека бывают незабываемые дни и праздники. Для моих первоклассников таким веселым и запоминающимся стал праздник Посвящения в читатели. Накануне весенних каникул они впервые посетили центральную детскую библиотеку.

Вместе с Кітап ханшайымы (Хозяйкой библиотеки), явившейся на библиотечный урок «Библиотека, книжка, я – вместе верные друзья», ребята познакомились с отделами библиотеки, узнали, что книги на полках стеллажей расставлены совсем не по цвету и размеру. Входе мероприятия первоклассники решали кроссворд, чтобы узнать пословицу -

девиз библиотеки, вспоминали волшебные заклинания, расставляли книги на полке по предложенному « адресу», разгадывали загадки. Кітап ханшайымы рассказала ребятам, какие сказки она успела прочитать, а они исправили допущенные ею ошибки. К удовольствию наших гостей Кітап ханшайымы в этот день допускала ошибку за ошибкой. Мало того она перепутала названия сказок. Она, оказывается, ничего не знает о правилах пользования книгой и библиотекой, и ребята научили ее этому.

В заключение встречи Кітап ханшайымы и первоклассники произнесли Клятву посвящения в юные читатели. Им были вручены Читательские билеты. Уходя, Кітап ханшайымы угостила своих новых друзей - первоклассников «сказочными» конфетами с загадками внутри. Первая встреча ребят с детской библиотекой состоялась, и я надеюсь, что она станет для них главной библиотекой на ближайшие одиннадцать лет.

В классе я объявляю конкурс «Лучший читатель». Дети с интересом следят за результатами. Не остаются в стороне и родители. Они активно помогают детям, контролируют и регулярно заполняют блокноты по чтению.

Мои первоклассники растут, и мы начинаем регулярные ежемесячные походы в библиотеку. К каждой встрече мы готовимся: читаем книги определенной тематики, для того чтобы активно участвовать в диалоге, правильно отвечать на вопросы викторин. Для этого мы берем книги из школьной и личных библиотек.

В октябре в центральной детской библиотеке прошло литературное занятие «Уроки, которые дает учитель». Это очередное занятие из цикла «Уроки нравственности и доброты». Ребятам был прочитан рассказ Андрея Платонова «Еще мама», после чего состоялось обсуждение прочитанного. В ходе беседы школьники поделились своими впечатлениями от рассказа, объяснили, чем понравилась им учительница Апполинария Николаевна, подтвердили текстом, почему она поступает, «как мама». Кроме того, ребята вспомнили свой первый школьный день, свою первую встречу с учительницей. Многие рассказали о том, как их провожали в школу мамы, какие наказы они получили при этом.

Ребята были едины в мнении о том, что главное, что сделала учительница для Артема - героя рассказа Андрея Платонова – убедила учиться.

Кульминацией этой встречи стало большое сердце, на которое ребята прикрепили стикеры со словами признательности и добрыми пожеланиями своей учительнице, от которой им совсем скоро придется уйти.

Накануне Нового года в читальном зале библиотеки наш класс собрался, чтобы познакомиться со сказкой Самуила Маршака «Двенадцать месяцев». Эта необычайно интересная история о новогодних приключениях маленькой девочки увлекла всех. Дети слушали её, затаив дыхание. Затем состоялся разговор о прочитанном, в ходе которого выяснилось, насколько внимательны были дети и как поняли смысл сказки. Впервые ребята услышали, что сначала сказка была народной, а авторской она стала благодаря известному детскому писателю Самуилу Маршаку, который пересказал её для детей.

Специально к мероприятию школьники смастерили ёлочные украшения. Право повесить его на ёлочку получал каждый, кто верно отвечал на вопросы литературной викторины по сказке. Когда вопросы были исчерпаны, ёлочка засверкала праздничными огоньками, призывая ребят почаще читать книги.

Не обошлось на празднике и без сюрпризов. Библиотекари презентовали гостям моментальную беспроигрышную лотерею-викторину «Знаешь — отвечай, не знаешь — прочитай», которая будет ждать своих участников в дни школьных каникул.

В феврале наша встреча была приурочена ко Всемирному дню спонтанного проявления доброты. Суть праздника в том, что люди, независимо от возраста и рода занятий, должны бескорыстно делать добрые дела.

Ребята познакомились с произведением Андрея Платонова «Сухой хлеб». Дети слушали рассказ, затаив дыхание, поскольку тема, затронутая в нём, близка и понятна каждому. Затем ребята приняли участие в его обсуждении, и тут образовался буквально «лес» рук, каждый спешил высказать свою точку зрения, выразить личное отношение к

главным героям произведения мальчику Мите, его маме и учительнице. И, как итог, все присутствующие сошлись во мнении, что Митя обязательно вырастет хорошим человеком, поскольку просто не умеет поступать плохо.

В очередной раз ребята поговорили об отношении к хлебу, о его цене. На встрече были озвучены факты из истории блокадного Ленинграда, где на каждого жителя осаждённого города в сутки выдавалось всего 125 граммов хлеба, только на 60% состоявшего из ржаной муки, с различными добавками. Этот кусочек спасал людям жизнь. А сегодня мы в мусорном контейнере находим не только хлеб, но и куски сдобной булки (а порой чего доброго, дорогие и деликатесные продукты - вплоть до консервов из красной рыбы). Только из таких не радующих картин нужно делать верные выводы продукты в мусорном баке - это не мерило возрастающего благосостояния, а нашей душевной нищеты.

8 марта — замечательный весенний праздник, праздник мам и бабушек. В этот день принято дарить цветы и подарки, радовать своих близких. Накануне праздника собрались ребятишки в читальном зале библиотеки, чтобы познакомиться с рассказом Утебая Турманжанова «Кенжегуль». В нём девочка по имени Кенжегуль решила порадовать маму к 8 марта и приготовила ей необычный подарок — цветок, который она вырастила сама. Для мамы это был самый дорогой подарок. Аленький цветочек с тех пор всегда стоял на подоконнике их дома. Очень часто его ставили на праздничный стол.

Казалось бы, бесхитростный сюжет, но слушали его ребята с удовольствием. После небольшого обсуждения, библиотекарь предложила ребятам последовать примеру маленькой девочки и сделать подарок своим мамам — цветок тюльпан, выполненный в технике оригами.

Следующая наша встреча произошла в апреле и называлась «Встречай с любовью стаи птичьи» и была посвящена Международному Дню птиц, который отмечается ежегодно 1 апреля. Мои ребята прослушали и обсудили рассказ Виктора Астафьева «Стрижонок Скрип». Динамичный, захватывающий сюжет рассказа никого не оставил равнодушными, а потому и разговор о нём получился заинтересованный. Ребята активно отвечали на вопросы библиотекаря, не стесняясь, высказывали собственное мнение о том, как человек должен относиться к природе, что он может сделать полезного для птиц, какие уроки усвоил главный герой рассказа стрижонок Скрип. Находясь под впечатлением от прочитанного, ребята выбирали на абонементе книги на дом. Большинство из них остановили свой выбор на произведениях о братьях наших меньших.

Второй год Железинская детская библиотека принимает участие в Международной акции «Читаем детям о войне», инициатором которой является Самарская областная детская библиотека. Её особенность в том, что в мае, в назначенный день и час, взрослые читают тысячам детей строки, которые заслуживают быть услышанными.

Накануне дня Победы в стенах библиотеки собрались юные любители книги, чтобы познакомиться с лучшими образцами художественной прозы о войне. Для совместного чтения был выбран рассказ Леонида Пантелеева «Главный инженер». Дети слушали его с большим интересом, чувствовалось, что эта тема близка и дорога каждому. В ходе встречи ребята рассуждали о героях произведения, об их характерах и поступках. Важно им было выяснить кто из них получил заслуженную награду, а кто её не заслужил вовсе? Почему произведение было названо «Главный инженер», кому и за что было присвоено это почётное звание?

Завершилось мероприятие обзором у книжной выставки «Мы читаем о войне», где каждый желающий мог выбрать книгу по душе.

В канун праздника села Железинская детская библиотека предложила своим читателям и их родителям принять участие в конкурсе юных следопытов «Узнай село по фотографии». Для этого нужно было прогуляться по родному селу, перелистать свои семейные альбомы, вспомнить семейные истории, связанные с предложенными фотографиями, и ответить на вопросы конкурса.

Нам важно было собрать как можно больше интересных историй, связанных с нашим селом, его улицами, домами, людьми. И с теми зданиями, которые запечатлены на предложенных фотографиях. Многие из них являются гордостью нашего села. Некоторые, к сожалению, были разрушены и сохранились только на снимках. Тем не менее, здесь ежедневно кипела работа, трудились чьи-то родители, бабушки и дедушки, а значит – создавалась история.

Строгое, но справедливое жюри сказало свое слово. Победителем конкурса становится ученик нашего класса Солодухин Евгений. Его работа – это целое исследование с использованием фотографий и газетных вырезок из семейного архива.

На своих уроках я пыталась развивать интеллект, эмоциональную отзывчивость, эстетические потребности и способности. Главное - организовать процесс так, чтобы чтение способствовало развитию личности, а развивающаяся личность испытывала потребность в чтении как источнике дальнейшего развития. И самое главное - я старалась всегда обсуждать прочитанное. Не случайно все учащиеся являются постоянными читателями школьной и районной библиотек, принимают участие в различных конкурсах.

В целом анализируя динамику техники чтения в наблюдавшейся группе учащихся начальных классов, можно выявить основные факторы развития техники чтения:

1) Академические способности, сформированные на основе природных задатков, играют едва ли не ведущую роль в формировании учебных навыков, в том числе техники чтения. В пользу этого свидетельствует динамика развития техники чтения у отдельных учащихся: повышение при первоначальных высоких уровнях, превосходящих возрастную норму, а также резкий подъем количества читаемых слов у отдельных учеников с первоначально невысоким уровнем. В первом случае высокая академическая одаренность привела к раннему развитию и дальнейшему прогрессивному повышению навыков чтения. Во втором случае невысокий уровень подготовки к школе (связанный с социальным окружением дошкольника) при высоких природных способностях приводил к экспоненциальному прогрессу техники чтения.

2) Базовая подготовка дошкольника и развитие навыков чтения накануне поступления в первый класс обычно обусловлена социальным положением семьи и заинтересованностью родителей и родственного окружения в успехах ребенка. Высокий уровень предшкольной подготовки оказывался как у учащихся с высоким, так и со средним уровнем природных способностей. К сожалению, ряд учащихся, которые в первом классе демонстрировали уровень техники чтения в 2-3 раза выше нормы, выбыли, и пронаблюдать их дальнейшее развитие оказалось невозможным.

3) Эмоциональная заинтересованность в чтении (чтение как хобби), которая во многом зависела от учителя, библиотекаря и самой обстановки отношения к чтению и книгам, создаваемой в начальной школе.

Важность и значимость такой работы очевидна. Подтверждением сказанного могут служить слова С. Лупана: «Привить ребенку вкус к чтению - лучший подарок, который мы можем ему сделать».

В этом учебном году я набрала новых первоклашек. Моя работа по привитию любви и интереса к книге продолжается.

ЛИТЕРАТУРА

1.Через чтение в мировое образовательное пространство/отв. Ред. Н.И.Сметанникова.- М.:ИТОП РАО,2001.

2.Бирюкова Л.Г. Грамотность в меняющемся мире.//Читающая Россия: мифы и реальность: Сб.ст.по пробл.чтения.- М.Либерея,1997.

3. Вин М. Ленивые читатели//Первое сентября, 1995,№99,С.4

4. Куно К. Чтение во Франции.М.: Рудомино, 1992.

МОБИЛЬНЫЕ ПРИЛОЖЕНИЯ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА КАК СРЕДСТВО ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ОБУЧАЮЩИХСЯ

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ӨЗДІК ЖҰМЫС ІСТЕУІН ҰЙЫМДАСТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУҒА АРНАЛҒАН МОБИЛЬДІ ҚОСЫМШАЛАР

MOBILE APPLICATIONS FOR LEARNING ENGLISH AS A MEANS OF SELF-WORKING STUDENTS

Хасенова Майгуль
Коммунальное государственное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа имени Абая» отдела образования Актогайского района, управления образования Павлодарской области
Павлодарская область, Актогайский район, село Актогай
hs.maigul_85@mail.ru

Аннотация: Мақала шет тілін оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану мүмкіндіктерінің өзекті проблемасына арналған. Автор мобильді оқыту ұғымын ашып, оның шет тілдерін оқытудағы артықшылықтарын қарастырады.
Аннотация: Статья посвящена актуальной проблеме возможностей использования информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения иностранному языку. Автор раскрывает понятие мобильного обучения и рассматривает его преимущества в преподавании иностранных языков.
Annotation: The article is devoted to the current problem of the possibilities of using information and communication technologies in the process of learning a foreign language. The author reveals the concept of mobile learning and considers its advantages in teaching foreign languages.
Түйінді сөздер: ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, ұтқыр оқыту, оқытатын мобильді қосымшалар,білім алушылардың өзіндік жұмысы.
Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, мобильное обучение, обучающие мобильные приложения, самостоятельная работа обучающихся.
Key words: information and communication technologies, mobile training, training mobile applications, independent work of students.

В настоящее время перед школой стоит задача не только модернизации содержания учебных курсов, но и введения новых технологий формирования иноязычной коммуникативной компетенции учащихся. Одним из актуальных направлений является внедрение в учебный процесс современных информационно-коммуникационных технологий, в частности технологий, связанных с мобильным обучением. Внедрение мобильных приложений в учебный процесс позволит эффективно планировать уроки и излагать материал, освободить учителей от рутинной работы, разнообразить учебный процесс.

Исследования Юнеско выявили следующие преимущества использования мобильных приложений: 1) портативность: такие устройства могут использоваться в разных местах из-за их небольшого размера и веса; 2) социальная интерактивность: обмен данными и сотрудничество с другими учащимися могут осуществляться с помощью мобильных устройств; 3) контекстная чувствительность: данные с мобильных устройств могут быть собраны и четко привязаны к текущему местоположению и времени; 4) возможность подключения: мобильные устройства могут быть подключены к другим устройствам, устройствам сбора данных или общей сети; 5) индивидуальность: платформа может быть индивидуально адаптирована для каждого учащегося[1].

Ученые Дж. Трэкслер [2], С. В. Титов[3], В. А. Куклев [4], Х. Джарвис [5], М. Файн [6] пришли к выводу, что мобильное обучение уникально по сравнению с традиционными методами обучения и современными методами, учащиеся не привязаны к определенному времени и месту и всегда могут получить доступ к учебным материалам. Ученые отмечают, что у мобильного обучения есть две отличительные черты:

– неформальный характер обучения, роль самостоятельной работы учащихся по существу направляется или контролируется независимым обучением;

– непрерывный процесс обучения, стирающий границы между аудиторной и внеклассной работой, аудиторной и уличной работой.

На сегодняшний день существуют мобильные приложения и программы, ориентированные на разные аспекты преподавания иностранного языка. Изучение научной литературы, рынка мобильных приложений иностранных языков, а также систематизация опыта использования приложений для изучения иностранного языка показали, что их можно разделить на следующие основные группы:

1) мобильные приложения, направленные преимущественно на совершенствование определенного речевого умения;

2) мобильные приложения, разработанные для развития языковых навыков, например, лексических или грамматических;

3) универсальные мобильные приложения, предназначенные для комплексного развития иноязычной коммуникативной компетенции.

Однако данная классификация условна, так как в большинстве приложений не существует ограничений для работы с видами речевой деятельности или конкретным навыком.

Рассмотрим приложения для формирования и развития различных навыков (НВ) и умений (УМ) при изучении английского языка, которые подходят как для работы в классе, так и для самостоятельной работы обучающихся.

Приложения для формирования грамматических НВ. Среди таких мобильных приложений в первую очередь следует упомянуть Learn English Grammar (British Council). Приложение состоит из четырех уровней грамматических упражнений. В учебных задачах используется десять типов упражнений, таких как варианты выбора, заполнение пробелов, сопоставление вопросов и ответов.

Следует отметить, что приложение Learn English Grammar занимает первое место в категории iTunes Education в девяти странах мира, а также входит в десятку лучших в более чем сорока странах. Еще одно приложение Британского Совета, Johnny Grammar Word Challenge, представляет собой курс изучения английского языка, который охватывает не только общий уровень грамматики, но и повседневную лексику английского языка. Тесты разделены на категории (слова, грамматика, орфография) в пределах трех уровней сложности.

Бесплатное приложение к курсу MyGrammarLab издательства Pearson содержит мобильные интерактивные упражнения различных уровней. Приложение даёт пользователю возможность выбирать интересующие его темы и вопросы и создавать собственные подборки упражнений и тестов. Этот курс подходит как для самостоятельной подготовки, так и для использования в рамках групповых занятий по курсу английского языка.

Еще одним удобным приложением для проверки знаний грамматики английского языка является English Grammar Test. В приложении представлены 60 тестов, каждый из которых посвящен отдельной грамматической теме. После выполнения теста в приложении приводится список правильных и неправильных ответов, а также предлагается простое и понятное объяснение ошибок.

Приложения, которые направлены на развитие лексических НВ учащихся.

Приложение MyWordBook, доступное на сайте Британского совета, выполнено в виде интерактивной записной книжки для изучающих английский язык. Лексика в

приложении представлена в виде наборов интерактивных флэшкарт, организованных как в произвольном порядке, так и в виде тематических групп, распределенных по уровням сложности. Каждая флэшкарта снабжена дефиницией и примером употребления из словаря Cambridge University Press, переводом, полями для заметок, аудиопримером, изображением. Рубрика «Practice» содержит пять видов заданий, после выполнения которых пользователь может переместить слово в список изученной лексики.

Следующее приложение, которое мы рассмотрим, это WORDSHAKE. Оно представляет собой интерактивную игру, в которой предлагается в рамках ограниченного времени составить как можно больше слов из предложенных букв. Чем длиннее слово, тем больше очков набирает обучаемый.

Приложения для развития УМ аудирования.

Современные мобильные устройства предлагают богатые технические возможности просмотра видеороликов, прослушивания аудиофрагментов, записи речевых фрагментов и видеороликов. Среди таких приложений можно выделить Sounds Right (British Council), а также приложение Sounds: Pronunciation App (Macmillan Education). Данные приложения включают в себя интерактивные фонетические таблицы для британского и американского вариантов английского языка, упражнения, игровые задания, тесты.

С точки зрения развития умений восприятия и понимания речи на слух необычайно ценными являются приложения BBC, используя которые обучающиеся могут получить доступ к аутентичным аудио-, видео– и текстовым материалам, например, Learning English for BBC, 6 Minute British English. Данные приложения могут использоваться и для развития других лингвистических и лингвокультурных компетенций, поскольку включают в себя специализированные секции, посвященные изучению лексики, грамматики, развитию коммуникативных навыков и умения говорения.

В бесплатных приложениях, разработанных в рамках обучающих программ Британского Совета – Learn English Audio & Video, Learn English Great Videos, Learn English Elementary Podcasts – представлены лучшие подкасты и видеоматериалы, предназначенные для изучения английского языка.

Мобильные приложения Two Minute English, Real English, Puzzle English, построенные на обучении восприятию речи на слух, также представляют значительный интерес для преподавателей английского языка и обучающихся, поскольку содержат огромное количество ресурсов и заданий для работы над этим очень востребованным и часто недостаточно развитым у обучающихся речевым умением. В целом, все упомянутые приложения обладают высоким мотивационным потенциалом в силу большого разнообразия тем и форм, поэтому могут быть использованы для самостоятельной работы обучающихся.

Для того, чтобы разнообразить свой урок и повысить интерес учеников, учитель может использовать следующие приложения:

LearningApps.org (https://learningapps.org) – это бесплатный сервис для поддержки процесса преподавания или самостоятельного обучения с помощью интерактивных модулей. Пользователи могут использовать имеющиеся модули, модифицировать их и создавать новые модули с использованием предлагаемого конструктора и шаблонов. Интерактивные задания скомпонованы по предметным категориям. Имеются версии сайта и задания (модули) на русском, английском, немецком, французском, испанском, итальянском и других языках.

Ряд приложений сервиса позволяет создавать следующие типы заданий:

– задания на соотнесение и соответствие;

– множественный выбор, в том числе с мультимедийным контентом; – видеоматериал с заданиями-вставками к видеофрагментам;

– задания на множественный выбор с мультимедийным содержанием (викторина);

– лента времени;

– задания на установление правильного порядка [7].

Kahoot (https://kahoot.com) – сервис для создания онлайн-викторин, тестов и опросов. Данная программа может эффективно использоваться в дидактических целях.

Ученики могут отвечать на созданные учителем тесты с планшетников, ноутбуков, смартфонов, то есть с любого устройства, имеющего доступ к Интернету.

Созданные в Kahoot задания позволяют включить в них фотографии и видеофрагменты. Темп выполнения викторин, тестов регулируется путем введения временного предела для каждого вопроса. При желании учитель может ввести баллы за ответы на поставленные вопросы: за правильные ответы и за скорость. Табло отображается на мониторе учительского компьютера. Для участия в тестировании учащиеся просто должны открыть сервис и ввести PIN-код, который учитель предоставляет со своего компьютера. Ученику удобно на своем устройстве выбирать правильный ответ. Варианты представлены геометрическими фигурами. Использование данного сервиса может быть хорошим способом оригинального получения обратной связи от учащихся.

– Duolingo App – это бесплатное приложение для изучения языков, созданное Луисом фон Аном и Северином Хакером в ноябре 2011 г. и насчитывающее более тридцати миллионов зарегистрированных пользователей. Приложение предлагает несколько языков для англоговорящих, а также другие языки для не говорящих по-английски. Есть настольная и мобильная версии. Приложение используется для развития различных навыков: чтения, письма, аудирования, перевода и разговорной речи. Для этого наиболее распространены следующие действия: написание слова после просмотра изображения, которое его обозначает, перевод предложения с иностранного языка на родной язык, перевод предложения с родного языка на иностранный. Duolingo включает в себя несколько тем, таких как множественное число, модальные глаголы, животные и еда, которые разделены на несколько уроков, адаптированных к уровню учащегося. Метод обучения основан на геймификации, которая побуждает учащихся продолжать обучение и развивать свои способности. Студенты получают баллы, соответствующие их прогрессу, и «соревнуются» с друзьями, чтобы увидеть, у кого больше баллов.

Практическое применение мобильных приложений несет в себе огромный потенциал в повышении эффективности процесса изучения иностранных языков и способно значительно усовершенствовать процесс иноязычной подготовки обучающихся, открыть его новые стороны и превратить из серьезного трудоемкого процесса в увлекательное занятие. Практика показывает, что они имеют немалое преимущество перед традиционными методами обучения: интенсификация самостоятельной деятельности, индивидуализация обучения, повышение познавательной активности и мотивации учения [8].

Таким образом, применение мобильных технологий в учебном процессе способствует совершенствованию процесса формирования иноязычных умений и навыков обучающихся, обеспечивает эффективную самостоятельную работу, повышает мотивацию и познавательную активность обучающихся, интерес к предмету, помогает интенсифицировать и индивидуализировать обучение.

ЛИТЕРАТУРА:

1.UNESCO Policy Guidelines for Mobile Learning. online: http://unesdoc. unesco.org/images/0021/002196/219641E.pdf

2 Traxler, J. Current State of Mobile Learning / J. Traxler // Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training. – 2009. – P. 9–24

3 Титова, С. В. Мобильное обучение сегодня: стратегии и перспективы / С. В. Титова // Вестник Московского ун-та. Серия 19: Лингвистика и межкультурная коммуникация.

4 Куклев, В. А. Становление системы мобильного обучения в открытом дистанционном образовании: автореф. дис. … д-ра пед. наук: 13.00.01 / В. А. Куклев. – Ульяновск, 2010.

«СӨЙЛЕУДІҢ ЖАЛПЫ ДАМЫМАУЫ БАР БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ӨЗІН ӨЗІ БАҒАЛАУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЛОГОПЕДИЯЛЫҚ САБАҚТАРДА ҚАЛЫПТАСУЫ»

Шайкенова Анара Каиркельдиновна
«№14 жалпы орта білім беретін мектеп» КММ
Екібастұз қаласы, Қазақстан
dastan.shaykenov@mail.ru

Аңдатпа**:** Мақалада сөйлеу қабілеті бұзылған бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі бағалау құбылысы қарастырылады. Бұл тақырып қазіргі уақытта өте өзекті, өйткені балалардың көпшілігі сөйлеу кемістігіне байланысты ұялшақ. Жұмыста сөйлеудің бұзылуына байланысты өзін-өзі бағалаудың даму ерекшеліктері талданады. Сөйлеу қабілеті бұзылған бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі бағалауын қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық бағдарламасы ұсынылған. Логопедиялық сабақтардың мақсаттары, міндеттері мен құрылымы ұсынылған. Және логопедиялық сабақтарда өзін өзі бағалау әрекетінің қалыптасуына жолдар көрсетіледі.
Түйінді сөздер: Өзін-өзі бағалау, іс-әрекет, тұлға, ойын, мектепке дейінгі жас, ақау, сөйлеу бұзылыстары, өзін-өзі қабылдау, сөйлеудің бұзылуы. Оқушының жеке басын қалыптастыруда өзін-өзі бағалау маңызды рөл атқаратынын атап өткен жөн. Бұл адамның өмірлік ұстанымын және оның талаптарының деңгейін анықтайтын жеке тұлғаның даралығының жүйе құраушы өзегі.Оқу іс-әрекеті бастауыш мектеп жасындағы балалардың өзін-өзі бағалауын қалыптастыруға әсер ететін маңызды факторлардың бірі болып табылады. Баланың өзін- өзі бағалауының жеткіліктілігі және оның оқуға деген ұмтылысы оқу процесінің қаншалықты сапалы жүруіне байланысты болады. Өзін – өзі бағалау дегеніміз– өзін жеке тұлға, өзінің қабілеттері, адамгершілік қасиеттері мен іс – әрекеттері ретінде эмоционалды бай бағалаумен сипатталатын өзін – өзі тану элементі; мінез – құлықтың маңызды реттеушісі. Өзін – өзі бағалау адамның басқалармен қарым – қатынасын, оның сыншылдығын, өзіне деген талапты, сәттілік пен сәтсіздікке деген көзқарасын анықтайды. Осылайша, өзін – өзі бағалау адамның іс – әрекетінің тиімділігіне және оның жеке басының дамуына әсер етеді, [1, с. 10]

Сонымен қатар, логопедтік әсердің түзету- дамыту әсері болуы мүмкін екенін және логопед өз тәжірибесінде тек когнитивті ғана емес, сонымен бірге балалардың жеке ерекшеліктерін де ескеретін болса ғана тұлғаға бағытталғанын атап өткен жөн. ONR, және, атап айтқанда, өзін-өзі бағалау сияқты маңызды тұлғалық білімнің ерекшеліктері.

Мектепке келетін балалар арасында сөйлеудің жалпы дамымауы бар оқушылар көп, бұл күрделі сөйлеу патологиясы ретінде оқу материалын толық игеруге айтарлықтай кедергі келтіреді. Сондықтан көптеген балаларда танымдық және жеке салалардағы ерекше қабілеттірін айқын төмен көрінісі байқалады, оларды логопедиялық сабақтарда кіші оқушылармен жұмыс кезінде ескеру қажет.

Жалпы сөйлеу тілінің дамымауы дегеніміз- бұл белгілі бір тілдік ортада қабылданған сөйлеу нормасынан ауытқуларды белгілеу үшін қолданылатын, сөйлеу қарым қатынасына толық немесе ішінара кедергі келтіретін және адамның әлеуметтік бейімделу мүмкіндігін шектейтін жалпы термин болып табылады. [2,с 19], [3, с.23]

ЖСТД бар балаларға арналған логопсихологиялық зерттеулердің негізгі бөлігі патологияның өзін-өзі бағалаудың төмендеуіне және уақытылы түзетілмеген жағдайда осы жағымсыз сипаттаманы күшейтуге ықпал етуі мүмкін екенін көрсетеді.

Мамандар бұл балаларда өздерінің нақты мүмкіндіктерін бағаламауды немесе нақты әлсіздіктерге назар аударуды, өзін-өзі сынаудың жоғарылауын, ұялшақтықты, жауап берудегі сәтсіздіктерден қорқуды, оқу міндеттерін топтық шешуде бастамашылықтың жоқтығын және құрдастарымен сабақтан тыс қарым-қатынас кедергілерге тап болатынын атап өткен жөн.

Бастауыш сынып оқушыларының болжамды және ретроспективті өзін-өзі бағалауы туралы айта отырып, ЖСТД бар балалардың өзін-өзі бағалауы қалыпты сөйлеу қабілеті бар құрдастарының өзін-өзі бағалауымен салыстырғанда әлдеқайда аз дәрежеде орналастырылған және дәрежелік сипатта екенін атап өтуге болады. ЖСТД бар балалар өзін-өзі бағалайтын пікірлерін дәлелдеуде және негіздеуде, олардың қиындықтары мен жетістіктерін оқшаулауда, олардың себептерін анықтауда айтарлықтай қиындықтарға тап болады. [4]

Сонымен қатар, ЖСТД бар бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі бағалауы қалыпты сөйлеу қабілеті бар құрдастарының өзін-өзі бағалауына қарағанда аз сараланған. ЖСТД бар балалар өз іс- әрекетінің нәтижелерін (нақты және болжамды) және өздерінің еңбекқорлығын, күш-жігерін жаһандық деңгейде бағалайды. Өзін өзі бағалауда қиындықтарға тап болады, жеке жетістіктерін-оқу іс-әрекетіндегі сәтсіздіктерді тұтастай алғанда жеке басын бағалауға ауыстырады. Бұл жағдай өзін-өзі бағалаудың тұрақты төмендеуі сипатында жиі кездеседі. Сондықтан оның жоғарылауы мен жеткіліктілігі туралы мәселе өте маңызды және қазіргі заманға сай. Ескеру қажет, өзін-өзі бағалауды тұжырымдама ретінде қарастыра отырып, оның әртүрлі бағыты бар екенін атап өту керек. [5, с. 3]

Біреуі өткенге бағытталған, орындалған жұмысқа ретроспективті бағалау ретінде сипатталады. Оны жалпыланған пайымдаулармен білдіруге болады:

«жұмысты дұрыс (дұрыс емес), жақсы (жаман) орын- дады»

Екіншісі болашаққа ұмтылады. Қажетті іс- әрекеттердің алдын-ала болжау, кезең-кезеңімен болжау, оларды нақты іс-әрекеттер жасамас бұрын оларды ойлау сияқты, және осы негізде олардың мүмкіндіктерін бағалау болжамды өзін-өзі бағалау деп аталады. Ол гипотезаның шешімі болып табылады.

Жалпы өзін-өзі бағалауды қалыптастыру баланың белсенді әрекеттерімен, өзін-өзі бақылаумен және өзін-өзі басқарумен байланысты. Ойындар, сабақтар, қарым-қатынас оның назарын үнемі өзіне аудара келіп, оны өзіне қандай да бір түрде қарау керек болған жағдайға қояды - бір нәрсе жасау, белгілі бір талаптар мен ережелерге бағыну, жеке тұлғаның белгілі бір қасиеттерін көрсету дағдыларын бағалау. Біздің міндетіміз-баланы өзін көруге және түсінуге үйрету, өз іс-әрекетін басқа адамдардың іс-әрекеттерімен үйлестіру, өз қалауын басқалардың тілектері мен қажеттіліктерімен үйлестіру.

ЖСТД бар бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі бағалауын жақсартуға бағытталған жұмыс жүйесінде бірнеше кезеңдерді бөлуге болады. Осы жұмыс аясында сы жұмыс аясында 30 оқушы бақылауға алынды.

1 кезең балалардың қарапайым модельдерді қолдана отырып, логопедиялық сабақта өз еңбегін ретроспективті өзін-өзі бағалаудың алғашқы дағдыларын игеруі. Сабақ барысында

Әңгіме-ойындар « бағалау және өзін-өзі бағалау дегеніміз не?»

Қандай да бір сөйлеу тілінде бұзышылығы бар аудио жазбаларды тыңдау (ертегі кейіпкерлерін қосу) Әр түрлі бұзушылықтары бар бір бірінші сынып оқушысының сөйлеу үлгісін тыңдау және кейінгі талқылауды ұйымдастыру.

Бұл кезеңде логопед-мұғалім ұсынған бір критерий бойынша логопедиялық сабақта өз жұмысының процесін немесе нәтижесін өзін-өзі бағалау ұйымдастырылады. Бұл жағдайда мынандай әдістер қолданылады: түсті өзін-өзі бағалау, эмоционалды өзін-өзі бағалау, контурлық өзін-өзі бағалау. Негізгі жұмыс өзін-өзі бағалау іс-әрекетін ынталандыруға және балаларда өз жұмысын нақты шынайы бағалаумен, өзін-өзі бағалау көрсеткішін жетілдіруге бағытталған.

2 кезең балалардың ретроспективті өзін-өзі бағалау дағдыларын жетілдіру. Бұл кезең кедергілермен сипатталады.

Өзін-өзі бағалауды өзектендіру жиілігін арттыру. Егер алдыңғы кезеңде өзін-өзі бағалау негізінен сабақтың соңында жүргізіліп, сабақты толығымен қамтыса, онда осы кезеңде баланың өзін-өзі бағалауы ең маңызды сәттерден кейін беріледі.Өзін-өзі бағалау

критерийлерінің саны артып келеді ,олар күрделене түседі. Мысалы: «сабақта қаншалықты мұқият және белсенді болғаныңызды және сөйлемдеріңізді қаншалықты ұқыпты жазғаныңызды бағалаңыз». Критерийлер өзгеруі мүмкін.

Өзін-өзі бағалау процесінде балалардың дербестігі дәрежесін арттыру. Бұл кезеңде оқушыларға өзін-өзі бағалау критерийлерін өз бетінше таңдау ұсынылуы мүмкін, мысалы: «сабақта өз жұмысыңызды қандай белгілер, қасиеттер бойынша бағалай алатыныңызды ойлаңыз?»

Өзін-өзі бағалау процесінде балалардың тәуелсіздік дәрежесін арттыру. Бұл кезеңде оқушыларға өзін-өзі бағалау критерийлерін өз бетінше таңдау ұсынылуы мүмкін, мысалы: «сабақта өз жұмысыңызды қандай белгілер, қасиеттер бойынша бағалай алатыныңызды ойлаңыз?»

3 кезең балаларда өзін-өзі бағалаудың айқындалған мәнін құру дағдыларын қалыптастырумен сипатталады. Бұл кезеңде өзін-өзі бағалауды мо- дельдеуден балалардың өзін-өзі бағалауды ауызша тұжырымдауына көшу жүзеге асырылады.

ЖСТД бар балалар айқындалған монологиялық мәлімдемелер құруда пайымдауда айтарлықтай қиындықтарға тап болады. Осыны ескере отырып айқын моделі бар өзін-өзі бағалау алгоритмін ұсынуға болады.

қиындықтар мен сәтсіздіктерді жеңу үшін не істеу керектігін шешіңіз;

тапырманы өзіңіз шеше алатыныңызды немесе көмек қажет екенін анықтаңыз;

көмек алу үшін кімге жүгіну керектігін таңдаңыз (логопед, ата-ана, мұғалім немесе құрдастар: сынып- тастар, достар және т. б.

Осы кезеңде бастауыш сынып оқушыларының лексикалық қорының ерекшеліктерін ескере отырып, балалармен бірлесіп олардың сөйлеуінде өзін-өзі бағалайтын пайымдауды сауатты құру үшін қажетті клишелер мен айналымдарды (көмекші сөздерді) бекіту ұйымдастырылады:

пікір, ұстаным (менің ойымша,мен ойлаймын, менің пайымдауынша);

орындалу сапасы (сәтті, ең қиын, ең жақсы); эмоциялар, көңіл-күй (мені қуантты, жағымды

болды, қайғырды, таң қалдырды және т. б.); пайымдаудың дәйектілігі (ең бастысы,біріншіден,

мен сол жерден бастаймын және т. б.);

перспектива (қажет болады, қажет болады деп үміттенемін және т. б.)

4 кезең балалардың өзін-өзі бағалауын жетілдіру, мүмкіндіктерді игеру болжамдық өзін-өзі бағалау.

Мұнда балалардың өз мүмкіндіктерін бағалауын ұйымдастыру (бала үшін ең қиын деп болжанған өзін- өзі бағалауды дамытуды қолдау) әдістер қолданылады. Балаларға

өте қиын тапсырмалар беріледі.

Сұраққа жауап беру үшін « Сіз жеңе аласыз ба?»олар тапсырманың күрделілігін, сондай-ақ оны орындау үшін қажетті білім мен шеберлікті бағалауы керек.

Біріншіден, бұл әрекеттер арнайы ұйымдастырылған әңгімеде, содан кейін әр оқушы өз бетінше ішкі жоспарда орындалады. Әсіресе, егер тапсырма өте қиын немесе басым болса, көмек сұрауға болады және қажет. Бұл балаларға қиындықтың нақты не екенін анықтауға көмектеседі. Бірте-бірте олар қолдау сұраудан ұялуды тоқтатады, ал олардың көмек сұраулары дәлелді бола бастайды. [6]

Соңында ,жетілген өзін-өзі бағалау қалыптасады, ол зерттеу түріне сәйкес құрылады: «менің ойымша, мен тырысуым керек, ойлануым керек, есептеуім керек, барлық мүмкін қадамдарды тексеруім керек». Мұндай өзін-өзі бағалау интеллектуалды белсенділіктің және жалпы тұлғаның дамуына ықпал етеді. [7]

Қорыта келе, логопедиялық сабақтарда ЖСТД бар кіші мектеп оқушыларымен сипатталған жұмысты жүргізу-бұл мақсат емес, бірақ бұл балалардың сөйлеу патологиясын жеңу үшін қолайлы жағдайлар жасауға ықпал етеді. Жоғарыда аталған әдістерді қолданудағы жетістік көбінесе логопедтің, бастауыш сынып мұғалімінің, мектеп

психологының жұмысындағы сабақтастық пен өзара байланысқа, сондай-ақ ата-аналарының ЖСТД бар бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі бағалауының жағымсыз көріністерін жеңуге байланысты.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Белякова Л.И., Гаркуша Ю.Ф., Усанова О.Н., Фигедеро Э.Л. Сравнительное психолого-педа- гогическое исследование школьников с общим недоразвитием речи и нормально развитой речью. М., 1991. 312 с.
2. Волковская Т.Н., Юсупова Г.Х. Психологическая помощь школьникам с общим недоразвитием речи. М., 2004. 105 с.
3. Воронова А.П. Состояние высших психических функций и процессов у детей с общим недоразвитием речи // Методы предупреждения и преодоления речевых расстройств / Под ред. Г.А. Волковой. СПб., 1994. 30 с.
4. Захарова А.В., Андрущенко Т.Ю. Исследование самооценки младшего школьника в учебной деятель- ности // Вопросы психологии. 1980. № 4. 45-48 с.
5. Михайлова М.В. Развитие высших психических функций у младших школьников на логопедических занятиях // Логопед. 2005. № 6. 75-81с.
6. Твердякова Л.Г. О важности самооценивания учащимися своего труда // Начальная школа. 2003. №
4. 31-37 с.
7. Фомина Л.Ю. Что влияет на формирование самооценки младших школьников // Начальная школа.
2003. № 10. 95-99с.

ТИІМДІ САЯХАТТАР ЖӘНЕ ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ. ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ. EFFECTIVE TRIPS AND INNOVATIVE TEACHING TECHNOLOGIES.

Шукенова Асыл Мырзабековна
Коммунальное государственное учреждение «Средняя общеобразовательная школа №14» отдела образования города Экибастуза, управления образования Павлодарской области
Павлодар, Казахстан
aseka_b84@mail.ru

Аннотация: Бұл мақалада заманауи инновациялық технологияларды пайдалана отырып оқытудың тиімді тәсілдері талқыланады. Содан ақ білім берудегі тенденциялардағы инновациялар және оларды қолданудың тиімділігі туралы. Өйткені бұл өзгерістер оқушылардың еркін дамуына, шығармашылық бастамасына, ұтқырлығына, дербестігіне бағытталған.

Кілтті сөздер: Инновация, инновациялық технологиялар, мотивация, трендтер, білім беру үрдістері.

Аннотация: В данной статье речь пойдет об эффективных подходах в обучении с использованием современных инновационных технологий. А так же о нововведениях трендов в образовании, и результативности их применения. Так как эти изменения ориентирует на свободное развитие, творческую инициативу, мобильность и самостоятельность учащихся.

Ключевые слова: Инновация, инновационные технологии, мотивация, тренды, образовательные тренды.

Abstract: This article will discuss effective approaches to teaching using modern innovative technologies. And also about innovations in trends in education and the effectiveness of their application. Since these changes focus on free development, creative initiative, mobility and independence of students
Key words: Innovation, innovative technology, motivation, trender, moreover, I take education.

Возрастной период младших школьников - это важный этап формирования личности, создания фундамента для предопределения траектории развития индивидуальности в дальнейшей жизни ребёнка. Залогом для благополучия общества в частности и страны в целом, являются успех и уверенность в своих силах каждого ребёнка. Современный мир стремительно меняется и развивается, необходимо идти в ногу со временем. Изменения касаются разных сфер жизни: культурной, экономической, политической, информационной и др. Для того чтобы каждый учащийся заканчивая выпускной класс школы, соответствовал требованиям будущих изменений предъявляемые к нему современным обществом, необходимы существенные изменения и в системе образования. Одной из самых важнейших задач современного образования является достижение такого уровня образованности учащихся, который был бы достаточным для самостоятельного творческого решения задач теоретического и прикладного характера.[1] Опытные педагоги с многолетним стажем знают, как бесчисленные методы и формы обучения появлялись и исчезали с течением времени. Нетрадиционные и творческие формы обучения, которые позволяют как учителю, так и учащимся проявить себя в полной мере, являются наиболее привлекательными и продуктивными подходами, на мой педагогический взгляд. Каждый ребенок талантлив и полон индивидуальных способностей. Дети по своей натуре любознательны и тянутся к знаниям, а возрастной период младших школьников отличает большая тяга к творчеству, познанию, активной деятельности. Когда мы говорим о трендах, то говорим о том, что популярно и эффективно в данный момент социальной жизни общества. Образование тоже требует внесения определенных новшеств в свою систему, здесь тоже есть свои тренды. Меняется мир - меняются подходы к обучению. Сегодня, подрастающее поколение не мыслит своей жизни вне социальных медиа коммуникаций, и это безусловно, открывает широкий доступ к неограниченному объёму информации. Юное поколение живет в очень динамичной среде, где информация легкодоступна и избыточна. Как следствие, они иначе взаимодействуют с данными ресурсами чем взрослое поколение и по-другому учатся. Отсюда дополнительная задача в необходимости перестроить не только содержание учебных предметов, но и методы обучения. Реформы образовательных систем, проходящие во многих развитых государствах, призваны улучшить сферу образования, повысить его стандарты и качество, но как показала практика, данные изменения вносят резонанс в существующее положение вещей. Мир меняется, а современное поколение требует новшеств в обучении. Инновация – это не всякое новшество или нововведение, а лишь такое, которое серьёзно повышает эффективность действующей системы. [2] Наряду с формированием предметных знаний и умений, школа должна обеспечивать развитие у учащихся умений использовать свои знания в разнообразных ситуациях, близких к реальным. В дальнейшей жизни эти умения будут способствовать активному участию учащегося школы в жизни общества, помогут ему приобретать знания на протяжении всей жизни.

Введение инноваций и инновационные технологии обучения.

Уроки, проведенные с использованием инновационных технологий, позволяют максимально ввести учащихся в процесс урока, стимулируют их на самостоятельную работу и дают возможность добиться качественного усвоения учебного материала. И параллельно вносит колоссальный вклад в формирование у детей целостного представления о мире, заинтересованность к обучению, развитие научного мировоззрения. Умение организовать профессиональную деятельность в условиях электронной

образовательной среды - одна из главных задач современных учителей начальных классов. Учение является основным видом деятельности младшего школьника, стимул в обучении зависят от ситуации, потому могут носить разную направленность: желание получить похвалу, боязнь наказания, желание получить высший балл, награду, чувство долга, привычка выполнять требования взрослых, познавательный интерес, честолюбие, стремление утвердиться в классе. Наибольшее влияние на эффективность учебно-воспитательного процесса имеет мотивация, она же определяет успех учебно-воспитательной деятельности. Именно поэтому основу для умения и желания учиться мы формируем в младшем школьном возрасте. Основой формирования учебной мотивации должны быть принципы личностно-ориентированного подхода: принцип развития, принцип психологической комфортности, принцип мини-макса, принцип креативности и принцип организованности творческой деятельности, и современные техники, технологии и средства. Интерес к компьютеру, цифровым лабораториям и технологиям, способности пользователя нынче стали наиболее приоритетными в мотивировании младшего школьника.[3] Эта мотивационная доминанта дает возможность мягко ввести ребенка в необходимость и интерес к информации. Современные технологии позволяют внести в урок не только новую информацию, но давать возможность ученикам в игре самостоятельно с помощью различных тренингов улучшить свои навыки. Учитывая, что основным видом деятельности детей шести-девяти лет является игра, можно предположить, что именно компьютер с его широким спектром возможностей ставит перед ребенком реальную, понятную, вполне достижимую цель: правильно решишь примеры - откроешь картинку, вставишь правильно все буквы - продвинешь сказочного героя ближе к цели. Таким образом, в процессе игры у ребенка возникает положительная мотивация усвоения знаний. Ценность эффективного применения электронных образовательных ресурсов состоит в повышении уровня познавательного интереса учащихся. Наглядность информационно-компьютерных технологий, простота использования, безусловно, улучшает учебный процесс, развивает творческие способности детей, вызывает живой интерес учащихся, создаёт положительную мотивацию к самообразованию. Одним из очевидных достоинств уроков с использованием информационно-компьютерных технологий является усиление наглядности, что способствует воспитанию художественного вкуса учащихся, совершенствованию их эмоциональной сферы. Дополнительно можно выделить что, ЭОР имеет ряд характеристик, обусловливающих их преимущества в сравнении с традиционными: Мультимедийность, Интерактивность, Доступность, универсальность.[4]

Все чаще в современной школе внедряются проектная и исследовательская деятельность учащихся. Детское исследование начинается с одного какого-либо действия, а затем обрастает, как снежный ком, различными дополнительными действиями. В процессе исследовательской работы ученик старается решить проблему, выдвигает гипотезы, задаёт вопросы, учится наблюдать, классифицировать, проводить эксперименты, делать выводы, учится доказывать и защищать свои идеи. Вот тогда-то ребёнку действительно интересно познавать! Проектирование учит строгости и чёткости в работе, умению планировать свои изыскания, формирует самостоятельность, целеустремлённость. Таким образом, исследование, и проектирование имеют высокую ценность для современного образования, воспитания подрастающего поколения. Помимо выше перечисленных инноваций в развитии образования хочется еще добавить ряд образовательных технологий используемых в моей практике.

- Личностно-ориентированные технологии. Где личность ребенка ставят в центр всей школьной образовательной системы, обеспечивая комфортные и безопасные условия реализации природных потенциалов школьника.
- Технология сотрудничества. Это владение навыками взаимодействия с окружающими людьми, умение работать в группе, знакомство с различными социальными ролями, способность личности к речевому общению.

• Коллективный способ обучения. КСО используется для организации познавательной деятельности учащихся путём их общения в динамических парах, обучая друг друга.

• Портфолио. Форма фиксации самовыражения и самореализации.

• Здоровье сберегающие технологии. Это система мер, включающая взаимосвязь и взаимодействие всех факторов образовательной среды, направленных на сохранение здоровья ребенка на всех этапах его обучения и развития. Целью здоровье сберегающих технологий является обеспечение ребенку возможности сохранения здоровья, формирование у него необходимых знаний, умений, навыков по здоровому образу жизни.[5]

Применение таких технологий способствует формированию мотивов учения, развитию устойчивых познавательных потребностей и интересов учащихся. Способствует становлению адекватной самооценки, развитию критичности по отношению к себе и окружающим, а так же усвоению социальных норм, нравственного развития учащихся начальной школы.

Образовательные тренды.

Для того чтобы школьник был достаточно подготовленный и уверенный в своих знаниях, современная система образования рассматривает определенные тренды в развитии педагогического образования. Хотелось бы выделить несколько позиций, наиболее успешно применяемых в практике школ других государств в настоящее время. Итак, рассмотрим основные тренды развития педагогического образования, среди которых выделим:

• Обучение – онлайн. С появлением интернета у людей появилась возможность прямого доступа к различным ресурсам, находящимся в сети. Потенциал таких технологий очень высок, именно поэтому ни одна область деятельности человека сейчас не функционирует без информационных технологий. Активное использование таких технологий в образовании определило место онлайн обучению. Онлайн обучение – это обучение, при котором все или большая часть учебных процедур осуществляется с использованием современных информационных и телекоммуникационных технологий при территориальной разобщенности преподавателя и школьников.

• Развитие STEAM-образования и формирование образовательной экосистемы. **STEAM-**образование подразумевает смешанную среду, в которой ученики начинают понимать, как можно применить научные методы на практике. Обучающиеся по этой программе, помимо математики и физики, изучают робототехнику, на которой программируют и конструируют собственных роботов. На занятиях используется специальное технологическое оборудование. В отдаленном будущем у нас появятся профессии, которые будут связаны с технологией и высокотехнологичным производством на стыке с естественными науками, в особенности будет большой спрос на специалистов по био и нанотехнологиям.

• Проектное обучение. Основной принцип проектного обучения является активное совмещение теории и практики. В процессе обучения школьники работают над реальными или учебными проектами, чтобы отработать полученные навыки и научиться действительно применять знания. Зачастую процесс курируют не просто преподаватели, а практикующие эксперты. Результат оценивают так, как бы это происходило в настоящей рабочей обстановке.

• Геймификация. Под геймификацией, следует понимать использование элементов компьютерных игр в неигровых ситуациях, а точнее на уроках в процессе образования.[6]

• Мобильное обучение. Под мобильным обучением подразумевается получение образования с использованием портативных устройств — смартфонов, планшетов и подобного. Форматы могут быть абсолютно любыми, если они позволяют учащимся получить необходимые знания. В частности, сегодня многие образовательные проекты создают собственные приложения, адаптируют платформы под мобильный формат.

Заключение.

За последнее десятилетие информационные технологии совершили небывалый скачок в развитии. Сегодня достаточно открыть поисковую систему, это значительно упрощает задачу в поиске информации, ведь раньше мы обращались к энциклопедиям. В настоящее время, очевидно, что навык читательской грамотности преобразовался. В мире цифровых и технологических возможностей недостаточно уметь пользоваться технологиями, важно понимать, как с помощью технологий можно улучшить свою жизнь, повысить профессиональные возможности и качественно выполнять свою работу. Технологии и знания играют важную роль для создания продуктивного информационного общества и привносят свои коррективы в развитие и функциональной грамотности. Образовательная деятельность ребенка побуждается ни одним мотивом, а целой системой разнообразных мотивов, которые переплетаются, дополняют друг друга, находятся в определенном соотношении между собой. Чтобы заинтересовать обучающихся, учителю требуется придерживаться всех этих современных мотивационных инноваций в процессе обучения во имя создания благоприятных условий для поддержания у школьников общего положительного отношения к учению, школе, педагогу, к самому себе. Педагогу нужно найти ту грань, позволяющую сделать уроки действительно развивающими и познавательными. В нашей школе обучаются дети с разным уровнем развития, поэтому стараюсь найти такие модели обучения, которые могут обеспечить развитие личности с учетом индивидуальных психологических и интеллектуальных возможностей.

ЛИТЕРАТУРА

1) Аствацатуров Г. О., Кочегарова Л. В. Эффективный урок в мультимедийной образовательной среде (практическое пособие). — М.: Сентябрь, 2012. — 176 с.
2) Игровые технологии в образовании дошкольников и младших школьников : методические рекомендации / И.С.Сергеева, Ф.С.Гайнуллова.- М.: КНОРУС, 2016
3) Игровые технологии в образовании дошкольников и младших школьников : методические рекомендации / И.С.Сергеева, Ф.С.Гайнуллова.- М.: КНОРУС, 2016
4) Мерзлякова О.П., Усольцев А.П. Использование элементов геймификации при обучении

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ

И.А.Рева
КГУ СОШ № 13, г.Экибастуз, Inna_Reva_A@mail.ru

«Если ученик в школе не научился сам ничего творить,
то и в жизни он будет только подражать, копировать»
(Л.Н. Толстой)

Особенность государственных образовательных стандартов общего образования – их деятельностный характер, который ставит главной задачей развитие личности ученика. Современное образование отказывается от традиционного представления результатов обучения в виде знаний, умений и навыков; формулировки ГОСО указывают на реальные виды деятельности.

Поставленная задача требует перехода к новой системно-деятельностной образовательной парадигме, которая, в свою очередь, связана с принципиальными изменениями деятельности педагога, реализующего новый стандарт.

В этих условиях традиционная школа, реализующая классическую модель образования, стала непродуктивной. Перед педагогами возникла проблема – превратить традиционное обучение, направленное на накопление знаний, умений, навыков, в процесс развития личности ребенка.

Уход от традиционного урока через использование в процессе обучения новых технологий позволяет устранить однообразие образовательной среды и монотонность учебного процесса, создаст условия для смены видов деятельности обучающихся, позволит реализовать принципы здоровьесберегающих факторов.

Часто педагогическую технологию определяют как:

- Совокупность приёмов – область педагогического знания, отражающего характеристики глубинных процессов педагогической деятельности, особенности их взаимодействия, управление которыми обеспечивает необходимую эффективность учебно-воспитательного процесса;
- Совокупность форм, методов, приёмов и средств передачи социального опыта, а также техническое оснащение этого процесса;
- Совокупность способов организации учебно-познавательного процесса или последовательность определённых действий, операций, связанных с конкретной деятельностью учителя и направленных на достижение поставленных целей (технологическая цепочка).

В условиях реализации требований ГОСО наиболее актуальными становятся технологии:

1. Информационно – коммуникационная технология
2. Технология развития критического мышления
3. Проектная технология
4. Игровые технологии
5. Технология мастерских
6. Модульная технология

1) Информационно – коммуникационная технология

Применение ИКТ способствует достижению основной цели модернизации образования – улучшению качества обучения, обеспечению гармоничного развития личности, ориентирующейся в информационном пространстве, приобщенной к информационно-коммуникационным возможностям современных технологий и обладающей информационной культурой, а также представить имеющийся опыт и выявить его результативность.

Достижение поставленных целей я планирую через реализацию следующих задач:

· использовать информационные – коммуникационные технологии в учебном процессе;

· сформировать у учащихся устойчивый интерес и стремление к самообразованию;

· формировать и развивать коммуникативную компетенцию;

· направить усилия на создание условий для формирования положительной мотивации к учению;

· дать ученикам знания, определяющие их свободный, осмысленный выбор жизненного пути.

2) Технология критического мышления

Что понимается под критическим мышлением? Критическое мышление – тот тип мышления, который помогает критически относится к любым утверждениям, не принимать ничего на веру без доказательств, но быть при этом открытым новым идеям, методам. Критическое мышление – необходимое условие свободы выбора, качества прогноза, ответственности за собственные решения. Критическое мышление, таким образом, по сути – некоторая тавтология, синоним качественного мышления. Это скорее

Имя, чем понятие, но именно под этим именем с рядом международных проектов в нашу жизнь пришли те технологические приемы, которые мы будем приводить ниже.

Конструктивную основу «технологии критического мышления» составляет базовая модель трех стадий организации учебного процесса:

На этапе вызова из памяти «вызываются», актуализируются имеющиеся знания и представления об изучаемом, формируется личный интерес, определяются цели рассмотрения той или иной темы.

На стадии осмысления (или реализации смысла), как правило, обучающийся вступает в контакт с новой информацией. Происходит ее систематизация. Ученик получает возможность задуматься о природе изучаемого объекта, учится формулировать вопросы по мере соотнесения старой и новой информации. Происходит формирование собственной позиции. Очень важно, что уже на этом этапе с помощью ряда приемов уже можно самостоятельно отслеживать процесс понимания материала.

Этап размышления (рефлексии) характеризуется тем, что учащиеся закрепляют новые знания и активно перестраивают собственные первичные представления с тем, чтобы включить в них новые понятия.

В ходе работы в рамках этой модели обучающиеся овладевают различными способами интегрирования информации, учиться вырабатывать собственное мнение на основе осмысления различного опыта, идей и представлений, строят умозаключения и логические цепи доказательств, выражают свои мысли ясно, уверенно и корректно по отношению к окружающим.

3) Проектная технология

Практическое применение элементов проектной технологии.

Суть проектной методики заключается в том, что ученик сам должен активно участвовать в получении знаний. Проектная технология – это практические творческие задания, требующие от учащихся их применение для решения проблемных заданий, знания материала на данный исторический этап. Являясь исследовательским методом, она учит анализировать конкретную историческую проблему или задачу, создавшуюся на определенном этапе развития общества. Овладевая культурой проектирования, школьник приучается творчески мыслить, прогнозировать возможные варианты решения стоящих перед ним задач.

Этапы работы над проектом

Этапы	Деятельность обучающихся	Деятельность педагога
Организационно-подготовительный	Выбор темы проекта, определение его цели и задач, разработка реализации плана идеи, формирование микрогрупп.	Формирование мотивации участников, консультирование по выбору тематики и жанра проекта, помощь в подборке необходимых материалов, выработка критериев оценки деятельности каждого участника на всех этапах.
Поисковый	Сбор, анализ и систематизация собранной информации, запись интервью, обсуждение собранного материала в микрогруппах, выдвижение и проверка гипотезы, оформление макета и стендового доклада, самоконтроль.	Регулярное консультирование по содержанию проекта, помощь в систематизации и обработке материала, консультация по оформлению проекта, отслеживание деятельности каждого ученика, оценка.
Итоговый	Оформление проекта, подготовка к защите.	Подготовка выступающих, помощь в оформлении проекта.

Рефлексия	Оценка своей деятельности. «Что дала мне работа над проектом?»	Оценивание каждого участника проекта.

4) Игровые технологии

Игра наряду с трудом и ученьем – один из основных видов деятельности человека, удивительный феномен нашего существования.

По определению, игра – это вид деятельности в условиях ситуаций, направленных на воссоздание и усвоение общественного опыта, в котором складывается и совершенствуется самоуправление поведением.

Классификация педагогических игр

1. По области применения:

—физические
—интеллектуальные
—трудовые
—социальные
—психологические

2. По (характеристике) характеру педагогического процесса:

—обучающие
—тренинговые
—контролирующие
—обобщающие
—познавательные
—творческие
—развивающие

3. По игровой технологии:

—предметные
—сюжетные
—ролевые
—деловые
—имитационные
—драматизация

4. По предметной области:

—математические, химические, биологические, физические, экологические
—музыкальные
—трудовые
—спортивные
—экономически

5. По игровой среде:

—без предметов
—с предметами
—настольные
—комнатные
—уличные
—компьютерные
—телевизионные
—циклические, со средствами передвижения

Задачи которые решает использование такой формы обучения:

—Осуществляет более свободные, психологически свободный контроль знаний.
—Исчезает болезненная реакция учащихся на неудачные ответы.
—Подход к учащимся в обучении становится более деликатным и дифференцированным.

Обучение в игре позволяет научить:

Распознавать, сравнивать, характеризовать, раскрывать понятия, обосновывать, применять

В результате применения методов игрового обучения достигаются следующие цели:

- стимулируется познавательная деятельность
- активизируется мыслительная деятельность
- самопроизвольно запоминаются сведения
- формируется ассоциативное запоминание
- усиливается мотивация к изучению предмета

Всё это говорит об эффективности обучения в процессе игры, которая является профессиональной деятельностью, имеющей черты, как учения, так и труда.

5) Технология творческих мастерских

Одним из альтернативных и эффективных способов изучения и добывания новых знаний, является технология мастерских. Она представляет собой альтернативу классно – урочной организации учебного процесса. В ней используется педагогика отношений, всестороннее воспитание, обучение без жёстких программ и учебников, метод проектов и методы погружения, безоценочная творческая деятельность учащихся. Актуальность технологии заключаются в том, что она может быть использована не только в случае изучения нового материала, но и при повторении и закреплении ранее изученного.

Мастерская – это технология, которая предполагает такую организацию процесса обучения, при которой учитель – мастер вводит своих учеников в процесс познания через создание эмоциональной атмосферы, в которой ученик может проявить себя как творец. В этой технологии знания не даются, а выстраиваются самим учеником в паре или группе с опорой на свой личный опыт, учитель – мастер лишь предоставляет ему необходимый материал в виде заданий для размышления. Эта технология позволяет личности самой строить своё знание, в этом её большое сходство с проблемным обучением. Создаются условия для развития творческого потенциала и для ученика, и для учителя. Формируются коммуникативные качества личности, а также субъектность ученика – способность являться субъектом, активным участником деятельности, самостоятельно определять цели, планировать, осуществлять деятельность и анализировать. Данная технология позволяет научить учащихся самостоятельно формулировать цели урока, находить наиболее эффективные пути для их достижения, развивает интеллект, способствует приобретению опыта групповой деятельности.

Мастерская схожа с проектным обучением, потому что есть проблема, которую надо решить. Педагог создаёт условия, помогает осознать суть проблемы, над которой надо работать. Учащиеся формулируют эту проблему и предлагают варианты её решения. В качестве проблем могут выступать различные типы практических заданий.

В мастерской обязательно сочетаются индивидуальная, групповая и фронтальная формы деятельности, и обучение идёт от одной к другой.

Основные этапы мастерской.

Индукция (поведение) – это этап, который направлен на создание эмоционального настроя и мотивации учащихся к творческой деятельности. На этом этапе предполагается включение чувств, подсознания и формирование личностного отношения к предмету обсуждения. Индуктор – всё то, что побуждает ребёнка к действию. В качестве индуктора может выступать слово, текст, предмет, звук, рисунок, форма – всё то, что способно вызвать поток ассоциаций. Это может быть и задание, но неожиданное, загадочное.

Деконструкция – разрушение, хаос, неспособность выполнить задание имеющимися средствами. Это работа с материалом, текстом, моделями, звуками, веществами. Это формирование информационного поля. На этом этапе ставится проблема и отделяется известное от неизвестного, осуществляется работа с информационным материалом, словарями, учебниками, компьютером и другими источниками, то есть создаётся информационный запрос.

Реконтрукция – воссоздание из хаоса своего проекта решения проблемы. Это создание микрогруппами или индивидуально своего мира, текста, рисунка, проекта, решения. Обсуждается и выдвигается гипотеза, способы её решения, создаются творческие работы: рисунки, рассказы, загадки, Идёт работа по выполнению заданий, которые даёт учитель.

Социализация – это соотнесение учениками или микрогруппами своей деятельности с деятельностью других учеников или микрогрупп и представление всем промежуточных и окончательных результатов труда, чтобы оценить и откорректировать свою деятельность. Даётся одно задание на весь класс, идёт работа в группах, ответы сообщаются всему классу. На этом этапе ученик учится говорить. Это позволяет учителю – мастеру вести занятие в одинаковом темпе для всех групп.

Афиширование – это вывешивание, наглядное представление результатов деятельности мастера и учеников. Это может быть текст, схема, проект и ознакомление с ними всех. На этом этапе все ученики ходят, обсуждают, выделяют оригинальные интересные идеи, защищают свои творческие работы.

Разрыв – резкое приращение в знаниях. Это кульминация творческого процесса, новое выделение учеником предмета и осознание неполноты своего знания, побуждение к новому углублению в проблему. Результат этого этапа – инсайт (озарение).

Рефлексия – это осознание учеником себя в собственной деятельности, это анализ учеником осуществлённой им деятельности, это обобщение чувств, возникших в мастерской, это отражение достижений собственной мысли, собственного мироощущения.

6) Технология модульного обучения

Модульное обучение возникло как альтернатива традиционному обучению. Связан с международным понятием "модуль", одно из значений которого – функциональный узел. В этом контексте он понимается как основное средство модульного обучения, законченный блок информации.

Основная цель современной школы – создать такую систему обучения, которая бы обеспечивала образовательные потребности каждого ученика в соответствии с его склонностями, интересами и возможностями.

Модульное обучение – альтернатива традиционного обучения, оно интегрирует все то прогрессивное, что накоплено в педагогической теории и практике.

Алгоритм построения учебного модуля:

1. Формирование блока-модуля содержания теоретического учебного материала темы.
2. Выявление учебных элементов темы.
3. Выявление связей и отношений между учебными элементами темы.
4. Формирование логической структуры учебных элементов темы.
5. Определение уровней усвоения учебных элементов темы.
6. Определение требований к уровням усвоения учебных элементов темы.
7. Определение осознанности усвоения учебных элементов темы.
8. Формирование блока алгоритмического предписания умений и навыков.

Система действий педагога по подготовке к переходу на модульное обучение.

1. Разработать модульную программу, состоящую из КДЦ (комплексно-дидактические цели) и совокупности модулей, обеспечивающих достижение этой цели:

2. Структурировать учебное содержание в определенные блоки.

Формируется КДЦ, имеющая два уровня: уровень усвоения учебного содержания ученикам и ориентация на его использование в практике.

3. Из КДЦ выделяются ИДЦ (интегрирующие дидактические цели) и формируются модули. Каждый модуль имеет свою ИДЦ.

4. ИДЦ делится на ЧДЦ (частные дидактические цели) на их основе выделяются УЭ (учебные элементы).

Введение модулей в учебный процесс нужно осуществлять постепенно. Модули можно вписывать в любую систему обучения и тем самым усиливать ее качество и эффективность. Можно сочетать традиционную систему обучения с модульной. Хорошо вписываются в модульную систему обучения вся система методов, приемов и форм организации УПД учащихся, работа индивидуальная, в парах, в группах.

ЛИТЕРАТУРА

1).Манвелов С.Г. Конструирование современного урока. – М.:Просвещение, 2002.
2). Ларина В.П., Ходырева Е.А., Окунев А.А. Лекции на занятиях творческой лаборатории «Современные педагогические технологии».- Киров: 1999 – 2002.
3). Петрусинский В.В. Иргы – обучения, тренинг, досуг. Новая школа, 1994
4). Громова О.К. «Критическое мышление – как это по-русски?» Технология творчества. //БШ № 12, 2001

ЖАРҚЫН ЕЛДІҢ ШАМШЫРАҒЫ – ЖАС МАМАН
СВЕТЛЫЙ ОГОНЕК СТРАНЫ-МОЛОДОЙ СПЕЦИАЛИСТ
BRIGHT LIGHT OF THE COUNTRY - YOUNG SPECIALIST

Жалмуханова Балауса Хоныспаевна
Атырау облысы, әдістемелік орталықтың әдіскері, тренер
п.ғ магистрі
ak_bantik@mail.ru

Қазіргі білім беру жүйесінің мақсаты-бәсекеге қабілетті маман дайындау. Мектеп-үйрететін орта, оның жүрегі-мұғалім. Ізденімпаз мұғалімнің шығармашылығындағы ерекше тұс-оның сабақты түрлендіріп, тұлғаның жүрегіне жол таба білуі. Ұстаз ата-ана, оны қадір тұту, қастерлеу - әр тұлғаның борышы. Ұстаз- өз кәсібін, пәнін, барлық шәкіртін, мектебін шексіз сүйетін жан. Өзгермелі қоғамдағы жаңа формация мұғалімі – педагогикалық құралдардың барлығын меңгерген, өзін-өзі жетілдіруге талпынған, рухани дамыған, толысқан шығармашыл тұлға құзыреті. Қазіргі нарық жағдайындағы мұғалімдерге қойылатын талаптар -бәсекеге қабілеттілігі, білім беру сапасының жоғары болуы, кәсіби және әдістемелік жұмыстағы шеберлігі. Осы қасиеттерді бойына сіңірген мұғалім ғана нағыз өз ісінің майталман маманы деп айтуға болады.

Қазіргі таңда мектепке келген әр жас маман жаңа технологияны жақсы меңгеріп, теориялық білімі болғанымен әдістемелік және психологиялық жағынан қолдауды өте көп қажет етеді. Жас мамандарға ұжым мен мектеп басшыларының сеніммен қарап, қолдау көрсетуі мектебінде еркін, белсенді қызмет атқарып сол салада тұрақтап қалуына әсер етеді.

Мұғалім болып мектеп табалдырығын аттағаннан бастап өмір бойы білім алу, үйрену бұрынғыдан артпаса, кемімейді. Соның ішінде әріптестеріңнен тәжірибе арқылы үйрену- мықты құрал. А.С.Макаренконың айтқанындай «жас маман болып мектебімізге келген мұғалімдерімізге педагогикалық та, психологиялық та, әдістемелік те қолдау көрсету сол ұжымның ішіндегі тәжірибелі ұстаздарға жүктелген аса жауапты міндет».

Мектеп келешек ел басқаратын, жерін елі мен халқының мерейін өсіріп, мәртебесін биіктететін жасампаз жандарды тәрбиелейтін киелі де, қасиетті ұя. Ал сол мектептің негізгі тірегі - білімді де білікті ұстаз. Қазіргі заман талабына сай әр баланың қабілетіне қарай дарындылығын дамыту, білім бәйгесінде, дүбірлі жастардан жүзден жүйрік, мыңнан тұлпар шәкірт шығару - әр ұстаздың алдына қойған ең бірінші мақсаты болуы қажет.

Осыған орай, жас мамандарға әдістемелік қолдау көрсету мақсатында орталық әкімшілігінің ұсынысымен бұрын соңды болмаған тың, жаңа жобаның алғашқы қадамын бастауға жоспар жасап кеттім. «Ашық сабақтар сессиясы» жобасының атауы да, мазмұны да шынымен мен үшін қызық болуымен қатар, «аз уақытта жұмыс нәтижесін берер ме екен?» деген күмән да болғанын жасырмаймын. Себебі бұл жобаның негізі бір мұғалімнің сабақтарына 2 апта (қысқа уақыт) бойы қатысып, бақылап, кері байланыс ұсынып отырса, ол мұғалім кейбіреулер 20 жылда үйренетін білімге тең келетін білім алады» деген нәтижені көру қажет болды. Американдық ғалымдардың айтуы бойынша, бұл – талай зерттеулер арқылы дәлелденген жәйт екен.

Жобада тек жас маманмен жұмыс жасап қана қоймай, мектептегі тәжірибелі мұғалімдердің сабаққа дайындалу және сабақты талдау, тиімді кері байланыс ұсыну мәдениетінің өзгеруіне қолдау көрсету, позитивті, сындарлы кері байланыстың мектеп мәдениетінің негізгі ұғымына айналуына ықпал ету, тиімді кері байланыс арқылы мұғалім тәжірибесін жақсарту, педагогтің жылдам әрі тиімді түрде кәсіби дамуына жағдай жасау алға қойған мақсатымыз болды. Бұл жоба мен үшін де даму жолындағы жаспарыма үлкен тәжірибе болатынына сенімім мол болды.

Сонымен бұл жұмысты қалай бастап кеттім?

Атырау қаласы бойынша № 41 мектеп-гимназиясының директоры Қайырғали Сүйіндікұлы жоба жұмысына қызығушылық танытып, бастауыш сынып пәні бойынша жас маманға қолдау керектігін айтып тілегін білдірген. Бастауыш сынып бойынша жоба жұмысы маған жүктелгеннен соң жас маман Алтын Қабжанқызымен жұмысымды бастап кеттім. Алдымен мәселені зерттеу және талдау мақсатында педагогтермен кәсіби сұхбат жүргізе отырып, педагогтердің сапалық құрамына талдау жасап, 2 апта бойы ашық сабаққа қатысатын мұғалімдердің тізімін бірлесе құрдық. Ашық сабақтар кестесі әзірленіп, білім алушылардың оқу жетістіктеріне мониторинг жүргізу сияқты алғашқы қадамдар жасалды. Таңдалған командамен сұхбат кезінде жас маманның сабақтарына қатысуда жүйелілік пен реттіліктің қажеттілігі және сабаққа кемінде 2 апта үзбей қатысу, кері байланыс сапасы мұғалімнің сабақ беру тәжірибесін жақсарта алатын деңгейде болуы шарт екендігін баса назарда ұстанатынымызды айттым. Сонымен қатар ереже де құрылды.

Ереже:

- Әр мұғалім кестеге сәйкес жылына кемінде бір рет 2 апта бойы ашық сабақтар топтамасын өткізеді.
- Мұғалімнің 2 аптада өткізетін сабақтарының кемінде 50%-ы ашық болады.
- Ашық сабақтарға кемінде 3 мұғалім қатысады.
- Әр мұғалім сабаққа кемінде 20 минут қатысады.
- Ашық сабақты талдау міндетті әрекет қатарына жатқызылады. Ашық сабақты талқылау сол күні ұйымдастырылады.
- Кері байланыс жағымды болып, мұғалімнің тәжірибесін жақсартуға бақытталады.[1]

Алғашқы кездесуде Алтын қандай еді? Жұмыс жасауға деген құлшынысы жоғары, өзін кәсіби тұрғыда дамытқысы келетін жас маманды көрумен қатар, бойында тұйықтық мінезді, көп сөзге жоқ, қойылған сұрақтарға жауап беру кезінде өзіне сенімсіздікпен қарайтынын да көріп қалдым. Алғашқы сұхбат кезінде арамызға жағымды атмосфералық ахуал туындату және өзіме деген сенімділік ұялату мақсатында достық қарым-қатынасқа шақырдым. Алтынның әрбір пікірі мен үшін құнды екенін, бірлесіп жұмыс жасағанда ғана нәтижеге жететінімізге сенімім мол екенін жеткіздім. Күнде келесі күннің сабағын бірге жоспарлап отырдық, сабаққа мұғалімдермен қатар мектеп директоры да қатысты. Сабақ соңында ашық сабақты талдау міндетті әрекет қатарына жатқызылды. Ашық сабақты талқылау сол күні ұйымдастырылып мектептегі шебер ұстаздармен бірлесе отырып сындарлы кері байланыс беріліп отырды.

Әр күн өткен сайын Алтынның сабағының бастапқыға қарағанда «+» жағы көбейіп «-» жағы азайып отырды. Бұл мен үшін де Алтын үшін де алғашқы жұмыс нәтижелерінің бірі болды.

Жоба барысында облыстық «Бастауыш сынып мұғалімдеріне арналған форумға дайындық» үстінде едім. Кенеттен, «неге осы форумға Алтынды қатыстырмасқа» деген ой келді. Содан Алтынды басқа да өзі сияқты жас мамандармен танысып ашылсын, жақсы жұмыстарды көрсін деген оймен шақырттым және АКТ саласы бойынша секциялық жұмысқа қатысуына ықпал жасадым. Неге десеңіз, алғашқы сабақтар бір сарынды өткен болатын. Бұл ойым өз нәтижесін көрсетіп үйренген платформада интернет ресурстарын өз сабақтарында пайдалана бастады. Бұл сыныптағы оқушылардың сабаққа деген қызығушылғын одан әрі артып, сыныптағы білім сапасының көтерілуіне зор үлесі болды. Жоба өте тиімді, қызықты, мәнді, тәжірибеге толы болды.

2 апталық «Ашық сабақтар сессиясы» жобасы өз мәресіне жететін уақыт та таяп қалды. Жобаның жабылуын қандай форматта, қалай ұйымдастырсақ болады деп ақылдасу барысында Алтынның тарапынан «Апай, жобаның жабылуын өзім ұйымдастырсам бола ма?» деген күтпеген ұсыныс түсті. Алтынның көзіндегі жұмысына деген ұшқын от мен үшін бірлескен жұмыс нәтижесінің ең жоғарғы бағасы деп қабылдадым. Бұл кезде алғашқы танысқан Алтын емес, өзіне нық сеніммен қарайтын, әр ісіне рефлексия жасап келесі жұмысын жоспарай алатын, қайсар, алған бетінен қайтпайтын , болашақта менің қолымнан бәрі келеді деген қайсар, мақсатшыл Алтынды көрдім. Жобаның жабылуы кезінде Алтынның әріптестері кері байланыс ұсынып тілектерін білдіріп, Алтынның болашақтағы қадамына сәттілік тіледі. Бұл жұмыспен біздер тоқтап қалмадық, жаңа оқу жылына байланысты ұйымдастырылған облыстық «Тамыз кеңесінде» Алтын өзі секілді жас мамандарға бұл жұмыстың өзінің кәсіби дамуына қалай үлес қосқандығы туралы презентация жасады. Бұл Алтынның үлкен аудиторияда сөйлеуінің алғашқы қадамы еді. Аудан мұғалімдерінің Алтынға берген кері байланысын естігенде «Бұлақ көрсең көзін аш» деген қазақтың нақыл сөзі ойыма түсіп көкірегімде мақтаныш сезімі орнады.

Айта кететін жәйт. Мұғалімдердің тәжірибесі тек бірлесе жұмыс жасағанда ғана тиімді болатынын тағы бір дәлелдедік десем қателеспеймін. Демек, ашық сабақтардың сапасын бірлесе дайындалу арқылы ұлғайтуға әбден болады. Тошия Чичибу бір сөзінде «ең жақсы рефлексия – бірлескен рефлексия» дегені бар еді. Осыған сәйкес сабақтардан кейінгі рефлексияны да бірлесе өткізген жөн: ашық сабақты өткізген барлық мұғалім және бұл сабақтарға қатысушылар бірлесіп, бұл іс-шарадан не алып, не үйренгенін ортаға салып, қорытындылап, тұжырымдағаны дұрыс болар. [1]

Әрине, бұл іске әкімшіліктің қолдауы да жоғары деңгейде болды, өйтпеген жағдайда бұл әрекеттің мұғалімдерге оңайға тимейтіндігі сөзсіз және де олардың жұмысында сыртқы мотивацияның да кемшін болатындығы айқын еді.

Жоба нәтижесінде олар өздерін танытуға, еңбек процесінде өз орнын табуға қажетті біліммен сусындайды, мамандыққа деген қызығушылығы артады, таңдаған кәсібіне оң пікірі, дағдылары мен білігі, ақыл-ой қызметін тиімді ұйымдастыру қабілеті мен кәсіби іскерлік қасиеттерді дамытуы, өзін-өзі тәрбиелеуі және кәсіби өз бетімен білім алу жұмысының жүйесі қалыптасады.

Мектепте әдістемелік жұмысты ұйымдастыруда еңбек жолын жаңа бастаған, іс-тәжрибесі аз педагогтарды қолдау мақсатында бағытталған қызмет ерекше маңызды рөл атқарды.

Сөзімнің дәлелі ретінде жас маман Алтын Кабжанқызынан алынған кері байланысты да осы жерге салуды жөн көрдім.

Мен 2021 жылдың мамыр айынан бастап №41 мектеп-гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі болып өз қызметімді бастадым.

2022 жылдың 4 мамырынан бастап Атырау облысы Білім беру басқармасы Әдістемелік орталығының бастауымен ұйымдастырылып жатырған «Ашық сабақтар сессиясы» жобасына қатысу туралы мектеп директоры Кайргали Суйндикович тарапынан

ұсыныс түсті. Бұл жобаның өзім үшін тиімділігін, маңыздылығын түсіне келе, өзімді осы бір ретте сынға салуға белімді бекен будым.

Сіз үшін жобаның тиімді жағы? Жобаның тиімді жақтарының бірі, жас маман ашық сабақ бермес алдымен тәжірибелі мұғалімдердің ашық сабағына қатысып, одан әрі оны талқылау барысына қатысып, өз ой-пікірін білдіре алу мүмкіндігінің болуы. Ал өзімнің ашық сабағыма келгенде кей кездері тәлімгерім Балауса Хоныспаевнамен де бірігіп сабақ өткізу мүмкіндігін алдым. Яғни, біріге сабақ өткізу арқылы екі ортадағы ынтымақтастық қалыптасады, әрі өзіннің бойыңа мұғалімнен көрген шеберлікті сіңіре алдым. Жоба барысында өзіме көптеген таңсық болған әдіс-тәсілдерді білдім, біліп қана қоймай сабақта қолдануды үйрендім.

Тәжірибелі мұғалімдердің және тәлімгерімнің үнемі қолдауы мен үшін аса маңызды болды.

Жоба жас маманның өзіне деген сенімділігін, сын тұрғысынан ойлай алу қабілетін арттырады. Кез келген сабаққа дайындалып, қмж құру барысында әдіс-тәсілдерді орынды әрі тез пайдалана алу деңгейі дамиды. Яғни, не істеймін деп бас ауыртпай, қай жерде не қолдансаң тиімді болатынын алдын ала ойлап, біліп отырасың. Бұл, әрине жоба барысында болған талқылаулардың, кері байланыстардың және де ізденістің арқасында. Кері байланыс арқылы алынатын мәліметтер, әсіресе өз біліміне түзетулер мен өзгертулер енгізуінде өте құнды болып табылады. Сол үшінде мен үнемі өзіме берілген кері байланысты күнделігіме жазып отырдым. Күн сайын жаңа нәрсе біліп, білімім кеңейе түсті. Және де бұл жобаның аса тиімділігі деп айтсамда болады, ол зерттеуші топтың менің өткізген сабағыма деген кері байланысының өте жоғары дәрежеде болуы. Яғни, кері байланыс беру әдебі сақталды, өте сыпайы түрде жеткізді, өзін менімен тең дәрежеде ұстай алу қасиеттері, үнемі позитивті ойда болуы, маған әлсіз шыққан тұстарымды ұсыныс ретінде ғана айтуы, үнемі жасаған жұмысымды сәттілікке бағыттады, менің өз сабағыма баға беруімді тыңдай алу қабілеті және үнемі мадақтау арқылы маған мотивация бере алды. Бұл кез келген жас маманның отының сөнбей, керісінше жақсы жұмыс көрсетуге талпынысын жоғарылатады.

Кәсіби дамуыңызға ықпалы? Мұғалім кәсіби дамығанда ғана сапалы білімге жол аша алады. Яғни, бұл жоба менің кәсіби тұрғыда дамуыма зор үлесін тигізе алды. Менің білім беру жолында үнемі ізденісте болып, білімімді шыңдауым және тәлімгерлеріммен үнемі байланыста болуым кәсіби дамуыма мүмкіндік берді. Осы тұрғыда менің оқушымен қарым-қатынасқа түсе алу қабілетім, талдау жасай алу, оқыту барысында кез келген проблемаларды шеше алу, ізденіс қабілетім, сабақта жаңа ақпараттық технологияларды өз сабағыма еркін пайдалана білу және оқыту құралы ретінде пайдалану бағыттары бойынша білімім көтерілді. Сабақ барысында оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастыра алу, жаңа әдістер мен тәсілдерді кез келген уақытта таба білу және жүйелі кері байланыс бере алу қабілетім дамыды.

Өзіңіздегі өзгеріс? Ең алдымен, менде кезекті сабағымды қызықты етіп өткізуге деген құлшынысым, ізденісім оянды. Мен өз бойымнан көптеген өзгерістерді байқай алдым. Оның ішінде оқушының іс-әрекетіне позитивті кері байланыс беру. Оқушылардың бойында сын тұрғысынан ойлай алу дағдысын, алған білімдерін шығармашылық тұрғыда қолдана алу, проблемаларды шешу қабілеттерін дамыту, бір-біріне деген, жалпы қоршаған ортаға деген қарым-қатынас жасай алу қабілеттерін, жеке және топпен жұмыс жасай алу, Акт саласындағы дағдыларын дамыту, қалыптастыру барысында саралау тапсырмаларын жиілету, және т.б. ойын түріндегі тапсырмаларды көбейтуге басымдық беретін болдым. Бұл ретте, оқушылардың сабаққа, пәнге деген қызуғушылығының артуы, менің бұдан да сабақты қызықты әрі заманауи, жаңашыл етіп өткізуіме әсер етті. Әсіресе, акт құзыреттілігі дағдысын қалыстастыру мақсатында берілген тапсырмалар, сабақтар оқушыларға өте қатты ұнады.

Және де өз-өзіммен жұмыс жасау барысында да бойымнан өзгерістерді байқай алдым. Яғни, оқушылармен жеке байланыс орнату, оларды көбірек мадақтау арқылы

немесе «екі жұлдыз, бір тілек» әдісі арқылы оқушыларды ынталандыруды жолға қоя білдім. Мұғалімнің бойында болуы қажетті 4 негізгі үнді өз бойымда дағды етіп қалыптастыруды мақсат етіп қойдым. Әрине, бұның бәрі жоба барысында алған өзгерістерім.

Ең бастысы, менде білсем, жасап көрсем, өзгерсем деген ниет болып, кез келген ұсыныс, сыни пікірді дұрыс қабылдап, өз-өзіммен жұмыс жасай алуым қалыптасты.

Жобаға дейін: Шыны керек, жобаға дейін мен үнемі тек дайын қысқа мерзімді жұмыс жоспарларын алып, кішігірім ғана өзгерістер енгізу арқылы сабақ өткізіп жүрдім. Менде оқу мен оқытудың жаңа жүйесі жайлы жүйелі ақпарат пен тәжірибе болмады. Дескриптормен қалай тиімді жұмыс жасау керектігін білмедім. Оқушыларға позитивті кері байланысты көбірек берудің маңызын түсінбедім. Қалыптастырушы бағалау үнемі назарда болмады. Әдіс-тәсілдерді оқу мақсатына сай, нақты етіп таңдауда, жалпы әдіс-тәсілдерді таңдауда қиындықтар болды. Үнемі сабақта саралау тапсырмалары болмады. Оқушылардың бойында шығармашылық дағдысын қалыптастыру және де олардың бойында қалыптасуы қажетті дағдылар бойынша тапсырмаларды тиімді пайдалана алмадым. Әдіс-тәсілдерді аз білдім. Акт-мен берілетін жұмыстар, тапсырмалар аз болды. Сабаққа қатысты қызықты видеосабақтардың сайтын көп білмедім. Өзімнің бойымда академиялық тілмен сөйлеу дағдысының да қалыптаспағыны белгілі болды.

Жоба кезінде: Осы жоғарыда аталғандармен зерттеуші топ үнемі менімен жұмыс жасады. Жоба кезінде мен үшін аса бағалы болған ақпараттардың бірі, бұл оқушының бойында қалыптастыру қажет 6 құндылық пен 7 дағды. Алдағы уақытымда, сабақ беру барысында осы құндылықтар мен дағдыларды оқушы бойында қалыптастыруды мақсат етіп қойып, осы бағытта жұмысты күшейттім.

Жоба барысында оқушыларға қалай сапалы, заманауи білім беру керектігін ұғындым. Және де бұрынғы өткізген сабақтарымнан осы жоба барысында өткізген сабақтарымды салыстырғанда, үлкен айырмашылықтар бар екендігіне көзім жетті.

Жобадан кейін: Нәтижесінде, мен Қмж-ны жүйелі, нақты, оқу мақсатына сай етіп құруды үйрендім. Дескриптор бойынша жұмыс жасауды жолға қойдым. Күнделікті тапсырма беруде 10 баллдық жүйеден аспайтын декскриптор құруды әдетке айналдырдым. Әр тапсырмаға дескриптор құруда оқушылардың бойынан көптеген балл алуға деген қызығушылықты және тапсырманы тиянақты орындауға деген ұмтылысты байқадым. Қазіргі уақытта оқушылармен біріге отырып дескриптор құратын болдым.

Оқушыға позитивті кері байланыс беруді дағдыға айналдырдым. Сыни ойлау, құндылықтарды дамыту бағытында тапсырмаларды беруді жолға қойдым. Оқу мақсатына сай нақты әдіс-тәсілдерді пайдалана алдым. Саралау тапсырмаларын үнемі беруді жетілдіре отырып, оқушылардың бойында сыни ойлау, шығармашылық дағдыларын қалыптастыра алдым. Оқушылардың мүмкіншілігіне қарай, ынтасын, дарындылығын қамти отырып, тапсырмалар беруде қиындықтар тумайтын болды. Өзіме сабақ барысында пайдаланатын көптеген әдіс-тәсілдерді аша алдым. Оқушылардың сабаққа деген қызығушылығы артты. АКТ құзыреттілігін жиі қолдануды әдетке айналдырдым. Сабақ тақырыбын аша алатын қызықты видеосабақтарды білдім және сабақта пайдаландым. Оқушының бойында қалыптасуы қажет дағдылар мен құндылықтарды дарыту мақсатында көптеген тапсырмалар беруді күшейттім.

Жобадан кейін, өзіме деген сенімділігім артып, өз мамандығыма деген сүйіспеншілігім артты.

Қорытынды.

Енді менің алдағы мақсатым айқын. Ол еліміздің жас ұрпағын болашақта бәсекеге қабілетті, білімді, дағдылары мен құндылықтары қалыптасқан, функционалдық сауаттылығы дамып, кез келген қоршаған орта әлеміне кіре алатын, өзгерістеріне дайын болатын, сыни ойлау тұрғысынан дамыған, шығармашыл ойлай алатын, жан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру.

Қазақта «Ұстазы жақсының-ұстамы жақсы» деген ұлағатты сөз бар. Көргені көп ұстаздан тәлім алсаң, жолыңның оңғарылғаны. Осы жобада мен Атырау облысы Білім беру басқармасы Әдістемелік орталығының әдіскері Жалмуханова Балауса Хоныспайқызындай ұстаздан тәлім алғаныма өте қуаныштымын. Тәлімі мен тағылымы көп жоба болды.

Ұсыныс.

Осы жоба әрі қарай басқа мектептерде де жалғасын тапса екен деген ұсыным бар. Себебі, бұл нағыз жас мамандарға керек жоба. Жас мамандардың кәсіби біліктілігін арттыру бағытында жастармен тұрақты, мақсатты жұмыс жасау олардың табыстылығын, сұраныста болуын және үнемі шығармашылық ізденісте болуын арттырады. Осы бағытта жетілген маман ғана жас ұрпақты оқыту, тәрбиелеу барысында елінің болашағы үшін аянбай еңбек етеді деген сенімдемін!

ӘДЕБИЕТТЕР

1. А.Алимов ФБ парақшасынан
2. «Әдіс тайм» журналы №3 Атырау қаласы

ҚҰРЛЫС ОЙЫНДАРЫН БАЛАБАҚШАДА ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ
ЗНАЧЕНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ИГР В ДЕТСКОМ САДУ
THE IMPORTANCE OF USING CONSTRUCTION GAMES IN KINDERGARTEN

Омарова Жазира Нурахметовна
ЖШС «Erudit kids» балабақшасы, Абай облысы Семей қаласы, Қазақстан
zhazira1105@inbox.ru

Құрлыс ойындары ойлану мен шешім табу, конструкторлық ойлану қабілетін дамытуға көмектеседі.

Строительные игры помогают развивать умение думать и находить решения, конструкторское мышление.

Construction games help to develop the ability to think and find solutions, to think constructively.

Балабақшадағы құрылыс ойындарын қолдана отырып, әр түрлі сабақтар әр балаға өзінің конструктивті қабілеттерін ашуға, логикалық және кеңістіктік ойлауды, қиялын, тәуелсіздігі мен өзара әрекеттесу дағдыларын дамытуға нақты мүмкіндік береді, ал педагогтер балаларды техникалық шығармашылыққа баулуға мүмкіндік береді. Тәрбиешінің басты рөлі-кеңістіктік-білім беру ортасын ұйымдастыру, баланың танымдық белсенділігін және өзін-өзі жетілдіруге деген ұмтылысын оятатын қажетті жағдайлар жасау. Құрлыс ойындарының екі түрі бар. Біріншісі техникалық, екіншісі көркемдік.

тырудың техникалық түріне мыналар жатады:

- құрылыс материалдарынан құрастыру (геометриялық пішіндегі ағаш боялған немесе боялмаған бөлшектер);
- бекітудің түрлі тәсілдері бар конструктор бөлшектерінен құрастыру;
- ірі көлемді модульдік блоктардан құрастыру;
- компьютерлік бағдарламалар негізінде құрастыру. Техникалық құрастыруда балалар негізінен шын мәнінде бар объектілерді бейнелейді, сондай-ақ ертегі, фильмдерден көрген бейнелерді елестету бойынша құрылыстар жасайды.

Құрастырудың көркемдік түріне: пейзаждық, сәндік және сюжеттік композицияларды құрастыруда қағаздан және табиғи материалдан құрастыру қолданады, өйткені оларды өзгертуге, қосуға, алып тастауға, ауыстыруға, болады. Құрылыс ойыны - балалар іс-әрекетінің бір түрі, оның негізгі мазмұны қоршаған өмірді алуан түрлі құрылыстарда және соларға байланысты іс-әрекеттерде бейнелеу болып табылады. Ересек топтарда балалар ұзақ уақыт бойына айтарлықтай күрделі құрылыстар салады, сөйтіп іс- жүзінде физиканың ең қарапайым түрлерін игереді. Осы арқылы балаларды заманға сай қарапайым бағдарламалар құруға үйретуге болады. Балалар ойын барысында заманауи құрлыс ойыншықтарының көмегімен түрлі құрлыс нысандарын құрастыруға машықтанады.

Құрылыс ойындарының тәрбиелік және дамытушылық әсері оларда белгілі құбылыстардың идеалық мазмұнына, балалардың құрылыс тәсілдерін меңгеруінде, олардың конструкторлық ой-өрістерінің дамуында, тілдерінің баюында, оңды қарым-қатынастарының нығаюында көрінеді. Бұл ойындар ақыл ой дамуына әсері зор түпкі ниетінде, мазмұнында қандайда бір ақыл ой есебі болуымен анықталады, оны шешу алдын ала ойлануды қажет етеді, «не істеу керек», «қандай материалдар керек», «құрылыс қандай жүйемен жүруге тиіс» екенін анықтап алуды керек етеді. Қандайда бір құрылыс есебін ойлану және шешу конструкторлық ойлану қабілетін дамытуға көмектеседі.

Құрылыс ойындары процесінде тәрбиеші балаларды бақылауға, құрылыстардың бір бөлігін басқа бөліктерінен ажыратуға, салыстыруға, ара қатынастарын, құрылыс тәсілдерін есінде сақтап, елестетуге, іс-әрекеттің жүйелігіне назар қоюға үйретеді. Дұрыс басшылық еткен жағдайда құрылыс ойындары адамгершілік тәрбие міндеттерін шешуге көмектеседі**.** Балалар құрылысшылардың ізгі еңбегімен танысып, өздерінің құрылыстарында барлығын ұқыпты және әдемі жасауға, сөйтіп құрбыларымен ересектерді қуантуға тырысады, бір-біріне көмек көрсетеді.

Тәрбиешінің мақсаты көздеген, үйретуші және бағыттаушы басшылығы балалардың өнерпаздығымен және белсенділігімен дұрыс ұштасқанда ғана құрылыс ойындары тәрбиелеуші және дамытушы ықпал жасай алады. Бұл тұрғыда тәрбиеші мынадай міндеттерді жүзеге асырады:

- балалардың ұғымын кеңейту және олардың назарын құрылысшылардың еңбегіне, олар пайдаланатын техникаға аудару;
- құрылыс тәсілдеріне үйрету, ойлау дербестігі мен белсенділігін, конструкциялық-творчестволық қабілетін тәрбиелеу және дамыту;
- балалардың еңбек сүгіштігін қалыптастыру, өзара қарым-қатынастарын дамыту, оларды тату коллективке біріктіру.

Тәрбиешінің басшылығы ойын ортасын жасау, яғни құрылыс материалдарын іріктеп алу болып табылады. Балаларға кубиктер, кішкене кірпіштер, призмалар, кейінірек – құрастырушы тақтайшалар, пластиналар беріледі. Кубиктер мен кірпіштердің үлкендігі кішкентай баланың қолымен ұстай алатындай болуы тиіс. Кіші топтарда көбінесе ағаштан асалған тұрақты құрылыс материалдарының болғаны дұрыс, олар салмақты болып келеді. Зерттеулер көрсеткендей, кіші мектеп жасына дейінгі балалардың үлкендермен бірлескен құрылыс ойындары дизайн бойынша ғимараттар құруды ынталандырады, жағымды эмоциялар тудырады және ойынға қатысуға деген ұмтылысты арттырады.

Ойыншық кейіпкерін іс-әрекетке немесе сюжеттік ойынға себеп ретінде пайдалану тиімді. Ойын сюжеті сүйікті ойыншықтың айналасында өрбиді (күлкілі аю, құлақты қоян, сүйкімді ұя салатын құс, күлкілі клоун). Мысалы, педагог ойыншық кейіпкердің атынан балалардан қираған теремокты қалпына келтіруді немесе орман гномдары үшін жайлы үйлер салуды сұрайды.Осы арқылы қарапайым ертегі кейіпкерлеріне көмек жасай отырып алғашқы құрлыс жаслу дағдысы қалыптасады.

4-5 жастағы балаларға техникалық күрделіліктің жоғары деңгейін қамтамасыз ететін үлгілерді көрсетуге болады, мысалы, лифттері бар көп қабатты үйлер мен гараждар

және автомобильдерге арналған тұрақ платформалары, көп жолақты көлікке арналған кең көпір, дөңгелек пішінді цирк ғимараты. Педагог осы жастағы балалардың бастамашылығы мен қызығушылығына сенімді түрде сене алады, іс-қимыл алгоритмін егжей-тегжейлі көрсетпестен ауызша түсіндірумен шектеледі. Төрт жасар балалар үшін сюжеттік ойынға көшудің негізгі ынталандыруы ойыншықтың пайда болуы болып табылады, оның айналасында келесі әрекет құрылады.

4-5 жастағы балалармен жұмыс кезінде артықшылықтар мен қызығушылықтардың өзіндік ерекшелігін ескерген жөн, мысалы, балалар ғарыш айлағын салу идеясын жандандырып, қызығушылықпен қабылдайды, ал қыздар қуыршақ үйіне жиһаз дизайнері болу немесе үй жануарлары үшін үйлер мен қоршаулардан ферма салу туралы ұсынысты шабыттандырады. Балалардың көпшілігі құрылыс құрылысынан гөрі сұлулық салонында, қызы-анасында немесе Қазына іздеуде рөлдік ойынға артықшылық беретінін ескерген жөн. Кейбір балалар қызықты ғимараттар құруды біледі, бірақ олар сюжетті ойнауға қызығушылық танытпайды, сондықтан педагогтің жеке қызығушылықтары мен қажеттіліктерін ескере отырып, бір балаға құрылысшы болуды, ал екіншісіне ойынның рөлдік аспектісіне белсенді қатысуды ұсынатын сараланған тәсілі өте маңызды.

Мектепке даярлық топ балалармен құрылыс ойындары.

Педагогтің негізгі міндеті-құрылыс ойынына деген қызығушылықты дамыту, ол үшін үлкен мектеп жасына дейінгі балаларды сюжеттік ойынды ұйымдастыруға қажетті нәтижеге бағыттау қажет. Мысалы, Көпірлер мен жолдармен қала салу, содан кейін көліктер мен пойыздармен қызықты ойын өткізу. Қызықты оқиғаны оқу, ойын толқуын және жасауға деген ұмтылысты ынталандыратын қызықты әңгіме қызығушылықты оятуға көмектеседі. Сюжеттік ойын өз кезегінде балаларды рөлдік әрекеттерге тартуға оң әсерін көрсетеді. Балалардың бір үстелдегі жұптық ойыны кезінде педагог екі құрылымды бір құрылымға қосуға кеңес береді, мысалы, екі үйді екі қабатты құрылымға біріктіру. Әрі қарай, сіз балалардың көпқабатты үйдің жоспарын бірге ойлап тапқанын, бөлмелерді, дәліздерді, баспалдақтарды және т.б. орналастыруды алдын-ала үйлестіргенін көре аласыз.

6 жасында балалар ғимараттардың архитектуралық экспрессивтілігіне қызығушылық танытады, олар құрылымдарды жетілдіруге, әдемі, симметриялы және көркем тартымды құрылымдар жасауға тырысады. Бірақ кейде идея практикалық іске асыру үшін тым күрделі болып шығады және мектеп жасына дейінгі баладан байыпты ақыл-ой жұмысын талап етеді, мұнда мұғалімнің кеңесі, материалды пайдаланудың жаңа мүмкіндіктерін көрсету қажет. Мысалы, бала метро станциясын салумен айналысады, бірақ бағандарды аркалармен байланыстыруға тырысып, жолақтар арасындағы қашықтық тым үлкен екенін анықтайды, егер сіз бағандарды жақындатсаңыз, онда бүкіл құрылым бұзылады. Мұқият мұғалім едендер үшін қосымша ұзын тақтайшаларды қолдануға және оларға Арка қоюға кеңес береді.Құрылыс ойындары мектеп жасына дейінгі балалардың басқа ойын түрлеріне ұқсас сәттерге ие:

Рөлдік ойын. Құрылыс ойындары рөлдік ойындарға ұқсайды, өйткені олар қарым-қатынас орнатуға негізделген. Балалар болашақ құрылыстың идеясын ойлап табады (бекініс, көпір, қала көшесі және т. б.), рөлдерді бөлу туралы келіссөздер жүргізеді, өздігінен ойын сюжетін құрастырады (біреу сәулетші болады, біреу жүргізуші болады, ал біреу құрылысшы рөлін алады), ал кейде олар бір-бірін түсіне алмай жанжалдасады және бір-бірін түсінбейді. сүйікті ойыншығын ешкімге бергісі келеді. Алайда, құрылыс ойынының айрықша ерекшелігі оның адами қатынастар саласына ойынға батыруға емес, құрылыс қызметін практикалық дамытуға бағытталуы болып табылады. (1 сурет)

Дидактикалық ойын. Құрылыс ойындары органикалық түрде танымдық компонентті қамтиды, өйткені құрылыс процесінде бала бөлшектердің пішіндерін, өлшемдерін, түстерін байқаусызда салыстырады, содан кейін оларды белгілі бір негізде таңдап, қажетті мөлшерді есептейді. Баланың монологиялық және диалогтық сөйлеуін дамыту үшін өз іс-әрекеттерін дауыстап айту және басқа балалармен немесе ересектермен

құрылыс жоспарын талқылау маңызды болады. Ғимараттағы элементтерді біріктіріп, үйлердің, Көпірлер мен жолдардың орналасуын жоспарлай отырып, бала жол бойында кеңістіктік қабылдауды дамытады, көзді жаттықтырады және сәулеттік ойлауды дамытады. Мұның бәрі құрылыс ойындарын дидактикалық, яғни оқу ойындарымен жақындастырады.

Қозғалмалы ойын. Қозғалыс элементі де маңызды: балалар бір жерден екінші жерге ауысады, құрылыс материалдарын тасымалдайды, кемедегі ескекшілердің жігерлі қимылдарын бейнелейді, ғарыш кемесін ұшыруға дайындайды, зымыранды басқаруды имитациялайды. Сонымен қатар, қолдар ұсақ бөлшектермен жұмыс істеуге белсенді қатысады, бұлшықеттер күшейтіледі және ұсақ моторика жетілдіріледі. Физикалық белсенділіктің болуы құрылыс ойындарын ашық ойындарға жақындатады.

Сонымен қатар қазіргі таңда балабақшада каркасты конструкторларымен балалар қызыға ойнайды. Нәтижесінде балалар каркас құрылысының жалпы принциптерін оңай игереді және берілген каркасты ескере отырып, конструкция ерекшеліктерін ажыратуға үйренеді. Мұндай үлгідегі құрастыруда бала, каркасқа қарай отырып, сол бір ғана каркасқа түрлі қосымша бөлшектердің суретін ойша бейнелей алуы тиіс. Бұл қиялды дамытады.

Дегенмен, құрастырудың мұндай түрін ұйымдастыру арнайы конструкторлық материалдың әзірленуін талап етеді. Және де біздің елімізде тек жуырда ғана «Квадро» неміс конструкторы пайда болды. «Квадро» конструкторы Құрастыруға оқытуды ұйымдастырудың қарастырылған әр түрі балалардың қандай да бір өзге қабілеттерін дамытуға әсер етуі мүмкін, жинақтала келе, олар балалардың шығармалығын қалыптастырудың негізін құрайды. Алайда бұл тек белгілі жағдайда ғана іске асуы мүмкін. Оларға мыналар жатады:

- құрастыру түрінің ерекшелігін ескере отырып, оқытудың әр түрін жаңа дамытушы мазмұнмен толтыру (құрылыстардың бөлшектерінен, қағаздан, табиғи материалдан және .т.б);
- құрастырудың кіші жүйелерінің біртұтас өзара байытушы түрлерін әзірлеу мақсатында оқытудың барлық түрлерінің органикалық өзара байланысын қамтамасыз ету және соның негізінде балалардың шығармашылық құрастырудың жалпы жүйесін қалыптастыру.

«Квадро» конструкторы

Құрлыс ойындарын жақсы меңгерген балалар келешекте қарапайым бағдарламаларға құрылған ойындарды еркін ойнай алады. Өйткені қазіргі балалар белсенді ақпараттандыру, компьютерлендіру және робот жасау дәуірінде өмір сүреді. Техникалық жетістіктер адам өмірінің барлық салаларына тезірек еніп, балалардың заманауи техникаға деген қызығушылығын оятады. Техникалық қызығушылықты, ойлауды, аналитикалық ақыл-ойды қалыптастыру және дамыту, мектеп жасына дейінгі кезеңнен бастап жеке тұлғаның сапасын қалыптастыру қажет. Жұмыстың жоспарланған нәтижесі-балалардың алгоритмдерді танымдық және ойын түрінде бағдарламалау негіздері туралы білімдерін игеруі. Мектепке дейінгі білім беру мекемесінде оқу процесінде балалардың оқу іс-әрекетінің алғышарттарын дамытудың тиімді құралы. Неліктен балаға бағдарламалауды үйрету керек? Бұл уақыт талабы (2 сурет). Бағдарламалаудың негіздері бүгінгі күні оқу, санау және жазуды білу сияқты маңызды. Бастапқы бағдарламалау дағдылары балаға не береді? Олар оған логикалық ойлауға, себеп-салдарлық байланыстарды түсінуге, бір мәселенің көптеген шешімдерін табуға, өз іс-әрекеттерін жоспарлауға үйретеді. Балаларға бағдарламалау қиын ба? Бала үшін-жоқ. Оның өмірі-ойын. Ол ойын арқылы бағдарламалауды біледі. Бала техникалық шығармашылықпен кезең-кезеңімен танысады, қарапайым дизайннан біртіндеп алгоритмге, содан кейін ғана техникалық модельдерді бағдарламалауға көшеді.

Қазіргі балалар белсенді ақпараттандыру, компьютерлендіру және робот жасау дәуірінде өмір сүреді. Техникалық жетістіктер адам өмірінің барлық салаларына тезірек

еніп, балалардың заманауи техникаға деген қызығушылығын оятады. Техникалық қызығушылықты, ойлауды, аналитикалық ақыл-ойды қалыптастыру және дамыту, мектеп жасына дейінгі кезеңнен бастап FGOS белгілеген жеке тұлғаның сапасын қалыптастыру қажет. Жұмыстың жоспарланған нәтижесі-балалардың алгоритмдерді танымдық және ойын түрінде бағдарламалау негіздері туралы білімдерін игеруі. Бағдарламалаудың алғашқы қадамдары бала үшін қиын, өйткені алгоритмдік ойлау стилі туылғаннан бастап дамымаған. Дегенмен, оны қалыптастыруға болады.

ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН МЕКТЕПТЕ КӨРКЕМ ЕҢБЕК ПӘНІНІҢ ОҚЫТЫЛУЫ
ПРЕПОДАВАНИЕ ПРЕДМЕТА ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА В МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЕ
TEACHING THE SUBJECT OF ARTISTIC WORK IN A SMALL SCHOOL

Самигуллина Арманай Дархановна
Павлодар облысының білім беру басқармасы, Екібастұз қаласы білім беру бөлімінің «№ 14 жалпы орта білім беретін мектебі» КММ
abatenova@list.ru

Аңдатпа. Бұл баяндама шағын жинақталған мектепте көркем еңбекті оқытудың ерекшеліктерін зерттейді. Жұмыста шағын жинақталған мектептерінде оқуға байланысты проблемалар мен қиындықтар, сондай-ақ білім берудегі көркем еңбектің рөлі қарастырылады. Сонымен қатар бұл мектептерде өнерді оқытуды жетілдіру бойынша ұсынымдар ұсынылады.
Тірек сөздер: Шағын жинақталған мектеп, көркем еңбек, көркем еңбекті оқыту.
Аннотация. В данном докладе исследуются особенности преподавания художественного труда в малокомплектной школе. В работе рассматриваются проблемы и трудности, связанные с обучением в малокомплектных школах, а также роль художественного труда в образовании. Также будут предложены рекомендации по совершенствованию преподавания искусства в этих школах.
Ключевые слова: малокомплектная школа, художественный труд, обучение художественному труду.
Annotation. This report examines the peculiarities of teaching artistic work in a small school. The paper examines the problems and difficulties associated with learning in small schools, as well as the role of artistic work in education. Recommendations for improving the teaching of art in these schools will also be offered.
Keywords: small-scale school, art work, teaching art work.

Шағын жинақталған мектептер - бұл оқушылар мен мұғалімдердің аздығымен сипатталатын оқу орындары. Әдетте мұндай мектептер халқы аз немесе халқы шектеулі шалғай аудандарда кездеседі. Кейбір жағдайларда шағын жинақталған мектептер аудандағы жалғыз оқу орны болуы мүмкін. Шағын жинақталған мектептердің басты ерекшеліктерінің бірі - оқушылардың аздығына байланысты үлкен сыныптарды қалыптастыру мүмкінсіздігі.

Көркем еңбек оқушының жеке басының жан-жақты дамуына ықпал ететін білім берудің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Бұл пәнді оқу жоспарына енгізу бірқатар негізгі мағыналарға ие:

Шығармашылық қабілеттерін дамыту:

Көркем еңбек студенттерге өздерінің шығармашылық ойлары мен қиялдарын, өзін-өзі көрсету және өзін-өзі жүзеге асыру қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Бұл пән

балалардың әлемге деген ерекше көзқарасын қалыптастыруға және жеке стилін дамытуға ықпал етеді.

Моторика мен үйлестіруді дамыту:

Сурет салу, мүсіндеу, кесте тігу және басқа да көркемдік іс-шаралар жақсы моториканы және қимылдарды үйлестіруді қажет етеді. Көркем еңбекпен айналысатын оқушылар осы салада өз дағдыларын жетілдіреді.

Эмоционалды өрнек:

Көркемдік іс-әрекет балаларға өнер туындыларын жасау арқылы эмоцияларын, сезімдерін және ішкі әлемін білдіруге мүмкіндік береді. Бұл оқушылардың психологиялық жайлылығы мен өзін-өзі көрсетуіне ықпал етеді.

Мәдени мұрамен таныстыру:

Көркем еңбек студенттерге әр түрлі өнер түрлерімен, мәдени дәстүрлермен және өнер шеберлерімен танысуға мүмкіндік береді, бұл олардың мәдени білімі мен тарих пен мәдениетті терең түсінуге ықпал етеді.

Шағын жинақталған мектептерде көркем еңбекті оқыту әсіресе маңызды болуы мүмкін, өйткені ол білім беру бағдарламасын толықтыра алады және оқушыларға шектеулі ресурстармен де жан-жақты дамуға мүмкіндік береді.

Шағын жинақталған мектепте көркем еңбекті оқыту оқу бағдарламалары мен әдістемелерін бейімдеуге ерекше көзқарасты талап етеді. Оқушылардың шектеулі саны және қол жетімді ресурстар сияқты шағын жинақталған мектептердің ерекшеліктерін ескере отырып, көркем еңбек мұғалімдері білім беру процесіне шығармашылық және икемді көзқарасты қажет ететін қиындықтарға тап болады.

Оқу бағдарламаларын бейімдеу шағын жинақты мектептегі оқушылардың дағдылары мен қызығушылықтарының әртүрлілігін түсінуден басталуы керек. Көркем еңбек мұғалімдері әр оқушымен олардың қажеттіліктері мен қабілеттерін анықтай отырып, белсенді қарым-қатынас жасауы керек. Бұл нақты дағдылар мен қызығушылықтарды дамытуға бағытталған жеке білім беру жоспарларын құруға мүмкіндік береді.

Оқушылардың шектеулі санын және көркем еңбекті оқытуға қол жетімді сағаттарды ескеретін икемді оқу жоспарын жасау маңызды. Икемді кесте оқу уақытын тиімді пайдалану үшін жеке сабақтар, топтық жобалар және өзін-өзі басқаратын тапсырмалар сияқты оқытудың әртүрлі түрлерін қамтуы мүмкін.

Шектеулі материалдық ресурстарды ескере отырып, мұғалімдер онлайн ресурстарды оқу процесіне сәтті біріктіре алады. Онлайн сабақтар, нұсқаулық бейнелер және интерактивті веб-платформалар көркем еңбекті оқытудың пайдалы құралы бола алады. Бұл мұғалімдерге оқу бағдарламасын кеңейтуге және оқушыларға жаңа әдістерге қол жеткізуге көмектесетін қосымша ресурстар болып табылады.

Шағын жинақталған мектептер үшін оқу бағдарламалары мен әдістемелерін бейімдеу шығармашылық және жеке көзқарасты талап етеді. Оқу процесінің дұрыс бейімделуімен көркем еңбек мұғалімдері шектеулі ресурстар мен оқу ортасының ерекшеліктеріне қарамастан сапалы білім мен оқушылардың дамуын қамтамасыз ете алады.

Шағын жинақталған мектепте көркем еңбекті оқытудағы негізгі қиындықтардың бірі - оқу процесіне қол жетімді шектеулі ресурстар. Осыған қарамастан, шектеулі материалдық және қаржылық ресурстарды тиімді басқаруға және пайдалануға мүмкіндік беретін бірқатар стратегиялар мен әдістер бар.

Көркем еңбек мұғалімдері оқушыларды материалдарға ұқыпты қарауға және оларды үнемді пайдалануға үйрете алады. Бұған қағазды, бояуларды, қарындаштарды және басқа да көркем материалдарды үнемдеу ережелері кіреді. Оқушыларға өнер туындыларын жасау үшін материалдарды қайта өңдеу және қайта пайдалану әдістерін көрсетуге болады.

Мұғалімдер қолдау және қосымша ресурстар алу үшін жергілікті суретшілермен, ата-аналармен және қоғамдастықтың басқа мүшелерімен белсенді қарым-қатынас жасай алады. Жергілікті суретшілер шеберлік сабақтарын өткізе алады немесе өздерінің көркем материалдары мен жабдықтарына қол жеткізе алады. Ата-аналар мектептің көркемөнер сыныбына қосымша қаражат пен материалдар беру арқылы да ықпал ете алады.

Шектеулі ресурстармен жұмыс істеу оқушыларға жасыл және жауапты тұтынуды үйрету мүмкіндігі болуы мүмкін. Мұғалімдер оқушылармен материалдарды пайдаланудың экологиялық аспектілерін талқылай алады және оларды өнер жобаларына жасыл көзқараспен қарауға ынталандырады.

Шағын жинақталған мектептер қажетті материалдар мен жабдықтарды сатып алу үшін қаржылық қолдау мен гранттар алу үшін жергілікті ұйымдар мен қорларға жүгіне алады.

Шектеулі ресурстармен жұмыс істеу шығармашылық пен егжей-тегжейге назар аударуды қажет етеді. Қолда бар ресурстарды дұрыс басқару және барынша пайдалану, тіпті шағын жинақталған мектептің бюджеттік мүмкіндіктері шектеулі болса да, өнер саласында сапалы білім мен оқушылардың дамуын қамтамасыз етуге көмектеседі.

Шағын жинақталған мектептерде көркем еңбекті оқыту бірегей артықшылықтармен қатар белгілі бір кемшіліктермен бірге жүретін бірегей білім беру ортасын білдіреді. Оқушылар мен ресурстардың шектеулі санымен сипатталатын шағын жинақталған мектептер өнермен айналысатын мұғалімдер мен оқушыларға қиындықтар мен мүмкіндіктер ұсынады.

Артықшылықтар

Оқушыларға жеке көзқарас:

Шағын жинақталған мектептерде мұғалімдер әр оқушыға жеке көңіл бөле алады. Бұл оқу бағдарламалары мен әдістемелерін әр оқушының нақты қажеттіліктері мен шеберлік деңгейіне бейімдеуге мүмкіндік береді, бұл көркем шығарманы тереңірек және тиімді оқытуға ықпал етеді.

Мұғалімнің үлкен жауапкершілігі:

Шағын жинақталған мектептердегі мұғалімдер көбінесе оқушылардың жетістіктері үшін үлкен жауапкершілікті өз мойнына алады. Бұл оларды білім сапасын жақсартуға ықпал ететін көркем еңбекті Мұқият дайындауға және оқытуға ынталандыруы мүмкін.

Шығармашылық қабілеттерін дамыту мүмкіндігі:

Неғұрлым икемді оқу процесі мен жеке көзқарастың арқасында студенттер өздерінің шығармашылық қабілеттерін еркін дамыта алады. Бұл бірегей көркемдік таланттар мен стильдердің қалыптасуына әкелуі мүмкін.

Кемшіліктері

Әлеуметтенудің шектеулі мүмкіндіктері:

Шағын жинақталған мектептерде әдетте оқушылар саны аз, бұл әлеуметтік интеракция мен әлеуметтік дағдыларды дамыту мүмкіндіктерін шектейді. Оқушылар өздерін құрдастарынан оқшауланған сезінуі мүмкін, бұл олардың әлеуметтік бейімделуіне теріс әсер етуі мүмкін.

Материалдар мен жабдықтарға шектеулі қол жетімділік:

Шағын жинақталған мектептер шектеулі бюджеттік ресурстарға тап болуы мүмкін, бұл көркем материалдар мен жабдықтарға қол жетімділікті шектеуі мүмкін. Бұл көркем шығарманы оқытуды қиындатып, әртүрлі өнер туындыларын жасау мүмкіндігін шектеуі мүмкін.

Мұғалім тәжірибесінің болмауы:

Кейде аз қамтылған мектептердегі мұғалімдер педагогикалық персоналдың аздығына және кәсіби дамудың шектеулі мүмкіндіктеріне байланысты көркем еңбекті оқытуда шектеулі тәжірибеге ие болуы мүмкін. Бұл оқыту сапасына әсер етуі мүмкін және оқыту әдістемесінің әртүрлілігін қамтамасыз етуде қиындықтар туындауы мүмкін.

Шағын жинақталған мектептерде оқытудың тиімді стратегиялары мен әдістерін әзірлеу артықшылықтарды барынша арттыруға және кемшіліктерді азайтуға көмектеседі, бұл ерекше білім беру ортасында оқушыларға сапалы өнер еңбегін оқытуды қамтамасыз етеді.

Мұғалімдердің біліктілігін арттыру шағын жинақты мектепте көркем еңбекті оқытуды жақсартудағы маңызды қадам болып табылады. Мұғалімдер кәсіптік дамуға және оқытудың жаңа әдістері мен шығармашылық тәсілдерін үйретуге қол жеткізуі керек. Ол үшін келесі шараларды қарастыруға болады:

Кәсіби тренингтерді ұйымдастыру:

Шағын жинақты мектептер көркем еңбек мұғалімдеріне арналған кәсіби тренингтер мен семинарлар, соның ішінде тәжірибелі суретшілер мен мұғалімдердің шеберлік сабақтарын ұйымдастыра алады.

Онлайн оқыту:

Мұғалімдерге біліктілігін арттыруға және жаңа әдістерді меңгеруге мүмкіндік беретін курстар мен ресурстарға қол жеткізуге мүмкіндік беру арқылы онлайн оқыту мүмкіндіктерін пайдалану қажет.

Әр түрлі шағын жинақталған мектептер арасында ынтымақтастық желісін құру білім беру тәжірибесін едәуір күшейтіп, білім мен ресурстармен алмасуды қамтамасыз ете алады. Шағын жинақталған мектептер келесі қадамдарды қарастыруы мүмкін:

Бірлескен іс-шараларды ұйымдастыру:

Шағын жинақталған мектептер тәжірибе мен идеялармен алмасу платформасын құру үшін бірлескен өнер көрмелерін, конкурстар мен шеберлік сыныптарын ұйымдастыра алады.

Онлайн ресурстарды құру:

Шағын жинақталған мектептер арасында тәжірибе мен ресурстармен алмасу үшін онлайн портал немесе платформа құру білім беру ортасын айтарлықтай байыта алады.

Оқу процесін байыту және қосымша ресурстарға қол жетімділікті қамтамасыз ету үшін шағын жинақталған мектептер:

Жергілікті өнер ұйымдарымен ынтымақтастық:

Жергілікті қоғамдастықтың мекемелері мен суретшілері оқу процесіне қосымша материалдар мен ресурстар бере алады.

Серіктестік келісімдері:

Шағын жинақталған мектептер көркемдік ресурстар мен тәжірибеге қол жетімділікті арттыру үшін басқа білім беру мекемелерімен, мұражайлармен, өнер галереяларымен және қорлармен серіктестік келісімдер жасай алады.

Оқушылар мен мұғалімдердің шығармашылық дамуын ынталандыруға шығармашылық бастамалар мен көркемөнер байқауларын ұйымдастыру арқылы қол жеткізуге болады:

Өнер байқауларын ұйымдастыру:

Мектептер оқушылар арасында үнемі өнер байқауларын өткізе алады, бұл оларды шығармашылық көрініс пен бәсекеге қабілеттілікке ынталандырады.

Көркемөнер клубтарын құру:

Көркемөнер клубтары мен қызығушылық топтарын құру студенттерге өз дағдыларын одан әрі дамытуға және өнерде жетілдіруге мүмкіндік береді.

Бұл нұсқаулар шағын жинақталған мектептердегі білім беру тәжірибесін жақсартуға және оқушылар мен мұғалімдер үшін көркем еңбек бойынша оқытуды тиімдірек және креативті етуге көмектеседі.

Шағын жинақталған мектептер оқушылардың көркемдік шығармашылығын дамыту үшін бірегей мүмкіндіктер береді және дұрыс қолдау мен инновациялық тәсілдермен олардың әлеуетін барынша пайдалануға болады. Шағын жинақталған мектептерде білім алу жеке қабілеттердің дамуына түрткі болатынын және болашақ

суретшілер мен жасаушыларға, тіпті шектеулі ресурстар мен оқушылар санына шабыт беретінін есте ұстаған жөн.

ӘДЕБИТТЕР

1. https://ustaz.kz/materials/word/maqala_korkem_engbek_panining_oqytylyy-304907.html
2. https://multiurok.ru/files/doklad-osnovy-prepodavaniia-urokov-izo-v-malokompl.html
3. Шағын жинақты бастауыш мектепте бейнелеу өнерін оқыту "Білім туралы ғылымдар" мамандығы бойынша ғылыми мақаланың мәтіні
4. Шағын жинақталған ауылдық мектептерде бейнелеу өнері сабақтарын өткізу әдістемесі мен мазмұны

БАСТАУЫШ СЫНЫПТЫҢ ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТАТЫН ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР

Жарыс Майрагуль
бастауыш сынып мұғалімі Қостанай облысы білім басқармасы Федоров ауданы білім бөлімінің Успенов жалпы білім беретін мектебі

Аннотация: Дидактикалық ойындар оқу мен тәрбиенің аса маңызды құралының бірі. . Балалар меңгерген дағдыларды бекіту немесе үйрету үшін ғана емес, сол алған білімдерін іс-әрекетте пайдалана білуге, жұмыс барысындағы икемділік дағдыларымен қарулануға, ақыл-ойының дамуына, танымдық белсенділігінің арттыруына, өз бетінше әрекет етуіне жәрдемдеседі. Балалардың дидактикалық ойын арқылы білім, білік, дағдыларды жетіледі.Сонымен қатар бұл ойындар оқушыларды бірлікке,өз ойын нақты түрде айтуға үйретеді.

Бастауыш сыныптарда орқушылардың сөйлеу іс-әрекетінің дағдыларын жетілдіре отырып, қазақ тілінің ережелері мен нормаларын, сөйлеу этикетінің ережелерін сақтай отырып, білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда дидактикалық ойындардың рөлі ерекше.

Өз сабағымда, мағыналы оқу технологиясын қолдану кезінде мәтінмен жұмыс жасай отырып, шығармашылық қиял, түйсік, сөйлеу, түсіндіру және ойлау қабілеттерін дамытуға жағдай жасаймын.

Оқу мақсаттарын түсіну; мақсатқа байланысты оқу түрін таңдау; оқылған мәтіннен қажетті ақпаратты алу; негізгі және қосымша дәйексөздерден ақпаратты ажырату, әр түрлі стильдегі мәтіндерді еркін бағдарлау және ажырату, мағыналы оқу дағдыларды игеруге мүмкіндік береді,

Бұл дағдыларды ойын түрінде дамытуға болады.

Мен топтық немесе жұптық жұмыс жасағанда,тәжірибеде қолданылатын дидактикалық ойындардың мысалдарын келтіремін.

«Коллекционер»- жаңа тақырыпты зерттеуге алдын-ала дайындық кезеңінде қолданылатын интерактивті оқытудың әдістемелік әдісі. Ол 3 кезеңнен тұрады. 1.Коллекцияны жинау:сабақтың тақырыбына байланысты заттарды көбірек жинау қажет. Мысалы: сабақта «Кім болғың келеді?» тақырыбы бойынша әртүрлі мамандықтағы адамдардың суреттерін жинауға болады.

2.Коллекцияға альбомдайындау.Коллекцияның барлық элементтері альбомға міндетті ауызша сипаттамамен жабыстырылады, оны алдын - ала шаблонмен қоршауға болады: мамандықтың атауы-қызмет саласы.Өсімдіктің атауы - адам өмірі үшін маңыздылығы-табиғатқа зияны немесе пайдасы. 3.Сабақта коллекциямен жұмыс. Әр топ коллекцияның презентациясын (қорғайды) ұсынады.

«Интеллектуалды ринг»оқушы өзін боксшы ретінде таныстырады, ол белгілі бір соққыларға төтеп беруі керек (тақырып бойынша 5 сұрақ).

Ойлануға үш секунд беріледі. Осылайша, сөздің мағынасын, атауларды, ұғымдарды, терминдерді білуін тез және оңай тексеругеболады. Сіз, сондай-ақ басталған сөйлемді аяқтауды ұсына аласыз. Сұрақтар әзіл-қалжыңмен, репродуктивті түрде оқушылардың механикалық жадын ғана емес, сонымен қатар тақырыпты түсіну, ұғыну дәрежесін тексеруге мүмкіндік береді. Сұрақтарды жұмбақтар, омонимдер, анаграммалар, жұмбақ сөз түрінде тұжырымдауға болады.

«Мәтінді пайымдау»: сюжетті өз сөзімен қайталап айту; поэтикалық мәтіннің сюжетін бейнелейтін суретті өз ойымен салу; басты кейіпкерлердің орналасу (пайда болуы, кету) сызбасын жасау. Әрі қарай мәтіндегі әрбір сөз, сөйлем талқыланады.

«Ассоциация» сынып жұп болып бөлінеді.Оқушы тақырыпқа байланысты 2-3 сөзді атайды. Мысалы, «Ғарышкерлер күні» тақырыбын зерттегенде,бір оқушы ғарышқа байланысты сөздерді атайды: ғарыш алаңы, зымыран, ғарыш.

Екінші оқушы осы ассоциацияларды теориялық материалдың мазмұнымен, пайда болатын сезім ассоциацияларымен байланыстырады, мысалы: ғарышқа зымыранмен ұшқанда қандай сезімдер пайда болады. Немесе: Бір оқушы бір-бірімен ешқандай байланысы жоқ екі сөзді атайды. Мысалы, мысық пен көлік. Басқа балалардың міндеті: осы екі сөзбен байланыстырып сөйлем құрастыру керек, мысалы: қара мысық көліктің алдында отырды.

«Жануарларды топтастыру». Ойын екі командаарасында жарыс түрінде өткізіледі. Мұғалімнің белгісі бойынша жануарларды ұяларына «қоныстандыруы» керек: карточкаларды үстел үстіне қоя отырып, біріншісі – жабайы, екіншісі – үй жануарларын (жылы жаққа ұшып кететін құстар және қыстайтын құстарды) жинау қажет. Кім тапсырманы тезірек орындаса, сол топ жеңіске жетеді.

«Қазына тап».Топ бойынша іздестіру, мысалы пайымдау, сипаттау, әңгімелеу мәтіндерін анықтап, оларды сұрақтарымен сәйкестендіру.(дайын жазылған мәтіндермен, мәтіннің сұрақтары қима қағаздар арқылы беріледі)

«Сиқырлы түрлендіру». Әдеби шығармалардың немесе ертегілердің жағымды кейіпкерлері жағымсыз, ал жағымсыз кейіпкерлері керісінше болады.

«Сөзге сөз қос».Балалармен жеке немесе екі топқа бөлініп өткізуге болады. Мұғалім сөзді айтады, балалар сөйлемді тез аяқтайды. Мысалы: Алма . доп, шар. Ойын соңында жеңімпаз бала немесе жеңімпаз топ анықталып аяқталады.

Лексика бойынша «Жалғасын тап» ойыны. Тақтаға белгілі мақалдардан екіден сөз жазылады. Оқушылар қалған сөздерін тауып, қосып айтады.

1. Өзге елде....Өз еліңде
2. Еңбек етсең ...Тояды қарның...

«Кім білгір»ойыны. Тақтаға заттардың, жан - жануарлардың суреті ілінеді. Суретке байланысты мақал - мәтелдерді айтқызу

«Жылдам жауап»ойыны. Оқушыларға әзіл аралас сұрақтар беріледі. Сұраққа толық тұрақты сөз тіркестерімен және мақал - мәтелдермен дұрыс әрі жылдам жауап берілуі керек.

Сөйлеу — бұл адамның ең күрделі іс-әрекеті, оның ішінде байқау, ойлау, қиялдау, сонымен қатар тыңдау және есту қабілеті. Ең алдымен, балаларға сөйлеу ойлауын, сөйлеу шығармашылығын, сондай-ақ басқа біреудің сөзін қабылдауды және тыңдауды үйретемін. Сонымен қатар сабақта диджактикалық ойындарды тиімді қолдана отырып жеке тұлғаның зейінін, байқағыштық, ізденімпаздық, белсенділік қасиеттерін қалыптастырамын. Екінші жағынан — ойын сабақта белгілі бір дидактикалық міндетті, жаңа материалды оқып – үйрену, өткенді қайталау, іскерлікпен дағдыны қалыптастыру, білімді іс жүзінде пайдалану міндеттерін шешуде өте тиімді екендігін тілге тиек еткім келеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. https://www.1urok.ru/categories/10/articles/21037
2. https://infourok.ru/rabota-s-tekstom-na-urokah-russkogo-yazyka-i-literatury-4603767.html
3. https://nsportal.ru/detskii-sad/vospitatelnaya-rabota/2019/01/19/kommunikativnye-navyki-doshkolnikov
4. https://infourok.ru/didakticheskie_igry_kak_sredstvo_razvitiya_poznavatelnogo_interesa_na_urokah_obucheniya_gramote-398698.htm

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ ӘДІСІ АРҚЫЛЫ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ АЙТЫЛЫМ ДАҒДЫСЫН ДАМЫТУ

РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ ПРОИЗНОШЕНИЯ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ С ПОМОЩЬЮ ИНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДА ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА

SPEECH DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH INTERACTIVE LEARNING IN KAZAKH LANGUAGE LESSONS

Батенова Галия Куатовна
«№ 14 жалпы орта білім беретін мектебі» КММ, Екібастұз қаласы
galiya.batenova@mail.ru

Аннотация: Интерактивті оқыту-бұл оқушыларды бірлескен іс-шаралар және технологияға негізделген құралдар арқылы оқу процесіне белсенді түрде тартатын, қызықты білім беру үдерісіне ықпал ететін білім беру тәсілі. Әдістің тиімділігі – ұжымдастыру. Оқушылардың бір-бірімен және мұғалімдермен ұжымдаса қарым-қатынас жасауы айтылым дағдысын дамытуға жол ашады.
Түйінді сөздер: Интерактивті оқыту,әдіс, айтылым, дағды,мотивация,ойын;
Аннотация: Интерактивное обучение-это образовательный подход, который активно вовлекает учащихся в учебный процесс с помощью совместной деятельности и технологических инструментов, способствующих увлекательному образовательному процессу. Эффективность метода-коллективизация. Коллективное общение учащихся друг с другом и с учителями способствует развитию навыков произношения.
Ключевые слова: интерактивное обучение, метод, говорение, навык, мотивация, игра;
Annotation:Interactive learning is an educational approach that actively involves students in the learning process through joint activities and technology-based tools, contributing to an interesting educational process. The effectiveness of the method is collectivization. Collective communication of students with each other and with teachers allows you to develop pronunciation skills.
Key words: interactive learning, method, speaking, skill,motivation, game;

Интерактивті оқыту динамикалық білім беру саласында сөйлеуді дамыту және мотивация үшін оқытудың дәстүрлі әдістері біртіндеп шығармашылық және қызықты оқыту әдістерімен толықтырылуда. Интерактивті білім беру-бұл білім берудің тиімділігін арттырудың ең қолайлы әдісі ретінде танылған оқыту түрі. Негізінде, интерактив оқушылардың білім,біліктілік және ерекше адамгершілік қасиеттерді игеру үшін бірлескен күш-жігерді ұйымдастыруға мүмкіндігі бар екенін білдіреді. "Интерактивті" сөзі мұғалім оқушылардың назарын аудара алатын және оқушылар дәстүрлі әдіспен салыстырғанда көбірек біле алатын тиімді оқыту мен оқыту процесінің кілті болып табылады.[1]

Интерактивті оқыту қатысуды, ынтымақтастықты және сыни ойлауды дамыта отырып, оқушыларды оқу процесіне белсенді тартуды қамтиды. Технологияның

дамуымен және оқытудың тиімді тәсілдері туралы хабардарлықтың артуымен бұл әдіс қазіргі білім беруде қуатты құралға айналды. Бұл сыныптарда ақпарат берудің практикалық, нақты тәсілін білдіреді. Мәтіндерді тыңдауға, ақпаратты, сөздерді немесе сөз тіркестерді есте сақтауға негізделген пассивті оқытудан айырмашылығы, интерактивті оқыту оқушыларды технология арқылы немесе сабақ барысында талқылауға белсенді қатысуға шақырады.

Бастауыш мектепте интерактивті оқыту оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуын және атсалысуын қамтиды. Бұл оқушыларды пікірталастар және нақты әлем сценарийлері арқылы ынтымақтастыққа, талқылауға және білімді қолдануға шақыратын дәстүрлі сабақтардан асып түседі. Бұл тәсіл сыни ойлауды, проблемаларды шешу дағдыларын және ұғымдарды тереңірек түсінуді дамытады, бұл оқытуды динамикалық және тиімді етеді.

Интерактивті оқу бір мезгілде бірнеше мәселелерді шешеді:

- қарым-қатынас дағдылары мен қабілеттерін дамытады, оқушылар арасында эмоциялық байланыстар орнатуға көмектеседі;
- ақпараттық проблеманы шешеді, себебі ол студенттерге қажетті ақпаратты ұсынады, онсыз бірлескен қызметті жүзеге асыруға болмайды;
- жалпы білім беру дағдылары мен қабілеттерін дамытады (талдау, синтездеу, мақсаттарды қою және т.б.), яғни тапсырмаларды шешуді қамтамасыз етеді; - білім беру тапсырмасын береді, себебі ол командада жұмыс істеуге, басқалардың пікірлерін тыңдауға үйретеді.

Айтылым дағдысын дамыту үшін интерактивті оқытудың артықшылықтар[2]:

1. Белсенділіктің жоғарылауы: топтық пікірталастар, рөлдік ойындар және ересектерге арналған интерактивті ойындар сияқты интерактивті оқыту әдістері Оқушылардың назарын аударады және оқу процесін қызықты етеді. Қатысқан оқушылар пікірталастарға көбірек қатысады, бұл өз кезегінде сөйлеуді дамытуға ықпал етеді, өйткені олар өз ойлары мен идеяларын білдіреді.

2. Жақсартылған қарым-қатынас дағдылары: интерактивті оқыту ортасы оқушыларғасыныптарстарымен және мұғалімдерімен қарым-қатынас жасау үшін кең мүмкіндіктер береді. Пікірталастар, презентациялар және бірлескен сабақтар арқылы студенттер қарым-қатынас дағдыларын жақсартуға әкелетін өз ойларын тиімдірек тұжырымдауды үйренеді.

3.Кеңейтілген лексика: интерактивті оқыту көбінесе контексте жаңа сөздер мен ұғымдарды енгізеді, бұл оқушыларға оларды жақсы түсінуге және есте сақтауға көмектеседі. Пікірталастар мен іс-шаралар оқушылардың тілдік дағдыларын кеңейтуге ықпал ете отырып, әр түрлі сөздік қорын қолдануға шақырады.

4. Нақты әлемде қолдану: интерактивті оқыту көбінесе нақты әлем сценарийлерін және оқушыларға оқуын күнделікті өмірмен байланыстыруға мүмкіндік беретін жағдаяттарды қамтиды. Бұл нақты өмірлік жағдайлармен байланыс оқушыларды белсенді қатысуға және өз білімдерін қолдануға ынталандырады, бұл тілді тереңірек түсінуге әкеледі.

5. Сыни ойлауды дамыту: проблемаларды шешу жаттығулары және пікірталас сияқты интерактивті оқу әрекеттері сыни ойлау дағдыларын ынталандырады. Студенттер пікірталастарға қатысып, ақпаратты талдай отырып, олар өз ойларын дәйекті түрде білдіру қабілетін дамытады, бұл сенімді сөйлеу мен логикалық ойлауды дамытуға ықпал етеді.

6. Сыныптарстарымен өзара әрекеттесу және ынтымақтастық: интерактивті оқыту студенттер жобаларда бірге жұмыс істейтін, идеялармен алмасатын және бір-бірінен үйренетін ынтымақтастық ортасын құруға ықпал етеді. Құрдастарымен өзара әрекеттесу оқушыларға қолайлы және интерактивті ортада сөйлеуді үйренуге және жетілдіруге мүмкіндік береді.

7. Мотивацияның жоғарылауы: интерактивті оқыту динамикалық және қанағаттанарлық, бұл оқушылардың мотивациясының жоғарылауына әкеледі. Ынталы

оқушылар сабақтарға белсенді қатысып, өздерін ауызша білдіріп, тілдік дамуына қауіп төндіреді.

8. Жекелендірілген оқыту: интерактивті оқыту әртүрлі оқу стильдері мен қалауларын ескере отырып, жекелендірілген тәсілді қамтамасыз етеді. Оқушылар өздерінің қызығушылықтарына сәйкес сабақтарды таңдай алады, бұл оқу процесін жағымды етеді және сөйлеуге байланысты пікірталастар мен іс-шараларға белсенді қатысуға шақырады.

9. Сенімді нығайту: интерактивті ортада сыныптастарымен сөйлесу және олармен қарым-қатынас жасаудың тұрақты мүмкіндіктері оқушылардың сенімін дамытуға ықпал етеді. Интерактивті сабақтардағы жетістік оқушыларды сөйлеу дағдыларын одан әрі жетілдіруге ынталандыру арқылы жағымды қарым-қатынас тәжірибесін арттырады.

10. Тұтас даму: интерактивті оқыту тек сөйлеуді дамытуға ғана емес, сонымен қатар когнитивті, Әлеуметтік және эмоционалдық аспектілерді қамтитын оқушылардың тұтас дамуына ықпал етеді. Сөйлеуді дамытуға оң әсер ету оқушылардың интерактивті оқыту арқылы алатын дағдыларының кең ауқымының бөлігі болып табылады.

Бастауыш сынып оқушыларының қазақ тілі сабағында айтылым дағдысын дамыту үшін тлі интерактивті ойындар мен технологияларды пайдалануға болады. Мысалы: миға шабуыл,рөлдік ойын, әңгімелесу, спикер,шарадтар.[3]

«Миға шабуыл» әдісі:

Миға шабуыл әдісінде қандай да болмасын ақпарат (мәлімет, проблема, сұрақ) туралы бар білгендерін жазбаша немесе ауызша ой салу.Бұл әдістің тиімділігі- оқушыға сұрақ қою, проблеманы зерттеу арқылы ой-өрісін дамытады, ойын еркін жеткізеді. Пікірлерінің еркін айтылуы, ешқандай сынға ұшырамау керек, қағазға түсіріліп, талқылау жұмысы болады.

Балалар осы әдіс арқылы сабаққа деген қызуғышылығы мен мотивациясын көтереді,сыни және креативті ойлау дағдыларын дамыта отырып, қазақ тілінде ой алмасуды үйренеді.

«Рөлдік ойын» әдісі:

Рөлдік ойын - бұл өмірлік жағдайлардың белгілі бір мінез-құлық немесе эмоционалдық жақтарын меңгеру ниетінде алдын-ала бөлінген рөлдер арқылы қатысушы топтардың сахналап ойнауы.

Рөлдік ойындар шағын топтарда (3-5 оқушы) ұйымдастырылады. Қатысушылар карточка арқылы тапсырма алып, рөлдерді бөледі, жағдаяттыойнайды және қалған топтарға сомдайды.Мұғалім балалардың мінез-құлқын ескере отырып рөлдерді бөледі.

Әдістің артықшылығына тоқталсақ, бұл біріншіден балалардың түрлі рөлде және жағдайда бір-бірімен қарымқатынасқа түсуі. Бірге әрекеттесе отырып, олар қазақша сөйлеу дағдысын дамытып, жағдаятқа байланысты белгілі бір фразаларды жаттап, өмірде қолдануды үйренеді.

«Әңгімелесу» әдісі:

Әңгімелесу— пікір алысу, сұхбаттасу, әлеуметтік ғылымдарда қолданылатын зерттеу әдістерінің бірі. Педагогикадағы әңгімелесу — оқушылардың ойы мен тілін дамыту үшін қолданылатын оқыту әдісінің бір түрі. Әңгімелесу кезінде оқушы мұғалімнің қойған сұрақтарына жауап беру арқылы оқу материалын пысықтап, ой қорытады. Әңгімелесу әдісі — оқушыларға эмоциялық, эстетикалық әсер ететін тиімді әдістердің бірі. Оның сапасы оқытушының тәжірибесіне, әдістемелік шеберлігіне байланысты.[4]

Әңгімелесу процесінде мұғалім мен оқушылар арасында байланыс пайда болады. Оқушы өз-ойын еркін айтып, ұялмай жеткізуге мүмкіндік алу керек.Әңгімелесу тек сұрақ-жауап форматында емес, белгілі бір мәселені шешу, мәтін бойынша ,тіпті өзінің әңгімсін ойлап құру арқылы жүзеге асады.

Мысалы, қазақ тілінен басқа тілде оқытатын 11 жылдық жалпы білім беретін 3-сыныбына арналған оқулықта(46 бет,1-тапсырма). Тыңдалған мәтін бойынша талқылауға

арналған сұрақтар берілген. Яғни оқушылармәтінді тыңдап, ондағы ақпаратты есте сақтау арқылы мәтінде сюжетіне байланысты сұрақтарға жауап беріп, талқылайды.[5]

«Спикер»,яғни көпшілік алдында сөйлеу және презентация:

Аудитория алдында презентация немесе сөйлеу оқушыларға өзіне деген сенімділікті арттыруға, артикуляцияны жақсартуға және қарым-қатынас дағдыларын дамытуға көмектеседі. Мұғалімдер тақырыптарды тағайындай алады немесе оқушыларға өз тақырыптарын таңдауға мүмкіндік береді, бұл олардың жан-жақты дамуын қамтамасыз етеді. Көрнекі құралдарды пайдалана отырып(қолдан жасалған плакат,сурет және т.б), оқушылар өз ойларын ұйымдастыруды және ақпаратты тиімді ұсынуды үйренеді. Бастауыш сыныптардың тақырыптары күрделі болмауы маңызды.

Мысалы, қазақ тілінен басқа тілде оқытатын 11 жылдық жалпы білім беретін 3-сыныбына арналған оқулықта (5 бет, 2-тапсырма) оқушылар отбасы тақырыбына байланысты мәтінді оқып, тапсырма бойынша өз отбасылары туралы айту керек.[5] Осы тапсырмада «Спикер» әдісін пайдланып, балаларды шығармашылық жақтан дамыта отырып ,айтылым тапсырмасын орындата аламыз. Көрнекілік ретінде өз отбасыларының суретін салып немесе үйде салып алып келе алады.

«Шарадтар» ойыны:

Шарадтар-бұл бір ойыншы сөзді немесе әрекетті сөз айтпай сомдап көрсетуі керек, ал басқа ойыншылар бұл сөзді болжап тауып алулары қажет. Бұл жаңа сөздерді есте сақтап, мағына түсінуге өте пайдалы. Ойын арқылы жүргізілген сабақ әрқашан тиімді болады. Жаңа материалды бекітуде шарадтарды қолдану балалардың мотивациясы,ойлау қабілетін және сөйлеу қабілетін дамытады.

Ойынды балалар топқа бөлініп, сайыс ретінде немесе қалаған оқушы тақтаға шығып карточкадағы сөзді сомдау арқылы өткізуге болады.

Білім беру саласы дамып келе жатқандықтан, интерактивті оқыту сияқты инновациялық тәсілдерді енгізу бастауыш мектептерде динамикалық және тиімді оқу ортасын құруда маңызды рөл атқаруы мүмкін.Интерактивті оқу іс-шараларының интеграциясы сөйлеудің дамуына оң әсер етіп қана қоймай, бастауыш сынып оқушыларын ынталандырудың күшті қозғаушы күші ретінде қызмет ететінін атап өткен жөн. Мұғалім алға жылжып келе жатқанда, сөйлеу дағдылары жақсы дамыған ынталы оқушылардың ұрпағын тәрбиелеу үшін осы динамикалық оқыту әдістерінің әлеуетін білу және пайдалану өте маңызды.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Interactive language learning activities for learners’ communicative ability(Оқушылардың коммуникативтік қабілеттерін дамыту үшін тіл үйренуге арналған интерактивті сабақтар) [Мақала] :Сити Фатима Омар, Хаслинда Сутан Ахмад Нави, Тенгку Шахром, Тенгку Шахдан, Рита Вонг Ми Ми, Лим Сон Пек, Татин Сямила Че Йоб (2019);

2.Сыныпта интерактивті оқыту стратегияларын қолданудың артықшылықтары [Электронды ресурс]URL: https://www.linkedin.com/pulse/benefits-using-interactive-teaching-strategies-classroom-samuel-efre;

3.Интерактивті әдістерді қолдана отырып бастауыш сынып оқушыларының ауызша сөйлеуін дамыту.Шеркулова Ш.Ш [Электронды ресурс]URL: https://cyberleninka.ru/article/n/developing-oral-speech-of-primary-school-students-using-interactive-methods#:~:text=Activities%20like%20tongue%20twisters%2C%20word,students%20to%20communicate%20with%20enthusiasm;

КӨРКЕМ ШЫҒАРМАНЫ ОҚЫТУДА ОҚУШЫНЫ БАУЛУҒА АРНАЛҒАН «GOOGLE DRIVE» ПЛАТФОРМАСЫН ҚОЛДАНУ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЛАТФОРМЫ «GOOGLE DRIVE» ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ ШКОЛЬНИКА ЧТЕНИЮ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ
USING THE GOOGLE DRIVE PLATFORM TO TEACH A STUDENT TO READ A WORK OF FICTION

Мырзабекова Дана Мухаммеджановна
Ұлытау облысы, Ұлытау ауданы Ұлытау облысы білім басқармасының Ұлытау ауданы білім бөлімінің «Жезді мектеп-интернаты» коммуналдық мемлекеттік мекемесі
dana_ajarik@mail.ru

Аннотация**:** Бұл мақалада көркем шығарманы оқытуда оқушыны баулуға арналған «Google Drive»платформасын қолданудың ерекшеліктері, іс- әрекеттегі дәлелдері, мұғалімнің осы платформаны қолдану шеберлігі, тиімділіг мен күтілетін нәтижелері туралы көрсетілген
В данной статье описаны особенности использования платформы «Google Drive» для вовлечения учащихся в чтению художественного произведения, практические доказательства, а также возможности мастерство преподавателя в использовании данной платформы, ее эффективность и ожидаемые результаты.
This article describes the features of using the Google Drive platform to engage students in reading a work of fiction, practical evidence, as well as the teacher's skill in using this platform, its effectiveness and expected results.
Түйін сөздер**:** «Google Drive»платформасы, инновация, шеберлік, іс- әрекет, ақпараттық орта, интерактивті бағдарламалау

XXI ғасыр ақпараттық технология ғасырына айналды, ғылыми-техникалық прогрестің қарқыны ұдайы артып келеді. Ақпараттық технологиялар білім беру жүйесінде жаңа мүмкіндіктер ашады. Көптеген оқушылар интернетті күнделікті өмірде пайдалы емес жұмыстарға жұмсайды, тек аз бөлігі оқу үдерісінде ақпаратты іздеу үшін де белсенді пайдаланады [3].

Бүгінгі таңда альфа ұрпақтарының психологтардың айтуынша ақпаратты қабылдау есте сақтау ұзақтығы аз 3-7 минутқа дейін ғана екендігін айтады. Яғни қазіргі ұрпақ, біздің алдымыздағы оқушылар сабаққа дайындалу үшін көркем әдебиеттерді оқуы керек. Алайда үлкен бөлім мен томдарға бөлінген әдебиеттерді, тарихи шығармаларды оқуы қиындық туғызады. Сондықтан тарихи шығармаларды оқу қиындық туғызбауы үшін мұғалімнің шеберлігі қажет. Яғни бүгінгі таңда мұғалім ретінде Google Drive платформасын оқыту процесінде шебер пайдаланып келемін [4].

Google Drive файлдарды сақтауға және ортақ пайдалануға арналған, қосымша мүмкіндіктері бар көптеген файлдарды сақтап қоюға мүмкіндігі бар.

Тарихи, көркем шығармаларды оқытуда оқушыны баулуға арналған «Google drive» платформасын қолдану және инновациялық дидактикалық материалдарды іс – тәжірибе барысында қолдану көп нәтиже жеткізетіні анық болды. Ұжымдағы озық контент ретінде «Google drive» платформасындағы тапсырма жинақтары бойынша рухани құндылыққа негізделген озық тәжірибемен бөлісу жұмыстары жүргізілді.

Сабақ барысында «Google drive» платформасында функционалдық сауаттылықты дамытуға арналған тапсырмалар ұсынылды. Оқушылар жоғары қызығушылықпен орындап шықты [5].

«Google Drive» платформасында жұмыс жасаудың тиімділігі оқушының танымдық қабілеттерін дамытты, берілген ақпаратты қолдану арқылы шығармада көрсетілмеген жақтарды анықтауды үйренді, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін шыңдау арқылы өмірмен байланысын күшейтті. Ақпаратқа жаңаша көзқараспен қарап, әр түрлі шешімдер қабылдай алуға бейімдеп, мәтінмен жұмыс істеу, көркем шығармаларды әдеби талдау дағдылары дамытуға, оқушының әдеби шығармаға қызығушылығы арттыруға үлес қосудамыз. Бұл оқушылардың өз бетінше іздену арқылы ғылыми жұмысқа бейімделуін дамытады [1].

«Google Drive» платформасында функционалдық сауаттылықты дамытуға арналған тапсырмаларды ұсынуда, қызығушылықты ояту үшін фильмнен үзінді қою арқылы жасадым, сол фильмді көру арқылы оқушылар ол, атақты жазушы Әбдіжамал Нұрпеисовтың «Қан мен тер» трилогиясы негізінде құрылған екен деп, сол үзінді ккрген соң олардың сол шығарманы оқуға деген құштарлықтары оянды.

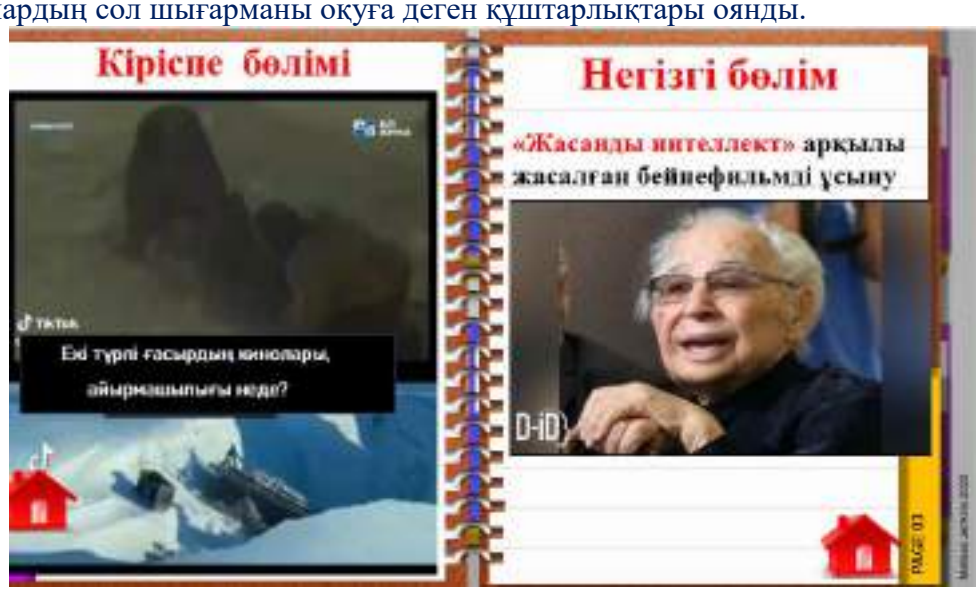

Қазіргі таңда оқушылар жасанды интеллект арқылы автордың өз шығармасын бейнефильм жасауды да үйренді. Ұжымдағы озық контент ретінде «Google drive» платформасындағы тапсырма жинақтары бойынша рухани құндылыққа негізделген озық тәжірибемен бөлісудеміз. «Google drive» платформасында функционалдық сауаттылықты дамытуға арналған тапсырмаларды жиі ұсынылады.

Инновациялық педагогикалық тәжірибелер – оқу процесін жақсарту және сапалы нәтижелерге жету үшін, қажетті ақпарат алмасуға мүмкіндік беретін ақпараттық кеңістік.

Осыған байланысты Google Drive платформа ретіндегі мүмкіндіктерін, сондай-ақ топтық жұмысты ұйымдастыру, бірлесіп жұмыс істеуге арналған, кез келген уақытта интернетке кіру мүмкіндігі бар кез келген құрылғыдан Google Drive-қа кіру оңай болғандықтан оқыту процесінде қолдану тиімділігін байқаймыз; [6].

Мұғалімнің Google Drive-та жұмысты тексеруі мен қарауы, бағалау мүмкіндігі бар. Google Forms көмегімен мұғалім онлайн сауалнамалар мен сынақтар жасай алады. Google Forms көмегімен тест құру кезінде ашық немесе жабық түрдегі сұрақтарды қолдануға болады, әр сұраққа дұрыс жауап үшін алған ұпайлардың белгілі бір санын беруге болады. Ақпарат автоматты түрде жасалатын Google парағында сақталады. Алынған деректерді MS Excel электрондық кесте жасауда да ұстаздарға өз тәжірибемізбен бөлісе отырып, қолданып жүрген озық тәжірибені өз ұжымдары арасында және мектептерде қолдану, сол арқылы оқушылардың бойында құндылықтарды қалыптастыру, функционалдық сауаттылыққа баулу, көркем әдебиетті оқуға құштарлықтарын арттырып, оңай оқып түсінуге жол ашылсын!

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Орта білім сапасын арттырудың негізгі құрауыштары (салыстырмалы талдау) // Қазақстанның ғылымы мен өмірі (Алматы, 2020. - №6 – Б. 91-96).
2. Қазақстан мен әлемнің тәрбие дәстүрлеріне салыстырмалы талдау // Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Хабаршы. «Педагогикалық ғылымдар» сериясы. – 2021. – №4(69). – Б. 130-136.
3. Электрондық оқыту жүйесін қолдану бойынша білім алушыларға арналған практикалық ұсынымдар/Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы /АстанаҰБА-2018
4. Оқытудың педагогикалық технологиялары: тәжірибе, инновациялар, енгізу /Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы/АстанаҰБА-2016
5. Сандық білім беру ресурстарының оқу үдерісінде қолдану бойынша әдістемелік ұсынымдар/Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы/АстанаҰБА-2018
6. «Сапа», «білім беру сапасы», «білім беру сапасын басқару» ұғымдарының философиялық және педагогикалық алғышарттары // Қазақстанның ғылымы мен өмірі (Алматы, 2020. - №11(144) – Б. 165-171).

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА БЕЛСЕНДІ ОҚЫТУ СТРАТЕГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ
ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СТРАТЕГИИ АКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ
EFFECTIVE APPLYING ACTIVE TEACHING STRATEGIES IN KAZAKH AND LITERATURE

Ахмерова Е.Т.
Шығыс Қазақстан облысы Қатонқарағай ауданы «Өрел орта мектебі» КММ
skh_uryl@mail.ru

Аннотация: Білім беру процесінің сапасын арттырудың негізгі шарты жалпы білім беру ұйымдарында оқытудың тиімділігін арттыру. Белсенді оқудың тиімділігі - оқушы өзінің ой-пікірін еш бүкпесіз айтуға, сонымен қатар басқа адамның айтқан пікіріне құрметпен қарауды үйренеді.
Түйін сөздер: дағдылар, білім, белсенді оқу, оқу мақсаттары;
Аннотация.: Основным условием повышения качества образовательного процесса является повышение эффективности обучения в общеобразовательных организациях. Эффективность активного обучения заключается в том, что учащийся учится свободно высказывать свое мнение, а также уважительно относиться к мнению другого человека.
Ключевые слова: навыки, знания, активное обучение, цели обучения
Annotation: Tha main condition of promoting teaching process is increasing teaching efficiency in general education organizations. The efficiency of active teaching is learning students to express own opinion freely, and listening others' opinion respectfully.
Key words: skills, knowledge, active learning, learning objectives.

Қазіргі заманғы мектептің маңызды мақсаттарының бірі - білім алушыларды білім алу қабілетін оқыту ғана емес, сонымен қатар оқыту барысында алған білім дағдыларын өмірде пайдалана білуді қалыптастыру болып табылады. Заманауи білім берудің мақсаты, оның ұйымдастырушылық құрылымы, ақпараттық коммуникативтік технологиямен қамтамасыз етілуін, білім беру үрдісіндегі оқыту әдістемесі қоғамның әлеуметтік сұранысынан туындайды. Осы уақытқа дейін білім беру үрдісінің негізгі бөліктері: мақсат —> мазмұн —> форма —> әдіс —> оқыту көрнекілігі болса, ал қазір заман ағымына сай оқып үйрену —> меңгеру —> өмірге ендіру —> дамыту болып өзгеріп отыр.

Мұғалім оқу үрдісінде белсенді оқу стратегияларын тиімді қолдану оқушының кез - келген материалды жақсы меңгеруіне ықпал етеді. Қай сыныпта болмасын білімді меңгеру оқушының оқу мақсатын түсінуіне байланысты. Білім беру жүйесінің жаңартылған бағдарламасына сәйкес күнделікті сабақ барысында оқу мақсатын түсінген оқушы тақырыпқа байланысты тапсырманы орындай алады. Бұл үшін жаңа тақырыппен жұмыста ең алдымен мұғалімнің дұрыс нұсқау беруі маңызды орын алады. Яғни оқушы ерекше назар аударатын мәселелерді назардан тыс қалдырмайды.

Белсенді оқу құрылымы оқудың уәжінен, мақсаты мен шартынан және нәтижесінен құрылады. Белсенді оқыту мен оқу үрдісінің қажеттілігінен және оқушының білімге қызығуынан туындайды. Ал белсенді оқуға ұмтылу үшін ықылас, уәж қажет. Уәж белсенді оқу үрдісін дұрыс меңгеруге бағыттайтын күш. Баланың ішкі уәжін қалыптастыруда мұғалімнің ролі өте жоғары.Шебер педагог баланың өзіне деген сенімділігін қалыптастырып, білімге құштарлығын арттыруда мұғалім атақаратын міндет –ұшан –теңіз.Ол үшін баланың жас ерекшелігі мен қажеттелігіне қара й белсенді технологияларды таңдап алудың маңызы ерекше.Оқушы мақсаты – алда орындалатын іс-қимыл әрекеттің нақты көрінісін көрген соң нәтижеге жету. Мұғалімнің мақсаты – тақырып бойынша сұрақтар бере отырып оларды қызықтыратын ақпарат алуға жетелей білу арқылы нәтижеге жетуге ықпал жасау.

Тілдік дағдыларды қалыптастыруда, яғни айтылым, тыңдалым, жазылым, оқылымға үйрету барысында алдымен көрсету және модельдеу өте тиімді. Сөздерді дұрыс айту, ақпаратты дұрыс қабылдау үшін қалай айту жөнінде мұғалім үлгісін көрсеткен жағдайда оқушы орындай алады. Сонымен қатар дүниетану, жаратылыстану сабақтарында оқушы қарапайым түсініктерді нақты ұғыну үшін өзінің тәжірибесі арқылы үйренуі өте маңызды. Яғни зерделеу және зерттеу арқылы мәселе көтеру, зерттеу бағытын болжамдаумен сұрау оқушыны ынталандырады. Бұл оқушылардың тәжірибе жасауы арқылы түсінігінің қалыптасуына жол ашады. Оқушының жаңа білім алумен қатар бұрынғы білімі тереңдейді. Белсенді оқу стратегияларын қолдануда оқушының түсіну, тереңдік деңгейі оның алдына қойған мақсатына байланысты. Яғни, мәтін негізінен не туралы екендігін, оның негізгі мағынасын егжей-тегжейіне жете түсіну.

Белсенді оқу әрекетінің тиімділігі мақсаты мен уәжінде, яғни қиындық-кедергілерді жеңе отырып, белгілі бір нәтижеге қол жеткізу. Ал белсенді оқу үрдісіндегі нәтиже дегеніміз ақпаратты нақты әрі терең түсіну және мазмұнын айта білу

Көптеген белсенді тәсілдер әр мұғалімнің практикасына күнделікті сабақ арқылы белгілі нәтижесін беріп келеді .Солардың ішінде өзім жиі қолданатын әдіс –тәсілдердің кейбіреуіне тоқтала кетейін. «Пирамида тарихы» тәсілі оқушының қазақ тілінен мәтінді, қазақ әдебиетінен көркем шығарманы түсініп оқуға,оны жан –жақты меңгеруге әсер етелі.Бұл тәсілдің ерекшелігі төмендегідей:

1).басты кейіпкердің аты;

2)мінезлеме немесе сипаттама;

3)әрекеттің өтетін орны;

4)проблема;

5)жағдайдың өрісін сипаттау;

6)проблеманы шешу үшін қолданылды;

7;проблеманы шешу және ары қарай не болатынын болжау;

«Ашық» және «Жабық» сұрақ тәсілдері арқылы оқушының зейіні шоғырланады,белсенділіктері артады,білуге деген талпыныс пайда болады.

Мысалы, «Ер Төстік » ертегісінің мазмұнын жоспар бойынша баяндау үшін оқиға карта құрастыру немесе ашық сұрақтар қою арқылы ойландыруға бағыттау. Негізгі мақсат ертегіден басты ойды анықтай алу.Тек ертегілерді өткенде ғана емес мұндай тәсілді әдебиет сабағының кезкелген тақырыбын өткенде пайдалану тиімді.

«Болжам картасы» тәсілі де - мәтіндермен және әдеби шығармаларды өту кезінде жиі қолданылатын тәсілдің бірі. Мұндай жағдайда оқушы мәтіннің немесе көркем шығарманың тақырыбына қарап,ондағы айтылатын ойға болжам жасайды.Бұл арқылы баланың ойын, қиялын дамытамыз.Мысалы,оқылатын көрем шығарма О.Бөкейдің «Атау Кере » шығармасы болса ,оқушы бірден оның атауына назар аударып,шығарма не жайлы екеніне өз болжамын айтады.Белгілі тараулармен таныса келе ,сюжеттің әрі қарай дамуына,кейіпкерлердің тағдырына ,оқиғаның аяқталуына да болжам жасатып, балардың шығармашылық ойларының ұшқырлығын тануға болады.

Оқушылар мәтінді оқи отырып, терең зерделеуге үйренеді және ойын жинақтай отырып, негізгі проблемасын табады да, шешімін айтады.» Бұл қысқа да нұсқа жұмыс болғанымен оқушының өз ойын жинақтай білуге үйртеді. «Еркін микрофон» тәсілі оқушының мәтінде көтерілген мәселені анықтауына,оны шешудің жолдарын ұсынуына мүмкіндік жасап,сабақты ашық ой алаңына айналдыруға ықпал ете алатын тәсілдердің бірі.Сонымен қатар, белсенді стратегияларды қолдануда бірлескен оқудың да маңызы зор.Бұл стратегиялар топтық жұмыс пен жұптық жұмыс кезінде жүзеге асады.Тек жұптағы немесе топтағы әр оқушының міндеті немесе орындайтын тапсырмасы ,бірлескен жұмыс кезіндегі ролі айқын болу.а тиіс. Бұл стратегияны тиімді пайдалану оқушылардың тақырыпқа сай ақпарат алуымен қатар олардың белгілі бір тақырыпқа байланысты ойлау деңгейлерін жетілдіреді де, бір-бірімен өзара жақсы қатынас орнатуды жақсартады.

Белсенді оқытудың алғашқы кезеңінде кесте бойынша моделін: бірінші тыңдау – ауызша сөйлеу, содан кейін оқуға үйрету деп айтуға болады.

Белсенді оқудың тиімділігі - оқушы өзінің ой-пікірін еш бүкпесіз айтуға, сонымен қатар басқа адамның айтқан пікіріне құрметпен қарауды үйренеді. Бірлесіп оқу технологиясы оқушыларды тың идеяларды ұсынумен қатар олардың жаңа мүмкіндіктерді қолдануға бағыттап отырады. Белсенді оқудың тиімділігі білім алу үрдісінде оқушының жеке көзқарасы мен басқалардың пікірімен санаса білу мәдениеті қалыптасады. Оқушылардың бірлесіп жұмыс істеу барысындағы негізгі мақсаты – қиын тапсырмаларды орындауда, топтық жұмыстарда, ортақ тіл табысу кезінде, өзін-өзі басқара білуде қажет болатын дағдыларды қалыптастыру. Тыңдалым – айтылым дағдысын қалыптастыруда белсенді оқудың тиімділігі адамның ойлау қабілетін дамытады. Өйткені, оқушы айтылғанды тыңдап, қабылдап және оны түсінуге үйренбейінше, басқа дағдыларды жеткілікті деңгейде меңгере алмайды.

Оқу үдерісінде жүйелі жүргізілетін белсенді әдістерді қолдану барысында оқушылардың сөздік қорлары толығады. Оқу үдерісінде мұғалім оқушының неғұрлым белсенді болғанына назар аудара отырып, оқу материалын дайын күйінде бермеуі, оларға ашық сұрақ қою арқылы назарларын шоғырландырып оқу, шолу жасауы, тәжірибе және зерттеу жасауға бағыттауының нәтижесінде нәтижеге жетеді.

Бекіту және қолданысқа енгізудің де тиімділігі мол. Бұл -жаңадан меңгерілген дағдыларды тәжірибеде қолдану және дамыту үшін сыныпта және үйде орындауға арналған әртүрлі жаттығулардың көмегімен түрлі мүмкіндік ұсыну. Сонымен қатар, коммуникативтік дағдыларды дамытуға негізделген сабақтарды құрылымды етіп құру оқушыларды сын тұрғысынан ойлауға жетелейді, яғни олардың қызығушылықтарын оятады. Әр кезеңде белгілі бір оқыту мақсатын қою арқылы мұғалім оқушыларға мақсатқа жетуге, мәселені анықтауға, жауаптарды іздеуге, мәселені талқылауға, қорытынды жасай отырып, өз ойын білдіруге және ашық қоғамның азаматы болуға үйретеді. Шынында да оқушылардың интелектісін дамыту мақсатында интерактивті оқыту амалдарын қолдану – ақпараттың мұғалімнен оқушыға, оқушыдан мұғалімге ауысып отыруына мүмкіндік береді. Сұрақ қою және талқылау әдісі де сабақтың бағытына және қарқынына сәйкес тақырыпты қаншалықты меңгергендігін білу үшін қажет. Әр оқушының оқудағы қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін оқушыны сөйлете алу мен пікірталас, қажетті ақпаратты іздестіру, жеке жұмыс жасау да орынды.

Қорыта айтқанда, белсенді оқудың тиімділігі оқушылардың сыни тұрғыдан және ойлау дағдыларын қалыптастырады, олардың кез келген ортада тілдік шектеуді сезінбей, өзін еркін ұстауына мүмкіндік туғызады.

Белсенді оқу арқылы оқушылардың танымдық дағдылары дамып артады. Кез келген материалмен жұмыс жасауда қорытынды шығару және есте сақтауға оқушылардың сабақ мақсатына сай не үйренгенін түйіндеу мен түсінгенін анықтау мен қате түсінген жағдайда түзету; оқушыларды өз жұмыстарымен таныстырып, өз идеяларын ұсынуға шақыруға көмектеседі.

Білім беру мазмұнын жаңарту білім берудің қазіргі заманғы үрдістерін және қазақстандық білім берудің үздік практикасын кіріктіруге бағытталған. Білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде қазақстандық педагог-практиктердің және ғалымдардың ұсыныстары ескеріліп жасалды.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Оқыту мен оқудың белсенді әдістері.«Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы,2015
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016

ТІРЕК МЕКТЕБІНІҢ ТИІМДІ ТӘЖІРИБЕСІ
ЭФФЕКТИВНЫЙ ОПЫТ РЕСУРСНОЙ ШКОЛЫ
THE EFFECTIVE EXPIRIENCE RECOUFCE SCHOOL

Абильдаева Гульнара Жаксылыковна
Жамбыл облысы Жуалы ауданы
№25 Ақтөбе тірек мектебі (ресурстық орталығы)
abildaeva_78@mail.ru

АННОТАЦИЯ: Тірек мектептерінің жұмысы шағын жинақты мектептердің проблемасын шешуге, шағын жинақты мектеп оқушыларының сапалы білім алуына қолжетімділігін қамтамасыз ету мақсатына негізделген. Жақын орналасқан шағын жинақты мектептерді біріктіретін тірек мектептер (ресурстық орталықтар) оқушылардың сапалы білімге қол жеткізуіне, әлеуметтік құзыреттілік сапаларын қалыптастыруына, педагогикалық ұжымның кәсіби деңгейінің артуына жағдай туғызады.
АННОТАЦИЯ: Работа опорных школ основана на решении проблем малокомплектных школ, в цели обеспечении доступности качественного образования детей малокомплектных школ. Опорные школы (ресурсные центры) являются объединяющими ближайшие малокомплектные школы, будут способствовать достижению учащимися качественного образования, формированию качеств социальной компетенции, повышению профессионального уровня педагогического коллектива.
ANNOTATION: The work of resource schools is based on the goal of solving the problem of small schools, providing access to quality education for students of small .Resource schools and (resource centers), which unite small schools located nearby, create conditions for students to get a good education, to form social competence qualities, and to increase the professional level of the teaching staff.

Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына сәйкес шағын жинақты мектептердің проблемасын шешуде тірек мектептер (ресурстық орталықтар) жұмысының моделі негізге алынды. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «Тірек мектеп (ресурстық орталық) – шағын жинақталған мектеп оқушыларының сапалы білім алуына қолжетімділігін қамтамасыз ету мақсатында қысқа мерзімді сессиялық сабақтарды және аралық әрі қорытынды аттестаттауды өткізу үшін базасында таяу маңдағы шағын жинақталған мектептердің білім беру ресурстары шоғырланатын жалпы орта білім беру ұйымы» деп белгіленген.

2010-2015 жылдары облыста кезең-кезеңімен ашылған тірек мектептердің бірі Жуалы ауданындағы №25 Ақтөбе тірек мектебі (ресурстық орталық). «Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын» басшылыққа ала отырып, 2012 жылдан бастап облысымызда шағын жинақталған мектептің қызметін жандандыру үшін құрылған тірек мектептерінің бірі – Жуалы ауданы Түктібай ауылындағы №12 М.Әуезов атындағы тірек мектебі (ресурстық орталығы) жұмысын бастаған. 2014 жылдан бастап Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасының №583 бұйрығына сәйкес, №25 Ақтөбе тірек мектебіне (РО) ауыстырылды. Тірек мектепке №26 Жаңаталап ОМ және №23 Алатау ОМ магниттік мектеп ретінде кіріктірілді. Жақын орналасқан шағын жинақты мектептерді біріктіретін тірек мектептер (ресурстық орталықтар) оқушылардың сапалы білімге қол жеткізуіне, әлеуметтік құзыреттілік сапаларын қалыптастыруына, педагогикалық ұжымның кәсіби деңгейінің артуына жағдай туғызады.

Тірек мектебінің (РО) жұмысы 10 күндік күзгі, қысқы, көктемгі сессиялар арқылы жүзеге асырылады. 2021-2022 оқу жылында ресурстық орталықта 2 магниттік мектептердің 8-11 сыныптардан 155 оқушы, 2022-2023 оқу жылында 166 оқушы

қамтылып, білімдерін жетілдіруде. Оқушылардың біліктілік талаптарына сай тірек мектебі мен магниттік мектептерде жыл басында жұмыстық оқу жоспары келісіліп отырып жасалды. Жыл бойына сессияаралық және сессия кезіндегі біліктілік талаптарына сай кестеде қойылған сабақтар мен оқушылардың әлеуметтенуіне байланысты дамыту блогындағы әр түрлі тақырыптарда ұйымдастырылған іс-шаралар, оқушылардың мамандық таңдауына байланысты үйірме жұмыстары, қолданбалы, таңдау курстары жоспарға сай жүргізілді. Тірек мектептің оқу-тәрбие процесі магнитті мектеп оқушыларының білім сапасын арттырумен қатар қосымша білім беру арқылы тәрбие мен шығармашылық қабілетін дамытуға жағдай жасайды. Оның түпкі мақсаты оқушылардың қоғам өзгерісіне дұрыс әлеуметтенуі. Бұл ретте жалпы білім беру жүйесінің құрамдас бөлігі қосымша білім беру жүйесін ұйымдастырудың жан-жақтылығының маңыздылығы жоғары. Өйткені, қосымша білім беру қызметі оқушылардың алған білімін қабілеттеріне сәйкес іске асыруына көмектеседі, мамандыққа бағдарлануы мен болашақ кәсібін таңдауы саналы түрде қалыптасады.

Тірек мектебінің жұмысының жоспарына сәйкес, төмендегідей жұмыстар атқарылды:

1. 2014-2015 оқу жылының қаңтар айынан бастап іске қосылған мектептің ресми сайты өз жұмысын жалғастыруда.(http://aktobe-zhualy.mektebi.kz/).

2. Мектептің тыныс-тіршілігін, оқушылардың шығармашылық жұмыстары мен ғылыми зерттеулерін, түрлі деңгейдегі байқауларға қатысуы мен нәтижесін көпшілікке хабардар ету мақсатында, тоқсан сайын мектепішілік «Жас тілші» газеті жарияланып тұрады.

3. 2021-2022 оқу жылында М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті коммерциялық емес акционерлік қоғамы мен «Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы Жуалы ауданының білім бөлімінің № 25 Ақтөбе тірек мектебі (РО) коммуналдық мемлекеттік мекемесі арасындағы ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойылып, 2021-2024 жылдарға арналған ұзақ мерзімді шарт жасалды.

4. ҚР Тұңғыш Президенті, Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» стратегиялық мақаласындағы «Туған жер» бағдарламасын негізге ала отырып, өлкетану жұмыстарын жас ұрпақ арасында насихаттау, қоғамдық санасын жаңғырту мақсатында Жамбыл облыстық тарихи-өлкетану музейімен меморондум жасалды.

Тірек мектеп базасында ауқымды ЖОО мен басқа да білім беру мекемелерімен ғылыми-практикалық конференциялар, әдістемелік семинарлар, кездесулер, ашық есік күндері, танымдық іс-шаралар өткізіледі. Мәселен, 2017 жылы «Тірек мектебі жағдайында (РО) ШЖМ оқушыларын әлеуметтендіру» тақырыбында облыстық ғылыми-тәжірибелік семинар, 2018 жылы «Тірек мектебі (ресурстық орталық) жағдайында оқушыларды әлеуметтендірудің ұйымдастыру-педагогикалық шарттары» тақырыбында республикалық ғылыми-тәжірибелік семинар өткізді. Шағын жинақты мектеп оқушысының білім сапасын арттыру мен қоғамға әлеуметтендіру мақсатында жан-жақты бағыттағы ұйымдастырылған іс-шаралар мен тәжірибелер , сонымен қатар жаңартылған білім беру мазмұнын енгізу жағдайындағы үздік тәжірибе үлгілерін тарату аясында №25 Ақтөбе тірек мектебі (РО) 2018 жылы «Үздік тірек мектебі» республикалық байқауында жүлделі III орынға ие болды. Сонымен қатар, мектеп ұжымы Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының Алғыс хатымен марапатталды. 2020-2021 оқу жылында «Ең үздік шағын жинақталған мектеп» номинациясын жеңіп алып, облыс әкімінің 1 млн тг. сертификатын иеленді.

Тірек мектепте (РО) оқушы тұлғасын әлеуметтендіруге бағытталған 14 үйірме, 1 клуб жұмыс жасайды. Аталған үйірмелер мен клубқа қатысатын оқушылар шығармашылық қабілеттерін шыңдап, түрлі жарыстарда, байқауларда оза шауып жүр. 2021-2022, 2022-2023 оқу жылының қорытындысы бойынша жалпы аудандық пән олимпиадаларында -26 оқушы, облыстық пән олимпиадаларында-5 оқушы, республикалық қашықтық олимпиадаларда - 57 оқушы, халықаралық қашықтық

олимпиадада-10 оқушы жүлделі орындарды иеленді. Аудандық ғылыми жарыстарда-32 оқушы, облыстық ғылыми жарыстарда-22 оқушы, республикалық ғылыми жарыстарда -4 оқушы жүлделі орындарды иеленді.

Оқу-тәрбие процесінің жүзеге асырылуы:

Магниттік мектептер (№26 Жаңаталап ОМ, №23 Алатау ОМ) мен ресурстық орталықтың бірыңғай оқу кестесі жасалды. Магниттік мектеп оқушылары мен мұғалімдердің өзіндік дамуын қалыптастыруға жағдай жасау үшін дамыту блогында жүргізілетін жұмыстардың да бірыңғай кестесі жасалынды. Атқарылған жұмыстар нәтижесінде магниттік мектеп оқушыларының білім сапасында салыстырмалы өзгеру бар екендігі анықталды. Мысалы 2021-2022 оқу жылында:

№ 26 Жаңаталап орта мектебінің білім сапасы 8 сыныпта 62%-дан 68%-ға, 9 сыныпта 64%-дан 68%-ға, 10 сыныпта 61%-дан 68%-ға, 11 сыныпта 63%-дан 65%-ға өсу динамикасы бар;

№ 23 Алатау орта мектебінің білім сапасы 8 сыныпта 65%-дан 68%-ға, 9 сыныпта 66%-дан 68%-ға, 10 сыныпта 60%-дан 65%-ға, 11 сыныпта 60%-дан 65%-ға өсу динамикасы бар. Сессия басында, яғни тағайындаушы кезеңде оқушылардан кіру тесті және сессия аяқталарда шығу тесті алынып, білім сапасының қорытындысы жасалынып отырады.

Тәрбие үдерісі - бұл тұлғаның тәрбиелік деңгейі, ол оқушының қоршаған әлеуметтік ортамен және жалпы қоғаммен әрекеттестікке дайындығымен сипатталады. Осы дайындықты анықтау және айқындау үшін диагностика-оқушының даму үдерісі мен нәтижелеріне талдау жүргіземіз. Ұрпағымызды парасатты да білікті, мәдениетті де білімді етіп тәрбиелеу мақсатында сынып жетекшілер оқушының тәрбиелік деңгейін бақылайды. Соңғы екі жылда мектепте төмендегідей тақырыптарды қамтитын желілік 2 семинар өткізілді:

1. Жасөспірімдер арасында ұшырасатын суицид көріністерінің алдын алу;
2. Тәрбие жұмыстарының тиімділігін арттырудағы ата-аналар жиналысының рөлі;

Жыл бойына атқарылып жатқан түрлі бағыттағы сессия жұмыстарының нәтижесі әлеуметтік педагогтар мен психологтардың «Мұғалім – оқушы көзімен», « Тірек мектебіндегі бір күнім» т.б тақырыптарында алынған сауалнаманың қорытындысы негізінде анықталды.

Сауалнама қорытындысы негізінде:

- Сессия кезіндегі сабақтардың ерекшелігін байқағандары;
- Қарым-қатынас мәдениетінің дамығаны;
- Көпшілікпен тіл табысуды үйренгендері анықталды.

Мемлекетіміздің білім беру үдерісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы - заман талабына сай келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыратын тың бағдарлама. Ол гуманистік негізде болып, тұлғаның әлеуметтік – мәдени (өмір және әрекет – қылық кейпін таңдау және іске асыру), даралықты (тұлғаның өзіндік қалыптасуы), жауапкершілікті қатынас (құндылықтар таңдау) бағыттарында дамуына орайласады. Мұндай оқу-тәрбие процесі ақпараттық-технологияның қарқынды дамуымен (адамның қабылдау және психологиялық даму заңдылықтарына сай орындалады), көңіл-күйге сәйкестігімен (эмоцияны басқару, көңіл -күй тәжірибесін қалыптастырады), қарым-қатынас мәдениетімен (конфликтіні алдын алу, екінші біреуге ұсыну үшін емес, өз меншікті тәжірибесін құрастыру үшін), жағдайға қарай орындалуымен (негізгі құралы – тәрбиелік жағдай), әлеуметтенуі және болашаққа бағытталуымен (дамудағы тұлғаға арналады) ерекшеленеді.

Тірек мектеп (ро) жағдайында ШЖМ оқушыларын оқыту мен тәрбиелеу мақсатындағы жұмыстардың нәтижесінде бірқатар тиімді көрсеткіштер анықталды:

- оқушылардың әлеуметтенуін ұйымдастыру іс-әрекетін қамтамасыз ететін қосымша білім беру мен тәрбие кеңістігі құрылды;

- тірек мектептің материалдық-техникалық базасы толықтырылды және жаңартылды;

- мұғалімдерге қажетті әдістемелік көмек көрсетілді;

- әлеуметтік педагог пен психологтың іс-әрекетін жүйелендіру жұмысына арналған арнайы кешен құрастырылды;

- тірек мектепте (РО) желілік байланыс орнады, кәсіби-педагогикалық тәжірибе таратылды.

Атқарылған іс-шаралардың, қол жеткізген жетістіктеріміз бен жұмыстарымыздың нәтижелері:

Тірек мектеп (РО) және ШМЖ оқушыларының жетістіктері мен өзгерістері:

- Оқушылардың білім алуға деген мотивациясы жоғарылады;

- Білемін, үйренемін, қолымнан келеді деген ұстанымдары қалыптасты;

- Өзіне және өзгелерге позитивті көзқараспен қарау қабілеті дамыды;

- Қарым-қатынас мәдениеті қалыптасты;

- Рухани-адамгершілік қасиеттері дамыды және қалыптасты;

- Қоғамдағы өзгерістердің жаңалықтар қабылдау мен меңгеру мүмкіндігіне ие болды;

- Республикалық және Жамбыл өңіріндегі мәдени-мұралармен жақын танысуға мүмкіндік алды;

- «Өмір мектебінің» баспалдағымен біртіндеп таныса бастады;

Тірек мектеп (РО) және ШМЖ мұғалімдерінің жетістіктері мен өзгерісі:

– сабақтағы мұғалімнің позициясы өзгереді. Оқушылардың субьектілігін дамыту үшін мұғалім олардың әрекетін ұйымдастырушы, бағыт беруші, дер кезінде көмектесуші ролінде болуына қарай нақты қадамдар жасалды

- сабақты өткізу әдістері мен формаларының жаңашылдығы. Сабақта парталардың басқаша қойылуынан бастап, сабақтың дидактикалық элементтерінің тұтастай жаңаруы, соған сай оқушылардың танымдық белсенділігінің артуы, сабаққа деген қызығушылықтарының, коммуникативті мәдениеттері мен сыни ойлауының жоғарылауы орын алады.

- олардың әдіснамалық мәдениетінің деңгейлерінің жоғарылауы. Оны біз мұғалімдердің зерттеушілік әрекеттердегі сауаттылықтарының артқандарынан байқадық. Оқыту технологияларын енгізу барысында оқушыларды зерттеу, өз тәжірибесінің жетістіктері мен кемшілік тұстарын, өзінің болашақтағы жұмыс бағыттарын айқындай алуы, соған сәйкес түзету әрекеттерін таңдай білуі, жұмысының нәтижелерін жинақтай алуы сияқты сапаларынының өскені анықталды.

- оқушылардың білімдерін жаңаша бағалауға қол жетті.

Ата-аналардағы өзгеріс:

- Мектептің қызметін тұтынушыларды, сұраныс беруші ата-аналардың білім беру мекемесіне деген жағымды көзқарастары қалыптасты;

- Баласының болашаға үшін тірек мектептің (РО) саясатына қолдау көрсету;

- Баласының жеке даралық ерекшелігі мен қабілетіне ерекше мән беруі.

Кемшіліктер:

- кәсіби білікті мұғалімдердің жетіспеуі;

- магнитті мектептердің желілік байланыста белсенділігінің төмендігі;

Ұсыныстар:

- Тірек мектепте (РО) оқушыларды әлеуметтендіру жұмысын жалғастыру;

- Тірек мектептің (РО) материалдық базасын кеңейту;

- Тірек мектепте (РО) оқушылардың тұлғалық дамуы мен әлеуметтенуіне қолдау көрсету мақсатындағы қосымша білім беру үдерісін жетілдіру;

- Желілік қауымдастық байланысын кеңейту мен мұғалімдердің озық іс-тәжірибесін тарату.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Әлімбекова Ә.С., Әбілдаева Г.Ж., Тұрдалиева Ш.Т. Тірек мектеп (ресурстық орталық) жағдайында оқушыларды әлеуметтендіру: әдіснама, технология, тәжірибе. Оқу-әдістемелік құрал. – Тараз. 2018. – 71 бет.

МАТЕМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ МАТЕМАТИКЕ
THE EFFECTIVENESS OF THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN TEACHING MATHEMATICS

Аяпбергенова Айсулу
«№ 14 жалпы орта білім беретін мектебі» КММ
Екібастұз қаласы, Қазақстан
amakhankyzy@mail.ru

Аңдатпа.Бұл баяндама математиканы оқытудағы ақпараттық технологиялардың рөлін және олардың білім беру процесінің тиімділігіне әсерін зерттейді. Білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруда интерактивті технологияның техникалық құрал жабдықтарын қолдана оқыту әдісінде «Prezi.com», «LearningAPP», «Bilimland», «Quizlet.live», «Kahoot.com» «Quizziz.com» бағдарламаларымен жұмыс істеу өте тиімді. Оқу материалдарының қолжетімділігін жақсарту, интерактивті оқыту және оқытуды даралау сияқты артықшылықтар талданады.

Аннотация.Данный доклад исследует роль информационных технологий в обучении математике и их влияние на эффективность образовательного процесса. В методе обучения с использованием технических средств интерактивной технологии повышения интереса обучающихся к предмету Prezi.com, "LearningAPP», «Bilimland», «Quizlet.live», «Kahoot.com», «Quizziz.com» очень эффективно работать с программами. Анализируются преимущества, включая улучшение доступности учебных материалов, интерактивное обучение и индивидуализацию обучения..

Annotation.This paper explores the role of information technologies in teaching mathematics and their impact on the effectiveness of the educational process. To increase students ' interest in the subject in the method of teaching using technical means of interactive technology Prezi.com," LearningAPP", "Bilimland", "Quizlet.live", "Kahoot.com", "Quizziz.com" it is very effective to work with programs. Education is the pinnacle that every student can conquer. The benefits are analyzed, including improved accessibility of educational materials, interactive learning and individualization of learning.

Ақпараттық технологиялар (АТ) - ақпаратты жинау, сақтау, өңдеу, беру және талдау үшін қолданылатын құралдар мен әдістердің жиынтығы. Олар компьютерлер, бағдарламалық қамтамасыз ету, желілер, мобильді құрылғылар және басқа да заманауи техникалық инновацияларды қоса алғанда, көптеген құралдарды қамтиды. Ақпараттық технологияларды оқытудың қолжетімділігін, тиімділігін және сапасын жақсарту үшін өмірдің әртүрлі салаларында, соның ішінде білім беруде қолдануға болады.

Ақпараттық технологиялар қазіргі білім беру жүйесінде шешуші рөл атқарады. Олар оқу процесін байытуға және оны интерактивті және қолжетімді етуге мүмкіндік береді. Ақпараттық технологиялар студенттер мен оқытушыларға оқыту мен оқудың көптеген құралдары мен ресурстарын ұсынады. Білім берудегі АТ рөлінің маңызды бөлігі мұғалімдерге оқу процесін әр оқушының қажеттіліктеріне бейімдеуге көмектесетін жеке

оқытуды қолдау болып табылады. Сонымен қатар, ақпараттық технологиялар заманауи цифрлық ортаға және еңбек нарығына сәтті бейімделу үшін қажетті дағдыларды дамытуға ықпал етеді.

Білім беруде ақпараттық технологияларды қолдану тереңірек және нәтижелі оқытуға ықпал ететін интерактивті оқу орталарын құруға мүмкіндік береді. АТ көмегімен студенттер материалдарды зерттей алады, жобалар жасай алады, мәселелерді шеше алады және нақты уақыт режимінде кері байланыс ала алады. Бұл оқу материалын түсінуді жақсартып қана қоймайды, сонымен қатар сыни ойлау, проблемаларды шешу және ынтымақтастық дағдыларын дамытады. Ақпараттық технологиялар сонымен қатар білімге қол жетімділікті кеңейтуге мүмкіндік береді, бұл әсіресе шалғай немесе қол жетімді емес аймақтардағы адамдар үшін және өмір бойы білім алу үшін өте маңызды.

Ақпараттық технологиялардың дамуымен математика бойынша электронды оқулықтар мен онлайн курстар қол жетімді болды. Бұл ресурстар студенттерге ыңғайлы уақытта және кез келген жерде оқуға болатын сапалы материалдарға қол жеткізуге мүмкіндік береді. Электрондық оқулықтар мен курстар көбінесе интерактивті тапсырмаларды, тестілерді және бейне дәрістерді қамтиды, бұл оқуды тартымды және тиімді етеді.

Технологияның басты міндеті - білімнің жаңа мазмұнын жүзеге асыру. Сын тұрғысынан ойлау бағдарламасы бойынша математика пәнінен сабақ жүргізу кезінде басты кезеңдерге ерекше ескеру керек. Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан 84 ойлау бағдарламасын жүзеге асыру стратегиясы бар екені белгілі, демек сол әдіс тәсілдерді жақсы меңгеріп, керектілерді таңдап алу әр сабақтың мақсатын жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Сын тұрғысынан ойлау технологиясының көптеген стратегияларын сабақ барысында қолданамын. Солардің бірі: «Мозайка». Бұл әдісті математика пәнінің терминдерін жетік меңгеруге негізделген. Сабақтың басында, соңында қолданылады. «Мозайканы» білім алушылардың топтық, жұптық, жеке жұмыс ретінде пайдалануға болады. Математиканы оқытуды ақпараттық технологияларды қолдану пәнді оқытуда дүниенің заңдарын терең меңгертіп, керек мәліметтерді интернет көзінен таңдап, өз бетінше ойланып, шешім қабылдауға дағдыландырады.

Математика бойынша онлайн курстар мен вебинарлар студенттерге шалғай аймақтарда болса да, тәжірибелі математика оқытушылары мен сарапшыларынан үйренуге мүмкіндік береді. Оқу бағдарламалары негізгі ұғымдардан бастап математиканың мамандандырылған салаларына дейінгі күрделілік деңгейлері мен тақырыптарының кең ауқымын қамтуы мүмкін. Онлайн курстар сонымен қатар оқушыларға форумдар мен чаттар арқылы оқытушылармен және басқа оқушылармен өзара әрекеттесу мүмкіндігін береді.

Математикалық есептер мен жаттығуларды шешуге мүмкіндік беретін көптеген онлайн платформалар мен қосымшалар бар. Бұл платформалар әдетте студенттерге қиындықтардың әртүрлі деңгейлерінде тапсырмаларды шешу және лезде кері байланыс алу арқылы өз дағдыларын үйретуге мүмкіндік береді. Тапсырмалар мен ресурстарға қол жетімділіктің бұл түрі студенттерге математикада өз дағдыларын тиімді үйренуге және жетілдіруге көмектеседі..

Ақпараттық технологиялар математикалық ұғымдарды көрнекі түрде зерттеу үшін интерактивті бағдарламалар мен визуализациялар жасауға мүмкіндік береді. Осындай құралдардың көмегімен студенттер функция графиктерін, геометриялық фигураларды және басқа математикалық объектілерді зерттей алады. Бұл материалды тереңірек түсінуге ықпал етеді және дерексіз ұғымдарды елестетуге көмектеседі.

Интерактивті тақта - студенттердің барлығын оқыту үшін құнды құрал. Бұл оқытушыға сабақта жаңа материалды өте қызықты және қарқынды етіп түсіндіруге көмектесетін визуалды ресурс. Оның ақпаратты түрлі мультимедиялық ресурстар көмегі арқылы таныстыруға мүмкіндігі зор. Оқытушылар мен студенттер материалды барынша жетік түсініп оқи алады. Ол сызбаларды түсіндіруді жеңілдетіп, қиын мәселелерді шешуге

көмектесе алады. Осы тұрғыдан қазіргі таңда қолданылып жүрген Prezi веб-сервисінің атқаратын қызметі аса зор. Қазіргі таңда презентацияның негізгі мақсаты болып аудиторияға қарапайым және түсінікті мультимедиялық үлгіде мәліметті, ақпаратты жеткізу. Негізгі құраушылары болып – суреттер, мәтіндер, анимациялар, әртүрлі графиктер, видео файлдар, дыбыстық файлдар табылады. Сонымен қатар мультимедиялық материалды басқару да негізгі бөлік болып табылады. Әдетте мультимедиялық материалды құрастыру үшін PowerPoint, SoftMaker 85 Presentations және Multimedia Builder, Prezi веб-сервистері қолданылады. Осылардың ішінде көп қолданылатыны

Prezi.com веб-сервисі. Prezi.com — бұл веб-сервис, осы веб сервистің көмегімен сызықтық емес құрылыммен мультимедиялық интерактивті презентацияларды құруға болады. Prezi.com бағдарламасын меңгеріп, тәжірибелік тұрғыда өз сабағымда қолданып жүрмін. Соның ішіндегілердің біреуіне тоқталатын болсам, пәндік әдістемеліктің онкүндігінде өткен ашық сабағымды осы аталған бағдарлама негізінде құрып, сабақта тиімді қолдана алдым. Сабақтың әр кезеңіне қажетті мәліметтер, формулалар, есептер, суреттер, бейнежазба, сілтемелер осы бағдарлама аясында жинақталып уақытты тиімді пайдалануға мүмкіндік берді. Әрі бұл көрнекілік білім алушылардың сабаққа қызығушылықтарын оята алды.

Сабақта «Bilimland» сайтынан сабақ материалдарын, көрнекіліктер, видео материалдар, тапсырмалар, ақпараттардың берер көмегі мол. «LearningAPP» сайты математика пәнінде әртүрлі интерактивті тапсырмаларды жасауға, жаңарту мақсатында қолдануға болады.Яғни тапсырмаларды сәйкестендіру, теңестіру, миллион кімге бұйырады, викторина, топтастыру, уақытша таспа және т.б. түрінде құруға болады.

Сондай-ақ оқу материалдарын қаншалықты меңгергендерін бағалау мақсатында «Quizlet.live», «Kahoot.com» «Quizziz.com» бағдарламаларымен жұмыс істеу өте тиімді. «Quizlet.live» тоқтала кетсем, бұл бағдарлама білім алушылармен топтық немесе жекелеме жұмыстарда қолдануға болады. Тағы бір тиімділігі білім алушыларды сабақ барысында топқа бөліп, үй тапсырмасын тексеруде, жаңа тақырыпты меңгеруде, бекіту масатында қолдуға болады.

Математикалық есептер мен жаттығуларды шешуге арналған көптеген бағдарламалар мен мобильді қосымшалар бар. Бұл құралдар студенттерге әртүрлі қиындық деңгейлерінде әртүрлі тапсырмаларды шешу арқылы өз дағдыларын үйретуге мүмкіндік береді. Олар сонымен қатар қателерді түзетуге және өнімділікті жақсартуға көмектесетін жедел кері байланыс береді.

Қазіргі сыныптарда электронды тақталар мен интерактивті проекторлар жиі қолданылады, бұл мұғалімдерге математикалық операциялар мен тұжырымдамаларды интерактивті форматта көрсетуге мүмкіндік береді. Бұл көрнекі және динамикалық оқытуға ықпал етеді, сонымен қатар мұғалімдерге оқушылардың назарын оңай аударуға мүмкіндік береді.

Виртуалды зертханалар мен модельдеу студенттерге физикалық жабдықты қажет етпестен математика саласында эксперименттер мен зерттеулер жүргізуге мүмкіндік береді. Бұл әсіресе күрделі математикалық ұғымдар мен модельдерді зерттеуде пайдалы.

Оқушылар нақты уақыттағы өзгерістерді байқай алады және параметрлермен тәжірибе жасай алады, бұл материалды жақсы түсінуге ықпал етеді.

Математиканы оқытудағы ақпараттық технологиялар оқушылар оқу процесіне белсенді қатысатын интерактивті оқу орталарын құруды қамтамасыз етеді. Бұл орталар оқушыларға есептерді шешуге, визуализацияларды басқаруға және математикалық ұғымдармен тәжірибе жасауға мүмкіндік береді. Интерактивті оқыту математиканы оқуды қызықты етеді және оқушыларға пән туралы түсініктерін тереңдетуге көмектеседі.

Ақпараттық технологиялар оқушыларға олардың белсенділігі мен тапсырмалары бойынша жедел кері байланыс беруге мүмкіндік береді. Бұл тапсырмаларға жауаптарды автоматты түрде тексеруді, нәтижелерді тікелей көрсетуді және қателерді түсіндіруді қамтуы мүмкін. Лезде кері байланыс студенттерге өз қателіктерін жақсы түсінуге және есептерді шешу әдістерін түзетуге көмектеседі, нәтижесінде олардың математика дағдылары жақсарады.

Ақпараттық технологиялар математиканы оқытуда бірлесіп жұмыс істеуге және идеялармен бөлісуге арналған интерактивті құралдарды ұсынады. Студенттер онлайн-ынтымақтастық орталарында жобалармен жұмыс істей алады, математикалық тұжырымдамаларды талқылай алады және есептерді бірге шеше алады. Бұл топтық жұмыс дағдыларын дамытады және студенттерге бір-бірінен үйренуге мүмкіндік береді.

Ақпараттық технологиялармен қамтамасыз етілген интерактивті оқыту және жедел кері байланыс математиканы тиімдірек және қызықты оқытуға ықпал етеді. Бұл құралдар студенттерге оқу процесіне белсенді қатысуға және қолдау мен кері байланыс алуға мүмкіндік береді, бұл олардың математикалық дағдыларына деген табысы мен сенімділігіне ықпал етеді.

Ақпараттық технологиялар әр студент үшін жеке оқу жоспарларын құруға мүмкіндік береді. Адаптивті жүйелер әр оқушының білім деңгейі мен дағдыларын талдай алады және олардың қажеттіліктеріне сәйкес оқу материалдарын, тапсырмалар мен тестілерді ұсына алады. Бұл студенттерге өз қарқынымен үйренуге және математиканың ең қажет аспектілеріне назар аударуға мүмкіндік береді.

Ақпараттық технологиялар сонымен қатар студенттердің үлгерімін үздіксіз бақылауға және талдауға мүмкіндік береді. Адаптивті жүйелер студенттің қандай математикалық тұжырымдамаларды сәтті игергенін және қайсысы әлі де жұмыс істеуі керек екенін бақылай алады. Бұл мұғалімдер мен оқушыларға қосымша назар аударуды қажет ететін бағыттарды анықтауға және талдау нәтижелеріне сәйкес оқу жоспарларын бейімдеуге мүмкіндік береді.

Жас ұрпақты саналы, сапалы білім алуының бір шарты - инновациялық технологияларды білім процесіне енгізу. Сондықтан оны әр сабағында тиімді пайдалану оқытушының негізгі міндетінің бірі. Ақпараттық технологияның келешек ұрпақтың жан жақты білім алуына, іскер әрі талантты, шығармашылығы мол, еркін дамуына жол ашатын педагогикалық, психологиялық жағдай жасау үшін де тигізер пайдасы аса мол.Математиканы оқытуда ақпараттық технологияларды қолданудың көптеген артықшылықтары бар. Олар білім беруді қол жетімді, интерактивті және жеке етеді. Олар сондай-ақ тез өзгеретін әлемге сәтті бейімделу үшін қажетті дағдыларды дамытады. Дегенмен, цифрлық дәуірде технологиялар мен оқытудың қолжетімділігін қамтамасыз ету қажеттілігін, сондай-ақ ақпараттық технологиялар панацея емес және құзыретті пайдалану мен қолдауды қажет ететінін есте ұстаған жөн. Ол үшін оларға білім беретін ұстаздар өз пәнін жетік меңгерген, теория мен практиканы осындай бағдарламаларды қолдана отырып, білім алушылар бойына сіңіре алатын шығармашыл, ізденімпаз, ең бастысы еңбекқор болуы қажет.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. https://moluch.ru/archive/409/90054/
2. https://www.tarbie.kz/15484

3. https://ust.kz/word/matematika_panin_oqytyda_janga_aqparattyq_tehnologiyalardy_qoldany__sapaly_bilim_negizi-307736.html
4. https://cyberleninka.ru/article/n/ob-effektivnosti-ispolzovaniya-novyh-informatsionnyh-tehnologiy-v-obuchenii-matematike
5. https://saveleva-estalsch15.edumsko.ru/articles/post/1448471

АУЫЛ МЕКТЕБІНДЕГІ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТАБЫСҚА ЖЕТУ МҮМКІНДІГІН АРТТЫРУ ЖӘНЕ САПАЛЫ ОҚЫТУДЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ

Чинбаева Райгуль Абдрашитовна
Бастауыш сынып мұғалімі , «Педагог-зерттеуші»
«№1 Ақшәулі жалпы орта білім беретін мектеп»коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Абай облысы Аягөз ауданы, Қазақстан
raika70@bk.ru

Аннотация: Бұл баяндамада заман талабына сай оқыту үшін сабақта жаңа әдістерді қолданып, алған білімдерін қажеттілікке жарата білетін ауыл мектебіндегі бастауыш сынып оқушыларының табысқа жету мүмкіндіктерін арттыру және сапалы оқытуды жүзеге асыру жолдары қарастырылған.
Түйінді сөз: бастауыш сынып,ауыл мектебі,оқыту,жаңа әдіс-тәсілдер, сапалы білім,функционалдық сауаттылық.

Мен үшін жақсы мұғалім
бәрінен де қымбат,өйткені
мұғалім-мектептің жүрегі.
Ы.Алтынсарин

Қазіргі жылдам өзгеріп жатқан заманда біздің алдымызда жас ұрпақты болашақ өмірге және еңбек етуге тиісті деңгейде даярлап,оқушылардың бойында XXI ғасыр дағдылары деген жалпылама атауға ие болған дағдыларды қалыптастыру міндеті тұр.Бұл дағдылар пән бойынша білім,нақты дағдылар,сауаттылық пен тәжірибені қамтиды./1/ Болашақта еліміздің сан-саласы өміріне белсене араласатын жас ұрапты тәрбиелеу білім саласында қызмет етіп жүрген жандарға зор міндет жүктейді.Осыған байланысты еліміз білім беру ісінде білім беру мазмұнын жетілдіру,жаңа базистік оқу жоспарына көшу, жаңа технологияларды енгізу сияқты жетістіктерге қол жеткізді.Бұл педагогика теориясы мен оқу – тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр:

- ақпараттың дәстүрлі әдістері – ауызша және жазбаша-қазіргі заманғы компьютерлік құралдарға ығысып орын беруде;
- баланың жеке басын тәрбиелеуде,оның жан дүниесінің рухани баюына,азамат,тұлға ретінде қалыптасуына көңіл бөлінуде;
- оқушыға орташа деңгейде білім беретін бағдарламадан жекелеп,саралап оқыту бағдарламасына көшу:
- есте сақтауға негізделген оқып білім алудан,бұрынғы меңгергендерді пайдалана отырып,ақыл-ойды дамытатын оқуға көшу;

Әр түрлі оқыту технологияларын оқу мазмұны мен оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктеріне орай таңдап,тәжірибеде сынап қараудың маңызы зор.Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше,жан – жақты маман болу мүмкін емес.Тәуелсіз Қазақстанда өркениетке бастар жолдың

бастауы – мектеп десек, мектептің басты тұлғасы, жүрегі – мұғалім. Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға – ұстаз болғандықтан, ал сол ұстаз заман талабына сай болуы үшін - әрқашан ізденуді, білімдерін жетілдіруді, жан-жақты, білікті болуды талап етеді. Ұлы ағылшын ағартушысы Уильям Уарт жай мұғалім хабарлайды, жақсы мұғалім түсіндіреді, керемет мұғалім көрсетеді, ұлы мұғалім шабыттандырады деген екен./2/ Қазіргі таңда мұғалімдер алдында білім жүйесін, заман талабына сай үйлестіре, жаңа үлгіде жүргізу міндеті туындап талаптар қойылуда. Мен өзімнің сабағымда жеті модулді басшылыққа алып жоспар жасадым.Себебі оқушыларға берілетін тапсырмаларға модулді енгізу арқылы оқу үдерісінің айырмашылығын және оқушының білім-білік дағдыларына,ойлау қабілеттеріне,мысалдарды қандай деңгейде меңгере алатындығын,сабаққа деген қызығушылығы қалай болады деп, оқудағы жаңа тиімді әдіс-тәсілдерді қолдануда жақсы жақтарын,жетістіктерін зерттеу,байқау мақсатында болды. Ол үшін мұғалімге іскерлік , ізденіс , шығармашылық қажет етедіндігін түсіндім. Ал енді осы жеті модульді 2-сыныпта жаратылыстану пәні бойынша қолданған жұмыстарыма тоқталсам деймін.

1-сабақ 1- әрекет. Мұғалім оқушыларды үш топқа бөледі.Үш топқа бірдей тапсырма АКТ-ны пайдалану арқылы үй тапсырмасы: Жануарлар дүниесі несімен ерекшеленетінін әңгімелей отырып,тақырыпты жапырақпен жапсырмалаған жануарлары неліктен әр түрлі екенін сөзбен түйіндейді.

2-әрекет. Оқушылар:Мағынаны тануда «Аквариум» әдісі /1-сурет/ арқылы жаңа сабақтың тақырыбын суда жүзіп жүрген балықта жазылған сөзден оқып танысады.

1-сурет

3-әрекет.Мәтін бойынша жұмыс жасалып,адам денесінің құрылымын «Дұрыс құрастыра білейік» ойыны / 2-сурет/арқылы топпен құрастырады.

2-сурет

4-әрекет. Оқулықпен жұмыс «Теріс шеңберде» әдісі/3-сурет/ бойынша қозғала отырып оқып шығады.

3-сурет

5-әрекет «Радиоға қоңырау шалу» ойыны арқылы сұрақ жауап жүргізіліп,сыни тұрғыда пікілерін айту арқылы сабақты қорытындылап, өз-өзін бағалау жүргізіледі.

6- әрекет. Үй тапсырмасы «Менің дене құрылымым»шағын әңгіме жазу немесе сурет салу.

2-сабақ. 1- әрекет.Оқушылар спорттық құралдарды таңдау арқылы топқа бөлінеді және сол бойынша оқушылардың сабаққа дайындығы тексеріледі.

Оқушылар:Үй тапсырмасын «Кім жылдам?» ойыны/4-сурет/ сұрақ-жауап арқылы сұралып, дене мүшелері аталынып,суретте көрсетіледі.

4-сурет

2-әрекет.Жаңа сабақ.Оқушылар: Адамның денесі сымбатты болу үшін немен шұғылдану керек?- деген ой қозғалады.Оқушылар допты ұрып,секіртпемен секіріп қимыл қозғалыс жасайды.

3-әрекет. Оқушылар жағдаят шешу арқылы жаңа сабақтың тақырыбын ашады.

4-әрекет. АКТ-ны қолдану арқылы суретпен жұмыс жүргізеді.

5-әрекет.Оқушылар: Адамның қозғалуына не көмектеседі? Постермен қорғайды.

6-әрекет. Мұғалім: Білім беру мен білім алудағы жаңа тәсілдер модулін басшылыққа ала отырып, «Жұпта,ойлан,бөліс»ойыны арқылы жұптық әңгіме құрастырады.

3-сабақ 1-әрекет.Әртүрлі стикерге сөмке,рюкзак суретін салып балалар арқасына жабыстыру. Сабаққа деген қызығушылығын ояту мақсатында сөмке не үшін керек және сенің сөмкеңнің салмағы қандай?-деп балаларға ой тастау.

Оқушылар: Барлық оқушы өз сөмкелерінің салмағын салмақтап қандай екеніне тоқталады.

2- әрекет Мұғалім: «Серпілген сауал» ойыны арқылы сабақты ашу. Оқушылар: бақылап,тәжірибе жүргізу әдістерін қолданады

3-әрекет. Мұғалім. «Сөмкенің салмағы қандай болуы керек?»тақырыбына байланысты бірнеше мысал келтіріп оқушылармен талдайды.

Оқушылар:Нақты тапсырмалар орындайды

5-әрекет.Мұғалім: Сабақты қорыту Кері байланыс. Тапсырмалар беру.

Оқушылар: Жеке оқушылар бүгінгі сабақтан не алғандарын ортаға салады.

6. Үй тапсырмасы: Тәжірибе жүргізіп қорытындысын жазу.

Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық,азаматтық және басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді,тиімді ұйымдастыруына көмектеседі.Өз жұмысында жетістікке жетемін деген әр мұғалімнің педагогтың инновациялық іс-әрекеті келесі белгілермен сипатталуы тиіс:

- өзінің жеке қасиеттерін есепке ала отырып, инновациялық тәжірибені қабылдау,жетілдіру,практикаға енгізу:
- жаңа ғылыми идеялар мен басқалардың тәжірибесінен хабардар бола отырып,өз жұмысының нәтижесін жоғарлату;
- жаңа ғылыми зерттеулермен танысып, оларды әдістемеде жүзеге асыру және өз іс- әрекетіне үнемі әдістемелік талдау жасап отыруы;
- педагогикалық инновацияның жаңа әдістері мен тәсілдерін өз бетінше жасау, жаңалықтарды басқа жаңалықтармен салыстырып, олардың тиімдісін таңдап алу;

Бұл құрымдылық тұрғыны іске асыруда мұғалім ғылымның, әдістеменің соңғы инновациялық іс - әрекетті пайдаланып құрылған сабақтар жүйесін,сабақтың әр кезеңін шығармашылықпен өткізіп,оқушы іс -әрекетін ұйымдастырудың тиімді жоспарын жасайды. Мұғалім қызметінде осындай білім іскерлік пен дағдыны қалыптастыру,оның кәсіби шеберлігін қамтамасыз етеді. Кәсіби шеберлік ол - мұғалімнің әрбір сабағында шәкіртін таң қалдырумен ерекшеленуі. «Дарындылыққа ұмтылу таң қалудан басталады».

Ұстаз еңбегі-оқушы білімімен өлшенеді.Ұстаз еңбегінің күрделілігі-әрбір оқушының жүрегіне жол табуында,әрбір баланың бойындағы қабілетті дамыту арқылы, өзін, әлемді тануға, қоғам алдындағы жауапкершілікті, сезіндіру.

Бүгінгі ұстаз,ескінің көзіндей, жаңаның өзіндей болып,Ыбырай Алтынсариннің даналығынан үлгі ала отырып,дүние жүзілік мәдениетті танитын,оны өзгеге таныта, сыйлата алатын, білімді, білікті болуы керек. Мұғалімнің оқу – тәрбие ісі жастардың жүрегін тебірентіп, ой – сезіміне әсер ету үшін:

- біріншіден,саяси сауатты,жан- жақты білімді болуы:
- екіншіден,өз бойындағы білімді оқушы жүрегіне еркін,шеберлікпен жеткізе білетіндей әдіскерлік икемділігі;
- үшіншіден,оқушының психологиялық ой -өрісін бақылай алатын сезімтал психолог,өз ісіне,шәкіртіне деген сүйіспеншілігі қажет.

Сонда ғана ол - нағыз ұстаз, көшбасшы –мұғалім.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. ҚР-ның педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы

2.Жеті модуль бойынша оқытудағы жаңа әдіс-тәсілдер. https://bilimdiler.kz/ustaz/27279-zheti-modul-boyynsha-okytudagy-zhana-adis-tasilderdin-tiimdiligi.html

«МАЛОКОМПЛЕКТНАЯ ШКОЛА- ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ»
"ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН МЕКТЕП-ПРОБЛЕМАЛАР МЕН ШЕШІМДЕР"
«PROBLEMS AND SOLUTIONS OF SMALL SIZED- SCHOOLS»

Мусабекова Ляззат Кошкарбаевна
КГУ «Майкаинская средняя общеобразовательная школа»
город.Экибастуз
musabekova 1975 @list.ru

Аннотация: В статье комплексно рассматриваются ключевые проблемы, с которыми сталкиваются сельские школы Казахстана: малокомплектность классов, нехватка финансирования и технического оснащения, дефицит кадров. Анализируются пути решения данных вопросов путем реализации специальных программ господдержки и развития сельских школ.
Аннотация: Мақалада Қазақстандағы ауыл мектептерінің алдында тұрған негізгі проблемалар жан-жақтықа растырылған: шағын сыныптар, қаржыландырудың және техникалық жабдықтың жетіспеушілігі, кадрлар тапшылығы. Ауыл мектептерін мемлекеттік қолдау мен дамытудың арнайы бағдарламаларын жүзеге асыру арқылы осы мәселелерді шешу жолдары талданады.
Abstract: The artic lecomprehensive lyexamine sthekey problem sfaced byrura lschoolsin Kazakhstan: smallclasses, lackoffun dingandtechnicalequipment, staffshortages. Way storesol vetheseissuesthroughtheimplementationofspecialprogramsofstatesupportanddevelopmentofrurals choolsareanalyzed.
Ключевые слова: сельская малокомплектная школа, проблемы, пути решения, модернизация, финансирование, кадры, техническое оснащение.
Түйін сөздер: ауыл мектебі, мәселелері, шешу жолдары, жаңғырту, қаржыландыру, кадр, техникалық жабдықтау
Key words: ruralschool, problems, solutions, modernization, financing, personnel, technicalequipment

Сельские школы играют важную роль в образовательной системе Казахстана, обеспечивая доступ к знаниям для детей в отдаленных районах страны. Однако эти школы сталкиваются с рядом серьезных проблем, которые затрудняют процесс обучения и снижают его качество.

Одной из главных проблем является малокомплектность сельских школ и классов. Из-за небольшого количества учеников приходится объединять разные классы на уроках отдельных предметов. Например, в одном классе могут учиться пятиклассники и шестиклассники и вместе посещать такие предметы как история Казахстана. Это создает большие трудности для учителей.

Преподавателям приходится одновременно работать с разными программами и стандартами для каждого класса. К примеру, по истории Казахстана программа обучения в пятом и шестом классах существенно отличается. Учителю приходится «разрываться» между двумя классами, чтобы успеть реализовать обе программы. Это ведет к большим перегрузкам для педагогов.

Кроме того, в объединенных классах сложно обеспечить эффективное усвоение материала всеми учениками. Более старшие учащиеся могут испытывать скуку из-за

простоты заданий, а младшим будет трудно усваивать новые знания из-за их сложности. Это негативно сказывается на качестве образования.

Одной из ключевых проблем сельских школ Казахстана является небольшое количество учащихся и, как следствие, малочисленность классов. В некоторых селах в школах обучается в общей сложности 100-150 детей. Из-за этого приходится формировать объединенные классы-комплекты, в которых могут учиться вместе, например, третьеклассники и четвероклассники.

Такая ситуация обусловлена целым рядом демографических и социальных факторов. Во-первых, число детей школьного возраста в сельской местности неуклонно сокращается в связи с общим старением и снижением рождаемости на селе. При этом молодые семьи чаще всего уезжают в районные центры и города.

Во-вторых, распространена практика, когда родители из сельской местности также переводят своих детей на обучение в школы в поселках и городах из-за более высокого, по их мнению, качества образования там. Это тоже ведет к сокращению контингента учащихся в сельских школах.

В итоге в небольших селах порой не набирается и 10 выпускников в год. А количество учеников в отдельных классах может составлять 3-5 человек. Такая малочисленность сельских школ и классов значительно осложняет образовательный процесс и его организацию.

Из-за малого количества учеников сельским школам приходится прибегать к объединению разных классов для совместного обучения на уроках отдельных предметов. Например, типичной является ситуация, когда на занятиях по истории Казахстана в одной аудитории занимаются пятиклассники и шестиклассники.

Такая оптимизация численности групп позволяет рационально использовать имеющиеся кадровые ресурсы в условиях их острой нехватки в сельских школах. Ведь объединять классы приходится из-за того, что просто нет возможности обеспечить преподавание каждого предмета отдельно для каждого класса.

Однако совместное обучение детей разного возраста и с разным уровнем базовой подготовки порождает целый ряд педагогических сложностей. Учителю гораздо труднее выстроить учебный процесс, учитывая разницу в требованиях госстандартов для разных классов.

Кроме того, в объединенных группах сложно обеспечить индивидуальный подход к каждому учащемуся. Более старшие дети могут испытывать скуку из-за излишней простоты материала, а младшие – сталкиваться с трудностями в освоении сложных тем.

В итоге снижается общая эффективность учебного процесса и качество получаемых знаний, что особенно критично для профильных предметов вроде истории Казахстана. Эту проблему необходимо решать комплексно на государственном уровне.

Объединение в один класс учеников разных возрастов и разного уровня подготовки создает колоссальные сложности для учителей сельских школ в преподавании предмета. Педагогу приходится одновременно работать сразу с несколькими программами обучения.

Например, на уроке истории Казахстана для совмещенного 5-6 класса учитель вынужден учитывать требования образовательных стандартов сразу двух параллелей. Программа по этому предмету существенно отличается для пятиклассников и шестиклассников по объему и глубине преподаваемого материала.

Преподавателю приходится лавировать между двумя программами, чтобы успеть за ограниченное время урока дать необходимый объем знаний каждой группе детей. При этом сложно обеспечить усвоение материала всеми учениками, учитывая разницу в их базовой подготовке.

Еще одна проблема заключается в нехватке времени на индивидуальную работу с отстающими или, наоборот, с одаренными детьми. Ведь все 45 минут уходят на

объяснение материала сразу для двух разных аудиторий. Нет резерва для дополнительных заданий и консультаций.

В итоге существенно снижается общая эффективность процесса обучения в таких смешанных классах. Для исправления ситуации следует совершенствовать методики преподавания и сокращать нагрузку на учителей.

Еще одним негативным последствием объединения классов и групп в сельских школах является колоссальная перегрузка учителей. Из-за дефицита педагогических кадров многие преподаватели вынуждены вести сразу несколько предметов для разных классов и возрастов.

Например, учитель истории может давать этот предмет в 5-6 классах, а также вести всеобщую историю в 7-8 классах и историю Казахстана в 9-11 классах. А если учесть, что ему нужно еще осуществлять проверку тетрадей и готовиться к занятиям, получается 12-14 рабочих часов в день.

При этом зачастую такой преподаватель вынужден брать на себя и дополнительную нагрузку в виде классного руководства, заведования кабинетом, организации внеклассных мероприятий. Всё это приводит к хроническим перегрузкам и профессиональному выгоранию педагогов.

Из-за этого снижается не только качество преподавания, но и уровень вовлеченности учителей в образовательный и воспитательный процесс. Многие просто физически не успевают уделять достаточно внимания каждому ученику.

Для решения этой системной проблемы необходимо существенно увеличить штат учителей в сельских школах и ввести жёсткие ограничения на их нагрузку.

Таким образом, малокомплектность сельских школ и необходимость объединять разные классы создают существенные сложности в организации учебного процесса для учителей и учеников. Эта проблема требует скорейшего решения. В дальнейшем мы рассмотрим и другие острые вопросы, с которыми сталкиваются сельские школы Казахстана.

Еще одной большой проблемой сельских школ является устаревшая и недостаточная материально-техническая база. Из-за ограниченного финансирования в этих учебных заведениях часто используется обветшалое оборудование и мебель, которые не соответствуют современным стандартам и требованиям.

К примеру, школьная мебель может быть старой и неудобной. Ученики вынуждены сидеть за партами, которые не регулируются по росту детей, что вредно сказывается на их осанке и здоровье. Также зачастую не хватает элементарных вещей вроде мела и губок для досок.

Остро стоит вопрос с недостатком современных технических средств обучения. Многие сельские школы не имеют элементарных вещей вроде проекторов, интерактивных досок и лабораторного оборудования. Учителя вынуждены обходиться устаревшими наглядными пособиями и проводить опыты с помощью самодельных приспособлений. Это существенно снижает эффективность образовательного процесса и не позволяет в полной мере раскрыть потенциал учеников.

Отдельно стоит отметить проблему с доступом к компьютерам и интернету. Зачастую в сельских школах есть лишь один-два устаревших компьютера. А интернет носит ненадежный характер, регулярно пропадая на долгое время. Это не позволяет широко применять цифровые технологии и онлайн-ресурсы, лишая учащихся важных возможностей для образования.

Таким образом, ситуация с материально-технической базой большинства сельских школ Казахстана остается крайне сложной. Необходимо принятие системных мер по ее улучшению, включая выделение дополнительного целевого финансирования. Это позволит создать для учеников и учителей достойные условия для получения современного качественного образования.

Сельские школы Казахстана испытывают серьезный дефицит квалифицированных педагогических кадров. Многие учителя не хотят ехать работать в село из-за сложных бытовых условий, низкой зарплаты и отсутствия перспектив карьерного роста.

В итоге в сельских школах часто работают либо молодые специалисты без опыта, либо учителя пенсионного возраста. При этом текучесть кадров остается высокой – молодежь стремится уехать в город при первой же возможности. Из-за этого не хватает постоянных, опытных педагогов, которые работали бы в сельских школах долгие годы, обеспечивая стабильность и преемственность в обучении.

Другая проблема заключается в том, что из-за малокомплектности многих сельских школ, имеющимся учителям приходится вести сразу несколько предметов и работать с объединенными классами. Это ведет к колоссальным перегрузкам.

К примеру, один учитель может преподавать математику в 5-6 классах, физику в 7-8, информатику в 9-11 и еще заниматься внеклассной работой. Рабочий день таких педагогов растягивается на 12-14 часов, а то и больше с учетом проверки тетрадей и подготовки к занятиям. Это негативно влияет на эффективность их работы и на общее состояние.

Таким образом, нехватка кадров и их перегрузка – еще одна важная проблема, которая требует скорейшего решения. Необходим комплекс мер по повышению престижности работы в сельских школах и созданию достойных условий труда для учителей. Это позволит привлекать лучшие педагогические кадры в село и улучшит качество школьного образования в целом.

Для решения острых проблем сельских школ необходим комплексный подход, включающий целевое выделение бюджетных средств, совершенствование нормативно-правовой базы и реализацию специальных программ развития.

В первую очередь, требуется увеличить финансирование сельских школ для модернизации их материально-технической базы и инфраструктуры. Эти учебные заведения долгие годы находились в заброшенном состоянии. Парты и стулья часто старше самих учеников, здания не ремонтировались по 30-40 лет, а о современном цифровом оборудовании можно только мечтать.

Необходимы системные вливания из республиканского и местных бюджетов для закупки новой школьной мебели, ремонта классов, установки компьютеров, проекторов, лабораторий. Это позволит кардинально изменить условия обучения и повысить его качество.

Кроме того, следует разработать и профинансировать специальные программы развития именно для сельских школ с учетом их специфических нужд. В рамках этих программ возможна дополнительная поддержка педагогов, предоставление жилья или компенсации аренды для привлечения молодых учителей в село.

Реализация таких мер позволит комплексно улучшить ситуацию в сельских школах и приблизить условия обучения к городскому уровню. А главное – даст детям из отдаленных регионов равные возможности в получении качественного и современного образования для успешной жизни.

Важным направлением решения кадровых проблем сельских школ является привлечение и закрепление педагогических кадров с помощью дополнительных стимулов и льгот. Необходимо сделать работу в таких учебных заведениях более престижной и привлекательной для молодых учителей.

Во-первых, это касается размера заработной платы. Она должна быть выше среднего уровня по региону, чтобы компенсировать сложности быта в сельской местности. Во-вторых, для закрепления кадров можно ввести различные надбавки и доплаты для опытных педагогов, а также предоставлять им первоочередное право на получение служебного жилья.

Другим вариантом является субсидирование аренды жилья для молодых специалистов, которые только приехали работать в село. Первые несколько лет оплата аренды берется на себя местными органами образования для закрепления этих педагогов.

Также неплохим стимулом может стать предоставление различных социальных льгот для сельских учителей. Например, обеспечение местами в детских садах и школах для их детей в первоочередном порядке, полная компенсация расходов на проезд к месту отдыха один раз в год, внеочередное обеспечение жильем и так далее.

Подобные меры позволят сделать работу в школах села более привлекательной, что поспособствует притоку и закреплению молодых перспективных педагогов. Это ключевой фактор для улучшения качества образования в сельской местности.

Перспективным направлением для решения ряда проблем сельских школ является активное внедрение дистанционных форм обучения. Это особенно актуально для малокомплектных школ, где из-за нехватки учеников приходится объединять в один класс детей разных возрастов и разного уровня подготовки.

Дистанционное обучение позволит разделить такие комбинированные классы на отдельные группы. Например, пятиклассники могут посещать очные уроки в школе, а шестиклассники параллельно заниматься онлайн под руководством учителя из районного или областного центра.

Это избавит сельских педагогов от сложностей одновременной работы с разными программами и стандартами. Кроме того дистанционная форма позволит привлекать лучших преподавателей из города для школьников на селе, что скажется на качестве образования.

Конечно, ключевым условием является обеспечение сельских школ высокоскоростным интернетом и необходимым оборудованием - компьютерами, веб-камерами, микрофонами. Но такие вложения в развитие цифровой инфраструктуры с лихвой окупятся возможностью предоставить детям из отдаленных районов образование высокого уровня, соответствующего XXI веку. Это важный шаг на пути ликвидации неравенства в получении знаний.

Еще одним важным направлением является специальная подготовка и повышение квалификации педагогических кадров для работы в условиях сельских малокомплектных школ. Необходимо проводить для них регулярные курсы и тренинги.

В рамках такого обучения учителя смогут получить знания и отработать практические навыки эффективной работы с объединенными разновозрастными классами. Особое внимание должно уделяться методикам индивидуализации обучения и учета разного уровня подготовки школьников.

Педагоги должны постоянно совершенствовать технологии разработки специальных учебных программ, заданий, тестов для каждой возрастной группы в смешанном классе. Это позволит максимально эффективно выстроить учебный процесс.

Кроме овладения педагогическими навыками, на курсах повышения квалификации важно уделять внимание и психологической составляющей. Учителя должны научиться справляться с высокими нагрузками, стрессом и профессиональным выгоранием, которые неизбежны в условиях сельской школы.

Регулярное повышение квалификации позволит обеспечить сельские школы педагогическими кадрами, полностью готовыми к реалиям их работы. А это напрямую повлияет на рост качества образования, которое получают школьники в отдаленных районах страны.

В заключение еще раз отметим, что сельские школы Казахстана играют ключевую роль в обеспечении доступности качественного образования для детей на селе. Однако они сталкиваются с целым комплексом серьезных проблем – от недостатка финансирования до сложностей с привлечением педагогических кадров.

Для решения этих вопросов необходим системный подход на государственном уровне. Требуются дополнительные бюджетные ассигнования для развития

инфраструктуры и материально-технической базы сельских школ, а также повышения зарплат учителей и предоставления им социальных льгот.

Перспективным направлением является внедрение современных цифровых технологий, позволяющих компенсировать нехватку педагогических кадров и совершенствовать образовательный процесс.

Решение проблем сельских школ потребует значительных усилий и инвестиций. Но это абсолютно необходимо для обеспечения равных возможностей в получении качественного образования для детей из отдаленных регионов страны. А от этого во многом зависит будущее Казахстана.

ЛИТЕРАТУРА

1. Концепция развития сельского образования в Республике Казахстан. Утверждена приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 29 ноября 2018 года No 604.
2. Назарбаев Н.А. Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания // Казахстанская правда. – 2017. – No56. – С. 1-2.
3. Жетписбаева Б.А. Состояние и перспективы модернизации сельских школ // Вестник КазНПУ им. Абая. Серия «Педагогические науки». – 2018. – No1 (57). – С. 237-243.
4. Айтбаев Т.Е., Алдабергенова А.К. Проблемы сельских школ на современном этапе // Молодой ученый. – 2016. – No6. – С. 768-770.
5. Садвокасова З.М. К вопросу совершенствования профориентационной работы в сельской школе // Вестник КАСУ. – 2018. – No1. – С. 306-309.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ПӘНІНЕН TEDx ФОРМАТТА НӘТИЖЕЛІ ТАПСЫРМАЛАР ҚҰРУ

Ермаханбетова Шинар Абдикеримовна
№5 Ақарал жалпы орта білім беретін мектеп-гимназиясы,
Жамбыл облысы Меркі ауданы, Қазақстан
Shynar197705@mail.ru

Аннотация:Жаратылыстану пәнінде TEDx форматында тапсырмалар құру барысында бастауыш сынып оқушылары қоршаған әлемді ынтамен зерттеп қана қоймай, сонымен қатар өз білімдері мен жаңалықтарын басқалармен бөлісе алатынын көрсетеді. Бұл тапсырмалар олардың ғылым туралы білімдерін кеңейтіп қана қоймай, зерттеушілік, коммуникативтілік, шешендік дағдыларын дамытады. Мектеп оқушыларының аудитория алдында еркін ұстауға үйретеді, араторлық қасиеттерін дамытады, новаторлық идеялармен бөлісіп, пікір алмасуға дағдыландырады. Сондай-ақ, білім алушылардың сыни ойлауын және көпшілік алдында сөйлеуді дамытады.
Түйінді сөздер: Аудитория алдында сөйлеу, ғылыммен тереңірек айналысу, ақпаратты талдау, сандық ресурстар, функционалдық сауаттылық, TED-x форматы, коммуникациялық дағдылар.

Қазіргі білім беруде фактілерді есте сақтаудан қарым-қатынас, сыни ойлау және шығармашылық сияқты дағдыларды дамытуға баса назар аударылады. Осылайша, білім берудегі қазіргі тенденцияларды және балалардың болашақта табысты өмір сүруі үшін кең ауқымды дағдыларды дамыту қажеттіліктерін TEDx форматындағы сабақтар іске асырады. «TED» сөзі ағылшын тілінен алынған. Ол T – Технология, E – Ойын-сауық, D – Дизайн деген мағынаны береді. Ең алғашқы TED конференциясы 1984 жылы

Калифорнияда өткен. Соның негізінде жыл сайын идеяларды тарату мақсатында TED қоры құрылған. Бұл идеяны бастаған – Ричард Сол Вармен.

TEDx форматы нені білдіреді:

➢ Тақырып: TEDx іс-шаралары технология, ойын-сауық, дизайн, ғылым, мәдениет және басқа да салалар сияқты көптеген тақырыптарды қамтуы мүмкін.

➢ Тікелей қойылымдар: TEDx негізгі форматы аудиторияға идеяларды барынша қысқа және анық жеткізуге арналған қысқа әңгімелерді, әдетте 18 минут немесе одан аз қамтиды.

➢ Идеялардың әртүрлілігі: TEDx идеялар мен перспективалардың әртүрлілігін ынталандырады. Ұйымдастырушылар қауымдастықтың бірегейлігі мен әртүрлілігін көрсететін іс-шараларды жасауға тырысады.

➢ Бизнеске тыйым салу: TEDx оқиғаларын коммерциялық мақсатта пайдалануға болмайды. Идея – өнімді немесе жұмысты жарнамалау емес, құнды идеяларды тарату және оқушыларды шабыттандыру.

➢ Сөйлеушілерді таңдау және дайындау процесі: Оқушылардың жұмыстарының сапасы мен қызығушылығын қамтамасыз ету үшін спикерлер іріктеу мен дайындықтан өтеді.

Функционалдық сауаттылық физика, химия, биология сияқты жаратылыстану ғылымдарының негізгі принциптері мен заңдылықтарын түсінуді қамтиды. Бұл табиғат құбылыстарын талдау, гипотеза құру, эксперименттер жүргізу және алынған мәліметтер негізінде қорытынды жасау қабілетін қамтиды. Ғылыми сауатты оқушыларды сыни тұрғыдан ойлау, ғылыми әдісті қолдану, табиғат пен қоршаған әлемге қатысты ақпаратты бағалау қабілеті болады. Бастауыш сынып оқушылардың жаратылыстану сауаттылығын дамыту ғылыми ойлауға және табиғаттың қалай жұмыс істейтінін түсінуге ықпал етеді. Осы орайда, көпшілік алдында сөйлеу немесе презентацияны қамтитын TedX тапсырмалары функционалдық сауаттылықты дамытуға оң әсер етеді. Мұндай тапсырмалар тілдік сауаттылықты ғана емес, ақпаратты құрылымдауды, ойды анық және логикалық түрде жеткізуді, тілді аудиторияға бейімдей білуді талап етеді. Сонымен қатар, коммуникациялық дағдыларды дамытуға қолдау көрсетеді, бұл өз кезегінде кең мағынада функционалдық сауаттылыққа әсер етеді.

TEDx форматында бастауыш сыныптарда жаратылыстану пәніне арналған өнімді тапсырмаларды жасау оқушыларға ғылыми тұжырымдамаларды үйренуге және презентация дағдыларын дамытуға көмектесудің тиімді тәсілі. Оқушыларыма TEDx форматындағы бірнеше тапсырмалар ұсынамын.

Жас ғалыммен шағын әңгіме: Әр оқушыдан сабаққа қатысты қарапайым экспериментті таңдауды ұсыну. Оқушыларды топқа бөліп, келесі сабаққа аталған тапсырмаға қатысты TEDx форматынды қойылымды (3-5 минут) дайындауы қажет. Оларға тапсырмаға қажетті реквизиттерді, нақты түсініктемелерді қолдануға ескерту.

Ғылымның болашағы: білім алушылардан қазіргі немесе дамып келе жатқан ғылыми технологияны, мысалы, ғарышты игеру, болашақ энергия көздері туралы, судың құрамы туралы зерттеп, оның болашаққа қалай әсер ететіні туралы TEDx форматында қорғау туралы тапсырма беру. Оқушылар оның ықтимал артықшылықтары мен кемшіліктерін талқылау қажет.

«Жемістер мен көкністерден электр энергиясын алу жолдары»

Ғылыми жұмбақтар: оқушыларды ғылыми жұмбақтарды TEDx форматында ұсынуға тапсырма беру.

Ұлы ғалымдардың өмірбаяндары: әр оқушыға белгілі ғалымды тағайындап, олардың өмірі мен ғылымға қосқан үлестері туралы TEDx форматында өмірбаян жасау.

Қоршаған ортаны қорғау: Оқушылардың назарын экологиялық проблемаларға аудару (мысалы, ормандарды кесу, климаттың өзгеруі, ауаның ластануы) және мәселені шешудің ықтимал жолдарын көрсету. Бұл тапсырма оқушылардың экологиялық жауапкершілік сезімін тудырады.

Ғылыми өнертабыстар: оқушылар өздері таңдаған тақырыптарға зерттеу жүргізіп, TEDx форматында презентация жасап, қорғайды.

Әр орындалған тапсырмаларға ұсыныстар беріледі. Шығармашылықты, сыни ойлауды және көрнекі құралдарды қолдануды ұсыну қажет. Сонымен қатар, оқушылар өздерінің ғылыми білімдері мен презентация жасау дағдыларын дамыту үшін сыныптастарына, мұғалімге, ата-аналарына өз есептерін ұсына алатын «TEDx – ашық есік күні» ұйымдастырылады.

Бастауыш сыныпта жаратылыстану пәнінен TEDx форматта нитижелі тасырмалар құру бойынша жасалған сабақ жоспары маңызды рөл атқарады. Бұл сабақтың мақсаты – оқушыларды ғылым мен зерттеу саласында жан-жақты дамуына ықпал ете отырып, оқу үдерісіне жаңашылдық пен шабыт элементтерін енгізеді.

Сабақ барысында қолданылған тапсырмалар білім алушылардың коммуникациялық дағдыларын дамытады. Балаларды көпшілік алдында шешендік өнерге жаттығады, олардың өз идеяларын аудитория алдында анық және тиімді жеткізу қабілетін дамиды. Сонымен қатар, шабыт және мотивация алады. Себебі, көңілді және шығармашылық сабақ форматы арқылы балалардың жаратылыстануға деген қызығушылығын ояту және шабыттану атмосферасын құруға болады. Оқушылар өзін-өзі дамыту және өзін-өзі көрсетуге мүмкіндік алады. Әр оқушының өз тақырыбын дайындап, баяндау арқылы өзін-өзі дамытып, шығармашылық әлеуетін ашуға жол ашып, келесі оқушының моделі қалыптасады.

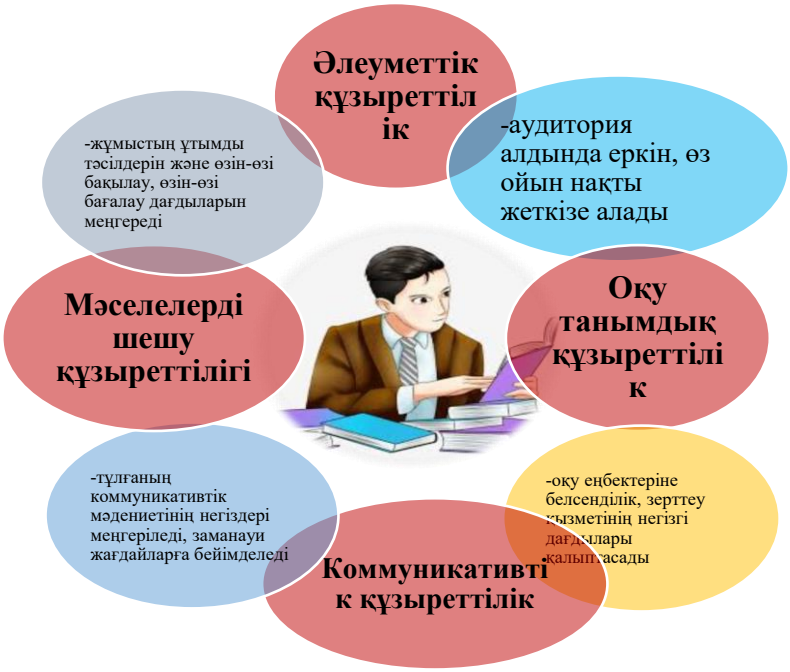

Қорытындылай келе, TEDx форматындағы тапсырмаларды оқу үдерісіне енгізу оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту үшін құнды ресурс болып табылады. Бұл әдіс тіл дағдыларын жақсартуға көмектесіп қана қоймайды, сонымен қатар бастауыш сынып оқушыларының ақпаратты құрылымдау, аудиторияға бейімделу және көпшілік алдында сөйлеу дағдыларын дамытады. TEDx тапсырмалары функционалдық сауаттылықты дамыту, коммуникациялық дағдыларды жақсартып қана қоймайды, сонымен қатар қоршаған әлемді тереңірек түсінуге ықпал етеді. Осылайша, TEDx форматы жаратылыстану сабақтары пәнді терең меңгеруге ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар оқушының табысы мен тұлғалық өсуіне қажетті дағдыларды дамытады.

Оқушыларымның жаратылыстану бағытындағы жетістіктері:

1.Сағатбек Нұрсұлтан 2-7 сынып оқушылары арасындағы «Зерде» зерттеу жұмыстары мен шығармашылық жобалар конкурсының аудандық кезеңінің II орын жүлдегері 2022 жыл «Үздік ғылыми жоба -2022» YIII Республикалық байқауының III орын жеңімпазы.

2. Талғат Еркежан 2-7 сынып оқушылары арасындағы «Зерде» зерттеу жұмыстары мен шығармашылық жобалар конкурсының аудандық кезеңінің I орын, облыстық кезеңінің III жүлдегері 2022 жыл

3.Бейсен Айсезім, Ермек Айсезім 2-7 сынып оқушылары арасындағы «Зерде» зерттеу жұмыстары мен шығармашылық жобалар конкурсының аудандық кезеңінің I орын жүлдегері, Облыстық кезеңінің I орын жеңімпаздары атанып, республикалық кезеңге жолдама алды. 2023 жыл

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Интернет ресурстар: https://massaget.kz/blogs/omirdin_ozi/29162/
2. ТЕДх – идеясы бар оқушыға үлкен мүмкіндік https://www.facebook.com/groups/
3. https://ulan.kazgazeta.kz/news/34812

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ПӘНІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ
ФОРМИРОВАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ ПО ПРЕДМЕТУ ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ В НАЧАЛЬНОМ КЛАССЕ
FORMATION OF RESEARCH SKILLS OF STUDENTS IN THE SUBJECT OF NATURAL SCIENCE IN THE PRIMARY CLASS

Жаркынай Бекболатовна Бекболатова
Атырау облыстық білім беру басқармасы, Исатай аудандық білім бөлімі
«Жамбыл атындағы жалпы білім беретін бастауыш мектеп» КММ.
zharkynay.bekbolatova.76@mail.ru

Аннотация: Бұл баяндамада жаратылыстану пәні бойынша зерттеу дағдыларын жетілдіру жолдары жазылған. Мұғалімнің өз тәжірбесімен бөліседі. Зерттеудағдыларын,әдістерін,суреттермен дәлелдеген. Жараты-лыстану пәнінің берер құндылығы көрсеткен.
Аннотация: В данном докладе описаны пути совершенствования исследовательских навыков по предмету естествознание.Педагог делится своим опытом, доказывает свои исследовательские навыки, методы и рисунки. Сказонно о ценность по предмету естествознания .
Annotation: This report describes ways to improve research skills in the subject of natural science. The teacher shares his experience, proves his research skills, methods and drawings. Talk about value in the subject of natural science.
Түйінді сөздер: зерттеу әдістері, жетілдіру жолдары, өз тәжірибесі.
Әлем тез өзгеретін және жаңалық тез таралатын өмір сүру уақыт белдеуіндегі бастауыш сынып білім алушыларына заманға сай адам өміріндегі зерттеу іс-әрекеттерінің маңызы мен ролін үйретеуде тәжірибеде зерттеу әдістері арқылы ақпараттарды түсінуге бағыттайды.

XXI ғасырда зерттеу дағдылары мен іскерліктері ғалымдарға ғана тән емес,кез келген жеке тұлға үшін қажет екендігі анықталуда.Мектептің бастауыш сынып кезеңіндегі білім алушыларының «Бұл не?», «Бұл қалай?», «Бұл неден жасалады?» деген зерттеу сұрақтарының бастамасы оларды ізденпаздық дағдыларын жетілдіруге шақырғандай.Әрбір дені сау бала ізденіске ие болуы өзіне тән құбылыс.

Жаңа ақпаратты білуге деген құштарлық,қызығушылығы оны тәжірибе жасауға,оған бақылау жасауға әрекет етуі,өзіндік зерттеу әрекеті мен көрген нәтижесі олардың ішкі уәжін қанағаттандырады.

Жаңартылған оқу бағдарламасындағы жаратылыстану пәнінің оқу мақсаттары проблемаларды анықтауды,зерттеу біліктері мен дағдыларын дамытуды мақсат еткен.

Оқу пәнінің бағдарлама аясындағы ұсынылған зерттеу тапсырмаларында зияткерлік,шығармашылық қабілеттерін сыни тұрғыдан ойлау қабілетін қарапайып зерттеулер, құбылыстарды талдау,жаратылыстану-ғылымдық ақпаратты қабылдау және түсіндіру барысын дамытуға бағытталған. [1.1-бет]

Жаратылыстану пәні бойынша білім беру бағдарламасында ғылыми зерттеу жүргізу дағдылары мен біз өмір сүретін әлем туралы біліуге ерекше назар аударылған.

Бастауыш сыныпта «Жаратылыстану» пәні бойынша оқу бағдарламасы-ның бөлімдері Мен - зерттеушімін, Тірі табиғат, Заттар және олардың қасиеттері,Жер және Ғарыш, Табиғат физикасы сияқты оқу бөлімдерін зерделеу білім алушыларға мынадай дағдыларды қалыптастырып дамытуға көмектеседі: зерттелетін тақырыпты таңдау; сұрақ қойып, оған жауап беру тәсілдерін табу; зерттеу жүргізу жоспарын құру; болжам жасау; сұраққа жауап беру үшін зерттеу жүргізу, зерттеу нәтижесінде алынған түрлі деректерді жинау, өңдеу және түсіндіру. Бастауыш сынып оқушыларына арналған жаратылыстану пәні бойынша білім беру бағдарламасы оларды жоғары сыныптарда және жоғары оқу орындарында биология, химия және физика саласында одан әрі оқуға дайындайды.

Пәндік тақырыптарды зерттеу әдістері арқылы игеруде «ашықтық» пен «өмір бойы білім алу» құндылықтарын бала бойына сіңіруге негізделетінін байқалды. Бұған дәлел білім алушылар сабақтан кейін,біраз уақыт өткесін сол тақырыптарға байланысты

жоғары дәрежедегі сұрақтар қоюы немесе қосымша ақпараттарды іздеп , бөлісуі дәлел болды.

Елімізде 2016-17 оқу жылынан бері жаңартылған білім беру бағдарламасының аясында білім алушылармен сабақтарда дәріс өткізудеміз,пән мазмұнынан ақпарат беру және алу үдерісі өте қызығушылықты арттыратын іс-әрекеттерге толы. Мысалға «Заттар және олардың қасиеттері» бөлімінде су тақырыбын түсінуге және қасиеттерін тану үшін зерттеу және бақылау жасалды.

2-сынып	3 -сынып	4-сынып
2.3.3.1 судың физикалық қасиеттерін анықтау (дәмсіз, иіссіз, белгілі бір формасының болмауы, аққыштығы); 2.3.3.2 судың агрегаттық күйінің өзгеру үдерісін зерттеу	3.3.3.1 судың тірі ағзаларда және өлі табиғатта кездесетінін түсіндіру; 3.3.3.2.судың негізгі табиғи көздерін салыстыру; 3.3.3.3 ауыз суды қолдануда ұқыптылық танытудың қажеттілігін түсіндіру; 3.3.3.4 суды тазартудың түрлі тәсілдерін ұсыну; 3.3.3.5 суды тазартуға арналған фильтрдің өз моделін ұсыну; 3.3.3.6 судың тіршілік үшін маңыздылығын түсіндіру	4.3.3.1 судың табиғаттағы айналымын сипаттау; 4.3.3.2 атмосфералық жауын-шашынның түзілу үдерісін сипаттау; 4.3.3.3 судың ластану көздерін анықтау; 4.3.3.4 табиғатта судың ластануына әр түрлі ағзаларға әсерін түсіндіру; 4.3.3.5 түрлі заттардың судағы ерігіштігін зерттеу

Спиралды білім алу жүйесінде қарастыратын оқу мақсаттарына қол жеткіуге жай түсініктен күрделі ақпаратқа қол жеткізу үшін табиғатты тану әдістері эксперименттің басты белгілерін анқтау,эксперимент жүргізу,нәтижелерін белгілеп отыру,қорытындылар жасау,себебін түсіндіруге мүмкіндік берді.Осы жылы 4 сыныпта су тақыптарын өткен кезде білім алушылардың қызығушылығымен «Неше күнде әжетхана қағазы суда ериді?» сұрағы қойылып,эксперимент жүргіздік.Ол үшін мөлдір ыдысқа су құйып , ішіне қағаз салынды,ыдыстың бетін жаптық. Осы судағы қағазды бақылау 1 ай көлемінде жасалды. Тәжірибе кезінде ыдыстағы судың азая бастағанын бақыладық. Нәтижесінде «народный» әжетхана қағазының 1 ай бойы суде ерімейтін көрді.Бұл зерттеу балалардың сабақтардан соң қызығушылығын оятып,олардың гипотеза құрып және оларды тексерудің жолдарын ұсыну, эксперименталды берілулер негізінде қорытынды жасай алатынын көрсетті.

1-сурет

2-сурет

Табиғат физикасы бөлімінің күштер және қозғалыс бөлімшесі 1.5.1.3 қозғалыстың түрлі траекториясын зерттеу, оларды сурет түрінде көрсету мақсатына жетуге 1-2 суретте көрсетілгендей жаңа жауған қардың үсіне балаларды жүргізіп,өздерін экспериментке қатыстыру арқылы қозғалыс траекториясын түсінді.

3-сыныпта тыныс алу жүйесін анықтау үшін қысқа және ұзын бойлы балаларды шақырып екеуіне « баста» және «тоқта» белгісне қарай шар үргіздік .Балалар үрілген шарларды бақылады,олардың біреуі үлкен,екіншісі кіші. Сыныпта «Неліктен бірдей уақыт жұмсалып,үрілген шар екі түрлі пішінде?» деген сұрақ қойылды.Соңында балалар бойының әртүрлі,кеуде қуысында ораласқан өкпе бойы үлкен адамда

үлкендеу,бойы қысқа адамда кішілеу болады,сондықтан ауа үрлеуде тыныс алу жүйесі әртүрлі болатынын дәлелдеді.

Бастауыш сыныпта жаратылыстану пәнінде білім алушылардың зерттеу дағдыларын қалыптастыру үшін сабақ үдерісінде кері байланыс орнатауды жолға қою керек. Кері байланыс тапсырмаларда,зертеулерде кездерінде бала ойын толықтыру ,нақтылау, мәселені анықтау, сұрақтарды дұрыс алу, зерттеу жұмысының жоспарын құру, бақылау, эксперимент жүргізу, зерттеу жұмсысының нәтижесін бағалау және сипаттау, пайымдау, қорытынды шығару үшін мұғалім мен білім алушының жан-жақты дамыту, оның шығармашылық қабілеттерін толық ашуға көмектеседі.

4-сыныпта : «Жануарлар энергияны қайдан алады?» тақырыбындағы сабақтың соңында кері байланыс орнату білім алушылардың оқу мақсатына жетуін моделде жинақтау үшін 4.2.2.6 белгілі бір тіршілік ортасындағы қоректік тізбектің моделін құрастыру оқу мақсатын алдым. Оған мына тапсырманы ұсындым: журналдар мен кітаптардан далалы жерлерде тіршілік ететін жануарлардың бірнеше суреттерін қиып ал. Олардан 2 және 3 буыннан тұратын қоректік тізбек құрастыр. Суреттерді желімдеп, астына жануарлардың атауын жаз.

Сабақта зерттеу дағдыларының қалыптастыру жолдары ұсынылған оқу мақсаттарымен тапсырма орындау, ашық сұрақтар қою,дәлелді пікір білдіру,білім алушымен тиімді кері байланыс орнату , қызықтырған ойымен бөлісуге үйрету тәсілдерін қолдану. Зерттеу әдісіне дағдыланған балалардың өз бетімен білім алу құштарлығына ие болады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1 Бастауыш білім беру деңгейінің-4 сыныптаына арналған «Жаратылыстану» пәнінен оқу бағдарламасы
2.Жаңартылған білім беру бағдарламасының мұғалімге арналған нұсқаулығы
3.Жаратылыстану пәнінің мұғалімге арналған нұсқаулығы
4.1-2-3-4 сыныптарының Жаратылыстану оқулығы.

АУЫЛДЫҚ ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ МЕКТЕПТЕРДІҢ БАСЫМ БАҒЫТТАРЫНЫҢ БІРІ РЕТІНДЕ САПАЛЫ БІЛІМНІҢ ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІ
ДОСТУПНОСТЬ КАЧЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК ОДНА ИЗ ПРИОРИТЕНТНЫХ ЗАДАЧ СЕЛЬСКОЙ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЫ
ACCESSIBILITY OF HIGH-QUALITY EDUCATION AS ONE OF THE PRIORITIES OF RURAL SMALL SCHOOLS

М.В. Малюкина
КГУ «Чеховская основная средняя школа отдела образования Сарыкольского района» УО акимата Костанайской области, г. Костанай
malyukina_marina@mail.ru

Аңдатпа: Заманауи ауыл мектебінің табысты болуының басты факторларының бірі ретінде білім сапасы анықталды. Білім сапасын арттыруда мұғалімдердің құзыреттілігіне ерекше орын беріліп, ауыл мектебі мұғалімдерінің кәсіби өсуіне жағдай жасау жолдары қарастырылған.
Негізгі сөздер: сапа, білім, ауыл мектебі, менеджмент, кәсіби құзыреттілік.
Аннотация: Качество образования определено как один из главных факторов успехов современной сельской школы.
Особая роль в повышении качества образования отводится компетентности педагогов.

Рассматриваются способы создания условий для профессионального роста педагогов сельской школы.
Ключевые слова: качество, образование, сельская школа, малокомплектная школа, управление, профессиональная компетентность.
Annotation: The quality of education is defined as one of the main factors of success of a modern rural school.
A special role in improving the quality of education is given to the competence of teachers.
The ways of creating conditions for the professional growth of rural school teachers are considered.
Keywords: quality, education, rural school, small school, management, professional competence.

В современном обществе неуклонно возрастает значение образования, с его развитием связывают духовный, культурный и нравственный потенциал общества, успехи социально-политических реформ, глобализацию и интенсивное развитие новых технологий, и, в конечном итоге – человеческую цивилизацию в целом. Президент Казахстана Касым-Жомарт Токаев в своем выступлении на пленарном заседании августовской конференции 2019 г. отметил: «Все мы едины в стремлении сделать Казахстан процветающей и развитой страной. Ключ к этому – качественное, доступное и современное образование» [1]. В своем Послании народу Казахстана 1 сентября 2020 г. «Казахстан в новой реальности: время действий» Президент нашей страны подчеркнул, что «…наши дети должны получать качественное образование вне зависимости от места проживания и языка обучения» [2].

В сфере образования Республики Казахстан создаются благоприятные условия для развития национальной модели, обеспечивающей широкий доступ к качественному образованию на всех уровнях. Концепция развития малокомплектных школ в Республике Казахстан на 2011-2020 годы стала основой для разработки комплекса мер по созданию условий реализации конституционного права каждого обучающегося на качественное образование. Данная Концепция обеспечила государственные гарантии на получение качественного образования и успешную социализацию учащихся МКШ, формирование концептуальных, нормативно-правовых, организационно-экономических основ развития МКШ, модернизацию их инфраструктуры и ресурсное обеспечение.

В 2021 году постановлением правительства РК был утвержден Национальный проект «Качественное образование «Образованная нация», цель которого повышение качества образования обучающихся всех уровнях образования. В ряде задач, поставленных для реализации этой цели, повышение качества среднего образования: сокращение разрыва в качестве обучения между регионами, городскими и сельскими школами Казахстана [3].

Что же такое «качество»? Анализ научных исследований показал существования множества определений понятия «качества образования». Одни ученые определяют качество образования как «совокупность существенных свойств и характеристик результатов образования, способных удовлетворить потребности самих школьников, общества, заказчиков на образование» [4]. Другие придерживаются точки зрения, согласно которой, говоря о качестве образования необходимо иметь в виду и качество образовательного процесса, образовательных услуг. Я же соглашусь с мнением Т.М. Давыденко и Г.Н.Шибановой, которые считают, что качество образования предполагает не только выявление конечного результата, но и качество условий образования, процесса образования, ведь без качественного процесса невозможен качественный результат.

Качество образования – один из главных факторов успехов современной школы в том числе и малокомплектной. В силу сложившихся исторических и географических особенностей Казахстана в республике функционируют очень много малокомплектных школ (МКШ) - они занимают 54,8% от общего числа общеобразовательных школ. В число малокомплектных школ входит, и наша Чеховская основная средняя школа, которая

наряду с другими малокомплектными школами имеет особенности функционирования, связанные с количеством учащихся и педагогов, наполняемостью классов и с организацией учебного процесса.

Не секрет, что в школах с малой наполняемостью, даже в условиях индивидуальной работы педагогов с детьми, гораздо сложнее обеспечить качественное образование.

Возникает целый ряд проблем, с которыми сталкиваются педагоги и нашей школы: малый круг общения обучающихся, недостаточная материально-техническая база, ограниченный доступ к информации, низкая скорость интернета, отдалённость школы от районного и областного центров.

Несомненно, что на качество образовательного процесса влияет внешнее управление. В связи с этим, становится все более актуальной необходимость управления качеством образования: качественные процессы, изменения сами по себе не происходят, ими надо управлять. В управлении качеством выделяют три основных блока функций: блок функций формирования стратегии управления качеством (целеполагание, прогнозирование, планирование, оптимизация и нормирование); блок функций по реализации стратегии управления качеством (организация управления, координация и обеспечение, включая формы кадрового, метрологического, информационного, материально-технического обеспечений); блок функционирований обратной связи (контроль, испытание, анализ, учет, отчетность и оценка). Управление качеством образования рассматривается как деятельность по реализации целей и координации действий всех составляющих образовательной системы и процесса, его субъектов и условий осуществления.

Составляющими управления процессом создания качества образования являются первое: администрация школы, педагоги, учащиеся, родительская общественность, УМК, инфраструктура и т.д. От качества данной системы во многом и зависит результат. Второе: образовательный процесс, который включает в себя как минимум три процесса – обучение, развитие и воспитание - от того, как спланирован, организован и контролируется образовательный процесс, складывается качество результата. Принятие решений в управлении качеством образования строится на комплексном, скоординированном воздействии на него и включает все основные процессы управления. Важно понимать, что управление качеством не сводится к контролю и оцениванию качества образования, оно предполагает регулярную самооценку и взаимосвязанное решение множества проблем.

Имея большой опыт работы в условиях малокомплектной школы, могу утверждать, что малокомплектные школы способны дать обучающимся качественное образование. Ведь качество, определяется тем, на сколько у ученика сформированы знание – навык – метапознание и оно определяет, как ученик будет успешен в профессиональной деятельности, а также реализует себя в дальнейшей жизни.

Особая роль в повышении качества образования отводится компетентности педагогов, ведь уровень подготовки учеников зависит от профессионализма учителя. Качество школьной системы основывается на качестве работающих в ней учителей. Один корейский политик очень точно сформулировал мысль о важности привлечения к учительской профессии подходящих кадров: «Качество системы образования не может быть выше качества, работающих в ней учителей».

Внедрение современных инновационных форм и методов обучения в образовательный процесс ставит учителя перед необходимостью постоянно повышать свою профессиональную компетентность. Социальные ожидания ориентируют на новый тип учителя, обладающего потребностью и готовностью решать сложные образовательные проблемы. Еще В. Сухомлинский отмечал: «Если не повышаются знания учителя, то ученики будут обречены на скупые следования учебникам, у ребенка пропадет охота к знаниям, мы погубим его интеллектуальные задатки и способности. И если

учитель всегда откровенен со своими учениками, вкладывает страсть в дело воспитания своих учеников, то его воспитанники всегда отзовутся и поймут его». В Законе РК «Об образовании» система образования в нашей стране провозглашена непрерывной. Непрерывность образования представляет собой процесс постоянного развития способностей педагога как субъекта профессиональной деятельности на протяжении всей его жизнедеятельности. Одной из концептуальных идей Концепция развития малокомплектных школ в Республике Казахстан является положение о непрерывном профессиональном развитии учителя МКШ. Только саморазвивающийся учитель способен воспитать саморазвивающегося ученика, и только конкурентоспособный учитель способен взрастить конкурентоспособную личность

Поэтому важным условием своей деятельности, как заместителя директора по учебно-воспитательной работе, считаю умение привлечь к учительской профессии подходящие кадры, создать условия для профессионального роста педагогов школы.

Для повышения профессионального мастерства педагогов в нашей школе создана система методической поддержки, которая направлена на формирование у учителей мотивации к совершенствованию своей деятельности, коллективной веры в способность улучшить образование детей. Для педагогов школы важным направлением в работе является повышение квалификации, посещение обучающих курсов и семинаров, участие в различных профессиональных конкурсах, научно-практических конференциях, выпуск статей, что значительно расширяет кругозор учителя и благотворно сказывается на повышении качества обучения.

Анализируя курсовую подготовку педагогов нашей школы за последние 3 года хочу отметить, что ими пройдены курсы повышения квалификации по следующим направлениям: предметные (90%), курсы по обновлению содержания образования (81%), по работе в инклюзивных классах (57%), по разработке и экспертизе заданий (9%), по программе развития функциональной грамотности (19%), по Программе подготовки школьных тренеров по исследованию урока (9%), по работе с одаренными (9%). В среднем ежегодно 54% учителей нашей школы из общего числа педагогов проходят курсовую подготовку.

В своей педагогической деятельности учителя ориентируются на поиск и внедрение эффективных форм и методов работы. Для обеспечения качественного образования в условиях малокомплектной школы наши педагоги используют в своей повседневной практической деятельности индивидуальный подход в работе с обучающимися, учитывая особенности развития, темперамент, склонности и интересы детей; личностно-ориентированный подход в обучении, с пониманием внутренней позиции ученика и практической направленности учебной деятельности.

В нашей школе ведется работа над созданием системы по развитию потенциала учителей и внедрению инноваций. В 2021-2022 учебном году за основу была взята идея внедрение в школе инновации Lesson Study и повышение профессионального мастерства педагогов школы через саморазвитие. Повышение профессиональной комптентности и устойчивости учителей, их отношения к труду позволит привести в соответствие качество кадрового потенциала нашей школы.

Цель современного образования предполагающая, не только овладение ЗУНами, но и становление человека, обретение им себя, неповторимой личности может быть обеспечена в условиях малокомплектной школы, если существенной стороной ее деятельности станет качество образования как системное явление.

Развивая и совершенствуя потенциал учителя сельской малокомплектной школы, мы создаем условия для качественного преподавания, а вместе с этим и качественного обучения сельских школьников.

ЛИТЕРАТУРА

1. Выступление Президента Казахстана Касым-Жомарта Токаев на пленарном заседании августовской конференции. [Электронный ресурс] https://www.akorda.kz (дата обращения 8.01.2024)
2. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана. «Казахстан в новой реальности: время действовать». [Электронный ресурс] https://www.akorda.kz (дата обращения 8.01.2024)
3. Национальный проект «Качественное образование «Образованная нация»: постановление Правительства РК от 21.10.2022 г. № 726.
4. Безуглова Л.П. Образование и качество образования: теоретический аспект // Вестник социально-гуманитарного образования и науки. – 2014. - № 4. С. 27-34

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ДЛЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ С ООП

Г.Ф. Сарсенова
Коммунальное государственное учреждение «Специальная школа-интернат №7», Павлодар, Казахстан
@e.mail rafikova_gulfiya@mail.ru

Аннотация: Дети с особыми образовательными потребностями должны учиться на равных возможностях с другими детьми. В соответствии с Государственным общеобязательным стандартом образования для учащихся, которые испытывают трудности в обучении, создаются специальные условия.
Ключевые слова: дети с особыми образовательными потребностями, легкие нарушения интеллекта, умеренные нарушения интеллекта, адаптированная программа, индивидуальная программа.

Реализация инклюзивного образования в Казахстане происходит на основании Государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2020–2025 годы (постановление Правительства РК от 27.12.2019 г. № 988) и Закона РК «Об образовании» с изменениями и дополнениями. Именно в этих документах можно найти новый термин «особые образовательные потребности». Он применим к детям, у которых имеются проблемы со здоровьем и не только, например:

- с заболеваниями, требующими длительного лечения в больнице;
- подростки с эмоциональными проблемами;
- детьми из неблагополучных семей;
- сиротам или лишившимся родительской опеки.

Обучение детей с ООП и их психолого-педагогическая коррекционная поддержка осуществляются:

- в обычных классах общеобразовательных школ;
- в специальных классах в общеобразовательных школах.

В соответствии с Государственным общеобязательным стандартом образования (начального, основного среднего и среднего) для учащихся, которые испытывают трудности в обучении, создаются специальные условия.

В настоящее время в казахстанской системе образования при создании специальных условий обучения рекомендуется использовать следующий перечень особых образовательных потребностей:

1. Изменения учебного плана и учебных программ. Педагогами составляется адаптированные и индивидуальные программы согласно учебному плану.

2.Изменение способов оценивания результатов обучения (достижений ученика). Оценивание учащихся с ЛНИ носит мотивационный характер, учащиеся с УНИ не оцениваются.

3. Использование вариативных, специальных и альтернативных методов обучения. Форма или способ применения обычных методов обучения адаптируются под индивидуальные особенности ученика. Чаще всего требуется адаптация учебных заданий, используемых учителем для всего класса, а также способов их предъявления ученику.

4. Подбор учебников, учебных пособий, подготовка индивидуальных учебных материалов. Специальные учебники и учебные пособия подбираются с учетом изменений учебного плана и учебных программ, по которым обучается ученик с особыми образовательными потребностями.

5. Выбор формы обучения. Обучение школьника с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе может быть организовано: - в обычном классе (не более 2-х учеников, при этом количество учащихся в классе должно быть уменьшено на 3 на каждого ученика с ООП); - в специальном классе (10-12 учащихся) общеобразовательной школы; - в специальном кабинете психолого-педагогической поддержки общеобразовательной школы (индивидуально или в подгруппе)

6. Создание безбарьерной среды и адаптация места обучения. Под безбарьерной средой понимается обеспечение физического доступа в школу для обучающихся

7. Потребность в компенсаторных и технических средствах. В учебном процессе обучающиеся с ограниченной мобильностью, нарушениями слуха, зрения, речи используют индивидуальные технические и компенсаторные средства, полученные в установленном порядке в соответствии с Перечнем компенсаторных, технических и вспомогательных средств, утвержденных Министерством труда и социальной защиты населения РК.

8. Специальная психолого-педагогическая помощь (психолога, логопеда, специального педагога (олигофренопедагога, сурдопедагога, тифлопедагога). Предоставление услуг специалистов обучающимся с нарушениями психофизического развития (первая группа детей с ООП) осуществляется на основании рекомендаций ПМПК.

9. Помощь педагога-ассистента. Для некоторых детей с особыми образовательными потребностями для успешного обучения требуется помощь индивидуального помощника.

10.Социально-педагогическая помощь. Потребность в помощи социального педагога определяет служба сопровождения. Социальным педагогом оказывается помощь детям из семей социального риска в соответствии с должностными обязанностями и планом работы.

В соответствии с Типовыми правилами деятельности организации среднего образования (начального, основного общего и общего среднего), утвержденных Приказом МОН РК № 595 от 30 октября 2018 г, с изменениями и дополнениями от 29 декабря 2021 года №614 , дети с особыми образовательными потребностями, обучающиеся в условиях инклюзивного образования, должны обучаться по индивидуальной учебной программе по рекомендации психолого-медико-педагогической консультации. ПМПК формулируют свои рекомендации к обучению школьника в следующей редакции: «Обучение по общеобразовательной программе с индивидуальным подходом: по индивидуальному учебному плану, сокращенной образовательной учебной программе» или «обучение по индивидуальной программе». ПМПК рекомендует необходимость изменения учебного плана и программы, но каков будет объем изменений – определяет учитель класса с помощью специалистов службы психолого-педагогического сопровождения: психолога, логопеда, специального педагога) по результатам углубленного изучения особенностей и возможностей обучающегося в усвоении программы [1, с.145].

Для обучения учащихся с ООП используются следующие программы:

- приказ МОН РК № 352 от 27.07.2017 г.
- приказ МОН РК № 469 от 20.09.2018 г.
- приказ МОН РК № 51 от 05.02.2020 г.

Для учащихся с задержкой психического развития педагогами составляются адаптивные учебные программы по всем предметам.

Для учащихся с легкими и умеренными нарушениями интеллекта составляются индивидуальные учебные программы.

Все программы должны быть рассмотрены на педагогическом совете, утверждены руководителем школы и согласованы с управлением образования.

В «Специальной школе-интернате №7» обучаются дети с нарушениями зрения и интеллекта. В классах с нарушением зрения учащиеся обучаются по разным программам: по программе с ЗПР, с ЛНИ, с УНИ. Педагог в краткосрочном планировании отражает дифференцированный, индивидуальный подход при обучении слабовидящих детей с ЗПР, учитывает возможности темпа работы, уровня памяти, восприятия изучаемого материала, оказывает постоянную помощь ученику.

Основой для создания индивидуальных программ для учащихся с легкой умственной отсталостью являются рекомендации ПМПК, рабочий учебный план и типовая учебная программа по предмету. В соответствии с типовой учебной программой для учащихся есть учебники и учебно-методические комплексы для специального образования, электронный формат которых можно найти на сайте Национального научно –практического центра специального и инклюзивного образования.

Индивидуализация учебного плана для ученика с ОВР заключается в определении учебных предметов учебного плана класса, в котором обучается школьник, которые не будут изучаться учеником в силу особенностей его интеллектуального развития, например: иностранный язык, алгебра, химия, физика, всемирная история. Этот вопрос специалисты психолого-педагогического сопровождения (психолог, логопед, педагог-дефектолог) и педагог согласовывают с родителями ученика. Обязательно составляется индивидуальное расписание уроков и занятий со специалистами.

В соответствии с рекомендациями ПМПК специалисты планируют индивидуальные и групповые занятия с учащимися. Учебные программы учитель обязательно составляет совместно со специальным педагогом, ориентируясь на типовые учебные программы для обучающихся с нарушением интеллекта и результаты углубленного педагогического изучения уровня обученности ученика и возможностей усваивать учебный материал в рамках каждого учебного предмета. Индивидуальные учебные программы реализуются как на уроках в классе, так и на занятиях со специалистами.

Индивидуализация учебного плана для ученика с ООП заключается в определении того, какие учебные предметы учебного плана класса, в котором обучается школьник, не будут изучаться учеником в силу особенностей его интеллектуального развития, например: иностранный язык, алгебра, химия, физика, всемирная история. Этот вопрос специалисты психолого-педагогического сопровождения (психолог, логопед, педагог-дефектолог) должны обсудить с родителями ученика. Для него составляется индивидуальное расписание уроков и занятий с педагогом-дефектологом.

По остальным предметам педагог-дефектолог должен составить индивидуальные учебные программы. При составлении индивидуальных учебных программ следует ориентироваться на типовые учебные программы для обучающихся с нарушением интеллекта и результаты углубленного педагогического изучения уровня обученности ученика и возможностей усваивать учебный материал в рамках каждого учебного предмета. Индивидуальные учебные программы реализуются как на уроках в классе, так и на занятиях с педагогом-дефектологом, логопедам, психологом.

Если в классе обучаются инклюзивно ученики с интеллектуальными нарушениями возникает вопрос как показать адаптированные индивидуальные

программы (КТП) в электронном журнале «Кунделик» (примеры ведения журнала кунделик).

В приказе № 4 от 12 января 2022 года МОН РК «Правила оценки особых образовательных потребностей» рекомендовано:

Порядок оценки особых образовательных потребностей в организациях образования включает следующее:

1) выявление учителем (воспитателем) в ходе учебно-воспитательного процесса лиц (детей) с особыми образовательными потребностями, с использованием наблюдения социально-эмоционального благополучия и особенностей учебно-познавательной деятельности каждого обучающегося (воспитанника), а также критериальной оценки достижений обучающихся (воспитанников);

2) углубленное обследование и оценка особых образовательных потребностей детей с трудностями обучения специалистами психолого-педагогического сопровождения с согласия родителей (законных представителей).

Как составить индивидуальную или адаптированную учебную программу по русскому языку или чтению и развитию речи для учащихся с ограниченными возможностями, согласно заключению ПМПК, тем самым создав условия для успешного обучения, развития и социализации конкретного ребенка с ООП.

Создавая индивидуальную и адаптированную программу, мы реализовываем дифференцированный и индивидуальный подход к обучающимся, предполагающий учет их особых образовательных потребностей, которые проявляются в неоднородности возможностей освоения содержания Программы, наличием у них вариативных типологических особенностей**.**

Важно помнить, что все особенности: специальные учебные пособия, увеличение часов на изучение предмета, преподавание (растягивание) материала одного года изучения за два — должны быть отражены в программе.

Первый и наиважнейший этап-это изучение заключения, понимание педагогом сути медицинского диагноза.

Следующее, что нужно сделать - это провести диагностику: определить речевой статус, читает ли ребенок, имеются ли графо - моторные навыки, что усвоил из программы предыдущего года обучения и т.д.

Данную диагностику необходимо повторить в конце первого полугодия. Для чего? Для того, чтобы скорректировать индивидуальную программу на второе полугодие: определить к каким темам необходимо вернуться, что усвоено удовлетворительно, а что не усвоено совсем.

Что касается мониторинга успеваемости учащегося, то следует обратить внимание, что все дети, обучающиеся в классах с нарушением зрения, несмотря на обучение по индивидуальной программе, пишут суммативные работы. И, конечно, результаты мониторятся обязательно. Суммативные работы разрабатываются нами самостоятельно. Данный момент обязательно прописывается в пояснительной записке.

При составлении индивидуальной и адаптированной учебных программ для учащихся с ООП учитель должен четко осознавать, что программа создается в соответствии с нормативно-правовыми и инструктивно-методическими документами, в соответствии с его реальными возможностями, исходя из особенностей его развития и образовательных потребностей. В совокупности индивидуальные и адаптированные учебные программы по ряду предметов являются материальным выражением индивидуального особенностями образовательного маршрута ребенка с ООП.

ЛИТЕРАТУРА

1. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно- воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2023-2024 учебном году». – Нур-Султан: НАО имени И. Алтынсарина, 2023. – 102 с.

2. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. рекомендации/ Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: ННПЦ КП, 2019. - 118с.

РОЛЬ УЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА В ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ДЛЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ С ООП

Ш.Г.Сардарбекова
Организация образования: Коммунальное государственное учреждение «Областная психолого-медико-педагогическая консультация», Павлодар, Казахстан
@e.mail 87776519464@mail.ru

Аннотация: В статье рассмотрены некоторые аспекты развития инклюзивного образования в Республике Казахстан. Воспитание окружающих через включения детей с особыми образовательными потребностями в инклюзивную среду, а также актуальные проблемы по реализации инклюзивного образования.
Ключевые слова: дети с особыми образовательными потребностями, психолого-педагогическое сопровождение, инклюзивное образование.

В Казахстане существует система обучения детей с особыми образовательными потребностями (ООП). Государственная программа развития образования в Казахстане признает право детей с ООП на получение качественного образования.

Обучение детей с ООП проводится в специальных образовательных учреждениях - коррекционных школах, интернатах и специализированных школах. В этих учреждениях созданы условия, которые соответствуют особым потребностям детей с различными нарушениями развития. Учебные планы в этих школах составляются с учетом потребностей каждого ребенка, учитываются его возможности, интересы и способности.

Кроме специальных учебных учреждений, также распространено инклюзивное образование, которое предусматривает обучение детей с ООП в обычных школах вместе с другими учащимися. Педагогические коллективы включают специалистов по работе с детьми с ООП, которые помогают адаптироваться детям и создают условия для их успешной учебы и социализации.

Государство также предоставляет различные социальные программы и льготы для семей, воспитывающих детей с ООП, с целью обеспечить им поддержку и помощь в реализации их права на образование.

В целом, обучение детей с ООП в Казахстане осуществляется с учетом их особых потребностей и стремится создать равные возможности для всех детей получить качественное образование. Социальное и психолого-педагогическое сопровождение в условиях развития инклюзивного образования является одной из актуальнейших проблем, которая может быть обусловлена рядом вопросов, в частности социального характера, либо же особенностями психофизического состояния воспитанника. И одним из решений вопроса успешного включения детей школьного возраста с особыми образовательными потребностями в общеобразовательный процесс является системная работа службы психолого-педагогического сопровождения детей с ООП в общеобразовательных организациях.

Особую роль в процессе обучения детей с ООП играют взаимоотношения между педагогами и родителями. Родители лучше знают своего ребенка, поэтому в решении ряда проблем педагог может получить от них ценный совет. Сотрудничество учителей и родителей поможет посмотреть на ситуацию с разных сторон, а, следовательно — позволит взрослым понять индивидуальные особенности ребенка, выявить его

способности и сформировать правильные жизненные ориентиры. Работа с родителями в нашей в школе проводится, как с равноправными участниками и партнерами образовательного процесса. Перед ними раскрываются перспективы обучения ребенка с имеющимися заболеваниями в специальном коррекционном классе, организация безбарьерной среды в общеобразовательной школе.

Включение родителей в коррекционно-развивающий процесс, своевременное решение детских проблем позволяет педагогам школы добиться положительных результатов. Сегодня многие родители желают обучать детей с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивных классов в общеобразовательной школе, где созданы все необходимые условия. Сотрудничество с родителями проводится в форме консультаций, проведения совместного досуга.

Дети и подростки участвуют в общественной жизни школы. Вся внеклассная и внеучебная деятельность детей с особыми образовательными потребностями (кружковая, факультативная, воспитательная) осуществляется совместно с учащимися обычных классов.

Так в целях обеспечения всесторонней и компетентной помощи детям с ООП в общеобразовательной школе создается служба психолого-педагогического сопровождения на основании приказа руководителя [1].

Психолого-педагогическое сопровождение является особым видом помощи и поддержки всех участников учебно-воспитательного процесса. Она представляет собой целостную, системно организованную деятельность специалистов, которые создают социально-психологические и педагогические условия для успешного обучения и развития каждого ребенка в соответствии с его возможностями и потребностями.

Профессиональное взаимодействие специалистов службы сопровождения осуществляется посредством психолого-педагогического консилиума. На котором специалисты обсуждают проблемы обучения и воспитания ребёнка, результаты диагностик каждого ребенка, социальную ситуацию развития и учитывая рекомендации психолого-медико-педагогической консультации, определяют образовательный маршрут, составляют индивидуальные развивающие программы [2].

Специалистами разрабатываются рекомендации учителям предметникам и родителям по обучению и воспитанию ребенка требующего индивидуального подхода в обучении.

Дефектолог – это специалист, занимающийся коррекцией и развитием детей с ограниченными возможностями, такими как нарушения слуха, зрения, речи или интеллекта. В контексте инклюзивного образования, роль дефектолога важна и неотъемлема.

Инклюзивное образование – это подход, который предполагает включение детей с различными особенностями и возможностями в общеобразовательное учреждение. Оно ставит своей целью обеспечение равных возможностей для всех детей получить качественное образование, независимо от их индивидуальных особенностей. Дефектолог является неотъемлемой частью этой системы.

Роль дефектолога включает в себя следующие аспекты:

1. Диагностика и планирование. Дефектолог проводит диагностику особых образовательных потребностей у детей с ограниченными возможностями и разрабатывает индивидуальные образовательные программы, учитывающие их потребности и способности.

2. Консультирование и поддержка. Дефектолог консультирует учителей и родителей по вопросам обучения детей с ограниченными возможностями и предоставляет им методическую поддержку.

3. Работа со специальными методиками. Дефектолог овладевает специальными методиками и техниками обучения детей с ограниченными возможностями и применяет их в работе, чтобы максимально эффективно развивать их умения и навыки.

4. Создание условий для инклюзии. Дефектолог работает над тем, чтобы создать благоприятные условия для инклюзивного образования, взаимодействует с администрацией школы и другими специалистами, чтобы обеспечить достойное обучение детей с ограниченными возможностями.

5. Коррекционная работа. Дефектолог проводит коррекционные занятия с детьми, направленные на развитие их когнитивных, коммуникативных и социальных навыков [3].

Основной задачей дефектолога в инклюзивном образовании является оказание помощи детям с особыми образовательными потребностями (ООП) в их индивидуальном развитии и обучении, а также поддержка учителей в организации инклюзивного процесса. Для этого дефектолог проводит диагностику и оценку потребностей детей, разрабатывает индивидуальные программы, осуществляет коррекционно-развивающие занятия и консультирует педагогический коллектив.

Важно отметить, что дефектолог также выполняет функцию медиатора между учениками с ООП, их родителями и учителями. Он стимулирует взаимодействие и коммуникацию между этими сторонами, помогает родителям преодолевать трудности воспитания и обучения ребенка с ООП, а также консультирует педагогов по адаптации методик работы с такими детьми.

Дефектолог в инклюзивном образовании играет важную роль в создании и поддержании инклюзивной атмосферы в школе. Он способствует формированию уважительного отношения к различиям и осознанному принятию каждого ребенка в его индивидуальности. Таким образом, дефектолог способствует повышению качества образования и развития всех учащихся.

Таким образом, роль дефектолога в инклюзивном образовании в Казахстане несомненно важна. Он является не только специалистом по коррекционно-развивающей работе с детьми с ограниченными возможностями, но и медиатором и организатором инклюзивного процесса, который способствует созданию равных возможностей для всех детей в получении качественного образования.

ЛИТЕРАТУРА

1. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно- воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2023-2024 учебном году». – Нур-Султан: НАО имени И. Алтынсарина, 2023. – 102 с.
2. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. рекомендации/ Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: ННПЦ КП, 2019. - 118с.
3. Мустаева Л.Г. Коррекционно-педагогические и социально-психологические аспекты сопровождения детей с задержкой психического развития: Пособие для учителей начальной школы, психологов-практиков, родителей. - М.: АРКТИ, 2005.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ
БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN GEOGRAPHY LESSONS SERVE AS A MEANS TO ENHANCE THE QUALITY OF EDUCATION

М Т. Бектурсынова
КГУ «Средняя общеобразовательная школа №2 имени Агзама Текенова»
села Теренколь, Теренкольского района Павлодарской области
mahabbat_temirgalievna@list.ru

Аннотация: В условиях глобализации образование играет важную роль во всестороннем развитии личности, в формировании качеств совершенства и квалифицированного специалиста. Здесь ключевым фактором считается использование инновационных технологий на уроках. В статье рассматривается механизм использования этих инновационных технологий на уроках географии.
Ключевые термины**:** инновационные технологии, учебный процесс, геоинформационные технологии, критическое мышление.

Современное образование требует инноваций для привлечения внимания учащихся и повышения их учебной мотивации. Внедрение инновационных технологий на уроках географии становится неотъемлемой частью образовательного процесса. Учитель обязан так активизировать учебный процесс, чтобы обучающемусясегодня и сейч ас было интересно, чтобы ему в настоящий момент захотелось работать, и у него не было другого выбора, кроме активной работы на уроке.Нет такого преподавателя, который не задумывался бы над вопросами:

«Как сделать урок интересным, ярким?

Как увлечь учащихся своим предметом?

Как создать на уроке ситуацию успеха для каждого обучающегося?»

Какой преподаватель не мечтает о том, чтобы учащиеся на его уроке работали доб ровольно, творчески; мажорно познавали предмет на максимальном для каждого уровне успешности? И это не случайно. Новая организация общества, новое отно шение к жизни предъявляют и новые требования к школе. Сегодня основная цель обучения это не только накопление учеником определённой суммы знаний, умений, навыков, но и подг отовка учащегося как самостоятельного субъекта образовательной деятельности и успешного человека.

В основе современного образования лежит активность и преподавателя, и, что не м енее важно, ученика. Именно этой цели воспитанию творческой, активной личности, уме ющей учиться, совершенствоваться самостоятельно, идти в ногу со временем и подчиняются основные задачи современного образования.

Инновационный подход к обучению позволяет так организовать учебный процесс, что учащемуся урок и в радость, и приносит пользу, не превращаясь просто в забаву или игру.

И, может быть, именно на таком уроке, как говорил :Цицерон, «зажгутся глаза слу шающего о глаза говорящего».

Использование инновационных технологий на уроках географии позволяет: акти визировать познавательную деятельность обучающихся, организовать одновременно дете й, обладающими различными возможностями и способностями; усилить образовательные эффекты, проводить уроки навысоком эстетическом уровне, развивать умения обучающих ся ориентироваться в информационных потоках окружающего мира, осуществить диффер енцированный подход к учащимся с разным уровнем готовности к обучению, повысить к ачество усвоения материала а также повысить качество знаний по предмету

Цели:

1. Активизация обучения: использование интерактивных карт, виртуальных экскурсий и геоинформационных систем помогает сделать уроки географии более интересными и увлекательными для учеников.

2. Развитие критического мышления: технологические средства позволяют

стимулировать аналитическое мышление учащихся, помогая им анализировать и интерпретировать географическую информацию.

3. Индивидуализация обучения: использование онлайн-ресурсов и программ для самостоятельного изучения позволяет каждому ученику выбирать темп и метод обучения, соответствующий его потребностям.

4. Подготовка к цифровому миру: освоение геоинформационных технологий помогает подготовить учащихся к использованию современных инструментов в профессиональной сфере.

Примеры результатов:

Увлекательные уроки: ученики проявляют больший интерес к географии, так как технологии делают уроки более наглядными и интерактивными.

Повышение успеваемости: использование инноваций способствует лучшему усвоению материала и повышению успеваемости учащихся.

Развитие цифровых компетенций: учащиеся приобретают навыки работы с геоинформационными системами и другими технологиями, что полезно для их будущей профессиональной жизни.

Инновационная деятельность в предметах общей географии связана с развитием инновационного образования в педагогическом образовании. За последнее десятилетие широко распространилось понятие "инновация". Инновационные движения стали свидетельством обновления системы образования. Инновации появляются на стыке нескольких проблем и, не отступая от них, решают новые проблемы, позволяют непрерывно обновлять образовательный процесс.[45]

Использование новых инновационных методов и приемов является одним из способов повышения качества образования. Воспроизводство учебного фонда в процессе обучения знаний, совершенствование творческих способностей, помогает повысить активность учащихся.[5]

В научно-педагогической литературе, выявленные на практике методы и приемы повышения результативности учебного процесса, в большинстве случаев называют инновационными.

Во время практики отмечалось стремление учителей применять инновационные технологии. Например:

Технология обучения на основе активизации и совершенствования деятельности учащихся:

- технология игровых уроков;
- проблемное обучение;
- модульная технология обучения;
- технология обучения на основе опорного конспекта;
- коммуникативная система обучения.

К разновидностям инновационных технологий относят:

-проектный метод;

-модульное обучение;

-компетентностный подход;

-проблемное обучение;

-исследовательское методическое обучение;

-интерактивные методы.[22]

Внедрение инновационных технологий на уроках географии является ключевым шагом в современном образовании, обеспечивая более эффективное и увлекательное обучение, а также готовность учащихся к цифровой эпохе.

Не все школы могут обеспечить достаточное количество компьютеров или доступ к интернету. Привлечение финансирования и создание партнерств с организациями, готовыми поддерживать технологическое обновление в образовании. Но есть проблемы не только в обеспечении но и в неуверенности педагогов в использовании новых

технологий. Решением данной проблемы, организация тренингов и обучающих программ для учителей, стимулирование обмена опытом между педагогами, курсовая переподготовки

Примером использования инновационных технологий является:

виртуальные экскурсии:

- с использованием виртуальных реалий ученики могут побывать в разных уголках мира, изучая географические особенности и культурные аспекты.

Геоинформационные системы (ГИС):

Учащиеся могут работать с интерактивными картами, анализировать пространственные данные и решать реальные географические задачи.

Геоинформационная система выделяет научную геоинформатику в информационной системе, как в предмете географии, так и в научной географической отрасли в целом технологии является генерализация необходимой информации путем обработки цифровых атласных карт на различных объектах.

На уроках географии интересные игры с использованием ИКТ занимают определенное место. Например, с помощью таких номенклатур, как:

Назвать

-имена путешественников первооткрывателей;

-показать географические природные объекты (реки, озера, острова, моря и т.д.); способствует развитию кругозора у учащихся посредством просмотра, запоминания, их связи друг с другом.[8]

Например, составить предложение или кроссворд с целью ознакомления с типами географического учебного оборудования.

Инновационные технологии используемые на уроках географии:

- игровая технология формирование компетентности

-технология группового обучения оказание помощи в самостоятельном поиске научных материалов

Технология уровневого обучения

Технология развивающего обучения

Технология критического мышления

Правильный выбор и эффективное использование учителями школы инновационных образовательных технологий способствуют повышению качества обучения.[24]

Использование технологий на уроках географии - лишь начало. Будущее образования будет тесно связано с развитием и применением искусственного интеллекта, онлайн-платформ для обучения и персонализированных образовательных траекторий.

Внедрение инноваций на уроках географии не только улучшает качество образования, но и готовит учащихся к сложностям современного мира, обеспечивая им необходимые знания и навыки для успешной адаптации в будущем.

Интеграция технологий на уроках может способствовать развитию творческого мышления и предпринимательских навыков учащихся. Создание собственных проектов, например, интерактивных карт или геоинформационных приложений, может стать частью учебного процесса, поддерживая развитие самостоятельности и инновационного мышления

Технологии позволяют учащимся общаться и сотрудничать с сверстниками по всему миру, обмениваться опытом и идеями. Это создает глобальную перспективу в обучении географии, учитывая важность международного взаимодействия в современном мире.

Итак, интеграция инновационных технологий на уроках географии не только содействует повышению качества образования, но также формирует учащихся как готовых к вызовам современного мира и способных к креативному мышлению и сотрудничеству

ЛИТЕРАТУРА

1. Абуов, А.Е. Инновационные технологии учения[Текст] /А.Е.Абуов/ Спецкурс.- Тараз, 2001, (в соавторстве: С.Саипов, М. Н. Сарыбеков).
2. Абуов, А.Е. Психолого-педагогические проблемы формирования готовности учителя к применения инновационных технологий учения[Текст]
3. А.Е.Абуов//Материалы Международной научной конференции»Наука и образование на пороге XXI века":. Шымкент, 2004.
4. Ладилова, Н.Н. Дидактические материалы по физической географии, 8 класс[Текст] / Н.Н.Ладилова. М. Просвещение. 1998. – 5 с.
5. Жанпеисова, М.М. Технология модульного обучения [Текст] /М.М.Жанпейсова/ - Актобе.,1998.- 45с.
6. Диссертация «Использование инновационных технологий на уроках географии в средней школе» Нургазиев Е У 2022г- рис.1

«ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР»
«ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ»
“INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE LESSONS OF KAZAKH LANGUAGE AND LITERATURE”

Шаргия Каиргалиевна Асылбаева
«Солтүстік Қазақстан облысы әкімдігінің білім басқармасы» КММ «Шал ақын ауданының білім бөлімі» КММ «Социалистік Еңбек Ері Есім Шайкин атындағы орта мектеп» КММ
Сергеевка қаласы, shargia0909@mail.ru

Аннотация: Баяндамада қазіргі білім беру саласындағы өзекті мәселелердің бірі-жаңа технологияларды қолданудың әдіс-тәсілдері жайлы жазылған. Қазақ тілі мен әдебиет пәні сабақтарында оқушылардың шығармашылық, теориялық негіздерін, эстетикалық көзқарастарын пайымдауын, баға беруін, танымдық белсенділігін дамытуға бағытталған.
Аннотация: В докладе описана одна из актуальных проблем в сфере образования – методы использования новых технологий. На уроках казахского языка и литературы направлены на развитие у учащихся творческих способностей, теоретических основ, суждения, оценки, познавательной активности эстетических воззрений.
Annotation: The report describes one of the current issues in the field of education - methods of using new technologies. Kazakh language and literature classes are aimed at developing students' creativity, theoretical foundations, judgment, evaluation, and cognitive activity of aesthetic views.

«Бала жүрегі кішкентай күй сандық. Сол сандықтың кілтін тапсаң ғана ашылады. Мұғалімнің қолында үнемі сол күйсандықтың кілті жүруі керек»
М.Шаханов

Әлемнің дамыған елдер қатарына ену үшін маңызды осы стратегиялық міндеттерді шешу жағдайында тұлғаның шығармашылықпен ойлауы мен мәселелерді жаңаша шешім табу қабылдау қабілеттері, кәсіби жол таңдау білігі, өмір бойы ізденіп білім алуға дайындығы, яғни бүгінгі жаһандану заманының ағымына сай болу – оның басты тиімді әдістері сабақта ұтымды қолдану болып табылады.

Инновация – жаңалыққа талпыну – бұл сән немесе еліктеушілік емес, қатал шындық - өмір қажеттілігі. Мемлекеттік тілді жан-жақты меңгертуде ақпараттық

технологиялардың мүмкіндігін тиімді қолдана білу, сабақ жүргізудің жаңа оқыту әдістерін әзірлеу қазіргі кезеңде ең өзекті мәселелердің бірі. Қазір әдістеме ғылымында оқытудың жаңа технологиясы деген ұғым кеңінен қолданылуда. Оқыту технологиясы мен әдістеме ғылымы бір-бірімен тығыз байланыста. Екеуінің де мақсаты бір, яғни оқытудың тиімді жолдарын қарастырады.

1.1. Инновациялық білім беру – іскерліктің жаңа түрі.

Білім алудың тамыры ащы, бірақ жемісі тәтті

Аристотель

Инновациялық қызмет оқу ісін дамытуға, пәндердің мәнін тереңдетуге, оқытушының кәсіптік шеберлігін арттыруға басқа жаңа технологияларды еңгізуге, пайдалануға және шығармашылық жұмыстар жүргізуге бағытталған. Мұндай технологияларды қолдану - біріншіден, оқытушы ұтады, яғни ол сабақты тиімді ұйымдастыруға көмектеседі, оқушының пәнге деген қызығушылығы артады, екіншіден, оқушы ұтады, себебі оның тақырып бойынша танымы кеңейеді. Осылайша білім берудің қалыптасқан әдістемесіне оқытудың жаңа технологиясы тұрғысынан өзгерістер енгізілсе, білім сапасы да арта түспек

«Ұлттың бәсекеге қабілеттілігі бірінші кезекте білім деңгейімен айқындалады» әрбір мұғалім оқушыларының сабаққа деген қызығушылығын арттыру мақсатында оқушы алдында жауапкершілігін сезіне біліуі керек. Ұстаздың тынымсыз еңбегі, сапалы нәтижесінің арқасында ғана білімін дамыта алады. Қазіргі мектеп жағдайындағы білім берудің ұлттық моделіне өту оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс- тәсілдерін, жаңа инновациялық педагогикалық технологияны игерген, психологиялық-педагогикалық диагностиканы қабылдай алатын, нақты тәжірибелік іс-әрекет үстінде өзіндік даңғыл жол салуға икемді, шығармашыл педагог- зерттеуші, ойшыл мұғалім болуын және аянбай еңбек етуді қажет етуде. Қазіргі оқулықтар дамыта оқыту технологиясы негізінде жазылған. Сондықтан әрбір пән мұғалімі «Сыни тұрғыдан ойлау» технологиясындағы сабақтың құрылымын, әдіснамалық негіздерін толық меңгеріп, өз іс - тәжірибесінде шығармашылықпен қолдана білуі арқылы мол нәтижеге қол жеткізеді. Сапалы білім негізі – жан-жақты ақпараттық материалдарды, көрнекі құралдар мен ұтымды технологияларды, тиімді әдіс-тәсілдерді пайдалана отырып, білім алушыға кітаптан таба алмайтын білім беру. Өйткені, тек оқулықтағы білімді жеткізуші мұғалімнің құны жоқ деп ойлаймын. Оқулықтағыны оқушы өзі де оқып алады. Сондықтан бүгін білім берудің сапалы болуы үшін тиімді әдіс-тәсілдерді қолдана білу. «Мұғалім әдісті көп білуге тырысу керек, оларды өзіне сүйеніш қолғабыс нәрсе есебінде қолдану керек», - деген Ахмет Байтұрсынұлы. Көптеген жаңашыл әдістемелермен танысып, талдап, өзіме қолайлысын, оқушыларға тиімдісін алып қолдану арқылы оқышыға сапалы білім бере аламыз. Тиімді технологиялар: «Түсіндіре оза оқу» , «Дамыта оқыту», «Ақпаратты оқыту», « Тірек сигналы арқылы оқыту», « Көрнекілік технологиясы» ,«Зерттеу технологиясы», « Сын тұрғысынан ойлау». «Сабақ беру – үйреншікті жай ғана шеберлік емес, ол жаңадан жаңаны табатын өнер», - деген М.Шаханов Оқыту мен үйретудің моделі:қызығушылықты ояту, мағынаны тану, ой толғаныс -бұл сабақтағы аса қажетті мәнді, маңызды әрекет болып табылады. Осы сабақ кезінде үйренуші не үйренгенін саралап, салмақтап, оны қандай жағдайда, қалай қолдану керектігін ой елегінен өткізеді.Белсенді түрде өзінің білім үйрену жолына қайта қарап, өзгерістер енгізеді. Сыни тұрғыдан ойлаудың мақсаты – қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында оқушылардың кез-келген мазмұн түсінікке сыни тұрғыдан қарап, екі ұйғарым бір пікірдің біреуін таңдауға, сапалы шешім қабылдауға сабақтарда үйрету. Технологияның тиімділігі, оқулықтағы тапсырмаларды өмірмен байланыстырып беру. Мұғалім көбінесе оқытудың әр түрлі әдіс-тәсілдерін қолданғаны жөн. Оқыту технологиялары оқу процесіне, сабақ түріне байланысты жан-жақты: проблемалық оқыту, ойын арқылы оқыту, тірек сигнал арқылы оқыту, компьютерлік оқыту, электронды оқыту, коммуникативтік технологиялар, инновациялық оқыту, жаңа технологиялар бойынша оқыту.

Қазақ тілі сабағында компьютерді қолдану, мәтіндер мен ақпараттарды білуге жол ашады. Оқушылардың өз бетінше жұмыс істеу дағдысын және олардың танымдық белсенділігін арттырады. Орфографиялық, лексикалық дағдыларын қалыптастырады. Компьютер әсіресе, тіл үйренушілердің әр түрлі тілдік жаттығу жұмыстарын орындау кезінде одан көп көмегін тигізеді. Негізінен мына әдіс-тәсілдер қолданылады:

1) Сұрақ-жауап диалогы, тапсырманың мәні компьютердің сұрағына тура жауап беру; сұрақ құрастыру үшін негізгі тілдік мәтін пайдаланылады.

2) Таңдап алынған жауаптар диалогы. Жауап беруші ұсынылған жауаптар тізбегінен өз жауабын таңдайды.

3) Бос орынды толтыруға арналған жаттығулар.

4) Сөздікті қаншалықты меңгергендігін бақылауға арналған жаттығулар: компьютер аударуды керек ететін сөздер тізімін ұсынады; орысша-қазақша жазылған сөздер ұсынылады. Олардың ішінен дұрыс эквиваленттерін тауып, жұп құрау қажет.

Компьютер интерактивті оқытудың жоғарғы сатысын қамтамасыз етеді. Бұл жаттығу жасау барысында оқушының іс-әрекеті компьютердің үнемі әрі тез реакциясы арқылы жүзеге асады. Оқушылар жұмыс қарқының өздері белгілейтін болғандықтан, компьютерлік оқу өз бетімен оқудың принциптеріне толық жауап береді. Мұғалім өзіне қолайлысын, оқушыға тиімдісін ала отырып, оны өз сабақтарында қолдану үстінде кәсіби шеберліктерін арттырып отыруы тиіс. Оқу – тәрбие процесінде жаңа технологияның кейбір аспектілерін даралап көрсетуге болады:

1. Оқушылардың оқу үрдісіне қызығушылығын тудыру.
2. Жеке тұлғаны жан-жақты дамыту, оны жетілдіру.
3. Кең көлемде дамытып, білімді терең игеруіне жағдай туғызу.
4. Білім сапасын көтеру.

Ғалым Қ.Қадашева былай дейді: «Жаңаша жаңғыртып оқыту, жоғары белсенділікті дамыту және деңгейлік оқыту әдістемелерін жоғары дәрежеде дамыту оқытудың техникалық және электронды құралдарын жан - жақты пайдаланғанда ғана толық орындалады»

Мұғалім қазақ тілі сабағында компьютерлік презентацияларды, дыбыс және бейне материалдарды, слайдтарды,қарапайым және күрделі анимациялы графикалық объектілерді пайдалана алады. Мультимедиаға ұсынылған жаңа аудиовизуалдық техникалық құралдар әдістемеші қазақ тілі мұғалімдерінің тілді оқытуға жаңаша қарауын және өз әдістерінің жетілдірілуін талап етеді. Бұдан бірнеше жыл бұрын “оқытудың техникалық құралдары”, “лаборатория” ұғымы – үнтаспа, оқу теледидарын пайдаланумен, лингафон кабинетіндегі сабақтармен немесе техникалық және нақты ғылымдар саласындағы зерттеулермен ғана байланысты болып келді. Сабақты қызықтыра өту арқылы білімін дамытуда Ойын элементтерін көп пайдалану арқылы мынадай нәтижеге қол жеткізуге болады.

ОЙЫН АРҚЫЛЫ ОҚУШЫ НЕНІ МЕҢГЕРЕДІ?

1. Оқушылар нақты қызмет тәжірибесін меңгереді
2. Оқушылар тек бақылаушы ғана емес, өздері қатыса отырып қиын мәселелерді өз бетінше шеше білуге үйренеді
3. Оқу процесінде алған білімді нақты істе қолдана білуге мүмкіндік береді
4. Оқушы әрекетіне негізделген оқу көлемін басқарады
5. Уақытты үнемдеуге үйренеді
6. Оқушылар үшін психологиялық жағымды.
7. Ойын барысында шешім қабылдау оқушылардан аса жауапкершілікті талап етеді
8. Оқушылар үшін қауіпсіз
9. Ойын материалдары дәстүрлі оқу материалдарымен салыстырғанда күрделірек
10. Кейбір ойын түрлерінде қатысушылардың саны шектеулі

11. Ойын нәтижесі, өз жетістіктері, әсерлері, алған білімі, дағдысы жөнінде оқушылар ата-аналарымен, өзге балалармен, мұғалімдермен көбірек әңгімелеседі, кітапханада өз бетімен іздене білуге, қажетті материалдарды іріктей білуге үйренеді.

Дидактикалық ойындар

* Ойын материалдары дәстүрлі оқу материалдарымен салыстырғанда күрделірек

* Оқушылар нақты қызмет тәжірибесін меңгереді

* Оқушылар тек бақылаушы ғана емес, өздері қатыса отырып қиын мәселелерді өз бетінше шеше білуге үйренеді

* Оқу процесінде алған білімді нақты істе қолдана білуге мүмкіндік береді

* Оқушы әрекетіне негізделген оқу көлемін басқарады

* Уақытты үнемдеуге үйренеді

Қорыта келе, біз мұғалімдер-шәкірттердің көңілінен шыға білуі керек. Оқушы ертең өскен кезде де біздің түлектер ұстаздарына зор құрмет, мақтанышпен қарайтын болады Сапалы білім беру арқылы Қазақстанның болашағына үлкен үлес қосатын боламыз. «Сабақ беру үйреншікті жай шеберлік емес, ол үнемі жетілдіруді қажет ететін, үнемі жаңаны табатын өнер», - деп Ж. Аймауытов айтқан. Сабақ беру – өнер. Өз өнерімізді дамыта түсейік. 45 минуттың әр минутына жоспар құрып тиімді әдісті ойын элементіне кіргізіп, сыни ойлауды дамыта білу керекпіз.

Сабақтың қызықты да түсінікті болуы мұғалімнің шеберлігі мен ізденімпаздығына тікелей байланысты. Оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыру үшін сабақты түрлендіріп өту керек. Осындай жұмыс барысында жаңашыл мұғалімдердің тәжірибесіне сүйене отырып сабақты түрлі іскерлік ойындар, жарыстар түрінде, пәнаралық байланыс түрінде, көрнекіліктермен,дидактикалық материалдар пайдалана отырып өтсек, балалар қызығатын болды. Олай болса, ертеңгі ұрпағымыздың болашағы өз қолымызды,жанымызды аямай еңбек ете білейік ұстаздар!

1.2. Қазақ тілі мен әдебиеті сабағындағы инновациялық технологиялар

«Жаңаша жаңғыртып оқыту, жоғары белсенділікті дамыту және деңгейлік оқыту әдістемелерін жоғары дәрежеде дамыту оқытудың техникалық және электронды құралдарын жан - жақты пайдаланғанда ғана толық орындалады»

Қ.Қадашева

Тәуелсіздік алған жылдар ішінде егемен еліміздің, қоғамымыздың әлеуметтік-саяси және басқа да салаларында түбегейлі өзгерістер болып жатыр. Соның бірі — білім беру саласы. Қай кезеңде болмасын жас ұрпаққа білім мен тәрбие беру қоғам алдындағы ең маңызды, жауапты, іс болып қала береді. Сондықтан мемлекетіміздің даму, жаңару жолындағы жаңалықтары мен түрлі өзгерістері еліміздің білім беру саласынада өз әсерін тигізуде. Бүкіл әлемдік білім беру кеңістігіне ұмтылыстар, қоғам дамуындағы қалыптасып отырған жаңа жағдайлар, тыңнан туындаған мәселелер, өзгеріп жатқан өмірге бейімделу қажеттігін туындатып отыр. Қай елде, қай кезде болмасын, бала тәрбиесін ерекше дамытушы да,ілгері апарушы да–балалар, яғни бүгінгі ұрпақ–ертеңгі елдің болашағы. Отбасы мен мектеп, ата-ана мен педагогтер қарым-қатынасы мәселелері бүгінгі жағдайда маңызды болып отыр, өйткені әр оқушының тұлға болып қалыптасуы, өскелең ұрпақтың дамуы мен тәрбиесінің табысты болуы көптеген жағдайда нақ осы мәселелерді шешуге байланысты. Осы заманғы мектеп бұрын-соңды болмаған отбасы қолдауын қажет етеді.

Бүгінде педагогтің ата-анамен жұмысы оларды оқу-тәрбие үрдісіне белсенді тарта отырып, ынтымақтасуынсыз жүргізілуі мүмкін емес.

Ұзақ уақыт бойы мектеп – негізгі тәрбиеші, ал отбасы оның көмекшісі және одақтасы деп саналып келгені даусыз. Іс жүзінде отбасы тәрбиесі ата-ана бақыты мен ізгіліктің және барлық тәрбие бастауының негізі болып табылады. "Білім мен тәрбие –егіз ұғым. Осы екі ұғым ажырамай қарастырылғанда ғана толық мақсатын аша алады. Осы орайда,баланы жаңа өсіп келе жатқан жас шыбыққа теңеп, оның өсуі үшін, не қажет екенін түсіндіру үшін білім мен тәрбиенің берілуін табиғаттағы жылудың айналым

процесімен көрсетуге болады. "Осы жас шыбық жайқалып өсуі үшін,әрине, оған күн, күн сәулесінің жылуы, су, ауа қажет. "Ата-ана әрқашан балаға үлгі болады. Сондықтан бала тәрбиесіне мектеп тарапынан ықпал ету үшін ата-анамен тығыз байланыста болу маңызды. Ал,мектеп-өскелең ұрпақты тәрбиелеу жүйесіндегі шешуші буын.Оның жас ұрпақты тәрбиелеудегі ролі өте зор. Еліміздің бүкіл жастары мектеп арқылы өмірге жолдама алады. Мектеп еш уақытта отбасынан, қоғамнан бөлініп, өз бетінше жеке автономиялық мекеме болған емес,сондықтан оның іс-әрекеті отбасымен,жұртшылықпен, еңбек ұжымдарымен тығыз байланысты. Міне, мектептің үлкен тәрбиелік функциясы осында.

"Мұғалім-барлық білім беру жүйесінің негізі,жаны және жүрегі. Мұғалімнің негізгі басты мақсаты-рухани бай, ізденімпаз, адамгершілігі мол адамды қалыптастыру болып табылады.«Елдің ертеңі – бүгінгі жас ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры – ұстаздардың қолында» Білімнің құдыреттілігіне қарай отырып, XXI ғасырда білім жүйесі қандай болу керек? деген сұрақ туындайды. Білімге тек үйренуге болады және де үйрену ісі белсенді әрекеттерден құралуы керек: ұмтылыс пен талаптану арқылы ғана біздің білуіміз ықтимал. Білім игеру процесінің басты қағидасы «Үйрету мүмкін емес, үйрену ғана ықтимал!» екендігін бұл жерде баса айту қажет. Бұрынғы тар мағынадағы «біліктілік» термині енді «құзырлылық» ұғымымен алмастырылған. Ал бұл дегеніңіз оқушының кең ауқымды контекст аумағында (рухани-моральдік, философиялық, әлеуметтік, экономикалық, саяси, т.б) оқып-үйреніп, өмірдің көлденең тартқан қандай да болмасын проблемаларын шешуге құзырлы болуы керек дегенді білдіреді. Мәселе «өмір бойы азық боларлықтай білім беру» идеясының енді «өмір бойы өздігімен үйрену» ұстанымына өзгеруінде болып отыр. Ал бұл ұстаным әрбір оқытушыға оқушыларды белсенділендіретін оқу/оқыту әдістемелерін қолдануды міндеттейді, өйткені бүгінгі күні оқу процесі бұрынғыдай «үйрету», «оқыту», «беру» сынды етістіктерден құралмай, «ұйымдастыру», «жағдай жасау», «бағыт-бағдар беру» сияқты ұғымдардан тұрады. Инновациялық технологиялардың ролі, XXI ғасырдың кез келген адам баласына қояр талабы бар. Әрбір адамға қалам ұстатып, әріп үйретуші мұғалімнің әмбебап болуы әлдеқайда маңыздырақ. Мұғалімнің оқытушы сол жастарға жол көрсетуші болғандықтан жан-жақты білімді, білікті, тартысқа түссе тарпаңдап шығатын, додаға түссе бәйгені бермейтін, шәкіртке түрлі әдістемелік құралдар арқылы жағдай жасаса» алатын болуы керек. Өмірлік дағдыларын дамытуда мұғалімнің тағы бір қыры өзін ұстауы, киім киісі, жүзінің жарқын бейнесіне дейін көрініп тұруы керек. Әрбір сөзге сауатты, әрбір ісіне жауапты мәдениетті, интеллигентті тұлға болуы керек. Бала көзін ашқан күннен бастап, үлкен өмірге қадам басқанға дейінгі үлгі тұтары – мұғалім. Ендеше оның интеллектуалды қабілеті аса маңызды. Саннан сапаға сапар шегу жолындағы мұғалімнің жаңа ғасырға берер жауабы дайын болу керек. Өйткені талабы күшті қоғамның ағысы қатты. Ал сол ағысқа қарсы шәкіртті дайындау тағы да мұғалімнің еңбегі. Ахмет Байтұрсыновтың «Ең әуелі мектепке керегі-білімді, педагогикамен әдістемемен хабардар, оқыта білетін мұғалім. Екінші-оқыту ісіне керек құралдардың қолайлы да ыңғайлы болуы. Үшінші-мектепке керекті бағдарлама. Сабақты сапалы етіп өткізу үшін мұғалім оның теориялық негізін жетік білуі тиіс.

«Жаңа-Қазақстан» жаңашыл жастардың күш-қайратынан емес, білім білік дағдысының қалыптасуынан тұрады. Ал соны қазіргі жас ұрпақ өкілдері заманның қозғаушы күші - шын мәнінде жастар екенін түсінді. Жастар саясатының рөлі мен маңызын қоғам да мойындап отыр. Елімізде жастар саясаты туралы заңның қабылдануы әлеуметтік тұрғыдан қорғалуы, олардың құқықтары мен бостандықтары, олардың жұмыспен қамтылуы, жас отбасыларды мемлекеттік қолдау мәселелері жолға қойылып келеді. Сонымен қатар талантты жастарға, мемлекет тарапынан жасалатын жеңілдіктер ауқымы көрсетілген. XXI ғасырда бүкіл ғаламдану заманында, соның ішінде білім беру саласындағы өзгерістердің орын алуына сай мұғалім алдында тұрған мақсаттар мен міндеттердің салмағы зор болып отыр. Инновациялық технологияларды, қазіргі

мұғалімдер рухани байлықты бойына жинаған, заман ағысына сай біліммен қаруланған ой-өрісі жоғары, зерделі, жан- жақты дамыған мамандар қатарынан көрініп келеді. Еліміздің болашағын біз ұстаздар білім және тәрбиемен бастуымыз керек. «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие берілуі керек, тәрбиесіз берілген білім - адамзаттың қас жауы, ол келешекте оның барлық өміріне апат әкеледі», - деген екен Әл-Фараби бабамыз. Ал тәрбиені балаға беретін отбасы, мектеп және қоғам. Осы үшеуі бірлесе жұмыс істегенде ғана өнімді де өнегелі ұрпақ шығатыны белгілі. Ұстаз әрқашан іздену үстінде жүреді, білімді де білікті ұстаздан шәкірт оза шығады. Іздене жүріп тиімді әдіс-тәсілдерін пайдалана отырып, алға қадам басайық. Біздің халқымыздың да тәрбиеге тұнып тұрған алуан түрлі үлгі-өнегесін тиімді пайдаланайық. Қорыта келгенде, кез-келген елдің бірлігі мен өркендеуі, білім мен ғылымның дамуы, ұлттық тәрбие мен рухани құндылықтарды сақтағанда ғана мығым болмақ. Сондықтан баланың бойына мейірімділік, адамгершілік, әдептілік сынды қасиеттерді сіңіріп, туымызды жықпай, ұлан-байтақ жерімізді қорғайтын патриотты тәрбиелеу біздің міндетіміз болып саналады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қуанбаева Б. Оқытудың педагогикалық жүйесін технологиялық негізде жетілдірудің дидактикалық шарттары: дисс. Пед. ғыл.канд. — Алматы, 2005. –137 бет.
2. Таубаева Ш. Т. Оқытуың қазіргі технологиялары //Бастауыш мектеп -1999.- № 4. — Б.5–12
3. «Қазақстан-2050» даму стратегиясы.
4. Қазақ тілі мен әдебиеті. – №5. – 2004.

«ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ӘСЕРІСТІК ЖАҒДАЙЫНДА ОҚЫТУШЫЛАРДЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ»

“ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ ПЕДАГОГА В УСЛОВИЯХ СЕТЕВОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ”

“FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF TEACHERS IN CONDITIONS OF NETWORK INTERACTION”

Кособоков Алексей Владимирович
КГУ «Средняя школа имени Героя Социалистического Труда Есима Шайкина» КГУ «Отдел образования района Шал акына» КГУ «Управление образования акимата Северо-Казахстанской области»
г.Сергеевка, СКО, район Шал акына
alex.kossobokov@yandex.kz

Аннотация: Баяндама қазіргі білім беру жүйесіндегі желілік өзара әрекеттесу рөліне арналған. Мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру, үздіксіз білім беруді қамтамасыз ету және білім сапасын арттыру үшін желілік өзара әрекеттестіктің артықшылықтары қарастырылады.

Аннотация: Доклад посвящен роли сетевого взаимодействия в современной образовательной системе. Рассматриваются преимущества сетевого взаимодействия для формирования профессиональных компетенций педагогов, обеспечения непрерывного образования и повышения качества образования.

Abstract: The report is devoted to the role of network interaction in the modern educational system. The advantages of network interaction for the formation of professional competencies of teachers, ensuring continuous education and improving the quality of education are considered.

Ключевые слова: образование, педагоги, сетевое взаимодействие, профессиональные компетенции, непрерывное образование, качество образования, информационно-коммуникационная компетентность.

В современном мире образование находится в постоянном развитии и поиске новых подходов и методов обучения. Одним из перспективных направлений совершенствования образовательной системы является сетевое взаимодействие образовательных учреждений и педагогов. Сетевое взаимодействие позволяет формировать и развивать профессиональные компетенции педагогов, обеспечивать их непрерывное образование, а также создавать условия для повышения качества и доступности образования.

Сетевое взаимодействие представляет собой систему связей, которые устанавливаются между образовательными учреждениями, организациями и отдельными педагогами с целью совместного использования ресурсов, обмена опытом и знаниями, а также решения общих образовательных задач. Основными принципами сетевого взаимодействия являются открытость, гибкость, адаптивность и сотрудничество. [1]

Сетевое взаимодействие играет важную роль в формировании профессиональных компетенций педагогов, так как оно способствует расширению их образовательного пространства, позволяет обмениваться опытом с коллегами из других регионов и стран, а также получать доступ к новым образовательным технологиям и методикам. [2]

В условиях сетевого взаимодействия педагогу необходимо обладать рядом компетенций, которые позволят ему успешно работать в данной среде.

К таким компетенциям относятся:

– информационно-коммуникативная компетенция, которая предполагает умение работать с информацией, использовать современные информационные технологии в образовательном процессе, а также эффективно общаться с коллегами и учащимися;

– проектная компетенция, включающая способность разрабатывать и реализовывать образовательные проекты, направленные на решение конкретных образовательных задач;

– исследовательская компетенция, предполагающая умение анализировать, обобщать и оценивать педагогический опыт, проводить исследования в области образования и разрабатывать методические рекомендации;

– организационно-управленческая компетенция, подразумевающая способность организовывать совместную деятельность участников образовательного процесса, координировать работу образовательных организаций, а также управлять сетевыми проектами и программами;

– социально-личностная компетенция, связанная с умением устанавливать конструктивные взаимоотношения с коллегами, учащимися и их родителями, а также содействовать формированию благоприятного социально-психологического климата в коллективе. [3]

В практике образования используются различные модели сетевого взаимодействия, которые могут быть классифицированы по разным основаниям:

- по степени централизации: централизованные и децентрализованные модели;
- по способу организации: иерархические и равноправные модели;
- по характеру связей: горизонтальные и вертикальные модели;
- по степени интеграции: интегрированные и автономные модели.

Каждая модель сетевого взаимодействия имеет свои особенности и влияет на формирование определенных компетенций педагогов. Например, децентрализованные и равноправные модели способствуют развитию информационной и проектной компетенций, а иерархические модели с вертикальными связями – организационно-управленческой компетенции.

Выбор конкретной модели сетевого взаимодействия зависит от множества факторов, таких как цели и задачи образовательной организации, специфика учебного процесса, особенности региональной и национальной систем образования, а также потребности и возможности участников сети. Важно отметить, что эффективное сетевое взаимодействие предполагает активное сотрудничество, обмен опытом и ресурсами, а также совместное решение возникающих проблем и вызовов. В целом, модели сетевого взаимодействия способствуют развитию гибкости и адаптивности образовательных систем, позволяя им адекватно реагировать на изменения внешней среды и удовлетворять потребности обучающихся. [4]

Таким образом, сетевое взаимодействие является важным инструментом формирования профессиональных компетенций современного педагога. Оно позволяет создавать условия для непрерывного образования, расширения образовательного пространства и обмена опытом между педагогами разных регионов и стран. Для успешного функционирования в условиях сетевого взаимодействия педагоги должны обладать определенными компетенциями, такими как информационно-коммуникативные, проектные, исследовательские, организационно-управленческие и социально-личностные. Выбор модели сетевого взаимодействия также влияет на процесс формирования компетенций педагогов и определяет направления их профессионального развития.

ЛИТЕРАТУРА

1. Горбунов И.Г, Суртаева Н.Н. Педагогические хабы инструмент для развития компетенций с помощью сетевого взаимодействия //Человек и образование №3, 2016.
2. Жданов А.В., Иванова С.В. Анализ развития и интерпретации понятия «сетевое взаимодействие» в профессиональной педагогической культуре //Особенности и специфика сетевого взаимодействия в сфере образования: Сб. статей для работников системы общего, профессионального образования, управления образованием / Отв. ред. С.В. Кривых, технич. ред. С.В. Иванова. – СПб.: Экспресс, 2014.- С 14-25.
3. Иванова С.В., Суртаев П.Б. Педагогическое проектирование в условиях кризис-менеджмента и сетевого взаимодействия кластерного типа //Человек и образование №2. 2016.-С .-92-96.
4. Гололобова, Н.Л. Повышение профессиональной компетентности слушателей в межкурсовой период при использовании возможностей сетевых сообществ педагогов [Текст]: автореф. канд.пед.наук. - Омск 2010. – 24с. - С. 11.
5. Бугрова Н.С. Сетевое взаимодействие в системе повышения квалификации педагогических кадровтема диссертации и автореферата по ВАК Модели сетевого взаимодействия кластерного типа учреждений педагогического образования для уровня дополнительного профессионального образования 84 13.00.08, кандидат педагогических наук Научная библиотека диссертаций и авторефератов http://www.dissercat.com/content/setevoevzaimodeistvie-v-sisteme-povysheniya-kvalifikatsii-pedagogicheskikhkadrov#ixzz2YOmtKg8i, Омск, 2009.

“ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ПЛОЩАДКА - ПРОЕКТ “УСПЕШНЫЙ УРОК”

Ибраева Асель Ертулеувна
Екиашинская средняя школа, село Екиаша, Сарканский район, область Жетісу, Казахстан

oblven@mail.ru

Аннотация: Новый урок, новый материал, новые учителя – принцип новизны уже лежит в основе интереса. Проведение эксперимента подразумевает методом проб и ошибок найти оптимальный ответ проблемного вопроса.

Ключевые слова: эксперимент, успех, триада, проблемный вопрос.

“Оглянись вокруг, узнай что-то новое
и расскажи кому-нибудь об этом”

Проблемный вопрос: «Можно ли повысить активность учащихся, используя методы обучения с участием трех учителей?»

Достижение положительных результатов невозможно без заинтересованности и активности ребят. Поэтому движущей силой любого урока является противоречие между задачами, которые мы ставим перед учениками и тем, что они уже знают и умеют. Это противоречие заставляет ребят включаться в работу на уроке. Другими словами, учитель должен заинтересовать ребят, или с точки дидактики, активизировать познавательную деятельность учеников. Новый урок, новый материал, новые учителя – принцип новизны уже лежит в основе интереса. Однако не редко, поставив цель перед учениками, мы можем и не увидеть той самой заинтересованности. Поэтому часто я вынуждена прибегнуть к какой-то «интриге». В методике это близко к понятию «проблемный вопрос» или к понятию «поисковый метод». «Интрига» может быть использована в начале урока, когда учитель формулирует цели предстоящего урока, иногда она просто необходима при изучении определенного блока урока, либо при закреплении изученной темы при рефлексии, когда нам необходимо убедиться в достижении поставленных целей.

Главный смысл деятельности учителя состоит в том, чтобы создать каждому ученику ситуацию успеха. Здесь важно разделить понятия: «успех» и «ситуация успеха». Ситуация – это сочетание условий, которые обеспечивает успех, а сам успех - результат подобной ситуации. Задача учителя состоит в том, чтобы дать каждому пережить радость достижения, осознать свои возможности, поверить в себя.

В нашей школе мы решили провести следующий эксперимент: введение урока с помощью трех учителей, начало урока предоставляется первому педагогу, середина урока второму и завершает урок третий педагог. Была запланирована работа:

1 шаг – школьный этап: с 10.02.2020 г. по 21.02.2020 г. проведение триады по 9 основным предметам;

2 шаг – 28.02.2020 г. проведение семинара”Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша оқытудағы жаңа әдіс-тәсілдер” для партнерских школ по предметами общественно – гуманитарного цикла;

3 шаг – 18.03.2020 г. – проведение районного семинара “Бастауыш сыныпта пәндерді оқытуда саралау тәсілдерін тиімді қолдану” ;

4 шаг – 17.04.2020 г. проведение семинара с партнерскими школами по предметам естественно-математического цикла.

Рис.1

Предмет, дата	Класс	Тема	Проблема	Учителя
Қазақ тілі 13.02.2020 г.	6 “А”	“Қазақ балуандары”	“Можно ли применяя активные методы обучения улучшить форму развернутых ответов?”	1.Шарова Ж. 2.Калкеева Н. 3.Габдулина Л.

Начали мы с урока казахского языка с постановкой проблемного вопроса, характерный для данного класса. Разбивка урока на три части с преподаванием трех учителей позволило тщательно подготовиться к своей части урока, начало урока предоставляли новому учителю с партнерской школы, это и вызвало «интригу» среди учащихся, которые не ожидали такого подхода. Анализируя результаты урока, где были были плюсы и минусы, мы наблюдали следующую картину: новый учитель задаёт заинтересованность учащихся, учителю тоже необычно работать с новой аудиторией. Середина урока у более опытного педагога, который старается выйти на проблемный вопрос. Первый и третий учитель наблюдают за ходом урока, делает «заметки на полях». Завершающий урок учитель старается вернуться к цели урока и провести критериальное оценивание с помощью учащихся.

С другой стороны, это наша учительская оценка урока - «успешный» или «неуспешный». А для учеников он – «интересный» или «неинтересный». В их понятие интересного урока входит ученическое субъективное мнение о каждом из нас: о том, как мы говорим, какова наша манера держаться на уроке, какова наша заинтересованность своим предметом, какова наша учительская добросовестность и даже как мы одеваемся.

Рис.2

Предмет Дата	Класс	Тема	Проблема	Учителя
Биология 18.02.2020	9 “А”	“Моногибридті және дигибридті будандастыруға генетикалық есептер шығару”	“Позволит ли применение мнемоники улучшить процесс обучения ?”	1.Байганышева А. 2.Есимханова Г. 3.Ибраева А.

Подготовка к уроку биологии с трёх сторон позволило приготовить разнообразный наглядный материал, который позволил заинтересовать учащихся и выступить каждому ученику. Анализируя обратную связь учащихся, можно сказать, что данный эксперимент положительно отразился на результатах учеников. Если мы сможем заинтересовать своих учеников, тогда на основе их вопросов, сомнений, открытий и озарений мы добьемся тех результатов, о которых говорилось вначале. Ведь интерес к биологии, желание познать жизнь во всем ее многообразии, научиться самостоятельно, учиться – это главное в обучении. Наша учительская задача создать для этого условия.

Рис.3

Предмет Дата	Класс	Тема	Проблема	Учителя
Математика 17.02.2020	7 “А”	“Решение задач”	“Можно ли повысить качество знаний учащихся, используя короткий путь решения задач?”	1.Дуанова А. 2.Касенова Н. 3.Баликенова С.

Желание учиться возникает тогда, когда всё или почти всё получается. Появляется личная заинтересованность ученика в получении знаний. Доказано, что в основе успеха лежит вера в собственные силы. Утверждение этой веры невозможно без приобретения опыта достижения и переживания успеха. Уже давно ни для кого не секрет, что ребенок никогда не познавший радости достижения результата, не переживший гордости от того, что трудности преодолены, теряет интерес и желание учиться. Задача учителя состоит в том, чтобы готовить такие уроки, на которых бы каждому ученику была предоставлена эта возможность пережить радость достижения результата, осознать свои возможности и поверить в себя.

Рис.4

Предмет Дата	Класс	Тема	Проблема	Учителя
Физика 19.02.2020	9 “А”	“Математикалық және серіппелі маятниктердің тербелестері”	“Можно ли с помощью групповой работы улучшить сотрудничество в классе?”	1.Сибаева Г. 2.Акимжанова А. 3.Тургунбаева Ф.

На уроке физике применение метода «триады» помогло ученикам лучше работать в групповой работе в духе сотрудничества, нежели чем в духе соперничества. Всего в эксперименте участвовало 27 учителей на 9 уроках, каждый из которых старался удивить интересным методом или приёмом. Выработались навыки тайм-менеджмента, так как никто не хотел подвести по времени, ведь на каждый этап урока было распределены временные промежутки.

Сильные стороны данного проекта: совместное сотрудничество с партнерскими школами; создание коллаборативной среды, распространение передового опыта; открытость и принятие нового со стороны учащихся, достижение цели в решении проблемных вопросов. Слабые стороны: несоблюдение тайм-менеджмента, чувство стеснения некоторых учащихся перед новыми учителями.

В заключение хочется сказать следующее: результаты успешности и неуспешности нашей деятельности не всегда отражает аттестация учащихся, да и наша учительская аттестация тоже. Понятие успеха все же очень субъективно. Но пока есть интерес у ребят к нашему предмету, тем больше вероятность того, что каждый следующий урок мы будем пытаться сделать его более успешным.

ЗАМАНАУИ МҰҒАЛІМГЕ ҚАЖЕТТІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ
ВАЖНОСТЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ, НЕОБХОДИМЫХ СОВРЕМЕННОМУ УЧИТЕЛЮ
THE IMPORTANCE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES NEEDED BY A MODERN TEACHER

Қашаған Нұрқасым Бақытбекұлы
Әлихан Бөкейханов атындағы орта мектебі
Жамбыл облысы, Қазақстан
nurkasymkashagan@gmail.com

Аңдатпа: Жаңа ақпараттық технологияның негізгі ерекшелігі – бұл оқушыларды өз бетімен немесе бірлескен түрде шығармашылық жұмыспен шұғылдануына, пәнге деген қызығушылығын арттыруға, өз жұмысының нәтижесін көріп, сыни тұрғыдан ойлануына мүмкіндік береді.
Аннотация: Основная особенность новых информационных технологий заключается в том, что они позволяют учащимся заниматься творческой работой самостоятельно или совместно, повышать интерес к предмету, видеть результаты своей работы, критически мыслить.
Abstract: The main feature of new information technologies is that they allow students to engage in creative work independently or together, increase interest in the subject, see the results of their work, and think critically.
Түйін сөздер: Киберкеңістік, инновация, сыни ойлау, ақпараттық технология, үштілділік.
Ключевые слова: Киберпространство, инновации, информационные технологии, трехъязычие, критическое мышление.
Key words: Cyberspace, innovation, information technology, trilingualism, critical thinking.

Қазіргі қоғамның дамуы үшін ақпараттың маңыздылығын, сонымен қатар идеялар мен адам қызметінің өнімдерінің тез өзгеруін ескере отырып, адамдарға үздіксіз білім берудің объективтілігі туралы айтуға болады. Бүгінгі күні білім беру саласында әлемдік жетістіктерін біріктіру тенденциясы байқалады. Киберкеңістіктің дамуына байланысты білім көздері мен білім беру технологияларының саны көбейіп келеді, соның бірі – цифрлық білім беру ресурстары. Сондықтан да, әлемдегі дамыған елдер сияқты Тәуелсіз елімізде білім жүйесі сапасын жетілдіру ең негізгі өзекті мәселелердің бірі болып отырғаны белгілі. Осыған орай, білім беру жүйесінде жастарға сапалы білім беріп, олардың үйлесімді дамуы мен тұлға ретінде қалыптасуында ұстаздың кәсіби шеберлік көрсеткіштерінің бірі – жалпы педагогикалық, ғылыми-теориялық, әдістемелік жаңалықтар мен озық тәжірбиені жетік меңгерудің маңызы зор. Қазіргі ұстаздар алдындағы міндет: ғылым мен техниканың даму деңгейіне сәйкес оқушының білімі терең, іскер және қабілетті, әлемдік стандарттар негізінде жұмыс істей алатын құзырлы тұлғаны қалыптастыру. Мұндай талапқа сай қызмет істеу үшін үздіксіз ізденісте, инновациялық оқыту технологияларды меңгерген, өз пәнін терең меңгерген кәсіби білікті болуы тиіс. Шығармашылық икемділігін дамытуда, біліктілікке ұмтылуда, яғни тұлғаны жан-жақты дамытуды жүзеге асыруда оқу үдерісіне инновациялық технологияларды енгізу шешуші рөл атқарады, оң нәтиже береді[1].

Қазіргі білім беру жүйесіндегі маңызды мәселелердің бірі – оқу үрдісіне жаңа инновациялық технологияларды енгізу, білім беруді ақпараттандыру болып табылады. Жаңа ақпараттық технологияның негізгі ерекшелігі – бұл оқушыларды өз бетімен немесе бірлескен түрде шығармашылық жұмыспен шұғылдануға, пәнге деген қызығушылығын арттыруға, өз жұмысының нәтижесін көріп, сыни тұрғыдан ойлануына мүмкіндік береді. Ол үшін мұғалім өткізетін сабағында оқушыларға бүгінгі заман талабына сай білім беруі

керек. Бұл мұғалімнен шығармашылық ізденісті, үлкен сұранысты талап етеді. Жаңа ақпарттық технологияны сабақта пайдаланудың тиімділігі оқушылардың еркін ойлауына мүмкіндік береді, ақыл-ойын дамытады, шығармашылық белсендігін арттырады, ұжымдық іс-әрекетке тәрбиелейді; жан-жақты ізденушілігін арттырады[2].

Дәстүрлі сабақ өткізу қазіргі таңдағы жас жеткіншектердің логикалық қабылдауына және сөйлей білуіне қиындық тудырады. Ақпараттық технологиялардың дамыған заманында мұғалім оқушыларға жаңа технологияларды пайдалана отырып сабақ өткізгені жөн. Оқушылардың логикалық ойлай білу қабілетін арттыруға электронды ресурстардың септігі мол. Электрондық білім беру ресурстары – бұл пассивті көрермен немесе тыңдаушы емес, оқушының өзі не болып жатқанын басқаруға арналған мультимедиялық өнім. Электрондық білім беру ресурстарын пайдалану мұғалімнің сабаққа дайындық уақытын едәуір жеңілдетеді және қысқартады. Сонымен қатар, бұл оқытудың оңтайлы мазмұнын, формалары мен әдістерін анықтай отырып, оқу сабақтарын құруға мүмкіндік береді. Білім алушының интерактивті жұмысын ұйымдастыру үшін заманауи компьютерлік техниканың мүмкіндіктерін барынша пайдалануға мүмкіндік беретін ең көп таралған білім беру ресурстары қатары жеткілікті[3]. Солардың бірі, Wordwall – білім беру процесінің басты міндеттерінің бірі – оқушылардың ынтасын арттыруға көмектесетін әмбебап оқу ресурсы! Wordwall интерактивті тапсырма құру сервисін қолдану төмендегідей мақсатты көздейді:

– оқушылардың ақпаратпен жұмыс жасау іскерлігін қалыптастыру арқылы коммуникативтік қабілеттерін, ақыл-ойын, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту;
– алған білімдерін практикалық іс-әрекетте қолдануға үйрету;
– оқу мотивациясын арттыру;
– оқушылардың танымдық белсенділігін дамыту;
– сабаққа дайындық кезінде оқушылардың дербестігін ынталандыру;
– білім беру сапасын арттыру;
– оқу процесін ұйымдастырудың формалары мен әдістерін жетілдіру.

Сондай-ақ, Flippity – бұл кесте негізінде оқыту үшін әртүрлі интерактивті тапсырмаларды жасауға болатын онлайн қызмет. Функционалдығы бойынша Flippity Learning Apps сияқты танымал қызметтерге ұқсас. Flippity интерактивті жұмыстарының ең танымал түрлері: Мәтінді енгізу жаттығуы, емлені тексеру, кроссворд, турнир кестесі, уақыт шкаласы, сөздерді іздеу, бинго. Әр тапсырма үшін құру нұсқаулары, сондай-ақ шаблон мен демо нұсқасы бар. Flippity интерфейсі ағылшын тілінде, бірақ интуитивті интерфейсі бар. Сондай-ақ, сервиспен жұмыс істеу кезінде браузерге салынған автоматты аудармашыны пайдалануға болады, мысалы, мұндай мүмкіндік Google Chrome браузерінде бар.

Өз оқыту тәжірибиемде осы платформаны пайдаланудың келесі артықшылықтарын атап өтсек:

– Ойын түрінде ынталандырушы тапсырмаларды құру;
– Оқушылардың білімін үздіксіз бақылау үшін қарапайым және жылдам қолдану;
– Барлық пәндер үшін қолайлы;
– Интерфейс тілін өзгерту мүмкіндігі;
– Үлгілерді жылдам өзгертуге және осылайша жаңа тапсырмалар жасауға болады;
– Сіз басқа платформаларда кездеспейтін бірегей үлгілерді пайдалана аласыз;
– Тапсырмаларды тексеру үшін мұғалімнен қосымша уақыт қажет емес, өйткені жүйе баллды автоматты түрде есептейді.

Kahoot – мектеп және басқа да оқу орындарында қолданылатын ойын түріндегі оқыту платформасы. Сайтты Skype немесе Google Hangouts сияқты ортақ экранды пайдалану құралдары арқылы пайдалануға болады. Барлық ойыншылар мұғалім, бизнес-көшбасшы немесе басқа адам, оқытушы жасаған сұрақтарға жауап беру үшін құрылғыны қолданады. Сұрақтарға дұрыс жауаптар бонустық ұпайларға аударылады. Содан кейін

жиналған ұпайлар арқылы әр сұрақтан кейін көшбасшылар тізімі шығарылады. Бұл оқушыларды шапшандыққа үйрететін бірден-бір сервис. Аталған электрондық білім беру ресурстарын өз іс-тәжірибемде қолданып келемін[4].

«Wordwall» платформасында оқушыларды қызықтаратын бірнеше функциялары бар. Соның бірі сөз жасыратын ұяшықтар. Мен 6-сынып оқушыларына билогия пәнімен байланыстырып «Полиглот оқушы» атты ойын сабақ өткіздім. Бұл ойын оқушыларды бір-бірімен жарыстыра отырып, жылдам ойлай және сөздерді үш тілде айта білуіне, сыни ойлауын қалыптастыруға көмегін тигізді. Сабақ барысында төмендегідей оқушыларға жұмбақтар жасырылды. Оқушылар олардың жауабын айтып қана қоймай, жұмбақ жауабын үш тілде айту тапсырылды.

2. Жер астында ақбоз ат,
   Терісі бар он қабат.
   Жалынан ұстап соярсың,
   Жей бастасаң жыларсың. (Пияз, лук, onion)
3. Домалақты, көміп қойдым сығалап,
   Жақсы болса тұрмысы,
   Шығады екен қоғалап.
   Бес ай тамам біткенде,
   Қаптап алдым құмалақ. (Картоп, картоп, potato)
4. Аласа талда алуан алма,
   Алқызыл болмай аузыңа салма. (Қызанақ, помидор, tomato)
5. Тікен, тікен тік пісте,
   Қысы-жазы бір түсте. (Шырша, елка, Christmas tree)
6. Іші жұмсақ, сырты қатты,
   Еті қызыл, сүті тәтті. (Қарбыз, арбуз, watermelon)

«Flippity» платформасында «Flippity Quiz Show» ойыны оқушыларды телешоуда отырғандай әсер беретіні сөзсіз. Бұл ойынды топтық, жұптық, жеке түрінде беруге де болады. Әртүрлі ұяшықтарға сұрақтар жазылып экранда жасырылады. Сұрақтардың деңгейіне қарай ұпайлар қойылады. Оқушылар кезекпен ұяшықтарды таңдайды. Мысалы, 7-сынып оқушыларымен биология сабағында төмендегідей кесте құрастырып, сабақ өткіздім. Бұл ойын оқушылардың дүниетанымын арттыруға үлесі зор. Сондай-ақ сыни ойлау қабілетін қалыптастырады[5].

Ұпай саны	Заттардың тасымалдануы	Қоректену	Тыныс алу
100	Су мен минералды заттардың тасымалдануы	Жапырақтар ..... бөлінеді	Қарапайымдардың тыныс алу ерекшелігі
Дұрыс жауап	Жоғарғы ағыс	Жай және күрделі	Суда еріген оттекті бүкіл денесімен сіңіреді
200	Жылдық сақина түзетін бөлік	Фотосинтез процесін ашқан ғалым	Анаэробты дегеніміз не?
Дұрыс жауап	Камбий	К.А. Тимирязов	Оттексіз ортада тіршілік ету

Қазіргі кезде сабақтарды ақпараттық технология мен кіріктірілген оқыту технологиясын байланыстыра өту өте тиімді нәтиже береді. Мұнда компьютерді мұғалім косымша материалдар, әртүрлі анықтамалық мәліметтерден акпараттар беру үшін көрнекі құрал ретінде пайдалана алады. Мұндай мәліметтерге физикалык және математикалық формулалар, физикалық және математикалық шамалар, графиктер, схемалар, иллюстрациялар, физикалық құбылыстардың динамикалық бейнесі және т.б. жатқызуға болады. Сонымен бірге ақпараттық технологияларды математика, физика, информатика, биология сабақтарында жаңа тақырыпты өткенде, өзіндік жұмысты тексеру кездерінде, аралық және қорытынды бақылау сабақтарында қолдану өте тиімді. Сабақ кезінде слайд-

фильмдерді, бейне-сабақтарды пайдалану дәстүрлі әдістермен салыстырғанда, сабақтың көрнекілігін, тиімділігін, ақпараттың өте жоғары деңгейін қамтамасыз етеді және уақыт үнемдеуге мүмкіндік береді. Сонымен, ақпараттық технологиялар мен инновациялық әдістерді біріктіріп білім беру оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға, ақпараттық технологияны пайдалану дағдыларын қалыптастыруға және ақпараттық сауатты болып өсулеріне ықпал етеді.

Қорыта келе, электрондық ресурстарды енгізу сабақ қарқындылығын тежемейді, керісінше, оны дамытады деп айтқым келді. Егер оларды оқу процесіне сауатты енгізетін болсақ, онда олар дәстүрлі оқытуды толықтырады, мұғалімнің шығармашылық мүмкіндіктерін кеңейтеді, ал оқушылардың өз бетінше оқу жұмысына әлеуетін арттырады. Бір орында тұруға болмайды, жаңасын тануда жетілу керек, алған білімін кейіннен іс-тәжірибеде қолдану керек, сонда өзінің кәсіби қызметінде табысқа жетіп, білім деңгейінді көтеруге болады. Жастарды білім және ғылым жолына салып, болашаққа бағдар беру, түзу жолдан тайдырмай, санаға сәуле шашар оқу білімнің тізгінін ұстату мемлекет пен қоғамның міндеттерінің бірі болып табылады. Барлық мықты мемлекеттер жастардың білімі мен оқу-ағарту ісіне көп көңіл бөледі. Келешектің іргетасын қалау үшін, ең алдымен сол елдің жастарының саналы ұрпақ болып жетілуіне аяндай еңбек етуіміз ел алдындағы абыройлы міндетіміз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Темірбек Н., «Педагог-инноватор» 2023 ж.
2. Сарыбасова Қ., «Инновациялық педагогикалық технологиялар» 2008 ж.
3. Борибекова Ф., Жанатбекова Н.Б, «Білім беру жүйесіндегі инновациялық технологиялар». 2004 ж.
4. Бижан Ж., «Педагогиканы цифрлық дәуірде қайта зерделеу». 2004 ж.
5. Бейсембаев А.Р. Инновациялық технологиялар: Тәжірибеге енгізу жолдары. 2003 ж.

«БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОЙЫН ЭЛЕМЕНТТЕРІН ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП ОҚУШЫЛАРДЫҢ САБАҚҚА ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ»

«ПОВЫШЕНИЕ ИНТЕРЕСА УЧАЩИХСЯ К УРОКАМ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЭЛЕМЕНТОВ ИГРЫ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ»

"INCREASING STUDENTS' INTEREST IN THE LESSON USING GAME ELEMENTS IN THE LESSONS OF THE KAZAKH LANGUAGE IN PRIMARY GRADES"

Лайла Калиевна Рахимберлина
«Солтүстік Қазақстан облысы әкімдігінің білім басқармасы» КММ «Шал ақын ауданының білім бөлімі» КММ «Социалистік Еңбек Ері Есім Шайкин атындағы орта мектеп» КММ
Сергеевка қаласы, Leila_76kz @mail.ru

Аннотация: Баяндамада ойын элементтерін қолдана отырып оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын, зейінін арттыру мақсатында әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолдану жайлы жазылған.. Атап айтқанда, ойын жағдаяттарын туғыза отырып, әртүрлі заттарды қолдану арқылы сұрақтар қойып, затты көрсетіп, түсіндіріп ойын сюжетін құрастыруға бағытталған. Ойындар оқушылардың шығармашылық ойлау қабілеттерін жетілдірумен қатар, сөздік қорларын молайтып, сауатты жазуға да баулиды.

Аннотация: В докладе изложено использование различных методов и приемов с целью повышения интереса, внимания учащихся к уроку с использованием игровых элементов.. В частности, игра направлена на построение сюжета игры, задавая вопросы, указывая и объясняя предмет, используя различные предметы, создавая ситуации. Игры не только улучшают творческие способности учащихся, но и расширяют словарный запас, приобщают к грамотному письму.
Annotation: The report describes the use of various methods and techniques in order to increase students ' interest, attention to the lesson using game elements.. In particular, the game is aimed at creating the plot of the game by asking questions, showing and explaining the topic, using various objects, creating conditions. Games not only improve the creative abilities of students, but also expand vocabulary and encourage competent writing.

«Мен еш уақытта өз оқушыларыма еш нәрсе үйретпеймін тек қана олардың оқуы үшін жағдай жасаймын»
Альберт Энштейн

Әлемдік дәрежеге жету мақсатын көздей отырып, жаңаша қырда қолданылатын көптеген технологияларды Отандық педогогтар өз тәжірибелерінде тиімді пайдалануда. «Балаға өз бетімен зерттеуге мүмкіндік туғызған сайын одан әрі жақсы оқи түседі» П.Клайн айтқандай, бастауыш сынып оқушыларына жасерекшелігін ескере отырып мұғалім сабақ жоспарын құрастырады. «Білім-басы бастауышта» дегендей, өскелең ұрпақтың өз атын, бабасының тарихын еркін оқып, ойын ашық жеткізе алуына бірден бір негіз болатын білім ол –бастауыш буындағы білім. Ой мен ісі қалыптаспаған. Өздігінен әрекет етуге талпынатын бастауыш сынып оқушыларының ауызша, жазбаша дағдыларын қалыптастыруда мұғалімдер түрлі тәсілдерді қолданып, өз атын жазуға дағдыландырып жатады. Жазу мен оқуды үйргенген бала өздігінен өз пікірін айтуға қалыптаса бастайды Бастауыш мектепте өздігінен жұмысты тиімді ұйымдастыруға жол ашатын қолайлы жағдай- бұл оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес өзіндік ерекшеліктері бар. Өйткені бұл жастағы балалардың ойлау қабілеті жоғары және қиялдау, елестеу, шығармашылық, жұмысқа талпынысы басым болады.Сол себепті де тиімді түрде ұйымдастыра білген мұғалімге оның берерлік маңызы зор. Біздер өз өмірімізді балаларды оқытуға, олардың қабілет–дарындарының ашылуына бар күш – жігерімізді салып жүрген ұстазбыз. Қазақстандық білім беру саясатының басты міндеті – мемлекеттің, қоғамның, жеке тұлғаның көкейкесті мол сұраныстарына сәйкес іргелі де сапалы білім беру. Балалар мен жастарды тәрбиелеу саласындағы мемлекеттік саясат Жолдауда көрініс тапқан. Бастауыш сыныптардың негізгі міндеті — жеке тұлғаны дамытып, білімге және оқуға деген сенімін нығайту, іскерлік пен дүниетанымын қалыптастыру, оқуға деген қызығушылығын оятып, ынтасын арттыру болып табылады. Математика сабақтарында қолданылатын белсенді әдіс-тәсілдер: «Миға шабуыл», «Әткеншек», «ЖИГСО», «Кубизм», «Бес сұрақ», «Ыстық орындық», «Өрмекші торы», «Ойлан – жұптас – бөліс», «Еркін микрофон», «Серпілген доп» әдістері, «Ментальді карта», «Рөлдік ойын», «АВС» стратегиясы, «Венн» диаграммасы, «Текстологиялық карта», «Семантикалық карта», «Галерияға саяхат», «Болжау» стратегияларын қолданған өте тиімді.

Мысалы «Еркін микрофон» әдісі алдыңғы оқылыммен, сабақты бекіту кезеңінде қолданылды. Оқушылар өзін еркін сезінеді. Сұрақты нақты, әсерлі қоя алады. Қалыптастырушы бағалауды оқушылар сұрақ қойған оқушыға, жауап берген оқушыны да бағалай алады.

«Миға шабуыл» әдісі. Мақсаты: Қандай да болмасын ақпарат (мәлімет, проблема, сұрақ) туралы бар білгендерін жазбаша немесе ауызша ой салу. Оқушыға сұрақ қою, проблеманы зерттеу арқылы ой-өрісін дамытады, ойын еркін жеткізеді. Пікірлерінің еркін айтылуы, ешқандай сынға ұшырамау керек, қағазға түсіріліп, талқылау жұмысы болады.

Жаңа сабақ бастар алдында осы әдіс бойынша сұрақ қою арқылы жаңа сабақтың тақырыбын ашуға болады.

«Әткеншек» (карусель) әдісі. Бұл белгілі бір сұраққа қатысты оқушылардың ойлары мен жауаптарының жиынтық тізімін жасауға көмектесетін, құрылымдалған, ақпараттық немесе ойлау қабілетін арттыру әдісі. Өздерінің ойларын айту немесе қаралып отырған сұрақ бойынша ұсыныс енгізу үшін оқушылар шағын топтарда жұмыс істейді. Сондай-ақ олар басқа топтардың идеяларын бірлесіп бағалап, сұрақтарға өздерінің жауаптарын қалыптастыру үшін осы идеяларды әлеуетті негіз ретінде пайдалана алады. Шағын топтардан ақпарат жинақтауға арналған тәжірибелік тапсырма үшін «Идея іздеуші» немесе «Стикерлер жинағын» қараңыз.

«Бес сұрақ» әдісі. Бұл әдіс ақпарат жинақтауға арналған, ол сондай-ақ оқушыларға мәселені терең зерделеуге немесе оны шағын тақырыптарға немесе тармақтарға бөлуге мүмкіндік береді. Бұл оқушыларға күрделі тақырыптарды түсінуге көмектеседі. Аталған әдіс іс-әрекетті жоспарлауға және мақсат белгілеуге ықпал етуі мүмкін әртүрлі мүмкіндіктерді қарастыруды көздейді. Сыныптағы оқушының әрқайсысына А, Ә, Б және В әріптерімен қоса төрт-төрттен үлдірленген карточкалардың жинағын дайындаңыз. Жауаптың төрт нұсқасы бар сұрақтар қойыңыз, оқушылар дұрыс жауапқа сәйкес келетін карточкаларын көрсетуі керек. Олардан қалғандарының карточка-жауаптарына қарамауын өтініңіз.

1-қадам. А сұхбаттайды Б тыңдайды, В сұхбаттайды Г тыңдайды;. 2-қадам керісінше. 3-қадам әр оқушы өз жұбы туралы ақпаратпен төрт адамдық топта бөліседі.

«А,В,С»

А - сұрақ қояды.

В - жауап береді.

С – айтқан жауаптарды бақылайды, толық болмаса толықтырады.

Оқушылар топта үшеуден отырады. А — сұрақ қоюшы, В – жауап беруші, С — бақылаушы рөлін атқарады. Бақылаушы қажетті жерлерін түртіп алып, әңгіме соңында қорытынды береді. Оқушылар осы сұрақтарға жазбаша стикерге жауап береді. Ұсыныс, тілектерін айтады.

«Айдаһар» Оқушыларды сергітіп алу үшін бәрін бір-бірінің белінен ұстатып тұрғызады. 1-оқушы «айдаһардың басы», соңындағы оқушы «құйрығы». Басы құйрықты ұстап алу керек.

«Айқын мақсат қоя отырып»

- Сабақ басталар алдында тақтаға мақсатты жазыңыз.
- Оқушылармен өздері оқып жатқандарын неліктен оқитыны туралы әңгімелесіңіз.
- Қысқа мерзімді мақсаттарды ұзақ мерзімді мақсаттармен сәйкестендіріңіз (мысалы, М.Әуезовтің жұмысына талдау жүргізу өзге де ұзақ мерзімді мақсаттарға қол жеткізумен қатар, мәдени жақтарын кеңінен түсінуге және талдау дағдыларын дамытуға әкеледі).
- Оқушылар сабақтың/блоктың/пәннің мақсаттарын айқын түсінгеніне көз жеткізіңіз.
- Мақсаттарды оқушылармен бірлесіп әзірлеңіз.

«Айна» Оқушылар жұптасып, бір-біріне қарама-қарсы тұрады (немесе партада отырып та болады). Олардың біреуі қолдарымен, аяқтарымен, денесімен, бет-әлпетімен әртүрлі қимылдар жасайды, ал екінші оқушы оларды айна секілді қайталайды: оңды сол қылады, солды оң жасайды. Бір минуттан кейін оқушылар рөлдерімен алмасады. Өздігінен жұмыс түрлеріне қатысты материалдарды саралау және өз тәжірибеміздің қорытындысы негізінде біз шығармашылық жұмысқа баулып, олардың белсенділіктерін, қызығушылықтарын арттыра түсетін өздігінен жұмыс түрлеріне төмендегі негізгі үш жұмыс түрлерін жатқыза аламыз. Олар:

1. Логикалық дамытушы ойындар мен берілген тапсырмалар (құрастырмалы ойындар, ребус, сөзжұмбақ, анаграмма) өздігінен жұмыс түрлері; Өз ойынан еркін

тақырыпқа құрастыруға берілген әдеби шығармашылық бағыттағы жұмыстар (өлең құрастыру, әңгіме, шығарма жазу, т.б.).

2. Берілген тапсырманы түрлендіру бағытындағы жұмыс түрлері (кері есеп құру, мәтіннің мазмұнын өңдеу, т.б.)

3. Жаңадан енгізіліп жатқан жаңа форматтағы оқытудың әдістері. Мен көп қолданатын әдістер стоп кадр, сұрақты ұстап ал, /ойлан, жұптас, талқыла, сұрақтар шеңбері, рөлдік ойын, мозаика сияқты. Бұл аталған әдістердің көпшілігі оқушының сыни ойлау жүйесін қалыптастырады, оқушылар өз ойларымен еркін бөліседі. Сөйлеу дағдысы, яғни, топ алдында сөйлеу, пікір алмаса білу сияқты қасиеттері артады. Оқушыларым да оқытудың бұл түріне төселіп, бағытталып қалды. Бұның бәрі диалогтік оқытудың жемісі деп білемін. Жаңа форматтағы оқыту әдістері мен сын тұрғысынан ойлау әдістері бір – бірімен тығыз байланысты. Сыни, шығармашылықпен ойлай алу қабілетін бастауыш сыныптан бастап қалыптастыру да жақсы нәтижесін береді. Сыни ойлай білетін, берілген тапсырманы мұғалімнің көмегінсіз шеше алатан оқушы болашақта өзіне кездескен кедергілерді жеңе алады, өмірлік жолында жолыққан проблемаларды да шеше алатына көз жеткізіп келеміз. Олай дейтін себебім, қазір бүкіл әлем білімнің қарқанды дамуына көңіл болуде. Халықаралық TIMES бағдарламалары осының дәлелі. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру мәселесіне жете мән беріп осы бағытта жұмыстануға бет бұруымыз керек.Сонымен қатар қазіргі күннің талабына сай оқушылардың ойлау қабілеттерін дамыту үшін логикалық есептер, қызықты әзіл – есептермен жалғастыра отырып есте сақтайтын тапсырмалар беру. Математикалық ертегілер – баланың тақырыпқа деген қызығушылығын арттырады, қиялын дамытады. Тәрбиелік жағынан алсақ ертегілер бірлік пен достыққа тәрбиелеп, мақтаншақтық сияқты жағымсыз қылықтан алыс жүруге бейімдейді. Математикалық жаңылтпаштар – оқушыларды шапшаңдыққа, жаңылмай айтуға, ептілікке тәрбиелейді. Математика пәніне деген қызығушылығын арттырады. Логикалық есептер – логикалық ойлауды, тапқырлықты, математикалық қырағылықты дамытып, дарынды балаларды таныта біледі. Қорыта айтар болсам, мұғалім тура жол көрсетуші, бағыт беруші. Сондықтан біз ұстаздар үнемі даму, іздену үдерісінде жүруіміз керек.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Абалкова И, Игібаева А.К Интерактивті әдіс арқылы тіл мәдениетін дамыту / Б.Абалкова, А.К.Игібаева // С.Аманжолов атындағы ШҚМУ –дың жас ғалымдары конференциясының баяндамалары.- Өскемен:
2. Қазақ әдебиеті. Энциклопедия. Алматы: ҚР Білім, мәдениет және денсаулық сақатау министрлігі, Қазақстан даму институты, 1998 жыл, 509 бет
3. Мендаяхова Қ. Байланыстырып сөйлеуге үйрету арқылы қазақ әдебиетін оқытудың ғылыми - әдістемелік негіздері.
4. Әбенбаев С.Ш.,. Құдиярова А.М, Әбиев Ж.Ә. Педагогика. -А., 2003.
5. Байтұрсынұлы А.Тіл тағылымы. Алматы, 1989
6. Бастауыш класстарда қазақ әдебиетін оқыту методикасы, - А., 1987 Рахметов С.
7. Бастауыш сынып оқушыларының жазу тілін дамыту (мазмұндама мен шығарманың методикасы), пед.ғыл.канд.дисс. – А.,1969.

ҚҰРЛЫС ОЙЫНДАРЫН БАЛАБАҚШАДА ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ
ЗНАЧЕНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ИГР В ДЕТСКОМ САДУ
THE IMPORTANCE OF USING CONSTRUCTION GAMES IN KINDERGARTEN

Омарова Жазира Нурахметовна
ЖШС «Erudit kids» балабақшасы, Абай облысы Семей қаласы, Қазақстан
zhazira1105@inbox.ru

Құрлыс ойындары ойлану мен шешім табу, конструкторлық ойлану қабілетін дамытуға көмектеседі.
Строительные игры помогают развивать умение думать и находить решения, конструкторское мышление.
Construction games help to develop the ability to think and find solutions, to think constructively.

Балабақшадағы құрылыс ойындарын қолдана отырып, әр түрлі сабақтар әр балаға өзінің конструктивті қабілеттерін ашуға, логикалық және кеңістіктік ойлауды, қиялын, тәуелсіздігі мен өзара әрекеттесу дағдыларын дамытуға нақты мүмкіндік береді, ал педагогтер балаларды техникалық шығармашылыққа баулуға мүмкіндік береді. Тәрбиешінің басты рөлі-кеңістіктік-білім беру ортасын ұйымдастыру, баланың танымдық белсенділігін және өзін-өзі жетілдіруге деген ұмтылысын оятатын қажетті жағдайлар жасау. Құрлыс ойындарының екі түрі бар. Біріншісі техникалық, екіншісі көркемдік.

тырудың техникалық түріне мыналар жатады:

- құрылыс материалдарынан құрастыру (геометриялық пішіндегі ағаш боялған немесе боялмаған бөлшектер);
- бекітудің түрлі тәсілдері бар конструктор бөлшектерінен құрастыру;
- ірі көлемді модульдік блоктардан құрастыру;
- компьютерлік бағдарламалар негізінде құрастыру. Техникалық құрастыруда балалар негізінен шын мәнінде бар объектілерді бейнелейді, сондай-ақ ертегі, фильмдерден көрген бейнелерді елестету бойынша құрылыстар жасайды.

Құрастырудың көркемдік түріне: пейзаждық, сәндік және сюжеттік композицияларды құрастыруда қағаздан және табиғи материалдан құрастыру қолданады, өйткені оларды өзгертуге, қосуға, алып тастауға, ауыстыруға, болады. Құрылыс ойыны - балалар іс-әрекетінің бір түрі, оның негізгі мазмұны қоршаған өмірді алуан түрлі құрылыстарда және соларға байланысты іс-әрекеттерде бейнелеу болып табылады. Ересек топтарда балалар ұзақ уақыт бойына айтарлықтай күрделі құрылыстар салады, сөйтіп іс- жүзінде физиканың ең қарапайым түрлерін игереді. Осы арқылы балаларды заманға сай қарапайым бағдарламалар құруға үйретуге болады. Балалар ойын барысында заманауи құрлыс ойыншықтарының көмегімен түрлі құрлыс нысандарын құрастыруға машықтанады.

Құрылыс ойындарының тәрбиелік және дамытушылық әсері оларда белгілі құбылыстардың идеалық мазмұнына, балалардың құрылыс тәсілдерін меңгеруінде, олардың конструкторлық ой-өрістерінің дамуында, тілдерінің баюында, оңды қарым-қатынастарының нығаюында көрінеді. Бұл ойындар ақыл ой дамуына әсері зор түпкі ниетінде, мазмұнында қандайда бір ақыл ой есебі болуымен анықталады, оны шешу алдын ала ойлануды қажет етеді, «не істеу керек», «қандай материалдар керек», «құрылыс қандай жүйемен жүруге тиіс» екенін анықтап алуды керек етеді. Қандайда бір құрылыс есебін ойлану және шешу конструкторлық ойлану қабілетін дамытуға көмектеседі.

Құрылыс ойындары процесінде тәрбиеші балаларды бақылауға, құрылыстардың бір бөлігін басқа бөліктерінен ажыратуға, салыстыруға, ара қатынастарын, құрылыс тәсілдерін есінде сақтап, елестетуге, іс-әрекеттің жүйелігіне назар қоюға үйретеді. Дұрыс басшылық еткен жағдайда құрылыс ойындары адамгершілік тәрбие міндеттерін шешуге көмектеседі. Балалар құрылысшылардың ізгі еңбегімен танысып, өздерінің құрылыстарында барлығын ұқыпты және әдемі жасауға, сөйтіп құрбыларымен ересектерді қуантуға тырысады, бір-біріне көмек көрсетеді.

Тәрбиешінің мақсаты көздеген, үйретуші және бағыттаушы басшылығы балалардың өнерпаздығымен және белсенділігімен дұрыс ұштасқанда ғана құрылыс ойындары тәрбиелеуші және дамытушы ықпал жасай алады. Бұл тұрғыда тәрбиеші мынадай міндеттерді жүзеге асырады:

- балалардың ұғымын кеңейту және олардың назарын құрылысшылардың еңбегіне, олар пайдаланатын техникаға аудару;
- құрылыс тәсілдеріне үйрету, ойлау дербестігі мен белсенділігін, конструкциялық-творчестволық қабілетін тәрбиелеу және дамыту;
- балалардың еңбек сүгіштігін қалыптастыру, өзара қарым-қатынастарын дамыту, оларды тату коллективке біріктіру.

Тәрбиешінің басшылығы ойын ортасын жасау, яғни құрылыс материалдарын іріктеп алу болып табылады. Балаларға кубиктер, кішкене кірпіштер, призмалар, кейінірек – құрастырушы тақтайшалар, пластиналар беріледі. Кубиктер мен кірпіштердің үлкендігі кішкентай баланың қолымен ұстай алатындай болуы тиіс. Кіші топтарда көбінесе ағаштан асалған тұрақты құрылыс материалдарының болғаны дұрыс, олар салмақты болып келеді. Зерттеулер көрсеткендей, кіші мектеп жасына дейінгі балалардың үлкендермен бірлескен құрылыс ойындары дизайн бойынша ғимараттар құруды ынталандырады, жағымды эмоциялар тудырады және ойынға қатысуға деген ұмтылысты арттырады.

Ойыншық кейіпкерін іс-әрекетке немесе сюжеттік ойынға себеп ретінде пайдалану тиімді. Ойын сюжеті сүйікті ойыншықтың айналасында өрбиді (күлкілі аю, құлақты қоян, сүйкімді ұя салатын құс, күлкілі клоун). Мысалы, педагог ойыншық кейіпкердің атынан балалардан қираған теремокты қалпына келтіруді немесе орман гномдары үшін жайлы үйлер салуды сұрайды.Осы арқылы қарапайым ертегі кейіпкерлеріне көмек жасай отырып алғашқы құрлыс жаслу дағдысы қалыптасады.

4-5 жастағы балаларға техникалық күрделіліктің жоғары деңгейін қамтамасыз ететін үлгілерді көрсетуге болады, мысалы, лифттері бар көп қабатты үйлер мен гараждар және автомобильдерге арналған тұрақ платформалары, көп жолақты көлікке арналған кең көпір, дөңгелек пішінді цирк ғимараты. Педагог осы жастағы балалардың бастамашылығы мен қызығушылығына сенімді түрде сене алады, іс-қимыл алгоритмін егжей-тегжейлі көрсетпестен ауызша түсіндірумен шектеледі. Төрт жасар балалар үшін сюжеттік ойынға көшудің негізгі ынталандыруы ойыншықтың пайда болуы болып табылады, оның айналасында келесі әрекет құрылады.

4-5 жастағы балалармен жұмыс кезінде артықшылықтар мен қызығушылықтардың өзіндік ерекшелігін ескерген жөн, мысалы, балалар ғарыш айлағын салу идеясын жандандырып, қызығушылықпен қабылдайды, ал қыздар қуыршақ үйіне жиhаз дизайнері болу немесе үй жануарлары үшін үйлер мен қоршаулардан ферма салу туралы ұсынысты шабыттандырады. Балалардың көпшілігі құрылыс құрылысынан гөрі сұлулық салонында, қызы-анасында немесе Қазына іздеуде рөлдік ойынға артықшылық беретінін ескерген жөн. Кейбір балалар қызықты ғимараттар құруды біледі, бірақ олар сюжетті ойнауға қызығушылық танытпайды, сондықтан педагогтің жеке қызығушылықтары мен қажеттіліктерін ескере отырып, бір балаға құрылысшы болуды, ал екіншісіне ойынның рөлдік аспектісіне белсенді қатысуды ұсынатын сараланған тәсілі өте маңызды.

Мектепке даярлық топ балалармен құрылыс ойындары.

Педагогтің негізгі міндеті-құрылыс ойынына деген қызығушылықты дамыту, ол үшін үлкен мектеп жасына дейінгі балаларды сюжеттік ойынды ұйымдастыруға қажетті нәтижеге бағыттау қажет. Мысалы, Көпірлер мен жолдармен қала салу, содан кейін көліктер мен пойыздармен қызықты ойын өткізу. Қызықты оқиғаны оқу, ойын толқуын және жасауға деген ұмтылысты ынталандыратын қызықты әңгіме қызығушылықты оятуға көмектеседі. Сюжеттік ойын өз кезегінде балаларды рөлдік әрекеттерге тартуға оң әсерін көрсетеді. Балалардың бір үстелдегі жұптық ойыны кезінде педагог екі құрылымды бір құрылымға қосуға кеңес береді, мысалы, екі үйді екі қабатты құрылымға біріктіру. Әрі қарай, сіз балалардың көпқабатты үйдің жоспарын бірге ойлап тапқанын, бөлмелерді, дәліздерді, баспалдақтарды және т.б. орналастыруды алдын-ала үйлестіргенін көре аласыз.

6 жасында балалар ғимараттардың архитектуралық экспрессивтілігіне қызығушылық танытады, олар құрылымдарды жетілдіруге, әдемі, симметриялы және көркем тартымды құрылымдар жасауға тырысады. Бірақ кейде идея практикалық іске асыру үшін тым күрделі болып шығады және мектеп жасына дейінгі баладан байыпты ақыл-ой жұмысын талап етеді, мұнда мұғалімнің кеңесі, материалды пайдаланудың жаңа мүмкіндіктерін көрсету қажет. Мысалы, бала метро станциясын салумен айналысады, бірақ бағандарды аркалармен байланыстыруға тырысып, жолақтар арасындағы қашықтық тым үлкен екенін анықтайды, егер сіз бағандарды жақындатсаңыз, онда бүкіл құрылым бұзылады. Мұқият мұғалім едендер үшін қосымша ұзын тақтайшаларды қолдануға және оларға Арка қоюға кеңес береді.Құрылыс ойындары мектеп жасына дейінгі балалардың басқа ойын түрлеріне ұқсас сәттерге ие:

Рөлдік ойын. Құрылыс ойындары рөлдік ойындарға ұқсайды, өйткені олар қарым-қатынас орнатуға негізделген. Балалар болашақ құрылыстың идеясын ойлап табады (бекініс, көпір, қала көшесі және т. б.), рөлдерді бөлу туралы келіссөздер жүргізеді, өздігінен ойын сюжетін құрастырады (біреу сәулетші болады, біреу жүргізуші болады, ал біреу құрылысшы рөлін алады), ал кейде олар бір-бірін түсіне алмай жанжалдасады және бір-бірін түсінбейді. сүйікті ойыншығын ешкімге бергісі келеді. Алайда, құрылыс ойынының айрықша ерекшелігі оның адами қатынастар саласына ойынға батыруға емес, құрылыс қызметін практикалық дамытуға бағытталуы болып табылады. (1 сурет)

Дидактикалық ойын. Құрылыс ойындары органикалық түрде танымдық компонентті қамтиды, өйткені құрылыс процесінде бала бөлшектердің пішіндерін, өлшемдерін, түстерін байқаусызда салыстырады, содан кейін оларды белгілі бір негізде таңдап, қажетті мөлшерді есептейді. Баланың монологиялық және диалогтық сөйлеуін дамыту үшін өз іс-әрекеттерін дауыстап айту және басқа балалармен немесе ересектермен құрылыс жоспарын талқылау маңызды болады. Ғимараттағы элементтерді біріктіріп, үйлердің, Көпірлер мен жолдардың орналасуын жоспарлай отырып, бала жол бойында кеңістіктік қабылдауды дамытады, көзді жаттықтырады және сәулеттік ойлауды дамытады. Мұның бәрі құрылыс ойындарын дидактикалық, яғни оқу ойындарымен жақындастырады.

Қозғалмалы ойын. Қозғалыс элементі де маңызды: балалар бір жерден екінші жерге ауысады, құрылыс материалдарын тасымалдайды, кемедегі ескекшілердің жігерлі қимылдарын бейнелейді, ғарыш кемесін ұшыруға дайындайды, зымыранды басқаруды имитациялайды. Сонымен қатар, қолдар ұсақ бөлшектермен жұмыс істеуге белсенді қатысады, бұлшықеттер күшейтіледі және ұсақ моторика жетілдіріледі. Физикалық белсенділіктің болуы құрылыс ойындарын ашық ойындарға жақындатады.

Сонымен қатар қазіргі таңда балабақшада каркасты конструкторларымен балалар қызыға ойнайды. Нәтижесінде балалар каркас құрылысының жалпы принциптерін оңай игереді және берілген каркасты ескере отырып, конструкция ерекшеліктерін ажыратуға үйренеді. Мұндай үлгідегі құрастыруда бала, каркасқа қарай отырып, сол бір ғана каркасқа түрлі қосымша бөлшектердің суретін ойша бейнелей алуы тиіс. Бұл қиялды дамытады.

Дегенмен, құрастырудың мұндай түрін ұйымдастыру арнайы конструкторлық материалдың әзірленуін талап етеді. Және де біздің елімізде тек жуырда ғана «Квадро» неміс конструкторы пайда болды. «Квадро» конструкторы Құрастыруға оқытуды ұйымдастырудың қарастырылған әр түрі балалардың қандай да бір өзге қабілеттерін дамытуға әсер етуі мүмкін, жинақтала келе, олар балалардың шығармалығын қалыптастырудың негізін құрайды. Алайда бұл тек белгілі жағдайда ғана іске асуы мүмкін. Оларға мыналар жатады:

- құрастыру түрінің ерекшелігін ескере отырып, оқытудың әр түрін жаңа дамытушы мазмұнмен толтыру (құрылыстардың бөлшектерінен, қағаздан, табиғи материалдан және .т.б);
- құрастырудың кіші жүйелерінің біртұтас өзара байытушы түрлерін әзірлеу мақсатында оқытудың барлық түрлерінің органикалық өзара байланысын қамтамасыз ету және соның негізінде балалардың шығармашылық құрастырудың жалпы жүйесін қалыптастыру.

«Квадро» конструкторы

Құрлыс ойындарын жақсы меңгерген балалар келешекте қарапайым бағдарламаларға құрылған ойындарды еркін ойнай алады. Өйткені қазіргі балалар белсенді ақпараттандыру, компьютерлендіру және робот жасау дәуірінде өмір сүреді. Техникалық жетістіктер адам өмірінің барлық салаларына тезірек еніп, балалардың заманауи техникаға деген қызығушылығын оятады. Техникалық қызығушылықты, ойлауды, аналитикалық ақыл-ойды қалыптастыру және дамыту, мектеп жасына дейінгі кезеңнен бастап жеке тұлғаның сапасын қалыптастыру қажет. Жұмыстың жоспарланған нәтижесі-балалардың алгоритмдерді танымдық және ойын түрінде бағдарламалау негіздері туралы білімдерін игеруі. Мектепке дейінгі білім беру мекемесінде оқу процесінде балалардың оқу іс-әрекетінің алғышарттарын дамытудың тиімді құралы. Неліктен балаға бағдарламалауды үйрету керек? Бұл уақыт талабы (2 сурет). Бағдарламалаудың негіздері бүгінгі күні оқу, санау және жазуды білу сияқты маңызды. Бастапқы бағдарламалау дағдылары балаға не береді? Олар оған логикалық ойлауға, себеп-салдарлық байланыстарды түсінуге, бір мәселенің көптеген шешімдерін табуға, өз іс-әрекеттерін жоспарлауға үйретеді. Балаларға бағдарламалау қиын ба? Бала үшін-жоқ. Оның өмірі-ойын. Ол ойын арқылы бағдарламалауды біледі. Бала техникалық шығармашылықпен кезең-кезеңімен танысады, қарапайым дизайннан біртіндеп алгоритмге, содан кейін ғана техникалық модельдерді бағдарламалауға көшеді.

Қазіргі балалар белсенді ақпараттандыру, компьютерлендіру және робот жасау дәуірінде өмір сүреді. Техникалық жетістіктер адам өмірінің барлық салаларына тезірек еніп, балалардың заманауи техникаға деген қызығушылығын оятады. Техникалық қызығушылықты, ойлауды, аналитикалық ақыл-ойды қалыптастыру және дамыту, мектеп жасына дейінгі кезеңнен бастап FGOS белгілеген жеке тұлғаның сапасын қалыптастыру қажет. Жұмыстың жоспарланған нәтижесі-балалардың алгоритмдерді танымдық және ойын түрінде бағдарламалау негіздері туралы білімдерін игеруі. Бағдарламалаудың алғашқы қадамдары бала үшін қиын, өйткені алгоритмдік ойлау стилі туылғаннан бастап дамымаған.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 14 қазандағы № 422 бұйрығы
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық, – Астана, 2022 - 258 бет
3. Л. В. Куцакова. «Конструирование и ручной труд в детском саду» Библиотека программы воспитания и обучения в детском саду
4. «Конструирование в детском саду» И.А Лыкова: Издательство: ИД Цветной мир, 2016

ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ МЕКТЕПТЕ БИОЛОГИЯ САБАҚТАРЫНДА КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУДІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ.
РЕАЛИЗАЦИЯ ПОЛИЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ В МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЕ.
THE IMPLEMENTATION OF MULTILINGUAL EDUCATION IN BIOLOGY LESSONS IN A SMALL SCHOOL.

А.Ж. Токенова
КГУ «Средняя общеобразовательная школа №14 отдела образования акимата города Экибастуза»
tokenova.1990@mail.ru

Аннотация: Биология пәні латын тілінен шыққан көптеген терминдермен қаныққан, бұл балалардың көптілді білімге ерте енуінің себептерінің бірі. Ағылшын тілі студенттерге ғылымдағы жаңа жаңалықтармен тез танысуға, әлемдік деңгейдегі зерттеу жұмыстарын жүргізуге, жаңа бағыттағы ғылыми мақалалармен уақтылы танысуға мүмкіндік береді. Ал бұл білім алушылардың заманауи талаптарға жауап беретін құзыреттіліктерін қалыптастыруға ықпал етеді. Көптілді білім берудің мақсаты - мемлекеттік және басқа тілдерде әлеуметтік-мәдени өзара іс-қимылға дайын баланың көпмәдениетті, Құзыретті тұлғасын тәрбиелеу. Көпұлтты және көп мәдениетті ортада белсенді өмір сүруге қабілетті, басқа мәдениеттерді түсіну мен құрметтеудің дамыған сезімі, әртүрлі ұлт, нәсіл және наным-сенімдердегі адамдармен бейбітшілік пен келісімде өмір сүру қабілеті бар адамды қалыптастыру.
Міндеттері:
-оқушылардың қазақ тілінде мемлекеттік тілде, орыс тілінде-ұлтаралық қарым-қатынас тілі ретінде, ағылшын тілінде шет тілі ретінде қарым-қатынас дағдыларын меңгеруіне жағдай жасау.
- оқушыларды сөйлеу қарым-қатынасының әртүрлі тәсілдеріне үйрету және әлеуметтік-мәдени өзара іс-қимыл дағдыларын дамыту.
Аннотация: Предмет биология насыщен большим количеством терминов латинского происхождения, это одно из причин раннего включения детей к полиязычному образованию. Английский язык позволяет учащимся быстро ознакомиться с новыми новшествами в науки, проводить исследовательские работы мирового уровня, своевременно знакомиться с научными статьями нового направления. А это способствует формированию у обучающихся компетенций, отвечающих современным требованиям.
Цель полиязычного образования- Воспитание поликультурной, компетентной личности ребёнка, готового к социокультурному взаимодействию на государственном и других языках. Формирование человека, способного к активной жизнедеятельности в многонациональной и поликультурной среде, обладающего развитым чувством понимания и уважения других культур, умением жить в мире и согласии с людьми разных национальностей, рас и верований.
Задачи:
- Создание условий для овладения навыками общения школьников на казахском языке как государственном, на русском — как языке межнационального общения, на английском языке как иностранном.
- Обучение школьников разнообразным способам речевого общения и развитие навыков социокультурного взаимодействия.
Annotation
The subject of biology is saturated with a large number of terms of Latin origin, this is one of the reasons for the early inclusion of children in multilingual education. The English language

allows students to quickly familiarize themselves with new innovations in science, conduct world-class research, and get acquainted with scientific articles of a new direction in a timely manner. And this contributes to the formation of students' competencies that meet modern requirements. The purpose of multilingual education is to educate a multicultural, competent personality of a child who is ready for socio-cultural interaction in the state and other languages. The formation of a person capable of active life in a multinational and multicultural environment, with a developed sense of understanding and respect for other cultures, the ability to live in peace and harmony with people of different nationalities, races and beliefs.
Tasks:
- Creating conditions for mastering the communication skills of schoolchildren in Kazakh as the state language, in Russian as the language of international communication, in English as a foreign language.
- Teaching schoolchildren various ways of speech communication and developing skills of socio-cultural interaction.

Ключевые слова: полиязычие, образование, приемы, методы, МКШ,ЦОР,тренинги.

Полиязычие как важное направление развития человечества осознавалось давно. Сегодня невозможно представить себе, что где-то ещё существуют страны, люди которых владели бы только одним языком. И в реальности нет цивилизованных государств, где жила бы только одна нация. Для нормального функционирования любого многонационального государства весьма существенно формирование двуязычия и полиязычия.

Важнейшей стратегической задачей образования Казахстана является, с одной стороны, сохранение лучших казахстанских образовательных традиций, с другой, обеспечение выпускников школ международными квалификационными качествами, развитие их лингвистического сознания, в основе которого – овладение государственным, родным и иностранными языками.

В малокомплектных сельских школах уже достаточно давно произошло объединение классов в связи с их малой наполняемостью, это значит, что уроки проводятся одновременно в двух или трех классах.

Внедрение полиязычия в малокомплектной школе проходило поэтапно:

в 2016-2017 году для 7-8 классов, в 2018-2019 году для 7-9 классов, в 2020-2021 учебном году для 7 по 10 классы и в 2022-2023 году 7-11классов.

Автором были разработаны программы факультативных курсов для 7-11 класс.

На уроках используются следующие учебно-методические материалы: школьная медиатека, казахско-русско-английский словарь биологических терминов, конспекты уроков, комплекты дидактических материалов, а так же цифровые образовательные ресурсы.

Автор в своей работе использует русско-английский словарь биологических терминов.

На начальном этапе изучения предмета автор задает вопрос на одном из трех языков, учащийся отвечают на двух языках.

Многократное повторение непонятных учащимся предложений и фраз (при необходимости). Во время изучения нового материала автор применяет различные активные методы обучения: работа в группах, «Автобусная остановка» и т.д. Делает учащимся комплементы на английском языке.

Так как школа является малокомплектной, для наших тем оправданно использовать стратегию «друга-критика», терменалогический словарь, прием «ромб ассоциаций» и.т.д . так же автор в своей работе использует легкую лексику, для восприятия учащимися. В подобных тренингах ученики не только положительно настраиваются на урок, но и могут

блеснуть своими языковыми знаниями. При проверке домашнего задания можно использовать метод «Горячий стул», где на экране высвечиваются термины из прошлой темы, и учащиеся могут объяснить, используя свои языковые возможности.

Автор совместно с учителем биологии Какеновой А.Н. разработали сборники дидактических материалов для 7-8 классов по анатомии и зоологии. Автор разработал методические рекомендации по полиязычному изучению предмета биологии в школах с русским языком изучения.

При работе в совмещенных классах удобно использовать цифровые образовательные ресурсы, например LearningApps.org является приложением для поддержки обучения и процесса преподавания с помощью интерактивных модулей, что позволяет удобно и легко создавать электронные интерактивные упражнения.

Сервис LearningApps- это конструктор интерактивных заданий для учебно-воспитательного процесса в разных режимах – «Пазлы», «Найди пару», «Найди соответствия», «Установи последовательность», «Викторина с выбором правильного ответа», «Кроссворд» и другие. Основная идея приложений заключается в том, что ученики могут проверить и закрепить свои знания в привлекательной игровой форме.

«Эдпазл» позволяет создавать видео и отслеживает понимание усвоенного материала учащимися. EDpuzzle – это бесплатный онлайн-сервис. С его помощью можно легко монтировать видео, добавляя голосовые и текстовые комментарии, создавая задания, опросы и викторины. Использует активные методы на разных этапах урока.

Определения уровня знаний терминов определяется с помощью различных тестовых и разно уровневых заданий.

Автором были опубликованы статьи в Республиканских научно-методических журналах: «Казахстан ұстазы», «Білім әлемі », «Альманах».

В заключение хочется отметить, что наша будущая молодежь, уважая свой язык, свободно говорит на трех языках, которые диктуют время, свободно общается с любой точкой мира. В своей работе опиралась на следующие источники информации:

ЛИТЕРАТУРА:

1. «Білімді ұлт» сапалы білім беру» национальная программа
2. Инструктивно-методическое письмо
3.типовая учебная программа по биологии

БИОЛОГИЯ-ХИМИЯ САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ОҚЫТУДЫҢ НЕГІЗІНДЕ АКТ ПАЙДАЛАНУ

Касымбекова Арайлым Исановна
Кәрім Мыңбаев атындағы ЖББМ, Қарағанды облысы
k.arai.81.2011@mail.ru

Аннотация: Биология және химия пәндерін оқытуда сонымен қатар оқушылардың пәнге деген қызығушылықтарын арттыру барысындағы пайдалануға болатын тегін білім платформалары туралы мәліметтер берілген. Сонымен қатар оларды қалай пайдалануға болатындығының алғышарттары сиппатталған.
Түйін сөздер: инновациялық технология, АКТ, кахоот, лернинг аппс.

Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын тиімді пайдалану арқылы сауатты, жан-жақты, алған білімін өмірде қолдана алатын оқушы қалыптастыруға болады. Инновациялық технологиялар көмегімен оқу-тәрбие жұмысының сапасы мен тиімділігін арттыруға күш жұмсай отырып, оқушылардың танымдық қызығушылықтарын,

белсенділігі мен шығармашылығын қалыптастырамыз. Инновациялық оқытудың негізінде 7 модуль бар:

- оқыту мен оқытудағы жаңа тәсілдер;
- оқытудағы басқару мен көшбасшылық;
- сыни тұрғыдан ойлауға үйрету;
- талантты және дарындыларды оқыту;
- жас ерекшеліктеріне сәйкес білім беру және оқыту;
- білім беру мен оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану.

Мен химия-биология сабақтарында ақпараттық технологияны, яғни компьютерлік техниканы қолданамын. Себебі, кез-келген құбылыс пен лабораториялық эксперименттерді компьютерде анимация арқылы көрсетуге болады. Инновациялық технологияларды химия және биология сабақтарында тиімді қолданудағы негізгі мақсат:

-оқушылардың мәліметтермен жұмыс жасау дағдыларын қалыптастыру арқылы коммуникативтік қабілеттерін, ақыл-ойын, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту ықпал жасау;

АКТ қолдану барысында әр жеке тұлғаның химия және биология пәні бойынша білім-білік сапасы мен сауаттылығын кеңейтуге жәрдемдеседі, мысалы: ғаламтордағы түрлі сайттар арқылы жоғары деңгейдегі көрнекіліктерді пайдалануға болады. Заманауи үлгіге сай тақырыпқа сай бейне, аудио жазбаларды қолдану оқушының дүниетанымын кеңейтеді. Әсіресе, тарауларды қорытындылау кезінде оқушылар қосымша материалдар жинақтап, білімдерін кеңейтіп, танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, қисынды ойлау жүйесін қалыптастырып, шығармашылығын дамытады.

АКТ пайдаланудың формалары :

1. Сабақ барысында техниканы қолдану арқылы материалды түсіндіру, оқушыны сөйлету және пікірталас, бекіту, оқушылардың білімін бақылау, жеке жұмыс, талдау, тестілеу, қажет ақпаратты іздестіру;

2. Сабақтан тыс уақытта оқушының дербес, өздігінен қолдануы, яғни үй тапсырмасын орындау, рефераттар даярлау, өзіндік бақылау;

3. Мұғалімнің сабаққа даярлық кезеңінде қолдануы, яғни арнайы материалды іріктеп алу, тапсырмаларды дайындау және т.б. АКТ әдістерін төмендегідей бірнеше бағытта қолданып отыруға болады: Химиялық, биологиялық үрдістерді сипаттап, талдау жасау үшін компьютер немесе басқа да ақпараттық құралдар арқылы көрнекілік ретінде суреттер, диграмма мен бейнероликтерді кеңінен қолдануға болады.

4. Оқушылардың есту, көру қабілеттерін дамыту үшін табиғаттағы заңдылықтар мен үрдістерді анимация арқылы қолдануға тиімді. Мысалы: химиялық процесстер, химиялық өндірістер және т.б

5. Мультимедиялық оқулықтар көмегімен күрделілігі жөнінен түрлі деңгейдегі тапсырмалар мен зертханалық жұмыстарды орындауға болады.

6. Алған білімдерін тексеріп, бекіту өте тиімді. Әсіресе тарау, тақырыпты қорытып, қайталауда тест тапсырмаларын оқушылар қызыға орындайды.

Осыған орай сабақтың кез келген бөлімінде онлайн тест құруға арналған жаңа бағдарламаның бірі- Kahoot қосымшасын пайдаланып келемін. Kahoot қосымшасы

арқылы оқушылардың білім деңгейін оперативті түрде тексеруге болады (1 сурет). Оқушылармен тығыз қарым - қатынас орнатуға, сонымен жаңа матералды тереңдете түсу үшін Kahoot қосымшасын кең көлемде қолдануға болады. Ол арқылы көптеген тест тапсырмаларын сурет, видео жасаймын. Онымен тест тапсырмасын құрастырып, тест өткізу үшін интернетке қосылу керек. Бұл сервис арқылы сондай-ақ сайыс өткізуге болады. Мысалы мұғалім компьютері арқылы бір мезетте бір тестті әртүрлі гаджеттермен қатыстыра аласыз.

1 сурет

Тағы бір көпфункционалды интернет-аспабы - LearningApps.org интерактивті тапсырмалар құрастырушысын қолдану арқылы жеке интерактивті білім беретін қосымшаларды жасай алатының оқушыларға ақпарат беремін (2 сурет). LearningApps.org – бұл PH Bern білім беру Информатика Педагогикалық колледжі Орталығының Майнц және Циттау / Герлиц қалалары Университеттерімен бірлескен ғылыми-зерттеу жобасы. Интерактивті тапсырмаларды «Викторина»; «Сөздерді белгілеу»; «Кім миллионер болғысы келеді?»; «Топтастыру», «Картада белгілеу», «Жұпты табу», «Құрастыру» пазлдар, «Суреттерді сұрыптау», «Сөзжұмбақ», «Бұл қай жерде?» сияқты білім беруге арналған онлайн қосымшалардың көп түрін ұсынады.

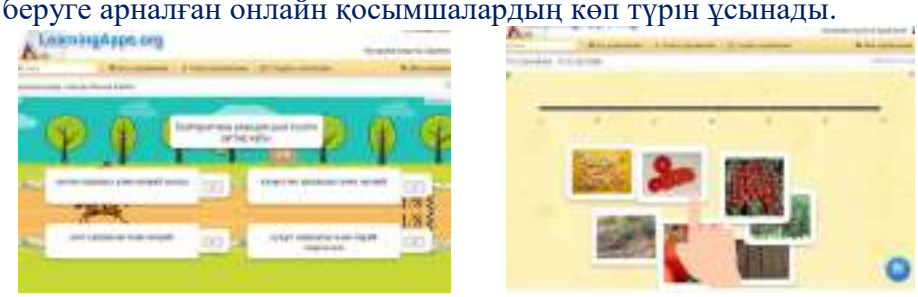

2 сурет

Google формы платформасы- бұл Google ішіндегі бір қосымшасы болып табылады. Бұл платформамен жұмыс жасау үшін Google account болу кажет. Google формы мүмкіндіктерін айта кететін болсам, бұл арқылы оқушылардан үйде отырып, сіздің өткен сабағыңызды қалай түсінгендігін білу үшін, google формыда тест дайындап, оқушыларға whatsapp арқылы сілтемелерін жібереміз. Оқушылардың орындаған тест нәтижесі, мұғалімнің Google формы аккаунтына автоматты түрде түсіп отырады (3 сурет).

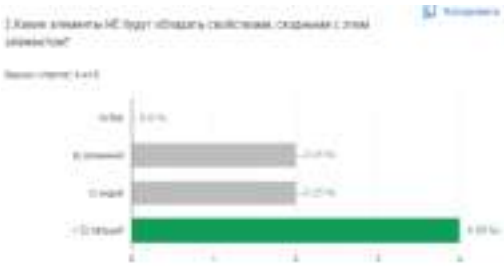

метка времени	Баллы	ФИО
20.04.2023 14:49:10	8 / 15	Нұрболат
20.04.2023 14:54:23	15 / 15	Нұрболат
20.04.2023 16:17:43	13 / 15	Ақбота
20.04.2023 16:19:07	15 / 15	Ақбота

3 сурет

Химия-биология сабақтарының басты ерекшеліктерінің бірі- зертхана жасау, бақылау жүргізу. Roqed Science виртуалды тәжірибе жасауға тиімді интерактивті бағдарлама (4 сурет). Артықшылығы: кітапхана мен каталогтар бар. Қажеттісін таңдап,

сабаққа сәйкесті 3D форматта кез келген құбылысты қарап, түсіндірмесін тыңдап, тапсырмаларын орындауға болады. ROQED Science бағдарламасында 4 негізгі жұмыс режимі:

1. Зерттеу: Бұл режим виртуалды үш өлшемді әлемнің құмсалғышы болып табылатындықтан мұғалімдер және оқушылар 3D модельдерін зерттей, талдай және айналдырып көре алады. Зерттеу режимі пайдаланушыға 3D модельдерін толық басқаруға мүмкіндік береді.

2. Анимация: Бұл белгілі бір процестерді, яғни заңдарды, құбылыстарды, жұмыс принципін және т.б. түсіндірудің тамаша құралы.

3. IDES mode:Слайдтар режимі мұғалімдер үшін арнайы жасалған. Онда мұғалім анимациялық презентация жасап сабағын түрлендіріп өткізе алады.

4. RACTICE mode: Тәжірибе режимі оқушыларды зерттелетін тақырыпқа тарту үшін жасалған. Білімді тексеруді әртүрлі тәсілдермен ұйымдастыруға болады: тесттердің вариациялары, модельді құрастыру немесе құрамдас бөліктердің терминологиясын тексеру.

4 сурет

Оқушылар бағдарламаны жеке ноутбуктарына немесе мобильді құрылғыларына орната алады. Ең маңыздысы бұл сервистардың бәрі — қолжетімді әрі тегін.

Қорыта айтқанда, оқушылар үшін ақпараттық технологияларды қолдану арқылы сабақ өткізу қызықты . Нәтижесінде білімді тиімді игеру пайда болады; сабақта анықтық деңгейі жақсарады.

Осы орайда Жүсіпбек Аймауытов «Сабақ беру үйреншікті жәй ғана емес, ол жаңадан жаңаны табатын өнер», — деп тұжырым жасайды. Сондықтан әр ұстаз өз пәнінен психологиялық тұрғыдан қарап, әдістемелік шеберлікпен келу керек. Сабақ барысында жаңак технологияларды қолдану - ұстаз жұмысын өнімді, нәтижелі етсе, ал оқушылардың білім алу әрекетін мәнді, қызықты пайдалы етеді демекпін.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Ашық сабақтар сайты.

2. Ә.М.Нұрмағамбетова. Ақпараттық-коммуникативтік технологияны оқу үрдісінде пайдалану.// Педагогикалық альманах,№3-4,2010,-64-бет.

3. Н.Ә.Назарбаев «Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы».

4. Б.Ибраимова. Ақпараттық технология -нәтижелі білім берудің көзі.// Қазақстан мектебі,№6,2012,-3- бет.

5. К.О.Өмірбаева «Оқыту процесіндегі Инновациялық ізденістер» Ақтөбе 2002ж

6. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.

7. М. Ж. Жадрина. Жалпы білім берудегі жаңа үрдістер. Открытая школа, №5,2004

ОҚУШЫЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ТІЛДІК ПӘНДЕРДІҢ ҚҰЗЫРЕТІ
КОМПЕТЕНЦИЯ ЯЗЫКОВЫХ ДИСЦИПЛИН В ФОРМИРОВАНИИ КУЛЬТУРЫ РЕЧИ УЧАЩИХСЯ
THE COMPETENCE OF LANGUAGE DISCIPLINES IN THE FORMATION OF STUDENTS' SPEECH CULTURE

Жүндібай Нұрмахан Тұрсынұлы
Әлихан Бөкейханов атындағы орта мектебі
Жамбыл облысы, Қазақстан
Ntursynuly24@mail.ru

Аңдатпа: Оқу-тәрбие үрдісіне жаңа тәсілдерді енгізу оқушылардың білімге деген қызығушылығын, талпынысын арттырып өз бетімен ізденуге шығармашылық еңбек етуге жол салады. Оқушылардың сөйлеу мәдениетін қалыптастыруда жаңа тәсілдердің маңызы зор.
Аннотация: Внедрение новых методов в учебно-воспитательный процесс позволит повысить интерес учащихся к знаниям, стремление к самостоятельному поиску и творческому труду. Новые методы имеют большое значение в формировании культуры речи учащихся.
Annotation: The introduction of new approaches in the educational process will increase students' interest in knowledge, the desire for independent search and creative work. New approaches are of great importance in the formation of students' speech culture.
Түйін сөздер: Тәсіл, қазақ тілі, әдебиеті, сөздік қор, құзыреттілік.
Ключевые слова: Метод, казахский язык, литература, словарный запас, компетентность.
Key words: Method, kazakh language, literature, vocabulary, compotency.

Мектептегі оқыту тәжірибесі қазіргі заманғы оқушылардың көпшілігінің сөйлеу мәдениетінің өте төмен екендігін, олардың мәтіндік ақпаратты қабылдай алмайтындығын, өңдей алмайтындығын, белгілі бір жағдайда, нақты әлеуметтік жағдайда сөйлеу қарым-қатынасын ұйымдастыра алмайтындығын, лексикалық, орфоэпиялық, грамматикалық дағдыларды төмен меңгергендігін, тілдік құралдарды қарым-қатынастың мақсаттары, міндеттері мен шарттарымен байланыстыра алмайтындығы өзекті мәселе қатарында. Сонымен қатар қазіргі қоғамда орын алған құндылықтардың өзгеруі, бағыт-бағдарлардың өзгеруі тілге әсер етуде.

Бүгінгі таңда мұғалім үшін баланың көркемсөзге деген қызығушылықты ояту, балаларға оның шынайы дәмі мен мақсатын сезінуге үйрету өте маңызды. Әрине, бұл процесс ұзақ және ауыр, белгілі бір табандылықты, жүйені, әдістемелік тапқырлық пен өнертабысты, практикалық тәжірибені қажет етеді.

Осы мәселелер туралы ойлану мұғалімдердің, психологтардың, лингвистердің, әдіскерлердің еңбектеріне, әріптестерімнің тәжірибесіне жүгінуге итермелейді. Олардың көзқарастарын өз проблемаларымен және пайымдауларымен салыстыру нәтижесінде жұмыстың келесі педагогикалық идеясы ұсынылды: жеке даму, оқушының толық әлеуметтенуі оның сөйлеу мәдениетін мақсатсыз қалыптастыру мүмкін емес. Сөйлеу мәдениетін қалыптастыру құралы лингвистикалық, коммуникативті, әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті дамыту қажет.

Оқушылардың сөйлеуін жетілдіру қажырлы, күнделікті жұмыс. Бұл оны келесі мақсаттарға бағындыруға мәжбүр етеді: сөйлеу мәнерлері мен түрлері туралы білімді тереңдету; олардың құрылымы туралы түсінік қалыптастыру; тіл құралдарымен сауатты

жұмыс істеу дағдыларын дамыту; тақырыпты ашу және оны дамыту дағдыларын жетілдіру және т. б.

Сөздік қорын байыту дегеніміз тек сандық өсуді ғана емес, сонымен қатар ұғымдар көлемін кеңейтуде, сөздердің мағыналарын нақтылауда, бұрыннан белгілі сөздердің жаңа мағыналарымен, белгілі бір тілдік фактінің орындылығын сөйлеушінің ниетімен байланыстыруға мүмкіндік беретін сөздің стилистикалық мүмкіндіктерімен танысуда көрінетін сапалық өзгерістерді айтамыз. Оқушылардың сөздік қорын байытудың маңызды кезеңі сөздіктермен жұмыс істеу болып табылады, өйткені ол сөйлеу мәдениеті туралы білімнің қажетті көлемін қамтамасыз етеді. Біздің қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында сөздік жұмысты оқушылардың өздері жиі жүргізеді, бұл мұғалімге монологиялық сөйлеу бойынша жеке жұмыс жүргізуге және оқушылардың танымдық белсенділігінің деңгейін арттыруға мүмкіндік береді.

Л.С.Выготскийдің ережелеріне сүйене отырып, балаларға ересектердің тілін үйретпеу керек, бірақ оларға өз тілдерін дамытуға және қалыптастыруға көмек беруіміз керек, сонымен қатар ойын мен балалардың шығармашылығы баланың өзіне өз күштерін дұрыс дамыту үшін қажет[1].

Біз сабақтарда сөйлеу мәдениетін қалыптастыру үшін ойын арқылы қызықтыру әрекеттерін қолданамыз. Ойын техникасы әсіресе әлсіз оқушылар көп болатын сыныптарда жақсы жұмыс істейді, өйткені сабақтарда ойын арқылы ұйымдастыру оқушылардың қызығушылығын арттырады. Оксфорд университетінің психолог-профессоры Д.Брунердің пікірінше, «бала өз бетінше әрекет етуге мүмкіндік беретін модельдер мен әдістерді игереді, ал ойын «маңызды психотерапиялық функцияны орындайды немесе ең болмағанда, баланың болашақта әлеуметтік өмір жағдайларына ауыртпалықсыз бейімделуіне айтарлықтай ықпал етеді»[2].

Ойын техникасы, дәстүрліден айырмашылығы, әр балаға өз қарқыны мен жұмыс формасын таңдауға, барлық балалардың шығармашылық қабілеттерін анықтауға мүмкіндік береді. Мұғалім өзін ойынға қатысушы етіп қоюы керек. Мұндай білім беру процесінде мұғалім өзі ойнауды үйренуі керек, балалармен бірге жаңа ойын формаларын ойлап табуы керек. Осының нәтижесінде оқудың мақсаты жүктелген, енгізілген нәрсе ретінде емес, қалаған және жеке маңызды мақсат ретінде қабылданады.

Қазақ тілі сабақтарында оқытудың әртүрлі формалары мен әдістерін қолдану пәнге деген қызығушылықты арттырудың қажетті шарттарының бірі болып табылады. «Әртүрлілік – жақсы оқытудың белгісі», - дейді Ф.И.Буслаев[3].

Ойын балалар үшін, әсіресе бастауыш және орта мектеп жасындағы балалар үшін табиғи қажеттілік екенін ұмытпауымыз керек. Ойында бала босатылады, ал босатылғаннан кейін ойын еркін жеткізуге және шығармашылық қабілетін қалыптастыруға күш-жігер ала алады.

Сабақ барысында өлең жаттатудың маңызы зор, себебі жаттаған өлеңін мәнерлеп оқу барысында оқушыларды сөздерді орфоэпиялық нормамен айтуға үйрете аламыз. Сөздерді жазылуынша айту, әсіресе, жастардың тілінде үйреншікті машыққа айналып бара жатқанын аңғару қиын емес. Мұны тіліміздің табиғи дамуының нәтижесі деп қарауға болмайды. Бұл – күнделікті өмір сүріп жүрген ортаның тілге мән бермеуінен және мектептегі оқытуда жіберіліп жатқан кемшіліктер. Соның салдарынан адам баласының бір-біріне деген қарым-қатынасы, түсініспеушілігі басталады, бір-бірінің ойын, ішкі жан-дүниесін түсінбейді немесе әр сөзін селқос, енжарлықпен тыңдап, босаңдық танытады. Кейде ауызекі сөйлеу стилінде сөйлем мүшелерін қысқартып айту, сөйлемді аяқтамай бітіру, сөйлем мүшелерінің орын тәртібін өзгертіп айту, сөзді талғамай қолдану жиі кездеседі. Бұл кезде сөз немесе сөйлем ажарсыз, әсерсіз болмас үшін әр сөзді дұрыс қолданып, өз орнымен келтіріп отырса, сөйлем түсініксіз болмайды. XI ғасырдағы әйгілі шығарма «Кабуснамада»: «Адамзаттың ең абзал қасиетінің бірі – сөз сөйлей білу. Бұл жағдайды жете түсін де, жақсы сөйлей білуге үйрен, сыпайы, анық сөйлеуді әдет қылғайсың», – деген өсиет айтылған[4].

Тіл мәдениетіне барар жолдың бастауы – сөйлей білу. Тіл адамзаттың бір-бірімен пікірлесуін, түсінісуін қамтамасыз ете келіп, тілдік қарым-қатынасты іс жүзіне асырады. Тілдік қатынас – адамның ойлау, пайымдау, сөйлеу, тыңдау, түсінісу, айту, пікірлесу т.б. әрекетіне тікелей қатысты құбылыс. Сөйлеу – адам санасының басты белгісі. Тіл, сөйлеу ежелден бері жеке адамның, қоғамның ой-санасын дамытып, жетілдіруде аса маңызды рөл атқарады. Сөз ойлы да мәнерлі болуы тиіс. Әйтпесе, ол көздеген мақсатына жете алмайды[5].

Қазақ тілін оқытуда коммуникативтік мақсатқа жетуде ауызша сөйлеудің маңызы зор. Сөйлеуге үйрету үшін оқыту әдісі ситуативті әдіс болуы керек себебі: ситуативтілік сөйлеу әрекетінің табиғи қасиеті болып табылады.

Сөйлеуге үйрету үшін қажетті ситуацияларды мынадай жолдармен беруге болады:

а) «көз алдыңа елестетіп көр», «қиялдап көр» деген сияқты т.б. тапсырмалар арқылы ситуациялар құру;

ә) белгілі бір ситуацияны жасайтын сурет немесе ситуацияны дамытатын, күшейтетін суреттер тізбегіне қарап, соның көмегімен сөйлеу;

б) күнделікті өмірдегі болып жатқан жағдайға ұқсас нәрселерді сипаттау.

Оқытудың ситуативтілігі оқушылар мен мұғалім арасындағы қарым-қатынасқа негізделген жағдайда ғана сабақ үстінде қатынас ситуациясы пайда болады. Е.Пассов ұзақ жылдар бойы жүргізген ғылыми-зерттеу жұмысының нәтижесінде коммуникативтік оқытуда «ситуация» мен «ситуативтілікті» анықтап алу қажет екеніне көз жеткізген[6].

Ситуация – дегеніміз, қарым-қатынас жасаушылардың, сөйлесушілердің санасында қалыптасқан өзара қарым-қатынасының жүйесі; ал ситуативтілік қарым-қатынастармен байланыс деп қорытынды жасайды. Ол іс-әрекеттерде өзара қарым-қатынастарда мынадай жетекші факторлар болады деп көрсетеді.

А) статустық;

Ә) рольдік;

Б) іс-әрекеттік;

В) ізгілік.

Қарым-қатынас процесі оқытудың мақсатына, жағдайына, мүмкіндігіне қарай үнемі өзгерісте болады. Сондықтан, сөйлеуші сол өзгерістерге байланысты қарым-қатынастағы өзгерістерді де ескеріп отыруы керек. Оқушыларды қарым-қатынастың әр түріне дайындау үшін материалдарды да жиі түрлендіріп отыруды қажет етеді. Осы ұстанымға байланысты тілдік дағдылар да өзгертіліп отырылуы керек. Бұл оқушылардың айтқысы келген ойын басқаша жеткізуге, сөйлеу біліктілігін жетілдіруге, тез сөйлеуге көмектеседі. Сонда ғана, оқушылар жаңа материалды іс жүзінде қолдануға тезірек машықтанады. Материал жаңа болуы керек, сонымен бірге қайталау кезінде сол қалпында емес, басқа контекстерде өзгертіліп берілуі керек, сол кезде ғана оқушылардың білік дағдылары бірте-бірте дамиды.

Қазақ тілін оқытуда коммуникативті мақсатқа жетуде ауызекі сөйлеудің рөлі өте зор. Себебі ауызша сөйлеу арқылы адамдар бір-бірін түсінеді, өз ойларын айтады, дәлелдейді, естіген, айтылған хабарға өз көңіл-күй қатынасын білдіреді. Сөйлеудің екі түрі бар. Олар: монологтық, диалогтық. Диалог – екі немесе бірнеше адамның сұрақ-жауап ретінде сөйлесіп, тіл қатысуы. Диалогтық сөйлеу алдын ала жоспарланбайды, сөйлесу кезінде пайда болады. Оқушылар жалпы, арнаулы сұрақтарды қоя алуы, әр түрлі сұрақтарға жауап бере алуы, өтініш, бір нәрсемен келісетінін немесе келіспейтінін білдіре алуы керек. Оқушылардың сөйлеу қарқынын өсіру керек және әр оқушы сөйлегенде кем дегенде екі реплика айтуы керек. Диалогтық сөйлеуді дамытуда дискуссия-сабақ, экскурсия-сабақ, ойын-сабақ, талқылау сабақтарының рөлі зор.

Қазақ тілін оқытуда тілдік тіректер арқылы оқушылардың білім, білік дағдыларын дамыту басты мақсат болып табылады. Егер оқушыларды қазақ тілінде тілдік тіректер арқылы монолог түрінде сөйлеуге үйретсе, онда олардың сөйлеу қабілеттері, танымдық қызығушылықтары, мәтін мен жұмыс жасау кезінде шығармашылық дағдылары

қалыптасып қана қоймай, олар қазақ тілінде еркін сөйлеуге машықтанады. Оқушыларды монолог түрінде сөйлеуге үйретуде тілдік тіректердің маңызы зор. Тілдерді оқыту әдістемелерінде «тірек» ұғымы әртүрлі түсіндіріледі. Көптеген ғылыми жұмыстарда ол, стимул, әрекет жасауға түрткі ретінде қарастырылады. Мағлұмат түрткі бола алады, ал мұғалімнің міндеті оқушылардың тыңдаған, оқыған, көрген мәліметтерін дұрыс басқара отырып, оларды монолог түрінде сөйлету. Көп жағдайда тілдік тіректер сөз әрекетін ұйымдастырушы болып, олардың белгілі бір бағытта дамуына, оқушылардың сөйлегенде қате жасамауына дәнекер бола алады. Сөйлеудің монолог түрін қолдану үшін, сөйлеушіге белгілі бір мазмұн керек, ол сол мазмұнның негізінде сөйлемдер құра білуі тиіс, монолог сөздің ұйымдасқан түрі, сондықтан мұнда жекелеген сөйлемдер мен айтылымдар ғана емес, бүкіл хабар жоспарланып, бағдарлануы керек. Тілдік тіректер оқушылардың монолог түрінде сөйлеуіне көмегі зор.

Қазіргі кезде қазақ тілін оқытуда оқушылардың сөйлеу біліктілігін дамытуда тілдік тіректерді коллаж ретінде пайдалану тиімді болып отыр, себебі ол обьектіге және оның компоненттеріне жан-жақты қарауға, бірден зейін аударуға мүмкіндік береді.

Тілдік тіректерді негізге алып, монолог түрінде оқытуда оқушылардың танымдық қызығушылығының деңгейін анықтау, оқушылардың тыңдаған, оқыған, көрген мәліметтерін дұрыс қабылдауын қадағалай отырып, оларды монолог түрінде сөйлеуге үйрету, танымдық қызығушылықтары мен шығармашылықтарын дамытуда әдістің тиімділігін дәлелдеу .

Ауызекі сөйлеуді қалыптастыру үшін оқушы әр сабақта жаңа білім алып қоюмен ғана шектелмей, өз бетінше ізденіп, талдап, пікір таластыру деңгейіне жетіп, даму біліктілігін жетілдіріп отыруы қажет. Сонда ғана, оқушы ауызекі сөйлеу мақсатына жете алады.

Қорытындылай келсек, сөйлеу мәдениетінің жоғары деңгейі – мәдениетті адамның ажырамас қасиеті. Өз сөзімізді жетілдіру – әрқайсымыздың міндетіміз. Ол үшін айтылымда, сөз формаларын қолдануда, сөйлем құруда қателіктер жібермеу үшін әр құбылысқа зейінімізді салуымыз керек.

Егер адам дұрыс және әдеби тілде сөйлесе, ол сөйлеу мәдениетінің жоғарғы деңгейіне жетеді. Бұл дегеніміз қателіктер жіберіп қана қоймайды, сонымен қатар қарым-қатынас мақсатына сәйкес мәлімдемелер құра алады, кімге және қандай жағдайда жүгінетінін ескере отырып, әр жағдайда ең қолайлы сөздер мен конструкцияларды таңдай алады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Выготский Л.С. Мышление и речь – 1934.
2. Жақыпов С.М., Аймағанбетова О.Х. Адамзат ақыл-ойының қазынасы VII том. – Алматы: Таймас баспа үйі – 2006.
3. Буслаев Ф.И. О преподавании отечественного языка. – Либроком, 2010.
4. Күмісбаев Ө. Шығыс шайырлары I том – Алматы
5. Сыздық Р. Тілдік норма және оның қалыптасуы. – Астана: Елорда, 2001.
6. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению – 1991.

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Сиражева Айбану Сырымовна
«Сәулет» мектеп-лицейі
Тасқала ауданы, Орал, Қазақстан
aibanu_1506@mail.ru

Аннотация: Информатика сабағында инновациялық технологияларды пайдалану арқылы оқушылардың ақпараттық құзіреттілігін қалыптастырып, қазіргі заман талабына сай ақпараттық технологияларды, электрондық оқулықтарды және Интернет ресурстарды пайдалану оқушының білім беру үрдісінде шығармашылық қабілетін дамытады.
Түйін сөздер: ақпараттық – коммуникациялық технологиялар, компьютер, интерактивті тақта, сабақ бағдарламалары, онлайн-платформалар, электронды оқулық

Білімді әрі сауатты адамдар ─ бұл XXI ғасырда адамзат дамуының негізгі қозғаушы күші. Ал баланың жеке тұлға ретіндегі дамуы, өзіндік көзқарасының қалыптасуы, ой-өрісінің кеңеюі мектеп қабырғасында басталады. Қазіргі мектептердегі оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа әдіс- тәсілдерден, технологиялардан құралады. Демек, баланың білімі ерекше болуы, ол білімнің нәтижелі болуы пән мұғалімінен жауапкершілікті талап етеді. Бүгінгі таңда адамзаттың ақпараттық мәдениетінің дамуы білім алуда өте маңызды рөл атқарады, оның себебі – ғылыми-техникалық ақпараттың көлемі екпінді өсуіне байланысты. «Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп Елбасымыз атап өткендей, жас ұрпаққа білім беру жолында ақпараттық технологияны оқу үрдісіне қолдану мен оның тиімділігін арттырудың маңызы аса зор. Себебі ақпараттық технология ғана жаңа педагогикалық технологиялардың мүмкіндіктерін іске асыра алады. Оқушы–оқу үрдісінің басты субъектісі, сондықтан баланың дамуына, оның ойлау қабілетін дамытуға оқушы мен оқытушының өзара ынтымақтастығы оқу процесіне қалыптастыру мен әр түрлі оқу іс-әрекетін қамтитын оқыту әдістерінің үйлесімдігі нәтижесінде жүзеге асырылуы тиіс. Егер жаңа ақпараттық технологияны сабақта тиімді пайдаланса, оқушылардың пәнге деген қызығушылығы, танымдық белсенділігі, зерттеушілік іскерлігі, шығармашылығы артады.

Инновациялық мектеп - бұл өзіндік идеялар мен технологияларға негізделген және жаңа білім беру тәжірибесін ұсынатын білім беру мекемесі. Оқу үрдісінде жаңа технологияларды қолдану арқылы дәстүрлі сабақты өткізбеу білім беру ортасының біркелкілігін және оқу процесінің монотондылығын жояды, оқушылардың іс-әрекет түрлерінің өзгеруіне жағдай жасайды және денсаулықты сақтау қағидаларын жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Оқыту технологиясын таңдау пән мазмұнына, сабақтың мақсаттарына, оқушылардың дайындық деңгейіне, олардың оқу қажеттіліктерін қанағаттандыру қабілетіне, оқушылардың жас категориясына және бірқатар нақты сипаттамаларына байланысты.

Біздің практикамызда қазіргі қоғамдағы оқушылардың жетістіктеріне ықпал ететін балалардың негізгі құзіреттіліктерін қалыптастыруға ықпал ететін инновациялық технологияларды енгізу қажет.

Кәдімгі сабақты қалай ерекше ету керек, қызықты емес материалды қалай таныстыру керек, қазіргі балалармен заманауи тілде қалай сөйлесу керек? Бүгінгі сабаққа келгенде өзімізге осы және басқа да көптеген сұрақтар қоямыз.

Қазіргі білім берудің басты мақсаты да жан – жақты дамыған, рухани бай жеке тұлға қалыптастыру болып табылады. Сондықтан заман талабына сай оқыту үрдісін

жетілдіре отырып, қоғам сұранысына сай жеке тұлға қалыптастыру мәселесі бойынша оқушыларға ақпараттық - коммуникациялық технологияларды сабақта көптеп қолдану тиімділігі артып отыр.

Оқу үрдісінің тиімділігін қамтамасыз ету үшін қажет:

✓ Бір қалыптылықты пайдаланбау, деңгейлер бойынша (білу, пайдалану, қолдану) оқушылар әрекетін ауыстырып отыру;

✓ Баланың ойлау (зерделеу) қабілетін дамытуға бағытталу, яғни елестету, салыстыру, байқағыштық жалпыдан негізгіні айыра алу, ұқсастықты табу қасиеттерін дамыту;

✓ Компьютерлік технологияны пайдалана отырып дарынды, орташа және үлгерімі төмен оқушыға сабақты ойдағыдай меңгеруіне мүмкіндік туғызу.

Оқушының есте сақтау қабілетін ескеру (жедел, қысқа мерзімді және ұзақ уақыттық есте сақтау).Оң мотивацияларды қалыптастыру – мұғалімнің кәсіби міндеті. Мотив оқушының танымдық қызығушылықтары, жаңа білім, іскерлік, дағдыны меңгерудегі қажеттіліктерімен тығыз байланысты. Жағымды жағдай туғызу үшін оқушыны коммуникативтілікке бағыттап, сабақта оқушы іс - әрекетін ынталандыратын ерекше сабақ формаларын таңдау керек. Мұғалімдердің тәжірибесі көрсеткендей, дәстүрлі емес сабақтарды ұйымдастыру оқушылардың сабаққа деген ынтасын арттырады. Бүгінгі күнде мұғалімдер оқушылардың жемісті және тиімді іс - әрекетін ұйымдастыру үшін белсенді түрде дәстүрлі емес сабақтарды пайдалануда. Дәстүрлі емес сабақ түрлеріне видеосабақтар, интернет платформалар, интернет сабақ және т. б. жатқызуға болады.

Информатика сабақтарында ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдаланудың тиімділігі:

· оқушының өз бетімен жұмыс жасауы;

· аз уақытта көп білім алып, уақытты үнемдеу;

· білім-білік дағдыларын тест тапсырмалары арқылы тексеру;

· шығармашылық есептер шығару кезінде ақпараттық процестерді түсіндіру арқылы жүзеге асыру;

· қашықтықтан білім алу мүмкіндігінің туындауы;

· қажетті ақпаратты жедел түрде алу мүмкіндігі;

· экономикалық тиімділігі;

· іс-әрекет, қимылды қажет ететін пәндер мен тапсырмаларды оқып үйрену;

· оқушының ой-өрісін дүниетанымын кеңейтуге де ықпалы зор.

Осы айырмашылықтар оқушылардың қабілетінің әртүрлілігіне қарамастан, олардың оқу материалын терең ұғынуына, түсінуге мүмкіндік береді және ықпал етеді. Электронды оқулықтың тиімділігі: мұғалімнің ғылыми-әдістемелік әлеуетін дамытып, оның сабақ үстіндегі еңбегін жеңілдетеді; әр пәннен өтетін емтихандарға дайындығын жеңілдетеді.

Сабақтарыңызды қызықты және қызықты ету үшін, ең бастысы, сабақтың мақсаттарына жету үшін мұғалім белгілі бір өлшемдерге сәйкес интернеттегі ресурстарды мұқият таңдайды. Оқу материалын таңдағанда, оқытушының басты міндеті - оқу деңгейіне сәйкес ұсынылған оқушылардан қандай ақпаратты таңдау, қабілеттері мен жас ерекшеліктерін таңдау үшін қандай ақпаратты таңдау керек екенін анықтау. Қазіргі таңда бүкіләлемдік ғаламтор мұғалімдердің қажеттіліктерін қанағаттандыруға ықпал ететін түрлі білім беру платформалары мен ресурстарды таңдауға бай.

Заманауи АКТ құралдары (компьютер, интерактивті тақта, сабақ бағдарламалары, интернет және т.б.) дыбыстық эффектілер, анимациялар, фотосуреттер, жарқын иллюстрациялар сабақты қызықты әрі ашық қылып өткізуге көмектеседі. Интерактивті тақта-бұл оқушы үшін жаңа, қызықты, жиі танымдық әлемге терезе.Оқушылардың бейімділіктерін, қызығушылықтарын біле отырып, кейде көп уақытты қажет ететін мультимедиялық презентациялар жасалынады. Бірақ мұғалім баланың ынталы көздерін,

жаңа білімге деген қызығушылығын және ең бастысы оларды игерудің нәтижесін көргенде, барлық қиындықтар бірден ұмытылады. Бұл оқушы үшін жаңа, зерттелмеген, кейде ертегі білім әлемін құра алатын және сонымен бірге ол үшін жаңа технологиялар еліне жолсерік бола алатын, оған уақытты сақтауға көмектесетін, баланың ақпараттық мәдениетінің негіздерін қалыптастыратын көмекшісі секілді. Жобалық іс-әрекет оқушының танымдық қызығушылығын дамытады, көкжиегін кеңейтеді, коммуникативті, оқу және танымдық құзіреттіліктерін қалыптастырады. Қазіргі таңда мектептер мен университеттердегі білім беру инновациялық тәсілдері өз нәтижелерін көрсетуде. Инновациялық технологиялар мен әдістерді шебер қолдану жалпы білім беру процесінің тиімділігі мен сапасын арттырудың қуатты факторына айналуда.

Педагогикалық қызметімізде біз WordWall, Padlet, Miro, Slido, Mentimetr, Liveworksheets, Flippyty, Linoit және т.б. сияқты онлайн-платформаларды белсенді қолданамыз.

Слидо платформасы семинарлар, конференциялар, тыңдаушылар үшін қызықты және интерактивті конференциялар, бұл платформа кері байланыс алуға болады. Мектеп практикасында платформаны педагогикалық кеңестер, консуляциялар, ата-аналар жиналыстары және басқа да шаралар өткізу кезінде пайдалануға болады. Платформа барлық қатысушылар өз пікірлерін білдіріп , сұрақтарына жауап ала алатын шараны өткізуге мүмкіндік береді

Miro (бұрынғы RealtimeBoard) – оқушылармен және әріптестермен қашықтықтан оқуға немесе жұмыс істеуге мүмкіндік беретін интерактивті платформа. Бұл виртуалды тақтаға ұқсайды, классикалық мектеп тақтасына ұқсайды, оған мәтін жазуға, сурет салуға, графиктер мен диаграммаларды салуға, әртүрлі оқу материалдарын жүктеп алуға және жүктеуге болады.

Бұл құрал оқытушы сабақты онлайн жүргізген кезде қашықтан оқыту үшін таптырмас құрал. Сервис оқушыларға бір нәрсені көрнекі түрде көрсетуге, топтық жұмыс жасауға, әртүрлі процестерді визуализациялауға және бейнеконференциялар өткізуге мүмкіндік береді.

Miro интерактивті тақтасы бірлескен жобада жұмыс істегенде, миға шабуыл жасағанда, іс-қимыл жоспарын жоспарлауда немесе цифрлық жазбаларды пайдаланып жұмыс үрдістерін ұйымдастыруда тиімді топтық қарым-қатынасқа мүмкіндік береді. Құрал блоктарға бөлу және жауапкершілік аймақтарына бөлу мүмкіндігімен бір жобаға бір мезгілде қол жеткізуді қамтамасыз етеді, осылайша процеске әрбір қатысушының ортақ мақсатпен өз рөлі болады.

Wordwall интерактивті тапсырма құруға арналған платформа. Ол оқушылардың ақпаратпен жұмыс жасау іскерлігін қалыптастыру арқылы коммуникативтік қабілеттерін, ақыл-ойын, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытады. Wordwall интерактивті тапсырма құру сервисін пайдалану арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артады. Wordwall бағдарламасының тиімділігі мультимедия, зертханалық тәжірибелер, компьютер, анықтамалық мәліметтер т.б. көрнекі материалды пайдалану үлкен нәтиже береді.

Liveworksheets платформасында интерактивті тапсырмаларды дайындауға арналған бағдарлама. Бұл платформалардың өзге платформалардан артықшылығы сабақ барысында немесе бжб кезінде оқушыға өз жұмысыңызды жібергеннен кейін, оқушы орындап болған соң бірден балын біле аласыз, оқушы бірден қателіктерін біле алады. Сонымен қатар бұл платформаны пайдалану арқылы сіз бір жиынтық жұмысыңызда бірнеше тапсырма түрін қолдана аласыз. Оның ішінде бір дұрыс жауапты тапсырма, бірнеше дұрыс жауапты тапсырма, сәйкестендіру тапсырмасы, бос сөздің орнын толтыру тапсырмасы және де аудиожазба видеожазба қолдануға болады. Тапсырмаңыздың ішіне ютуб желісіндегі дайын видеоларды жүктеу арқылы сіз тапсырмаңызды өте қызықты етіп жасай аласыз. Нәтижесінде сізде дайын әдістемелік кешен дайын тұрады.

Бұдан бөлек сабақта қолдануға болатын ойын түріндегі дидактикалық материалдар:

Online Test Pad - логикалық ойындар, онлайн тесттер, сауалнамалар, сөзжұмбақтар жасау мүмкіндігі.

JeopardyLabs - мектеп оқушыларымен сабақтарға арналған онлайн викториналар жасау.

Flippity - интерактивті тапсырмалар мен ойын жаттығуларын жасауға арналған әртүрлі бланкілердің үлкен жиынтығы. Мұнда GOOGLE құжаттарының мүмкіндіктері қолданылады.

CoboCards - бұл тапсырма карталарын жасау сервисі.

Cross сіздің сөздеріңіздің тізімі бойынша сөзжұмбақ құруға арналған.

CrossGen - сервис арқылы сөзжұмбақтар жасау

Jigzone- пазлдар жасау.

Қорыта келгенде, ақпараттық технологияның тиімділігі – оқушылардың білім олқылықтарына үнемі зерттеу жасап, түзету жұмыстарын жүргізуге пайдасы бар екендігі анықталды. Қазіргі заманның даму қарқыны мұғалімдер шығармашылығын жаңаша, ғылыми-зерттеу бағытында құруды талап етеді. Демек, компьютер оқушылар мен мұғалім жұмысын ұйымдастыруда кең мүмкіндіктерге ие, оқытудың әдістерін кеңінен әрі сапалы қолдануға мүмкіндік береді. Ендеше, ақпараттық технологияны сабақта қолдану оқушының іс-әрекетін, жұмысын түрлендіруге көмектеседі, зейінін белсендіреді, жеке тұлғаның шығармашылық мүмкіндіктерін жоғарылатады деуге болады. Ақпараттық технология арқылы жасалатын тест тапсырмалары уақытты, шығынды үнемдеуге көмектесе отырып оқушылардың өз білімін бағалауға үйретеді. Ең бастысы, оқушылардың өзіндік білім алуын қамтамасыз етіп, әр түрлі білім көздерінен негізгісін бөліп алу, тауып алу дағдыларын дамытады. Әрбір оқушының білім деңгейін талапқа сай көтеру үшін озық әдістемелік технологиялар қажет. Сол жаңа озық әдістемелік технологиялармен қаруланған, заман талабына сай оқытудың жаңа әдістерін, яғни ақпараттық-коммуникациялық технологияларды толық меңгерген педагог қана білім алушының сапалы білім алуына мүмкіндік жасайды.

XXI ғасыр — бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуіріне, айналадағы дүниеге, адамның денсаулығына, кәсіби мәдениетіне, мұқият қарайтын дәуір. Бүгінгі білім мазмұны оқытушы мен оқушының арасындағы негізгі бастамалардың барлығы оқытушы арқылы жүзеге асырылады.

Жаңа технологияны меңгеру оқытушының оқу –тәрбие үрдісін жүйелі ұйымдастыруына көмектеседі. Оқытудың озық технологиясын меңгеру оқытушының кәсіптік шеберлігіне байланысты. Бұл әрбір ұстазды ойландырып, жаңаша жұмыс істеуге,жаңа ізденістерге жетелейді. Осы орайда Жүсіпбек Аймауытов «Сабақ беру үйреншікті жәй ғана емес, ол жаңадан жаңаны табатын өнер»,-деп тұжырым жасайды. Сондықтан оқытушы өз пәніне психологиялық тұрғыдан қарап,әдістемелік шеберлікпен келу керек. Сабақ барысында интерактивті технологияларды қолдану оқытушы жұмысын өнімді, нәтижелі, ал оқушылардың білім алу әрекетін мәнді, қызықты, пайдалы етеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. [https://melimde.com/liveworksheets-platformasinda-interaktivti-tapsirmalardi-dajin.html]
2. [https://melimde.com/wordwall-interaktivti-tapsirma-ru-servisin-oldanu-tomendegidej.html?page=2]
3. [https://wiserv.ru/blog/web/slido]
4. [https://startpack.ru/application/realtimeboard-whiteboard]

«ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИКТ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА И ИХ ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ»

Смирнов Вячеслав Дмитриевич
учитель английского языка
Педагог-исследователь
КГУ ЖОСШ№2

Аннотация: Статья представляет исслдование о важности и перспективах внедрения компьютерных технологий в обучении английскому языку. Мы рассматриваем разнообразные аспекты применения современных средств, включая интерактивные программы, онлайн-ресурсы и приложения для мобильных устройств. Автор расскажет о преимуществах использования компьютерных технологий в повышении мотивации учеников, усилении коммуникативных навыков и расширении доступа к образованию. Статья также подчеркивает важность сбалансированного подхода и роли преподавателя в использовании технологий на уроках английского языка.
Аннотация: Мақалада ағылшын тілін оқытуда компьютерлік технологияларды енгізудің маңыздылығы мен болашағытуралызерттеуберілген. Біззаманауиқұралдарды, соныңішіндеинтерактивтібағдарламаларды, онлайн ресурстарды жәнемобильді құрылғыларға арналған қосымшалардықолданудыңәртүрліаспектілерінқарастырамыз. Автор студенттердіңынтасынарттыруда, коммуникативтідағдылардыныгайтуда және білімге қолжетімділікті кеңейтуде компьютерлік технологияны қолданудың артықшылықтары туралы әңгімелейді. Сондай-ақмақаладаағылшынтілісабағында технологияны қолдануда теңгерімді тәсілдің маңыздылығы мен мұғалімнің рөлі көрсетілген.
Annotation: The article presents a study on the importance and prospects of introducing computer technologies in teaching English. We consider a variety of aspects of the use of modern tools, including interactive programs, online resources and applications for mobile devices. The author will talk about the benefits of using computer technology in increasing student motivation, strengthening communication skills and expanding access to education. The article also highlights the importance of a balanced approach and the role of the teacher in the use of technology in English lessons.

В современную цифровую эпоху технологии играют все более заметную роль в образовании. Компьютеры, в частности, стали важными инструментами в классе, совершив революцию в способах обучения учащихся, особенно когда речь идет о преподавании английского языка как второго языка.

Использование компьютеров в уроках английского языка не только полезно, но и может доставить массу удовольствия. Он предлагает многочисленные практические возможности, как преподавателям, так и учащимся, чтобы улучшить свой учебный опыт. В этой статье мы рассмотрим практические примеры эффективного использования компьютеров на уроках английского языка, также мы рассмотрим, как компьютеры используются для улучшения изучения английского языка, предоставляя преподавателям и ученикам более увлекательный и эффективный опыт обучения.

Программное обеспечение для интерактивного обучения

Одним из наиболее значительных преимуществ использования компьютеров на уроках английского языка является наличие программного обеспечения для интерактивного обучения. Эти программы созданы для того, чтобы сделать изучение языка приятным и увлекательным. Интерактивное программное обеспечение часто включает в себя упражнения, викторины и игры, которые помогают учащимся расширить словарный запас, улучшить грамматику и попрактиковаться в произношении.

Немедленная обратная связь, обеспечиваемая этими инструментами, позволяет учащимся отслеживать свой прогресс и вносить необходимые улучшения, повышая их уверенность в использовании английского языка.

Инструменты для написания и редактирования

Изучающие английский язык также могут воспользоваться компьютерными инструментами для письма и редактирования. Эти инструменты помогают учащимся улучшить свои навыки письма, предоставляя рекомендации по грамматике, правописанию и стилю. Более того, они позволяют ученикам совместно работать над написанием проектов, делая процесс редактирования более интерактивным и эффективным.

Интерактивные электронные книги

Практический пример: чтение интерактивных электронных книг с такими функциями, как аудиопроизношение, мгновенный перевод и интерактивные тесты.

Интерактивные электронные книги привлекают учащихся посредством мультимедийных элементов и интерактивных функций. Это может быть ценным инструментом для понимания прочитанного и приобретения словарного запаса.

Доступ к онлайн-ресурсам

Интернет – это сокровищница ресурсов для изучающих язык. Компьютеры предоставляют учащимся легкий доступ к широкому спектру онлайн-материалов, таких как статьи, видео, подкасты и приложения для изучения языков. Эти ресурсы позволяют учащимся изучать различные акценты, диалекты и культурные контексты, что может иметь неоценимое значение для улучшения их наОнлайн-уроки по языку

Практический пример: использование таких платформ, как Duolingo, KhanAcademy или RosettaStone, для самостоятельного изучения языка.

Эти онлайн-руководства предлагают структурированные уроки и упражнения, которые позволяют учащимся учиться в удобном для них темпе. Они охватывают различные аспекты изучения языка, включая словарный запас, грамматику и произношение и улучшение навыков аудирования и разговорной речи.

Приложения для изучения языков

В последние годы мобильные приложения приобрели популярность как эффективные инструменты изучения языка. С помощью смартфонов и планшетов ученики могут получить доступ к приложениям для изучения языка, которые предлагают уроки, викторины и даже языковую практику вживую с носителями языка. Эти приложения позволяют учащимся брать уроки английского с собой, куда бы они ни пошли, способствуя непрерывному обучению и практике.

Веб-сайты и подкасты по изучению языков

Веб-сайты и подкасты предлагают аутентичный языковой контент, помогая учащимся познакомиться с различными акцентами, словарным запасом и стилями разговора.

Практический пример: доступ к таким веб-сайтам, как BBC LearningEnglish, или прослушивание англоязычных подкастов для изучения языка в реальном мире.

Онлайн-семинары по писательскому мастерству

Практический пример: участие в онлайн-семинарах или форумах по письму, чтобы делиться письменными заданиями, получать отзывы и улучшать навыки письма.

Онлайн-семинары и форумы по письму предоставляют учащимся платформу для получения конструктивной критики их письма, помогая им совершенствовать свои навыки сочинения.

Практический пример: Поощрение учащихся использовать приложения для изучения языка, такие как Babbel, Memrise или FluentU, для практики аудирования, говорения и чтения.

Мобильные приложения предлагают студентам удобный и портативный способ практиковать английский язык в дороге. Эти приложения часто включают в себя

технологию распознавания речи и реальный видеоконтент для улучшения произношения и понимания.

Интерактивные игры для изучения языка

Обучающие игры представляют собой увлекательный и интерактивный способ изучения английского языка.

Практический пример: использование обучающих игр, таких как приложения «Палач» или «Эрудит», для укрепления словарного запаса, правописания и распознавания слов.

Цифровые карточки

Цифровые карточки позволяют легко создавать, систематизировать и практиковать словарный запас. Они являются эффективным способом закрепить новые слова и фразы.

Практический пример: создание и использование цифровых карточек (например, Anki или Quizlet) для повторения словарного запаса и запоминания.

Виртуальный языковой обмен

Компьютеры также облегчают программы виртуального языкового обмена. Эти платформы соединяют изучающих английский язык с носителями языка, который они пытаются выучить. С помощью видеочатов и приложений для обмена сообщениями учащиеся могут общаться с носителями языка, получая возможность использовать язык в реальной жизни без использования сценариев. Этот практический опыт может значительно улучшить разговорные навыки учащихся и понимание культуры.

Персонализированное обучение

Компьютеры позволяют персонализировать обучение. Благодаря платформам адаптивного обучения учащиеся могут работать в своем темпе и сосредоточиться на своих индивидуальных сильных и слабых сторонах. Эти платформы используют данные и алгоритмы для адаптации уроков к потребностям каждого учащегося, гарантируя, что он получит поддержку и трудности, необходимые для его конкретного уровня навыков.

Моделирование и виртуальная реальность

Некоторые преподаватели начали использовать моделирование и виртуальную реальность, чтобы погрузить учащихся в англоязычную среду. Например, виртуальные поездки в англоязычные страны или моделирование реальных сценариев могут улучшить понимание языка и культурную осведомленность учащихся. Этот захватывающий опыт оставляет незабываемые воспоминания и помогает в улучшенном изучении языка.

Виртуальный языковой обмен

Виртуальный языковой обмен позволяет студентам общаться с носителями языка, улучшая их навыки говорения и аудирования. Это практический способ применить то, чему они научились в классе и создает более увлекательную и запоминающуюся среду обучения.

Практический пример: общение с носителями английского языка через платформы языкового обмена, такие как Tandem или HelloTalk.

Языковое погружение в виртуальную реальность (VR)

Виртуальная реальность может создать захватывающий языковой опыт, позволяя учащимся «путешествовать» в англоязычные страны или участвовать в сценариях реальной жизни, улучшая как языковое, так и культурное понимание.

Практический пример: использование VR-гарнитур для погружения учащихся в англоязычную среду, например, в виртуальные туры или сценарии ролевых игр.

Заключение

Интеграция компьютеров в уроки английского языка изменила способ приобретения учащимися языковых навыков. Благодаря интерактивному программному обеспечению, доступу к онлайн-ресурсам, приложениям для изучения языка, виртуальному языковому обмену, персонализированному обучению, инструментам письма и захватывающему опыту компьютеры позволяют учащимся изучать и практиковать английский язык динамичными и эффективными способами. Использование

технологий в обучении английскому языку не только повышает уровень владения языком, но и способствует более глубокому пониманию языка и связанных с ним культур. Поскольку технологии продолжают развиваться, преподавателям следует продолжать изучать инновационные способы использования их потенциала на благо изучающих английский язык.

Практические примеры использования компьютеров на уроках английского языка демонстрируют, как технологии могут различными способами улучшить изучение языка. От интерактивных игр до онлайн-уроков, языковых приложений и виртуальной реальности — компьютеры предлагают универсальные инструменты, которые сделают изучение английского языка увлекательным и эффективным. Преподаватели могут использовать эти инструменты для создания динамичных и интерактивных уроков, а учащиеся могут воспользоваться ресурсами для самостоятельного обучения и реальным языковым опытом для овладения английским языком. игры бросают вызов.

ЛИТЕРАТУРА

1. "Teaching English in the Digital Age" by Jeremy Harmer and Nicky Hockly
2. "Digital Literacies: Research and Resources in Language Teaching" by Gavin Dudeney and Nicky Hockly
3. "Technology-Enhanced Language Learning for Specialized Domains: Practical Applications and Mobility" by Elena Bárcena and Pilar Rodríguez Arancón
4. "Language Learning with Technology: Ideas for Integrating Technology in the Classroom" by Graham Stanley and Thaine, C.
5. "The Routledge Handbook of Language Learning and Technology" edited by Fiona Farr and Liam Murray
6. "CALL Research Perspectives" by Joy Egbert and Elizabeth Hanson-Smith
7. "Digital Language Learning and Teaching: Research, Theory, and Practice" edited by Michael Thomas and HayoReinders

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ
РОЛЬ СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧАЩИМИСЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ ОБРАЗОВАНИЯ

Ж.Т. Аухалиева
Коммунальное государственное учреждение «Специальная школа-интернат №7», Павлодар, Казахстан
@e.mail zhanna.auhalieva2016@gmail.com

Аннотация: Выбор профессии – социально важная задача для каждого человека, а для детей с особыми образовательными потребностями он вдвойне важен и сложен. Наши дети плохо ориентируются в жизненно важных вопросах, а особенно при выборе профессии – как пользоваться средствами связи, как устроиться на работу, как получить необходимое медицинское обследование, куда обращаться, как распределить бюджет и многое другое.
Ключевые слова: дети с особыми образовательными потребностями, социальная адаптация, знакомству с различными профессиями, социальное и профессиональное самоопределение, будущие выпускники, профориентация.

Единственным университетом знаний для наших детей по вопросам социализации является школа-интернат. Если ребенок, развивающийся в норме в силу своих

возможностей, мотивированных потребностей черпает эти знания не только в школе, семье, но и самостоятельно, перерабатывая поступающую информацию из окружающего мира, то дети с особыми образовательными потребностями, имея такой дефицит как недоразвитие познавательной деятельности, нарушением зрения или другие недостатки в развитии, самостоятельно не могут получить необходимые знания для успешной социализации.

Под влиянием педагогов школы-интерната становится возможной коррекция недостатков в формировании личности детей с особыми образовательными способностями. А поскольку наша школа находится на положение интерната, значит научить, сориентировать детей, выработать положительные привычки – это важная задача всего нашего коллектива.

В учебно-воспитательном процессе школы-интерната реализовываются идеи социализации личности с использованием компенсаторных возможностей индивидуально каждого учащегося. Эта задача будет решаться лишь при соблюдении определенных требований. Главное из них — наличие единой системы воздействия на учащихся, складывающейся из нескольких этапов.

Первый этап (1- 4 класс) – социальная адаптация личности через привитие навыков самообслуживания, ручного труда, проводятся мероприятия направленные на формирование у младших школьников ценностного отношения к труду, пониманию его роли в жизни человека и в обществе.

Работа в этой возрастной категории воспитанников сводится к первичному знакомству с различными профессиями, и происходит в процессе проведения мероприятий.

Второй этап (5-8 класс) – социально – трудовая адаптация через труд на пришкольном участке, выбор профиля трудового обучения, профессиональная подготовка**.**

В нашей школе-интернате профильный труд представлен швейным делом, столярно-плотничным, сельскохозяйственным трудом, вязанием, цветоводством и декоративным садоводством, подготовкой младшего обслуживающего труда. По всем предметам разработаны рабочие программы.

Третий этап (10 класс) – выбор жизненного пути после окончания школы: трудоустройство, продолжение обучения, приобретение профессии, самореализация в жизни.

Важную роль в выборе будущей профессии играет деятельность социального педагога. Мною ведется работа по созданию условий для полноценной социализации, развития и воспитания ребенка, содействовать его социальному и профессиональному самоопределению. Эти усилия сводятся к оказанию личности компетентной социально-педагогической помощи в поиске профессии для себя.

Ежегодно на базе нашей школы проводятся мероприятия по освещению всех видов профессий:

- внеклассные мероприятия и классные часы на темы «Мир моих увлечений», «Все профессии важны», «Моя любимая работа», «Мой выбор» и др.;
- конкурсы рисунков «Кем я хочу быть», «Интересная работа моих родителей»;
- анкетирование с целью дальнейшего профессионального маршрута воспитанников;
- встречи с людьми разных профессий;

Представители Общества «Красного полумесяца», проводят подготовку о реагировании на чрезвычайные ситуации. В рамках этого направления сотрудники и волонтеры обучают детей навыкам оказания первой медицинской помощи.

Работники пожарной службы знакомят ребят с данным видом профессии, о деятельности пожарных, с теми предметами, из-за которых может возникнуть пожар.

Кружковая работа и проектно-исследовательская деятельность позволяют нашим деткам познакомиться с теми или иными видами профессий.

Во время проектно-исследовательской деятельности воспитанники совместно с педагогами находят информацию о работе поваров, библиотекарей, врачей, парикмахеров, строителей и т.д.

В рамках посещения занятий учебно-производственного комбината (УПК) главной целью которых является обучение учащихся распознаванию неотложных состояний, определению тяжести заболевания или поражения и принятию самостоятельного и правильного решения по оказанию первой помощи и приемам массажа.

На базе Технологического колледжа неоднократно проводятся мастер-классы, где дети лично могут поучаствовать в приготовлении блюд под руководством педагогов данного колледжа.

Также в нашей школе-интернате особое внимание уделяется творческим способностям учеников, которые на протяжении многих лет участвуют в республиканских, областных мероприятиях, становятся призерами и лауреатами конкурсов, таких как, например Жулдызай, Две звезды …и другие. На всех школьных праздниках дети выступают с вокалом и играют на музыкальных инструментах, именно данное направление помогло детям раскрыться и продолжить обучение в музыкальном колледже для одаренных детей.

Особое внимание уделяется экскурсиям, где наши будущие выпускники, посещая колледжи, предприятия получают первые азы о будущих профессиях. Особенно важным звеном в профориентации является работа с родителями. Вопросы выбора профессии и определения путей образования представляет трудную задачу как для самих обучающихся, так и их родителей (законных представителей). На родительских собраниях и классных часах в выпускных классах, во время индивидуальных консультаций, я как социальный педагог поднимаю вопросы о важности правильного выбора дальнейшего образования детей с учетом требований современного рынка труда.

На протяжении многих лет наша школа-интернат тесно сотрудничает со многими колледжами не только города Павлодара, но и за его пределами. Составлены меморандумы о сотрудничестве с неправительственными организациями «Общество слепых», учебными заведениями.

Реализация разработанного плана по профориентации, поставленных задач, применение различных форм и методов в профориентационной работе показала их эффективность.

Так, в течение 3 лет в КГУ «Специальная школа-интернат № 7» всего выпустилось 28 воспитанников, из них продолжили обучение в колледжах г. Павлодара и за его пределами:

- В 2019 г. в Павлодарский колледж сферы обслуживания, по специальностям швейное дело и моделирование одежды- 2 выпускника, парикмахерское дело- 1 выпукник. Комплекс музыкальный колледж, музыкальная школа-интернат для одаренных детей, по специальности – академическое пение -2 выпускника, «Павлодарский колледж технического сервиса, ремонт и эксплуатация автомобильного транспорта, 2 выпускника»
- В 2020 г. Павлодарский Технологический колледж , специальностьпроизводство молочной продукции – 2 выпускника
- Павлодарский политехнический высший колледж, специальность электромеханик- 2 выпускника
- В 2021 г. Павлодарский монтажный колледж, штукатурное дело- 2 выпускников
- Высший колледж Инновационного Евразийского Университета, специальность- правоведение и технолог – 2 выпускника
- Выпускники сельской зоны учатся в аграгно-технических колледжах районных центров.

Это те учебные заведения, в которых наши дети ежегодно имеют возможность пролдолжить обучение по специальностям на территории г. Павлодара.

Также наши выпускники обучаются:

- Казахстанско- Российской высший медицинский колледж г. Алматы, спец стоматология ортопедическая – 1 выпускник
- Республиканская Медицинская академия, спец сестринское дело – 1 выпускник
- Казахстанский колледж им. Аль фараби г. Алматы, спец. програмирование- 1 выпускник.

Но на сегодняшний день стоит проблема в отсутствии коррекционых групп для детей с нарушением зрения в учебных заведениях. Особенно остро нуждаемся в определении тотально- слепых детей. В г. Павлодаре нет условий для дальнейшего обучение данной категории детей.

В заключении хотелось бы сказать, что основная цель профессионального воспитания — это формирование личности труженика, отвечающего требованиям современного производства и социального прогресса, обладающего высокими, нравственными и профессиональными качествами.

ЛИТЕРАТУРА

1. Болдина М.А., Деева Е.В. Понятие и сущность профориентационной работы в образовательном учреждении // Вестник Тамбовского университета. Серия Гуманитарные науки. Тамбов, 2017. Т. 22. Вып. 1 (165). С. 7-17.
2. Власова Т.А., Певзнер М.С. О детях с отклонениями в развитии. - М.: Педагогика, 2011, переизд. – с. 173
3.Чистякова С.Н. Эффективность профессиональной ориентации обучающихся - важнейшая составляющая системы государственной кадровой политики// Профессиональное образование. № 1 (25). 2017. С.24-29.

ТАБЫСТЫ МЕКТЕП – МҰҒАЛІМ ЖҰМЫСЫНЫҢ НӘТИЖЕСІ

Омарова Айткуль Мырзагалиевна
Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасының
«Мойынқұм ауданы білім бөлімінің Әлтай Төлепбергенов атындағы
орта мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің директоры
aytkl.omarova.76@mail.ru

Аннотация: Жалпы білім беру ұйымының басшылары білім алушылардың заман талабына сай біліммен қамтамасыз етіп «Табысты мектеп» атағына ие болуы үшін нақты және күрделі жағдайларды қалай талдау қажеттігін, мектеп тәжірибесіне қалай өзгеріс енгізіп, мектеп миссиясында күтілетін нәтижелерге қол жеткізілгенін қалай бағалау қажеттігіне нақты жоспарлай білуі керек.
Аннотация: Руководители общеобразовательной организации должны уметь четко планировать, как анализировать конкретные и сложные ситуации, как вносить изменения в школьную практику, как оценивать, достигнуты ли ожидаемые результаты миссии школы, чтобы обеспечить учащиеся, имеющие образование в соответствии с требованиями времени и имеющие звание «Успешная школа».
Abstract: The leaders of the general education organization must be able to plan clearly, how to analyze specific and complex situations, how to make changes in school practice, how to evaluate whether the expected results of the school's mission have been achieved, in order to ensure students who have education in accordance with the requirements of the time and have the title "Successful School" .

Түйін сөз: Мұғалім қаншалықты білімді, шығармашыл болса, оның құзіреттілік аясы да соғұрлым кең болмақ.

Білім беруді дамытуға байланысты Қазақстан Республикасының әлемдік білім беру кеңістігіне енуі – білім беру саласындағы өзгерістер, тұрақты дамудың жаңа стратегиялық бағыты, қарқындылығы, қоғамның ашықтығы, жедел ақпараттануы білім ұйымы басшыларының басқаруды жүзеге асыруда да жаңаша көзқарасты және инновациялық қызметті талап етеді. Жаңа ғасырдың талабы да, ғажабы да басқа.

Табысты мектептің негізгі тірегі мектеп мұғалімдерінің алар орны ерекше. «Мұғалім - тынымсыз соғып тұрған жүрегі іспеттес» деп Ахмет Байтұрсынов айтқандай, ұстаздар ғана мектепті дамытуға үлес қосып, жұмысын жаңашылдыққа бағыттай алады. Көшбасшылық бағдарламасын оқуды Мектептің негізгі миссиясы - «Табысты мектеп» атағына ие болу болса, табысты оқушы табысты мектепке жетелейтіні сөзсіз. Осы бағытта мектептегі мұғалімдердің кәсіби құзіреттіліңктерін дамыту мақсатында сабақ тайм жоспарын енгізуді қолға алдым..

«Сабақ Time» жобасын енгізудегі негізгі мақсатымыз мұғалімдердің күнделікті сабақ жоспарларын құрудың тиімді жолдарын қарастыру. Осы мақсатта тәжірбие алаңына орта білім беру саласындағы PISA, PIRLS, TIMSS халықаралық мониторингтік салыстырмалы зерттеулер талаптарына сәйкес 15 жастағы білім алушылардың функционалды сауаттылығын, бастауыш және негізгі мектеп білім алушыларының академиялық білімдері мен дағдыларын, бастауыш мектеп білім алушыларының оқу сауаттылығының сапасын, негізгі мектеп білім алушыларының компьютерлік және азаматтық сауаттылығын дамыту бойынша кәсіби құзыреттілігін жетілдіруге; PISA, PIRLS, TIMSS шынайы және балама тапсырмаларын сабақта қолдануда, бағалауда және оларды құрастыра білуде әдістемелік нұсқаулығын басшылыққа ала отырып өз сабақтарында қолданылатын әдістерін қолданып жүрген мұғалімдердің іс тәжірбиелерін бөлісуді көздедім.

Сабақ жоспарын жасауда сабақтың мақсат, міндеттерін анықтаудан басталады сонымен қатар бағалау критерийлерін анықтау, оқу материалының мазмұнын саралау, оқыту әдістері мен тәсілдерін таңдау, оқушылардың сабақта жұмыс істеу түрін, оқыту үлгілерін анықтаудан бастайды. Жоба аясында тәжірбиелі мамандардан жас ұстаздардың алары көп болды.

Сабақ жоспарын құруда сабақ мақсатына сай тапсырмаларды беру мен тапсырмаларға сай нақты дискрипторларды құру жолдарын ашып көрсетіп отырды, білім алушылардың функционалды сауаттылықтарын дамытатын тапсырмаларды құрастыру жолдарымен бөлісті.

«Сабақ Time» жобасы аясында білім алушылар арасында үлгерімі төмен оқушылармен жеке жұмыстарды дамыту керектігі анықталды. Халықаралық зерттеу жобаларының тапсырмаларын орындауда сыныптағы бірлі екілі үлгерімі төмен оқушылар қиындықтарға тап болды.Әрине тәжірбиелі ұстаздар бұндай оқушылармен жұмыс жасауда өз тәжірбиелерінде әйгілі педагог Выготскийдің ЖАДА ұғымына сүйене отырып жұмыстар жүргізе білді. Негізінде, бұл түсінік адам өз бетінше игере немесе көрсете алмайтын, бірақ біреудің көмегімен үйренуге болатын барлық білімдер мен дағдыларды қамтиды делінген. Бұл біздің үлгерімі төмен оқушы бойында кездесетін бірден бір анықтамалық. Сондықтан Выготскийдің пікірінше, оқушылар нақты мақсаттарды көздеген, көбірек білетін жандармен әлеуметтік қарым-қатынас нәтижесінде ойлау және сөйлеу дағдыларын дамытады**.** Мұндай оқушыларды толық үлгерімге жеткізу - мұғалімнің қиын да абыройлы міндеті. Бұл міндетті орындау үшін біріншіден, оқу сапасын арттырып, теория мен практиканы ұштастыра отырып, әр уақытта газет-журналдарда жарияланған методикалық жаңалықтарды, озат тәжірибені, жаңашылдар әдісін өз сабағында мүмкіндігінше пайдалану қажет. Екіншіден, әр оқушының өзіндік ерекшелігін, тұрмыс жағдайын ескеріп ата-анасымен тығыз байланыс жасаймыз. Сонымен бірге, оқушыны

зерттеп, олардың білімдерін есепке алуды басты мақсат етеміз. Үлгерімі төмен оқушылармен жұмыс жүргізгенде мынадай ұйымдастыру шараларының көп көмегітиеді.
- Топқа бөліп оқыту әдісін жиі пайдаланамыз. Оқыған оқушылардың мінез-құлқы, ынтасы, білім деңгейі өзімізге белгілі. Сол қорытынды бойынша оқушыларды топқа бөлеміз. 1 топ – "өте жақсы"; 2 топ – "жақсы", 3 топ – "орташа", 4 топ - үлгерім дәрежесі төмен оқушылар. Жоғары үш топпен жүргізілетін жұмысқа тоқталмай, соңғы білім дәрежесі төмен оқушылармен жүргізілетін жұмыс түріне тоқталмақпыз.
1. Сабақ үстінде:
а) үлгерімі төмен оқушылардан жиі-жиі сұрау, сабақ үстінде оларға барынша мүмкіндік тудыру. Ол үшін: берілетін білімді түсіндіріп айту, оңтайландыру,сұраққа толық жауап алу, жазуға үйрету, жазбаша салыстыру.
ә) жолдастарының берген дұрыс жауаптарын жиі қайталатып өз қателерін түзеттіру.
б) сол пәнді өте жақсы білетін жолдастарының көмегін ұйымдастыру.
2. Сабақтан тыс уақыттарда:
а) өзіндік жұмыстың пайдасы көп, оқушыларға жеңілдетілген үлестірмелер, қызықты тапсырмалар беріп, көбірек сөзге, іске тартып белсенділігін арттыру

3. Ата-аналарымен байланыс. Ата-ана біздер үшін сарқылмас күш, олармен жиі байланыс жасап, көмекке шақыру, үлгерімі төмен оқушылардың алға басуына көмегі зор. Ата-аналардың үйлеріне барып, мектепке шақырып әңгімелесеміз.Сыныпта ата-аналар жиналысын өткізіп, балалары жөнінде оның үлгерімі, тәртібі, оның оқуына үйде қалай көмектесу керектігін түсіндіреміз. Осы тұрғыда топтық жұмысты тиімді қолдану оқушылар арасындағы алшақтықты жоя білді.

«Сабақ Time» жобасы аясында өткен сабақтардың тиімділігі:

Оқушы:
• мақсат қоюға үйренеді;
• есте сақтау қабілеттері дамиды;
• басқалармен бірігіп жұмыс жасайды;
• кітаппен жұмыс жасауға үйренеді;
• қатарынан қалмауға тырысады;
• дарынды оқушылар өз қабілеттерін одан әрі бекіте түседі;
• әлсіздер оқуға ниет білдіріп, өзіне деген сенімсіздіктен арылады.
• күшті сыныптарда оқуға деген ынта артады.
• білім дәрежесі бірдей сыныптарда оқу жеңілдейді
• өздігінен жұмыс істеуге дағдыланады
Мұғалім:
- жүйелі тапсырма беруге ұмтылады;
- оқушыны жан-жақты танып біледі;
- қарым қатынас орнатады;
- оқушылардың өзара әрекеттесуіне жол ашады;
- оларға шығармашылық еркіндік беріледі.
Қорытынды:
Елдің ертеңі білімнің тереңдігі мен өлшенеді демекші. Үздіксіз өзгеріп тұрған әлем адамнан да қабілет пен қажеттіліктерді үздіксіз дамытуды талап етеді. Сондықтан білім беру саласының басты мақсаты оқушыларды халықаралық деңгейдегі білімді дәрежеге, өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыруға, аналитикалық ойлау қабілеттерін дамыту және олардың шынайы өмірде дара тұлға етіп қалыптасуына ықпал ету. «Шәкірт – нығырлай беретін ыдыс емес, керісінше тұтандыруды талап ететін шырақ» демекші оқушылардың жеке шығармашылық мүмкіндіктерін дамыту және оларды шынайы өмірдегі дара тұлға етіп дайындау мақсатында мектеп басшысы ынтымақтастық ортада бірлескен жұмыс істейтін көшбасшы болуы керек.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. А.Әлімов, «Табысты сабақ жоспарын қалай құруға болады?», Алматы 2018,52 б
2. МАН, НИШ Астана, 2021
3. БАН, Астана, 2021
4. Э.Роджерс, «Инновация туралы түсінік». / Қазақстан мектебі, №4, 2006/

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ҚОЛДАНЫЛАТЫН ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Беккулова Жанымгуль Бегайдаровна
Ақтөбе облысы, Темір ауданы, №4 Шұбарқұдық жалпы орта білім беретін мектебінің
тарих пәнінің мұғалімі
shanym83@mail.ru

Инновациялық әдістер мен оқытудың ақпараттық технологияларын тарих сабағында қолдану арқылы оқушылардың қызығушылығын дамыту.

Білім алушылардың тарих сабағына деген қызығушылығын оятудағы сын тұрғысынан ойлау технологиясын пайдаланудың тиімділігі.

Тарих- пән ретінде жалпы негізгі білім беретін барлық гуманитралық және қоғамтанушылық курстардың негізін құрайды. Тарих ұлттық өзіндік сана-сезімді және адамгершілік этикалық нормаларды қалыптастыра отырып оқытудың дүниетанымдық негізін қалыптастырады. Тарихтың басқа пәндермен өзара байланысы талдау, жинақтау сияқты ортақ логикалық таным-әдістердің қолдануға мүмкіндік береді. Мысалы гуманитарлық циклдағы пәндермен байланысы картамен, мәтінмен жұмыс істеу, оқиғалармен құбылыстардың ерекшеліктерін айқындау сияқты ортпқ әдіс-тәсілдері негізінде іске асады. Тарихқа деген қызығушылығын арттыру үшін сапалы білім берудің тиімді жолдарын таңдау, тарихи және мәдени мұралармен таныстыру, қосымша элементтерді пайдалану мен тарихи деректерді оқып білім алып шығармашылықпен айналасуына жағдай жасау сияқты жаңа педагогикалық техноогиялармен инновациялық бағыттарды, әдістер мен тәсілдерді енгізу. Бүгінгі таңда сабақ өткізудің түрлері өте көп. Шәкірттердің сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамытуға раналған оқытудың әдіс-тәсілдері білім алушыларға құбылыстардың себептерін толық ұғынуға, ережелер мен заңдылықтардың сырларын терең түсінуге олардың ғылыми білімдегі орнын аңғаруға қолайлы жағдаяттар жасайды. Сабақ барысында шәкірт тердің сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін жетілдіруге, дамытуға арналған оқыту технологиясы оларға еркін ойлауға, байқалған, баяндалған мазмұнынан тәуелсіз пайымдамалар жасауға мүмкіндік береді, шығармашылық белсенділігі жоғарылайды, ұжымдық ойласу, ұжымдық тұжырымдар жасауға белсене атсалысады, ұжымдық қорытындыда өз үлесі бар екенін сезіп, қуаттана марқаяды, келесі мәселелер түйінін шешуге еркін араласады, өз ойын жасқанбай айтуға үйренеді.

Біріншіден, сыни тұрғыдан өзіндік жеке ойлау болып табылады дейді мысалы сабақ барысында әр оқушының өз ойлары мен пікірлерін басқалардан тәуелсіз құруы. Екіншіден, сыни ойлауды тудыратын білім дәлелдемелері екеніне тоқталады.

Үшіншіден, сыни тұрғыдан ойлау сұрақтар қойып шешімін табуды қажет ететін мәселені анықтаудан басталатындығы.

Оқу әдістерін жетілдіру тікелей білім беру жүйесінде тұтастай ақпарат технологиясын дамытуға үлесін қосты. Жалпы педагогика,әдістемелер және компьютердің түйісуінде жаңа бағыт оқытудың ақпараттық технологиялары дүниеге келді.Оқу арқылы ақпараттың 10%, тыңдау көрнекі құралдар арқылы 20% ұштастырылса,40-50% оқыту процесінде оқушы белсенділігін арттыратын мүмкіндіктер жасалса, білімнің 70% есте сақталады екен. Нағыз

өмір шындығымен ұштастырылған ақпараттың бала ойында қалу дәрежесі 90 %. Олай болса мәліметті есте сақтау қолданылатын әдіс-тәсілге байланысты.Сол әдіс-тәсілдің бірі әр сабақта компьютерді пайдалану. Компьютер арқылы түрлі суреттер, графикалық сызу, дыбыс, музыка тыңдау, мұғалімнің тақтаға жазы түсіндіргенінен әлдеқайда тиімді, әрі әсерлі. Оқу үрдісінде компьютерді қолдануға негізделген жеке әдістемелер оқу мақсаттары мен жағдайларына байланысты қолданылуы қажет. Кейбір жағдайда оқушылардың сұранысын терең ұғыну қажет болса, кей жағдайда пәндік саладағы білімді талдау маңызды роль атқарады.

Педагогикалық технологияның міндеттері:

– әр түрлі қызмет саласындағы іскерлік пен дағдылардың шыңдау, білімнің тереңдігін, беріктігін арттыру;

– мінез – құлықтағы әлеуметтік құнды әдеттер мен формаларды нығайту және арттыру;

– технологиялыққұрал-саймандар мен жұмысістеугеүйрету;

– технологиялық ойлау дағдыларын дамыту;

– оқу міндеттері мен қоғамдық пайдалы еңбек ұйымдастыруда

оқыту технологиясы сабақ беру әдістемесімен салыстырғанда, оқушылардың өздерінің іс-әрекетін ұйымдастыру тәсілдері және мазмұнын өндіруді көрсетеді.

Олар диагностикалық білім маңыздылығын және оқыту процесінің қасиеттерінің жалпы оқушылардың тұлғасын дамытуға бағытталған объективті бақылауын қажет етеді . Педагогикалық технологиялар білім мазмұнын саралауды, жеке бағдарлауды, оның белсенділік сипатын, оқу, танымдық, коммуникативті, практикалық, шығармашылық іс – әрекет тәсілдерін қалыптастыруға, оқушылардың осы іс-әрекеттің тәжірибесін алуға бағытталуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді, негізгі құзіреттіліктерді қалыптастырады оқушылардың алған білімдерін, дағдыларын өмірде қолдануға мүмкіндік береді.

Педагогикалық технология әр түрлі жағдайлардағы нақты өзара іс-қимылдарды, жүйеленген, бағдарланған, оқыту және тәрбиелеу стандарттарына сай тәсілдер негізінде компьютер мен техникалық құралдар қолдану арқылы да ұйымдастырылады. Бүгінгі таңда білім беру жүйесінің құрылымдарында оқытудың айқындалған көптеген технологияларын пайдаланып жатқандығы белгілі. Болашақ маманға тәжірибе беруде ақпаратпен жұмыс істеу әдістеріне, жаңа білімдерді құру әдістеріне, ең маңыздысы – әлемнің дамуы туралы білімдердің қажетті деңгейін қалыптастыратын әдістерге үйрету.

Қорытынды.

Қорыта айтқанда, жаңа технологиялардың көмегімен оқушылардың білімін жетілдіру мен оқу сапасын арттыруға болады. Қай халықтың, қай ұлттың болсын толығып өсуіне, рухани әрі мәдени дамуына басты ықпал жасайтын тірегі де, түп қазығы да – мектеп. Қазақ мектептерінің білім деңгейін көтеру және онда жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы оқу-тәрбие үрдісін тиісті деңгейге көтеру, педагогикалық ұжымның жүйелі жұмыстарының нәтижесінде ғана жүзеге аспақ.

Сонымен қатар сыни тұрғыдан ойлау бағдарламаса бойынша жүргізілген сабақтар іздеудің мән-жайына қаныға, білімді тереңінен айтуға төселеді, дәлелдер келтіру, дәлелдеу тәсілдеріне жаттығады, теория мен практиканың бірлігін игереді, жеке және топпен бірлесіп мәселе түйінін шешу жолдарын табуға жаттығады, өз жолдастарының пікірімен санасуға, өткір сындарды тыңдап одан тиісті қорытындылар жасай білуге машықтанады.

Бұл бағдарламаны өз сабақтарымда әдіс-тәсілдерін қолдану барысында түсінгенім оқушылардың бірін - бірі тыңдап, құрметтеуіне үйретуі, бұрын үндемей отыратын балалардың сабақ барысында қызу араласуы сабақтың ерекше, олардың еркін сөйлеп, ойларын ашық жеткізуге мүмкіншілік туғызады. Бұндай әрекет сабақтың барлық үш кезеңінде байқалып отыратындығы сөзсіз. Осы «Сын тұрғысынан ойлау» бағдарламасы арқылы оқытудың тиімді екенін атап айтуға болады.

Білім беру процесі - ақпараттық қоғам жайындағы жас өспірімдерді жан-жақты даярлайтын процестер болуы қажет.Сондықтан білім беру жүйесінде компьютерлерді пайдаланудың маңызы зор.Өйткені компьютер адам қызметінің барлық саласында еңбек

өнімділігін арттыру құралына айналды. Болашақ мамандардың ақпараттық мәдениеті негіздерін қалыптастыру оқушылардың компьютерде жұмыс жасауды игерумен тығыз байланысты.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.С.Әлкен. Жаңа технологиялар арқылы шығармашылыққа баулу. «Қазақстан тарихы» №1 2006 ж
2. Р. Қ. Қарсыбаева. Сын тұрғысынан оқу мен жазуды дамыту технологиясының ерекшелігі. «45-Минут» №1 2009 ж.
3. С.Мирсентова. Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқыту ретінде. Қарағанды 2011 ж.
4. «Ақпараттық технология және қашықтықтан оқыту». С.Т.Мұхамбетжанова

БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ СЫНЫП МҰҒАЛІМІН ДАЯРЛАУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘРЕКЕТТІҢ МАҢЫЗЫ
ВАЖНОСТЬ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ К ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
THE IMPORTANCE OF PREPARING FUTURE PRIMARY TEACHERS FOR INNOVATION

Алмагуль Сериковна Зикрина
Б.Ахметов атындағы жоғары педагогикалық колледжі
Павлодар,Қазақстан
zikrina1980@mail.ru

Аңдатпа: Мақала білім беру үдерісіне педагогикалық инновацияларды енгізу тақырыбына арналған. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін инновациялық әрекетке даярлаудың дидактикалық негіздерін сипатталады. Сондықтан да, болашақ бастауыш мектеп мұғалімдерін инновациялық әрекетке даярлаудың маңызыдылығы артып отыр.
Түйін сөздер: инновациялық үдері, инновациялық әрекет, бастауышта білім беру, болашақ бастауыш сынып педагогтері, білім беру ортасы, инновациялық әрекетке даярлық
Аннотация: Статья посвящена теме внедрения педагогических инноваций в образовательный процесс. Описываются дидактические основы подготовки будущих учителей начальных классов к инновационной деятельности. Поэтому повышается значимость подготовки будущих учителей начальной школы к инновационной деятельности.
Ключевые слова: инновационный процесс, инновационная деятельность, начальное образование, будущие педагоги начальных классов, образовательная среда, подготовка к инновационной деятельности
Annotation: The article is devoted to the topic of introducing pedagogical innovations into the educational process. The didactic foundations of the preparation of future primary school teachers for innovation are described. Therefore, the importance of preparing future primary school teachers for innovation is increasing.
Keywords: innovation process, innovation activity, primary education, future primary school teachers, educational environment, preparation for innovation

Елімізде болып жатқан түрлі бағыттағы өзгерістер білім беру қызметіне жаңаша қарауды, қол жеткен табыстарды сын көзбен бағалай отырып саралауды, жастардың шығармашылық әлеуетін дамытуды, мұғалім іс-әрекетін жаңаша тұрғыда ұйымдастыруды талап етеді. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде, мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетін ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды

мәселелердің бірі. Философиялық және педагогикалық әдебиеттерде инновациялық процестерді зерттеу барысында кейбір ғалымдар жаңалықтың жүйелілік, әрекеттік тұжырымдамасын ұсынады. Жаңа ғасырдың негізі білімнің, жаңа технологиялардың, адамзат санасының жаңаша ойлау мүмкіндіктерінің тізгіні болып табылатын инновациялық ойлау мен инновациялық әрекет болып табылады.

Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлы: «Жаңа жолдың оқуы жаңа оқып шыққан жас мұғалімдердің қолында. Бұлардың күштері тың, білімдері соны, пікірлері жаңа. Ниеті – жұртына қызмет ету. Бұлар білгенін, тапқан-таянғанын жұртынан аяп қалатын емес. Қазақтың бастауыш мектебіндегі жұмысын қолдарына алуға лайық адамдар. Әр жайдан хабардар, дүнияда не істеліп, не қалыпта тұрғанынан бұлардың мағлұматы мол. Қысқасы, қазақ арасына білім нұрын жаюға нағыз қолайлы адамдар», - деген пікірі әлі де өзекті [1]. А.Байтұрсынұлының осы сөздері мұғалімдікке арнайы дайындалып, мектепке жаңа келген жас маманның өмірмен тығыз байланысы орнап, ол тұрақты сақталуы үшін әрдайым әр жайдан хабардар, ізденімпаз, жаңа мағлұматы мол тұлға деңгейін жетілуі тиіс екенін танытады. Жаңартылған білім мазмұны жағдайында болашақ бастауыш сынып педагогтерін инновациялық әрекетке даярлау дегеннің мәнісі болашақ педагогтердің шынайы өмірдегі оқыту-тәрбиелеу тәжірибесінде жаңашылдықты жасауға, игеруге, меңгеруге және пайдалануға кірісуі дегенді білдіреді [2]. Сонымен бірге өздері қызмет ететін білім беру мекемелерінде жергілікті ерекшеліктерді ескеретін стратегияларды қолдануға, жүйелі өзгерістерге бейімделетін инновациялық орта құра білу дағдылары қалыптасқан маман дайындау дегенді танытады. Осы бағыттағы мәселелерді тиімділікпен шешу мақсатында қазақстандық педагогикалық сала ғалымдары мен мамандары көпқырлы зерттеулер жүргізіп келеді. Жаңартылған білім мазмұны жағдайында болашақ бастауыш сынып педагогтерін инновациялық әрекетке даярлау тәжірибесі мен осымен байланысты жүргізілген зерттеулерді талдау барысында мақсатқа жетуге бағыт ұстанған жобалар мен инновациялық алаңдардың, еңбектердің молдығы анықталды. Олардың әрқайсысының түрлі көлемде қамтитын мақсаттары мен міндеттері, түрлі теориялық тіректері, өзара бір-біріне тәуелсіз жүйелері қалыптасқанына талдау негізінде көз жеткізуге болады. Қазақстандық педагогика саласындағы инновация туралы алғашқы қарастырған ғалымдардың бірі Н.Н. Нұрахметовтың пікірінше, инновациялық үрдіс (тенденция) білім беру мекемелерінде жаңашылдықтарды жасаумен, оларды басқарумен, оларды пайдаланумен және оларды таратумен анықталатын құбылыс [3]. Инновацияны ғалым білім беру мазмұны арқылы, әдістемемен, технологиямен, оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастырумен мектеп жүйесін басқарумен тығыз байланысты деп тани келе, инновацияның келесідей жіктемесін ұсынады: инновацияның жеке түрі, инновацияның модульдік түрі, инновацияның жүйелі түрі.

Қоғамда орын алған жаттанды білім мазмұны мен түбегейлі өзгертіліп, әрекеттік, коммуникативтік бағытта, білім алуда оқушының өзі де басты тұлғаға айналуын көздеген оқу бағдарламасының мазмұны арасындағы қарама-қайшылықты да тек қана мұғалімдерді инновациялық әрекетке сапалы даярлау арқылы жоюға болады. Одан кейінгі әлеуметтік-педагогикалық қарама-қайшылықты бастауыш мектепке енгізілген жаңартылған білім мазмұны мен қазіргі уақытта даярланып жатқан мамандардың әдістемелік даярлығы, негізінен, дәстүрлі жүйемен оқытылып жатқандығының арасынан көруге болады. Өйткені болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің кәсіби қызметке орналасқан соң қойылатын жоғары талаптар тек жаңартылған білім мазмұнына ғана байланысты емес, әлеуметтік ортада болып жатқан, ғылыми ортада танылып жатқан, ақпараттық-технологиялық коммуникация саласында болып жатқан жаңалықтар мен өзгерістерге де тікелей байланысты туындап жататыны анық. Осымен байланысты болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің мобильді, әрекетшіл, өзгеріске бейімделгіш, жауапкершілігі жоғары тұлға ретінде қалыптасуы маңызды мәселе болып отыр. Өйткені бұл қасиеттер мен қабілеттер қазақстандық білім беру жүйесінің дамуына, әлеуметтік ортаның қалыпты болуына, жас ұрпақты саналы және мақсатты бағытта дамытудағы қауіпсіздікті қамтамасыз етудің

маңызды бір қыры болып саналады [4]. Бастауыш білім беру жүйесіне енгізілген жаңартылған оқу бағдарламасының мақсатқа сай жүзеге асырылуы педагогтердің инновациялық әрекетінің сәйкес жүргізілуіне тікелей байланысты. Білім мазмұны жаңартылғанымен, мұғалімдердің ол білім мазмұнын бірден ұғынып және жаңартылған мазмұнға сай әдіс-тәсілдерді жүйелі қолдануға дайын болмауы осы екі арадағы қарама-қайшылық болып табылады. Болашақ бастауыш сынып мұғалімін инновациялық әрекетке даярлаудың маңыздылығы да болашақ педагогтерге заманауи сапалы білім беру және XXI ғасырдың бастауыш білім беру жүйесінің өзекті мәселелерін дер уақытында шешіп, инновациялық жолды танып, қалыптастыра алатын, сол арқылы бастауыш білім беруді іргесі мықты жүйеге айналдыратын тұлғаны қалыптастыру арқылы танылады. Болашақ бастауыш сынып мұғалімінің инновациялық әрекеті белгілі бір әлеуметтік топтың, қоғамның жүйесінде орындалатын болғандықтан, әлеуметтік жүйеде, қоғамда орны өсіп отырған эксперттік міндетті де шеше алатын дағдыларға ие болуы керек. Өйткені әлеуметтік маңызды педагогикалық инновациялық әрекетке кірісу барысында инновациялық жобаның салдары, инновацияның бастапқы бағытын өзгертуі мүмкін жағдайлар, алдағы уақытта болуы мүмкін белгісіз жағдайлардың ықпалынан инновацияның басқаша сценариймен жүргізілуі т.б. болуы мүмкін жағдайлардың барлығы эксперттік дағдының қалыптасуын талап етеді. Осындай жағдайларда дұрыс шешім қабылдай білуі дағдылары да болашақ бастауыш сынып мұғалімінің инновациялық әрекетінің құрамдас компоненті болып табылады. Өйткені білім беру – мемлекеттің маңызды саясатының бірі, қоғамның ең нәзік те күрделі міндетін шешетін, яғни мемлекеттің болашақ азаматтарын қалыптастыратын үдеріс. Сондықтан қандай инновациялық үдеріс, инновациялық жоба болса да, оны енгізуші де, қолдаушы да, эксперт те – бір адамның бойынан табылуы тиіс. Ол үшін арнайы дайындық оқу орнында мамандықты игеруі үдерісінде жүргізілуі тиіс. Болашақ бастауыш сынып мұғалімін инновациялық әрекетке даярлаудың дидактикалық негіздері әдіснамалық негіздерінің маңызды бір бастау көзі болып табылады.

Қорытынды.

Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін инновациялық әрекетке даярлаудың дидактикалық негіздері келесідей маңыздылыққа ие болады. Ең алдымен, болашақ студенттердің инновацияға, инновациялық әрекетке деген объективті қатынасын қалыптастыруда дидактикалық негіздердің сенімді болуы баса ескеріледі. Бұл жерде студенттің азаматтық жауапкершілігі мен әлеуметтік белсенділігі, мұғалімдік қызметке деген шынайы қызығушылығы мен оқытуға деген үлкен ықыласы болуы маңызды рөлге ие болады. Сонымен қатар, студенттің кәсіби шеберлігін әрдайым жетілдіріп, жаңартып отыруды тек жеке басының өсуі үшін ғана емес, қоғамның да дамуы үшін қажетті міндет деп түсінуі де студенттің жоғары жауапкершілігін, азаматтық тұлғасын танытады. Жүйеленген дидактикалық негіздер оқып жүрген бүгінгі студент ертеңгі бастауыш сынып мұғалімі екеніне оқуға түскен сәттен бастап назар аудартып, келешек педагогтік қызметінде инновациялық әрекетті орындауға даярлауға тірек болуы тиіс. Осыған қажетті арнайы білім мазмұны мен керекті әдіс-тәсілдер, дағдылар меңгертілуі керек. Олардың ішінде келесідей кейбірін атап өтуге болады: педагогикалық қарым-қатынас, қазақ ұлттық педагогикалық қарым-қатынасын құра білу, болжам жасай білу, жоба құра білу, мобильді болу, ақпараттық коммуникациялық технологиялармен еркін жұмыс жасау, басқару, дамыту, рефлексия жасау және оқушыларға рефлексиялық тапсырмалар орындату, талдау жасау, өз бетімен білімін жетілдіру т.б. Болашақ бастауыш сынып мұғалімін инновациялық әрекетке даярлаудың дидактикалық негіздері студенттерді келешек педагог кәсібінде инновациялық үдерістің белсенді субъектісіне айналуына сенімді тұғыр бола алады деп ойлаймын

Сурет 2 – Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін инновациялық әрекетке дайындаудың құрылымы зерттеулік модели

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Байтұрсынұлы А. Қазақша оқу жайынан.– Алматы: АбзалАй. 2013. -605-бет.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.,1998.
3. Нұрахметов Н.Н. Ахтазина Б.К. Шоғарландырып-қарқынды оқыту технологиясына сай зертханалық жұмысты ұйымдастыру. - ISSN 1563-0331 ҚазҰУ Хабаршысы. Химия сериясы. №1 (73). 2014. – 100-104 б.
4. Караев Ж.А. Трехмерная методическая система обучения – основа формирования функциональной грамотности учащихся // Международный журнал экспериментального образования. № 11, 2013 г., – С. 19-25. Абай атындағы ҚазҰПУ-нің ХАБАРШЫСЫ «Педагогика ғылымдары» сериясы, № 2 (74), 2022 ж. 185
5. Абетова З.Т. Инновации в образовании: социальные ожидания, установки студенческой молодежи. // Сборник материалов on-line научной конференции «Проблемы внедрения стандартов кейс-менеджмента в практику социальной работы». – Астана: ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, 2019. – 42-50 стр.

ВОЗМОЖНОСТИ ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Кабашева Бахытжан Джахановна
учитель русского языка и литературы
КГУ «Школа-лицей «Парасат»
СКО, Кызылжарский район,с.Бесколь
Казахстан
bakhtiyarova1967@inbox.ru

Аннотация: Оқырман сауаттылығының жалпы аспектілері функционалдық сауаттылықтың негізгі құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады. Сөздік мұғалім сыни ойлауды дамыту технологиясының әдістері мен әдістерін қолдану ұлттық мектепте оқу сауаттылығы дағдыларын қалыптастыруға қалай ықпал ететіні туралы өз бақылауларымен бөліседі.
Аннотация: Рассматриваются общие аспекты читательской грамотности как базового составляющего компонента функциональной грамотности. Учитель- словесник делится своими наблюдениями как применение методов и приемов технологии развития критического мышления может способствовать формированию навыков читательской грамотности в национальной школе.
Annotation: The general aspects of reader's literacy as a basic component of functional literacy are considered. A verbal teacher shares his observations on how the application of methods and

techniques of technology for the development of critical thinking can contribute to the formation of reading literacy skills in a national school.
Ключевые слова: функциональная грамотность, читательская грамотность, технология, развития критического мышления, методы, приемы, стратегии.

Одним из важнейших базовых составляющих компонентов функциональной грамотности является читательская грамотность.

Читательская грамотность – это навык понимания и обрабатывания текста, извлечение и интерпретация получаемой из текста информации.

Особое место читательская грамотность занимает, потому что для нее характерна совокупность способностей к работе с текстом: поиск и восприятие текстовой информации, осмысление и размышления над текстовой информацией, анализ и интерпретация текста, которые в итоге объединяются в три способности: понимание, рефлексия, использование.

Читательская грамотность в конце XX века оценивалась в основном, как способность понимать, осмысливать и интерпретировать отдельные тексты.

На сегодняшний день актуальны такие читательские навыки как, например,

работа с множественными текстами, включающими в себя несколько независимых текстов, например, с противоположными точками зрения и т.п.

Для школьников XXI века важно овладеть способностями к работе с различной информацией, проникающей в социальную жизнь и в их учебную деятельность из различных источников ,сплошными, несплошными , сложными гипертекстами, где возникает потребность не только в понимании, анализе и синтезе, интерпретации информации, но и в ее сравнении, обобщении, оценке непротиворечивости , достоверности при получении ее из

различных источников.

На любом уроке русского языка и литературы мы работаем с информацией, которая чаще всего представлена виде текста.

Для решения поставленной задачи мне пришлось пересмотреть методы и приемы обучения. Эти поиски привели меня к использованию технологии развития критического мышления. Из всех технологий она, на мой взгляд, самая рациональная, так как при ее использовании нет необходимости заставлять учащихся слушать учителя и верить ему на слово, «насильно вести за руку», работа в коллективе заставляет обучаемого взглянуть на себя по-другому, мобилизовать свой потенциал. Необходимо выделить такую особенность критического мышления, как взаимная, органическая связь его с творческим развитием учащегося.

Целью моей работы стала модернизация традиционного обучения, его преобразование в духе эффективной организации усвоения новых знаний через использование мощностей технологии развития критического мышления и передовых информационных технологий.

Путем введения в обучение элементов технологии критического мышления на уроках русского языка и литературы идет большая организация самостоятельной деятельности учащихся. Развивается творческий потенциал ребенка и увеличивается его активность.

Технология критического мышления характеризуется тем, что предполагает:

- четкое определение целей обучения, а его содержание представлено в объеме достаточном для достижения этих целей;
- учет потребностей обучаемых;
- организацию процесса обучения в соответствии с подготовленностью обучаемых;
- возможность выбора той или иной программы обучения;
- применение различных форм и методов обучения, подчиненных общей цели учебного предмета (возможность работать в парах, группах, общаться с

одноклассниками), целенаправленное формирование и развитие предметов русского языка и литературы;

- использование дидактических и целесообразных средств обучения;

- ориентацию учащихся на усвоение не только учебного содержания, но и приемов учебной деятельности;

- коррекцию знаний учащихся после проверки успешности реализации частных и интегрированных целей обучения; [1]

Сущность технологии развития критического мышления заключается в том, что учащиеся самостоятельно добывают знания, используя разнообразные формы работы и средства обучения, например, работу с таблицами, кластерами, инсертом (чтение текста с пометами), работу в парах, в группах, взаимопроверку, работу с текстами через чтение и письмо.

Учитель же управляет деятельностью обучаемых, а также мотивирует их деятельность. Появилась большая заинтересованность учащихся в предмете. Повышается активность на уроке, даже слабоуспевающие и безразличные к учебе школьники стали проявлять заинтересованность в собственных достижениях, добиваться успеха.

Следует отметить и проблемы, которые были у меня с внедрением данной технологии:

от меня требовался, прежде всего, нестандартный подход к каждому уроку;

времени на подготовку каждого урока тратится очень много.

Имеют место материальные затраты (приобретение бумаги, ксерокопирование, сканирование и т.д.), поскольку для каждого ученика почти на каждом уроке необходимо подготовить пакет с текстами, групповыми и индивидуальными заданиями.

Не хватает дополнительной литературы для учащихся.

Технология развития критического мышления во многом согласуется с опытом моей работы, в этой статье мне хочется поделиться некоторыми размышлениями, которые возникли в ходе применения этой технологии на уроках русского языка и литературы.

Урок по технологии критического мышления композиционно предполагает 3 этапа: вызов, осмысление содержания, рефлексию.

Если посмотреть на 3 стадии занятия, то с точки зрения традиционного урока, совершенно очевидно, что они есть на каждом обычном уроке, а именно- сначала идет введение в проблему, потом следует изучение нового материала и, наконец, закрепление материала. В чем же различие?

Элементы новизны содержатся в методических приемах, которые ориентируют на создание условий развития каждой личности, на каждой из стадий урока используются свои методические приемы, стратегии. Их достаточно много, но объединяет их еще и то, что они все направлены, в конечном счете, на развитие речи и функциональной грамотности.

Выбор методов обучения зависит от большого количества условий: от целей и задач работы, уровня подготовки школьников и их возрастных особенностей, количества часов, отведенных учебной программой на изучение данной темы.

Каждый метод содержит набор приемов, способствующий более продуктивной реализации этого метода на практике.

У меня сложилась своя система использования этих приемов по формированию читательской грамотности на каждом из этапов урока.

Прием «Корзина идей, понятий, имен» используем на стадии вызова, когда каждый ученик вспоминает и записывает в тетради все, что знает по той или иной проблеме (1-2 минуты), потом идет обсуждение этой проблемы в паре

(2-3 минуты), а дальше «все знания по порядку складываются в «корзину»: и правильные, и неправильные.

В течении урока на второй стадии мы опять возвращаемся к «корзине», чтобы подвести ребят к осмыслению своих ошибок, Этот прием уместен как на уроке русского языка, так и на уроке литературе.

Очень хорош этот прием на уроках литературы по биографии и творчеству писателей.

Замечателен на стадии вызова прием «веришь-не веришь». Им можно вызвать аргументированные ответы по поводу проверки домашних ответов, кроме того, он сможет стать отправной точкой в получении нового материала, его осмысления.

На стадии вызова очень хорошо заставляет творчески мыслить, говорить прием «ключевые слова», по которым за 3-5 минут пишется «легенда», «рассказ», «история». Этот прием позволяет и быстро повторить домашнюю работу, и поработать над развитием речи, и поставить цели к уроку, и ввести учеников в рабочую атмосферу урока.

Кроме этого приема на первой стадии урока уместно использовать «Мозговой штурм», который проводится в группах из 4-5 человек. Этот прием позволяет тоже развивать не только творческое мышление, речь, но и читательскую грамотность.

Уместен этот прием и на уроках по развитию речи. Так, работая в 7 классе над обучением сочинению -рассуждению публицистического характера, во время «мозгового штурма» каждая группа должна найти ответ, чем различается сочинение-рассуждение от сочинения объяснения и сочинения-доказательства. Один из учеников фиксирует все идеи своей группы, какими бы они ни были. Идет обсуждение, поиск, отбор материала. В итоге каждая группа выбирает, на ее взгляд, правильные моменты различия. Ответ можно оформить в виде кластера. В результате появляется такая схема: сочинение-размышление выбирается автором сочинения, чтобы найти правильное решение. Для этого он задает себе вопрос, сам отвечает на них, перебирает разные варианты ответа, сомневается, отвергает, выбирает, самый правильный на его взгляд. [2]

Кроме того, на этом приеме можно построить и весь урок, например, при изучении частей речи.

На этапе осмысления информации, на наш взгляд, очень интересен прием создания кластеров (схем, таблиц, линий времени, фишбоун, рисунков…), который помогает совершать ошибки, исправлять их.

На уроке «Дружба в жизни и творчестве А.С.Пушкина» был предложен текст, составленный мною на эту тему и задание – составить кластер, вот что получилось у каждой из групп:

Одна группа заполнила таблицу по этой же тематике, другая группа составила «линию времени» по теме «Стихотворения о дружбе в творчестве А.С. Пушкина». Работа зримо показала присутствие темы в творчестве поэта на всем протяжении жизни. Этот прием очень нравиться обучающимся и младшего, и среднего и старшего звена. [3]

Оформляя кластер, они бывают очень находчивы, оригинальны. Так при проведении урока-знакомства с творчеством К.Г. Паустовского были составлены кластеры в виде леса, гор, получилась целая картина.

При знакомстве с биографией писателей и поэтов на уроках литературы, а также на уроках русского языка- практически любой темы, эффективно применять прием «Чтение с пометками», потому что, как правило, каждая тема в учебниках дается от «простого к сложному», всегда есть от чего оттолкнуться.

Одной из форм контроля эффективности чтения с пометками является составление маркировочной таблицы ЗХУ. Этот прием позволяет проверить знания буквально каждого ученика, если время не позволяет заполнить таблицу на уроке, то можно предложить учащимся продолжить ее заполнение дома. Благодаря этому приему можно работать и над «бортовым журналом», когда обе колонки ведутся учеником индивидуально, и только потом идет обмен мнениями в парах, и над «двухчастным дневником». [4]

Этот прием дает возможность увязать содержание текста со своим личным опытом, когда цитата текста комментируется им самим. Причем, на мой взгляд, он чаще может

использоваться на уроках литературы при изучении критической статьи, публицистического выступления. На первых уроках тексты, по которым идет работа, не превышают одной- двух страниц, по мере овладения приемами объем должен увеличиваться. Но самое главное научить учащегося рассуждать, размышлять, искать ответы на вопросы, поставленные ими самими, пересмотреть свое отношение к тому или иному вопросу и получить от этого удовольствие.

Большой находкой в формировании читательской грамотности у школьников для меня стали стратегии «5,5.1», «Алфавит за круглым столом», «Своя игра» и «Паутинка».

На стадии рефлексии после изучения материала вновь возвращаемся к стадии вызова, исправляем, дополняем, делаем выводы.

Если это были кластеры, вносим дополнения в них, если это была «Корзина» или «Паутинка» вносим коррективы в нее и так далее. Еще мне нравиться использовать на уроках художественные формы рефлексии, это и эссе, и синквейны, и диаманты.

Синквейны и диаманты – это возможность резюмировать информацию. В лаконичной форме, выбрав точные слова, ученики описывают суть понятия или по-другому, осуществляют рефлексию на основе полученных знаний. Таким образом, применение в процессе урока различных форм и методов технологии развития критического мышления позволяет раскрыть потенциал каждому школьнику. Данная технология позволяет достигнуть качественно нового уровня знаний, а именно, позволяет увеличить объем и качество речевой деятельности, способствует развитию навыков читательской грамотности и функциональной грамотности в целом. [5]

ЛИТЕРАТУРА

1. О.Б. Адаева. Формируем читательские умения: учебно-методическое пособие. 2022 г
2. Клустер Д. Что такое критическое мышление? / М.: Русский язык, 202, №29. С.3
3. Кларин М. В. Развитие критического мышления /Школьные технологии. 2004. № 2.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. 1998.

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ

Омарова Еркеш Маулетбековна
КГУ « Школа-лицей «Парасат», а.Бесколь, Қазахстан
omarova_erkesh@mail.ru

Аннотация: Мақалада әдебиет сабақтарында 21 ғасырдың маңызды дағдыларының бірі ретінде шығармашылық ойлауды қалыптастыру тәжірибесі келтірілген. Келесі қорытынды ұсынылған: сыни тұрғыдан ойлауды дамыту технологиясының әдістері 21 ғасырдың маңызды дағдыларын дамытуға үлкен үлес қосады: ортақ мақсаттарға жету үшін командада жұмыс істеу қабілеті.

Аннотация: В статье представлен опыт формирования креативного мышления как одного из важных навыков 21 века на уроках литературы. Представлен следующий вывод: приемы технологии развития критического мышления во многом способствуют развитию важных навыков 21 века: умению работать в команде для достижения общих целей.

Annotation: The article presents the experience of forming creative thinking as one of the important skills of the 21st century in literature lessons. The following conclusion is presented: the techniques of technology for the development of critical thinking largely contribute to the development of important skills of the 21st century: the ability to work in a team to achieve common goals.

Ключевые слова: критическое мышление, креативное мышление, литература, навыки 21 века, инструментарий педагога, методическиеприемы, «Говорящая вертикаль»

Не секрет, что в 2021 году в исследование PISA впервые в качестве одного из

ведущих компонентов вводится оценка креативного мышления. Его формирование - одна из задач современного педагога, наряду с развитием других навыков XXI века: критического мышления, коллаборации и коммуникации. Вместе они и составляют «4К». При этом, «описываемое направление оценки (т.е.оценки креативного мышления) нацелено не на выявление одаренных и талантливых детей, а скорее на определение тех границ, в которых учащиеся способны мыслить креативно, а также на выявление того, как этаспособность соотносится с особенностями образовательного процесса

— с практиками обучения, учебной и внеучебной деятельностью, другими характеристиками современных образовательных систем» [1. с.25].

Именно здесь нам, педагогам, дано широкое поле для проявления собственного креативного мышления: можно использовать различные средства из арсенала методик и практик, но «инструментарий» должен быть интересным для ученика и эффективным для педагога.

Литература, как ни один другой школьный предмет, оперирует словом и текстом. Письменное и устное самовыражение, представленное в формах создания свободных высказываний и текстов, выдвижения идей для создания текстов, оценки креативности высказываний и совершенствования текстов, возможно формировать, используя не совсем обычные приемы. Думаю, многим знаком прием

«Шесть шляп мышления» [2], когда ученики «примеряют» на себя разные роли. Несмотря на то, что это прием из технологии развития критического мышления, здесь возможно найти способы нестандартных задач. Я более двадцати лет преподаю литературу в старших классах и многократно апробировала этот прием в своей педагогической практике.

Кратко напомню основные «роли» каждой из шляп.

Белая шляпа – мыслим фактами, цифрами. Без эмоций, безсубъективных оценок.

Желтая шляпа - позитивное мышление. Необходимо выделить в рассматриваемом явлении позитивные стороны и (!!!) аргументировать, почему они являются позитивными.

Черная шляпа - противоположность желтой шляпе. Нужно определить, что было трудно, неясно, проблематично, негативно – объяснить, почему так произошло.

Красная шляпа - эмоциональная шляпа. Нужно связать изменения собственного эмоционального состояния с теми или иными моментами рассматриваемого явления.

Зеленая шляпа - это творческое мышление. Задайтесь вопросами: «Как можно было бы применить тот или иной факт, метод и т.д. в новой ситуации?», «Что можно было бы сделать иначе, почему и какименно?», «Как можно было бы усовершенствовать тот или иной аспект?» и др. Эта «шляпа» позволяет найти новые грани в изучаемом материале.

Синяя шляпа – философская, обобщающая шляпа. Те, кто мыслит в «синем» русле, старается обобщить высказывания других «шляп», сделать общие выводы, найти обобщающие параллели.

Как преобразовать «критические» роли шляп в «креативные»? Например, при изучении творчества Б.Л.Пастернака в 11 классе

«желтая» шляпа получает задание: Определите, что вы считаете самым важным, значительным в творчестве Б.Л.Пастернака? Какие произведения интересны и актуальны для современного читателя? Создайте пост в социальной сети с описанием рекомендаций по чтению лирики Б.Л.Пастернака. А творческая команда в «зеленой» шляпе выполняет такое задание: Что из осмысленного и описанного Пастернаком остается актуальным и сегодня? Предложите вариант литературной гостиной (или литературного вечера) по лирике Пастернака, подберите стихотворения.

Прием «Шесть шляп мышления» я использую и при изучении прозаических произведений. Вот пример задания для «зеленой» шляпы по повести А.И.Куприна «Олеся»: Что можно было бы изменить в характере взаимоотношений, поступках героев, чтобы финал был иным? Возможно ли это вообще, учитывая исторические реалии, описанные в повести?

Этот известный прием при изучении лирики Серебряного века я дополняю приемом «Видимо-невидимо» [3. с. 270]. Задача группы – выбрать 5-6 фраз, слов из стихотворения и разместить их на листе,

значение имеют не только выбранные цитаты, но и то, каким шрифтом и цветом они записаны, в какой части листа расположены.

Представлю пример задания при изучении лирики С.А.Есенина:

1. Проведите анализ стихотворения «Отговорила роща золотая….», используя прием «Видимо-невидимо».

2. Выпишите 6-8 фраз-цитат из стихотворения, которые, на ваш взгляд, выражают основную идею стихотворения. Определите, как вы их разместите на листе, каким шрифтом и цветом запишите.

3. На защите работы группы расскажите о том, какие цитаты вы выбрали и почему? Какие цвета использовали и почему?

4. Каждому участнику группы в тетради записать продолжение предложения «Для меня Есенин - … («хулиган», «последний поэт деревни» или другое), потому что…»

Все описанные формы работы носят групповой характер, но не всегда в команде есть «лидер», «интеллектуал», «аналитик» или «ритор», поэтому участникам экспресс-коллектива приходится примерять на себя каждый раз новые роли, иногда не свойственные им вповседневной жизни. А значит, «включать» креативное мышление.

Уроки литературы дают широкое поле для креативной деятельности учеников. Наиболее интересными и продуктивными мне кажутся 2 приема. Я назвала их «Антикроссворд» и «Говорящая вертикаль».

«Антикроссворд». В основе приема лежит применение заранее сгенерированного кроссворда по одной, а лучше двум изучаемым темам курса литературы. В качестве примера привожу разработку «Антикроссворда»по теме «М.Цветаева и О.Мандельштам – трагические голоса эпохи».

Ученики получают лист с вписанными в кроссворд словами (18-20 слов по теме). Работа организуется в парах или группах не более 3 человек. Листы с кроссвордами содержат одинаковые для каждой группы слова, но в разном порядке. За 20 минут необходимо записать к данным в вертикали и горизонтали словам как можно более креативные (но связанные с темой и узнаваемые) определения или формулировки.

После отведенного времени каждая пара (группа) представляет 3 самых креативных определения, по их мнению. Остальные оценивают степень креативного подхода, проявленного одноклассниками – так составляется общий креативный «антикроссворд», позволяющий и проверять знания по теме, и формировать разные (часто неочевидные) связи внутри темы, и представлять определения в необычной форме.

Несколько примеров определений, представленных учениками.

- «Тире» - знак препинания, которым «злоупотребляла» М.Цветаева, или знак отличительной особенности цветаевского стиля.

- «Рябина» - ее можно по праву внести в поэтическую геральдику М.Цветаевой или символ цветаевской судьбы. «Камень» - он похож на аккуратно сточенный бублик с отверстием посередине, один из таких – «куриный бог» - С.Эфрон подарил своейбудущей жене или это название поэтического сборника О.Мандельштама со словом «из разряда обыкновенных», а еще этоназвание можно найти на дороге

- «Воронеж» - в названии этого города соединились птица и колючийзверек

- «Пушкин» - «Я люблю вас, но живого, а не мертвого…» К кому обращены эти строки? Или «Бич жандармов, бог студентов…» О комтак говорит М.Цветаева?

Интересно, когда ученики не только выстраивают связи, но и проводят аналогии. Например, при определении в кроссворде имени

«Ахматова» одна из групп написала: «Пушкин и Лермонтов», «Цветаеваи …».

Второй прием, который позволяет и обобщить знания, и развить креативность, называется «Говорящая вертикаль». Учащиеся получаютимя или фамилию литературного

героя, их задача – записать по вертикали характерную черту или понятие, относящееся к данному герою и начинающееся на соответствующую букву в его имени (фамилии). Так появляется «говорящая вертикаль». Затем каждая группа «защищает» свои понятия, «расшифровывая» их. Оценивается необычность видения образа героя, его особенностей и характеристик.Приведу примеры по теме «Преступление и наказание» Ф.М.

Достоевского (10 класс). Группам были даны имена Родион, Соня, Лужин. Вот как по-разному может «заговорить» одна и та же «вертикаль».

Проанализировав ситуации применения названных приемов, я пришла к выводу, что приемы технологии развития критического мышления во многом способствуют развитию важных навыков 21 века: умению работать в команде для достижения общих целей, нестандартному подходу к поиску ответов на поставленные вопросы, умению критически оценивать имеющуюся информацию.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Авдеенко Н. А., Демидова М. Ю., Ковалева Г. С., Логинова О. Б., Михайлова А. М., Яковлева С. Г. Основные подходы к оценке креативного мышления в рамках проекта «Мониторинг формирования функциональной грамотности»// Отечественная и зарубежная педагогика. 2019. Т. 1, № 4 (61). с. 125.
2. Боно, Эдвард де www.5port.ru/edwdebono
3. Петти Джефф Современное обучение, М., ООО Издательство «Ломоносовъ», 2010.
4. Шапиро Н.А. Дети и тексты: Очерки преподавания литературы и русского языка», М., Издательский дом Высшей школы экономики, 2020

БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН БАСҚАРУ-МЕКТЕП ДИРЕКТОРЫНЫҢ ЖҰМЫСЫНДАҒЫ БАСЫМ БАҒЫТ

Елеукина Сагат Курмангалиевна
«Парасат» мектеп-лицейі» КММ, Бескөл ауылы, Қазақстан
sagat.eleukina.64@bk.ru

Аннотация: Соңғы кездері мектеп білімі үшін дамудың жаңа идеяларын қарқынды іздеу кезеңі болды. Теория мен практикада саралау, профильдеу, ізгілендіру, интеграция мәселелері белсенді дамыды. Бірақ бұл тұжырымдамалардың ешқайсысын күрделі мектептегі білім беру жүйесінде басты, жан-жақты деп санауға болмайды.
Аннотация: В последнее время для школьного образования наступил период интенсивного поиска новых идей развития. В теории и практике активно развивались вопросы дифференциации, профилирования, гуманизации, интеграции. Но ни одну из этих концепций нельзя считать главной, всеобъемлющей в системе сложного школьного образования.
Annotation: Recently, there has been a period of intensive search for new ideas for development for school education. In theory and practice, the problems of differentiation, profiling, humanization, integration were actively developed. But none of these concepts can be considered the main, comprehensive in a complex school education system.
Түйін сөздер: сапа, норма, деңгей, модернизациялау, басқару, қауымдастық, тұлға.

Білім беру сапасы мектептің білім беру жүйесінің жұмыс істеу тиімділігінің жалпыланған өлшемі болып табылады. Білім беру сапасы-бұл мектептің жетістігінің маңызды көрсеткіші, сондықтан оны басқару мектеп директорының жұмысында басымдыққа ие болады.

Білім беру сапасы - білім беру мазмұнын игерудің белгілі бір деңгейі; баланың жеке мүмкіндіктері мен ұмтылыстарына сәйкес қол жеткізетін физикалық, психикалық, адамгершілік дамуы түсініледі. Білім беру сапасын басқару шарттары туралы мәселені талдау үшін, ең алдымен, басқарылатын объектінің өзін қарастыру қажет .[1]

Білім алушылардың білім сапасы-бұл мектеп ұжымы алға қойған тәрбие мен оқытудың мақсаттарына сәйкес жоспарланған білім беру процесінің нәтижесі.

Бүкіл білім беру процесінің сәттілігі қойылған мақсаттың сапасына байланысты. Мектептегі білім сапасының мақсаты мен нәтижесі өсіп келе жатқан адамның тұтас дамуы, оның өзін-өзі анықтауға, өзін-өзі дамытуға және шығармашылыққа, өз өмірін өзін-өзі ұйымдастыруға дайындығы болуы керек.

Мектеп директоры, әдетте, іс-әрекеттің мақсаттары мен тәсілдерін рефлексиялайды, өзінің және мектеп ұжымының іс-әрекеттерінің нәтижелерін болжай алады, оқушылардың, ата-аналар қауымдастығының сұраныстарына сүйене отырып, білім беру сапасын жақсарту мақсатына жетуге мектеп ұжымын сауатты түрде бағыттауы керек және мектепте заманауи білімді адамды тәрбиелеу үшін жағдай жасауы керек.

Білім беру сапасы білім беру мекемесінің ресурстармен қамтамасыз етілуіне байланысты – бұл, ең алдымен, білім беру мекемесі басшысының дұрыс кадрлық саясаты, сондай-ақ оның балалардың денсаулығын сақтау және қолдау жөніндегі қызметі, мектептің материалдық-техникалық базасын құру да маңызды. Қазіргі жағдайда көшбасшы үшін маңыздылық дәрежесі бойынша бірінші орында мектепті кадрлармен қамтамасыз ету тұр. Оқыту сапасынсыз білім сапасы мүмкін емес. Ол үшін еңбек ұжымында қолайлы микроклимат құру, мұғалімдерді кәсіби өсуге және оқу процесіне инновациялық технологияларды енгізуге үнемі ынталандыру қажет.

2. Мектеп директорының білім алушылардың денсаулығын сақтау және сақтау ресурстарын құру саласындағы қызметі маңызды, өйткені бұл дені сау бала – жақсы оқушы, ол жақсы оқиды, өмірден ләззат алады, жоғары өнімділікке және үлкен шығармашылық әлеуетке ие. Оқытудың жаңа технологияларын енгізуге байланысты білім алушылардың денсаулығы мәселесі басымдыққа ие болады, әрбір оқушының өзін барлық жерде жүзеге асыра алуында, яғни бәсекеге қабілетті және дені сау болуында ерекше маңыздылыққа ие болады.

3. Мектептегі білім беру процесін сәтті ұйымдастыру үшін менеджер лайықты материалдық-техникалық базаны құруы керек. Санитарлық-гигиеналық нормаларды, қауіпсіздік техникасы мен өртке қарсы нормалардың талаптарын, асхананың жұмыс істеу режимін, жиһаз бен ыдыс-аяқтың санитарлық-гигиеналық және эстетикалық нормаларға, балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкестігін ескере отырып, мектепті интернетке шығатын заманауи компьютерлік желімен, компьютерлік сыныптың және мектептің басқа да оқу кабинеттерінің жабдықтарымен жарақтандыру-мектепте тұлғаның шығармашылық өзін-өзі дамуы үшін жағдай жасауға көмектеседі, балалардың денсаулығын сақтау және қолдау.

Ресурстармен қамтамасыз ету жөніндегі директордың қызметі мектептің әлеуметтік тапсырысты орындауға дайындығына ықпал етеді, оқытудың табыстылығы мен білім берудің сапасын қамтамасыз етеді, оқушылардың әлеуметтік бейімделуіне ықпал етеді. .[2]

Жалпыланған түрде білім сапасын **екі негізгі блок** түрінде ұсынуға болады:

1 БЛОК. Негізгі қызмет түрлерінің сапасы:

* Басқару сапасы
* Педагог сапасы
* Педагогикалық қызметтің сапасы
* Оқушының сапасы

Бірінші қызмет түрі. Басқару сапасы

Мектептегі басқару процесін директор ұйымдастырушылық, білім беру және тәрбие қызметін реттейтін нормативтік-құқықтық құжаттар негізінде ұйымдастырады.

Нормативтік құжаттарды, мектепті дамыту бағдарламасын, жылдық және күнделікті жоспарлауды құру-бұл білім беру мекемесі басшысының құзыреті.

Қызметтің екінші түрі. Педагог сапасы

Мектепте мақсаттарға қол жеткізу жөніндегі іс-шаралар жүйесі арқылы педагогтердің өзіндік білім беру-шығармашылық қызметі ұйымдастырылады. Мұғалімнің кәсіби қалыптасуында мақсатқа жету үшін дұрыс жоспарланған және жақсы ұйымдастырылған іс-шаралар маңызды рөл атқарады.

Бұл педагогикалық ұжымның үздіксіз білім беру жүйесінің маңызды буыны. Мұғалімнің кәсіби өсуін арттыру үшін келесі формалар қолданылады: өзін-өзі тәрбиелеу, біліктілікті арттыру курстары, сырттай оқыту, тұрақты жұмыс істейтін семинарлар, педагогикалық кеңестер, әдістемелік бірлестіктердегі жұмыс.

Үшінші қызмет түрі. Педагогикалық қызметтің сапасы

Педагогикалық қызметтің сапасы оқу процесін жақсы ұйымдастырумен анықталады: оқу қызметі, сыныптан тыс және тәрбие жұмысы.

Төртінші қызмет түрі. Оқушының сапасы

Оқушының сапасын мектеп басшысы статистикалық ақпараттық базаны жинақтау және сапаны басқару арқылы анықтай алады:

* Білім деңгейі;
* Тәрбие деңгейі;
* Физикалық денсаулық жағдайы;
* Отбасылардың әлеуметтік әл-ауқатының деңгейі.

2 блок. Қызмет нәтижелерінің сапасы

Нәтижелерді анықтау процесінде орталық орын мектеп басшысына тиесілі, ол жаңа міндеттердің күрделілігімен бетпе-бет келіп, қабылданған шешімдер мен түпкілікті нәтижелер үшін жауапкершілікті арттыруы керек.

Сонымен, білім беру сапасын сауатты және жедел басқару үшін мектептің қызметі туралы нақты ақпаратқа ие болу керек. Ол үшін мектепті басқаруға педагогикалық мониторинг жүйесі енгізілді. Білім беру сапасын басқару тетігінің іргелі негізі психологиялық-педагогикалық, медициналық және әлеуметтік мониторинг болып табылады. Біздің мектепте педагогикалық мониторинг құрылымы әзірленді, қызметтің түрлі бағыттары бойынша мониторингтік карта жасалды. [3]

Осылайша, білім сапасы-бұл барлық компоненттер өзара байланысты және бірін-бірі толықтыратын жан-жақты жүйе. Табысқа жету үшін бұл жүйені жан-жақты басқару қажет. Мектеп директоры үшін білім беру сапасын модернизациялау және жақсарту жағдайында білім беру сапасын басқару жұмыста басымдыққа ие болады. Басшыға білім берудің өзгермелі әлеуметтік-экономикалық және мәдени жағдайларына тез бейімделу, білім берудің жаңартылатын мазмұны мен технологияларын игеру қабілеті қажет. Ол кәсіби мобильді болады. Жаңа әлеуметтік рөлдерді меңгереді.

ӘДЕБИЕТ

1. «Білім айнасы» Республикалық журналы, 2007-05-15 шығарылым
2. Трансформация образования: инновационные механизмы достижения качества знаний. Материалы IV Международной научно-практической конференции.. Том 2 / авторы-составители Р. Сәркен, А. Бектемиров, К. Жапенова, Л. Ельцова, А. Мукашева, А. Есимсеитова, К.Сарсенова. - Петропавловск: ЦМРиИТО, 2022 –.221 с
3. «Білім шапағаты» Республикалық газеті, 2021ж

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАҒЫ СИММЕТРИЯЛЫ КӨПІРШЕЛЕР
СИММЕТРИЧЕСКИЕ ПУЗЫРИ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ
SYMMETRICAL BUBBLES IN ELEMENTARY QRADES

Тюрина Фазила Жауғаштықызы
Атырау облысы, Махамбет ауданы, «Есбол орта мектебі» коммуналдық қазыналық мекемесі, Атырау қаласы, isina11@mail.ru

Аннотация :Бұл жұмыста: оқытудың белсенді және интербелсенді әдістерінің ұғымдарына анықтама, қолданылу мақсаттары, ережелері, сабақ әдістемесінің білім алушылардың оқу үлгерімін жақсартудағы әсері көрсетілген.
В данной работе отражены: определение понятий активных и интерактивных методов обучения, цели применения, правила, влияние методики урока на улучшение успеваемости обучающихся.
This paper shows: the definition of the concepts of active and interactive teaching methods, the goals, rules of application, the influence of the lesson methodology on improving the academic performance of students.

Мақсаты: Сабақ өткізуде оқушы белсенділігінің әсерін арттыруда, әр оқушының мүмкіндіктерін, қабілеттерін, қызығушылықтарын анықтауда, жеке тұлғаға бағытталған білім беру жүйесіне көшуде мұғалімдерге көмек ретінде интербелсенді әдістерді ұсыну.

Міндеттері:

- Интербелсенді әдістердің артықшылықтарын қарастыру;
- Топтық әдістің тиімділігін көрсету.

Қазақстан Республикасы мемлекеттік саясатының негізгі стратегиялық басымдықтарының бірі білім беру мен ғылымды дамыту болып табылады, Оған экономикалық, әлеуметтік және мәдени прогрестің қарқыны, сондай-ақ жақын жылдардағы қазақ ұлтының бәсекеге қабілеттілік деңгейі шешуші түрде тәуелді болады. Әлемдік экономикалық қатынастар жүйесіне белсенді интеграцияланған қазіргі заманғы барлық дерлік мемлекеттер ақылды экономикаға сүйенеді. Ал оны құру үшін ең алдымен жеке адами капиталды дамыту қажет. Интербелсенді оқыту аясында оқу іс-әрекетін ұйымдастырудың тәсілдері ретінде әртүрлі әдістер мен технологиялар қолданылады. Интербелсенді оқыту процесінде сәтті жүзеге асырылатын мектеп оқушыларын дамыту міндеті белгілі бір жастағы балалардың психикасының заңдылықтарын ескере отырып құрылған оқуды ұйымдастыру арқылы жүзеге асырылады (бұл оқытуды дамыту принциптерінің бірі болып табылады). [1] Интербелсенді әдістер дегеніміз - педагогикалық тиімді танымдық қарым-қатынасты қамтамасыз ететін білім беру ойындары мен жағдаяттар түріндегі мұғалім мен оқушылардың өзара әрекеттесуінің ережелері мен сипаттамалық жүйесі. Қазіргі заманғы мектеп үшін оны модернизациялау жағдайында интербелсенді оқытудың мақсаты оқушылардың жалпы дамуы болып саналады, олардың әрқайсысына тұлғалық қалыптасу мен дамуда, өзін-өзі анықтау және өзін-өзі тану мүмкіндіктерін кеңейтуде оңтайлы мүмкіндіктер беріледі.

Сыныпта оқушыларға білім алатын оқу ортасын құру үшін мұғалім не істейді. Бірлескен оқу ортасын құрады. Бірлескен оқу – бұл оқыту мен оқу тәсілі.	Выготскийдің пікірінше, ЖАДА ұғымы: оқушылардың біреудің көмегінсіз өзі орындай алу қабілеті мен сол тапсырманы орындауға өзгелердің көмек етуі арасындағы қашықтық.	Ол үшін әрине сыныпта қолайлы орта қалыптастырып, оқушыға аса епті, білетін адаммен пікірталасқа түсуі маңызды. Осы тұжырым негізінде "Көпіршілер" оқушы өзі орындай алмайтын тапсырманы өзгелердің көмегімен орындай алмайтын тапсырманы өзгелердің көмегімен орындау алу мүмкіндігін жасау үшін мұғалім қолданатын интербелсенді әдістер.

Осы негізде «Lesson study» цикліндегі сабағымды ұсынып отырмын.

Білім беру ұйымының атауы	Есбол орта мектебі			
Пәні:	Математика			
Педагогтің аты-жөні:	Тюрина Фазила Жауғаштықызы			
Күні:	03.02.2023			
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:		
Сабақтың тақырыбы:	№100 сабақ.Таңдап алу тәсілімен шығарылатын комбинаторлық есептер			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	4.4.4.1 «таңдап алу» әдісімен комбинаторлық есептерді шығару			
Сабақтың мақсаты	Таңдап алу тәсілімен шығарылатын комбинаторлық есептерді шығаруды үйрену.			
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру 3мин Өткен білімді еске түсіру Өзін-өзі тексеру 10 Жаңа білім 25 мин	Сабаққа дайындық. Психологиялық ахуалды жақсарту Өткенді пысықтау 9-тапсырма Қағаздан кенгурудың пішінін шаршылар арқылы құрастырып келу Жаңа тақырып «Кемпірқосақ» әдісі арқылы әріптерді құрастырып, оқу	Шаттық шеңберін жасайды Үй тапсырмасын көрсетеді Жаңа ұғыммен танысады	Мақтау,мадақтау ҚБ: Жарайсың! ҚБ: Керемет!	Суреттер Кенгурудың пішінінің үлгісі Плакат Инт.тақта

	мақсаты айтылады Жаңаны ашу. Есіңе сақта! Комбинаторлық есептер – берілген нысандардан есепті шығару барысында бір немесе басқа да шарттарға бағынатын түрлі комбинация жасауға және түрлі комбинациялардың санын санауға тура келетін есептер. 1-тапсырма 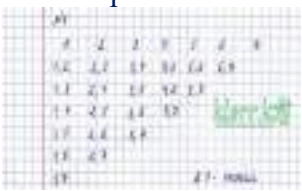 2-тапсырма 1-нұсқа. Шешуі: 12, 13, 21, 23, 31, 32. Жауабы: 6 екі таңбалы сан жазуға болады. 2-нұсқа. Шешуі: 12, 13, 14, 15, 21, 23, 24, 25, 31, 32, 34, 35, 41, 42, 43, 45, 51, 52, 53, 54. Жауабы: 20 екі таңбалы сан жазуға болады. 3-тапсырма 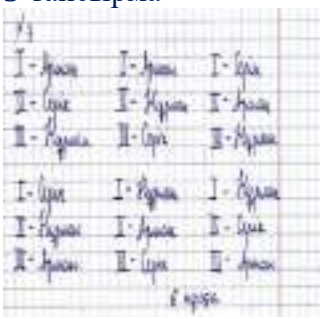 4-тапсырма	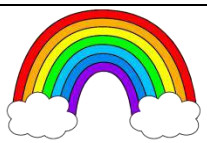 Нұсқаларды таб Тапсырманы орындайды Мүмкін нұсқаларды таңдайды Таңдап алу тәсілімен орындайды	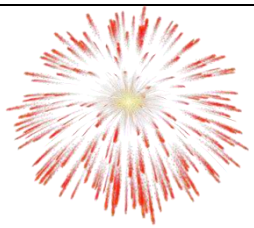 Дескриптор: 2 цифрдан құралған сандарды жаза алады 1 б 5 цифрдан құралған сандар есебін айтады 1 б Жүлделі орындардың нұсқаларын анықтайды 1 б Дескриптор: «Мүмкіндік тармағы» сұлбасын толтырады 1б «Таңдап алу» әдісімен комбинаторлық есептерді шығарады -1Б Барлық мүмкін	Кемпірқосақтың суреті Суреттер Оқулық Сызба Сызбалар

Соңы 10мин	 6-тапсырма Кесте бойынша өрнектер құрып, олардың мәнін тап 45 146 + 648 · 3 = 45 146 + 1944 = 47090 9 825 - (986 - 369) = 9 825 – 617= 9 208 6 959 · 3 + 473 · 2 = 20 877 + 946 = 21 823 ЕБҚ тапсырма 7-тапсырма 568900+548=569443 80002-54860=25142 123*435=53505 2065*289=596725 34216/329=104 4300/25=172	Тапсырманы орындайды көлшік» әдісі Өрнектердің мәнін табады «Қолшатыр» әдісі Есептеп жазып алады Жауабын табады Кері байланыс жасайды	нұсқаларды табады-1Б Дескриптор: Есептерді тез шешеді 3 б Өрнектер құра алады-1Б «Күн»көзін ашу әдісі	суреттер Кесте үлгісі оқулық Суреттер Тақта Кемпірқосақ Күн суреттері Кері байланыс парақтары

Сұрақ қойып, ойлануына уақыт беріліп, өз ойларымен бөлісіп, ақылдасқанда пәнге деген зейіні төмен білім алушылардың да өз үндері естілгені оң сипатын берді. [2] Бір-бірінің жауабын толықтырып, берілген тақырып бойынша білімдерін ортаға салынды. Топтық жұмыста бәрі қызу жұмыста, біреуі ойын дәлеледесе, біреуі соны жалғастырып қорғауда. Бұдан оқушыларды топтық жұмысқа итермелеу арқылы, әрқайсысы өз қабілеттеріне қарай ойларымен бөлісуге ерікті. Берілген тапсырманы орындау барысында әркім өз идеяларын ортаға тастап, өзара рөлдерге бөліне отырып, берілген уақытты тиімді пайдалануға тырысып отырды. Ал түсінгендерін топпен қорғау барысында топтар бір-біріне сұрақ-жауап арқылы кеңінен талқылап отырды. әрбір тақырыпты өту барысында тиімді, нәтижелі топтық жұмыс формасын жиі қолдандым.

Қорытындылай келе, оқушыларды тәуелсіз интерактивті оқыту білім беру еркіндігімен жұмыс жасай отырып, жаңа материалды игеру барысында мұғалім мен оқушы мақсатты бірлескен әр түрлі жұмыстары жүргізілуі керек. Интербелсенді әдістер талдау, жалпылау, рефлексия және өзара әсер негізінде оқушылардың жеке қасиеттері мен тәрбиелік әрекеттерін мақсатты түрде дамыту үшін қолайлы орта жасайды. [3] Интербелсенді әдістердің әлеуеті өзара түсіністік, серіктестік және мақсат бірлігін түсіну жағдайында жүзеге асырылады.

Әріптестеріме кеңес

Оқытушыға топтық жұмысты ұйымдастыруға арналған бірнеше кеңестер:

- бірге жұмыс істегісі келмейтін балаларды бірге жұмыс істеуге мәжбүрлемеу керек;
- Жалғыз жұмыс істегісі келетін оқушыға басқа жерге көшуге рұқсат беру керек;
- топтықжұмыс 2-3 сыныптарда 15-20 минуттан көп емес,
- 4- сыныпта 20-30 минуттан аспауы керек;
- Сыныпта мүлдем тыныштықты талап ету мүмкін емес, өйткені балалар бірлескен жұмыстың «өнімін» ұсынар алдында пікір алмасуы керек. Сыныпта шуылдың рұқсат етілген деңгейінің (әдеттегі қоңырау) асып кетуі туралы шартты сигнал берілу;
- балаларды бірлескен жұмысқа қатысу құқығынан айыру арқылы жазалауға болмайды. Топтық жұмыста тез нәтиже күтуге болмайды, барлығы іс жүзінде игерілген. Қарапайым қарым-қатынас нысандары дайын болмайынша, күрделі жұмыстарға көшпеу

керек. Қателіктерді талдау үшін уақыт қажет, тәжірибе қажет. Бұл мұғалімнен шыдамдылық пен қажырлы еңбекті талап етеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Бесова, М.А. Познавательные игры для младших школьников от А до - Иркутск, 2004.
2. Загурская, Е.Л. Использование активных форм и методов обучения в работе с младшими школьниками -Мозырь, 2006. – 58 с.
3. Кашлев, С.С. Интерактивные методы обучения педагогике. - Минск., 2004.

ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ

Базкенова Асылтас Жанайдаровна
Ш.Уалиханов атындағы Көкшетау университеті ,
Көкшетау, Қазақстан
Bazkenova.asyltas@mail.ru

Аннотация: Мақалада оқушылардың коммуникативтік және техникалық дағдыларын олардың география сабақтарында қорытынды жасау қабілетін дамыту, себеп-салдарлық байланыстарды табу, бақылау, зерттеу және іздену қызметін ынталандыру, ақыл-ой тәуелсіздігін жандандыру жолы көрсетілген. Интерактивті оқыту әдістемесі 8-сыныптағы география сабақтарында "Географиялық номенклатура " тақырыбы кезінде жүзеге асырылды.
Аннотация: В статье показано, как на уроках географии развивать коммуникативно-технические навыки учащихся, их умение делать выводы, находить причинно-следственные связи, стимулировать наблюдательную, исследовательскую и поисковую деятельность, стимулировать интеллектуальную самостоятельность. Интерактивная методика обучения была реализована на уроках географии в 8 классе по теме «Географическая номенклатура».
Abstract: The article shows how to develop students' communicative and technical skills, their ability to draw conclusions in geography lessons, to find cause-and-effect relationships, to stimulate observation, research and search activities, and to stimulate intellectual independence. The interactive teaching methodology was implemented in the 8th grade geography classes during the topic "Geographical nomenclature".
Түйін сөздер: интерактивті, әдістер, заманауи, технология, ойын технологиясы, дағды, кіріктірілген сабақ.

Кіріспе

Көптеген жылдар бойы мектептегі білім берудің дәстүрлі мақсаты- білім жүйесін игеру болды. Бүгінгі таңда білімнің өзі емес, оны қалай және қайда қолдану керектігі туралы дағды қажет. Бірақ ақпаратты қалай алу, түсіндіру немесе жаңасын жасау туралы білу одан да маңызды. Бұл- іс – әрекеттің нәтижелері, ал іс-әрекет-міндеттерді шешу. Осылайша, біз оқу процесінің сипатын және оқушылардың іс-әрекетін өзгерту қажеттілігін түсінеміз.

Қазіргі уақытта білім беру процесінде жаңа білімді өз бетінше алу, қажетті ақпаратты жинау, гипотеза жасау, қорытынды жасау және қорытынды жасау қабілеттерін қалыптастыратын әдістерді қолдану өзекті бола түсуде. Пән шеңберіндегі жалпы дидактика мен жеке әдістер оқушылардың өзін-өзі дамыту дағдыларын дамытуға байланысты мәселелерді шешуге шақырады. Бұл оқытудың жаңа формалары мен әдістерін іздеуді, білім беру мазмұнын жаңартуды қамтиды.[1]

Жаңартылған білім беру бағдарламасы оқыту мен тәрбиелеудің белсенді әдістерін кеңінен қолдану міндетін алға тартады. Білім алушыдан зерттеу, жобалау, ұйымдастыру, қарым-қатынас және рефлексия сияқты әртүрлі әрекеттерді меңгеруді талап етеді. Бұл құзыреттіліктер тезірек және сапалы түрде белсенді өзара әрекеттесу, оқытудың интерактивті әдістерін қолдану арқылы қалыптасады. Мектеп түлегі мектепте алған білімдері мен дағдыларын нақты өмірлік жағдайларда қолдана білуі керек. Білім беру қызметтерінің сапасына қол жеткізу үшін интерактивті білім беру технологияларын пайдалану, интерактивті оқытуға көшу қажет.

Интерактивті оқытуды сипаттайтын ерекшеліктер:

* әр оқушының шығармашылық мәселелерді шешуге қосылуы соңында емес, жаңа пәндік мазмұнды игеру процесінің басында;

* оқушының мінез-құлқы мен жеке басын өзін-өзі реттеу тетіктерінің қалыптасуына әкелетін танымдық іс-әрекет пен тұлғааралық қатынастарды оңтайландыру;

* жаңа қызметті жүзеге асырудың операциялық-техникалық құралдарын бұрынғыға қарағанда анағұрлым өнімді, дәлелді меңгеру;

* оқу және педагогикалық қызметтің рефлексивті компонентінің болуы.

Оқытудың интерактивті әдістері .

Интерактивті оқыту бір уақытта үш мәселені шешеді:

1.Тікелей оқу жағдайымен байланысты нақты-танымдық міндет;

2. Коммуникативті-дамытушылық, оның барысында осы топтың ішінде және одан тыс қарым-қатынастың негізгі дағдылары дамиды;

3. Әлеуметтік-бағдарлау, қоғамда жеке тұлғаның барабар әлеуметтенуі үшін қажетті азаматтық қасиеттерді тәрбиелеу. [2]

Интерактивті оқыту әдістемесі 8- сыныптағы география сабағында "Географиялық номенклатура" тақырыбын жалпылау кезінде жүзеге асырылды. Сабақ барысында оқушылар тақырып бойынша алған білімдерін қайталап, практикалық мәселелерді шешіп, жыныстық-жас пирамидаларына талдау жүргізді. Кейбір оқушыларға өз білімдерін жаңа жағдайға қолдану және қорытынды жасау арқылы озық тапсырма берілді. Картамен жұмыс жүргізілді.

Зерттеу әдістері және әдістемесі

Қазіргі таңда интерактивті әдістердің түрлері өте көп: салыстырмалы әдіс, жоба әдісі, АКТ, деңгейлік саралау, модельдеу, проблемалық оқыту, т.б. Аталған әдістердің кейбіреуіне тоқталатын болсақ:

1. Салыстырмалы әдіс

Мен өз сабақтарымда ұсынылған тақырыпты егжей-тегжейлі талдауға мүмкіндік беретін және объектілер мен құбылыстардың айырмашылықтары мен ұқсастықтарын анықтауға көмектесетін салыстырмалы әдісті қолданамын. Мысалы, кез - келген экономикалық аймақты (9 сынып) зерттегеннен кейін мен білім алушыларға ұқсастықтар мен айырмашылықтарды анықтауды ұсынамын: 1 топ – географиялық орналасу және табиғи жағдайлар; 2 топ -экономикалық даму және мамандандыру салалары және т. б.

Осылайша, кейбір білім алушылар өз білімдерін бекітеді; басқа оқушылар үшін бұл ақпаратты тағы бір рет тауып, оны талдау қажет. Содан кейін, салыстырудан кейін білім алушылар міндетті түрде қорытынды жасайды , бұл ойлауды дамытуға және қысқаша жазу дағдыларын дамытуға ықпал етеді (кесте түрінде, мысалы, экономикалық аймақтарды зерттеу кезінде).

2. Жоба әдісі.

Бұл әдіс мұғаліммен қатар білім алушының танымдық, шығармашылық, зерттеу қабілеттерін қажет етеді. Сабақ барысында оқушылармен түрлі тақырыптарда шағын зерттеу жұмысын орындау арқылы оқушының зерттеушілік қабілетін дамытуға аса мен беремін. Жыл сайын зерттеу жұмыстары мен шығармашылық жобаларының «Зерде» Республикалық конкурсына қатысамыз.

3. Проблемалық оқыту технологиясы.

Білімді игеру және зияткерлік дағдыларды қалыптастырудың бастапқы кезеңі мұғалімнің жалпы басшылығымен болатын мәселелерді салыстырмалы түрде тәуелсіз шешу процесінде жүреді.

Проблемалық оқыту кезеңдері:

- Практикалық немесе теориялық тапсырма қою;
- Оқушыны өз бетінше зерттеу арқылы осы проблемалық жағдайда белгісізді іздеу.

Мен сабақтың әртүрлі кезеңдерінде проблемалық жағдайларды жасаймын. Сабақтың басында практикалық жұмыстарда мен проблеманы қойып, оны оқулық, атлас және статистикалық мәліметтер арқылы шешуді ұсынамын. Проблемалық оқыту технологиясын қолдану оқушылардың ауызша сөйлеу және шығармашылық тәуелсіз іс-әрекетін жандандыруға қолайлы жағдай жасайды, бұл оқушының жеке құзыреттілігін дамытуға ықпал етеді.

Инновациялық педагогикалық технологиялар өзара байланысты, өзара тәуелді және ашықтық, адалдық, ізгілік, жанашырлық, өзара көмек сияқты құндылықтарды тәрбиелеуге бағытталған және әр оқушының жеке ерекшеліктеріне сәйкес білім беру қажеттіліктерін қамтамасыз ететін белгілі бір дидактикалық жүйені құрайды. Технологияны, сабақ әдістемесін таңдау мәселесін мұғалім сабақтың тиімділігін арттыру үшін көптеген сыртқы және ішкі факторларды ескере отырып шешуі керек.

Зерттеу жұмысы Солтүстік Қазақстан облысы, Қызылжар апуданы, «Парасат» мектеп-лицейі» КММ өткізілді. [3

Зерттеу нәтижелері мен талқылау

Зерттеу нәтижесі бойынша интерактивті әдістердің тиімділігін іс жүзінде бақылап, ойын сабақтарының білім сапасында алатын орны айқындалды. Бірлестіктің отырысында сабақ талқыланып, әріптестер тарапынан оң пікір туындады.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, интерактивті оқыту әдісі оқушы әрекетін белсендіру, оқу материалын, оқыту әдістері мен тәсілдерін жетілдіру сияқты негізгі педагогикалық мәселелерді іске асырады. Яғни, интерактивті оқыту әдісі дегеніміз – ұжымдық іс-әрекет жүйесі арқылы жеке тұлға белсенділігін арттыруға негізделген, берілген материалды жылдам әрі сапалы меңгертуге бағытталған ерекше үлгіде ұйымдастырылған тілдік қатынас болып табылады.

ӘДЕБИЕТ

1. Каирова Д.Т. «Қалыптастырушы танымдық кері байланыс түрлерін ұйымдастырудың тиімді жолдары» әдістемелік құрал, «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДБҰҰ ПШО, Петропавл қ. , 2016. -Б. 23-25

2. А.А. Есекеева Оқытудың интерактивті әдістерін қолданудың ерекшеліктері Алматы 2012 [Электронды ресурс] (articlekz.com) Дата обращения

3. Трансформация образования: инновационные механизмы достижения качества знаний. Материалы IV Международной научно-практической конференции.. Том 2 / авторы-составители Р. Сәркен, А. Бектемиров, К. Жапенова, Л. Ельцова, А. Мукашева, А. Есимсеитова, К.Сарсенова. - Петропавловск: ЦМРиИТО, 2022 –.443 с

КЕРІ БАЙЛАНЫС-ОҚУШЫ ЖЕТІСТІГІНІҢ КЕПІЛІ
ОБРАТНАЯ СВЯЗЬ – ДОСТИЖЕНИЕ УЧИНИКА
FEEDBACK – PUPILS ACHIEVEMENT

Мендигалиева Гульвира Светкалиевна
Педагог-зерттеуші, бастауыш сынып мұғалімі

Атырау облысы Махамбет ауданы «Есбол орта мектебі» коммуналдық қазыналық мекемесі, Атырау, gulvira-75@mail.ru

Аннотация Бастауыш сынып оқушыларын кері байланыс арқылы танымдық қабілеттерін ашу дағдыларын қалыптастыру
Формирование у начальных школьников навыков раскрытия познавательных способностей посредством обратной связи
Formation of the skills of disclosure of cognitive abilities in primary school children through feedback
Мақсаты: Кері байланыс арқылы оқушының танымдық қабілеттерін, сөздік қорларын арттыру жолдарына тоқталу. Оқу материалдарына қалай рефлексия жасау керектігін түсіндіру
Күтілетін нәтиже: Кері байланыс жасау, оның классификациясы, әдістері жайлы мәліметтермен таныс болады.

«Егер де есті кісілердің қатарында болғың
келсе, күніне бір мәрте болмаса жұмасында
бір, ең болмаса айына бір, өзіңнен өзің есеп ал!»
А.Құнанбаев

«Мектептегі білім мұғалімді де, оқушыны да ойлануға үйретуі тиіс. Ойлануға үйретуді, сұрақтарды дұрыс қоя білу және құрастыра білу қабілетін дамытудан, қарама-қайшылықтарды байқауға машықтандырудан бастау керек. Бұл дегеніміз – ең алдымен, педагогтің өзі ойланып үйренуі тиіс» деп айтқандай, оқушылардың ойлау қабілетін арттыру барысында мұғалімнің кәсіби міндеттерін адал орындауда өзіндік рефлексиялау дағдыларын қалыптастыру маңызды. Ұстаздар қауымы білім саласына енгізіліп жатқан өзгерістерді іске асырушы көшбасшы рөлін түсініп, реформаларға белсенді түрткі болуға, жаңа идеяларды алға жылжытуға қабілетті, өз ісінің шебері екенін саналы түрде сезінуі керек. Рефлексиялық дағдыны арттырудың маңыздылығына тоқталсақ, білім саласына қаншалықты инновация енгізілгенімен оның түпкі мәні мен қажеттілігін терең түйсіну қажет. Осыған орай, Дж.Дьюидің «рефлексиялық емес мұғалім – көп жағдайда өзінің әдеттегі жұмыс стилінен ауытқымайды, нақты талаптарды ескерместен, оқыту жұмысының сол бір ғана әдістері мен тәсілдерін қолданады, дәстүр ықпалында не болмаса беделге бағынышты болғандықтан жұмысы мен өміріндегі өзгерістерді жақтырмайды» - деуге болады. Әр адам өз әрекетіне талдау жасай алуы маңызды. Рефлексия тереңдігі бұл жерде адамның білімдігіне, моральдық сезіміне және өзін-өзі бақылау деңгейіне тікелей байланысты. Рефлексияны қарапайым тілмен «өзіңмен-өзің тілдесу» деп түсіндіруге болады. «Рефлексия» сөзінің өзі көне латынның «reflexio», яғни, «Кейінге, артқа бұрылу» дегенді білдіреді.

Рефлексияның қай түрі немесе қай тәсілі болмасын, жаңа идеялар ағынын тудыртатын үдеріс екені анық. Нақтылай айтсақ, рефлексия айқын емес идеяларды нақтылап, жаңа ойлармен толықтыратын, алдыңғы білімді тереңдетуге көмектесетін механизм.

Қытай философы Конфуций рефлексияның маңыздылығын мойындай келе, оны даналықты зерттеудің «асыл тәсілі» деп сипаттайды[2] [Педагогикалық диалог, №4. 2014, 140 бет]. Демек, философиялық тұрғыдан алсақ та, рефлексия белгілі бір сала бойынша ойымызды жүйелеп, оның мән-мағынасын түсінуге жетелейді. Адамға өзінің ішкі жан-дүниесімен үйлесімділікті табуға баулиды. Ал, ұлы ойшыл, көрнекті ақын Абай Құнанбайұлының «Егер де есті кісілердің қатарында болғың келсе, күніне бір мәрте болмаса жұмасында бір, ең болмаса айына бір, өзіңнен өзің есеп ал!» деген сөзі әрбір адамның өмірлік ұстанымы болуы керек.

Өз тәжірибемде рефлексиялық дағдыны қалыптастыруда қолданылатын іс-әрекеттер модельдерге тоқталсам: Ең бірінші оқушы күнделігіне рефлексияны қалай жүргіземін? Оқушы күнделігі не үшін қажет?

Күнделік–оқушының басты құжаты. Күнделікке оқушының тәртібі мен күнделікті жүргізуіне сын жазылады. Оқушының тәртібіне, ынтасына оң ықпал етіп, тиянақтылыққа тәрбиелейді. Ата-анамен байланыс жасау құралы ретінде қолданылады. Оқушының білім жетістігін, тәртібінің нәтижесін көрсететін және ата-анамен байланыс жасауға көмектесетін осы күнделік. Күнделік толтыруда алдымен оқушылар жауапкершілікке үйренеді.

Мен қазіргі таңдағы қолданыстағы оқушыларымның күнделігіне жазылып отырған рефлексиялық талдаулары апталық оқу-нәтижелері бойынша айтылым, жазылым, айтылым, математикалық білім-біліктері сараланып, жазылады.

Осы аптадағы оқушының білім-білігі:

Оқылым_____

_____

Жазылым_____

_____Айтылым_____

_____

_____

Математикалық білім_____

_____

Оқу техникасы:

Ұсыныс:

Бұл талдаулар мұғалім үшін де, оқушы үшін де тиімді. Мұғалім үшін тиімділігі – олар уақыт жоғалтпайды. Дайын шаблонға оқушының апталық, тоқсандық білім-біліктерін жазып, саралайды. Оқушы үшін тиімділігі- олар жауапкершілікке тәрбиелене отырыпғ , күнделікті толтыру әдебін меңгереді.

Келесі мұғалімнің тұрақты түрде өзін-өзі дамытуына, өзін-өзі ұғуға, өзінің кәсіби деңгейін анықтауға таптырмас құрал әр ұстаздың рефлексиялық күнделігі болуы да маңызды. Теория мен практиканы байланыстырып, рефлексия жасауға мұғалімнің рефлексиялық күнделігінің маңызы қандай? Осы сұраққа жауап іздеу барысында әлемдік озат тәжірибені зерделеуде педагог мамандар үшін өзінің тәжірибесін рефлексиялық талдау ғана кәсіби біліктілікті шыңдауға мүмкіндік беретіндігін көрсетті. Мұғалімнің рефлексиялық күнделігі белгілі бір оқиға жайлы өзіндік жеке ойтолғаулар, сезімдер мен әсерлер жазылатын жеке адамның күнделігі іспеттес жүргізіледі. Ерекшелігі мұнда

мұғалімге тән кәсіби мәселелер жазылады. Сыныпта орын алған оқиғалар жайлы рефлексия жасап, олардың туындау себебін анықтауға тиімділігі көп. Күнделік жүргізуді туындаған қиындықты шешуге бағытталған идеялар қоржыны деп атасақ та болады. Себебі, мұғалім болған оқиғаға талдау арқылы болашаққа нақты қадамдар жасай алады, сонымен қатар әріптестерімен ұқсас мәселелерді шешуге кеңестер ұсынуға құзыретті болады. Мұғалім күнделікке ақпараттар ағынын ғана түсірмейді, сол ақпараттардан түйген ойларын түсіреді. Сол арқылы алдыңғы тәжірибе мен соңғы ақпараттан алған білімін тұжырымдайды. Күнделік алдыңғы жасалатын жұмыстарға болжам жасауға ықпал етеді. Сол болжамды шынайы сыныптағы жағдайда сынап көру арқылы туындаған ойлар көрініс табады. Рефлексиялық күнделікте тағы бір қарастыруға болатын мәселе, өзіңіздің әріптестеріңіздің сабақтарына жүргізген бақылауларыңыз, олардың сабақ өту стилі, әріптестерден алған идеялар. ектепте өткізілген әрбір коучингтерден алған тың тәжірибелер де осы рефлексиялық күнделіктерде жазылады. Өз ісінің шебер маманы аналитикалық модельдерді өз ойларын құрылымдау мақсатында пайдаланады. Кең тараған белгілі аналитикалық модельдердің бірі – Гиббс циклі [5] арқылы мен де өз рефлексиялық күнделігімді бастап, оған өз әрекеттерім мен сабақ барысындағы, коучингтерден алған тәжірибелерді ой елегінен өткізіп, кең көлемде талдауға мән бердім. Бұл күнделіктің мен үшін маңыздылығы, біріншіден, қатысып отырған мұғалімнің жұмысына еркін талдау жасай аламын, екіншіден, өзімді сол мұғаліммен салыстыра отырып, өз деңгейімнің қандай сатыда екеніне рефлексиялық талдау жасау арқылы көз жеткізе аламын. Өз-өзіне рефлексия жүргізе білетін мұғалім ғана басқалардың жұмысын сондай дәрежеде талдай алады.

Осы талдау циклын кестеге айналдырып, өз талдауыңызды жаза беруге болады

Күні: Өткізген мұғалім: Пәні: Мақсаты:	
Әрекеттер жоспары:	
Сипаттама: Не болды?	
Сезімдер: Не туралы ойландыңыз және не сезіндіңіз?	
Бағалау: Осы тәжірибеде не жақсы/не жаман болды?	
Талдау: Сіздің ой-пікіріңіз	
Қорытынды: Осы тәжірибе арқасында Сіз не үйрендіңіз?	

Сонымен бірге сыни ойлау арқылы тұлға бойында рефлексиялық сапаларды қалыптастыру да маңызды. Рефлексиялық сапа дегеніміз білім мен тәрбиені өзіндік сана арқылы қабылдап, тұлғаның рухани дамуы, ғылыми ақпараттарды игеруі болып табылады.

Оқушы бойында рефлексиялық сапалардың қалыптасуы білім беруді ізгілендірудің нәтижесі болып табылады. Оқушының өзін тану үшін және өмірлік проблемаларын шешудің бірден-бір тәсілі - рефлексиялық басқаруды жүргізе алуы. Ол үшін төмендегі басты ерекшеліктерді дағдыға айналдыруың маңызы зор:

Рефлексиялық әрекеттер барысында оқытудың жолдары талданады, өзіндік шешім қабылдауға жағдай туғызылады. Сөйтіп, бала өзін-өзі дамыту, тәрбиелеу, өз әрекеттерін ұйымдастыру мүмкіндігін алады.

Оқушы үшін рефлексиялық күнделік жүргізудің маңызы қандай?

«Рефлексиялық күнделік –оқушының өз істерінің мәнін түсіну үшін , олар туралы ойлану барысында өзіне өзінің нені, қалай жасағаны туралы толық және анық есеп беруі үшін қажет. Рефлексиялық күнделік балаға байыппен ойлануға мүмкіндік беретіндей ұйымдастырылуы қажет, оны асығыстықпен қолдануға болмайды. Мектептегі сабақ барысындағы жүргізілген рефлексия мен үйден асықпай отырып талданған рефлексия жер мен көктей. Себебі бала оқу барысында ойланып талдау жасай алмайды. Тек не жақсы болды соған ғана жауап бере алады. Ал енді оқушыға үйден ойланып өзіңе ұнаған сабағыңды мына кестеге салып талдау жасап кел деп тапсырма берсеңіз, оқушы одан әрі сол талдау жасауға өзі қалыптасады. Өзіне талдау жасаған оқушы мұғаліммен еркін диалогке түсіп, әрекет етуші кейіпкерге айналады.

Оқушы рефлексиясы

Кері байланыс оқушыға өткенді түсініп қоюмен ғана шектелмей, өткен әрекеттер арасында логикалық байланыс орнатып, алынған тәжірибені жүйелеп, өзінің оқу жетістіктерін басқа оқушылардың жетістігімен салыстырып көруге көмектеседі. Сабақтың құрылымында рефлексия – ең маңызды кезеңі болып саналады. Сабақ соңында қолданылатын іс-әрекеттер рефлексиясына аса мән берілуі керек. Бұл жерде мұғалім басты ұйымдастырушы болып, негізгі кейіпкерлер оқушылар болады. Өткенге көз жүгіртіп, әрбір оқушының түсініп, меңгергенін ортақ қоржынға жинақтау өте маңызды рөл атқарады. Сабақтың кезеңі ретінде рефлексия бірнеше түрге жіктеледі. Оларды дұрыс жіктей білу арқылы мұғалім рефлексияны сабақ жоспарына енгізіп, стратегияларды дұрыс таңдап, тиімді сұрыптай алады.

Кері байланыс сабақтың әрбір кезеңінде әртүрлі қызметтер орындай отырып, оқу үдерісінің өн бойында жүзеге асады. Бұл жерде рефлексия үдерісіне мұғалім де, оқушы да белсенді қатысуы маңызды екенін ұмытпаған жөн. Тәжірибе көрсетіп отырғандай, қатысушылардың бірі рефлексия үдерісіне қатыспаған жағдайда, рефлексия механизмі тиімсіз болады. Кері байланыс ауызша және жазбаша формада жүзеге асуы мүмкін. Әрқайсысының өзіндік қызметі бар.

Қазіргі білім мазмұнына сәйкес қысқа мерзімді сабақ жоспарына мұғалім рефлексиялық талдау жүргізіп отыруы тиіс. Оның себебі, әр мұғалім өзінің өткен сабағына толық талдау жасау арқылы жеткен нәтижені, табысты болған әдіс-тәсілдерді жіктей алады.

Кей жағдайда мұғалімдеріміз сабақ жоспарларына рефлексиялық есеп жаза алмай жатады. Сол себепті де мен өз мектебімдегі жас мамандарға өз сабақтарына рефлексиялық талдау кестесін ұсынған болатынмын. Бұл кестеде мұғалімдер сұрақтар бойынша жұмыс жасап, сабақтарына талдау жасайды. Одан әрі олардың өздері де жазуға төселіп кетері сөзсіз.

Сабақ оқу мақсатына жетті ме?	
Оқушылардың барлығы оқу мақсатына қол жеткізді ме?	
Оқу мақсатына қол жеткізуде оқушыларыңыз неден қиналды?	
Сабақта қолданылған әдіс-тәсілдеріңіз?	
Қай әдісіңіз тиімді болды? Оқушылар өте белсенді қатынасқан әдісіңізді жазыңыз? Сабақтың қай кезеңінде?	
Саралауды қалай жоспарладыңыз?	

Қабілетті оқушыларды қандай жұмыс түрі арқылы анықтадыңыз?	
Оқушыларды қалай бағаладыңыз? Оқуды бағалау, оқытуды бағалау қалай жүзеге асты?	
Рефлексияны қалай ұйымдастырдыңыз?	
Уақытты тиімді пайдалана алдыңыз ба?	
Алдағы уақытта неге көңіл бөлуің керек деп ойлайсың?	
Сабақ жоспарынан ауытқу болды ма? Болса неліктен?	
Өзіңіздің сабағыңызды қалай бағалайсыз? Көңіліңіз толмаған жерлері болды ма?	

Өзіңізге ғана жүгіне бермей, өз әріптесіңіздің, өзіңізге ұқсамайтын адамдардың да пікірін білу өте маңызды. Өзгелердің пікірі сізде сынилықты дамытады. Тағы да бір рефлексиялық көзқарас, жаңаша бағыт беруі мүмкін. Кері байланыс беру дағдыны жетілдіру арқылы алдағы қадамдарды болжау, өзіңізде кәсіби дамуда күш-қуат пен ынтаның артуын байқауға болады. Сонымен бірге, рефлексияны тек кәсіби даму үшін де емес, өмірдің кез-келген саласында қолдануға болады. Демек, кері байланыс - жақсы өмір сүрудің, өзіңізді танудың және оқушылардың жан-жақты дамып, нәтижеге қол жеткізе алатын тұлға қалыптасауы үшін өмірге дайындық деп түсіну керек.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Бейн Дж., Балантин Р., Миллс С. және Лестер Н.С. Тәжірибе жөнінде ой қозғау: мұғалімдердің көзқарасы.
2. Бизяева А.А. Мұғалім неліктен рефлексиялық болу керек? // Педагогикалық диалог. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2014. – №4(10).
3. Дьюи Дж. Біз қалай ойлаймыз.
4. Асхат Алимов –Интербелсенді әдістемені мектепте қолдану

ИНФОРМАТИКА ПӘНІНЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ
ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ИНФОРМАТИКЕ
APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN COMPUTER SCIENCE

Сиражева Айбану Сырымовна
«Сәулет» мектеп-лицейі,
Тасқала ауданы, Орал, Қазақстан
aibanu_1506@mail.ru

Аннотация: Информатика сабағында инновациялық технологияларды пайдалану арқылы оқушылардың ақпараттық құзіреттілігін қалыптастырып, қазіргі заман талабына сай ақпараттық технологияларды, электрондық оқулықтарды және Интернет ресурстарды пайдалану оқушының білім беру үрдісінде шығармашылық қабілетін дамытады.

Аннотация: Путем использования инновационных технологий на уроке информатики формируется информационная компетентность учащихся, а использование информационных технологий, электронных учебников и интернет-ресурсов в соответствии с современными требованиями развивает творческие способности учащихся в образовательном процессе.

Abstract: Through the use of innovative technologies in the computer science lesson, students' information competence is formed, and the use of information technologies, electronic textbooks and Internet resources in accordance with modern requirements develops students' creative abilities in the educational process.

Түйін сөздер: ақпараттық – коммуникациялық технологиялар, компьютер, интерактивті тақта, сабақ бағдарламалары, онлайн-платформалар, электронды оқулық

Білімді әрі сауатты адамдар ─ бұл XXI ғасырда адамзат дамуының негізгі қозғаушы күші. Ал баланың жеке тұлға ретіндегі дамуы, өзіндік көзқарасының қалыптасуы, ой-өрісінің кеңеюі мектеп қабырғасында басталады. Қазіргі мектептердегі оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа әдіс- тәсілдерден, технологиялардан құралады. Демек, баланың білімі ерекше болуы, ол білімнің нәтижелі болуы пән мұғалімінен жауапкершілікті талап етеді. Бүгінгі таңда адамзаттың ақпараттық мәдениетінің дамуы білім алуда өте маңызды рөл атқарады, оның себебі – ғылыми-техникалық ақпараттың көлемі екпінді өсуіне байланысты. «Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп Елбасымыз атап өткендей, жас ұрпаққа білім беру жолында ақпараттық технологияны оқу үрдісіне қолдану мен оның тиімділігін арттырудың маңызы аса зор. Себебі ақпараттық технология ғана жаңа педагогикалық технологиялардың мүмкіндіктерін іске асыра алады. Оқушы–оқу үрдісінің басты субъектісі, сондықтан баланың дамуына, оның ойлау қабілетін дамытуға оқушы мен оқытушының өзара ынтымақтастығы оқу процесіне қалыптастыру мен әр түрлі оқу іс-әрекетін қамтитын оқыту әдістерінің үйлесімдігі нәтижесінде жүзеге асырылуы тиіс. Егер жаңа ақпараттық технологияны сабақта тиімді пайдаланса, оқушылардың пәнге деген қызығушылығы, танымдық белсенділігі, зерттеушілік іскерлігі, шығармашылығы артады.

Инновациялық мектеп - бұл өзіндік идеялар мен технологияларға негізделген және жаңа білім беру тәжірибесін ұсынатын білім беру мекемесі. Оқу үрдісінде жаңа технологияларды қолдану арқылы дәстүрлі сабақты өткізбеу білім беру ортасының біркелкілігін және оқу процесінің монотондылығын жояды, оқушылардың іс-әрекет түрлерінің өзгеруіне жағдай жасайды және денсаулықты сақтау қағидаларын жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Оқыту технологиясын таңдау пән мазмұнына, сабақтың мақсаттарына, оқушылардың дайындық деңгейіне, олардың оқу қажеттіліктерін қанағаттандыру қабілетіне, оқушылардың жас категориясына және бірқатар нақты сипаттамаларына байланысты.

Біздің практикамызда қазіргі қоғамдағы оқушылардың жетістіктеріне ықпал ететін балалардың негізгі құзіреттіліктерін қалыптастыруға ықпал ететін инновациялық технологияларды енгізу қажет.

Кәдімгі сабақты қалай ерекше ету керек, қызықты емес материалды қалай таныстыру керек, қазіргі балалармен заманауи тілде қалай сөйлесу керек? Бүгінгі сабаққа келгенде өзімізге осы және басқа да көптеген сұрақтар қоямыз.

Қазіргі білім берудің басты мақсаты да жан – жақты дамыған, рухани бай жеке тұлға қалыптастыру болып табылады. Сондықтан заман талабына сай оқыту үрдісін жетілдіре отырып, қоғам сұранысына сай жеке тұлға қалыптастыру мәселесі бойынша оқушыларға ақпараттық - коммуникациялық технологияларды сабақта көптеп қолдану тиімділігі артып отыр.

Оқу үрдісінің тиімділігін қамтамасыз ету үшін қажет:

✓ Бір қалыптылықты пайдаланбау, деңгейлер бойынша (білу, пайдалану, қолдану) оқушылар әрекетін ауыстырып отыру;

✓ Баланың ойлау (зерделеу) қабілетін дамытуға бағытталу, яғни елестету, салыстыру, байқағыштық жалпыдан негізгіні айыра алу, ұқсастықты табу қасиеттерін дамыту;

✓ Компьютерлік технологияны пайдалана отырып дарынды, орташа және үлгерімі төмен оқушыға сабақты ойдағыдай меңгеруіне мүмкіндік туғызу.

Оқушының есте сақтау қабілетін ескеру (жедел, қысқа мерзімді және ұзақ уақыттық есте сақтау).Оң мотивацияларды қалыптастыру – мұғалімнің кәсіби міндеті. Мотив оқушының танымдық қызығушылықтары, жаңа білім, іскерлік, дағдыны

меңгерудегі қажеттіліктерімен тығыз байланысты. Жағымды жағдай туғызу үшін оқушыны коммуникативтілікке бағыттап, сабақта оқушы іс - әрекетін ынталандыратын ерекше сабақ формаларын таңдау керек. Мұғалімдердің тәжірибесі көрсеткендей, дәстүрлі емес сабақтарды ұйымдастыру оқушылардың сабаққа деген ынтасын арттырады. Бүгінгі күнде мұғалімдер оқушылардың жемісті және тиімді іс - әрекетін ұйымдастыру үшін белсенді түрде дәстүрлі емес сабақтарды пайдалануда. Дәстүрлі емес сабақ түрлеріне видеосабақтар, интернет платформалар, интернет сабақ және т. б. жатқызуға болады.

Информатика сабақтарында ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдаланудың тиімділігі:

· оқушының өз бетімен жұмыс жасауы;
· аз уақытта көп білім алып, уақытты үнемдеу;
· білім-білік дағдыларын тест тапсырмалары арқылы тексеру;
· шығармашылық есептер шығару кезінде ақпараттық процестерді түсіндіру арқылы жүзеге асыру;
· қашықтықтан білім алу мүмкіндігінің туындауы;
· қажетті ақпаратты жедел түрде алу мүмкіндігі;
· экономикалық тиімділігі;
· іс-әрекет, қимылды қажет ететін пәндер мен тапсырмаларды оқып үйрену;
· оқушының ой-өрісін дүниетанымын кеңейтуге де ықпалы зор.

Осы айырмашылықтар оқушылардың қабілетінің әртүрлілігіне қарамастан, олардың оқу материалын терең ұғынуына, түсінуге мүмкіндік береді және ықпал етеді. Электронды оқулықтың тиімділігі: мұғалімнің ғылыми-әдістемелік әлеуетін дамытып, оның сабақ үстіндегі еңбегін жеңілдетеді; әр пәннен өтетін емтихандарға дайындығын жеңілдетеді.

Сабақтарыңызды қызықты және қызықты ету үшін, ең бастысы, сабақтың мақсаттарына жету үшін мұғалім белгілі бір өлшемдерге сәйкес интернеттегі ресурстарды мұқият таңдайды. Оқу материалын таңдағанда, оқытушының басты міндеті - оқу деңгейіне сәйкес ұсынылған оқушылардан қандай ақпаратты таңдау, қабілеттері мен жас ерекшеліктерін таңдау үшін қандай ақпаратты таңдау керек екенін анықтау. Қазіргі таңда бүкіләлемдік ғаламтор мұғалімдердің қажеттіліктерін қанағаттандыруға ықпал ететін түрлі білім беру платформалары мен ресурстарды таңдауға бай.

Заманауи АКТ құралдары (компьютер, интерактивті тақта, сабақ бағдарламалары, интернет және т.б.) дыбыстық эффектілер, анимациялар, фотосуреттер, жарқын иллюстрациялар сабақты қызықты әрі ашық қылып өткізуге көмектеседі. Интерактивті тақта-бұл оқушы үшін жаңа, қызықты, жиі танымдық әлемге терезе.Оқушылардың бейімділіктерін, қызығушылықтарын біле отырып, кейде көп уақытты қажет ететін мультимедиялық презентациялар жасалынады. Бірақ мұғалім баланың ынталы көздерін, жаңа білімге деген қызығушылығын және ең бастысы оларды игерудің нәтижесін көргенде, барлық қиындықтар бірден ұмытылады. Бұл оқушы үшін жаңа, зерттелмеген, кейде ертегі білім әлемін құра алатын және сонымен бірге ол үшін жаңа технологиялар еліне жолсерік бола алатын, оған уақытты сақтауға көмектесетін, баланың ақпараттық мәдениетінің негіздерін қалыптастыратын көмекшісі секілді. Жобалық іс-әрекет оқушының танымдық қызығушылығын дамытады, көкжиегін кеңейтеді, коммуникативті, оқу және танымдық құзіреттіліктерін қалыптастырады. Қазіргі таңда мектептер мен университеттердегі білім беру инновациялық тәсілдері өз нәтижелерін көрсетуде. Инновациялық технологиялар мен әдістерді шебер қолдану жалпы білім беру процесінің тиімділігі мен сапасын арттырудың қуатты факторына айналуда.

Педагогикалық қызметімізде біз WordWall, Padlet, Miro, Slido, Mentimetr, Liveworksheets, Flippyty, Linoit және т.б. сияқты онлайн-платформаларды белсенді қолданамыз.

Слидо платформасы семинарлар, конференциялар, тыңдаушылар үшін қызықты және интерактивті конференциялар, бұл платформа кері байланыс алуға болады. Мектеп практикасында платформаны педагогикалық кеңестер, консуляциялар, ата-аналар жиналыстары және басқа да шаралар өткізу кезінде пайдалануға болады. Платформа барлық қатысушылар өз пікірлерін білдіріп , сұрақтарына жауап ала алатын шараны өткізуге мүмкіндік береді

Miro (бұрынғы RealtimeBoard) – оқушылармен және әріптестермен қашықтықтан оқуға немесе жұмыс істеуге мүмкіндік беретін интерактивті платформа. Бұл виртуалды тақтаға ұқсайды, классикалық мектеп тақтасына ұқсайды, оған мәтін жазуға, сурет салуға, графиктер мен диаграммаларды салуға, әртүрлі оқу материалдарын жүктеп алуға және жүктеуге болады.

Бұл құрал оқытушы сабақты онлайн жүргізген кезде қашықтан оқыту үшін таптырмас құрал. Сервис оқушыларға бір нәрсені көрнекі түрде көрсетуге, топтық жұмыс жасауға, әртүрлі процестерді визуализациялауға және бейнеконференциялар өткізуге мүмкіндік береді.

Miro интерактивті тақтасы бірлескен жобада жұмыс істегенде, миға шабуыл жасағанда, іс-қимыл жоспарын жоспарлауда немесе цифрлық жазбаларды пайдаланып жұмыс үрдістерін ұйымдастыруда тиімді топтық қарым-қатынасқа мүмкіндік береді. Құрал блоктарға бөлу және жауапкершілік аймақтарына бөлу мүмкіндігімен бір жобаға бір мезгілде қол жеткізуді қамтамасыз етеді, осылайша процеске әрбір қатысушының ортақ мақсатпен өз рөлі болады.

Wordwall интерактивті тапсырма құруға арналған платформа. Ол оқушылардың ақпаратпен жұмыс жасау іскерлігін қалыптастыру арқылы коммуникативтік қабілеттерін, ақыл-ойын, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытады. Wordwall интерактивті тапсырма құру сервисін пайдалану арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артады. Wordwall бағдарламасының тиімділігі мультимедия, зертханалық тәжірибелер, компьютер, анықтамалық мәліметтер т.б. көрнекі материалды пайдалану үлкен нәтиже береді.
Liveworksheets платформасында интерактивті тапсырмаларды дайындауға арналған бағдарлама. Бұл платформалардың өзге платформалардан артықшылығы сабақ барысында немесе бжб кезінде оқушыға өз жұмысыңызды жібергеннен кейін, оқушы орындап болған соң бірден балын біле аласыз, оқушы бірден қателіктерін біле алады. Сонымен қатар бұл платформаны пайдалану арқылы сіз бір жиынтық жұмысыңызда бірнеше тапсырма түрін қолдана аласыз. Оның ішінде бір дұрыс жауапты тапсырма, бірнеше дұрыс жауапты тапсырма, сәйкестендіру тапсырмасы, бос сөздің орнын толтыру тапсырмасы және де аудиожазба видеожазба қолдануға болады. Тапсырмаңыздың ішіне ютуб желісіндегі дайын видеоларды жүктеу арқылы сіз тапсырмаңызды өте қызықты етіп жасай аласыз. Нәтижесінде сізде дайын әдістемелік кешен дайын тұрады.

Бұдан бөлек сабақта қолдануға болатын ойын түріндегі дидактикалық материалдар:

Online Test Pad - логикалық ойындар, онлайн тесттер, сауалнамалар, сөзжұмбақтар жасау мүмкіндігі.

JeopardyLabs - мектеп оқушыларымен сабақтарға арналған онлайн викториналар жасау.
Flippity - интерактивті тапсырмалар мен ойын жаттығуларын жасауға арналған әртүрлі бланкілердің үлкен жиынтығы. Мұнда GOOGLE құжаттарының мүмкіндіктері қолданылады.

CoboCards - бұл тапсырма карталарын жасау сервисі.

Cross сіздің сөздеріңіздің тізімі бойынша сөзжұмбақ құруға арналған.

CrossGen - сервис арқылы сөзжұмбақтар жасау

Jigzone- пазлдар жасау.

Қорыта келгенде, ақпараттық технологияның тиімділігі – оқушылардың білім олқылықтарына үнемі зерттеу жасап, түзету жұмыстарын жүргізуге пайдасы бар екендігі анықталды. Қазіргі заманның даму қарқыны мұғалімдер шығармашылығын жаңаша, ғылыми-зерттеу бағытында құруды талап етеді. Демек, компьютер оқушылар мен мұғалім жұмысын ұйымдастыруда кең мүмкіндіктерге ие, оқытудың әдістерін кеңінен әрі сапалы қолдануға мүмкіндік береді. Ендеше, ақпараттық технологияны сабақта қолдану оқушының іс-әрекетін, жұмысын түрлендіруге көмектеседі, зейінін белсендіреді, жеке тұлғаның шығармашылық мүмкіндіктерін жоғарылатады деуге болады. Ақпараттық технология арқылы жасалатын тест тапсырмалары уақытты, шығынды үнемдеуге көмектесе отырып оқушылардың өз білімін бағалауға үйретеді. Ең бастысы, оқушылардың өзіндік білім алуын қамтамасыз етіп, әр түрлі білім көздерінен негізгісін бөліп алу, тауып алу дағдыларын дамытады. Әрбір оқушының білім деңгейін талапқа сай көтеру үшін озық әдістемелік технологиялар қажет. Сол жаңа озық әдістемелік технологиялармен қаруланған, заман талабына сай оқытудың жаңа әдістерін, яғни ақпараттық-коммуникациялық технологияларды толық меңгерген педагог қана білім алушының сапалы білім алуына мүмкіндік жасайды.

XXI ғасыр — бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуіріне, айналадағы дүниеге, адамның денсаулығына, кәсіби мәдениетіне, мұқият қарайтын дәуір. Бүгінгі білім мазмұны оқытушы мен оқушының арасындағы негізгі бастамалардың барлығы оқытушы арқылы жүзеге асырылады.

Жаңа технологияны меңгеру оқытушының оқу –тәрбие үрдісін жүйелі ұйымдастыруына көмектеседі. Оқытудың озық технологиясын меңгеру оқытушының кәсіптік шеберлігіне байланысты. Бұл әрбір ұстазды ойландырып, жаңаша жұмыс істеуге,жаңа ізденістерге жетелейді. Осы орайда Жүсіпбек Аймауытов «Сабақ беру үйреншікті жәй ғана емес, ол жаңадан жаңаны табатын өнер»,-деп тұжырым жасайды. Сондықтан оқытушы өз пәніне психологиялық тұрғыдан қарап,әдістемелік шеберлікпен келу керек. Сабақ барысында интерактивті технологияларды қолдану оқытушы жұмысын өнімді, нәтижелі, ал оқушылардың білім алу әрекетін мәнді, қызықты, пайдалы етеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. [https://melimde.com/liveworksheets-platformasinda-interaktivti-tapsirmalardi-dajin.html]
2. [https://melimde.com/wordwall-interaktivti-tapsirma-ru-servisin-oldanu-tomendegidej.html?page=2]
3. [https://wiserv.ru/blog/web/slido]
4. [https://startpack.ru/application/realtimeboard-whiteboard]
5. [Цифровая трансформация и сценарии развития общего образования / А.Ю. Уваров; Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики», Институт образования. М.: НИУ ВШЭ, 2020. 108 с.]

ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ МЕКТЕПТЕГІ ФИЗИКА САБАҒЫНДАҒЫ ӘДІС - ТӘСІЛДЕР.
МЕТОДИКА ПРОВЕДЕНИЯ УРОКОВ ФИЗИКИ В МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЕ .
METHODS OF CONDUCTING PHYSICS LESSONS IN A SMALL SCHOOL.

Хасанова Анар Елеушқызы
Атырау облысы, Махамбет ауданы, «Есбол орта мектебі» коммуналдық қазыналық мекемесі, Атырау, anar-81-79@mail.ru.

Аннотация
Физика сабақтарында оқу мақсаттарына сай өткізудің тиімді әдістері мен тәсілдерін қолданды.
Эффективные методы и навыки проведения уроков физики в соответствии с образовательными целями.
Effective methods and skills of conducting physics lessons in accordance with educational goals.

Мақсаты: Физика пәнінде білім мен біліктіліктерді арттыруда оқу материалын оқу мақсатына сай сұрақтармен біртіндеп кеңейтіп беру, білім алушылардың ойлау дағдыларын жетілдіру.

Міндеті:

- Білім алушылар физика пәні бойынша танымдық белсенділігі артады;
- Физика пәнін Блум таксономиясы ойлау дағдыларына негізделген сұрақтарға жауап бере отырып, құбылысты сипаттайды;
- Ойлау деңгейін қарапайымнан күрделіге дағдыландыру үшін құрастырылған сұрақтар сабақтың оқу мақсатына жеткізеді;
- Дұрыс құрастырылған сұрақтар арқылы диалогты оқыту әдісі, рефлексивті ойлау әдісі және оқытуды бағалау әдісі сабақтың құрлымын айқындайды;
- Ойлау деңгейлеріне сәйкес құрастырылған тапсырмалар нәтижеге жеткізеді;

Сабақтардың басым бөлігінің ең негізгі құралы-сұрақтар. Сұрақтардың ішінде сабақтың оқу мақсатына жету үшін тапсырмаларды нақты құрастырып, білім алушылардың Блум таксономиясы бойынша ойлау дағдыларын жетілдіретін құрал да – сұрақтар. Физика пәні сабағы тәжірибе, формулалармен есептер шығару, практикалық тапсырмаларды, сонымен қатар табиғаттың құбылыстарын сипаттайтын мектепте де, өмірде де қажет пән болып табылады. Сол себепті мұғалім күнделікті сабақтың әр бөлімінде білім алушыны қызықтыру үшін ізденіс пен еңбекқорлық қажет етеді.

Сабақ барысында «баланың өзін еңбектендіріп, бірлестіріп, өз бетімен білім тапқандай қылса», «жұмыстайтын материалдар даяр түрде емес, балалар тәжірибе қылып, зерттеп, өз бетімен шешкендей тұрмыс жұмбақ түрінде берілсе» оқудың анағұрлым тиімді болатынын естен шығармаған дұрыс. (Ж.Аймауытұлы, 1929ж)

Сабақ барысында сұрақтарды нақты құрастырып, белсенді оқу оқушының мұғалімді енжар тыңдап қана қоймай, белсенді жұмысқа тартылуын көздейтін оқыту мен оқу әдістерінің бірі болып табылады. Физика сабақтарында сұрақтар дұрыс қолдану оқушының өзіндік рефлексия жасау дағдыларының дамуына, сыныптағы жалпы жұмысқа үлес қосып, қатысқанын сезінуге, оқу үдерісінің белсенділігі бар мүшесі болуға, құрдастармен қарым-қатынасының дамуына, тынымдық аспектісінің артуына мүмкіндік бере алады. [1]

Әр мұғалімнің сабағын қызықты ұйымдастыруына, оқушыларының танымдық әрекетін күшейтіп, өзінің кәсіби шеберлігін шыңдай білуге ықпал етеді. Білім алушылар физика пәнін сұрақтарға жауап беру арқылы, әлемді басқаша қырынан тануына мүмкіндік береді.

Сабақтың тақырыбы:Қатты денелердің, сұйықтар мен газдардың молекулалық құрылымы. [2]

Оқу мақсаты:7.3.1.1-заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау

Жасыл түс- жеңіл сұрақтар

Есте сақтау Білу	Алғаш рет денелердің барлығы да өте кішкентай бөлшектерден тұрады деген көзқарас ертедегі қай елде қалыптасқан?
Түсіну	Денелер өте кішкентай бөлшектерден тұрады көзқарастың негізін салушы кім?
Қолдану	Графит , алмаз және фуллерен үшеуі қандай атомнан құралған?
Талдау	Екі сутек және бір оттек атомынан тұратын молекула?

Жинақтау	Әлемде не бар болса, соның бәрі не деп аталады?
Бағалау	Шыны қандай денеге жатады?

Қызыл түс –күрделі сұрақтар

Есте сақтау Білу	Заттардың әртүрлі агрегаттық күйін МКТ қағидасында түсіндіре отырып, заттың қай күйін сығуға, созуға қиын деп тұжырымдалды. Ойыңды толық дәлелде?
Түсіну	Бұл құбылыстың зияндылығы ауру таратын микробтар адам организіміне оңай сіңіп, зиян шектіреді? Ол қандай құбылыс, тағы қандай пайдасы мен зиянын білесің?
Қолдану	Сұйықтың қандай қасиеттері күрделі пішінді металл бұйымдарын жасауға пайдаланады?
Талдау	Заттың агрегаттық күйлерінің қайсысысында молекулалардың тарбылыс және тебіліс күші елеусіз білінбейді?
Жинақтау	Қатты денелер таза металдар , ас тұзы және судың қатты күйі мұз болып табылады. Неліктен қатты денелерге жатады, қалай аталады?
Бағалау	Табиғатта үш күйде кездесетін заттың агрегаттық күйі?

Сары түс – мағынаны тану сұрақтары

Есте сақтау Білу	Зат құрылымының молекула кинетикалық теориясының үш қағидасы қалай тұжырымдалады?
Түсіну	Заттың үш агрегаттық күйі қалай аталады және олардың бір-бірінен айырмашылығн қалай түсіндіреді?
Қолдану	Заттың қатты күйіне тән қасиеттері қандай? Кристалл және аморф денелер дегеніміз қандай денелер?
Талдау	Диффузия деп қандай құбылысты айтады? Не себепті диффузия туындайды және оның пайдасы мен зияны қандай?
Жинақтау	Қатты ,сұйық және газ күйлерінің молекулаларының орналасуын сызбасын сыз.
Бағалау	Заттың үш күйінен басқа күй түрлері бар болуы мүмкін бе? Қандай?

Көк түс – өткір сұрақтары

Есте сақтау Білу	1 ангстрем неше см-ге тең
Түсіну	Ас тұзының химиялық формуласы
Қолдану	Өзі жұмсақ, бірақ жоғары температуға төзімді зат
Талдау	Нақты көлемі мен пішіні бар нәрсе
Жинақтау	Газдың өздеріне тән пішіні мен көлемі жоқ, газ дене емес, сонда не болып табылады?
Бағалау	Ең қатты зат

Кара түс – кері сұрақтары

Есте сақтау Білу	Диффузия бір заттың молекулаларының арасындағы кеңістікке екінші зат молекулаларының жанасып өтуін атайды
Түсіну	Молекулалар мен атомдар өзара әрекеттеспейды, МКТ негізгі қағидасы болып табылмайды?
Қолдану	Сұйықтың көлемін жеңіл өзгертуге болады?
Талдау	Заттар да, өрістер де яғни, магнит өрісі, электр өрісі, гравитациялық өріс материяға жатпайды?
Жинақтау	Молекулалар мен атомдар тұрақты тыныштықта болады
Бағалау	Сұйық пен газдың молекулалық құрылымы, қатты денеге қарағанда бірдей келеді

Ақ түс – пайымдау сұрақтары

Есте сақтау Білу	Зат құрылысы туралы Демокриттің данышпандық болжамы қандай еді және ол қалай дәлелденді?

Түсіну	Дене, зат, материя ұғымдары арасындағы байланыстар мен айырмашылықтар қандай?
Қолдану	Заттың сұйық күйіне тән қасиеттерді мысалдармен түсіндіріп айтып бер?
Талдау	Заттың қатты күйіне тән қасиеттерді мысалдармен түсіндіріп айтып бер?
Жинақтау	Әлем кеңістігіндегі заттардың басым бөлігі (жұлдыздар және оның атмосферасы, галактикалық тұмандықтар мен жұлдызаралық орта) Плазма күйінде болады осы туралы не ойлайсың?
Бағалау	Заттың газ күйіне тән қасиеттерді мысалдармен түсіндіріп айтып бер?

Тексеру бетшесі төмендегідей QR түрінде білім алушыларға беріледі.

Жасыл түс- жеңіл сұрақтар	Қызыл түс –күрделі сұрақтар
Сары түс – мағынаны тану сұрақтары	Көк түс – өткір сұрақтары
Кара түс – кері сұрақтары	Ақ түс – пайымдау сұрақтары

2022-2023 жылы 7-сынып физика сабағындағы фото суреттер.

Сабақтың тақырыбы: Қатты денелердің қысымы[2]

Оқу мақсаты: 7.3.1.2- қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;

Асықтың алты қыры: Асықтың әр қырына сай, Блум таксономиялылық сұрақтар арқылы, қысымның физикалық мағынасын ашады. Топтарға берілетін тапсырма ретінде қолдануға болады.

1-ші топ

Ойлау деңгейі	Асықтың алты қыры Сұрақтар
Есте сақтау Бүк	Қысым дегеніміз не ?
Түсіну Шік	Қысымға мысал келтіріңіз?
Қолдану Омпы	Егер, жүк машинасының артқы дөңгелегінің қос қостан емес, бір дөңгелек болса ше,онда қалай болар еді?
Талдау Шоңқы	Адам қармен жүргенде омбылайды, яғни жүру қиындайды, ал аяғына шаңғы байлаған адам қар үстінде емін еркін жүреді? Мұның себебін дәлелде?
Жинақтау Тәйкі	Физика оқулығының әр қырынан парта бетіне түсіретін қысымын анықтаңдар? Осы практикалық тапсырмада не маңызды болды?
Бағалау Алшы	Физикалық теория зерттеу саласында қысымға байланысты түрлі заттарды қалай қолданылуы ескерілген бе? Не себепті?

2-ші топ

Ойлау деңгейі	Асықтың алты қыры Сұрақтар
Есте сақтау Бүк	1Па неге тең?
Түсіну Шік	Қатты денелердегі қысымды сипаттама беріңдер?
Қолдану Омпы	Бьерн Эрленн Дели-норвегиялық шаңғышы, шаңғы тарихындағы ең атақты шаңғышы, сегіз дүркін Олимпиада чемпионы және тоғыз дүркін әлем чемпионының салмағы 760Н , оның әр шаңғысының ұзындығы 1,95м, ал ені 6 см. Бьерн Эрленн Делидің қар бетіне түсіретін қысымын тап?
Талдау Шоңқы	Тақтаға шелелер бекітіп, құмға қойсақ, шегелер құмға сіңіп кетеді, ал осы шегелерге қақпақ кигіліп құмға қойсақ, ондай құбылыс байқалмайды. Осының сыры неде?
Жинақтау Тәйкі	Александр Васильевич Суворов шайқаста жеңіске жету үшін өз әскерін батпақ арқылы өткізуге шешім қабылдады. Бірақ құлап қалмас үшін және барлық жүкті көтермеу үшін олар салдар салды. Неге деп ойлайсыз?
Бағалау Алшы	«Қансонарда бүркітші шығады аңға» Сегіз найза қолында, көз аудармай, Батыр да аял қылмай ертең таңға. Қанат құйрық суылдап, ысқырады, Көктен қыран сорғалап құйылғанда. А. Құнанбаев

9-сынып. Сабақтың тақырыбы: Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері.[3]

9.2.2.1-инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру; 9.2.2.2-Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану;

Құрал – «Бильярд шары» осы сабақтың мән мағынасын аша алады. Оқушылар алдында бильярд шары шашылып жатыр, шарда сұрақтар жабысқан. Оқушылар кезең кезеңмен сұрақтарға жауап беріп, бильяр үшбұрыштығына шарлайды жинайды.

Бұл құрал үй тапсырмасын егжей-тегжей сұрауға, материалды кең көлемде саралауға тиімді. Төменде QR код арқылы түсіндірме бейне жазбасы берілді.

https://youtu.be/88Xe5aH8crs?si=q9Ur9rDbxrJELzap

«Барлық адам ақылды. Бірақ балықты ағашқа өрмелетсек, ол ақымақтық болады» ұлы физик Альберт Эйнштейн айтқандай, біз мұғалім ретінде білім алушыларға тақырыптағы оқу мақсатына сай тапсырмалар берілмесе, яғни біз тығырыққа қалып, нәтижеге жетер алмас едік. Соның ішінде ең маңыздысы сұрақтардың дұрыс қойылуы. Сұрақ білім алушыларды диалогтық әдісі арқылы коммулятивтік әңгімеден, дебат одан әрі зерттеушілік әңгіме жүргізетін бірден-бір құрал. Физика пәнінен ойлау деңгейіне сәйкес құрастырылған сұрақ , яғни қарапайымнан күрделіге өту сұрақтары сабақтың нәтижесіне жеткізе алады.

Білім алушылар нәтижесінде нақты сұрақтардың жауабын іздеп, тапсырманы орындап тексереді, өзін-өзі бағалайды. Ережелер мен формулаларды ұғымдарды қолданып, когнитивті білім және зияткерлік қабілеттерін дамытады. Тапсырмаларды орындауда ойлау деңгейіне сай қадамдық әрекеттер жасап, нәтижеге қол жеткізеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Жаңартылған білім мазмұнына сәйкес мұғалімдерге тиімді сабақ жоспарлауға нұсқаулық, ПШО, А.К.Сапарова, Атырау-2017ж.

2.Физика, жалпы білім беретін мектептің 7-сыныбына арналған оқулық, Р.Башарұлы, Алматы, «Атамұра» баспасы -2017 жыл.

3. Физика, жалпы білім беретін мектептің 9-сыныбына арналған оқулық, Д.М.Қазақбаева, Ш.Б.Насохова, Н.Бекбасар,Алматы, «Мектеп» баспасы-2019 жыл

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ АРҚЫЛЫ, ОҚУШЫЛАРДЫ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚҚА БАУЛУ.
ПРИОБЩЕНИЕ УЧАЩИХСЯ К ТВОРЧЕСТВУ ЧЕРЕЗ ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.
INTRODUCING STUDENTS TO CREATIVITY THROUGH EFFECTIVE TEACHING METHODS AND TECHNIQUES IN ENGLISH LESSONS.

Козыкешов Ержан Танатарович
Есбол орта мектебі Атырау облысы Махамбет ауданы
erjan_88k@mail.ru

Аннотация: Оқушыларды ағылшын тілі пәні бойынша ауызша сөйлеу,өзіндік ойлау, функцианалдық сауаттылықты, тақырыптық сөздік қорларын кеңейтуде және шығармашылыққа баулу барысында қолданылатын көрнекіліктердің, әдіс- тәсілдердің, заманауи ақпараттық технологиялардың маңызы зор екендігі баяндалады.
Аннотация: Сообщается, что наглядность, методы и современные информационные технологии имеют большое значение в расширении устной речи учащихся, самостоятельности, функциональной грамотности, тематической лексики и стимулировании творческого подхода к изучению английского языка.
Annotation:It is reported that visibility, methods and modern information technology are of great importance in enhancing students' oral language, independence, functional literacy, topical vocabulary and stimulating creativity in learning English.
Түйінді сөздер: Әдіс, тәсіл, шығармашылық, АКТ, инновация, көрнекілік, ойын

Қай заманда болмасын адамзат алдында тұратын ұлы мұрат міндеттердің ең бастысы өзінің ісіне, өмірін жалғастыратын салауатты, саналы ұрпақ тәрбиелеу. Ұрпақ тәрбиесі келешек қоғам қамын ойлау болып табылады. Сол жас ұрпақты жан –жақты дамыған, ақыл парасаты рухани бай, мәдени-ғылыми өресі озық азамат етіп тәрбиелеу біздің де қоғам алдындағы борышымыз. Оны бүгінгі ұрпақтың санасына Ұстаздық шеберлікпен біртіндеп сіңіру арқылы ғана жүзеге асыруға болады.

Ұлттық болмыстың үлгісі жаңғыру – өткеннен қол үзіп, тек жаңа құндылықтарға жол ашу деген сөз емес. Шын мәнінде, бұл – ұлттық мұраларымызды бүгінгі оң үрдістермен үйлестіре дамытуды көздейтін құбылыс. Бұл ретте, біз Абайды айналып өте алмаймыз. Себебі ұлы ойшыл осыдан бір ғасырдан астам уақыт бұрын ұлтты жаңғыруға, жаңаруға, жаңа өмірге бейім болуға шақырған. Міне біздің егеменді еліміз де жаңаруда, жаңғыруда қарқынды даму жолында. Мемлекетіміздің жаңғыруы мен дамуы, арманы, жарқын болашағы, бүгінгі жас ұрпаққа байланысты. Бұл жөнінде елбасы: «Кез келген ел өзінің келешегін өскелең ұрпағымен байланыстырады. Біздің болашақ – жастар» деген еді. Жастарды біліммен сусындандыратын, тәлім-тәрбие беретін, өмірге бағыттайтын – мектеп. Мектептің тәлім-тәрбие жүйесіндегі басты тұлға – мұғалім. Елбасымыз Қасым Жомарт кемелұлы Тоқаев лайықты азамат –бұл білімді, Отанына адал, елін, жерін сүйетін адам . Бұл әлемде Қазақстаннан басқа |Отанымыз жоқ. Елін шынайы сүйетін азаматтарды тәрбиелеу- ұстаздардың мақсаты.деген болатын. Мұғалім терең білімді, кәсіби іскер, өз ісіне берілген, оқытудың жаңа тәсілін меңгерген, рухы жоғары, жаңашыл болғанда ғана мектеп өзіне жүктелген ұлы істі заман талабына сай шеше алады.Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алғалы нарық саясатына жол ашылып, дүние жүзі мемлекеттерімен саяси, мәдени және экономика салаларында жан-жақты байланысқа түсуде.Өркениетті ел болу үшін әлем кеңістігіне бет түзеу қажеттілігі туындап, заман ағымына сай білім беруді

дамыту, білім саласын әлемдік деңгейге көтеру –оқу орындары мен оқытушылардың басты міндеті болып отырғаны баршаңызға мәлім.

Біздің болашағымыз үшін елімізге дені сау, білімді, рухы таза ойы биік адамдар қажет. Ал мұғалімдердің, яғни біздердің, мақсатымыз рухани жан дүниесі бай, жан-жақты дамыған, тілдерді жақсы меңгерген жеке тұлғаны қалыптастыру. Жеке тұлға дегеніміз – әлеуметтік қатынастармен саналы іс-әрекеттің субъектісі ретіндегі индивид деген сипат беруге болды. Жеке тұлғаның ең басты белгісі – оның әлеуметтік мәнінің болуы, әлеуметтік функцияларды атқаруда. Ал, мұғалімдер бұл мақсатқа ұлттық байлығымыз бен салт-дәстүрімізді, білім беру ісіндеге озық үлгілер, тұғырлы ұстамдарымен тығыз байланыстыра отырып дамыту, жас ұрпақтың қабілеті мен мен талантын ашу, шығармашылық ойлау қабілеттерін жетілдіру, осы арқылы өз – өзіне деген сенімін арттыру, яғни өз жолын өзі дұрыс таңдауға дұрыс бағыт беру арқылы жете алады. Бүгінгі оқыту мен тәрбиелеудің негізгі нышаны - жеке тұлғаға бағытталған оқу. Жеке тұлғаға бағытталған оқыту- оқушының барлық мүмкіндіктерімен қабілеттерін ескере отырып, оның жеке ерекшеліктерін, қабілетін дамытуға жағдай туғызу.

Адамның үнемі ізденіске ,жаңалыққа ұмытылуы физиологиялық құбылыс, ал заманауй теннологиялардың біздің қоғамымыздың түрлі салаларына орын алып, дамуы бүгінгі күннің талабы. Кез келген ұлты танып білу үшін сол елдің тілін , тарихын жетік меңгеру қажет. Сондықтан әр оқушының өз ана тілін жетік меңгеруімен бірге халықаралық тіл - ағылшын тілін жетік меңгере білуі ұстаздарға қойылған заман талабы және артылған үлкен жауапкершілік. Білім беру саласында оқытудың мазмұны өзгеріп ,жаңа көзқарастар пайда болып, оқытудың жаңа технологиялары , яғни инновациялық оқыту технологиялары кеңінен қолдануда.

Жаңа технологияны меңгеру әр ұстаздың интеллектуалды, кәсіптік, шеберлік және басқа да қабілеттерінің , біліктіліктерінің қалыптасуына , өзін –өзі дамытып , оқу тәрбие үлгісін тиімді ұйымдастыруына әсерін тигізетіні сөзсіз. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңының 8 – бап, 7 – тармағында: «Оқытудың жаңа технологияларын ендіру, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» міндеті қойылған. Ал орыс педагогі К.Д.Ушинский айтқандай, қазіргі заман талабына сай, әр мұғалім, өз білімін жетілдіріп, ескі бір сарынды сабақтардан гөрі, жаңа талапқа сай инновациялық технологияларды өз сабақтарында күнделікті пайдаланса, сабақ тартымды да, мәнді, қонымды, тиімді болары сөзсіз.

«Сабақ беру- үйреншікті жай ғана шеберлік емес,ол -жаңадан жаңаны табатын өнер. Бала ынтасын ояту үшін бір жаңалық қажет » деген екен ұлы кемеңгер Ж.А .Аймауытов.Оқу үрдісінде бұрыннан қолданылып келе жаткан Ж.Қараевтың Деңгейлі - саралап оқыту, «Модульдік жобалай оқыту» « Оқыту мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау» стратегиясы , «Миға шабуыл», «Интерактивті әдістер» «Топтастыру» «Инсерт» ,Класстер құру,Семантикалық кесте, Венн диаграмасы, және Ақпараттық технологиясы , Жәндіктерге шабуыл, крестиктер мен ноликтер ,рольдік ойындар т.б жатады.

Оқушыларды ағылшын тілі пәні бойынша ауызша сөйлеу,өзіндік ойлау, функцианалдық сауаттылықты, монологты сөйлеу дағдыларын арттыруда , тақырыптық сөздік қорларын кеңейтуде және граматика-лексикалық білімдерін дамыту барысында қолданылатын көрнекіліктердің және әдіс- тәсілдердің маңызы өте зор.

Сабақ барысындағы бірнеше әдіс-тәсілдерді таныстырып өтсем:

Clean the blackboard!» жаттығуының мақсаты – өткен тақырып бойынша білімдерін тексеру. Мысалы, сабақтың басында тақтаға үй тапсырмасына байланысты сұрақтар ілінеді. Осы тақтаны сұрақтарға жауап бере отырып, тазарту керек. 5 сыныпта “My school” тақырыбында шағын шығарма жазып келу керек. Осы тапсырманы тексермес бұрын, сұрақтарға жауап берсе, оқушылар шығармаларындағы қателері болса түзеп, дұрыс айтуға тырысады. Бұл жерде жазбаша орындамай келген оқушылар да өз үлестерін қосатыны сөзсіз.

«Balloon» жаттығуының мақсаты – оқушылардың лексикалық білімдерін кеңейту, қызығушылықтарын арттыру. Әр топқа бір шардан беріледі. Топтарға тақырыптар беріліп, сол тақырыпқа байланысты сөздер табу керек. Бір минут ойларын жинақтап болғаннан кейін, әр топтан бір оқушы шығып, сөздерді айта отырып, шарды үрлейді. Қай топтың шары үлкен болса, сол топтың сөздік қоры көп деген сөз. Мысалы, бүгін сіздерге төрт топқа төрт тақырып беріледі:

1) Fruits
2) Vegetables
3) Drinks
4) Food

Қалай ойлайсыздар, бұл әдістің жағымды және жағымсыз жақтары қандай?

«Complete the picture» жаттығуының мақсаты – оқушылардың тақырыпқа байланысты сөздік қорларын байыту, қызығушылықтарын арттыру. Жаттығудың атын тақырыптарға байланысты өзгертіп отыруға болады. Бір сурет беріледі сол суретті толықтыру керек. Астында жазылған сөздердің суреттерін тауып алып, толықтырады. Мысалы, бүгінгі төрт топқа келесідей тақырыптар беріледі.

1) “Designer” – адамды киіндіру керек
2) “In the farm” – үй жануарларын табу керек
3) “At the supermarket” – тамақтарды таңдау керек
4) “My room” – үй жиһаздарын табу керек

Қалай ойлайсыздар, бұл әдістің жағымды және жағымсыз жақтары қандай?[2]

«Detective» жаттығуының мақсаты – оқушыларды еркін сөйлеуге баулу. Бір мәтін беріледі, оқып шығып, ішінен негізгі деген 10 сөзді теріп алу керек. Келесі кезекте сол сөздермен мәтіннің түсінігін айтады.

Крестиктер мен ноликтер – оқушылардың ең қызығушылықпен ойнайтын әдісі. Оқушыларға қолдарына ноликтер мен крестиктер беріледі . Оқушыларға сұрақтар қойылып, сол арқылы жакуап беріп отырады.

«Жәндіктерге шабуыл»- оқушыларға сұрақтар беріледі. Жауабы тақтада ілініп тұрған шыбындарда жазулы тұрады. Оқушылар шыбынұрғышпен соғып жауаптарын көрсетеді.

Осы арқылы оқушылардың танымдық бағыт ашылады :

• Оқушының лингвистикалық дүниетанымын қалыптастыру;
• Тілдің қоғамдық-әлеуметтік мәнін түсіндіру:(Қазіргі уақыт талабына сай шетел тілінің пән ретінде қажеттілігі күннен-күнге артып отыр.Ол қоғамның әлеуметтік-экономикалық, ғылыми-техникалық және жалпы мәдени алға басуында қозғаушы фактор болуда.)
• Оқушының тілін дамыту, тілдік шығармашылық қабілеттерін жетілдіру;
• Сөз мәдениетін таныту;
• Пікірталас мәдениетін жетілдіру;
• Сөйлеу түрін, сөйлеу тәсілін меңгерту;
• Оқушылардың логикалық ойлауының бір ізді болуын қалыптастыру;

Коммуникативтік, практикалық бағыт бойынша:

• Оқушыларға тіл нормаларын меңгерту;
• Тілдік сауаттылығын арттыру;
• Оқушылардың тілдік- эстетикалық талғамдарын қалыптастыру;
• Этикет нормаларына сай тіл мәдениетін жетілдіру;
• Сөйлеу әрекетіне қажетті заңдылықтар мен талаптарды меңгерту;
• Шығармашылық қабілеттерін дамыту;

Оқушылар диалог әдісін қолдана отырып талқылау, білімді бірлесіп құру, түсіну мен дағдыларды қалыптастыру арқылы білім алады. Оқушылар сұрақтар қою арқылы, тақырып бойынша өз ойларын айтуға мүмкіндік алады. Өзара талқылау арқылы түрлі ойлар болады, сұхбаттасу арқылы өз ойларын дәлелдеуге тырысады. Диалогтік тәсіл оқушылардың ашылуына, ойын жеткізуіне, сөздік қорының молаюына көмектеседі.

Ғылыми зерттеу нәтижелері сабақта диалогтің маңызды рөл атқаратынын көрсетті. Мерсер мен Литлтон (2007) өз еңбектерінде диалог сабақта оқушылардың қызығушылығын арттырумен қатар олардың білім деңгейінің өсуіне ықпал ететінін атап көрсетті. Выготский кіші жастағы балаларда когнитивті даму әрекеттері әлеуметтік қарым-қатынас үдерісінде, яғни анағұрлым қабілетті оқушылармен араласу, қорашаған ортамен өзара қарым-қатынас жасау арқылы оқушыларды ересектерше ойлау әдісіне үйрету кезінде қалыптасатын оқушы ретінде суреттейді. Сонымен қатар Выготский когнитивті дамудың, оқушылар өздерінің «Жақын арадағы даму аймағында» жұмыс істесе жақсаратындығын атап көрсеткен. [1]

Диалог барысында оқушылар нәтижеге жету үшін күш жұмсайды және Мерсер (2000) сипаттағандай білімді бірлесіп алуда және «пікір алмасу» барысында тең құқылы серіктестер болып табылады. Пікір алмасу оқушылармен диалог құру арқылы жүзеге асады.

Диалогтің өзі сабақ өту кезінде әр түрлі әдіс арқылы жүзеге асады. Мысалы : сұрақ — жауап, рөлдік ойын, тапсырманы орындату, жұптық жұмыс, диалогтік мәтінді оқу.

Мысалы: сұрақ — жауап әдісі — ағылшын тілі сабағында оқушылардың ынтасын арттырады, қызығушылығын оятады. Әрбір жаңа сабақты бастамас бұрын жаңа тақырыпқа байланысты кіріспе сұрақ жауап дайындалады.

Сонымен қатар, оқушыларға әр түрлі деңгейдегі сұрақтарды қою (thick and thin question). Мысалға сұрақтарды «who? what?» демей, «why?, why do think so? деп қою арқылы оқушының ойлауына түрті болуға болады. Ой шақыру сұрақтары

- Do you like to go to the cinema?
- How often do you go to the cinema? (once a week, twice a month, never, etc.)
- What kind of films do you like the most?
- Can you name some popular films made in Kazakhstan?
- When did you last go to the cinema and what film did you see?

Оқушылардың сұрақ-жауап дағдыларын қалыптастыру үшін «Шынжыр», «Сұрақтар шеңбері», «Он сұрақ», «Серпілген сауал» әдістерін пайдалануға болады. «Венн диаграммасы» әдісі арқылы оқушының сұрақтарға нақты жауап бере отырып, екі нәрсені салыстырып, ортақ қасиетіне жан-жақты көз жеткізетінін көруге болады.

Және де қазіргі таңда оқушыларждың пәнге деген қызығушылығын арттыру мақсатында әртүрлі акт қолоданылады. Соның ішінде ақпарттық технологиялардан «Plickers» платформасын қолданамын. Оқушыларға сұрақтар беріледі, оқушылар алдын-ала берілген Qrcode арқылы жауаптарын көрсетіп отырады. Мұғалім ұялы телефоннан қосымша арқылы тексеріп отырады. Сондай-ақ бейнематериалдар көрсетіліп, оқушылардан жауаптар алынады

Өткізген сабақтарымда сынып оқушыларының өзара білімін дамыту мақсатында бірлескен сұхбатынан: оқушылар бірін – бірі оқытады, пікірлеседі, ой бөліседі, әңгімелеседі. Бұның бәрі де диалогтық оқыту әдістері негізінде жүзеге асып отырады. Оқушылардың тілдік қорын молайтуға, білім деңгейін көрсете алуына, білімін әділ бағалауына оң әсерін тигізетініне сенімім мол. Жаңаша ізденіс, жаңаша көзқарас жалғасын тауып, ел ертеңі келешек ұрпақтың білім алудағы жетістікке жету жолында нәтижелі еңбек ететініме сенімдімін.

Келесі кезекте осы шығармашылық жұмысы арқылы жеткен жетістігім-еңбегімнің жемісі:

Оқытудың әртүрлі технологиялары сарапталып, жаңашыл педагогтардың іс – тәжірибесі зерттеліп, мектеп өміріне енуде. Білім беру жүйесінде осындай жаңа технологиялық әдістерді қолдану және заман талабына сай пайда болған ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдану ағылшын тілі пәнін оқытуда оқушының қабілетіне қарай білім беруге, оны дербестікке, ізденпаздыққа тәрбиелеуде және жеке тұлғанаң жан-жақты дамып жетілуге жағдай туғызады. Жеке тұлғаға заман талабына сай сапалы білім беру, саналы тәрбие бере отырып, оның өз ана тілін және ағылшын тілін жетік меңгере алуы-әр педагогтың алдындағы жауапкершілігі мол ортақ іс.

Білімнің сапалы болуы оның ғылыми тұрғыдан жоғары дәрежеде болуы ұстаздың шеберлігі мен сабаққа тиімді әдіс – тәсілдің пайдалана білуінде. XXI ғасырға сай білімді және дарынды полиглот азаматтарды тәрбиелеу шет тілін оқытатын ұстаздарға берілген үлкен тапсырма және сенімділік болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық - 2016 ж
2. Шетел тілін оқыту әдістемесі №2 2020 ж.

РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

ОРЫС ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЭМОЦИОНАЛДЫ ИНТЕЛЛЕКТІСІН ДАМЫТУ
DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF STUDENTS IN RUSSIAN LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS

Жайлыбаева Ақерке Мұратқызы
средняя школа имени Алихана Бокейханова
Жамбылская область, Қазақстан
akoska_love@mail.ru

Аннотация: задачи и возможности развития эмоционального интеллекта учащихся, должно определяться принципами личного подхода к ребенку. Важно воспитывать человека с развитым нравственным потенциалом и «эмоциональным интеллектом», воспитывать личность самостоятельную, творческую, способную оказать позитивное влияние на окружающий мир.
Аңдатпа: оқушылардың эмоционалды интеллектісін дамытудың міндеттері мен мүмкіндіктері балаға жеке көзқарас принциптерімен анықталуы керек. Дамыған адамгершілік әлеуеті мен "эмоционалды интеллектісі" бар адамды тәрбиелеу, тәуелсіз, шығармашылық, қоршаған әлемге жағымды әсер ете алатын адамды тәрбиелеу маңызды.
Abstract: The tasks and opportunities for the development of students' emotional intelligence should be determined by the principles of a personal approach to the child. It is important to educate a person with a developed moral potential and "emotional intelligence", to educate an independent, creative person who can have a positive impact on the world around him.
Ключевые слова: восприятие, эмоциональный интеллект, методика преподавания литературы, анализ
Түйін сөздер: қабылдау, эмоционалды интеллект, әдебиетті оқыту әдістемесі, талдау
Key words: perception, emotional intelligence, methods of teaching literature, analysis

Известный философ Рене Декарт утверждал: «Я мыслю, следовательно,я существую», я бы изменила эту фразу так: «Я чувствую,следовательно, я живу». Жизнь человека немыслима без чувств и эмоций, которыми она наполнена, именно они задают направление дальнейших действий человека и влияют на его сознание.

Чувства и эмоции влияют на все сферы человеческой жизни, поэтому умение разбираться и управлять собственными эмоциональными состояниями является одним из важнейших умений. Согласно последним исследованиям, успешность человека в жизни лишь на 20% зависит от коэффициента умственного развития (IQ), остальные 80% – это коэффициент эмоционального развития. Безусловно, нельзя недооценивать умственное и логическое развитие человека, ведь эти процессы тесно связаны с развитием эмоциональным и непосредственно влияют друг на друга. Но человек, способный разобраться в собственных чувствах и эмоциях, умеющий управлять эмоциональными состояниями, понимающий эмоции и чувства других и правильно оценивающий их, а как следствие выстраивающий на основе этого понимания конструктивное взаимодействие с окружающими, является наиболее успешным в современном мире. Перечисленные выше навыки являются основой не так давно сконструированного понятия «Эмоциональный интеллект», введенного Д.Майер и П.Саловой в 1990 году.

Понятие «эмоциональный интеллект» (EQ) не является новым в педагогике. Об этом пи сали многие учёные, но использовали другие термины. Кроме того, существует ряд взаимосвязанных с эмоциональным интеллектом качеств, в том числе эмпатия, которое первоначально означает процесс эмоционального проникновения в состояние другого человека. Впервые термин «эмоциональный интеллект» был употреблен в 1990 году Дж.Мейером и П.Саловеем. Эмоциональный интеллект (EQ) способность человека управлять самим собой и другими людьми.

Школьная жизнь ученика – это своего рода школа формирования нравственности, приобретение жизненного опыта. Поэтому содержание обучения и воспитания, как равно значимых частей единого целого, должно определяться принципами личного подхода к ребенку. Важно воспитывать человека с развитым нравственным потенциалом и «эмоциональным интеллектом», воспитывать личность самостоятельную, творческую, способную оказать позитивное влияние на окружающий мир[1].

Убеждена, что важно развивать эмоциональный интеллект у современных школьников, скорость мышления которых огромна; они мгновенно находят необходимую информацию, обрабатывают и анализируют ее, но многие современные учащиеся не способны понять и услышать другого, проявить сочувствие и сопереживание. Именно поэтому развитие эмоционального интеллекта имеет огромную роль в духовно-нравственном воспитании обучающихся.

Важность уроков литературы и русского языка в развитии эмоционального интеллекта и как следствие духовно-нравственных качеств современного школьника очевидна. На уроках словесности школьники учатся не только понимать себя и свои чувства, но и со переживать, сострадать, радоваться. Для себя, как учителя русского языка и литературы, я поставила следующую цель: создание на уроках литературы условий для развития эмоционального интеллекта в процессе постижения идейно-художественного своеобразия произведений литературы; духовно-нравственное воспитание и повышение качества знаний на основе применения разнообразных технологий эмоционального погружения.

Уроки словесности должны быть главными и важнейшими средствами развития эмоционального интеллекта, поэтому сегодня гораздо важнее сделать уроки яркими, интересными и запоминающимися с помощью использования нетрадиционных форм и разнообразных технологий эмоционального погружения, ведь как говорил Л.С.Выготский, «только то знание может привиться, которое прошло через чувство ученика» [2].

Технологии развития эмоционального интеллекта на уроках литературы в большинстве своем основаны на синтезе различных искусств, который способствует эмоциональному погружению в учебный материал, эмоциональному отклику, развитию самосознания, появлению сочувствия и сопереживания литературному герою. Приемы и методы, затрагивающие эмоции ребенка, развивают ассоциативное мышление, творческие способности, помогают глубокому погружению в текст и постижению идейно-художественного своеобразия произведения. Изучение литературы в единстве с другими видами искусств позволяет ученикам войти в некий культурный пласт, увидеть его многообразие и целостность. Сопоставление литературного текста с произведениями другого вида искусства (живопись, музыка, ораторское искусство и др.) позволяет сделать инструментом познания не только разум, но и чувства учеников.

Коммуникативный прием, направленный на развитие эмоционального интеллекта и часто применяемый мною на уроках русского языка и литературы, это прием «Миром правят мысли». Он предполагает разбор в начале или в конце урока одной цитаты известного актера, режиссера, писателя, политика или философа, связанной с восприятием мира, с эмоциями. Хорошо, если слова принадлежат человеку, знакомому современным подросткам. Предлагаю ученикам согласиться или не согласиться с цитатой и аргументировать свою точку зрения, опираясь на литературные произведения. Задание можно выпол нять в устной или письменной форме. Также такие приемы «Синквейн», «Придумай финал» и «Чтение со стопом» (из технологии «Чтение и письмо для развития критического мышления») хорошо работают с небольшими по объему произведениями, которые содержат неожиданную развязку или финал[3].

Всем известно, что в технологии критического мышления сочетаются прежние знания и новое понятие. Поэтому на уроках я часто применяю упражнение «Построй мост», которое помогает понять собственный процесс мышления и обучения, учитывая ваши представления о теме до и после изучения, и то, как они изменились. Включает 3

стадии:

До изучения: записывают первоначальные мысли по выбранному произведению: 3 слова (или мысли), 2 вопроса и 1 метафору (или сравнение);

После изучения: после изучения, обсуждения, исследования произведения записывают снова 3 слова (или мысли), 2 вопроса и 1 метафору (или сравнение);

Мост: в конце ученики объясняют, как новые ответы связаны с первоначальными ответами, или изменились по сравнению с ними. На последнем этапе ученик может проявить свои творческие способности. Идея упражнения состоит в том, чтобы буквально «наводить мосты» между идеями при получении новой информации, между своим первыми и новыми идеями. Это упражнение помогает развить умение сосредоточиться на идее понимания темы, объединения своих мыслей и рефлексии.

Так же прием «Главная. Сторона. Скрытое» помогает при изучении нового материала раскрывать главные, второстепенные и скрытые стороны идеи, истории или проблемы. После изучения темы урока предлагаю ученикам историю, книгу, фильм, картину или событие касательно темы. В последущем ученик должен ответить на следующие вопросы:

ГЛАВНОЕ: Что главное в этой истории, идее, проблеме? Выделите главных героев истории, если они есть. Что с ними происходит? Как они помогают понять основную идею?

СТОРОНА: А есть ли какая-то дополнительная, второстепенная история или информация, которая остается в стороне? Есть ли второстепенные персонажи в истории? Какие события и действия происходят с ними?

СКРЫТОЕ: Что от нас скрыто? Есть ли что-то, что нам непонятно? Что-то, что мы не сразу видим или понимаем?

В данном приеме ученик определяет, что автор действительно хочет, чтобы мы узнали после чтения /просмотра/ прослушивания истории. Ведь понимание скрытого в истории, идее или проблеме помогает лучше понять основную историю. Особое значение в этом приеме имеет то, что ученик сам ищет доказательства. Раньше он был только слушателем, теперь он ищущий, мыслитель, аргументатор своей мысли, а учитель в этом начинании является проводником, организатором[4].

Очень важно на уроках литературы использовать визуальное искусство, благодаря которому можно наблюдать различные преломления текста. Приведу пример работы над стихотворением Ф.И.Тютчева «Чародейкою зимою…» (5 класс). Данное стихотворение Ф.И.Тютчева – благодатный материал для изучения: оно вызывает эмоциональный отклик младших школьников, позволяет познакомиться с секретами поэзии. К тому же есть много произведений искусства, которые помогают в процессе анализа поэтического текста развивать образное видение учащихся, творческие способности и, конечно,

эмоциональный интеллект. Эмоциональной подаче материала способствуют и специально подобранные музыкальные произведения. Все это делает работу с поэтическим шедевром настоящим праздником красоты.

В век информационных технологий, увлечения гаджетами на своих уроках использую видеоряд: фрагменты кинофильмов, видеоролики на уроке. Кинематограф – один из видов визуального искусства, часто применяемого на уроках литературы. Погружению в текст и эмоциональному отклику способствуют такие приемы как «Экранизация + текст», «Экранизация + идея», «Экранизация + вопросы и ответы», которые увеличивают в способность учеников понять авторский замысел, тему и нравственную проблематику произведения.

Эффективным приемом работы на этапе погружения в текст является прием работы над художественной деталью. Через деталь обратить учащихся к пониманию идейно-художественного содержания произведения. Очень люблю произведения К.Г.Паустовского. Например, рассказ «Телеграмма». Развернутую характеристику героини рассказа Насти, дочери Катерины Петровны, можно составить с помощью детали: «Сольвейг» - «холодные глаза» (роль эпитета) и другие. Объектами исследования в тексте могут стать и мотив, и мелодика, и пространство, и время, и даже отдельное слово из изучаемого произведения. В этой связи очень эффективно обсуждение названия произведения, имен, фамилий героев.

Приемы работы с воображением и ассоциативным мышлением учащихся так же способствуют развитию эмоционального интеллекта. Эти приемы помогают учащимся понять свои внутренние состояния в момент изучения произведения, дают возможность почувствовать, увидеть, мысленно и сердцем прикоснуться к тому, что изучается. Приемы «от слова к чувству» нравятся ученикам, не требуют дополнительной подготовки, но при этом способны рождать на уроках разнообразные эмоции, переживания по поводу одного и того же произведения, одного и того же художественного образа. Ассоциации может вызвать слово учителя, текст произведения, образ, выражение, музыка, видеоряд. Не могу не упомянуть и творческую работу на основе полученных знаний и впечатлений: эссе, письма, этюды, стихотворения собственного сочинения, буклеты и другое[5].

Таким образом, уроки словесности сегодня должны стать живыми, гибкими, яркими, эмоциональными, наглядными, интригующими. Лишь в этом случае можно надеяться на отклик в душах ребят. Очень важно, чтобы на уроках создавалась обстановка, в которой ученики могли бы свободно высказываться и творить. Синтез искусств, безусловно, способствует раскрытию творческой личности и встрече ребенка с самим собой. А современный учитель должен быть человеком, способным зажечь сердца учеников, заставить сопереживать или сорадоваться литературным героям.

В заключение хотелось бы отметить, что в наш рациональный век, век повального увлечения всевозможными гаджетами, важно не забывать о формировании читательской культуры, немаловажным компонентом которой является эмоциональный интеллект – умение проживать, прочувствовать ситуацию изнутри, и через сопереживание, сострадание и, что немаловажно, совместную радость творить в себе Человека.

ЛИТЕРАТУРА

1. Манвелов С.Г., «Конструирование современного урока» 2002.
2. Материалы международной научной конференции, Инновационные педагогические технологи 2016.
3. Сборник «Теория и методика обучения русскому языку» 2009.
4. Загашев О., Заир С.И. – Бек, И.В. Муштавинская., «Учим детей мыслить критически» 2003.
5. Селевко Г.К., «Современные образовательные технологии. Учебное пособие» 1998.

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ
ЭФФЕКТИВНЫЕ СПОСОБЫ ОБУЧЕНИЯ

Кайракбаева Алмагуль Базарбаевна
Май ауданының, Майтүбек ЖОББ мектебінің
қазақ тілі мен әдебиет мұғалімі:
e.mail.ru kajrakbaeva84@bk.ru

Аннотация: Бұл материалда әдістемелік көмек ретінде жаңа әдіс-тәсілдер мен жаттығулар, рефлексия мен кері байланыс, тренингтер мен ойсергектер, ойындар жинақталған. Оқу үдерісіне шығармашылықпен қолдануға ұсынылатын бұл көмекші құралдағы материалдар алғаш рет алфавиттік жүйемен беріліп отыр.
Аннотация: В данном материале в качестве методической помощи собраны новые методики и упражнения, рефлексия и обратная связь, тренинги и игры. Впервые материалы в этом пособии, рекомендуемые к творческому применению в учебном процессе, представлены в алфавитной системе.

Мұғалім шығармашылығы – ұшы-қиыры жоқ ізденіс, өнер, қиял, тапқырлық, үйрену, даму. Үйретуші сөз арқылы емес, әрекет арқылы үйретуді басты назарда ұстағаны жөн. Және сол әрекетті үйренуші атқарғаны дұрыс. Сол кезде ғана берген білім сапалы, алған білім өмірлік болары анық.

Тағылым берер, ұстаздық жолдың ұлағатын сездіре алтын көмбе – ой орамдары кез келген ұстазды бей-жай қалдырмасы анық. Әрі осы баяндамадағы әдіс-тәсілдерді мұғалімдер, әсіресе, жас мамандар, әр сабағына шығармашылықпен пайдаланып, түрлендіріп жүргізуіне түрткі боларына үміт арттық. Сонымен:

«Ең жақсы өткен сабақтың қай жерден, қалай аяқталатынын күні бұрын білмейсің. Бұл сабақты шәкірт пен ұстаздың бірлескен ізденісі деуге болады. Сабақтың барлық жағдайын алдын ала жоспарлап қою шәкірттің еркіндігіне шідер салумен бірдей.

Шәкіртке «екі» қою арқылы тәрбиелеуге болмайды. «Екілік» - өзіңе қойған бағаң. Өзіне талап қоюға ерінген мұғалім балаға талап қойғыш болады.

Бала әділетсіз жазалаудан, үздіксіз ескерту жасай беруден не істерін білмей, өзіне-өзі сенімсіз болып, жүйке ауруына ұшырайды.

Мұғалім мен бала арасындағы түсініспеушілік әр адамның туғаннан жаратылысы бөлек, адамның туғаннан өзіне ғана тән табиғаты бар екенін мойындамаудан шығады. Баланың мінезін өзгертемін деуге болмайды, мінезінің жақсы жақтарын байқап, дамытуға ғана болады.

Барлық жерде мұғалімге қойылатын талап: баланы тәрбиеле! Бірақ тәрбиенің не екенін дұрыстап түсіндірген ешкім жоқ. Тәрбиелеу дегенді – тәртіпті қылу деп ойлаймыз.

Оқушылары тым-тырыс отыратын мұғалімнің сабағынан, қажетті жерде шулата білген сабақ қызық.

Кісімен қарым-қатынас мәдениетін отбасынан сіңіре алмаған балаға мектепте де, өсіп, кісі болғанда да мақсатына жету қиын. Ол баланы мұғалімі өте сезімталдықпен жетектеуі қажет болады. Сүйкімсіз баладан, ертең айналасына қадірсіз адам шығуы мүмкін.

Тіл алмайтын ызақор бала кемшілігін бетіне баса беруден шығады.

Шәкірттің сеніміне кіру қиын. Ол үшін шәкіртке әуелі өзің сенуің керек болады.

Ежелгі гректер даналыққа ұмтылу таңғалудан басталады деп есептеген.

Баланың қайғысы мұғалімнің жақсы оқитын және жаман оқитын бала деп бөлуінен басталады. Осыдан кейін баланың рухани дүниесі тек бағамен өлшенеді.

Кісі екеніне күмәнмен қараған баладан кісі шықпайды.

Өзі білетін адам ғана басқаны білдіре алады.

Оқушының кемшілігін көргіш болсаң, ықыласын өлтіресің.

Педагогикалық өрістетпейтін нәрсе: «Анау керек емес, мынау керек емес» дейтін шектеу. Керегі: ізденіс, ізденіс.»

Ұстанымым:

«Жақсы ұстаз өз тәжірибесіне өзі сыни тұрғыдан қарап, рефлексивті сараптама жасай алғанда, яғни, кемшілігі мен толықтыруларды көре алғанда, оқушылардың үніне құлақ асқанда ғана жақсы ұстаз атанып, өз ісін алға жетелей алады. »

Мақсатым: Баланың тұлғалық дамуына бағытталған жаңа әдіс-тәсілдерді оқу-тәрбие процесіне енгізу.

Міндеттерім: Жаңа технологияның әдіс -тәсілдерін меңгерте отырып, өз беттерімен ақпараттар іздеуге дағдыландыру; Өзін-өзі басқара алатын жеке тұлғаны және оның шығармашылық қасиеттерін, ойлау қабілеттерін дамыту.

Күтілетін нәтиже: қазіргі қоғам талабына сай әлеуметтік бейімділігі жоғары, мәдениетті, ұлттық тәлім- тәрбие алған, білім мен біліктерін өмірде пайдалана алатын, жан-жақты дамыған жеке тұлға туғызу.

Қазақ тілі мен әдебиетін үйретудегі мұғалімнің негізгі мақсаты әртүрлі әдістерді пайдалана отырып оқушылардың тілін дамыту, сөйлеу, жазу іскерліктерін арттыру. [2]

Тіл дамыту жолдарын дұрыс ұйымдастыру оқушылардың ойлау қабілетін, сауаттылығын арттырудың негізгі жолы. Осы саладағы пәннің негізгі мақсаты мектеп оқушыларын қазақ тілінде еркін сөйлеп, жаза білетін дәрежеге жеткізу. Осы жолда мұғалімнің шығармашылық белсенділігі, іскерлігі үлкен көрініс табады.

Мұғалім сабақтың әр минутын тиімді және дұрыс пайдаланғанда ғана көздеген нәтижеге жетеді. Бұл нәтижеге жету үшін мұғалім тіл дамыту жұмыстарын өз деңгейінде ұйымдастыра білуі керек. Оны қандай тиімді жолдармен жүргізуге болады?

Сабағымды жоспарлағанда жаңа әдіс-тәсілдерді қолданамын. Мысалы, шаттық шеңбері, сәттілік ағашы, Де Бо ның алты қалпағы. Топқа бөлгенде Мозайка, атом молекуласы, Соқыр теке, аялдама, топтық тергеу, т.б. әдістерін қолданамын. Бұл әдістер оқушыларды жинақылыққа, ұқыптылыққа тәрбиелейді. Оқушыларды топқа бөлгенде деңгейін де ескеріп отырамын. Оқушылардың топтық, жұптық жұмыс істегенде танымдық қабілеттері дамиды. Оқулықтағы және қосымша берілген мәтіннен сұрақтарға жауап іздеу арқылы көп ақпарат алады. Мерсер мен Литлтон өз еңбектерінде диалог сабақта оқушылардың қызығушылығын арттыру мен қатар олардың білім деңгейін өсуіне үлес қосатындығын атап көрсеткен. Мерсердің зерттеуіне сәйкес, әңгімелесу оқушылардың оқуының ажырамас бөлшегі болып табылады және әңгімелесудің үш түрін сипаттаған болатын. Оқуда қолданылатын әңгімелесу түрлері:

→әңгіме-дебат,

→кумулятивті әңгіме,

→зерттеушілік әңгіме.

Мерсердің айтуынша, ұжымдық түсінумен білім беруге қол жеткізу аясындағы табысты талқылауларда әңгімелесудің зерттеушілік түрі басымдыққа ие болады.

Зерттеушілік әңгіме жүргізілу үстінде:

1) әркім ақылға қонымды мәлімет ұсынады;

2)әркімнің идеясы пайдалы ретінде бағаланғанымен, мұқият бағалау жүргізіледі;

3) қатысушылар бірбіріне сұрақ қояды;

4)қатысушылар сұрақ қояды және айтқандарын дәлелдейді, осылайша әңгіме де дәлелдеме «көрінеді»;

5)топтағы қатысушылар келісімге жетуге тырысады (олар келісімге келуі де, келмеуі де мүмкін, ең бастысы – келісімге ұмтылу)

Диалогтік оқыту кезінде Мерсер мен Литлтонның пайымдауынша, оқушының пәнге деген қызығушылығы артады, оның білім деңгейінің өсуіне әсер етеді, берілген тақырыпты тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Барнс(1976) пен Мерсердің айтуынша, зерттеушілік әңгіме мұғалімдердің оқушыларды әңгімеге тарту кезінде дамыту қажет болып табылатын әңгіменің түрі.

Зерттеушілік әңгіме барысында оқушылар өз сыныптастарымен шағын топтарда жұмыс істейді. Оларда ортақ проблема болады, бұл мәселе бойынша бірлескен түсінік қалыптасады. Идеялармен пікір алмасып, бір-бірінің идеяларын талқылайды, баға береді, ұжымдық біліммен түсінікті қалыптастырады. Басқаша айтқанда, оқушылар бірге ойланады. Оқушылар зерттеушілік әңгімеге тартылғанда, өз ойларын дауыстап айтады, болжамдар ұсынып талқылайды. Осындай сценарий бойынша оқушылар бірін-бірі тыңдап өз жауаптарын талдайды. Бұлай жұмыс істеген оқушылардың дәлелдері пікір алмасудың нәтижесі болып табылады. [1]

Достарымен бірігіп жүргізілген жұмыстың балалардың оқуына дамуына әсер етеді. Сондықтан сабақтың барлық кезеңдерінде оқушылар топпен жұмыс істеуіне оң ықпалын береді. Оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып тапсырмалар дайындаймын. Әр баланың қабылдауы әр түрлі. Сондықтан өте қабілетті және дарынды балалардың ерекшеліктерінің бірі құрдастарына қарағанда, көп ізденушілік, қорытындылау құрастыру, сараптау сияқты іс-әрекеттерді жүзеге асырады. Топта әр баланың идеясы ескеріледі. Көптеген зерттеу жұмыстары атқарылады. Осы іс әркеттер арқылы пәнге деген қызығушылықтары артты. Сабақта ақпараттық технология мүмкіндіктерін қолданамын. Өйткені, суреттеу, мысалдар, салыстыру түсіндіру және көрсету әдістерін қолдана отырып, ғылыми идеялардың ортақ оңтайлы формалары балаға жақсы әсер етеді.

Сабақтың қолдану немесе жинақтау кезінінде екі шеңбер әдісін қолданғанда оқушылардың барлығы қатысады. Олар ішкі және сыртқы шеңберге бірінші екінші деп бөлінеді. Ішкі шеңбердегі оқушылар сұрақ қояды, сыртқы шеңбердегі оқушылар жауап береді. Сонда әр оқушы сабақты қорытындылап шығады. Сонымен қатар бағаланады. Топ басшысының топ мүшелерінің бағалауы өте маңызды үдеріс.[2]

Зерттеушілік әңгімені қолданудың нәтижесінде:

→ынтымақтастық пен серіктестікті тудырды;

→оқушылар бір-бірінің ойымен де есептесуге ұмтылды;

→бірте – бірте қызыға, сабаққа белсенділік танытады;

→жұмыс барысында пікір алмасып, ой бөлісіп, ортақ шешім қабылдап үйренді;

→сыни тұрғыда ойлауы қалыптаса түсті;

→бір-бірін оқытты, сұрақтар қойып, жауап берді;

→бір–біріне ұсыныс–пікірлерін айтып, толықтырды, бағалады;

→Топ ішінде пікірлескенде, талқылағанда деңгейі орташа оқушылар да бос отырмады;

→Өзара оқыту арқылы дарынды балалар өз кластастарына көмектесті

Осының ішінен ең басты орын алатыны – мәтінмен жұмыс.

Мәтінмен жұмыс жүргізу барысында қойылатын басты талаптар:

→ берілген материалды түсініп оқу.

→сөздің, әрбір сөз тіркесінің беретін мағынасын, грамматикалық тұлғасын түсінуі.

→қазақ тіліне тән дыбыстарды дұрыс айтқызу;

Мәтінмен жұмыстың түрлері:

1. Мәтінді өзгертіп баяндату.

2. Мәтіннен іріктеліп алынған сөздерге морфологиялық талдаулар жасата отырып, түбірлес сөздерді анықтату.

3. Тілді жақсы білетін оқушылар үшін белгілі бір сөйлемнің құрамындағы сөздерді синонимдермен алмастыруды тапсыруға болады.

4.Мәтіннің құрамындағы сөйлемдердің ретін алмастыра отырып, ауыстырылған сөйлемдерді орын, орнына қою арқылы әңгіме құрастыру.

5. Берілген мәтінге сүйене отырып диалог құрастыру.

«А Ә Б В»

Сыныптағы оқушының әрқайсысына А, Ә, Б және В әріптерімен қоса төрт-төрттен үлдірленген карточкалардың жинағын дайындаңыз. Жауаптың төрт нұсқасы бар сұрақтар

қойыңыз, оқушылар дұрыс жауапқа сәйкес келетін карточкаларын көрсетуі керек. Олардан қалғандарының карточка-жауаптарына қарамауын өтініңіз.

1-қадам. А сұхбаттайды Б тыңдайды, В сұхбаттайды Г тыңдайды;. 2-қадам керісінше. 3-қадам әр оқушы өз жұбы туралы ақпаратпен төрт адамдық топта бөліседі.

«А,В,С»

А - сұрақ қояды.

В - жауап береді.

С – айтқан жауаптарды бақылайды, толық болмаса толықтырады.

Оқушылар топта үшеуден отырады. А — сұрақ қоюшы, В – жауап беруші, С — бақылаушы рөлін атқарады. Бақылаушы қажетті жерлерін түртіп алып, әңгіме соңында қорытынды береді.

Оқушылар осы сұрақтарға жазбаша стикерге жауап береді. Ұсыныс, тілектерін айтады.

«Айдаhар»

Оқушыларды сергітіп алу үшін бәрін бір-бірінің белінен ұстатып тұрғызады. 1-оқушы «айдаhардың басы», соңындағы оқушы «құйрығы». Басы құйрықты ұстап алу керек.

«Айқын мақсат қоя отырып»

- Сабақ басталар алдында тақтаға мақсатты жазыңыз.
- Оқушылармен өздері оқып жатқандарын неліктен оқитыны туралы әңгімелесіңіз.
- Қысқа мерзімді мақсаттарды ұзақ мерзімді мақсаттармен сәйкестендіріңіз (мысалы, М.Әуезовтің жұмысына талдау жүргізу өзге де ұзақ мерзімді мақсаттарға қол жеткізумен қатар, мәдени жақтарын кеңінен түсінуге және талдау дағдыларын дамытуға әкеледі).
- Оқушылар сабақтың/блоктың/пәннің мақсаттарын айқын түсінгеніне көз жеткізіңіз.
- Мақсаттарды оқушылармен бірлесіп әзірлеңіз.

Болашақта тәжірибемде көптеген жаңа әдіс- тәсілдер жинағын құрастырып, олардың тиімді жақтарын алып, сабақты қызықты етіп жоспарлауға жалғастырамын. Жалпы жұмысымда Шульманның үш көмекшісіне жүгінемін.Яғни сабақта білім беру, оқушыларға жақын болу, оқытудың құндылықтарын сезіну, және берілген уақытты шеберлікпен өткізу. Сабағымның нәтижесін жемісін кері байланыс арқылы көремін.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. А.Х.Әлімов «Оқытудағы интербелсенді әдіс-тәсілдер» Астана «НЗМ»ДББҰ, 2014
2. Г.Т.Тұрсынова, А.А.Қасымбек «Қазақ тілі әдістемелік нұсқау» «Арман ПВ», 2012
3. С.Тұрсынғалиева, Р.Зайкенова «Қазақ әдебиеті мұғалім кітабы» «Арман ПВ», 2017
4. http://www.tilortalyq.kz/kk/534.html «Қазақ тілі сабағында ойналатын ойындар жинағы»

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ В ДЕТСКОМ САДУ

Михайлёва С.Н.
КГКП «Специальный детский сад №14 города Павлодара»
Svetla140972@mail.ru

Аннотация Мақалада мектепке дейінгі мекемелерде қолданылатын білім беру ортасын ұйымдастыру үшін қолданылатын инновациялық технологиялар , олардың өзектілігі мен тиімділігі туралы айтылады.

Аннотация. В статье говорится о применяемых в дошкольных учреждениях инновационных технологиях, используемых для организации образовательно-развивающей среды, их актуальности и эффективности
Annotation:The article talks about innovative technologies used in preschool institutions to organize an educational and developmental environment, their relevance and effectiveness.
Түйінді сөздер: дамытушы орта, Инновациялық технологиялар, баланың дауысы, даралық.
Ключевые слова: развивающая среда, инновационные технологии, голос ребёнка, индивидуальность.
Keywords: developing environment, innovative technologies, voice of the child,individuality.

Мы живём в период постоянных изменений и обновлений. Эти изменения касаются и дошкольного образования. Что-то в нашей деятельности уходит в прошлое, что-то меняется и приходит новое.

Профессия воспитателя претерпела значительные изменения. Деятельность воспитателя должна быть направлена на развитие у воспитанников познавательной активности, самостоятельности, инициативы, творческих способностей, формирование здорового и безопасного образа жизни, способности к труду и жизни в условиях современного мира. Огромную помощь в этом оказывает освоение и применение инновационных психолого-педагогических технологий (в том числе инклюзивных), необходимых для работы с детьми.

Этих технологий очень много и в этой статье я хочу рассказать о тех, которые применяю в своей работе, которые апробированы личным опытом.

Одна из таких технологий – это проектная деятельность. Она помогает ребёнку проявлять познавательную инициативу и видеть результаты своего поиска, формированию собственного жизненного опыта ребенка.

Проектная деятельность имеет огромный развивающий потенциал. Проект учит ребёнка самостоятельности, умению добиваться поставленных целей, видеть результат своей работы, проявлять свои способности и таланты. Основа этого метода - самостоятельная, исследовательская, познавательная и творческая деятельность детей в процессе которой ребенок познает окружающий мир и воплощает новые знания в жизнь. Метод проектов всегда предполагает решение какой-то проблемы.

Меня заинтересовал метод проектов тем, что проектная деятельность позволяет детям приобретать знания, не традиционными методами обучения. Получая новые знания, дети учатся ориентироваться в потоке информации. Этот один из лучших методов для саморазвития ребёнка.

Работая над проектом, ребенок начинает понимать, что любой предмет не так прост, как ему казалось раньше, и начинает изучать предметы, пытаясь проникнуть в их устройство и сущность.

«Проектная деятельность — это создание воспитателем таких условий, которые позволяют детям самостоятельно или совместно со взрослым открывать новый практический опыт, добывать его экспериментальным, поисковым путем, анализировать и преобразовывать.» [1, с.26]

Метод проектов – это один из значимых методов для работы с детьми с особыми образовательными потребностями. Он позволяет сформировать у детей собственный опыт взаимодействия с окружающим миром — это один из немногих методов, который, в отличии от традиционной формы подачи знаний осуществляется в форме поиска решений поставленных задач. Для проектного метода характерно отсутствие четко заданных норм что влияет на умение принимать решение, находить информацию, способствует практическому применению полученных знаний, умений и навыков ребенка, реализует принцип сотрудничества детей и взрослых, позволяет от проекта к проекту отслеживать рост личности ребёнка.

Каждый проект, выполненный и подготовленный с участием детей с особыми образовательными потребностями, вызывает у них веру в свои силы, стимулирует стремление к познанию нового, расширяет пространство возможностей. Проектная деятельность учит детей учиться, получать знания с последующим применением этих знаний в жизни.

С целью сохранения и укрепления здоровья детей я использую здоровье сберегающие технологии. Сегодня вместо подвижных игр, позволяющих укреплять организм, повысить двигательную активность дети предпочитают компьютерные игры имеющее значение для интеллектуального и эстетического развития ребенка. Происходит нарушение баланса между игрой и другими видами детской деятельности и это негативно сказывается как на состоянии здоровья

Недостаточная физическая активность детей, особенно в период активного роста, когда ускоренное развитие скелета и мышечной массы не подкрепляется соответствующей тренировкой системы кровообращения и дыхания, являются одной из причин ухудшения их здоровья, снижение жизненного тонуса. Поэтому, для создания устойчивого уровня адаптации и укрепления физического и психического здоровья детей, совершенствования физического и эмоционального развития необходимо проводить физкультурно-оздоровительную работу, включающую физкультурные занятия, утреннюю гимнастику, гимнастику после сна и т.д.

Также в своей работе я успешно применяю нетрадиционные оздоровительные технологии такие как: оздоровительный бег. Используем его и в те дни, когда нет физкультурных занятий по расписанию, во время прогулок, а также после выполнения комплекса упражнений после сна, ежедневно. Цель оздоровительного дозированного бега – дать детям эмоциональный заряд бодрости и душевного равновесия, так же тренировать дыхание, улучшить газообмен, укрепить мышцы, кости и суставы, развивает физическую силу, выносливость. Оздоровительный бег для детей дошкольного возраста должен быть дозирован. Для начала ребёнка нужно научить правильно дышать и лишь затем постепенно увеличивать нагрузки и время бега. А чтобы научить детей правильно дышать, я использую дыхательную гимнастику, дыхание по методике Бутейко, Стрельниковой. От правильного дыхания зависит физическая и умственная деятельность человека. У дошкольников дыхательные мышцы ещё достаточно слабы и их развитию и формированию способствует дыхательная гимнастика, которая учит детей контролировать своё дыхание, правильно использовать вдох и выдох, дышать через нос.

Оздоровительный бег используем и в те дни, когда нет физкультурных занятий по расписанию, во время прогулок, а также после выполнения комплекса упражнений после сна, ежедневно, дети постепенно просыпаются под звуки мелодичной музыки, вызывающей положительные, приятные эмоции, затем, лёжа в постели, дети выполняют 5-6 упражнений общеразвивающего характера. Переход из спальни в группу, которая должна быть проветрена, осуществляется по массажным дорожкам, состоящей из предметов и пособий, способствующих массажу стопы. Дети босиком идут в быстром темпе по дорожке и плавно переходят на непрерывный бег в среднем темпе 1-1,5 минуты, который заканчивается спокойной ходьбой и дыхательными упражнениями. Цель оздоровительного дозированного бега – дать детям эмоциональный заряд бодрости и душевного равновесия, так же тренировать дыхание, улучшить газообмен, укрепить мышцы, кости и суставы, развивает физическую силу, выносливость. Оздоровительный бег для детей дошкольного возраста должен быть дозирован. Для начала ребёнка нужно научить правильно дышать и лишь затем постепенно увеличивать нагрузки и время бега. А чтобы научить детей правильно дышать, я использую дыхательную гимнастику, дыхание по методике Бутейко, Стрельниковой. От правильного дыхания зависит физическая и умственная деятельность человека. У дошкольников дыхательные мышцы ещё достаточно слабы и их развитию и формированию способствует дыхательная гимнастика, которая учит детей контролировать своё дыхание, правильно использовать

вдох и выдох, дышать через нос. Дыхательная гимнастика улучшает самочувствие, пищеварение, стимулирует работу сердца, нервной системы, помогает ребёнку расслабиться и успокоиться.

Так же используются гимнастика для глаз, (для проведения используются тренажёры-ориентиры или показ воспитателя) пальчиковая гимнастика, (рекомендуется всем детям, особенно с нарушением речи). Развитие мелкой моторики напрямую связано с развитием речи. Благотворное влияние на мелкую моторику оказывает су-джок терапия – метод точечного воздействия на кисть и стопу. Этот метод позволяет воздействовать на проекцию органов человека, размещённых в уменьшенном виде на стопах и кистях. Оздоровительный эффект достигается путём воздействия на активные точки с помощью колечек, шариков, камушков, семян и т.д. Массаж пальчиков, сопровождаемый чтением стишков, способствует речевому развитию, а также формированию правильного звукопроизношения.

Увеличить двигательную активность и способствует оздоровлению организма помогает такая здоровьесберегающая технология как скандинавская ходьба. Она сочетает в себе технику различных видов спорта: ходьбы на лыжах, спортивной ходьбы, коньки. Такая ходьба подходит всем детям и положительно воздействует на работу всего организма. Содействует профилактике плоскостопия, формированию правильной осанки. Развивает мышечную силу, выносливость, гибкость и координацию.

В своей работе я также использую такой нетрадиционный инструмент как валик, или как его ещё называют «валик доктора Фукуцудзы", он помогает в решении такой важной задачи, как укрепление опорно-двигательного аппарата. За состоянием осанки нужно следить с самого раннего детства, важно чтобы ребёнок привыкал к правильной осанке, во избежания искривления позвоночника и деформации грудной клетки, что препятствует нормальной работе внутренних органов. Суть метода состоит в том, что происходит медленное растяжение позвоночного столба, что позволяет равномерно распределять тонус мышц равномерно вдоль всего позвоночника. Данную методику можно сравнить с висом на турнике. Использование валика даёт: формирование правильного положения костей скелета, красивую и ровную осанку, улучшается пищеварение, мышцы приходят в тонус.

Для улучшения сенсорного развития ребенка, особенно с детьми с особыми образовательными потребностями я использую метод сенсорной интеграции. Именно он помогает обогащать знания детей об окружающем мире, пользоваться в полной мере своими органами чувств, совершенствовать их функции. Для развития сенсорных ощущений и сенсорной интеграции я организовала в нашей группе сенсорный центр. В этом центе я постаралась создать условия для обогащения и развития ощущений детей.

В этом центре дети имеют возвожность использовать различные предметы для стимуляции зрения, слуха, обоняния и т.д. Здесь можно потрогать, послушать, посмотреть, понюхать. В центре есть всё для этого: есть тренажёры с различными вкладышами и застёжками, шнуровки, бизиборды, различные виды бумаги и ткани, мыльные пузыри, камни природные, камушки марблс, разноцветные прищепки, различные пуговицы, бусы, калейдоскопы, фонарики, солнцезащитные очки; мягкие подушки, мягкие кубики, надувные круги, мячи; различные музыкальные инструменты – гусли, бубны, ложки, металлофоны, погремушки, колокольчики. Есть много предметов для развития тактильного восприятия: сухой душ, различные тактильные мешочки, коробочки, ладошки, дорожки, пано сделаные из чередования различных на ощупь материалов – кожи, меха, наждачной бумаги, бархатной бумаги, замши, шерсти, порполона; надувные шарики с различным наполнением: крахмал, песок, крупа. Бассейн для игр с песком. Много тренажёров для стоп: различные ребристые дорожки, массажные коврики, балансир, а также тактильные мешочки с крупами, бусинками, кубиками пенопласта, пёрышками. Средства и тренажёры для аромотерапии – аромолампы, аромомасла,

мешочки с травами и цедрой цитрусовых, различные ароматные специи, для работы с детьми с низкой сенсорной чувствительностью.

Практический опыт подтверждает положительное влияние инновационных технологий на весь педагогический процесс. Современные педагогические технологии позволяют слышать голос ребёнка, осуществлять личностно-ориентированный подход с учётом уровня развития и способностей детей.

ЛИТЕРАТУРА

1. Деркунская Вера Александровна Детский сад: теория и практика, научно - методический журнал № 9 2012 — Особенности проектной деятельности детей дошкольного возраста в детском саду
2. Лиховцова Т.Ю. // [Электронный ресурс] // Режим доступа: https://nsportal.ru/blog/detskii-sad/all/2018/03/20/proektnaya-deyatelnost-v-detskom-sadu.
3. Ахутина Т.В. Здоровьесберегающие технологии обучения: индивидуально-ориентированный подход // Школа здоровья. 2000.
4. Крылова Н. И. Здоровьесберегающее пространство в ДОУ – Волгоград: Учитель, 2009
5. Кислинг Улла. Сенсорная интеграция в диалоге: понять ребенка, распознать проблему, помочь обрести равновесие /Улла Кислинг; под ред. Е. В. Клочковой; М.: Теревинф, 2010.
6. Сумнительная С. И., Сумнительный К. Е. «Домашняя школа Монтесори сенсорное развитие 2-4г». Изд. «Карапуз дидактика» 2006г.
7. «Педагогика, которая лечит» Составители: Битова А.Л., Борисовская О.Б. «Теревинф», Изд. Москва 2013г.

КВЕСТ ОЙЫНЫ БАЛАБАҚШАДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ РЕТІНДЕ
КВЕСТ-ИГРА КАК ИННОВАЦИОННАЯ ТЕХНОЛОГИЯ, ИСПОЛЬЗУЕМАЯ В ДЕТСКОМ САДУ
QUEST GAME AS AN INNOVATIVE TECHNOLOGY USED IN KINDERGARTEN

Булатбаева Б.Х.
КГКП«Специальный детский сад№14» города Павлодара
bibigul.bh@gmail.com

Аннотация: мақалада квест, білім беру,дамыту және тәрбиелік міндеттерді шешуге көмектесетін инновациялық ойын технологиясы, мектеп жасына дейінгі балаларды оқытуға және тәрбиелеуге бағытталған интернационалдық құралдардың бірі, белсенді танымдық ұстанымы бар шығармашылық, физикалық сау тұлға ретінде қарастырылады
Аннотация: в статье рассказывается о квесте, как об инновационной игровой технологии, помогающей решать образовательные, развивающие и воспитательные задачи, как об одном из интересных средств, направленных на обучение и воспитание детей дошкольного возраста, как творческой, физически здоровой личности, с активной познавательной позицией.
Annotation: the article describes the quest as an innovative game technology that helps to solve educational, developmental and educational tasks, as one of the interactive tools aimed at teaching and educating preschool children as a creative, physically healthy person with an active cognitive position.
Түйінді сөздер: инновациялық технология, квест, шығармашылық, команда, ойын
Ключевые слова: инновационная технология, квест, творчество, команда, игра
Keywords: innovative technology, quest, creativity,team, game

На современном этапе основной задачей дошкольного воспитания и обучения является развитие познавательной активности, творчества, активизация исследовательской и поисковой деятельности детей через различные виды деятельности. Поэтому сейчас в дошкольных учреждениях активно применяются различные инновационные технологии. Одной из таких технологий является квест-технология, она вызывает большой интерес среди педагогов-дошкольников. С её помощью можно решить три основные задачи: образовательную – через участие каждого ребёнка в творческом процессе; развивающую – через развитие воображения, творческих способностей, развитие интереса; и воспитательную – через воспитание уважения к мнению других людей, умения слушать друг друга, умения принимать решения.

При разработке и проведении квеста нужно учитывать что:

- задания должны соответствовать возрасту и уровню знаний ребёнка;
- задания должны быть логически связанны между собой;
- они должны вызывать эмоциональный отклик у детей;
- нужно учитывать время на выполнения заданий, с целью сохранения интереса детей и предотвращения усталости;
- должны быть задействованы различные виды деятельности;
- по прохождению квеста дети должны видеть результат.

Все возникающие конфликты должны решаться мирно.

Квест помогает превратить обучение в игру, сделать его не только интересным и увлекательным, но и познавательным. Потому что это игровая технология направленна на выполнение различных заданий поисково-соревновательного характера, объединеных одним сюжетом.

Квесты очень нравятся детям, именно поэтому я использую квест-игры в своей практике. Эта технология позволяет в игровой форме взаимодействовать с ребёнком с целью усвоения новых и закрепления уже полученых знаний, умений и навыков.

Квесты можно проводить в самых различных местах. Они не требуют какого то определённого места. Мы проводим их на прогулке, на участке, в группе, в спортивном и в музыкальном зале.

Выполняя чётко поставленное задание дети учатся соблюдать правила, развивать игровой замысел, договариваться, обсуждать, принимать нестандартные решения. Дети учатся играть в команде,социальному взаимодействию.

Каждый квест – это приглашение в увлекательное путешествие, итогом которого будет получение нового опыта и знаний. Во время прохождения квеста каждый ребёнок имеет возможность проявить инициативу, индивидуальность.

Для того, чтобы организовать квест-игру нужно продумать окружающую предметно-развивающую среду. Нужно создать площадку для возможности проявить детям творческое воображение, фантазию, умение мыслить неординарно.

Каждый квест - это игра, в ходе которой, для дальнейшего прохождения и достижения цели, нужно последовательно решать задачи, которые помогают расскрытию сюжета и являются ключом к решению следующей задачи. Именно этим она похожа на компьютерную игру, так любимую детьми.

В каждом квесте есть общая для всех игроков цель игры и она известна участникам игры с самого начала. В игре, которая носит обучающий характер, обязательно должны быть паузы для отдыха. Всегда нужно помнить о том, что игра должна быть безопасной и не нести вреда здоровью детей. Первая задача при прохождении квеста должна быть самой лёгкой, для того, чтобы вызвать заинтересованность ребёнка и уверенность в своих силах.

Все атрибуты импользуемые в игре должны соответствовать сюжету.

Квесты бывают: линейными – это когда задания выполняются по цепочке, одно за другим, до самого финиша.

Штурмовыми – это когда для решения основной задачи дети получают подсказки , но пути продвижения к цели ищут самостоятельно.

Кольцевыми – когда каждая решённая задача является частью ответа на основной вопрос и возвращает игроков в исходную точку с накопленной информацией.

Проводятся квест-игры в форме соревнований, проектов, бродилок, головоломок, исследований и экспериментов.

Задания могут быть в виде поиска сокровищ, оказания помощи персонажам, различных путешествий: по сказкам, во времени, в другую страну и т.д. Мотивирующим итогом игры является приз.

Разрабатывая квест-игру я всегда придерживаюсь одного алгоритма:

1. Подбираю задания соответствующие возрасту и уровню знаний детей. Если в квесте участвуют родители, подбираю ещё и усложнённые задания, но так, чтобы они были понятны детям, и они имели бы возможность помогать взрослым.
2. Формулирую цель игры. Что нужно достичь в результате квеста.
3. Определяю задачи – шаги позволяющие достичь цели.
4. Продумываю сюжет, наличие персонажей, название, время и место проведения, организацию игрового пространства, раздаточные материалы, атрибуты.
5. В какой форме провести обобщение результатов игры (коллаж, газета, рассказ)
6. Продумываю в какой форме провести рефлексию, анализ полученых результатов.

Квест проходит по определённым этапам:

1. Пролог. Ведущий ннаправляет внимание детей на предстоящую деятельность. Дети «превращаются» в путешествинников, исателей кладов, спасателей. Распределяются на команды, получают карты, знакомятся с правилами.
2. Экспозиция. Этап, на котором дети проходят основные задания маршрута, преодолевают препятствия, решают задачи. Если команда совершает ошибку, получает штраф. За удачные варианты решений и правильные ответы, в качестве поощрения, предусмотрены бонусы.
3. Эпилог – этап подведения итогов, награждение победителей, рефлексия.

Для прохождения игрового маршрута необходимо подготовить подсказки, показывающие порядок прохождения игры. Оформить их можно в виде:

1. Маршрутного листа, содержащего загадки, ребусы, кроссворды, кодовые слова и т.д., которые помогают найти место куда нужно отправится.
2. «Волшебный клубочек» с прикреплёнными к нему названиями пунктов следования.
3. Карта, содержащая схематическое изображение маршрута.
4. «Волшебный экран», планшет или компьютер с изображение мест, куда нужно переместиться.
5. Следы или стрелочки, показывающие направление.

Всё это превращает квест в увлекательную обучающе-развивающую игру, которая активизирует интерес к познанию окружающего мира, помогает детям усваивать новые и закреплять старые знания, дарит положительные эмоции, помогает самореализации. Развивает умение проявлять инициативу, самостоятельность, поисковую, исследовательскую деятельность. Воспитывает взаимопонимание и дружеские отношения, умение договариваться и решать конфликты, работать в команде.

Квест-игра является одним из средств, направленных на самовоспитание и саморазвитие ребёнка как творческой, активной личности. Самое главное то, что квесты помогают активизировать всех участников игры: детей, педагогов, родителей. Всё это способствует сплочению коллектива, а также улучшает детско-родительские отношения. Родители становятся активными участниками образовательного процесса, укрепляются и формируются доверительные взаимоотношения между родителями, детьми и педагогами. Участники учатся договариваться, распределять свои обязанности, действовать в команде,

сообща. Это игра, где каждый участник может найти применение своим лучшим качествам и проявить их.

ЛИТЕРАТУРА

1.Бондаревская, Е.В. Теория и практика личностного ориентированного образования Е.В. Бондаревская. – Ростов н/Д., 2000..
2.Венгер, Л.А. Слово и образ в решении познавательных задач дошкольниками: под редакцией / Л.А. Венгера. – М.: ИНТОР, 1996.
3. Гризик. Т.Н. Познаю мир М.: Просвещение. 2001
4.Дыбина, О.В. Творим, изменяем, преобразуем: занятия с дошкольниками./ О.В. Дыбина.
5.Дыбина, О.В. Ребенок в мире поиска: Программа по организации поисковой деятельности детей дошкольного возраста / О.В. Дыбина. – М.: ТЦ Сфера, 2005. – 64 с.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ЗАМАНАУИ ТРЕНДТЕРІ

Гульмира Сулейменовна Алибекова
«Павлодар қаласының № 3 сәбилер бақшасы-Мектепке дейінгі экоцентр орталығы» КМҚК, gulmira.alibekova.74@mail.ru

Аннотация: Мектеп жасына дейінгі балалардың зияткерлік қабілетін «дамытқыш дастарқан» дидактикалық ойын арқылы дамыту.осы мақсатты жүзеге асыру келесі міндетерді шешуді талап етеді түйсіктерді, қабылдауларды, есте сақтауды, қиялды, ойлауды, сөйлеу дамыту.
Түйінсөздер: дамытқыш дастарқан, дидактикалық ойын, қиялды, ойлауды, дамытады.

Дидактикалық ойын «дамытқыш дастарқан» балалардағы танымдық белсенділікті дамыту құралы ретінде.

Оқу-тәрбие процесі- баланың жеке басының барлық аспектілерін дамытумен байланысты көп қырлы процесс, ол жалпы психикалық дамуының манызды құрамдас бөлігі болып табылады,мектепке және қалған өмірге дайындық.Ол өмір сүру жағдайлары мен қоршаған ортаның балаға әсері нәтижесінде жүзеге асады.Оқу үрдісінде жетекші рөл инновациялық технологияларды тандау және енгізуге жатады. Дәл осы себепті мектепке дейінгі білім берудегі пәндік –дамыту ортасында метеп жасына дейінгі балалардың өз бетінше дамуы үшін жағдай жасауды қамтитын бұл тәжірибені қалыптастыру қажеттілігі туындады. Бұл мәселе және оның өзектілігі осы бағыттағы мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыстың тиімділігін зерттеуге негіз болды.

Зерттеу әдістері: бақылаулар, баланың педагогпен дербес және бірлескен іс-әрекеті, іс –әрекет өнімдерін талдау, математикалық статистика әдістері.

Менін жұмысымның мақсаты: мектеп жасына дейінгі балалардың зияткерлік қабілетін «дамытқыш дастарқан» дидактикалық ойыны арқылы дамыту.

Осы мақсатты жүзеге асыру келесі міндеттерді шешуді талап етеді.

-Когнитивті психикалық процестерді- түйсіктерді, қабылдауларды, есте сақтауды, қиялды, ойлауды, сөйлеу дамытуды.

-Білуге құштарлық пен ақыл –ой қабілеттерін дамыту.

- интеллектуалдық дағдыларды дамыту.

- ақыл –ой әрекетінің қарапайым әдістерін қалыптастыру.

Мектеп жасына дейінгі балалардың зияткерлік дамуы мақсатында балалардың өздік іс –әрекетін ұйымдастыру әдістемесі әзірленді және балалардың өз білімдерің, іскерліктерін және дағдыларын өз бетінше бағалауы үшін, сондай –ақ педагогтар үшін осы әрекетті бақылау әзірленді.

Ойын әдістемесі бойынша белгіленген ережелермен, сондай-ақ ойын барысында орнатылған ережелермен дидактикалық ойындардың картотекасы жасалды. Мектепке дейінгі мекемелерде жанартылған мазмұн жағдайында заманауи ойын технологияларын пайдалану, нұсқалардың бірі –едендегі ойындар.

Дидактикалық ойын : «Бұршақты қорша».

Міндеті: 0-ден 9-ға дейінгі сандармен сандардың пайда болуымен көрнекі түрде таныстыру, заттардың саны олардың мөлшеріне, олардың арасындағы қашықтыққа, пішініне, орналасуына, сондай-ақ санау бағытына байланысты емес екенін түсіну.

Материал: дастарқан, бұршақ, фломастеры, цифр 1 ден 10 ға дейін, көлемі А-4.

Ойын барысы: кез-келген сан, үстелдің ортасына қойылады, бала бұршақты қозғалтпай, қажетті сандарды көзбен есептейді және сипаттайды. Бұршақтың жетіспеушілігімен ойыншылар көршісінен қажетті есепшот ойыншылар бір-бірінтапсырманың дұрыстығын тексереді. Үшін белгіленген мөлшерді алуға құқылы. Ойын аяқталғаннан кейін.

Дидактикалық ойын: «Кім тез толтырады».

Міндеті: теңдік идеясын қалыптастыру, топтардағы әртүрлі заттардың тең санын анықтауға үйрету, санау және топтарды салыстыру негізінде сандық мәндерді дұрыс жалпылау. Кестедегі барлық ұяшықтарды кім бірінші болып жабады.

Материал: дастарқан, бұршақ, фломастер.

Ойын барысы: ойынға бірнеше ойыншылар қатыса алады, сондықтан сіз бірнеше кесте сала аласыз. Ойыншылар бұршақтарды кезекпен орналастырады, айырмашылықты сақтау маңызды, балалар бұршақтарды түстеріне қарай бөледі және бұршақтардың тең мөлшерін есептейді.

Мазмұны бойынша инновациялық ойын технологиялары қақпағы бар ойындарға бөлінеді.

Дидактикалық ойын: «Дастархандағы ем».

Тапсырма: сөз ұғымын қалыптастыру, сөздерді буындарға бөлу, олардың саны мен тәртібін анықтау.

Материал: дастарқан, қақпақтар, фломастер, муляждар.

Ойын барысы: балалар қонаққа шақырылады, бір-бірден тәттілер қойылады,балалар тәттілердің түрін атайды, сөзде қанша буын бар екенін анықтайды,ойын аяқталғаннан кейін көптеген қақпақтар дөңгелектенеді, ойыншылар бір-бірін тапсырманың дұрыстығын тексереді.

Дидактикалық ойын: «Бірінші қандай дыбыс ?»

Тапсырма: сөздерді дыбыстық талдау: сөздегі дауысты және дауыссыз дыбыстардың ретін анықтау.

Материал: дастарқан, қақпақтар, фломастер.

Ойынның барысы: Мұғалім сөзді атайды, балалар (дауысты) немесе (дауыссыз) бірінші дыбыстың қандай екенін біледі,ойын аяқталғаннан кейін бірінші дыбысты білдіретін белгілі бір түстің қақпағын сызады, ойыншылар бір-бірін тапсырманың дұрыстығын тексереді.

Мазмұны бойынша инновациялық ойын технологиялары пластикалық стақан ойындарына бөлінеді.

Дидактикалық ойын: «Тұзақтар».

Тапсырма: 0-ден 10-ға дейінгі сандармен көрнекі түрде таныстыру.

Материал:дастарқан, пластикалық стақан, фломастер, 0-10 сандары бар карталар.

Ойынның барысы: кез-келген санды дауыстап, әйнектің көмегімен бала берілген санды жабады. Ойынның соңында кім көп сандарды (ұстады) сол женімпаз деп есептеледі.

Дидактикалық ойын: «Қандай сан».

Тапсырма: 10-дағы жақын тұрған сандарды салыстыру.

Материал: дастарқан, пластикалық көзілдірік, фломастер, 0-10 сандары бар карталар

Ойын барысы: берілген ауызша тапсырма мысалы: жетіден аз, бірақ бестен көп санды табыңыз,оның қай цифр екенін анықтағаннан кейін, бала бұл санды жауып тастайды, бірақ дауыстап ештеңе айтпайды. Ойын аяқталғаннан кейін ойыншылар бір-бірін тапсырманың дұрыстығын тексереді.

Мазмұны бойынша инновациялық ойын технологиялары суреттермен ойындарға бөлінеді:

Дидактикалық ойын: «Өз ұсынысыңды жаз».

Міндеті: ұсынылған сөзге сөйлем құрастыру қабілетін дамыту. Сөйлемдегі сөздердің реті мен санын анықтау.

Материал: дастарқан, кез-келген сюжеттік сурет, фломастер

Ойын барысы: кез-келген сюжеттік сурет үстелдің ортасына қойылады, балалар өз ұсыныстарын ойлап табады және клеенкаға сызбалық түрде сызып, өз ұсыныстарын көрсетеді, содан кейін әрқайсысы өз сөйлемінде қанша сөз қолданғанын есептейді

Дидактикалық ойын: «Кім көбірек еске алады».

Тапсырма: есте сақтау қабілетін, ойлауды, не істеу керектігін, тапсырманы шешу кезінде қалай істеу керектігін түсіну қабілетін дамыту.

Материал: дастарқан, кез-келген сюжеттік сурет, фломастер

Ойын барысы: кез-келген тақырыптағы суретті қарастыру ұсынылады, суретке қысқаша шолу жасалады, сурет алынып тасталады, кім не еске түсіреді.

Мазмұны бойынша инновациялық ойын технологиялары карточкалары бар ойындарға бөлінеді.

Дидактикалық ойын: «Дұрыс дыбысты табыңыз»

Тапсырма: балаларды сөздегі алғашқы дыбысты орнатуға үйрету. Дауысты және дауыссыз дыбыстарды ажырата білу

Материал: дастарқан, карта, фломастер.

Ойын барысы: сөз деп аталады, бірінші дыбысқа баса назар аударылады, балалар картаны тауып, қажетті дыбысты қадағалайды.

Дидактикалық ойын: «үйге жол».

Тапсырма: қозғалыс бағытының кеңістіктік көріністерін бекіту: солдан оңға, оңнан солға, жоғарыдан төменге, алға, артқа, сол бағытта.

Логикалық байланыстар мен заңдылықтарды қалыптастыру.

Материал: дастарқан, көрсеткі картасы, фломастер.

Ойын барысы:дастарқанға нүкте қойып, қозғалыс бағытын бағыттаңыз: солдан оңға, оңнан солға, жоғарыдан төмен, алға, артқа, сол бағытта.

Дидактикалық ойын: «Геометриялық пішінің элементтерін толықтырыңыз немесе алып тастаңыз».

Тапсырма: салынған құрылымдарды талдау арқылы тиімді құрылымдық шешімдерді табу. Тәуелсіздікті, шығармашылықты, бастаманы қолдау.

Материал: дастарқан, геометриялық фигуралары бар карта, фломастер

Ойын барысы: кез-келген геометриялық фигураларды өз қалауыңыз бойынша саласыз, содан кейін осы фигурадан элементтерді қосыңыз немесе алып тастаңыз, алынған фигуралардың нәтижесін талдаңыз. Мысалы: тіктөртбұрышты екіге бөлу арқылы біз екі квадрат аламыз, квадратты қалай бөлуге болады екі үшбұрыш алу үшін? Және т. б.

Дидактикалық ойын: «Күрделі жазу».

Тапсырма: нүктелер, өрнектер салу, түзу және көлбеу таяқшалар, қисықтар мен сынған сызықтар салу дағдыларын үйрету.

Материал: клеенка, дайын өрнектері бар текше, фломастер.

Ойын барысы: бала текшені лақтырады , мұндай өрнек қандай үлгіге түсіп, бала көршісінің шекарасына қастандық жасамай, өз тереториясына сурет салады.

Мұндай технология педагогке белгілі бір проблема тудыратындығына және балалардан оны өз бетінше шешуді сұрайтындығына негізделген. Педагогикалық әдіс логикалық ойлауды дамытады, тапсырманы шешуге шығармашылық көзқарас іздеуге көмектеседі, өз бетінше ойлауға үйретеді.

Қазіргі әлемде жаңа технологиялар мен жаңартылған білім беру кезеңінде жеке тұлғаның өзін-өзі дамыту идеясы, оның тәуелсіз қызметке дайындығы бірінші орынға шығады. Негізгі проблема-мектеп жасына дейінгі балаларда логикалық ойлау құрылымдарын қалыптастыруға, дамуға аз көңіл бөлінеді математикалық білім берудің практикалық тәжірибемен, атап айтқанда экологиямен байланысы және көбінесе балалардың әлеуетті мүмкіндіктері іске асырылмай қалады. Мектепке дейінгі балалар мекемелерінде инновациялық технологияларды енгізудің басты айырмашылығы-мұғалім тәлімгер емес, процеске қатысушы рөлін атқарады. Еркіндіктің болуы балалардың шығармашылық белсенділігіне итермелейді. Мектеп жасына дейінгі балаларға дайын нұсқада білім берілмейді, бірақ оны зерттеу барысында өндіруге шақырады. Бұл оқыту мен тәрбиелеудегі инновациялық тәсіл барлық балабақшаларда ұзақ уақыт бойы қолданылған дәстүрлі әдістерден ерекшеленеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. [Интеллектуальное развитие и воспитание дошкольников: Учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений /Л. Г. Нисканен, О. А. Шаграева, Е. В. Родина и др., /под. ред. Л. Г. Нисканен. - М.: «Академия», 2002.-208 с.]
2.[Лейтес, Н. С. Умственные способности и возраст / Н. С. Лейтес. - М.: 1977. - 240 с.]
3. [Немов, Р. С. Психология: учеб.для студ. высш. пед. учеб. заведений: в 3 кн. - 4-е изд. / Р. С. Немов. - М.: Владос, 2001. - 608 с.]
4. [Умственное развитие в дошкольном возрасте [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://www.vseodetishkax.ru/doshkolnik-rebenok-ot-3-do-7-let/70-intellektualnoe-razvitie-doshkolnika/256-umstvennoe-razvitie-v-doshkolnom-vozraste (дата обращения 16.04.2016).]
5. [Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения, утвержденная приказом №499 МОН РК от 12.08.2016г. – Астана, 2016.]
6.[Источник: https://www.resobr.ru/article/63311-qqq-18-m5-innovatsionnye-tehnologii-v-dou]

«ЛАБИРИНТ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ» КАК СРЕДСТВО ФИЗИЧЕСКОГО ВСЕСТОРОННЕГО ВОСПИТАНИЯ И ФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ

Вербовая Анна Владимировна
КГКП «Ясли-сад №3 города Павлодара - Дошкольный экоцентр» отдела образования города Павлодара, управление образования Павлодарской области, Павлодар, Казахстан, anet_radost@mail.ru

Аннотация: Актуальность темы обусловлена тем, что с годовалого возраста детям предлагаются гаджеты, что снижает уровень двигательной активности, познавательной активности. Растить детей здоровыми, сильными, жизнерадостными – задача не только родителей, но и каждой дошкольной образовательной организации.
Ключевые слова: Лабиринт игровых технологий, квест , тимбидинг, нейрогимнастика, логоритмика, национальные игры, игры с театрализованной деятельностью.

Игровые технологии являются эффективным средством физического воспитания и всестороннего воспитания дошкольников, поскольку они: обеспечивают естественную и активную деятельность детей;

- способствуют развитию интереса к физическим упражнениям;
- помогают преодолевать трудности и достигать поставленных целей;
- способствуют развитию положительных эмоций и чувства удовлетворения от ОД.

Лабиринт игровых технологий включает в себя следующие виды игр:

Национальные игры. Данные игры имеют богатую историю и традиции. Они направлены на развитие физических качеств, а также нравственных и патриотических качеств детей. К ним относятся, например, игры "Байтерек", "Камча", "Орамал", и т.д.

Игры с элементами спорта. Данные игры направлены на развитие двигательных качеств, таких как сила, ловкость, быстрота, выносливость. К ним относятся, например, игры в футбол, баскетбол, волейбол, бадминтон, теннис, бег на скорость, прыжки в длину, метание мяча и т.д.

Игры с предметами. Данные игры направлены на развитие координации движений, мелкой моторики, глазомера. К ним относятся, например, игры с мячом, скакалкой, обручем, палкой, кубиками и т.д.

Мало подвижные игры. Данные игры направлены на развитие познавательных способностей детей, а также на формирование двигательных навыков. К ним относятся, например, игры "Кто быстрее добежит до флажка?", "Кто дальше бросит мяч?", "Кто соберет больше мячей?" и т.д.

Игры с театрализованной деятельностью. Театр – это место, где происходит чудо, сказка, а сказка дает великолепный общий язык для взрослого, работающего с ребенком. Язык сказки их, естественно, сближает. Сказка несет свободу. Ребёнок в театрализованной деятельности становится свободным и раскрепощенным.

Квест – с переводе с английского означает поиск. Квест, чаще всего командная игра, включающая различные задания соревновательного характера и имеющая определенный сюжет. Квест игра - это технология, которая имеет четко поставленную дидактическую задачу, игровой замысел, обязательно имеет руководителя (наставника), четкие правила, и реализуется с целью повышения у детей уровня знаний, умений и навыков.

Детские квесты помогают реализовать образовательные, развивающие и воспитательные задачи:

- образовательные (участники усваивают новые знания и закрепляют имеющиеся);
- развивающие (в процессе игры происходит повышение образовательной мотивации, развитие творческих способностей и индивидуальных положительных психологических качеств, формирование исследовательских навыков, самореализация детей);
- воспитательные (формируются навыки взаимодействия со сверстниками, толерантности, взаимопомощи, повышает атмосферу сплоченности и дружбы, развивает самостоятельность, активность и инициативность).

Идея квест - игры проста – команда, перемещаясь по точкам, выполняет различные задания. Но изюминка такой организации игровой деятельности состоит в том, что, выполнив одно задание, дети получают подсказку к выполнению следующего, что является эффективным средством повышения двигательной активности и мотивационной готовности к познанию и исследованию.

Типологии квеста

Квесты бывают:

1. Линейные (игра построена на цепочке: разгадав одно задание,участники получают следующее, и так до тех пор, пока участники не пройдут весь маршрут.)

2. Штурмовые (игроки получают основное задание и перечень точек с подсказками, но при этом самостоятельно выбирают пути решения задач)

3. Кольцевые (представляют собой тот же «линейный» квест, но замкнутый в круг. Команды стартуют из разных точек, которые будут для них финишными).

Для составления маршрута можно использовать разные варианты:

Маршрутный лист (на нем могут быть просто написаны последовательно станции и где они расположены; а могут быть загадки, ребусы, зашифрованное слово, ответ на которые и будет то место, куда надо последовать);

«Волшебный клубок» (на клубке ниток последовательно прикреплены записки с названием того места, куда надо отправиться. Постепенно разматывая клубок, дети перемещаются от станции к станции);

Карта (схематическое изображение маршрута);

«Волшебный экран» (планшет или ноутбук, где последовательно расположены фотографии тех мест, куда должны последовать участники.

Игры с элементами тимбилдинга.

Тимбилдинг — это не только развлекательные игры, но и мощный инструмент для повышения улучшения работы коллектива.

Тимбилдинг – направленн на сплочение коллектива, развитие командного духа и повышение эффективности совместной работы. Тимбилдинг может быть организован в различных формах, от простых командных игр и тренингов до сложных экспедиций и соревнований.

Задачи тимбилдинга:

Сплочение коллектива и развитие командного духа.

Повышение эффективности совместной работы.

Улучшение коммуникации и взаимопонимания между сотрудниками.

Развитие лидерских качеств и навыков решения проблем.

Создание позитивного климата в коллективе.

Цели:

Развитие навыков сплочение команды и коммуникации. Спортивные игры и упражнения требуют от участников совместной работы и взаимодействия. Это помогает им научиться слушать друг друга, договариваться и находить компромиссы.

«Театрализованную деятельность с детьми по физической культуре» через ОД.

А что такое театр?

Театр -это игра. А дети любит играть! Игра- естественный спутник жизни детей, которая обладает великой воспитательной силой и способствует формированию у дошкольников двигательных умений и навыков. Одной из форм развития двигательных умений и навыков у детей являются сюжетно-игровые занятия т. е театрализованная деятельность, которые способствуют воспитанию интереса к процессу выполнения физических упражнений.

Театр –это место, где происходит чудо, сказка, а сказка дает великолепный общий язык для взрослого, работающего с ребенком. Язык сказки их, естественно, сближает. Сказка несет свободу. Ребёнок в театрализованной деятельности становится свободным.

В физическом развитии детей решаются следующие задачи:

- согласование действий и сопровождающей их речи;
- умение воплощать в творческом движении настроение, характер и
- процесс развития образа;
- выразительность исполнения основных видов движений;
- развитие общей и мелкой моторики: координации движений, мелкой моторики руки, снятие мышечного напряжения, формирование правильной осанки.

Как же театрализованная деятельность используется в физическом развитии детей?

Во-первых –это логоритмика.

Логоритмика -это система физических упражнений, которая призвана ускорить становление двигательных и речевых функций. Речь, музыка и движение – вот три компонента, помогающих речевому развитию.

Базовыми средствами работы служат разнообразные музыкальные игры с речевым сопровождением: хороводы, песенки, стихи. Ритмичные, четкие упражнения для ног, рук, туловища и головы развивают общую моторику, подготавливают совершенствование

движений артикуляционного аппарата: губ, языка, челюстей и т. д., а также стимулируют развитие мозга, и, соответственно, развитие речи.

То есть, любые ритмические движения и звуки активизируют определенные мозговые центры, что стимулирует мыслительный процесс и возникновение осознанной речи.

Во-вторых в ОД по физической культуре не обойтись без имитационных движений. Дети с удовольствием превращаются в кошечек, собачек, птичек, медвежат и т.д., имитируют движения разных животных и показывают их пластику.

А как же обойтись без театрализованной деятельности в подвижных играх? Здесь дети исполняют свои роли, которые оговорены правилами игры. («Кот и мыши», «Лохматый пес», «Воробышки и автомобиль» и т.д.)

В ходе досугов и развлечений, как правило, дети становятся участниками какого-то спектакля, им приходится перевоплощаться в различные образы, чтобы выполнить задания, у нас экологический детский сад и моя задача на ОД воспитывать любовь и бережное отношение к природе и окружающей среде и в этом мне помогают квесты.

Игры с Нейрогимнастикой гимнастика мозга, или нейрогимнастика, представляет собой набор простейших движений, которые стимулируют различные умственные процессы. Результат достигается с помощью синхронизации работы обеих половин мозга. Левое полушарие управляет правой половиной тела, и наоборот.

Упражнения нейрогимнастики разработаны таким образом, чтобы оба полушария могли сотрудничать друг с другом. Это дает возможность повысить восприятие информации, увеличить концентрацию и общую умственную производительность. При постоянном применении в сочетании с дыхательной гимнастикой и остальными видами упражнений нейрогимнастика оказывает положительный эффект.

Чем полезна нейрогимнастика:

1. Подходит для развития речи и мышления;

2.Помогает улучшить кровообращение;

3.Поднимает концентрацию и память;

4.Содействует преодолению трудностей с чтением и письмом;

5.Увеличивает скорость обработки информации;

6.Развивает моторику;

7. Помогает в обучении и деятельности в целом.

Задачи:

- повышает физическую и умственную работоспособность (это полезное качество нейрогимнастики особенно актуально для детей, которые совмещают тяжелую учебную нагрузку и параллельно посещают спортивные секции);

- снимает нервное напряжение и усталость мышечной системы;

- улучшает функции долгосрочной памяти;

Детям разного возраста нужно заниматься нейрогимнастикой, однако особенно это эффективно для детей до 8 лет – когда формируются межполушарные связи. С 4-х летнего возраста нужно выполнять короткие комплексы упражнений продолжительностью 5 минут ежедневно, начиная с простых и постепенно переходя к более сложным движениям.

Нейрогимнастика успешно применяется для работы с детьми, имеющими различные отклонения в развитии. Эти занятия помогают детям с дефектами речи, самоконтроля и ощущением своего тела в окружающем пространстве. Данный метод помогает детям контролировать свое тело и развивать творческие способности, а также даёт школьникам справиться с нагрузкой. Нейрогимнастика - это долгосрочный эффект и может обеспечить детей навыками, необходимыми для успешной адаптации в современном мире.

Нейрогимнастика доступна каждому, так как состоит из простых упражнений. Она очень популярна среди детей дошкольного возраста, так как помогает поддерживать баланс в развитии обоих полушарий головного мозга.

Виды упражнений для мозга

Для развития памяти и мышления в комплекс упражнений включены разнообразные нейроупражнения, зависящие от возраста ребенка.

Проведение дыхательных упражнений, снижает гиперактивность и помогает управлять эмоциями;

Двигательные тренировки помогают повысить координацию движений, развивать пространственные навыки и писать;

Глазодвигательные упражнения имеют два положительных эффекта: они улучшают межполушарное взаимодействие и дают возможность лучше воспринимать информацию, которая преподносится в процессе обучения;

Упражнения для развития мелкой моторики помогают развитию интеллектуальных способностей;

Артикуляционные упражнения предназначены для развития речи у детей с задержкой речевого развитии;

Массаж и релаксация дают возможность расслабить мышцы, успокоить нервную систему, а также снимают гипертонус.

Консультация со специалистом поможет выявить, какие упражнения для вашего ребенка лучше всего подойдут.

Классификация упражнений для мозга.

Все упражнения разбиты на четыре группы, в каждую из которых входит несколько упражнений для развития сенсомоторных навыков.

Упражнения, пересекающие среднюю линию тела. Они способствуют совместной работе двух ног, рук и глаз. Они помогают улучшить навыки чтения, письма, а также способствуют одновременному выполнению движений и мыслей.

Энергетические упражнения способны повысить скорость передачи нервных импульсов между клетками головного мозга. Они помогают в улучшении эмоционального состояния и способности к саморегуляции. При регулярном проведении занятий, у ребенка улучшится мышление и скорость осознанного чтения.

Растягивающие упражнения снимают мышечное напряжение и способствуют расслаблению сухожилий. Они уменьшают стресс, улучшая концентрацию и внимание.

Упражнения, направленные на повышение позитивного мышления. Они снимают напряжение и помогают детям сохранять самообладание в стрессовых ситуациях. Способствуют уменьшению тревоги перед важными экзаменами, диктантами и публичными выступления.

Нейрогимнастика для детей, включает полноценное развитие мелкой моторики рук, должна быть организована таким образом, чтобы вызывать интерес у ребенка. Данные занятия должны стать приятной привычкой и не вызывать негатив у ребенка.

Вывод:

Самое главное, это то, что Лабиринт игровых технологий может быть использован в различных формах ОД. Применение лабиринта игровых технологий позволяет значительно повысить эффективность всестороннего и физического воспитания дошкольников. Дети с удовольствием участвуют в ОД, в которой задействуется одновременно и интеллект участников, их физические способности, воображение и творчество, они получают заряд бодрости и хорошего настроения.

ЛИТЕРАТУРА

1. Акбашев Т.Ф. – Первые шаги в «Педагогику жизни». Издательство ТОО «Вервия», г. Челябинск, 1995 г. –89 с.
2. Антропова М.В., Кузнецова Л.М., Параничева Т.М. – Режим для младшего школьника. – М.: Вентана – Графф, 2003. – 24 с.
3. Бабенкова Е.А., Федоровская О.М. – Игры, которые лечат. Для детей от 5 до 7 лет. – М.: ТЦ Сфера, 2009. – 64 с.

4. Батечко С.А, Бирюков В.С., Арийчук Е.К., Деревянко Н.А. – Двенадцать шагов к здоровью с «Тяньши». Серия «Медицина для вас». Ростов н / Д: Феникс, 2003. – 480 с.
5. Борисова М.М. – Организация занятий фитнесом в системе дошкольного образования: учеб. – метод. пособие / Марина Борисова. – Москва: Обруч, 2014. – 256 с.
6. Вавилова Е.Н. – Развитие основных движений у детей 3-7 лет. Система работы. – М.: «Издательство Скрипторий 2003», 2007. – 160 с.
7. Вареник Е.Н. – Физкультурное-оздоровительные занятия с детьми 5-7 лет. – М.: ТЦ Сфера, 2009. – 128 с.
8. Гигиенические основы воспитания детей от 3 до 7 Кн. для работников дошк. учреждений / Е.М. Белостоцкая, Т.Ф. Виноградова, Л.Я. Каневская, В.И. Теленч. Сост. В. И. Теленчи. – М.: Просвещение, 1987. – 143 с.
9. Гигиенические основы воспитания детей от 3 до 7 лет: Кн. для работников дошк. учреждений / Е.М. Белостоцкая, Т.Ф. Виноградова, Л.Я. Каневская, В.И. Теленчи; Сост. В.И. Теленчи. – М.: Просвещение, 1987. – 143 с.

ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ ПО ДАТАМ КАЛЕНДАРЯ ЭКОЛОГО - ИНТЕРЕСНЫХ ДАТ

Жигалова Ольга Николаевна
КГКП «Ясли-сад №3 города Павлодара - Дошкольный экоцентр» отдела образования города Павлодара, управление образования Павлодарской области, Павлодар, Казахстан, Olga.10.69@mail.ru

Аннотация: Воспитание любви к природе - одна из главных задач современной дошкольной образовательной организации. Природа способствует гармоничному развитию личности ребенка, в связи с чем закладываются основы воспитания к окружающему миру, желание любить и понимать природу.
Ключевые слова: дошкольники, игра, календарь, экология, акции, праздники, эксперименты.

Дошкольный возраст – это период, когда дети особенно чутки к познанию мира природы, это важный период для формирования у детей основ экологической культуры.

В этот период дети активно познают мир природы, накапливают знания о ней, учатся взаимодействовать с ней. Знакомство с окружающим миром, его красотой и хрупкостью, а также осознание необходимости бережного отношения к природе – всё это является фундаментом для дальнейшего развития экологической ответственности. Они с интересом наблюдают за растениями и животными, задают много вопросов. Дошкольный возраст - это благоприятное время для формирования основ экологической культуры, бережного отношения к природе.

Одним из эффективных методов формирования экологического образования дошкольников является использование календаря эколого-интересных дат.

Календарь эколого - интересных дат включает в себя:

- Международные дни, посвященные защите природы (День Земли, День воды, День леса);
- Дни, посвященные животным и растениям (День птиц, День тигра, День подснежника);
- Дни, посвященные природным явлениям (День снега, День дождя, День радуги);
- Знаменательные даты в истории природоохранной деятельности.

Календарь содержит множество дат, посвященных различным аспектам природы.

В рамках каждой даты можно провести различные мероприятия:

Чтение книг и энциклопедий: Рассказ детям о животном или растении, которому посвящен день, прочитайте интересную историю о природе.

Просмотр фильмов и презентаций: Просмотр документальных фильмов или красочных презентаций о природных явлениях, животных и растениях.

Творческие задания: Рисование животных или растения, изготовление поделок из природных материалов, написание стихотворений о природе.

Тематические занятия: В дни, посвященные различным темам экологии, можно проводить тематические занятия. Например, в День Земли можно провести занятие о важности бережного отношения к планете, а в День птиц – о значении птиц в природе.

Беседы: Простой и эффективный способ познакомить детей с новой информацией об окружающей среде. В дни эколого-интересных дат можно провести беседы о различных аспектах природы, например, о животных, растениях, водоемах, воздухе.

Игры и викторины: Любимый вид деятельности детей. В дни эколого-интересных дат можно провести игры, направленные на формирование экологических знаний и навыков. Например, можно поиграть в игры «Угадай животное по описанию», «Собери гербарий», «Спаси мусорный бак».

Экологические Акции: Отличный способ привлечь внимание детей к проблемам окружающей среды и побудить их к активным действиям. В дни эколого-интересных дат можно провести акции по уборке территории, посадке деревьев, сбору макулатуры.

Спортивные экологические праздники**:** Комплексные мероприятия, сочетающие в себе элементы спорта, экологии и просвещения. Сочетают спорт, развлечения и обучение.

Музыкальные экологические праздники: Праздничные мероприятия, где музыка используется для повышения осведомленности об экологических проблемах, вдохновения детей на заботу о природе, пропаганды устойчивого образа жизни, объединения людей в стремлении к защите окружающей среды

Практическая деятельность: Посадка цветов, изготовление кормушек для птиц, собор мусор на прогулке.

Например:

«Всемирный день без автомобиля», 22 сентября

Всемирный день без автомобиля , ежегодно отмечаемый 22 сентября во многих странах, проводится с целью пропаганды идеи пешего и велосипедного способов передвижения и использования общественного транспорта.

Иногда стоит отказаться от автомобиля в пользу велосипеда или пешей ходьбы .

Главный девиз Дня: «Город как пространство для людей, пространство для жизни».

Слишком большое количество машин — проблема не только больших городов. Это проблема уже достаточно давно является глобальной. Ведь автотранспорт разрушает и биосферу планеты, и самого человека — подсчитано, что каждый день автомобиль убивает более 3000 человек. А каждую минуту с конвейера сходит новенький «автомобиль-убийца» — такова статистика.

При всем этом темпы производства продолжают расти: автомобиль находится на одном из первых мест среди самых рекламируемых товаров.

Традиция проводить День без автомобилей началась в Англии в 1997 году, а еще через год прошла во Франции. Тогда этот день отметили всего около двух десятков городов. Зато уже к 2001 году к движению официально присоединились более тысячи городов в 35 странах мира. В настоящее время, по приблизительным оценкам, в этой акции каждый год участвуют более 100 миллионов человек в 1,5 тысячах городов мира.

Крупные города многих стран в этот день сокращают использование автомобилей для поездок по городу в пользу трамвая, троллейбуса, автобуса, метро и других видов

общественного транспорта, а также велосипедов и пешей ходьбы. В некоторых городах в этот день также проходят специально организованные мероприятия.

<table>
<tr><th>Возраст</th><th>2 года</th><th>3 года</th><th>4 года</th><th>5лет</th></tr>
<tr><td>Мероприятие</td><td colspan="4"><u>«Всемирный день без автомобиля»,</u> 22 сентября</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Работа с детьми</td><td rowspan="4">П/И «Мы к лесной полянке вышли»</td><td>Тематическая беседа о загрязнении окружающей среды (как автомобили могут загрязнять воздух)</td><td>Тематическая беседа о загрязнении окружающей среды (как автомобили могут загрязнять воздух, воду)</td><td>Тематическая беседа о загрязнении окружающей среды (как автомобили могут загрязнять воздух, воду и почву)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Изготовление листовок «Нам нужен чистый воздух!»</td><td>Конкурс загадок</td><td>Викторина «Знатоки ПДД»</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Коллективная работа – плакат (оригами, квиллинг) «22 сентября - Всемирный день без автомобиля»</td><td>Словесная игра «Хорошо – плохо» (ТРИЗ)</td></tr>
<tr><td>Создание моделей альтернативных видов транспорта</td></tr>
<tr><td>Работа с родителями</td><td colspan="2">Велопробег в поддержку активного образа жизни и безопасности на дорогах</td><td colspan="2">Спортивный досуг «День без автомобиля»</td></tr>
</table>

Конкурс загадок в ДО

Цель:

Закрепить знания детей о видах транспорта.

Развивать внимание, память, логическое мышление.

Воспитывать интерес к теме «День без автомобиля».

Оборудование: Картинки с изображением разных видов транспорта. Мяч.

Ход мероприятия:

1. Вводная часть:

Дети собираются в зале.

Воспитатель приветствует детей и сообщает им, что сегодня они будут играть в конкурс загадок.

Беседа о Дне без автомобиля:

Почему этот день важен?

Чем можно заменить автомобиль?

Как мы можем заботиться о чистоте воздуха?

2. Основная часть:

1. Разминка:

Воспитатель кидает детям мяч и называет вид транспорта. Дети должны поймать мяч и назвать, как передвигается этот вид транспорта.

2. Конкурс загадок:

Воспитатель загадывает детям загадки о разных видах транспорта.

Дети отгадывают загадки и поднимают картинки с изображением соответствующего вида транспорта.

3. Игры:

«Найди свой транспорт»: дети делятся на команды. Каждой команде дается картинка с изображением вида транспорта. Дети должны найти свой транспорт по звуку.

«Что лишнее?»: воспитатель показывает детям картинки с изображением разных видов транспорта. Дети должны определить, какой вид транспорта лишний и почему.

3. Заключительная часть:

Подведение итогов конкурса.

Награждение детей за участие.

Раздача детям тематических раскрасок.

Загадки:

Не летает, не жужжит, по дорогам жужжит. (Автомобиль)

Мчится без колес, а пускает пар изо всех щелей. (Паровоз)

Что за чудо – синий дом, рельсы, дым и гудок. (Поезд)

Я мчусь по рельсам, но не поезд, я летаю, но не птица. (Самолет)

Плывет по реке, не тонет, а людей и грузы перевозит. (Корабль)

Двухколесный конь, а не лошадь. (Велосипед)

Рекомендации:

Конкурс загадок можно провести в игровой форме, чтобы детям было интересно.

Можно использовать наглядные материалы: картинки, игрушки.

Можно привлечь к участию в конкурсе родителей.

Сценарий Викторина «Знатоки ПДД»

Цель: Закрепить знания детей о правилах дорожного движения.

Задачи:

Повторить с детьми основные правила дорожного движения для пешеходов и пассажиров.

Развивать внимание, память, логическое мышление.

Воспитывать чувство ответственности за безопасность на дорогах.

Оборудование: Плакаты с изображением дорожных знаков и ситуаций на дорогах. Светофор. Макет улицы. Игрушки: машинки, пешеходы. Дидактические игры по ПДД.

Ход мероприятия:

1. Вводная часть:

Дети собираются в зале.

Воспитатель приветствует детей и сообщает им, что сегодня они будут играть в викторину «Знатоки ПДД».

Беседа о правилах дорожного движения:

Зачем нужны правила дорожного движения?

Какие правила дорожного движения должны знать пешеходы?

Какие правила дорожного движения должны знать пассажиры?

2. Основная часть:

1. Разминка:

Воспитатель загадывает детям загадки о правилах дорожного движения.

2. Викторина:

Дети делятся на команды.

Воспитатель задает командам вопросы по очереди.

За каждый правильный ответ команда получает балл.

Команда, набравшая наибольшее количество баллов, побеждает.

3. Игры:

«Светофор»: дети по сигналу светофора переходят дорогу.

«Пешеходный переход»: дети по очереди переходят дорогу по пешеходному переходу.

«Найди дорожный знак»: дети находят на плакатах дорожные знаки и рассказывают о их значении.

3. Заключительная часть:

Подведение итогов викторины.

Награждение команд за участие.

Раздача детям тематических раскрасок.

Музыкальное сопровождение:

Песни о правилах дорожного движения.

Рекомендации:

Викторину можно провести в игровой форме, чтобы детям было интересно.

Важно использовать наглядные материалы: плакаты, картинки, игрушки.

Можно привлечь к участию в викторине родителей.

Спортивный досуг

Цель: формирование у детей дошкольного возраста бережного отношения к окружающей среде, понимания важности заботы о чистоте воздуха и здоровья людей.

Задачи:

Закрепить знания детей о правилах дорожного движения.

Развивать двигательные навыки, координацию движений, ловкость.

Воспитывать чувство ответственности за сохранение чистоты воздуха.

Создать атмосферу веселья и радости.

Оборудование: Конусы. Самокаты. Велосипеды. Мячи. Кегли. Флажки. Плакаты на тему «День без автомобиля»

Ход мероприятия:

1. Вводная часть:

Дети собираются на спортивной площадке.

Воспитатель приветствует детей и предлагает им вспомнить, какой сегодня праздник.

Беседа о Дне без автомобиля:

Почему этот день важен?

Чем можно заменить автомобиль?

Как мы можем заботиться о чистоте воздуха?

2. Основная часть:

1. Разминка:

Под веселую музыку дети выполняют упражнения: ходьба, бег, прыжки, ходьба змейкой, ходьба на носочках, на пятках.

2. Эстафеты:

«Гонки на самокатах»: дети по очереди проезжают на самокатах между конусами.

«Велосипедная прогулка»: дети по очереди едут на велосипедах по кругу, соблюдая правила дорожного движения.

«Передай мяч»: дети делятся на команды и передают мяч друг другу над головой, стоя в колонне.

«Сбей кегли»: дети бросают мячи в кегли, стараясь их сбить.

3. Подвижные игры:

«Мы - шоферы»: дети под музыку имитируют движения водителей, стоя за рулем воображаемых автомобилей.

«Найди свой цвет»: дети бегают по площадке, размахивая флажками разных цветов. По сигналу воспитателя они должны найти флажок своего цвета.

«Птички в гнезде»: дети делятся на пары. Один ребенок – «птичка», другой – «гнездо». По сигналу воспитателя «птички» разлетаются, а по сигналу «домой» - возвращаются в свои «гнезда».

3. Заключительная часть:

Подведение итогов мероприятия.

Награждение детей за участие в эстафетах и играх.

Чтение стихотворений о природе.

Раздача детям тематических листовок.

Музыкальное сопровождение:

Веселые детские песни о природе, транспорте, спорте.

Рекомендации:

Мероприятие можно провести на улице или в спортивном зале.

К участию в мероприятии можно привлечь родителей.

Важно создать атмосферу веселья и радости, чтобы дети получили positive от участия в мероприятии.

Заключение: Календарь эколого-интересных дат – это отличный инструмент для педагогов и родителей, который помогает сделать процесс экологического образования дошкольников более увлекательным и эффективным.

ЛИТЕРАТУРА

1. «Экология для дошкольников» - С.Н. Николаева
2. «Юным защитникам природы» - А.И. Исакова
3. «Наш дом – природа» - Н.А. Рыжова
4. «Занимательная экология» - А.А. Плешаков

ДИДАКТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ – ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ПИРАМИДА

Куцик Татьяна Александровна
КГКП «Ясли-сад №3 города Павлодара - Дошкольный экоцентр» отдела образования города Павлодара, управление образования Павлодарской области, Павлодар, Казахстан, t.kutsik@yandex.kz

Аннотация: В статье раскрывается использование модели в познании живой природы дошкольниками, описывается работа с конкретной моделью пирамиды «Животные Прииртышья», уделяется внимание усложнению содержания мо-дели по возрастам, автор статьи предлагает дидактические игры по теме «Насекомые».

Ключевые слова: дошкольники, игра, пирамида, экология, живая природа, познание, детский сад.

В настоящее время происходит смена позиций в естествознании: биологическая основа, которая господствовала до сих пор в мировоззрении людей, вытесняется новым - экологическим - взглядом на мир природы, мир предметов, созданных людьми, и на самого человека. Экологическое мировоззрение становится основополагающим во всех сферах жизнедеятельности людей; оно в значительной степени начинает определять политику государства, развитие производства, медицины, культуры.

Экологическое мировоззрение - это продукт образования; его становление происходит постепенно в течение многих лет жизни и учения человека. Начало же этого процесса падает на период дошкольного детства, когда закладываются первые основы миропонимания и практического взаимодействия с предметно-природной средой.

В предметное окружение ребенка-дошкольника входят различные объекты природы, поэтому его ознакомление с растениями, животными, явлениями неживой природы неизбежно - это естественный процесс познания окружающего мира и приобретения социального опыта.

Этот процесс, проходящий под целенаправленным руководством взрослых, может иметь различную научную основу.

В дошкольном экоцентре ясли-сада №3 г.Павлодара ведётся системная работа по экологическому воспитанию детей, используются разнообразные по содержанию дидактические пособия. Широко применяются предметно-схематичные модели. Модели используются в целях формирования знаний о свойствах, отношениях, связях природных объектов. В основе моделирования лежит принцип замещения: реальный предмет может

быть замещён в деятельности детей другим предметом, изображением, знаком. Использование моделей позволяет раскрывать детям существенные особенности объектов, закономерные связи, формировать системные знания и наглядно-схематическое мышление.

Используемые нами модели отвечают основным требованиям к моделям для детей:

1.Отражают основные свойства и отношения, которые являются объектом познания.

2.Облегчают познание.

Экологическая пирамида – это предметно-схематическая модель.

Пирамида – одна из наиболее распространённых моделей в детском саду. Основная ценность этой модели – многофункциональность, простота и устойчивость.

Тематика пирамид разнообразна. В нашем саду имеются пирамиды по темам «Времена года», «Пустыня», «Океан, море», «Горы, степь».

Я представляю работу по пирамиде «ЖивотныеПрииртышья».Особая ценность данной пирамиды – использование разных способов крепления объектов изучения для развития мелкой моторики. Это петельки, липучки, кармашки, кармашки-окошки. Использован разный материал для оформления граней пирамиды – потолочная клеёнка, фетр, бумага.

В работе с пирамидой используются разные формы работы: индивидуальная, парная, групповая и коллективная.

В данной пирамиде отображены 4 основных природных ареала обитания следующих животных: рыбы, птицы, насекомые, животные (общее название).

Рыбы – своеобразный внешний вид помогает их выделять из всего разнообразия животного мира. Основные знания детей: внешний вид, место обитания – вода (река Иртыш), приспособление к условиям жизни в воде, влияние времён года на жизнь рыб. Заполняем постепенно: первыми появляются щука, карась, окунь, далее добавляем по 1-2 рыбам, проговаривая и запоминая название. Условие появления новой рыбки – информация из художественной литературы (сказки, стихотворения, рассказы, иллюстрации в книгах), из рассказов детей о семейном отдыхе, сам воспитатель может направить интерес детей на поиск «друзей» имеющимся рыбкам (чтение художественной литературы, задание детям, чтобы спросили у родителей о рыбах, живущих в нашей реке Иртыш).

Насекомые. Учимся узнавать и называть, заселяем по кармашкам (кто умеет прыгать высоко – его повыше, кто ползает – его пониже, а кто летает – выше всех).

Знакомство с насекомыми начинаем летом на прогулках. Отражаем увиденный и наблюдаемый объект на пирамиде. Так у нас появляются на полянке пирамиды бабочка, муравей, божья коровка, пчела, муха, червяк или гусеница.

Птицы. Городские птицы, перелётные и зимующие, водоплавающие.

Начинаем со знакомства с городскими птицами (воробей, сорока, ворона). Зимой наблюдаем за кормушкой, замечаем незнакомых птиц, знакомимся, запоминаем, добавляем образ птицы на пирамиду. Осенью учимся различать перелётных и зимующих птиц. В старшем возрастедети понимают различие городских и лесных птиц, учатся выделять водоплавающих птиц.

Животные. Принцип работы сохраняется как с рыбами, насекомыми и птицами. Заполнение происходит постепенно. Дети учатся различать место обитания, жилище животных. Данная грань даёт возможность увидеть разнообразие внешнего вида, способа передвижения, места обитания животных.

Экологическая пирамида является основой для формирования умения группировать животных по разным признакам: по классам (птицы, рыбы, звери, насекомые); месту обитания (лес, луг, водоем, огород, сад, поле); способу передвижения (бегающие, летающие, прыгающие, плавающие).

Макет пирамиды выполнен из плотного картона. Основание пирамиды – квадрат 40 см на 40 см, высота 1 м, грани пирамиды – равнобедренные треугольники с высотой приблизительно 105 см. каждая боковая грань пирамиды представляет определённый ареал обитания представителей животного мира. Две боковые грани выполнены на фетровой основе, для одной грани используется клеёнка для создания образа воды, на оставшейся грани использована бумага, раскрашенная вручную акварелью. Для разнообразия и развития чувственного восприятия окружающего мира использовано разное крепление объектов на каждой боковой грани. Имеются крючки для рыб, окошки для открывания и закрывания жилищ животных, липучка для крепления птиц, пластиковые прозрачные кармашки для насекомых.

Усложнение материала согласно программе дошкольного воспитания и обучения идёт постепенно в течение года и по возрастам. Первые действия с пирамидой – восприятие и «заселение» объектов, наблюдаемых на прогулке, далее запоминание и узнавание, в более старшем возрасте – конкретизация знаний об объектах, увеличение количества запоминаемых объектов, следующее усложнение – обучение умению группировать и обобщать, далее – классифицировать и систематизировать, формирование представлений о целом мире.

Рассмотрим усложнение материала по грани «Насекомые».

Описание грани: фетровая основа зелёного цвета разных оттенков, прозрачные кармашки прикреплены попарно на каждой линии вдоль высоты всей грани. Насекомые: муравей, кузнечик, пчела, оса, стрекоза, бабочка, гусеница, червяк, муха, комар, жук и божья коровка. Добавочная картинка: улитка.

Младшая группа. Проводится наблюдение на прогулке за муравьми, за бабочками, жуками. Используются дидактические игры:

Дидактическая игра «Узнай и назови». Задача: уметь называть и определять картинку насекомого.

Дидактическая игра «Кто летает, кто ползает?» Задача: учить понимать различие насекомых,

Дидактическая игра «Парные картинки» Задача: уметь находить одинаковые картинки и называть насекомое.

Средняя группа. Наблюдение на прогулке за стрекозами, пчёлами.

Дидактическая игра «Парные картинки» Задача: уметь определять насекомое и находить ему пару.

Дидактическая игра «Где живут насекомые?» Задача: уметь «заселять» насекомых в пирамиде.

Дидактическая игра «У кого есть крылья?» Задача: уметь выделять во внешнем виде насекомых наличие крыльев.

Дидактическая игра «В гости» Задача: дать возможность применить знание насекомых в соединении в пару разных насекомых, имеющих общее в образе жизни.

Дидактическая игра «Подари цветок» Задача: учить понимать образ жизни насекомых.

Старшая группа.Наблюдение на прогулке за осами, за разными насекомыми.

Дидактическая игра «Кто ползает? Кто летает?» Задача: уметь группировать насекомых по способу передвижения.

Дидактическая игра «Парные картинки» Задача: уметь определять насекомое и находить одинаковые картинки по полузакрытому изображению насекомого.

Дидактическая игра «Найди дом» Задача: уметь самостоятельно располагать насекомых по заданному правилу.

Дидактическая игра «Узнай по описанию» Задача: уметь узнавать и называть насекомое по описанию.

Предшкольная группа.Наблюдение на прогулке за разными насекомыми.

Дидактическая игра «Кто как передвигается?» Задача: уметь определять способ передвижения насекомых.

Дидактическая игра «Парные картинки (Кто с кем дружит?)» Задача: уметь определять схожее строение насекомых.

Дидактическая игра «Расскажи» Задача: уметь описывать насекомое и делиться информацией.

Дидактическая игра «Найди лишнее» Задача: уметь выделять насекомых из разнообразия животного мира.

Дидактическая игра «Путаница» Задача: уметь определять образ насекомых в зашумленных изображениях.

Дидактическая игра «Луг» Задача: уметь распределять изображения насекомых по выбранному правилу самостоятельно.

Использование экологической пирамиды в организованной деятельности реализует следующие принципы:

- обучение через игру;
- развитие детей через организацию различных видов детской деятельности (игровая, познавательная, творческая, исследовательская, самостоятельная).

Модель является элементом предметно-развивающей среды, отвечает основным требованиям: безопасность, содержательность, многообразность, доступность, вариативность, многофункциональность, трансформируемость.

Экологическая пирамида позволяет ребенку использовать свои способности, играть, исходя из своих интересов и возможностей под воздействием привлекших его внимание игровых материалов. При таком подходе к организации детской деятельности уже заложен механизм развития, ориентированный на результат. Ребенок мотивирован на осуществление задуманной цели.

ЛИТЕРАТУРА

1.Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения РК от 12 августа 2016 года № 499.

2.Николаева С. Н.Методика экологического воспитания дошкольников: Учеб.пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. — 3-е изд., перераб.—М.: Издательский центр «Академия»

3.Руководство к Типовой учебной программе дошкольного воспитания и обучения. – Астана, 2022. – 178 с.

Приложение 1. Фотографии 1-4: варианты оформления граней пирамиды «Животные Прииртышья».

РОЛЬ ПЕДАГОГОВ В ВЫЯВЛЕНИИ И СОПРОВОЖДЕНИИ ДЕТЕЙ С ООП. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ПМПК

Акильшинова Назигуль Тукеновна
руководитель ПМПК г.Экибастуза

За последние годы у родителей, воспитывающих детей с особыми образовательными потребностями, наблюдается устойчивая тенденция в пользу выбора обучения ребенка не в условиях специальных организаций образования, а в условиях общеобразовательных организаций по месту жительства. И именно этот факт свидетельствует о постепенном развитии инклюзивного образования в нашем регионе.

Нормативно-правовые акты, реализующие инклюзивное образование:

- Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам инклюзивного образования»
- Закон РК «Об образовании»
- Закон «О социальной и медико-педагогической коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями»
- «О правах ребенка в Республике Казахстан»
- Приказ МОН РК от 12.01.22 года №4 «Правила оценки особых образовательных потребностей»
- Приказ МОН РК от 12.01.22 года №6 «Правила психолого-педагогического сопровождения в организациях образования»

В данных НПА используются такие понятия как:

Дети с особыми образовательными потребностями - лица (дети), которые испытывают постоянные или временные потребности в специальных условиях для получения образования соответствующего уровня и дополнительного образования.

Специальные условия для получения образования – условия, включающие учебные, специальные, коррекционно-развивающие программы и методы обучения, психолого-педагогическое сопровождение, медицинские, социальные и иные услуги, без которых невозможно освоение образовательных программ детьми с особыми образовательными потребностями.

Особые образовательные потребности - это потребности в помощи и в услугах в учебно-развивающем процессе, без которых невозможно получения качественного образования.

Оценка особых образовательных потребностей – определение необходимых специальных условий для получения образования.

Дети с ООП делятся на 3 группы:

1. Дети с ограниченными возможностями:

- нарушение слуха (слабослышащие, неслышащие и с КИ);
- нарушение зрения (слабовидящие и незрячие);
- нарушение интеллекта (лёгкое, умеренное, тяжёлое и глубокое);
- задержка психического развития;
- нарушение речи;
- нарушение опорно-двигательного аппарата (самостоятельно передвигающиеся, самостоятельно не передвигающиеся и передвигающиеся с помощью);
- нарушение или трудности общения и социального взаимодействия (РАС);
- нарушение или трудности поведения.

2. Дети с поведенческими и эмоциональными проблемами (которые не имеют выраженных нарушений интеллекта и отклонений в развитии, прежде всего связанные с социальной адаптацией – СДВГ, дефицит внимания и др);

3. Дети, которые относятся к языковым, этническим и культурным меньшинствам (дети с билингвизмом, дети из семей мигрантов, оралманов, беженцев, сироты и дети, оставшиеся без попечения родителей).

Одним из направлений деятельности ПМПК является ведение статистического учета о детях с ООП. Согласно статистических данных по Экибастузскому региону на 40 978 детского населения на 01 января 2024 года детей с ООП составляет 1856. С согласия родителей и по заключению ПМПК интегрированы в общеобразовательные организации – 656 детей.

Педагоги детских садов, как правило, сосредоточены на достижении единых воспитательных и учебных целей и задач, ориентированных на «среднего» воспитанника, который удовлетворяет установленным стандартам воспитания и обучения. Однако реальный опыт свидетельствует о том, что в каждой дошкольной организации в рамках инклюзивного образования, воспитываются и обучаются дети с ООП. В связи с этим, перед педагогами встаёт задача своевременного выявления, психолого-педагогического

сопровождения, удовлетворения индивидуальных образовательных потребностей, а также их выравнивания.

Психолого-педагогическое сопровождение включает в себя:

1) выявление и оценка особых образовательных потребностей детей с особыми образовательными потребностями;

2) консультативно-методическая помощь педагогам и семье детей с ограниченными возможностями;

3) создание социально-психологических и педагогических условий для успешного обучения, развития и социализации детей с различными нарушениями в развитии.

Для успешного, эффективного обучения и воспитания таких детей важно создать в каждой организации образования инклюзивную культуру, начиная с рабочих (вахтеров, кухонных рабочих, охранников, уборщиков служебных помещений и т.д.), для того, чтобы особый ребенок, уже переступая порог детского садика, чувствовал себя комфортно. Воспитать у сверстников и родителей толерантное и уважительное отношение к особым деткам.

Особые образовательные потребности воспитанников определяют характер специальных образовательных условий, необходимых для освоения ими учебных программ. Согласно Приказа МП РК от 31.08.22г. №385 «Типовые правила деятельности дошкольных организаций» в возрастных группах допускается (не более трех воспитанников с ООП. При наличии в группе таких детей комплектование группы осуществляется из расчета уменьшения общего количества воспитанников на три на каждого такого воспитанника.

Согласно Приказа МОН РК от 12.01.22г. №4 «Об утверждении правил оценки особых образовательных потребностей» существует три уровня.

1 уровень – первичное осуществление оценки особых образовательных потребностей проводится воспитателем в дошкольной организации. Его задача – самостоятельно определить характер трудностей воспитания и обучения, возможные причины их возникновения, выявить пробелы в развитии умений и навыков, организовать индивидуальный подход. Если в течение 2-3 месяцев сохраняются трудности усвоения Типовой учебной программы, воспитатель обращается в СППС.

2 уровень – оценка потребностей осуществляется командой специалистов СППС. Предварительно необходимо поставить в известность родителей о наличии у ребенка трудностей обучения. Исходя из результатов обследования определяется содержание индивидуальной программы психолого-педагогического сопровождения ребенка. Проводится работа по реализации этой программы. В случае сохранения стойких трудностей длительный период СППС принимает решение о необходимости направить ребенка в ПМПК.

3 уровень – оценка потребностей ребенка определяется специалистами ПМПК.

В ПМПК определяются специальные условия получения образования ребенком, обязательные для исполнения дошкольной организаций образования.

На основе вида нарушения и оценки ООП рекомендуются следующие социально-психологические и педагогические условия:

1. изменения учебного плана и учебных программ в виде адаптации общеобразовательных учебных программ или составления индивидуальных учебных планов и программ;

2. изменения способов оценивания результатов обучения (достижений воспитанника) с учетом индивидуальных возможностей ребёнка и с учетом содержания реализуемой учебной программы;

3. использование вариативных, специальных и альтернативных методов обучения (уменьшение объема, количества заданий, сокращение или увеличение времени на выполнение заданий, упрощение заданий, использование коротких и поэтапных

инструкций, проговаривание заданий вслух, предоставление образцов выполнения заданий, таблицы, справочные материалы);

4. подбор пособий, подготовка индивидуальных учебных материалов. Для детей с нарушениями зрения (укрупненные картинки, рельефные рисунки, схемы, муляжи, визуальные таблицы, использование лупы), опорно-двигательного аппарата (прописи с крупным шрифтом), слуха (пособия с использованием символов (жестовой речи), видеоматериалы, компьютерные программы), нарушениями интеллекта (яркие игрушки, пирамидки, матрешки, доски Сегена и т.д.);

5. создание безбарьерной среды (подвоз, пандусы, перила, подъёмники, лифт, тактильные дорожки, тактильные указатели, звукоусиливающая аппаратура) и адаптация места обучения (приспособление среды обучения: специальный стол, стул, посадка за первую парту, наличие дополнительного света (настольная лампа));

6. использование технических вспомогательных (компенсаторных) средств;

7. психолого-педагогическое сопровождение воспитателями/педагогами в процессе занятий/уроков, а также специальными педагогами, психологами, социальными педагогами, педагогами-ассистентами при организации индивидуальных, групповых и подгрупповых занятий.

Более подробные организационно-методические основы педагогической поддержки детей с ООП в ДОО даны в Методических рекомендациях, разработанные ННПЦРСИО.

На что же в первую очередь должны обратить внимание воспитатели в развитии и поведении ребёнка?

- малыш не реагирует на свое имя;
- не обращает никакого внимания на других детей и взрослых, избегает общения с ними, не устанавливает зрительный контакт,
- его поведение и настроение постоянно резко меняются;
- он не различает эмоции окружающих
- не выполняет инструкции взрослых
- не фокусирует внимание на предметах и игрушках;
- есть нарушения крупной и мелкой моторики – ребенок с трудом удерживает равновесие, часто падает, очень неуклюжий, трудно брать и удерживать мелкие предметы;
- действия ребенка носят, как правило, диструктивный, разрушительный характер – часто кричит, бросает вещи, ломает игрушки, предметы, пытается мучать животных, может даже снять одежду в общественном месте, упасть на пол и закатить истерику без видимой причины.
- Наличие большого количества страхов, повышенная тревожность и пугливость, ему кажется опасным буквально все вокруг – животные, незнакомые люди и новые места.
- избегает общения с детьми и взрослыми, которые не входят в круг семьи;
- постоянно играет в одиночку в однотипные игры;
- не может подолгу концентрироваться на каком-либо занятии (более 5-7 минут);
- Не справляется с заданиями на занятиях, не может удержать в руке карандаш и т.д.

Практика показывает, что проведение семинаров специалистами ПМПК для педагогов носит продуктивный, но недостаточно эффективный характер. В связи с чем, в целях активизации взаимодействия организаций образования с ПМПК, приняли решение организовать серию семинаров в форме кластера, кустовых объединений среди детских садов. Вводный семинар был проведен на базе ПМПК в январе 2023 года, где и были предложены запланированные темы для организации последующих мероприятий в условиях садов в течение года.

Новый формат проведения семинаров показал действенный результат, настолько насыщенными, интересными и плодотворными они были! Учитывая, что в каждой организации воспитываются и обучаются дети с различными нарушениями, у педагогов уже есть опыт работы с такой категорией детей и есть возможность осуществления

обмена практическим опытом, мы решили продолжить нашу начинающую традицию – проводить в целях тесного общего взаимодействия семинары в этом русле.

Работая в ПМПК, очень часто сталкиваемся с актуальной проблемой непринятия особых деток, негативного отношения со стороны сверстников и родителей здоровых детей, что и стало поводом для запуска новой серии семинаров, целевой темой которой и явилось «Формирование у родительской общественности терпимого и доброжелательного отношения к детям с ООП», проведенной педагогами ПМПК буквально на прошлой недели. Здесь же мы также предложили график запланированных тем мероприятий уже на 2024 год.

Наряду с этим, в целях активизации взаимодействия с дошкольными организациями, нами были инициированы встречи с педагогической общественностью (воспитателями, музыкальными работниками, учителями английского и казахского языка и т.д.), которые первыми сталкиваются с детками, имеющими какие либо проблемы в развитии, целью которой стало – ознакомить педагогов о деятельности ПМПК, на что обратить внимание в развитии детей при направлении родителей в ПМПК, дать участникам НПА, касающиеся воспитания, обучения и сопровождения детей с ООП, обсудить проблемные вопросы и пути их решения.

Резюмируя, хочется отметить, что помочь наполнить чёрно-белый мир особого ребенка яркими и светлыми тонами можно только совместными усилиями. Хочется верить, что здравый смысл, доброта и духовность спасут этот мир.

ЖАС ПЕДАГОГ-ЖАС БУЫН

С.А Бикенева
Аққулы ауданы, Аққулы жалпы білім беру мектебінің мұғалімі

«Жай мұғалім хабарлайды, жақсы мұғалім түсіндіреді, керемет мұғалім көрсетеді, ұлы мұғалім шабыттандырады» - деп ұлы ағылшын ағартушысы Уильям Уорд тегін айтпаса керек.

Қазіргі таңда мұғалімнің шеберлігі мен жетістігі – сапалы білім және жақсы тәрбие алған шәкіртінде. Мұғалімнің сабақтағы қолданған әдістері оқушыға әсер етуіне қарай бағаланып, өз талабына сай орындалып отыруы тиіс. Осы мақсатта өздерінің еңбек жолын жаңадан бастаған жас мұғалімдерге әдістемелік көмек көрсету – мектептегі маңызды жұмыстардың бірі деп саналады. Ендеше білім алуға құштар жанды шабыттандыру нағыз ұстаздың, ұлы ұстаздың ғана қолынан келетін іс. Өйткені қазіргі жас буын – еліміздің келер күнгі келбеті, болашағы. Жұмысқа кіріскеннен кейін мамандықтың жауапкершілігі мен ұлттың болашағы жастарды тәрбиелеу мақсатында – мектептегі әр күнін оқушыларына арнап, сапалы білім беру бағытында жұмыс істеуі. Мектептерде жас мұғалімдердің әлеуетінің артуына, шығармашылық дамуына тәжірибелі ұстаздардан тәлімгерлер тағайындалады. Жас мамандарды кәсіби өсудегі тәлімгер мен тәжірибелі ұстаздардың көмегі өте зор. Өйткені сабақтары ұтымды, қолданылатын тың әдістер, жаңартылған білім беру мазмұнына сай болу керектігін , сабақ құрылымындағы кейбір тұстарға бағыт –бағдар беріп отыру керек деп ойлаймын. Тәлімгерлері мен мұғалімдер бірлесіп жас мамандарға өздерінің іс-тәжірибелерімен ой бөлісіп, әдістемелік көмек көрсету басты мақсат екендігі айқын болып табылады.

Өйткені жас-буындарға өз ақыл-кеңесін беретін және де болашағына жол сілтейтін ұстаз керек деп санаймын. Негізгі мақсат – жаңадан бастаған оқытушылардың әдістемелік дағдыларын, үнемі өздігінен даму мен өздігінен жетілуде керек қажеттіліктерін, шығармашылық қызметінің жеке стилін қалыптастырады. Білім беру үдерісіне заманауи

тәсілдер мен алдыңғы қатарлы педагогикалық технологияларды енгізуге және ақпараттық-әдіснамалық деңгейін арттыруды меңгереді.

Білім ордасында жас педагогтің кәсіби өсуіне және шығармашылық дамуына көптеген жағдайлар жасалып жатқаны байқалады. Өз ісінің жақсы көру , өз мамандығын жетік білу,өзінің жетік біліп тұрғаның оқушыларға жеткізудің өзі тағы бір қыры деп айтуға болады. Өз пәнніңді жетік біліп тұрса, оқушының сеніміне кіргеннен кейін жас мамандарға ары қарай даңғыл жол ашылады. «Жас маман – жақсы істің жаршысы», – демекші, жас буыннан білім алушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыратын жаңа серпілістерін және әрбір білім алушының ілгерілеуін қалыптастыратын жаңа әдіс-тәсілдерді қолдана алуын іске асыра білуі тиіс. Сонымен қатар болашақ педагог-ұстаздар ізденуден жалықпауы, еңбекқор, жан-жақты , білімді болуы керек . Осындай білімді ұрпақты тәрбиелеу жолында аянбай еңбек етіп келе жатқан тәжірибесі мол білікті , үлгілі ұстаздарымыздан –жас педагогтар өз еңбек жолына тәжірибе алса, мамандарымызға болашақта тәжірибелі мұғалім болып шықатынына еш күмәнім жоқ. Мұғалім өткен тәжірибесін жаңа мен ұштастыра алатын кәсіби қызығушылығы жоғары танымы биік, бастаған ісінің нәтижесін көре алатын, ғылыми зерттеу жұмыстарын таңдай білетін, педагогикалық үрдістің заңдылықтарымен етене таныс, оқытудың әдістемелік жаңалықтарынан хабардар, оқыту үрдісін ізденімпаздықпен арттыратын өз ісінің шебері болып табылады**.** Озат тәжірибелі ұстаздар мен еңбек өтілдері орта буынға жеткен әріптестердің жас педагогтерге жаңартылған білім беру мазмұны ерекшеліктеріне сай, білім саласындағы жаңа бастауларды қабылдау жолындағы мектептегі әдістемелік жұмыстардың жүйелі жүргізілу деңгейін көрсетіп толық мағұлмат береді.

Менің ойымша шебер ұстаз болу үшін заманауи техниканың тілін меңгерген, әртүрлі платформамен , жаңа форматта жұмыс істей алатын,әрқашанда ізденіс үстінде жүретін ұстаздарды айтуға болады. Жас педагог өз ісіне жауапкершілікпен қарап және де балаларды жақсы көре білсе,осындай ұстаз ғана жоғары жетістікке жете алаы деген ойдамын**.** Жас мұғалімдердің көбінің қазіргі заман білікті мамандарды талап етеді.

Өз іскерлігі қалыптасқан дағдылары арқылы дәрежесі көтеріліп, оқушыларға сапалы білім беруіне ынтасы арттады. Жас мұғалімдердің ұстаз қызметінде мақсат қоя білуі және де сабақ өткізудің әдістемелік жағын ұйымдастыра алуы, оқушылармен жақсы қарым-қатынас, білімге деген құштарлығын мен қызықтыру іс-әрекеттерін арттыруға ынталанады. Жас мұғалім мамандығы бойынша қазіргі заманның ғылым мен техникалық өскелең талаптарына сәйкес дәрежеде білуі тиіс екенің естен шығармаған жөн. Тәжірибелі ұстаздар жастарды қуаттайтын, жігерлендіретін, шабытандырып, алға қарай мықты мамандық иесі болатынына сенімдімін.

Сонымен қатар білім саласындағы күннен-күнге еніп отырған өзгерістермен жұмыстануға, ұстаздар тәжірибесінің сабақтастығын нығайтуға да зор септігін тигізді.

Арыстандай айбатты,
Жолбарыстай қайратты,
Қырандай күшті қанатты,
Мен жастарға сенемін! – деп, жетпеген жеңісіне, орындай алмаған арманына, артында қалған жастардың жететініне нық сенім білдірген Мағжан Жұмабаевтың сенімін сөзбен емес, іспен көрсететін жастарымызға тек қана алға қадам басып,, жас ұрпақ үшін талмайтын қанат және де зор үміт артамыз.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ С СЕМЬЕЙ

Бондарцова Ольга Михайловна
Руководитель «Ясли-сада № 104 города Павлодар»

Аннотация: В данной статье рассматривается роль дошкольного образовательного учреждения и семьи для формирования, становления и развития ребенка, формы взаимодействия ДОУ с родителями.
Ключевые слова: семья, дошкольное образовательное учреждение, развитие ребенка.

«Вопрос о работе с родителями – это большой и важный вопрос.

Тут надо заботиться об уровне знаний самих родителей, о помощи им в деле самообразования, вооружении их известным педминимумом, привлечении их к работе детского сада. Необходимо как можно лучше организовать взаимодействие детского сада и семьи по воспитанию детей. В их содружестве, в обоюдной заботе и ответственности – огромная сила». Н.К. Крупская «Педагогические сочинения». В основе взаимодействия семьи и дошкольного учреждения лежит идея о том, что за воспитание детей несут ответственность родители, а все остальные социальные институты призваны поддержать и дополнить их воспитательную деятельность

Роль семьи в воспитании, развитии и становлении ребёнка неоценима. Главной особенностью семейного воспитания является особый эмоциональный микроклимат, благодаря которому у ребёнка складываются определённые ценностные ориентиры, мировоззрение, формируется поведение в разных сферах общественной жизни, отношение к себе. Однако, продуктивность семейного воспитания напрямую взаимосвязана с особенностями взаимодействия семьи и дошкольного учреждения. В развитии ребенка многое зависит от складывающихся отношений между воспитателем и родителями. Интересы ребенка могут пострадать, если отношения между работниками ДО и родителями не сложились. Поэтому главной целью работы дошкольного учреждения является направленность на формирование физического и психологического здоровья, на творческое и интеллектуальное развитие ребенка, а главной задачей детского сада является тесное взаимодействие с семьей для обеспечения полноценного формирования ребенка.

Актуальность проблемы взаимодействия дошкольного образования и семьи заключается в том, что от совместной работы родителей и педагогов зависит дальнейшее развитии ребенка. От квалифицированной работы дошкольной организации зависит уровень педагогической культуры самих родителей, следовательно, уровень семейного воспитания. Термин «взаимодействие», в контексте взаимодействия образовательного учреждения и семьи, был раскрыт в работах Т.А. Марковой, где взаимодействие рассматривалось как единство линий воспитания с целью решения задач семейного воспитания и строилось на основе единого понимания. Взаимодействие педагогов с родителями предполагает взаимопомощь, взаимоуважение и взаимодоверие; знание и учет педагогом условий семейного воспитания, а родителями – условий воспитания в детском саду.

Также оно подразумевает обоюдное желание родителей и педагогов поддерживать контакты друг с другом [4]. Одной из форм взаимодействия, является привлечение родителей к жизни дошкольного учреждения, организация их совместной деятельности с детьми. Например, родители разных профессий приходят в гости к дошкольникам. Представим ситуацию, папа врач, или папа водитель, мама дизайнер знакомит

воспитанников с особенностями своей профессии. Родители принимают участие в разных занятиях с детьми, снимают мероприятия на камеру, предоставляют транспорт и др. Кроме того, родителей могут привлекаться к субботникам, к участию в озеленении территории ДО, возить дошкольников на представления, экскурсии в выходные дни. Одним из самых любимых и распространенных видов совместной деятельности остается участие родителей в праздниках. Живое общение с родителями приносит детям особое удовольствие, а родители, погружаясь в мир детского праздника, лучше понимают своих детей. В настоящее время активно используется метод проектов, когда родители подключаются к выполнению определенной части общего задания.

Например, по ознакомлению дошкольников с родным городом, они собирают информацию об архитектуре, названиях улиц, площадей, делают фотографии. Затем представляют свои работы на общем мероприятии. Этот метод способствует сближению родителей, детей и педагогов. Благодаря применению активных методов взаимодействия родители оказываются в исследовательской позиции и вместе с тем могут чувствовать себя в отношениях с другими комфортнее и безопаснее, так как начинают получать друг от друга обратную связь и эмоциональную поддержку. Одной из форм работы с родителями в настоящее время является создание родительского комитета, является постоянным коллегиальным органом общественного самоуправления ДО, создается в целях учета мнения родителей (законных представителей) воспитанников по вопросам управления детским садом и при принятии локальных нормативных актов, затрагивающих права и законные интересы детей и их родителей (законных представителей).Его членами являются заведующий ДО, родители детей, посещающих данное дошкольное учреждение, воспитатели.

Правильная организация совместной деятельности семьи и дошкольного учреждения создают у ребенка чувства уверенности в своем успехи, формируют активную жизненную позицию, умение уважать собственную личность и окружающих. Основная ценность данного подхода - воспитание и обучение ребенка, раскрытие его талантов и развитие природных задатков. В результате творческого использования разных форм взаимодействия родителей и педагогов процесс воспитания и обучения превращается в такую концепцию, в которой учитываются интересы всех сторон.

Применение разных форм взаимодействия педагогов и родителей благоприятно влияет на учебно-воспитательный процесс ребенка. Взаимодействие родителей и детского сада редко возникает сразу. Это длительный процесс, долгий и кропотливый труд, требующий терпеливого, неуклонного следования выбранной цели. Надо помнить, что семья и детский сад – два воспитательных феномена, каждый из которых по-своему передает ребенку социальный опыт, и только в сочетании друг с другом они создают оптимальные условия для вхождения маленького человека в большой мир.

БЖЭТО: ТАБЫС ШЫҢЫНА ҚАРАЙ ЖОЛ…
ДЮЦЭТ: ПУТЬ К ВЕРШИНЕ УСПЕХА…
CYCET: THE PATH TO THE TOP OF SUCCESS...

Ж.К. Темирова
КГКП «Детско-юношеский центр экологии и туризма» г. Павлодар
e-mail: janna_temirova@inbox.ru

Осы мақалада «Балалар-жасөспірімдер экология және туризм орталығы» КМҚК 2019 - 2023 жылдары даму Бағдарламасын іске асыру көлемінде экология, туризм, өлкетану бағыттары бойынша қосымша білім берудің мазмұнын жаңартудың көкейкесті мәселелері қарастырылады.

В данной статье рассматриваются актуальные вопросы обновления содержания дополнительного образования по направления экология, туризм, краеведение в рамках реализации Программы развития на 2019 - 2023 годы КГКП «Детско-юношеский центр экологии и туризма» г. Павлодара.
This article discusses current issues of updating the content of additional education in the areas of ecology, tourism, local history within the framework of the implementation of the Development Program for 2019 - 2023 of the State Public Enterprise “Children and Youth Center for Ecology and Tourism” in Pavlodar.
Негізгі сөздер: жаңарту, қосымша білім беру, даму бағдарламасы, кәсіби өздігінен анықталу, инновация.
Ключевые слова: обновление, дополнительное образование, программа развития, профессиональное самоопределение, инновация.
Key words: renewal, additional education, Development Program, professional self-determination, innovation.

Сейчас почти каждый житель нашего города знает, что Центром экологического, туристско-краеведческого образования и воспитания в Павлодарском Прииртышье является КГКП «Детско-юношеский центр экологии и туризма» (далее - ДЮЦЭТ).

Реализуя стандарт государственной услуги в системе дополнительного образования нами разработаны и апробированы программы «Компетентностный подход как средство профессионального самоопределения учащихся в ДЮЦЭТ на 2011-2015 годы», «Создание единого образовательного пространства для успешной социализации личности учащихся через реализацию сетевого взаимодействия» на 2016 - 2018 годы.

Положительный опыт работы Центра по реализации компетентностного подхода был обобщен на республиканском уровне и рекомендован к внедрению в организациях, реализующих программы дополнительного образования детей.

Для эффективной реализации современных требований к организации дополнительного образования на базе нашего Центра была разработана и внедрена Программа развития на 2019 - 2023 годы «Обновление содержания дополнительного образования по направлениям: экология, туризм, краеведение», ориентированная на внутренний потенциал, внешние возможности и инновационные технологии воспитания и обучения.

В данной Программе новизна определялась обновлением содержания дополнительного образования, предоставляющего возможность учащимся выбора занятий по интересам, склонностям и способностям с целью осознанного профессионального самоопределения:

- юные экологи имеют возможность развивать допрофессиональные навыки агронома, садовода, цветовода, ландшафтного дизайнера, работника тепличного хозяйства, флориста;
- юные туристы - судьи по спорту, инструктора по туризму, тренера;
- юные краеведы - навыки экскурсовода, музейного работника

(Рис 1).

Рис 1. Практика в действии

Результативность Программы была определена качеством содержания учебного процесса и внеурочной деятельности, улучшением качественного состава педагогических

кадров, материально-технической базы, реализации сетевого взаимодействия, увеличением количества числа выпускников, выбравших профессию согласно направлениям деятельности Центра.

В рамках реализации этапов Программы развития ДЮЦЭТ были проведены следующие мероприятия:

- курс «Деятельность педагога в условиях обновления содержания образования» прошли 24 педагога (90% педагогического коллектива);
- круглый стол с участием тренеров Центра уровневых программ ФАО НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Павлодарской области «Обновление содержания дополнительного образования: ориентир на будущее»;
- внедрение интегрированных авторских программ дополнительного образования по направлениям: экология, туризм, краеведение;
- разработан перспективный план повышения квалификации педагогических работников, согласно которому педагоги проходят процедуру аттестации на предмет соответствия.

Каждый год повышается уровень профессионального мастерства педагогов. На сегодняшний день 69 % от общего числа педагогического коллектива, имеют категории «педагог-исследователь», «педагог-эксперт», «педагог-модератор». 75 % образовательных программ - авторские и имеют рецензии ученых ВУЗов города Павлодара и тренеров ФАО НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Павлодарской области, ФАО «Центр педагогического мастерства НИШ».

Работает «Школа наставничества», главной целью которой является методическое сопровождение, создание комфортной среды для молодых педагогов, помощь в разработке и оформлении учебного материала, механизм, позволяющий проводить мониторинг эффективности работы молодого педагога.

В нашем Центре дополнительным образованием ежегодно охвачены 3 922 учащегося региона, из которых: 1374 - это учащихся 27 детских объединений, а более 2 600 - охвачены дополнительным образованием через участие в массовых мероприятиях по направлениям деятельности.

Юные экологи на территории эколого-ботанического комплекса ведут опытническую и исследовательскую работу по интродукции, фенологии, с результатами которых участвуют в научно-практических конференциях, конкурсах научных проектов международного, республиканского и областного уровней.

Юные краеведы - участники археологических раскопок, краеведческих практикумов, разработчики сегодняшних экскурсионных маршрутов по региону.

Воспитанники детского дворового клуба «СЮТур» - победители и призеры соревнований различного уровня по туристскому многоборью и спортивному ориентированию.

Участники туристских походов I, II, III категорий сложности по Заилийскому Алатау, водных сплавов (Рис 2)

.

Рис 2. Практика в действии

Ежегодно, копилка достижений Центра пополняется грамотами и дипломами научно-практических конференций, соревнований, форумов, слетов, фестивалей наших воспитанников.

На сегодняшний день наш Центр - площадка для формирования экологической культуры в организациях образования региона.

По нашей инициативе, согласно направлениям деятельности, ежегодно проводятся более 20 мероприятий областного и городского уровней, 12 из которых направлены на модернизацию сознания подрастающего поколения.

Из них, имиджевыми стали Проекты: экологический марафон «Жизнь в стиле ECO», научно-практическая конференция, летняя Quilt - платформа «PHENOMENON.Жаз@pvl», научно-практическая конференция «Менің Отаным - Қазақстан», соревнования по туристскому многоборью и спортивному ориентированию, выездные практикумы по сакральным местам региона и другие.

Одним из приоритетных направлений на протяжении ряда лет является тесное сотрудничество со специальными коррекционными организациями образования региона. Ежегодно, более 100 детей с особыми образовательными потребностями занимаются в детских объединениях экологической направленности.

Накопленный опыт работы с детьми и подростками, имеющими особые образовательные потребности, вошел в республиканский сборник методических рекомендаций.

Эффективной формой экологического просвещения, интеграции дошкольного, среднего и дополнительного образования является разработка и проведение экологических лекториев, элективных курсов для учащихся общеобразовательных школ, студентов колледжей и ВУЗов города по актуальным на сегодняшний день темам, функционирование заочной экологической школы.

Разработаны меморандумы, на основе которых Центр сотрудничает с организациями образования региона, предусматривающих:

- реализацию дополнительного образования;
- обеспечение учебной и производственной практик студентов;
- научно - исследовательской деятельности обучающихся;
- повышение квалификации педагогических кадров.

В рамках сетевого взаимодействия ведется работа по организации и проведению курсов, региональных семинаров, круглых столов, мастер-классов.

80% педагогов Центра - лекторы курсов, семинаров повышения квалификации республиканского и областного уровней.

Наши педагоги - победители и призеры более 15 конкурсов педагогического мастерства, 19 научно-практических конференций, 27 соревнований различного уровня.

Положительный опыт работы активно обобщается и транслируется на площадках различного уровня: это и межрегиональный открытый экологический фестиваль «Будущее в руках живущих» (2021-2023 годы), республиканская секция августовской конференции работников дополнительного образования (2019 г.), республиканская научно-практическая конференция «Экологическое образование в организациях дополнительного образования» (2022 г.), секции областной и городской августовской педагогической конференции работников образования (2021-2023 годы).

Наши педагоги - модераторы и спикеры вебинаров, семинаров, секций для педагогов, организованных подведомственными организациями образования соответствующего уполномоченного органа таких, как: республиканский вебинар «Реализация образовательного процесса в условиях дистанционного обучения» (2020 г.), областная и городская секции августовских заседаний педагогических конференций по эколого-биологическому и туристско-краеведческому направлениям (2019-2023 годы); инициаторы проведения региональных семинаров по туристско-краеведческому и экологическому направлениям, телемоста «Экологическое дополнительное образование: опыт и перспективы» с КГУ «Станция юных натуралистов» г. Караганда, постоянные участники вебинаров, форсайт-сессий, организованных ГБУ ДПО «Кузбасский региональный институт развития профессионального образования» (2021-2023 годы).

Авторы публикаций в рейтинговых изданиях международного, республиканского, областного уровней.

Показателями высокого уровня профессиональных компетенций, научно-методической подготовки являются следующие результаты: из 27 педагогов за этот период награждены нагрудным знаком «Почетный работник образования РК – Темирова Ж.К. (2019 г.), Капашев А.Р. (2022 г.); нагрудным знаком «За заслуги перед Павлодарской областью» - Темирова Ж.К. (2021 г.), Дьяченко О.В (2023 г.); Почетными грамотами и благодарственными письмами республиканского учебно-методического центра дополнительного образования МП РК, управления образования Павлодарской области, отдела образования г. Павлодара (Рис. 3).

Рис. 3 Успехи-показатели профессионализма

Сегодня мы можем сказать о том, что, применение эффективных инструментов менеджмента, как основного подхода в выстраивании системы работы Центра, позволяет с уверенностью сказать - Центр состоялся.

Показатели результативности деятельности:

-стабильная динамика охвата детей дополнительным образованием (2020-2023 годы – 3 922 учащихся);

-преемственность обучения: воспитанники успешно осваивают трехгодичные программы обучения;

-положительная динамика профессионального самоопределения: всё больше выпускников Центра, поступают в учебные заведения по профилю (2020 г.- более 24 учащихся, 2021 г.- более 32 учащихся, 2022 г. - 47 учащихся, 2023 г.- 55 учащихся).

-увеличение показателей качественного состава педагогических работников (69 % ПДО имеют квалификационные категории: «педагог-исследователь», «педагог-эксперт», высшую и первую категории; 100% - высшее образование; 98 % - прошли курсы повышения квалификации).

Каждый этап программы (разработка, внедрение) сопровождался достижениями: Центр стал победителем республиканских конкурсов «Лучшая организация дополнительного образования - 2020», «Авторская программа - 2021», «Зеленый офис - 2022», призером национального конкурса «Лучшая организация экологического образования», призером областного конкурса «Лучшая организация дополнительного образования - 2020», победителем областного конкурса «Лучшая организация дополнительного образования-2023», победителем и призером областных и городских конкурсов «Панорама педагогических идей», «Авторская программа», «Педагогические идеи», «Лидер ШИП», «Лучшее методико-дидактическое пособие» (2019-2023 годы), призером городского конкурса «Лучший педагог» (Рис 4).

Рис 4. Мониторинг достижений

Особую благодарность мы выражаем нашим социальным партнерам, родительской общественности, помогающим нам реализовать поставленные задачи в соответствии с современными запросами общества.

Перспектива деятельности в рамках реализации Программы - реализация государственного заказа на дополнительное образование в соответствии с задачами концепции «Единая программа воспитания», дальнейшее развитие социального партнерства, масштабирование опыта работы Центра в условиях обновления содержания дополнительного образования

ЛИТЕРАТУРА

1.Устав КГКП «Детско-юношеский центр экологии и туризма» отдела образования города Павлодара, управления образования Павлодарской области от 05.01.2021 г.

2.Программа развития КГКП «Детско-юношеский центр экологии и туризма» на 2019 - 2023 годы «Обновление содержания дополнительного образования по направлениям: экология, туризм, краеведение», УДК 338.48:379.86+908(574)(082)

ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ ЧЕРЕЗ ОРГАНИЗАЦИЮ ФЕНОЛОГИЧЕСКИХ НАБЛЮДЕНИЙ

Н.Н.Губарь

КГКП «Детско-юношеский центр экологии и туризма» г.Павлодар

Феноло́гия – наука о сезонных явлениях природы, сроках их наступления и причинах, определяющих эти сроки. Появление листьев и окончание листопада, зацветание деревьев и кустарников, прилет птиц и появление грибов, первый снег и последний заморозок – вся череда множества сезонных явлений в природе, за которыми ведутся наблюдения.

Сезонные явления повторяются с определенной последовательностью из года в год.

Наблюдение за природой - очень интересный и увлекательный процесс, если правильно его организовать.

Деятельность нашего детского объединения «Родная природа» реализуется на основе авторской программы «Фенологические наблюдения», целью, которой (программы) является создание условий для формирования у учащихся допрофессиональных навыков фенолога, метеоролога, эколога.

Данная программа дает обучающимся возможность ближе познакомиться с родным краем, глубже понять особенности его природы, приобщиться к исследованию родного края в разных формах - от простейших наблюдений до исследовательских работ. Занятия носят исследовательский характер и помогают лучшему изучению природы родного края, развивают любовь к ней, углубляют знания, помогают осознать вопросы охраны природы.

Программа рассчитана на три года и состоит из девяти основных тем, которые с каждым годом усложняются. В каждой теме есть фенологические наблюдения за сезонными изменениями в природе, гидрометеонаблюдения с практическими работами и экскурсиями. Также учащиеся изучают основы экологии, краеведения и туризма.

Сезонные изменения проявляются в виде закономерно чередующихся сезонных явлений природы. Каждой территории свойственны свои сезонные явления и свои календарные сроки их наступления. По годам эти сроки непостоянны. В наше время актуально научить детей правильно наблюдать за изменениями окружающего мира, правильно фиксировать эти изменения, делать верные выводы из наблюдаемого и совершать адекватные поступки на основе полученных прогнозов.

Новое в нашей работе то, что на основании данных многолетних фенологических наблюдений учащиеся могут получить представление о синхронизации развития живой и неживой природы, вычислить сроки наступления того или иного явления и т.д .Хотелось бы, поделиться опытом организации фенологических наблюдений в нашем детском объединение. Так как основа науки фенологии – это наблюдения за живой и неживой природой, то их необходимо проводить регулярно. Лучше всего наблюдения проводить на метеоплощадке, где есть термометр, защищенный от ветра и солнца и флюгер.Ежедневно фиксируются температура воздуха, направление ветра, облачность, осадки и природные явления (метель, иней, поземка и т.д.). Полученные результаты наблюдений заносятся в дневники наблюдений.Существуют различные способы ведения дневников: в виде альбома для рисования, обычной тетради, а также календарь погоды может быть оформлен и на компьютере. Многолетний опыт работы по наблюдениям за природными явлениями и погодой, показал, что результаты дневника наблюдений лучше всего заносить в таблицы – облачности, направления ветра, температуры воздуха.Использование таких таблиц позволяет наглядно выстраивать графики данных результатов наблюдений в виде графиков температур, диаграммы облачности и розы ветров. Результаты данных наблюдений могут быть использованы как при выполнении опытнических и исследовательских научных проектов учащихся, так и при сотрудничестве с фенологическими центрами. Наше детское объединение сотрудничает с Санкт-Петербургским фенологическим центром Российской Академии наук. Ежегодно нам присылают минимальную программу фенологических наблюдений, по которой мы работаем в течение года. По результатам работы составляем хронологическую таблицу сезонных явлений. Календарь природы, составленный за несколько лет наблюдений, используется для прогнозирования природных явлений и совпадающих с ними по срокам хозяйственных мероприятий.При составлении календаря природы была разработана схема сезонов и подсезонов года.Так, для нашего города Павлодара выделено 4 сезона и 14 подсезонов, и приведены феноиндикаторы начала подсезонов. На основе проделанной работы разработана схема фенологической периодизации года. Так средняя продолжительность фенологических сезонов для окрестностей города Павлодара составила для весны – всего 73 суток, для лета – 92 суток, для осени - 79 суток, для зимы - 121 суток.Полученная фенологическая информация для окрестностей города Павлодара использована для составления календаря природы; для углубления знаний учащихся по биологии, географии, экологии. Разнообразные по содержанию работы углубляют интерес учащихся к изучению природы родного края, устанавливают связь сроков наступления разных явлений природы с экологическими факторами.

По итогам мониторинга фенологических наблюдений были разработаны методические рекомендации «Формирование фенологических компетенций через фенологические наблюдения», которые были рецензированы и вошли в сборник «Реализация компетентностного подхода в системе дополнительного образования», разработан мастер-класс «Покормите птиц зимой», который вошел в сборник мастер классов по эколого-биологическому направлению», из опыта работы педагогов

дополнительного образования отдела «Экология», разработана экологическая экскурсия «Путешествие по тропе здоровья».

На протяжении многих лет ведутся исследовательские, опытнические работы по актуальным темам «Мониторинг фенологических наблюдений в г. Павлодаре», «Биологический метод борьбы с вредителями», «Народные приметы о погоде в XXI веке», «Тайны сосновой шишки», «Зимующие птицы нашего края», «Калифорнийские черви и их влияние на плодородие почвы».

Учащиеся детского объединения Родная природа» - победители и призеры экологических олимпиад, форумов и научно-практических конференций различного уровня.

Было снято видео-занятие на тему «Дневник наблюдений – основа фенологии», которое вошло в республиканский сборник видео занятий.

Фенологические наблюдения способствуют углубленному изучению природы родного края, высокому уровню воспитания гражданской позиции, нравственной и экологической культуре школьников.

ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА ИНТЕРАКТИВТІ КАРТАНЫ ҚОЛДАНУ – МҰҒАЛІМ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ

Ануарбек Оразбек Туякулы
Павлодар ауданы, Черноярка ЖОМ-нің география пәнінің мұғалімі

Түйінді сөздер: ақпараттық және коммуникациялық технологиялар, оқу процесі, мұғалімнің құзыреттілігі, география сабағы, ақпараттық ресурстар, білім беру ортасы, ақпаратты өңдеу жүйелері, электрондық деректер, интерактивті карталар.

Қазіргі уақытта мектеп үшін ақпаратқа жылдам қол жеткізуді, оны алуды және пайдалануды қамтамасыз ететін дамыған желілік коммуникациялық инфрақұрылымы бар қазіргі қоғамда өмір сүруге және жұмыс істеуге тура келетін білім алушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыруға байланысты міндеттер кешені өзекті болып табылады. Бұл компьютердің адам қызметінің барлық салаларына қарқынды енгізілуіне байланысты. Сондықтан Географияны оқытуда АКТ қолданудың өзектілігі даусыз. Техниканың озық дамыған ғасыры – XXI ғасыр. Ақпараттық және коммуникациялық технологияларды қолданудың маңызды әдістемелік қағидаты олардың дәстүрлі оқыту формаларымен үйлесімділігі болып табылады [1].

Жаңа мыңжылдықты "ақпараттық дәуір" деп атағаны кездейсоқ емес, өйткені қазір ақпарат ең маңызды өнімге айналуда. Әр ел ақпаратқа кең қол жеткізуге және білім сапасы бойынша көшбасшы болуға ұмтылады. Ақпараттық және коммуникациялық технологиялар құралдары педагогикалық білім берудің барлық салаларына мықтап енді, онда компьютер мұғалім мен оқушы үшін өзінің барлық кәсіби міндеттерін шешудің басты көзі болды [2].

Бүгінгі таңда мектеп білім беру жүйесінің алдында келесі міндеттер тұр: оқушыны жаңа, жоғары дамыған, динамикалық ақпараттық ортада кәсіби қызметке дайындау; заманауи ақпараттық технологиямен оқытуды қолдану арқылы қосымша білім алу мүмкіндігін қамтамасыз ету [3]. Кәсіби мамандарды дайындауда жүргізілетін барлық пәндерінде компьютерді қолдану оқыту құралы ретінде оқу үрдісін белсендіруге, оқытуды жекешелендіруге, оқушының өзін-өзі бақылауына мүмкіндік туғызады [7].

Жобаның мақсаты: Жалпы білім беруді жаңарту жағдайында география сабағында электронды интерактивті тақтаны қолданудың тиімділігін негіздеу.

Білім алушылардың сабаққа ынта-қызығушылығын және практикалық ой-ізденісін қалыптастыру. Мектеп оқушыларына электронды интербелсенді картаны ұсыну арқылы, оқу жүйесін жеңілдетуді, оңтайландыруды қалыптастыру.

Жұмыс өзектілігі: білім алушылардың бойына оқуға деген қызығушылықтары мен ынталарын жоғарылата түседі. Мұғалімдерге барлық оқу курсында оларды қолдануға және оқуға әрекетті тәжірибелі-бағдарлаулы әдісті жүзеге асыруға зор мүмкіндіктер тудырады. Мультимедиялық құрал арқылы оқытушы оқуға ынта-жігерін күшейтуге мүмкіншілік ашады.

Қазіргі заман талабы – оқытудың жаңа технологияларын меңгеру. Оқытудың жаңа технологияларының бірі – ақпараттық технология. Ақпараттандыру технологиясының дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді, әрі білікті мамандар даярлау – мұғалімнің басты алға тартқан міндеті. Қоғамдағы ақпараттандыру процестерінің қарқынды, үздіксіз дамуы жан-жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді [8].

Ақпараттық технологияның теориясы мен тәжірибесіне өз үлесін қосқан ғалымдар: А.П. Беляева, В.П. Беспалько, А.П. Ершов, М.И. Жолдак, В.М. Зеленин, В.А. Извозчиков, А.Е. Морон, И.В. Марусева және т.б. Осы ғалымдардың жұмыстары оқытудың тиімді өткізу жолына бағытталған [5].

Білім беру жүйесін ақпараттандыру дегеніміз – берілетін білім сапасын көтеруді жүзеге асыруға бағытталған процесс, яғни еліміздің ұлттық білім жүйесінің барлық түрлерінде кәдімгі технологияларды тиімді жаңа комплекстік ақпараттандыру технологияларына алмастыру, оларды сүйемелдеу және дамыту болып табылады.

Бүгінгі таңда білім беруді ақпараттандыру формалары мен құралдары өте көп. Оқу процесінде ақпараттық және телекоммуникациялық құралдар мүмкіндігін комплексті түрде қолдануды жүзеге асыру көп функционалды электрондық оқу құралдарын құру және қолдану кезінде ғана мүмкін болады. Осындай электрондық оқулықтарды оқытуда пайдаланудың негізгі дидактикалық идеясы білім беру, білімді бекіту, дағды мен іскерліктер қалыптастыру, меңгеру деңгейін бақылау [6].

География кабинеті көрнекілік құралдарынсыз мәнсіз. Олардың қатарында маңызды орынды карталар алады. Интербелсенді тақталар дәстүрлі карталардың нақты көрсетілуін елеулі түрде жақсартады.

Ғылыми және арнайы әдебиеттерді, АКТ-ны сабақтарда және сабақтан тыс жұмыстарда қолдана отырып, өзіндік педагогикалық практиканы талдау негізінде мектептің географиялық білімінің ерекшеліктерін оны ақпараттандыру арқылы ажыратуға болады, мысалы:

- компьютерлік техниканың әмбебаптығы кең демонстрациялық мүмкіндіктері бар Оқыту құралы ретінде;
- кескін динамикасы мен жоғары көрнекілік негізінде объектілерді модельдеу мүмкіндігі;
- сапалы жаңа деңгейде жеке және сараланған жұмысты ұйымдастыру;
- ақпараттың үлкен көлеміне қол жеткізу;
- негізгі дағдылар мен дағдыларды интерактивті режимде пысықтау;
- өзін-өзі бақылауды ұйымдастыру;
- эксперименттік, шығармашылық және жобалау-зерттеу қызметінің маңыздылығын күшейту [4].

Біздің мектептегі география кабинетінің заманауи жабдықтары, сондай-ақ оны Интернет желісіне қосу сабақтарды дайындауға және өткізуге көмектеседі, оқушылардың танымдық және шығармашылық қызығушылықтарын дамытуға, геоақпараттық жүйелерді пайдалануға, қашықтықтан білім беруді оқу процесіне енгізуге ықпал етеді.

Интерактивті карталар – географияны оқытудың жаңа түрі. Бір жағынан, олар географиялық картаның қасиеттеріне ие, яғни шартты белгілерді қолдана отырып, жер бетінің кішірейтілген кескіндері. Екінші жағынан, олардың геоақпараттық жүйелерге жақындататын жаңа қасиеті бар – мазмұнды өзгерту мүмкіндігі. Интерактивті карталар

баспа карталарына қарағанда әлдеқайда көп өмір сүреді және үнемі жаңартылып отыруға мүмкіндік береді. Интерактивті карталардың артықшылығы сонымен қатар картографиялық номенклатуралық материалды қабылдау деңгейін арттыратын әртүрлі оқу тапсырмаларын құрастыру мүмкіндігі болып табылады. Сандық карталар – бұл "қабатты пирогтың" бір түрі, өйткені географиялық ақпарат оларда геоақпараттық қабаттардың жиынтығы ретінде ұсынылған. Әр қабатта белгілі бір тақырыпқа арналған объектілердің белгілі бір тобы бар. Интерактивті карталардың демонстрациялық мүмкіндіктері әдеттегіден едәуір жоғары. Электрондық картамен жұмыс істеу кезінде сіз:

- егжей-тегжейлі қарау үшін жер бетінің таңдалған бөліктерін жақындатыңыз;
- картаны жеңілдету арқылы белгілердің бір бөлігін алып тастаңыз, бұл оны көрнекі етеді;
- сурет салу;
- пернетақтаны пайдаланып жазулар жазыңыз;
- бірқатар карталарды біріктіруге болады, бұл себеп-салдарлық байланыстар мен заңдылықтарды анықтауға мүмкіндік береді;
- кейбір карталарға қосымша иллюстрациялық және мәтіндік материалдар қосылды.

Мен сабақта сыналған интерактивті карталармен жұмыс істеудің кейбір әдістеріне мысалдар келтіремін. 6-сыныпта "Географиялық карта" тақырыбы бойынша тапсырма ұсынылады: картада градустық желі қабаты, экватор, нөлдік және 180 меридиан, жер полюстері, Солтүстік және Оңтүстік арктикалық шеңбер, тропиктерді белгілеңіз. Содан кейін, осы қабатты қосу арқылы тапсырманың дәлдігін салыстыруға болады.

"Ұлы географиялық ашылулар" интерактивті картасы қазіргі уақытта маршруты зерттеліп жатқан навигатордың жолын ғана емес, сонымен қатар оның портретін, өмірбаянының қысқаша мәліметтерін де көрсетуге мүмкіндік береді.

"Литосфера" тақырыбын зерттегенде, барлық қабаттарды өшіріп, картаны контурға айналдырып, сурет салу және жазу функциясы арқылы әлемдегі ең үлкен таулар мен жазықтарды белгілеуді ұсынамын. Бұл тапсырма студенттерге жаңа қызмет түріне бейімделуге және болашақта контурлық карталарда практикалық жұмыстарды сәтті орындауға көмектеседі.

Табиғи аймақтарды зерттеу кезінде интерактивті көрнекі құралдар үлкен мүмкіндіктер береді. "Әлемнің табиғи зоналары" интерактивті картасында белгілі бір табиғи аймақтың орналасуы зерттеледі. Содан кейін панорамалық терезе ашылады, мысалы, Африка саваннасы. "Табиғи аймақ – климат өнімі" В.В. Докучаевтың белгілі жағдайын суреттеу үшін панорама аясында Климаттық диаграммасы бар терезе шығаруға болады, оған сәйкес субэкваторлық белдеудің климатына сипаттама беріледі. Содан кейін интерактивті режимде саваннаның табиғи кешендерінің басқа компоненттерімен танысу бар: топырақ, өсімдіктер, жануарлар әлемі және т.б. Сонымен қатар, сіз табиғи аймақтардың әртүрлі тұрғындарын көріп қана қоймай, ести аласыз, олардың қалыптасқан табиғи жағдайларға бейімделуін бейнелейтін интерактивті бейнелерді көре аласыз.

Әлемнің саяси картасын зерделеу кезінде келесі тапсырмалар мүмкін: жазулар қабатын өшіріп, масштабты ұлғайту арқылы әлем елдерін контурлары бойынша (Ресей, Қытай, Канада, Үндістан, Бразилия, Чили және басқа да "танылатын" мысалдар) тану; елдердің аумағында сұрақ белгілерін қою арқылы оқушыларға астаналарды көрсете отырып, оларды атауға кеңес беріңіз.

Көрнекілік құралдың мүмкіндіктері

Біріншіден:

- Жер қыртысынның белгілі бөліктерін жақыннан көрсетуге;
- Ғарыштық түсірілімдер мен карталар көрінісін салыстыру картаның не екенін түсінуге мүмкіндік береді;

• Шар тәрізді Жердің бетін тегіске айналдырғанда болатын бұрмалануды жақсы көркемдейді (осы мәселені талқылау спутниктік сурет пен картада материк пішінін салыстыру негізінде құруға болады).

Екіншіден: Материктердің географиялық орналасуын оқу барысында дүниежүзінің физикалық картасынан градус торы қабатын алып, балалардан ең негізгі меридиандар мен параллельдерді жүргізуін сұрауға болады, содан кейін керек қабатты қосып, өзін-өзі тексеру жұмысын жасау. Кәдімгі немесе экрандық перне тақталар көмегімен жазбалар енгізуге болады. Мысалға: Шеткі нүктелер, ағыстар, табиғат зоналары, климаттық белдеулер.

1-2-3-сурет.

Негізгі меридиандар мен параллельдерді жүргізуі және пайдалы қазбаларды салу.

Үшіншіден: Сабақ барысында номенклатураны жаттауға және тапсыруға қолайлы мүмкіндік жасау үшін тиімді.

Электронды географиялық картамен жұмыс барысында әр түрлі әдістемелік тәсілдер мен формаларды қолданғанда оқушылардың бойында маңызды географиялық біліктілік – картографиялық икемділікті қалыптастырады.

Интерактивті карталар практикалық жұмысты ұйымдастыруда және оқушылардың білімін тексеруде қолданылады. Картадағы ақпараттық қабаттарды өшіру мүмкіндігі мұғалімге оны оқушыға аймақтардың шекараларын, объектілердің аттарын картаға түсіру қажет тапсырмалар үшін материал ретінде пайдалануға мүмкіндік береді.

Мектепте ақпараттық және коммуникациялық технологияларды енгізу әдістемелік ғылым мен практикадағы заманауи бағыт деп санаймын. География сабақтарында интерактивті карталарды қолдану білім алушылар мен мұғалімдердің оқу іс-әрекетінің аясын едәуір кеңейтеді, танымдық қызығушылықты, өнімді тәуелсіз және жауапты іс-әрекеттерге дайындықты ынталандырады, картографиялық құзыреттілікті қалыптастырады.

Ертеде оқытушылар дәстүрлі түрде тақтада жасаған түсіндірмелі суреттерді енді түсіндіру үрдісінде тікелей немесе ертерек картада орындауға болады. Жобалау (транспорттық жолдар,жаңа территорияларды меңгеру, т.б.) мен модельдеу (су қоймалары, басым желдер, мұхиттың әр түрлі бөліктері ағыстар жүйесін салу) бойынша шығармашылық жұмысты орындау үшін интербелсенді карталар мүмкіншіліктері жоғары. Осыған керекті электронды карта қабаттарын қосуда, логикалық тірек конспектілері негізінде ауданның мәселелері мен болашағын көрсетуге болады.

Электронды карталардың кең көп функционалды мүмкіншіліктері:

- мұғалімдерге барлық оқу курсында оларды қолдануға;
- оқуға әрекетті тәжірибелі-бағдарлаулы әдісті жүзеге асыруға;
- сабақта оқушылардың танымдық іс-әрекетін белсендендіру;

- географиялық картамен жұмыста әр түрлі формалар мен әдістемелік тәсілдерді қолдану;
- картографиялық маңызды білімін қалыптастыру.

Білім беру процесін ақпараттандыру көп еңбекті қажет етеді, алайда бұл шығармашылық пен даму жолы. Жаңа тәсілдермен жұмыс істеу оңай емес, тек осылай ғана білім берудің тиімділігі мен сапасын арттыруға болады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «1 сентябрь» баспасы.
2. Душина И.В. и др. Методика и технология обучения географии в школе. – М.: АСТ – Астрель, 2002.
3. Компьютеризация учебного процесса: Межвуз. сб. науч. тр./Под ред. проф. В.Н. Врагова. – Новосибирск,1999.
4. О.В.Крылова, А.И. Крылов, П.А. Корниенко. Методические рекомендации по работе с интерактивными наглядными пособиями по географии - М.: Дрофа. 2007.
5. Шутенко А.В. Методы проведения учебных занятий с использованием средств информационных и коммуникационных технологий / А.В. Шутенко [Электронный документ]. – (http://pedsovet.su/publ/26-1-0-841).
6. «Ақпараттық технология және қашықтықтан оқыту» Мұхамбетжанова С.Т. п.ғ.к., ББЖКБАРИ
7. Қазақстан Республикасының білім беру жүйесін 2015 жылға дейін дамыту тұжырымдамасы
8. Білім беру жүйесін 2003-2005 жылға дейін ақпараттандырудың Мемлекеттік бағдарламасы.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ДЕТСКОГО САДА И РОДИТЕЛЕЙ КАК ОДИН ИЗ ФАКТОРОВ ЭФФЕКТИВНОГО ВОСПИТАНИЯ РЕБЕНКА

Жакенова Салтанат Социаловна
руководитель «Ясли-сада №72 города Павлодара»

Аннотация. Рассмотрена роль взаимодействия образовательной организации и родителей в развитии ребенка. Анализируется положительное влияние сотрудничества детского сада и родителей на воспитание ребенка.

Ключевые слова: воспитание ребенка, взаимодействие образовательного учреждения с родителями.

Воспитание ребенка - это воздействия, которые формируют личность ребенка и системно меняют его поведение. Воспитывать - значит прививать полезные умения и навыки, которые необходимы, чтобы жить в современном мире. Чтобы ребенок вырос хорошим человеком, индивидуальной личностью нужно хорошее воспитание. И в этом самую главную роль играет взаимосвязь семья - детский сад.

Взаимоотношение образовательной организации и семьи являются основными условиями воспитания ребенка. Так как эти два фактора являются основными составляющими в жизни ребенка. Детский сад и родители должны сообща организовать соответствующую среду, чтобы воспитание ребенка было полноценным, позволяло ребенку развиваться умственно, психически и физически.

С первых дней ребенка в детском саду воспитатель должен установить контакт с родителями. Узнать у них про характер ребенка, как он живет в семье, что его там окружает, что дает ему семья. Т.е. должен знать условия семейного воспитания каждого

ребенка. В беседе с родителями педагог узнает о том, к какому режиму привык ребенок, какие игрушки есть у него и какие из них любимые, как он с ними играет.

Родители должны видеть в воспитателе человека, который любит их ребенка и старается делать все для его блага. Это вызывает у них откровенность, они доверительно могут говорить о своих трудностях, просить совета.

К сожалению, не все родители столь ответственны в воспитании своего ребенка. Как заинтересовать родителей жизнью детей в детском саду? Как показать необходимость придерживаться единого с детским садом подхода к воспитанию детей, особенно к нравственному?

Прежде всего, в часы приема и ухода детей домой необходимо систематически делиться с родителями новостями о жизни их детей в детском саду: «Ваш сын научился завязывать шнурки. Теперь и дома ему понадобится ваша помощь»; «Кюннэй очень любит танцевать, включайте почаще в свободное время музыку у вас дома». Или: «Ваш Марк очень добрый, отзывчивый мальчик. Сегодня он утешал Тимура, когда он плакал»; «Пожалуйста, приводите Лилию утром пораньше, чтобы она успевала на зарядку. Ведь это даст ей бодрость и здоровье». Постепенно у родителей начнется появляться интерес к содержанию жизни детей в детском саду.

Серьезное внимание нужно уделять информационному материалу, особенно рубрике «О наших детях». Например, помещали такую информацию: «На этой неделе учили с детьми стихотворение Барто «Бычок». Все дети запомнили его. Громко, выразительно читают его Юля, Алеша, Ирина, Сайаана. Попросите детей дома прочитать это стихотворение. Или посадите с детьми горох, бобы, лук. Все дети знают теперь, как сажать семена, чтобы из них выросли растения. Поддерживайте, пожалуйста, у детей интерес к труду на огороде. Привлекайте к посильной работе». Никогда не надо говорить родителям что - либо негативное о ребенке. Любому родителю это неприятно и отталкивает от педагога. Педагог может и должен потихоньку исправлять погрешности воспитания. И родитель будет ему за это благодарен.

Немаловажную роль в работе с родителями играют беседы, лекции о воспитании, оздоровлении ребенка. Важно не забывать, что они должны быть интересными, познавательными. Можно приглашать в гости интересных людей, которые могли бы рассказать что-то новое родителям детей.

Так как все родители работают и все заняты, в этом может помочь электронный сайт детского сада. Где воспитатели каждую неделю могли бы писать статьи на определенные темы. Например: «Как уговорить ребенка съесть кашу», «Развитие творческого воображения дошкольника», «Влияние мультфильмов на развитие ребенка» и др. Так же можно публиковать рецепты детских завтраков на скорую руку, сделать рубрику «Книжка- наш дружок», «Мультстраница», где воспитатели пишут отзывы о книгах и мультфильмах. Рубрика «Стихотворения от А до Я», где родители могли бы найти стихи на все случаи жизни. Например, стихи, когда родители с ребенком идут с сада домой, или когда моют руки перед едой:

Попадут микробы в рот
Может заболеть живот.
Надо теплою водой
Руки мыть перед едой!

Также будет интересна страница с видео танцев для детей с простыми движениями. Не будет лишним фотоархив, где родители могут увидеть свое чадо в детском саду. Раз в месяц можно проводить мастер классы по созданию чего-либо для ребенка: фотоальбомы, игрушки, вязаный плед и т.д.

Совместная работа образовательной организации с родителями - это очень важная составляющая в системе воспитания ребенка. Добиться положительных результатов в воспитании детей можно и нужно благодаря хорошо налаженному контакту с родителями,

благодаря постоянному вниманию к жизни ребенка и в детском саду, и в семье. Ведь самое дорогое, что может дать и родитель, и педагог – это воспитание.

ЛИТЕРАТУРА

1.Арнаутова Е. П. Педагог и семья. М., - 2001.
2. Дронова Т. Н. Пособие по взаимодействию дошкольных образовательных учреждений с родителями. М., - 2006.
3. Зверева О. Л., Кротова Т. В. Общение педагога с родителями в ДО. //Управление ДО, 2012.

СУММАТИВНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ В СПЕЦИАЛЬНОЙ ШКОЛЕ С НАРУШЕНИЕМ ИНТЕЛЛЕКТА

Апендина Г. К.
заместитель директора по учебной работе, учитель-дефектолог КГУ «Специальная школа-интернат №1» г. Астана

Хаджимуратова Г. Т.
учитель-математики, дефектолог КГУ «Специальная школа-интернат №1» г. Астана
gulmira.bukaeva.64@mail.ru

В статье представлены проблемы суммативного оценивания учебных достижений детей с особыми образовательными потребностями в специальной школе для детей с нарушением интеллекта. Содержание данной статьи – практика в решении этих проблем.

Ключевые слова: суммативное оценивание детей с особыми образовательными потребностями, критериальное оценивание, инклюзивное образование.

Развитие системы образования на сегодняшний день является одним из важнейших приоритетов государственной политики нашей республики. К основным принципам государственной политики в области образования относятся равенство прав всех на получение качественного образования, доступность образования всех уровней для населения с учетом интеллектуального развития, психофизиологических и индивидуальных особенностей каждого лица [4]. В зависимости от особенностей освоения учебной программы обучающимися с особыми образовательными потребностями учитель может адаптировать для них программы в рамках ГОСО РК.

Формы включения обучающихся с особыми образовательными потребностями в общее образование изложены в Типовых правилах деятельности общеобразовательных организаций (начального, основного среднего и общего среднего образования), утвержденных постановлением Правительства Республики Казахстан от 17 мая 2013 года № 499.

Содержание инклюзивного и специального образования реализуются через специальные общеобразовательные учебные программы, разрабатываемые с учетом рекомендаций психолого-медико-педагогических консультаций для удовлетворения образовательных потребностей всех учащихся.

Инклюзивное образование предполагает включение детей с особыми образовательными потребностями независимо от их физических, психических, интеллектуальных, культурно-этнических, языковых и иных особенностей в общеобразовательную среду, устранение всех барьеров для получения ими качественного образования, социальную адаптацию и интеграцию в социум.

Нормативная база сферы образования в Казахстане обеспечивает право каждого ребенка на обучение с учетом его индивидуальных потребностей. Данный принцип также

реализуется при проведении оценивания учебных достижений учащихся в различных типах специальных школ. В настоящее время в нашей школе обучаются дети с легкой и умеренной умственной отсталостью. Дети с умеренной умственной отсталостью обучаются по индивидуальным программам, составленными на основе Типовых с учетом индивидуальных возможностей детей. В условиях обновленного содержания образования при обучении детей с ограниченными возможностями также используется критериальная система оценивания учебных достижений. Оценивание – необходимый компонент образовательного процесса, представляющий собой сбор и анализ информации об успеваемости учащихся на текущих и итоговых стадиях обучения. Цель, задачи, предмет, объект, принципы, методы, формы и инструменты оценивания должны быть понятны всем субъектам образовательного процесса – администрации школы, учителям, родителям и самим учащимся.

На сегодняшний день в рамках обновления содержания образования в специальных школах для детей с нарушением интеллекта применяется система критериального оценивания, предполагающая оценку учебных достижений учащихся в соответствии с заранее известными критериями, установление степени соответствия реально достигнутых учащимися результатов планируемым целям обучения.

Требования к процедурам оценивания продиктованы идеями гуманизации школьного обучения этой категории учащихся. В отличие от контингента других типов специальных школ, дети с нарушением интеллекта обучаются по специальным учебным программам, содержание которых не ориентировано на выполнение требований ГОСО. Обучение и оценивание учебных достижений обучающихся в специальной школе для детей с нарушением интеллекта осуществляется с применением разноуровневого подхода (с реализацией принципа дифференцированного и индивидуального подхода к учащимся). В процессе обучения и оценивания учащиеся условно подразделяются на типологические группы по педагогической классификации учащихся с умственной отсталостью по В.В. Воронковой.

Критерии оценки достижений учащихся с легкой умственной отсталостью основаны на следующих положениях: знает-это оценка способности воспроизводить или запоминать конкретные факты, понимает-это оценка способности понимать и интерпретировать освоенный материал через правильное воспроизведение, прогнозирование или объяснение информации, применяет-это оценка способности использовать изученный материал в конкретных условиях и в новых ситуациях для решения проблем.

Как указано в Типовых учебных программах «оценка результативности обучения учащихся с легкой умственной отсталостью проводится в виде текущего (поурочного), периодического (тематического) и итогового контроля». В специальных школах для детей с нарушением интеллекта не проводятся СОР, СОЧ. Мы адаптировали это направление под свой контингент обучающихся по программе для учащихся с легкой умственной отсталостью. Текущее оценивание проводится поурочно. Периодический контроль проводится после изучения программной темы, раздела. Итоговый контроль проводится в конце четверти, года. По результатам усвоения учебной программы по предмету составляются мониторинги достижений учащихся. Каждую четверть педагоги наблюдают динамику достижений учащихся при помощи составления мониторингов. В качестве оценочных средств для проведения поурочного, периодического и итогового контроля педагоги используют задания и упражнения, с помощью которых формировались навыки в процессе обучения.

Достижения обучающихся с легкой умственной отсталостью (ЛУО) оцениваются по пятибалльной шкале. По предметам коррекционного компонента бальные оценки не выставляются. Но результаты пятибалльного оценивания не рассматриваются в качестве единственного показателя успеваемости. По основным предметам учителем анализируется и описывается динамика развития и успешности ученика, наблюдаемая в

течение учебного года. Любые достижения учащихся с нарушением интеллекта в усвоении учебных программ к концу учебного года, даже самые минимальные, расцениваются как положительные. Умственно отсталые школьники на второй год не оставляются. В нашей школе учителями (по основным предметам для учащихся с ЛУО) составляются суммативное оценивание по разделам и четвертям. В течение четверти проводится одно суммативное оценивание за раздел и одно за четверть, применяется описательная оценка, которая представляет собой педагогический отчет, касающийся успехов ребенка в сфере навыков: знаний, умений и применений. Ее основная функция – диагностическая.

Следует отметить, что для родителей учеников с нарушением интеллекта описательная оценка, является единственным документом, дающим информацию о содержании деятельности ребенка в школе. На основании описательной оценки родители должны убедиться в том, что ребенок в школе включается в разные виды деятельности, что даже с самым слабым ребенком можно работать и добиваться результатов. При оценке достижений обучающихся с умеренной умственной отсталостью используется также описательная критериальная оценка на основании содержания индивидуальной учебной программы. Отправным моментом для оценивания достижений обучающегося с умеренной умственной отсталостью (УУО) являются задачи, сформулированные в индивидуальной программе обучения школьника. Процедуры оценивания достижений обучающихся с умеренной умственной отсталостью имеют следующую последовательность: предварительная, промежуточная и итоговая оценка достижений осуществляется по окончании учебного года.

Она также носит описательный характер. Описательная оценка подводит итоги работы ученика за определенный период; содержит описание достигнутого уровня в сравнении с ранее описанным уровнем (то есть описывает динамику изменений: положительную, отрицательную или ее отсутствие динамики). Психолого-педагогической основой критериально - описательного оценивания учебных достижений умственно отсталых учащихся является технология проектирования учебного процесса в рамках учебного предмета, разработанная в лаборатории специального школьного образования национального научно-практического Центра коррекционной педагогики, которая в настоящее время внедряется в практику работы специальных школ страны. Согласно типовых учебных программ, организации образования самостоятельны в выборе форм, порядка и периодичности проведения текущего контроля успеваемости обучающихся и промежуточной аттестации. На сегодняшний день, каждая специальная школа для детей с нарушением интеллекта имеет свои внутренние локальные акты по ведению документации по оцениванию.

В нашей школе с 2018 года внедрена система суммативного оценивания по разделу и по четвертям по предметам для программы обучения по первому типу. Педагогами составляются задания по разделу или теме, а также задания по пройденным темам в течение четверти. Задания по разделу (темам) оцениваются по 10 баллам, в суммативном оценивании за раздел(тему) дается три задания, каждое из которых оценивается от 1-3 баллов, время выполнения 20 минут, а в суммативном оценивании за четверть дается 4 задания, задания составляются с учетом пройденных тем за четверть, каждое из которых оценивается от 1 до 5 баллов в итоге должно быть 20 баллов и время выполнения 45 минут. Детей с особыми образовательными потребностями нецелесообразно оценивать по какому-то одному компоненту, важно использование специальной шкалы оценок. Такая подробная разбалловка традиционных шкал оценивания позволяет фиксировать даже самые маленькие успехи, минимальное продвижение ребенка в освоении образовательной программы и максимально точно оценивать соотношение между ожидаемым и полученным результатами.

Обучение детей с особыми образовательными потребностями может протекать успешно только в том случае, если учитель будет постоянно обучать их предметно-

практическим действиям, сообщать в доступной форме смысл, значение совершаемых реальных действий, происходящих изменений. Оценка является составляющей целостного педагогического процесса, и рассматривать ее необходимо только в этом контексте. Оценка обеспечивает обратную связь с учащимися, необходимую для выбора наиболее эффективных методов обучения с целью повышения качества учебного процесса. «Образование, полученное школьниками, признается качественным, если его результаты соответствуют операционально заданным целям, которые ориентированы на зону потенциального развития ученика».

ЛИТЕРАТУРА

1. Елисеева И.Г. Планирование процесса обучения математике школьников с нарушением интеллекта – Алматы, 2011.
2. Закон об образовании от 27 июля 2007 г (с изменениями и дополнениями на 15 апрель 2016 года).
3. Методические рекомендации по оцениванию учебных достижений детей с особыми образовательными потребностями и детей, обучающихся на дому. Методическое пособие. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2017.
4. Методические рекомендации по системе критериального оценивания учебных достижений детей с ограниченными возможностями. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2015.
5. Типовые правила деятельности видов специальных организаций образования для детей с ограниченными возможностями в развитии (утверждены приказом Министра образования и науки от 4 июля 2013 года № 258).

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ И ФОРМЫ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ

Шабалова Асем Альбекова
педагог-психолог «Детский сад № 27 г. Павлодара – Центр развития» города Павлодар

Аннотация. Статья посвящена актуальным психолого-педагогическим проблемам семьи и детства и раскрывает пути их решения.
Ключевые слова: семья, компетентность родителей, социально-педагогическое партнерство, психолого-педагогическая поддержка.

На современном этапе развития общества отчетливо проявляются проблемы воспитания в семье, правильности педагогического подхода к воспитанию ребенка. Непосредственное влияние на процесс воспитания детей имеют следующие характерные признаки семьи: структура, условия жизни, культурный потенциал, сфера деятельности, внутрисемейные отношения. Большое значение имеет также уровень педагогической культуры родителей.

Проблема психолого-педагогической поддержки семьи в воспитании дошкольника является актуальной, так как семья в современном мире претерпевает существенные изменения, выдвигающие ряд психолого-педагогических проблем: воспитание детей в малодетной семье; необходимость разработки новых технологий поддержки неполных, в большинстве случаев семей; разработка и реализация технологий психологического и социально-педагогического сопровождения семьи и др. Отмеченные общие тенденции

характеры и для молодых семей. Кроме того, молодые семьи, ориентированы в данном периоде на другие ценности (саморазвитие, достижение, сохранение собственной индивидуальности) и жизненные сферы (обучение и образование, общественная и профессиональная жизнь, увлечения, нежели воспитание детей и не имеют опыта семейного воспитания.

Таким образом, психолого-педагогическая поддержка семьи в воспитании детей – это целенаправленная система мер психолого- педагогического характера, способствующих повышению воспитательного потенциала семьи и тем самым обеспечивающих условия для полноценного развития личности и социализации ребенка.

Психолого-педагогическая поддержка семьи направлена на:

- улучшение семейного микроклимата;
- формирование положительных взаимоотношений в семье;
- повышение педагогической культуры родителей путем их активного просвещения;
- формирование совместными усилиями полноценной личности ребенка.

Реализуя задачу психолого-педагогической поддержки семьи, важно помнить, что приоритетная роль семьи в воспитании и развитии ребенка заключается, прежде всего, в том, что родители выступают для него «эмоциональным тылом», «обеспечивая базисную потребность в психологическом контакте и безусловном принятии» (А.Д. Кошелева). С такой позиции взаимодействие психолога с родителями должно быть направлено, в первую очередь, на укрепление эмоциональных связей в семье, обогащение и оздоровление внутрисемейных родительско-детских отношений. Иными словами, содержание взаимодействия детского сада с семьей не должно дублировать формы и методы общественного воспитания, оно должно отражать специфику вклада семьи в воспитание, развитие и социализацию дошкольника, а для этого необходима информация об уровне психолого-педагогической культуры родителей, их представлениях и приоритетах в воспитании и развитии дошкольника.

У многих родителей, имеющих разный уровень психолого-педагогической культуры, отмечается недостаточное понимание, принятие ребенка, осознания того, что его эмоциональная сфера – базовая основа личности, необходимости психологической защиты и обеспечения эмоционального благополучия ребенка. Отсюда неумение справляться с собственными личностными проблемами без вреда для эмоционального самочувствия ребенка.

Согласно требованиям к структуре основной образовательной программы дошкольного образования, в содержательном разделе данного документы должны быть представлены, наряду с прочими, особенности взаимодействия педагогического коллектива с семьями воспитанников.

Не менее важное место занимают вопросы взаимодействия с семьей в ряду требований к условиям реализации основной образовательной программы дошкольного образования, а именно:

- образовательная среда организации должна включать условия для участия родителей в образовательной деятельности;

- одним из важнейших психолого-педагогических условий успешной реализации основной образовательной программы дошкольного образования является поддержка родителей (законных представителей) в воспитании детей, охране и укреплении их здоровья, вовлечение семей в непосредственно в образовательную деятельность.

В ряду условий, необходимых для создания социальной ситуации развития ребенка, соответствующей специфике дошкольного возраста, одним из приоритетных является взаимодействие с родителями по вопросам образования ребенка, непосредственного вовлечения их в образовательную деятельность, в том числе посредством создания образовательных проектов совместно с семьей на основе выявления потребностей и поддержки образовательных инициатив семьи.

Дошкольная образовательная организация должна также создавать возможности для обсуждения с родителями детей вопросов, связанных с реализацией Программы.

Основные направления работы нашей дошкольной образовательной организации с семьей являются:

1. Обеспечение психолого-педагогической поддержки семьи
2. Повышение компетентности родителей
3. Помощь семье в воспитании и образовании ребенка
4. Участие родителей в образовательной деятельности ДО.

В планировании указанной работы педагогический коллектив нашего ДОУ руководствуется современными нормативно-правовыми, методическими и иными документами, а также локальными актами образовательной организации.

Для реализации указанных направлений мы учитываем основные принципы сотрудничества с семьей.

Под психолого-педагогической поддержкой в ДО мы понимаем комплексную оперативную помощь, которая направлена на решение индивидуальных проблем семьи, связанных с воспитанием и развитием ребенка.

Система средств социально-педагогической поддержки в условиях ДО предполагает выделение следующих педагогических условий:

- целостность (используемые средства должны представлять целостную систему);
- систематичность (отобранные средства в методы должны применяться систематически, поскольку эпизодическое использование не дает необходимого эффекта);
- целенаправленность (подбор форм и методов в зависимости от конкретных задач);
- диагностичность (проведение диагностики личностных изменений и коррекции на этой основе индивидуального образовательного маршрута ребенка);
- диалогичность (общение сторон в воспитательно-образовательном процессе строится на основе эмпатии, сопереживания, обмена личностными смыслами, доброжелательности, свободы выбора в различных ситуациях);
- вариативность (подбор системы средств с учетом индивидуальных особенностей родителей и их ребенка);
- динамичность (чередование различных форм и методов организации диалогического взаимодействия).

Мы выделяем следующие этапы социально-педагогической поддержки:

1. Диагностический - фиксируется факт, сигнал проблемности, проектируются условия диагностики предполагаемой проблемы, устанавливается контакт с семьей и производится совместная оценка проблемы с точки зрения значимости для родителей.

2. Поисковый - ДО совместно с родителями начинает искать причину возникновения проблемы (взгляд на ситуацию со стороны).

3. Договорный – происходит проектирование действий сторон (разделение функций и ответственности по решению проблемы), налаживаются договорные отношения и заключается договор в любой форме.

4. Деятельностный - организуются и проводятся мероприятия.

5. Рефлексивный - совместное с родителями обсуждаются успехи и неудачи предыдущих этапов деятельности.

Необходимо отметить, что основными направлениями социально -педагогической поддержки являются:

1)психолого-педагогическое просвещение родителей;

2)вовлечение родителей в деятельность дошкольного образовательного учреждения;

3)участие семей воспитанников в управлении воспитательно-образовательным процессом в ДО.

Из существующего множества типологий семьи задачам деятельности педагогического коллектива нашего ДО во многом отвечает следующая комплексная

типология, которая предусматривает выделение четырех категорий семей, различающихся по уровню социальной адаптации от высокого к среднему, низкому и крайне низкому:

1) благополучные семьи;
2) семьи группы риска;
3) неблагополучные семьи;
4) асоциальные семьи.

Благополучные семьи успешно справляются со своими функциями, практически не нуждаются в поддержке педагогического коллектива ДО за счет адаптивных способностей, которые основываются на материальных, психологических и других внутренних ресурсах; быстрее адаптируются к нуждам своего ребенка и успешно решают задачи его воспитания и развития. В случае возникновения проблем, им часто достаточно разовой однократной помощи в рамках краткосрочных моделей работы.

Семьи групп риска характеризуются наличием некоторого отклонения от норм, не позволяющего определить их как благополучные, например, неполная семья, малообеспеченная семья и т.п., и снижающего адаптивные способности этих семей. Они справляются с задачами воспитания с большим напряжением своих сил, поэтому специалистам ДО важно наблюдать за состоянием семьи, имеющимися в ней дезадаптивными факторами, отслеживать, насколько они компенсированы другими положительными характеристиками, и в зависимости от этого подбирать вариативные формы и методы социально-педагогической поддержки.

Неблагополучные семьи, имея низкий социальный статус в какой-либо из сфер жизнедеятельности или в нескольких одновременно, не справляются с возложенными на них функциями, их адаптивные способности существенно снижены, процесс семейного воспитания ребенка протекает с большими трудностями, медленно, малорезультативно. Для данного типа семьи необходима активная и обычно продолжительная поддержка со стороны педагогического коллектива.

Асоциальные семьи - семьи, взаимодействие с которыми протекает наиболее трудоемко и состояние которых нуждается в коренных изменениях. В семьях данного вида родители, как правило, ведут аморальный, противоправный образ жизни, воспитанием детей чаще всего не занимаются. Работа педагогического коллектива с данной категорией семей в большинстве случаев проводится в тесном контакте с правоохранительными органами, а так же органами опеки и попечительства.

Настоящая типология позволяет педагогическому коллективу нашего дошкольного образовательного учреждения в полной мере использовать дифференцированный подход при отборе форм, средств и методов социально-педагогической поддержки семей дошкольников.

В заключение хочется отметить, что преимущества вышеуказанных форм взаимодействия ДО с семьями воспитанников в системе социально-педагогической поддержки неоспоримы и многочисленны:

- положительный эмоциональный настрой педагогов и родителей на совместную работу по воспитанию детей. Родители уверены в том, что ДО всегда поможет им в решении педагогических проблем и в то же время не навредит, поскольку будут учитываться мнение семьи и предложения по взаимодействию с ребенком. Педагоги в свою очередь заручены пониманием со стороны родителей в большинстве проблем. А в самом большом выигрыше находятся дети, ради которых и осуществляется данное взаимодействие;

- учет индивидуальности ребенка. Педагог, постоянно поддерживая контакт с семьей, знает особенности, привычки своего воспитанника и учитывает их при работе. Что, в свою очередь, ведет к повышению эффективности педагогического процесса;

- возможность родителям самостоятельно выбирать и формировать уже в дошкольном возрасте то направление в развитии и воспитании ребенка, которое они

считают нужным. Родители начинают понимать ответственность, которую они несут за воспитание детей.

Таким образом, чем лучше налажено общение между семьей и коллективом дошкольного образовательного учреждения, тем большую поддержку получит ребенок, тем вероятнее, что его жизнь в детском саду будет полна впечатлениями, любовью и доверием к окружению, а первый социальный опыт будет успешным.

ЛИТЕРАТУРА

1. Карабанова О.А. Психология семьи и основы семейного консультирования. М., 2007.
2. Корчак Я. Как любить детей. М., 1990.
3. Кэмпбелл Р. Как на самом деле любить детей. М., 1992.
4. Марковская И.М. Тренинг взаимодействия родителей с детьми. С.-Пб., 2002.

ИГРА В ЖИЗНИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Муштаева Индира Каберовна
воспитатель «Ясли-сада №104 города Павлодара»

Ключевые слова: игра, дети, детство, педагог.

Игра - явление многогранное, ее можно рассматривать как особую форму существования всех без исключения сторон жизнедеятельности коллектива. Столь же много оттенков появляется с игрой в педагогическом руководстве воспитательным процессом. Огромная роль в развитии и воспитании ребенка принадлежит игре – важнейшему виду детской деятельности. Она является эффективным средством формирования личности дошкольника, его морально – волевых качеств, в игре реализуется потребность воздействия на мир. Воспитательное значение игры во многом зависит от профессионального мастерства педагога, от знания им психологии ребенка, учета его возрастных и индивидуальных особенностей, от правильного методического руководства взаимоотношениями детей, от четкой организации и проведения всевозможных игр.

Дошкольное детство – короткий, но важный период становления личности. В эти годы ребенок приобретает первоначальные знания об окружающей жизни, у него начинает формироваться определенное отношение к людям, к труду, вырабатываются навыки и привычки правильного поведения, складывается характер. Основной вид деятельности детей дошкольного возраста – игра, в процессе которой развиваются духовные и физические силы ребенка: его внимание, память, воображение, ловкость и т.д. Кроме того, игра – это своеобразный, свойственный дошкольному возрасту способ усвоения общественного опыта. Игровая деятельность выступает не только как метод обучения, но и как свободная самостоятельная деятельность детей. Значение организации такого игрового часа состоит в том, что свободная игровая деятельность детей требует от каждого ребенка импровизации и творчества, что способствует развитию творческих качеств личности, способности решать инициативно любую задачу.

«Игра-ведущий вид деятельности дошкольника». С этим положением никто не спорит. Но как это реализуется в современной практике? С каждым новым поколением детей меняется игровое пространство детства. Социализация нынешних бабушек и дедушек проходила во дворах, где они целыми днями гоняли мяч, играли в «казаков-разбойников», прыгали на скакалках. Их дети были вовлечены в дворовую субкультуру уже не так сильно. Современное поколение и вовсе предпочитает коллективным дворовым играм – индивидуальные, компьютерные игры. Впрочем, это предпочтение во

многом формируется вечно спешащими взрослыми: у много работающих мам и пап просто нет времени, бабушки и дедушки живут отдельно от внуков и тоже работают. Да и большинство взрослых не придают особого значения детской игре, считая ее чуть ли не второстепенным занятием.

К примеру, расспрашивая ребенка о прожитом в детском саду дне, родители интересуются обычно, что делалось на занятиях, как ребенок спал или что ел. С каждым годом все больше времени ребенок тратит на посещение развивающих кружков, занятий по подготовке к школе, соответственно все меньше времени отводится игре. Утверждение, что в воспитании и развитии ребенка-дошкольника большая роль принадлежит игре, давно стало аксиомой для педагогов дошкольных учреждений. Спросите любого воспитателя и большинство ответит, что в игре ребенок осваивает действительность, получает определенные знания и навыки.

Педагог назовет множество задач, решаемых с помощью игры. Зависимость между сформированной игровой деятельностью и успехами в школе определяется её влиянием на развитие учебной деятельности и просматривается на любом виде игр. Вместе с тем следует помнить, что игровая деятельность может изобретаться ребенком, если к этому есть определенные предпосылки: знания, которые становятся основой ее результативности, разнообразные умения играть (как использовать игрушки или предметы-заместители, как разыгрывать роль, изображать образ, выполнять условные действия, строить сюжет, подчиняться правилам, вступать во взаимодействия и т.д.). Всему этому детей надо учить. В работе с детьми педагоги используют различные виды игр.

1.Творческие игры: - сюжетно - ролевые (с элементами труда, с элементами художественно-творческой деятельности);

- театрализованная деятельность (режиссерские, игры
- драматизации);
- конструкторские.

2. Дидактические игры:

- игры с предметами;
- настольно - печатные;
- словесные.

3. Развивающие игры.

4. Подвижные игры.

Особое место занимают игры, которые создаются самими детьми, - их называют творческими. В этих играх дошкольники воспроизводят в ролях все то, что они видят вокруг себя в жизни и деятельности взрослых. Творческие игры наиболее полно формирует личность ребенка и имеют важнейшее значение для его всестороннего развития. Руководство творческими играми - один из самых сложных разделов методики дошкольного воспитания. Педагог не может заранее предвидеть, что придумают дети, и как они будут вести себя в игре.

Важнейшее условие успешного руководства творческими играми - умение завоевать доверие детей, установить с ними контакт. Это достигается только в том случае, если педагог относится к игре серьезно, с искренним интересом, понимает замыслы детей, их переживания.

В сюжетно-ролевых играх отражаются представления детей об окружающем мире, взаимоотношениях и профессиональных обязанностях людей. Ребёнок переносится из повседневной рутины: примеряет интересную роль, использует образы памяти и фантазию для действия в придуманной ситуации. Сюжетно-ролевая игра не только развлекает ребёнка, но и является элементом образовательного процесса в детском саду.

Театрализованные игры в отличие от сюжетно-ролевых предлагают наличие зрителей (сверстники, младшие дети, родители). В их процессе у детей формируется умение с помощью изобразительных средств (интонации, мимики, жеста) точно

воспроизводить идею художественного произведения и авторский текст. Эта сложная деятельность требует обязательного участия взрослого, особенно в подготовительный ее период. Чтобы театрализованные игры стали по-настоящему зрелищными, нужно обучить ребят не только способам выразительного исполнения, но и сформировать у них умение готовить место для представления.

Строительно – конструктивной игры это те игры, в основе которых лежат конструктивные умения и способности, вследствие чего она в большей степени, чем какие-либо другие виды детской игры, приближается к созидательной практической деятельности ребенка, в частности, к конструированию.

Дидактические игры - это игры обучающие. Их основное назначение - способствовать усвоению и закреплению у детей знаний, умений, навыков, развитие умственных способностей. Каждая дидактическая игра имеет определенную дидактическую задачу, игровые действия и правила.

Коллективные дидактические игры помогают развивать у играющих навыки сотрудничества, взаимодействия на основе общих интеллектуальных замыслов и познавательных интересов. Участвуя в играх, упрямые, эгоистичные дети постепенно осознают, что успешно решить игровую задачу, получить удовлетворение от игры можно только в бесконфликтном взаимодействии с партнером.

В играх с предметами воспитатель использует игрушки и реальные предметы. Играя с ними, дети учатся сравнивать, устанавливать сходство и различие предметов. Ценность этих игр в том, что с их помощью дети знакомятся со свойствами предметов и их признаками: цветом, величиной, формой, качеством. В них решаются задачи на сравнение, классификацию, установление последовательности в решении задач. По мере овладения детьми новыми знаниями о предметной среде задания в играх усложняются в определении предмета по этому признаку (цвету, форме, качеству, назначению и др.), что очень важно для развития отвлеченного, логического мышления.

Настольно - печатные игры – интересное занятие для детей. Они разнообразны по видам: парные картинки, лото. Под настольно-печатными играми понимается вид деятельности детей в детском саду, целью которого является нахождение решения конкретной задачи аналитическим способом. Игры представлены в форме наглядного пособия.

Словесные игры построены на словах и действиях играющих. В таких играх дети учатся, опираясь на имеющиеся представления о предметах, углублять знания о них, так как в этих играх требуется использование приобретенных ранее знаний в новых связях, в новых обстоятельствах. Дети самостоятельно решают разнообразные мыслительные задачи; описывают предметы, выделяя их характерные признаки; отгадывают по описанию; находят признаки сходства и различия; группируют предметы по различным свойствам, признакам; находят алогизмы в суждениях и др. С помощью словесных игр у детей появляется желание заниматься умственным трудом. В игре сам процесс мышления протекает активнее, трудности умственной работы ребёнок преодолевает легко. Игра не только выявляет индивидуальные способности, личностные качества ребёнка, но и формирует определённые свойства личности.

Прежде чем познакомить ребёнка с развивающими играми, воспитатель обязательно должен поиграть в них сам. Это даст ему представление о каждой игре. Он будет знать: с какой игры начать, чем её дополнить, когда и какую игру вводить. Играя с ребёнком, не опережайте его, лучше следуйте за ним с небольшим отставанием. Заинтересовывайте детей игрой.

Подвижная игра имеет большое значение для всестороннего, гармоничного развития детей и является эффективным средством формирования здорового образа жизни. Подвижные игры просты в организации, всегда интересны детям и эффективны не только для физического развития, но и социального и интеллектуального, так как многие из них требуют смекалки, скорости реакции, внимательности, выработки стратегии.

Подвижные игры с правилами вырабатывают у детей сосредоточенность внимания при запоминании движений, точность движений и ориентировки в окружающей обстановке, ловкость и скорость движений, умение выполнять движения в одном темпе с коллективом, развивают волевые качества: выдержку, смелость, умение преодолеть трудности, умение не уклоняться от правил, переживать поражение и победу, умение выслушивать замечания и корректировать свои движения.

В условиях реализации обучение детей производится в игре, т.к. игра составляет основное содержание жизни ребенка дошкольного возраста и является его деятельностью. Она активизирует ум и волю ребенка, затрагивает его чувства, повышает жизнедеятельность организма, способствует физическому развитию. Игра нужна, чтобы ребенок рос здоровым, жизнерадостным и крепким. Интересные игры создают бодрое, радостное настроение, делают жизнь детей полной, удовлетворяют их потребность в активной деятельности.

ЛИТЕРАТУРА

1.Арсеньева В.П. Игра- ведущий вид деятельности в дошкольном детстве. В.П. Арсеньева – М: Форум, 2009;
2.Бондаренко А.К., Матусик А.И. Воспитание детей в игре. М.: Просвещение, 1983;
3.Николаева Л,Ю., Николаева Е.А. Игровая деятельность дошкольников.//Образование и воспитание.-2016.-№2 https://moluch/ru/th/4/archive/29/859/

РОЛЬ ИГРЫ В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Альжанова Алмагуль Толеубаевна
воспитатель «Ясли-сад №4 города Павлодара»

Ключевые слова: игра, сюжет, мечта, дети, действия.

Игра - потребность детского организма, средство разностороннего воспитания ребенка. Роль игры, к сожалению, недооценивается некоторыми родителями. Для ребенка это способ самореализации, в игре он может стать тем, кем мечтает быть в реальной жизни: врачом, водителем, летчиком и т. д. Сюжетно-ролевая игра очень популярна, и любима детьми, готовит их к будущей жизни. Она называется так потому, что основными ее элементами являются игровой замысел, разработка сценария (сюжета), собственно игровые действия, выбор и распре деление ролей. Это вид творческой игры, которая создается самими детьми, они сами придумывают в ней правила. О значении игры в развитии ребенка сказано очень много. В игре ребёнок обучается: Эмоционально вживаться, «врастать» в сложный социальный мир взрослых людей. Переживать жизненные ситуации других людей как свои собственные, понимать смысл их действий и поступков. Осознать своё реальное место среди других людей. Уважать себя и верить в себя.

Решая игровые задачи, дети проявляют максимальную компетенцию, они действуют уверенно, не задавая вопросов взрослому и не спрашивая у него разрешения. Игра - это арена детских успехов и достижений. Задача взрослых - закрепить у ребёнка уверенность в себе, проявляя положительное отношение к его игровой деятельности. Надеяться на собственные силы при столкновении с проблемой: игра предоставляет детям возможность ставить и решать собственные задачи.

Дети, имеющие большую игровую практику, легче справляются с реальными жизненными проблемами, чем мало играющие. Свободно выражать свои чувства. Ребёнок, живущий под постоянным неусыпным контролем взрослых, начинает вести себя

неестественно. Он недостаточно смел и решителен для того, чтобы обнаруживать свои подлинные чувства, отчего его поведение становится скованным. Возникают барьеры в общении. Поэтому взрослые должны положительно относится к его неподдельным эмоциям и сами проявлять естественность и чистоту отношений. Переживать свой гнев, зависть, тревогу и беспокойство.

В свободных играх детей страх, агрессия и напряжение находят выход и ослабевают, что значительно облегчает реальные взаимоотношения между детьми. В игре ребенок приобретает новые и уточняет уже имеющиеся у него знания, активизирует словарь, развивает любознательность, пытливость, а также нравственные качества: волю, смелость, выдержку, умение уступать. У него формируются начала коллективизма. Ребенок в игре изображает то, что видел, пережил, он осваивает опыт человеческой деятельности. В игре воспитывается отношение к людям, к жизни, позитивный настрой игр помогает сохранить бодрое настроение. Значение игры порой недооценивается. Впервые годы советской власти считалось, что игра ребенку не нужна это пустое занятие. Если ребенок научился лепить куличи из песка, то пусть идет на производство и печет их там.

Современные исследования показали, что оперирование предметами-заменителями поможет ребенку в дальнейшем усваивать различные символы, подготовит его к обучению работе на компьютере. В игре развивается воображение. Вспомните, во что играет ребенок, какие для этого использует предметы? Например, из цветка ромашки можно «приготовить» кукле «яичницу», палочкой сделать укол, поднос использовать вместо руля. Вы, наверное, и сами замечали, что ребенок в игре словно забывает о действительности верит, что кукла живая, мишке больно, если его взяли за ухо, а он сам настоящий капитан или летчик.

Ребенку необходимы время и игровое пространство. Если он посещает детский сад, то в лучшем случае поиграет вечером, если не будет других соблазнов телевизора, компьютера и т. д. Игровое пространство - это уголок, столик с любимыми игрушками, стул, правильно подобранный игровой материал. Игра у ребенка обычно возникает на основе и под влиянием полученных впечатлений. Не всегда игры бывают с положительным содержанием, часто дети отражают в игре негативные представления о жизни. Особое место в деятельности дошкольника занимают игры, которые создаются самими детьми : - это творческие или сюжетно – ролевые игры. В них дети производят в ролях всё то, что они видят вокруг себя в жизни и деятельности взрослых. В игре ребёнок начинает чувствовать себя членом коллектива, он может справедливо оценивать действия и поступки своих товарищей свои собственные.

Основными особенностями сюжетно – ролевой игры являются:

1. Соблюдение правил. Правила регламентируют действия ребёнка и воспитателя и говорят, что иногда надо делать то, чего совсем не хочется. Важным этапом дошкольного развития является сюжетно – ролевая игра, где подчинение правилу вытекает из самой сути игры. Осваивая в игре правила ролевого поведения, ребёнок осваивает и моральные нормы, заключённые в роли. Дети осваивают мотивы и цели деятельности взрослых, их отношение к своему труду, к событиям общественной жизни, к людям, к вещам: в игре формируется положительное отношение к образу жизни людей, поступкам, нормам и правилам поведения в обществе.

2. Социальный мотив игр. Социальный мотив закладывается в сюжетно – ролевой игре. Игра – это возможность для ребёнка оказаться в мире взрослых, самому разобраться в системе взрослых отношений. Когда игра достигает своего пика, то ребёнку становится недостаточно заменять отношение игрой, вследствие чего зреет мотив сменить свой статус. Единственный способ, как он это может сделать, - это пойти в школу.

3. В сюжетно – ролевой игре идёт эмоциональное развитие. Игра ребёнка очень богата эмоциями, часто такими, которые в жизни ему ещё недоступны. А. Н. Леонтьев считает, что в самой глубине генезиса игры, самих её истоках имеются эмоциональные

основания. Изучение детских игр подтверждает правильность этой мысли. Ребёнок отличает игру от действительности, в речи дошкольника часто присутствуют такие слова: «как будто», «понарошку» и «по – правде». Но несмотря на это, игровые переживания всегда искренни. Ребёнок не притворяется: мама по-настоящему любит свою дочку – куклу, водитель серьёзно озабочен тем, удаётся ли спасти попавшего в аварию товарища. С усложнением игры и игрового замысла чувства детей становятся более осознанными и сложными. Игра и выявляет переживания ребёнка, и формирует его чувства. Когда ребёнок подражает космонавтам, он передаёт своё восхищение ими, мечту стать таким же. А при этом возникают новые чувства: ответственность за порученное дело, радость и гордость, когда оно успешно выполнено. Сюжетно – ролевая игра – это школа чувств, в ней формируется эмоциональный мир малыша.

4. В ходе сюжетно – ролевой игры происходит развитие интеллекта дошкольника. Развитие замысла сюжетно – ролевой игры связано с общим умственным развитием ребёнка, с формированием его интересов. У детей дошкольного возраста возникает интерес к различным событиям жизни, к разным видам труда взрослых; у них появляются любимые герои книг, которым они стремятся подражать.

Развитие целенаправленности, способности комбинирования связаны с развитием речи, со все возрастающей способностью облекать в слова свои замыслы. Между речью и игрой существует двусторонняя связь. С одной стороны, речь развивается и активизируется в игре, а с другой, сама игра развивается под влиянием развития речи. В старшем дошкольном возрасте иногда целые эпизоды игры создаются с помощью слова. Таким образом, следует помнить, что сюжетно – ролевая игра способствует всестороннему развитию ребёнка дошкольного возраста.

Опирайтесь также на художественные произведения, где дан образ положительного героя, проявляющего храбрость, смелость. Нельзя допускать, чтобы дети выбирали игры с отрицательным содержанием, поскольку переживания, связанные с игрой, не проходят бесследно. Можно переключить игру, придав ей положительное содержание. Если не удалось переключить игру, то надо ее прекратить, объяснив ребенку, почему не следует ее продолжать. Итак, игра доставляет ребенку много положительных эмоций, он очень любит, когда с ним играют взрослые. Не лишай те его этой радости, помните, что вы и сами были детьми.

ЛИТЕРАТУРА

1.Арсеньева В.П. Игра- ведущий вид деятельности в дошкольном детстве. В.П. Арсеньева – М: Форум, 2009;

2.Бондаренко А.К., Матусик А.И. Воспитание детей в игре. М.: Просвещение, 1983;

3.Николаева Л,Ю., Николаева Е.А. Игровая деятельность дошкольников.//Образование и воспитание.-2016.-№2 https://moluch/ru/th/4/archive/29/859/

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНАУИ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Назгул Каиркеновна Латыпова
Павлодар қаласы
«Бауыржан Момышұлы атындағы жалпы орта білім беру мектебі»КММ
Бастауыш сынып мұғалімі
latnazgul@mail.ru

Түйін сөздер: Бастауыш мектеп, оқушы, әдістердің үйлесімі, жүйе, инновация, білім.
Аннотация:Қазіргі заманғы заманауи инновациялық педагогикалық технологиялардың негізгі қағидалары: балаға ізгілік тұрғысынан қарау; оқыту мен тәрбиенің бірлігі; баланың танымдық күшін қалыптастыру және дамыту; баланың өз бетімен әрекеттену әдістерін меңгеру; баланың танымдылықжәнешығармашылық икемділігін дамыту; әр оқушының даму жүйелері жұмыс істеу; оқу үдерісін оқушының сезінуі.
Аннотация: Основные принципы современных инновационных педагогических технологий: относиться к ребенку с точки зрения добродетели; единство воспитания и обучения; формирование и развитие познавательной способности ребенка; овладение ребенком способами самостоятельного действия; развитие познавательной и творческой гибкости ребенка; системы развития каждой студенческой работы; Восприятие учащимся учебного процесса.
Түйін сөздер:Бастауыш мектеп, оқушы,инновация, білім.
Ключевые слова:начальная школа, ученик, инновации, образование.

XXI ғасыр-бұл ақпарттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуірі, айналадағы дүниеге, адамның денсаулығына, кәсіби мәдениеттілігіне мұқият қарайтын дәуір. Мұғалімнің басты мақсаты-қоғамның сұранысына лайықты ізгілік қасиеттерді бойына сіңірген тұлғаны тәрбиелеу болып табылады. Кез келген технология білім берудің мақсатынан бастап оның түпкі нәтижесіне дейінгі аралықтағы оқытудың әдістемелік жүйесіне енетін барлық компонеттің біртұтас ортақ мүддеге бірлесе қызмет етуінің тиянақталған жолы болып табылады.Жаңа технологияны жүзеге асыруда мұғалімнің белсенділігі, шығармашылық ізденісі, алдындағы шәкірттің білімін бағалауы, оқу барысында шешуші рөл атқарады.

Қазіргі ғылым мен техниканың дамыған заманында оқушылардың білім деңгейін тереңдету, ғылыми тұрғыда дамыту, өз бетімен жұмыс істеуге дағдыландыру, ойлау қабілетін дамыту, сөйлеу шеберліктерін арттыру, өз беттерімен ізденушіліктерін, ақпараттық құралдарды іздестіру және оны пайдалана білу мақсатында жаңа технология әдістерін тиімді пайдалану- ұстаз шеберлігінің белгісі. Әр мұғалім оқушыға көпқырлы сабақ беретін болған соң, қазіргі жаһандану саясатына сәйкес жаңа технологияны өз ыңғайына, пәніне лайықтап пайдалануы тиіс. Мұғалім шеберлігі – ізденіс нәтижесі.

Болашақта өркениеті дамыған елдер қатарына ену үшін заман талабына сай білім қажет. Қазақстанда дамыған бәсекеге қабілетті елдің қатарына жеткізетін, терезесін тең ететін ол — білім. Сондықтан қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісін технологияландыру мәселесін қойып отыр. Инновациялық технологияларды меңгеруде мұғалімнің жан-жақты білімі қажет. Қазіргі мектеп мұғалімі: жаңаша ойлау жүйесін меңгере алатын, оқушымен тез тіл табыса алатын, білімді, шебер, іскер болуы тиіс. Білім беру саласы қызметкерлерінің алдына қойылып отырған міндеттердің бірі — оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды меңгеру. Қазіргі таңда мектеп мұғалімдері инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сыныптан тыс уақытта. сабақ барысында пайдалана отырып, сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде.

«Технология» деген термин гректің түп тамыры techne – өнер, шеберлік, кәсіп және logos – ғылым, білім деген сөздерінен шыққан. Екі түп тамырының бірлігін шеберлік туралы ғылым немесе білімді беретін деген сөзді құрайды. Ол өндірістік үдерістерді жүргізудің тәсілдері мен құралдары туралы білімдер жиынтығы. Қазіргі уақытта «педагогикалық технология» ұғымы әр түрлі түсіндіріледі.

Жүсіпбек Аймауытов: «Сабақ беру үйреншікті жәй ғана шеберлік емес, ол – жаңадан жаңаны табатын өнер» деген екен. Сондықтан қазіргі педагогика жаңалықтарын пән ерекшелігіне қарай қолдана білу – оқыту мақсатына жетудің бірден-бір жолы. Осы жолда педагогикатық технология оқыту мақсатына жетудің тиімді, нақты жолдарын көрсетеді. Оқытудың қазіргі заманғы педагогикалық технологиясы іс-әрекеттің жоспарланған нәтижесіне жетудің шартты тәсілі ретінде қарастырылатын жаңа әдістердің жиынтығынан тұрады. Оның дәстүрлі оқыту технологиясынан ерекшелігі мынада:

а) бастауыш сынып оқушысының интеллектуалды дамуы аз уақыт ішінде қабылдау дәрежесінің жоғары мөлшеріне жетуіне бағытталғандығы;

ә) бастауыш сынып оқушысы мен мұғалімнің белсенділігінің сайма-сай болуы;

б) бастауыш сынып мұғалімі мен оқушының өзара қарым-қатынасында жауапкершіліктің міндеттілігі.

Оқытудың дамыту функциясы оқушы тұлғасын жетілдіруге бағытталған арнайы дайындалған кейбір оқыту технологиясында, әдістемелік жүйелері мен әдістерде жүзеге асырылады. Оларға бүгінгі өркендеп келе жатқан жаңа сипаттағы қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды жатқызуға болады.

Олар: «Дамыта оқыту жүйесі», «Ақыл-ой іс-әрекетінің кезең бойынша қалыптасу теориясы», «Танымдық іс-әрекетті жандандыру тәсілдері», «Деңгейлеп саралап оқыту», «Модульдік оқыту» технологиялары және т.б. Оқыту технологиясы тұлғаның дамуына емес, білімді, шеберлікті, дағдыны меңгеруге бағытталған. Оқыту технологиясының мақсаты – бұл берілген қасиеттері бар тұлғаны тәрбиелеу. ЮНЕСКО-ның құжаттарында оқыту технологиясы оқытудың құрылу, қолдану және анықтау барысының жүйелі әдісі мен адамның қорлары, оның өзара қатысы болып табылады.

Инновация дегеніміздің өзі жаңалықты енгізу, жаңалық әкелу, жаңа әдістеме мен жаңа технология.

Қытай даналығына сүйенсек: «Ауызша айтылғанды ұмытамын. Көрсетсең, мүмкін есімде сақтармын. Қатысушы болсам, мен түсінемін» делінген. Осы сөздерден инновациялық оқытудың мәні өз көрінісін табады.

Жаңа инновациялық әдістерді пайдаланудың мәні неде?

1) қазіргі уақыт жаңалық пен инновация уақыты. Күнделікті өмірде жаңа білім мен жаңалықтармен кездесеміз. Бұған оқыту үрдісі де сәйкес болу керек.

2) жаңалықты пайдалану оқушының ойлау қабілетін жаңалыққа икемдеп, алдын ала болжам жасауға үйретеді.

3) инновациялық әдістер бұл белсенді оқыту әдістері. Ақпаратты белсенді түрде сіңірген оқушы жадында өздері айтқанының 80% сақталса, өздері істегеннің 90% қалады.
Қазіргі оқушы:
•Дүниетаным қабілеті жоғары;
• Дарынды, өнерпаз;
• Іздемпаз, талапты:
• Өз алдына мақсат қоя білу керек.
Қазіргі мұғалім
• Педагогикалық үрдісте жүйелі жұмыс жүргізе алатын;
• Педагогикалық өзгерістерге тез төселетін;
• Жаңаша ойлау жүйесін меңгере алатын;
• Оқушылармен ортақ тілтабыса алатын;
• Білімді, іскер, шебер болу керек;

Жаңа технологиялық әдіс - тәсілдерді пайдалану - білім сапасын арттырудың бірден - бір жолы. Заманауи жоғары технологияларды пайдалану арқылы ғана, біз ұстаздар сапалы білім беруге қол жеткізе аламыз.. Қазіргі кезде мектептің оқу үрдісінде 50 - ден астам педагогикалық технологиялардың қолданылып жүргені анық. Бұл технологиялардың бәрін бір сабақта қамту мүмкін емес. Сондықтан, мектептегі әрбір пәнді оқыту технологиясын таңдап, іріктеу және оны іс - әрекеттік тұрғыда жетілдіру арқылы оқушының білім жетістіктерін арттыруға болады.Бүгінгі таңда білім беру жүйесіндегі ғылыми – техникалық прогрестің жағдайында жаңа әлеуметтік талаптарға, оқушылардың мүмкіндіктеріне сай оқытудың мазмұны мен түрлері, әдістерін жетілдіріп оқыту құрамдарының жаңа түрлерін жасау заман талабы. Әр оқушының өзіне тән оқу жұмысындағы әдістері, ойлау жолдары, қызығу, бейімділік сияқты ерекшеліктері болады. Жеке адамның жан – жақты дамуы әр оқушының жеке басына тән ерекшеліктерді ашып, анықтауды қажет етеді.

Қорыта келе, осы әдіс-тәсілдерді қолдану нәтижесі:

• Оқушы тұлғасының танымдық қабілеттерін дамытуға;

• Оқуға жағымды қызығушылық қалыптастыруға;

• Белсенді сөздік қорын , ауызша және жазбаша тілін ұстартуға;

• Тұлғаның қиындықтарға даяр болу және оны білу, қарым – қатынас, ойын, танымдық, өзін- өзі бекіту қажеттіліктерін қанағаттандыруға ықпал етеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Әдістемелік құрал. "Назарбаев Зияткерлік мектептері" ДБҰ," білім беру бағдарламалары орталығы" филиалы, 2014.-151 Б. [1, 35 бет]
2. Е.Иманғалиев. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру жолдары "білім беру мекемелері басшыларының анықтамалығы". 2012 жыл 6-9 бет. [2, 4 бет]
3. Иманбекова Б., Әбдіреймова К, «Сабақ – оқытудың негізгі формасы». Алматы, 2003 жыл. [3, 115 бет]
4. №4-2008 жыл Ж. Садыбекова «Оқу –тәрби үрдісінде ақпараттық-коммуникациялы технологияны қолдану қажеттілігі»[4, 115 бет]

ДИДАКТИЧЕСКАЯ ИГРА, КАК СРЕДСТВО ВОСПИТАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Алинова Альфия Мынжасаровна
воспитатель «Ясли-сада №40 города Павлоара»

Ключевые слова: игра, дидактические игры, дети, хоровые игры.

В настоящее время, дидактические игры являются одним из средств обучения и воспитания детей дошкольного возраста.

В детском саду, в каждой возрастной группе, должны быть разнообразные дидактические игры. Если игры по своей сложности не соответствуют возрасту детей, они не могут в них играть и наоборот-слишком легкие дидактические задачи не возбуждают у них умственной активности.

Вводить новые игры нужно постепенно. Они должны быть доступны детям и вместе с тем требовать определенного напряжения сил, способствовать их развитию и самоорганизации.

Характерные особенности дидактических игр заключаются в том, что они создаются взрослыми с целью обучения и воспитания детей. Ребенка в этих играх привлекает прежде всего игровая ситуация, а играя, он незаметно для себя решает дидактическую задачу. Каждая дидактическая игра включает в себя несколько элементов, а именно: дидактическую задачу, содержание, правила и игровые действия. Основным элементом дидактической игры является дидактическая задача. Она тесно связана с программой занятий. Все остальные элементы подчинены этой задаче и обеспечивают ее выполнение.

Дидактические задачи разнообразны. Это может быть ознакомление с окружающим (природа, животный и растительный мир, люди, их быт, труд, события общественной жизни), развитие речи, (закрепление правильного звукопроизношения, обогащение словаря, развитие связной речи и мышления). Дидактические задачи могут быть связаны с закреплением элементарных математических представлений. Содержанием дидактических игр является окружающая действительность (природа, люди, их взаимоотношения, быт, труд, события общественной жизни и др.).

Большая роль в дидактической игре принадлежит правилам. Они определяют, что и как должен делать в игре каждый ребенок, указывают путь к достижению цели. Правила помогают развивать у детей способности торможения (особенно в младшем дошкольном возрасте). Они воспитывают у детей умение сдерживаться, управлять своим поведением. Детям младшего дошкольного возраста очень трудно соблюдать очередность. Каждому хочется первым вынуть игрушку из «чудесного мешочка», получить карточку, назвать предмет и т. д. Но желание играть и играть в коллективе детей постепенно подводит их к умению тормозить это чувство, т. е. подчиняться правилам игры.

Немаловажная роль в дидактических играх принадлежит игровому действию. Игровое действие — это проявление активности детей в игровых целях: катать разноцветные шары, разбирать башенку, собирать матрешку, перекладывать кубики, отгадывать предметы по описанию, отгадывать, какое изменение произошло с предметами, расставленными на столе, выиграть соревнование, выполнить роль волка, покупателя, продавца, отгадчика и т. д.

Если проанализировать дидактические игры с точки зрения того, что в них занимает и увлекает детей, то окажется, что детей интересует прежде всего игровое действие. Оно стимулирует детскую активность, вызывает у детей чувство удовлетворения. Дидактическая задача, завуалированная в игровую форму, решается ребенком более успешно, так как его внимание прежде всего направлено на развертывание игрового действия и выполнение правил игры. Незаметно для себя, без особого напряжения, играя, он выполняет дидактическую задачу.

В играх для детей младшего дошкольного возраста игровые действия просты: прокатывать разноцветные шары в ворота такого же цвета, разбирать и собирать матрешки, башенки, складывать цветные яйца; отгадывать по голосу, кто позвал «мишку»; доставать предметы из «чудесного мешочка» и т. д. Ребенка младшего возраста еще не интересует результат игры, его пока увлекает само игровое действие с предметами: катать, собирать, складывать.

Для детей среднего и старшего возраста игровое действие должно устанавливать более сложные взаимоотношения между участниками игры. В игровое действие, как правило, входит выполнение той или другой роли (волк, покупатель, продавец, отгадчик и другие) в определенной ситуации игры. Ребенок действует так, как в его детском воображении должен действовать изображаемый образ, переживает удачи и неудачи, связанные с этим образом.

В некоторых играх игровое действие складывается из загадывания и отгадывания. Один играющий ребенок выходит, а в это время дети загадывают какой-либо предмет или изменяют расположение вещей. Возвратившись, ребенок отгадывает предмет по описанию, определяет, какая перестановка сделана с предметами на столе или в обстановке комнаты куклы, называет имя товарища по описываемой одежде и т. п.

Большая группа игр, преимущественно для старших детей, состоит из своеобразного соревнования: кто быстрее закроет пустые клетки большой карты маленькими; подберет пару; скажет слово, противоположное тому, которое сказал ведущий; отгадает, что нужно для той или другой профессии. В хороводных играх игровое действие носит имитационный характер: дети изображают в действиях то, о чем поется в песне.

Игровое действие, представляющее своеобразное соревнование «Кто быстрее», чаще всего встречается в настольно-печатных играх с картинками. Дети находят в предметах, нарисованных на картинках, сходство и различие, классифицируют предметы по группам (одежда, мебель, посуда, овощи, фрукты, животные и т. п.). Игровое действие создает у детей интерес к дидактической задаче.

Чем интереснее игровое действие, тем успешнее дети ее решают. В каждой дидактической игре дидактические задачи, игровые действия и правила игры взаимосвязаны.

Дидактические игры способствуют формированию у детей психических качеств: внимания, памяти, наблюдательности, сообразительности. Они учат детей применять имеющиеся знания в различных игровых условиях, активизируют разнообразные умственные процессы и доставляют эмоциональную радость детям.

Игра незаменима как средство воспитания правильных взаимоотношений между детьми. В ней ребенок проявляет чуткое отношение к товарищу, учится быть справедливым, уступать в случае необходимости, помогать в беде и т. д.

Дидактические игры способствуют и художественному воспитанию — совершенствованию движений, выразительности речи, развитию творческой фантазии, яркой, проникновенной передаче образа.

Многие дидактические игры подводят детей к обобщению и классификации, к употреблению слов, обозначающих обобщенные понятия (чайная, столовая, кухонная посуда, мебель, одежда, обувь, продукты).

Дидактические игры — незаменимое средство обучения детей преодолению различных затруднений в умственной и нравственной их деятельности. Эти игры таят в себе большие возможности и воспитательного воздействия на детей дошкольного возраста.

Чем содержательнее игровое действие и правила дидактических игр, тем активнее действует ребенок. А это дает возможность воспитателю формировать взаимоотношения детей: умение действовать по очереди в соответствии с правилами игры, считаться с желаниями участников игры, помогать товарищам в затруднениях. В ходе игры есть

возможность добиваться проявления инициативы каждым ребенком в достижении поставленной цели. Однако эти качества личности не воспитываются в ребенке сами по себе, их нужно постепенно, терпеливо формировать. Если детям любого возраста давать дидактическую игрушку, не раскрывая четко и ясно правил игры с ней, то игра протекает сумбурно и теряет свою воспитательную ценность.

Если ребенок взял парные картинки или кубики с нарисованными на них частями животного и строит из них домик, вместо того чтобы подбирать пары или складывать из частей целое животное, как указывают правила игры, то такие игры, хотя в них ребенок и использует дидактические пособия, не могут считаться дидактическими и не принесут пользы в обучении и воспитании.

В дидактических играх поведение ребенка, его действия, взаимоотношения с другими детьми регулируются правилами. Для того чтобы игра действительно служила воспитательным целям, дети должны хорошо знать правила и точно им следовать. Научить их этому должен воспитатель.

Особенно это важно делать с самого раннего возраста, тогда постепенно дети приучаются действовать в соответствии с правилами и у них формируются умения и навыки поведения в дидактических играх.

Дети всех возрастных групп играют в куклы. Такие игры, как «Угощение куклы», «Купание куклы», «Прогулка с куклой», «Укладывание куклы спать» и другие, используются в основном для закрепления, уточнения и расширения бытового словаря и развития связной речи, и меньше всего обращается внимание на использование этих игр с воспитательной целью. Кукла — любимая игрушка детей. Они обращаются с ней так, как мама обращается со своим ребенком. Вот это-то и надо использовать воспитателю, чтобы постепенно формировать у детей такие положительные качества, как бережное отношение к кукле, нежность, ласка, внимание, желание видеть куклу всегда чистой, опрятной, причесанной. Если воспитатели будут прививать в процессе игр эти качества,— ребенок не бросит куклу на пол, не будет таскать ее за ногу. Сформированные положительные моральные качества будут постепенно переноситься на взаимоотношения самих детей.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОЙЫН ТЕХНОЛОГИЯСЫ АРҚЫЛЫ ПӘНГЕ ДЕГЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Асел Зекеновна Ныгманова
Павлодар қаласы «Бауыржан Момышұлы атындағы жалпы орта білім беру мектебі» КММ бастауыш сынып мұғалімі
naz1105@mail.ru

Түйін сөздер: мақсат, оқушы, әдістер, жүйе, ойын технологиясы, білім, қызығушылық.

Баяндаманың негізгі мәтіні: «Ұстазы мықты елдің-ұстанымы мықты болады» дейді халық даналығы. Бүгінгі заман талабы білімді де білікті, өздігінен тығырықтан шығуға жол таба білетін, өмірге икемді тұлғаны тәрбиелеуді қажет етеді. Заманауи мектепті жаңарту бағыттарының бірі - дарынды балалармен жұмыс. Мұғалім жолы көптеген күрделі және қисынды жолдардан тұратынын біле отырып, мен өзімнің болашағымды айқын көру, оқушыларымды білім нәрімен сусындатып, білім шыңына жетелеу үшін өзімнің мамандығымды яғни осы жолды таңдадым. Ия, осы мақсатқа жету үшін мектепте тиімді мұғалім болу үшін үнемі өзгеріп, біліктілігімізді арттыруымыз қажет. Ол үшін жақсы мұғалім оқушылардың әлеуметтік және тұлғалық дамуына жауапкершілікті сезінуі керек. Ұстаз әрдайым жаңашыл болумен қатар, креативті, әрбір оқушының жүрегінен орын таба алатын тұлға.

Оқу процесінде ойын технологиясын қолдану оқушының оқудағы танымдық іс-әрекетін және қалыпсыз жағдайларда өз білімін қолдануға мүмкіндік береді. Ойын технологиясы арқылы мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартында мәлімдеген құзіреттіліктерді оқушы бойында қалыптастыру міндеттерін шешеді. Қазіргі білім беру мазмұнындағы осы өзгерістердің барлығы оқытудың негізгі мақсаты ретінде пәндік білім-білік дағдыларды қалыптастырудың жалпы оқу біліктерін қалыптастыруға ден қою. Өзіндік оқу әрекеттерін дамыту бағалау жүйесінде өзгерістердің енгізілуін көздейді. Бастауыш сынып оқушыларын оқыту кезінде ерекше орынды ойын алады. Ойын бұл жерде оқыту әдісі ретінде жүреді. Бұл жастағы балалардың ойынға қызығушылығы басым, мінез- құлқында еріктілік жеткіліксіз, алдында кездескен мысалдарды шешуге практикалық тұрғыдан қарайды. Сондықтан да біз өз сабақтарымызда ойын әдістерін көптеп қолданамыз.

Тәжірибе кезінде оқушыларымды асыға күтемін, олардың әрқайсысы бүгін қандай көңіл-күймен келетінін қадағалаймын. Себебі сабақ бастамас бұрын, оқушыларымның күңіл-күйлерін көтеру мақсатында түрлі тренингтер ұйымдастырып, жақсы психологиялық ахуал туғызу, таңғажайып балалар әлемін тереңірек танып, өз өмір тәжірибемнің, мейірімнің діндерін қондыру-үлкен бақыт. Оқушы-мұғалім, мұғалім-оқушы арасындағы жылы лебізді қарым-қатынасты қалыптастыру-талантты және дарынды балалардың өз орнын табуға, дарындылық таланттық қабілеттерін ашуға қадамның алғы шарты деп білемін.

Бастауыш сынып оқушыларын оқытуда оларға қажеттіліктері мен қабілеттеріне сәйкес тапсырмалар беру ақылы шығармашылықтың алғашқы сатысын іс – әрекет және ойын арқылы бастаған дұрыс. Себебі: ойын баланың дамуындағы ең күшті әсер ететін фактор. Бала ойын ойнауға қызығу арқылы оның ойлау өрісі және еркін қиялдаумен шығармашылық ойлауы тәрбиеленіп, қалыптасып дамиды.

Қазіргі уақытта мектеп оқушыларының шығармашылық белсенділігі мен пәнге деген қызығушылығын дамытуға ерекше көңіл бөлінуде. Түрлі жарыстар, чемпионаттар, олимпиадалар өткізіледі.

Бұл баланың оқу процесіндегі әрекетінің принципі дидактикадағы негізгілердің бірі болғанын және болып қала беретінін көрсетеді. Бұл ұғым мотивацияның жоғары деңгейімен, білім мен дағдыны игеруге саналы қажеттілікпен, орындаушылықпен және әлеуметтік нормаларды сақтаумен сипатталатын осындай қызмет сапасын білдіреді

Теориялық бөлім: Ойын технологияларын бастауыш сыныпта барлық сабақтарда қолдануға болады. Себебі, бастауыш мектеп – балалар өміріндегі жаңа кезең: балабақшадан бастап мектепке, ұстаздар әлеміне, жаңа пәндер, оқулықтар. Бұл кездегі мұғалімнің міндеті – бейтаныс адаммен кездесудің үрейлендірмейтініне, көңілін қалдырмайтынына, керісінше, оқуға деген қызығушылықтың пайда болуына жағдай жасау. Бастауыш сынып мұғалімі мұндай мәселені күнде дерлік шешуге мәжбүр. Жаңа материалмен күнделікті дерлік кездесулерді қызықсыз және қарапайым емес, қуанышты және қызықты өткізу маңызды. Мұнда көмекке сабақтар келеді - ойындар, сабақтар - саяхат. Демек, бұл оқу құралы. К.Д.Ушинский былай деп жазды: «Бала үшін ойын - бұл шындық, ал шындық оны қоршап тұрғаннан әлдеқайда қызықты. Бала үшін бұл қызықтырақ, өйткені ішінара өзінің жеке туындысы бар ... ойында бала, қазірдің өзінде жетілген адам, өз күшін сынап, өз туындыларын өз бетінше басқарады.

Оқыту ойыны оқыту технологиясы ретінде ғалымдар мен практиктерді бұрыннан қызықтырып келеді. Педагогикалық технология ретінде ойын эмоционалдық серпіліс туғызатындықтан қызықты, ойын әрекетінің мотивтері осы әрекеттің мәнін түсіну процесіне бағытталған.

Олардың оқу-тәрбие процесіндегі тиімділігіне дау айту қиын. Балалар компьютерлік технологиялар әлемінде үнемі жетілдіріліп келе жатқан қоғамның бір бөлігі. Ал біз қаласақ та, қаламасақ та бала бұл дүниені, әсіресе интернет қауымдастығын меңгереді. Біздің міндетіміз – «дұрыс» жолды көрсету үшін алда болу. Оқушы енжар

бақылаушы емес, белсенді жасампаз болуы керек. Ойын технологиялары оқушылардың танымдық қызығушылықтарын тәрбиелеуге және іс-әрекетін белсендіруге ықпал етеді. Ойын технологияларын білім берудің кез келген деңгейінде қолдануға болады.

Практикалық бөлім: Ойын еңбек және оқумен қатар адам әрекетінің негізгі түрлерінің бірі болып табылады. Ойын ойын-сауық, рекреация бола отырып, оқуға, шығармашылыққа айналуы мүмкін. Оқу процесін, ойын әрекетін интенсификациялау келесі жағдайларда қолданылады:

Ұғымды, тақырыпты, тіпті пәннің бөлімін меңгерудің дербес технологиялары ретінде; Үлкенірек технологияның элементтері (кейде айтарлықтай маңызды) ретінде; Сабақ (сынып) немесе оның бөлігі ретінде (кіріспе, түсіндіру, бекіту, жаттығу, бақылау); Сыныптан тыс жұмыстардың технологиясы ретінде.

«Ойындық педагогикалық технологиялар» ұғымы әртүрлі педагогикалық ойындар түрінде педагогикалық процесті ұйымдастырудың жеткілікті кең әдістері мен тәсілдерін қамтиды.

Жалпы ойындардан айырмашылығы, педагогикалық ойынның маңызды белгісі бар оқытудың нақты белгіленген мақсаты және оған сәйкес келетін педагогикалық нәтиже, оны негіздеуге, айқын анықтауға және оқу-танымдық бағыттылықпен сипаттауға болады.

Сабақтардың ойын формасы сабақта оқушыларды оқу әрекетіне ынталандыру және ынталандыру құралы ретінде әрекет ететін ойын тәсілдері мен жағдаяттардың көмегімен жасалады.

Сабақтардың сабақ түрінде ойын тәсілдері мен жағдаяттарын жүзеге асыру келесі негізгі бағыттар бойынша жүзеге асады: дидактикалық мақсат оқушыларға ойын тапсырмасы түрінде қойылады; оқу әрекеті ойын ережесіне бағынады; оқу материалы оның құралы ретінде пайдаланылады, оқу іс-әрекетіне дидактикалық тапсырманы ойынға айналдыратын жарыс элементі енгізіледі; дидактикалық тапсырманы сәтті орындау ойын нәтижесімен байланысты.

Оқу ойындарының келесідей жіктелуі бар:

қызмет түрі бойынша: физикалық, интеллектуалдық, еңбек, әлеуметтік және психологиялық;

педагогикалық процестің сипаты бойынша:

1. оқыту, оқыту, бақылау және жалпылау;
2. танымдық, тәрбиелік, дамытушылық;
3. репродуктивті, өнімді, шығармашылық;
4. коммуникативтік, диагностикалық, кәсіптік бағдар беру және т.б.;
5. ойын әдістемесінің сипаты бойынша: пәндік, рөлдік ойын, модельдеу және т.б.;

Дидактикалық ойын арқылы сабақ.

Дидактикалық ойын жалпы ойыннан нақты белгіленген оқу мақсатының болуымен және сәйкес педагогикалық нәтижелермен ерекшеленеді.

Дидактикалық ойын келесі негізгі компоненттерден тұрады: ойынды құрастыру, ойын әрекеттері, танымдық мазмұн немесе дидактикалық тапсырмалар, құрал-жабдықтар, ойын нәтижелері. Ойынның мақсаты ойынның атауында. Ол сабақта шешуді қажет ететін дидактикалық тапсырмаға сіңіп, ойынға танымдық сипат береді, оның қатысушыларына білім тұрғысынан белгілі талаптар қояды.

Ережелер ойын процесінде оқушылардың іс-әрекеті мен тәртібін анықтайды. Олар сабақтың мақсаты мен оқушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып әзірленеді. Ережелер оқушылардың мінез-құлқын бақылау дағдыларын қалыптастыруға жағдай жасайды.

Ойын ережесімен реттелетін әрекеттер оқушылардың танымдық белсенділігіне ықпал етеді

Дидактикалық ойынның негізі инновациялық мазмұн болып табылады. Ол білім беру мәселесін шешуде қолданылатын білім мен дағдыларды меңгеруден тұрады.

Ойын жабдықтарына сабақтың құрал-жабдықтары: көрнекілік, ТКО, дидактикалық үлестірмелі материалдар және т.б.

Дидактикалық ойынның белгілі бір нәтижесі бар, ол тапсырманы шешу және оқушылардың іс-әрекетін бағалау түрінде әрекет етеді. Дидактикалық ойынның барлық құрылымдық элементтері өзара байланысты және өзара тәуелді.

Сабақтың әр кезеңдерінде дидактикалық ойындарды қолданудың мақсаттылығы әртүрлі. Жаңа білімді меңгеру кезінде дидактикалық ойындардың мүмкіндіктері оқытудың дәстүрлі түрлеріне қарағанда төмен. Сондықтан олар оқу нәтижелерін тексеруде, іскерліктер мен дағдыларды дамытуда жиі қолданылады. Осыған байланысты оқыту, бақылау және жалпылау дидактикалық ойындар бар.

Дидактикалық ойыны бар сабаққа тән қасиет – оның дизайнына ойынды сабақтың құрылымдық элементтерінің бірі ретінде қосу. Дидактикалық ойындарды ұйымдастыруға белгілі талаптар қойылады.

1.Ойын – айналадағы дүние жүзеге асатын, тұлғалық белсенділік пен шығармашылық үшін кеңістік ашылатын оқушы әрекетінің түрі.

2.Ойын қызығушылыққа құрылуы керек, қатысушылар ойыннан ләззат алуы керек.

3.Ойынға қатысушылар арасындағы бәсекелестік элементі қажет.

Ойындарды таңдауға қойылатын талаптар төмендегідей.

1.Ойындар белгілі бір оқу міндеттеріне, білімге, дағдыға қойылатын бағдарламалық талаптарға, стандарттық талаптарға сай болуы керек.

2.Ойындар оқытылатын материалға сәйкес болуы және оқушылардың дайындығы мен психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып құрылуы керек.

3.Ойындар белгілі дидактикалық материалға және оны қолдану әдістеріне негізделуі керек.

Дидактикалық ойынның мынадай түрлері бар.

Жаттығу ойындары. Олар оқушылардың танымдық қабілетін арттырады

Саяхат ойындары. Бұл ойындар оқу материалын түсінуге және бекітуге ықпал етеді. Бұл ойындардағы оқушылардың белсенділігін әңгіме, пікірталас, шығармашылық тапсырмалар, гипотеза түрінде көрсетуге болады.

Жарыс ойындары. Мұндай ойындарға дидактикалық ойындардың барлық түрлері жатады. Оқушылар командаларға бөліну арқылы жарысады.

Сабақ іскерлік ойын. Іскерлік ойындар өндірістік, ұйымдастырушылық – белсенділік, проблемалық, оқу және кешенді болып бөлінеді.

Оқу іскерлік ойындарының айырмашылығы келесідей:

- шынайы өмірлік жағдайларға жақын модельдеу; ойынның кезеңді дамуы, нәтижесінде алдыңғы кезеңнің орындалуы келесі кезеңнің барысына жиі әсер етеді; жанжалды жағдайлардың болуы; сценарийде қарастырылған рөлдерді орындайтын ойынға қатысушылардың міндетті бірлескен қызметі; Ойын имитациясының объектісін сипаттауды пайдалану; Ойын уақытын бақылау; бәсекеге қабілеттілік элементтері; Ойынның барысы мен нәтижелерінің ережелері, бағалау жүйелері.

Тәжірибе бөлімі: Ойын оқытудың, аға ұрпақ тәжірибесін жастарға жеткізудің әдісі ретінде ерте заманнан бері қолданылып келеді. Бастауыш сынып оқушылары үшін әр пәнде ойын ойнату арқылы қызығушылығын арттыру өте маңызды. Мысалы өз тәжірибемде қазақ тілін оқуға құлшынысы мен қызығушылығын арттыру мақсатында мынадай ойын түрлерін ұйымдастырып отырамын.

Мысалы “ Сиқырлы қоржын” ойынында оқушылар сұраққа жауап бере білуге үйретемін.

Ойынның шарты мынадай: тақтаға ішінде сұрақтары бар қоржынның суреті ілінеді. Оқушылар алма-кезек шығып бір - бірден қоржынның ішінен сұрақтарды алып оқиды. Сұрақтарды оқушылардың сол сұраққа жауап бергісі келетіндей етіп қызықты құрастырамын.

«Кім жылдам?» ойыны арқылы балаларды шапшаңдыққа үйретемін. Ойын шарты бойынша:

1. «А» әрпінен басталатын қала аттарын жазыңдар. Мысалы: Алматы, Астана, Ақмола ... .(Ол қалалардың қай жерде орналасқанын картадан көрсетіп, қала туралы не білетінің сұрау).

2. Тек қана (а, е, ы, і) дауысты дыбысы бар сөздер ойлап жазыңдар. Мысалы: (а) бала, тамаша, қараша, ..., (ы) ыдыс, ыстық, қырық, мысық, сызғыш, ..., (е) ертең, керек, сен, кеше... .

3. Қай жағынан оқыса да мағынасы өзгермейтін сөздерді ойлап жазыңдар. Мысалы: Азиза, нан, қырық, қазақ, көк, ...

"Моншақ"ойыны арқылы жуан, жіңішке түбірлі сөздерді қайталау және ажырата білу дағдысын қалыптастырамын. Ойынның шарты: Қатты қағазға жуан және жіңішке түбірлі сөздерді жазу. Сыныпты екі топқа бөліп, қағазға жазылған сөздерді тарату. Белгіленген уақыттан кейін әр топ бір жуан, бір жіңішке түбірлі сөздерден жіпке моншақ тізулері қажет. Қай топтың моншағы бірінші тізілсе, сол топ жеңеді. Керекті сөздер: дәріхана, аурухана, дәрі, тамақ, астана, орман, кезекші, үзіліс, оқушы, өшіргіш, қалам, күнделік, көктем, қыс, балық, т. б.

Бастауыш сыныпта балалар кез-келген нәрсені тез қабылдағыш болады. Сондықтан олардың кіші кезден бастап мамандыққа деген сүйіспеншілігі мен , болашақта мамандық таңдау бойынша бойында қалыпты бағдар қалыптастыру үшін мамандыққа байланысты ойындар ұйымдастырып отырамын.

"Асхана" ойынында балалар "Асхана" тақырыбына байланысты сөздерді қайталау қажет. Ойынның шарты: тақтаға аспазшының суреті және тақырыпқа байланысты сөздер ілінеді. Сынып екі топқа бөлінеді. Қай топ тақырыпқа байланысты көп сөз тапса, сол топ жеңген болып шығады.

Керекті сөздер:

Аспаз----------Балық

Шанышқы-----Тұшпара

Палау----------Ботқа

Тәрелке---------Кесе

Сүт----------Шәйнек

Ет----------Қасық

Дәмді----------Сорпа

Тәтті----------Ас

Бұл ойынды әр - түрлі тақырыптар бойынша жүргізуге болады.

Сонымен қатар «Дүкен» ойыны арқылы ауызша есептеуге қарапайым түрде күнделікті өмірмен байланысты жаттықтыру мақсатында балалардың математикаға деген қызығушылығын арттырамын. Сонымен қатар, ақшаны ұсақтап үйренеді.

Құралдар: Дүкеннің өзіне тән заттар ,(көкөніс, оқу құралдары т.б.)

оның жазылып алынған бағалары, жасалған тиындар мен ақшалар.

таразы, есепшот, әр түрлі бұйымдар.

Мазмұны: Оқушылардың ішінен сатушы, кассир, тексерушілер жеке шығады. Қалған балалар сатып алушылар болады.Бұйымдардың бәрінің бағасын жазып , іліп қояды. Сатып алушылардың қалаған заттарын көрсетіп, чектерін алып келсе, соны есептеп затын беріп тұрады. Бағылаушылар оларды тексеріп тұрады. Осылайша ойын жалғасып отырады. Рольдерін ауыстырып отырса ойын қыза түседі.

Жаратылыстану, дүниетану пәндерінде де оқушылардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттыру мақсатында түрлі деңгейлі ойындар ұйымдастырып отырамын."Сиқырлы ағаш" ойынының мақсаты оқушыларды сұраққа жауап бере білуге үйрету. Ойынның шарты: Тақтаға қатты қағаздан жасалған алма ағашы ілінеді. Алмалардың сыртында бір сұрақтан жазылады. Тақтаға шыққан оқушы алманы алып, сұраққа жауап береді. Егер оқушы сұраққа дұрыс жауап берсе, алманы өзіне қалдырады. Мұғалім әр оқушының еңбегін бағалайды. Бұл ойынды " Мектеп ", " Үй жануарлары", "Асхана", " Балықтар", және т. б. тақырыптар бойынша өткізуге болады.

Кез - келген ойын түрлерін сабақта ойнатқанда оқушыларда әрекет пайда болады, дүниетанымы кеңейеді, ой - өрісін ойын арқылы дамытады, ойнай отырып білім көрсеткішіне өз үлесін қосады. Артта қалған, жасық мектептен қорқатын, оқуға енжар, күшпен оқитын оқушы болмайды. Керісінше, баланың өмірі, қоршаған ортаны танып білу, еңбекке қатынасы, психологиялық ерекшеліктері ойын үстінде қалыптасады.

В. А. Сухомлинскийдің сөзімен айтқанда: «Ойынсыз ақыл - ойдың қалыпты дамуы да жоқ және болуы да мүмкін емес. Ойын дүниеге қарай ашылған үлкен жарық терезе іспетті, ол арқылы баланың рухани сезімін, өзін қоршаған дүние туралы ұштастырады. Білімге құмарлық пен еліктеудің маздап жанар оты»,- деген екен.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы 2007ж.
2. «Бастауыш сынып» журналы №1-2009, №2-2005, №2-2006, №2-2009, №3-2004
3. С. Қарапаев. Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін тәрбиелеу маңызы. /Бастауыш мектеп. 2006Ж №1/
4. Тұрысбаева. Дамыта оқыту технологиясы.
5. Шығармашылық – басты мақсат. Р. Омарова. / Бастауыш мектеп. 2006 ж №3

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМЫТУДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Кошенова Жанар Кусайновна
Қарағанды облысы Қарқаралы ауданы Қарағайлы кенті
№16 жалпы білім беретін мектебі
jkoshenova@mail.ru

Әдебиетті оқыту әдістемесінің таяу болашақтағы дамуы оқу-тәрбие үрдісін ізгілендіру, оқытуды саралау, пәндердің сондай-ақ жеке әдістемелердің интеграциялануы, оқыту деңгейінің қазіргі ғылым, мәдениеттің даму деңгейіне жақын келуі, вариативті бағдарламалардың, сабақтардың жаңа технологияларын жасау, әдебиетті оқыту әдістерінің жаңа түрлерін іздестіру болып табылады.

Кілт сөздер: Оқу техникасын жетілдіру, мәнерлі, айқын оқу, көркем мәтінмен жұмыс істеуге баулу,ұжымдық оқу,даралап оқыту, оқу техникасы, ұжымдық оқу,көркем мәтін, мәнерлеп оқу.

Сөз өнерін, көркем әдебиеттің өзін әдебиет тарихы мен әдебиеттану ғылымында белгілі дәрежеде оқып үйрену негізінде оқушыларға әдеби білім, адамгершілік, ізгілік ,имандылық, тәрбие беру мен білім-білік дағдыларын қалыптастыру заңдылықтарын ашу- оның қарастыратын басты мәселесі.

Баланың білімді өздігінен алатын жолдарын анықтау- әдістеменің басты міндеті мен қызметі екені сөзсіз. Әдіскер ғалым ретінде А.Байтұрсынұлы бастаған істі әрі қарай дамытушылардың бірі Мағжан Жұмабаев баланы әдебиетпен таныстыруға аса үлкен мән берген. Ол жұмыстың жүзеге асырылуын бастауыш мектептен бастап мұқият дайындау керек деп танып, өзінің «Бастауыш мектептегі ана тілі» атты белгілі әдістемелік еңбегін жазды. Онда М.Жұмабаев әдіскер-ғалым ретінде төрт жылдық бастауыш мектептің әр жылына сәйкес ана тілі бойынша бала тілін дамыту үшін жаттығулар жүйесін жасап ұсынған.

Қоғамымыздың қазіргі даму кезеңіндегі басты мәселелердің бірі - білім беру жүйесінде оқыту үрдісін технологияландыру.

XXI ғасыр – жеке тұлғаны қалыптастыру, ізгілендіру, дамыту ғасыры. Мамандардың алдында тұрған бірден-бір мақсат - оқушылар алған білімдерін пайдаға асырып, оларды өз

бетінше түрлі өмірлік жағдайда қолдана білетін, өмірге өзіндік көзқарасы бар азамат болып жетілуіне көмектесу.

«Әдебиетші мұғалім ең алдымен көркем сөз сипатын ашатын заңдылықтарды білуі керек. Сондай-ақ көркем туындыны талдаудың ғылыми әдістемелерін жетік меңгеруі қажет. Әдеби шығармаларды талдауда мұғалім мен оқушы арасында бірлескен еңбек, бірлескен шығармашылық, өнерпаздық орын алуға тиіс»,-дейді белгілі әдіскер мұғалім Қ.Бітібаева [1].

Сонымен оқытушы және оқушының оқу әрекетіндегі бірлестіктер мен дербестік сипаттарын, ұйымдастыру жолдарын қарастыруға әдістеме ғылымы қолда бар бай тәжірибеге сүйенеді және оның таяу болашақтағы даму бағыттарын айқындайды.

Ол бағыттар:

- әдеби білімді саралауды жүзеге асыру, бағдарламаларды қайта қарап, тұжырымдама негізінде батыл жаңарту;
- әдебиетті оқытудың гуманистік, адамгершілік-эстетикалық сарынын күшейту, сабақ үрдісінде жазушы көтерген ізгілікті тағылымды, өнегені ашуды, ұлттық әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерді танытуды, сол арқылы оқушының ұлттық рухани санасын қалыптастыруды нысана тұту;
- оқушының көркемдік-ассоциациялық, образдық ойлануына, әдебиетті өнер табиғатына сай оқи білуіне, шығарманың идеялық-эстетикалық мән-мағынасына терең бойлап, тебірене қабылдауына, кейіпкер тағдырына ортақтасуына жағдай жасап, стандартқа сай білім, біліктілікпен қаруландырып, оқырман ретіндегі мәдениетін көтеру;
- оқытудың шығармашылық сипатын көтеру, оқушылардың оқу еңбегіндегі ой дербестігін, оқу-танымдық қабілеттерін дамытуды қамтамасыз ету, сабақ тиімділігін арттыру нәтижелігіне қол жеткізу;
- оқытуды демократияландыру, сабақта мұғалім мен оқушы арасында бірлескен мақсатты қарым-қатынас, субъект-субъект дәрежесіндегі еркін диалог ахуалын туғызу, нақтылы сынып жағдайында әдеби білім нәтижелігін қамтамасыз ете алатын мұғалім ізденісін қолдау;
- әдебиет пәнінің гуманитарлық циклдегі басқа да пәндермен, білім салаларымен пәнаралық, пәнішілік байланысын тиімді пайдалану, тіл мәдениеті, шешендік өнер, тіл дамыту бойынша тіл мен әдебиетке ортақ бағдарлама жасау;
- әдебиет оқулықтарының,оқу кітаптарының мазмұны, ғылыми-дидактикалық негіздерін түбегейлі жақсарту,оқулықтарға білім берудің жаңа технологиясын ендіру.

Бұл бағыттар жалпы білім беретін қазақ мектебіндегі әдеби-білім тұжырымдамасының негізгі ұстанымдары. Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесінің бұл тұжырымдамада көрсетілген негізгі бағыттары әлемдік тәжірибеге де сай келеді деуге болады.

Әдебиетті оқыту әдістемесінің таяу болашақтағы дамуы оқу-тәрбие үрдісін ізгілендіру, оқытуды саралау, пәндердің сондай-ақ жеке әдістемелердің интеграциялануы, оқыту деңгейінің қазіргі ғылым, мәдениеттің даму деңгейіне жақын келуі, вариативті бағдарламалардың, сабақтардың жаңа технологияларын жасау, әдебиетті оқыту әдістерінің жаңа түрлерін іздестіру болып табылады.

Оқушылардың шығармашылық қабілетін дамытуда жаңа ақпараттық технологияны пайдалану бүгінгі күн талабы. Ұстаз жас жеткіншектің жан-жақты дамуына, оның бойында жасырын жатқан шығармашылық қабілетті ашу және белсенді әрекетке келтіру жолында тынымсыз ізденісте болу керек. Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында оқушылардың шығармашылық қабілеттерін арттыруда мына жолдарды есте ұстанған жөн.

Халық педагогикасының түрлерін сабақта пайдалану - оқушылардың сабаққа қызығушылығын, белсенділігін, шығармашылық қабілетін дамытуда өте тиімді екені мәлім. Сабақты халық педагогикасымен ұштастыра отырып оқыту - тәрбиенің қайнар көзі. Балаларды халықтық салт - дәстүрді, әдет - ғұрыпты қастерлеп құрметтеуге үйреткен, тәрбиелеген абзал.

Өнермен байланыстыра оқыту - көркемөнердің бір саласы болып келетін әдебиет пәнінің басты құралы - сөз өнері. Ендеше "Әдебиет пен өнерді" байланыстыра оқытуды жүйелі түрде сабақ барысында қолдану нәтижесі жоғары жетістіктерге жетелейді.

Мектепте оқытылатын көптеген пәндердің ішінде оқушыларға терең және жан-жақты білім беруде әдебиеттің рөлі өлшеусіз.

Әдебиет адамды рухани тәрбиелейді, жан сұлулығына тәрбиелейді, ізгілікке, адамгершілікке үйретеді. Ол адамды асыл армандарға жетелейді.

Онда адамзаттың ұшқындаған қиялы, жақсы өмір үшін күресі, жолдағы күресі, елдегі қайғылы оқиғалар, халқымыздың ұлттық сипаты, адам өмірінің тағдыры бейнеленген.

Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін шыңдау барысында мынадай жұмыстар жүзеге асырылады:

- білім беру мекемелерінде шығармашыл оқушылар үшін арнайы сыныптар мен топтар құрып, оқу бағдарламаларын жеделтетіп оқытуды ұйымдастыруға;
- пән сабақтарында шығармашылық сипаттағы тапсырмаларды іріктеу, орындау, талдау жұмыстарының талдау жұмыстарын жүйелі жүргізуіне;
- сабақтан тыс мезгілде жүргізілетін жұмыстарға - пәндік олимпиада, ғылыми конференцияға, интеллектуалдық турнирлер мен шығармашылық байқауларға дайындық жұмыстарын жыл бойы жоспарлы жүргізуге;
- оқушылардың білім деңгейі мен олардың өз мүмкіндіктерін пайдалану көрсеткішін арнайы әдістемелер бойынша жүйелі түрде тексеріп отыруға;

Оқушы шығармашылығын дамыту - білімдік үрдіс субъектілерінің және білім мазмұны мен жүйелердің өзара әрекеттесу аймағы болып табылады:

1. Төмен деңгейге осы қимыл әрекетке тұрақсыз қызығушылығы бар оқушылар. Тапсырманы олар берілген сұрақтар көмегімен белгілі бір бөлігін ғана орындау арқылы, үлкендердің айтуымен, үлгінің көмегімен іске асырады.
2. Орта деңгейге осы қызметке ден қойған және қызығушылық танытқан оқушылар жатқызылды. Тапсырманы дұрыс орындайды, үлкендердің көмегіне сүйенбегенмен берілген сұрақтар арқылы атқарды. Инициатива мен шығармашылық көп байқала бермейді.
3. Жоғары деңгейде осы қимыл әрекетке ден қойып, қызығушылық танытқан балалар жатқызылды. Тапсырманы олар өздері орындайды, ешкімнің айтуынсыз, инициатива мен шығармашылық танытады [1].

Оқушылардың шығармашылық қабілетін, шығармашылық ойлау мен шығармашылық тұрғыда жұмыс жасауын дамытуда логикалық тапсырмалар орындатудың маңызы зор. Логикалық тапсырмалар оқушыларды белсенділікке тәрбиелеу, өз бетінше жұмыс істеуге дағдыландыру, сондай-ақ, оқушыларды икемділікке, шеберлікке дағдыландырады мысалы:

1. Логикалық ойын дамытатын тапсырмалар (сөзжұмбақ, ребус шешу, жұмбақ, мақал-мәтел, қанатты сөздер құрастыру);
2. Берілен тапсырманы түрлендіру бағытындағы жұмыс түрлері (мәтінді өңдеу, берілген мәтіннен диалог құрастыру);
3. Өз ойынан еркін тақырып құрастыруға берілген жұмыс түрлері (өлең, ертегі, әңгіме, шығарма жазу);

Шығармашылық - тапқырылық пен шеберлікке шыңдалу кезеңі. Бұл кезеңде оқушы белгілі бір шығармаға өзіндік көзқарас білдіріп, пікір жазады, мәтінге әдеби-теориялық толық талдау жүргізеді, кіші ғылыми жұмыстарды қорғайды, әңгіме жазады. Осы үш кезеңнен өткен оқушы нағыз шығармашыл тұлға болып дараланады.

Әр оқушыға өз ойын, пікірін айтуға мүмкіндік беріледі, жауаптар тыңдалады. Оқушы өз тұжырымын дәлелдеуге талпыныс жасайды.

Әдіскер-ғалым Қ.Тасболатов «Проблемалық ситуация тудыру - оқушыларға сұрақ қойып, оны шешу ғана емес, мұндағы сұрақ оқушыға бейтаныс, өздігінен ізденіп, өзінше

қорытынды жасай білетіндей сұрақ болуға тиіс» дейді. Бұл орайда оқушыларға танымдық сұрақтар қоюдың маңызы зор.Оқушылардың дүниетанымын кеңейту, шығармашылық жұмысқа баулу, ізденушілік әрекеттерін жетілдіруде сыныптан тыс жұмыстарды жүргізудің маңызы зор. Үйірме, факультатив сабақтарын, таңдау курстарын, пәндік кештерді, КВН, конференция, дәстүрлі емес сабақтар түрлері, дебат ұйымдастыру шығармашыл тұлғалардың ашылуына көп септігін тигізеді.

Пікірталас түрлерін пайдалана отырып оқыту (пікір алмасу, ойталқы, ойкөкпар, пікірсайыс, т.б) Пікірсайыс сабақтарын өткізу үшін алдымен жақсы жағдаят бола алатын тақырып таңдалғаны жөн. Тақырып сәтті таңдалған уақытта оқушылардың этикалық - эстетикалық талғамын оятып, сезіміне әсер етіп, білім іскерліктерін, шығармашылық мүмкіндіктерін дамыта аламыз [2].

Сыныптан тыс шығармашылық жұмыстарды өткізуде ғылыми - зерттеу жұмысына баулу, бағыттау-оқушыларды ғылыми жұмысқа баулудың басы оларды өз беттерімен орындалады. Оқушыларды шығармашылыққа баулудың, өзіндік іс-әрекетін ұйымдастырудың түрлері өте көп деуге болады.

Әдебиетті оқытуда қолданылатын әдіс-тәсілдер:

Проблемалық оқыту (диспут, дискуссия, оқыта үйрету, баяндама, мені түсін, тірек мәтін, тірек символдары, т.б. қолданылады) Оқушы мұғаліммен еркін сөйлесіп, пікір алмастыра алады, өзін жеке-дара тұлға ретінде тануға жол ашылады, өз ойын ашық еркін айтуға, пікір алмасуға, достарының ойын тыңдап, мәселені шешу жолдарын іздей отырып, қиындықты шешуге көмектесуге, бір-бірінің пікірін тыңдап, шыншылдық, әділдік, өзгенің пікірімен санасуғаүйренеді, ынтымақты қарым-қатынастың негізі қаланады.

Оқушыларды шығармашылыққа баулудың, өзіндік іс-әрекетін ұйымдастырудың түрлері өте көп. Мысалы: тірек сөздер беру арқылы әңгіме құрастыру, өлең құрастыру, мысалдарды, ертегілерді сахналау, шығарма жазу, ертегі мазмұны бойынша сурет салу, т.б.

Жаңа технология жүйесінде проблемалық және іскерлік ойын арқылы оқытудың да маңызы аса зор. Оқушылар әр түрлі проблемаларды талдайды, оның шешу жолдарын іздестіреді. Мұндай сабақтар оқушылардың логикалық ойлау қабілетін дамытады, пәнге қызығуын арттырады, өмірде кездесетін түрлі қиындықтарды женуге тәрбиелейді. Іскерлік ойын сабақтарын өткізу технологиясы 3 кезеңнен тұрады.

1-кезең. Дайындық (рөлдерді бөліп беру, оқушыларды топтарға бөлу, проблемаларын алдын-ала таныстыру, қажетті материалдарды жинау).

2-кезең. Ойын кезеңі (оқушылар жасаған хабарламаларды тыңдау, пікірталас жасау, қабылданатын шешімді талқылау және оны бақылау, талқыланған шешімді қабылдау).

3-кезең. Қорытындылау (проблемаларды шешудің тиімді жолдарын іздестіру).

Соңғы кезде оқу үрдісінде оқытудың әр түрлі педагогикалық технологиялары жасалып, мектеп өміріне енгізіліп жатыр. Олар мыналар:

Лысенкованың алдын ала оқыту, Шаталовтың интенсивті оқыту (тірек сигналдарын пайдалану арқылы), Эрдниевтің ірі блоктап оқыту, мәселелік оқыту, оқытудың белсенді әдісі.

Синквейн әдісі: Оқушылар арасында белсенді шығармашылықты ойлауға, ойларын нақты, қысқа да нұсқа, тұжырымды жеткізе алады.

Кубизм әдісі: пайдалану:

1. Салыстырыңыз.
2. Талқылаңыз.
3. Ажыратыңыз.
4. Мысал келтір.
5. Қолданыңыз. Өлеңге қос не әңгіме жаз.
6. Зерттеңіз.

Сондай-ақ әдебиеті сабақтарында оқытуды ойын түрінде ұйымдастыру және әртүрлі формаларды-топтық, топтық-жеке, жұппен жұмыс, пікірталастар мен пікірсайыстар, дебат әдісін пайдалану уақыт талабына сай әдістердің бірегейі.

Сонымен, шығармашылық іс-әрекет талаптарын, сондай-ақ оларды мектепте ұйымдастыру жолдарын зерттеу - мәселені дамытып, жетілдіру тетігін анықтауға және мынадай тұжырымдар жасауға мүмкіндік береді:

- оқушылардың шығармашылық дербестігін дамыту арқылы оның жеке тұлғасын қалыптастыруға болады;

- танымдық іс-әрекет түрлері төменнен жоғарықарай, кезекті түрде, белгілі бір ретпен, жүйемен жүргізілуі нәтижесінде шығармашылығы дамиды;

- танымдық іс-әрекетті дұрыс ұйымдастыру біліктері мен ізденімпаздықтың қалыптасуы оқушыларды шығармашылыққа баулиды.

Көркем шығарманы оқыту - оқушының сөз қадірін түсінерлік ойлау әрекетін дамыту, рухани дүниесін байыту, эстетикалық талғамын жетілдіру, адамгершілік қасиетін қалыптастыру», - деген болатын әдебиет зерттеуші - ғалым, белгілі жазушы, ұлағатты ұстаз Қажым Жұмалиев [3].

Әдебиет сабағындағы ең басты жұмыстардың біріне оқушылардың көркем шығарманы қабылдауы, одан әсер алуы, көркем туындыны бүкіл бітім - болмысымен түсіне білулері жатады.

Яғни мұғалім осы мақсатпен ізденуі керек, осы мақсатта оны жүзеге асырудың ең тиімді деген әдіс - тәсілдерін сұрыптай отырып пайдалануы керек. Оқушының көркем шығарманы қабылдау белсенділігін, әсерлі сезімін дамытудың жолдарын қарастыруы абзал:

-оқушылардың рухани дүниесін байыта отырып эстетикалық, интеллектуалдық, көркемдік, сезімдік, адамгершілік, азаматтық тәрбие беру;

- оқырмандық тұрақты ынта – ықыласты, биік талғамды қалыптастыру;

- әдеби мұраны және онда бейнеленген құбылысты эстетикалық қабылдауына қажетті білім және біліктілікпен қаруландыру;

- логикалық ойын, ауызекі және жазбаша тіл мәдениетін қалыптастыру. Бір сөзбен айтқанда, жеке тұлғаны дамыту, қалыптастыру болып табылады.

Мектепте әдебиетті оқытудың мән-маңызы көркем туындыны оқыту, талдау, оқырмандық пікір қалыптастырумен ашылмақ. Көркем туындыны оқу бар да, талдау бар. Талдау оқусыз жүзеге аспайды. Оқу баланың өз еңбегімен жүзеге асады, талдау - мұғалім, оның ұйымдастыруы, жобалауы, тиімді жағын ойластыруы арқылы жүзеге асады. Көркем мәтінді оқушы қалай оқып, қабылдайды, қандай ой туады, өз көзқарасын қалай жеткізеді – бұл оқушы мен мұғалімнің бірлескен еңбегінің жемісі болмақ.

Көркем мәтінді оқу түрлерін жіктеп ажыратамыз:

1) көркем мәтіндегі жазушы ойын мұғалім көмегімен аңғара оқу. Оның мән-мағынасын тұшына, түсіне оқу. Қиын, түсініксіз образды, айшықты сөздерді ұғына оқу, яғни лингвистикалық түсіндірмелі оқу;

2) таңдап оқу. Белгілі мақсатпен қойылған сұрақтарға жауап іздеп, тіл көркемдігін дәлелдеу, портрет, пейзаж, образды табу;

3) іштен оқу немесе өздік оқу. Іштен оқудың оқушыны жеке, өз бетімен жұмыс істеуге баулудағы маңызы ерекше зор. Ойлану, өз бетімен іздену, жауап табу, дербес белсенділігін арттырудағы іштен оқудың атқарар рөлінің ерекше екендігі;

4) рөлге бөліп оқу. Рөлге бөліп оқу таным белсенділігі, қызығушылығын арттыруда, қабілеттерін дамытуда, сабақтың эмоциялық, психологиялық мәнін нәрлендіруде пайдалы;

5) хормен оқу. Оқу техникасын жетілдіру, мәнерлі, айқын оқу, көркем мәтінмен жұмыс істеуге баулу бүкіл сынып оқушыларын көркем оқуға ұйымдастыруда тиімді;

6) ұжымдық оқу. Әсіресе, даралап оқытуда тиімді. Оқу техникасына, мәнерлеп оқуына қарай, оқушыларды топқа бөле отырып, мұғалім ұжымдық оқуды тиімді

ұйымдастырса, көркем мәтінді тез меңгертуге ықпал жасайды, мәтінді оқуға деген оқушы ынтасын арттыруға әсер етеді;

7) жұптық оқу. Жұптық оқудың тиімділігі, біріншіден өз беттерімен оқу техникасын жетілдіру дағдыларын дамытады, екіншіден ұқыпты тыңдай білуге, бір-бірінің жұмысына талдау жасай білуге икемдейді;

8) мәнерлеп оқу. Мәнерлеп оқу-әдебиетті оқытудың басты әдістемелерінің бірі. Мәнерлеп оқудың мақсаты:

- оқушыларға көркем туындының эмоциялық-эстетикалық әсерін сезіндіру;
- көркем мәтінге жан беру, әр сөздің мәні мен мағынасын, сөз бояуларының нақышын сезе білу;
- көркем мәтіндегі айтар ой мен поэтикалық көркемдікті өздеріне болжату, түсіндіру, мәтінді талдау дағдыларын дамыту.

Әдебиет сабағының күре тамыры көркем мәтінмен жұмыс істеу ерекшелігі - ол оқушының жүрегіне, сезім қылына әсер етуі.

А. Байтұрсыновтың: «Мұғалім әдісті көп білуге тырысуы керек, оларды өзіне сүйеніш, қолғабыс нәрсе есебінде қолдануы керек,» - деген болатын.

В.М.Шепельдің тұжырымдауы бойынша: «Технология - бұл өнер, шеберлік,ептілік, іскерлік, әдістердің жиынтығы, жағдайдың өзгеруі.

Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында жаңа технологияны қолданудың тиімділігі өте зор. «Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» әр түрлі стратегиялар: Топтау», «Ойтүрткі», «Инсерт», «5 жолды өлең»,«Венн диаграммасы», «Семантикалық карта», «ЖИКСО», «Еркін жазу» т.б. «Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» технологиясын шығармаларды оқи отырып, кейіпкер бойындағы асыл қасиеттерді жинақтап, нені ұққандарын анықтауға тиімді.

Қорыта келе, бүгінде көркем туындыны саналы түрде оқуға деген қызығушылықтың төмендеуі зерттеуші ғалымдар мен әдіскер ұстаздарды, ата-аналарды қатты толғандыруда. Әдебиет мұғалімнің терең білімді болып, әдістемелік шеберлікті жетік меңгеріп, көркем туындыны шығармашылық шабытпен оқыта білуі - бүгінгі заман талабы.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Бітібаева Қ., Құдайбергенова Г., Мұқашева М. Әдебиетті оқытудың инновациялық технологиясы. - Өскемен, 2002.

2.Т.Ақшолақов, Шығарманың көркем айшықтарын таныту, А., «Жазушы», 1998 ж.

3.Сыздық Р. Тіл мәдениеті және оның проблемалары / Р. Сыздық // Тілдік норма және оның қалыптануы.-Астана: Елорда,2001.- 230 б.

4. А. Байтұрсынов, Тіл білімі, А, «Жазушы», 1992 ж.

5. Р. Сыздықова, Б. Шалабаев, Көркем мәтіндерді лингвистикалық талдау, А., «Мектеп», 1989 ж.

7. Сарбасова К.А., Шаушекова Б.К. Педагогика негіздері. Қ., 2004ж. 40-46 б

8. Бейсенова Г. Жаңа ақпараттық технологияның тиімділігі. Қазақстан мектебі. №6. 2006

ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТӨЗІМДІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

А.С. Жунисова
магистр аға оқытушы
Академик А.Қуатбеков атындағыХалықтар достығы университеті
Шымкент қ., Қазақстан

Түйіндеме:Жастардың төзімділігін қалыптастыру бүгінгі таңдағы педагогика ғылымының ең көкейкесті мәселесі . Төзімділік – бұл көркем бейненің бірлігі. Бұл тек моральдық міндет қана емес, сонымен қатар саяси және құқықтық қажеттілік Жоғары сынып оқушыларының төзімділігін қалыптастырудың негізгі бағыты – оларды бүгінгі қоғамның ең маңызды құндылығы деп баяндалады.
Кілтсөздер: Төзімділік , білім, білік, дағды, деңгей,жоғары сынып оқушылары.
Аннотация: Формирование терпения и выдержки у молодежи является важнейшей задачей работы педагогической науки. Терпение есть единство образа в этом художественном вступлении. Психодраматика. Это не только моральный долг, но и политический догматизм, и юридическая необходимость. Описано основное общероссийское направление формирования терпения старшеклассников - важнейшей ценности человека в современном обществе.
Ключевые слова: Терпение, знание, религиозное знание, мастерство, уровень, возможность старшеклассников
Annotation: The formation of patience and endurance in youth is the most important task of pedagogical science. Patience is the unity of the image in this artistic introduction. Psychodramatics. This is not only a moral duty, but also political dogmatism and legal necessity. The main all-Russian direction of formation of tolerance of high school students is described - the most important human value in modern society.
Keywords: Patience, knowledge, religious knowledge, skill, level, opportunity high school students

Еліміз өз тәуелсіздігін алғаннан бастап мемлекеттік саясатта келешек ұрпақтың денсаулығы және бала тәрбиесі негізгі мәселе болып жүр. Қазақстан Республикасы Ата заңының 27 бабының, 2-тармағында «Балаларына қамқорлық жасау және оларды тәрбилеу ата-ананың құқығы әрі парызы» делінсе [1].«Бала тәрбиелеу - болашаққа үлкен инвестиция» деуінде үлкен мән жатыр. Сонымен бірге білімді, сауатты адам ғана келешек тізгінін қолына ала алады деген [2]. Қазіргі мектеп алдында қоғамдық бейімділігі бар, өзін-өзі жүзеге асыра алатын, қарым-қатынас жасай білетін жастарды жаңа толеранттылық парадигмасы негізінде қалыптастыруды міндеттейді. Сондықтан жастардың шыдамдылығын, төзімділігін қалыптастыру бүгінгі таңдағы педагогика ғылымының ең көкейкесті мәселесі болып отыр.Қазіргі кезеңде Қазақстан үшін азаматтар бойындағы өзіндік қасиеттерге нұқсан келтірмей жаңа қасиеттерді, дербестікті таңдау мен мобильді шешім қабылдау жағдайындағы жауапкершілікті қарым-қатынас орнатуға, қоғамдағы тиімділікті арттыруға әсер ететін білім, білік, дағдыларды ұлттық мәдениет аясында қалыптастыру өзекті мәселесі тұр. Білім беру жүйесі арқылы ғана оқыту мен тәрбиелеудегі жеке тұлғаға бағытталған жұмыс нәтижесінде жоғары сынып оқушыларының белсенді өмірлік ұстанымын және олардың әлеуметтік міндеттерінің төзімділік деңгейлерін көтеру дағдыларын қалыптастырады. Жоғары сынып оқушыларының төзімділігін қалыптастырудың негізгі бағыты – оларды бүгінгі қоғамның ең маңызды құндылығы ретінде танып, өз еркімен шешім қабылдай алатын жеке тұлға ретінде қалыптастыру. Жоғары сынып оқушыларының төзімділігін қалыптастыру мен дамыту бағытында мектептегі оқу-тәрбие үрдісінің маңызы өте зор. Бұл жағдайда тәрбиені оқушылардың төзімділігін қалыптастыру мақсатына бағыттау

қажеттігі айқындала түседі.Тарихқа көз жіберетін болсақ, жасөспірімдерді әлеуметтендіру мәселесі ғұлама ойшылдардың еңбектеріне арқау болып келгені мәлім. Сондықтан, бұл идеяларды, қазақ педагогикалық ғылымының, халықтық білім берудің, белсенді әрекетінің қалыптасу ерекшеліктерін тәрбиелеу мен білім берудің қазіргі кезеңінде қарастырып өткен өте маңызды. Қазіргі уақытта төзімділікті қалыптастыру мәселесіне ерекше көңіл бөлініп отыр. Ол көптеген себептермен түсіндіріледі: XXI ғасырда адамзат куә болып отырған, бүкіл әлем бойынша ашық төзімсіздіктің санының көбеюі, әлемдік қауымдастық алдында түрған негізгі мәселерердің ішінен алдыңғы қатарға шыдамдылық мәселесін қояды. Төзімділік – бұл көркем бейненің бірлігі. Бұл тек моральдық міндет қана емес, бұл сонымен қатар саяси және құқықтық қажеттілік. Төзімділік бірлікке жетуге мүмкіндік береді және соғыс мәдениетінен бірлік мәдениетіне дейін жетуге мүмкіндік береді. Төзімділік – бұл шындыққа деген белсенді қатынас. Ол адамның жан-жақты құқықтары мен еркіндіктерін қабылдау негізінде қалыптасады» [3].Сонымен қатар декларацияда «төзімділіктің алдын алудың тиімді әдісі – тәрбие» деп көрсетілген. Төзімділік бұл адами көқарастардың, рухани көзқарастардың, идеялық және діни көзқарастардың менің ұстанымдарыма теріс болса да құрметтеймін деген және субъекттер арасында сыйластықты, кішіпейілділікті, мейірбандықта білдіреді. Осы тұста біз толеранттылықтың екі мағыналы ұғым: елдер, этностар, діндер, жеке адамдардың өзара шапағат жасауында деп түсінеміз.Білім беру саласында «төзімділік» пен «менталитет» ұғымдары өзара байланысты, өйткені ол адам мен әлеуметтің ментальдық ерекшеліктерін қалыптастырады.Төзімділіктің анықтамалары бүгінгі таңда ұлтаралық толерантты қарым-қатынас мәдениетіне тәрбиелеудің, адамгершілік тәрбие берудің, жеке тұлғаның адами көзқарастарын қалыптастырудағы қажеттілік екендігіне назар аударады.Төзімділік ұғымының негізгі мазмұны қоғамдық тұрмыстың жан-жақтылығын түйсіну, жеке тұлғаға сыйластықпен қарау, өзге адамдардың көзқарастарына, түсінігі мен сеніміне және т.б.жеке ерекшеліктеріне төзімділікті таныта білу; өрескелдік, жауласу және күш көрсетуді мейілінше болдырмау болып табылады [4]. Сонымен, шыдамдылық (төзімділік) - бұл жекелік, қоғамдық сипаттама, ол арқылы дүние жүзі мен әлеуметтік орта көп жақты екендігі ұғынылады, осыдан келіп, бұл дүниеге көзқарастар да әртүрлі болады және өз пікіріне, көзқарастарына,қылығына сай келмейтіндерге төзімділік, шыдамдылық таныту. Бұл ұғым жоғарыда айтылғандай, ғұлама қазақ ойшылдарының еңбектерінде тікелей мағынада көрсетілмегенімен, гуманизм, мәдени сабақтастық идеялары арқылы көрінеді.Қазіргі уақытта жоғары сынып оқушылары дегеніміз 14,5-17 жас яғни жасөспірімдік кезеңді қамтитын балалар кіреді. Кез келген білім беру жүйесінде білім алушы адам үйренуші болып табылады. Осы түсінікте адамның өзі басқалардың көмегімен оқитыны атап көрсетіледі, яғни ол білім беру процесінің белсенді субъекті бола тұрып, барлық қарастырылған субъектілік сапалармен, қырлармен сипатталады. Сонымен бірге, барлық үйренушілер білім беру жүйесінің белгілі бір сатысында бастапқы жалпы және тек оларға тән ерекшеліктермен, қырлармен сипатталады. Бұл, әр білім беру сатысы, әдетте, адам өмірінің белгілі бір кезеңімен теңестірілуімен түсіндіріледі.

Жоғарғы сынып оқушысы оқу іс-әрекеті субъекті ретінде өзі орналасқан дамудың әлеуметтік ситуациясының ерекшелігіне сай, осы іс-әрекеттің сапалық жаңа мазмұнымен сипатталады. Біріншіден, тұлғалық мәнді құндылықтары бар оқу пәндеріндегі білімдерді игеруге деген ішкі танымдық мотивтермен қатар кең әлеуметтік және сырттық жеке тұлғалық мотивтер де көрінеді, олардың ішінде жетістікке жету мотиві бірінші орын алады. Оқу мотивациясы құрылымы бойынша сапалы өзгереді, өйткені жоғары сынып оқушысы үшін оқу іс-әрекетінің өзі – болашақтағы өмірлік жоспарларды жүзеге асыру құралы. Оқу, білімдерді игеруге бағытталған іс-әрекет ретінде көп нәрселерді сипаттамайды, көптеген үйренушілер үшін негізгі ішкі мотив ретінде нәтижеге бағдарлану болып табылады [5].

Жоғары сынып оқушысының оқу іс-әрекетінің негізгі пәні, яғни ол бағытталған

нәрсе даралық тәжірибені, оны кеңейту, толықтыру, жаңа ақпаратты енгізу есебінен, құрылымдық ұйымдастыру, комлекстеу, жүйелеу болып табылады. Өз бетіншеліктің, шешімдерге деген шығармашылық келістердің дамуы, осындай шешімдерді қабылдай алу іскерлігі, бар нәрселерді талдау жасау және оларды сындарлы конструктивтіұғыну сондай-ақ жоғары сынып оқушысының оқу іс-әрекетінің мазмұнынын құрайды. Жоғары сынып оқушысында оқу іс-әрекетінің ерекше формасы қалыптасады. Ол, саналы түсінілген немесе әлі де түсініліп жатқандар контексінде зерттеулер, талдау элементтерін кәсіби бағыттылыққа, тұлғалық өзін-өзі анықтауға қажетті ретінде жүргізуді қамтиды. Төзімділік , шыдамдылық басқаларға теңдік пен құрмет сезімін танытуды және үстемдік пен зорлық-зомбылықтан бас тартуды қамтиды: бұл ашықтық пен еркін ойлаудың қасиеті, бұл әлем мен әлеуметтік орта көп өлшемді екенін түсінетін жеке немесе әлеуметтік сипат. Әлем басқаша болып табылады және оны біртектілікке немесе біреудің пайдасына шешуге болмайды[6]. Қорыта келгенде біз, жоғары сынып оқушыларының төзімділігі дегеніміз жалпы білім беретін мектеп оқу-тәрбие үдерісінде сенімділік, басқаға құрмет, ынтымақ, шыдамдылық сезімі негізінде мұғалім мен оқушы арасындағы белсенді ізгіліктік қарым-қатынастағы «шебер серіктес» болып табылатын және өзара байланыс үшін жағымды «позитивті» қатынас ұйымдастыра білетін, толерантты мәдениеке ие жеке тұлғаны айтамыз. Шыдамдылық мінез-құлықты ынталандыру нәтижесінде, адамдарға төзімділікпен қарау тұрақты мотивациясы қалыптасып, балалардың агрессиялық әрекеттеріне тосқауыл болуы қажет. Бірақ, ең алдымен, біз балалардың толеранттылық әрекеттерін және толерантты шешімдерін мақулдаумыз туралы айтуымыз керек. Ынталандыру әртүрлі нұсқаларда жүзеге асырылуы мүмкін. Бала өзінің мінез-құлқын оңды түрде өзгерткен кезде қолдайтын көзқарас, қотермелейтін сөздер. Әртүрлі ұлттық және әлеуметтік топтардың өкілдерінің өзара әрекеттесуі және бірлескен жұмыс ұйымдастыруы төзімділік мінез-құлықты ынталандырады. Төзімділік мінез-құлықты ынталандыру әдістерін қолдану балада белсенділікті, өз-өзіне сенімділікті, табандылықты дамытуды, мақсатқа жету үшін қиындықтарды женуді болжайды; өзін ұстай білу қабілетін қалыптастыру (өзін-өзі ұстау, өзін-өзі бақылау); тәуелсіз мінез-құлық дағдыларын жетілдіру және т.б. Төзімділік мінез-құлықты ынталандыру әдістері мыналарды қамтиды: көтермелеу, моральдық санкция, бәсекелестік, қызығушылықты ынталандыру [7]. Шыдамдылық мінез-құлықты жүзеге асыруда мінез-құлықтық саласында моральдық және ерік-жігерге ұмтылу қажет: батылдық, қайсарлық, моральдық мұраларды сақтаудағы ұстамдылық. Бұл жерде жеке тұлғаның мақсат қойғандығы, оны жүзеге асыруы және оның орындалуы үшін тұлға қандай әрекетке баратындығы маңызды.Өзін-өзі реттеу саласында таңдаудың моральдық заңдылығын қалыптастыру қажет: адалдық, өзін-өзі бағалау, өзін-өзі сынау, өз мінез-құлқымен басқалармен сәйкестендіру, тұтастық, өзін-өзі бақылау және т.б.Өзін-өзі реттеу саласына әсер ету әдістері балалардың психикалық және физикалық өзін-өзі реттеу дағдыларын қалыптастыруға, өмір жағдайларын талдау дағдыларын дамытуға, балалардың өз мінез-құлқын және басқа адамдардың жағдай түсіну дағдыларына үйрету, өздеріне және басқаларға адал қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастыруға бағытталған. Ынталандыру әдісі жасөспірімге басқа адамдарға деген көзқарастарын дұрыс бағалай білуге көмектеседі, яғни өз қажеттіліктерін білуге, өзінің мінез-құлқының мағынасын түсіну, тиісті себептерді және оларға сәйкес мақсаттарды таңдауға көмектеседі.Қазіргі заманғы педагогикалық практикада адамға әсер етудің психологиялық әдістері күнен күнге кеңінен қолданылады. Бұл әдістерге әлеуметтік белсенді оқыту әдістері жатады. Төзімділік мінез-құлықтың эмоционалды және мінез-құлық компоненттерін дамыту құралы ретінде моральдық таңдауларды пайдалану тиімді болып табылады. Әрбір таңдау арқылы адамның төзімсіз қарым-қатынасын анықтауға болады. Кез келген мұғалім таңдауды жасауы мүмкін, әр таңдау: мектеп оқушыларының нақты өміріне қатысты болуы керек; мүмкіндігінше түсіну үшін қарапайым болуы тиіс; аяқсыз болуы керек; моральдық мазмұны мол екі немесе үш сұрақтан тұру керек; «Басты кейіпкер қалай

әрекет етуі керек?» деген негізгі сұраққа оқушылардың зейінін шоғырландырып, жауап таңдауға мүмкіндік беру. Мұндай таңдаулар ұжымда дау тудырады, ол кезде әр кім өзінің дәлелін келтіреді, бұл оларға болашақта өмірде дұрыс таңдау жасауға мүмкіндік береді . Жасөспірім өзінің қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін өзін-өзі тану, өзін-өзі жетілдіру, өзін-өзі анықтау, өзін-өзі сәйкестендіру және ойында деген қолайлы жағдайлар іздеуге және табуға тырысады. Ойын ортасы жасөспірім үшін де тартымды болады. Ойын - тәжірибе платформасы, онда бала өз тәжірибесін, өмір туралы, адамдар туралы жиналған ақпараттарын тексереді. Ойынның тәрбие беру үшін бір қатар маңызды ерекшеліктерге ие. Оушының дене, эмоционалдық және ақыл-ойының шаршауын жояды. Ойын алаңы – мұғалімнің әртүрлі әлеуметтік жағдайларды модельдеу мүмкіндігі бар ерекше орын. Және мұны жасөспірімдер де төзімділікті дамыту үшін қолдануға болады. Ойын баланы заманауи әлемдегі мәселелерге үнілуге, этносаралық, конфессияаралық және халықаралық қатынастардың күрделілігін ойындағы ролге кіру арқылы көріп, сезінуге мүмкіндік береді. Ойын баланың жеке басын қалыптастыруға ықпал етеді, өйткені рөлдегі мінез-құлық тек рөлмен ғана емес, сонымен бірге ойыншының жеке қасиеттерімен де байланысты, ал ойында қалыптасқан қарым-қатынас балаға өзінің әдеттегі мінезінен «бір саты» жоғары болуына мүмкіндік береді. Осылайша, ойында оның айналасындағы әлемге қатысты өзінің ұстанымының түбегейлі өзгеруі мүмкін. Онда ұстанымның өзгеру ықтималдылығы және өз көзқарастарын реттеуге арналған механизм бар[8]. Қазіргі әлеуметтік-мәдени жағдайларда педагогикалық өзара қарым-қатынас білім беруші мен оқушы арасындағы ерекше қарым-қатынас түрін қарастырады. Оқушының төзімділік мінез-құлыққа деген қажеттілігін түсінуге қарым-қатынас құралы ретінде оқыту диалогы болып табылады. Жасөспірімдердің толерантты мінез-құлқын қалыптастыру процесінде «тәрбиеші тәрбиеленуші (жасөспірім) - ата-анасы - мұғалімдер» жүйесі ұсынылған. Оқушылармен жұмыс істеудің негізгі түрлері: сабақ, сынып сағаты, тәрбие сағаттары негізінде сабақтан тыс жұмыстар, ұжымдық шығармашылық істер.Тәрбие сағаттары жасөспірімдердің төзімділік мінез-құлқын қалыптастыруға бағытталған үдерісі болып табылады. Оқу үдерісінің элементі ретінде тақырыптық сабақ білім беру, тәрбиелеу және дамыту функцияларын орындайды. Ұжымдық шығармашылық іс-әрекеттер - «шығармашылықпен және қарым-қатынаспен, арман мен өмір қуаныштарға толы жарқын еңбек және ойынды ұйымдастыру тәсілімен қатар негізгі тәрбие әдісі» [9].Педагогикалық әдебиетте «тәрбиелік жұмыс» ұғымы оқушылардың нақты іс-әрекеттерін ұйымдастыру мен жүзеге асырудың нақты түрі болып табылады. Оқу үдерісі үздіксіз білім беру іс-әрекетінің тізбегінен тұрады. Шын мәнінде, оқушылармен жұмыс істеудің барлық түрлері (тренинг, сабақ, тақырыптық сабақтар) тәрбие беру ісінің үздіксіз тізбегі болып табылады. Тәрбие беру ісі ұжымдық және шығармашылық сипатта болады және ұжымдық тәрбие жұмысы немесе ұжымдық шығармашылық іс-әрекеттер деп аталады. Тәрбие беру ісінің негізінде екі тәсіл жатады: іс-әрекеттік және кешенді. Біріншісі - мектеп оқушыларына түрлі іс-шараларын ұйымдастыруды талап етеді: танымдық, еңбек, әлеуметтік, көркемдік, бағдарлық және еркін қарым-қатынас, ал екіншісі- барлық іс-әрекетті біріктіріп, тұтас процесспен олардың әсері. Іс-әрекеттік көзқарас тәрбие бағытын көрсетеді, ал кешенді оның мазмұнын анықтайды [10]. Мақсаты мен қажеттілігіне қарай көптеген тәрбиелік жұмыстар түрі бөлінеді: этикалық, әлеуметтік-бағдарланған, эстетикалық, танымдық, спорттық-физикалық, экологиялық, еңбектік.Тәрбие сағаты - мектеп оқушылары айналасындағы әлеммен қарым-қатынас жүйесін қалыптастыруға ықпал ететін, арнайы ұйымдастырылған құндылық-бағдарлау жұмысы.Тәрбие сағатының үш тәрбие қызметі бар: ағарту, бағдарлау, бағыттау.Тәрбие сағатындағы ағарту қызметі оқушылардың білім деңгейін кеңейту болып табылады.Бағдарлау қызметі оқушыларда шындыққа қатысты белгілі қатынастарды қалыптастырады, оларда материалдық және рухани құндылықтардың белгілі бір иерархиясын дамуын әзірлейді.

Тәрбие сағатының бағыттау қызметі өмір туралы әңгімелесуді оқушылардың іс жүзіндегі тәжірибесі саласына ауыстырады, олардың іс-әрекетін бағыттайды. Бұл қызмет

оқушылар өмірінің практикалық жағына, олардың мінез-құлқына, өмір жолын таңдауға, өмірлік мақсаттарды белгілеуге және осы мақсаттарды іске асыруға нақты әсер етеді.Көбінесе, тәрбие сағаты бір мезгілде барлық үш қызметті атқарады: ағартушылық, бағдар беруші және бағыттаушы.Осындай іс-шаралар негізінде оқушылардың төзімділік мінез-құлқын қалыптастыруға

болады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1 Қазақстан Республикасының Конституциясы (Ата Заңы). Астана. 30 тамыз, 1995

2 Соколова Э. Образование- путь к культуре мира и толерантности // Народное образование.- 2002.- №2.- С. 111-113.

3 Сексенбаева Л.И. Педагогические условия формирования культуры межнационального общения учащихся, проживающих вне своей национальной государственности.- Алматы, 2000. – С. 45

4Картбаева Ж.Ж.Психолого-педагогические исследование коммуникативной толерантности у школьников//Вестник Евразийского гуманитарного института.-Астана, 2007.№2-С.206-210.

5 Педагогика:Қазақша және орысша түсіндірме терминологиялық сөздік//Ғыл. жет.жасаған және жалпы ред.басқарған проф. Ш.К.Беркімбаева, проф.А.Қ.Құсайынов.-Алматы;ROND &Абаспасы, 2007.-248б.

6 Абсатова М.А. Поликультурная компетентность старшеклассников: методология, теория, практика формирования- Алматы, -388с.

7Убниязова Ш.А. Оқыту үдерісінде интеграция негізінде оқушылардың толеранттылығын қалыптастыру: Дис. …канд. пед. ғыл. –Алматы, 2013 -56-100 б.

8 Шаяхметова М.Н. Болашақ педагогтардың этникалық толеранттылығын қалыптастыру: Дис. Алматы 2009. -54-65 б.

9 Тұрғынбаева Б.А. Мұғалімнің шығармашылық әлеуетін біліктілікті арттыру жағдайында дамыту.: теория және тәжірибе // Алматы. 2005 -174 б.

10Рожков М.И., Байбородова Л.В., Ковальчук М.А. Воспитание толерантности у школьников - Ярославль: Академия развития: 2003– 192с.

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ СРЕДСТВАМИ ЯЗЫКОВЫХ ДИСЦИПЛИН

Тасжурекова Батима, учитель русского языка и литературы

КГУ «Средняя общеобразовательная школа № 2» отдела образования города Курчатова управления образования области Абай

Во второй половине XX века мир характеризовался как устойчивый, предсказуемый, простой и определенный. Это был мир, в котором все понятно и поддается прогнозу. Модель школьного образования предусматривала массовое образование с одним и тем же наполнением для всех обучающихся и одинаковой продолжительностью обучения для каждого ребенка. Но эта эпоха завершилась, когда технологии стали развиваться быстрее смены одного поколения.

Современные технологии, научные и гуманитарные прорывы поистине вдохновляют, но важно помнить, что в основе всех этих явлений стоит человек – со своими знаниями, ценностями и устремлениями. Тенденция возрастающей роли технологий, Интернета развивается, оказывая влияние на жизнь людей и общества в целом.

Развитие функциональной грамотности обучающихся определяется как одна из приоритетных целей. По мнению экспертов, в ближайшие годы возрастет потребность в

людях, способных участвовать в решении глобальных проблем, выстраивать коммуникацию с представителями разных социальных групп, культур и национальностей, обладающих инициативностью, эмоциональной адаптивностью и устойчивостью, ответственностью и эмпатией.

Будет меняться набор ключевых компетенций, наиболее актуальные из которых: аналитическое мышление и инновативность, проактивный подход к образованию, комплексный характер решения проблем, критическое мышление и анализ, креативность и оригинальность.

Процесс развития функциональной грамотности связан с формированием компетенций, а это следующие:

- управленческие способности (способность к разрешению проблем);
- информационные (способность к самостоятельной познавательной деятельности или умение учиться на протяжении всей жизни);
- коммуникативные (способность к устной, письменной, продуктивной коммуникации на казахском, русском и английском языках);
- социальные (способность к социальному взаимодействию)
- личностные (способность нести ответ за свою родину на основе казахстанского самопознания и культурной идентичности);
- технологические (способность к использованию технологий, в том числе научных, цифровых на уровне эффективного пользователя).

Кроме ключевых компетенций в рамках отдельных областей выделяются предметные компетенции: освоенные специфические знания, умения, навыки в рамках учебного предмета. Функциональная грамотность как результат обучения формируется посредством каждого школьного предмета.

Согласно исследованиям ООН в рамках программы «Образование для всех» грамотность рассматривается как «интегральная характеристика человека, сочетающая в себе функциональную грамотность, профессиональную компетентность, практические и общекультурные «знания и умения».

Основные элементы всех этих компонентов, за исключением профессиональной компетентности, первоначально формируются и развиваются в школе. Процесс развития функциональной грамотности многочислен.

Процесс развития функциональной грамотности органически связан с формированием компетентностной личности ученика, с накоплением по предмету банка контрольно-измерительных материалов, выполняющих в образовании двойственную функцию:

- являются новыми измерителями, определяющими уровень не просто знаний, а интеллектуального развития и творческого мышления личности обучаемого;
- иллюстрируют готовность ученика идти по жизни со знанием предмета и таким образом демонстрируют сформированность- иллюстрируют готовность ученика идти по жизни со знанием предмета и таким образом демонстрируют сформированность функциональной грамотности.

Если же учесть еще 7 факторов, которые влияют на результат в виде функциональной грамотности, то процесс ее формирования является системным, многоаспектным и обеспечивается внедрением в учебные занятия всех новшеств. Её можно свести к требованиям следующего порядка:

-разрабатывать компетентностно-ориентированные задания и цифровые образовательные ресурсы;

- моделировать информацию, прибегая к технологии УДЕ (укрупненных дидактических единиц)
- использовать в учебном процессе диалоговые, дискуссионные формы и методы (учить искать истину в спорах)
- применять современные подходы к оцениванию учебных достижений учащихся с представлением дескрипторов для каждого критерия;
- интегрировать учебный и исследовательский труд, обеспечивая выходы на ШНП

(школьные научные проекты)

- формировать функциональную грамотность, готовя обучающихся к жизненному пути со знанием школьных предметов
- растить самодостаточных, самостоятельных людей, лишенных инфантилизма и иждивенчества, используя в этих целях самостоятельную работу обучаемых и портфолио.

Гуманитарные дисциплины предоставляют для формирования функциональной грамотности обучающихся следующие возможности: обеспечение взаимосвязи образовательной подготовки и культурного развития личности;

1.Обеспечение достижения целей и понимания прикладного значения гуманитарных дисциплин для своей будущей профессии;

2.Обеспечение выработки умений наибольшей степени обобщенности (познавательные, обобщенные, организационные умения), на основе которых формируются профессиональные умения учащихся; обеспечение ориентации на развитие компетентностей, способствующих реализации концепции «образование через всю жизнь».

Анализ возможностей предметов общественно-гуманитарного цикла в формировании социально-личностных компетенций учащихся можно свести к следующим позициям:

обладание важнейшими индивидуальными процессуальными характеристиками (разносторонность знаний и умений, самостоятельность, творческий потенциал, уникальность), которое стимулирует стремление к взаимодействию, сотрудничеству, общению изучение гуманитарных дисциплин в рамках образовательного процесса школы может быть представлено как некая стратегия, которая реализуется на основе специфических для этого процесса принципов.

Наряду с такими общепринятыми принципами, как научность, связь образования с жизнью, воспитания и развития, доступность в их число вошли:

- непрерывность образования, предполагающая единство всех этапов формирования мобильности будущих специалистов при изучении гуманитарных дисциплин;
- системность в формировании мировоззренческих взглядов обучающихся;
- гуманизация, проявляющаяся в гуманистической направленности подготовки будущих специалистов, раскрытии личностного потенциала учащихся;
- динамичность, выражающаяся в постоянном предвидении новых тенденций и изменений в будущей профессиональной деятельности, а также потребностей рынка труда;
- индивидуализация, т.е. учёт интересов, склонностей и способностей учащихся;
- межпредметные связи, предполагающие взаимосвязь предметов гуманитарной подготовки.

Педагогическими условиями формирования функциональной грамотности как платформы развития учебно-познавательной компетентности обучающихся по предметам гуманитарного профиля являются:

1.Содержательные условия. Они направлены на обеспечение построения содержания предметов гуманитарного направления с учётом ориентации на самопознание и саморазвитие личности будущего специалиста на основе компетентностного подхода. Реализация этого подхода происходит через развитие способности решать типовые учебные и профессиональные задачи, а также задачи взаимодействия с обществом на базе преимущественно практико-ориентированных знаний (сведения, научные понятия, инструкции, навыки работы с таблицами, графиками, интерпретация и резюмирование информации);

2.Технологические условия. Они направлены на обеспечение технологического компонента формирования функциональной грамотности и предполагают применение учителями в данном процессе современных педагогических технологий организации самостоятельной работы школьников, инициирующих самостоятельность в определении

цели, планировании и осознании своих действий (технология проектного обучения, технология развития критического мышления);
3.Организационные условия. Они направлены на обеспечение включения школьников в процесс деятельности по формированию функциональной грамотности, организацию сотрудничества на основе установления субъект-субъектных отношений учителя и обучаемых, применение новых форм оценивания учебных достижений учащихся (оценка функциональной грамотности с помощью: ситуационных заданий, презентации проектов, организации дебатов, формирования портфолио).

На решение именно этой, последней задачи и направлена работа учителя по формированию функциональной грамотности.

Что касается языковых дисциплин, то функциональная грамотность, формируемая на их материале, должна быль связана, прежде всего, с освоением коммуникативных языковых функций, законов и правил функциональной стилистики. Ведь это наука о функционировании языка в различных сферах человеческого общения и о выборе языковых средств в соответствии с целями, содержанием и условиями коммуникации.
Важно на каждом уроке заставлять ученика решать те или иные речевые задачи, максимально моделируя ситуации, с которыми он встретится после окончания школы. А это и есть адаптация ученика к жизни, или функциональная грамотность.

Кроме того, важнейшее значение в формировании функциональной грамотности имеет хорошо организованная работа с информацией, с содержанием текста, то есть обучение грамотности чтению, что непосредственно связано с информационной культурой личности.

Все перечисленные и другие пути формирования функциональной грамотности позволят обеспечить и поддержать процессы саморазвития и самореализации обучающихся, развития его неповторимой индивидуальности.

Литература:

1.Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы. Постановление Правительства РК от 28 марта 2023 года№ 249.
2. Л. Рождественская, И. Логвина. Формирование навыков функционального чтения. Пособие для учителя.

«МАТЕМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚЫЗМЕТІН ДАМЫТУ»

Чужаева Акмоншак Сеитовна
математика пәні мұғалімі
Павлодар облысының білім беру басқармасы железин ауданы білім беру бөлімінің
«Міржақып Дулатұлы атындағы №3 жалпы орта білім беру мектебі»КММ
akmonshak.seitovna@mail.ru

Ойлау оңай, әрекет қиын, ал ойды әрекетке айналдыру ең қиын нәрсе.
И. Гете.

Аннотация

Математиканың алдында тұрған негізгі талап-оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамыту,сонымен қатар математика пәнінде күнделікті өмірде кездесетін есептерді шығаруға үйрету, математикалық модель құра білу, тез есептеу мәселелерін назардан тыс қалдырмау.Оқушыда эмоционалды интеллект ретінде сыни ойлап, шығармашылықпен жұмыс істеу дағдысын дамыту. Математикаға байланысты кәсіп таңдауға баулу. Мәтін есептерді тура талқылауды керек ететін арифметикалық тәсілді жақсы меңгергенде мәтін есептерге жылдам, әрі дұрыс теңдеу құра алады. Есептің мағынасын, есепте берілген іс-әрекеттерді толығымен түсінуге, есептің шартын жазуға қалыптасуымыз керек.Содан кейін шығару тәсілдерін бекіткен дұрыс болады.Сонымен қатар математика пәнінен алынған білімді өмірде жиі қолдануға тура келетіндіктен,өмірмен байланысты есептерді шығару-танымдылық пен қызығушылықты арттыруға ықпал етеді. «Есепті жеңу-ой жеңісі, жігерлік жеңісі» болып табылады.

Түйін сөздер:ізденушілік,зерттеушілік,жаттықтырушы жұмыстары,жаңашылдық, нәтиже

Основным требованием, стоящим перед математикой, является развитие у учащихся навыков логического мышления, а также обучение математике решению задач, с которыми они сталкиваются в повседневной жизни, умение строить математическую модель, не упускать из виду задачи быстрых вычислений.Развивать у ученика навыки критического мышления и творческой работы как эмоционального интеллекта. Приобщение к выбору профессии, связанной с математикой. Когда текст хорошо разбирается в арифметическом подходе, который требует прямого обсуждения задач, текст может быстро и правильно составить уравнение для задач. Мы должны полностью понять смысл отчета, действия, данные в отчете, записать условие отчета.Тогда будет лучше закрепить способы вывода.Кроме того,поскольку знания, полученные по математике, часто необходимо применять в жизни, решение проблем, связанных с жизнью, способствует повышению осведомленности и интереса. "Победа над счетом-это победа мысли, победа воли».

Ключевые слова:поисковая, исследовательская, тренерская работа, новизна, результат

The main requirement facing mathematics is the development of students' logical thinking skills, as well as teaching mathematics to solve problems they face in everyday life, the ability to build a mathematical model, and not to lose sight of the tasks of fast calculations.To develop the student's skills of critical thinking and creative work as emotional intelligence. Introduction to the choice of a profession related to mathematics. When the text is well versed in the arithmetic approach, which requires a direct discussion of the tasks, the text can quickly and correctly compose the equation for the tasks. We must fully understand the meaning of the report, the actions, the data in the report, and write down the condition of the report.Then it will be better to fix the withdrawal methods.In addition, since the knowledge gained in mathematics often needs to be applied in life, solving life-related problems helps to increase awareness and interest. "Victory over the score is a victory of thought, a victory of will."

Keywords:research, research, coaching work, innovation, results

Қазіргі уақытта әр бір педагог үшін өз білімдерін шыңдау, дамыту басты мақсат болып табылады. Себебі, білім бір орында тұрмайды, ол үздіксіз дамып отырады. Әр күн сайын біз жаңа ашылулар, жаңалықтар оқып,көруімізге болады. Сол жаңалықтардың бірі — жаңаша тәсіл — Lesson Study деп аталады. Lesson Study — мұғалімдер тәжірибесі саласындағы білім жетілдіруге бағытталған ынтымақтастық педагогикалық тәсіл.

Қазіргі таңда білім беру үрдісінде оқушыларды өз бетімен білім алуға ынталы ету, оларға жаңа білімді тек репродуктивтік ғана емес ізденіс жүргізу және зерттеушілік қызметтерін дамыту арқылы игерту көкейкесті мәселелердің бірі болып отыр. Бұл мәселені шешудің бірден-бір тиімді жолы оқушыларды оқу-зерттеу ісіне баулу арқылы оларға білімді зерттеушілік іс-әрекет деңгейінде игерту болып табылады.

Зерттеушілік, ізденушілік – бала табиғатына тән құбылыс. Білуге деген құштарлық, бақылауға тырысушылық, тәжірибеден өткізуге дайын тұру, әлем туралы жаңа мәлімет

жинауға талпынушылық қасиеттер балаға тән дәстүрлі мінез – басты ішкі талпыныс оқушының бар ақыл-ойын, ішкі күштерін жұмылдырады және ерекше қуат береді.

Оқушының зерттеушілік қабілетін (талдау, топтау, салыстыру, шолу, маңыздыны бөліп көрсету, дербестік, ойлау икемділігі, сөйлеу жүйелілігі, ойлау шапшандығы) дамытуда мұғалім осы бағытта жұмыс жасауға оқушыны бағыттау қажет. Оқушыларды зерттеу қызметіне үйретуді математика пәнін оқыту барысында іске асыруға болады.

Математиканы дәстүрлі оқытуда мұғалімнің оқушыларға ақпаратты дайын күйінде беруі әбден қалыптасқан жүйе. Бірақ бұл жолмен оқушының шығармашылық іс-әрекетін ұйымдастыру мүмкін емес. Математика сабағында оқушылардың зерттеу жұмысын ұйымдастыруда проблемалық ахуал туғызу басты мәселе болып табылады. Нақтылап айтқанда, проблемалық ахуалдар келесідей жағдайларда туындайды: а) теориялық негіздеуді керек ететін практикалық есептерді шешу кезінде; ә) есепті шешудің әдісін іздеу кезінде; б) эксперимент жасау кезінде; в) көрнекі құралдарды пайдалануда; г) ғылыми таным әдістерін пайдалану кезінде (ұқсастық, жалпылау және т.б.); ғ) тарихи шолу жасауда; д) лабораториялық және өлшеу жұмыстарын жүргізуде; е) қызықты сюжеттерді пайдалануда; ж) берілген тақырып бойынша есептер құрастыру кезінде.

Мұғалім оқушыларға проблеманы зерттеулер жүргізу негізінде өз бетінше шешулері үшін оларға теориялық және практикалық тапсырмалар береді.

Математика сабағы (6 сынып)

Тақырыбы: «Шеңбердің ұзындығы. Дөңгелектің ауданы.»

Мақсаты: Дөңгелектің ауданының және шеңбердің ұзындығының формулаларын тәжірибелік-зерттеу жұмысы арқылы дәлелдеу, формулаларды тиімді пайдаланып, есептер шығарту.

Өзіндік жұмыс:

1. Семей мен Георгиевка қалаларының арасы 185 км. Егер картаның масштабы 1: 5000000 болса, картада осы қалалар арақашықтығы неше см тең?
2. Картада А және В қалаларының арасы 4,3 см. Егер картаның масштабы 1: 20000000 болса, қалалардың арақашықтығы қандай?
3. Картада Х және У пункттердің арасы 8,5 см, ал жер бетіндегі арақашықтығы 170 км. Картаның масштабын табыңдар.

Жаңа сабақ:

1) «Ой ашар»

(Радиус, диаметр, щеңбердің центрі ұғымдарын қайталау.)

2) «Мағынаны ажырату»

Жіп арқылы шеңбер типтес заттардың ұзындығын өлшеу және шеңбердің ұзындығын оның диаметріне қатынасын табу. «Пи» санымен танысу. ($\pi = 3.14$)

Шеңбердің ұзындығын табуға арналған формуласын қорытып шығару. $C : d = \pi$; $C = \pi \cdot d$; $C = 2\pi r$

Дөңгелек фигурасымен танысу. (слайд №2,3)

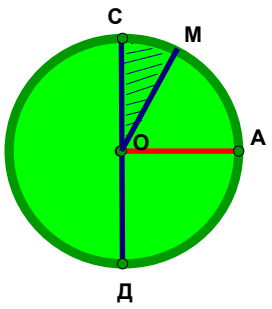

Дөңгелектің элементтері.
О – дөңгелектің центрі
ОА – радиус (r)
СД – диаметр (d)
СОМ – сектор
$C = \pi \cdot d$; $C = 2\pi r$

S– дөңгелектің ауданы

Дөңгелектің ұзындығының формулаларын дәлелдеу тәжірибелік-зерттеу жұмысы.

Оқушыларға әр түрлі диаметрлі дөңгелектер таратылады. Әрқайсысы дөңгелекті бірдей он бөлікке және бір бөлікті тең екіге бөледі Алынған бөліктерден тіктөртбұрыш құрастырады:

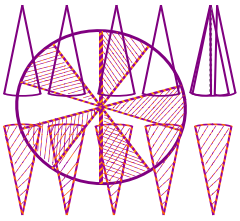

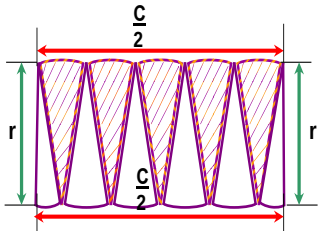

Құрастырылған фигура бойынша зерттеу:

– Құрастырылған тіктөртбұрыштың 2 ұзындығы дөңгелектің қандай элементтері? (дөңгелектің ұзындығы)
– Тіктөртбұрыштың 1 ұзындығы неге тең? ($\frac{c}{2}$; $\pi \cdot r$)
– Ал тіктөртбұрыштың ұзындығын қалай табуға болады? (ұзындығын еніне көбейту)
– Біздің тіктөртбұрыштың ені неге тең? (радиусқа)
– Айтылғандардың барлығын ескере отырып, біздің тіктөртбұрыштың ауданын табуға өрнекті қалай жазамыз. (S=$\frac{c}{2} \times r = \pi r \times r = \pi r^2$)
– Біздің тіктөртбұрыш алғашқыда қандай фигура болып еді? (дөңгелек)
– Қандай қорытынды жасауға болады? Дөңгелектің ауданын қалай табуға болады? (S= $\pi\ r^2$)

$$C = 2\pi r \Rightarrow \frac{C}{2} = \pi r$$

$$S = \frac{C}{2} \cdot r = \pi r \cdot r = \pi r^2$$

Бекіту.

Кестені толтыру.

$S = \pi r^2$

$\pi \approx 3$

r	1 м	4 см	5 дм	10 м
S	3 м^2	48 см^2	75 дм^2	300 м^2

1-есеп.

Әлемдегі барлық цирктарда аренаның диаметрі 13 м екені белгілі. Цирк аренасының ауданын табыңдар.

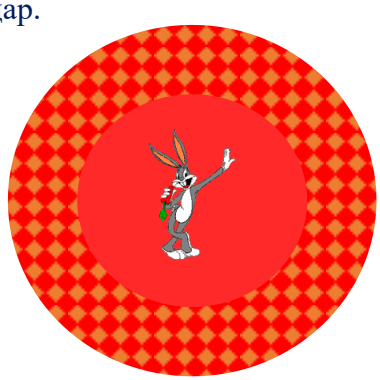

$\pi \approx 3$

$S = \pi r^2$

$r = d : 2 = 13 : 2 = 6{,}5\ (\grave{\imath})$

$S \approx 3 \cdot 6{,}5^2 = 126{,}75\ (\grave{\imath}^2)$

2-есеп.

Боялған фигуралардың ауданын табу.

1, 2 фигура – тақтада жұмыс.

3 фигура – өзіндік жұмыс.

Сабақтың тақырыбы: *§Формулалар* тақырыбы бойынша зерттеу жұмысы. «Геометрия және мінез» (математика және психология, 5 класс.)

Сабақтың мақсаты: Математика сабағында компьютерлік және ақпараттық-байланыс технологияларын пайдаланып, оқушының теориялық білімін қалай қолдану керектігін үйрету.

Маңызды құрылымы: Біртұтас әлемнің бейнесін құру (әртүрлі геометриялық фигуралар пайдаланып, біртұтас жүйе құруға болады, әрқилы мінез қасиеттерінен біртұтас адамзат қоғамы қалыптасады);

Тәжірибенің жалпы мәнінің өзектілігі (біз барлығымыз – адамбыз, 5 класс оқушыларамыз), бөліп алғанда (бізді мінез қасиеттерімізге қарап бөлуге болады (дөңгелек, шаршы, тіктөртбұрыш, үшбұрыш) және жекелеме тұрғыда алғанда («Мен ерекше, қайталанбас адаммын»).

Әртүрлі геометриялық фигуралар, түрлі-түсті таратпа дөңгелекшелер. Геометриялық фигуралардың формуласы жазылған парақтар, жіптер ұзындығы біркелкі, өлшеуіш палетка, жеті бөліктен тұратын әйгілі қытай квадраты. (Танфамм). (әр оқушыға арналған).

Сабақтың барысы:

Сабақ басталарда оқушыларды 5-6 адамнан тұратын шағын топтарға төрт түсті таратпа дөңгелекшелер арқылы бөліп алу керек. Әр топқа арналған партада үлкейтілген дөңгелектер қойылады. (қызыл, сары, көк, жасыл). Енді оқушылар қолдарындағы дөңгелекшеге сәйкес белгісі бар партаға барып 5-6 оқушыдан төрт топқа бөлініп отырады. Сабақтың тақырыбы: **«Геометрия және мінез»**

Ары қарай геометриялық фигуралар біртіндеп көрсетіліп отырады, яғни оқушылар өткен сабаққа шолу жасайды: Дөңгелек, үшбұрыш, шаршы, тіктөртбұрыш, үшбұрыш және төменгі жағына ретсіз орналасқан осы фигураларға сәйкес формулалар көрсетіледі.

$P=2(a+b)$, $s=ab$, $P=a+b+c$, $S=a^2$, $P=4a$.

Мұғалім. *Балалар* сендер алдарыңдағы слайдтан өздеріңе таныс геометриялық фигураларды көріп отырсыңдар. Қазір солардың ішінен өздеріңе ұнаған геометриялық фигураны таңдап белгілеп алыңдар.

Әр топқа белгілі ұзындықта жіптер таратылады (барлық балаға жетерліктей). Жіпті қолданып тіктөртбұрыш, шаршы, үшбұрыш, дөңгелек жасайды.

Мұғалім. Бүгін осы фигураларға зерттеулер жасап, олардың шамаларының арасындағы байланысын анықтап, өздерің қорытынды жасайсыңдар.Осы фигуралар жайында не айтасыңдар?

Бұл фигуралардың периметрі бірдей деген жауап алғанша, сұрақ-жауап жалғаса береді. Оқушылардың біреуі: «фигуралардың аудандары бірдей», - деп айтуы мүмкін. Ондай жауап алмаған жағдайда, мұғалім жекелеме сұрақ қояды.

Оқушыларға берілген фигуралардың ауданын өлшеуді ұсына (палетканың көмегімен) отырып, олардың аудандарының теңдігі жөніндегі гипотезаның дұрыстығын нақтылау, не жоққа шығару және көз жеткізіп зертеу. Әр топ өздері жасаған зерттеулерінен қорытынды жасап, өлшеулерінің нәтижесін айтады.

1. Шаршы - 49 см^2 2. Дөңгелек - 72 см^2 3. Тіктөртбұрыш - 63 см^2 4. Үшбұрыш - 42 см^2

Жүргізілген өлшеулерден кейін оқушылар төмендегідей қорытындыға келеді: *«Периметрлері бірдей әр түрлі геометриялық **фигуралардың** аудандары әр түрлі болады. Ішіндегі ең үлкен аудан дөңгелектің ауданы болып табылады»*дәптерлеріне жазып алуларыңды сұраймын.Міне осы зертеуден кейін оқушылар геометриялық фигуралардың формулаларының маңызын толық түсінеді. Қойған проблемалық сұрақтың шешімін тауып, өздері *«ашқан жаңалыққа»* көз жеткізеді.

Келесі кезекте слайд арқылы үлкен ғимараттардың, жер алқаптарының суреттерін көрсетемін. Ауданды өлшеудің осы тәсілін осындай құрлыстарға қолдану мүмкін бе? – деген сұрақ қойылады.**Оқушы жауабы**: тыңдалады

Мұғалім. Геометриялық фигуралардың ауданын өлшеудің осы тәсілін күнделікті өмірде үлкен шамаларды (егістікті, құрылыс алаңдарын т.б) өлшеуге қолдану мүмкін емес. Үлкен (километр, метр, т.б) шамалардың ауданын анықтау үшін өздеріне белгілі формулаларды қолданады.Мына формулалардың ішінен соларды атап көрсетіңдер. ($S=ab$, $S=a^2$).

Жоғарғы сыныпта дөңгелектің, үшбұрыштың аудандарының формуласымен танысасыңдар.***Мұғалім:*** Мен қазір сендерге өлеңнен үзінді окимын.

Үшбұрықа ұксаған тауды көріп,өрмелеп шыңға, шығу болды арманым.қып-қызыл деңгеленген күнге қарап,Бейнелеп қиялымда барды салдым.

Осы шумақта не жайлы айтылған, ойларыңды толық жеткізіңдер. Автор геометриялық фигуралардың образын пайдаланып не айтпақшы болған?

Оқушылардың жауаптары (тыңдалады)

Психолог: Психология сабақтарында біз сендермен мінез қасиеттері туралы айтып кеттік. Естеріңде ме өткен сабақта емірде жоқ жануарлардың суретін салғандарың, ал мен, суретке қарап, автордың мінезі туралы айтып бергенмін. Сол арқылы сендер бір-бірлеріңді тануға мүмкіндік алдындар.Сендермен суреттік тест, яғни «Автопортрет» әдістемесі өткізілген.

Ал бүгін біз өздеріңмен шағын психологиялық зерттеу жүргіземіз. Біз негізгі геометриялық фигуралар мен мінез қасиеттері арасында байланыс құраймыз.

Енді, геометрияның ғажайып елін елестетейік, мұндағы тұрғындар – геометриялық фигуралар – шеңбер, үшбұрыш, тіктөртбұрыш, шаршы. Сендердің міндеттерің: бұл елдің тұрғындарының мінездерін анықтау. Әрбір топ өзінің «кейіпкерімен» жұмыс істейді (топтарға парақтар таратылады, олардың жоғарғы бөлігінде геометриялық фигураның символы берілген және «Ол қандай?» деген сұрақ қойылған).

Сендердің жұмыстарыңды жеңілдету үшін, мен мінездің әртүрлі қасиеттері жазылған парақтар дайындадым. Сендердің міндеттерің – олармен танысып, өз «кейіпкеріне» қайсысы сәйкес келетінін таңдау. Терең ойланып, қиялдарыңды пайдаланып, өздеріңді осы фигурадай сезініп, былай елестетіндер: «Егер мен үшбұрыш болсам,...» тапсырманы орындауға 7 минут уақыт беріледі, одан кейін әрбір топ өздерінің мінез қасиеттері жазылған парақтарын тапсырады.

Сабақ барысында мұғалім мен психолог топтарда талдау жүргізуге көмектесіп, оқушылардың іс әрекетін бакылайды.

*Психолог:*Геометриялық фигураларды төрт «кейіпкерлерінің» мінездемесін, зерттеуімізді жалғастыру үшін қолданамыз. Мен қазір мінез қасиеттерінің жиынын оқимын және сендер тыңдай отырып, өздеріннің мінез қасиеттеріңмен салыстырып отырасындар:

«Қаншалыкты бұл маған келеді? Бұл маған ұқсайды? Мен осындаймын ба?»

Бұл форма лидерліктің символы. Ол басты мақсатқа негізделе алады. Олар қуатты, мықты, нақты мақсат қойып, соған жетеді бірақ, шыдамсыз.

Бұл өте сенімді адам! Ол жеңімпаз атануға тырысады және шешім қабылдағыш болып келеді. Олар адал. Бұл формасыз әлем өз ұшқырлығын жоғалтушы еді. *(үшбұрыш).*

- Ал енді бұл маған ұнайды дегендерің, қолдарыңды көтеріңдер. Ал енді қолдарын көтергендер, сабақ басында таңдаған фигураны көрсетіндер. (үстелдерде үлестірілген материалдар арасында түрлі-түсті қағаздардан қиылған геометриялық фигуралар бар).

Назар аударыңдар, мына балалар (сәйкес фигураны көрсеткен балалардың есімдері аталады, яғни, үшбұрышты таңдағандардың) барлық төрт фигуралардың ішінен үшбұрышты қалады, және олардың мінездеріне бұл форманың психологиялық суреттемесі сәйкес. Біздің зерттеуімізге қандай қорытынды жасауға болады?

Талқылау нәтижесінде психолог оқушыларға келесі қорытындыны қалыптастыруға көмектеседі: «Егер адамда белгілі мінез қасиеттерінің жиыны қалыптасқан болса (психологиялық тип), онда ұсынылған геометриялық фигуралардан (шаршы, дөңгек төртбұрыш, үшбұрыш, шеңбер) ол өзінің мінез бітісіне сәйкес, ұнаған фигураны таңдайды». Содан кейін психолог, қысқаша психогеометрия, геометриялы фигуралар тесті туралы айтып кетеді және мінез бен қалаған фигуралар қаншалықты сәйкес келетінін оқушыларға тексеруді ұсынады. (ары қарай шаршы, дөңгелек, тіктөртбұрыштың психологиялық суреттемесі оқылады; оқушылар өздеріне сәйкес мінез қасиеттері мен геометриялык фигуралардың сәйкестігін анықтайды).

Психолог:

- Егер сыныпта окушылардың барлығының мінезі үшбұрыш типіне сәйкес болса, жақсы болар ма еді? (Талқылау нәтижесінде оқушылар барлық адамдар әртүрлі болғанда, бір-бірінен көп нәрсеге үйренетінін түсінеді).

Келесі тапсырмада мұғалім танфамм шаршысынан бейнелер құрастыруға тапсырма береді.

Қорытынды: бүгінгі сабақта геометриялық фигуралардың қасиеттерін зерттей отырып, оның психологиялык қасиеттерін қарастырдық. Бізді қоршаған орта геометриялық фигуралардан тұрады. Геометриялық фигуралар өзінің қасиеттеріне қарай құрылыстарда, әртүрлі ғимараттарда, тұрмыстық техникада, архитектурада кеңінен қолданылады. Яғни геометриялық фигуралардан әлемдік жүйе құрылады.

Психолог: әртүлі мінез қасиеттерініңде, қоғамда алар орны өзгеше.

Сендерде «біртұтас адамзат қоғамын» құратын ерекше қасиетке ие, қайталанбас жеке тұлғасыңдар.

Бағалау: Танфамм шаршысын жинақтау, оқушының жеке жазған мысалын тексеріп, тиісті бағасын қою. Сабақтың соңында әр оқушы өздерінің қолында бұрыннан бар қызыл, сары, жасыл түсті белгілерді тапсыруды талап етемін. Сол арқылы жаңа сабақты оқушы қаншалықты меңгергенін білемін.

Қорыта айтқанда, қай кезде де мұғалім білім мекемелерінде негізгі тұлға болып қала береді, себебі оқушыға білімді өз бетімен үйренуі үшін жетекшілік қызметін атқарады. Мұғалім тек қана өз шәкірттеріне ғана емес,жан-жақты, білімді, заман ағымына сай жаңашыл ұстаз болса, өз идеяларымен, ой-мақсаттарымен өз әріптестері үшін соңынан ілестірер көшбасшыларына айналады. Lesson Study-оқушыларға саналы білім берудің көздеген бір мақсатқа жұмсалған ұстаздар шеберханасы десекте артық етпейді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Алдамұратова Т.А., Байшоланов Т.С. Математика: Жалпы білім беретін мектептің 6-сыныбына арналған оқулық.//Алматы: Атамұра, 2006. -310-314 бет.

2. Рудик Г.А. Монреаль, Канада.Центр современной педагогики «Обучение без границ»-34б.
3. Манвелов С.Г. Конструирование современного урока математики.// Просвещение. Москва. 2002. С.7.
4. Оқушылардың ойлау қабілетін дамытуда математиканың алатын орны //ҚазҰПУ Хабаршысы «Физика-математика ғылымдары». - Алматы, 2006. – №2 (16). - Б. 159-162.
5. Абдраманова Ж.Б., Биярова С.Б., Зейнолдина Г.Т. Lesson Study: өз сабағын зерттегісі келетіндер үшін: әдістемелік ұсыным. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2015. – 52 б.

МАЗМҰНЫ

	ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА	**2**
1.	АКТИВНЫЕ СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ В 4 КЛАССЕ **Телекеева Бахыт Сембаевна**	**3**
2.	ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТЫҢДАУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУДА ТІЛДІ ҮЙРЕНУГЕ АРНАЛҒАН ВЕБ-САЙТТАРДЫҢ РОЛІ. **Абдурауфова Дилфуза Алишеровна**	**6**
3.	БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАҢА ТАНЫМАЛ ТЕХНОЛОГИЯЛАР **Ахметова Гульмира Кабатаевна**	**9**
4.	РАЗВИТИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОГО ТАЛАНТА **Середкин Владимир Петрович**	**12**
5.	РОЛЬ ПЕДАГОГОВ В ВЫЯВЛЕНИИ И СОПРОВОЖДЕНИИ ДЕТЕЙ С ООП. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ПМПК. **Акильшинова Назигуль Тукеновна**	**14**
6.	БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ҚОЛДАНЫЛАТЫН ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ. **Акимова Зарина Серикжановна**	**18**
7.	РЕАЛИЗАЦИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ КАК ЗАЛОГ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ **Омарова Айгуль Бекеновна**	**20**
8.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ **Диханбаева Жанаркул Шабденбековна**	**24**
9.	«PISA ТАПСЫРМАЛАРЫН ОҚУ ӘРЕКЕТІНЕ КІРІКТІРУ ТӘЖІРИБЕСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ» **Машенова Гүлмира Қайырбекқызы**	**30**
10.	Как влияют социальные сети на язык?» **Сергазина Райгуль Жексенбаевна**	**33**
11.	ОҚЫТУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕР **Бақытжамал Жолдасбекқызы Садвакасова**	**36**
12.	LESSON STUDY ДЛЯ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ ОСМЫСЛЕННОГО ЧТЕНИЯ И ЭМПАТИИ НА УРОКАХ «РУССКИЙ ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА» **Бегежанова Акмарал Еркинжасовна**	**39**
13.	ЖЫЛДАМ ОҚУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ. ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ БЫСТРОГО ОБУЧЕНИЯ. EFFECTIVE METHODS OF FAST STUDY. **Бозбаева Толкын Битиковна**	**45**
14.	МАГНИТТІК МЕКТЕПТЕРДІҢ ЖҰМЫСЫН ЖАНДАНДЫРУДАҒЫ РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚТЫҢ РӨЛІ **Хасенова Ж.К.**	**49**
15.	АКТИВНЫЕ МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ **Исмурзина Ш.А.**	**51**
16.	РЕАЛИЗАЦИЯ ЭФФЕКТИНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА В МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЕ **Алинов Алмаз Аментаевич**	**55**
17.	ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВОЦИОННЫЕ	**59**

	ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ **Г.К. Кудайбергенова**	
18.	ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В УСЛОВИЯХ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ **С.К.Жалмуханова**	**63**
19.	ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ **Д.И Изтелеуова**	**68**
20.	КӘСІБИ ДАМУДЫҢ НЕГІЗІ –ТӘЛІП ПЕН ТӘЛІМГЕРДІҢ ҮЙЛЕСІМДІ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІСКЕРЛІГІ **Наушабаева Гульбагира Рысбековна**	**72**
21.	ОҚЫТУДАҒЫ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРМЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ ЖОЛДАРЫ **Жолшыбек Шыңғыс Шалқарұлы**	**75**
22.	ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ІС-ӘРЕКЕТІН ДАМЫТУ. **Каирбекова Зауре Айтбековна**	**79**
23.	РАЗВИТИЕ НАГЛЯДНО-ОБРАЗНОГО МЫШЛЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ **А.Н. Шевченко**	**84**
24.	ШӘКӘРІМ ҚҰДАЙБЕРДІҰЛЫНЫҢ ЛИРИКАЛЫҚ ШЫҒАРМАЛАРЫН ОҚЫТУДЫҢ ЗАМАНАУИ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ **Зеймуллаева Торгын Сабитовна**	**88**
25.	ЖАС ПЕДАГОГ-ЖАҢА БУЫН **Сағатбек Гүлназым Жарқынқызы**	**92**
26.	РОЛЬ КАЧЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ УСПЕШНОГО МЕНЕДЖМЕНТА **Алиякпарова Ж.К.**	**93**
27.	ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ **Артықбай Шырайлым Әкемғалиқызы**	**97**
28.	ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ **Молдаханова Назгуль Макеевна**	**99**
29.	ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ Ж.Г. Журтукова	**101**
30.	КВАЛИМЕТРИЯ: ПЕДАГОГТЕРДҢ КӘСІБИ ДАМУЫНЫҢ ӨЗГЕРІС КӨРСЕТКІШІ **Темирова Бекзада Амангелдиевна**	**104**
31.	LESSON STUDY ТӘСІЛІ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУ **Аманжолова Жулдыз Жумажановна**	**106**
32.	АУЫЛ МЕКТЕБІНІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ: МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ШЕШУ ЖОЛДАРЫ **Абенова Светлана Кусаиновна**	**108**
33.	ЭФФЕКТИВНЫЕ ПРИЕМЫ И МЕТОДЫ, ИСПОЛЬЗУЕМЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ В КАЗАХСКОЙ ШКОЛЕ **Есимханова Айтжамал Мадатовна**	**115**

34.	САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ ОҚУШЫНЫ ҚАЛАЙ ӨЗГЕРТЕДІ? **Кусайынова Бакытгуль Сериковна** **Амансарина Галия Омирзаковна**	**120**
35.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СЕНСОРНЫХ ИГР, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СЕНСОМОТОРНЫХ ФУНКЦИЙ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С РАССТРОЙСТВАМИ АУТИСТИЧЕСКОГО СПЕКТРА **А.А.Манатов**	**124**
36.	БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ **Кургунбаева Зауре Тургуновна**	**128**
37.	НЕЙРОИГРЫ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ МЕЖПОЛУШАРНЫХ СВЯЗЕЙ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА **Е. В. Карташова**	**131**
38.	СОЗДАНИЕ МУЛЬТФИЛЬМА КАК ПРИЕМ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ СМЫСЛОВОГО ЧТЕНИЯ **Ботаева Динара Мухарамовна**	**136**
39.	СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ЛОГОПЕДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ **Ольга Владимировна Колодуб**	**141**
40.	ВОВЛЕЧЕНИЕ ВСЕХ УЧАЩИХСЯ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС С ПОМОЩЬЮ МЕТОДИКИ «ПАЗЛЫ» **Зейдлиц Людмила Александровна**	**145**
41.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ И ПРИЕМОВ ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УРОКОВ ЛИТЕРАТУРЫ В СЕЛЬСКОЙ МКШ (из опыта работы) **Устименко Т.И.**	**149**
42.	СОВРЕМЕННЫЕ ЭФФЕКТИВНЫЕ ФОРМЫ РАБОТЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА **С. К. Кабылбекова**	**152**
43.	СОВРЕМЕННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИХ РОЛЬ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ **Р.К. Канапина**	**156**
44.	БІЛІМ БЕРУДІҢ НЕГІЗГІ-БАСТАУЫШ МЕКТЕП **Оналхан Гульмай**	**160**
45.	ПЕДАГОГТІҢ БІЛІМ САПАСЫН КӨТЕРУДЕГІ ҚҰРАЛДАРЫ **Сайрамбек Гүлсімай Ержанқызы**	**164**
46.	«АУЫЛ ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЖЕКЕ ҚАСИЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ ТӘРБИЕЛЕУ ҮШІН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖӘНЕ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ» **Фарида Байбосинова Бакытовна**	**166**
47.	ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ. **Шабамбаева А.Ж.**	**172**
48.	РАЗВИТИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ КАК ОДНОЙ ИЗ СОСТАВЛЯЮЩИХ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ (ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ ЭКОЛОГО-ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ПЛОЩАДКИ) **Ильясов Даурен Хабидулаевич**	**174**
49.	ДОШКОЛЬНАЯ ПЕДАГОГИКА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ **Бондарцова Ольга Михайловна**	**177**

50.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕ АКТ ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ **Ильясова Жансая Абдихажимкызы**	**179**
51.	САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫ: ОҚУ ҮРДІСІ ЖӘНЕ САБАҚТАН ТЫС ЖҰМЫС МҮМКІНШІЛІКТЕРІ **Байдукешев Арман Жусыпович**	**182**
52.	ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ ПӘНІНЕН БЕЛСЕНДІ ОҚУ ӘДІСТЕРІ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУ **Рамазанова Гулден Саматовна**	**185**
53.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ЧЕРЕЗ ЧТЕНИЕ И ПИСЬМО НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ **Исаева Куралай Андреевна**	**189**
54.	СОЗДАНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ТРАЕКТОРИИ РАЗВИТИЯ ОДАРЕННОСТИ У УЧАЩИХСЯ **Уахитова Елена Ивановна**	**194**
55.	РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚ-ЗАМАН ТАЛАБЫ **Муханова Ляйля Маданиятовна**	**198**
56.	БІЛІМ БЕРУДІҢ ЖАҢАНДАНУЫ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫЛАРДА ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ **Аширбаева У.Н.** **Тургунбаева Б.А.**	**203**
57.	МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА «GEOGEBRA» БАҒДАРЛАМАСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ **Нигиметова Гульбарам Султанқызы**	**207**
58.	ЗАТТЫҚ ДАМЫТУШЫ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ БАЛАНЫ ДАМЫТУ **Жагипарова Ермек Кабылдиновна**	**211**
59.	ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ РАЗВИТИЯ УСТНОЙ РЕЧИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ **Кенбаева Зульфия Кенбаева**	**216**
60.	ҚАЗАҚ СЫНЫПТАРЫНДАҒЫ ОРЫС ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕСІ **Кишибаева Ж.Д.**	**222**
61.	МЕКТЕП БІТІРУШІ ОҚУШЫЛАРЫНА МАМАНДЫҚ ТАҢДАУДА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КЕҢЕС БЕРУ **Акилбекова Ш. Д.**	**227**
62.	ГЕОГРАФИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ТИІМДІЛІГІ **А.Н.Кенжебекова**	**231**
63.	БІЛІМ БЕРУДЕГІ САБАҚТАСТЫҚТЫҢ МАҢЫЗЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ БІЛІМ САПАСЫНА ӘСЕРІ **Нуржанова Жибек Аманкелдиновна**	**233**
64.	ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД К ОБУЧЕНИЮ И ВОСПИТАНИЮ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ (ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ) **Е.В. Дмитриев**	**239**
65.	ПОДХОД LESSON STUDY КАК ОСОБАЯ ФОРМА ИССЛЕДОВАНИЯ УРОКА В ДЕЙСТВИИ **Н.А. Камашева**	**241**

66.	ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ. **Тылешова Ардакты Аралбековна**	**245**
67.	ГЕЙМИФИКАЦИЯНЫ ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ **Бейсекеев Асылан Сансызбаевич**	**249**
68.	"БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГТІҢ ЗЕРТТЕУ ТӘЖІРИБЕСІ" **Шокина Баян Рахымжановна**	**254**
69.	«ЕРЕКШЕ БІЛІМДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН ОҚУШЫЛАРДЫ ОҚЫТУДА НЕЙРОЖАТТЫҒУЛАРДЫ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ» **Молдасарина Гульжихан Канатовна**	**257**
70.	ЭЛЕМЕНТЫ ЗАНИМАТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА **Хасенова Гульжан Балыкбаевна**	**263**
71.	ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ**.** **Абдыкаримова Самалгуль Талкайратовна**	**266**
72.	ОРГАНИЗАЦИЯ РАБОТЫ С ОДАРЕННЫМИ ДЕТЬМИ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ С УЧЕТОМ ИХ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ СФЕРЫ РАЗВИТИЯ. **Р.С. Сулейменова**	**267**
73.	ЖАС ПЕДАГОГ-ЖАҢА БУЫН. **Р.К.Жайдакбаева**	**271**
74.	ОПЫТ РАЗРАБОТКИ И ПРОВЕДЕНИЯ ПРОПЕДЕВТИЧЕСКОГО СПЕЦКУРСА ПО ХИМИИ ДЛЯ ШЕСТИКЛАССНИКОВ В РАМКАХ ОБНОВЛЕННОГО СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ МАЛОКОМПЛЕКТНЫХ СЕЛЬСКИХ ШКОЛ Исеева Г.Д.	**276**
75.	ЖАҢАРТЫЛҒАН ОҚЫТУ МАЗМҰНЫ АЯСЫНДАҒЫ АЛТЫНШЫ СЫНЫПТАРҒА АРНАЛҒАН ХИМИЯ ПӘНІНЕН ПРОПЕДЕВТИКАЛЫҚ АРНАЙЫ КУРСТАРЫН ҚҰРАСТЫРУ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ ТӘЖІРИБЕСІ **О.С.Ачкинадзе, Г.Д.Исеева**	**283**
76.	«ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ»**.** **Енсибаева М.М**	**285**
77.	АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫ НЕГІЗІНДЕ ИНТЕРПРЕТАЦИЯЛАНҒАН ТҮРЛІ ГЕЙМИФИКАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ **Нәметқұл Құралай Мұратбекқызы**	**288**
78.	ОЙЫНДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДАҒЫ ТӘРБИЕШІНІҢ РӨЛІ **Оспанова Галия Нурахметовна**	**293**
79.	БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ СЫНИ ОЙЛАУ ЖҮЙЕСІ **Ибрагимова Ляйля Пазыловна**	**298**
80.	ПРАКТИКА УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ **Билялова Нагима Жакотовна**	**301**
81.	ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ РАЗВИТИЮ РЕЧИ **С. В. Кришталенко**	**306**
82.	ПЕДАГОГТІҢ КӘСІБИ ДАМУ ЗЕРТХАНАСЫ ЖӘНЕ ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ **Кенжакараева Жанат Дуканбаевна**	**309**

83.	БІЛІМ САПАСЫ: ТАБЫСТЫ МЕНЕДЖМЕНТ (БАСҚАРУ) ҚҰРАЛДАРЫ. **Кабылбеков Суинжан Курманович**	**313**
84.	ИГРА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ **А.Ж.Ахметова**	**318**
85.	НАЧАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ - ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ **Н.М.Спивакова**	**321**
86.	«ОҚУШЫЛАРҒА ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ ПӘНІН ҚЫСҚА МЕРЗІМДЕ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ» **Арыстанов Мукат Кайыржанович**	**325**
87.	БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКА ПӘНІНЕ, ҒЫЛЫМҒА ДЕГЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР МЕН ОҚЫТУДЫҢ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ АРҚЫЛЫ АРТТЫРУ **Гульнар Чакирбековна Мухамадьярова**	**328**
88.	ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ **Асылханова Ардақ Жеңісқызы**	**333**
89.	ПЕДАГОГТІҢ КӘСІБИ ДАМУ ЗЕРТХАНАСЫ ЖӘНЕ ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ **Жумангалиева Айгерим Бегендыковна**	**338**
90.	ДЕЯТЕЛЬНОСТНЫЙ ПОДХОД К ОБУЧЕНИЮ НА УРОКАХ ФИЗИКИ **Р.М.Серикова**	**342**
91.	ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ. **Шалова Т.Н.**	**345**
92.	ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЖАЛПЫ СӨЙЛЕУ ТІЛІН ТҮЗЕТУДЕ «СӨЙЛЕЙТІН ҚАБЫРҒА» ӘДІСІН ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ **Кошембаева Алмагуль Кенесовна**	**351**
93.	ФИЗИКА САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУДАҒЫ ПРАКТИКАЛЫҚ ТАПСЫРМАНЫҢ РӨЛІ **Жанекешов Мейрамбек Андреевич**	**353**
94.	ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБУЧЕНИЯ ЧЕРЕЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ **Е.В.Мартыненко**	**355**
95.	ИННОВАЦИОННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРИЁМЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ **А. И.Батрак**	**359**
96.	КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ: ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЫ **Т.В.Ярославцева**	**362**
97.	PYTHON БАҒДАРЛАМАСЫ АРҚЫЛЫ ФУНКЦИОНАЛДЫ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРА ОТЫРЫП ОҚЫТУ **Пермебаева Жұлдызай Мақсатқызы**	**367**
98.	ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ПЕДАГОГА ЧЕРЕЗ МЕТОДИЧЕСКОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ **Мукатаева Жанна Тулеутаевна**	**372**
99.	МОДЕЛЬ ГИБРИДНОГО ОБУЧЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ **Сарсенова Айгуль Максутовна**	**376**
100.	«ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВОЗМОЖНОСТЕЙ ПЛАТФОРМЫ BILIM LAND,	**381**

	СЕРВИСА PLICKERS, И ПРОГРАММЫ TARSIA КАК СРЕДСТВА МОТИВАЦИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ». **Татьяна Владимировна Склярова**	
101.	АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕ «LESSON STUDY» ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ **Абилканова Мейрамгуль Габитовна**	**385**
102.	ОҚЫТУ ҮРДІСІНДЕ ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ **Тобугов Маулен Тюлюбаевич**	**388**
103.	ФОРМИРОВАНИЕ ЛЮБВИ К ЧТЕНИЮ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ **А.Д. Гаак**	**394**
104.	МОБИЛЬНЫЕ ПРИЛОЖЕНИЯ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА КАК СРЕДСТВО ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ОБУЧАЮЩИХСЯ **Хасенова Майгуль**	**398**
105.	СӨЙЛЕУДІҢ ЖАЛПЫ ДАМЫМАУЫ БАР БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ӨЗІН ӨЗІ БАҒАЛАУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЛОГОПЕДИЯЛЫҚ САБАҚТАРДА ҚАЛЫПТАСУЫ **Шайкенова Анара Каиркельдиновна**	**402**
106.	ТИІМДІ САЯХАТТАР ЖӘНЕ ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ. **Шукенова Асыл Мырзабековна**	**405**
107.	ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ **И.А.Рева**	**409**
108.	ЖАРҚЫН ЕЛДІҢ ШАМШЫРАҒЫ – ЖАС МАМАН **Жалмуханова Балауса Хоныспаевна**	**415**
109.	ҚҰРЛЫС ОЙЫНДАРЫН БАЛАБАҚШАДА ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ **Омарова Жазира Нурахметовна**	**420**
110.	ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН МЕКТЕПТЕ КӨРКЕМ ЕҢБЕК ПӘНІНІҢ ОҚЫТЫЛУЫ **Самигуллина Арманай Дархановна**	**424**
111.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТЫҢ ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТАТЫН ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР **Жарыс Майрагуль**	**428**
112.	ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ ӘДІСІ АРҚЫЛЫ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ АЙТЫЛЫМ ДАҒДЫСЫН ДАМЫТУ **Батенова Галия Куатовна**	**430**
113.	КӨРКЕМ ШЫҒАРМАНЫ ОҚЫТУДА ОҚУШЫНЫ БАУЛУҒА АРНАЛҒАН «GOOGLE DRIVE» ПЛАТФОРМАСЫН ҚОЛДАНУ **Мырзабекова Дана Мухаммеджановна**	**434**
114.	ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА БЕЛСЕНДІ ОҚЫТУ СТРАТЕГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ **Ахмерова Е.Т.**	**437**
115.	ТІРЕК МЕКТЕБІНІҢ ТИІМДІ ТӘЖІРИБЕСІ **Абильдаева Гульнара Жаксылыковна**	**440**
116.	МАТЕМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ	**444**

	Аяпбергенова Айсулу	
117.	АУЫЛ МЕКТЕБІНДЕГІ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТАБЫСҚА ЖЕТУ МҮМКІНДІГІН АРТТЫРУ ЖӘНЕ САПАЛЫ ОҚЫТУДЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ **Чинбаева Райгуль Абдрашитовна**	**448**
118.	МАЛОКОМПЛЕКТНАЯ ШКОЛА- ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ **Мусабекова Ляззат Кошкарбаевна**	**452**
119.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ПӘНІНЕН TEDx ФОРМАТТА НӘТИЖЕЛІ ТАПСЫРМАЛАР ҚҰРУ **Ермаханбетова Шинар Абдикеримовна**	**457**
120.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ПӘНІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ **Жаркынай Бекболатовна Бекболатова**	**461**
121.	ДОСТУПНОСТЬ КАЧЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК ОДНА ИЗ ПРИОРИТЕНТНЫХ ЗАДАЧ СЕЛЬСКОЙ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЫ **М.В. Малюкина**	**463**
122.	ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ДЛЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ С ООП **Г.Ф. Сарсенова**	**467**
123.	РОЛЬ УЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА В ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ДЛЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ С ООП **Ш.Г.Сардарбекова**	**471**
124.	ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ **М Т. Бектурсынова**	**473**
125.	ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР **Шаргия Каиргалиевна Асылбаева**	**477**
126.	ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ ПЕДАГОГА В УСЛОВИЯХ СЕТЕВОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ **Кособоков Алексей Владимирович**	**482**
127.	ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ПЛОЩАДКА - ПРОЕКТ “УСПЕШНЫЙ УРОК **Ибраева Асель Ертулеувна**	**484**
128.	ЗАМАНАУИ МҰҒАЛІМГЕ ҚАЖЕТТІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ **Қашаған Нұрқасым Бақытбекұлы**	**488**
129.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОЙЫН ЭЛЕМЕНТТЕРІН ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП ОҚУШЫЛАРДЫҢ САБАҚҚА ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ» **Лайла Калиевна Рахимберлина**	**492**
130.	ҚҰРЛЫС ОЙЫНДАРЫН БАЛАБАҚШАДА ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ **Омарова Жазира Нурахметовна**	**496**
131.	РЕАЛИЗАЦИЯ ПОЛИЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ В МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЕ. **А.Ж. Токенова**	**500**
132.	БИОЛОГИЯ-ХИМИЯ САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ОҚЫТУДЫҢ НЕГІЗІНДЕ АКТ ПАЙДАЛАНУ **Касымбекова Арайлым Исановна**	**502**

133.	ОҚУШЫЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ТІЛДІК ПӘНДЕРДІҢ ҚҰЗЫРЕТІ **Жүндібай Нұрмахан Тұрсынұлы**	**506**
134.	ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ **Сиражева Айбану Сырымовна**	**510**
135.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИКТ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА И ИХ ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ **Смирнов Вячеслав Дмитриевич**	**514**
136.	РОЛЬ СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧАЩИМИСЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ ОБРАЗОВАНИЯ **Ж.Т. Аухалиева**	**517**
137.	ТАБЫСТЫ МЕКТЕП – МҰҒАЛІМ ЖҰМЫСЫНЫҢ НӘТИЖЕСІ **Омарова Айткуль Мырзагалиевна**	**520**
138.	БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ҚОЛДАНЫЛАТЫН ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ **Беккулова Жанымгуль Бегайдаровна**	**523**
139.	БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ СЫНЫП МҰҒАЛІМІН ДАЯРЛАУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘРЕКЕТТІҢ МАҢЫЗЫ **Алмагуль Сериковна Зикрина**	**525**
140.	ВОЗМОЖНОСТИ ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ **Кабашева Бахытжан Джахановна**	**528**
141.	ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ **Омарова Еркеш Маулетбековна**	**532**
142.	БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН БАСҚАРУ-МЕКТЕП ДИРЕКТОРЫНЫҢ ЖҰМЫСЫНДАҒЫ БАСЫМ БАҒЫТ **Елеукина Сагат Курмангалиевна**	**535**
143.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТАҒЫ СИММЕТРИЯЛЫ КӨПІРШЕЛЕР **Тюрина Фазила Жауғаштықызы**	**538**
144.	ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ **Базкенова Асылтас Жанайдаровна**	**543**
145.	КЕРІ БАЙЛАНЫС-ОҚУШЫ ЖЕТІСТІГІНІҢ КЕПІЛІ **Мендигалиева Гульвира Светкалиевна**	**545**
146.	ИНФОРМАТИКА ПӘНІНЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ **Сиражева Айбану Сырымовна**	**550**
147.	ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ МЕКТЕПТЕГІ ФИЗИКА САБАҒЫНДАҒЫ ӘДІС - ТӘСІЛДЕР. **Хасанова Анар Елеушқызы**	**554**
148.	АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ АРҚЫЛЫ, ОҚУШЫЛАРДЫ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚҚА БАУЛУ **Козыкешов Ержан Танатарович**	**560**
149.	РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	**565**

	Жайлыбаева Ақерке Мұратқызы	
150.	ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ **Кайракбаева Алмагуль Базарбаевна**	**569**
151.	ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ В ДЕТСКОМ САДУ **Михайлёва С.Н.**	**572**
152.	КВЕСТ-ИГРА КАК ИННОВАЦИОННАЯ ТЕХНОЛОГИЯ, ИСПОЛЬЗУЕМАЯ В ДЕТСКОМ САДУ **Булатбаева Б.Х.**	**576**
153.	МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ЗАМАНАУИ ТРЕНДТЕРІ **Гульмира Сулейменовна Алибекова**	**579**
154.	«ЛАБИРИНТ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ» КАК СРЕДСТВО ФИЗИЧЕСКОГО ВСЕСТОРОННЕГО ВОСПИТАНИЯ И ФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ **Вербовая Анна Владимировна**	**582**
155.	ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ ПО ДАТАМ КАЛЕНДАРЯ ЭКОЛОГО - ИНТЕРЕСНЫХ ДАТ **Жигалова Ольга Николаевна**	**587**
156.	ДИДАКТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ – ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ПИРАМИДА **Куцик Татьяна Александровна**	**592**
157.	РОЛЬ ПЕДАГОГОВ В ВЫЯВЛЕНИИ И СОПРОВОЖДЕНИИ ДЕТЕЙ С ООП. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ПМПК **Акильшинова Назигуль Тукеновна**	**595**
158.	ЖАС ПЕДАГОГ-ЖАС БУЫНС. **А Бикенева**	**599**
159.	ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ С СЕМЬЕЙ **Бондарцова Ольга Михайловна**	**601**
160.	ДЮЦЭТ: ПУТЬ К ВЕРШИНЕ УСПЕХА**…** **Ж.К. Темирова**	**602**
161.	ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ ЧЕРЕЗ ОРГАНИЗАЦИЮ ФЕНОЛОГИЧЕСКИХ НАБЛЮДЕНИЙ **Н.Н.Губарь**	**607**
162.	ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА ИНТЕРАКТИВТІ КАРТАНЫ ҚОЛДАНУ – МҰҒАЛІМ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ **Ануарбек Оразбек Туякулы**	**609**
163.	ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ДЕТСКОГО САДА И РОДИТЕЛЕЙ КАК ОДИН ИЗ ФАКТОРОВ ЭФФЕКТИВНОГО ВОСПИТАНИЯ РЕБЕНКА **Жакенова Салтанат Социаловна**	**613**
164.	СУММАТИВНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ В СПЕЦИАЛЬНОЙ ШКОЛЕ С НАРУШЕНИЕМ ИНТЕЛЛЕКТА **Апендина Г. К.** **Хаджимуратова Г. Т.**	**615**
165.	ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ И ФОРМЫ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ **Шабалова Асем Альбекова**	**618**
166.	ИГРА В ЖИЗНИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА **Муштаева Индира Каберовна**	**622**

167.	РОЛЬ ИГРЫ В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА **Альжанова Алмагуль Толеубаевна**	**625**
168.	БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНАУИ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР **Назгул Каиркеновна Латыпова**	**628**
169.	ДИДАКТИЧЕСКАЯ ИГРА, КАК СРЕДСТВО ВОСПИТАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА **Алинова Альфия Мынжасаровна**	**631**
170.	БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОЙЫН ТЕХНОЛОГИЯСЫ АРҚЫЛЫ ПӘНГЕ ДЕГЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ **Асел Зекеновна Ныгманова**	**633**
171.	ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМЫТУДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ **Кошенова Жанар Кусайновна**	**638**
172.	ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТӨЗІМДІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ **А.С. Жунисова**	**644**
173.	РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ СРЕДСТВАМИ ЯЗЫКОВЫХ ДИСЦИПЛИН **Тасжурекова Батима**	**648**
174.	МАТЕМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚЫЗМЕТІН ДАМЫТУ» **Чужаева Акмоншак Сеитовна**	**651**